ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÎNIEI

RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚA
VOL. I (PARTEA I-a)

STAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIAL POLITICĂ ÎN AJUNUL ANULUI 1877
MIȘCAREA REVOLUȚIONARĂ (1871—1881)

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1954

ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÎNIEI

COMITETUL DE REDACȚIE
V. CHERESTEȘIU, V. MACIU, S. ȘTIRBU,
MIHAIL ROLLER REDACTOR RESPONSABIL

RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ
VOL. I (PARTEA I-a)

STAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIAL POLITICĂ ÎN AJUNUL ANULUI 1877
MIȘCAREA REVOLUȚIONARĂ (1871—1881)

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1954

PREZENTUL VOLUM A FOST INTOCMIT DE COLECTIVUL SECȚIEI DE ISTORIE MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ A INSTITUTULUI DE ISTORIE DIN BUCUREȘTI AL ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

PREFAȚĂ

In cadrul colecției « Documente privind istoria Romîniei » publicăm zece volume care se referă la « Războiul pentru Independență 1877—1878 ».

In nouă volume reproducem 11.133 documente. Volumul zece cuprinde indicele.

In volumul I (Partea I-a și Partea a II-a) din numărul de zece volume care se referă la « Războiul pentru Independență 1877—1878 », publicăm 1396 documente (Partea I-a cuprinde 681 documente, iar Partea a II-a — 715 documente).

Spre deosebire de celelalte volume în care se publică documente în ordine cronologică pînă la semnarea tratatului de la San-Stefano, volumul I (Partea I-a) cuprinde documente care redau pe probleme — e drept sumar — situația economică, socială și politică în anii care au premers războiului.

Totodată publicăm în volumul I un număr de peste 400 de documente care redau momente necunoscute pînă azi din activitatea cercurilor revoluționare din Romînia în perioada 1871—1880. Sînt scrisori ale lui Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu, dr. Russel, C. D. Gherea etc. Din aceste documente 129 sînt datate. Celelalte nu sînt datate de fel sau sînt parțial datate (ziua, luna sau anul). Acestea au fost însă grupate după autor, după limba originală în care au fost întocmite (romînă, rusă etc.)

Atît documentele publicate în acest volum cît și restul de documente nepublicate (în număr de peste 500) se găsesc depuse la Biblioteca Academiei R.P.R. (microfilm, transcrise și traducere). La sfîrșitul acestui volum sînt reproduse în fotocopie un număr de 35 documente.

In prima parte a volumului este redată starea deosebit de grea a țărănimii.

Reprezentanții burgheziei și moșierimii romîne voiau un timp să acrediteze părerea că prin legiuirea dela 1864 s-a înfăptuit împroprietărirea țăranilor și eliberarea clăcașilor. Legiuirea din 1864 a contribuit la dezvoltarea capitalismului deși jugul otoman continuă să mai apese asupra poporului romîn. Dar « chestia agrară » n-a fost rezolvată pe cale democratică, ci pe cale prusacă.

Țăranii din comuna Bărbătești, de pildă, judecînd legiuirea din 1864 și urmările ce le-a avut, spuneau la 19 iulie 1875 într-o plîngere adresată guvernului că: «... am plătit clacă pe moșia statului Cotmeana din districtul Argeș, pînă la anul 1864, cînd atunci în virtutea legii rurale, ne-am împămîntenit, dîndu-ni-se pămînturile conform legii, însă care pămînturi ni s-au dat sînt foarte nefavorabile pentru hrană, agricultură ci mai mult favorabile pentru pășune de vite, fiind rîpoase și piscuri, după poziția pămîntului, pentru care pămînt, plătim necurmat bani statului și fiindcă pămîntul nu ne este la îndemînă ca să-l cultivăm, l-am făcut islaz de vite și ne-am pășunat toți locuitorii vitele». In continuare țăranii spun în plîngerea lor că: «In anul expirat 874 februarie 26 ne-a acționat în judecată la D. jude de pace local, ... arendașul zisei moșii Cotmeana, unde stînd noi prezenți la judecată de auzim — s-a văzut un act subscris de cîțiva locuitori din comuna noastră din cei ce au turme de vite și omologat de fostul primar, în acel an care act citindu-se cuprindea condițiunile erbăritului vitelor locuitorilor dintr-însul, între care ne-am văzut și noi iscăliți, fără ca să știm nici cîtuși de acel act, și ne-a iscălit acel Primar fără știrea noastră și pentru care ne-a obligat Judecata ca să plătim niște mari sume de bani Domnului arendaș, pentru erbăritul vitelor pe cîțiva ani și noi nu știm să fi călcat moșia Dlui arendaș nici cîtuși, fiindcă pe de o parte ne aflăm cu domiciliile în depărtare de hotarul Dlui arendaș și pe de alta nici vite nu avem ca să învoim *(subliniat de noi* — M.R.), *precum am zis mai sus că din cauza sărăciei nu avem vite la bătătură și nu știm ca de moarte de această datorie, ce ne impune d. arendaș, în spinare, ca să plătim prin sentința ce a pronunțat Dnul Jude» (Partea I-a, documentul nr. 63).*

Mari întinderi de pămînt continuau să rămînă în stăpînirea boierilor. Un număr mare de țărani au rămas fără pămînt, sau aveau pămînt foarte puțin. Puternice resturi feudale au fost păstrate.

Prin legiuirea de la 1864 țăranii erau declarați liberi. Dar realitatea dovedește că țăranii erau ținuți în condiții pe care ei le apreciază uneori ca fiind mai grele decît în veacurile cînd erau clăcași — și prin lege. In plîngerea țăranilor din comuna Atîrnați, adresată Ministrului la 3 octombrie 1875, se spune printre altele: «Am sbierat la toate autoritățile și spuneam că proprietarul nostru în puterea unui înscris mincinos la dînsul și ce zice că am fi și iscălit și că ar fi și adeverit, nu ne lasă să ne ducem a ne hrăni unde ne putem găsi hrana, atît pentru noi cît și pentru vitele noastre, cu îndestulare și mai ieftin. Aceasta este o crimă din cele nemaipomenite, nici pe cînd eram robi sub nume de clăcași, *dar acum cînd ni s-a zis că sîntem proprietari și guvernul ne silește să plătim proprietățile noastre» (subliniat de noi*—M. R.).

«Sînt trei săptămîni, de cînd pe de o parte ispravnicul ne-a scos la șosea, iar pe de alta pe semne ca să înlesnească pe proprietari ni s-a luat carele și vitele noastre chiar de la șosea și a le trage în curte la proprietar cu sila și cu zorul, ce nici la turci nu s-a pomenit, să mergem la dînsul să-i muncim astfel încît de atunci

şi pînă acum ne stă carele şi vitele secfestrate în curtea proprietarului nostru şi ne-am lăsat munculiţa în zilele cele mai bune de lucru cîmpului, încît plîngem cu copilaşii pe bătătură şi ne-am disperat neştiind ce trebuie să facem. Toţi, cu toţii de la vătăşel, proprietar, zapciu şi ispravnic sînt una ca să ne răpue.

De ne veţi trimete în cercetare şi milostenia lor, pune mai bine să ne omoare aici pe toţi ca pe nişte vite, decît să mai cădem în urgia acestor impilatori » (Partea I-a, documentul nr. 87).

O perioadă de timp după legiuirea de la 1864, ţăranii credeau că legile erau bine făcute dar că erau prost aplicate de către organele locale de stat. Dar realitatea le-a deschis curînd ochii. Ţăranii încep să se frămînte, apoi să se răscoale.

In ajunul războiului din 1877—1878, I. C. Brătianu încearcă să potolească nemulţumirile crescînde ale ţăranilor, vînturînd posibilitatea creării unor comisii care să se ocupe de problema împroprietăririi ţăranilor. El e nevoit să recunoască la 27 octombrie 1876 că « sînt 12 ani, de cînd aceşti săteni, aşteaptă aducerea la îndeplinire a dreptului ce li s-a recunoscut prin lege » (Partea I-a, documentul nr. 204 — circulara Ministrului de Finanţe).

Cunoscînd situaţia internaţională, răscoala din Bosnia, Herţegovina, Bulgaria, lupta din Muntenegru şi Serbia, simpatia Rusiei faţă de războiul dus de aceste popoare împotriva imperiului otoman şi mai ales dorinţa poporului care năzuia liberarea naţională, Brătianu vrea să acrediteze că ţine seama de glasul ţărănimii care răsună tot mai puternic, cu gîndul de a toci ura maselor împotriva boierilor, în condiţiile cînd ar fi nevoit să se facă totuşi mobilizarea.

In ura lor împotriva boierilor şi a jugului otoman, ţăranii legau tot mai mult lupta pentru independenţă cu năzuinţa de a căpăta pămînt, de a scăpa de resturile feudale şi de condiţiile deosebit de grele în care trăiau. Căci foarte grea era viaţa ţăranilor.

In prima parte a volumului sînt redate — pentru exemplificare — unele din nenumăratele plîngeri adresate autorităţilor de către ţărani.

Plîngerile individuale, şi mai ales plîngerile colective — semnate, sau mai bine zis împodobite cu amprentele digitale ale ţăranilor care nu ştiau carte — reprezintă una din formele prin care ţăranii îşi manifestau nemulţumirile.

In aceste plîngeri, ţăranii descriau condiţiile lor grele de viaţă. Intr-una din aceste plîngeri, ţăranii din comuna Ghindăoani scriau în ziua de 20 decembrie 1874, următoarele:

« Am lucrat, Domnule Ministru, de cu primăvară pînă în iarnă neîntrerupt, căci nu ne mai dădea drumul măcar să ne vedem casele şi copiii, eram întocmai ca robii, însă acum la finele anilor în loc să ni se mai cuvină să luăm plata anului al treilea, ne vedem încă scoşi datori cu o sumă mai atît de mare ca şi aceea ce o primisem la începutul anilor, adică am muncit trei ani fără ca munca noastră să poată plăti aceea ce primisem şi să putem măcar rămîne achitaţi de aceea ce primisem, dacă nu ni se cuvine să primim şi restul. Răfuiala ce ne-a făcut d-nul Albu este că după ce ne-a ţinut ca pe făcători de rele, sub

pază, în decursul întregului an, apoi în loc să ne dea hrana pe prețuri omenoase, ne-a pus-o în socoteală cu prețuri neauzite; pe lîngă aceasta ne-a pus pe spatele nostru, pe fugiți, morți de moarte bună și chiar pe cei spînzurați de nevoi » (Partea I-a, documentul nr. 18).

Aceste condiții grele de muncă, la care se adaugă arestările, bătăile, au reprezentat una din cauzele pentru care nenumărați țărani încep din nou să fugă de la casele lor.

Un grup de țărani din comuna Atîrnați preveneau guvernul la 28 iunie 1875 că sînt pe cale să-și lase vetrele, numai să scape de suferințele pe care sînt obligați să le suporte.

In plîngerea acestor țărani se spune:

« Dle Ministru, sîntem arestați și bătuți de primar după cum vă puteți asigura din loviturile ce se văd pe spatele nostru; am vândut vite pentru ca să avem parale să plătim pe avocați și recursul la Casație; arături pe anul acesta nu avem din cauză că am fost numai într-o bătaie și arest; astăzi sîntem lipsiți de hrana de toate zilele; am părăsit casele cu copii ca să venim la D-voastră spre a ni-se face dreptate fiindcă în comună nu mai avem nici un trai, dacă Dle Ministru nu vom găsi nici la D-voastră dreptatea la care ne așteptăm vom fi siliți ca să scăpăm de aceste suferințe să părăsim cu desăvîrșire locuințele și familiile noastre căci cu dreptatea noastră, autoritățile locale nu ne dau nici un ajutor, ba încă ne trimite și dorobanți de ne-au mîncat și mălaiul ce îl mai aveam pentru copii » (Partea I-a, documentul nr. 53).

Pentru ca să asigure învoieli agricole, favorabile moșierilor, clasa stăpînitoare punea tot mai mult în mișcare organele represive. Numai prin forță și înșelăciune, țăranii erau obligați să-și asume îndatoriri deosebit de grele pentru ei.

Pentru a semna învoielile agricole, țăranii erau arestați, torturați pînă se învoiau « în mod liber ».

Intr-o plîngere adresată la 15 aprilie 1876, Ministrului de Interne, se arată de pildă următoarele:

« Sînt patru zile, de cînd sîntem toți locuitorii secvestrați, arestați și executați, bătuți; patruzeci milițieni și dorobanți, de ajutor subprefecturei Dumbrava și Dnul locotenent Dănescu Ion, al milițienilor, a face acte de învoire cu Dnul Pepa M. Colan, arendașii moșiei Podul Grosului, conform plăcerii sale, fără voia noastră astfel că în timpii barbarismului și de tristă memorie, fapt contra legii și bunului simț.

Sîntem săraci cu totul și cu aceasta voiesc a ne pune robi în eternitate. Am reclamat pe toate căile, dreptate nu e, protestăm.

Vă rugăm respectos, ordonați ce veți crede legal, aceasta datoria noastră de buni pașnici cetățeni.

Plecați:

Petre Drăchiceanu, Ion Smadu Vasile Draghiu, Dumitrache Nistor, Marin Anghel Ion Cilibiul, Amza Mărculescu, Niță Bătrînu, Bala Căpraru, Stancu Caragiu » (Partea I-a, documentul nr. 131).

După ce contractele se întocmeau în condițiile mai sus arătate, intrau în acțiune dorobanții pentru a asigura îndeplinirea întocmai a acestor învoieli. Documentele din partea I-a, nr. 109, 110, 140, 159, 177 etc. redau felul în care erau folosiți dorobanții în acest scop.

Un număr de documente prezentate în prima parte a volumului, ne arată cum cresc frămîntările țărănești. De la plîngeri, țăranii trec la acțiuni, la răscoale (Partea I-a, documentele nr. 121, 122, 149 etc.).

Nu ne-am propus să prezentăm o situație completă a stării țărănimii din acești ani. Dar din documentele prezentate reiese limpede starea deosebit de grea în care se găsea țărănimea în ajunul anului 1877, tocmai ca urmare a faptului că « chestia agrară » nu a fost rezolvată în 1864 pe cale democratică.

O parte din documentele volumului de față redau unele aspecte din dezvoltarea industriei, transportului, comerțului etc.

In a doua jumătate a secolului al XIX-lea capitalismul se dezvoltă în țara noastră într-un ritm mai viu. Nu avem pînă azi o lucrare științifică care să trateze problema dezvoltării industriei în a doua jumătate a veacului al XIX-lea. Prin publicarea acestor documente, dorim însă să insistăm asupra atenției ce trebuie acordată acestui proces.

Fără lămurirea acestui proces, nu putem avea un tablou exact asupra stărilor de lucruri din acea epocă, și nu putem întocmi o lucrare de sinteză asupra războiului pentru independență din 1877—1878.

Deși datele reproduse sînt departe de a fi complete, ele ne indică însă unele momente interesante din viața noastră economică.

In documentul din partea I-a, nr. 249 găsim de pildă dezvoltarea producției de petrol din anii 1862—1873. In anul 1862 producția de petrol atingea cifra de 37.730 hectolitri, iar în anul 1873, adică în 10 ani, această cifră crește pînă la 174.400 hectolitri. Nu a fost studiată încă tehnica pe care s-a bizuit această dezvoltare. Dar cifrele denotă o anumită tendință. Tot în această perioadă începe construirea în țara noastră a căilor ferate. După cum se știe, construirea de căi ferate implică dezvoltarea industriei metalurgice, construirea de ateliere etc. și odată cu aceasta se dezvoltă proletariatul industrial.

Documentele reproduse ne arată condițiile în care se dezvoltă industria zahărului și societatea anonimă creată în acest scop, proiectul de statut al Băncii Naționale, felul în care se dezvoltă comerțul exterior etc. Cu privire la dezvoltarea comerțului exterior atragem atenția asupra documentului din 26 aprilie 1876 care tratează convenția de comerț și navigație între România și Rusia. Merită a fi subliniat că deși ne aflam în anul 1876, Rusia trata România ca un stat independent.

In expunerea de motive asupra proiectului de lege pentru aprobarea convențiunei citim că « Prin convențiunea de comerț și navigațiune ce guvernul Măriei

Sale Domnului, Augustul nostru Suveran, are onoare a prezinta astăzi Corpurilor Legiuitoare, ... una din Puterile garante ale imunităților Romîniei ... confirmă din nou și într-un mod solemn dreptul țării de a trata direct și pe un picior de cea mai perfectă egalitate cu puterile străine...

Și era natural ca Rusia, care încă de la anul 1829 a recunoscut prin art. V al tratatului din Adrianopole, că posedăm o întreagă libertate de comerț, să fie una din cele dintîi puteri pentru a înlesni exercițiul unui drept străbun la care niciodată nu am renunțat » (Partea I-a, documentul nr. 229).

Prin reproducerea acestor documente nu am făcut decît să subliniem necesitatea studierii acestei probleme care a avut o influență asupra poziției diferitelor pături sociale în războiul din 1877—1878 și, în genere, asupra întregii evoluții a țării.

Volumul de față cuprinde de asemenea documente care redau situația politică internă a Romîniei în anii 1875—1877.

Inceputul războiului împotriva imperiului otoman în Muntenegru și Serbia, a pus acut și în fața poporului nostru problema scuturării jugului otoman și cucerirea independenței.

Monstruoasa coaliție, cunoscînd starea de nemulțumire a maselor și, mai ales, a maselor țărănești avea teamă de înarmarea poporului pentru ducerea unui război. Ii era teamă ca poporul să nu impună totodată prin forță și lichidarea resturilor feudale, împroprietărirea țăranilor etc. Boierimea reacționară se găsește în fruntea acțiunii pentru totala izolare a Romîniei de lupta dusă de popoarele din sud-estul Europei împotriva Turciei.

Documentele publicate în acest volum arată că: « Principele Carol... refuză categoric să lupte... » (Partea a II-a, documentul nr. 694 din 26 decembrie 1876).

Guvernele Romîniei care s-au perindat la cîrma țării (din ianuarie 1875 pînă în aprilie 1877 au avut loc 11 schimbări și remanieri de guvern) au făcut declarații de neutralitate. Ca o manifestare a politicii de neutralitate s-a cerut în Cameră și Senat reducerea bugetului militar. Au fost luate o serie de măsuri pentru a îngreuna trecerea de arme spre Bulgaria și Serbia (Partea a II-a, documentul nr. 108 și documentul nr. 109 din 10 aprilie 1876, documentul nr. 120 din 29 aprilie 1876, documentul nr. 124 din 6 mai 1876 etc.).

D. Brătianu, prin acțiunea întreprinsă, caută cu prilejul trimiterii lui la Constantinopol să slujească guvernul englez și Poarta (Partea a II-a, documentul nr. 626 din 3 decembrie 1876).

Mihail Kogălniceanu afirmă că va ajuta Serbia pe ascuns (Partea a II-a, documentul nr. 195). Dar totodată el își face uneori iluzii că independența se poate cuceri de la turci prin tratative « de sus ».

Intr-o notă circulară adresată de Kogălniceanu reprezentanților diplomatici ai Romîniei din diferite capitale ale Europei se spune că se va cere Porții rezolvarea următoarelor probleme:

«1) Recunoașterea individualității Statului Romîn și a denumirei sale istorice.

2) Admiterea reprezentantului Romîniei în corpul diplomatic.

3) Regularizarea situației supușilor romîni așezați în Turcia, după modelul situației celorlalți supuși străini și recunoașterea dreptului de judecată al Agenților Romîniei asupra conaționalilor lor.

4) Inviolabilitatea teritoriului romîn și delimitarea insulelor Dunării.

5) Incheierea cu imperiul a unor convenții comerciale, de extradare a răufăcătorilor, poștale și telegrafice.

6) Recunoașterea pașaportului romîn și abținerea consulilor turci de a se amesteca în afacerile privind pe romîni în străinătate.

7) Fixarea graniței între Romînia și Turcia la Gurile Dunării, luînd ca bază calea navigabilă (Thalweg) a brațului principal al acestui fluviu.

Numai din enunțarea lor, puteți vedea, Domnule Agent, că cererile noastre sînt pe cît de moderate pe atît de drepte și de cumpănite.

Cu toate făgăduelile date însă de către diferiți Miniștri ai Turciei, nici una dintre aceste chestiuni n-a primit răspunsul favorabil pe care erau îndreptățiți a-l aștepta.

Veți recunoaște, Domnule Agent, că această stare de lucruri dacă s-ar prelungi la nesfîrșit, ar schimba cu desăvîrșire firea legăturilor între Romînia și Turcia și că, cu toată voința noastră statornică de a întreține cu Guvernul din Constantinopol cea mai desăvîrșită armonie, am fi siliți la o atitudine alta decît aceea pe care am adoptat-o pînă astăzi, căci ea ne va da poate foloasele pe care purtarea noastră sinceră nu ni le-a adus. Imi propun, Domnule Agent, să fac demersuri directe pe lîngă Sublima Poartă pentru a-i cere, în interesul nostru reciproc, soluționarea tuturor chestiunilor mai sus citate. Inainte însă de a porni pe această cale, doresc să-mi asigur sprijinul binevoitor al guvernului pe lîngă care sunteți acreditat» (Partea a II-a, documentul nr. 209 din 16 iunie 1876).

Deși manifestă uneori șovăieli, Kogălniceanu se plasează pînă la urmă pe poziția participării la lupta pentru cucerirea independenței.

Gazeta «Romînul», de sub conducerea lui C. A. Rosetti, ia uneori atitudine pentru sprijinirea popoarelor care luptă împotriva jugului otoman.

Intr-un articol publicat în «Romînul» din 23 octombrie 1875 se spune, de pildă, printre altele, următoarele:

«...... Cînd guvernul unei mari puteri ajunge la atîta lipsă de cruțare față de guvernul unei alte puteri, încît să-i spuie verde că «orice încredere în promisiunile lui este absolutamente pierdută», și cînd acea mare putere este Rusia, care în același timp afirmă din nou «în fața Europei», cum zice comunicatul,

« simpatiile sale pentru poporaţiunile oprimate de turci », nu mai încape îndoială, după noi, că are intenţiunea fermă de a interveni cu toată greutatea sa pe lîngă Turcia spre a dobîndi, « în orice caz » să se puie capăt « tristei situaţiuni a poporaţiunilor creştine ».

Poziţia politică cea mai înaintată din ţara noastră au avut-o cercurile revoluţionare.

Cele peste 400 de documente din acest volum care se referă la activitatea cercurilor revoluţionare din Romînia (1871 — 1880), ne arată problemele care frămîntau aceste cercuri, concepţia care stătea la baza mişcării revoluţionare şi evoluţia acestei concepţii precum şi formele prin care ele încercau să slujească poporul.

Aceste documente trebuie temeinic studiate pentru a se putea trage toate concluziile. Unele din ele (inclusiv cele nepublicate, depuse la Biblioteca Academiei R. P. R.) vor trebui lămurite pe baza studierii mişcării revoluţionare premarxiste din Rusia din anii 1871 — 1880 (unele din ele vor trebui abia descifrate).

Majoritatea documentelor confirmă prin date şi fapte concrete, pentru perioada la care se referă, puternica influenţă a mişcării revoluţionare din Rusia asupra creării cercurilor revoluţionare din Romînia, asupra începutului de răspîndire a literaturii marxiste în Romînia. In corespondenţa lui Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu, dr. Russel etc. se vorbeşte de operele revoluţionarilor democraţi ruşi, ca de pildă de lucrarea lui Cernîşevski « Ce-i de făcut ? ». Se vorbeşte de « Economia Politică » a lui Cernîşevski, în genere de ideile lui Cernîşevski (Partea I-a, documentele nr. 420, 645 etc.) sau se spune de pildă: « vă urez succes în popularizarea operelor lui Cernîşevschi » (Partea I-a, documentul nr. 297).

Concepţia care stătea la baza cercurilor revoluţionare din Rusia sau a cercurilor revoluţionare ruse din Elveţia, Franţa, Anglia etc. cu care cercurile revoluţionare din Romînia aveau legătură nu era încă cea marxistă. Se resimte în acel timp influenţa revoluţionarilor democraţi ruşi.

In afară de lucrările revoluţionarilor democraţi ruşi, documentele sînt bogate în alte informaţii. Intr-un document e amintit revoluţionarul bulgar H. Botev, care a fost puternic influenţat de ideile revoluţionarilor democraţi ruşi (Partea I-a, documentul nr. 311). In alt document, Plehanov arată că începe să abandoneze principiile narodniciste (Partea I-a, documentul nr. 683).

Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu vorbeşte într-un document de componenţa redacţiei gazetei « Obşcina »: « Incepînd cu anul nou, Rally, Clemens şi încă cîteva persoane vor edita revista « Obşcina », se înţelege cu caracter revoluţionar » (Partea I-a, documentul nr. 428).

In documente se vorbeşte de editarea precum şi de redacţia gazetei « Robotnik » (Partea I-a, documentele nr. 304, 515 etc.).

Rally (Zamfir Arbore) propagă şi idei anarhiste (Partea I-a, documentul nr. 307). Acesta ia legătură apoi cu liberalii (prin Emil Costinescu) şi se afundă în lagărul lor.

Este deosebit de important că din unele documente apare că au existat legături (problema merită a fi studiată) cu uniunile din sudul şi nordul Rusiei.

« In anul 1875 fu organizată la Odesa « Uniunea muncitorilor din sudul Rusiei ». Această primă organizaţie muncitorească a existat 8 — 9 luni, după care ea a fost distrusă de guvernul ţarist » [1].

O serie de documente (Partea I-a, nr. 582, 592 etc.) arată legături cu cercurile din Odesa, Nicolaev etc.

« In anul 1878 a fost organizată la Petersburg « Uniunea de nord a muncitorilor ruşi » în frunte cu tîmplarul Halturin şi lăcătuşul Obnorski. Programul acestei uniuni afirma că prin sarcinile pe care le fixase uniunea aderă la ideile partidelor muncitoreşti social democrate din Apus. Ea îşi punea ca scop final înfăptuirea revoluţiei socialiste — « răsturnarea regimului de stat politic şi economic existent, regim extrem de nedrept » [2].

Documentele vorbesc de legătura cu cercurile revoluţionare din Petersburg (Piter). Se vorbeşte şi de o unire a organizaţiilor din nord (Partea I-a, documentul nr. 616). Atragem atenţia cercetătorilor că se vorbeşte într-o scrisoare de Halturin, (Partea I-a, documentul 574).

Tot Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu spune într-o altă scrisoare următoarele:

« Sper să găsesc gata *la Dumneata programul şi statutul organizaţiei* Societatea social democratică romînă » *(Partea I-a, documentul nr. 429. Scrisoarea este întocmită în limba rusă, dar cuvintele* « Societatea social democratică romînă » *sînt scrise în limba romînă).*

Mulţumită — în mare parte — cercurilor revoluţionare ruse din Geneva, Paris, Londra etc., cercurile revoluţionare din Romînia iau legătură cu internaţionaliştii, cu operele lui Marx, cu marxiştii.

Documentele vorbesc de opera « Capitalul » de K. Marx. Cercurile din Romînia cer această operă în ediţia rusă. Se cer rezumate sau capitole din « Capitalul » lui Marx (Partea I-a, documentele nr. 624, 529, 625 etc.). Se vorbeşte de legături cu Liebknecht, Bebel (Partea I-a, documentul nr. 289).

In anul 1874 — 1878 circulă în Romînia un material (în limba franceză) în care se vorbeşte despre dictatura proletariatului (Partea I-a, documentul nr. 266, tipărit în anul 1874).

---

[1]) ***Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolşevic) al Uniunii Sovietice, Ed. P. M. R., 1948, ed. a III-a, p. 13.***

[2]) ***Ibidem.***

La începutul formării cercurilor revoluţionare din Romînia, s-a resimţit puternic concepţia revoluţionarilor demo raţi ruşi. In a doua jumătate a decadei 1871—1880 încep să se formeze uneori, paralel cu cercurile revoluţionare, şi cercuri muncitoreşti. Studiul dezvoltării capitalismului şi al luptelor greviste care au avut loc (1875, 1876 etc.) va îmbogăţi materialul în această privinţă. Dar documentele ne îndreptăţesc a afirma că în a doua jumătate a acestei decade am început să depăşim stadiul concepţiei revoluţionar-democrate. E drept că în afară de aceste tendinţe s-au manifestat şi influenţe utopiste, anarhiste etc., dar ele n-au avut, aşa cum reiese din documente, urmările concepţiilor mai sus amintite.

Multe documente din volumul de faţă se referă la cercurile revoluţionare din perioada premarxistă. Este firesc, deci, că acestea nu au văzut limpede pe ce cale poate fi asigurată liberarea de exploatare, dezvoltarea societăţii. Cu toate confuziile, greşelile şi neconsecvenţele care se manifestau în aceste cercuri, apare însă vădit dragostea de popor, ura împotriva celor care cauzează suferinţe poporului, de care erau pătrunşi membrii cinstiţi ai acestor cercuri. Vorbindu-se într-un document despre boieri şi popor, se spune printre altele:

« Faţă de nobili « boierii » romîni, poporul are o atitudine duşmănoasă, ceea ce dovedesc între altele cîntecele populare romîneşti. Ţăranii romîni, mai ales cei care trăiesc în munţii Valahiei aşteaptă ca şi ruşii care trăiesc pe malurile Volgăi, să apară din nou un oarecare romîn — revoluţionar — Vladimirescu, care să-i organizeze şi să-i conducă împotriva boierilor şi ciocoilor » (Partea I-a, documentul nr. 555).

Manifestînd în anul 1876 ura împotriva exploatatorilor şi dragostea pentru poporul muncitor, Nicolae P. Zubcu Codreanu scrie:

« .... Să trecem la proprietatea urbană. Să luăm toate aceste palate, comptoare, magazine etc. Şi putea-vom oare zice că ele reprezintă munca proprietarilor cărora aparţin ? Vezi scumpe amice, un savant însemnat a zis că: dacă axioma de 2 ori 2 face 4, ar lovi în interesul unei clase a societăţii, desigur s-ar forma partide care ar demonstra cu înverşunare că de 2 ori 2 fac 5, 6 sau poate o lumînare de spermanţet. Nicăeri nu simţi mai bine toată profunditatea acestor cuvinte, decît atunci cînd discuţi despre proprietate. Să te uiţi odată împrejurul tău cu atenţie şi ce vei vedea ? Cine a creat aceste palate, case, teatre, castele ? Poporul muncitor. Cine trăieşte în nişte găuri umede în care un bun stăpîn nu şi-ar lăsa nici cîinele ? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste mătăsuri, catifele, atlasuri, pînzeturi fine ? Poporul muncitor. Cine umblă învelit în zdrenţe atît vara cît şi iarna, cu corpul mai mult gol ? Poporul muncitor. Cine a produs toate aceste vinuri, mîncăruri gastronomice, într-un cuvînt toate produsele alimentare ? Poporul muncitor. Cine moare de foame şi nu are cîte odată, nici chiar o bucată de mămăligă

pentru a-şi hrăni copii flămînzi? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste Muzee, Universităţi, Tipografii, pe a cui spinare s-au creat toate aceste cărţi, jurnale, în fine tot cu ceea ce se făleşte civilizaţia actuală? Poporul muncitor. Cine rămîne în ignoranţă aproape preistorică? Poporul muncitor .... »

Ridicîndu-se împotriva acestei stări de lucruri, membrii cercurilor revoluţionare nu vedeau rolul istoric al proletariatului şi că numai un partid revoluţionar al clasei muncitoare, un partid marxist, poate să organizeze şi să conducă clasa muncitoare şi întregul popor muncitor la doborîrea claselor dominante şi instaurarea unei noi orînduiri sociale, fără exploatarea omului de către om.

Membrii acestor cercuri evoluează însă în gîndirea lor. Ei caută să se lămurească, să editeze o presă a lor, să se organizeze. Se vorbeşte de crearea unor societăţi, de crearea unui partid, şi după cum s-a arătat, şi de « Societatea social-democratică romînă ».

« .... In scurt, mai vorbim uă dată asupra celor de mai sus, ţi spun D-le Codrene că, pe cît am putut înţelege din scurta întrevorbire ce am avut-o cu Costică asupra scrisorii D-talle, ellu ca şi mine crede celle ce urmează: 1) că sîntem subţiri la buzunar (şi eu cred că chiar la minte de a acea ce ne interesează; ne trebuie înainte de toate cărţi) 2-lea. Trebuie să dispară cu totul această criză cu cauzele ei şi apoi să ne constituim în societate (recunoscută de stat) 3-lea. Trebuie să dobîndim adesiunea altora, căci numai 4-5 inşi cîţi sîntem ce o să facem noi? Prin fundarea societăţii noastre înţeleg strîngerea la un locu a cîtorva membrii care să lucreze incontinuu la jurnaliu; uă bibliotecă cît de mică; şedinţe şi uă corespondenţă (?). Acestea toate ceru opinteli grosnice.... care puse în lucrare nu acum, *vor reuşi... » (Partea I-a, documentul nr. 356).*

Documentele vorbesc de crearea unor societăţi cu caracter literar şi social-politic.

« Sînt fericit a-ţi comunica că aici s-a format uă societate de tineri, numită « progresul » — ştiinţe, litere, sociologie; dezvoltarea şi răspîndirea lorû. S-a ţinut 3 şedinţe la şcoala normală, din care două de poporaţiune; eu am vorbit despre ştiinţe, necesitatea ideologică socialiste, şi am criticat soiului de literatură intimă, sentimentală, şi tot produsul imaginaţiunilor bolnave de amor şi alte bole.... Joi ce vine vom vota Statutele şi regulament. Ce zici?... » (Partea I-a, documentul nr. 372 din 26 noembrie 1878).

Publicîndu-se la începutul anului 1878 o corespondenţă despre Romînia în Gazeta « Obşcina », autorul scrie:

« Voi descrie pentru cititorii « Obscinei » cîteva pasaje triste lipsite de veselie din Romînia. In Romînia există ca şi pretutindeni o masă exploatată, care munceşte, suferă, degenerează şi piere, şi există şi o minoritate exploatatoare, trîndavă, parazitară. Dar învăţătura cea nouă care promite fiecărui muncitor fericire în muncă şi posibilitatea de desvoltare a tuturor facultăţilor, încă nu răsună în ţara noastră, încă nu a început la noi acea luptă conştientă împotriva exploatării muncitorului şi pentru o nouă orînduire a societăţii, luptă care în Apus revarsă

de pe acum oarecare lumină, deşi nu tocmai abundentă, sub formă de propagandă şi organizare social-revoluţionară, asupra fondului sumbru, infinit de trist al tabloului suferinţelor muncitorului proletar de acolo. In România încă, nu a început propovăduirea socialismului.... » (Partea I-a, documentul nr. 359 din 6 februarie 1878, « Obscina » nr. 3 şi 4 din martie şi aprilie, p. 46—48).

Probabil pentru a propovădui socialismul N. P. Zubcu scrie în acelaşi timp despre « posibilitatea dezvoltării societăţii proectate în România » (Partea I-a, documentul nr. 358 din 4 februarie 1878, Piteşti).

Intr-o scrisoare a lui Nicolae P. Zubcu Codreanu adresată dr. Russel se vorbeşte chiar de crearea unui partid.

« ...Dl. Aivaza, după cum ştiţi, a venit pentru mult timp în România. Dlui mai ales năzuieşte şi se gîndeşte foarte serios la acelaşi lucru, la care ne gîndim şi noi, formarea în România unui partid socialist. Neapărat, că eu sînt nespus bucuros, de venirea D. Aivaza. Dlui ne va aduce o foarte bună bibliotecă şi o tipografie franceză, care prea lesne se va putea transforma în Românească... » (Partea I-a, documentul nr. 417 din 1 septembrie).

In multe documente se vorbeşte despre Congres, Consfătuire, întruniri şi editarea de reviste (Partea I-a, documentele nr. 454, 455 etc.).

Crearea unei prese prin care să-şi propage ideile lor era o preocupare a cercurilor. In volum sînt reproduse articole din gazeta « Socialistul » (martie 1877). Dar editarea unei gazete nu era lucru uşor. Membrii cercurilor aveau o situaţie materială foarte grea. Găsim de pildă propuneri pentru a face unele concesii (nu ştim de ce natură) pentru a putea edita un ziar. Intr-un document se spune de pildă:

« ... Codreanule. Precum mi-a spus cunoscutul meu, d-ta ai avea oarecări divergenţe cu Holban, în ceea ce priveşte anumite tendinţe practice mărunte, dar nu fundamentale. Desigur, în lipsă de ceva literatură în România, acest ziar, chiar dacă va avea o oarecare nuanţă iacobină, e totuşi un lucru foarte important. Ei bine, eu nu trebuie să vă înşir toate consecinţele bune ale acestui fapt, dta le cunoşti mai bine... » (Partea I-a, documentul nr. 610).

Intr-o scrisoare nedatată iscălită Costică (C. D. Gherea) se vorbeşte concret despre o gazetă intitulată « România viitoare ». Se spune în scrisoare:

« ... S-a hotărît ca « România Viitoare » să se dea la tiparu, dar totuşi mai înainte de dou săptămîni n-are să esa. Despre jurnalu s-a aranjatu astfel: jurnalu are să fie lunaru de 500 de exemplare. O jumătate din cantitate asta adecă 250 exemplare se vor expedia, vou la Iaşi pentru cari după cum am vorbit veţi da o jumătate din cheltuela. Veţi aive prin urmare o jumătate din ediţiunea la dispoziţiunea voastră şi veţi purta o jumătate din cheltueala. Jurnalu are să aibă 4 coli şi are să coste 200 franci. Jurnalu se va tipări la tipografia lui Grecescu. Tipografia a lui Scorţescu e prea mică. Jurnalu va fi redactatu după cum am vorbit eu cu Russel, adecă va fi mai mult jurnalu de dezvoltarea ideilor teoretice de cît jurnalu agitatoru ... » (Partea I-a, documentul nr. 473).

Documentele publicate în volum conțin și texte întocmite cu scopuri programatice. Se reproduce textul intitulat « Credo al socialiștilor » (Partea I-a, documentul nr. 485); puncte incomplete ale unui statut (Partea I-a, documentul nr. 496). Unii recomandă lui Zubcu Codreanu lucrările lui Bălcescu, Șincai etc. (Partea I-a, documentul nr. 448). Sînt reproduse (redactate probabil mai tîrziu) « Statutul Societății lucrătorilor din Orașul Iași » (Partea I-a, documentul nr. 494), un apel către lucrătorii ciobotari din Iași (Partea I-a, documentul nr. 495).

In unele documente, dezbătîndu-se problema evoluției societății, se spune de pildă următoarele: «... Ne avînd nici o pretențiune la stabilirea formei veșnice și definitive a societății, socialismul nu este decît o direcțiune altruistică *a evoluției formelor sociale. Din formele societății altruiste putem numi primitive acele care se vor lua îndată după revoluția socială și care vor fi bazate pe principiul:* fiecare consumă atît cît produce *(colectivism). Societatea va trece pe nesimțite printr-un șir nenumărat de forme sociale pentru a ajunge odată la forma ideală, cînd pămîntul întreg sau părțile lumii întregi nu vor fi decît o singură familie, în care producțiunea și distribuțiunea se va baza pe principiul:* fiecare muncește cît poate și consumă atît cît are trebuință *(comunismul). Din punctul de vedere al principiului* practic *socialismu nu este decît o evoluțiune treptată și nesimțită a societății în direcțiunea substituirii principiului de* autoritate *(care principiu e unica bază* a statului actual) prin principiul de bună și liberă înțelegere între oameni » *(Partea I-a, documentul nr. 486).*

Asupra unor idei asemănătoare se revine și în alt text.

« ... Problemele și modul de acțiune a socialismului științific stau în strictă dependență de la circumstanțele timpului și locului, se schimbă după epocha, după localitatea, după gradul culturii, civilizațiunei etc.

Cestiunea « ce e de făcut? » se rezolvă în fiecare țară și în fiecare epocă în mod diferit. Problemele imediate generațiunilor noue precum și a tuturor oamenilor cinstiți se schimbă după localitate.

Altminteri nici nu poate fi, căci socialismul științific nu este decît o direcțiune altruistă a dezvoltării vieții sociale. Condițiunea vieții sociale la diferite popoare fiind diferite, puncte de plecare prin urmare ne fiind tot același nu va fi acelaș nici drumul prin care vom veni la revoluția socială în diferite localități... » (Partea I-a, documentul nr. 484).

Reproducînd textele de mai sus, nu avem intenția (nici posibilitatea) de a trage aici concluzii definitive asupra concepției social-politice (revoluționar-democrate și evoluției spre o treaptă superioară) care a stat la baza mișcării revoluționare din anii 1871—1880. Ele ne arată însă frămîntările din cercurile revoluționare, inclusiv confuziile și greșelile de care erau stăpînite. Totodată ele scot la lumină gîndirea înaintată din țara noastră în acea vreme.

Documentele din volum se ocupă şi de războiul pentru independenţă de la 1877 — 1878. Apare tot mai limpede că numai masele populare au dus tot greul războiului. Pe front, fiii poporului au luptat cu eroism la Griviţa şi Plevna. In spatele frontului, burghezia şi moşierimea au luat ţăranilor ultimele alimente. Ţăranilor li se rechiziţiona ultima vită, singura căruţă (dacă le aveau).

In acelaşi timp « ... asemenea rechiziţii nu-i atingeau deloc pe moşieri şi arendaşi, care puteau să-şi dea frîu liber în liniştea entuziasmului său patriotic pentru vitejia militară şi pentru neînfricarea arătată de ţăranul soldat romîn de dorobanţ ».

Arătînd însemnătatea cuceririi independenţei, membrii cercurilor revoluţionare nu încetau să arate jaful făptuit de brătienişti şi suferinţele poporului.

« Dar poporul care a suferit, dar noi, puţinii socialişti romîni cari încercăm acum să ne organizăm, nu vom uita cu al cui sînge, cu ale cui lacrimi, cu a cui sărăcire a fost cumpărată independenţa ţării. Poporul va transmite generaţiilor viitoare sub formă de legende, de cîntece populare, jalea nenorocirii sale, amarul său pricinuit de război pentru neatîrnare, iar noi socialiştii romîni, nu vom uita să amintim mereu poporului, atunci cînd propovăduim revoluţia socială, acest an de neuitat care a trecut, plin de nenorociri naţionale, nu vom uita să folosim, mereu ca una din numeroasele arme de luptă împotriva liberalilor cei cu vorbe mieroase, toate declaraţiile, toate lămuririle, pe care ei le-au făcut în şedinţa publică a Camerei din 18 ianuarie 1878 — an care este însemnat credem, prin recunoaşterea independenţei Romîniei şi printr-o îndoită sărăcire a ţăranilor romîni » (din « Obşcina », articolul citat).

Din documentele publicate în acest volum reiese şi poziţia guvernelor diferitelor ţări faţă de interesele Romîniei.

Turcia refuză să recunoască independenţa ţării;

In documentele din volum apare clar sprijinul acordat de către Rusia popoarelor răsculate (în oameni, armament, bani, fără a mai vorbi de ajutorul diplomatic) înainte de a intra direct în acţiune (ceea ce se întîmplă în anul 1877);

Guvernul francez refuză să sprijine Romînia (Partea a II-a, documentul nr. 652 din 13 decembrie 1876);

Guvernul german face tot mai multe aluzii la afacerea Strousberg (Partea a II-a, documentul nr. 689).

Cît priveşte guvernul englez, agentul diplomatic al ţării noastre la Viena, comunicînd poziţia reprezentanţilor diferitelor ţări cu privire la Romînia, comunică:

« Atît lordul Gladstone, cît şi lordul Derby i-au declarat-o pozitiv: Ca parte a imperiului otoman, sîntem garantaţi fiindcă Englitera are interes la existenţa acestui imperiu, iar ca stat independent puţin îi importă de este sau nu o Romînie » (Partea a II-a, documentul nr. 62).

De aceea Sir Elliot sprijină Turcia (Partea a II-a, documentul nr. 691 din 25 decembrie 1876). Deseori se constată că « Sir Henry Elliot a apărat, după obiceiul său, teoriile Sublimei Porți cu o rîvnă mai mult decît otomană » (documentul nr. 695 din 27 decembrie 1876).

Am reprodus citate numai din documentele cuprinse în volumul I (Partea I-a și Partea a II-a). Fiecare volum conține o prefață în care se subliniază documentele pe care redacția le consideră mai importante.

Din studiul tuturor acestor documente apare poziția diferitelor clase sociale și a diferitelor guverne europene față de războiul de independență a Romîniei din 1877—1878, precum și desfășurarea războiului.

Ceea ce apare deosebit de limpede din documente este eroismul poporului în lupta pentru cucerirea independenței, și frăția care s-a cimentat între ostașul rus și ostașul romîn, legături de prietenie care au căpătat un conținut superior socialist după 23 August 1944 între Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și Republica Populară Romînă.

Acad. MIHAIL ROLLER

REZUMATUL DOCUMENTELOR

A. DESPRE AGRICULTURĂ (INVOIELI AGRICOLE, PLÂNGERI COLECTIVE, RĂSCOALE LOCALE, ETC.)

1871

1. — [Drăgăneşti,] 1 Ianuarie. — Contract de învoieli agricole, încheiat între locuitorii aşezaţi pe moşia Drăgăneşti şi proprietarul Nicolae Lahovary.

1872

2. — [Drăgăneşti,] 21 Aprilie. — Invoiala agricolă între locuitorii aşezaţi pe moşia Drăgăneşti şi proprietarul Nicolae I. Lahovary.

1873

3. — [Mărgineni,] 13 Ianuarie. — Grigore Bălăşanu şi Todiraşu Pipi, arendaşii moşiei Mărgineni, reclamă Ministerului de Interne că Prefectul judeţului Neamţ le-a luat oamenii învoiţi ca să lucreze, la alt moşier, cu contract expirat.

4. — [Bucureşti,] 3 August. — Iancu Braşoveanu reclamă Ministerului de Interne că unii locuitori din Vârlezi-Covurlui au contractat o învoială agricolă cu tatăl său, moşierul Gheorghe Braşoveanu, pe care n'au respectat-o, iar autorităţile administrative nu i-au urmărit.

5. — [Bucureşti,] 4 August. — Ministerul de Interne trimite Prefectului de Ilfov telegrama locuitorilor comunei Luica prin care reclamă că arendaşul moşiei Mitreni nu vrea să le dijmuiască semănăturile.

6. — [Bucureşti,] 7 August. — Locuitorii din Budeştii-Precistei, judeţul Neamţ, reclamă Ministerului de Interne că arendaşul N. Vâlcu le-a vândut vitele iar subprefectul îi maltratează.

7. — Piatra-Neamţ, 21 August. — Prefectul judeţului Neamţ trimite Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute în chestiunea reclamaţiei locuitorilor din Budeşti-Precistei contra arendaşului şi administraţiei.

8. — [Bucureşti,] 28 August. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Justiţie să-i comunice rezultatul cercetărilor făcute de procuror în chestiunea reclamaţiei locuitorilor din Budeşti-Precistei.

9. — București, 3 Octombrie. — Ministerul de Justiție trimite Ministerului de Interne două procese verbale încheiate de Directorul Prefecturei și Procurorul Tribunalulu Neamț, referitor la reclamația locuitorilor din Budeștii-Precista.

10. — [București,] 19 Octombrie. — Ministerul de Finanțe face cunoscut Ministerului de Interne că proprietarii și arendașii răspund de plata dărilor către Stat ale ocuitorilor cari s'au angajat să le muncească.

11. — [Galați,] 2 Noembrie. — Prefectura județului Covurlui trimite Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute în legătură cu reclamația arendașului Ion Brașoveanu contra unor locuitori din Vârlezi că n'au executat învoiala agricolă.

12. — [București,] 9 Noembrie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Covurlui să observe dacă învoiala agricolă dintre moșierul Brașoveanu și locuitorii din Vârlezi este prevăzută cu toate formele legale.

13. — [București,] 17 Noembrie. — Ordin circular al Ministerului de In terne către prefecturi pentru răfuirea rămășițelor ce decurg din angajamentele agricole

1874

14. — [București,] 19 Februarie. — Ministerul de Interne cere Prefectului de Covurlui să destitue pe primarul comunei Vlădești care a eliberat bilet de circulație unor desrobiți cu angajament de muncă la moșierul Duca și au plecat să se învoiască pe moșia Hăbășești, județul Roman.

15. — [Popești-Palanga, 8 Octombrie. —] Păun Neacșu din Popești-Palanga reclamă Ministerului de Interne că arendașul Ion Christodorescu i-a luat pe nedrept o cantitate de rapiță, ce urma să fie dijmuită și cere a fi despăgubit.

16. — [Popești-Palanga, 15 Noembrie. —] Păun Neacșu, din Popești-Palanga, revine asupra reclamației sale la Ministerul de Interne, contra arendașului Ion Christodorescu, pentru rapița ce i-a luat-o pe nedrept.

17. — [Cosâmbești, 7 Decembrie. —] Mai mulți locuitori din Cosâmbești și Ghiâmbășani, județul Ialomița, se plâng Ministerului de Interne că arendașul Constantin Maratea le pretinde o dare nelegală pentru viile dela Cotroceanca.

18. — [Ghindăoani,] 20 Decembrie. — Mai mulți locuitori din Ghindăoani, județul Neamț, reclamă Ministerului de Interne că proprietarul Vasile Albu îi obligă să-i muncească moșia peste termenul învoielii agricole, în condiții neomenoase.

1875

19. — Călărași, 12 Ianuarie. — Prefectura județului Ialomița înaintează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în chestiunea reclamației locuitorilor din Cosâmbești contra arendașului Maraka pentru arendă nelegală.

20. — [Valea Stanciului,] 14 Ianuarie. — Locuitorii din Valea Stanciului reclamă Ministerului de Interne că, deși sunt în judecată pentru cotropire de pământ cu moșierul Tesameno, administrația le-a luat pentru el recolta și vitele.

21. — [Filioara,] 20 Ianuarie. — Mai mulți locuitori din comuna Filioara, județul Neamț, reclamă Ministerului de Interne că proprietarul Vasile Albu îi obligă să-i muncească moșia peste termenul contractului de învoială.

22. — [Crăcăoani,] 26 Ianuarie. — Colonelul Roznovanu, Prefectul județului Neamț, cercetează plângerea locuitorilor din Ghindăoani contra moșierului Vasile Albu și încheie proces verbal spre a fi trimis Ministerului.

23. — [Ghindăoani,] 27 Ianuarie. — Mai mulți locuitori din Ghindăoani, mulțumiți numai în parte cu rezultatul anchetei prefectului, cer să fie scăpați cu desăvârșire de asuprirea moșierului Vasile Albu și să achite datoriile în bani.

24. — [Cușmir,] 20 Februarie. — Mai mulți locuitori din Cușmir, județul Mehedinți, dau înscris arendașului Scafeșiu de obligațiile pe care și-le iau pentru plata datoriilor restante.

25. — [Craiova,] 22 Februarie. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că locuitorii reclamanți din Valea Stanciului sunt omorîtorii proprietarului moșiei Grecești și au fost dați în judecată ca turburători.

26. — București, 27 Februarie. — Ministerul de Interne cere prefectului de Vaslui să cerceteze dacă reclamația arendașului Ursulescu contra subprefectului plășii Racova este întemeiată și să ia măsuri ca muncile agricole să se execute.

27. — [București,] 6 Martie. — Ministerul de Interne trimite Ministerului de Justiție reclamația arendașului Teodoru către Domnitor contra Prefectului de Dolj și-i cere ca Procurorul general să facă o anchetă.

28. — [București,] 6 Martie. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Dolj că arendașul Teodoru de la Ciuperceni l-a reclamat Domnitorului pentru refuzarea legalizării învoielilor și cere a raporta împrejurările acestei chestiuni.

29. — [București,] 8 Martie. — Arendașul moșiei Lomaș, prin împuternicitul său Simonide, reclamă Ministerului de Interne că organele administrative din Dolj nu au pus în aplicare decizia ministerială referitoare la arenda viilor.

30. — [Vaslui,] 10 Martie. — Prefectul județului Vaslui raportează Ministerului de Interne că reclamația arendașului Ursulescu contra subprefectului Isăcescu și a sătenilor din comuna Doagele este neîntemeiată.

31. — București, 22 Martie. — Ministerul de Justiție trimite Ministerului de Interne rezultatul anchetei făcute de procurorul general în chestiunea reclamației arendașului Teodoru contra prefectului de Dolj.

32. — [București,] 24 Martie. — Arendașul moșiei Statului, Ciuperceni, reclamă Ministerului de Interne că din cauza că, prefectul de Dolj nu i-a aprobat contractul de muncă cu sătenii, nu a putut semăna grâul în toamnă și nu-și poate face arăturile de primăvară.

33. — 26 Martie. — Locuitorii din comunele Neamțu și Baciu, județul Vlașca, reclamă Ministerului de Interne modul neomenos în care îi tratează arendașul Vasilache Filelis.

34. — [București,] 30 Martie. — Ministerul de Interne cere Prefectului de Dolj să ordone Primăriei Ciuperceni a legaliza actul de învoială a arendașului I. P. Teodoru, dacă va fi conform legii.

35. — [Craiova,] 10 Aprilie. — Prefectul județului Dolj, Colonel Logadi, raportează Ministerului de Interne că arendașul moșiei Statului Ciuperceni a impus în învoială, fără consimțământul țăranilor, să plătească 3 galbeni pogonul de vie.

36. — Craiova, 10 Aprilie. — Locuitorii din Rast, prin delegatul lor, reclamă Ministerului de Interne că primarul a legalizat învoiala cu arendașul Pișeacov fără voia lor și o execută cu dorobanți.

37. — [D r ă g ă n e ş t i, 20 A p r i l i e. —] Mai mulţi locuitori de pe moşia Drăgăneşti se împrumută dela proprietarul Nicolae Lahovary cu o cantitate de porumb pentru hrană şi-i dau înscris condiţiile în care urmează să-l plătească.

38. — [T u r e a t c a,] 1 M a i. — Moşierul Goilav reclamă Ministerului de Interne că locuitorii comunei Tureatca, instigaţi, nu respectă învoiala agricolă.

39. — [C r a i o v a,] 2 M a i. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute în legătură cu reclamaţia locuitorilor din Rast că nu sunt mulţumiţi cu învoielile la arendaşul Pişeacov.

40. — [C r a i o v a,] 5 M a i. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor cu privire la reclamaţia arendaşului moşiei Lomaşu, Holban, în privinţa sumelor ce datorează locuitorii pentru vii.

41. — [A t â r n a ţ i,] 16 M a i. — Locuitorii din comuna Atârnaţi, judeţul Teleorman, telegrafiază Ministerului de Interne că proprietarul moşiei, Scărlătescu, îi execută fără drept ca să-i muncească şi cer cercetarea cazului.

42. — A l e x a n d r i a [,27 M a i]. — Prefectul judeţului Teleorman raportează Ministerului de Interne cearta dintre moşierii Scărlătescu şi Racotă pentru locuitorii învoiţi din comuna Atârnaţi, fugiţi pe moşia celui din urmă.

43. — [D a r a b a n i,] 28 M a i. — Locuitorii din Darabani reclamă Ministerului de Interne că moşierul Cimara, de acord cu autorităţile administrative, îi obligă să execute munci agricole pe baza unor acte false.

44. — S l o b o z i a, 3 I u n i e. — Ioan Calpan din comuna Slobozia, judeţul Teleorman, reclamă Ministerului de Interne că arendaşul Constantin Zotu Pantazi i-a luat boii de la jug pentru o datorie achitată în mai multe rânduri.

45. — [B a c ă u,] 4 I u n i e. — Moşierul Simeon Axente Cerchez reclamă Ministerului de Interne că Gheorghe Exarhu îi reţine un număr de locuitori din satul Luncani care sunt angajaţi la el cu forme în regulă.

46. — B u c u r e ş t i, 4 I u n i e. — Declaraţiile deputatului G. Vernescu, în Cameră, referitoare la situaţia ţăranilor.

47. — C a h u l, 5 I u n i e. — Raport adresat Ministerului de Interne în care se arată că reclamaţia arendaşului Armaşu contra subprefectului plăşii Cotu Morii nu este întemeiată.

48. — [D r a n o v ă ţ,] 13 I u n i e. — Locuitorii din comuna Dranovăţ, judeţul Romanaţi, reclamă Ministerului de Interne că sunt persecutaţi de arendaşul moşiei statului, Nicolae Guran.

49. — C r a i o v a, 15 I u n i e. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne, în legătură cu reclamaţiile fraţilor Teodoru, concursul pe care l-a dat administraţia la strângerea recoltei moşierilor.

50. — B ă l ă n e ş t i, 24 I u n i e. — Fii preotului Andrei din Bălăneşti, judeţul Olt, se plâng Ministerului de Interne că primăria le ia trei răzoare de vie.

51. — C ă l ă r a ş i, 27 I u n i e. — Prefectul judeţului Ialomiţa trimite Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în chestiunea reclamaţiilor arendaşului G. Radian contra primarului din Ţăndărei că nu execută învoielile agricole.

52. — [A t â r n a ţ i, 28 I u n i e. —] Mai mulţi locuitori din comuna Atârnaţi, judeţul Teleorman, reclamă Ministerului de Interne că sunt executaţi la învoeli agricole pe care nu le recunosc şi judecătorul de pace le-a respins contestaţia.

53. — [Atârnaţi, 28 Iunie. —] Mai mulţi locuitori din comuna Atârnaţi, judeţul Teleorman, revin cu reclamaţia lor contra primarului din comună, care-i maltratează pentru a executa muncile pretinse de arendaş.

54. — [Turnu-Măgurele, 2 Iulie.] — Prefectura judeţului Teleorman raportează telegrafic Ministerului de Interne că locuitorii din Atârnaţi nu au fost bătuţi şi nu li s'a refuzat contestaţia.

55. — [Caracal,] 4 Iulie. — Prefectul judeţului Romanaţi raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în legătură cu plângerea locuitorilor din Dranovăţ contra arendaşului Nicolae Guran.

56. — [Bârlad,] 7 Iulie. — Moşierul Romalo reclamă Ministerului de Interne că primarul comunei Cerţeşti din Tutova ia oamenii învoiţi şi-i duce la moşia prefectului Giurgea de la Negrileşti, fără a fi datori să muncească acolo.

57. — [Dorobanţ, 9 Iulie. —] Mai mulţi locuitori din comuna Dorobanţ judeţul Teleorman, reclamă telegrafic Ministerului de Interne că autorităţile locale îi obligă a secera grâul arendaşului peste învoială, şi-i maltratează.

58. — [Botoşani, 10 Iulie. —] Prefectura judeţului Botoşani raportează Ministerului de Interne că locuitorii din satul Hlipcani au încheiat învoieli cu doi moşieri, cari pretind fiecare întâctatea în executarea muncilor.

59. — [Bucureşti,] 14 Iulie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Mehedinţi să dea concursul administraţiei la strângerea recoltei arendaşului Scafeşiu în cazul când are învoieli legale.

60. — Turnu-Severin, 16 Iulie. — Prefectul judeţului Mehedinţi raportează Ministerului de Interne că a dat arendaşului Scafeşiu concursul, când i l-a cerut, pentru strângerea recoltei.

61. — Budeşti, 16 Iulie. — Gh. Goiu, arendaşul moşiei Budeşti-Tutova, reclamă Ministerului de Interne că primarul comunei Plopana nu i-a dat nici un concurs la executarea învoielilor — deşi a mai reclamat acest lucru de două ori.

62. — [Cuşmir, 19 Iulie. —] Arendaşul moşiei Cuşmir, Scafeşiu, reclamă Ministerului de Interne că, cu toate ordinele date către subprefect şi primar, grâul îi stă tot nesecerat, deoarece locuitorii datori nu şi-au împlinit angajamentul.

63. — [Bărbăteşti, 19 Iulie. —] Mai mulţi locuitori din comuna Bărbăteşti, judeţul Argeş, se plâng Ministerului de Interne că arendaşul moşiei i-a trecut fără să ştie într'un contract de păşunare şi le cere plată fără ca vitele lor să fi păscut pe moşia lui.

64. — [Bârlad,] 22 Iulie. — Moşierul A. Pastia reclamă Ministerului de Interne că un număr de desrobiţi de pe moşia sa Docăneasa-Tutova s'au refugiat în comuna Baimaclia, judeţul Cahul, şi cere a fi retrimişi să-şi execute angajamentele.

65. — [Severineşti,] 29 Iulie. — Locuitorii din comuna Severineşti, judeţul Mehedinţi, reclamă Ministerului de Interne că proprietarul moşiei, Genescu, nu le primeşte banii datoraţi pentru porumbul luat, după cum au avut învoială.

66. — [Cerneţi, Iulie. —] Raportul subprefectului plăşii Ocolu către prefectul judeţului Mehedinţi, ca rezultat al cercetărilor concursului dat de administraţie arendaşului Scafeşiu pentru strângerea recoltei în cadrul învoelilor agricole.

67. — [Bucureşti,] 2 August. — Senatorul Racotă telegrafiază Primului Ministru, la Sinaia, că primarul comunei Atârnaţi, judeţul Teleorman, persecută pe locuitorii care l-au reclamat pentru nedreptăţi.

68. — [C a r a ç a l,] 8 A u g u s t. — Proprietarul Ştefan Jianu reclamă Ministerului de Interne că, din partea consiliului comunal Rusăneştii de Jos, judeţul Romanaţi, nu are nici un concurs pentru executarea învoielilor.

69. — [B u d e ş t i,] 11 A u g u s t. — Pătru sin Pătru din comuna Budeşti, judeţul Argeş, reclamă Ministerului de Interne că arendaşul moşiei, popa Andrei Ionescu, i-a luat prin silnicie două care cu nuci şi fânul cosit din livadă.

70. — C a h u l, 29 A u g u s t. — Prefectul judeţului Cahul raportează Ministerului de Interne că desrobiţii veniţi în comuna Baimaclia au fost reclamaţi de trimişii comunei Vinderei, judeţul Tutova, unde unii din ei s'au reîntors.

71. — C ă l ă r a ş i, 30 A u g u s t. — Prefectul judeţului Ialomiţa, Arion, raportează Ministerului de Interne că arendaşul moşiei Rosetti Volnasi, Agapiades, a câştigat procesele intentate sătenilor din comună.

72. — C ă l ă r a ş i, 30 A u g u s t. — Prefectul judeţului Ialomiţa raportează Ministerului de Interne că sătenii din comuna Rosetti-Volnasi, urmăriţi prin portărei de aréndaşul Agapiades, au pornit spre capitală să reclame Domnitorului.

73. — [J i e n i, A u g u s t. —] Locuitorii din satul Jieni-Romanaţi reclamă Ministerului de Interne că proprietarul moşiei îi opreşte a-şi ridica produsele de pe câmp, pretinzându-le dijme cari nu sunt în învoială.

74. — [C a r a c a l,] 9 S e p t e m b r i e. — Prefectul judeţului Romanaţi raportează Ministerului de Interne că, proprietarul Stefan Jianu nu a oprit pe locuitorii din satul Jieni să-şi ridice munca de pe câmp.

75. — [G ă n e ş t i,] 10 S e p t e m b r i e. — Mai mulţi locuitori din comuna Găneşti, judeţul Covurlui, se plâng Ministerului de Interne contra cămătarilor Matei Cealâc şi Gh. Psilescu, care le-au pus condiţii împovărătoare pentru banii împrumutaţi.

76. — B u c u r e ş t i, 12 S e p t e m b r i e. — Prefectul judeţului Ilfov raportează Ministerului de Interne cercetarea făcută de suprefectul plăşii Olteniţa în chestiunea neînţelegerii dintre moşierii Danielescu şi sătenii din comuna Chirnogi.

77. — [B u c u r e ş t i,] 17 S e p t e m b r i e. — Fraţii Danielescu, proprietarii moşiei Chirnogi, se plâng Ministerului de Interne că prefectul de Ilfov nu le-a dat satisfacţie în diferendul lor cu sătenii cultivatori de vii şi cer să le trimită pe Primul-Procuror.

78. — C r a i o v a, 18 S e p t e m b r i e. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne conflictul dintre proprietarul Ion Hagiade şi sătenii cultivatori de vii pe dealul Şimnic, cerând aprobarea măsurilor luate.

79. — [Ş i m n i c,] 19 S e p t e m b r i e. — Enache Fustaşul şi Maria Cumpănaşu, în numele unor cultivatori de vii din regiunea Şimnic, se plâng Ministerului de Interne că nu se execută ordinele de către autorităţile locale, în diferendul lor cu proprietarul Hagiade.

80. — B u c u r e ş t i, 20 S e p t e m b r i e. — Herişescu, Director de Cabinet, raportează Ministerului de Interne, la Bujoru, dispoziţia pe care a dat-o prefectului de Dolj în chestiunea diferendului dintre proprietarul Hagiade şi cultivatorii de vii.

81. — P i t e ş t i, 20 S e p t e m b r i e. — Prefectura judeţului Argeş raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute în chestiunea reclamaţiei lui Pătru sin Pătru din comuna Budeşti în contra arendaşului moşiei.

82. — T u r n u - M ă g u r e l e, 20 S e p t e m b r i e. — Prefectul judeţului Teleorman cere Ministerului de Interne să intervină pentru înlocuirea comandantului Dorobanţilor şi a ajutorului său, care fac executări de învoieli agricole în detrimentul ţăranilor.

83. — [O l t e n i ţ a,] 21 S e p t e m b r i e. — Ene Streche şi Anghel Marin telegrafiază Ministerului de Interne că arendaşul moşiei Olteniţa îi opreşte să-şi ridice vinurile, şi subprefectul nu intervine pentru executarea ordinului din 1872.

84. — [C r a i o v a,] 22 S e p t e m b r i e. — Procuratorul cultivatorilor de vii dela Şimnic, Radulianó Teodorescu, telegrafiază Ministerului de Interne că proprietarul Hagiade, care se bazează pe hotărîri false, opreşte culesul viilor.

85. — C r a i o v a, 23 S e p t e m b r i e. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne, la Bujoru, cum a soluţionat conflictul dintre cultivatorii de vii de pe dealul Şimnic şi proprietarul Hagiade.

86. — C r a i o v a, S e p t e m b r i e. — Prefectura judeţului Dolj trimite, la cerere, Ministerului de Interne sentinţele date de tribunal în chestiunea viilor.

87. — [A t â r n a ţ i,] 3 O c t o m b r i e. — Mai mulţi locuitori din comuna Atârnaţi, judeţul Teleorman, arată Ministerului de Interne persecuţiile la care sunt supuşi din partea proprietarului, de acord cu autorităţile locale.

88. — [B u c u r e ş t i,] 6 O c t o m b r i e. — Ministerul de Interne cere prefectului de Teleorman să delege pe Procuror a merge la Atârnaţi să cerceteze reclamaţia locuitorilor contra autorităţilor şi a moşierului Scărlătescu.

89. — C r a i o v a, 7 O c t o m b r i e. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne modalitatea de soluţionare a conflictului dintre arendaşul Teodoru şi satenii din Giubega.

90. — B u c u r e ş t i, 9 O c t o m b r i e. — Prefectul judeţului Ilfov raportează Ministerului de Interne că cei patru locuitori din Olteniţa, care au reclamat pentru vii, nu au dreptate.

91. — [T u r n u - M ă g u r e l e,] 15 O c t o m b r i e. — Prefectul judeţului Teleorman raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetării făcută de subprefectul respectiv în chestiunea neînţelegerilor unor ţărani din Atârnaţi cu moşierul Scărlătescu.

92. — T u r n u - M ă g u r e l e, 17 O c t o m b r i e. — Prefectul judeţului Teleorman raportează Ministerului de Interne care este adevărul în legătură cu petiţia senatorului Racotă asupra maltratării locuitorilor din Atârnaţi de către arendaş . . . şi autorităţile locale.

93. — [B r a s t a v ă ţ,] 22 O c t o m b r i e. — Moşierul A T. Zissu reclamă telegrafic Ministerului de Interne că primarul din comuna Brastavăţ, judeţul Romanaţi, nu i dă concursul pentru executarea învoielilor agricole.

94. — P i t e ş t i, 27 O c t o m b r i e. — Prefectul judeţului Argeş raportează Ministerului de Interne că reclamaţia locuitorilor din comuna Bărbăteşti pentru păşune contra arendaşului s'a făcut după ce s'a pronunţat justiţia.

95. — C a l a f a t, 30 O c t o m b r i e. — Mai mulţi locuitori din Calafat reclamă Ministerului de Interne că arendaşul moşiei Ciuperceni a violat actul de învoiala, opunându-se la dijmuirea porumbului.

96. — G o i c e a - M a r e, 3 N o e m b r i e. — Stan Hristea, cârciumar din Goicea-Mare, reclamă Ministerului de Interne că arendaşul moşiei Ciutura l-a nedreptăţit la dijmuirea vinului.

97. — C a l a f a t, 3 N o e m b r i e. — Marin Iordache şi alţi locuitori din Calafat telegrafiază Ministerului de Interne că arendaşul Teodoru le face greutăţi la căratul dijmei.

98. — [B u c u r e ş t i,] 6 N o e m b r i e. — Fraţii Danielescu arată Ministerului de Interne că ei au învoieli cu unii locuitori cultivatori de vii pe moşia lor şi cer a fi obligaţi la acelaşi regim şi cei care n'au vrut să facă învoială.

99. — [B u c u r e ş t i,] 6 N o e m b r i e. — Decizie a Ministerului de Interne privitoare la modul de procedare a Prefectului de Ilfov în conflictul dintre moşierii Danielescu şi cultivatorii de vii de pe moşia Chirnogi.

100. — C â ş l i ţ a, 6 N o e m b r i e. — Condiţiuni de arendare a pământului aparţinând obştei locuitorilor comunei Câşliţa.

101. — G a l a ţ i, 7 N o e m b r i e. — Prefectul judeţului Covurlui trimite Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor efectuate de subprefectul plăşii Horincea în chestiunea reclamaţiei locuitorilor din Găneşti contra unor cămătari.

102. — B u c u r e ş t i, 11 N o e m b r i e. — Ministerul de Justiţie trimite Ministerului de Interne copia raportului făcut de Procurorul Tribunalului Teleorman în chestiunea reclamaţiei locuitorilor din Atârnaţi contra moşierului Scărlătescu.

103. — [B u c u r e ş t i,] 20 N o e m b r i e. — Colonelul Anghelescu reclamă Ministerului de Interne că fostul arendaş al moşiei sale Piatra, jud. Teleorman, a dijmuit produsele cu ţăranii învoiţi în mod ilegal.

104. — [B u c u r e ş t i,] 26 N o e m b r i e. — Fraţii Danielescu fac cunoscut Ministerului de Interne că Prefectul de Ilfov nu a pus încă în aplicare ordinul ca lucrările să se mărginească în limitele învoielii expirate la 1872.

105. — [S l a t i n a,] 11 D e c e m b r i e. — Prefectul judeţului Olt raportează Ministerului de Interne că reclamaţiile locuitorilor contra îngrijitorului moşiei Princepelui Brâncoveanu nu corespund realităţii.

106. — T u r n u - M ă g u r e l e, 21 D e c e m b r i e. — Prefectura judeţului Teleorman raportează Ministerului de Interne că dijma de porumb de la locuitorii comunei Dorobanţi este sechestrată şi arendaşul nu are magazii unde să-l conserve.

107. — D r ă g ă n e ş t i, 2 I a n u a r i e — Inscris făcut de 46 locuitori din comuna Drăgăneşti prin care se obligă a munci arendaşilor Bădulescu şi Noicu, în contul datoriei.

108. — B u c u r e ş t i, 10 I a n u a r i e. — Prefectul judeţului Ilfov raportează Ministerului de Interne că nu poate avea la timp dorobanţii şi călăraşii concentraţi peste rând pentru execuţiile administrative din cauza formelor complicate de îndeplinit.

109. — [C r a i o v a,] 13 I a n u a r i e.— Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne că nu a primit călăraşii ceruţi pentru a executa pe locuitorii comunei Coşoveni, care se opun a transporta grâul arendaşului.

110. — [B u c u r e ş t i,] 19 I a n u a r i e. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să dispună a se da Prefectului de Dolj călăraşii ceruţi pentru executarea locuitorilor din Coşoveni la transportul grâului.

111. — [B u c u r e ş t i,] 20 I a n u a r i e. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să revină asupra măsurii restrictive cu privire la concentrarea călăraşilor şi dorobanţilor pentru execuţiile agricole.

112. — [R o m a n,] 23 I a n u a r i e. — Prefectul judeţului Roman raportează Ministerului de Interne măsurile luate contra proprietarilor şi arendaşilor care n'au depus listele de răfuieli cu locuitorii pentru învoieli agricole.

113. — B u c u r e ş t i, 28 I a n u a r i e. — Prefectul judeţului Ilfov cere Ministerului de Interne să intervină pentru dispoziţia de a putea obţine concentrarea calăraşilor şi dorobanţilor de care va avea nevoie, direct dela comandanţii de companii.

114. — B u c u r e ş t i, 29 I a n u a r i e. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să dispună a se face concentrarea călăraşilor şi dorobanţilor după propunerile prefectului de Ilfov.

115. — C r a i o v a, 30 I a n u a r i e. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne că din 100 călăraşi ceruţi pentru ordine i s'au acordat numai 18.

116. — B u c u r e ş t i, 7 F e b r u a r i e. — Ordin circular al Ministerului de Interne către prefecţi referitor la depunerea de către moşieri a listelor de munci agricole la primării.

117. — [B u c u r e ş t i,] 16 F e b r u a r i e. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să dispună a se da prefecţilor, la caz de trebuinţă, numărul de ostaşi cerut pentru menţinerea ordinei.

118. — [U r z i c e n i,] 21 F e b r u a r i e. — Arendaşul Alexandru Berceanu reclamă Ministerului de Interne că primarul comunei Coşereni nu legalizează învoiala de păşunat ce a făcut cu locuitorii.

119. — [B r ă n i ş t a r i, F e b r u a r i e. —] Locuitorii din satul Brăniştari, judeţul Vlaşca, reclamă subprefectului de Câlnişte asupririle arendaşului Zaniadi la executarea învoielilor agricole.

120. — [C r a i o v a,] 2 M a r t i e. — Prefectul judeţului Dolj întreabă Ministerul de Interne dacă pentru împlinirea unor locuitori din comuna Livezile, care n'au executat contractul de muncă la proprietari, primarul poate aplica legea de urmărire.

121. — P l o e ş t i, 5 M a r t i e. — Prefectura judeţului Prahova raportează Ministerului de Interne revolta ţăranilor din comuna Sângeru şi punerea în libertate a vinovaţilor de către justiţie.

122. — [B u c u r e ş t i,] 6 M a r t i e. — Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului de Justiţie punerea în libertate a capilor revoltei din comuna Sângeru de către judecătorul de instrucţie al Tribunalului Prahova şi cere a fi arestaţi.

123. — [N i s i p e n i,] 8 M a r t i e. — Opt locuitori din comuna Nisipeni judeţul Râmnicu-Sărat, reclamă Ministerului de Interne că arendaşul le-a pus condiţiuni împovărătoare la învoiala agricolă.

124. — B r ă n i ş t a r i, 15 M a r t i e. — Proces-verbal încheiat de subprefectul plăşii Margenea, judeţul Vlaşca, ca rezultat al cercetărilor reclamaţiei locuitorilor din Branişteri contra arendaşului Leonida Zaniadi.

125. — [B â r z a,] 17 M a r t i e. — Locuitorii din comuna Bârza, judeţul Romanaţi, reclamă Ministerului de Interne că primarul îi sileşte a primi învoiala agricola impusă de arendaş.

126. — [P i a t r a,] 27 M a r t i e. — Locuitorii din comuna Piatra, judeţul Romanaţi, reclamă Ministerului de Interne că proprietarul moşiei nu le mai primeşte dijma pentru vii, obligându-i la diferite învoieli.

127. — [C o t e a n c a, 7 A p r i l i e. —] Locuitorii din comuna Coteanca, judeţul Olt, reclamă Ministerului de Interne că primarul, îndemnat de administratorul moşiei principelui Brâncoveanu, nu le legalizează învoielile agricole.

128. — [V a l e a - D a n u l u i,] 10 A p r i l i e. — Locuitorii din comuna Valea-Danului, judeţul Argeş, reclamă Ministerului de Interne că sunt persecutaţi de arendaşul Ştefănescu, care a maltratat şi pe primar.

129. — [C o t e a n c a,] 10 A p r i l i e. — Petre Vişan din comuna Coteanca, judeţul Olt, reclamă Ministerului de Interne că oamenii principelui Brâncoveanu i-a sechestrat pe nedrept un cal.

130. — C ă l ă r a ş i, 12 A p r i l i e. — Contract de arendare de vii, încheiat între Marinache Popescu şi un număr de locuitori din comuna Ceacu, judeţul Ialomiţa.

131. — [T u r n u - S e v e r i n,] 15 A p r i l i e. — Locuitorii din satul Podul Grosului, judeţul Mehedinţi, reclamă Ministerului de Interne că sunt maltrataţi de autorităţile locale pentru a se învoi cu arendaşul în condiţii care nu le convin.

132. — [P i t e ş t i,] 17 A p r i l i e. — Prefectul judeţului Argeş raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor făcute de subprefectul respectiv în legătură cu reclamaţia locuitorilor din comuna Valea Danului contra arendaşului Ştefănescu.

133. — [S l a t i n a,] 20 A p r i l i e. — Locuitorii comunei Dranovăţ, judeţul Romanaţi, reclamă Ministerului de Interne că arendaşul moşiei Bistriţa şi primarul îi sileşte să se învoiască în condiţii cari nu le convine.

134. — [B u c u r e ş t i,] 20 A p r i l i e. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Romanaţi a cerceta problema privind impunerea locuitorilor din Dranovăţ la învoieli agricole cu sila.

135. — [C ă l u g ă r e n i,] 20 A p r i l i e. — Jurnalul consiliului comunal Călugăreni, judeţul Vlaşca, prin care stabileşte că diferendul dintre locuitorii satului Brăniştari şi arendaşul Zaniadi este de competinţa justiţiei.

136. — [B u c u r e ş t i, 25 A p r i l i e. —] Extras din articolul publicat în revista « Economia rurală » de Dr. I. Felix, privitor la traiul ţăranului.

137. — [C o t e a n c a,] 27 Aprilie. — Locuitorii din comuna Coteanca, judeţul Olt, reclamă Ministerului de Interne că îngrijitorul moşiei principelui Brâncoveanu şi primarul nu respectă învoiala agricolă pe care a făcut-o.

138. — [B u c u r e ş t i,] 28 A p r i l i e. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Romanaţi să cerceteze reclamaţia locuitorilor din comuna Coteanca.

139. — C a r a c a l, 28 A p r i l i e. — Prefectul judeţului Romanaţi raportează Ministerului de Interne rezultatul anchetei făcute în chestiunea reclamaţiilor locuitorilor din Slătioara şi Dranovăţ cu privire la impunerea silită a învoielilor agricole.

140. — [G a l i c e a,] 3 M a i. — Ilie Predoiu din Galicea, judeţul Dolj, reclamă Ministerului de Interne că primarul şi subprefectul obligă locuitorii a munci la arendaş fără să fie datori.

141. — [D r a n o v ă ţ,] 5 M a i. — Un număr de locuitori din comuna Dranovăţ, judeţul Romanaţi, reclamă Ministerului de Interne că arendaşii Vlahiţă şi Brătăşanu îi şicanează cu concursul autorităţilor pentru a le impune învoieli agricole.

142. — D o m n e ş t i, 7 M a i. — Subprefectul plăşii Sabaru raportează Ministerului de Interne că împlinirile fiscale de la locuitori se fac cu activitate iar pentru propaganda de la Copăceni s'au luat măsuri.

143. — [O l t e n i ţ a,] 11 M a i. — Dumitru Cotea, Vasile Negrea şi Şerban Dinu reclamă Ministerului de Interne că subprefectul de Olteniţa nu le face dreptate în diferendul pe care-l au cu reprezentantul moşiei Ulmeni.

144. — [B r ă n i ş t a r i,] 12 M a i. — L. Zaniadi, arendaşul moşiei Brănişitari, judeţul Vlaşca, cere Ministerului de Interne să se suspende facerea socotelilor la învoieli, deoarece reclamaţia locuitorilor se află în faţa justiţiei.

145. — T â r g u - J i u, 14 M a i. — Prefectul judeţului Gorj cere Ministerului de Interne ca executarea mandatelor de arestare să nu se mai facă de călăraşi, care trebue să rămână disponibili pentru menţinerea ordinei şi siguranţei.

146. — [S a l c i a, 15 M a i. —] Locuitorii din comuna Salcia reclamă Ministerului de Agricultură că sunt împiedecaţi de la lucrul pământului de către Marcu Papiu în unire cu subprefectul local.

147. — S l o b o z i a, 17 M a i. — Act de învoială agricolă încheiat între locuitorii din comuna Slobozia, judeţul Bolgrad, şi arendaşul Ştefan Veron.

148. — C â ş l i ţ a, 18 M a i. — Obştea locuitorilor din comuna Câşliţa, judeţul Bolgrad, deleagă pe Vasile Bâtlan să meargă la Bucureşti şi să arate Ministerului de Interne că arendaşul moşiei nu respectă învoiala agricolă.

149. — B o l g r a d, 19 M a i. — Prefectul judeţului Bolgrad raportează Ministerului de Interne că în comuna Slobozia locuitorii s'au revoltat contra primarului şi a arendaşului.

150. — [S a l c i a, 19 M a i. —] Locuitorii comunei Salcia reclamă Ministerului de Interne că subprefectul local şi Marcu Papiu îi şicanează în activitatea lor, scoţându-i de pe terenurile primite de la arendaşi.

151. — B u c u r e ş t i, 20 M a i. — Ministerul Agriculturii şi Lucrărilor Publice trimite Ministerului de Interne petiţia locuitorilor comunei Sabria, judeţul Mehedinţi, care se plâng de persecuţiile subprefectului şi ale arendaşului.

152. — [C r a i o v a,] 23 M a i. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne că Primăria comunei Galicea Mare a silit pe unii locuitori, cari nu semnase învoiala, să lucreze pe moşia arendaşului şi cere dizolvarea consiliului comunal.

153. — [B u c u r e ş t i,] 23 M a i. — Căpitanul Şubu, comandantul escadronului de călăraşi, raportează Ministerului de Interne că a concentrat călăraşi pentru a potoli dezordinile din comuna Vârteju.

154. — [B u c u r e ş t i,] 25 M a i. — Ministerul de Interne cere prefectului de Bolgrad să trimită un memoriu cu amănunte privitoare la revolta ţăranilor din comuna Slobozia.

155. — [B u c u r e ş t i,] 26 M a i. — Moşiereasa Maria Manu aduce la cunoştinţa Ministerului de Interne revolta locuitorilor din comuna Vârteju contra autorităţilor locale.

156. — B u c u r e ş t i, 27 M a i. — Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului de Justiţie rebeliunea ţăranilor din satele Nefliu, Chirea şi Vârteju, cerându-i să ia măsurile judiciare cuvenite.

157. — B u c u r e ş t i, 27 M a i. — Ministerul de Interne cere Prefectului de Ilfov să ia măsuri pentru restabilirea ordinei în satele Nefliu, Chirea şi Vârteju.

158. — B u c u r e ş t i, 29 M a i. — Prefectul judeţului Ilfov raportează Ministerului de Interne măsurile luate pentru restabilirea ordinei în satul Vârteju.

159. — B u c u r e ş t i, 1 I u n i e. — Escadronul de călăraşi Ilfov raportează Ministerului de Interne că a trimis pe Sublocotenentul Oprişan cu 30 ostaşi în comuna Străini-Dobreni, la cererea Procurorului, unde sătenii au alungat pe primar.

160. — Roman, 9 Iunie. — Prefectul județului Roman raportează Ministerului de Interne că proprietarii și arendașii, înainte de expirarea termenului contractului de învoeli cu țăranii, vor să încheie altele, în condiții avantajoase lor.

161. — Calafat, 13 Iunie. — Amza Protopopescu, moșier din Galicea, județul Dolj, reclamă Ministerului de Interne că locuitorii nu respectă învoiala iar Prefectul nu-i dă concursul pentru a-i executa cu dorobanții.

162. — Caracal, 15 Iunie. — Prefectul județului Romanați raportează Ministerului de Interne că numărul redus de călărași nu ajunge pentru executarea împlinirilor fiscale și a tocmelilor agricole.

163. — Bacău, 16 Iunie. — Proprietarul Alecu Drăghici telegrafiază Ministerului de Interne că locuitorii cari au de executat munci agricole pe moșia sa Viforenii, nu se supun și cere a se lua măsurile cuvenite.

164. — [Craiova, 19 Iunie. —] Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că arendașul Amza Protopopescu va avea tot concursul autorității administrative în cazul când cererea sa va fi fondată.

165. — [Botoșani,] 19 Iunie. — Prefectul județului Botoșani cere Ministerului de Interne să intervină ca să i se pună la dispoziție numărul suficient de călărași pentru serviciul administrativ.

166. — București, 22 Iunie. — Ministerul de Interne cere Prefecților de județe ca administrația să depună toată energia la executarea învoelilor agricole.

167. — Turnu-Severin, 1 Iulie. — Arendașul C. Scafeșiu din Cușmir telegrafiază Ministerului de Interne că locuitorii cu cari are învoială nu ies la seceratul grâului.

168. — București, 1 Iulie. — Administrația Domeniilor Statului face cunoscut Ministerului de Interne că în comuna Vârtina-Baldovinești, județul Romanați, s'au răsculat țăranii contra reprezentanților autorităților veniți la delimitarea moșiei.

169. — [Fulga, 2 Iulie. —] Proprietarul A. Amira din comuna Fulga, județul Prahova, cere Ministerului de Interne să ia măsuri contra unor țărani din comuna Glodeanu-Sărat, județul Buzău, cari nu-și execută angajamentele față de el.

170. — București, 2 Iulie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Romanați să raporteze împrejurările revoltei sătenilor din Vârtina-Baldovinești.

171. — Târgu-Jiu, 2 Iulie. — Prefectul județului Gorj raportează Ministerului de Interne insuficiența numărului de călărași pentru executarea țăranilor la diferite obligații.

172. — Dorohoi, 2 Iulie. — Prefectul județului Dorohoi raportează Ministerului de Interne că nu a cerut niciodată dorobanți sau călărași pentru urmăriri administrative.

173. — Turnu-Severin, 3 Iulie. — Arendașul moșiei Cușmir, Scafeșiu, reclamă Ministerului de Interne că primarul i-a luat oamenii de la bătutul porumbului ca să-i ducă în altă parte, iar contractul de munci agricole nu se execută.

174. — Caracal, 3 Iulie. — Prefectul județului Romanați cere Ministerului de Interne să i se mărească numărul de călărași pentru executarea tocmelilor agricole.

175. — Fălticeni, 5 Iulie. — Prefectul județului Suceava cere Ministerului de Interne să aprobe concentrarea dorobanților pentru paza ordinei, chiar de a doua zi.

176. — [Craiova,] 7 Iulie, — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în conflictul dintre locuitorii din Galicea Mare și arendașul Protopopescu pe chestiunea aplicării legii tocmelilor agricole.

177. — București, 8 Iulie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că a aprobat concentrarea călărașilor în județul Vlașca pentru executarea învoielilor agricole.

178. — Turnu-Severin, 8 Iulie. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne că reclamațiile arendașului Scafeșiu s'au dovedit, în urma unei anchete serioase, a fi neadevărate.

179. — [București, 10 Iulie. —] Deputatul I. Ionescu de la Brad propune un amendament la proiectul de modificare a legii vânzării bunurilor Statului.

180. — [Turnu-Severin,] 10 Iulie. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne rezultatul anchetei făcute în comuna Cușmir, unde arendașul Scafeșiu reclamase că locuitorii nu execută învoiala agricolă.

181. — Giurgiu, 17 Iulie. — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor întreprinse în legătură cu reclamația proprietarului Em. Grădișteanu că locuitorii nu execută învoielile agricole.

182. — [Galicea Mare,] 19 Iulie. — Locuitorii din comuna Galicea Mare reclamă Ministerului de Interne că sunt nevoiți să fugă din comună din cauza arendașului Amza Protopopescu și a primarului care-i tortureazā.

183. — [Ceacu,] 19 Iulie. — Un număr de locuitori din comuna Ceacu, județul Ialomița, reclamă Ministerului de Interne că arendașul Marinache Popescu le pretinde sume mari pe pogonul de vie.

184. — Caracal, 20 Iulie. — Prefectul județului Romanați raportează Ministerului de Interne că delimitarea moșiei Statului din comuna Vârtina-Baldovinești nu s'a putut face din cauza îndârjitei rezistențe a țăranilor.

185. — [Craiova,] 23 Iulie. — Prefectul județului Dolj trimite Ministerului de Interne copie după încheierea Consiliului comunal Galicea Mare, referitoare la plângerea arendașului Amza Protopopescu contra țăranilor cu tocmeli agricole.

186. — [București,] 27 Iulie. — Ministerul de Interne face cunoscut Administrației Domeniilor Statului că executarea delimitării moșiei Vârtina-Baldovinești trebue să se facă pe baza cererii unui agent judecătoresc.

187. — [Dadilov,] 29 Iulie. — Locuitorii din Dadilov-Comana reclamă Ministerului de Interne că arendașul Evloghie Gheorghiev le cere dijmă mai mare decât s'au învoit.

188. — [București,] 30 Iulie. — Ministerul de Interne cere Administrației Domeniilor Statului să precizeze condițiile învoielii locuitorilor de pe moșia Comana cu arendașul Evloghie Gheorghiev.

189. — București, 30 Iulie. — Administrația Domeniilor Statului face cunoscut Ministerului de Interne că n'a făcut nici un fel de învoială agricolă cu locuitorii din Comana.

190. — Sinaia, 4 August. — Decret de promulgare a legii vânzării bunurilor Statului.

191. — [Ploești,] 5 August. — Prefectul județului Prahova cere Ministerului de Interne să aprobe mărirea numărului de călărași la subprefectura Prahova pentru paza ordinei.

192. — [București,] 5 August. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să încuviințeze sporirea numărului de călărași, cerut de Prefectul de Prahova, pentru paza ordinei.

193. — [B o t o ş a n i,] 5 S e p t e m b r i e. — Prefectul judeţului Botoşani raportează Ministerului de Interne rezultatul cercetărilor în legătură cu reclamaţia arendaşului Constantin Pilat că nu i s'ar fi dat concursul în executarea învoielilor.

194. — B u c u r e ş t i, 6 S e p t e m b r i e. — Prefectul judeţului Ilfov întreabă Ministerul de Interne dacă ordinul 17.420 din 1875 mai este aplicabil în diferendul dintre moşierii Danielescu şi cultivatorii de vii din Chirnogi.

195. — B u c u r e ş t i, 21 S e p t e m b r i e. — Ministerul de Războl aduce la cunoştinţa Ministerului de Interne plângerea călăraşilor din judeţul Ilfov că din cauza deselor concentrări nu şi-au putut lucra pământul.

196. — [B u c u r e ş t i,] 24 S e p t e m b r i e. — Ministerul de Interne cere tuturor prefecţilor să nu uzeze de măsura concentrărilor de călăraşi decât numai în cazuri extraordinare şi pentru necesităţi bine justificate.

197. — [B u c u r e ş t i,] 24 S e p t e m b r i e. — Referat al Ministerului de Interne către Consiliul de Miniştri în legătură cu diferendul dintre moşierii Danielescu şi cultivatorii de vii din Chirnogi.

198. — C ă l ă r a ş i, 7 O c t o m b r i e. — Prefectura judeţului Ialomiţa cere Ministerului de Interne instrucţiuni în legătură cu strângerea recoltei rezerviştilor concentraţi, cari s'au plâns în acest sens autorităţilor militare.

199. — B u c u r e ş t i, 12 O c t o m b r i e. — Prefectul judeţului Ilfov raportează Ministerului de Interne măsurile pe care le-a luat în legătură cu diferendul dintre locuitorii cultivatori de vii din Chirnogi şi moşierul Danielescu.

200. — [G l o d e a n u,] 13 O c t o m b r i e. — Locuitorii din satul Glodeanu, judeţul Buzău, reclamă Ministerului de Interne că arendaşul Garoflid le-a pus condiţii grele la învoiala agricolă cu concursul administraţiei locale.

201. — O l t e n i ţ a, 18 O c t o m b r i e. — Moşierul Danielescu reclamă Ministerului de Interne că nu se respectă ordinele date în diferendul său cu locuitorii din Chirnogi.

202. — B u c u r e ş t i, 20 O c t o m b r i e. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că prefecţii de judeţe cer înmulţirea numărului de călăraşi pentru serviciul administraţiei.

203. — D o r o h o i, 21 O c t o m b r i e. — Prefectul judeţului Dorohoi raportează Ministerului de Interne că a luat măsuri ca recolta ostaşilor concentraţi să fie adunată de ceilalţi locuitori din comună.

204. — B u c u r e ş t i, 27 O c t o m b r i e. — Circulara Ministerului de Finanţe referitor la împroprietărirea însurăţeilor, conform articolului 5 şi 6 din legea rurală.

205. — B u c u r e ş t i, 4 N o e m b r i e. — Ministerul de Război aduce la cunoştinţa Ministerului de Interne că unor ostaşi concentraţi din Divizia III-a nu li s'a adunat recolta de pe câmp de către comune.

206. — [O l t e n i ţ a,] 23 N o e m b r i e. — Moşierul Niţă D. Danielescu cere Ministerului de Interne să dea un ordin ca locuitorii din Chirnogi să-i plătească arenda pentru viile cultivate înainte de a se pronunţa justiţia.

207. — B u c u r e ş t i, 26 N o e m b r i e. — Consiliul de Miniştri se declară necompetent de a rezolva diferendul dintre moşierii Danielescu şi cultivatorii de vii din Chirnogi în privinţa dărilor către proprietate.

208. — B u c u r e ş t i, N o e m b r i e. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Ilfov rezoluţia de necompetenţă a administraţiei în diferendul dintre moşierii Danielescu şi locuitorii din Chirnogi.

B. INDUSTRIE, TRANSPORT, COMERŢ, CREDIT

1874

209. — Principalele articole de export românesc în anul 1874.

210. — Principalele articole ale importului românesc în anul 1874.

1875

211. — Principalele articole de export românesc în anul 1875.

212. — Principalele articole ale importului românesc în anii 1875 şi 1871-1875.

1876

213. — Principalele articole de export românesc în anul 1876.

214. — Principalele articole ale importului românesc în anul 1876.

215. — Bucureşti, 1 Ianuarie. — Articol în Curierul Financiar referitor la înfiinţarea Băncii de Bucureşti.

216. — Bucureşti, 1 Ianuarie. — Ziarul Curierul Financiar comentează demisia directorului Băncii României, care a adus servicii comerţului românesc, mai cu seamă în timpul războiului franco-german.

217. — [Bucureşti, 3 Ianuarie. —] Proces-Verbal al consiliului societăţii Creditului funciar urban din Bucureşti referitor la operaţiile efectuate.

218. — Bucureşti, 11 Ianuarie. — Criza financiară din Europa şi din ţară comentată de ziarul Curierul financiar.

219. — [Bucureşti, 11 Ianuarie. —] Tablou de situaţia casei şi a operaţiunilor societăţii Creditului funciar urban, în seara zilei de 31 Decembrie 1875.

220. — Bucureşti, 18 Ianuarie. — Curierul Financiar susţine că acoperirea creditului de 5 1/2 milioane, pentru nevoile armatei, cu un împrumut prin bonuri de tezaur ar deschide calea unei noi datorii flotante.

221. — [Bucureşti, 18 Ianuarie. —] Curierul financiar publică darea de seamă a activităţii pe anul 1875 a Societăţii Economice din Piatra-Neamţ.

222. — Bucureşti [, 18 Ianuarie]. — Raport de activitate a Societăţii « Economia » pe anul 1875.

223. — Bucureşti, 18 Ianuarie. — Articol în Curierul Financiar, referitor la necesitatea înfiinţării Creditului Agricol.

224. — [Bucureşti, 31 Ianuarie. —] Raportul comitetului de delegaţi asupra proiectelor de acoperire a deficitului bugetar şi a construirii liniilor ferate Ploeşti-Predeal şi Adjud-Tg. Ocna, prezentat Camerei.

225. — [Bucureşti, 15 Martie. —] Convenţiune de comerţ şi navigaţie încheiată între România şi Rusia.

226. — [B u c u r e ş t i,] 18 M a r t i e. — Lascăr Catargiu, Prim-Ministru şi Ministru de Interne, face cunoscut prefecţilor de judeţe situaţia financiară a ţării în timpul guvernării partidului conservator în raport cu anii de guvernare a opoziţiei liberale.

227. — B u c u r e ş t i, 18 M a r t i e. — Convocarea adunării generale a Societăţii de asigurare « România » pentru ziua de 18 Aprilie.

228. — [B u c u r e ş t i, 28 M a r t i e. —] Referat al Ministerului de Interne, la Consiliul de Miniştri, cu privire la scutirea străinilor care vin în ţară de a poseda o sumă de bani.

229. — B u c u r e ş t i, 2 A p r i l i e. — Dare de seamă a consiliului de administraţie al Societăţii Creditului funciar urban din Bucureşti.

230. — [B u c u r e ş t i, 10 A p r i l i e. —] Statutele Societăţii pentru industria zahărului cu sediul la Chitila.

231. — [15 A p r i l i e. —] A doua dare de seamă despre operaţiunile Societăţii de asigurare « România ».

232. — [B u c u r e ş t i,] 17 A p r i l i e. — Raportul comisiei cenzorilor Societăţii de asigurare « România » .

233. — B u c u r e ş t i, 18 A p r i l i e. — Articol în ziarul Românul, referitor la beneficiile mari pe care le realizează concesionarul liniei ferate Ploeşti-Predeal.

234. — 18 A p r i l i e. — Dare de seamă a operaţiunilor Societăţii de asigurare Dacia, pe anul 1875.

235. — B u c u r e ş t i, 26 A p r i l i e. — Expunere de motive asupra proiectului de lege pentru aprobarea convenţiunii de comerţ şi navigaţiune între România şi Rusia, prezentat în Adunarea deputaţilor.

236. — [B u c u r e ş t i,] 22 M a i. — Discurs ţinut la a treia aniversare a Societăţii « Unirea lucrătorilor constructori Români ».

237. — [V i e n a, 24 M a i. —] Raportul Vice-consulului austriac, cavaler Bosicio, referitor la stăruinţele României de a-şi crea o industrie naţională.

238. — B u c u r e ş t i, 25 M a i. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne ca, în baza convenţiei comerciale cu Austro-Ungaria, să dispună revocarea dispoziţiei ca străinii ce vin în ţară să aibă asupra lor o sumă de bani.

239. — B u c u r e ş t i, 31 M a i. — Primul Ministru face cunoscut Ministerului de Interne abrogarea art. II din Convenţia de comerţ cu Austro-Ungaria.

240. — B u c u r e ş t i, 11 I u n i e. — Banca de Bucureşti anunţă că şi-a început activitatea.

241. — [B u c u r e ş t i, 29 I u l i e. —] In darea de seamă pe care o face alegătorilor colegiul IV din Roman, Ion Ionescu de la Brad propune înfiinţarea unei bănci pentru nevoile ţăranilor.

242. — B u c u r e ş t i, 15 A u g u s t. — Condiţiunile puse de guvern pentru înfiinţarea unei fabrici de hârtie, comentate de Curierul financiar.

243. — B u c u r e ş t i, 18 A u g u s t. — Ministerul de Finanţe cere Ministerului de Externe să intervină ca Guvernul austro-ungar să nu oprească exportul de vite şi mărfuri din România prin vama Guţanu.

244. — București, 30 August. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic al Austro-Ungariei ca să lase liber importul vitelor românești pe la vama Petroșița-Guțanu.

245. — 12 Decembrie. — Generalul Nepocoicițchi, șeful Statului Major al Armatei ruse, raportează Țarului situația căilor ferate române.

246. — București, 12 Decembrie. — Proiect de lege pentru înființarea unei bănci naționale și comentarii asupra importanței lui.

247. — 19 Decembrie. — Generalul Nepocoicițchi, șeful Statului Major al Armatei ruse, raportează Țarului măsurile luate pentru completarea materialului de cale ferată din România.

248. — [București, 31 Decembrie. —] Tabel de prețurile articolelor de larg consum pe piața orașului București în cursul anului 1876.

249. — Considerații generale asupra meseriilor, industriei și petrolului, făcute de N. G. Obedenaru în lucrarea « La Roumanie économique ».

1877

250. — București, 19 Ianuarie. — Interpelarea lui Dimitrie Sturza în Senat cu privire la situația financiară a României pe anii 1871—1876

C. BUGETELE GENERALE ALE ROMÂNIEI PE ANII 1876 ȘI 1877.

1875

251. — [București, 4 Martie. —] Proiect de lege pentru fixarea veniturilor și cheltuielilor Statului pe 1876.

252. — București, 4 Martie. — Recapitulare la bugetul Ministerului Justiției pe anul 1876.

253. — București, 4 Martie. — Recapitulare generală a bugetului Ministerului de Interne pe anul 1876.

254. — București, 4 Martie. — Bugetul Ministerului de Război pe anul 1876. Recapitulare generală.

255. — București, 5 Martie. — Recapitulare generală a bugetului Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice pe anul 1876.

256. — București, 6 Martie. — Bugetul Ministerului Comerțului și Lucrărilor Publice pe anul 1876.

257. — București, 6 Martie. — Bugetul Ministerului Finanțelor pe anul 1876. Recapitulare generală.

258. — București, 6 Martie. — Recapitulare generală a bugetului Ministerului de Externe pe anul 1876.

259. — București, 6 Martie. — Recapitulare generală a bugetului general al Statului pe anul 1876.

260. — București, 28 Februarie. — Bugetul general al Statului pe anul 1877.

D. DOCUMENTE PRIVIND MIŞCAREA REVOLUŢIONARĂ DIN ROMÂNIA (1871—1880)

1. DOCUMENTE DATATE

1874

261. — Tulcea, 30 August. — Scrisoare adresată doctorului Russel (Sudzilovschi), referitoare la situaţia unor emigranţi politici.

262. — Iaşi, 26 Septembrie. — George I. Sion trimite doctorului Russel adresa pe care i-a cerut-o.

263. — Ploeşti, 6 Octombrie. — Arnold Christen întreabă pe doctorul Russel dacă articole asupra Elveţiei ar putea fi publicate în ziarul popular care se înfiinţează.

264. — Cedar Vale Howard Co Kans., 23 Noembrie. — Scrisoare către doctorul Russel de la adeptul unei comunităţi utopice.

265. — Geneva, 25 Noembrie. — Scrisoarea lui Goldenberg în care se vorbeşte de propunerea pentru înfiinţarea ziarului raznocinţilor.

266. — Manifest către Partizanii comunei.

1875

267. — Geneva, 15 Ianuarie. — Scrisoarea lui Goldenberg către doctorul Russel în care-i spune că apare numărul 2 al revistei « Rabotnic ».

268. — Geneva, 7 Februarie. — Goldenberg scrie doctorului Russel despre ruptura lui cu ziarul « Rabotnic ».

269. — 9 Februarie. — N. Ccaicovschi cere doctorului Russel să întocmească lista ziarelor mai potrivite de editat în Rusia.

270. — Londra, 12 Martie. — Scrisoare prin care doctorul Russel este invitat a face corectura unui articol al său.

271. — New York, 12 Aprilie. — N. Ceaicovschi cere doctorului Russel să expedieze în Rusia scrisorile ce-i anexează.

272. — Londra, 19 Aprilie. — Scrisoare către doctorul Russel (Sudzilovski), în legătură cu un proiect de plecare în America.

273. — Leipzig, 1 Mai. — Scrisoare adresată doctorului Russel, referitoare la viaţa refugiaţilor ruşi.

274. — New York, 2 Mai. — Iulii Lukanin cere lui Kabliţ să întrebe pe doctorul Russel dacă a primit răspuns de la Multanovski şi Kobilin.

275. — Londra, 15 Iunie. — N. Ceaicovschi cere doctorului Russel să-i scrie unele detalii în legătură cu posibilităţile de emigrare în America.

276. — Burlington, 18 Iunie. — Scrisoare către doctorul Russel de la un revoluţionar rus emigrat în America.

277. — Geneva, 4 Iunie. — Goldenberg scrie doctorului Russel îndemnându-l să vină la Geneva.

278. — Burlington, 29 Iunie. — Scrisoare adresată doctorului Russel referitor la o comandă de revolvere.

279. — Kingsland, 30 Iunie. — Scrisoare primită de doctorul Russel, referitor la cumpărarea unor ceasornice.

280. — New York, 1 Iulie. — I. Lukanin comunică doctorului Russel amănunte în legătură cu scrisorile trimise în Rusia.

281. — Astoria L. S., 2 Iulie. — Scrisoare trimisă doctorului Russel în legătură cu o călătorie la Geneva.

282. — 6 Iulie. — Referitor la conţinutul unui articol pe care l-a scris doctorul Russel.

283. — [Londra,] 10 Iulie. — In legătură cu comanda unor ceasornice şi alte chestiuni comunicate doctorului Russel.

284. — Londra, 10 Iulie. — In legătură cu mutarea bibliotecii de la Zurich la Geneva.

285. — New York — Astoria, 12 Iulie. — Referitor la călătoria în America a unui grup de refugiaţi politici.

286. — 14 Iulie. — In legătură cu o lucrare a doctorului Russel.

287. — Londra, 25 Iulie. — Referitor la activitatea unor emigranţi politici ruşi.

288. — Paris, 1 August. — James Green telegrafiază doctorului Russel că a primit scrisoarea şi-l va întâlni peste câteva zile la Geneva.

289. — Leipzig, 7 August. — Scrisoare referitoare la activitatea refugiaţilor politici ruşi în Germania.

290. — Bucureşti, 22 August. — Nicolae Petrovici Zubcu Codreanu dă informaţii doctorului Russel referitor la practica medicală în România.

291. — 19 Septembrie.— Scrisoare în care se vorbeşte că poliţia ţaristă a pus mâna pe un mare număr de oameni din rândurile revoluţionarilor.

292. — Londra 20 Septembrie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în legătură cu arestările de revoluţionari pe care le-a făcut poliţia ţaristă.

293. — Illington Green, 23 Septembrie. — Scrisoare prin care un prieten mulţumeşte doctorului Russel pentru cumpărarea unor ceasornice.

294. — 25 Septembrie.—Scrisoare în care e vorba de scoaterea la Londra a ziarului revoluţionarilor ruşi precum şi de arestările din Rusia.

295. — Geneva, 9 Octombrie. — A. Dementieva cere doctorului Russel să-i scrie urgent stadiul în care se află culegerea de materiale plănuită.

296. — Illington Green, 3 Noembrie. — Scrisoare trimisă doctorului Russel referitoare la mai multe chestiuni.

297. — Geneva, 13 Noembrie.— Scrisoare în care se vorbeşte de editarea unor opere ale lui N. Cernişevschi.

298. — Illington Green, 18 Noembrie. — Eduard Feder scrie doctorului Russel despre corespondenţa care se adună la oficiul Lanzet.

1876

299. — G e n e v a, 20 I a n u a r i e. — A. Dementieva scrie doctorului Russel referitor la culegerea de materiale pe care o pregăteşte.

300. — 20 I a n u a r i e. — Scrisoare adresată doctorului Russel, referitoare la mai multe chestiuni.

301. — L o n d r a, 29 I a n u a r i e. — Scrisoare trimisă doctorului Russel în legătură cu « o afacere care va reuşi pe deplin ».

302. — M o s c o v a, 3 F e b r u a r i e. — Redacţia Revistei de medicină din Moscova trimite o sumă pentru referatele întocmite în 1875.

303. — G e n e v a, 3 F e b r u a r i e. — [Pisarev] cere lui N. P. Zubcu Codreanu să-l înştiinţeze unde se află coala cu timbru sec pe care i-a dat-o Rally.

304. — G e n e v a, 9 F e b r u a r i e. — A. Pisarev scrie doctorului Russel în legătură cu o datorie de bani şi cu plecarea sa la Petersburg.

305. — M o s c o v a, 27 F e b r u a r i e. — Gazeta medicală din Moscova scrie lui Pestrovschi despre o sumă de bani ce i-a expediat.

306. — L o n d r a, 2 M a r t i e. — Scrisoare privitoare la ridicarea din gara Paşcani a materialului de propagandă trimis din Londra pentru Rusia.

307. — G e n e v a, 19 A p r i l i e. — Scrisoare dela Rally (Zamfir Arbore) către doctorul Russel, privind ultimele orientări ale cercurilor democratice.

308. — P u e ş t i, 6 M a i. — Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu către doctorul Russel, referitoare la punerea lui în disponibilitate.

309. — [B u c u r e ş t i,] 24 I u n i e — Bonifaci cere doctorului Russel să l împrumute cu bani ca să poată pleca la Paris.

310. — 11 A u g u s t. — Scrisoare în care se vorbeşte de ofensiva poliţiei ţariste contra revoluţionarilor.

311. — 20 A u g u s t. — Scrisoare semnată Boteva către doctorul Russel în legătură cu Hristo Botev.

312. — L o n d r a, 5 N o e m b r i e. — Scrisoare din Londra către doctorul Russel în care e vorba şi despre N. P. Zubcu Codreanu.

313. — V i e n a, 17 N o e m b r i e. — Scrisoare adresată lui N. P. Zubcu Codreanu, în chestiuni personale.

314. — B â r l a d, 22 D e c e m b r i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel detalii în legătură cu începutul carierii lor.

315. — [P u e ş t i] N. P. Zubcu Codreanu scrie unui prieten, făcând o analiză critică a structurii societăţii burgheze.

1877

316. — P l o e ş t i, 6 I a n u a r i e. — Scrisoare trimisă doctorului Russel, cu diferite consideraţiuni de ordin social.

317. — [P i t e ş t i,] 6 I a n u a r i e. — Prefectul de Argeş comunică doctorului Russel că va fi numit într'un post vacant de medic oficial.

318. — Ploeşti, 9 Ianuarie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care un prieten îşi arată preferinţele pentru instruirea personală.

319. — Pueşti, 19 Martie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie Liubei Feodorovna şi doctorului Russel despre epidemia de difterie şi condiţiile în care el îşi duce munca de medic.

320. — Pueşti, 26 Martie. — Scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu către un prieten, în care arată în ce constă minciuna burgheză a învierii.

321 — Pueşti, 31 Martie. — Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu referitoare la situaţia ţăranilor din România.

322. — 4 Aprilie. — Scrisoare în care se vorbeşte de găsirea unui expert în arta militară care să ajute răscoala Bulgarilor.

323. — 12 Aprilie. — Fragment dintr'o scrisoare a unei femei care emigrând din Rusia arată cum crede că va găsi de lucru.

324. — [Pueşti,] 15 Aprilie. — N. P. Zubcu-Codreanu scrie Liubei Fedorovna şi doctorului Russel în legătură cu posibilitatea de a-i ajuta materialiceşte.

325. — Petersburg, 15 Aprilie. — Scrisoare din Petersburg în care o femee anunţă că se pregăteşte să ia parte la răsboiul cu Turcii.

326. — [Pueşti,] 21 Aprilie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre greutăţile materiale pe care le întâmpină şi posibilitatea de a se angaja la Crucea Roşie în timpul răsboiului.

327. — 27 Aprilie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu călătoria Liubei Fedorovna la Pueşti.

328. — Pueşti, 2 Mai. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Istrate că s'a hotărît să se angajeze ca medic în serviciul Crucii Roşii.

329. — 12 Mai. — Scrisoare referitoare la un articol despre independenţa României şi alte chestiuni.

330. — Pueşti, 16 Mai. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu ideea de a cere să fie numit medic de plasă în judeţul Argeş.

331. — Bucureşti, 20 Mai. — Scrisoarea lui Bonifaciu Hetrat în care arată îngrijorare pentru faptul că N. P. Zubcu Codreanu nu şi-a găsit slujbă.

332. — [Pueşti,] 22 Mai. — Liuba Feodorovna scrie doctorului Russel despre felul de viaţă dela Pueşti.

333. — Cedar Vale Chantanqua Co Kansas, 25 Mai. — William Frey cere lui N. Zubcu-Codreanu să-i dea ştiri despre Muromţev, plecat voluntar în Serbia.

334. — [Pueşti,] 25 Mai. — Liuba Feodorovna scrie doctorului Russel despre felul cum îşi petrece viaţa la Pueşti.

335. — Bucureşti, 25 Mai. — Articolul de fond al gazetei « Socialistul ».

336. — Bucureşti, 26 Mai. — Evenimentele politice din Franţa comentate în gazeta « Socialistul ».

337. — Bucureşti, 26 Mai. — Situaţia din Turcia, la începutul răsboiului cu Rusia, comentată de gazeta « Socialistul ».

838. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » comentează atitudinea Greciei față de răsboiul din Peninsula balcanică.

839. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » comentează poziția Serbiei față de răsboiul ruso-turc.

840. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » comentează poziția Angliei oficiale față de Chestiunea orientului.

841. — București, 26 Mai. — Articol în gazeta « Socialistul », privitor la Răsboiul independenței.

842. — București, 26 Mai. — Foileton apărut în gazeta « Socialistul ».

843. — București, 26 Mai.— Poezie în legătură cu sărbătoarea Paștelui apărută în gazeta « Socialistul » dela 26 Mai.

844. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » din 26 Mai reproduce știrea unui atac al trupelor neregulate turcești în regiunea Bechet.

845. — București, 26 Mai. — Gazeta « Socialistul » publică anunțul unui concert pentru răniții din Răsboiul independenței.

846. — București, 26 Mai. — Mersul trenurilor în România, publicat de gazeta « Socialistul ».

847. — 16 Iunie 1877. — N. P. Zubcu Codreanu cere vești despre un post de medic.

848.—[Ploești,] 14 August.—A. Trușcă și Dobrogeanu-Gherea scriu lui N. P.Zubcu Codreanu în legătură cu chestiuni bănești.

849. — Costești, 15 August. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu posibilitățile de ajutorare a prietenilor.

850. — Pitești, 15 August.—N. P. Zubcu Codreanu telegrafiază doctorului Russel la Curtea de Argeș că Tratemcu a sosit la Ungheni.

851. — 27 Octombrie. — Scrisoare către doctorul Russel referitoare la greutățile răsboiului.

852. — Pitești, 15 Noembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu unele chestiuni medicale.

853. — Pitești, 1 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre ajutorarea prietenilor și alte chestiuni.

854. — Petersburg, 21 Decembrie.—Scrisoarea unei femei către un prieten, în care comunică diferite știri și aprecieri.

1878

855. — Pitești, 9 Ianuarie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre abonamentele făcute la diferite reviste.

856. — 16 Ianuarie. — A. S. Trușcă scrie lui N. P. Zubcu Codreanu, trimițându-i o listă a cărților sale.

857. — Petersburg, 24 Ianuarie. — Scrisoare în care se descriu înprejurările împușcării guvernatorului Trepov.

858. — Pitești, 4 Februarie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel chestiuni profesionale și de ajutorarea prietenilor cu bani.

859. — [București,] 6 Februarie. — N. Dragoș (Zubcu Codreanu) publică în revista « Obscina » articolul referitor la suferințele țăranilor români în Războiul independenței.

860. — Târgoviște, 18 Februarie. — Scrisoarea lui Franchevici către N. P. Zubcu Codreanu, în legătură cu știri despre prieteni.

861. — 25 Februarie. — Scrisoare cu știri despre unii revoluționari din Rusia.

862. — Paris, 19 Martie. — Scrisoare către doctorul Russel referitoare la activitatea revoluționarilor.

863. — 16 Iulie 1878. — Scrisoarea lui A. S. Trușcă în legătură cu traducerea unor lucrări.

864. — [București,] 31 August. — Scrisoare în care se vorbește de sosirea lui N. P. Zubcu Codreanu în București.

865. — Iași, 5 Septembrie. — Zamfir Arbore (Z. Ralli) scrie că dorește să-l întâlnească pe N. P. Zubcu Codreanu.

866. — București, 8 Septembrie. — Zamfir Arbore scrie prietenului să-l împrumute cu bani.

867. — București, 10 Septembrie. — Scrisoarea lui Zamfir Arbore prin care spune că se ocupă de cererea de naturalizare.

868. — București, 15 Septembrie. — Zamfir Arbore scrie doctorului Russel că dorește să-l întâlnească.

869. — 23 Octombrie. — K. Stăuceanu scrie doctorului Russel în legătură cu activitatea sa medicală și alte chestiuni.

870. — 9 Noembrie. — Studentul Cernitescu din Franța trimite romanul lui Cernîșevschi « Ce-i de făcut »? și alte informații.

871. — 14 Noembrie. — Scrisoare în care se vorbește de dispariția lui Dobrogeanu Gherea, despre care Zubcu Codreanu presupune că a fost arestat.

872. — 26 Noembrie. — Scrisoarea lui A. S. Trușcă către doctorul Russel despre diferite chestiuni.

873. — București, 30 Noembrie. — Scrisoarea lui Tuliaev în care se vorbește de o întâmplare la Ploești în legătură cu Zamfir Arbore.

874. — București, 7 Decembrie. — K. Stăuceanu felicită pe N. P. Zubcu-Codreanu de ziua lui și trimite salutări doctorului Russel.

875. — [București,] 12 Decembrie. — Scrisoare în care se cere ca doctorul Russel să trimită urgent bani unor prieteni.

876. — Paris, 26 Decembrie. — A. Pavlovschi scrie doctorului Russel pentru o chestiune de bani.

877. — 26 Decembrie. — Două scrisori către doctorul Russel referitoare la diferite chestiuni.

878. — [Curtea de Argeș, Decembrie. —] N. P. Zubcu Codreanu arată unui prieten viața sbuciumată pe care a dus-o de când a venit în țară.

1879

879. — 1 Ianuarie. — Scrisoare referitoare la durerea pe care a lăsat-o moartea lui N. P. Zubcu Codreanu.

880. — 9 Ianuarie. — Scrisoare în legătură cu întocmirea unei biografii a lui N. P. Zubcu Codreanu.

881. — Iaşi, 26 Martie. — Chitanţă pentru un anunţ în ziarul «Curierul» cerut de doctorul Russel.

882. — [Martie. —] Petiţie dată de doctorul Russel procurorului pentru a reclama contra ziarului «Cultura» din Piteşti care i-a adus unele acuzaţii nedrepte.

883. — Curtea de Argeş, 26 Aprilie. — Scrisoarea doctorului Russel în care relatează acuzaţiile ce i s'au adus de ziarul «Cultura» din Piteşti.

884. — 24 Iunie. — Scrisoarea lui Zamfir Arbore către doctorul Russel în legătură cu înfiinţarea unei reviste cu caracter politic-economic-literar.

885. — 20 Iulie. — Zamfir Arbore scrie la Iaşi în legătură cu traducerea unui manifest în limba rusă şi cu posibilitatea de tipărire a unei broşuri.

886. — Focşani, 26 Octombrie. — Scrisoare semnată N. Hozanavschi către redacţia revistei «Basarabia».

887. — Galaţi, 26 Noembrie. — Scrisoare trimisă de Lupu doctorului Russel referitoare la mai multe chestiuni.

888. — 3 Decembrie. — Scrisoare către Zamfir Arbore, în care se vorbeşte de tipărirea unui dicţionar şi alte publicaţii.

889. — Ploeşti, 23 Decembrie. — Scrisoare a lui Zamfir Arbore în care se vorbeşte de scoaterea unor publicaţii pentru popor.

2. DOCUMENTE PARŢIAL DATATE ŞI NEDATATE

890. — [Pueşti, 30 Ianuarie. —] N. P. Zubcu-Codreanu scrie să se încredinţeze doctorului Russel banii veniţi din Rusia pe numele lui la bancă.

891. — Piteşti, 9 Februarie. — Zubcu Codreanu comunică doctorului Russel că nu a găsit încă monedă rusească de hârtie şi că are nevoie de bani.

892. — [Pueşti,] 14 Februarie. — N. P. Zubcu Codreanu comunică doctorului Russel că a procurat un paşaport pentru ca Pruteanu să poată trece în Rusia.

893. — [Piteşti, 14 Februarie. —] Scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu, referitoare la mai multe chestiuni.

894. — 27 Februarie. — N. P. Zupcu Codreanu comunică doctorului Russel că i-a trimis bani şi că în curând va primi cărţile cerute din Rusia.

895. — Pueşti, 15 Martie. — Scrisoare adresată lui Russel de către N. P. Zubcu Codreanu în care arată datoriile băneşti ce trebue achitate.

896. — [Piteşti, 15 Martie. —] N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu mai multe chestiuni.

897. — Piteşti, 21 Martie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel referitor la posibilitatea de a urma anul V de facultate.

398. — [P u e ş t i, M a r t i e. —] N.P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu călătoria Liubei Feodorovna în Rusia.

399. — P i t e ş t i, 5 A p r i l i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel că pleacă la Costeşti, la vechiul lui post şi pe urmă la Bucureşti.

400. — [P u e ş t i, 6 M a i. —] Liuba Feodorovna comunică cum a decurs călătoria până la Piteşti şi că N. P. Zubcu Codreanu a fost eliberat din funcţia de medic.

401. — B u c u r e ş t i, 16 M a i [1875?]. — Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu, referitoare la planurile de activare printre ţărani.

402. — B u c u r e ş t i, 21 M a i. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel că e urmărit de poliţia ţaristă.

403. — P u e ş t i, 25 M a i [1877?]. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel referitor la speranţa de a primi un post în judeţul Argeş.

404. — [P u e ş t i, M a i. —] Nicolae P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel referitor la intenţia de a cere să fie numit în judeţul Argeş.

405. — [P u e ş t i, M a i. —] N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre speranţa de a fi numit în judeţul Argeş.

406. — [C o s t e ş t i, M a i. —] Fragment dintr'o scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu în care vorbeşte de pelagră.

407. — [B u c u r e ş t i, I u n i e. —] N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel să se intereseze pentru un post de medic în judeţul Argeş.

408. — [P u e ş t i,] 8 I u n i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre plecarea Liubei Feodorovna şi cere să-i trimită bani.

409. — B u c u r e ş t i, 19 I u l i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre felul cum va petrece vacanţa şi proectele ulterioare.

410. — C o s t e ş t i, 16 I u l i e. — Scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu în care arată cheltuelile ce are de făcut cu întreţinerea sa.

411. — [B u c u r e ş t i, 21 I u l i e. —] N. P. Zubcu Codreanu şi Bonifaciu Hetrat scriu doctorului Russel să le trimită bani.

412. — [C o s t e ş t i,] 23 I u l i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre diferite chestiuni.

413. — C o s t e ş t i, 5 A u g u s t. — N. P. Zubcu Codreanu cere doctorului Russel să-i comunice părerea asupra unui diagnostic de pus.

414. — [C o r b e ş t i, A u g u s t. —] N. P. Zubcu Codreanu trimite doctorului Russel traducerea raportului pe care acesta l-a făcut comitetului permanent al judeţului Argeş.

415. — C o s t e ş t i, 23 A u g u s t. — N. P. Zubcu Codreanu trimite doctorului Russel informaţii despre activitatea sa.

416. — C o s t e ş t i, 25 A u g u s t. — N. P. Zubcu Codreanu roagă pe doctorul Russel să intervină pe lângă Racoviţă pentru numirea într'o funcţie a unui tovarăş.

417. — B u c u r e ş t i, 1 S e p t e m b r i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel referitor la intenţia de a se forma un partid socialist în România.

418. — C o s t e ş t i, 5 S e p t e m b r i e. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu înfiinţarea în gara Stolnici a unui spital pentru răniţi şi alte chestiuni.

419. — București, 15 Septembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel ca să vină la București, unde va veni și C. Dobrogeanu-Gherea.

420. — Geneva, 23 Septembrie. — Doctorul Russel scrie lui N. P. Zubcu Codreanu să-i trimită informații privitor la terminarea studiilor la universitatea din București.

421. — [15 Octombrie. —] Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu adresată probabil lui Russel.

422. — [Pitești,] 4 Noembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre modificările ce trebue să facă la întocmirea statelor de plată.

423. — [Pitești,] 11 Noembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre încasarea banilor și prezentarea raportului său către Consiliul județean.

424. — [Pitești,] 12 Noembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre felul cum a repartizat banii primiți dela casierie.

425. — [Pitești,] 14 Noembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu raportul acestuia din urmă către Consiliul judeţian.

426. — [Pitești,] 18 Noembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu mai multe chestiuni.

427. — Pitești, 2 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu lipsa de posibilitate de a găzdui la el un bătrân și despre plecarea la București.

428. — [Pitești,] 7 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel despre greutățile pe care le întâmpină la echivalarea studiilor.

429. — [Pitești,] 28 Decembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel că va veni la el, probabil și cu C. Dobrogeanu Gherea.

430. — [Pitești, 27 Octombrie. —] N. P. Zubcu Codreanu comunică doctorului Russel informațiuni cu privire la primirea corespondenței.

431. — Scrisoare adresată lui N. P. Zubcu Codreanu prin care îl informează că jandarmii ruși au pus mâna pe un balot cu publicații revoluționare.

432. — Scrisoare a lui N. P. Zubcu Cocdreanu, în care arată intenția de a pleca la București pentru a interveni să fie admis la examenul de doctor.

433. — Scrisoare adresată lui N. P. Zubcu Codreanu în care trimițătorul îi dă lămuriri cu privire la o scrisoare pe care a comunicat-o și altor tovarăși.

434. — Scrisoare adresată lui N. P. Zubcu Codreanu în care se arată că s'au luat măsurile necesare de către revoluționari pentru a opri difuzarea unor cărți.

435. — [Pitești, 1877]. — C. Racoviță comunică lui Zubcu-Codreanu că nu poate numi pe doctorul Russel într'un post definitiv de medic.

436. — [Costești, Iulie. —] N. P. Zubcu Codreanu către doctorul Russel.

437. — [București]. — Scrisoarea lui Gherea și N. P. Zubcu Codreanu către doctorul Russel.

438. — Fragment dintr'o scrisoare a lui N. P. Zubcu Codreanu în legătură cu dorința de a ocupa un post de medic în județul Prahova.

439. — Nicolae P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel în legătură cu svonurile de răsboi.

440. — Scrisoarea lui N. Zubcu-Codreanu referitoare la trecerea de voluntari ruşi pentru Serbia şi la moartea lui Hristo Botev.

441. — N. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel ca să interneze în spital o femee recomandată de d-na Capitanovici.

442. — N.P. Zubcu Codreanu scrie doctorului Russel şi Liubei Feodorovna în legătură cu speranţa de a fi numit într'un post de medic.

443. — Scrisoare în care se arată trimiţătorului motivul pentru care nu i s'a putut expedia un cufăr cu obiecte.

444. — O scrisoare în care se indică adrese.

445. — Versuri închinate memoriei lui N. P. Zubcu Codreanu.

446. — 2 August. — Scrisoare semnată de doctorul Russel, referitoare la amestecul poliţiei în scopul de a provoca neînţelegeri între revoluţionari.

447. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Dr. Russel.

448. — Scrisoare în care i se recomandă lui N. P. Zubcu Codreanu lucrările lui Bălcescu şi Şincai.

449. — C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel diferite chestiuni şi-l întreabă când va obţine un post.

450. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Russel în care se vorbeşte de lipsa de bani.

451. — C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel ce a vorbit cu Radu Mihai în privinţa poziţiei revoluţionarilor ruşi refugiaţi în România.

452. — Ploeşti [Aprilie 1880]. — Scrisoare trimisă de C. Dobrogeanu Gherea doctorului Russel, în care se vorbeşte de scoaterea unei reviste.

453. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Mincov, în care vorbeşte de revista « Femeia română » şi alte chestiuni.

454. — [Ploeşti, Martie. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu Gherea către doctorul Russel în care se vorbeşte de socoteli băneşti şi de stadiul mişcării socialiste.

455. — [Ploeşti, 1880. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel în care se vorbeşte despre Zamfir Arbore.

456. — [Ploeşti 1880. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel în care-i cere urgent o sumă de bani.

457. — [Ploeşti. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea în care se vorbeşte de difuzarea ziarului socialiştilor în diferite oraşe.

458. — Ploeşti[, Martie 1881.] — Scrisoare a lui C. Dobrogeanu-Gherea în care vorbeşte de chestiuni băneşti şi de situaţia din Rusia.

459. — [Bucureşti, 1878. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea în care vorbeşte de posibilitatea de a lua un restaurant.

460. — [Ploeşti, 1880. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Lazăr pentru restituiri de bani.

461. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către Mincov în chestiuni « de afaceri ».

462. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea în care vorbeşte că i s'a aprobat concesionarea restaurantului din Ploeşti.

463. — [1880. —] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel ca să aştepte pe Sonia în gară.

464. — C. Dobrogeanu-Gherea cere să fie păsuit o lună pentru trimiterea banilor ceruţi.

465. — [1877.] Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel pe care-l întreabă ce are de gând să facă în cazul când vor veni Ruşii în România.

466. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea către doctorul Russel ca să-i trimită lignit pentru atelierul dela Ploeşti.

467. — C. Dobrogeanu-Gherea propune doctorului Russel să se întâlnească pentru a stabili linia de acţiune politică în România.

468. — C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel în legătură cu chestiunea tipografiei şi alte informaţii.

469. — C. Dobrogeanu-Gherea cere doctorului Russel părerea în legătură cu intenţia de a se muta la Iaşi.

470. — C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel să se intereseze la gară pentru bagajele soţiei sale.

471. — [Ploeşti, 1878. —] C. Dobrogeanu-Gherea scrie doctorului Russel că din lipsă de bani nu poate organiza atelierul.

472. — Scrisoarea lui C. Dobrogeanu-Gherea referitoare la posibilitatea de a expedia în Italia cantităţi mari de droj.

473. — [Bucureşti. —] Scrisoare a lui Dobrogeanu-Gherea în care se arată cum s'a hotărît să apară ziarul « România Viitoare ».

474. — Scrisoare dela Dobrogeanu-Gherea în care se arată greutăţile ce se întâmpină cu scoaterea unui ziar şi roagă să se trimită bani lui Parcevsscy.

475. — [Bucureşti, Iulie. —] Bonifaciu scrie doctorului Russel în legătură cu un comision pentru N. P. Zubcu Codreanu.

476. — 30 Iulie. — Scrisoarea semnată L. Russel în care spune că de când se află la părinţii săi a primit scrisorile târziu. Un fragment dintr'o scrisoare a lui Bonifaciu.

477. — [Bucureşti, Iulie. —] Bonifaciu Hetrat comunică doctorului Russel că s'a hotărît să se dedice carierii de scriitor.

478. — Fragment de scrisoare în care Bonifaciu Hetrat cere să i se procure de urgenţă un paşaport elveţian.

479. — [Pueşti,] 21 Mai. — Scrisoarea Liubei Feodorovna adresată doctorului Russel.

480. — [Pueşti, Mai. —] Fragment de scrisoare a Liubei Feodorovna către doctorul Russel în care arată unele amănunte din vizita ei la N. P. Zubcu Codreanu.

481. — [Pueşti, 2 Mai. —] Liuba Feodorovna descrie viaţa şi greutăţile pe care le are de întâmpinat.

482. — [Pueşti, 2 Mai. —] Limba Feodorovna descrie viaţa şi greutăţile pe care le are de întâmpinat.

483. — [Curtea de Argeş, Ianuarie. —] Plângerea doctorului Russel adresată prefectului judeţului Argeş în care se arată abuzurile săvârşite de cler şi autorităţi cu ocazia înmormântării lui N. P. Zubcu Codreanu.

484. — Text în care se arată că problema « Ce e de făcut » trebue rezolvată după specificul fiecărei ţări în parte.

485. — Programul politic al socialiştilor.

486. — Fragment de articol în care se arată ce este socialismul.

487. — Ploeşti, 5 Martie. — Th. Lupu scrie doctorului Russel despre arestarea unui tovarăş la Ismail şi despre plecarea lui Zamfir Arbore la Iaşi.

488. — Fragment de corespondenţă în care se vorbeşte de o arestare făcută de poliţia ţaristă.

489. — Fragment de corespondenţă în care se vorbeşte de adresa şi pseudonimul lui « D ».

490. — Lista de publicaţii cu conţinut socialist care pot fi procurate.

491. — 21 Iulie. — B. Micali cere să i se trimită scrisori şi pachete la Herţa.

492. — Bucureşti, 1 Februarie. — E. Costinescu roagă pe Z. Arbore să se prezinte la postul în care a fost numit în cadrul unei redacţii.

493. — Scrisoare în care se anunţă trimiterea unei sume de bani şi facerea de abonamente la ziarul socialist « L'égalité ».

494. — Statutele Societăţii lucrătorilor ciobotari din Iaşi.

495. — Manifestul comitetului de înfiinţare a Societăţii Ciobotarilor din Iaşi.

496. — Regulamentul unei societăţi a brutarilor.

497. — Piteşti 10 Octombrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie că nu se va face spital în Stolnici.

498. — Piteşti, 19 Octombrie. — N. P. Zubcu Codreanu comunică lui Russe despre lipsa de bani.

499. — 28 Mai 1877. — O scrisoare în care se vorbeşte despre lipsa de bani.

500. — Scrisoare prin care N. P. Zubcu Codreanu îl invită pe Russel la Bucureşti.

501. — Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu către Russel în legătură cu nişte reviste şi cărţi.

502. — 20 Octombrie. Scrisoarea lui N. P. Zubcu Codreanu în legătură cu două lecţii.

503. — 20 Noembrie. — N. P. Zubcu Codreanu scrie despre situaţia medicilor.

504. — Scrisoare în legătură cu unele evenimente din Italia şi Elveţia.

505. — Cererea unui medic în legătură cu demiterea sa.

506. — Fragment de articol în care se arată că s'a ajuns în stadiul de maturitate a capitalismului şi că popoarele Europei sunt foarte aproape de colectivism.

507. — Invitaţia trimisă doctorului Russel de către Societatea Studenţilor în Medicină pentru a participa la cea de a VI-a aniversare a Societăţii.

508. — [Botoşani, Martie 1881,] — Mathei Dimitrovici scrie lui C. Mille că deşi unii tineri la prima legătură se arată a fi de partea ideilor socialiste, când este vorba să se treacă la activitate practică, bat în retragere.

509. — Turcu cere lui Nădejde să-i comunice dacă a sosit soţia lui Chrasniuc.

510. — Scrisoare adresată lui « Numa Pompiliu » nume conspirativ de un prieten care nu vrea să se ştie că « moare de foame ».

511. — Curtea de Argeş, 15 Noembrie. — Scrisoare în care se dau informaţii cu privire la atitudinea guvernului român.

512. — 26 Septembrie. — D. Cernătescu comunică că a asistat la o reuniune a refugiaţilor revoluţionari şi că nu a putut lua legătură cu Mendelson.

513. — 2 Decembrie — Fragment de scrisoare în legătură cu activitatea revoluţionarilor în America.

514. — Fragment de scrisoare în care se arată că în literatura românească nu se găseşte nimic despre socialism.

515. — [Geneva —.] Fragment de scrisoare a lui Goldenberg în care comunică unui tovarăş că poate veni la Geneva unde ar putea lucra la ziarul « Rabotnic » ce urmează să fie scos.

516. — Geneva, 4 Ianuarie. — Orest Mihail comunică doctorului Russel că a sosit la Geneva, fără să poată ajunge prin Herţegovina.

517. — Fragment de scrisoare în care se arată regiunile unde sunt refugiaţi revoluţionari ruşi cu care trebue luată legătura.

518. — Fragment de scrisoare în care se arată sarcinile care stau în faţa revoluţionarilor.

519. — [Ploeşti. —] Sfârşitul unei scrisori a lui C. Dobrogeanu-Gherea, probabil către doctorul Russel.

520. — Scrisoare trimisă lui Zamfir Arbore în care se anunţă trimiterea de articole din străinătate, pentru ziarul « România Viitoare ».

521. — [Iaşi,] 29 Iunie. — Scrisoare referitoare la numirea într'un post de medic în Moldova.

522. — 23 August. — Scrisoare în care refugiaţii revoluţionari sunt preveniţi că trebue să se ferească de spioni.

523. — Königsberg. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care unul dintre revoluţionari îi anunţă sosirea la frontieră şi-i cere să urgenteze trimiterea banilor.

524. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care i se dau lămuriri în legătură cu o persoană bănuită de spion.

525. — Fragment dintr'o lucrare în care se analizează Constituţia ţării sub raportul conţinutului ei real.

526. — Chişinău, 3 Februarie. — Un necunoscut promite veşti despre felul cum merg lucrurile în Chişinău.

527. — Scrisoare în care se dau ştiri despre procesul a 16 revoluţionari judecaţi la Petersburg.

528. — Scrisoare în care se arată că este necesară publicarea de broşuri revoluţionare de popularizare.

529. — Scrisoare prin care Zamfir Arbore cere să i se traducă un document în româneşte.

530. — Fragment de scrisoare prin care Zamfir Arbore cere să i se trimită un exemplar din « Pera ».

531. — Scrisoare în care trimiţătorul comunică veşti despre starea sănătăţii.

532. — Scrisoare în care trimițătorul arată că a renunțat de a mai pleca în Bulgaria și că a devenit adept al ideilor socialiste.

533. — Fragment din scrisoarea lui Nicolai Moinov în care arată că în casa unui tovarăș a avut loc o percheziție.

534. — [Geneva,] 20 Martie. — Scrisoarea lui Zamfir Arbore în care arată în ce constă partea șubredă a propagandei ruse și ideile al căror adept a devenit.

535. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care îi comunică sosirea unei scrisori de asigurare pe adresa de la Bain D'Arvais.

536. — Reni, 26 Octombrie. — Scrisoare în care se comunică știri cu caracter familiar.

537. — [Tulcea. —] Fragment de scrisoare în care trimițătorul arată cum a luat contact cu unii socialiști.

538. — Fragment de scrisoare în care se arată că mișcarea revoluționară trebue să părăsească stadiul « eroilor izolați » și să ia caracterul unei mișcări de masă.

539. — Scrisoare în care se arată vechile legături de prietenie între popoarele român și ucrainian.

540. — Scrisoare în care se dau unele informații cu privire la cărți de medicină și posibilitățile de a le procura.

541. — Lucanin comunică doctorului Russel că-i trimite două scrisori.

542. — Scrisoare în care se vorbește despre fapte din Pitești și Curtea de Argeș.

543. — Geneva, 23 Septembrie. — Scrisoare adresată lui Andreev prin care i se dau instrucțiuni cu privire la activitatea ce urmează să o desfășoare la Iași.

544. — Iași, 17 Iunie. — Scrisoare în care se arată condițiile materiale în care trăesc muncitorii din Iași și legăturile pe care și le-a creiat un refugiat revoluționar.

545. — Larsi comunică unui tovarăș greutățile materiale pe care le are de întâmpinat și imposibilitatea de a-l ajuta bănește.

546. — Fragment de scrisoare în care se arată că cel căruia îi este adresată trebue să primească bani dela persoanele indicate.

547. — Scrisoarea lui Lavrentiev în care reproșează unui tovarăș faptul de a fi făcut anumite indicații.

548. — Scrisoare în care se arată cui trebue restituiți niște bani în cazul arestării celui care i-a încredințat.

549. — Fragment de scrisoare în care trimițătorul arată că este în lipsă de bani și nu-și poate achita datoriile.

550. — Fragment de scrisoare în care se comunică știri cu privire la activitatea revoluționară a studenților din Rusia.

551. — 25 August. — Scrisoare în care se arată intenția unor refugiați revoluționari de a se întoarce în Rusia.

552. — Scrisoare în care se arată la redacția ziarului « Vpered » s'au primit vești că în cercul în care se află Jobulev s'au schimbat unele lucruri.

553. — Londra, 21 Ianuarie. — Scrisoare în care se fac observații asupra felului în care se prezintă ziarul « Rabotnic ».

554. — Scrisoare în care se arată că se poate ţine legătura cu centrul revoluţionar din Londra prin intermediul unui muncitor.

555. — [B u c u r e ş t i,] 12 A u g u s t. — Scrisoare în care se arată ostilitatea poporului român faţă de boieri.

556. — Scrisoare în care se dau lămuriri cu privire la participarea doctorului Russel la o întreprindere comercială.

557. — 5 M a r t i e. — Scrisoare prin care trimiţătorul confirmă primirea unor bani şi arată intenţia de a pleca.

558. — L o n d r a, 5 A p r i l i e. — Scrisoare în care se dau lămuriri asupra ideilor de care este animat poporul bulgar în răscoala pe care urmează să o facă împotriva Turcilor.

559. — 1 I u l i e. — Larsi cere doctorului Russel să-i comunice noi informaţii pentru a le putea publica.

560. — Scrisoare în care se dau lamuriri cu privire la expedierea corespondenţei.

561. — 17 I u n i e. — Danilov cere doctorului Russel să-i trimită o sumă de bani.

562. — 10 I a n u a r i e. — Scrisoare în care se arată ce arestări s'au mai făcut şi cere să i se trimită ziarul « Vperiod ».

563. — 26 I u l i e. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care i se dau diferite lămuriri în legătură cu propaganda socialistă.

564. — 7 D e c e m b r i e. — Kleaci cheamă la Kingsland pe doctorul Russel, pentru a-i da anumite lămuriri.

565. — Scrisoare în care trimiţătorul arată de ce a fost nevoit să se împrumute cu o sumă de bani.

566. — Scrisoare în care se cere material de publicat în « Vperiod » şi ca toţi revoluţionari refugiaţi să se unească şi să nu mai existe animozităţi între ei.

567. — Dmitri Clement cere doctorului Russel să-i procure două paşapoarte americane

568. — 31 I a n u a r i e. — Scrisoare în care între altele se arată condiţiile în care se pot publica articole în ziarul « Novoros. Telegr. ».

569. — Scrisoare în care se dau informaţii cu privire la arestările făcute în rândul revoluţionarilor din Rusia.

570. — Scrisoare în care autorul îşi anunţă sosirea la Iaşi şi cere secţiei din Geneva să trimită pe cineva în Rusia după bani.

571. — 29 M a i. — Scrisoare în care se arată că o anumită problemă n'a putut fi soluţionată.

572. — 2 D e c e m b r i e. — Scrisoare în care se cere să se trimită de urgenţă bani.

573. — Scrisoare prin care se cere să se comunice veşti.

574. — Scrisoare prin care se cer ştiri despre anumiţi tovarăşi.

575. — Scrisoare în care se confirmă primirea anumitor veşti.

576. — Scrisoare prin care se dau informaţii privind anumiţi tovarăşi.

577. — Scrisoare în care autorul arată că-i este greu să părăsească lupta revoluţionară chiar dacă ar fi vorba numai deocamdată.

578. — 23 Noembrie. — G. Buianov cere să-i trimită de urgenţă bani.

579. — 14 Februarie. — Scrisoare în care se dau lămuriri în legătură cu primirea unor corespondenţe.

580. — 30 Noembrie. — Telegramă prin care este chemat doctorul Russel.

581. — Brodi, 2 Aprilie. — Scrisoare în care se cere unui revoluţionar să-şi comunice adresa.

582. — Geneva, 15 Aprilie. — Scrisoare adresată Liubei Feodorovna prin care i se cere să trimită la Zürich corespondenţa primită.

583. — 27 Decembrie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se confirmă primirea unei sume de bani şi discută posibilitatea plecării în Rusia.

584. — Listă de socoteli.

585. — Scrisoare în care se dau informaţiuni cu privire la unul dintre revoluţionarii din Rusia.

586. — 13 Ianuarie. — Scrisoare în care se dau sfaturi pentruca primitorul să poată obţine onorariul din partea unei redacţii şi i se anunţă că i-au fost trimise mai multe ziare.

587. — Zürich, 3 Mai. — Scrisoare în care se dau explicaţii asupra situaţiei băneşti a trimiţătorului.

588. — 25 Decembrie. — Scrisoare în care trimiţătorul comunică ştiri privind situaţia familiei şi a unor tovarăşi.

589. — E. Feder comunică doctorului Russel informaţii cu privire la activitatea sa din România.

590. — Londra, 10 Septembrie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care i se comunică informaţii cu privire la posibilitatea tipăririi unor lucrări conspirative.

591. — Odesa, 3 August. — Scrisoare în care se cere reluarea activităţii revoluţionare într'un oraş din Rusia.

592. — 23 Octombrie. — Scrisoare prin care se cere să se trimită o adeverinţă de primirea unor bani.

593. — Scrisoare prin care primitorul este chemat de urgenţă la Petersburg.

594. — Scrisoare prin care trimiţătorul cere să se comunice «berlinezilor» că nu posedă paşapoarte valabile pentru trecerea în Rusia.

595. — Scrisoare în care se comunică ştiri cu caracter familiar.

596. — 7 Martie. — Scrisoare în care se comunică lui Ivan Ivanici ştirea îmbunătăţirii stării sănătăţii trimiţătorului.

597. — Scrisoare către John Iacovlevici prin care i se cere să expedieze un cufăr.

598. — 9 Ianuarie. — Scrisoare prin care trimiţătorul arată greutăţile pe care le are de întâmpinat în ducerea activităţii.

599. — Fragment de scrisoare în care se arată cum trebue scrise lucrările de propagandă în popor.

600. — Scrisoare în care se arată situaţia bănească a unor revoluţionari.

601. — Scrisoare în care se confirmă primirea corespondenţei şi se dau instrucţiuni de felul în care trebuesc scrise în viitor scrisorile.

602. — Scrisoare a lui Andreev în care sunt tratate chestiuni diverse.

603. — Scrisoare în care se vorbeşte de doctorul Russel.

604. — Scrisoare în care primitorul este informat că studenţii din Bucureşti pregătesc o scrisoare pentru studenţii ruşi.

605. — Scrisoare prin care se cere trimiterea de urgenţă a unor recomandaţii pentru Cernătescu care urmează să plece la Geneva şi Paris.

606. — 21 Martie. — Scrisoare în care se confirmă primirea unor corespondenţe şi sume de bani.

607. — Scrisoare trimisă doctorului Russel în care se vorbeşte despre relaţiile cu studenţii şi problema restituirii unei datorii.

608. — Zamfir Arbore comunică doctorului Russel informaţii în legătură cu o discuţie avută cu Consulul rus privitoare la paşapoarte.

609. — Londra, 14 Februarie. — Scrisoare în care trimiţătorul comunică informaţii privitoare la activitatea sa.

610. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care i se comunică intenţia unor socialişti români de a scoate un ziar.

611. — Scrisoare în care, pe lângă altele, se cere doctorului Russel să ia legătură cu anumiţi revoluţionari.

612. — Scrisoare în care se arată între altele că Nr. 1, din ziarul « Vperiod » a fost difuzat.

613. — Fragment de scrisoare trimisă de Ceaicovschi doctorului Russel în care îi vorbeşte despre diferiţi tovarăşi şi sănătatea Liubei Feodorovna.

614. — [Piteşti] 1877. — Raport al doctorului Russel cu privire la starea sanitară a populaţiei din regiunea Curtea de Argeş.

615. — 1 Iulie. — Scrisoare prin care un elev dela Şcoala Militară este recomandat pentru a primi lămuriri despre doctrina socialistă.

616. — Scrisoare în care se vorbeşte de redactarea unui proiect de unificare a grupurilor revoluţionare din Rusia.

617. — Fragment de scrisoare în care se vorbeşte de munca pe care socialiştii trebue să o ducă în rândurile poporului român.

618. — 19 Septembrie. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se arată situaţia materială grea a trimiţătorului.

619. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se vorbeşte despre lipsa de bani.

620. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se vorbeşte despre posibilitatea trimiţătorului de a trece în Moldova împreună cu încă un tovarăş.

621. — 1 Februarie. — Scrisoare a lui Zamfir Arbore în care se vorbeşte despre posibilitatea de a trimite unele publicaţii şi dă informaţii despre Dobrogeanu-Gherea.

622. — 18 Aprilie. — Scrisoare a lui Zamfir Arbore în care vorbeşte despre diferite chestiuni.

623. — Statutele unei grupări politice cu caracter comunist.

624. — Scrisoare a lui Zamfir Arbore în care comunică că au fost trimise mai multe publicații socialiste.

625. — Scrisoare adresată lui Zamfir Arbore în care, între altele, este rugat să trimită un exemplar din Capitalul în limba rusă.

626. — Kesier sur Okain (?), 21 Septembrie. — Scrisoare trimisă lui Zamfir Arbore în care îi comunică că nu s'a primit manifestul trimis.

627. — Scrisoare în care se vorbește între altele despre situația din Herțegovina.

628. — Scrisoare adresată doctorului Russel în care se vorbește despre diferite chestiuni.

629. — Scrisoare în care se comunică informațiuni despre viața unui socialist polonez care vrea să plece în Rusia.

630. — Scrisoare în care se dau știri despre arestările făcute în rândurile revoluționarilor din Rusia.

631. — Scrisoare a lui Andreev în care vorbește despre posibilitatea reluării activității revoluționare.

632. — 30 Decembrie. — Scrisoare în care se comunică diferite chestiuni.

633. — Geneva, 22 Martie. — Scrisoare prin care Zamfir Arbore comunică mai multe informațiuni cerute.

634. — [8 Octombrie. —] Zamfir Arbore comunică doctorului Russel, între altele, că va trimite un pachet cu broșuri.

635. — Londra 19 Ianuarie. — Scrisoare în care se discută calitatea conținutului unui ziar revoluționar.

636. — Scrisoare adresată doctorului Russel în legătură cu propaganda revoluționară.

637. — Scrisoare în care se comunică înființarea mai multor cercuri revoluționare.

638. — Fragment de scrisoare adresată doctorului Russel în care i se dau știri despre propaganda revoluționară.

639. — Scrisoare adresată doctorului Russel prin care i se cere părerea în legătură cu participarea revoluționarilor la luptele pentru independența politică.

640. — Scrisoare în care se comunică informațiuni privind plecarea unui grup de revoluționari.

641. — Iași. — Fragment de scrisoare în care se cere primitorului să comunice vești.

642. — 25 Aprilie. — Scrisoare în care se cere ajutor pentru expedierea unei tipografii.

643. — Fragment de scrisoare a lui Petru Alexandrov în care se arată neregulile făcute de administrația comunală a Bucureștilor.

644. — Fragment de scrisoare prin care se cere trimiterea unor materiale în vederea pregătirilor pentru un Congres.

645. — Scrisoare în care se vorbește de Cernîșevschi.

646. — Fragment de scrisoare în care se vorbește despre acțiunile revoluționare din Franța.

647. — Tulcea, 23 Februarie. — Scrisoare în care se anunță sosirea unui tovarăș bănuit a fi spion în cercul revoluționar.

648. — Fragment dintr'o corespondenţă în care se indică mai multe adrese.

649. — Scrisoare în care se anunţă terminarea traducerii în limba rom;nă a lucrării « Despre esenţa constituţiei lui Lassalle ».

650. — Iaşi, 12 Aprilie. — Z. Arbore arată într'o scrisoare greutăţile pe care le are de întâmpinat cu scoaterea unei reviste.

651. — Fragment de scrisoare în care se vorbeşte de obţinerea recomandaţiei lui Krupinski frate cu fiul adoptiv al lui Kogălniceanu.

652. — Scrisoare în care se arată că propaganda socialistă merge greu în România.

653. — Scrisoare către doctorul Russel, referitoare la activitatea unor revoluţionari.

654. — Zamfir Arbore roagă pe doctorul Russel să comunice la graniţă ca să se trimită la Chişinău o ladă a sa.

655. Botoşani, 14 Iulie. — Scrisoare în care trimiţătorul cere să se facă tot posibilul să rămână cu serviciul în Iaşi sau în unul din oraşele Moldovei, în interesele propagandei socialiste.

ANEXĂ

1880

656. — 1 Februarie. — Scrisoare în care se vorbeşte de situaţia grea în care se află unii revoluţionari.

657. — 3 Aprilie. — Scrisoarea lui M. Dragomanov în care se vorbeşte de Kropotkin şi alţii.

658. — Bucureşti, 10 Aprilie. — Scrisoare în care trimiţătorul vorbeşte despre unele acţiuni revoluţionare din Romînia.

659. — St. Imier, 23 Aprilie. — Scrisoarea lui Arnold Christen care se referă la unele probleme ale mişcării revoluţionare din România.

660. — St. Imier, 5 Mai. — Scrisoare în care se vorbeşte de M. Dragomanov şi de situaţia revoluţionarilor din România.

661. — Iaşi, 6 Mai. — Scrisoare în care se vorbeşte despre o broşură asupra vieţii şi activităţii lui N. P. Zubcu Codreanu.

662. — 14 Mai. — Scrisoare în care se vorbeşte de viaţa revoluţionarilor din România şi de legăturile lor cu revoluţionarii ruşi.

663. — 20 Mai. — Scrisoare în care se vorbeşte despre acţiunile revoluţionarilor ruşi.

664. — 2 Iunie. — Scrisoare a lui N. Morozov în care se referă la procurarea unor broşuri revoluţionare apărute în Rusia.

665. — Vama Giurgiu, 2 Iunie. — Scrisoarea lui N. Saphir care invită la abnegaţie completă pentru cauza socialismului.

666. — 30 Iunie. — Scrisoarea lui N. Morozov cu privire la unele materiale asupra mişcării revoluţionare din anii 1873-1875.

667. — 16 Iulie. — Scrisoare în care se vorbeşte de greutăţile pe care le întâmpină Russel de a rămâne în Iaşi.

668. — 31 Iulie. — Scrisoarea lui Nicolae Morozov în care arată cum scrie istoria mişcării revoluţionare din Rusia.

669. — 6 August. — Scrisoarea lui Dobrovolski în care cere informaţii despre România.

670. — Cloran, 21 August. — Scrisoarea lui N. Morozov în care cere date asupra perioadei 1870-1875.

671. — Geneva, 5 Septembrie. — Scrisoarea lui N. Morozov în care mulţumeşte pentru unele date primite.

672. — Geneva, 10 Septembrie. — Scrisoarea lui N. Morozov care se referă la un manuscris revoluţionar pe care-l aştepta.

673. — Geneva, 12 Septembrie. — Scrisoarea lui N. Morozov către Zamfir Arbore în care îl ceartă pe acesta pentru că nu i-a trimis datele cerute.

674. — Tulcea, 15 Septembrie. — Scrisoarea lui F. Lambert către Dr. Russel cu privire la sosirea sa la Tulcea.

675. — Tulcea, 29 Septembrie. — Scrisoare în care se vorbeşte de unele greutăţi ale revoluţionarilor din România.

676. — 12 Noembrie. — Scrisoare către Dr. Russel în care se vorbeşte de necesitatea de a se ajuta unii revoluţionari ruşi refugiaţi peste hotare.

677. — Bucureşti, 17 Noembrie. — Scrisoare în care se vorbeşte de desfăşurarea propagandei revoluţionare la Tulcea.

678. — Noembrie. — Scrisoarea luptătorilor căruţaşi şi lemnari din Iaşi către Minister în care cer aprobarea proiectului de statut al societăţii lor.

679. — 12 Decembrie. — Scrisoare în care se vorbeşte de unele broşuri revoluţionare venite din Rusia.

1881

680. — Tulcea, 15 Ianuarie. — Scrisoare a unui revoluţionar în care vorbeşte de situaţia sa grea de la Tulcea.

681. — Bucureşti, 10 Martie. — Scrisoare către Dr. Russel cu privire la arestarca acestuia.

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ДОКУМЕНТОВ

А. О СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ (ДОГОВОРЫ О СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ РАБОТАХ, КОЛЛЕКТИВНЫЕ ЖАЛОБЫ, МЕСТНЫЕ ВОССТАНИЯ И Т. Д.)

1871

1. — [Дрэгэнешти,] 1 января. — Договор о сельскохозяйственных работах, заключенный жителями поместья Дрэгэнешти с землевладельцем Николае Лаховари.

1872

2. — [Дрэгэнешти,] 21 апреля. — Договор о сельскохозяйственных работах между жителями поместья Дрэгэнешти и землевладельцем Николае И. Лаховари.

1873

3. — [Мэрджинени,] 13 января. — Арендаторы поместья Мэрджинени Гиторе Бэлэшану и Тодирашу Пипи жалуются Министерству внутренних дел на префекта Нямецкого уезда, забравшего у них договоренных ими людей для работы на других поместьях по потерявшему уже свою силу контракту.

4. — [Бухарест,] 3 августа. — Янку Брашовяну жалуется Министерству внутренних дел на жителей Бырлези-Ковурлуй, нарушивших договор о сельскохозяйственных работах, заключенный ими с его отцом, помещиком Георге Брашовяну, и на административные власти, не принявшие мер против нарушителей.

5. — [Бухарест,] 4 августа. — Министерство внутренних дел передает ильфовскому префекту телеграмму жителей села Луйка с жалобой на арендатора поместья Митрени, отказывающегося выдать им приходящиеся на их долю семена.

6. — [Бухарест,] 7 августа. — Жители Будешти-Пречистэй, Нямецкого уезда жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Н. Вылку, продавшего их скот, и на плохое обращение с ними супрефекта.

7. — Пятра-Нямц, 21 августа. — Префект Нямецкого уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по делу о жалобе жителей Будешти-Пречистэй на арендатора и административные власти.

8. — [Бухарест,] 28 августа. — Министерство внутренних дел просит Министерство юстиции сообщить ему результаты расследования, произведенного прокурором, по делу о жалобе, поданной жителями Будешти-Пречистэй.

9. — Бухарест, 3 октября. — Министерство юстиции препровождает Министерству внутренних дел два протокола, составленные директором Нямецкой префектуры и прокурором нямецкого суда по жалобе жителей Будешти-Пречистэй.

10. — [Бухарест,] 19 октября. — Министерство финансов доводит до сведения Министерства внутренних дел, что ответственность за неуплату государственных податей жителями, работающими на землевладельцев и арендаторов, падает на этих последних.

11. — [Галац,] 2 ноября. — Префектура Ковурлуйского уезда сообщает Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного в связи с жалобой арендатора Иона Брашовяну на жителей Вырлези, не исполнивших взятого ими на себя договорного обязательства по сельскохозяйственным работам.

12. — [Бухарест,] 9 ноября. — Министерство внутренних дел предписывает ковурлуйскому префекту убедиться в том, были ли соблюдены все законные формальности при заключении договора о сельскохозяйственных работах между землевладельцем Брашовяну и жителями села Вырлези.

13. — [Бухарест,] 17 ноября. — Циркулярный приказ Министерства внутренних дел, предписывающий префектурам произвести окончательные рассчеты по всем договорам о сельскохозяйственных работах.

1874

14. — [Бухарест,] 19 февраля. — Министерство внутренних дел просит ковурлуйского префекта отрешить от должности старосту села Владешти, выдавшего проходные свидетельства нескольким вольноотпущенным, которые вместо того чтобы работать, по договору, на землевладельца Дуку, уехали на работы в поместье Гэбэшешти, Романского уезда.

15. — [Попешти-Паланга, 8 октября. —] Пэун Някшу, уроженец села Попешти-Паланга, жалуется Министерству внутренних дел на арендатора Иона Христодореску, самовольно присвоившего причитавшуюся ему часть урожая рапса и ходатайствует о возмещении убытков.

16. — [Попешти-Паланга, 15 ноября. —] Пэун Някшу, уроженец села Попешти-Паланга, обращается в Министерство внутренних дел с повторной жалобой на арендатора Иона Христодореску, незаконно присвоившего себе причитавшуюся ему долю рапса.

17. — [Косымбешти, 7 декабря. —] Несколько жителей сел Косымбешти и Гымбэшани, Яломицкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Константина Маратя, незаконно требующего с них уплаты денег за котроченские виноградники.

18. — [Гиндэоани,] 20 декабря. — Несколько жителей села Гиндэоани, Нямецкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на землевладельца Василия Албу, заставляющего их обрабатывать его землю сверх установленного договором срока и притом в крайне тяжелых условиях.

19. — Кэлэраши, 12 января. — Префектура Яломицкого уезда сообщает Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по жалобе жителей села Косымбешти на арендатора Марака за незаконно требуемую с них арендную плату.

20. — [Валя-Станчулуй,] 14 января. — Жители села Валя Станчулуй жалуются Министерству внутренних дел на то, что управление поместьем Тесамено самовольно отобрало у них урожай и скот, не считаясь с тем, что тяжба между обеими сторонами о незаконном захвате земли еще не закончена.

21. — [Филиоара,] 20 января. — Несколько жителей села Филиоара, Нямецкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на землевладельца Василия Албу, принуждающего их работать в его поместьи сверх установленного договором срока.

22. — [Крэкэоани,] 26 января. — Префект Нямецкого уезда полковник Розновану производит расследование по жалобе жителей Гиндэоани на землевладельца Василия Албу с составлением протокола на предмет представления министерству.

23. — [Гиндэоани,] 27 января. — Несколько жителей села Гиндэоани, хотя и удовлетворенные отчасти результатами произведенного префектом расследования, продолжают ходатайствовать об окончательном избавлении их от притеснений землевладельца Василия Албу и разрешении уплатить ему свой долг наличными деньгами.

24. — [Кушмир,] 20 февраля. — Несколько жителей села Кушмир, Мехединцкого уезда, выдают арендатору Скафешиу письменное обязательство уплатить ему остальную сумму долга.

25. — [Крайова,] 22 февраля. — Префект Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что подавшие жалобу жители Валя Станчулуй обвиняются в убийстве владельца поместья Гречешти и отданы под суд как подстрекатели к бунту.

26. — Бухарест, 27 февраля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Васлуйского уезда произвести расследование о том, является ли жалоба арендатора Урсулеску на супрефекта волости Ракова обоснованной, и принять меры к выполнению полевых работ.

27. — [Бухарест,] 6 марта. — Министерство внутренних дел пересылает Министерству юстиции прошение, поданное на имя принца арендатором Теодору, жалующимся на Должского префекта, и просит главного прокурора произвести расследование по этому делу.

28. — [Бухарест,] 6 марта. — Министерство внутренних дел сообщает должскому префекту о том, что арендатор поместья Чуперчени Теодору подал на него жалобу принцу за отказ от засвидетельствования договора о сельскохозяйственных работах и просит донести о подробностях дела.

29. — [Бухарест,] 8 марта. — Арендатор поместья Ломаш подает Министерству внутренних дел, через своего поверенного Симониде, жалобу на административные власти Должского уезда, не исполнившие предписаний министерства об аренде виноградников.

30. — [Васлуй,] 10 марта. — Префект Васлуйского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что жалоба арендатора Урсулеску на супрефекта Исаческу и на жителей села Доаджеле является необоснованной.

31. — [Бухарест,] 22 марта. — Министерство юстиции пересылает Министерству внутренних дел результаты расследования, произведенного главным прокурором по делу жалобы арендатора Теодору на должского префекта.

32. — [Бухарест,] 24 марта. — Арендатор государственного угодья в Чуперчени жалуется Министерству внутренних дел на должского префекта, отказавшегося утвердить рабочий договор его с крестьянами и воспрепятствовавшего таким образом производству озимых посевов и весенней пахоты.

33. — 26 марта. — Жители сел Нямцу и Бачиу, Влашского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на жестокое обращение с ними арендатора Василаке Филелиса.

34. — [Бухарест,] 30 марта. — Министерство внутренних дел предписывает должскому префекту приказать волостному правлению села Чуперчени засвидетельствовать договор о сельскохозяйственных работах, заключенный с арендатором И. П. Теодору, если этот договор не противоречит закону.

35. — [Крайова,] 10 апреля. — Префект Должского уезда полковник Логади доносит Министерству внутренних дел о том, что арендатор государственного угодья в Чуперчени включил без их ведома в договор о сельскохозяйственных работах условие об уплате ими 3 червонцев за погон виноградника.

36. — Крайова, 10 апреля. — Жители села Раст, через их доверенного, жалуются Министерству внутренних дел на своего старосту, засвидетельствовавшего, без их на то согласие, договор с арендатором Пишяковым о сельскохозяйственных работах и принуждающаго их с помощью доробанцев исполнять эти работы.

37. — [Дрэгэнешти, 20 апреля. —] Жители поместья Дрэгэнешти получают от землевладельца Николая Лаховари необходимую им на пропитание кукурузу и выдают письменные обязательства об условиях уплаты за эту ссуду.

38. — [Турятка,] 1 мая. — Землевладелец Гойлав жалуется Министерству внутренних дел на то, что жители села Турятки, по наущению подстрекателей, уклоняются от исполнения договора о сельскохозяйственных работах.

39. — [Крайова,] 2 мая. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного в связи с жалобой жителей села Раста, недовольных условиями договора о сельскохозяйственных работах, заключенного ими с арендатором Пишяковым.

40. — [Крайова,] 5 мая. — Префект Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по поводу жалобы арендатора поместья Ломашу Холбана на неуплату жителями денег, причитающихся с них за аренду виноградников.

41. — [Атырнаци,] 16 мая. — Жители села Атырнаци, Телеорманского уезда, телеграфируют Министерству внутренних дел, что владелец поместья Скэрлэтеску, без всякого на то права, заставляет их работать на себя, и просят о производстве надлежащего расследования.

42. — Александрия [27 мая]. — Префект Телеорманского уезда доносит Министерству внутренних дел о споре, возникшем между землевладельцами Скэрлэтеску и Ракотэ по поводу принятия последним на сельскохозяйственные работы жителей села Атырнаци, укрывшихся в его поместьи.

43. — [Дарабани,] 28 мая. — Жители села Дарабани жалуются Министерству внутренних дел на землевладельца Чимара, заставляющего их, с ведома и согласия административных властей, исполнять, на основании подложных актов, сельскохозяйственные работы.

44. — Слобозия, 3 июня. — Иоан Калпан, уроженец села Слобозия, Телеорманского уезда, жалуется Министерству внутренних дел на арендатора Константина Зоту Пантэзи, забравшего у него из-под ярма волов в уплату уже погашенного в расрочку долга.

45. — [Бакэу,] 4 июня. — Землевладелец Симеон Аксенте Черкез жалуется Министерству внутренних дел на Георгия Экзарху, который задерживает у себя жителей села Лункани, принятых уже на сельские работы Черкезом, соблюдшим при этом все законные формальности.

46. — Бухарест, 4 июня. — Заявление о положении крестьян, сделанное в палате депутатом Г. Вернеску.

47. — Кагул, 5 июня. — Доклад, адресованный Министерству внутренних дел и показывающий необоснованность жалобы арендатора Армашу на супрефекта волости Коту Морий.

48. — [Драновэц,] 13 июня. — Жители селя Драновэц, Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на преследования со стороны арендатора государственного угодья Николая Гурана.

49. — Крайова, 15 июня. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел в связи с жалобой братьев Теодору, о содействии, оказанном местной администрацией помещикам братьям Теодору при сборе урожая.

50. — Бэлэнешти, 24 июня. — Сыновья священника села Бэлэнешти, Олтского уезда, Андрея жалуются Министерству внутренних дел на волостное правление, отобравшее у них три ряда виноградника.

51. — Кэлэраши, 27 июня. — Префект Яломицкого уезда препровождает Министерству внутренних дел результаты расследования по делу о жалобе арендатора Г. Радиана на старосту села Цындэрей, уклоняющагося от содействия в вопросе об исполнении крестьянами договоров о сельскохозяйственных работах.

52. — [Атырнаци, 28 июня. —] Жители села Атырнаци, Телеорманского уезда, жалуются министерству внутренних дел, что их вынуждают к выполнению незаконного, по их мнению, сельскохозяйственного договора и что мировой судья отверг их протест.

53. — [Атырнаци, 28 июня. —] Жители села Атырнаци, Телеорманского уезда, подают повторную жалобу на своего сельского старосту, вынуждающего их побоями к выполнению работ, требуемых от них арендатором.

54. — [Турну-Мэгуреле, 2 июля. —] Префектура Телеорманского уезда доносит по телеграфу Министерству внутренних дел, что жители села Атырнаци не подверглись побоям и что никто не оспаривал у них права опротестования.

55. — [Каракал,] 4 июля. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по жалобе жителей села Драновэц на арендатора Николая Гурана.

56. — [Бырлад,] 7 июля. — Землевладелец Ромало жалуется Министерству внутренних дел на то, что староста села Черцешти, Тутовского уезда, посылает договорившихся с ним людей на работу в имение префекта Журжа из Негрилешти, по отношению к которому они не имеют никаких обязательств.

57. — Доробанц, 9 июля. — Жители села Доробанц Телеорманского уезда обращаются в Министерство внутренних дел с телеграфной жалобой на местные власти, принуждающие их побоями жать пшеницу арендатора сверх предусмотренных договором условий.

58. — [Ботошани, 10 июля. —] Префектура Ботошанского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что жители села Хлипкани заключили договор о сельскохозяйственных работах с двумя землевладельцами, из коих каждый претендует на первенство в порядке исполнения работ.

59. — [Бухарест,] 14 июля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Мехединцского уезда оказать содействие административным властям по сбору урожая арендатора Скафешиу, если условия договора о сельскохозяйственных работах не противоречат требованиям закона.

60. — Турну-Северин, 16 июля. — Префект Мехединцского уезда доносит Министерству внутренних дел, что им оказывалось арендатору Скафешиу содействие по сбору урожая каждый раз, как он о том просил.

61. — Будешти, 15 июля. — Арендатор поместья Будешти-Тутова Г. Гою жалуется Министерству внутренних дел на старосту села Плопана, не оказавшего, вопреки повторному напоминанию, ни малейшего содействия к выполнению договора о сельскохозяйственных работах.

62. — [Кушмир, 19 июля. —] Арендатор поместья Кушмир Скафешиу жалуется Министерству внутренних дел, что, несмотря на все отданные супрефектом и старостой приказания, пшеница остается несжатой по вине жителей, не выполнивших принятых ими на себя обязательств.

63. — [Бэрбэтешти, 19 июля. —] Жители села Бэрбэтешти, Арджешского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора тамошняго поместья, который, без их ведома, сделал их участниками в договоре о пастбище и требует с них теперь уплаты за пастьбу, несмотря на то, что их скот никогда не пасся на его земле.

64. — [Бырлад,] 22 июля. — Землевладелец А. Пастия жалуется Министерству внутренних дел на то, что несколько вольноотпущенных из его поместья Докэняса-Тутова бежали в село Баймаклия, Кагульского уезда, и просит об оказании содействия по возвращению их на место жительства, для выполнения принятых ими на себя обязательств.

65. — [Северинешти,] 29 июля. — Жители села Северинешти, Мехединцкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на владельца томошняго поместья Дженеску, отказывающагося, вопреки договору, получить с них плату наличными деньгами за ссуженную им кукурузу.

66. — [Чернеци,] июль. — Донесение помощника префекта волости Околу на имя префекта Мехединцкого уезда о результатах расследования, произведенного по вопросу о содействии, оказанном местными административными властями арендатору Скафешиу при сборе им урожая по договору о сельскохозяйственных работах.

67. — [Бухарест, 2 августа. —] Сенатор Ракотэ телеграфирует премьер-министру в Синаю о том, что староста села Атырнаци, Телеорманского уезда, подвергает преследованию жителей, жаловавшихся на него за несправедливое к ним отношение.

68. — [Каракал,] 8 августа. — Землевладелец Штефан Жиану жалуется Министерству внутренних дел на сельский совет села Русанешти де Жос, Романацкого уезда, не оказывающего ему никакого содействия в выполнении крестьянами договоров о сельскохозяйственных работах.

69. — [Будешти,] 11 августа. — Пэтру син Пэтру, уроженец села Будешти, Арджешского уезда, жалуется Министерству внутренних дел на арендатора поместья священника, Андрея Ионеску, самовольно отобравшего у него две повозки с орехами и сено, скошенное в фруктовом саду.

70. — Кагул, 29 августа. — Префект Кагульского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что раненые вольноотпущенные, прибывшие в село Баймаклия, были затребованы, чрез прибывших за ними посланцев, в село Виндерей, Тутовского уезда, куда некоторые из них уже возвратились.

71. — Кэлэраши, 30 августа. — Префект Яломицкого уезда Арион доносит Министерству внутренних дел, что арендатор поместья Росетти-Волнаси Агапиадес выиграл судебные тяжбы с местными сельчанами.

72. — [Кэлэраши,] 30 августа. — Префект Яломицкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что жители села Росетти-Волнаси, подвергающиеся чрез судебного пристава преследованиям арендатора Агапиадеса, отправились в столицу, чтобы просить там заступничества принца.

73. — [Жиени, август. —] Жители села Жиени-Романаци жалуются Министерству внутренних дел на владельца поместья, препятствующего им собирать с полей урожай без уплаты десятины, о которой в договоре и не упоминается.

74. — [Каракал,] 9 сентября. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что землевладелец Штефан Жиану не препятствовал жителям села Жиени собирать с полей причитающуюся им за их работу долю урожая.

75. — [Гэнешти,] 10 сентября. — Жители села Гэнешти, Ковурлуйского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на ростовщиков Матея Чалыга и Г. Псилеску, ссудивших их деньгами на крайне тяжелых условиях.

76. — [Бухарест,] 12 сентября. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о расследовании, произведенном супрефектом волости Олтеница по делу о недоразумении, возникшем между землевладельцами Даниелеску и жителями села Кирнождни.

77. — [Бухарест,] 17 сентября. — Братья Даниелеску, владельцы поместья Кирноджи, жалуются Министерству внутренних дел на префекта Ильфовского уезда, не удовлетворившего их претензий в споре с сельчанами-виноградарями, и просят о передаче этого дела главному прокурору.

78. — [Крайова,] 18 сентября. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел о споре, возникшем между землевладельцем Ионом Хаджиаде и сельчанами-виноградарями Шимникского предгорья и просит об утверждении принятых их мер.

79. — [Шимник] 19 сентября. — Енаке Фусташул и Мария Кумпэнашу жалуются Министерству внутренних дел от лица шимникских виноградарей что местные административные власти не руководствуются данными им указаниями в споре крестьян с землевладельцем Хаджиаде.

80. — Бухарест, 20 сентября. — Директор кабинета Херишеску доносит Министерству внутренних дел в Бужор об указаниях, данных им должскому префекту, чтобы уладить спор между землевладельцем Хаджиаде и местными виноградарями.

81. — Питешти, 20 сентября. — Префектура Арджешского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по делу жалобы жителя села Будешти Пэтру син Пэтру на арендатора поместья.

82. — Турну-Мэгуреле 20 сентября. — Префект Телеорманского уезда просит Министерство внутренних дел содействовать замещению другими лицами командира доробанцев и его помощника, которые не считаются с интересами крестьян, при наблюдении за исполнением ими договоров о сельскохозяйственных работах.

83. — [Олтеница,] 21 сентября. — Ене Стреке и Ангел Марин телеграфируют Министерству внутренних дел о том, что арендатор Олтеницкого поместья не разрешает выдачу причитающейся им доли вина, а что супрефект не принимает мер к исполнению постановления 1872 года.

84. — [Крайова,] 22 сентября. — Доверенный виноградарей Шимникского района Радулиано Теодореску телеграфирует Министерству внутренних дел, что землевладелец Хаджиаде препятствует сбору винограда, ссылаясь на несуществующие на этот предмет распоряжения.

85. — Крайова, 23 сентября. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел в Бужор о том, как он разрешил спор между виноградарями Шимникского подгорья и землевладельцем Хаджиаде.

86. — Крайова, сентябрь. — Префектура Должского уезда посылает Министерству внутренних дел затребованный последним список решений, вынесенных судом по вопросу о виноградниках.

87. — [Атырнаци,] 3 октября. — Жители села Атырнаци, Телеорманского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на преследования, коим они подвергаются со стороны землевладельца при поддержке местных властей.

88. — [Бухарест,] 6 октября. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Телеорманского уезда послать в Атырнаци прокурора для производства расследования по содержанию жалоб сельчан на местные власти и на землевладельца Скэрлэтеску.

89. — Крайова, 7 октября. — Префект Должского уезда указывает Министерству внутренних дел на возможность разрешения спора между арендатором Теодору и жителями села Джубеги.

90. — Бухарест, 9 октября. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что жалоба четырех жителей по делу о винограднике, является необоснованной.

91. — [Турну-Мэгуреле,] 15 октября. — Префект Телеорманского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного местным супрефектом по делу спора крестьян села Атырнаци с землевладельцем Скэрлэтеску.

92. — Турну-Мэгуреле, 17 октября. — Префект Телеорманского уезда доносит Министерству внутренних дел об истинном положении дела, изложенного в прошении сенатора Ракотэ, обвиняющего арендатора и представителей местных властей в нанесении побоев крестьянам села Атырнаци.

93. — [Браставэц,] 22 октября. — Землевладелец А. Т. Зиссу посылает по телеграфу Министерству внутренних дел жалобу на старосту села Браставэц, Романацкого уезда, не оказывающего ему содействия в наблюдении за выполнением крестьянами договора о сельскохозяйственных работах.

94. — Питешти, 27 октября. — Префект Арджешского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что жалоба жителей села Бэрбэтешти на местного арендатора по делу о пастбище была подана после вынесения судом решения по этому делу.

95. — Калафат, 30 октября. — Несколько жителей Калафата жалуются Министерству внутренних дел на арендатора поместья Чуперчени, нарушающего договор о сельскохозяйственных работах своим отказом выдать причитающуюся им долю кукурузы.

96. — Гойча-Маре, 3 ноября. — Шинкарь села Гойча-Маре Стан Христя жалуется Министерству внутренних дел на арендатора поместья Чутура, обошедшего его при разделе вина.

97. — Калафат, 3 ноября. — Марин Иордаке и другие жители Калафата телеграфируют Министерству внутренних дел о том, что арендатор Теодору препятствует перевозке причитающейся им доли урожая.

98. — [Бухарест,] 6 ноября. — Братья Даниелеску просят Министерство внутренних дел обязать всех проживающих на их земле виноградарей, по примеру некоторых из них, заключить с ними договор о сельскохозяйственных работах.

99. — [Бухарест,] 6 ноября. — Решение министерства внутренних дел, касающееся образа действий, которого должен будет придерживаться префект Ильфовского уезда в разногласии, возникшем между землевладельцами Даниелеску и виноградарями, проживающими в поместье Кирнoджи.

100. — Кышлица, 6 ноября. — Условия аренды земли, принадлежащей общине жителей села Кышлицы.

101. — Галац, 7 ноября. — Префект Ковурлуйского уезда сообщает Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного супрефектом Хоринчской волости по жалобе жителей села Гэнешти на двух ростовщиков.

102. — Бухарест, 11 ноября. — Министерство юстиции пересылает Министерству внутренних дел копию донесения прокурора телеорманского суда по делу о жалобе жителей села Атырнаци на землевладельца Скэрлэтеску.

103. — [Бухарест,] 20 ноября. — Полковник Ангелеску жалуется Министерству внутренних дел на бывшего арендатора его поместья Пятра, Телеорманского уезда, произведшего выдачу договорной части урожая крестьянам в обход закона.

104. — [Бухарест,] 26 ноября. — Братья Даниелеску доводят до сведения Министерства внутренних дел, что префект Ильфовского уезда не привел еще в исполнение приказа о том, чтобы работы ограничивались пределами договора о сельскохозяйственных работах, срок коему истек в 1872 г.

105. — [Слатина,] 11 декабря. — Префект Олтского уезда доносит Министерству внутренних дел, что содержание жалоб, поданных сельчанами на управляющего поместьем князя Брынковяну, не соответствует действительности.

106. — Турну-Мэгуреле, 21 декабря. — Префектура Телеорманского уезда доносит Министерству внутренних дел, что причитающаяся по договору с жителей села Дарабанци договорная доля кукурузы секвестрирована, и что арендатор не располагает свободными амбарами для ее хранения.

107. — Дрэгэнешти, 2 января. — Акт, подписанный 46 жителями села Дрэгэнешти, по которому они обязываются работать на арендаторов Бэдулеску и Нойку, в погашение своего к ним долга.

108. — Бухарест, 10 января. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что, по причине сложных формальностей, он лишен возможности своевременно заполучить доробанцев и кэлэрашей, призываемых вне очереди для исполнения в его уезде административных работ.

109. — [Крайова,] 13 января. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что не заполучил еще кэлэрашей о присылке коих он просил для наблюдения за исполнением жителями села Кошовени своих договорных обязательств по перевозке пшеницы арендатора.

110. — [Бухарест,] 19 января. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство распорядиться о предоставлении префекту Должского уезда испрашиваемых им кэлэрашей для наблюдения за исполнением жителями села Кошовени договорного обязательства по перевозке пшеницы.

111. — [Бухарест,] 20 января. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство отменить ограничительные меры, касающиеся призыва кэлэрашей и доробанцев, вызываемых для наблюдения за исполнением сельчанами договорных сельскохозяйственных обязательств.

112. — [Роман,] 23 января. — Префект Романского уезда доносит Министерству внутренних дел о мерах, принятых по отношению к землевладельцам и арендаторам, не представившим отчетов о расчете их с сельчанами по договорам на сельскохозяйственные работы.

113. — Бухарест, 28 января. — Префект Ильфовского уезда просит Министерство внутренних дел посодействовать тому, чтобы за получением согласия на призыв необходимых ему кэлэрашей и доробанцев он мог бы обращаться непосредственно к ротным командирам.

114. — Бухарест, 29 января. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство о том, чтобы призыв кэлэрашей и доробанцев происходил в порядке, предложенном префектом Ильфовского уезда.

115. — Крайова, 30 января. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что из 100 кэлэрашей, о присылке коих испрашивалось в целях поддержания порядка, — он получил лишь 18.

116. — Бухарест, 7 февраля. — Циркулярный приказ Министерства внутренних дел префектам касательно представления землевладельцами в сельские управления отчетов по выполнению сельскохозяйственных работ.

117. — [Бухарест,] 16 февраля. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство распорядиться предоставить, в случае надобности, в распоряжение префектов, просимое ими количество солдат, необходимое для поддержания порядка.

118. — [Урзичени,] 21 февраля. — Арендатор Александр Берчану жалуется Министерству внутренних дел на старосту села Кошерени, отказывающегося засвидетельствовать заключенный им с крестьянами договор о пастьбе скота.

119. — [Брэништари, февраль. —] Жители села Брэништари, Влашского уезда, жалуются супрефекту села Кылнипте на притеснения, чинимые им арендатором Заниади при выполнении ими договорных обязательств по сельскохозяйственным работам.

120. — [Крайова,] 2 марта. — Префект Должского уезда запрашивает Министерство внутренних дел о том, может ли сельский староста преследовать судебным порядком жителей села Ливезиле, уклонившихся от исполнения рабочего договора с помещиком, с целью принудить их к выполнению принятых ими на себя по этому договору обязательств.

121. — Плоешти, 5 марта. — Префектура Праховского уезда доносит Министерству внутренних дел о восстании крестьян, происшедшем в селе Сынджеру и о том, что судебные власти освободили виновных.

122. — [Бухарест,] 6 марта. — Министерство внутренних дел уведомляет Министерство юстиции об освобождении из под ареста зачинщиков восстания из села Сынджеру судебным следователем Праховского уездного суда и просит распорядиться об их задержании.

123. — [Нисипени,] 8 марта. — Восемь жителей села Нисипени, Рымник-Саратского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора, поставившего им слишком тяжелые условия при заключении договора о сельскохозяйственных работах.

124. — [Брэништари,] 15 марта. — Протокол, составленный супрефектом волости Марджиня, Влашского уезда, о результатах расследования, произведенного по жалобе жителей Брэништари на арендатора Леонида Заниади.

125. — [Бырза,] 17 марта. — Жители села Бырза, Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на своего старосту, принуждающего их соглашаться на все условия договора о сельскохозяйственных работах, навязываемые им арендатором.

126. — [Пятра,] 27 марта. — Жители села Пятра, Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на владельца поместья, отказывающегося принимать от них за виноградник десятину натурой и требующего выплатить ее путем исполнения различных сельскохозяйственных работ.

127. — [Котянка, 7 апреля. —] Жители села Котянки, Олтского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на своего старосту, который, по принуждению управляющего поместьем князя Брынковяну, отказывает им в засвидетельствовании договоров о сельскохозяйственных работах.

128. — [Валя-Данулуй,] 10 апреля. — Жители села Валя Данулуй, Арджешского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на притеснение их арендатором Штефанеску, нанесшего побои также и старосте.

129. — [Котянка,] 10 апреля. — Петре Вишан, житель села Котянки, Олтского уезда жалуется Министерству внутренних дел на служащих князя Брынковяну, задержавших у себя его лошадь без всякого к тому повода.

130. — Кэлэраши, 12 апреля. — Контракт на аренду виноградника, заключенный Маринаке Попеску с несколькими жителями села Чаку, Яломицкого уезда.

131. — [Турну-Северин,] 15 апреля. — Жители села Подул Гросулуй, Мехедицкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на представителей местных властей, которые подвергают их побоям, принуждая их согласиться на стеснительные для них условия договора о сельскохозяйственных работах, заключаемого ими с арендатором.

132. — [Питешти,] 17 апреля. — Префект Арджешского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного местным супрефектом по жалобе жителей села Валя Данулуй на арендатора Штефанеску.

133. — [Слатина,] 20 апреля. — Жители села Драновэц, Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора поместья Бистрица, который вместе со старостой принуждает их соглашатьсл на стеснительные для них условия заключаемого с ним договора о сельскохозяйственных работах.

134. — [Бухарест,] 20 апреля. — Министерство внутренних дел предписывает романацкой префектуре расследовать дело о насильственном принуждении сельчан Драновэца принять условия договора о сельскохозяйственных работах.

135. — [Кэлугэрени,] 20 апреля. — Протокол заседания сельского совета Кэлугэрени, Влашского уезда, устанавливающий, что разногласие, возникшее между жителями села Брэништари и арендатором Заниади, подлежит ведению судебных властей.

136. — [Бухарест, 25 апреля. —] Выдержка из статьи, появившейся в журнале «Economia Rurală» за подписью д-ра И. Феликса, касающейся крестьянского быта.

137. — [Котянка,] 27 апреля. — Жители села Котянка, Олтского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на управляющего поместьям князя Брынковяну и на сельского старосту, уклоняющихся от исполнения договорных с ними условиях по сельскохозяйственным работам.

138. — [Бухарест,] 28 аперля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Романацкого уезда произвести расследование по соержанию жалобы жителей села Котянки.

139. — Каракал, 28 апреля. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по

содержанию жалоб жилелей сел Слатиоары и Драновэца на принудительные меры, применяемые к крестьянам с целью заставить их соглашаться на все договорные условия сельскохозяйственных работ.

140. — [Галича,] 3 мая. — Илья Предою из села Галича, Должского уезда жалуется, Министерству внутренних дел на сельского старосту и супрефекта, которые заставляют крестьян работать на арендатора, не имеющего к ним никаких долговых прав.

141. — [Драновэц,] 5 мая. — Несколько жителей села Драновэц Романацкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендаторов Влахицу и Брэтэшану, которые, при потворстве местных властей и путем угров, вынуждают крестьян к заключению договоров на сельскохозяйственные работы.

142. — Домнешти, 7 мая. — Супрефект Сабарской волости доносит Министерству внутренних дел, что местные власти бдительно следят за уплатой населением казенных податей, и что против пропаганды, ведущейся в селе Копочепи приняты надлежащие меры.

143. — [Олтеница,] 11 мая. — Думитру Котя, Василе Негре и Шербан Дину жалуются Министерству внутренних дел на олтеницкого супрефекта за пристрастное отношение к ним в споре с администрацией поместья Ульмени.

144. — [Брэништари,] 12 мая. — Арендатор поместья Брэништари, Влашского уезда, просит Министерство внутренних дел отсрочить расчеты по сельскохозяйственным работам впредь до разрешения судебным порядком связанных с этим вопросом жалоб крестьян.

145. — Тыргу-Жиу, 14 мая. — Префект Должского уезда просит Министерство внутренних дел принять меры к тому, чтобы исполнение приказов об аресте не возлагалось больше на кэлэрашей, которые должны быть постояно наготове для поддержания порядка и спокойствия.

146. — [Салчия, 15 мая. —] Жители села Салчия жалуются Министерству земледелия, что Марку Папиу, потворствуемый местным супрефектом, препятствует им обрабатывать землю.

147. — Слобозия, 17 мая. — Договоры об исполнении сельскохозяйственных работ, заключенные жителями села Слобозия, Болградского уезда, с арендатором Штефаном Вероном.

148. — Кышлица, 18 мая. — Кышлицкая сельская община, Болградского уезда, посылает в Бухарест своего уполномоченного Василия Бытлана с наказом довести до сведения Министерства внутренних дел, что арендатор поместья не соблюдает условий договора о сельскохозяйственных работах.

149. — Болград, 19 мая. — Префект Болградского уезда доносит Министерству внутренних дел о восстании крестьян, происшедшем в селе Слобозия и направленном против старосты и арендатора.

150. — [Салчия, 19 мая. —] Жители села Салчия жалуются Министерству внутренних дел на местного супрефекта и на Марка Папиу, которые всячески препятствуют им обрабатывать полученную от арендаторов землю.

151. — Бухарест, 20 мая. — Министерство земледелия и общественных работ пересылает Министерству внутренних дел прошение жителей села Сабрия, Мехединцкого уезда с жалобой на преследования, коим они подвергаются со стороны супрефекта и арендатора.

152. — [Крайова,] 23 мая. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что сельское правление села Галича Маре заставило некоторых из сельчан, не подписавших договора о сельскохозяйственных работах, работать на поместье арендатора, и ходатайствует одновременно о роспуске сельского совета.

153. — [Бухарест,] 23 мая. — Командир эскадрона кэлэрашей капитан Шубу доносит Министерству внутренних дел, что он отрядил кэлэрашей для подавления беспорядков в селе Выртежу.

154. — [Бухарест,] 25 мая. — Министерство внутренних дел предписывает болградскому префекту представить ему докладную записку о подробностях восстания крестьян в селе Слобозия.

155. — [Бухарест,] 26 мая. — Помещица Мария Ману доводит до сведения Министерства внутренних дел, что в селе Выртежу произошло восстание крестьян, направленное против местных властей.

156. — Бухарест, 27 мая. — Министерство внутренних дел извещает Министерство юстиции о крестьянском восстании, имевшем место в селах Нефлиу, Киря и Выртежу и просит о принятии надлежащих судебных мер.

157. — Бухарест 27 мая. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Ильфовского уезда принять меры к восстановлению порядка в селах Нефлиу, Киря и Выртежу.

158. — Бухарест, 29 мая. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о мерах, принятых для восстановления порядка в селе Выртежу.

159. — Бухарест, 1 июня. — Эскадрон Ильфовских кэлэрашей доносит Министерству внутренних дел, что им, по просьбе прокурора, откомандирован младший лейтенант Опришан с 30 нижними чинами в село Стрэини-Добрени, где сельчане отстранили от должности старосту.

160. — Роман, 9 июня. — Префект Романского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что землевладельцы и арендаторы намереваются, не дожидаясь истечения срока текущего договора о сельских работах, заключить с сельчанами договор на других благоприятных для них условиях.

161. — Калафат, 13 июня. — Помещик Калича, Должского уезда, Амза Протопопеску жалуется Министерству внутренних дел [на] местных сельчан, несоблюдающих условия договора о сельскохозяйственных работах и на префекта, не пользующегося помощью состоящих в его распоряжении доробанцев, чтобы принять необходимые принудительные меры.

162. — Каракал, 15 июня. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что ограниченное число имеющихся в его распоряжении кэлэрашей не позволяет ему принимать необходимые меры к правильной уплате населением государственных податей и к соблюдению сельчанами условий заключенных ими договоров о сельскохозяйственных работах.

163. — Бакэу, 16 июня. — Землевладелец Алеку Дрэгич телеграфирует Министерству внутренних дел об отказе сельчан исполнить свои обязательства по производству земледельческих работ в его поместьи Вифорени и просит о принятии надлежащих мер.

164. — [Крайова, 19 июня. —] Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что арендатору Амза Протопопеску будет оказано полное содействие со стороны административных властей, в случае если его ходатайство окажется обоснованным.

165. — [Ботошани,] 19 июня. — Префект Ботошанского уезда просит Министерство внутренних дел предоставить в ее распоряжение достаточное число кэлэрашей для выполнения различных поручений администранивного характера.

166. — Бухарест, 22 июня. — Министерство внутренних дел предписывает уездным префектам принять меры к тому, чтобы подведомственные им административные власти всеми силами способствовали успешному выполнению работ по сельскохозяйственным договорам.

167. — Турну-Северин, 1 июля. — Арендатор К. Скафешиу из села Кушмир телеграфирует Министерству внутренних дел о том, что крестьяне, с коими он договорился о сельскохозяйственных работах, не вышли в поле жать рожь.

168. — Бухарест, 1 июля. — Управление государственных угодий уведомляет Министерство внутренних дел о том, что в селе Выртина-Балдовинешти, Романацкого уезда, произошло восстание крестьян, направленное против представителей власти, прибывших для межевания угодья.

169. — [Фулга, 2 июля. —] Землевладелец А. Амира из села Фульга, Праховского уезда, просит Министерство внутренних дел о принятии надлежащих мер по отношению к крестьянам села Глодяну-Сэрат, Бузэуского уезда, которые не соблюдают принятых ими на себя по отношению к нему обязательств.

170. — Бухарест, 2 июля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту Романацкого уезда донести ему о подробностях крестьянского восстания, происшедшего в селе Выртина-Балдовинешти.

171. — Тыргу-Жиу, 2 июля. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что число присланных ему кэлэрашей недостаточно для наблюдения за исполнением крестьянами различных обязагельств.

172. — Дорохой, 2 июля. — Префект Дорохойского уезда доносит Министерству внутренних дел, что он никогда не ходатайствовал о присылке ему доробанцев или кэлэрашей для административных преследований.

173. — Турну-Северин, 3 июля. — Арендатор поместья Кушмир Скафешиу жалуется Министерству внутренних дел на сельского старосту, снявшего у него с работы людей, молотивших кукурузу, и воспрепятствовавшего таким образом выполнению работ по сельскохозяйственному договору.

174. — Каракал, 3 июля. — Префект Романацкого уезда просит Министерство внутренних дел о пополнении числа кэлэрашей, присланных ему для наблюдения за исполнением договорных условий сельскохозяйственных работ.

175. — Фэлтичени, 5 июля. — Префект Сучавского уезда просит Министерство внутренних дел как можно скорее исходатайствовать присылку ему доробанцев для поддержания порядка.

176. — [Крайова,] 7 июля. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по делу

о споре, возникшем между жителями села Галича Маре и арендатором Протопопеску на почве применения закона о договорах на сельскохозяйственные работы.

177. — Бухарест, 8 июля. — Военное министерство извещает Министерство внутренних дел, что им разрешено сосредоточить кэлэрашей во Влашском уезде для наблюдения за исполнением договоров о сельскохозяйственных работах.

178. — Турну-Северин, 8 июля. — Префект Мехединцкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что жалоба арендатора Скафешиу оказалась, по обстоятельному расследованицю дела, не соответствующей действительности.

179. — [Бухарест, 10 июля. —] Депутат И. Ионеску из Брада предлагает внести поправку в проект об изменении закона о продаже государственного имущества.

180. — Турну-Северин, 10 июля. — Префект Мехединцкого уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного в селе Кушмир, жители коего согласно жалобы арендатора Скафешиу не исполняли обязательств, принятых ими по договору о сельскохозяйственных работах.

181. — Джурджу, 17 июля. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, предпринятого по жалобе землевладельца Э. Грэдиштяну на сельчан, не выполняющих договорных условий о сельскохозяйственных работах.

182. — [Галича Маре,] 19 июля. — Жители села Галича Маре жалуются Министерству внутренних дел на то, что вынуждены бежать из своего села вследствие истязаний, коим их подвргают арендатор Амза Протопопеску и староста.

183. — [Чаку,] 19 июля. — Несколько жителей села Чаку, Яломицкого уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Маринаке Попеску, назначившего непомерную цену за погон виноградника.

184. — Каракал, 20 июля. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел о том, что межевание государственного угодья Выртина-Балдовинешти не могло быть проведено из-за упорного противодействия крестьян.

185. — [Крайова,] 23 июля. — Префект Должского уезда препровождает Министерству внутренних дел копию заключения, вынесенного сельским советом села Галича Маре по жалобе арендатора Амзы Протопопеску на крестьян, заключивших с ним сельскохозяйственные договоры.

186. — [Бухарест,] 27 июля. — Министерство внутренних дел сообщает управлению государственными угодьями, что межевание угодья Выртина-Балдовинешти должно производиться по требованию представителя судебного ведомства.

187. — [Дадилов,] 29 июля. — Жители села Дадилов-Комана жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Евлогия Георгиева, предъявляющего к ним большие чем предусмотренные договором требования.

188. — [Бухарест,] 30 июля. — Министерство внутренних дел просит управление государственными угодьями сообщить ему точное содержание условий договора, заключенного между жителями поместья Комана и арендатором Евлогием Георгиевым.

189. — Бухарест, 30 июля. — Управление государственными угодьями сообщает Министерству внутренних дел, что оно не заключало никакого договора о сельскохозяйственных работах с жителями Команы.

190. — Синая, 4 августа. — Декрет об обнародовании закона о продаже государственного имущества.

191. — [Плоешти,] 5 августа. — Префект Праховского уезда ходатайствует пред Министерством внутренних дел о пополнении числа кэлэрашей, присланных уездной супрефектурой для наблюдения за порядком.

192. — [Бухарест,] 5 августа. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство удовлетворить просьбу префекта Праховского уезда, ходатайствующего о пополнении числа кэлэрашей, присланных в уезд для поддержания порядка.

193. — [Ботошани,] 5 сентября. — Префект Ботошанского уезда доносит Министерству внутренних дел о результатах расследования, произведенного по жалобе арендатора Константина Пилата, обвиняющего его в неоказании содействия к выполнению крестьянами договора о сельскохозяйственных работах.

194. — Бухарест, 6 сентября. — Префект Ильфовского уезда запрашивает Министерство внутренних дел о том, может ли быть применен приказ № 17420 1875 года при разрешении спора между землевладельцами Даниелеску и виноградарями селения Кирнoджи.

195. — Бухарест, 21 сентября. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел о жалобе кэлэрашей Ильфовского уезда, что постоянные призывы их в строй препятствуют им заниматься полевыми работами.

196. — [Бухарест,] 24 сентября. — Министерство внутренних дел дает всем префектам предписания прибегать к ходатайствам о призыве солдат лишь при чрезвычайных обстоятельствах и в случае действительной к тому необходимости.

197. — [Бухарест,] 24 сентября. — Доклад Министерства внутренних дел совету министров по делу о споре землевладельцев Даниелеску с виноградарями села Кирноджи.

198. — Кэлэраши, 7 октября. — Префектура Яломицкого уезда испрашивает у Министерства внутренних дел инструкций по вопросу о помехах, создаваемых при сборе урожая, принадлежащего запасным, которые отрываются от полевых работ частыми призывами в строй по административным надобностям и жалуются на это военным властям.

199. — Бухарест, 12 октября. — Префект Ильфовского уезда доносит Министерству внутренних дел о мерах, принятых им по делу о споре, возникшем между виноградарями села Кирноджи и землевладельцем Даниелеску.

200. — [Глодяну,] 13 октября. — Жители села Глодяну, Бузэуского уезда, жалуются Министерству внутренних дел на арендатора Гарофлида, навязавшего им, при содействии местной администрации, ряд тяжелых условий при заключении договора о сельскохозяйственных работах.

201. — Олтеница, 18 октября. — Землевладелец Даниелеску жалуется Министерству внутренних дел на несоблюдение распоряжений, отданных по делу о его споре с виноградарями села Кирноджи.

202. — Бухарест, 20 октября. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел, что уездные префекты продолжают ходатайствовать о пополнении числа кэлэрашей, вызываемых ими для административных надобностей.

203. — Дорохой, 21 октября. — Префект Дорохойского уезда доносит Министерству внутренних дел о принятых им мерах к тому, чтобы урожай призываемых в строй солдат собирался их односельчанами.

204. — Бухарест, 27 октября. — Циркуляр Министерства финансов о наделении землею вступивших в брак молодых крестьян, согласно 5-й и 6-й статьям закона о сельском положении.

205. — Бухарест, 4 ноября. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел, что некоторым из нижних чинов 3-й дивизии, призванных в строй, не было оказано содействия по сбору односкльчанами их урожая.

206. — [Олтеница,] 23 ноября. — Землевладелец Ница Д. Данилеску просит Министерство внутренних дел отдать распоряжение об уплате жителями села Кирноджи следуемых с них за аренду возделываемых виноградников денег до вынесения судебного приговора.

207. — Бухарест, 26 ноября. — Совет министров заявляет о своей некомпетентности в споре между землевладельцами Даниелеску и виноградарями села Кирноджи и в вопросе об уплате последними денег в пользу владельцев.

208. — Бухарест, ноябрь. — Министерство внутренних дел сообщает префекту Ильфовского уезда революцию о некомпетентности административных властей в разрешении спора между землевладельцами Даниелеску и жителями села Кирноджи.

Б. ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, ТРАНСПОРТ, ТОРГОВЛЯ, КРЕДИТ

1874

209. — Главные предметы румынского экспорта в 1874 году.

210. — Главные предметы румынского импорта в 1874 году.

1875

211. — Главные предметы румынского экспорта в 1875 году,

212. — Главные предметы румынского импорта в 1875 г. и 1871—1875 гг.

1876

213. — Главные предметы румынского экспорта в 1876 году.

214. — Главные предметы румынского импорта в 1876 году.

215. — Бухарест, 1 января. — Статья в Финансовом вестнике об открытии Бухарестского банка.

216. — Бухарест, 1 января. — Финансовый вестник обсуждает известие об отставке директора Банка Румынии, оказавшего услуги румынской торговле, особенно в период франко-прусской войны.

217. — [Бухарест, 31 января. —] Протокол заседания совета Бухарестского общества городского земельного кредита, касающийся произведенных им финансовых операций.

218— [Бухарест,] 11 января — Финансовый вестник обсуждает финансовый кризис, переживаемый Европой и Румынией.

219. — [Бухарест, 11 января 1876. —] Отчет о состоянии кассы и о финансовых операциях Общества городского земельного кредита к вечеру 31 декабря 1875 года.

220. — Бухарест, 18 января. — Финансовый вестник утверждает, что покрытие кредита в 5 1/2 миллионов на нужды армии, посредством займа с помощью облигаций казначейства, может привести к новому кратковременному государственному долгу.

221. — [Бухарест, 18 января. —] Финансовый вестник публикует отчет о деятельности Экономического общества в Пятра-Нямц за 1875 год.

222. — Бухарест, [18 января.] — Отчет о деятельности общества «Экономия» за 1875 год.

223. — Бухарест, 18 января. — Статья, появившаяся в Финансовом вестнике и касающаяся необходимости открытия сельскохозяйственного банка.

224. — [Бухарест, 31 января. —] Доклад, представленный палате депутатов комитетом докладчиков и касающийся проектов по открытию бюджетных дефицитов и постройки железных дорог Плоешти—Предял и Аджуд—Тыргу Окна.

225. — [Бухарест, 15 марта. —] Русско-румынское соглашение о торговле и судоходстве.

226. — [Бухарест,] 18 марта. — Премьер-министр и министр внутренних дел Ласкар Катаржи рассылает уездным префектам отчет о финансовом положении страны за время правления консервативной партии, сопостовляя с финансовым ее положением за время правления оппозиционной либеральной партии.

227. — Бухарест, 18 марта. — Созыв общего собрания страхового общества «Румыния» на 18 апреля.

228. — [Бухарест, 28 марта. —] Доклад Министерства внутренних дел, представленный Совету министров и касающийся освобождения прибывающих в страну иностранцев от обязательства иметь при себе определенную сумму денег.

229. — Бухарест, 2 апреля. — Отчет административного совета Бухарестского общества городского земельного кредита.

230. — [Бухарест, 10 апреля. —] Устав общества сахарной промышленности, правление коего находится в Китиле.

231. — [15 апреля. —] Второй отчет о деятельности] страхового общества «Румыния».

232. — [Бухарест,] 17 апреля. — Доклад комиссии цензоров страхового общества «Румыния».

233. — Бухарест, 18 апреля. — Статья, напечатанная в газете «Romånul» и говорящая о внушительной прибыли, извлекаемой концессионером железной дороги Плоешти—Предял.

234. — 18 апреля. — Отчет о деятельности страхового общества «Дачия» за 1875 год.

235. — Бухарест, 26 апреля. — Изложение мотивов по законопроекту, представленному палате депутатов об утверждении русско-румынского соглашения о торговле и судоходстве.

236. — [Бухарест,] 22 мая. — Речь, произнесенная по случаю трехлетней годовщины существования в Румынии «Союза рабочих-конструкторов».

237. — [Вена, 24 мая. —] Донесение австрийского вице-консула кавалера Босичио о стараниях Румынии создать отечественную промышленность.

238. — Бухарест, 25 мая. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться на основании торгового соглашения с Австро-Венгрией отменой существующего правила, обязывающего всех въезжающих в Румынию иностранцев иметь при себе определенную сумму денег.

239. — Бухарест, 31 мая. — Премьер-министр извещает Министерство иностранных дел об отмене статьи 11 торгового соглашения с Австро-Венгрией.

240. — Бухарест, 11 июня. — Бухарестский банк извещает о начале своей деятельности.

241. — [Бухарест, 29 июля. —] В отчете, представленном избирателями IV избирательного ценза в Романе, Ион Ионеску, житель села Брада, предлагает открыть крестьянский банк.

242. — Бухарест, 15 августа. — Финансовый вестник обсуждает условия, поставленные правительством для учреждения бумажной фабрики.

243. — Бухарест, 18 августа. — Министерство финансов просит Министерство иностранных дел ходатайствовать пред австро-венгерским правительством о беспрепятственном вывозе из Румынии скота и товаров через Гуцанскую таможню.

244. — Бухарест, 30 августа. — Министерство иностранных дел просит австро-венгерского дипломатического агента в Румынии об исходатайствовании беспрепятственного вывоза румынского скота через таможенный пункт Петрошица-Гуцану.

245. — 12 декабря. — Начальник штаба русской армии генерал Непокойчицкий докладывает царю о состоянии румынских железных дорог.

246. — Бухарест, 12 декабря. — Законопроект о создании национального банка с объяснением значения, представляемого подобным учреждением.

247. — Кишинев, 19 декабря. — Начальник штаба русской армии генерал Непокойчицкий докладывает царю о мерах, принятых им для пополнения румынского железнодорожного материала.

248. — [Бухарест, 31 декабря. —] Список существующим в Бухаресте ценам на предметы широкого потребления в 1876 году.

249. — Париж, 1876. — Общий взгляд на состояние ремесл, промышленности и на производство нефти, изложенный Н. Г. Обеденару в его труде «La Roumanie Economique»).

1877

250. — Бухарест, 19 января. — Запрос Димитрия Стурзы в сенате о финансовом положении Румынии в период 1871—1876 гг.

В. ОБЩИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СМЕТЫ РУМЫНИИ ЗА 1876 И 1877 ГОДЫ

1875

251. — [Бухарест, 4 марта.—] Законопроект по установлению государственных доходов и расходов на 1876 год.

252. — Бухарест, 4 марта. — Сводка сметы Министерства юстиции на 1876 год.

253. — Бухарест, 4 марта.— Общая сводка сметы Министерства внутренних дел.

254. — Бухарест, 4 марта. — Смета Военного министерства на 1876 год. Общая сводка.

255. — Бухарест, 5 марта. — Общая смета Министерства вероисповеданий и народного просвещения на 1876 год.

256. — Бухарест, 6 марта.— Смета Министерства торговли и общественных работ на 1876 год.

257. — Бухарест, 6 марта. — Смета Министерства финансов на 1876 год. Общая сводка.

258. — Бухарест, 6 марта. — Общая сводка сметы Министерства иностранных дел на 1876 год.

259. — Бухарест, 6 марта.— Общая сводка общей государственной сметы на 1876 год.

260. — Бухарест, 28 февраля.— Общая государственная смета на 1877 год.

Г. ДОКУМЕНТЫ, ОТНОСЯЩИЕСЯ К РЕВОЛЮЦИОННОМУ ДВИЖЕНИЮ В РУМЫНИИ

1. ДАТИРОВАННЫЕ ДОКУМЕНТЫ

1874

261. — Тульча, 30 августа.— Письмо, посланное доктору Русселю (Судзиловский), относительно положения некоторых политических эмигрантов.

262. — Яссы, 26 сентября.— Джеордже И. Сион посылает доктору Русселю затребованный им адрес.

263. — Плоешти, 6 октября.— Арнольд Кристен запрашивает доктора Русселя, могут ли быть опубликованы в начинающей издаваться газете статьи, касающиеся Швейцарии.

264. — Сидар Вель Ховард Ко Канс, 23 ноября.— Письмо, посланное доктору Русселю сторонником утопического общества.

265. — Женева, 25 ноября.— Письмо Гольденберга, в котором упоминается о предложении в связи с изданием газеты разночинцев.

266. — Манифест к приверженцам коммуны.

1875

267. — Женева, 15 января. — Письмо Гольденберга, посланное доктору Русселю, в котором он сообщает о появлении в печати 2-го номера журнала «Работник».

268. — Женева, 7 февраля. — Гольденберг сообщает доктору Русселю о его разрыве с газетой «Работник».

269. — 9 февраля. — Н. Чайковский просит доктора Русселя составить список подходящих для издания в России газет.

270. — Лондон, 12 марта. — Письмо, в котором доктора Русселя просят прокорректировать одну из его статей.

271. — Нью-Йорк, 12 апреля. — Н. Чайковский просит доктора Русселя отправить в Россию посланные ему письма.

372. — Лондон, 19 апреля. — Письмо, адрессованное доктору Русселю (Судзиловский), в связи с проектом поездки в Америку.

273. — Лейпциг, 1 мая. — Письмо, посланное доктору Русселю, относительно жизни русских эмигрантов.

274. — Нью-Йорк, 2 мая. — Юлий Луканин просит Каблица спросить доктора Русселя, получил ли он ответ от Мултановского и Кобылина.

275. — Лондон, 15 июня. — Н. Чайковский просит доктора Русселя сообщить ему некоторые подробности в связи с возможностями эмигрирования в Америку.

276. — Бурлингтон, 18 июня. — Письмо, посланное доктору Русселю русским революционером, эмигрировавшим в Америку.

277. — Женева, 4 июня. — Гольденберг пишет доктору Русселю, побуждая его приехать в Женеву.

278. — Бурлингтон, 29 июня. — Письмо, адресованное доктору Русселю, относительно заказа револьверов.

279. — Кингсленд, 30 июня. — Письмо, полученное доктором Русселем, относительно покупки часов.

280. — Нью-Иорк, 1 июля. — И. Луканин сообщает доктору Русселю подробности в связи с отправленными в Россию письмами.

281. — Астория, Л.С., 2 июля. — Письмо, посланное доктору Русселю в связи с поездкой в Женеву.

282. — 6 июля. — По вопросу содержания статьи, написанной доктором Русселем.

283. — [Лондон,] 10 июля. Письмо в связи с заказом часов и другими вопросами, касающимися доктора Русселя.

284. — Лондон, 10 июля. — В связи с перемещением библиотеки из Цюриха в Женеву.

285. — Нью-Йорк-Астория, 12 июля. — Относительно поездки группы политических эмигрантов в Америку.

286. — 14 июля. — В связи с работой доктора Русселя.

287. — Лондон, 25 июля. — Относительно деятельности русских политических эмигрантов.

288. — Париж, 1 августа. — Жемс Грин телеграфирует доктору Русселю о получении письма и о их встрече в Женеве через несколько дней.

289. — Лейпциг, 7 августа. — Письмо относительно деятельности русских политических эмигрантов в Германии.

290. — Бухарест, 22 августа. — Николай Петрович Зубку Кодряну дает сведения доктору Русселю относительно медицинской практики в Румынии.

291. — 19 сентября. — Письмо, в котором говорится, что царская полиция захватила большое число революционеров.

292. — Лондон, 20 сентября. — Письмо, адресованное доктору Русселю, в связи с арестом революционеров, произведенным царской полицией.

293. — Иллингтон Грин, 23 сентября. — Письмо, в котором приятель доктора Русселя благодарит его за покупку часов.

294. — 25 сентября. — Письмо, в котором упоминается об издании в Лондоне газеты русских революционеров, а также и об арестах в России.

295. — Женева, 9 октября. — А. Дементьева просит доктора Русселя экстренно сообщить о стадии, в которой находится предполагаемый набор материалов.

296. — Иллингтон Грин, 3 ноября. — Письмо, посланное доктору Русселю, в связи с несколькими вопросами.

297. — Женева, 13 ноября. — Письмо, в котором упомнается об издании некоторых трудов Н. Чернышевского.

298. — Иллингтон Грин, 18 ноября. — Эдуард Федер пишет доктору Русселю о корреспонденции, собравшейся в почтовом отделении Ланзета.

1876

299. — Женева, 20 января. — А. Дементьева пишет доктору Русселю о подготовке набора материалов.

300. — 20 января. — Письмо, посланное доктору Русселю, в связи с некоторыми вопросами.

301. — Лондон, 29 января. — Письмо, посланное доктору Русселю в связи «с делом, которое будет иметь полный успех».

302. — Москва, 3 февраля. — Издательство Московского медицинского журнала посылает сумму денег для докладов 1875 г.

303. — Женева, 3 февраля. — (Писарев) просит Н. П. Зубку Кодряну уведомить его, где находится гербовая бумага, данная ему Ралли.

304. — Женева, 9 февраля. — А. Писарев пишет доктору Русселю относительно долгового обязательства и своей поездки в Петербург.

305. — Москва, 27 февраля. — Московский медицинский журнал пишет Пестровскому о посланных ему деньгах.

306. — Лондон, 2 марта. — Письмо, касающееся получения материала для пропаганды со станции Пашкани, высланного из Лондона в Россию.

307. — Женева, 19 апреля. — Письмо, посланное Ралли (Замфир Арборе) доктору Русселю относительно ориентировки демократических кругов последнего времени.

808. — Пуешти, 6 мая. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, посланное доктору Русселю в связи с снятием его со службы.

809. — [Бухарест,] 24 июня — Бонифачи просит доктора Русселя одолжить ему деньги для поездки в Париж.

810. — 11 августа. — Письмо, в котором упоминается о действиях царской полиции, направленных против революционеров.

811. — 20 августа. — Письмо за подписью Ботевой, адресованное доктору Русселю, в связи с Христо Ботевым.

812. — Лондон, 5 ноября. — Письмо из Лондона доктору Русселю, в котором упоминается и о Н. П. Зубку Кодряну.

813. — Вена, 17 ноября. — Письмо, адресованное Н. П. Зубку Кодряну в связи с личными интересами.

814. — Бырлад, 22 декабря. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о подробностях начала их карьеры.

815. — [Пуешти. —] Письмо Н. П. Зубку Кодряну, посланное одному приятелю, в котором он производит критический анализ структуры буржуазного общества.

1877

816. — Плоешти, 6 января. — Письмо, посланное доктору Русселю с различными соображениями социального порядка.

817. — [Питешти,] 6 января. — Арджешский префект сообщает доктору Русселю, что он получил назначение на вакантный пост врача.

818. — Плоешти, 9 января. — Письмо, адресованное доктору Русселю, в котором один из его приятелей высказывается за самообучение.

819. — Пуешти, 19 марта. — Н. П. Зубку Кодряну пишет Любе Феодоровне и доктору Русселю об эпидемии дифтерита и условиях, в которых он работает в качестве медика.

820. — Пуешти, 26 марта. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну одному приятелю, в котором он указывает, в чем заключается буржуазная ложь о воскресении.

821. — Пуешти, — 31 марта. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно положения крестьян в Румынии.

822. — 4 апреля. — Письмо, в котором упоминается о необходимости найти эксперта военного дела, для того чтобы оказать помощь болгарам.

823. — 12 апреля. — Открывок письма русской эмигрантки, указывающей каким путем она думает найти работу.

824. — [Пуешти,] 15 апреля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет Любе Феодоровне и доктору Русселю в связи с возможностью оказать им материальную помощь.

825. — Петербург, 15 апреля. — Письмо из Петербурга, которым какая то женщина заявляет, что она готова принять участие в войне с турками.

826. — [Пуешти,] 21 апреля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о материальных затруднениях и о возможности записаться в Красный Крест во время войны.

327. — 27 апреля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно поездки Любы Феодоровны в Пуешти.

328. — Пуешти, 2 мая. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Истрате, что он принял решение записаться в Красный Крест в качестве врача.

329. — 12 мая. — Письмо относительно статьи о независимости Румынии и о других вопросах.

330. — Пуешти 16 мая. — Н.П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно намерения просить назначить его участковым врачом Арджешского уезда.

331. — Бухарест, 20 мая. — Письмо Бонифачиу Хетрата, озабоченного тем, что Н. Зубку Кодряну не нашел службу.

332. — [Пуешти,] 22 мая. — Люба Феодоровна пишет доктору Русселю о жизни в Пуешти.

333. — Педар Вел Шантанкуа Со Кансас, 25 мая. — Вильям Фрей просит Н. П. Зубку Кодряну известить его о Муромцеве, отправившемся добровольцем в Сербию.

334. — [Пуешти,] 25 мая. — Люба Феодоровна пишет доктору Русселю о том как она проводит время в Пуешти.

335. — Бухарест, 25 мая. — Передовая статья газеты «Социалист».

336. — Бухарест, 26 мая. — Политические известия из Франции, комментирующиеся газетой «Социалист».

337. — Бухарест, 26 мая. — Положение в Турции в начале войны с Россией, комментирующиеся газетой «Социалист».

338. — Бухарест, 26 мая. — Газета «Социалист» комментирует точку зрения Греции в связи с войной на Балканском полуострове.

339. — Бухарест, 26 мая. — Газета «Социалист» комментирует отношение Сербии к русско-турецкой войне.

340. — Бухарест, 26 мая. — Газета «Социалист» комментирует отношение официальных кругов Англии к восточному вопросу.

341. — Бухарест, 26 мая. — Статья из газеты «Соцалист» относительно войны за независимость.

342. — Бухарест, 26 мая. — Фельетон, появившийся в газете «Социалист».

343. — Бухарест, 26 мая. — Стихотворение, появившееся в газете «Социалист».

344. — Бухарест, 26 мая. — Известие, появившееся в газете «Социалист» от 26 мая, об атаке турецких нерегулярных войск в области Бекет.

345. — Бухарест, 26 мая. — В газете «Социалист» появляется объявление о концерте для раненых во время войны за независимость.

346. — Бухарест, 26 мая. — Расписание поездов в Румынии, опубликованное в газете «Социалист».

347. — 16 июня. — Н. П. Зубку Кодряну просит сведений относительно места врача.

848. — [Плоешти,] 14 августа. — А. Трушкэ и Доброджану-Геря пишут Н. П. Зубку Кодряну в связи с денежными вопросами.

849. — Костешти, 15 августа. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно возможностей оказать помощь приятелям.

850. — Питешти, 15 августа. — Н. П. Зубку Кодряну телеграфирует доктору Русселю в Куртя де Арджеш, что Тратемку прибыл в Унгени.

851. — 27 октября. — Письмо, посланное доктору Русселю, относительно трудностей войны.

852. — Питешти, 15 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю в связи с некоторыми медицинскими вопросами.

853. — Питешти, 1 декабря. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об оказании помощи друзьям и о других вопросах.

854. — Петербург, 21 декабря. — Письмо некой женщины своему другу, в котором она сообщает о различных слухах и своих выводах.

1878

855. — Питешти, 9 января. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об абонементах на различные журналы.

856. — 16 января. — А. С. Трушкэ пишет Н. П. Зубку Кодряну, посылая ему список своих книг.

857. — Петербург, 24 января. — Письмо, в котором описаны обстоятельства, при которых был убит губернатор Трепов.

858. — Питешти, 4 февраля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о профессиональных вопросах и об оказании денежной помощи своим друзьям.

859. — [Бухарест,] 6 февраля. — Н. Драгош (Зубку Кодряну) опубликовывает в журнале «Община» статью относительно страданий румынских крестьян во время войны за независимость.

860. — Тырговиште, 18 февраля. — Письмо Франкевича, адресованное Н. П. Зубку Кодряну в связи со сведениями о приятелях.

861. — 25 февраля. — Письмо со сведениями о некоторых революционерах из России.

862. — Париж, 19 марта. — Письмо, посланное доктору Русселю, относительно деятельности революционеров.

863. — 16 июля — Письмо А. С. Трушкэ в связи с переводом некоторых работ.

864. — [Бухарест,] 31 августа. — Письмо, в котором упоминается о приезде Н. П. Зубку Кодряну в Бухарест.

865. — Яссы, 5 сентября. — Замфир Арборе (З. Ралли) пишет о своем желании встретиться с Н. П. Зубку Кодряну.

866. — Бухарест, 8 сентября. — Замфир Арборе пишет своему приятелю, чтобы он одолжил ему деньги.

867. — Бухарест, 10 сентября. — Письмо Замфира Арборе, сообщающего, что он хлопочет о получении подданства.

868. — Бухарест, 15 сентября, — Замфир Арборе пишет доктору Русселю, что он желает с ним встретиться.

869. — 23 октября. — К. Стэучану пишет доктору Русселю относительно своей медицинской деятельности и относительно других вопросов.

870. — 9 ноября. — Студент Чернэтеску посылает их Франции роман Чернышевского «Что делать» и другие сведения.

871. — 14 ноября. — Письмо, в котором упоминается об исчезновении Доброджану-Геря и о предположениях Зубку Кодряну, что он был арестован.

872. — 26 ноября. — Письмо А. С. Трушкэ доктору Русселю относительно различных вопросов.

873. — Бухарест, 30 ноября. — Письмо Туляева относительно случая с Замфиром Арборе в Плоешти.

874. — Бухарест, 7 декабря. — К. Стэучану поздравляет Н. П. Зубку Кодряну с его днем рождения и посылает привет доктору Русселю.

875. — [Бухарест,] 12 декабря. — Письмо с просьбой к доктору Русселю срочно выслать друзьям денег.

876. — Париж, 26 декабря. — А. Павловский пишет доктору Русселю по денежному вопросу.

877. — 26 декабря. — Два письма доктору Русселю по различным вопросам.

878. — [Куртя де Арджеш, декабрь. —] Н. Зубку Кодряну пишет о не спокойной жизни, которую он ведет со дня своего приезда в страну.

1879

879. — 1 января. — Письмо, гсворящее о тяжелых переживаaниях в связи со смертью Н. П. Зубку Кодряну.

880. — 9 января. — Письмо в связи с биографией Н. Зубку Кодряну.

881. — Яссы, 26 марта. — Квитанция на объявление, данное в газете «Курьер» доктором Русселем.

882. — [Март. —] Заявление доктора Русселя, поданное прокурору на газету «Культура» за ложные обвинения.

883. — Куртя де Арджеш, 26 апреля. — Письмо докора Русселя, в котором он перечисляет взведенные на него обвинения питешской газетой «Культура».

884. — 24 июня. — Письмо Замфира Арборе доктору Русселю в связи с изданием литературного журнала политико-экономического характера.

885. — 20 июля. — Замфир Арборе пишет в Яссы относительно перевода на русский язык одного манифеста и возможностей напечатать брошюру.

886. — Фокшани, 26 октября. — Письмо, подписанное Н. Хозэновским, в редакцию журнала «Бессарабия».

887. — Галац, 26 ноября. — Письмо Лупу доктору Русселю относительно различных вопросов.

888. — 3 декабря. — Письмс Замфиру Арборе относительно печатания словаря и других публикаций.

389. — Плоешти, 23 декабря. — Письмо Замфира Арборе относительно выпуска народных изданий.

2. ДОКУМЕНТЫ, ЧАСТИЧНО ДАТИРОВАННЫЕ ИЛИ БЕЗ ДАТ

390. — [Пуешти, 30 января. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет, чтобы полученные из России деньги были сданы в банк на имя доктора Русселя.

391. — Питешти, 9 февраля. — Н. П. Зубку Кодряну сообщает доктору Русселю, что он не нашел еще русской бумажной монеты и нуждается в деньгах.

392. — [Пуешти,] 14 февраля. — Зубку Кодряну сообщает доктору Русселю, что он добыл паспорт, для того чтобы Прутяну мог поехать в Россию.

393. — [Питешти, 14 февраля. —] Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно всяких вопросов.

394. — 27 февраля. — Н. П. Зубку Кодряну сообщает доктору Русселю, что выслал ему деньги и что вскоре получит затребованные из России книги.

395. — Пуешти, 15 марта. — Письмо, адресованное Н. П. Зубку Кодряну Русселю, указывающего на долги, которые надо уплатить.

396. — [Питешти, 15 марта. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю в связи с некоторыми вопросами.

397. — Питешти, 21 марта. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно возможности записаться на 5-й год факультета.

398. — [Пуешти, март. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно поездки Любы Феодровны в Россию.

399. — Питешти, 5 апреля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю, что он едет на свое старое место в Костешти, а затем в Бухарест.

400. — [Пуешти, 6 мая. —] Люба Феодоровна сообщет о поездке в Питешти и о том, что Н. П. Зубку Кодряну был устранен от должности врача.

401. — Бухарест, 16 мая [1875 г] — Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно планов пропагандистской деятельности среди крестьян.

402. — Бухарест, 21 мая. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю что его преследует царская полиция.

403. — Пуешти, 25 мая [1877]. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о надежде получить пост в Аржешском уезде.

404. — [Пуешти, май. —] Николае Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно намерения просить назначения в Арджеш.

405. — [Пуешти, май. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о надежде быть назначенным в Арджешский уезд.

406. — [Костешти, май. —] Отрывок письма Н. П. Зубку Кодряну, в котором говорится о пеллагре.

407. — [Бухарест, июнь. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю поинтересоваться относительно поста медика в Арджешском уезде.

408. — [Пуешти,] 8 июня. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об отъезде Любы Феодоровны и просит выслать ему деньги.

409. — Бухарест, 19 июля. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о том, как он проведет каникулы и о дальнейших проектах.

410. — Костешти, 16 июля. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, указывающего на расходы по содержанию.

411. — [Бухарест, 21 июля. —] Н. П. Зубку Кодряну и Бонифачиу Хетрат пишут доктору Русселю, чтобы он выслал им деньги.

412. — [Костешти,] 23 июля. — Н.П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о различных вопросах.

413. — Костешти, 5 августа. — Н.П. Зубку Кодряну просит доктора Русселя сообщить ему свое мнение в связи с установлением диагноза.

414. — [Корбешти, август. —]Н. П. Зубку Кодряну посылает доктору Русселю перевод поданного им в постоянный совет Арджешского уезда доклада.

415. — Костешти, 23 августа. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю сведения о своей деятельности.

416. — Костешти, 25 августа. — Н. П. Зубку Кодряну просит доктора Русселя ходатайствовать у Раковицэ в связи с назначением на должность одного товарища.

417. — Бухарест, 1 сентября. — Н.П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно попытки образования в Румынии социалистической партии.

418. — Костешти, 5 сентября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю относительно учерждения госпиталя для раненых на станции Стольничи и о других вопросах.

419. — Бухарест, 15 сентября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю, чтобы он приехал в Бухарест, куда прибудет и Доброджану-Геря.

420. — Женева, 23 Сентября. — Письмо доктора Русселя, Н. П. Зубку Кодряну с просбой о присылке информаций относительно условий окончания высшего образования в Бухарестском университете.

421. — 15 октября. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, адресованное Русселю.

422. — [Питешти,] 4 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об изменениях, которые должны произведены при составлении платежных ведомостей.

423. — [Питешти,] 11 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю об инкассировании денег и о представлении его рапорта уездному совету.

424. — [Питешти,] 12 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет, как были распределены деньги, полученные из кассы.

425. — [Питешти], 14 ноября. — Отрывок письма Н. П. Зубку Кодряну доктору Русселю, в котором он сообщает о своем назначении на должность врача в Роман.

426. — [Питешти,] 18 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю в связи с некоторыми вопросами.

427. — Питешти, 2 декабря. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю о невозможности принять у себя старика и о своей поездке в Бухарест.

428. — [Питешти,] 11 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктор Русселю о затруднениях, связанных с признанием диплома.

429. — [Питешти,] 28 декабря. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю, что он вероятно приедет к нему с Доброджану-Геря.

430. — [Питешти, 27 октября. —] Н. П. Зубку Кодряну сообщает доктору Русселю сведения относительно получения корреспонденции.

431. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, в котором сообщается, что русские жандармы захватили пакет с революционными изданиями.

432. — Письмо, вероятно, Н. П. Зубку Кодряну, из которого следует, что он намерен отправиться в Бухарест для того, чтобы получить разрешение представиться к экзамену на звание доктора.

433. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, в котором отправитель дает разъяснения в связи с письмом, которое он сообщил и другим товарищам.

434. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, в котором указывается, что революционерами были приняты необходимые меры в связи с пристановлением распространиения одной книги.

435. — [Питешти, 1877. —] К. Раковицэ сообщает Н. П. Зубку Кодряну, что он не может назначить доктора Русселя на должность врача.

436. — [Костешти, июль. —] Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю.

437. — [Бухарест]. — Письмо Геря и Н. Зубку Кодряну, адресованное доктору Русселю в связи с различными вопросами.

438. — Отрывок письма Н. П. Зубку Кодряну доктору] Русселю в связи с его желанием занять должность врача в Праховском уезде.

439. — Николай Зубку Кодряну пишет доктору Русселю в связи с слухами о войне.

440. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно проезда русских добровольцев в Сербию и смерти Христо Ботева.

441. — Н. П. Зубку Кодряну пишет доктору Русселю, чтобы он принял в больницу одну женщину, рекомендуюмую г-жей Капитанович.]

442. — Н. П. Зубку Кодряну [пишет доктору Русселю и Любе [Феодоровне о надеждах быть назначенным на пост врача.

443. — Письмо, в котором адресату объясняют причины, по которым не могли выслать сундука с вещами.

444. — Письмо с указанием адресов.

445. — Стихи, посвященные памяти Н. П. Зубку Кодряну.

446. — 2 августа. — Письмо, подписанное доктором Русселем относительно вмешательства полиции с целью спровоцировать разногласия между революционерами.

447. — Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю.

448. — Письмо, в котором Н. П. Зубку Кодряну рекомендуется труды Бэлческу и Шинкая.

449. К. Доброджану—Геря пишет доктору Русселю по различным вопросам и спрашивает когда сможет получить место.

450. — Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю, в котором говорится об отсутствии денег.

451. — К. Доброжану-Геря пишет доктору Русселю, что он говорил с Раду Михаем относительно позиции русских революционеров, эмигрировавших в Румынию.

452. — Плоешти [апрель, 1880]. — Письмо К. Доброджану-Геря, посланное доктору Русселю относительно издания журнала.

453. — Письмо К. Доброжану-Геря Минкову относительно журнала «Румынская женщина» и других вопросов.

454. — [Плоешти, март. —] Письмо К. Доброждану-Геря доктору Русселю, в котором говорится о денежных расчетах и о стадии социалистического движения.

455. — [Плоешти, 1880. —] Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю, в котором он говорит о Замфире Арборе.

456. — [Плоешти, 1880. —] Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю с просьбой срочно выслать деньги.

457. — [Плоешти. —] Письмо К. Доброджану-Геря относительно распространения в различных городах социалистической газеты.

458. — Плоешти [март 1881]. — Письмо Доброджану-Геря, в котором говорится о денежных вопросах и о положении в России.

459. — [Бухарест, 1878.—] Письмо К. Доброджану-Геря, в котором говорится о возможности снять ресторан.

460. — [Плоешти, 1880. —] Письмо К. Доброджану-Геря Лазарю относительно возвращения денег.

461. — Письмо К. Доброджану-Геря Минкову по вопросу некоторых «дел».

462. — Письмо К. Доброджану-Геря, в котором он говорит о получении концессии на ресторан в Плоешти.

463. — [1880. —] Письмо К. Доброджану-Геря, посланное доктору Русселю, для того чтобы он ждал Соню на вокзале..

464. — К. Доброджану-Геря просит месячной отсрочки для высылки просимых денег.

465. — [1877. —] Письмо К. Доброжану-Геря, в котором он спрашивает доктора Русселя о том, что он намерен делать в случае прихода в Румынию русских.

466. — Письмо К. Доброджану-Геря доктору Русселю с просьбой послать в плоештскую мастерскую лигнит.

467. — К. Доброджану-Геря просит доктора Русселя о встрече с целью установить линию политической деятельности в Румынии.

468. — К. Доброджану-Геря пишет доктору Русселю относительно типографских вопросов и относительно других дел.

469. — К. Доброджану-Геря спрашивает мнения доктора Русселя относительно своего переезда в Яссы.

470. — К. Доборджану-Геря просит доктора Русселя справиться на вокзале о багаже своей жены.

471. — [Плоешти, 1878. —] К. Доброджану-Геря пишет доктору Русселю, что из-за отсутствия денег не может организовать мастерскую.

472. — Письмо К. Доброджану-Геря о возможности отправить в Италию большое количество дрожжей.

473. — Бухарест. — Письмо К. Доброджану-Геря, в котором он пишет о том, как было решно издавать газету «Будущая Румыния».

474. — Письмо К. Доброджану-Геря, в котором он указывает на трудности с изданием газеты и просит выслать деньги Парчевскому.

475. —[Бухарест, июль. —] Бонифачиу пишет доктору Русселю относительно поручения, данного Н. П. Зубку-Кодряну.

476. — 30 июля. — Письмо, подписанное Л. Русселем, о том, что с тех пор как он находится у своих родителей, письма получаются с запозданием. Отрывок письма Бонифачиу.

477. — [Бухарест, июль. —] Бонифачиу Гетрат сообщает доктору Русселю, что он решил избрать писательскую карьеру.

478. — Отрывок письма Бонифачиу Гетрата, в котором он просит о срочной доставке швейцарского паспорта.

479. — [Пуешти,] 21 мая. — Письмо Любы Феодоровны доктору Русселю.

480. — [Пуешти, май. —] Отрывок письма Любы Феодоровны доктору Русселю с подробностями о ее посещении Н. П. Зубку Кодряну.

481. — [Пуешти, 2 мая. —] Люба Феодоровна описывает свою жизнь и трудности.

482. — [Пуешти, 2 Мая. —] Люба Феодоровна описывает свою жизнь и трудности.

483. — [Куртя де Арджеш, Январь. —] Жалоба, поданная доктором Русселем префекту Арджешского уезда на духовенство и власти, совершавшие злоупотребления на похоронах Н. Зубку Кодряну.

484. — Текст, в котором указывается, что вопрос «что делать» должен быть разрешен в связи с спецификой каждой страны в отдельности.

485. — Политическая программа социалистов.

486. — Отрывок статьи, в которой говорится о том, что такое социализм.

487. — Плоешти, 5 марта. — Т. Лупу пишет доктору Русселю об аресте в Измаиле одного товарища и об отъезде в Яссы Замфира Арборе.

488. — Отрывок из переписки, в которой упоминается об аресте, произведенном царской полицией.

489. — Отрывок из переписки, в которой говорится об адресе и псевдониме «Д».

490. — Список публикаций социалистического характера, которые возможно достать.

491. — 21 июля. — Б. Микали просит послать ему письма и пакеты в Герцу.

492. — Бухарест, 1 февраля. — Е. Костинеску просит З. Арборе явиться на предназначенное ему место в редакции.

493. — Письмо, в котором сообщается об отправке известной суммы денег и подписке на социалистическую газету «L'egalité».

494. — Устав работников сапожного цеха в Яссах.

495. — Манифест учредительного комитета сапожного цеха в Яссах.

496. — Регламент хлебопекарного цеха.

497. — Питешти, 10 октября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет о том, что в Столничи не будет госпиталя.

498. — Питешти, 19 октября. — Н. П. Зубку Кодряну сообщает Русселю об отсутствии денег.

499. — 28 мая 1877 г. — Письмо, в котором горорится об отсутствии денег.

500. — Письмо, которым Н. П. Зубку Кодряну приглашает Русселя в Бухарест.

501. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну, отправленное Русселю в связи с несколькими журналами и книгами.

502. — 20 октября. — Письмо Н. П. Зубку Кодряну относительно двух уроков.

503. — 20 ноября. — Н. П. Зубку Кодряну пишет о положении врачей.

504. — Письмо в связи с событиями в Италии и Швейцарии.

505. — Заявление одного врача в связи с его увольнением.

506. — Отрывок статьи, в которой указывается на то, что наступила стадия зрелости капитализма и что народы Европы очень близки к коллективизму.

507. — Приглашение, посланное доктору Русселю Обществом студентов медиков для участия на торжестве VI-ой годовщины этого общества.

508. — [Ботошани, Март 1881. —] Матей Димитрович пишет К. Милле, что есть молодежь, которая несмотря на то, что при первом знакомстве кажется стронницей социализма, когда дело идет о фактической работе — отступает.

509. — Турку просит Надежде сообщить ему, приехала ли жена Краснюка.

510. — Письмо, ардесованное «Нуме Помпилиу» (конспиративное имя) одним приятелем, который не желает, чтобы стало известно, что он «умирает с голоду».

511. — Куртя де Арджеш, 15 ноября. — Письмо, информирующее о позиции румынского правительства.

512. — 26 сентября. — Д. Чернэтеску сообщает, что присутствовал на одном собрании политических эмигрантов и что не мог связаться с Мендельсоном.

513. — 2 декабря. — Отрывок письма относительно революционной деятельности в Америке.

514. — Отрывок письма, в котором указывается на то, что в румынской литературе нет ничего по вопросу о социализме.

515. — [Женева]. — Отрывок письма Гольденберга, в котором он сообщает одному товарищу, что он может приехат в Женеву и работать в газете «Работник», которая будет издаваться.

516. Женева, 4 января. — Орест Михай сообщает доктору Русселю, что прибыл в Женеву, но не через Герцоговину.

517. — Отрывок письма, в котором указывается местопребывание русских политических эмигрантов, с которыми следует связаться.

518. — Отрывок письма, в котором указываются задания революционеров.

519. — [Плоешти. —] Конец письма К. Доброджану-Геря, вероятно, доктору Русселю.

520. — Письмо Замфиру Арборе, извещающее о посылке заграничных статей для газеты «Будущая Румыния».

521. — [Яссы,] 29 июня. — Письмо относительно назначения на пост медика в Молдавии.

522. — 23 августа. — Письмо, предупреждающее политических эмигрантов, чтобы они остерегались шпионов.

523. — Кенигсберг. — Письмо, адресованное доктору Русселю, одного революционера, уведомляющее о прибытии на границу, с просьбой о срочной присылке денег.

524. — Письмо доктору Русселю с разъяснениями в связи с одним заподозренным в шпионаже лицом.

525. — Отрывок работы, в которой анализируется Конституция страны в свете ее настоящего содержания.

526. — Кишинев, 3 февраля. — Неизвестное лицо обещает давать сведения о кишиневских делэх.

527. — Письмо относительно 16 судимых в Петербурге революционеров.

528. — Письмо, в котором указывается на необходимость опубликования революционных брошюр для популяризации.

529. — Письмо, в котором Замфир Арборе просит перевести один документ на румынский язык.

530. — Отрывок письма, в котором Замфир Арборе просит о присылке ему одного экземпляра «Пера».

531. — Письмо, которым отправитель уведомляет о состоянии здоровья.

532. — Письмо, в котором отправитель указывает, что отказался от поездки в Болгарию и сделался адептом социалистических идей.

533. — Отрывок письма Николая Мойнова, извещающего об обыске в доме одного товарища.

534. — [Женева,] 20 марта. — Письмо Замфира Арборе, в котором он указывает на слабые стороны пропаганды идей, сторонником которых он стал.

535. — Письмо, полученное доктором Русселем, в котором его извещают о прибытии страхового письма по адресу Бэн д'Арвэ.

536. — Рени, 26 октября. — Письмо со сведениями семейного характера.

537. — [Тульча. —] Отрывок письма, в котором отправитель разъясняет, как он связался с некоторыми социалистами.

538. — Отрывок письма, в котором указывается, что революционное движение должно покончить с стадией «индивидуальных героев» и принять характер массового движения.

539. — Письмо, в котором указывается на старые дружеские связи между румынским и украинским народами.

540. — Письмо, в котором даются некоторые сведения относительно медицинских книг и возможностей их получения.

541. — Луканин сообщает доктору Русселю, что посылает ему два письма.

542. — Письмо, в котором говорится о происшествиях в Питешти и Куртя де Арджеш.

543. — Женева, 23 сентября. — Письмо Андрееву с инструкциями относительно будущей деятельности в Яссах.

544. — Яссы, 17 июня. — Письмо, в котором указывается на материальные условия, в которых находятся ясские рабочие, и на связи, которые себе создал один из политических эмигрантов.

545. — Ларси сообщает одному товарищу о материальных трудностях и о невозможности оказать ему денежную помощь.

546. — Отрывок письма, из которого видно, что лицо, которому оно адресовано, должно получить деньги от указанных лиц.

547. — Письмо Лаврентьева, в котором он упрекает одного товарища за данные им указания.

548. — Письмо, в котором указывается лицо, которому следует вернуть деньги в случае ареста того, кто их доверил.

549. — Отрывок письма, в котором отправитель говорит, что за неимением денег не может уплатить долгов.

550. — Отрывки письма со сведениями относительно революционной деятельности русских студентов.

551. — 25 августа. — Письмо, в котором говорится о намерении некоторых политических эмирантов вернуться в Россию.

552. — Письмо, в котором говорится о том, что редакция газеты «Вперед» получила сведения о переменах в кружке, к которому принадлежит Жобулев.

553. — Лондон, 25 января. — Письмо с замечаниями относительно газеты «Работник».

554. — Письмо, в котором указывается, как при посредничестве одного рабочего возможно поддерживать связь с лондонским революционным центром.

555. — [Бухарест,] 12 августа. — Письмо, из которого видно враждебное отношение румынского народа к боярам.

556. — Письмо, в котором даются разъяснения относительно участия доктора Русселя в одном «коммерческом предприятии».

557. — 5 марта. — Письмо, в котором отправитель подтверждает получение денег и пишет о своем намерении уехать.

558. — Лондон, 5 апреля. — Письмо, в котором разъясняются идеи, вдохновляющие болгарский народ на восстание против турок.

559. — 1 июля. — Ларси просит у доктора Русселя новых сведений для их опубликования.

560. — Письмо с разъяснениями относительно высылки корреспонденции.

561. — 17 июня. — Данилов просит доктора Русселя выслать ему денег.

562. — 10 января. — Письмо, в котором указывается на произведенные аресты, и с просьбой прислать газету «Вперед».

563. — 26 июля. — Письмо доктору Русселю с различными разъяснениями в связи с социалистической пропагандой.

564. — 7 декабря — Кляч вызывет в Кингсленд доктора Русселя для некоторых разъяснений.

565. — Письмо, в котором отправитель объясняет почему он был вынужден одолжить деньги.

566. — Письмо, в котором просят материал для газеты «Вперед», а также напоминается о необходимости сплоченности политических эмигрантов и прекращения вражды между ними.

567. — Дмитри Клемент просит доктора Русселя достать ему два американских паспорта.

568. — 31 января. — Письмо, в котором говорится и об условиях помещения статей в газете «Новороссийский телеграф».

569. — Письмо, информирующее об арестах, произведенных в рядах русских революционеров.

570. — Письмо, которым отправитель извещает о своем прибытии в Яссы и просит Женевское отделение послать кого-нибудь в Россию за деньгами.

571. — 29 мая. — Письмо с указанием, что известный вопрос не мог быть разрешен.

572. — 2 декабря. — Письмо с просьбой срочно выслать деньги.

573. — Письмо с просьбой сведений.

574. — Письмо с запросом о некоторых товарищах.

575. — Письмо с подтверждением получения известных сведений.

576. — Письмо, информирующее относительно некоторых товарищей.

577. — Письмо, в котором отправитель пишет, что ему тяжело прекратить, хотя бы временно, революционную деятельность.

578. — 23 ноября. — Г. Буянов просит срочно выслать денег.

579. — 14 февраля. — Письмо с разъяснениями относительно получения корреспонденции.

580. — 30 ноября. — Телеграмма, которой вызывается доктор Руссель.

581. — Броды 2 апреля. — Письмо, которым просят одного революционера сообщить свой адрес.

582. — Женева, 15 апреля. — Письмо, адресованное Любе Феодоровне, с просьбой выслать в Цюрих полученную корреспонденцию.

583. — 27 декабря. — Письмо, адресованное доктору Русселю, в котором подверждается получение денег и обсуждается возможность отъезда в Россию.

584. — Список расходов.

585. — Письмо, информирующее относительно одного русского революционера.

586. — 13 января. — Письмо с советом, как получить адресату плату от редакции и с извещением о высылке нескольких газет.

587. — Цюрих, 3 мая. — Письмо с разъяснениями материального положения отправителя.

588. — 25 декабря. — Письмо, в котором отправитель уведомляет о положении семьи и о некоторых товарищах.

589. — Е. Федер уведомляет доктора Русселя относительно своей деятельности в Румынии.

590. — Лондон, 10 сентября. — Письмо доктору Русселю с сообщением о возможностях печатания некоторых конспиративных работ.

591. — Одесса, 3 августа. — Письмо с требованием возобновления революционной деятельности в одном русском городе.

592. — 23 октября. — Письмо с просьбой выслать расписку о получении денег.

593. — 23 октября, — Письмо, срочно вызывающее получившего его в Петербург.

594. — Письмо, в котором отправитель просит передать «берлинцам», что не располагает паспортами, годными для въезда в Россию.

595. — Письмо с известиями семейного характера.

596. — 7 марта. — Письмо, извещающее Ивана Ивановича об улучшении здоровья отправителя.

597. — Письмо Джону Яковлевичу с просьбой выслать сундук.

598. — 9 января. — Письмо, в котором отправитель говорит о трудностях в его деятельности.

599. — Отрывок письма, в котором указывается, как надо писать для народной пропаганды.

600. — Письмо, указывающее на материальное положение некоторых революционеров.

601. — Письмо, в котором подтверждается получение корреспонденции и даются инструкции о том, как впередь должны писаться письма.

602. — Письмо Андреева, обсуждающего различные вопросы.

603. — Письмо, в котором говорится о докторе Русселе.

604. — Письмо с сообщением, что бухарестские студенты готовят письмо русским студентам.

605. — Письмо, в котором просят о срочной присылке рекомендаций для Чернэтеску, уезжающего в Женеву и Париж.

606. — 21 марта. — Письмо с подтверждением получения корреспонденции и денег.

607. — Письмо доктору Русселю, в котором говорится об отношениях со студентами и о возвращении долга.

608. — Замфир Арборе сообщает доктору Русселю о разговоре с русским консулом относительно паспортов.

609. — Лондон, 14 февраля. — Письмо, в котором отправитель сообщает о своей деятельности.

610. — Письмо доктору Русселю, в котором его уведомляют о намерении румынских социалистов издавать газету.

611. — Письмо, в котором просят доктора Русселя связаться с некоторыми революционерами.

612. — Письмо, в котором указывается, что № 1 газеты «Вперед» был распространен.

613. — Отрывок письма Чайковского доктору Русселю, в котором говорится о различных товарищах и о здоровьи Любы Феодоровны.

614. — [Питешти, 1877. —] Доклад доктора Русселя относительно санитарного состояния населения области Куртя де Арджеш.

615. — 1 июля. — Письмо, которым одного ученика Военного училища рекомендуют для разьяснения ему социалистической докторины.

616. — Письмо, в котором говорится о редактировании проекта объединения русских революционных групп.

617. — Отрывок письма, в котором говорится о работе, которую социалисты должны проводить в рядах румынского народа.

618. — 19 сентября. — Письмо доктору Русселю, в котором указывается на тяжелое матерриальное положение отправителя.

619. — Письмо доктору Русселю относительно недостатка в деньгах.

620 — Письмо доктору Русселю, в котором отправитель говорит о возможности перейти с одним товарищем в Молдавию.

621. — 1 февраля. — Письмо Замфира Арборе, в котором он говорит о возможностях выслать некоторые публикации, а также дает сведения о Доброджану-Геря.

622. — 18 апреля. — Письмо Замфира Арборе о различных вопросах.

623. — Уставы политических группировок коммунистического характера.

624. — Письмо Замфира Арборе, в котором он сообщает о высылке нескольких социалистических публикаций.

625. — Письмо Замфиру Арборе, в котором его, помимо другого, просят выслать один экземпляр Капитала на русском языке.

626. — Кесье на Окаин, 21 сентября. — Письмо Замфиру Арборе, в котором ему сообщают, что посланный манифест не был получен.

627. — Письмо, в котором, помимо другого, говорится о положении в Герцоговине.

628. — Письмо доктору Русселю относительно различных вопросов.

629. — Письмо, информирующее относительно жизни одного польского социалиста, желающего ехать в Россию.

630. — Письмо, извещающее об арестах, произведенных в рядах русских революционеров.

631. — Письмо Андреева, в котором он говорит о возможности вновь заняться революционной деятельностью.

632. — 30 декабря. — Письмо с различными вопросами.

633.— Женева, 23 марта. — Письмо Замфира Арборе, в котором он дает просимые информации.

634. — [8 октября. —] Замфир Арборе уведомляет доктора Русселя, что высылает ему пачку брошюр.

635. — Лондон, 19 января. — Письмо, в котором обсуждаются достоинства одной революционной газеты.

636. — Письмо доктору Русселю относительно революционной пропаганды.

637. — Письмо, в котором сообщается об учреждении нескольких революционных кружков.

638. — Отрывок письма доктору Русселю, в котором даются сведения относительно революционной пропаганды.

639. — Письмо доктору Русселю, в котором у него спрашивают мнения в связи с участием революционеров в борьбе за политическую независимость.

640. — Письмо, извещающее об отъезде группы революционеров.

641. — Яссы. — Отрывок письма, в котором от адресата просят сведений.

642. — 25 апреля. — Письмо, в котором просят помощи для перевозки типографии.

643. — Отрывок письма Петра Александрова, в котором указывается на беззакония, совершенные городской администрацией Бухареста.

644. — Отрывок письма, в котором просят присылки материала для подготовки конгресса.

645. — Письмо, в котором говорится о Чернышевском.

646. — Отрывок письма, в котором говорится о революционной деятельности во Франции.

647. — Тульча, 23 февраля. — Письмо, в котором уведомляют о прибытии одного товарища, которого подозревают в шпионстве за революционными кружками.

648. — Отрывок письма, в котором указывается несколько адресов.

649. — Письмо, в котором извещают об окончании перевода на румынский язык труда «О сущности конституции Лассаля».

650. — Яссы, 12 апреля. — Письмо, в котором Замфир Арборе указывает на трудности при издании журнала.

651. — Отрывок письма, в котором говорится о получении рекомендаций от Крупенского, брата приемного сына Когэльничану.

652. — Письмо, указывающее на то, что социалистическая пропаганда в Румынии подвигается с трудом.

653. — Письмо доктору Русселю относительно деятельности некоторых революционеров.

654. — Письмо, в котором указываются некоторые адреса.

655. — Ботошани, 14 июля. — Письмо, в котором отправитель просит сделать все возможное, чтобы он, в интересах социалистической пропаганды, мог оставаться на службе в Яссах или в одном из молдавских городов.

ПРИЛОЖЕНИЕ

1880

656. — 1 февраля. — Письмо, в котором говорится о тяжелом положении некоторых революционеров.

657. — 3 апреля. — Письмо М. Драгоманова, в котором говорится о Кропоткине и других.

658. — Бухарест, 10 апреля. — Письмо, в котором отправитель говорит о некоторых революционных действиях в Румынии.

659. — Ст. Имье. — Письмо Арнольда Кристена, относящееся к некоторым вопросам революционного движения в Румынии.

660. — Ст. Имье, 5 Мая. — Письмо, в котором говорится о М. Драгоманове и о положении революционеров в Румынии.

661. — Яссы, 6 мая. — Письмо, в котором говорится относительно брошюры о жизни и деятельности Н. П. Зубку Кодряну.

662. — 14 апреля. — Письмо, в котором говорится о жизни революционеров в Румынии и о их связях с русскими революционерами.

663. — 20 мая. — Письмо, в котором говорится о действиях русских революционеров.

664. — 2 июня. — Письмо Н. Морозова, в котором говорится о получении некоторых брошюр революционного характера, выпущенных в России.

665. — Вама Джурджу, 2 июня. — Письмо Н. Сафира, призывающее к полному самоотвержению во имя дела социализма.

666. — 30 июня. — Письмо Н. Морозова относительно некоторых данных революционного дижения 1873—1875 гг.

667. — 16 июля. — Письмо, в котором говорится о затруднениях, с которым встречается Руссель в связи с пребыванием в Яссах.

668. — 31 июля. — Письмо Николая Морозова, в котором говорится о том, как он пишет историю русского революционного движения.

669. — 6 августа. — Письмо Добровольского, в котором он просит сведений о Румынии.

670. — Клоран, 21 августа. — Письмо Н. Морозова, в котором он просит данных относительно периода 1870—1875 гг.

671. — Женева, 5 сентября. — Письмо Н. Морозова, в котором он благодарит за некоторые полученные данные.

672. — Женева, 10 сентября. — Письмо Н. Морозова, в котором он говорит об ожидаемой им рукописи революционного характера.

673. — Женева, 12 сентября. — Письмо Н. Морозова Замфиру Арборе, в котором он упрекает его за невысылку просимых данных.

674. — Тульча, 15 сентября. — Письмо Ф. Ламбера доктору Русселю относительно своего прибытия в Тульчу.

675. — Тульча, 29 сентября. — Письмо, в котором говорится о некоторых трудностях румынских революционеров.

676. — 12 ноября. — Письмо доктору Русселю, в котором говорится о необходимости поддержать некоторых эмигрировавших заграницу русских революционеров.

677. — Бухарест, 17 ноября. — Письмо, в котором говорится о ходе революционной пропаганды в Тульче.

678. — Ноябрь. — Письмо ясских рабочих, возчиков и дровосеков министерству с просьбой утвердить проект устава их общества.

679. — 12 декабря. — Письмо, в котором говорится о некоторых революционных брошюрах, прибывших из России.

1881

680. — Тульча, 15 января. — Письмо одного русского революционера, в котором он говорит о своем тяжелом положении в Тульче.

681. — Бухарест, 10 марта. — Письмо доктору Русселю в связи с его арестом.

DOCUMENTE

A. DESPRE AGRICULTURĂ (ÎNVOIELI AGRICOLE, PLÂNGERI COLECTIVE, RĂSCOALE LOCALE, ETC.)

1

[Drăgăneşti,] 1 Ianuarie 1871

Act pentru tocmeală de lucrări agricole

Subsemnaţii emancipaţi aşezaţi pe moşia Drăgăneşti al D-lui Nicolae Lahovary am făcut cu D-sa următoarea tocmeală.

Subsemnaţii emancipaţi socotim astăzi cu Dl. proprietar pentru toţi banii ce ne-a împrumutat însă,

I Ca să plătim datoriile noastre către Dl. Tache Dumitriadi, după cum se constată din actul legalizat de Primăria Comunei Costeşti, din jud. Buzău la 8 Ianuarie, anul 1868 sub Nr. 1, al registrului pt. tocmeli agricole.

II Ca să plătim datoriile noastre fiscale judeţene şi comunale pe anii trecuţi după cum se constată din recipisele Perceptorilor respectivi şi

III Ca să cumpărăm material pt. facerea bordeelor noastre şi pentru hrană.

Ne-am ales şi ne recunoaştem buni datori către Dl. Proprietar, sumele ce se însemnează mai la vale, în dreptul numelui fiecăruia din noi.

Pentru plata acestor bani am angajat către numitul proprietar, munca noastră pe termen de cinci ani, cu începere dela I ale lunii lui Ianuarie anul curent 1871 (unul) cu următoarele desluşiri, adică:

I Vom fi datori a munci Dsale orice muncă va avea trebuinţă la această moşie, cu preferinţă de oricare alţii şi Dlui ne va scădea din datoria cu zilele muncite de noi socotindu-ne pe preţul ce se va obişnui în partea locului, ca astfel să ne putem plăti de Dsa treptat şi cu înlesnire în termenul de cinci ani, arătat mai sus.

II Drept dobândă banilor ce datorăm, vom munci fiecare din noi, pe fiecare an, câte un pogon de seceră, pentru fiecare sută de lei vechĭ datorită.

Munca agricolă prevăzută la precedentele două articole ne îndatorăm a o face oricând ni se va cere de proprietar îndată, fără cea mai mică cârtire şi desăvârşit de bună, precum şi a fi solidari întru toate unul pentru altul, adică chezaşi, răspunzători unul pentru altul şi toţi pentru unul.

Spre aşi avea legala ţării şi urmare aceasta tocmeală, am rugat pe onorabilul Consiliu Comunal local de a legaliza actul de faţă.

[Urmează iscăliturile a 71 emancipaţi].

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 43.]

2

[Drăgăneşti, 21 Aprilie 1872]

Act de Tocmeală Pentru Muncă Agricolă

Subsemnaţii emancipaţi aşezaţi pe moşia Drăgăneşti a Dlui Niculae I. Lahovary socotindu-ne astăzi cu Dsa pentru toţi banii ce-i datorăm după actul legalizat de Onor. Primăria Comunei Drăgăneşti, înregistrat la Nr. 1 din anul 1871 Ianuarie I, datorie provenită din banii ce a plătit Dsa pentru noi Dlui Tache Dimitria de după cum se constată după actele legalizate de onor. Primăria Comunei Cosfeşti, Jud. Buzău No.1 al registrului pentru tocmeli agricole din 8 Ianuarie şi 9 Aprilie 1868, din dări ce a plătit Dsa pentru noi contribuţii fiscale judeţene şi comunale precum şi alte împrumuturi ce ni s'au făcut constatate prin biletele de socoteală dintre noi cu Dl. arendaş ne-am ales bani datori, peste tot lei noi.............

Lei vechi şaptezece de mii opt sute, două zeci şi şapte, 70.827, atât propria noastră datorie cât şi aceea a acelor dosiţi şi neaduşi încă la urma lor, pentru care suntem chezaşi răspunzători după cum în actele de tocmeală, mai sus pomenite, se vorbeşte; şi văzând din experienţă că cu toată buna voinţa ce a avut Dnul Lahovary pentru noi uşurându-ne încă dela sfârşitul anului 1869, de lucru a unui sfert de pogon de prăşilă ce datoram a-i face pe lângă pogonul de seceră dobândă anuală pe fiecare sută de lei vechi, ce datorăm după tocmeala primitivă, noi suntem tot împovăraţi cu multă muncă şi nu avem nădejde a ne scăpa curând de această datorie. Văzând că prin dobânda ce este în sarcina celor mai greu datori, datoria sporeşte, sporeşte în loc de a se micşora, văzând că această sporire de datorie este în sarcina şi în paguba noastră a tutulor de vreme ce suntem chezaşi, răspunzători unul pentru altul, am căzut la rugăciune către Dl. Lahovary care a binevoit a ne erta dobândă, îndatorându-ne noi emancipaţii, a împărţi datoria capitalului peste noi toţi datorii şi a o răfui în muncă, în curs de cinci ani, cu începere dela 1 Ian. 1872 şi până la 1 Ian. 1877 [1]) lucrând fiecare din noi, pe fiecare an suma de lei vechi ce se însemnează în dreptul fiecăruia din noi,

[1]) In condică aceasta este scrisă printre rânduri.

că cu chipul acesta de odată cu expirarea termenului de cinci ani să fim răfuiţi cu desăvârşire de toată datoria noastră către Dlui.

Ne îndatorăm, noi emancipaţii să-i muncim la orice munca şi orice ne va cere Dsa, pe moşie, fără cea mai mică cârtire şi desăvârşit de bună. Dl. Lahovary se îndatorează să ne ţie în socoteală datoriei fiecare zi muncită cu palmele câte lei vechi doi parale douăzeci 2,20 dându-ne şi hrana trebuincioasă cu îndestulare.

Şi pogonul de seceră cu legatul, să socotească câte lei vechi 12 şi câte şase oca mălai, una oca legume de orice fel şi câte o jumătate oca de rachiu de fiecare pogon. Pogonul de praşilă să se socotească ca şi cel de secerat, pogonul de cules şi tăiatul cocenilor tot asemenea.

Către aceasta Domnul proprietar nu va lua nicio plată pentru locuinţa noastră, nici pentru ierbăritul vitelor ce avem şi vom avea voe a pescui în heleşteu, pentru hrana familiilor noastre şi a scoate buturugi pentru trebuinţa noastră de unde pădurarii Dsale ne vor arăta, fără nicio plată; asemenea vom putea ara câte două pogoane dând dijma din zece una şi a cosi fân pentru trebuinţa vitelor noastre dând dijma din cinci una, pentru această perioadă de cinci ani al acestei tocmeli pentru munca agricolă.

Spre a-şi avea legala ţării şi urmare această tocmeală am rugat pe onor Consiliul Comunal local de a legaliza actul de faţă.

[Urmează şaizeci şi opt iscălituri]

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 42 şi 45].

3

[Mărgineni,] 13 Ianuarie 1873

Domnule Ministru,

Constituţia garantează averea, onoarea şi viaţa tuturor locuitorilor din România, aceste trei puncte esenţiale ale omului, dintre care una fiind lovită şi mai cu seamă averea, periclitează onoarea şi viaţa.

Articolul 10 din Constituţie zice: « Nu există în Stat nicio deosebire de clasă, toţi românii sunt egali înaintea legilor».

Articolul 12 zice: « Toate privilegiile, scutirile şi monopolurile de clasă sunt oprite pentru totdeauna în Statul român ».

Asemenea art. 104 din Constituţie zice: « Nici o jurisdicţiune nu se poate înfiinţa, decât numai în puterea unei anume legi, comisiuni şi tribunale extraordinare nu se pot crea sub niciun fel de cuvânt şi sub nici un fel de numire».

Subsemnaţii arendaşii moşiei Mărgineni din districtul Neamţ, plasa Mijlocul, comuna Mărgineni, pentru a vă putea încredinţa de motivele tânguirei noastre şi pentru a nu vă absoarbe mult timp din înaltele Domniei Voastre preocupaţiuni, cu tot respectul vă supunem în prescurtare împrejurările precum urmează:

Dl George Pruncu, proprietarul moşiei Negriţeşti, posedă un zapis cu data 1866 dela un număr de locuitori după această moşie, pentru munci agricole

şi cu mărginire anume în cuantum, precum şi cu putere numai pentru cinci ani, care drept a expirat în 1871 trecut. In anul 1871 când subsemnaţii au luat această moşie, după încredinţarea dată de Dl Primar local că asupra locuitorilor după această moşie, nu există nici o sarcină pentru munci agricole şi în garanţia legilor, cu zapis încredinţat sub Nr. 218, de primarul comunei Mărgineni cu dreptul de întâetate, am plătit pentru munci agricole, pentru mai mulţi ani în sumă aproape 3000 galbeni.

Văzând Dnul Pruncu aceasta şi dorind a-şi imortaliza zapisul din 1866 prin noi datorii făcute pe la locuitori, a format o listă de datorii cu care s'a prezentat la Primăria locală în luna Ianuarie 1872 anul trecut şi primarul, de atunci sau din eroare, sau din interveniri indirecte, fără să observe că în lista prezentată sunt şi oameni care în zapisul de mai sus arătat, nu figurau şi că asupra mai multor locuitori cifra datorită prin acea listă trece de îndoit, decât figurează în zapis; prin încredinţarea sa a adus şi cuvântul de datorii provenite din angajamentul dela 1866.

Pe la finele anului trecut, Dl Pruncu, neconformându-se aliniatului de sub art. 20 din legea tocmelilor agricole, pentru a recurge la Judecătorul de plasă, nu ştim în baza cărei speranţe recurge la Prefectura districtului tânguindu-se în contra primarului comunei, că n'a vrut a se expune, la penalităţile prevăzute în ultimul aliniat de sub art. 21 din legea tocmelilor agricole pentru a-i executa, cu drept de întâetate muncile şi în vara anului 1872 trecut; şi Dl Prefect neţinând seamă de Cap. al IV din legea tocmelilor agricole, jurisdicţiunea ce trebuia a se urma în chestiuni agricole, în contra aliniatului de sub Art. 25 din aceeaşi lege, care zice: «Nicio altă Jurisdicţiune, nici o altă autoritate afară de aceea cuprinsă în legea de faţă, nu se va putea amesteca în procedurile atingătoare de tocmeli pentru lucrări agricole» şi în contra art. 104 din Constituţie, au creat o comisie din Dl Subprefect de plasă şi care în 10 Decembrie trecut, venind în comuna Mărgineni, cu misiunea de a cerceta drepturi de întâetate între subsemnaţii şi Dl Pruncu; când atunci, Dnul Subprefect făcând o mică formalitate în cauză, fără a observa că aceşti locuitori au făcut muncile cu prisosinţă pe fiecare an şi încă în loc de 5 ani au lucrat 6 ani, fără a ţine seama de drepturile şi contestaţiunile făcute de noi, nu ştiu pe ce temei şi calcul, sfârşeşte lucrarea prin un raport către Prefectură, în care arată că există o datorie de 20 mii lei asupra locuitorilor din Mărgineni, provenită din zapisul 1866, când cifra totală din acest zapis se sue abia la 13.727 lei, menţionatul zapis precum şi lista din 1872, în copie alăturată aicea cu tot respectul supunem la observaţiunea Dv. Subsemnaţii, prin suplica dată Prefecturei am arătat detailat, protestând amestecul ilegal al administraţiei. Dnul Prefect fără a ţine seama de toate acestea şi în contra legilor mai sus citate, bazat numai pe voinţa sa, hotărăşte şi ordonă subpref. şi primarului de a nu se executa muncile pe vara anului curent 1873 şi înainte după angajamentele posedate de noi, până nu vor lucra mai întâi la Dnul Pruncu, cu zapisul din 1866, expirat în 1871, prin noi datorii făcute; nu se poate

bucura la dreptul de întâetate privilegiat, Dnul Pruncu, la anul 1873 şi înainte căci atunci acel zapis ar deveni nemuritor, cu atât mai mult că după art. 4 din legea tocmelilor agricole nu se admite pentru orice angajamente de acestea un termen mai îndelungat de 5 ani, şi când admiţându-se acest mod, subsemnaţii după ce am vărsat o sumă enormă pentru munci pentru a ne asigura muncile agricole, n'am putea niciodată intra în dreptul nostru de arendă, astfel încât paralizaţi fiind în lucrările şi interesele paşnicei noastre ocupaţiuni să fim şi expuşi la o desăvârşită ruină.

Domnule Ministru, cu deplină speranţă şi încredere în justa şi imparţiala Domnieivoastre preocupaţiuni pentru a putea statornici egalitatea întru toate şi pentru toţi, depunându-ne cu averile noastre sub protecţia legală a Dvstră, protestăm în numele Constituţiei, arbitraritatea Dlui Prefect Distr. Neamţ, în prejudiciul nostru cu toate drepturile ce posedăm şi va rugăm totdeodată cu profund respect să binevoiţi pentru gravitatea cazului şi apropierea lucrărilor agricole a restabili ordinea şi a ordona Dlui Prefect respectiv spre a ne restabili în drepturile noastre, rămânând ca Dl Primar să-şi urmărească drepturile, prin drumul legal.

Binevoiţi, vă rog Dle Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei noastre stime ce vă păstrăm.

Grigore Bălăşan Theodiraşu Pipi

[Rezoluţie:]

Ministerul de Interne

Dnul Prefect al Distr.-Neamţ este invitat a lua cunoştinţă de cele cuprinse în prezenta reclamaţiune şi cercetând cazul să dea grabnic relaţie Ministerului de împrejurări, înapoind şi petiţiunea cu anexele ei.

Dl Prefect va fi cu priveghere la legea tocmelilor şi la aplicarea ei întocmai.

Ministru,
Fălcoianu

[Rezoluţie:] 14/26 Feb. 1873

Spre a se putea da Dlui Ministru relaţiuni exacte asupra acestui caz, subscrisul în persoană va porni la comuna Mărgineni spre constatare şi în urmă se va raporta Dlui Ministru.

Pref.
Roznovanu

[Arh. St. Buc., Div. Adm., dos. Nr. 4387, f. 64, 65].

Anexă la doc. Nr. 3

Nr. 48 18 Mai 1866

Subsemnaţii, mai jos locuitori din comuna Mărgineni, declarăm prin aceasta, că ne-am angajat cu Dl. George Pruncu, proprietarul moşiei Negruţeşti, ca să-i muncim muncile prevăzute mai jos, în dreptul fiecăruia, în timp de cinci ani, începători dela 1867, 1868, 1869, 1870, 1871. Insă praşila, secera şi coasa, toate dela început avem a le munci până la istovire şi puse toate la locul lor; însă prăjina de prăşilă 60 par. în toţi anii, prăjina de seceră 20 par. falcea de coasă 40 lei, fără să se poată modifica preţurile arătate, în timp de cinci ani, iar munca ce avem a face şi banii ce am primit acum la facerea acestuia se înseamnă în dreptul fiecărui nume.

Nr. crt.	Numele şi pronumele	Munca			Banii primiţi	
		Praşila	Seceră	Coasă	Lei	Par.
1	Toader Lupu Sandu	40	50	50	185	
2	Vasile Lazăr Mustaţă	40	50	50	185	
3	Constantin Gh. a Tomei	10	50	50	185	-
4	Dumitru T. Nohai	40	50	50	185	—
5	Toader Nohai	10	50	50	185	—
6	Vasile a Lupului	10	50	50	185	
7	Cozma Lupului Doroftei.........	40	50	50	185	—
8	Constantin Ernand	40	50	50	185	—
9	Ioana Tudorei	30	50	50	148	
10	Toader Judele	40	50	50	185	
11	Pavel a Ganjului	10	50	50	185	
12	Petre V. Popa	40	50	50	185	
13	Mihai V. Ilie	30	40	40	148	
14	Ioniţă Bârjoranu	10	50	50	185	—
15	Andrei a Vădanei...............	40	50	50	185	—
16	George St. Toderică	30	40	40	148	
17	Dumitru Mihăeşi	30	40	40	148	
18	Paraschiv Grigoraş	30	40	40	148	
19	Toader Negriţescu	30	40	40	148	
20	Nicolae Opr. Gavril	40	50	50	185	
21	Ion Dumitraşcu	10	50	50	185	—
22	Constantin Ştefan Nedelcu	40	50	50	185	—
23	Nicolae Eremia Tomei	30	40	40	118	
24	Alexandru Ion Puiu	30	40	40	148	
25	Constantin N. Scutaru	30	10	40	148	—
26	Ion Iordache Cumpătă	30	40	40	148	
27	Grigore Ion a Sandului	30	40	40	148	
28	Toader Sândulache	30	40	40	148	
29	Vasile Grigore Toderică	30	40	40	148	
30	Vasile Mihai	40	50	50	185	
31	Nicolae a Dinităriţei	40	50	50	185	
32	Ion a Dinităriţei	40	50	50	185	
33	Toader Tofan	40	50	50	185	
34	Ion Botezatu	30	40	—	111	
35	Eremia Anuţai	30	40	40	148	
36	Ion Toader Andrei	20	40	40	111	
37	Toader a Dinităriţei	40	50	50	185	
38	Constantin Mobzăraşu	40	50	50	185	—
39	Toader Linguraru	40	100	—	111	—
40	Paraschiv M. Anghel	30	50		111	
41	Ion Stan	30	40	40	148	—
42	Pavel Blaga	40	40	40	185	
43	George Pojarnicu	30	40	40	148	
44	George Bobancea	30	40	40	148	—
45	Petrache C. Tofan	30	40	40	148	
46	Mihai Jitaru	30	40	40	148	
47	Ion Alevantă	30	40	40	148	
48	Vasile Turtică	40	50	50	185	—
49	Ion Constantin a Bălaşei	30	40	40	148	—
50	Ion Ilie Gheorghiţă	30	40	40	148	
51	George H. Tărâţă	20	40	40	148	—
52	Toader Tărâţă	25	30	40	111	
53	Iordache Bostan	20	30			
54	Mihai Ion a Babei	30	40	40	148	
55	Constantin Buze	40	40	—	111	—
56	Ion Enache a Florei	30	40	40	148	—

Nr. crt.	Numele şi pronumele	Munca			Banii primiţi	
		Praşila	Seceră	Coasă	Lei	Par.
57	Ion Constantin Tofan	30	50	40	148	—
58	Paraschiv Mihăilă...............	30	40	—	111	—
59	George Enache a Floarei	30	40	40	111	—
60	George a Tomei G. N. Bivol ...	30	40	40	148	—
61	Iordache a Cozmei	40	50	80	185	—
62	Grigoraş Const. a Bălaşei	30	50	40	148	—
63	Toader V. a Ştefanei	40	50	40	148	—
64	Petre Tărâţă....................	30	40	40	148	—
65	Aniţa Mandachioaei	30	40	40	148	—
66	George Mihalache	30	40	40	148	—
67	Grigore Ioniţă Toderică	40	50	50	185	—
68	Ion a Cozmulesei	30	50	40	148	—
69	Ion Tofan Ion	30	40	40	148	—
70	Constantin Tofan Ion	30	40	40	148	—
71	Constantin Ion a Sandului	30	40	—	111	—
72	George Trofin Ţura	30	40	40	148	—
73	Simion Turcu	40	50	50	185	—
74	Costache Maxim Puiu	30	40	40	148	—
75	Spiridon Puiu	30	40	40	148	—
76	Eremia Gavriluţă	40	50	50	185	—
77	Vasile Enache a Florei	30	40	40	148	
78	Andrei a Bucurei	40	50	50	185	—
79	Enache a Siei	40	50	50	185	—
80	George Ion Puiu	30	40	40	148	—
81	Vasile A. Baciului	30	40	40	148	—
82	Toader V. Nichiuşca	30	40	40	148	—
83	George Stoica	40	50	50	185	—
84	George Miron....................	30	40	40	148	—
85	Vasile Gav. Apostu	30	50	50	148	—
86	Constantin Enache a Floarei.....	30	40	40	148	—
87	Grigore Costache Dascălu	30	40	40	148	—
88	Nicolae Vlad	40	50	50	185	—
					13.727	

Lei treisprezece mii, şapte sute două zeci şi şapte.

România

Copia prezentată fiind întocmai cu angajamentul transcris în condica de munci agricole la Nr. 98 din 1866 Mai 18 se adevereşte.

p. Primar,
Iacov

Nr. 48 B/25 Ian. 1873

Scrie

N. Angelescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Dir. Adm., dos. Nr. 4387, f. 76, 101. Copie.]

4

[Bucureşti,] 3 August 1873

Domnule Ministru,

In anul 1869, un număr de 32 locuitori din comuna Vârlezi plasa Prut judeţul Covurlui au contractat în mod solidar cu Dl Iancu Braşoveanu fiul şi administratorul Dlui Gheorghe Braşoveanu tot din acea comună ca să muncească în vara acelui an 32 fălcii secere pentru care au primit 32 galbeni dând în mână creditorului lor înscris legalizat de primăria comunei Vârlezi sub No. 40 din 6 Mai 1869.

In timpul secerişului după toate execuţiunile n'au ieşit la muncă decât doi indivizi, care au secerat câte o jumătate falcie fiecare, posedând chitamţe şi prin urmare au lăsat în pericol de a se distruge şi scutura 31 fălcii produse; pentru care creditorul a fost nevoit a îndeplini dispoziţiile art. XIV din legea tocmelilor agricole existente în acel an plătind la alţi lucrători câte 100 lei cursul Galaţi vechi în total 3100 lei după cum probează procesul verbal redactat de primăria comunei vecine Băleni sub No.869. După care creditorul voind a se desdauna cu această sumă dela neconsecvenţii contractanţi a reclamat D-lui Subprefect al plasei Prut pentru a-i urmări conform menţionatului art. XIV din legea agricolă.

D. Subprefect a trimes pe supleantul său, care a somat pe debitori şi apoi s'a casat urmărirea atribuind-o de competenţa judelui de pace că să se procedeze pe calea juridică expunând la noi cheltueli şi pierdere de interese atât pe creditor cât şi pe 32 agricultori, — deşi suma trece peste competenţa judelui de pace fiind mai mare de 1500 lei.

La multe stăruinţe ale creditorului, Dl. Subprefect a arătat oral cauzele, care au făcut ca să se înceteze cu sechestrarea debitorilor sunt că:

Dl supleant ar fi raportat că D-sa s'a informat din intâmpinările născocite ale debitorului, fără să invoace o cât de mică probă, cum că s'a făcut contractare de 31 fălcii—fără a se gândi că prin înscris se prevede 32 fălcii pentru 32 galbeni ce au primit; şi că acest angajament l-au executat în modul următor că: după câtva timp dela contractare numiţii debitori s'au răsgândit şi au închipuit 26 galbeni pe care au voit să-i dea înapoi creditorului după ce şi-au înlesnit necesităţile lor; că creditorul refuzându-i, spunându-le că lui nu-i trebue bani ci munca la care s'au obligat acei debitori au depus 26 galbeni în mâinile Primarului din acel timp numitul Alexandru Burluc; că acel primar însuşindu-şi dreptul de curte de consemnaţiune a primit tacit acel depozit în loc să se conformeze obligaţiunii ce li s'a redactat şi ceeace e mult că a atacat acel depozit dacă nu a delapidat după obiceiul său întâmpinând că l-ar fi reţinut pentru nişte dări către Stat ce ar fi dator Dl Gheorghe Braşoveanu — dacă un depozit public poate avea asemenea soartă şi pecând Dl. Braşoveanu era o persoană solvabilă şi apoi s'a achitat asemenea dări direct fără ca acel primar să posede vreo dovadă

din partea Dlui Braşoveanu că ar fi primit chitanţe de bir sau vreo sumă bani în contul acelui depozit. Iar pentru restul de 5 fălcii că pentru 5 galbeni ce nu i-ar fi depus, după contul Dlui Supleant, ar fi arătat locuitorii că ar fi muncit — pe când ei nu au efectuat decât doi o falcie din 32 după cum probează două chitanţe ce posed. Infine că Dl supleant s'ar fi ocupat cu o altă misiune decât aceea de executare cu care era însărcinat adică cu registrele comunei şi că nu ar fi găsit în registre trecută asemenea obligaţiune. Admiţând chiar că aceasta ar fi adevărat şi că s'ar fi întâmplat o scăpare din vedere ca autoritatea comunală legalizând acel act, marcându-l cu sigiliul comunei şi punând No. 40, nu l-ar fi trecut pentru a lor regulă în vreun registru — aceasta atinge mai mult atribuţiunile primăriei şi Subprefecturei, inspectoarea primăriilor, iar nici decum specialitatea obligaţiunei care constitue o afacere agricolă sau dreptul creditorului care prezentându-i-se o obligaţiune îndeplinită cu formalitatea legalizării adeverind identitatea contractanţilor au eliberat banii şi identitatea cărei obligaţiuni nici debitorii nu o neagă. Prin urmare este just că acei debitori dacă au făcut un asemenea depozit ilegal să-şi urmărească depozitul lor; iar pentru neconsecvenţa obligaţiunii lor să fie răspunzători de desdăunatea creditorului.

Pe aceste argumente imaginare nefondate şi netolerate de lege s'a lăsat Dl Subprefect de a încetat cu sechestrarea debitorului calificând faptul a se rezolva de codul civil — procedură neprevăzută de dispoziţiunile legei agricole.

Aceste am crezut Dle Ministru a vi le detaila pentru a vă supune la cunoştinţă: cum se execută legea tocmelilor agricole precum şi confuziile denegătoare de dreptate în care ne aruncă autorităţile inferioare. Prin urmare fac apel la D-voastră, Dle Ministru, după facultatea ce aveţi de cenzura şi executarea legii tocmelilor agricole rugându-vă în calitate de garante a afacerilor D-lui Braşoveanu prin plenipotenţia legalizată la No. 805 ca să binevoiţi a ordona Dlui Subprefect al plasei Prut sau autorităţilor ce veţi crede de cuviinţă ca să se execute această afacere agricolă în conformitate cu art. XIV din menţionata lege sechestrându-se acei debitori spre a putea desdauna creditorul de suma de 3100 lei cursul Galaţi vechi neconsecinţa obligaţiunii lor.

Binevoiţi Dle Ministru vă rog a primi asigurarea prea distinsei mele stime.

Iancu Braşoveanu

[Rezoluţie:] Ministerul de Interne

3 August 1873 No. 1987

Se recomandă D-lui Prefect de Covurlui să însărcineze pe un subprefect dintr'o plasă vecină a păşi la localitatea spre a cerceta toate punctele acestei reclamaţiuni şi dacă se va constata că primarul nu a executat legea tocmelilor agricole în toate dispoziţiunile sale se va revoca din funcţiune. Dacă angajamentul în chestiune este făcut conform legii tocmelilor să luaţi măsuri a fi executat.

In cele descoperite şi regularea ce va face, ne va raporta înapoind şi petiţia.

p. Ministru,
Fălcoianu

[Rezoluţie:]

Se recomandă în original D-lui subprefect de Siret spre întocmai conformare cu apostilul Dlui Ministru şi de cele descoperite să raporteze de îndată cu înapoierea petiţiunii de faţă.

p. prefect: . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 117, 126.]

5

[Bucureşti,] 4 August 1873

No. 11826

Vă înaintez copie după depeşa ce am primit dela locuitorii comunei Luica prin care reclamă contra arendaşului moşiei Mitreni că nu voeşte a le dijmui semănăturile conform învoelii ce au, şi vă invit Dle Prefect să luaţi dispoziţiuni conform ordinului circular ce vi s'a dat anul trecut sub Nr. . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm. dos. Nr. 4388, f. 165.]

Anexă la doc. Nr. 5

Budeşti, 4 August 1873

Inreg. 4 August 1873, No. 2000

Avem învoială agricolă cu arendaşul Moşiei Mitreni este mai mult de o lună de când s'a secerat grâul, arendaşul nici până azi nu vrea să dijmuiască, zicându-ne reclamat subprefectului Olteniţa n'a făcut nici un drept nu ascultă cererea. Rugăm luaţi măsuri căci averea noastră se ruinează, trimiteţi ancheta şi anulaţi contractul, călcat chiar de arendaş.

Răspunsul plătit.

Păun Stan, Ion Mihai, Constantin Tudor,
Tudor Stanomir, Ivan Barbu, Ghiţă Lincă
şi alţi 60 locuitori din comuna Luica judeţul Ilfov.

[Rezoluţie:] Pref. va vedea depeşa şi va lua dispoziţii conform ord. circular ce v'am dat în anul trecut.

L. Catargi

$\frac{4}{16}$ August

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 164. Telegramă.]

6

[Bucureşti,] 7 August 1873 [1])

30 Iulie 1873

Domnule Ministru,

Subscrişii locuitori domiciliaţi în comuna Bodeştii Precistii plasa Piatra judeţul Neamţ avem de posesor pe D. Neculai Vâlcu. Domnul Vâlcu prin ce chipuri nu cunoaştem, a făcut ajutat de legea agricolă felurite formalităţi încât slujindu-se de ele, ne-a vândut spre satisfacerea sa prin concursul administraţiei vitele care se scutesc de toate legile existente în ţară; aceasta nu ar fi nimica, Dle Ministru şi nici n'am cuteza a se mai tângui dacă am ştie că datoriile noastre pretinse de Domnul Vâlcu sunt drepte, disperarea ce dreptate ne-a făcut-o, ne-a forţat a ne tângui despre acestea la Domnul Prefect; rezultatul din partea D-sale a fost a ne trimete la D-lui Subprefect D. Costache Rujenski asupra cărui merite nu îndrăznim a zice un cuvânt rămânând ca D-voastră să le preţuiţi, Domnul Subprefect din ce împrejurări iar nu ştiu în loc să urmărească ca să se încredinţeze de fapte pe o cale legală ne-a luat în piept pe cei care cutezam a arăta adevărul înaintea sa şi ne-a bătut în public ca să numai avem curaj nici a mai gândi că măcar cu dreptul nostru să ne jeluim undeva.

Domnule Ministru dacă noi am şti că nu avem dreptate ne ne-am jelui şi dacă ne jeluim pe calea cea mai paşnică când avem dreptate şi Dnii funcţionari administrativi sau judecătoreşti ar ţine seama de art. 147. Codul penal sect. 15 nu ar îndrăzni în loc să ne dea rezultate să ne bată în public pentru ca să nu cutezăm a arăta drepturile noastre la refuzul lor la persoane care providenţa i-a chemat la putere spre protejuirea noastră şi a legii.

Din asemenea nechibzuire a Domnului Subprefect precum am zis şi de disperare am fost nevoiţi a ne hotărâ să venim chiar în Capitală ca să ne tânguim chiar D-voastre; motivele tânguirii noastre sunt că: *A)* Primăria după ordinul Dl. subprefect bazat pe legea agricolă făcute numai spre formalitate fără a purta în sine adevărul ne-a vândut vitele lăsându-ne săraci (vite scutite de toate legile unuia vacă sau doi boi precum şi haine) şi acestea fără să fim drept datori, ba încă ce este mai mult, că la mulţi din noi s'a luat vaca părintelui pentru pretextata datorie a fiului precum şi a fiului pentru datoria părintelui.

B) Domnul subprefect la tânguirile ce-i facem, în loc să aibă răbdare să ne spună curat că după legi suntem datori, ne bate şi ne trimete cu sila fără să fim datori la munca câmpului D-lui Vâlcu sub cuvânt numai că i s'ar scutură pâinea şi are nevoe de lucrători şi pentru a noastră pâine nu gândeşte.

Domnule Ministru, vă rugăm cu lacrimi faţă cu cele sus arătate ca să binevoiţi a ne da dreptate pe calea ce veţi găsi de cuviinţă căci a ne trimete la

---

[1]) Data înregistrării.

Autoritățile Administrative din județul nostru nu putem căpăta alt rezultate de cât acela cē Domnul Rujenschi ni le-a dat.

Să binevoiți vă rugăm, Domnule Ministru a primi încredințările preá osebitei noastre considerațiuni.

Neculai Condurachi	Neculae A. Iftimie
Vasile Bobu	David Aichinoaiei
Mihalache Oprea	Vasile Trifescu
Vasile Bostan	Toader Burniană
Gheorghe I. A. Tomulescu	Ion Aichimoaiei
Iordache Butacu	Neculai Atomii
Gheorghe Timofte	Iftimie Petre Blaga
Toader Condurachi	Gavrilă Lăpaşu.

[Rezoluție:]

O copie după aceasta se va trimite D-lui Prefect pentru ca însuşi să cerceteze la fața locului şi dovedind ca subprefectul a împlinit vitele ce sunt apărate de lege şi a bătut pe locuitori să-l depărteze şi să-l dea în judecată, regulând totodată D. Prefect toate chestiile de neînțelegere între proprietar şi locuitor conform legii.

O copie după aceasta se va trimite şi Min. de Justiție pentru a ordona Procurorului ca să se cerceteze cazurile de luarea vitelor în contra legei şi de maltratare, cu rugămintea a se comunica rezultatul Ministerului de Interne ca să se ştie ce măsuri trebue luate contra subprefectului.

L. Catargí

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 166, 175.]

7

Piatra-Neamț, 21 August 1873

Domnule Ministru,

După procesul verbal încheiat de Dl. Director al Prefecturei în urma însărcinărei ce i-am pus după ordinul Domniei Voastre No. 11846 de a păşi la comuna Bodeşti-Precistii şi a constata tânguirea ce au făcut un număr de 16 locuitori din acea comună contra Dlui Subprefect de plasă Costache Rujenschi pentru maltratare, sechestrare şi vânzarea vitelor care după lege sunt scutite, spre îndestularea pretențiunilor nedrepte a Dlui Nicolae Vâlcu, posesorul acelei moşii.

Insoțit aicea, cu tot respectul am onoare a vă înainta, întocmai copie, spre îndeplinirea menționatului ordin.

Binevoiți, vă rog Dle Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Prefect,
Roznovanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 247.]

Anexa la doc. Nr. 7

Debitanţi din munci agricole după procesul verbal 1400

No. crt.	Numele şi pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Preţul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
1	Vasile Adiaconiţei	16	3		48	
2	V. Luca Miclăcioi	16 ½	3		49	20
3	V. Irimie Boboc	46	3		138	
4	V. Mihalache Bostan	36	3		108	
5	Vasile gg. Ursache	64 ¼	3		192	30
6	Vas. Durican	33¾	3		101	10
7	V. Grigore Moraru	25 ½	3		76	20
8	Vasile Ciobanu	23	3		69	
9	V. Abărnoaiei	9 ¼	3		27	30
10	V. Petre Iftode	28 ¼	3		84	30
11	gg. Iordache Afloarei	10½	3		31	20
12	gg. Mândru	10 ½	3		31	20
13	Grigore Atotmuleşti	19½	3		58	20
14	Gheorghe Simion	21	3		63	
15	gg. M. Oprea	61¾	3		185	10
16	gg. Dirican	15 ¼	3		109	20
17	gg. Adiaconiţei Mândru	60¼	3		45	30
18	gg. Aftimiei	67 ½	3		180	30
19	Dumitru Vizitiu	7¾	3		202	20
20	Dascălu Dobre	9	3		23	10
21	David Aichimoaiei	11 ¼	3		27	
22	Zoiţa Ion Franţuzul	36 ½	3		33	20
23	Ion Dechiţa	48 ½	3		109	20
24	Ion V. Cârnu	48 ½	3		145	20
25	Ion Gavril Banciu	1 ¼	3		3	30
26	Ion Ştefan Ilie	22	3		66	
27	Iord. Butacu	54¼	3		162	30
28	Iord. V. Ilie	19	3		57	
29	Ion Ţapul	32 ¼	3		96	30
30	Ioana Bancului	8	3		24	
31	Ion Sciopul	29	3		87	
32	Ion Grig. Moraru	7	3		21	
33	Const. Alicăi	19 ¼	3		57	30
34	Const. Aeftimiei	25 ½	3		46	20
35	Mihalache Amaricăi	21	3		63	
36	Mihail Blaga	28	3		84	
37	Nicolae Grigore Catană	20 ¼	3		60	20
38	N. Boboc	84 ½	3		253	20
39	N. Vădana	19	3		57	
40	N. Tod. Condurachi	31¾	3		95	10
41	N. Aeftimiei................	98 ½	3		295	20
42	N. Păr. Catană	65 ½	3		196	40
43	N. Porcescu	21¾	3		65	20
44	Petre Blaga	52½	3		157	20
45	Ştefan Titirez	8	3		24	
46	Toma N. Budiş	30	3		90	
47	Toader I. Buma	29 ½	3		88	20
48	Toader Pavel Dediu	10	3		30	
49	Toader Mihail Ungureanu ..	9 ¼	3		27	
50	Toader Bleaju	17 ½	3		59	20
51	Toader Condurache	30	3		90	

No. crt.	Numele şi pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Preţul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
52	Tănase Titorez	23	3		69	
53	Toader Voncea	22¾	3		68	10
54	Gheorghe Aantonaei	10½	3		31	20
55	Paraschiva C. Trufaşu	11¾	3		35	10
56	Anton Tudose	18	3		54	
57	Eftimie Petre Blaga	24	3		72	
58	V. Eftimie Gr. Oncea	19	3		57	
59	Gh. a Tomulesei cu maica sa Nastasia	7¾	3		23	10
60	Toader Ştefan Ilie	46	3		128	
61	Dumitre T. Apopii..........	14	3		42	
62	Ioan Ceoflanca	69¼	3		207	30
63	Mihail a Ioanei Bancului ..	51	3		153	
64	Iftimie Mihail a Gr. Pavel ..	16¾	3		50	
65	V. Toader Atănasei	10	3		30	
66	Iftimie Afrosinei	9½	3		28	
67	Dumitru Manea	30	3		90	
68	Petre Iftode Trif	14	3		42	
69	Anton Păvălucă	7	3		21	
70	N. T. Mihut Snop	5	3		15	
71	Toader Mih. Mihuţ Snop ..	25	3		75	

Debitanţi din Munci agricole după procesul verbal No. 1401

No. crt.	Numele şi pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Preţul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
1	Neculai Pavel Catană	4	3		12	
2	N. Pavel Catană	5¼	3		15	30
3	Toader Mihai Ungureanu ..	2½	3		7	20
4	Mihăilă Bliopi	8	3		24	
5	Dumitru Toader Iftode......	1½	3		4	20
6	N. Dascălu Ion	1	3		3	
7	N. GG. Catană	7½	3		22	20
8	N. Irimie Boboc	10	3		30	
9	Ion Gajă	½	3		1	20
10	N. Ion Avăcăriţei	5	3		15	
11	N. Grigore Catană	6½	3		19	20
12	Enache Aaxinei	6½	3		19	20
13	V. Grigore Moraru	7	3		21	
14	V. Grigore Moraru	3½	3		10	20
15	Toader Atănăsoaiei	10½	3		31	20
16	N. Pavel Catană	½	3		1	20
17	Anton Grigore Toader	7	4		28	
18	Dumitru T. Iftode	6	2		12	
19	Dumitru T. Apopii	1	3	20	3	20
20	G.G. Amăndicăi	4	3		12	
21	Vasile Porcaru	10	3		30	
22	Tănase Titirez	19½	3		58	20
23	Vasile G. Trifescu	2/4	4		3	

No. crt.	Numele şi pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Preţul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
24	N. Toma Tudor	25	3		75	
25	N.Dandu Aiachimoaiei	5	3		15	
26	Grigore Ceacodan	2	3		6	
27	N. Mihai Ungureanu	3½	1	20	5	10
28	Toader Dumitru Budiş	½	3		1	20
29	G.G. Adiaconiţei	2	3		6	
30	Vasile Petre Iftode	1	3		3	
31	Toader Mihai Ungureanu ..	3½	3		10	20
32	Vasile Petre Iftode	1	3		3	
33	N. Petre Iftode	1	3		3	
34	Petre Rusu Oancea	1½	3		4	20
35	Dascălu Dobrin	7	3		21	
36	Neculai Dascălu Ion	1¼	3		3	30
37	N. Da. Ion	1¼	3		3	30
38	Dumitru I. Iftode	7¼	3		21	20
39	V. Petre Iftode	3½	3		10	20
40	V. Petre Iftode	3	3		9	
41	gg. Adiaconiţei Mândru	1½	3		4	20
42	gg. Adiaconiţei Mândru	1	3		3	
43	Constantin Ifrim............	4	3		12	
44	Mihail Petre Ungureanu	2	3		6	
45	Dumitru Grigore Tudor	4	3		12	

Dcbitanţi din munci agricole după procesul verbal 1402

No. crt.	Numele şi pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Preţul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
1	Alecu gg. Ursache	54	2		108	
2	N. Irimia Boboc............	112¾	2		225	20
3	N. M. Bostan	36	2		72	
4	N. gg. Ursache	61½	2		125	
5	V. Durican	101½	2		203	
6	V. Grigore Moraru	89¾	2		179	
7	N. Iftode Pâvalnicu	26	2		52	
8	N. Petre Dandu Berluga	29½	2		59	
9	Văduva N. Petre Pricup	20	2		40	
10	Vasile Petre Petre Iftode ..	44½	2		89	
11	O. Mândru	74½	2		149	
12	O. V. Iftode Trifu	50	2		100	
13	Grigore Tudor..............	29	2		58	
14	G. Ion Simon	40½	2		81	
15	gg. Mihai Oprea	176	2		352	
16	gg. Durican	82	2		164	
17	gg. Aeftimiei	129¾	2		259	40
18	Dumitru Vizitiu	85	2		170	
19	Dascălu Dobrin	16¾	2		33	20
20	Dumitru Corneanu	54	2		108	
21	Dumitru I. Iftode	40¾	2		81	40
22	Daniel Aichimoaiei	21	2		42	

No. crt.	Numele şi pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Preţul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
23	Zoiţa Ioan Franţuzul	81	2		162	
24	Ion Dechiţa	59	2		128	
25	Ion Barba	109½	2		219	
26	Ion Ştefan Ilie	44	2		88	
27	Iordache Butacu............	152½	2		305	
28	Ion Ţapu	66½	2		133	
29	Ion Schiopul	59½	2		119	
30	Ion Atanase................	49½	2		99	
31	Eftimie Monahul	22¾	2		45	20
32	Constantin Alicăi	56	2		112	
33	Mihalache Amaricăi	70	2		140	
34	Marin Ceocodaru............	89¾	2		105	20
35	M. Blegu	112¼	2		224	20
36	N. Grigore Catană	85¾	2		171	20
37	N. Boboc	60	2		120	
38	N. Tache Condurachi	29¼	2		58	20
39	N. Eftimie	122½	2		245	
40	Pavel Catană	49	2		158	
41	Petre Rusu Oancea	22	2		44	
42	Petre Blaga	67½	2		135	
43	Ştefan Titirez	55	2		110	
44	Toma V. Budeş	66½	2		133	
45	Toader I. Barna	36¾	2		43	20
46	Toader Condurache	30	2		60	
47	Tănase Titirez..............	122½	2		245	
48	Tache Oancea	28¼	2		56	
49	Paraschiva Const. Trifescu ..	19	2		38	
50	Anton Tudosie	20¼	2		40	40
51	Eftimie Petre Blaga	24	2		48	
52	N. Ion Arăciriţei	21½	2		43	
53	P. Ştefan Ilie	46½	2		93	
54	Ion Cioflancu	160½	2		321	
55	Mihăilă Aioanei Bancului ..	88½	2		177	
56	Eftimie Afrăsinei	17¼	2		34	40
57	Petre Iftode Trifu	17	2		34	
58	Toader I. Bleaju	14	2		28	
59	V. Aantoanei	22¼	2		44	20
60	Vasile Ion Ursache	16	2		32	
61	V. Amarinţei	41¼	2		82	40
62	V. Dumitru	11¾	2		23	40
63	V. gg. Trifescu	20½	2		41	
64	gg. N. Ceacodan	36¾	2		43	40
65	Gavril Râposu	16¾	2		33	20
66	Grigore Ceocodan	14	2		28	
67	Iftimie Aantoanei	77½	2		155	
68	Enache a Achimei	29½	2		59	
69	Petre Barnu................	33¼	2		66	20
70	Toader Andrei Chenţa	54¾	2		109	20
71	Toader Tudor	75¾	2		151	20
72	Toader Atănasei	62½	2		125	
73	Toader Burneana	30	2		60	
74	Gh. N. Timofte	94¼	2		188	20
75	Ion Boboc	27½	2		55	
76	Ion Aiachimoaiei	22	2		44	
77	Marin V. Diacon Toader	23½	2		47	
78	N. Toma Tudor	48	2		96	

No. crt.	Numele şi pronumele	Prăjini plătite lor pe cont.	Preţul unei prăjini		Suma plătită în total	
		No.	Lei	p.	Lei	p.
79	Gh. Dumitru Mihuţ	15	2		30	
80	V. Mihalache Amarincăi	54	2		108	
81	V. S. Abancului Puică	30	2		60	
82	Ion Toma Tudose	65	2		30	
83	Eftimie I. Idiţanu	10	2		20	

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 167 — 71.]

8

[Bucureşti,] 28 August 1873

No. 13.165

Ministerului Justiţiei

Referindu-ne la mijlocirea ce v'am făcut prin adresa No.11847, am onoarea a vă ruga, Dle Ministru să binevoiţi a ne comunica rezultatul constatărilor făcute de procurorul însărcinat a cerceta plângerea locuitorilor comunei Bodeştii Precistii, din districtul Neamţ, pentru maltratările ce ar fi suferit şi împlinirile ilegale ce s'ar fi aplicat de subprefectu plăşii respective.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 251.]

9

Bucureşti, 3 Octombrie 1873

Nr. 12084

Domnule Ministru,

Transmiţând procurorului Trib. Neamţ, copia după petiţia ce mi-aţi trimes cu adresa Dv. Nr. 11847 m din partea locuitorilor comunei Bodeştii-Precistei, prin care se plângeau contra maltratărilor suferite dela Dnu Subprefect respectiv şi sechestrarea ilegală a unor vite şi invitându-l a cerceta această afacere, am primit acum din parte-i raportul Nr. 3223, pe lângă care îmi alătură 2 procese-verbale, unul dresat de Dsa şi altul de Dnul Director al Prefecturei şi prin care se constată că reclamaţiunea suszişilor locuitori este neexactă şi lipsită de orice adevăr.

Aceste procese cu onoare vi le înaintez pe lângă aceasta drept rezultat la suszisa adresă.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Şeful Secţiune, Ministru,...
C. Aronescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 304.]

15 August 1873

Proces-verbal No. 11621.

Anul 1873 August 15/27 ora 10 dimineaţa

Subsemnatul Costache V. Andreescu, Directorul Prefecturei, jud. Neamţ, în urma însărcinărei pusă mie de Dl. Prefect prin ordinul No. 10.648 cu care mi s'a comunicat ordinul Dlui Ministru de Interne No. 11.846 şi copia suplicii unui No. de 16 locuitori din comuna Bodeşti-Precistii, contra D-lui Subprefect de Plasă, Costache Rujenschi, pentru maltratarea, sechestrarea şi vânzarea vitelor, care după lege sunt scutite, spre îndestularea pretenţilor nedrepte a Dlui Nicolae Vâlcu, posesorul acelei moşii.

Păşind la suszisa comună, în camera Primăriei unde am găsit prezenţi din reclamanţi pe Vasile Bobu, femeea lui Mihalache Oprea, Thoader Condurachi, Nicolae Iftimie, Th. Buruiană: Gheorghe N. Timofte, Nicula Atomii, Ion Aichimoaiei, Vasile Trifescu, pe Dl. Nicolae Vâlcu, posesorul pârât şi Dl. Subprefect al Plăsii Piatra, Costache Rujenschi.

Am procedat la constatarea celor reclamate şi am constatat următoarele:

1) Văzând ca dintre reclamanţi lipsesc N. Condurachi, Gh. Atomulesei, Iordache Butac, David Aichimoaiei, Iftimie Petre Blaga şi Gavril Râpaşu, am cercetat cauza nevenirei lor şi Primarul împreună cu ajutorul său m'au încredinţat, că cel dintâi, Condurache lipseşte din comuna unde nu se ştie mai bine de 2 săptămâni, de unde nu s'a mai întors, iar cei cinci din urmă deşi li s'a anunţat acest termen, astăzi însă după informaţia luată, lipsesc dela domiciliu fiind duşi pe la iarmaroace şi hramuri.

2) In vederea celor arătate la punctul 1, văzând că din reclamanţi sunt numai 10, acei lămuriţi în fruntea Procesului-Verbal prezent, i-am întrebat pe rând pe fiecare dacă este reclamaţia făcută de ei şi au cunoştinţă de ea; doi din ei N. Aieftimiei şi Th. Buruiană mi-au declarat că nu au nici o cunoştinţă de o asemenea reclamaţie, nefiind sechestrat şi nevânzându-li-se nimic, precum nici vreo maltratare n'au suferit dela nimenea; iar ceilalţi opt mi-au declarat că au cunoştinţă despre reclamaţie în ce priveşte sechestrarea şi vânzarea de vite ale lor, iar despre maltratare mi-au arătat că n'au suferit dela nimeni.

3) Intrând în amănuntele urmărirei şi sechestrării şi vânzării reclamanţilor am constatat:

Arendaşul moşiei după actele de angajamente agricole, transcrise prin registrele respectivei şi după actele de învoieli pentru primăvărat şi tomnat, locuitorii fiind datori a-i face munci agricole n'au urmat a se achita cu toate rămăşiţele din angajamentele ce îi priveau până în vara anului 1872, aşa încât după cum se constată din adresa primarului din Bodeşti sub No. 888 din 24 Mai 1872 şi posesor Vâlcu, Primăria văzând că locuitorii nu-şi fac datoria lor şi nu

este putinţă ca pâinea să sufere întârziere spre a lucra cu datornicii, l-au autorizat prin acea adresă şi Proces-Verbal a uza de dispoziţiile art. 22 din legea tocmelilor agricole, spre a tocmi oameni străini, pe contul vinovaţilor cu ori şi ce preţ, spre a nu se cauza posesiei şi alte pagube lăsându-se neagricultate recoltele.

Dl. Vâlcu, posesorul moşiei, după asemenea autorizaţie, a angajat locuitori străini, pentru a face prăşila şi secera plătind câte 3 lei vechi prăjina praşila şi 2 lei vechi prăjina secera după cum se constată prin procesele verbale încheeate de Dl. Vâlcu în unire cu martorii Gh. Toader consilierul Ctin Toader din Cânciuleşti şi adeverite de Primăria Cânciuleşti sub No. 1400 şi 1401 din 28 Oct. 1872 şi Procesul Verbal încheeat tot de Dl. Vâlcu, cu martori Ştefan Popa şi consilierul Constantin Toader din Căciuleşti, adeverit de aceia Primărie sub Nr. 1402 la 28 Oct. 1872, pe lângă care sub şnurul Primăriei zise se alătură lămurire de toată rămăşiţa pe praşişă şi seceră nefăcută de fiecare din locuitorii din Budeşti şi sumele de bani plătite pentru acele rămăşiţe; locuitorilor străini din comunele, Căuciuleşti Şerbeşti, Crăcăoani etc. a căror nume şi pronume li se indică în zisele Procese-Verbale de unde se constată preţul ce a angajat şi plătit Dl. Vâlcu, ca să nu se piardă recolta.

Din acele lămuriri se constată că sumele ce se pretind de Dl. Vâlcu ca plătite, celor străini, pentru reclamanţi sunt:

	Praşila prăjini	Preţul prăjinilor	Sumele din prăşilă		Secere prăjini	Preţul prăjinilor	Sumele din seceră		Suma banilor	
Vasile Bobu	56	3	168	—	112 3/4	2	225	20	393	20
Vasile Bostan	36	3	108	—	36	2	72	—	180	—
Gh. a Tomulesei	7 3/4	3	23	10	—	—	—	—	23	10
Iord. Butac.	54 1/4	3	162	30	152 1/2	2	315	—	467	30
G. N. Timofte	—	—	—	—	94 3/4	2	186	10	186	10
Th. Condurachi	30	3	90	—	30	2	60	—	150	
David Aichimoaiei	9	3	27	—	21	2	42	—	69	—
Vasile Trifescu	—	—	—	—	20 1/2	2	41	—	41	—
Ion Aichimoaiei	—	—	—	—	22	2	41	—	44	—
Niculae Atomii	25	3	75	—	—	—	—	—	75	—
Iftimie Petria Blagă	24	3	72	—	24	2	48	—	120	—
Gavril Răpaşu	—	—	—	—	16 3/4	2	23	20	33	20
Nic. Condurachi	31 3/4	3	95	10	29 1/4	2	50	20	153	30

După reclamaţiile Dlui Vâlcu, la Subprefectură se constată că cu ordinul Nr. 513 din 23 Februarie 1873 adresat Primăriei Bodeşti li s'a făcut prevenirea deosebită, locuitorilor mai sus arătaţi împreună cu altora ca să achite datori ce conform aliniatului II de sub art. 22 din legea tocmelilor agricole îi priveşte.

Asemenea cu ordinul Nr. 491 la 26 Februarie 1873 către Primărie i s'a ordonat de către subprefect a face sechestrare dela debitori în conformitate cu legea şi cu ordinul No — 493 la 27 Februarie, către Primăria zisă arată termenul

vânzării celor împlinite pentru 14 Martie, dar care s'a amânat, în urmă până la 21 Iulie 1873, când s'a efectuat vânzarea celor împlinite şi anume:

No.	
1	Vacă cu viţel a lui N. Condurachi cu preţul de 100 lei, 9 bani, fără să mai fi posedând alte vite.
1	Vacă cu mânzat a lui Vasile Bobu, cu preţul de 128 lei şi 25 bani fără să mai posede alte vite.
1	Vacă cu viţel a lui Gh. Oprea cu preţul de lei 102 34 bani, care mai posedă trei vite.
2	Mânzaţi a lui Vasile Bostan cu preţ de 73 lei 50 bani; mai posedă 3 vite mari şi 15 oi.
1	Juncan noatin a lui Gh. Ion Atomulesei; are 2 boi şi o vacă.
2	Juncani a lui Iod. Butac, vânduţi cu 101 lei 50 bani; mai are 2 cai şi o vacă.
1	Cal a lui Gh. Nicolae Timofte vândut cu 59 lei 70 bani, mai are un cal.
1	Juncă a lui Ion Aichimoaiei vândută cu 94 lei; mai are 2 boi şi o vacă.
1	Vacă cu viţel a lui Th. Vasile Aancii, vândută cu 88 lei; mai are 2 boi.
1	Juncă a lui David Aichimoaiei vândută cu 36 lei; mai are un cal şi o vacă.

Din vânzările efectuate mai sus se constată bani primiţi de Dl. Arendaş; următoarele sume:

Lei.	Par.	cursul vechi al pieţii.
354	20	pentru Vasile Barbu; restul se află în Primărie neprimit de numitul.
318	20	pentru Gh. Oprea, restul se află în Primărie neprimit de numitul.
23	10	Idem Gh. Atomulesei; restul l-a primit însuşi numitul.
315	25	Idem Iordache Butac.
186	10	Idem Gh. Nic. Timofte.
43	—	Idem David a Ichimoaei, restul se află în Primărie neprimit de cel în drept.
169	35	Idem Vasile Bostan; restul se află în Primărie, neprimit de numitul.
44		Idem Ion Aichimoaiei; răspunşi banii de el însuşi, luându-şi vita ce se vânduse înapoi.
153	30	Idem Nicolae Condurachi restul se află în Primărie, neprimit de cel în drept.

Restul din reclamanţi, precum Vasile Trifescu, Gavril Râposu, au plătit datoria ce îi privea către Dl. posesor direct fără să li se fi vândut vreo avere; Niculae Atomei, Iftimie Petre Blaga nu li s'a vândut nicio avere nici n'au plătit vreun ban Dlui Vâlcu.

Mihalache Oprica nu s'a împlinit şi nici n'a dat bani Dlui Vâlcu, nefiind dator şi Niculae Aieftimoaiei cu Th. Buruiană sunt în condiţiunea prevăzută la punctul II din acest Prescript Verbal unde se arată declaraţia lor că nu cunosc despre această reclamaţiune făcută de ceilalţi.

4) Din observaţie făcută dacă Dl. Arendaş s'a conformat art. 19 din legea tocmelilor agricole, am constatat că Dlui a dat asemenea chitanţă locuitorilor de munca făcută în vara anului 1872 în care se lămureşte şi sumele de bani care mai rămân datori locuitorii, între care intra şi suplicanţii dar în acele chitanţe suma banilor este cu mult mai mică decât aceea ce li s'a pretins; observând această deosebire, Dnul posesor mi-a prezentat partizile de cont a fiecăruia de unde se constată No. prăjinilor de praşilă şi secere, ce figurează rămăşiţe din 1872 şi costul, ce se lămurea că rămân datori pentru acele prăjini, era acel al preţului

ce îl plătise Dsa la muncitori, de ordinar, fără să fie încărcaţi cu sumele ce după dispoziţiile ce a luat angajând oameni pe contul neurmăritorilor, se urcă la sume mult mai mari.

5) Din observaţia făcută partizilor reclamanţilor am văzut că unii din ei, având a face sute de prăjini de secere, n'au făcut decât câte 30—40 şi 50 prăjini, urmare care negreşit după autorizarea dată de Primar a silit pe posesor a angaja locuitori în contul lor, ca să facă lucrul care neurmătorii nu l-au făcut, sau n'au voit a-l face, căci este de observat că din peste 200 locuitori, ce sunt pe acea moşie numai un mic număr în care intră şi reclamanţii sunt care nu caută a îşi îndeplini datoriile, după angajamente ca astfel să evite reclamaţiunile care rezultă şi după aceasta consecinţele în defavoarea lor, chiar în spiritul şi litera legii tocmelilor agricole.

6) Din cele arătate la punctul al III din Procesul-Verbal prezent se constată că vite vândute fără care nu le-a mai rămas altele, nu este decât a locuitorilor Nicolae Condurachi şi Vasile Bobu; apucând pe primar şi ajutor, pentru ce au împlinit şi lăsat să vândă unica vită a acelor oameni ei mi-au întâmpinat că în vederea dispoziţiilor dela al. II de sub art. 22 din legea tocmelilor agricole, cred că n'au făcut nici un abuz căci n'au împlinit şi nici n'au vândut acele exceptate de lege: « Casa şi pământul dobândit după legea rurală » şi vitele văzându-le neapărate de această lege au crezut că îşi fac datoria.

Din toate cele ce preced se poate lesne cunoaşte circumstanţele causei reclamaţiei locuitorilor în număr de 14 din com. Budeşti.

Maltratarea dela Subprefect toţi acei prezenţi au arătat că ei n'au suferit, atât dela Dsa cât şi dela nimeni altu.

Vânzarea vitelor s'a efectuat, numai a acelor arătate la punctul 3 din acest Proces.

Actele pe care s'a bazat urmărirea sunt acelea prevăzute la aliniatul I de sub punctul 3 din acest Proces-Verbal.

In ce priveşte însă veracitatea dacă rămăşiţele de praşilă şi secere care s'au plătit locuitorilor străini, de a le face pe contul locuitorilor din Bordeşti, erau sau nu obligaţi a le face, în vara anului trecut 1872, aceasta n'am putut constata, căci pentru a face această lucrare ar fi trebuit să am mult timp material de a cerceta angajamentele pe rând, a fiecăruia, timpul când erau datori a le face şi ceeace au făcut din fiecare angajament cu toate că, din partea reclamanţilor n'am văzut contestarea rămăşiţelor în prăjini ci numai sumele băneşti care se pretind.

Acesta fiind rezultatul constatării locale am încheeat prezentul Proces-Verbal, care în original se va înainta Dlui Prefect.

Conform cu originalul, (ss) Director
I. Dimitriu Andrieşi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 248, 249, 250, 266, 267. Copie.]

Anexa II la doc. Nr. 9

Proces-verbal

Anul 1873 luna Septembrie 21 zile

Noi procurorul Tribunalului Judeţului Neamţ, în urma ordinului sub Nr. 9728 ce am primit dela Dnul Ministru de Justiţie, prin care îmi comunică, în copie, petiţia adresată Dlui Ministru de Interne de un număr de 16 locuitori din comuna Bodeştii Precistei, plasa Piatra acest Judeţ, contra Dlui Subprefect Costache Rujenschi, pentru secfestrarea ilegală şi vânzarea vitelor scutite de lege cum şi pentrucă numitul domn Subprefect i-ar fi maltratat.

Păşind astăzi în suszisa comună, Boldeşti — unde după avizul ce am făcut primarului, găsind prezenţi pe Dnii Subprefect Rujinschi, posesorul Vâlcu primarul, ajutorul şi notarul comunei, cum şi dintre petiţionarii subsemnaţi în petiţie pe: Niculae Aieftimoaiei, Gavril Râpaşu, Toader Buruiană, Vasile Trifescu, Gheorghe Atomulesei, în prezenţa tuturor am procedat la constatare după cum urmează.

Am constatat din dosarele aflate în Primărie şi din condicele de munci agricole că numiţii locuitori fiind angajaţi la posesorul Dnul Vâlcu spre a face muncile agricole, unii dintre dânşii n'au voit a şi le termina după angajamente, încât primarul uzând de toate mijloacele acordate prin art. 22 al legii agricole şi neajungând la rezultat satisfăcător pentru a nu se pierde pâinea pe câmp au anunţat pe posesor că în conformitate cu legea să tocmească lucrători în contul acelora ce nu voesc a-şi îndeplini angajamentele, ceeace posesorul Vâlcu, faţă de autoritatea comunală, a şi făcut şi a încheeat de toate Procese Verbale conform art. 22 din zisa lege, iar preţul angajării noilor locuitori a căutat a şi-l scoate dela neurmători şi adresându-se primarului a cerut secfestrarea şi vânzarea averii lor.

Primarul, faţă cu aceste constatări şi cu aliniatul al II-a de sub art. 22 din lege a sechestrat vite de a le lor, şi după ordinul Subprefecturii, motivat de al Prefecturii le-au şi vândut pe acele ale cărora nu s'au aranjat cu posesorul, cum se prevede şi prin procesul-verbal dresat de Dl. Director al Prefecturii locale din 15 August, ce a fost însărcinat de dnul prefect, în urma ordinului Dlui Ministru de Interne spre a face anchetă locală.

In această cauză:
că toate acele procedări sunt făcute în limitele legii neputându-se apăra de vânzare vitele unice ale locuitorilor pentru datorii de munci agricole deoarece legea prin art. 22 nu scuteşte de vânzări decât pământul de clacă şi casa.

Cercetând pe locuitorii prezenţi de faptele petrecute şi narate mai sus, ei mi-au declarat că au cerut astfel:

In privinţa punctului al 2-a din petiţia lor despre maltratarea ce pretind că le-a făcut Dnul Subprefect, denunţătorii prezenţi mi-au declarat că n'au suferit niciо maltratare şi că denunţarea nu este făcută decât după instigaţiunile

unora şi a altora, cum deasemenea şi Vasile Bostan, declară această prin petiţia adresată Primăriei, înregistrată la Nr. 961. Mai mult încă Nicolae Aieftimoaiei şi Gavril Râposu, mi-au declarat că nici n'au ştiinţă despre aceea denunţare şi nici n'au semnat-o, ceeace lasă a se crede că în adevăr denunţarea este făcută, în urma unor instigaţiuni, afară de Nicolae Condurache care mi-a zis că dnul Subprefect i-ar fi dat o palmă cu ocazia venirii sale în comună şi asupra căreia declaranţii întrebând atât pe dnul subprefect, cât şi pe primar, consilierii şi cei prezenţi a-mi expune împrejurările cum s'au urmat, ei mi-au răspuns că dnul Subprefect n'a dat nici o palmă numitului, decât că soţia sa venind în camera comunei unde era Dsa şi făcând mai multă gălăgie, a vrut după mai multe invitaţii ce-i făcuse înainte, a o da afară, când soţul ei s'a pus în faţa dlui Subprefect, punându-i mâinile în piept spre a-l împiedica de a o da afară şi că atuncea dnul Subprefect i-a dat brânci, iar că altele n'au urmat.

Din acestea constat că în privinţa punctului I din denunţare că vânzarea vitelor, procedura este îndeplinită şi autoritatea n'a făcut decât a executat legea iar asupra punctului II găsim că dnul subprefect Rujinschi n'a comis asemenea maltratări atât de când ocupăm noi funcţiunea de procuror cât şi înainte, n'am auzit sau constatat vreodată că dsa se serveşte în administraţia sa astfel şi găsim că dnul Subprefect a fost puţin riguros cu legea care îi impune ca la moment să constate insolenţa numitului anunţându-ne pe noi spre a-l da în judecată. Acesta fiind rezultatul anchetei s'a dresat acest proces Verbal subsemnat de noi şi cu prezenta care însoţit şi de o copie după procesul verbal dresat de Dnul Director al Prefecturii la 15 August se vor înainta Dlui Ministru de Justiţie.

Procuror, Ghicescu

Subprefect, Rujinschi A. Hlistu

I. Iftimie Primar

\+ Niculae Aieftimoaiei
\+ Eu Gavril Râpoşu
\+ Eu Toader Buruiană
\+ Eu Vasile Trifescu
\+ Eu Gheorghe Atomulesei
\+ Eu Nicolae Condurachi
\+ Eu Ioan Aichimoaiei

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 307, 322.]

10

[Bucureşti,] 19 Octombrie 1873

No. 28718

Domnule Ministru,

Am onoare a răspunde la nota Dv. No. 15.722 că prin articolul 1 din Circulara ce am împărtăşit D-voastră pe lângă precedenta mea adresă No.27.852, am căutat a menţine cu dinadinsul pentru trecut răspunderea proprietarilor şi arendaşilor care s'au folosit de munca locuitorilor şi n'au plătit către Stat dările cu care sunt angajaţi.

N'au exclus dela această regulă decât pe acei proprietari care ar fi în măsură a dovedi că nu s'au folosit de asemenea muncă, deoarece nu e de resortul autorităţilor financiare a rezolva contestaţiile ce s'ar ivi asupra angajamentelor urmate între proprietari şi locuitori; iar aceştia din urmă, dacă se cred lăsaţi, îşi pot îndrepta legitimele lor tânguiri către autorităţile judiciare chemate a asculta ambele părţi litigante.

Vă aduc dar rugămintea, Dle Ministru, să binevoiţi a vă uni cu propunerea mea şi a da ordine energice Prefecţilor să facă de urgenţă răfuirea rămăşiţelor ce ar figura prin comune din asemenea împrejurări potrivit articolului 1 din expusa circulară.

Primiţi vă rog D-le Ministru, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Director..., Ministru,
P. Mavrogheni

[Rezoluţie:] Cu lucrările.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 114.]

11

[Galaţi,] 2 Noembrie 1873
No. 2937

Domnule Ministru,

Odată cu înapoierea petiţiei D-lui Ion Braşoveanu comunicată subscrisului cu apostilul Domniei Voastre No. 1987 din 3 August a. c., am onoarea a vă prezenta şi o întocmai copie după raportul D-lui Subprefect de Siret No. 4693 precum şi în original anexele cuvenite la el spre îndeplinirea ultimului aliniat al apostilului Domniei-Voastre.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

Director,... p. Prefect...

[Rezoluţie:] D. Prefect va observa dacă aceste învoeli sunt învestite de toate formele cerute de legea tocmelilor agricole adică dacă sunt trecute în condica primăriei, şi numai atunci este de competenţa administrativă, încât contrariu părţile lezate se vor adresa la justiţie singura competinte. Să se înapoieze şi anexele.

Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min., Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 116.]

Anexa I la doc. Nr. 11

Copie

după raportul D-lui Subprefect de Siret. No. 4693 din 23 Octombrie 1873

23 Octombrie 1873

Am păşit la comuna Vârlezi din plasa Prutu şi cercetând împrejurările de care tratează reclamaţia D-lui Ion Braşoveanu ce mi-aţi recomandat la încheerea

No.79, am constatat în adevăr D-lui Iancu Braşoveanu a contractat cu număr de locuitori de a-i face 32 fălcii secere, acel contract s'a copiat anexându-se aici copie întocmai; nu s'a făcut decât 1 falcie de secere de către Neculai Vasile Gâţă şi Gheorghe Mardare, ceilalţi nu au fost consecvenţi şi astfel reclamantul cum mi-a probat cu procesul-verbal al primăriei Băleni No.869 anexat aci în copie a angajat alţi lucrători în contul debitorilor de au efectuat acea secere.

Dintre debitori s'au prezentat un număr declarându-mi că recunosc angajamentul făcut cu Dl. Braşoveanu dela care în adevăr au primit 32 galbeni, dar că după câteva zile au răspuns acei bani prin unul din ei Constantin Gâţă lui Burluc fost atunci primar spre a-i restitui D-lui Braşoveanu în nimicirea obligaţiunei de muncă. Burluc chemat înaintea mea nu a negat că a primit 26 galbeni dela Gâţă, spre a-i restitui Dlui Braşoveanu pentru reziliierea înscrisului de muncă, dar că i-ar fi răspuns la casa statului în comptul debitelor figurante asupra Dlui Braşoveanu din diferite contribuţiuni şi recipisele tăiate din condici ar fi fost încredinţate Dlui Gheorghe Braşoveanu, părintele reclamantului în loc de bani; aceasta nu mi-a probat-o cu nicio dovadă.

Reclamantul cum şi părintele său D. Gheorghe Braşoveanu prezentându-se mi-au declarat că nu au primit asemenea bani nici recipise că dările-au plătit la Percepţie — păstrând recipisele cuvenite şi că nu au convenit niciodată, nici cu locuitorii debitori nici cu acel fost primar Burluc la desfiinţarea înscrisului de secere, cerând a se satisface cu suma de 3100 lei de Galaţi preţul a 31 fălcii secere răspunsă locuitorilor de Băleni după Procesul-Verbal al acelei primării.

Cercetând apoi în cancelaria comunală mi s'a spus că acolo nu este nicio lucrare, fiind chestiunea pendinte înaintea Subprefecturii de Prut, de unde trimiţândumi-se dosarul No.109 ce se anexează aici veţi vedea şi Domnia Voastră că la început a fost dispus urmărirea locuitorilor şi în urmă după contestaţia lor s'a revocat, înaintându-se chestiunea la judecătoria de pace.

Din cele expuse rezultă:

a) Că primarul Burluc a comis un act de incompetenţă şi un act de abuz prin faptul că a primit 26 galbeni dela locuitori şi nu'şi dă seama de ei.

b) Locuitorii nu au rămas desfăcuţi de obligaţiunea ce au avut deoarece nu este desfiinţată nici prin consimţământul creditorului nici prin judecată — şi în faţa acestora opinia mea este ca locuitorii să fie constrânşi prin mijloacele legei de munci agricole la satisfacerea legitimă a reclamantului Braşoveanu; locuitorii să urmărească pe calea legală pe Burluc pentru suma ce a primit dela dânşii şi despre care nu'şi dă seamă.

Vă supun şi petiţia citată în original ce mi-aţi recomandat.

pentru conformitate:
N. Panteli

Subprefect,
(s s) C. Atanasiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 118, 125. Copie]

Anexa II la doc. Nr. 11

6 M'i 1869

Inscris

Subsemnaţii locuitori din comuna Vârlezi declarăm prin acest înscris ce-l dăm D-sale D-lui Iancu Braşovanu să fie ştiut că la trebuinţă de bani ce am avut ne-am împăcat cu Dlui a ne da bani pe secere cu desăvârşit preţ de 46 adică patruzeci şi şase lei cursul de Galaţi vechi pe fiecare falcie şi alta nimic în aşa chip am primit dela Dlui suma de treizeci şi doi galbeni pentru care avem a secera suma de treizeci şi două fălcii; această muncă, avem a o face în vara anului curent şi care câţi bani a primit şi câtă muncă ne priveşte se lămureşte mai jos în dreptul fiecărei iscălituri; însă la acea muncă ne obligăm cu condiţia ca la cea dintâi vestire când se va face cunoscut să avem a merge din dată şi să secerăm la orz, secară, ghircă şi coluz ce ne va pune pe moşie D-sale ce are pe valea Vacei, Holintari, şi Iteşti, etc. Productul avem şi totodată să-l facem în clăi bune pe lanul D-sale, fără a da mijloc de întârziere secerişului ca prin aceasta de neurmare a se scutura, căci la cazul contrar, ne va privi toată responsabilitatea pretenţiunii sale fiind garanţi unul pentru altul şi toţi pentru unul şi pentru siguranţa Dsale urmează ale noastre iscălituri cei ce nu ştiu carte prin punerea degetului; tot odată poftind şi pe D-l Primar actual a legaliza aceasta după formă.

6 Mai 1869

1) Constantin Gâţă	46 Lei	1 falcie		17) Vasile Gâţă	46 Lei	1 falcie	
2) Gheorghe Lăpuşneanu	»	»	»	18) Alexandru Nofitu	»	»	»
3) Gheorghe Apostu Patrichi	»	»	»	19) Paraschiv Popa	»	»	»
4) Neculai Vasile Gâţă	»	»	»	20) Gheorghe Mardari	»	»	»
5) Neculai C-tin Gâţă	»	»	»	21) Gheorghe Cazacu	»	»	»
6) Petrachi Safta Pasamoiu	»	»	»	22) Gheorghe Dinu	»	»	»
7) Gheorghe Buzenchi	»	»	»	23) Ion Prodan	»	»	»
8) Neculai Pocornicu	»	»	»	24) Ion Telegeanu	»	»	»
9) Enache Totolici	»	»	»	25) Gheorghe Duţu	»	»	»
10) Ianu Patrichi	»	»	»	26) Alex. Vârgolici	»	»	»
11) Manolache Brudin	»	»	»	27) Vasile Lovin	»	»	»
12) Vasile Ioan Patrichi	»	»	»	28) N-lai Torţu Brudin	»	»	»
13) Neculai Apostu Patrichi	»	»	»	29) Ion Hagas	»	»	»
14) Gavrilă Cocu	»	»	»	30) Gheorghe Ovidenie	»	»	»
15) Neculai Lungu	»	»	»	31) Gheorghe Marâiu	»	»	»
16) Costin Patrichi	»	»	»	32) Neculai Nofitu	»	»	»

Adică treizeci şi două fălcii secere şi bani una mie patru sute şaptezeci şi doi lei cursul Galaţi vechi.

România
Primăria Comunei Vârlezi

Iscăliturile de mai sus în număr de treizeci şi două fiind adevărate atât prin a lor înscriere în condei cât şi prin punerea degetelor şi după cererea ce ne-au făcut se încredinţează.

6 mai 1869 (Sub) Primar,
No. 40 Ion Ovidenie

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 119.]

Anexa III la doc. Nr. 11

Copia Nr. 869 după procesul verbal al primăriei Băleni.

17 Sept. 1871

Proces-verbal

Anul una mie opt sute şaptezeci şi unu luna Septembrie în şaptesprezece zile.

Noi Ştefan D. Şerbu, primarul comunei Băleni din plasa Siret judeţul Covurlui.

Având în privire suplica Dlui Iancu Braşoveanu din comuna Vârlezi Plasa Prut înregistrat la No.617 prin care cere a i se da actul doveditor ca cu obligaţia No.40, legalizată de primăria comunei Vârlezi a avut angajaţi un număr locuitori de acolo în secere suma de 31 fălcii în contul căror a tocmit cinsprezece locuitori a secera acea câtime de fălcii şi anume Marin Rapotan, Gheorghe Rapotan, Ion Damian, Neculai Marin, Damina, Ion Rusu, Vasile Rusu, Ilie Panteli, Vasile Baractiru, Ion Baractiru, Gheorghe Damian, Cristea Damian, Tănase Marin, Neculai Marin, Vasile Damian şi Ştefan Damian, aceşti oameni au fost alcătuiţi a înfiinţa a doi martori şi anume Marin Damian şi Sandu Dascălu cu preţul de una sută lei falcie, cursul Galaţi vechi.

Această alcătuire a urmat-o în vara anului 1869. Spre complectarea adevărului s'au chemat feţele ce au fost alcătuite care fără a nega au arătat că s'a primit suma deplină după alcătuire. Pentru regula Dlui Braşoveanu s'a eliberat prezentul proces-verbal.

Iscălit Primar St. Şerbu

Notar Daleu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388. f. 120. Copie.]

12

[Bucureşti,] 9 Noembrie 1873
Nr. 16.705

Spre răspuns la raportul Dv. No. 9237 relativ la reclamaţia D-lui Ioan Braşoveanu asupra unor locuitori din comuna Vârlezi pentru îndeplinirea angajamentelor agricole vă invit Dle Prefect să observaţi dacă învoiala este învestită

de toate formalităţile cerute de legea tocmelilor agricole adică dacă este trecută în condica primăriei numai atunci este de competenţă administrativă; în caz contrariu însă părţile lezate se vor adresa la justiţie, singura competentă. Totodată vă înapoiez şi anexele primite cu citatul Dv. raport.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 121.]

13

[Bucureşti,] 17 Noembrie 1873
Nr. 17.059

Circulară la toate Prefecturile.

In conformitatea dispoziţiunilor luate de D. Ministru al Finanţelor prin ordinul circulară No. 28.916 publicat în Monitorul oficial No. 241 din 6 a curentei, vă invită D-le Prefect ca potrivit articolului 1 din menţionatul ordin, să luaţi energice şi serioase măsuri a se face prin toate comunele acelui district răfuirea tuturor rămăşiţelor decurse din angajamentele agricole ce legalmente au fost încheiate între locuitori cu proprietarii de moşii şi arendaşii care vor fi obligaţi conform art. 18 din legea tocmelilor agricole să depună la 1 Decembrie viitor la cancelaria comunei listă de rămăşiţele ce vor mai avea pe la locuitori, ca astfel să se cunoască şi să se execute părţile conform legii la îndeplinirea reciprocă a îndatoririlor ce'şi vor fi luat prin acele angajamente.

Totdeodată, cer dela Dv., Dle Prefect să puneţi în vederea Consiliilor Comunale şi să faceţi a se observa ca în viitor toate angajamentele agricole să fie învestite cu formalităţile prescrise de art. 11 şi următorii din legea tocmelilor agricole, adică cu consimţământul părţilor, legalizate de Consiliul comunal şi trecute în condica ad-hoc. Orice învoială pentru care nu se vor fi păzit formalităţile prescrise plus menţionata lege, se vor considera ca nule şi neexistente.

De executarea acestui ordin îmi veţi raporta negreşit în luna Ianuarie viitor.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 115.]

14

[Bucureşti,] 19 Februarie 1874
Nr. 2784

Din anexatul aci în copie raport sub No. 698 ce am primit dela prefectul districtului Roman relativ la reclamaţia D-lui N. Duca pentru dosirea a 17 desrobiri de pe moşia sa Paşcani din judeţul ce administraţi şi stabiliţi acum în comuna Hăbăşeşti din districtul Roman văzând că acei desrobiţi posedă biletul primăriei comunei Vlădeşti pe temeiul căreia proprietarul moşiei Hăbăşeşti, i-a angajat pe munci avansându-le o sumă destul de însemnată Vă invit

D-le Prefect pe de o parte să arătaţi D-lui Duca a trage la răspundere pe calea justiţiei pe primarul care a liberat acelor desrobiţi biletul ce vi s'a înaintat de Prefectura Roman că le sunt liberi a se angaja pe munci în altă parte, iar pe dealta pentru urmarea acelui primar care este contrară legei să-l revocaţi imediat din funcţiune dându-l şi judecăţii şi până la alegerea altui primar conform legei, afacerile comunei să regulaţi a se conduce de ajutorul său după cuvenita rânduială.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 357.]

Anexa I la doc. Nr. 14

Inreg. Min. Int.
2 Februarie 1874
No. 2086

No. 698/29 Ianuarie 1874

Domnule Ministru;

In urmarea oficiei Dv. No. 18.997/73, am dat ordin D-lui Subprefect al Plăşii Siretul de Sus ca să meargă la Moşia Hăbăşeşti spre a cerceta de pe moşia sa Paşcani judeţul Covurlui sunt aşezaţi acolo şi a constata identitatea persoanelor, datoria de munci agricole ce apasă asupra fiecăruia precum şi dacă ei nu contestă această datorie, şi dela Dsa am primit, acum cu raportul No. 184, Proces-Verbal ce a dresat la faţa locului în această cauză prin care se arată că un număr din acei desrobiţi într'adevăr sunt aşezaţi acolo şi de pe care Proces, pentru mai detailată lămurire am onoare a vă comunica anexata de aceasta întocmai copie.

Totodată am onoare a vă supune la cunoştinţă că daraverile dintre D-l Duca cu acei desrobiţi nu se poate lichida de Administraţie.

1) Fiindcă parte din pretenţiile Dlui Duca sunt contestate de desrobiţi.

2) Că valoarea pretinsă de Dsa nu poate fi acoperită cu averea ce posedă datornicii.

3) Că pe temeiul biletului Comunei Vlădeşti judeţul Covurlui înfăţişat de numiţii desrobiţi proprietarului moşiei Hăbăşeşti unde ei s'au aşezat i-a angajat pe munci avansându-le iarăşi ó sumă destul de însemnată.

4) Că ei ca ambulanţi sunt astăzi puşi în urmărire pentru contribuţiunile datorite Statului.

In ceeace priveşte biletul eliberat lor de Primarul Comunei Vlădeşti, în baza căruia ei au venit de acolo la Hăbăşeşti şi proprietarul Hăbăşeştilor le-a dat bani pe munci, am trimis acel bilet în original Colegului meu dela Covurlui, a se conforma oficiei Dv. cu No. 18.997 citată mai sus.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Director, Prefect,
G. Kocea Cant

[Rezoluţie:] Se va comunica Dlui Prefect de Covurlui o copie după raportul de faţă cu invitare pe de o parte să arate Dlui Duca să tragă la răspundere pe calea justiţiei pe primarul care a eliberat bilet numiţilor desrobiţi că sunt liberi a se angaja în altă parte iar pe de alta imediat să-l revoace şi să-l dea judecăţii pe acel primar pentru urmarea sa care e contrară legii.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 353.]

Anexa II la doc. Nr. 14

16 Ianuarie 1874

România

Proces-verbal 16 Ianuarie 1874

No. 674

Subsemnatul subprefect al plasei Siretul de Sus, judeţul Roman, în urmarea ordinului No. 371 al D-lui Prefect de judeţ însoţit de copia oficiei No. 18,997 din 21 Decembrie 1873 a D-lui Ministru de Interne, motivată de plângerea D-lui Nicolae Duca, posesorul moşiei Vlădeşti, judeţul Covurlui, astăzi transportându-ne la moşia Hăbăseşti ce aparţine de comuna Brătuleşti şi procedând la efectuarea lucrărilor de care tratează menţionatele ordine, rezultatul obţinut a fost cel următor:

S'a adus mai întâi numărul de 12 desrobiţi aşezaţi pe acea moşie din luna Aprilie anul expirat de care tratează raportul Primarului acestei comuni trimes Prefecturei în copie pe lângă acel a Subprefectului No. 2645 din 10 Iunie 1873 şi în prezenţa autorităţii comunale confruntându-se cu Dl. Neculai Duca s'a constatat identitatea persoanelor în modul următor:

Desrobitul Gheorghe Vintilă judele este acela care la Paşcani purta numele de Gheorghe Rusu.

Desrobitul Dumitru Vintilă este acel cu numele Mihalache Rusu.

Desrobitul Neculai Şchiopu este acel cu numele Costache Feraru.

Desrobitul Gavril Vintilă este acel cu numele de Petrache Rusu.

Desrobitul Toader Ciubotaru este acel cu numele de Mandache Feraru.

Desrobitul sîn Toader este acel cu numele de Neculai Şerban.

Desrobitul Gheorghe Feraru ese acel cu numele de Mihalache Brumariu.

Desrobitul Vasile Alămaru este acel cu numele de Matei Ungureanu.

Desrobitul Vasile Stefanachi este acel cu numele de Neculai Carnaru.

Desrobitul Neculai Cobzaru este acel cu numele de Sava Cobzaru.

Desrobitul Manole Scripcaru este acel cu numele de Ion Garabet.

Desrobitul Costea Tobosaru este acel cu numele de Ion Ciobotaru şi bătrânul orb care se numeşte Ilie Ciuraru, tot el şi Neagu Ciuraru.

Iar pe desrobiţii Vasile Evişu, Ion Ciuraru şi Pantazi Ciuraru, cu care se complectează numărul de 16 indivizi nu s'au găsit statorniciţi pe această moşie precum despre aceasta ne-a dat încredinţare şi autoritatea comunală din care cauză nu s'a putut constata identitatea persoanelor.

S'a dat apoi lectură în prezenţa ambelor părţi tuturor obligaţiunilor prezentate de Dl. Duca ce s'au văzut legalizate de autoritatea comunei Vlădeşti şi desrobiţii nu au contestat întru nimic validitatea lor în ceiace atinge datoria de muncă stipulată prin ele.

S'a dat apoi cuvântul D-lui reclamant Neculai Duca şi D-sa după ce ne-a prezentat comptul de răfuială s'a mărginit la pretenţiunea asupra acestor desrobiţi în valoare de 14.371 lei 14 parale cursul Galaţi după cum se specifică o parte pe numele fiecăruia prin arătatul compt, intrând tot în această sumă atât procentul banilor cât şi cheltuielile făcute în urmărirea lor pe baza obligaţiunilor luate de ei, prin angajamentele înfăţişate de Dl. Duca.

S'a procedat după aceasta la răfuirea fiecărui din desrobiţi prezenţi aparte, faţă această cu părţile litigante şi autoritatea comunală, din care operaţiune rezultă sumele următoare:

Lei	Parale	
836	4	Mihalache Rusu
1.081	9	Neculai Carnaru.
754	16	Matei Ungureanu.
968	6	Neculai Şerban.
852	26	Mandache Feraru
1.045	37	Costache Feraru.
778	12	Gheorghe Rusu.
620	24	Mihalache Brumaru.
514	20	Neagu Ciuraru.
713	18	Ioan Garabet
865	8	Ion Ciubotaru.
860	31	Petrache Rusu.
10.456	7	

sau adaos după comptul D-lui Duca debitele celor trei desrobiţi absenţi.

Lei	Parale	
765	23	Vasile
1.032	33	Ion Ciuraru
425	—	Pantazi Ciuraru

12,679 — 23 total la care capital reclamantul mai pretinde a se încasa prin analogie procentul banilor şi cheltuiala de urmărire în sumă de lei 1,691 — 31.

14,371 — 14 Totalul cuprins în comptul primit pe lângă ordinul Subprefecturei No. 371.

S'a ascultat pe desrobiţi şi dânşii au venit a contesta această cifră, susţinând cum că sunt încărcaţi nevoind a recunoaşte decât sumele datorate pentru munci după angajamentele socotite pe preţurile stipulate prin ele şi a căror

valoare pe lângă alte sume băneşti şi luări de produse se rezumă de cifra de 5510 lei 17 parale cursul Galaţi şi împart desmembrată luată aceasta după partida de răfuială a fiecăruia astfel:

Lei	Parale	
383	4	Mihalache Rusu
520	29	Neculai Carnaru
319	36	Matei Ungureanu
509	26	Neculai Şerban
375	37	Ion Ciubotaru
369	39	Mandache Feraru
497	17	Costache Feraru
388	31	Petrache Rusu
324	3	Vasile
328	39	Gheorghe Rusu
191	11	Sava Cobzaru
112	20	Pantazi Ciuraru
235	4	Mihalache Brumaru
580	13	Ion Ciuraru
181	—	Neagu Ciuraru
188	28	Ion Garabet
5510	17	

S'a observat de unde rezultă diferenţa între cifra ce se pretinde de Dl. Duca în aceia recunoscută de desrobiţi şi din întâmpinările sale s'a văzut că D-sa în urma emigrării fiind nevoit a se face muncile cu alţi angajaţi pe comptul lor după cum se stipulează de art. 20 din legea tocmelilor pentru munci agricole, au fost forţaţi a plăti preţuri mai mari după cum aceasta se constată prin procesul verbal încheiat de Primăria Comunei Vlădeşti la 7 Septembrie anul precedent în registru la No. 855.

Asemenea se mai adaogă de fiecare nume câte 230 lei pretenţiune de despăgubire pentru nescoaterea cioturilor de pe 15 fălcii de pădure de unde desrobiţii au tăiat lemne de foc în timpul cât au şezut pe moşia Paşcani şi care pretenţiune vine a o susţine Dl. Duca cu actul de constatare ce i s'a eliberat de Primăria Comunei Vlădeşti sub No. 1.328 plus 1691 lei 31 parale procentul şi cheltuelile de urmărire.

S'a cercetat poziţia materială a fiecăruia din acei desrobiţi aflători la Hăbăseşti şi s'a constatat ceeiace posedă fiecare mărginită, în vite şi anume:

Gheorghe Vintilă: o iapă roaibă cu stea în frunte, pişcătură la urechea dreaptă, o iapă murgă, coama, coada neagră cu stea în frunte şi mânzul său sugar şi o tretină murgă deschisă cu stea în frunte, coama, coada neagră, cu o pată albă pe spinare, toate acestea evaluate 18 galbeni.

Neculai Schiopu: o iapă neagră cu o pată albă pe spate stânga dinainte evaluată la 6 galbeni.

Gavril Vintilă: Un cal murg deschis, coama, coada neagră roşiatică, brează în frunte pintenog de picioarele dinapoi şi câteva pete albe pe spinare evaluat la $5^1/_2$ galbeni.

Conache sîn Toader: o iapă murgă deschisă, coama şi coada neagră cu pete albe pe spinare cu furculiţe la urechea dreaptă evaluată la 6 galbeni.

Toader Ciubotaru: o iapă închisă cu furculiţe la amândouă urechiţe şi tintată în frunte şi o iapă sură deschisă cu furculiţe la urechea dreaptă evaluată la 12 galbeni.

Neculai Cobzaru: o tretină sură neagră cu stea în frunte şi o pată albă pe spinare evaluată la $4^1/_2$ galbeni.

Gheorghe Feraru: o iapă sură închisă cu pete albe pe spinare şi pe bot albă şi în strâjnic sur coama, coada sură evaluate la $9^1/_2$ galbeni.

Manole Scripcaru: o tretină neagră şi tintată în frunte evaluată la 4 galbeni.

Dumitru Vintilă: un cal (armăsar) şarg, coama şi coada neagră şi cu o dungă neagră pe spinare evaluat $4^1/_2$ galbeni.

Vasile Alămaru: un cal (armăsar) murg deschis coama din stânga, cu bortă la urechea dreaptă şi o pată albă pe spinare evaluat 9 galbeni.

Vasile Stefanachi: un cal murg închis, coama şi coada neagră şi cu stea în frunte evaluat 7 galbeni.

Ilie Ciuraru: un mânz sugar negru sur evaluat la 2 galbeni.

Numărul total al capetelor de vite, cai, este de 18 care evaluându-se de autoritatea comunală valorează 88 galbeni şi pentru ca să nu se instrăineze de către proprietarii lor, aceşti cai până la definitiva rezolvare a chestiunii s'au dat în seama D-lui primar de Brătuleşti, mai ales, că somându-se pe debitori a se întoarce la comuna Vlădeşti unde au fost angajaţi sau a răspunde D-lui N. Duca suma ce datorează, dânşii la ambele aceste propuneri au rămas nedecişi şi mai mult indiferenţi.

Deci având în vedere că cu ocazia făcerii legalizării daravelelor băneşti dintre ei şi creditori s'au mai ridicat contra lor pretenţiunea perceptorului fiscal pentru 277 lei 32 bani dările neplătite pe întreg anul 1873 cu arătare că ar fi puşi în urmărire până la sechestru, li s'a făcut cunoscut că întru aceasta să se conformeze legei fără a împieta câtuşi de puţin dreptul de pretenţiune a a D-lui Duca.

Tot asupra acestor desrobiţi mai planează datoria de 5573 lei una parale c. p. către proprietarul moşiei Hăbăşeşti care a venit a ne cere a i se face asigurare noi în faţă competenţei ce ne este lăsată de lege i-am făcut şi d-sale cunoscut că dacă se crede în drept să-şi urmărească pretenţia pe drumul legal.

Având în vedere cele cuprinse atât în ordinul D-lui Ministru de Interne No. 18.997 cât şi în acel al D-lui Prefect No. 371 am cerut D-lui Primar biletul eliberat de Primăria Comunei Vlădeşti după care aceşti desrobiţi s'au aşezat

în această comună moşia Hăbăseşti şi D-sa prezentându-mi-l în original l-am văzut că este înregistrat la No. 213 datat 1 Martie 1873 iscălit pentru primar I. Cuglia şi pus pe el cu tuş sigiliul comunei Vlădeşti.

Am luat de îndată acest bilet în păstrarea noastră şi interogând pe desrobiţi că de către cine li s'a dat asemenea bilet dânşii ne-au arătat că şi l-au procurat dela Notarul acelei comuni numitul Alecu Lefter şi că pentru aceasta iar fi dat 2 galbeni prin desrobitul Ion Ciobotaru pe care nu s'a putut cerceta din cauză că nu se ştie unde se găseşte acum statornicit după care văzând biletul dimpreună cu Primarul Comunei pentru neschimbare l-am anexat la procesul verbal de faţă lăsând în cancelaria primăriei întocmai copie:

Aşa dar în cele ce preced, mărginindu-se operaţiunea de faţă s'a încheiat prezentul proces-verbal şi subscris atât de noi cât şi de toţi cei prezenţi la cercetare, în consecinţă regulăm ca în original să se prezinte D-lui Prefect de Judeţ dimpreuna cu comptul, biletul luat dela Primăria Brătuleştilor şi acele 14 titluri depuse de Dl. Neculai Duca spre a regula cele ce va găsi de cuviinţă.

Totodată se va da în plase ordine circular primarilor ca pe viitor să nu mai tolereze aşezare de hoarde, nomade prin comune, chiar dacă ar prezenta documente de călătorie în regulă fără autorizaţia expres a Administraţiunii Centrale, iar Primarului de Brătuleşti trimiţându-se dosarul lucrărilor în chestiune i se va scrie ca lămurindu-se de cele ce conţin ordinele D-lui Prefect No. 371 cât şi al D-lui Ministru de Interne No. 18.997 la stăruinţa D-lui Neculai Duca să-i facă satisfacerea legală fără a lăsa cel mai mic motiv de tânguire.

Numai puţin i se va adăogi a face deîndată catagrafie de toţi desrobiţii cu familiile lor aşezaţi pe moşia Hăbăşeşti, după care garantându-i conform prexripţiunilor legii de Poliţie rurală şi având sub neadormită veghere poliţienească, acea catagrafie să o prezinte subprefecturii, asemenea se va opri la dosarul din subprefectură întocmai copie după toate titlurile posedate de creditori, luându-se şi dela Primăria comunei Brătuleşti chitanţa formulă pentru darea în păstrarea ei, până la al doilea ordin a cailor asiguraţi pentru neînstrăinare.

N. Duca — (ss) Subprefect,
M. Robert — Al. Grigorescu
p. Primar, Gh. Dragu — Preceptor Gh. Popovici

Gheorghe Vintilă — Conachi Toader
Gavril Vintilă — Gheorghe Fararu
Dumitru Vintilă — Costea Toboşaru
Vasile Alămaru — Ilie Ciuraru
Vasile Ştefanachi — N. Cobzaru
Toader Ciubotaru — N. Schiopu
Manole Scripcaru — G. Noleanu

p. conf.,...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 354, 355. Copie.]

15

[Popeşti-Palanga, 8 Octombrie 1874[1]]

Domnule Ministru,

In vara anului 1870, am treerat 34 baniţe de rapiţă, ce le-a produs un loc ce l-am avut semănat din toamna anului 1869, pe moşia Dnei Elena Belu,ce are arendaş, pe aceea moşie pe Dl. Ioan Christodorescu, când am finit de treerat şi eram gata a prevesti pe Dnul Arendaş a mi-o dijmui, a venit un nor de ploaie pe când sus menţionata rapiţă era deja în arie şi ca să nu o plouă şi să nu se strice, am luat'o în căruţă şi am dus'o acasă; după trecere de două zile, m'am pomenit cu Dl. Gg. Angelescu, amploiat, din partea Dlui Arendaş I. Christodorescu şi cu un adj. de Primar din acel an Stoica Dragomir; au venit la domiciliul meu insultându-mă şi chiar dându-mi brânci din casa mea şi mi-au luat cu silnicie toate cele 34 baniţe rapiţă, sub ce cuvânt nu pot să ştiu, care până astăzi sunt lipsit de toate acele 34 baniţe rapiţă, cu care puteam şi eu cu preţul care puteam lua după dânsă, a-mi susţine hrana zilnică şi a-mi putea plăti datoriile şi interesele mele.

Pentru care dar, alerg cu lacrimi în ochi a vă ruga, Domnule Ministru, a nu ne lăsa să pierim, de năpăstuiala ce ni s'a făcut de Dl. Arendaş Ioan Christodorescu şi a face de a mă despăgubi de preţul acelei rapiţe, iar pe cel reprezentat din partea Dlui Primar, să faceţi cum veţi binevoi; las dar reclamaţiunile ce am făcut Primăriei, care nu a putut face ca să fiu satisfăcut de dreptul ce mă crez că am.

Sunt al Dumneavoastră prea plecat supus servitor

Păun Neacşu din Comuna Popeşti-Palanga,
Plasa şi Judeţul Teleorman.

[Rezoluţie:] D-nul Prefect de Teleorman va cerceta singur această chestiune şi fiind adevărat cele reclamate, va da ordine să despăgubească pe reclamant de rapiţa ce i se va fi luat pe nedrept.

Ministru,
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755, Nr. 13, 9, f. 2.]

16

[Popeşti-Palanga, 15 Noembrie] 1874

Domnule Ministru,

La 8 Octombrie expirat, anul curent, am reclamat Domniei Voastre, că din partea Dlui Ioan Christodorescu, arendaşul actual al moşiei Tătăreştii de Sus, Plasă şi Districtul Telorman, am suferit o mare năpăstuire, că în anul

[1]) Data înregistrării.

expirat 1870, în silnicie mi-au luat treizeci şi patru (34) baniţe de rapiţă, ce le aveam produse din pogoanele de pământ, cultivate pe moşia proprietărească care reclamaţiune s'a înregistrat de D-voastră la No. 2874 sau 2876 din 8 Oct., cum se arată mai sus.

Nu ştiu Domnule Ministru dacă acea reclamaţiune s'a înaintat de D-voastră prin autorităţile pendinte; aşi cerceta cazul că eu am reclamat fiindcă eu n'am primit nici un rezultat până astăzi, sub care cuvânt numai pot suferi această năpăstuire, ci m'au adus în poziţie de a alerga de al doilea la mila şi bunătatea D-voastră, şi vă rog cu cel mai profund respect a ordona, cele ce veţi găsi de cuviinţă unde aşi putea să-mi căştig dreptul ce consimt că posed.

15 Noembrie 1874

Păun Neacşu, reclamantul din Com, Popeşti Palanga,
Plasa şi Districtul Teleorman

[Rezoluţie:] In original Dlui Prefect de Teleorman a cerceta şi dovedind plângerea adevărată va da în judecată pe pârât asemenea şi pe primarul respectiv, care n'a făcut după lege cuvenita îndestulare reclamantului. De rezultat va raporta când va înapoia şi aceasta.

Ministru,
L. Catargi

[Apostilă:] In original Dlui Subprefect de Teleorman să aducă imediat la îndeplinire cele ordonate de Dl. Ministru prin apostilul emis, raportând de rezultat când va înapoia şi prezenta.

p. pref.
B. Florescu,

[Arh. St, Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755, 13, 9, f. 3.]

17

[Cosâmbeşti, 7 Decembrie 1874] [1])

Nr. 3445

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori din Comuna Cosâmbeşti şi Ghimbăşani Plasa Ialomiţa, Dis. Ialomiţa, având vii sădite de mai mulţi ani, conform vechilor legi şi regulamente, pe moşia Cotroceanca, ce depinde de moşia Statului Bucu-Mătăseşti sau Cotroceanca pentru care prima oară am plătit foştilor arendaşi, câte 18 lei vechi de pogon, iar mai pe urmă, până când moşia s'a luat în arendă de D. Constantin Maratea, dela actualii arendaşi D. Octavian Popia cu asociaţii D-sale, câte 24 lei vechi şi în timpul acestui period care expiră la 23 Aprilie 1876, au fost rău obligaţi la plată, fără nici o formă legală, de numitul D. arendaş C. Maratea adică cu doi galbeni de fiecare pogon, astfel că nu putem agonisi din rodul viilor nici cel puţin darea anuală, a otaştinei dar cum spesele noastre de muncă.

---

1) Data înregistrării.

Pentru aceste motive venim, respectuoşi Domnule Ministru şi vă rugăm să binevoiţi ca, conform legilor ce sunt în această privinţă şi drepturilor ce avem să facem ca noi să plătim otaştina bănească după cum am avut învoiala când am sădit viile, căci în alt fel vom fi siliţi a le părăsi şi interesele moşiei să sufere din desfiinţarea unei asemenea îmbunătăţiri.

Devotaţi

Anastasie Blându	Radu Mosor
Nedelcu Dobre	Stan Ghebă
Marin Dobre	Stan Radu
Stanciu Voicu	Mihai Petre
Ion Oancea	Barbu Croitoru
Tudor Cojocaru	Petre Popa
Ivan Beşlega	Matache Matei
Petre Dumitru	Ioniţă Matei
Nedelcu Aldea	Ciumu Alexe

[Rezoluţie:] In original D-lui Prefect de Ialomiţa a cerceta şi a ne da relaţie de împrejurare când va înapoia şi aceasta.

p. Ministru,
Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752, Ialomiţa 13/5, f. 3.]

18

[Ghindăoani,] 20 Decembrie 1874

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori din comuna Crăcăoani, cătunul Ghindăoani, din plasa Piatra, Judeţul Neamţ, venim cu lacrimi a vă ruga să ascultaţi suferinţele noastre ce întâmpinăm şi din care am rămas cu desăvârşire săraci.

Cu zapis ne-am angajat sau mai bine zicând *ne-au angajat, să muncim munci agricole domnului Vasile Albu* pe moşia Bahna din plasa Piatra, pe timp de trei ani care au expirat în toamna anului prezent; la facerea zapisului am primit plata de doi ani înainte rămânând ca restul ce ni se mai cuvine să-l primim acum la finele anilor.

Am lucrat, Domnule Ministru, de cu primăvară până în iarnă neîntrerupt, căci nu ne mai dădea drumul măcar să ne vedem casele şi copii, eram întocmai ca robii, însă acum la finele anilor în loc să ni-se mai cuvină să luăm plata anului al treilea, ne vedem încă scoşi datori cu o sumă mai atît de mare ca şi aceea ce o primisem la începutul anilor, adică am muncit trei ani fără ca munca noastră să poată plăti aceea ce primisem, şi să putem măcar rămâne achitaţi de aceea ce primisem dacă nu ni-se cuvine să primim şi restul. Răfuiala ce ne-a făcut d-nul Albu este ca după ce ne-a ţinut ca pe făcători de rele, sub pază, în de-

cursul întregului an, apoi în loc să ne dea hrana pe preţuri omenoase, ne-a pus'o în socoteală cu preţuri neauzite; pe lângă aceasta ne-a pus pe spatele nostru, pe fugiţi, morţi, de moarte bună şi chiar pe cei spânzuraţi de nevoi.

Dacă bunul Dumnezeu nu dădea roadă mai îmbelşugată, decât pe alte locuri, nouă ni-se găsea vină şi ne punea diferenţa închipuită de D-zeu în seama noastră; cu chipul acesta nu trei ani de muncă neîntreruptă ci toată viaţa noastră de am munci, tot nu ne-am putea plăti de datoria către D-nul Vasile Albu.

Văzându-ne cu desăvârşire chinuiţi şi la întoarcerea noastră, iarna, la satul nostru găsindu-ne casele pustiite, copii împrăştiaţi de foame pe la casele creştinilor şi noi cu desăvârşire sărăciţi, încât parte din noi am fost nevoiţi a da pământurile câştigate cu muncă şi sudoare pentru plata birului, am închis ochii, am mai vândut tot ce ne mai rămăsese dela robia aceasta de trei ani şi ne-am hotărât să plătim Dlui Albu întreaga sumă ce ne pretinde — deşi nu este drept — ca să fim odată scăpaţi de Dlui şi să ne putem agonisi hrana de toate zilele, însă nici aşa vedem că nu putem scăpa.

Am dat hârtie Primăriei noastre, ca să facă cunoscut D-lui Albu să-şi primească banii cu cât ne-am răfuit, asemenea am dat hârtie şi la Prefectură însă până acuma nu suntem scăpaţi. Dnul Albu, după cum vedem, nu vroeşte să ne primească banii, ameninţându-ne iarăşi cu munca.

Domnule Ministru, nu am fost datori D-lui Albu a munci după contract, decât în timpul acel de trei ani ce s'au sfârşit, prin urmare datoria ce se presupune d-lui trebue s'o primească în bani; din cauza refuzului d-lui Albu, primăria fiind la dispoziţiunea D-sale, nu vroeşte a ne întări zapisul pe la alte persoane, încât suntem peritori de foame; pe deoparte birurile, pe de alta nevoile noastre ne aduce la mormânt.

Singura nădejde este la Domnia Voastră, Domnule Ministru, vă rugăm, cu lacrimi, faceţi să fim desrobiţi dela D-nul Albu, ordonaţi cui veţi crede a-l îndatora să-şi primească rămăşiţele în bani, căci peste termenul zapisului nu ne mai poate îndatora la munci; ordonaţi administraţiei să ne lase slobăzi a munci pe la alţii, căci Domnule Ministru, am auzit că străbunii noştri, plătind, au scăpat din robia Turcilor, Tătarilor şi a tuturor neamurilor rele venite peste ţara noastră, prin urmare faceţi să fim scăpaţi şi noi dela D-nul Albu; fie-i îndeajuns munca şi sudoarea noastră stoarsă în trei ani.

Precum întotdeauna, Domnule Ministru, aţi revărsat bunătatea Dstră peste cei asupriţi, milostiviţi-vă şi asupra noastră de a ne scăpa.

Plătim totul cât a crezut D-l Albu, nu voim a face pagubă nimănui numai să fim scăpaţi.

Vă rugăm, din nou, cu lacrimi, nu ne daţi uitărei, binevoiţi a ne scăpa de suferinţe fără întârziere, ca nu din lipsa totală la plata dărilor Statului, să ne robim din nou, cu munca, pela alţii.

Vă rugăm Domnule Ministru, a primi profundul nostru respect şi devotament.

+ ul Simion a lui Const. Năstase
+ Sandru lui Niron
+ Gheorghe Bilbor
+ Simion Chemeş
+ Anton Ivancu
+ Dimitrie Manea
+ Nicolae Toader Antoci
+ Ion a lui Toader Antoci
+ Gavril a lui Gurje Ioniţă
+ Ion Moga
+ lu Vasile Manolache
+ Gheorghe Doroftei
+ Ion Toader Leonte
+ Gavril Moga
+ Dumitru a lui Ion Ştefan
+ Ion Rusu
+ Aniţa lui Ch. a lui Gavril,
+ Vădana lui Th. Vs. a Nichitei
+ Ion Dumitru Antoci.

[Rezoluţia ministrului:] Se recomandă D-lui Prefect de Neamţ, ca D-lui să meargă la faţa locului şi să cerceteze cazul de faţă şi dacă va dovedi arătările adevărate, că locuitorii şi-au mântuit angajamentul prescris, va da ordin Primăriei ca să le învoiască alcătuire cu orice persoane vor voi ei, pentru muncile agricole viitoare; încât priveşte pentru daraverile băneşti şi preţurile exagerate ce D. Albu pretinde dela locuitori, acestea neprivind pe administraţie, va trimite pe ambele părţi înaintea Justiţiei. D-nul Prefect îmi va face un raport detailat de toate împrejurările ce va descoperi la faţa locului, arătându-mi şi dacă este adevărat că D-nul Albu a maltratat pe aceşti locuitori şi la caz când ar dovedi aceasta, să-l trimeată înaintea Justiţiei; totdeodată mi-se va înapoia cu raportul, această suplică.

Ministru,
L. Catargi

7 Ian. 1875

[Apostila prefectului de Neamţ:] Pentru constatarea celor reclamate şi ordonate de D-l Ministru, prin rezoluţia după prezenta petiţie, va păşi însuşi subscrisul la 19 curent, la comuna Crăcăoani, pentru care dară se va da ordin D-lui Subprefect al plăsii Piatra, ca pentru ziua arătată să someze pe reclamanţi prin anume ştafetă, ca să se prezinte în ziua termenului cu probele la reclamaţii, în localul primăriei Crăcăoani, căci în caz contrariu, constatarea se va face în nefiinţa lor. D-l Vasile Albu, D-sa va fi iarăşi anunţat, ca să se prezinte la arătata comisie cu toate probele în această privinţă, şi D-l Subprefect-de-Sus, se va da ordin ca primarul de Topliţa cu condicele de angajamente agricole a desfiinţatei com. Grumăzeşti, unde sunt transcrise angajamente de ale suplicaţilor cu D-l Vasile Albu. Se vor prezenta în arătata zi la comuna Crăcăoani, toţi prezenţi la ora 10 dimineaţa.

Prefect,
Roznovanu

Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4764, Neamţ 13/22, f. 4, 22.]

19

Călăraşi, 12 Ianuarie 1875

Domnule Ministru,

Chestiunea ce formează obiectul reclamaţiunei D-lui Anastase Blăndu şi alţi 18 locuitori din comuna Cosămbeşti, primită aci cu apostila domniei-voastre 3445, tranşându-se în modul indicat prin anexatul în original Proces-Verbal,

redijat de ajutorul subprefecturei Ialomiţa cu respect supun cunoştinţei domniei voastre, odată cu înapoierea suplicei.

Binevoiţi vă rog a primi asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Director, p. Prefect,
Nicolescu G. Pemeliescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752 Ialomiţa 13/5, f. 1.]

Anexă la doc. Nr. 19

Proces-Verbal 9 Ianuarie 1875

Noi ajutorul Subprefecturei plăşii Ialomiţa, Jud. Ialomiţa în consecinţa ordinului domnului Prefect Nr. 12915/874, pe lângă care s'a primit în original petiţia D-lui Anastasie Blându şi alţi 18 locuitori din comuna Cosâmbeşti, dată Domnului Ministru de Interne prin care arată că de către D-l Constantini Maratea arendaşul moşiei Cotroceanca, proprietatea Statului se execută la plată a câte doi galbeni, pentru un pogon vie ce au sădite pe expusa proprietate.

Transportându-mă la localitate, unde am găsit asistenţi atât pe reprezentantul D-lui Maratea, numit Vasile Dumitrescu cât şi pe reclamanţii locuitori, pentru care sfârşit am chestionat pe cel dintâi, ca să-mi motivez în virtutea căruia titlu percepe dela numiţii câte doi galbeni pentru un pogon vie, răspunzând că sunt acum patru ani de zile, decând girează afacerile acelei moşii şi când a intrat în posesiune, n'a găsit nici un act după care să fie urmat perceperea locurilor de vii, emis de către predecesorul său, fost în anul 1864 când a venit legea rurală şi astfel povăţuit interesului a făcut ca reclamanţii locuitori să-şi cultive viile, fără nici o altă reclamaţie potrivit înţelegerilor urmate între dânşii.

Am cerut apoi dela reclamanţii locuitori ca să-mi arate actul anului 1864 despre asemenea plată, spre a putea proceda în conformitatea art. 13 din legea rurală şi în unanimitate mi-au declarat că nu au nici un act pentru asemenea învoeli din anul 1864 căci şi cu arendaşul fost atunci, n'au făcut nici o învoială în scris, decât numai orală.

In faţa celor ce preced, pedeoparte am pus în vedere primarului respectiv ca să facă a se respecta legea, iar pe dealta dresând acest proces-verbal, se va înainta D-lui Pref. spre îndeplinirea ordinului de mai sus.

Primar, M. H. Costescu Ajutor, R. Marinescu
Anastasie Blându
+ Nedelcu Dobre + Ivan Beşligu
+ Marin Dobre + Petre Dumitru
+ Stan Ghebă + Radu Mosor
+ Ioan Oancea + Ioniţă Matei
+ Barbu Croitoru + Mihai Petre
Vasile Dumitrescu

[Arh. St Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752 13/5. Ialomiţa, f. 2.]

20

[Valea Stanciului,] 14 Ianuarie 1875[1])

D-le Ministru !

Subsemnaţii locuitori din comună Valea Stanciului plasa Jiului de Jos Districtul Dolj suntem în judecată cu Dl. Ion fiul şi moştenitorul averii răposatului Hristoduro K. Tesameno pentru cotropirea părţii noastre de moşie ce avem dela moşii şi părinţii noştri în hotarul Târnava, cu care acum ne aflăm în judecată la onorabila Curte de Casaţie din Bucureşti. După recursul ce am făcut şi până să ia judecata sfârşit, D. pârît unit cu subprefectul, locotenentul şi cu un număr de grăniceri şi miliţieni prin săvârşire de bătae ne-au luat mai întâi grânele din arii şi porumbii dela câmp cu carele şi vitele noastre, de unde noi până acum pe vară n'am dat nici dijmă sau erbărit precum asemenea şi părinţii noştri şi după ce ne-au luat toate produsele ne-au ţinut şi vitele şi carele două luni de zile în timpul arăturii ne-a lăsat săraci cu desăvârşire, gonindu-ne şi după locurile de muncă ce am stăpânit.

Pentru care cu cel mai profund respect vă rugăm Domnule Ministru să binevoiţi a face cele de cuviinţă pentru despăgubirea noastră de produsele şi de pierderea timpului cu vitele şi carele şi să rămânem în stăpânirea locurilor până ce va lua judecata sfârşit.

Devotaţi:

Ion Robitu
Stan Robitu
Marin Robitu
Radu Iordache
Marin Gârboi
Dimitrie Gârboi
Grigore Amza
Gheorghe Amza

[Rezoluţie:]

Minist. de Interne

In original D-lui Prefect de Dolj a cerceta şi a ne da relaţie de împrejurări când va înapoia şi aceasta.

p. ministru,
Fălcoianu

n. 114 1875 Ian. 14.

[Rezoluţie:]

N. 331 Primit 24 Ianuarie 1875.

Prefectura Judeţului Dolj

D. Subprefect de Jiu de jos va cerceta şi ne va da relaţiuni detailate de împrejurări deodată cu înapoierea petiţiei în termen de zece zile.

P. prefect,
Sărăianu

N. 80
1875 Ianuarie 16.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15, f. 2.]

---

[1]) Data înregistrării.

[Filioara,] 20 Ianuarie 1875

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori domicilaţi în comuna Filioara, văzându-ne constrânşi atât cu plata dărilor, către Stat, cu nevoile noastre zilnice, *cât şi cu o mare sumă de bani, cu care ne-a încărcat D. Vasile Albu, ca rămăşiţă dela un zapis de munci pe moşia Bahna,* ce avusesem cu D-lui pe timp de cinci ani, a cărui termen a expirat în toamna trecută, *am mers la D-nul M. L. Adamescu, arendaşul moşiei Topolita,* rugându-ne a ne îngădui la nevoile noastre; D-lui consimţind, am şi făcut, cu condiţiuni priincioase, pentru noi un zapis de munci pe termen de cinci ani, începători dela primăvara viitoare. Prin acest zapis, nu numai că suntem asiguraţi de dările către Stat, de nevoile noastre şi de banii ce ne cere Dnul V. Albu, dar avem şi înlesnire ca să ne putem munci şi ogoarele noastre, ca să nu fim strânşi de nevoie şi viitor a cumpăra pâinea cea de toate zilele, din târg, cu preţuri peste puterile noastre.

Am depus, primăriei de Filioara, zapisele spre a le întări după legea muncilor agricole, însă Consiliul Comunal, ţinând mai mult seama de interesele D-lui Vs. Albu, decât de lege şi dreptul nostru prin Decizia nr. 5 din 13 Ianuarie 1875 ne *respinge legalizarea* sub cuvânt că din angajamentele ce avusesem cu D-l Albu la moşia Bahna ne-ar fi rămas o rămăşiţă şi că acea rămăşiţă ar trebui s'o muncim în decursul altor cinci ani peste cei ce am nuncit după zapisul, ce avusesem.

Deciziunea consiliului comunal, fiind lovitoare, atât în legea muncilor agricole, cât şi în drepturile noastre, *am apelat'o tot astăzi* la Comitetul Permanent, încă văzând că Preşedinte al acelui comitet se află D-nul Manolache Albu, *fratele D-lui Vs. Albu* şi temându-ne ca d-lui să nu părtinească pe fratele său, venim cu siguranţă a ne plânge şi D-voastre, D-le Ministru, contra *nedreptăţei,* ce ne-a făcut consiliul comunal, *respingându-ne legalizarea zapiselor ce i-am depus.*

Domnia Voastră, Domnule Ministru, care întotdeauna aţi ţinut seamă, atât de poziţiunea noastră, cât şi de nevoile noastre aţi căutat a ne feri de asupririle la care am putea fi supuşi, chiar cu ocaziunea modificărei legei muncilor agricole aţi susţinut ca noi să nu putem fi îngreunaţi cu munci peste putinţa noastră, atât direct cât şi indirect, deaceea prin art. III, aţi cerut ca contractul să cuprindă condiţiunile stipulate între părţile contractante, iar in art. IV aţi cerut ca nici o tocmeală de munci agricole să nu se poată face mai mult de cinci ani, prin urmare tot ce răsare, peste contract ca prisosinţă, peste cinci ani nu poate fi obligatoriu pentru noi, nu putem dar a fi siliţi a munci D-lui Albu, decât în decursul a cinci ani ce au expirat, orice rămăşiţă trebue s'o plătim în bani, după cum *rezultă din art. 22* din lege, cceeace am şi făcut dovadă [cu] suplica noastră aflată în primărie.

Consiliul Comunal, refuzându-ne legalizarea zapiselor făcute cu D-nul Adamescu, ne obligă indirect a munci D-lui Albu, sub pretext de rămăşiţe, nu alţi cinci ani, peste contract, care a expirat, ci pe toată viaţa noastră şi astfel legea muncilor agricole în mâinile consiliului comunal, ar deveni o literă moartă şi noi nu am mai putea scăpa pe vejnicie de acei arendaşi care profitând de neştiinţa noastră, ne-ar arunca, pe fiecare an în socotelele noastre, rămăşiţe provenite nu din cauza nemuncei noastre ci sub cuvânt că ne-a înlesnit cu hrana care a pus'o în socoteală cu preţuri înzecite; din asemenea împrejurări, un contract pe cinci ani, după cum a fost acel al D-lui Albu, ar deveni fără sfârşit şi noi am fi reduşi ca şi la stare de robie.

Voinţa D-voastră, D-le Ministru, a fost ca noi să fim feriţi de asupriri şi să facem numai munci cuprinse în contract, pentru cinci ani, iar restul să-l plătim în bani.

Rămăşiţa ce ne cere d-nul Albu şi pe care o sprijină consiliul comunal nu curge din pricină că noi n'am muncit, căci am muncit cinci ani neîntrerupt, fără să putem măcar căuta de casele şi pământurile noastre încât am rămas săraci; acea rămăşiţă este din încărcături, aruncate asupra noastră; noi nu ne-am dat în lături; ne-am dus la primărie, după cererea d-lui Albu şi i-am depus banii în sumă cât ne-a cerut, numai să scăpăm, însă la termen, d-lui nu a venit; prin urmare consiliul comunal nici dintr'un punct de vedere nu era îndrept a ne respinge zapisele şi a patrona pe D-nul Albu în contra legei.

In faţa acestora venim cu lacrămi a ne ruga D-le Ministru, să desfiinţaţi hotărârea Consiliului Comunal şi să porunciţi a ne legaliza, după lege zapisele cu D-nul Adamescu, care sunt în priinţa noastră; D-voastră ca părintele nostru, nu veţi lăsa să fim asupriţi şi sărăciţi căci nădejdea ne este numai la Domnia Voastră care întotdeauna ne-aţi ocrotit. N'am consimţit niciodată a face munci D-lui Albu, ci din contra prin suplica dela primărie, l-am chemat să primească bani, prin urmare zicerea cuprinsă în Jurnalul consiliului comunal, că am fi recunoscut a face rămăşiţe de bani în muncă, nu este exactă, căci dacă am fi făcut o asemenea consimţire, fără îndoială că am fi eliberat contract D-lui Albu.

Pentru ca să puteţi da hotărîrea D-voastră în cunoştiinţă de acte, cu respect vă alăturăm deciziunea consililului comunal.

Binevoiţi, vă rugăm D-le Ministru, a primi încredinţarea profundului nostru respect şi devotament.

+ lu Th. al lui Ştefan	+ lu Th. a Oţeleai
+ Gh. Buhosu	+ Niculae Lazăr
+ Niculae Gr. Thodiresci	+ Vs. D. Iordache
+ Gav. Pascariu	+ Casandra lui Grigore
+ Gr. Iacob	+ Th. a Magdalini
+ Ion a Marinei	+ Chirilă Ichim
+ Ion Duba	+ Gavril Sevoi
+ Pavel al Marinei	+ Gh. Trifan
+ Niculae Gav. Bodrou	+ Zamfirache Zugravu

+	Gherasim Iordache	+	Niculae Cotarlă
	Gh. Nicu	+	Alexandru Vântu
+	Gr. Strugriu	+	Lazăr a Solomiei
+	Dascălu Andrei	+	Ion Şerpoi
+	Chirilă Nechea	+	Marinca lui Vs. al Năstasei
	D. Dominti		

[Rezoluţie: Se va trimite o copie, după aceasta, Prefectului, şi i-se va scrie ca să o pună în desbaterea comitetului în prezenţa sa şi decizia ce va lua să o comunice M[inisterului] pentru ca el la rândul său să vadă dacă acea decizie este în conformitate cu legea.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4674-Neamţ 13/22, f. 6, 20.]

22

[Crăcăoani,] 26 Ianuarie 1875

Proces-Verbal

Astăzi anul 1875, Ianuarie 26 zile,

Subsemnatul Colonel Gheorghe Roznovanu, Prefectul Judeţului Neamţ, conform însărcinării puse de Domnul Ministru de Interne prin rezoluţia Nr. 17 dela 3 Ianuarie anul curent, pe suplica locuitorilor: Simion al lui Constantin Năstase, Sandu Miron, Gheorghe Bilbor, Simion Ghemeş, Anton Ivancu, Dumitru Manea, Niculae Toader Antohi, Ion al lui Toader Antohi, Gavril al lui Gheorghe Ioniţă, Ioan Magu, Constantin al lui Vasile a Nichitei, Vasile Manolache, Gheorghe Doroftei, Ion Toader Leonte, Gavril Neagu, Dumitru a lui Ion Ştefan, Ioan Rusu, Aniţa lui Gheorghe a lui Gavril, Văduva lui Toad. Nas. a Nichitei şi Ioan Dumitru Antohi, din cătunul Ghiudăoani, comuna Crăcăoani plasa Piatra, tânguitoare contra dlui Vasile Albu, posesorul moşiei Bahna, pentru angajament agricol, încărcare, maltratare şi altele.

Fiind al 2-a termen de fapt, pentru constatarea celor reclamate, după procesul Verbal, încheiat la 19/31, a curentei în faţa locului şi fiind adunaţi reclamanţii, afară de Vădana lui Toader Vasile a Nichitei, asemenea fiind faţă şi pârâtul în camera Primării Crăcăoanii, intrând în cercetarea tuturor punctelor reclamate precum şi observând răfuelele făcute în fiecare an după angajamente şi conform dispoziţiunilor Legii muncilor agricole, am constatat următoarele:

In anul 1871, cu două zapise scrise în condica tocmelilor agricole, a desfiinţatei comuni Grumăzeşti, plasa de Sus, unde până la modificarea legii comunale a făcut parte la N 3 şi 28, au fost angajaţi suplicanţii, împreună cu alţii, a face munci agricole, prăşilă, secere şi coasă pentru banii luaţi şi care aveau să primească, la finele a trei ani, care expira în toamna anului 1874; în acest interval numiţii locuitori pe lângă că n'au fost următori a-şi face complet munca ce erau obligaţi a face fiecare după angajament, dar apoi, unii nici n'au venit la muncă, încât şi acea analogie, ce îi unea prin anganjament sunt chezaşi

unul pentru toţi şi toţi pentru unul, a rămas, fără îndoială şi acelora munca, tot asupra lor ca să o facă; precum şi în intervalul acestor trei ani, având necesitatea de hrană la munci şi altele, au luat pâine şi banii, tot acontul muncii, care negreşit urmează a fi achitaţi odată cu rămăşiţa angajamentelor şi a repartiţii pentru acei ce n'au lucrat în anii următori.

2. Pâinea dată suplicaţilor, — după cum din partizele de daraveri între locuitori cu D-nul Albu, am constatat că n'a fost dată mai scump decât 7 lei 20 par, şi 8 lei, cursul pieţei vechi de fiecare stambol, preţuri care chiar din arătarea suplicanţilor, am constatat că a existat în anii 872, 873, 874 şi sunt mai mici decât preţurile curente ale pieţei Neamţ şi Piatra.

3. Făcând răfuirea fiecărui reclamant în parte, pentru fiecare an, de toate muncile făcute şi luaturi, am constatat că asupră-le figurează datoria mai jos lămurită în care intră şi rămăşiţele din angajamentul primitiv, deosebit datoria din nefacerea muncii după tocmeală, după expertize, făcute conform cu legea muncilor agricole şi anume:

Rămăşiţe din angajament şi luaturi pentru munci		Datorie din nefacere munci după angajament		
Lei	Parale	Lei	Parale	
143	20	54	16	Simion Constantin Năstase
174	20	86	6	Sandu Miron (N. a lui Gavril)
245	35	84	—	Gheorghe Bilbaru
311	22	42	—	Simion Ghemeş
237	9	22	5	Anton Ivancu
119	3	—	—	Dumitru Manea
296	19	36	—	Niculae T. Antohi
299	29	36	—	Ioan T. Antohi
235	2	—	—	Gavril a lui Gh. Ioniţă
231	5	30	—	Ion D. Moga
247	20	36	—	Constantin N. a Nichitei
255	21	30	—	Vasile Manolache
333	31	—	—	Gheorghe Dorofeti (Toader Dumitraşcu)
302	3	30		Ion Toader Leonte
315	26	90	—	Gavril Moga
217	5	—	—	Ion Rusu (puncea)
259	17	30	—	Dumitru Ion Ştefan
84	7	—	—	Aniţa lui Gheorghe sin Gavril
4309	14	606	27	total

Totalul datoriei ce figurează asupra numiţilor mai sus care au fost faţă în ziua termenului, şi din care datorie suma de 606 lei 27 par. rezultă din nefacerea angajamentului după tocmeală conform cu legea muncilor agricole, trebue a primi d-nul Albu, bani, în natură urmărindu-i pe calea legală cât pentru cealaltă datorie în care este şi rămăşiţa din primitivul angajament şi pe

pâinea luată în timpul muncii, conform obligaţiei, trebue a fi îndatoraţi să facă în cursul anului curent, sau viitor, lucru până la achitare.

4. Asupra reclamaţiei de maltratare, am constatat din arătarea, tot a numiţilor, dela punctul al 3-a că n'a fost altfel, decât că sărbătorile îi oprea de a se duce la casele lor, ţinându-i la Casa Posesiei, urmare care era în favoarea lor, căci ar fi trebuit totdeauna să piardă două zile de lucru, pentru una de sărbătore.

Alte maltratări n'am constatat, că să fi suferit nici unul.

5. Intre reclamanţi, Ion al lui Dumitru Antohi, deşi a avut angajament cu toate acestea, în tot timpul de trei ani n'a fost la muncă şi prin urmare nefăcându-şi obligaţiunea, nici nu putea să reclame.

6. Dintre reclamanţii care au lucrat după angajament este şi Văduva lui Toader Năs. a Nichitei care însă nu s'a prezentat la constatare.

7. Nici unul dintre suplicanţi n'au contestat, datoria arătată la punctul al 3-a, *ceeace probează că dânşii sunt numai învăţaţi şi agitaţi, de alţii,* care având nevoie de munci agricole şi poate cu preţuri mai avantajoase caută de a-i îndemna la reclamaţii, de natura acesteia căci unii din reclamanţi au arătat că ei nu s'au jelit nici de maltratare nici de preţul cu care li s'a dat făina de păpuşoi.

Despre rezultatul acestor constatări, încheind-se prezentul proces verbal în original se va înainta D-lui Ministru de Interne, odată şi cu înapoierea petiţiei, recomadată spre cuvenită deciziune.

Prefect,
Colonel Răznovanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4764 Neamţ 13/2, f. 3, 23.]

23

[Ghindăoani,] 27 Ianuarie 1875

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori din cătunul Ghindăoani, comnua Crăcăoani, din Judeţul Neamţ, cu lacrimi venim a vă mulţumi pentru că ne aţi ascultat plângerea noastră, contra asuprirei ce suferim dela domnul Vasile Albu.

Domnul Prefect, intrând în răfuială, în adevăr a constatat că am fost încărcaţi cu o sumă mare în răfuiala D-lui Albu, şi astfel a făcut reducere în dosul fiecărei ţidule ce păstrăm.

Venim din nou, Domnule Ministru, a vă ruga ca spre a ne putea scăpa cu desăvârşire de asuprire să binevoiţi a ordona să ne primească banii pentru rămăşiţa ce au constat asupra noastră, ca astfel să putem fi slobozi a ne angaja pe unde vom putea găsi mai priincios pentru noi, că nu ţinându-ne îngăimaţi să cădem în grele datorii şi să fim reduşi în stare a nu putea plăti dările către stat şi a ne îngriji de zilnica hrană, fiindcă noi acuma chiar şi suntem executaţi

de dări, ameninţându-ne că dacă nu le vom plăti până în trei zile, avem să fim fără voia noastră angajaţi pe alţi ani la Dnul Vs. Albu, ceeace ne-ar aduce din nou în sărăcie, căci deabia am mântuit zapisul ce avusesem cu numitul.

Apelăm la mila Dvs., Domnule Ministru, şi vă rugăm cu umilinţă nu ne lăsaţi a fi sărăciţi şi robiţi către Dl. Albu.

Binevoiţi vă rugăm a primi profundul nostru respect şi devotament.

+ Eu Sandu lui Niron
+ Eu Gavril Moga
+ Eu Simion al lui Const. Năstase
+ Eu Gheorghe Bilbor
+ Eu Anton Ivoncu
+ Eu Dumitru Manea
+ Eu Thoader Leonte
+ Eu Gavril al lui Ioniţă
+ Eu Constantin a Nichitei
+ Eu Moga Ion
+ Eu Vasile Manolache
+ Eu Gheorghe Dorofeti
+ Eu Dumitru lui I. Ştefanache
+ Eu Ion al lui Thoader Antoci
+ Eu Niculai a lu Th. Antoci
+ Eu Aniţa lui I. Gavril
+ Eu Vădana lui Aruşti
+ Eu Simeon Ghemeş

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4764. Neamţ, 13/22, f. 1.

24

[Cuşmir,] 20 Februarie 1875

Inscris

Subsemnaţii locuitori din Comuna Cuşmirului am rămas datori bani la D. Constantin Scafeşiu, arendaşul acestei moşii şi neavând să-i dăm, ne-am rugat de Dumnealui să binevoiască a ne aştepta de astăzi până la finele lunii lui August, anul curent, când atuncea negreşit vom răspunde de toată datoria ce se înseamnă mai jos la numele fiecăruia. La caz însă de nu vom răspunde de bani la arătatul termen, vom plăti fecare câte zece franci pe fiecare zi de întârziere; această clauză, va urma până la achitarea a toată datoria.

Ne îndatorăm, cei subscrişi, ca pentru facerea de bine, ce D-sa astăzi ne-a înlesnit, cu termenul mai sus arătat, vom secera, lega clăi şi căra la aria D-sale, câte un pogon de grâu sau rapiţă, socotit la fiecare 25 franci, câte un pogon drept dobândă.

Ne obligăm ca la data ce ne va vesti D-lui, prin omul D-sale, fără nici o zăbavă vom merge la pogoanele de secerat; la cazul însă când nu vom merge la prima chemare ce ni se va face, atunci fără nici o expertiză şi fără nici un apel de judecată vom despăgubi pe D-lui cu 800 oca grâu sau rapiţă socotit în bani 40 franci suta de oca, care bani îi vom răspunde tot la finele lui August anul curent, şi pentru asigurarea D-sale am garantat unul pentru altul, toţi pentru unul şi unul pentru toţi; tot deodată am rugat şi pe D-nul Primar respectiv de a legalizat acest înscris conform legii şi noi cei ce avem ştiinţă de carte ne-am scris singuri iar cei ce nu au ştiinţă de carte ne-am subscris prin condeiul scriitorului al acestui Inscris şi noi drept subscriere am tras cu degetul la numele noastre.

472 bani 53 Mitrache N. Chrigel am rămas dator patrusuteşaptezecidoi, bani 53.

82—60 Niţă Chiriguţi — Idem
79—50 Dinu Florea Drăgomiroiul
148 Stancu M. Buică
264—15 Marin St. N. Rogojină
170—45 Preda Oreviceanu
119—40 Dinu Florea Pătrăşcuţ
94—25 George Celcovan

Primăria Comunei Cuşmiru

Cu acest act prezentându-se înaintea noastră cei subscrişi într'însul şi declarând că este dat de bună voe din parte-le au cerut legalizarea atât oral precum şi în scris prin petiţiunea adresată la No.... formată conform legii timbrului pe care bază se legalizează spre valoare.

Primar,
(ss) Brătan Boagiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761 f. 10. Copie.]

25

[Craiova,] 22 Februarie 1875

Nr. 1721

Domnule Ministru!

La apostila D-voastră N. 114 pusă asupra alăturatei petiţiuni dată de opt indivizi din Comuna Valea Stanciului, am onoarea a vă supune cu respect la cunoştinţa D-voastră Domnule Ministru că acei indivizi sunt omorâtorii lui Carianopol, proprietarul moşiei Greceşti. Ei au ridicat grâul fără a da dijmă cuvenită şi după reclamaţia proprietarului s'a dispus a se da dijma. Impotrivindu-se autorităţei şi ameninţând cu moartea pe proprietar s'au dat judecăţii ca turburători.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Director, Marin — Prefect, Logadi

[Rezoluţie:] La dosar Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 1.]

26

Bucureşti, 27 Februarie 1875

Dlui Prefect al Judeţului Vaslui

Dnul T. V. Ursulescu, prin petiţia înregistrată la Nr. 430 reclamă contra Dlui Subprefect al plasei Racova, şi primarului comunei Doagele, care n'au

voit, cu toate ordinele primite dela Dvstră, a executa toamna trecută pe locuitorii acestei comune la îndeplinirea angajamentelor lor pentru munci agricole. Trimiţând Dvs. copie după menţionata reclamaţie vă invit Dle Prefect a vă informa şi dacă arătările Dlui Ursulescu vor fi adevărate pe deoparte pentru această primă dată veţi amenda cu o jumătate leafă, pe o lună, atât pe subprefect cât şi pe primar, iar pe dealta veţi lua severe măsuri pentruca pe viitor să fie executate acele munci agricole ce ar fi făcute conform legei.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4769 Vaslui 13/29 f. 2. Telegramă Copie.]

Anexă la doc. Nr. 26

Inreg. Nr. 430
26 Feb. 1875

Domnule Ministru,

Ca român domiciliat în districtul Tutova am profesiunea de arendaş al moşiilor Chiţcani şi Puntişeni, din acel judeţ Tutova; interesul arendării reclamând necesitatea de a angaja locuitori pentru facerea de munci, am numărat o însemnată sumă de bani locuitorilor din comuna Doagele jud. Vaslui plasa Racova bazat pe formale obligaţiuni ce mi-au eliberat şi care le posed, deosebit apoi de aceasta, după invitaţiile prin scrisori ale Dlui Primar, din acea comună şi ale Dlui Subprefect, am mai răspuns şi alţi bani pentru plata dărilor lor numai pentru a nu mai avea nevoie ca să se oblige în urmă către alte persoane, cu toate acestea deşi am dat bani dar în realitate, nu am putut avea niciun rezultat, numai din cauza Dlui Suprefect Costache Isăcescu şi a Dlui Primar al acelei comune, căci aceşti Domni în loc a îndatora pe numiţii locuitori ca să împlinească a face muncile în luni de zile, la plug în toamnă, după cum sunt obligaţi şi după reclamaţiunile ce am adresat, din contră mi-au lăsat muncile mele nefăcute şi pe numiţii datornici i-a dat a face muncile la diferite persoane m-am tânguit, Dlui Prefect de Vaslui, în mai multe rânduri, despre toate aceste persecuţiuni.

Dnul Prefect a dat cele mai serioase ordine dar în zadar a fost totul fiindcă numitul Subprefect nu a voit a da nici o considerare ordinelor şi prin urmare nici locuitori nu mi-au dat la munca plugului în toamna anului contenit şi nici nu a voit a aplica legea agricolă după cum a fost ordonat de Dl Prefect; cu un cuvânt, din aşa împrejurare, dovedită numai din reaua voinţă a Dlui Subprefect Isăcescu, mie mi s'a cauzat o simţitoare pagubă în interesul agriculturei, fiindcă zişii locuitori ce datorau a face zile la plug nu au fost următori stându-mi plugurile în nelucrare, din luna Septembrie şi până la finele toamnei,

Domnule Ministru nu voi putea zice că nu avem legi, dar ce folos avem de ele, dacă nu se respectă chiar însuşi de funcţionari şi noi românii ne pierdem averile numai din cauza abuzurilor ce comit unii din funcţionari—precum am suferit şi sufăr din partea numitului Subprefect.

Astfel fiind, vă rog, Domnule Ministru să binevoiţi a regula sau orânduirea unei anchete, ori în fine să faceţi de a numai fi lovit în interesele agricole şi numiţii locuitori să se execute la facerea muncilor după obligaţie, cele puţin măcar acum pentru primăvara viitoare.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei stime şi respect ce vă păstrez.

T. Ursulescu

[Rezoluţie:] Se va pune timbru şi se va comunica apoi în copie d Prefect de Vaslui, cu invitare că dacă cele aci expuse sunt adevărate, pe deoparte pentru astă primă dată va strefui, cu jumătate din leafă pe o lună, atât pe subprefect cât şi pe primar iar pe dealta va lua aspre măsuri pentruca pe viitor să fie executate actele de munci agricole ce vor fi făcute conform legii.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4769 Vaslui 13/29, f. 1.]

27

[Bucureşti,] 6 Martie 1875

Nr. 4009

Am onoarea a transmite Dv. cu aceasta în original reclamaţiunea înregistrată la No. 504 ce a supus onor Domnitorului Dl. arendaş I, P. Theodoru prin care reclamă contra D-lui prefect Logadi pentru nelegalizarea unor învoeli făcute cu locuitorii comunei Ciuperceni şi pentru diferite ameninţări, rugându-vă Dle Ministru ca să binevoiţi a comunica cazul Procurorului general spre a face o anchetă şi rezultatul cercetărilor să fie supus ministerului.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 4.]

28

[Bucureşti], 6 Martie 1875

D. I. P. Theodoru arendaşul Ciupercenilor, printr'o petiţiune către M. Sa Domnitorul şi pe care a publicat-o în Jurnalul Românul, arată că Dv. aţi refuzat a-i legaliza nişte învoeli cu locuitorii până ce va declara că va vota la viitoarele alegeri pentru candidatul guvernului şi că acum câteva zile aţi fi declarat în Casinul Iancy în auzul tuturor, că veţi bate la spate pe alegătorii colegiului I care nu vor vota după cum veţi zice Dv.

Arătaţi-mi toate înprejurările acestei plângeri.

Ministru,
L. Catargi

S'a expediat.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 6759 Dolj 13/15 f. 3. Telegramă.]

29

[Bucureşti,] 8 Martie 1875

Domnule Ministru,

E foarte trist, Domnule Ministru, a mă vedea aşa de greu izbit în arendarea acelei nenorocite moşii Lumaşu din Districtul Dolj pentru care mă aflu numai sechestrat şi urmărit pentru plata arenzii ei — din a cărei venit cel ce nu este decât numai pogonitul viilor şi pentru care în neprecurmate şi nenumărate rânduri v'am reclamat şi după un şir îndelungat de desbateri în cele din urmă aţi decis, ordonând onor Administraţiunii Locale de Dolj a-mi împlini câte 9 sfanţi pe pogon iar pentru restul până la 2 galbeni a-i reclama prin justiţie.

Dar ce veţi zice Domnule Ministru când veţi cunoaşte că şi această ultimă decizie a D-mnei voastre zace în amorţire din partea zisei Onor Administraţiuni de Dolj, amânându-mă într'o zi într'alta fără nici o împlinire despre care nu îmi rămâne decât a alerga din nou la D-voastră, rugându-vă respectos a ordona cu mai mare seriozitate pentru grabnica îndeplinire, căci mă aflu cu totul izolat în urma celor descrise mai sus.

Primiţi omagiile cu tot respectul ce vi-l datorez.

sem. P. Colonel N. Holban arendaşul moşiei Lumaşu din Distr. Dolj.

Dl. Simonide

[Rezoluţie:] In original D-lui Prefect de Dolj a ne da relaţii detailate de împrejurări, când va înapoia şi aceasta.

p. Ministru,
Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 38.]

30

[Vaslui,] 10 Martie 1875

Inreg. Nr. 4842

Domnule Ministru,

Drept rezultat ordinul Dvoastră No. 3474, am onoare a vă comunica că după arătările făcute în privinţa muncitorilor reclamaţi de Dl Teodor Ursulescu, s'a constatat că asemenea muncitori au fost în mai multe rânduri executaţi şi chiar trimişi la maşina Dlui Ursulescu; însă unii dintre dânşii au reclamat la procuror că ar fi fost rău trataţi şi acea reclamaţiune s'a recomandat Dlui Primar al comunei Doagele spre a cerceta cauza iar ceilalţi protestează de a se mai duce ori după care împrejurare, stând chiar şi dosiţi.

Totdeodată vă supun respectos, la cunoştinţă că acele reclamate de Dnul Ursulescu, sunt nedrepte, căci subscrisul este personal încredinţat despre concursul leal ce Dnul Subprefect respectiv a dat în cazul de faţă.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredinţarea prea deosebitei mele consideraţii.

Director, Manaru

Prefect, D. J. Donici

[Rezoluţie:] Se va răspunde Dlui Prefect că dacă Dnul Ursulescu a făcut asemenea vexaţie, Dsa urma să-l dea judecăţii şi pe viitor să ia măsuri a nu se mai urma asemenea necuviinţe.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4769 Vaslui 13/29, f. 3.]

31

Bucureşti, 22 Martie 1875
No. 3545

Domnule Ministru,

După mijlocirea din adresa Dv. No. 4009, însărcinând pe procurorul General al Curţii de Apel din Craiova ca să facă o anchetă în privinţa celor reclamate de Dl. I. P. Theodoru contra Dlui Prefect Logadi, am primit acum din parte-i raportul No. 2016 prin care îmi comunică rezultatele anchetei ce a făcut.

Precum veţi vedea şi Dv. din acest raport pe care vi-l înaintez în copie, după cercetările făcute, nu rezultă vreun fapt calificat de lege crimă sau delict în greutatea Prefectului. Prin urmare, acest Minister, fiind cu totul necompetent în privinţa celor reclamate în contra Dlui Prefect, rămâne ca Dv., să luaţi măsurile ce veţi crede de cuviinţă.

Primiţi, vă rog Dle Ministru, asigurarea distinsei mele consideraţii.

Şef Secţiunii, C. Aronescu

Ministru, Al. Lahovari

[Rezoluţie:] 29 Martie. Se va face un comunicat care se va publica în Monitor încât priveşte ancheta D-lui Procuror.

In cât priveşte întărirea contractului se va telegrafia Dl. Prefect, ca să dea ordin primarului ca, convocând Consiliul Comunal şi fiind zapisele conform legii tocmelilor, ca să nu îngădue clause precum sunt în contractul de care se face menţiune, să-l întărească, bineînţelegându-se că clausele ilegale puse în acest zapis să se scoată.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15 f. 6.]

Anexă la doc. Nr. 31

Raportul Procurorului General Curtea de Apel Craiova sub No. 2016 către acest Minister.

Insărcinat fiind de Dv. prin ordinul No. 2831 a cerceta dacă este adevărată plângerea Dlui I. P. Theodoru adresată Inălţimii Sale Domitorului contra D-lui Prefect Logadi

Am ascultat pe numiţii, pe persoanele ce ambii mi-au propus, ca martori în susţinerea şi combaterea acelor pretinse am întrebat mai multe persoane din diferite clase ale societăţii, am voit să aflu mobilul reclamaţiei de faţă; din toate, am descoperit în loc de probe şi partizani ai Dlui I. P. Theodoru, o indignare şi regret general pentru născocirea pretinselor fapte asvârlite cu multă uşurinţă asupra Dlui Logadi; iar mobilul este: I) ura şi pasiunea ce deja domina pe D. Theodoru, din cauză că, voind să cutreere străzile Craiovei cu o locomobilă de arat şi transport şi să apese pe locuitori prin învoeli cu totul stranii, Dl. Logadi, îl oprea şi II) lea din îndemnul inamicilor Dlui Logadi care se pretind şi autorii petiţiunii în chestiune, după informaţiile ce le am.

Plângerea Dlui I. P. Theodoru se rezumă în aceste pretenţiuni:

a) că în ziua de 17 Februarie, Dl. Logadi pe când se găsea la Prefectură în camera sa, i-a refuzat legalizarea învoelii agricole dela moşia Ciuperceni sub cuvânt că i-ar fi pretins votul pentru noile alegeri.

b) că Dl. Logadi ar fi ameninţat în Casinul Iancy pe alegătorii din colegiul I cu expresia «îi va bate» dacă nu vor da votul lor pentru candidatul ce va propune.

Din cercetările ce am făcut, am onoarea a vă supune la cunoştinţă următoarele împrejurări:

a) asupra primei petiţii:

Dl. Prefect Logadi în urma rugăciunii ce i s'a adresat de căte Comitetul Permanent şi în vederea economiei de lemne, a părăsit Cabinetul Dsale fiind prea spaţios încă dela sfârşitul lunii Ianuarie şi lucrează în aceeaşi cameră cu Directorul.

In ziua de 17 Februarie a.c. pe când Dl. Logadi lipsea dela Prefectură, I. P. Theodoru se prezentă în camera Dlui Director cu o petiţie şi un concept de învoială reclamând contra Primarului comunei Ciuperceni că-i refuză legalizarea învoelii.

Dl. Director neluând nicio măsură în privinţa acestei reclamaţii până la venirea Dlui Prefect, numitul Theodoru se retrage.

La 21 venind iar Dl. Theodoru, găseşte pe D. Prefect şi Director fiind prezenţi D-nii A. Economu membrul Comitetului Permanent şi pe D. Paciurea inginerul judeţului în faţa cărora Dl. Director prezentă Dlui Prefect suplica Dlui Theodoru, pe care citind-o îi răspunde «că asemenea plângere trebuia să fie adresată Comitetului Permanent».

In urmă, de curiozitate şi în prezenţa tuturor dă citire condiţiunilor din conceptul de învoială şi se opreşte asupra art. 10 care este redactat în modul următor: «şi pentru acestea eu îmi rezerv dreptul ca la caz când vreunul din locuitori nu se va purta bine cu oamenii mei sau nu-şi vor îndeplini datoriile cu exactitate, a-i depărta după moşie după adunarea recoltei anului şi în urma unei constatări prin proces verbal al autorităţii comunale, fără nici o judecată şi fără a avea vreo pretenţie asupra-mi, şi ori care dintr'înşii se va prinde cu

produse sau fructe furate sau asemenea fără a fi dijmuit, aceluia îi voi lua de contrabandă tot ce va avea în astă moşie fără nicio judecată ».

In fața acestei condițiuni care conține echivocități şi clauze penale puse în aplicațiune, ar fi prea împovărătoare şi inumane, Dl. Logadi zice: « că chiar dacă acel concept ar fi în regulă totuşi Primarul trebue să refuze legalizarea învoelii, fiind contrarie dispozițiunilor ar. XV din lege a tocmelilor şi ordinului Dlui Ministru de Interne sub No. 5249 din 31 Martie 1873.

Terminând, îl consiliază că ar fi echitabil şi moral a scoate asemenea clauze neauzite.

După o discuție de o jumătate de oră, Dl. Theodoru, convine a face oarecari modificațiuni şi luând actele ce prezentase Dlui Director în ziua de 17 pleacă. Nici o vorbă ofensatoare pentru Dl. Theodoru nu s'a petrecut cu această ocazie.

La 25 acea lună D. Theodoru se prezintă iarăşi la Prefectură cu petiția şi conceptul despre care s'a vorbit mai sus petiția se înregistrează la No. 337, iar conceptul observându-se de D. Prefect şi observând că nu s'a făcut modificările vorbite, pune rezoluția următoare:

« Se recomandă Dlui Subprefect suplica de față spre a o recomanda Primarului şi să confirme legii» iar după insistența Dlui Theodoru i se dă înapoi. De această măsură a Dlui Logadi, se supără şi începe a vorbi cu tonul tare pentru care s'a invitat să fie mai respectos şi să nu uite localul unde se află; retrăgându-se a declarat că va reclama.

Din cele expuse mai sus rezultă:

I) In ziua de 17 Februarie fiind constatat că cabinetul Dlui Prefect era închis şi neîncălzit încă mai de înainte, iar suplica cu conceptul de învoială, că, s'a prezentat Dlui Director precum însăşi mărturiseşte, apoi nici că se poate presupune că D. Theodoru ar fi avut vreo convorbire cu D. Logadi care în acea zi nici că venise la Prefectură şi prin urmare este inexact că s'a pretins Dlui Theodoru votul, mai cu seamă că după declarațiunile mai multor persoane şi a martorilor propuşi de D. Thedoru se vede că D. Logadi nimănui şi nici Dl. Theodoru nu s'a încercat a-i forța conştiința.

II) Din conversația ce a avut-o în ziua de 21 şi 25 Februarie, rezultă că Dl. Prefect nu i-a refuzat aprobarea învoelii deoarece:

a) Nu era competentă să primească sau să refuze o învoială, fiind de resortul Comitetului Permanent.

b) că, chiar de ar fi trecut peste competența sa totuşi nu era o învoială în regulă subsemnată de ambile părți ci numai de Dl. Thedoru precum se vede din originalul concept anexat.

c) şi că, dacă era o învoială în regulă, totuşi avea condițiuni inumane .... şi prohibite de art. XV din legea tocmelilor agricole. In aceste considerațiuni, nici o altă observațiune nu a întâmpinat Dl. Theodoru decât aceea scrisă mai sus.

II Asupra secundei pretenţiuni.

Intr'una din serile lunei Februarie, pe când se găseau în Caziul Iancy D-nii N. Zotreanu, G. Săulescu, N. C. Pişeacov şi P. Petrescu convorbind împreună, se prezentă Dl. Colonel Logadi şi se opreşte lângă numiţii care stau în picioare spre uşa intrării.

Intre alte discuţiuni, s'a vorbit şi în privinţa unor contestaţii şi a alegerilor viitoare în modul cel mai familiar şi amical. Cu această ocazie Dl. Logadi le spune că va combate opoziţia în Colegiul II-lea, III-lea şi al IV-lea fără însă a vorbi şi de colegiul I-iu din care făcea parte Dl. I. P. Theodoru.

Prin urmare, chiar dacă cuvântul Dlui Logadi de a combate s'ar interpreta în mod judaic, totuşi persoana şi poziţia Dlui Theodoru era destul de asigurată făcând parte din Colegiul I pentru care D. Logadi nici că şi-a manifestat opiniunea, precum rezultă din declaraţiunile unanime ale tuturor persoanelor care s'au ascultat de noi.

Astfel fiind, şi această a doua alegaţiune este inexactă şi lipsită de vreo probă serioasă.

Se anexează petiţia Dlui Theodoru şi actele sub No. 1 până la No. 17 inclusiv.

Primiţi, etc.

pentru conformitate, V. Doxescu

Procuror general (ss) A. Economu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 7, 8, 20. Copie.

32

[Bucureşti,] 24 Martie 1875

D-le Prim Ministru,

Ancheta D-lui Logadi s'a făcut.

Petiţia mea dată Măriei Sale a fost susţinută de 7 martori; văd că până astăzi tot ocupă Dl. Logadi fotoliul de Prefect; vă rog cel puţin înapoiaţi contractul meu original ce vi s'a trimis cu ancheta şi ordonaţi a legaliza şi a se trece în condica tocmelilor agricole conform legii; pe viitor să nu ne mai refuze Primăria legalizările şi D-nii Prefecţi să nu-şi mai însuşească dreptul a aproba contractele de muncă ce facem cu muncitorii, căci legea agricolă nu-i dă acest drept.

Astă toamnă n'am semnat un bob de grâu, acum unu mă lasă Primarul a lua pe locuitori la lucru fără contract.

Cu ce am plătesc Statului 9000 Napoleoni, pentru Ciupercenii dacă nu mă lasă să-mi muncesc moşia.

1600 familii zbiară a le face contract, şi să le dau drumul să are căci zăpada s'a luat şi eu stau în Bucureşti a implora înapoierea contractului şi autorizaţia legalizării sale.

Vă rog încăodată binevoiţi şi trataţi afacerea de urgenţă, căci mă ameninţă. şi pe mine şi pe nenorociţii de săteni cu această protecţiune o nenoricire mare

devotat,
I. P. Theodoru

[Rezoluţii;] Grabnic cu lucrările.

L. Catargi

După rezoluţia pusă de Dl. Ministru al Justiţiei sub Nr. 3545.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 5.]

33

26 Martie 1875 [1])

Domnule Ministru,

Suntem locuitori din Judeţul Vlaşca în comuna Neamţu şi Baciu, plasa Glavaciocului, proprietate astăzi a D-lui Pană Olănescu ;arendaşul acestei moşii, anume Vasilache Silelis, de origină Grec, se află în cel din urmă an al contractului de arendare, adică la 23 aprilie anul curent, şi urmează a eşi din stăpânirea moşiei. — Domnule Ministru sunt mai mulţi ani de când acest nemiloş arendaş ne exploatează sub toate felurile; acum fiind în cel din urmă an, a trecut peste toate cuvinţele ; la socotelile ce singur îşi face ne încarcă peste măsură şi nu voeşte a ţine cont nici decum de munca ce am făcut; pogoanele de muncă nu sunt pogoane, sunt aproape fălci şi D-lui le ţine drept un pogon; zilele ce i-am muncit nu voeşte a ni le ţine în seamă, între altele unii din noi fiind obligaţi a-i da câte o gâscă; ne obligă a-i plăti în bani câte cinsprezece lei una, nevoind a primi gâsca în natură, fără să fim datori din anii trecuţi la socoteală pe fiecare ne face datori cu sume însemnate. Biletele ce păstrăm fiecare, din trecut, dovedeşte aceasta, şi cu atât mai mult asupririle ce ne-au făcut în toţi anii. Ne-am speriat, Domnule Ministru de lăcomia acestui om, care a mers până aproape a da foc satului întreg; au ars mai multe case, primăria comunei şi tot ce a avut fiecare locuitor şi nici o îndestulare din parte-i nu am văzut. Alergăm la Domnia Voastră, Domnule Ministru, rugându-vă cu cel mai adânc respect să binevoiţi a ordona să vie în faţa locului un amploiat din partea Prefecturei respective, care să cerceteze faţă cu arendaşul, pe fiecare locuitor dintre noi, fiind numai cu acest chip mijlocul de a descoperi adevărul, când să fie primit din parte-ne, unul din vecinii arendaşi D. Nae Hristodorescu, care umilit de năpăstuirile ce a văzut singur, că ni se face, s'a însărcinat asta din parte-ne la socoteală, pentru lămurirea dreptului fiecăruia, şi care să formeze o listă

---

[1]) Data înregistrării.

generală cu amploiatul Cârmuirii, desluşitoare pentru adevărata datorie a fiecăruia dintre noi.

Prea plecaţi:

Obştea locuitorilor din Comunele: Neamţu şi Baciu reprezentată prin noi: Dobre Cioaba; Constantin Scutelnicu şi Alexandru Dobre.

[Rezoluţie:] Minist. de Interne. In original D-lui Prefect de Vlaşca a însărcina chiar pe Dl Subprefect respectiv a merge la faţa locului şi împreună cu primarul şi prezenţi fiind reclamanţii sau împuterniciţii lor să se socotească locuitorii, aducându-se la îndeplinire actul de învoială, fără asuprirea nici uneia din părţi dându-se Judecăţii cei care ar căuta să abuzeze de buna credinţă părţii celei-lalte. De rezultat mi se va raporta când se va înapoia şi această petiţie.

p. Ministru,

1875 Martie 26 A. Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4754, f. 21 şi 11.]

34

[Bucureşti,] 30 Martie 1875

Telegramă D-lui Prefect de Dolj

Văzând rezultatul anchetei procurorului general, în privinţa lui I. P. Theodoru, vă învit a da ordine Primarului respectiv să convoace Consiliul Comunal pentru a legaliza imediat actul de învoială, dacă va fi conform legii tocmelilor agricole, bineînţelegându-se că orice clauză ilegală trebue scoasă din acele zapise.

[Arh. St. Buc. Min. Int. Div. Adm. dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 9. Telegramă. Copie.]

35

[Craiova,] 10 Aprilie 1875

Nr. 4757

Domnule Ministru,

Printr'o învoială agricolă depusă spre legalizare de către Dl. Theodoru arendaşul moşiei Ciuperceni şi ale cărei stipulaţiuni şi echivocităţi făceau impracticabilă executarea ei, despre care am încunoştinţat D-voastră, în urma reclamaţiunii D-lui Theodoru s'a impus locuitorilor, la un aliniat, ca să plătească câte trei galbeni pogonul de vie.

Această impunere aducând vexaţiuni locuitorilor, a provocat nemulţumire.

Pentru modul cum s'a urmat darea dijmii pentru acele vii, s'au tratat prigoniri şi mai înainte. Cercetând dar dosarele Prefecturii, am onoarea a supune la cunoştinţa D-voastră istoricul chestiunii sub toate fazele prin care a trecut.

In anul 1868 locuitorii au reclamat Măriei Sale şi Onor Ministerului contra arendaşului de atunci Pişeacov că le pune mari condiţii asupra viilor, La cerce-

tarea făcută, subprefectul a constat că locuitorii după o simplă înţelegere cu foştii arendaşi până la 1863 au plătit dijmă în natură din 10 rânduri unul; că dela 1864, data promulgării legii rurale încoace, au plătit în bani darea: 14 sfanţi pogonul după învoiala înscrisă făcută cu arendaşul Tudor Coman.

Arendaşul Pişacov şi locuitorii la facerea anchetei convenind între dânşii, a rămas ca pentru anul 1868 să-i plătească de pogon 20 sfanţi şi locuitorii să-şi culeagă rodul viilor; iar de aci înainte, de nu se vor înţelege să recurgă la justiţie.

S'a supus rezultatul anchetei la aprecierea D-voastră şi s'a primit răspunsul ordinul Nr. 16.024 din anul 1868 prin care nu se aprobă regularea făcută de subprefect: că a plăti locuitorii mai mult peste învoială din trecut, statuându-se că aceasta nu este de resortul administrativ şi prin urmare să se ţină lucrurile în statu-quo.

După aceasta locuitorii au reclamat Prefecturei, că ducându-se la vii servitorii arendaşului i-au bătut, că subprefectul îl protejează şi nu liberează ordin către comună în consecinţă aceluia al Prefecturii şi al onor Ministerului. Prefectura a ordonat a nu se face vreo năpăstuire şi a se da judecăţii culpabilii ceeaice s'a şi făcut.

In 1869 August locuitorii au reclamat din nou onor Ministerului. Subprefectul după ordinul ce i s'a dat, s'a transportat la faţa locului şi a constatat că: deoarece locuitorii n'au aşezământ cu proprietatea pentru sădirea acelor vii pe care să se întemeeze şi fiindcă cea mai mare parte din ei au primit învoiala arendaşului Pişeacov, acest arendaş este în drept a trata învoieli pe considerentul că ei au avut diferite învoieli cu foştii arendaşi cu plată în bani.

Predecesorul nostru de pe atunci admite opinia subprefectului, dând ordin a se executa şi a supus-o onor Ministerului Finanţelor căruia aparţinea atunci dirijarea Domeniilor Statului cu raportul No. 7252 din 10 Septembrie 1869, dela care nu s'a mai primit un răspuns.

Acum după ordinul ce am dat la 17 Februarie trecut sub no. 2062, am primit din partea subprefectului anexatul Proces Verbal dresat de ajutorul său în faţa locului la 23 acea lună, prin care constată că actualul arendaş impune locuitorilor a plăti trei galbeni pogonul de vie.

Acestea fiind împrejurările şi având în vedere circularele Dv. No. 13.505 şi 16.647 din anul 1872, vă rog Domnule Ministru să binevoiţi a ne soluţiona D-voastră.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Director, Marin — Prefect, Logadi

[Rezoluţie:] Se va răspunde D-lui Prefect că soluţia în această chestie este deja dată, că se urmează pentru vii conform alcătuirilor ce au şi la caz când ar urma neînţelegeri între ei să menţine statu-quo şi să-i trimită înaintea justiţiei.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 29, 50.]

Anexă la doc. Nr. 35

Proces verbal

Astăzi anul una mie opt sute şapte zeci şi cinci luna Februarie douăzeci şi trei.

Noi ajutorul subprefecturii Câmpul conform cu telegrama D-lui Prefect No 2062, venind astăzi la faţa locului în comuna Ciuperceni, pentru a face constatare dacă locuitorii cu vii după această proprietate, dau otaştină în natură sau o plătesc în bani şi în prezenţa primarului acestei comuni precum şi o parte din locuitori, intrând în cercetare, se constată atât din actele ce există în primărie, precum şi din declaraţia oamenilor cu ştiinţă că aceste vii fiind din acelea ce după vechile aşezăminte respectate şi de legile în fiinţă, urmează să dea otaştina în natură, însă acum se constată că locuitorii o plătesc băneşte pogonul trei galbeni fără voia lor ci după impunerea arendaşului.

Cercetând apoi de când locuitorii plătesc această otaştină în bani, se constată că în anul 1866 au făcut această învoială a plăti otaştină în bani şi au urmat până în anul 1873; fiindcă trăgeau şi alte foloase din moşie de care astăzi nu se mai bucură şi la intrarea actualului arendaş în moşie, n'au făcut nicio asemenea învoială, rămânând a o da în natură, însă fără consimţământul lor, au fost strâmtoraţi de către arendaş şi au plătit în bani până acum.

Pentru care s'a dresat acest Proces Verbal şi în original se va înainta D-lui Prefect.

Primar, Ion M. Nedelca — Subprefect,...

Consilieri. Stan Grasu, Marin Cargeatu, Preda Delia, Radu Pârcălabu, Florea Sciligiu.

Locuitori: Marin Măciucă, Radu Măican
Iţă Casapu, Ion Sângerosu
Petre Miţoi, Dinu Mancea
Ion Casapu, P. Costantin

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 30.]

36

Craiova, 10 Aprilie 1875

Ministerul de Interne Bucureşti

Primarul Rastului legalizând fără voia noastră învoiala cu arendaşul Pişeacov acum o execută cu dorobanţi, vă rog ordonaţi suspendarea executării şi numiţi ancheta altfel spargem satul şi plecăm în Turcia unde au mai fugit încă 30 familii.

Stan Dinu vechil împuternicit din part a Rastului.

[Rezoluţie:] 11 Aprilie 1875. Prefectul va vedea depeşa şi va lua grabnice măsuri, referind şi Ministerului de rezultat.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759, Dolj 13/15, f. 32. Telegramă.]

[Drăgăneşti, 20 Aprilie 1875]

Inscris

Noi subsemnaţii emancipaţii, aşezaţi pe moşia Drăgăneşti a Domnului Nicu Lahovary, încredinţăm prin acest înscris al nostru, ca la neaparată noastră trebuinţă ce am avut de porumb pentru hrana familiilor nostre, ne-am rugat de Dlui de ne-a făcut bine împreumutându-ne cu porumb, ce se însemnează mai jos la numele noastre, în baniţe, pe care porumb ne îndatorăm să-l plătim în soroc până la Sf. Dumitru anul corent, adică la 26 Oct. 1875 cu preţul de patru lei baniţe sau lei vechi zece parale 32/40 şi cu dobânda lor legală de lei doisprezece la sută pe an, iar neavând bani să-i dăm Dsale la numitul soroc de mai sus, atunci vom fi îndatoraţi a-i plăti Dsale, zişii bani cu dobânda lor prin muncă, întocmai după condiţiile înscrisului de muncă agricolă, ce avem cu Dsa din anul 1872 din 21 ale lunii Aprilie, înregistrat în condica de tocmeli agricole a Consiliului Comunei Drăgăneşti sub Nr. 121 şi pentru întocmai siguranţa Dsale i-am dat acest înscris al nostru, prin care garantăm unul pentru altul şi toţi pentru unul şi neştiind noi carte ne-am iscălit prin scriitorul comunei noastre şi noi am pus degetul la numele nostru, rugând şi pe onor. Primăria respectivă de a ne-a legalizat, ale noastre iscălituri după regulă.

20 Apr. 1875

Urmează 66 semnături pentru 1.640 baniţe porumb şi legalizat de Primăria com. Drăgăneşti sub Nr. 3/75

Primăria Com. Drăgăneşti

Semnăturile de mai sus, cuprinse în acest înscris în număr de şasezeci şi şase prin punere de degete.

Juste fiind afirmă şi de noi conform cererii ce ni-se face prin suolica înregistrată la No. 921/875.

Taxa de timbru nu s'a perceput, deoarece acest înscris se raportă la tocmeli la lucru agricol, conform art. 11 din legea relativă.

1875 Iunie 28

scriitor, primar,

R. Georgescu V. Dinescu

Acest act de învoială pentru muncă agricolă l-am transmis astăzi pe persoana Dlui Dtru Bădulescu şi tovarăşul Dsale D-nul Iacovache Noica, arendaşi ai moşiei. Drăgăneşti dela care nu i-am primit bani, garantând cu către D-lor executarea lui.

1875 Dec. 7.

N. I. Lahovary

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 62. Copie.]

38

[Tureatca,] 1 Mai 1875

Dlui Ministru de Interne Buc.

Locuitorii comunei Tureatca, fiind instigaţi nu se supun angajamentului agricol; cauzează rămânerea moşiei nelucrată; sunt ameninţat de pagube enorme; autorităţile locale de judeţ nu execută; rog regulaţi urgent executarea angajamentului lucrători din 1873.

Goilav

[Rezoluţie:] Prefectul va vedea depeşa şi va lua grabnice măsuri, conforme cu legea tocmelilor agricole, dacă acele alcătuiri sunt conforme cu legea.

L. Catargy

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4763 Dorohoi 13/19, f. 5.Telegramă.]

39

[Craiova,] 2 Mai 1875

No. 5445

Domnule Ministru!

In baza telegramei D-voastră No. 6311 prin care aţi binevoit a ne anunţa depeşa lui Stan Dinu vechilul locuitorilor din comuna Rastul, tânguindu-se că primarul local a legalizat fără ştirea lor o învoială cu arendaşul C. Pişcacov şi că acum o execută cu dorobanţi, am autorizat pe D. subprefect de Câmpu să facă cercetare la faţa locului; şi din telegrama ce am primit din parte-i cu No. 2455 rezultă că învoiala în chestiune este în toată legalitatea. Numai 53 locuitori sunt în opoziţie.

Ceilalţi, majoritatea, sunt mulţumiţi.

Nici o execuţie sau măsură coercitivă nu s'a luat şi prin urmare alegaţiunile reclamantului sunt nefondate.

Acestea am onoarea a le supune cu respect la cunoştinţa D-voastre.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Director, Marin

Prefect, Logadi

[Rezoluţie:] La dosar 5/17 Mai.

H.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 35.]

40

[Craiova,] 5 Mai 1875

No. 5999

Domnule Ministru!

Am onoarea a înapoia suplica D-lui Simonidi dată în numele D-lui Colonel Holban arendaşul moşiei statului Lumaşu, ce aţi binevoit a ne recomanda cu

apostila N. 530 şi a vă comunica cu respect Domnule Ministru, că chestiunea pogonitului de vii dela această proprietate este deja supusă la cunoştinţa D-voastră în modul cel mai veridic şi detailat prin rapoartele cu No. 3726 din 22 Martie şi 17.355 din 18 Decembrie anul 1873, la care s'a primit răspunsul ordinul No.4871 din anul 1873 şi 583 din anul, 1874, prin care aţi binevoit a dispune să se menţie statu-quo, adică plata pogonitului de 9 sfanţi cum locuitorii plătiseră ultimului arendaş.

Conform aceste dispoziţiuni, după cum ne informăm din raportul Primarului local, mulţi din locuitori au şi plătit pogonitul de 9 sfanţi, rămânând numai un număr oarecare. Pentru aceştia D. arendaş, a cerut ca să se împlinească bani în contul arenzii ce datorează.

Am suspus această cerere onor Administraţiei a Domeniilor Statului, dela care am primit răspunsul Nota No 4411 din anul curent ca să se pună sechestru pe sumele ce-i revin D-lui arendaş dela locuitori drept darea pentru vii îngrijind ca ele să se adune de primărie şi să se verse la caserie în contul datoriei din arendă.

In consecinţă dar Prefectura a luat deja dispoziţiuni prin D. casier general şi subprefectul respectiv.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

Director, Prefect,
Săsăianu Logadi

[Rezoluţii:] Chestiunea fiind rezolvată, aceasta la dosar. 16/28 Mai.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Dir. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15 f. 37.]

41

[Atârnaţi,] 16 Mai 1875

Suntem disperaţi de greul jug ce ne apasă D-nul Scărlătescu proprietarul Atârnaţi din Teleorman de două săptămâni ne execută cu opt călăraşi şi consiliul întreg să muncim fără nici un drept, slujindu-se cu acte false; am rămas datori la alţii care ne-au scăpat copiii de foame, nu avem pâinea de toate zilele; mieii şi găinile ni le-au mâncat; suntem pradă.

Cu umilinţă ne rugăm ordonaţi anchetă prin Dl. procuror General, autorităţile nu ne ascultă plângerile noastre.

Mancata

Enache, Barbu, Mirea, Zaharia, Iordache, Radu, Tănase, Pârvan, George.

[Rezoluţie:] 16/5. Pref. se va telegrafia cu grabnică ocazie depeşe şi să ia măsuri a nu se asupri pe suplicanţi şi a da Minist. relaţii de toate împrejurările până în 24 ore.

L. Catargi

Arh. St. Buc., Min. Int.; Div. Ad-tivă dos. 4755 Nr. 13/9 f. 4 Telegramă.]

Alexandria [,27 Mai 1875]

Zece locuitori din comuna Atârnaţi, proprietatea Dlui G. Scărlătescu părăsindu-şi angajamentul ce aveau cu proprietarul prin act conform legii agricole au fugit cu vitele şi uneltele lor pe moşia Storobăneasa a Domnilor Fraţi Racottă, consiliul după cererea Dlui Scărlăteascu, pronunţând hotărârea sa şi s'a dus la faţa locului ajutat de un mic concurs de călăraşi, cerut Subprefectului respectiv ca să-i înapoeze a-şi respecta învoiala.

Dl. Racota ce administrează singur moşia Storobăneasa, însoţit de epistatul moşiei şi trei servitori prin însăşi rezistanţa sa personală şi ameninţări a împiedecat acţiunea consiliului după raportul primarului şi a mers subprefectul acolo şi a întâmpinat aceia-şi rezistenţă din partea Dlui Racottă. Sub prefectul supunând cazul procurorului local s'a trasportat la faţa locului şi constatând a dat judecăţii pe culpabili şi a ordonat a se executa ultima deciziune, a consiliului prin care cerea un nou concurs de călăraşi, pentru înapoierea locuitorilor, ceea ce s'a şi făcut şi fiindcă atât Dnul Racotă cât şi Dl. Scărlătescu au reclamat Dvs. supun la cunoştinţă spre ştiinţă iar când mă voi înapoia la reşedinţă voi expedia raportul detaliat, oficial, aflându-ne acum cu consiliul în revizie.

Prefect Teleorman,
Chintescu

[Rezoluţie:], 27 Mai— cu lucrările. L. Catargi.
Spre ştiinţă. L. Catargi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755 Nr. 13/9, p. 12 — 13.]

43

[Darabani,] 28 Mai 1875

Timp de trei ani, de când a venit ca posesor pe Darabani, Dnul Gheorghe Chimara, proprietate a consoartei sale, noi târgoveţii din Darabani, suntem persecutaţi în tot modul. Am tot aşteptat cu speranţa că lucrurile vor lua un sfârşit favorabil în urma plângerilor ce am dat autorităţilor locale, însă ne-am înşelat, căci în primăvara anului curent ne vedem deodată executaţi de primarul comunei, la munci agricole, fiindcă ar exista un act de angajament, făcut în toamna anului 1874 şi legalizat de primărie; de îndată ce am luat cunoştinţă de asemenea acte false am denunţat, înscris, faptul Dlui Subprefect de plasă, Theodor Liciu; am rugat a se transporta imediat în faţa locului şi a constata următoarele: dacă noi am fost vreodată angajaţi la dnul Cimara, dacă îi datorăm vreun ban, măcar; dacă a plătit Dsa vreodată birul pentru noi şi în fine dacă acel act de angajament este subscris de noi şi cu consimţământul nostru, ca în consecinţă să trădez Justiţiei pe autor şi complicii falsului. După un interval de vreo lună, Dnul Liciu subprefectul, a venit în Darabani, trăgând în gazdă la curte

la Dl. Cimara. După combinaţiile făcute cu Dsa şi cu intimul său credincios Duban, Dnul Subprefect a ordonat şi Dl primar Bogdan a executat şi din noi patruzeci şi şase reclamanţi, pe opt ne-a pus în arestul primăriei, unde am stat până a doua zi, când venind Dnul Subprefect, după ce ne-a înjurat surugieşte, ameninţându-ne cu sabia şi cu criminal, ne-a hotărât să lucrăm. Noi i-am declarat că nu vom lucra findcă nu suntm angajaţi. Dnul Subprefect a declarat că ne va sărăci şi va umple Grosu cu noi; am crezut că toate acestea, nu sunt decât a ne intimida iar că acţiunea noastră, pentru un fals descoperit se va pedepsi de Justiţie, dar iarăşi am fost înşelaţi căci rezultatul plângerii noastre este că acuma ne împlineşte de straele corpului nostru, sub motiv de a se plăti alţi oameni la lucru.

Dle Ministru, nu am adresat acuma plângere Dlui Prefect şi Dlui Procuror local, contra Dlui Liciu, subprefectul, pentru motive că Dnul Liciu este acela pe care Dnul Prefect Teleman l-a destituit pentru că a luat mită şi tot Dsa l-a numit din nou Subprefect iar Dnul Procuror Stavrat a fost şi este, pe cât am aflat, asociatul Dlui Liciu, la antrepriza comunală din urba Dorohoi. Deaceea, cu lacrimi ne adresăm Dvs. şi vă rugăm a ordona imediat o anchetă locală compusă din persoane onorabile şi independente ca Dnul Procuror General Buicliu sau un alt domn procuror de pe lângă Curtea de Apel din Iaşi sau Dnul Judecător de Instrucţie Panait; vă mai rugăm, deasemenea, pe timpul cercetării locale, Dnul Subprefect, a fi suspendat pentru a nu intimida martorii, ordonând acum a ne restitui hainele împlinite, fiindcă noi ca târgoveţi, suntem solvabili, avâd proprietăţile noastre.

Dumitru Creţului, Petrache A. Rotăriţei,
Neculae Antonescu, Toader Creţu.

[Rezoluţie:] **Grabnic se va telegrafia Dlui Prefect ca să vadă depeşa şi însuşi Dsa să cerceteze şi să trimită pe toţi culpabilii dinaintea parchetului, referind şi Ministerului de regularea ce se va face.**

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4763. Dorohoi 13/19, f. 11 — 12. Telegramă.]

44

Slobozia, 3 Iunie 1875

Domnule Ministru,

In anul 1866 pe când era cea mai cruntă secetă şi lipsă de bucate pentru hrana vieţei, având şi eu familie grea şi nemaiavând alte mijloace de a susţine viaţa copiilor mei, cât şi a familiei mele am mers la D-nul Constantin Zotu Pantazi, ce în acel timp se afla arendaş pe această proprietate pe care se află stabilită comuna noastră şi m'am împrumutat cu douăzeci şi cinci baniţe porumb boabe fără alt prisos decât să-i dau grâu pentru el, cu învoială între noi ca atunci

când voi face produse, voi da grâu. In anul 1868 fiind mai îmbelşugare de produse m'am dus la D-nul a-i duce acel grâu ce eram dator. D-sa n'a voit a mi-l primi cu nici un chip, zicând că n'are unde îl pune, care grâu l-am ţinut aproape de un an de zile tot cu scopul ca să-l duc ştiindu-mă dator care n'a stat cu nici un chip putinţă de a-l primi şi văzând că se risipeşte l-am vândut şi i-am dus o sumă de lei vechi 162, care a primit-o în contul acestui grâu spre a-i săvârşi plata în bani şi mai trecând scurt timp, i-am mai dat încă lei 186 care fac cu toţii lei vechi 348; după aceasta i-am mai dus încă lei vechi 160, tot pentru acest grâu, care face în total lei vechi 508. Tot pentru acest grâu i-am mai muncit 30 zile cu mâinile la treerişul grâului la maşina D-lui, care cu acestea toate n'a fost prin putinţă de a mă achita şi văzând astfel i-am mai transportat încă 50 baniţe produse la schela Giurgiu cu preţul a câte doi lei vechi de baniţă tot ca să fie achitat de acest porumb, care nici în urma acestora n'a fost putinţă de a fi achitat de dânsul. După acestea toate am mai fost apucat de a-i mai munci şi trei pogoane cu desăvârşire, care am fost obligat de i-le-am munci pe deplin, cu desăvârşire, numai ca să mă văd achitat de o asemenea datorie, crezând că în urma acestora toate să fie satisfăcut, în anul 1870, m'am pomenit cu doi servitori ai D lui la mine a-i duce acel grâu, care eu văzându-mă silit de acei servitori am şi pus 46 baniţe grâu în căruţă şi ducându-mă la curtea D-lui, cum am ajuns pe dată a pus slugile D-lui şi mi-au luat atât căruţa cu grâu, ba încă mi-au poprit şi boii cu cuvinte că tot pentru datoria acelui grâu, care mi-au stat boii propriţi de D-lui nouă săptămâni la 9 săpt. I-am mai avut dobândiţi în urma unei reclamaţiuni ce am făcut D-lui Prefect şi care în acele 9 săptămâni am suferit şi necesitate la hrana vieţii de produse din cauză că n'am avut boi; acuma, pe luna Martie, anul curent 1875 m'am pomenit tot cu oamenii D-lui că vin la domiciliul meu şi mi-au luat boii dela jug, împreună cu alte şase oi tot în contul acelei datorii.

Domnule Ministru, văzându-mă aşa de rău asuprit după cum mai sus v'am arătat pentru o datorie care cred că este săvârşită cu desăvârşire şi fără dreptate şi care acuma în timpul de faţă mă văz în cea mai mare sărăcie din cauza trăgătorilor nemai având mijloace de a cumpăra alţi boi spre a putea şi eu susţine hrana vieţei a cinci fete şi a doi băeţi ce am, fiind rămas în stare de a-i hrăni cu mâinile care este cu totul greu, vin cu lacrimi fierbinţi, la mila D-voastră, nemai având nici o putere ca să binevoiţi a-mi lua în considraţie cele ce reclam şi a ordona prin concursul D-stră a-mi libera boii răpiţi, spre a putea şi eu, a-mi hrăni mai cu uşurinţă copilaşii mei, ce îi am.

1875 Iunie 3

Plecat Eu Ion Calpan din com. Slobozia Trăznitu Pl. şi Distr. Teleorman

[Rezoluţii:] La Iunie 11/875.

Ministerul de Interne

Se recomandă D-lui Prefect de Teleorman. Nimănui nu-i este permis a-şi face satisfacerea dreptăţii ce are sau crede că are, ci trebue a şi-o reclama prin autorităţile constituite

Astfel fiind Dl. Prefect va lua măsuri, a se înapoia vitele ce în silnicie i s'au luat de arendaş, rămânând ca acesta să reclame Judecătoriei locale, satisfacerea creanţei sale.

p. Ministru,
Herişescu

No. 1289.
1875 Iunie 6.

No. 223 — 27 Iunie

Prefectura Jud. Teleorman

Se recomandă D-lui Subprefect de Teleorman spre a se conforma ordinului D-lui Ministru de Interne Nr. 1289 şi a referi rezultatul.

P. Pref.,
Cioran

Nr. 120
1875 Iunie 12

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755, 13/9. Teleorman, f. 49; f. 70.]

45

[Bacău,] 4 Iunie 1875

Dnul Gheorghe Exarhu cu autoritatea sa privată, de trei săptămâni îmi reţine un număr de 20 locuitori din satul Luncani, care sunt angajaţi la mine, cu zapise în regulă şi cu prioritate, cauzându-mi astfel o daună enormă, căci păpuşoiul se pierde. Am reclamat în toate părţile, dar totul este în zadar. Apelez la simţul D-vstre de dreptate şi vă rog adresaţi de urgenţă liberarea locuitorilor spre a-şi îndeplini angajamentele luate către mine. Imi place a crede că nu veţi ezita un moment şi veţi face ca legea să fie respectată.

Simeon Axente Cerchez

[Rezoluţie:] 5/VI Prefectul va vedea depeşa şi fiind arătările adevărate va executa tocmelile agricole, dacă ele sunt făcute conform cu legea tocmelilor şi după rândul pe care prescrie legea.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4766 Bacău Nr. 13/24, f. 1. Telegramă.]

46

Bucureşti, 4 Iunie 1875

D. G. Vernescu. «Aş dori ca cu ocaziunea respunsului la discursul tronului, se arătăm Măriei Sale că această instituţiune aceia adică a instrucţiunei primăriei, nu dă nici un rod în această ţară, şi că trebue privegheată cu băgare de seamă, ca astfel intrucţiunea poporului se poată ajunge acolo unde doreşte D. Boliac, şi unde o doreşte ţara întreagă. Aş voi mai mult decât atâta, aş fi dorit ca cu ocaziunea aceasta să se zică ceva şi despre starea ţăranului, care este căzut prin împovărarea impozitelor, şi că această situaţiune'i este foarte grea şi 'l apasă cu desăvârşire. Căci D-lor, ceeace se zicea adineaori de D. Candiano, în stilul său înflorit, că sunt oameni care din cauza multelor impozite şi greutăţi

părăsesc această ţară şi trec în Turcia mi se pare că este adevărat. Am primit şi eu informaţiuni, că din satul Fundeni au fugit mai mulţi ţărani în Turcia, ne mai putând suporta dările. Ei bine, D-lor, vă rog să nu credeţi să situaţiunea aceasta este un mic lucru. Binevoiţi a vă aplica la remedierea acestui reu, bine-voiţi a etrema atenţiunea guvernului cu această ocaziune atât de solemnă, asupra stărei ţăranului. Bogăţia ţăranului, înflorirea lui, este bogăţia noastră, este înflorirea ţărei. Aceste cuvinte, D-lor, sunt cuvinte de opoziţiune, sunt cuvinte care pleacă din inimă, şi pe care, inima n'are nevoe să le concerteze mai înainte, ca să vi le spuie D-voastră. Aşa dar, vedeţi că toate aceste chestiuni lipsesc din adresa D-voastre, şi ele ar fi trebuit să fie spuse Domnitorului cu această ocaziune. »

[*Monitorul Oficial*, Nr. 128 din 13 Iunie 1875, p. 2840.]

47

Cahul, 5 Iunie 1875

Nr. 4327

Domnule Ministru,

Conformându-mă ordinului Dvoastre Nr. 4505, însoţit de suplica Dlui Mihail Armaşu din Călmăţui, cătun pendinte comunei Leuşenii, mai înainte de a vă pune în poziţiunea de a aprecia, urmarea ce am luat cu reclamaţiile anterioare, a Dlui Armaşu, că nu i s'ar da concurs în muncile agricole şi că i s'ar lovi interesele sale materiale şi electorale, presupânând persecuţie din partea administraţiei plasei Cotul-Mării, mă cred dator, mai întâi, a vă supune la cunoştinţă cine este acest domn Armaşu.

« Domnul Mihail Armaşu, posesorul moşiei Călmăţui este fostul Primar din Comuna Călmăţui, revocat din funcţia sa, în luna Iulie anul trecut, prin ordinul Dvstră No. 13193 şi dat judecăţii din cauza arestării ilegale, a notarului comunei Leuşeni şi torturarea lui în arest, cauză care este pendinte înaintea Tribunalului de Cahul ».

Acum vă voi supune şi cele ce am urmat a face cu reclamaţiile Dlui Armaşu, relativ la daunele ce zice că suferă, din cauză că nu i s'ar da concursul cerut pentru aplicarea angajamentelor agricole.

Dnul Armaşu, după constatările ce s'au făcut nu s'a conformat legii agricole, a face reclamaţiune la Consiliul Comunal respectiv şi a apela conform legii în termen de 15 zile, la Judecătorul de Pace contra neîndeplinirilor ce i s'ar fi făcut de către locuitorii angajaţi, nici n'a trimes, alţi lucrători la muncă în locul celor ce au lipsit, conform dispoziţiunilor art. 22 din legea tocmelilor agricole şi se mărgineşte a înfăţişa o listă de rămăşiţe — prefăcute în bani, a unor angajamente de muncă, expirată, — după placul său, care în urmă o legalizase de Primărie, fără ca asupra fiecărei rămăşiţi să fi existat la timp vre-un proces-verbal, în conformitate cu art. 22 din lege.

Subsemnatul având în vedere procedura neregulată ce a urmat la constatarea unor asemenea rămăşiţi şi neputându-le executa, conform legei agricole, am ordonat Dlui Subprefect respectiv cu No. 3253, de a pune în vedere D. Armaşu ca să se adreseze la Judecătorul de Pace, singur în drept a ordona îndeplinirea acelor rămăşiţe după ce va consta că acestea sunt drepte şi fără contestare legală, în conformitate cu aliniatul al 3-e de sub art. 22.

In ceeace priveşte reclamaţiunea Dsale că ar fi şters din listele electorale şi comunale de către Consiliul Comunal din Leuşeni, Dsa ca unul ce zice că cunoaşte legile era dator să ceară, în termenul prescris de lege, înscrierea sa în liste, ceeace, desigur, nu i s'ar fi refuzat, câtă vreme Consiliul Comunal s'ar fi convins, că posedă acest drept.

Fiţi sigur, Domnule Ministru, că în acest judeţ, nu se tolerează a se persecuta pe nimeni, precum vă pot proba, că nici unul din proprietari sau arendaşi nu s'au tânguit Domniei Voastre că această administraţiune ar fi refuzat concursul său legal pentru executarea muncilor agricole sau în orice caz s'ar fi adresat legalmente la Prefectură.

Totodată vă mai supun la cunoştinţă că şi Dnul Procuror a primit o asemenea denunţare dela Dnul Armaşu şi din cercetările ce a făcut, n'a constatat alta, decât de neexacte arătările prevăzute în denunţ şi că administraţia a dat tot concursul trebuitor, în executarea muncilor agricole.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Director,...

Prefect,
N. Costandache

[Rezoluţie:] Spre ştiinţă. L. Catargi 12/24 VI.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4771-Cahul 13/31, f. 4; 10.]

48

[Dranovăţ,] 13 Iunie 1875 [1]

Domnule Ministru,

Starea de mizerie în care ne-a adus timpul cam neproductiv, dar mai mult nedreptele executări, la munca agricolă către dumnealor Nicolae Guran şi fiul arendaşii proprietăţii statului din comuna noastră Dranoveţi, plasa Oltului de Sus, Judeţul Romanaţi, sunt trecuţi 4 ani de zile decând au venit dumnealor ca arendaşi şi noi nu am mai avut timp favorabil a ne munci şi pentru noi, decât numai la Dlui şi cu drept şi fără drept fiindcă dumnealui ca renumit comerciant în acest judeţ şi proprietar a avut intinsă influenţă la toate autorităţile judeţului şi nu au mai considerat nicio reclamaţie de a le noastre ce

[1] Data înregistrării.

făceam contra impilării ce ne făcea Dlui şi oameni Dlui Costică Găbunea cu asociatul şi alţi logofăţi, ci din contră tot pe noi ne bătea, ne silea ca cu orice preţ să facem munca Dlor cât ar fi şi a noastră să rămână cum a mai rămas nemuncită şi noi săraci şi datori vânduţi.

Domnule Ministru, noi avem învoială cu Dlui ca să-i muncim câte un pogon de grâu adus la arie şi unul de porumb să-l punem în pătul şi să-i plătim erbărit câte 5 lei vechi de viţă mare şi un leu şi 5 parale de viţă mică şi de banii erbăritului să-i muncim numai până la suma de 40 lei vechi, cei ce vom avea vite mai multe peste această cifră, iar ce vom avea mai puţine să muncim decât vom avea; s'a mai adăogat, ca facultativ, cei ce vom avea timp să-i muncim şi în bani să se ţină seamă ziua cu mâinile 2 lei vechi; în anul întâi, ne-au lăsat oare cumva mai uşor, al doilea an ne-au aplicat acea învoială încât numai dumnezeu ştie şi trupurile noastre din casne ce am plătit, în loc de câte un pogon de grâu am secerat 4 şi 5, după măsura, Dlui, dar la măsură dreaptă era 7 şi 8; am arat 9 pogoane, am făcut ogor, am săpat, în afară de rapiţă, câte 2, încât cu seceratul, cu aratul şi săpatul de tot felul de muncă pe tot anul câte 18 pogoane de familie, nemai având timp şi de ale noastre, s'au prăpădit pe câmp, viile ce aveam pe acea proprietate s'au părăsit cu desăvârşire, luându-ne otaştină când din 5 una din 10, din 15, cum a avut, lăsând la o parte legea şi vechiul obicei; în anul trecut 1874, n'am făcut nici câte un strugure să mâncăm şi pe unde au fost câte niţei struguri i-au mâncat Dlor cu slugile şi la vremea socotelii ne-a trecut otaştină la socolteală să plătim câte 5 franci lei noi vadra, fără să vedem struguri cu ochii, plătind câte 2 vedre, alţii 3, cum i-a venit Dlui; sărăciţi de executarea muncii fără soroc, încărcaţi în socoteli de câte nedrepte impuneri ale dumnealor numai când se vor observa conturile fiecăruia din noi în parte, se va vedea cum ne-au pus; neajutaţi şi de timp am rămas să murim de foame, siliţi să alergăm a cere ajutor dumnealui; ne-a dat produse să mâncăm grâu de cel trecut pe sub maşină, cu tocmă ca să-i dăm pentru 200, trei sute şi să-i secerăm şi câte 2 pogoane N'am putut nici să strângem grâu să-l dăm; ne-a trecut la socoteală în bani câte 3 galbeni suta, cum nu se poate vinde nici în străinătate; lasă că acel grâu ce ne dădu-se nu se putea vinde nici cu 5 lei suta şi afară de aceasta ne-a socotit şi dobândă la bani de 24 la sută şi după ce ne făcea acele socoteli prin primarul ce îl avem ales de dumnealui, le-a siguraț prin zapis cu sugrumări de dobânzi, muncă şi altele; Domnule Ministru, aceşti domni arendaşi în timp de 4 ani trecuţi, ne-au luat vite fără judecată, ne-au luat carele de hrană, ne-au omorât boii, au bătut primari, consilieri felurimi de siluiri şi de exonărări nouă şi familiilor noastre ne-au făcut, care deabea din a zecea mie, care sunt câte una date înaintea onorabilului Tribunal. In satul nostru, Dlor cu toţi servitorii Dlor au fost ca un caşalăcă în vremea pasvantului, încât am ajuns de numai avem boi, nici vite şi ce mai avem le vindem să mai scăpăm de urgia ce planează pe noi. Până şi mătuşile care nu-i calcă pământul nici de cum, le duc cu bătăi să secere

pogoane; se amestecă şi în afacerile comunale tot cu scop să ne predomine în toate.

Starea în care ne-au adus este de jale. Ne-am îndatorat de am luat bucate dela alţi propietari şi să muncim Dlui; dacă şi în acest an, vom fi executaţi ca să muncim tot ca în trecut, să-i secerăm 5 pogoane, prin bătăi şi alte torturi; apoi ce mai avem şi noi se prăpădeşte pe câmp cum s'a prăpădit în toţi anii şi noi putem să murim că altă nădejde nu este.

Vă rugăm Domnule Ministru, să binevoiţi a ordona unde se cuvine, ca să pună pe domnul arendaş în drepturile Dlui; a-i secera numai pogonul ce ne obligăm, prin actul de învoială şi celălalt şi să-l secere cu alte mijloace de care va dispune, nu tot cu noi, cum şi de a ne uşura de grelele socoteli ce de aiurea a pus pe conturi şi forţat de mijloacele Dlor prin influenţele ce au avut, ne-au pus de am dat zapis.

Vedeţi, Domnule Ministru, că dacă se urmează astfel la ce mai sunt legi şi autorităţi p in ale căror agenţi competenţi să se aducă la îndeplinire pe un tărâm legal, şi noi săracii, care suntem supuşi a Dvoastră, să suferim nişte asemenea nedreptăţi, în faţa cărora dară venim plini de tot respectul înaintea Dvoastră, rugându-vă prea plecaţi să binevoiţi a chibzui spre a se face o serioasă cercetare şi toate câte se arată vor fi juste în urma cărora aşteptăm rezultat foarte favorabil, a se pune fiecare în respect şi drepturile sale.

Prea plecaţi

Nicu'ae Costea
Tudor Tăcălia
Dumitru Tacă
Stancu Ilie Nedelea
Radu Catrina
Ion Topoloiu
Preda Topoloiu
Radu Ion Chiriţă
Marin Ion Chiriţă

Marin Ţege
Dumitru Ciobanu
Enache Dincă
Stancu Orţană
Nicu Stanciu
Ioniţă Bălăcană
Tudor Marin
Niculae Catrina

Marin Neagoe
Marin Petcu
Dumitru Mătuşa
Neacşu Nicu
Dumitru Floricescu
Băluţă Ilinca
Pătru Ştefan
Ion Şoldoiu

şi toţi locuitorii comunei Dranoveţi.

[Rezoluţie:] Domnul Prefect de Romanaţi, însuşi va păşi neamânat, în faţa locului şi va cerceta şi dovedind plângerea adevărată va da judecăţii pe numiţii arendaşi; încât se atinge de munca ce reclamanţii au a face, Dsa va regula-a nu-se împovăra cu nimic peste aceea ce va fi anume arătată în învoială şi care trebue a fi făcută conform legei de tocmeli.

Pentru ce priveşte celelalte încărcături ce se mai reclamă le va arăta a se adresa la Justiţie spre a-şi dobândi dreptate.

De regularea şi constatarea ce Dl. Prefect va face neamânat ne va raporta cu înapoerea şi a aceştia.

Ministru,
L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4758. Romanaţi 13/13, f. 2, 25.]

Craiova, 15 Iunie 1875

Nr. 7549

Domnule Ministru!

Executarea muncii agricole la timp este o chestiune căreia administraţiunea i-a dat toată preferinţa. Primind şi telegrama D-voastră No. 8874 prin care ne anunţaţi reclamaţia D-lui Iancu Theodoru arendaşul mai multor moşii din acest judeţ că subprefecţii nu-i dau concursul la secerişul rapiţii, am dat serioase ordine subprefecţilor respectivi a face să se execute cu promptitudine tocmelile agricole ce vor exista.

Pe lângă raportul No. 3534 D. subprefect de Câmpu, înaintând procesele verbale despre cele constatate, relatează şi cauzele nemulţumirilor fraţilor Theodoru.

Rezultă evident, Domnule Ministru, că administraţia le-a dat tot concursul posibil în sfera legii agricole. Acest concurs însă dat de subprefecţi şi primari este natural a nu satisface pe deplin exigenţele D-lor Theodoru.

Dumnealor seamnănă mai mult decât pot culege şi nu se îngrijesc din vreme a-şi angaja oameni trebuincioşi prin învoieli sau acte agricole.

La Comuna Rudari, D-lor au avut 11 oameni obligaţi a secera grâu iar nu rapiţă.

Chestiunea s'a rezolvat de Consiliul Comunal ca locuitorii să secere grâu. Alţii care au fost datori să secere rapiţa şi-au achitat datoria.

La comuna Galicea Mare oamenii şi-au achitat datoria exceptând de 20 al căror act agricol nu specifică ca să secere rapiţă sau grâu; cu toate acestea s'au luat măsuri a se pune la rapiţă.

La Comuna Galicea Mică şi Giubega oamenii şi-au îndeplinit datoriile lor pe cât au fost obligaţi prin acte în regulă. Cu toate acestea rapiţa nu s'a putut secera toată căci D. D. Theodoru n'au oameni angajaţi la aceasta.

Dumnealor au mii de pogoane de grâu fără nici un aranjament de secerat. De sigur că şi atunci ca şi acum se vor tângui contra subprefecţilor şi primarilor că nu le seceră.

Acestea sunt, Domnule Ministru, împrejurările pe care le supun la aprecierea D-voastre.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Director, Prefect,
Marin Logadi

[Rezoluţie:] Se va răspunde D-lui Prefect că dacă sunt angajamente încheiate în regulă' D-sa să ia măsuri a se executa imediat fără a căuta să mai dea interpretări care nu sunt de resortul Dumisale.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 54, 74.]

50

Bălăneşti, 24 Iunie 1875

Domnule Ministru,

Subsemnaţii, facem cunoscut Domniei Voastre, Domnule Ministru, că noi ca fii de preot din Comuna Bălăneşti plasa Şerbăneşti, Jud. Olt, nefiind căsătoriţi până la anul 1864, tatăl nostru ca preot, silit de proprietar a făcut şi clacă dar.Comisiunea de delimitare împroprietăririi foştilor clăcaşi de atunci nu i-a admis dreptul de împroprietărire, sub cuvântul că este preot. Apoi Legea Rurală şi Instrucţiunea Comisiunei de împroprietărire a chiriaşilor ştiu că toate pământurile şi viile le lasă în posesiunea proprietarilor lor care le-au avut puse de dânşii în proprietăţile proprietarilor de moşii cu dreptul de a plăti sau a da dijmă sau otaştină după vechiul obicei, cum s'a dat până în timpul delimitării din 1864 după cum se stipulează în menţionata Lege şi Instrucţiune şi nu ştiu cum de atunci şi până acum, toţi primarii ce au urmat unul după altul sub ce drept sau capitol şi articol de lege sau Instrucţie ne-au stângănit de au fost siliţi de a reclama nenumărate rânduri, vrând a ne lua trei răzoare de vie, ce le avem dela părintele nostru preotul Andrei, sub cuvânt că a căzut în pământul ce s'a dat foştilor chiriaşi, care răzoare le-am plătit către comună otaştina, în bani cum ne-am silit iar nu ne au luat dreptul, după vechiul obicei, din zece (10) vedre una, din cât am făcut ci ne-au luat câte şapte sfanţi, de fiecare răzor, pe an şi noi <ne> cunoaştem foarte rău năpăstuiţi, că după cum a mers timpul, n'a produs otaştină pe cât am plătit, adică dela 1865 până la 1873, câte şapte sfanţi vechi de fiecare răzor (7); până la 1873 fac ani nouă (9) câte şapte sfanţi (7) fac sfanţi saizeci şi trei (63) pentru un răzor şi pentru trei răzoare (3) fac sfanţi una sută optzeci şi nouă (189) care bani ni s'au luat în silnicie căci după statute înfiinţe să ne ia din vinul ce am făcut pe fiecare an şi după cum se specifică mai sus, n'am făcut pe tot anul, cât atâta vin de câte şapte sfanţi (7) otaştină şi de sunt acum zece ani (10) credem să nu ni se mai ia, nici un fel de otaşină sau plată, sub cuvânt că după un număr de ani să zică că n'am dat dreptul de otaştină, ca să ne poată lua răzoarele în care categorie mai sunt şi alţi locuitori cu vii, tot în acest plai de vii, care se văd mai jos.

Pentru care cu profund respect venim cu supunere printr'aceasta şi facem cunoscut Domniei Voastre Domnule Ministru şi vă rugăm ca să binevoiţi a ordona cele ce veţi bine chibzui, pentru despăgubirea de bani ce ni s'au luat, mai mult decât era să dăm otaştină din vinul ce am făcut, iar nu bani, fără să avem nici o altă învoială şi peste căderea legilor în fiinţă, pentru care sperăm că vom fi îndreptăţiţi.

Primiţi Domnule Ministru încredinţarea profundelor noastre respecte cu care avem onoare a fi ai Domniei Voastre.

Supuşi servitori

+ Petre Ghenciu   Gheorghe Grigore

Alexe Moscu   Radu Şaimoc

Tot din această comună reclamanţi

+ Costache Popa Andrei   + Dinu Popa Andrei

din C. Bălăneşti Plasa Şerbăneşti Judeţul Olt

1875 Iunie 24 data

[Rezoluţie:] Se va recomanda în original D-lui Prefect de Olt ca să cerceteze şi să dea lămuriri Ministerului spre a se putea da ordinele cuvenite. Până atunci va popri orice împliniri ilegale. Deodată cu raportul ce va trimite va înapoia şi aceasta.

p. Ministru,
Herişescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4757. 13/12 Olt f. 2 şi 7.]

51

Călăraşi, 27 Iunie 1875

Domnule Ministru,

In urma petiţiei D-lui Constantin Radian fostul arendaş al moşiei Ţăndărei, primită cu apostila domniei-voastre Nr. 1354 şi aceea prezentată prefecturei de către numitul, ambele anexate aci, în original, dispunând cercetarea împrejurărilor la localitate, ele se rezumă în anexatul proces verbal redijat de ajutorul subprefecturii de Baltă, pe care îl supun cu respect deciziunei domniei-voastre.

Opinia subscrisului, domnule Ministru, este că angajamentul sătenilor către foştii arendaşi cad din momentul ce dânşii au reziliat, prin tribunal, contractul de arendare, fără a rezerva nici un drept, ci din contră, lăsând putere proprietarului de a face alte învoeli, iar ce priveşte nemulţumirea suplicatului, calea legală unde poate deschide acţiunea civilă, este tribunalul.

Binevoiţi, vă rog, a primi, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Director,   Prefect,
G. Peneliescu   I. I. Arion

[Rezoluţie:] Acest rezultat se va putea arăta petiţionarului la stăruinţă.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752. Ialomiţa 13/5, f. 4.]

Anexa I la doc. Nr. 51

Proces-verbal

18 Iunie 1875

Noi Ajutorul Subprefecturii plăşii Balta Jud. Ialomiţa, delegat fiind de D-l Subprefect respectiv ca să cercetez cele reclamate d-lui prefect de către d-nul

Constantin Radian, arendaşul moşiei Câineasca, prin petiţia sa dela 5 curent, învestită cu ordinul rezoluţiune d-lui prefect Nr. 120 din 10 curent, prin care arată că deşi a reclamat primarului comunei Ţăndărei în puterea a două acte agricole, ce are cu locuitorii acelei comune, ca să-i execute a merge să-i facă arăturile ce sunt datori însă n'a fost satisfăcut şi nici a voit a constata opunerea acelor locuitori, după care urma să-şi ceară despăgubirea pe drum judiciar.

M'am transportat la cancelaria comunei şi asistat de prezenţa reclamantului, am cerut cont primarului reclamat, cel care ne a prezentat dosarele respective, în care există, atât petiţiile reclamantului D. C. Radian, precum <şi> ale D-lui Proprietar A. Chiriloff şi ale fostului asociat cu D. C. Radian, numit N. Iugoveanu după care petiţii am luat extract, adică:

D-l Alexandru Chiriloff, proprietarul moşiei, Ţăndărei, prin hârtia dată primarului acelei, comuni, la 2 Noembrie 1874, înregistrată la Nr. 1011, arată că contractul de arendare al moşiei Ţăndărei, dela 23 Aprilie 1875 se reziliază, adică contractul dat D-lui C. Radianu şi Nae G. Iugoveanu şi că locuitorii care ar avea necesitate de moşia Ţăndărei, pot face învoeli agricole dela 23 Aprilie până la anul 1880, numai cu D-l Nae Iugoveanu.

D. C. Radianu, prin hârtia înregistrată la Nr. 224 din 20 Martie anul curent 1875, a solicitat dela primar executarea unui număr de 45 locuitori ca să meargă a face câte două pogoane arătură pentru primăvara anului acesta, asemenea angajamentului ce are cu D-sa şi prin hârtia înregistrată la Nr. 245 din 2 Aprilie cere executarea numai a lui Stoican Dache ca să meargă a-i face arătura în moşia Câinească, unde este învoit şi datornic către proprietate, iar primarul prin rezoluţia pusă pe menţionatele petiţii ale D-lui Radian asigură că a comunicat locuitorilor ca să meargă în facerea arăturilor d-lui suplicant.

Tot D-l C. Radian, prin hârtia înregistrată la Nr. 260 din 4 Aprilie, arată că în împrejurări neatârnate de voinţa D-sale şi a tovarăşului D-nei Sale Nae Iugoveanu sau desfăcut de tovărăşia dintre D-lor şi dela 23 Aprilie, anul curent, D. Radianu va exploata separat moşia Câineasca şi D. Iugoveanu asemenea moşia Ţăndărei şi că locuitorii care vor voi a beneficia de bunul ambelor moşii, încă pe doi ani viitori pot să profite de dânsele ca şi până acum şi obligaţiunile din contract dintre D-lor şi locuitori să le facă precum urmează:

să are pogonul de negru moşiei Câineasca, să facă unul din transpoarte acelei moşii, să lucreze una zi cu mâinile, să plătească erbărit de vită mare 1 lei vechi şi douăzeci (20) de parale şi să dea dijmă pentru arătura ce va face în moşia Câineasca, iar celelalte obligaţiuni din contract să le împlinească moşia Ţăndărei şi în rezumat cere ca locuitorii să meargă a-i face pogonul de negru căci nu sunt liberi a face alte învoeli.

Pe care petiţiune, primarul prin rezoluţia sa atestă asemenea că a comunicat locuitorilor, însă D-sa Nae Iugoveanu, fost asociat al D-l Radianu, prin hârtia înregistrată la Nr. 261 din 5 Aprilie anul curent, arătă că contractul dintre D-l şi D. C. Radianu, cu proprietarul D. Chiriloff s'a reziliat dela 23 Aprilie, anul

acesta şi proprietarul poate face alte învoeli noi cu locuitorii foşti învoiţi pe moşiile Ţăndărei şi Căineasca, adică numai cu acei locuitori care vor voi a se retrage cu vitele şi arătură în moşia Ţăndărei, rămânând pentru aceştia contractul din 1872 anulat — pe care petiţiune primarul, prin rezoluţia sa atestă că s'a pus în vedere locuitorilor şi că a comunicat aceasta în copie, D-lui C. Radianu cu adresa Nr. 278 din 24 Aprilie expirat şi prin hârtia înregistrată la Nr. 262 din 6 Aprilie semnată tot de D-l Iugoveanu arată că contractul arendărei moşiei Ţăndărei s'a reziliat în condiţiunile actului de tranzacţiune, depus la Tribunal spre legiferare şi că garantează şi răspunde vis-à-vis de D. Radinu pentru orice pretenţiune ar crede că are contra locuitorilor care se retrag numai în moşia Ţăndărei, —

hârtie care s'a pus la dosar de către primar pentru cuvântul că s'a comunicat locuitorilor.

Un număr de 66 locuitori din Ţăndărei prin hărtia dată primarului la 22 Aprilie 1875, arată că în faţa desfacerei de tovărăşie dintre D. Nae G. Iugoveanu şi D. C. Radianu renunţă de dreptul ce au de a se folosi pe viitor de moşia Ţăndărei şi Căineasca şi că dela 23 Aprilie se retrag cu arăturile numai în moşia Ţăndărei şi păşunea vitelor în condiţiunile clauzelor din contractul ce din nou a încheeat cu D-l Nae Iugoveanu hârtie care s'a recomandat, în copie D. Radianu pe lângă adresa Nr. 284 din 27 Aprilie, anul curent.

D-l Constantin Radian, prin hârtie înregistrată la Nr. 306 din 26 Aprilie, arată că după contractul ce are cu locuitorii urmează a-i munci în totul câte un pogon pentru fiecare sumă de lei vechi ce i-au rămas datori cerând executarea lor, iar primarul prin adresa Nr. 283 din 27 Aprilie, comunică D. Radain că pe deoaprte a pus în vedere locuitorilor iar pe dealta şi că D-l Radian urma a prezenta Consiliului Comunal tablou despre munca datorată de fiecare şi aceasta în conformitatea legilor de tocmeli agricole.

Iar prin hârtia înregistrată la Nr. 307, din 26 Aprilie, dată Subprefecturei de către D. Radianu, arată că primarul nu a executat scoaterea locuitorilor la facerea arăturilor, hârtie care de către subprefectură s'a dat ordinul rezoluţie Nr. 35 şi primarul prin raportul Nr. 285 din 28 Aprilie pune încunoştiinţă Subprefectura despre chestiune.

Acum în ce priveşte actul de transacţiune dintre proprietar şi arendaşi, am extras copie după principalele articole cu Nr. 1 şi 4 care se axează la acest proces-verbal spre a se vedea că contractul dintre d-lor este anulat şi că proprietarul este liber a face altă învoială cu locuitorii care vor voi a rămâne numai cu moşia Ţăndărei, în faţa' căror lucrări, primarul a declarat că pe cât locuitorii şi-au recunoscut muncile către D-l Radian au fost scoşi de le-au terminat, iar în ce priveşte celelalte munci ce D. Radian mai pretinde a-i face în moşia Căineasca, locuitorii precum se va vedea, din hârtia lor citată mai sus au declarat că întrucât chiar D-l Radian prin hârtiile anterioare declară că s'a desfăcut de tovarăşul D-sale dela ambele moşii şi că con-

tractul se cunoaşte ca reziliat, ei se retrag cu arăturile numai în moşia Ţăndărei şi prin urmare nu au nevoe de moşia Câineasca, iar în ce priveşte pogoanele ce mai pretinde D. Radian, pentru fiecare sută de lei parte din aceste datorii sunt nerecunoscute de către locuitori căci unele dintr'însele sunt şi din cârciumi şi de aceea n'au terminat toţi munca cerută mai cu deosebire că aceste datorii pentru care D. Radian pretinde facere de pogoane sunt secfestrate de către D-nii portărei, după cererea d-lui proprietar.

In rezumat, D-l Radian, prin unele din hârtiile sale citate în acest proces declară că tovărăşirea avută cu D-l Iugoveanu a destăcut-o, că contractul dintre d-lor şi proprietar este anulat şi că fiecare dintre d-lor pot face noi învoeli cu locuitorii, acei ce vor voi a veni în moşia fiecăruia, — în contra cărora hârtii, tot D. Radian, pretinde şi cere ca locuitorii să meargă a-i face obligaţiunile din contractul de mai înainte fără însă să ţie cont de ceeace a declarat prin supracitatele hârtii.

Astfel fiind dresat acest proces-verbal semnat numai de noi primarul comunei, trei dintre consilieri şi doi martori căci D. Radianu deşi a fost asistent, însă a declarat că refuză subscrierea acestui proces-verbal pentru cuvântul că nu trebuia să enumerez corespondenţa între d-ul proprietar şi fostul tovarăş şi ca să impui primarului a-i da act după legea tocmelilor agricole că locuitorii s'au opus să-i muncească sau să menţionez că primarul a neglijat executarea lor, — proces care se va înainta d-lui prefect, odată cu înapoierea petiţiei de mai sus, spre a lua cunoştinţă de această afacere.

Primar, N. Gheorghescu

Adj. subprefecturei, R. Marinescu

Consilieri: Neagu Vrabie, David Negoiţă, I. Trandafir

Martori: Badea Tudoreanu, Tudor Petcu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4752. Ialomiţa 13/5, f. 5, 6, 15, 16.]

Anexa II la doc. Nr. 51

Copie

18 Iunie 1875

După art. 1 şi al 4-a din actul de transcriţiune legalizat de Onor Tribunal la 7 Aprilie 1875 file Nr. 54.

Art. 1 Contractul de arendare al proprietăţii rurale Ţăndărei, cu trupurile şi numirile ei, cu data de 12 Martie 1872, încheeat între noi, Constantin Radianu şi N. S. Iugoveanu arendaş cu D-l Alexandru Chiriloff, proprietar este şi rămâne anulat dela 23 Aprilie 1875.

Art. 4 Să fie liber D-l Chiriloff a face o altă învoială cu locuitorii care vor voi să rămână numai în moşia Ţăndărei, atât cu vitele cât şi cu toată arătura, precum şi cu Const. Radianu, cu acei care se vor retrage în moşia Căinească.

România

Primăria Comunei Ţăndărei, plasa Balta Jud. Ialomiţa.
Această copie fiind transcrisă întocmai după original se atestă de noi.

Primar,
N. Gheorghiescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4752. Ialomiţa 13/5, f. 7.]

52

[Atârnaţi, 28 Iunie 1875] [1])

Domnule Ministru,

Suntem executaţi la facerea unei învoeli agricole pe care am protestat'o conform legii şi suntem astăzi la Onor. Inalta Curte de Casaţie; am făcut contestaţie la Dl. Jude de pace al plăşii Marginea din districtul Teleorman conform art. 399 şi următoarele din Procedura Cod. Civil şi D. Jude a refuzat a primi acea contestaţie pentru motive care nu le cunoaştem.

Vă rugăm cu lacrimi fierbinţi să binevoiţi a ordona numitului Jude a ne primii contestaţia şi a fi judecată.

Ai D-voastră servitori

Enache Nedelea,
Mănea ţă Nedelea;
Mirea Bucălatu;
Barbu Tatu,
Radu Bobârnilă,
Gheorghe Lişu,
Pâivan Lişu;
Tănase Velicu,
Iordache Tănase,
J. Iliescu.

[Rezoluţie:] 28/6: prin telegraf se va cere ştiinţă dela Pref. şi dacă află Pref. că Judecătorul de Pace a refuzat în contra Legii a respins contestaţia se va revoca şi da Justiţiei.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755 13 9 Teleorman, f. 26.]

53

[Atârnaţi,] 28 Iunie 1875 [2])

Domnule Ministru,

Cu petiţiunea noastră înregistrată la Nr. 1230 am rugat indulgenţa Domniei Voastre ca să binevoiţi a orândui anchetă pentru a constata în faţa locului

---

[1]) Data rezoluţiei.
[2]) Data înregistrării.

bătăile şi arestările ce suferim dela autorităţile locale, dar Dle Ministru în loc de îndulcire vedem azi pe Dl. Primar al comunei Atârnaţi din Telorman mai rău ca înainte executându-ne la facerea unei învoeli ce zice că avem cu Dl. Proprietar şi pe care învoială am protestat'o conform legii şi astăzi suntem la Inalta Curte de Casaţie.

Dle Ministru, suntem arestaţi şi bătuţi de primar după cum vă puteţi asigura din loviturile ce se văd pe spatele nostru; am vândut vite pentruca să avem parale să plătim pe avocaţi şi recursul la Casaţie; arături pe anul acesta nu avem din cauză că am fost numai într'o bătae şi arest; astăzi suntem lipsiţi de hrana de toate zilele; am părăsit casele cu copii ca să venim la D-voastră spre a ni-se face dreptate fiindcă în comună nu mai avem nici un trai, dacă Dle Ministru nu vom găsi nici la D voastră dreptatea la care ne aşteptăm, vom fi siliţi ca să scăpăm de aceste suferinţe să părăsim cu desăvârşire locuinţele şi familiile noastre căci cu dreptatea noastră, autorităţile locale nu ne dau nici un ajutor, ba încă ne trimite şi dorobanţi de ne au mâncat şi mălaiul ce îl mai aveam pentru copii.

Vă rugăm cu lacrimi fierbinţi să bine voiţi a trimite o persoană din sânul Domnii Voastre care să constate toate acestea în faţa locului şi a dat ordin primarului a ne lăsa să ne vedem de muncă la terminarea procesului şi a numai fi arestaţi şi bătuţi ca dobitoacele.

Plecaţi servitori:

Enache Nidelea,	Gheorghe Lişu;
Măneaţă Nidelea.	Pârvan Lişu,
Mirea Bucălatu,	Tănase Velicu,
Barbu Tatu,	Iordache Tănase;
Radu Bobârnilă;	I. Iliescu.

[Rezoluţie:] 28/6 grabnic să mi-se înfăţişeze mie lucrările. Se va cere de la prefect ştiinţa ce lucrări a făcut şi această ştiinţă se va da în 24 ore.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman, f. 28.]

54

[Turnu-Măgurele, 2 Iulie 1875]

Răspund telegramei 10178 şi 10232, subprefectul Marginea asigură că reclamanţii nu au suferit nici o bătae sau maltratare de la Primărie. Nu li s'a aplicat absolut nici o execuţie de călăraşi că nu este de loc adevărat că li s'a refuzat contestaţia; cu poşta detalii.

p. prefect,
Cioran

[Rezoluţie:] 2 Iulie cu lucrările. Să aştepte detaliile ce promite.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. 13/9, f. 31.]

55

[Caracal,] 4 Iulie 1875

Domnule Ministru,

In urmarea peţiţiei Dlor Nicolae Costea şi alţi locuitori din comuna Dranoveţi, învestită cu apostila Dvoastră No. 1376, prin care reclamă contra Dlor Nicolao Guran, fiul său şi Costică Găbunea asociatul lor, transportându-ne înşine în faţa locului, am găsit prezenţi la localul Primăriei atât pe raclamanţi cât şi pe pârâţi şi întrebând pe reclamanţi a ne detaila faptele, din declaraţiilor lor au rezultat:

Nicolae Costea a susţinut că în anul 1872, de către Domnul Nicolae Guran i s'au luat caii fără nici o judecată.

Tudor Tocalie a susţinut că în anul trecut i s'a omorât un bou tot de către Dnul Nicoale Guran şi Ioan Munteanu, că în anul 1872 când a funcţionat ca primar, l-a bătut Costică Găbunea, iar ceilalţi, au susţinut că atât în anii trecuţi cât şi în cel curent, îi executa ca să muncească mai mult decât sunt învoiţi şi deosebit măsurătoare ce o face pogoanelor ce le dă spre a munci, este injustă.

După care apoi procedând, în cercetare, s'a constatat, că pentru caii luaţi lui Nicolae Costea, a fost cercetată cauza de Dnul Subprefect respectiv şi actele de constatare înaintate Tribunalului unde se află şi astăzi pendinte. Pentru boul omorât lui Tudor Toralie se află aculmente în judecată la judele de pace al acelei plăşi şi pentru bătaia suferită de Ioan Munteanu, primarul din anul 1872, a fost dat judecăţii Costică Găbunea, care s'a achitat.

In privinţa măsurătorii, ca să putem constata adevărul ne-am trasportat la pogoanele ce se dăduse de numiţii arendaşi, a le secera şi care se susţinea de locuitori că nu este făcută justă şi de faţa ambelor părţi şi primarului respectiv, făcând măsurătoarea pe suprafaţa pământului, s'a dovedit că ea este făcută legal, astfel că chiar locuitori au declarat, că aşa li s'a trecut în socoteală de Dl. Arendaş.

Din aceasta dar neconstatând nici un caz de urmărire contra numiţilor arendaşi, pe deoparte au pus în vedere reclamanţilor ca pentru lucrul făcut mai mult peste învoială în anii trecuţi să se acheseze la instanţele judiciare spre a putea afla despăgubirea, iar pe dată pentru anul curent, prin procesul verbal ce am dresat, am pus îndatorire primarului respectiv a priveghea ca locuitorii să nu fie împovăraţi cu nimic.

Acestea fiind rezultatul constatărilor, am onoare a-l supune la cunoştinţa Dvoastră înapoind şi originala suplică.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Prefect,
Gr. M. Lahovary

Dsale Dlui Ministru Secretar de Stat la departamentul de Interne.

[Rezoluţie:] Se va avea în vedere, când se va mai ivi o asemenea reclamaţie $\frac{7}{19}$.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4758. 13/13 Romanaţi, f. 1; 26.]

56

[Bârlad,] 7 Iulie 1875

Nu voiam a mă tângui oficial Dvs. sperând mai cu înlesnire mai cu îndreptare; dela Ianuarie până astăzi sunt necontenit persecutat de primarul comunei Certeşti, care neocupându-se decât de interesele private a prefectului Giurgea, nu am cui a arăta cum târăşte locuitorii cu sila la moşia Negrileşti, districtul Tecuci,fără a fi datori şi noi rămânem cu obligaţiunile ne executate şi trimişii noştri maltrataţi. Nu este administraţie la Tutova o nedreptate, scandal de notorietate publică. Vă rog să vedeţi că sufăr: am ajuns să mă tânguesc, cerând respect legei numai

Romalo

[Rezoluţie:] 9/VII Prefectul va vedea depeşa şi va pedepsi pe acel Primar care ia pe locuitori fără să fie datori, înlocuindu-l cu altă persoană din Cons. Comunal care să observe cu stricteţe legea tocmelilor agricole.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4768. Tutova 13/28, f. 7 Telegramă.]

57

[Dorobanţ, 9 Iulie 1875[1])]

Dnul Prefect de Teleorman şi Dl. Subprefect al plăşii Călmăţui, ne execută cu dorobanţi a secera pogoane Dlui arendaş N. Dumitrescu, din Dorobanţ; deosebit de învoiala ce avem ne mai sileşte a secera câte trei patru pogoane. Dnul arendaş a adus dorobanţi din comuna Mândra, bate oamenii cu săbiile scoase, fără să aibă vreun drept; au bătut pe Ioan Peicu, Mihai Peicu secerând la grâu, abia au scăpat. D. arendaş, cu dorobanţii, a luat doi bivoli şi o bivoliţă sub ce cuvânt nu ştim; ne mor vitele la dlui la curte. Toţi locuitorii suntem cu grâul ce avem pe pământul nostru nesecerat; rămânem muritori de foame cu aceste ploi ce se văd.

Vă rugăm, cu lacrimi fierbinţi, Domnule Ministru, a ni se face dreptate, de a secera aceste bucate ce sunt în pământul nostru şi a ne da drumul vitelor că ne mor de foame.

Mihai Peicu-Ion Peicu
Comuna Dorobanţ

[Rezoluţie:] 9 Iulie. D. Pref. i se va telegrafia aceasta şi fiind adevărate, va destitui îndată pe Subprefect şi îl va da justiţiei, pentru samavolnicia ce face cu vitele locuitorilor. Va retrage pe dorobanţi dela executarea locuitorilor şi — în fine va referi grabnic de regularizarea şi de descoperirea ce a făcut.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4755 Teleorman 13/9 f. 32. Telegramă.]

---

[1]) Expediată din Roşiori la 21 Iulie 1875 (stil).

58

[Botoşani,] 10 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Conform oficii D-voastre cu No. 7927 păşind în cercetarea tânguirilor D-lui Theodor Caţichi, pentru că nu i s'ar executa tocmelile agricole ce are încheiate cu locuitorii din satul Hlipiceni Comuna Todireni, am constatat următoarele:

a) Locuitorii din zisul sat în anul 1868 au încheiat cu D-l Costache Pavli o învoiala adiţională, ca pentru suma ce vor mai rămâne datori asupra lucrului după angajamentul încheiat pe termen de 5 ani ce a expirat în anul 1871 să lucreze înainte până se vor plăti de datorie; de atunci şi până astăzi au expirat doi ani trecuţi şi locuitorii nu s'au achitat de datorii încât cu această măsură termenul angajamentului devenind nelimitat şi în urmare s'a violat. art. IV din Legea tocmelilor agricole, care rosteşte că nici o învoială nu se poate face pe mai mult de cinci ani.

b) Că în anul 1871 Dl Theodor Caţichi a încheiat un angajament tot cu aceşti locuitori pentru termen de un an şi cu clauze că acei din locuitori care vor rămâne datori, să lucreze până se vor achita—încât astăzi Dl Pavli şi D Caţichi pretind că pentru datoriile ce au la acei locuitori să le lucreze in limitele condiţiunilor unor angajamente expirate.

In vederea acestora subsemnatul văzându-se pus în imposibilitatea de a executa deodată două angajamente expirate, numai în baza unor clauze care sunt contrarii art. IV din Lege a dispus ca ambele părţi să stăruiască mai întâi prin autorităţile competente spre a obţine o sentinţă în regulă, căci, după atari împrejurări, Administraţia nu mai poate îndatora pe locuitori la munca agricolă, iar pentru lămurirea Domniei Voastre vă trimet aci în copie şi propriile învoeli în baza cărora D-nii Pavli şi Caţichi pretind a-i lucra locuitorii vorbitului sat.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi încredinţarea preaosebitei mele consideraţii.

Prefect I.

[Rezoluţie:] Se va răspunde Prefectului că toate aceste confuzii şi pagube tuturor părţilor contractate se primesc din cauza că Primarii nu execută legea; că subprefectul şi membrii Comit. Permanent care sunt îndatoraţi de lege a inspecta Condicele de alcătuiri şi Cancelariile Comunelor nu-şi fac datoria.

Prin urmare pe primarii şi notarii care au primit asemenea alcătuiri să se revoace îndată. Prefectul va da ordin locţiitorului de primar şi subprefectului până se va hotărî chestia conform cu legea cum să se urmeze îndatoreze pe locuitori a lucra o jumătate la o parte şi altă jumătate la cealaltă parte din ceiace ei vor putea lucra.

Totdeodată se va face o circulară către Prefect prin care li se vor arăta confuziile ce se fac de primari în privinţa angajamentelor şi li se va scrie ca să îndatoreze pe membrii Comitetului Permanent şi pe subprefect a face dese revizii condicelor de angajament şi pe acei ce-i va găsi abătuţi dela lege să-i dea imediat judecăţii şi depărtându-i din funcţiuni.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 3.]

Anexa I la doc. Nr. 58

1 Mai 1868

Contract

Subscrişii locuitori din satul şi comuna Todireni, plasa Jijia judeţul Botoşani, neştiind carte am pus degetele pe semnul crucii, unde ni s'au iscălit numele, facem ştiut că neavând închipuire bănească de a plăti rămăşiţele de dări fiscale şi comunale pentru răscumpărarea clăcii şi a capitaţiei am alergat iarăşi la binefăcătorul nostru Dl. Costachi Pavli arendaşul moşiei Todireni care ne-a susţinut cu pâinea ce ne-a trebuit vreme de trei ani de lipsuri, cu bani în numerar fără procent cu imaş pentru vite noastre pe care încă nu s'a plătit şi alte multe înlesniri ce ne-a făcut, pe care rugându-l de a ne plăti şi acele dări şi Dlui consimţind a ne plăti de acele rămăşiţe de dări, angajându-ne şi noi prin acest înscris pe alţi ani înainte până la îndeplinirea achitării a tot felul de datorii ce vom avea către D-sa şi după expirarea angajamentului pentru munca agricolă ce deja avem cu D-sa pe timp de cinci ani care expiră la 1871, să prăşim de acum începând fiecare cu plata de un leu prăjina, să secerăm câte o falcie şi jumătate cu trei zeci şi cinci lei falcia şi să cosim căte una şi jumătate fălcii cu douăzeci şi opt lei falcia, având a curma aceste trei munci, precum şi celelalte ce se prevăd în contractul de angajament ce avem cu Dl. Pavli, tot cu aceleaşi preţuri şi întocmai după glăsuirea acelui contract, datori fiind noi a lucra începând de astăzi precum se arată mai sus pe moşia Todireni sau la oricare altă moşie în depărtare de trei ceasuri tot lucrul pomenit în acel contract, iar că vom fi întocmai următori anganjamentului nostru de faţă şi acelor mai dinainte suntem chezaşi responsabili solidari unul pentru altul şi toţi pentru unul garantând pe D-sa Dl. Pavli cu toată averea noastră ce avem şi ce vom mai avea, până ce ne vom achita cu toţii datoria noastră prin muncă agricolă, bine făcută şi la vreme, când vom fi chemaţi la lucru, spre întocmai urmare am rugat şi pe Dl. Primar al Comunei noastre de a legaliza acest înscris de alcătuire ce s'a făcut de două asemenea.

No. 69 Mai 1 1868.

[Urmează una sută nouă iscălituri.]

România

Primăria Comunei Todireni plasa Jijia judeţul Botoşani.

Copia prezentă fiind substrasă întocmai după contractul Dlui Costache Pavli cu un număr de locuitori din satul Hlipiceni şi ne fiind subscris pe hârtie timbru în lipsă că n'a fost, se adevereşte de acest oficiu, făcându-se menţiunea că cauza nescrierii pe timbru, că n'a fost. fiind cerută cu urgenţă de Dl. Prefect.

Conform cu originalul, (ss) Primar
L. Roman. V. Burlacu

2 Iulie 1873. Nr. 428

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 4. Copie.]

Anexa II la doc. Nr. 58

Contract

16 Octombrie 1871

Subsemnaţii prin punerea degetelor noastre locuitorii din satul Hlipiceni comuna Todireni plasa Jijia judeţul Botoşani facem ştiut prin contractul de faţă, precum să fie ştiut că ne am angajat la Dl. Theodor Caţichi, proprietarul moşiei Cobiceni ca să-i lucrăm munca agricolă pe moşia Cobiceni în anul viitor una mie opt sute şapte zeci şi doi cu următoarele condiţiuni:

1). Fiecare din iscăliţi cu tot ajutorul nostru ne obligăm a prăşi câte două zeci şi cinci prăjini păpuşoi, zece prăjini în ţelină şi cincisprezece în moină, a prăşi bine gospodăreşte şi la vremea când ne va chema la lucru, a tăia păpuşoiul cu totul a-i, căra de da pe lanuri, a-i desface şi a-i căra păpuşoiul în coşeri, punându-se strujenii în stoguri sau cirezi, pentru care lucru are a ne plăti câte cincizeci parale de fiecare prăjină cursul pieţii cu tainul de două dimerlii făină, două oca brânză şi doi litre sare la falcie.

2). Fiecare din iscăliţi ne obligăm a secera câte o falcie pâine albă în orice soi pâine ar fi, a secera bine gospodăreşte şi la vremea când ne va chema la lucru şi a răscoli la cazul când s'ar uda de ploaie până ce vor veni în calitate de a-l pune în stoguri sau cirezi, pentru care lucru are a ne plăti câte patruzeci lei vechi, de falcie cu tainul de două dimerlii făină, două oca brânză şi două litre sare la fălcie.

3). Fiecare din iscăliţii ne obligăm a cosi câte o fălcie iarbă, a cosi bine gospodăreşte, a aduna în căpiţe şi la caz când s'ar ude de ploaie a răscoli căpiţele spre a se usca până ce vor veni în calitate de a le pune în stoguri pentru care lucru are a ne plăti câte patruzeci lei de fiecare fălcie cu tainul de o jumătate dimerlie făină, o jumătate oca brânză o litră sare la lucrul arătat mai sus.

4). fiecare din iscăliţi ne obligăm a face câte patru zile pe an la cărat la arie sau la semănat plătindu-ne câte trei lei ziua, se va începe dela răsăritul şi până la asfinţitul soarelui, pe lângă plata ce ni se dă mai sus stipulată a ne vara vitele noastre D-lui pe două zeci lei vaca sau gonitorul, patruzeci lei perechea de boi, doisprezece lei mânzata sau mânzatul iară oile pe doi lei oaia fie stearpă sau cu lapte, vitele mari au a se păstori cu oamenii D-sale şi noi suntem datori a ieşi seara înaintea lor şi a lua vacile la muls, care peste noapte vor rămâne sub îngrijirea noastră şi a doua zi a le da în mână păstorului spre pază căci din contră dacă vreo vită din cele nedate în mâna păstorului s'ar duce în ţarină şi ar face vreo stricăciune noi vom fi responsabili; văraticul se va începe dela Sf. Gheorghe şi va dura până la Sf. Dumitru, când atuncea le vom lua pela casele noastre.

5). Dl. Theodor Caţichi se îndatoreşte a plăti pentru noi câte două trimestre din darea personală şi răscumpărarea clăcii pentru trimestrul al II şi al III şi ne fiind închipuiţi de bani, tot D-sa se obligă a ne plăti şi pe acel trimestru.

6). In anul viitor 1872, îndată după Sf. Dumitru ne vom răfui cu D-sa şi toţi acei care vom rămâne datori în termen de o săptămână suntem datori a plăti asemenea datorii iar acei din noi care nu vom urma a-i plăti, vor urma înainte acest angajament după preţurile arătate mai sus şi cu deosebire că acei din noi vor rămâne mai mult datori vom urma a prăşi a secera, a cosi mai mult adică analogic după datoria ce vom avea pentru care de întocmai urmare pe lângă adevăratele noastre semnături tot odată făcând osebita cerere Dl. Primar respectiv a legaliza transcriindu-l în condica tocmelilor de muncă agricolă.

[Urmează treizeci şi şase iscălituri.]

România

Primarul comunei Todireni din plasa Jijia judeţul Botoşani în virtutea art. din legea tocmelilor de muncă agricolă se legalizează acest contract încât priveşte identitatea semnăturilor şi menţionând că acest contract este făcut întâia oară.

No. 6/26/7 Octombrie 1871 (ss) primar,
Guserescu

România

Primăria comunei Todireni din plasa Jijia judeţul Botoşani copia prezentă fiind substrasă întocmai după contractul Dlui Theodor Caţichi cu un număr de locuitori din Hlipiceni şi nefiind subscris pe hârtie timbru în lipsă că n'a fost se adevereşte de acest oficiu, făcând menţiune că cauza înscrierii pe timbru fiind cerută cu urgenţă de Dl. Prefect.

(ss) conform cu originalul
L. Roman.

(ss) primar,
V. Burlacu

No. 429 2 Iulie 1873.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 5. Copie.]

Anexa III la doc. Nr. 58

Inreg. Nr. 10.726
[Bucureşti,] 16 Iulie 1873
Copie

In chestiunea reclamaţiunii D-lui Caţichi de care tratează raportul No. 4172 până se va hotărâ cum să se urmeze daţi ordin ca locuitorii să lucreze o jumătate la o parte din acei ce vor putea lucra.

Ordin detailat cu poşta.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 6.]

Anexa IV la doc. Nr. 58

[Bucureşti,] 17 Iulie 1873

Asupra celor conţinute în raportul Dv. No. 4172 relative la reclamaţiunea Dlui Theodor Caţichi pentru executarea tocmelilor agricole ce are cu locuitorii comunei Todireni vă răspund că toate confuziile ce se ivesc şi pagubele ce ar încerca părţile contractante provin din cauza primarilor care nu execută legea şi a subprefecţilor precum şi membrilor Comitetului permanent care fiind îndatoraţi de lege a inspecta cancelariile comunale şi condicele de alcătuiri agricole nu-şi fac datoria prin urmare vă învit Dle prefect ca pe primarul şi notarul care au primit asemenea alcătuiri îndată să-i revocaţi din funcţiune. Tot odată veţi da ordin locţiitorului de primar şi subprefectului respectiv ca până se va hotărâ conform cu legea cum să se urmeze, să îndatorească pe locuitori a lucra o jumătate la o parte şi altă jumătate la cealaltă parte din acei ce vor putea lucra.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 7. Copie.]

Anexa V la doc. Nr. 58

Tg. Frumos, 16 Iulie 1873

Atât suplica ce v'am adresat la 5 Mai cât şi telegrama din 23 Mai n'au avut nici un resultat; am arătat că deşi am angajat prin mijlocul cel mai legal oameni pentru munca agricolă printr'o flagrantă violare a legii şi prin mod fraudulos se iau din lucrul meu şi se dau la lucru la Dl. Costache Pavli, arendaşul moşiei Todireni, judeţul Botoşani in numele Domnitorului şi al legilor protestez; toate pagubele, păpuşoi neprăşit, fâneţele necosite, pâinea albă se prăpădeşte pe câmpii. Cer constatare sau prin Dl. Prefect de Iaşi sau prin Dl. Prefect de Dorohoi.

Primiţi respectul meu

Theodor Caţiki

[Rezoluţie:] 19/7 1873. Se vor repeta ordinele date D-lui Prefect cu adăogire de a răspunde imediat Ministrului şi a regula executarea.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 2. Telegramă.]

Anexa VI la doc. Nr. 58

Bucureşti, 19 Oct. 1873

Domnule Ministru,

Am onoarea a înainta D-voastră, aci, un exemplar după instrucţiunea ce am pregătit cu adresa Dlor Prefecţi de Judeţe în scopul de a face să înceteze acea pretinsă obligaţiune ce îşi luau în unele localităţi proprietarii şi arendaşii

cu ocazia învoelilor agricole, de a plăti între altele contribuţiunile personale şi despăgubire clăcei datorită de locuitori în schimbul muncei lor, impozite care în mare parte şi pe mai mulţi ani în urmă au rămas neachitate de către proprietari şi arendaşi sub diferite pretexte şi contestaţii nerămându-ne alt mijloc, într'aceasta decât a ne adresa către locuitorii debitori.

Şi vă aduc rugăminte, Domnule Ministru, să binevoiţi a observa cuprinsul acestei instrucţii circulări şi a-mi împărtăşi opinia D-voastră asupra acestei importante chestiuni spre a face să înceteze pe viitor orice stipulaţiuni prin actele de învoeli asupra plăţii impozitelor, pe cât timp acestea au devenit o zadarnică iluzie şi un mijloc de abuz contra muncii şi bunei credinţe a locuitorilor cultivatori.

Binvoiţi a primi încredinţarea înaltei mele consideraţii.

Ministru,
P. Mavrogheni

[Rezoluţie:] 20 Oct. 1873. Se va răspunde Dlui Ministru de Finanţe, că la modificarea ce s'a făcut legei tocmelilor s'a prevăzut că numai tocmelile pentru care au să se plătească bani în comuna, să să confirme; prin urmare nu găsesc nicio inconvenienţă că se dă de către Min. de Finanţe, circulara aceasta pentru viitor; cât pentru trecut sunt de părere că această circulară ar ridica răspunderea a multor proprietari care s'au folosit de munca locuitorilor şi n'au plătit către Stat dările cu care sunt angajaţi şi prin urmare această circulară ar avea un rezultat de a se mai îndatora pe locuitori de a plăti încodată dările pentru care au muncit proprietarilor şi arendaşilor. Părerea mea este să se facă o circulară aparte şi să dea ordin de a se urmări pe proprietari şi arendaşi pentru banii ce datorează fiscului pentru muncile ce au făcut locuitorii.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4388 f. 96.]

Anexa VII la doc. Nr. 58

Circulară

Domnule Prefect,

In mai multe localităţi există obiceiul ca în ocazia încheieerii învoelilor agricole arendaşii şi proprietarii să ia în sarcina lor plata impozitelor locuitorilor.

Dacă aceste angajamente s'ar îndeplini exact şi cu lealitate, din partea arendaşilor, Guvernul n'ar avea decât să se felicite despre aceasta.

Dară se întâmplă cu totul altminterea: pe când de o parte locuitorii cultivatori, caută să-şi execute în fiecare an lucrările agricole către arendaşi sau proprietarii de moşii şi se cred, prin singurul fapt al muncii lor, liberaţi către Stat de dările fiscale şi ale clăcei.

Pe de altă parte, unii proprietari şi arendaşi, nu au cea mai mică grijă de a plăti cu exactitate către perceptorii tezaurului public, impozitele locuitorilor luate asupră-le, din care cauză datoriile fiscale şi rurale se aglomerează din trimestru în trimestru şi chiar din an în an şi nu ajungem decât cu mari

dificultăţi şi printr'o îndoită energie din partea administraţiei, a incasa parte din datorie.

Aceasta nu este tot:

Unii din arendaşi îndată după exprirarea contractului moşiei, pornesc din comună fără a fi îngrijit să achite impozitele locuitorilor către care se obligase; iar alţi arendaşi şi proprietari ridică contestaţiuni asupra obiectului obligaţiunilor lor susţinând că acele lucrări agricole nu s'au îndeplinit pe deplin, sau că s'au efectuat rău, pentru care nu se mai cred obligaţi la vre-o despăgubire, precum s'au prezentat cazuri analoage în judeţul Tecuci, de aci procese între proprietari şi locuitori, noi amânări în privinţa răspunderei impozitelor fiscale şi ale clacei, şi ce concluzie, restul datoriei este sau compromis sau predestinat a fi perpetu în stare de rămăşiţă asupra obştei locuitorilor.

Experienţa anilor trecuţi, ne îndeamnă, ne obligă a face să se desfiinţeze asemenea angajamente pe viitor, ce precum văzurăm nu satisfac decât interesele unui număr de arendaşi în paguba clasei locuitorilor cultivatori care suportă singuri sarcina acestor datorii grele şi aglomerate.

Dară în regulă strictă; ce amestec sau legătură poate rezulta pentru fisc, din faptul învoelilor făcute de locuitori cu arendaşii şi din angajamentele luate de aceştia pentru plata impozitelor obştii?

Care este titlul cert şi autentic pe care se bazează aceste sarcine fiscale, transmise asupra persoanei arendaşilor sau proprietarilor şi ce drepturi, ce putere legală pot da ele fiscului, contra acestora, pentru a se despăgubi, în cazuri de neplată, care se întâmplă adeseori.

Există oare declaraţiuni formale şi pozitive din partea arendaşilor şi proprietarilor într'aceasta înaintea Primăriilor comunale; şi în această privinţă ordonatu-sa de administraţie intabulaţiunea proprietarilor sau arendaşilor pentru datoriile personale şi clăcei locuitorilor prin tabelele sau rolurile de impozite, singurele titluri legale în virtutea cărora am putea să ne întemeem pentru a pune în urmărire directă lucrurile mobile şi imobile ale proprietarilor sau arendaşilor subrogaţi în sarcinele locuitorilor debitori.

Ori asemenea declaraţiuni nu s'au făcut de arendaşi şi proprietari fie din nevoinţă sau din temerea ce cred a avea asupra rezultatului final al executărei lucrărilor agricole de către locuitori, ori în prevederea de a-şi menaja rezerve pentru a putea face contestaţii la urmă şi a înlătura obligaţiunea plăţei în detrimentul intereselor locuitorilor şi a fiscului.

Ministerul, faţă cu acestă stare de lucruri crede de a sa datorie de a se ridica energic contra acestor fapte, care au degenerat pe alocurea în abuzuri funeste şi deplorabile ca cele descrise mai sus.

In consecinţă, vă cer într'un mod formal, Domnule Prefect să daţi ordine categorice şi severe, tuturor autorităţilor de ocoale şi comune să observe şi să facă strict a observa regulele următoare:

I A constata imediat după rolurile anilor trecuţi impozitele personale şi şosele şi clacă, datorate de locuitorii fiecărei comune, precum şi angajamentele în scris, formale ce va fi existând la primărie din partea arendaşilor şi a proprietarilor către locuitori şi vă veţi întemeea pe dânsele pentru a îndatori cu energie şi pe cale legală pe cei dintâi la plata acelor impozite şi clăcei.

Dacă se va ridica contestaţiuni asupra caractèrului de legitimitate al acestor angajamente sau dacă arendaşii nu se vor mai afla în localitate, veţi face a se constata faptul prin Proces-Verbal special, şi veţi dispune să se îndrepte urmărirea asupra locuitorilor până la achitarea integrală a impozitelor.

Copii după actele de angajamente şi procesele verbale de ne plată se vor înmâna obştei locuitorilor ca, prin delegaţi aleşi, să-şi caute despăgubirea prin calea Justiţiei.

In ambele cazuri însă veţi da deplină putere şi veţi pune energică obligaţiune subprefecţilor şi ajutorilor lor, ca prin concursul primarilor, consilierilor sau al perceptorilor să numai lase a se temporiza aceste datorii, ci să facă în cel mai scurt termen răfuirea deplină a impozitelor şi a rămăşiţelor fiscale şi rurale, fie dela arendaşi şi proprietarii angajaţi, fie în caz de contestare a acestora direct dela locuitorii debitori.

II A opri cu desăvârşire, în viitor pe primari, de a mai aproba sau legaliza actele de învoeli dintre arendaşi cu locuitorii, care ar cuprinde vre-o stipulaţiune sau cu vre-o obligaţiune atingătoare de plata impozitelor, pe seama locuitorilor.

Veţi opri autorităţile comunale de a considera debitori pentru impozite alte persoane decât cele înscrise anume în roluri.

Proprietarii sau arendaşii, pentru orice fel de transacţiuni agricole, n'au decât a plăti direct locuitorilor preţul muncei lor, pentruca aceştia să vină dânşii în fiecare trimestru regulat, să se libereze către tezaur şi datoria impozitelor.

Ministerul Finanţelor şi Casierii Judeţelor n'au nici un amestec în operaţia învoelilor dintre arendaşi şi locuitori. Debitorul unic şi principal este contribuabilul înscris în roluri şi rămâne acestuia grija ca şi îndatorirea de a-şi procura mijloacele băneşti de la aceia unde lucrează spre a veni să se achite către tezaur, iar nu tezaurul de a se adresa în locul său către proprietari sau arendaşi, în vederea contestaţiilor ce au rezultat până aci, asupra acestui obiect.

Primiţi domnule Prefect, asigurarea distinsei mele consideraţii.

Director...

Ministru...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4388, f. 97, 98, 107.]

59

[Bucureşti,] 14 Iulie 1875

D-nul Scafeşiu îmi reclamă că grâul său este ameninţat a fi scuturat, din cauză că administraţia nu-i dă ajutorul legiuit. Dacă D-nul Scafeşiu are învoeli în bună regulă, vă fac personal răspunzător când ar rămâne nesecerat din cauza lipsei de concurs din partea administraţii; aştept răspunsul Dvs.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761. 13/17, f. 1. Telegramă.]

60

Turnu-Severin, 16 Iulie 1875

Răspunzând cu respect telegramei No. 111/46, D-nul Scafeşiu pentru prima oară a reclamat prefecturei la 10 curent că parte din grâul său este nesecerat şi chiar în acea zi s'au dat atât ordinul sub No. 6043 către subprefectul respectiv a executa secerişul cât şi trei călăraşi observându-se tot într'un timp Subprefectului de ce n'a oferit concursul său dacă D-nul Scafeşiu ar avea învoeli sau tocmeli în regulă pentru terminarea secerişului.

Prin urmare dar reclamaţia D-lui Scafeşiu adresată Dvs. că însu-mi nu i-am oferit concursul său nu este în regulă pe cât timp Subprefectul nu-mi referă nimic despre această împrejurare.

Şi spre a vă pune în curent despre rezultatul ordonanţei date Subprefectului şi măsurile luate i s'au cerut cont prin călăraşi expres şi răspunsul ce vom primi îl vom supune în consecinţă Dvstr. de urgenţă.

Prefect Mehedinţi,
Simboteanu

[Rezoluţie:] 16 Iulie. Să mi se înfăţişeze raportul ce va sosi în această chestie.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761. 13/17, f. 2. Telegramă.]

61

Budeşti, 16 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Este de gândit şi avem dreptate a crede că ori nu vrea nimeni să asculte nimic! ori nu vrea nimeni să facă nimic! de timp ce până acum de un an şi jumătate n'a venit nimeni să constate actele tânguirii mele şi denunţările făcute prin două petiţii ce v'am adresat, una în anul trecut 1874 Aprilie 29 şi alta în anul curent, Iunie 4 pentru a-mi preda în lucru după legea obligaţiunilor,

muncitorii ce am plătiţi şi tocmiţi la cultivarea moşiei Budeşti, pe anii arătaţi şi pentru revocarea preotului Ilie Palade din funcţia de Primar al comunei noastre Plopana din plasa şi Jud. Tutova, care mi-a urzit toate loviturile şi şicanele, în muncile agricole, numai ca să servească răzbunările şi interesele stăpânilor ce are, decând se vede aprobat primar, în contra art. 49 din legea Comunală, numai pe temeiul şi influenţa unei delegaţii negociată, ce i-a dat predecesorul său, D-l Evghenie Voinescu, neadmisă de al. al 3-a şi al 4-a a [l]art. 21 din zisa lege (precum v'am denunţat prin cele 7 puncte din cea de pe urmă petiţie menţionată mai sus).

Şi nu ştiu Domnule Ministru, care este cauza şi cine cutează aşa făţiş şi îndelungat să susţină la postul de Primar pe numitul Preot, care nu întruneşte decât completă degradaţiune şi nedemnitate a funcţionar. Violându-se astfel principiul moral al tuturor legilor de admisibilitate la funcţiunile Statului, asemenea individ; judecat şi condamnat bisericeşte pentru imoralitate de a nu mai săvârşi timp de 5 ani Serviciul Divin şi Tainele Preoţiei; judecat şi condamnat de Tribunalul de Tutova, în Aprilie anul curent, la închisoare, de două luni, pentru atentat în contra bunelor moravuri, ce a comis în prejudiciul locuitorului Vasile Savelcu din Plopana — şi cu toate acestea ocupă postul de Primar, pentru chiverniseală, prin nenumărate abuzuri de putere în paguba cetăţenilor şi nu vine nimeni, de inimă, să constate şi să ne scape de acest funcţionar sub care am suferit şi sufăr mari daune şi loviri, plătind îndoit şi întreit preţul în timpul verii la alţi muncitori, în locul celor ce parte i-a dat pomenitului Preot şi Primar, de muncesc pela alte persoane şi parte a refuzat de a-i executa şi a-mi îi da în lucru după legea tocmelilor încât obligaţiunile ce posed şi daunele cauzate, nu ştiu Domnule Ministru, cum veţi hotărî să mi le plătească, pentrucă nu mai am trebuinţă de acei muncitori, fiindcă anii de posesie a moşiei mi-au expirat tocmai acum, când şi D-l Subprefect după doi ani de necontenite tânguiri, fiind venit în comună la 29 Iunie expirat, găsi către seară, ocazia, fără nici o formalitate de termen—ori altă procedare legală— mă cheamă după drumul târguşorului Plopana, prin un vătaf al Comunei, ca să merg la Primărie, unde mi-a cerut obligaţiunile muncitorilor mei, că voeşte să facă o cercetare de ei — că altă constatare n'are însărcinare a face — deşi l-am lămurit că din anul trecut şi curent aştept ordinele Domniei Voastre, ce trebue să-i fi venit pentru constatarea abuzurilor de care m'am tânguit Domniei Voastre, — însă s'a apărat de asemenea lucrări; cerându-mi curat numai o listă de numărul muncitorilor — că are să-i adune a doua zi când a rămas să-i aduc obligaţiunile— căci nu le purtam cu mine, pe drum. Apoi fiind şi pomenitul preot acolo — l-am văzut că avea prea încurajată şi tolerată îndrăsneală în faţa D-lui Subprefect— căci şi începuse a face pe avocatul şi totodată martorul că muncitorii mei au achitat datoria şi alte judecăţi nepermise — încât văzând că D-l Subprefect nu-l chiamă la ordine, am apelat la D-lui întrebându-l: ce este acest preot? martor? primar? cercetător şi avocat neîmputernicit de munci-

torii mei, ori că trebue să tacă ca pârât de mine pentru abuzuri şi alte necuvinţe — D-lui mi-a spus că nu-i preot condamnat pe timp mărginit şi se poate proba prin Prea Sf-tul Episcop de Huşi; — atunci mi-a zis că nu respect autoritatea şi poate să mă aresteze. Asemenea rezultat am văzut şi a doua zi cu deosebire că amestecul era mai mare şi toleranţa aveau şi cei cărora, zisul Preot şi Primar le dăduse la lucru, muncitorii obligaţi la mine, întrucât era un vălmăşag nu cercetare ori constatare a actelor şi abuzurilor de care m'am tânguit Domniei Voastre drept care şi eu luând obligaţiunile m'am retras ca să evit discuţiile zadarnice. — Apoi tot în arătata zi către seară, pornind către locuinţa mea la moşia Budeşti, numitul preot, încurajat de protecţia D-lui Subprefect (cum am arătat mai sus) şi-a luat cutezanţa a-mi ţine calea, la drumul mare, lângă o pădure urmărindu-mă în goana calului său şi ajungându-mă a început să mă insulte, înjurându-mă în tot felul că pentru ce l-am denunţat Domniei-Voastre, sărind să mă maltrateze — şi cu toată apărarea ce îmi făceam prin vânzoleala calului meu, n'am putut scăpa să-mi ţiu drumul către casă, până ce numitul, zărind că se apropie un locuitor, Grigore Gorgan, de aicea şi văzând că n'a reuşit a mă maltrata, a început a răcni că în numele legii îmi porunceşte să mă ducă la Primărie — nu prea vrea omul dar n'a avut ce face şi amândoi m'au întors înspre Primărie, apoi pela mijloc de cale aflându-se la prăşit un vătăşel al comunei, numit Ion Dubău, a răcnit la acela să vie să mă ia şi să mă întoarcă înapoi (nu la Primărie) la un cătun Rusenii, zicând să mă ducă înaintea D-lui Subprefect că am sărit să-l ucid, încât astfel mă purta pe drumuri ca pe tâlhari; în puterea funcţiunii de primar — am fost nevoit să merg acolo, unde nefiind D-l Subprefect la gazdă, m'a ţinut sub pază la o casă din sat; venind D-l Subprefect s'a convins de slăbiciunea şi condiţiunea mea, încât a recunoscut culpabilitatea popii, că mi-a ţinut calea la drum şi făcându-i oare care bănueli şi mustrări pentru fapt—n'a mai amintit altă lucrare, făcând să ne împăcăm, că astea [sunt] jucărele copilăreşti şi ar trebui să trăim bine, conchizând că mi se va da ajutor pentru muncitori la lucru, însă nu mi s'au mai dat, măcar că era prea târziu; — apoi tot în cea noapte preotul (şi Primar) întorcându-se spre casă în Plopana — l-a găsit a doua zi un vătăşel al comunei, trântit în mijlocul arestului Primăriei şi fiind adunaţi oameni la Primărie l-au trezit, văzându-l cum erau tăvălite şi feştelite hainele pe el în excrementele şi vărsăturile sale — încât unii din împricinaţi nu se puteau apropia, strigând: «ştergeţi-l bine».... râdeau zicând: «Iaca Părintele»! iar vătăşelul îl târa în şcoala de băeţi ca să-l poată şterge în linişte.

Iată Domnule Ministru, pe care om este lăsată starea de administraţie a comunei şi cum este de batjocorit postul de primar şi ameninţată siguranţa oricărui cetăţean !! sub ticăloşiile şi abuzurile de putere a unui asemenea imoral

funcţionar. In urmare D-le Ministru, este îngrijorător că D-stră nu puteţi găsi un mijloc serios ca să se facă o scrupuloasă şi imparţială constatare spre curmarea răului, ca să se convingă oricine că Domnia Voastră nu susţineţi şi nu voiţi să aveţi asemenea lepădătură de funcţionar a cărui necuviinţe ce le suferă norodul nu mai cutez a vi le supune.

Primiţi vă rog asigurarea respectului ce vă păstrez,

Gheorghe Goiu

[Rezoluţie:] Să mi se înfăţişeze lucrările.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4768. Tutova 13/28, f. 9, 25.]

62

[Cuşmir, 19 Iulie 1875]

In urma plângerilor mele către Domnia-Voastră, astăzi îmi stă tot acea sumă de una mie pogoane neseccrate; s'au succedat numai ordine către Subprefect şi primar fără ca locuitorii datori, să-şi îndeplinească angajamentul. Sunt expus la mari pagube şi nu cred să o doriţi Domnia Voastră aceasta.

Domnule Ministru, grâul mi se scutură; rămânea domnia voastră să decideţi de averea mea căci sunt desolat.

Scafeşiu

[Rezoluţie:] Dl Prefect va păşi însuşi la faţa locului şi va lua măsuri pentru aplicarea tocmelilor agricole dacă vor fi conform legei. Dl. Prefect îmi va raporta dacă Primarul şi Subprefectul şi-au îndeplinit datoriile prescrise de lege şi la caz când nu vor fi îndeplinit să le revoace şi să numim pe alţii care vor fi capabili de a îndeplini datoriile lor.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4761 13/17 f. 3. Telegramă.]

63

[Bărbăteşti, 19 Iulie 1875] [1])

Domnule Ministru,

Subscrişii, din vechime am plătit clacă pe moşia statului Cotmeana din districtul Argeş, până la anul 1864, când atunci, în virtutea legii rurale ne-am împământenit, dându-ni-se pământurile conform legii, însă care pământuri ni s'au dat sunt foarte nefavorabile pentru hrană, agricultură ci mai mult favo-

[1]) Data primirii la minister.

rabile pentru păşune de vite, fiind râpoase şi piscuri, după poziţia pământului, pentru care pământ, plătim necurmat bani Statului şi fiindcă pământul nu ne este la îndemână ca să-l culivăm, l-am făcut izlaz de vite şi ne-am păşunat toţi locuitorii vitele, în acel izlaz dând imaş fiindcă după sărăcia noastră, nu aveam decât numai câte două vite mari şi patru mărunte, unii dintre noi iar alţii nici aşa ci mai puţine, şi ni le-am păşunat cum am zis până azi, în raionul nostru.

In anul expirat 874 Februarie 26 ne-a acţionat în judecată la D. jude de pace local, Dnul Nicolae Ceauşescu, arendaşul zisei moşii Cotmeana, unde stând noi prezenţi la judecată de auzim — s'a văzut un act subscris de câţiva locuitori din comuna noastră din cei ce au turme de vite şi omologat de fostul primar, în acel an care act citindu-se cuprindea condiţiunile erbăritului vitelor locuitorilor dintr'ânsul, între care ne-am văzut şi noi iscăliţi, fără ca să ştim nici câtuşi de acel act, şi ne-a iscălit acel Primar, fără ştirea noastră şi pentru care ne-a obligat Judecata ca să plătim nişte mari sume de bani Domnului arendaş, pentru erbăritul vitelor pe câţiva ani şi noi nu ştim să fi călcat moşia Dlui arendaş nici câtuşi, fiindcă pedeoparte ne aflăm cu domiciliile în depărtare de hotarul Dlui Arendaş şi pe de alta nici vite nu avem ca să învoim, precum am zis mai sus că din cauza sărăciei nu avem vite la bătătură şi nu ştim ca de moarte de această datorie, ce ne impune d. arendaş, în spinare, ca să plătim prin sentinţa ce a pronunţat Dnul Jude.

— Domnule Ministru, cunoaştem, precum va cunoaşte oricine, că această calamitate nu este altceva decât interesul dlui arendaş cu acei locuitori şi cu fostul primar, ca să ne înscrie şi pe noi în acel contract, ca să poată traduce asupră-ne asemenea datorie; ba încă figurează, tot în acel contract, ca d. Arendaş să aibă voe a ne lua erbăritul pentru puţinele vite ce avem şi din islazul nostru cu ce mod nu ştim şi deşi am avut dreptul, dat de dnul Jude ca să opozăm acea carte de Judecată, dar noi gândindu-ne la multele cheltueli ce o să ne privească gândindu-ne şi la sărăcia de care suntem cuprinşi n'am îndrăznit a opoza cartea de judecată, ci va rămâne definitivă condamnându-ne la plata sumelor de bani şi altele.

Domnule Ministru, noi nu ştim să fi păşunat vitele la dnul arendaş nici un ceas măcar, ne jurăm pe bătrâneţele noastre. Aveţi cinci martori ce atestă, alăturata dovadă şi omologată de actualul primar, prin care stărueşte că vitele noastre n'au trecut la dnul arendaş nici câtuşi de puţin.

— Pentru care cu lacrimi din adâncul inimilor noastre, cădem la mila şi bunătatea Domniei Voastre, Domnule Ministru, şi vă rugăm să vă milostivească Spiritul Sfânt şi asupra sărăciei noastre a ordona unde va fi de drept, ca acel Primar şi acei locuitori care au făcut acel contract şi l-au dat dlui arendaş, în care ne-au trecut pe noi fără ştirea noastră să se dea Justiţiei, pentru

plastografia urmată de dânşii, cu rău cuget asupra noastră şi D. arendaş să ne lase nesupăraţi de acea datorie fiind nedreaptă şi destui bani răspundem către Stat în seama pământului, până când am rămas cu casele goale din cauza sărăciei şi cum să mai plătim şi Dlui arendaş, cu nedrept acele sume de bani, pe nedreptate.

Domnule Ministru, alte instanţe nu mai putem intenta fiindcă nu putem susţine judecata cu felurite taxe la timbru şi altele din cauza sărăciei noastre, cu mare supuşenie vă punem în vedere chestiunea de faţă, unde sperăm că nu vom rămâne nedreptăţiţi, căci la caz de rămânem nedreptăţiţi dinaintea Domniei Vs. atunci nu mai avem nici o speranţă de dreptate în toată lumea şi negreşit vom fi jertfiţi cu toate micile noastre averi pentru plata acelor sume de bani ce D. Arendaş cu rău cuget ne impune în spinare, ca o năpastă. Luaţi în consideraţiune încredinţarea ce depune cinci oameni de capacitate prin prezenta aci dovadă şi chiar omologată de Primarul actual. Luaţi în considerare şi plângerea noastră ce vă aducem şi nu ne lăsaţi în mâinile făcătorilor de rele, căci lăsându-ne, cum am mai zis, nedreptăţiţi atunci noi suntem siliţi a ne lua drumul în lume ca nişte cerşetori fiindcă la bordeele noastre nu avem la ce mai trage, fiindcă poate că nu avem stare de câţi bani zice d. arendaş ca să-i plătim şi vom fi traşi la curtea Dlui ca nişte robi pe timp lung de care geme inimile noastre înlăuntrul corpului nostru.

Primiţi, Dnule Ministru şi suntem prea plecaţi suplicanţi

+ Eu Dumitru Roşca din comuna Bărbăteşti	Pl. Oltu	Dist. Argeş	
+ Eu Stan Roşca	»	»	»
+ Ene Neacşu	»	»	»
+ Marin Ivan	»	»	»
+ Eu Ilie Ioan	»	»	»
+ Eu Gheorghe Din Bărăscu	»	»	»
+ Eu Ioan Bratu	»	»	»
+ Eu Neacşu D. Roşca	»	»	»
+ Eu Florea Mihalcea	»	»	»

[Rezoluţie:] Se recomandă, în original Dlui Prefect de Argeş să cerceteze şi să dea lămuriri Ministerului de toate împrejurările.

p. Ministru,
Herişescu

[Rezoluţie Pref.:] Se recomandă Dlui Subprefect de Olt, a cerceta şi a ne da relaţii de împrejurări.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4756 Argeş 13/11 f. 4, 7.]

Anexă la doc. Nr. 63

15 Oct. 1874 Comuna Bărbăteşti

Dovadă

Subsemnaţii, constatăm prin aceasta pe a noastră răspundere cu averile noastre mişcătoare şi nemişcătoare pentru, Dlor Dumitru Roşca, Neacşu D. Roşca, Stan Dumitru Roşca, Florea Mihalcea, că n'am păşunat cu vre-o vită în moşia treimea Statului la D.N. Ceauşescu, arendaşul acestei moşii dela A. 1871—73 şi nici în contract nu-i ştim trecuţi pentru care le dăm această dovadă, spre a se servi cu dânsa la caz de trebuinţă şi la orice autoritate vor fi chemaţi.

D. Răpeanu
+ Eu Radu Toader } din comuna Bărbăteşti Plasa Oltul Jd. Argeş
+ Eu State Stanciu

+ Eu Constantin Drăghici } din com. Richita de Sus plasa Piteşti dist.
+ Eu Barbu Stan Juluţu } Argeş

România

Primăria comunei Drăguteşi

Prezenta dovadă fiind a acestora şi semnăturile cuprinse într'ânsa se atestă de subsemnatul după a lor zicere.

Primar, Cazan

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4756 Argeş 13/11 f. 5.]

64

[Bârlad,] 22 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Un număr de desrobiţi, după moşia Docăneasa, comuna Vinderei din Jud. Tutova, debitându-mi cu mai multe lucrări agricole după zapisele ce posed legalizate de primăria respectivă, s'au făcut nevăzuţi, lăsându-mă păgubaşi de o datorie de peste 140 galbeni, bani plătiţi pe muncă.

După ce mai mult timp, urmăresc pe fugari, am reuşit, în fine a-i afla oploştiţi la moşia Baimaclia Judeţul Cahul; îndată dar am anunţat această descoperire Primarului din Vinderei, care cu adresa Nr. 890, a mijlocit primarului de Baimaclia ca să trimeată pe muncitori. Acolo însă din nefericire, se află primar un grec, a cărui semnătură în dialectul său, abia se poate descifra în numele de Karayanopol; el este şi proprietarul sau mare exploatator la Baimaclia şi autoritarul care având puterea în mână, a răspuns prin adresa Nr. 641, ce o anexez în copie, că deşi muncitorii mei sunt la acea moşie, dar pentrucă sunt datori la proprietarul de acolo (adică el) apoi nu-i poate trimete, precum au fost ceruţi.

Faptul este precum vedeţi foarte grav Domnule Ministru, un Primar să cuteze a călca legea oploştind în comuna sa fugari mei muncitori şi apoi chiar în urma cererii formale ce i-sa făcut să se pună interesele sale mai presus de lege.

Eu cred că aceasta nu va mai fi tolerat de Dvs., dar nu mă îndoesc că un asemenea funcţionar va rămâne nepedepsit ca un abuzator de puterea sa, făcând acte de autoritate, care refuză executarea legei în favoarea sa şi în detrimentul meu.

Prin consecinţă vin respectuos a vă ruga ca să ordonaţi prefecturii de Cahul, ca după alăturatul extras să-mi împlinească suma de 5477 lei, cu procentele legale dela numitul primar, rămânând ca dânsul să se despăgubească dela muncitori ce i-a oploştit şi pe care cu pericolul de a se compromite îi ţine la interesele sale.

Sper că această cerere fiind bazată pe dispoziţiile art..... din legea tocmelilor agricole, vă rog să nu credeţi că este o daună speze ci curată sumă ce îmi debitează acei desrobiţi şi pe care numitul primar m'a lipsit de dreptul meu atribuindu-l sie.

Sper Domnule Ministru, că veţi binevoi a aprecia gravitatea cazului, ceeace îmi dă deplina convingere că voi ajunge la imediata mea îndestulare.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni.

Al. Pastia

[Rezoluţie:] Se recomandă, Dlui Prefect de Cahul, ca să cerceteze dacă alcătuirile sunt conform legei tocmelilor agricole şi dacă sunt înscrise înaintea alcătuirilor pământului, atunci le va executa conform cu acea lege a tocmelilor agricole comunicând şi Ministerului lucrarea ce va face, — cu înapoerea acestei suplice.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4768 Tutova 13/28 f. 15.]

Anexa I la doc. Nr. 64

20 Iulie 1875

Domnule Primar,

Infăţişându-se nota Dvs. No. 890 la această Primărie, de către trimişii Dvs. Costache Tudor, Ion Dănăilă şi Gavril Năstase şi văzând că prin acea notă, Dvs. cereţi a vi se trimete un număr de desrobiţi, ce ar fi dispărut după moşia Docăneasa, subscrisul, am onoare a vă răspunde că în această comună, deşi sunt veniţi nişte asemenea desrobiţi, însă nu vi se pot trimite din împrejurarea că ei sunt angajaţi la Dl. proprietar al acestei moşii, Baimaclia, dela care a şi primit o sumă de bani, pentru a face munca de secere; îndată însă ce aceşti desrobiţi, îşi vor termina munca lor, se vor înainta Dvs. cu om special.

Primar,
(ss) Karayanopolu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4768. Tutova 13/28, f. 17.]

Anexa II la doc. Nr. 64

EXTRAS

DOCANEASA

De datoriile desrobiților din cătunul, comuna Vinderei, plasa Târgului, Județul Tutova conform cu mai multe zapise întărite de comuna Vinderei cu diferite munci agricole către Dnul Alecu Pastia pe moșia Docăneasa, precum urmează:

	Datoria								Descărcarea									
	L.	P.	Prășini		Zile de		Rădăcini de scos palme	Chile de păpușoi de bătut	Au rămas datori		Au muncit valoarea muncii		Prășini		Zile de		Rădăcini scoase	Chile de păpușoi de bătut
			Prășit	Secerat	Plug	Mașină			L.	P.	L.	P.	Prășit	Secerat	Plug	Mașină		
Tincă Turbatu ..	1.385	—	241	603	328	159	15	3	724	—	661	—	164	404	98	73	—	12
Vasile Dinu	690		170	339	60	61	10	25	494	—	196	—	110	123	—	5	—	6 5/20
Marin Pruntaru ..	531	—	158	323	1	37	8	15	343	—	188	—	70	148	—	14	—	8 8/20
Alistar Scripcaru ..	487	—	167	326	—	45	3	20	249	—	238	—	112	126	—	—	—	1 10/20
Ion Alistar Coadă ..	133	—	38	80	33	5	—	—	19	—	114	—	38	—	31	19	—	—
Ileana Iordache Vizitiu	341	—	99	160	93	10	—½	—	69	—	272	—	80	155	50½	25	—	—
Toader Bobocică ..	383	—	76	308	—	—	—	—	198	—	185	—	59	213	—	—	—	12 10/20
Costache Clanetaru	452	—	154	336	—	40	—	10	311	—	141	—	65	128	—	—	—	8
Petrache Bobocică	619	—	159	541	—	56	—	—	428	—	191	—	48	253	—	—	—	10
Constantin Neamțu	764	—	181	321	75	60	18	—	504	—	260	—	74	122	43½	37	—	4
Vasile Turbatu	730	—	143	400	64	92	37	—	716	—	14	—	—	—	6	—	—	3
Gheorghe Alistar	466	—	111	357	93	33	—	—	466	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dumitrache Alistar	388	—	86	326	60	60	—	—	388	—	—		—	—	—	—	—	—
Vasile Bucătaru ..	376	—	80	240	60	30	—	—	336	—	40		60	—	5	—	—	—
Enache Bobeică ..	397	—	121	429	—	31	—	—	232	—	165	—	69	159	—	—	—	—

Au rămas datori 5.477
cu ce au muncit 2.665
în 1874 8.142

8.142
Al. Pastia

[Arh. Șt. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4768. Tutova 13/28, f. 17.]

65

[Severineşti,] 29 Iulie 1875

Subsemnaţii locuitori din comuna Severineşti, plasa, ocolul Mehedinţi am luat dela A. Genescu proprietar acolo, câte 150 oca porumb şi dăm bani şi dobândă un pogon secerat; ne-am dus cu bani, numitul refuzat cu recipisa No. 730 a Portăreilor somat nevoit a primi; voind a-i depune la casierie, casierul local frate cu Genescu i-a refuzat. Rugăm respectuos daţi ordin cercetându-se socoteala vinovatului, pretenţiunea o vom desvolta la faţa locului, răspuns plătit.

Ion R. Cosman,
Dumitrache Cosman

[Rezoluţie:] 29 Iulie. Prefectul va vedea depeşa şi va stărui ca casierul să primească banii arătaţi de locuitori conform cu legea dând şi Ministerului lămuriri de toate împrejurările.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761 Nr. 13/17 f. 5. Telegramă.]

66

[Cerneţi, Iulie 1875]

Nr. 5200/875

In consecinţa Ordinului Dvs. No. 6359 şi 6369 transportându-mă în faţa locului la Comunele Cuşmiru şi Punghina din Plasa Câmpului, a cerceta dacă în adevăr Dl. Scafeşiu a avut nesecerate la 10 Iunie, când a reclamat Prefecturii, 1.600 pogoane grâu după cum s'a tânguit şi D-lui Ministru de Interne pentru care a ordonat a i-se da concursul administrativ, dacă va avea învoelile în regulă.

Repetată această tânguire prin telegrama adresată iarăşi de Dl. Scafeşiu D-lui Ministru la 18 Iulie, că 1.000 pogoane îi stau nesecerate.

Din cercetările făcute la faţa locului D-le Prefect vă pot asigura că tânguirile D-lui Scafeşiu sunt inexacte şi iată dece:

Locuitorii Cuşmireni şi Pungineni şi-au achitat învoielile lor adică au secerat fiecare câte două pogoane grâu, osebit de vreo 15, care sunt morţi, fugiţii şi strămutaţii, dar pentru că Dl. Scafeşiu mai posedă 28 Inscrisuri de Creanţă, isvorate din datoriile proprietăţii şi împrumuturi pe cât se zice dela 323 locuitori Cuşmireni legalizate de primarul local, prin care acei locuitori se obligă a secera drept dobânda Creanţelor ce debitează la fiecare 25 lei pe termen de şase luni un pogon şi aşa treptat să lucreze dela 2 = 19 pogoane de fiecare individ oricât ar fi de restrâns Nr. familiei şi din aceste înscrisuri, secerând suma de 828 pogoane se mai datorează suma de 297 cu care devin achitaţi. Cu toate acestea, peste această sumă mai rămân D-lui Scafeşiu 363 pogoane a le secera cu mijloacele D-sale, nemai având oameni datori nici după învoială nici după acele înscrisuri iar cauza de s'a întârziat cu seceratul până în prezent este căci

locuitorii având asemenea grea sarcină n'a fost posibilă aşa de îndată să finească un atât număr însemnat de pogoane, ba ce este mai mult că prin executările făcute, parte dintr'înşii au preferat munca arendaşului, lucrând şi chiar acum la D-sa; în ceea ce priveşte neexecutarea, în parte, a secerişului D-lui Scafeşiu nu se poate atribui onorab. Prefecturi, pe cât timp din lucrările aflate în dosar am constatat că D-nul Subprefect nu a pus îndatorire Primarului de a pune în fapt, cele dictate de al. 1 de sub art. 21 din legea tocmelilor agricole şi nici au referat Dvs. D-le Prefect, că locuitorii şi Primarul se împotrivesc de a secera grâul arendaşului.

In faţa acestora subsemnatul pe de altă parte am pus în vedere Dlui Subprefect local şi Primarului respectiv a nu înceta cu executarea până ce se va termina toată datoria din partea locuitorilor, iară pe de alta grăbesc a vă supune respectos la cunoştiinţă măsura ce am luat — pe lângă care mă găsesc dator a vă adăoga D-le Prefect că Inscrisurile de creanţă ce posedă Dl Scafeşiu după care alătur aci o copie nu sunt formulate în sensul unei tocmeli agricole, ci mai mult tind la procente şi clauză penală şi Dl. Arendaş nu avea decât a-i acţiona la judele de pace şi era destul de suficientă clauza penală la care se supun locuitorii prin acele înscrisuri, căci recolta grâului din anul curent, cunoscută în general, mai în tot Mehedinţul nu a produs decât maximum până la 250 oca grâu de pogon, şi aceasta foarte rar pe când Dl. Scafeşiu era îndreptăţit a beneficia de 800 oca de fiecare pogon nesecerat, însă osebit de aceasta, având în vedere enorma datorie ce debitează D-nul Scafeş către stat am dispus secerarea grâului

Mai înainte de a termina raportul meu, Domnule Prefect, găsesc de a mea datorie şi conştiinţa îmi impune de a vă arăta că dela deschiderea lucrării Câmpului, locuitorii din Comunele Cuşmiru şi Punghina, ce se ţin în arendă de către Dl. Scafeş, au fost neîntrerupt ocupaţi la prăşitul şi tărşitul a 600 pogoane porumb, la seceratul a 1100 pogoane rapiţă dela începutul secerişului, necontenit în secerat. Dl. Scafeş urma a regula şi asigura toate această muncă pe o cale mai legală şi în comparaţie cu braţele de care dispunea. Inapoez aci raportul şi lista de care se face menţiune într'însul.

Subprefect,
Scarlat Mavroglu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4761 13/17 f. 119, 23. Copie.]

67

[Bucureşti,] 2 August 1875

Primarul Comunei Atârnaţi, din Teleorman, împreună cu ajutorul subprefecturei, bate, maltratează pe locuitorii ce v'au reclamat tot pentru asemenea nelegiuiri; vă rog suspendarea lor şi imediat anchetă; de acolo veţi vedea ade-

vărul şi dreptăţile încălcate ale acestor nenorociţi împiedicaţi şi astăzi în munca lor; acest fapt de bunăvoinţă a D-voastră va descoperi lumina adevărului.

senator,
Racottă

[Rezoluţie:] Prefectul va vedea depeşa şi va înainta lucrările ordonate întru aceasta.
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. 13/9. Teleorman, f. 50. Telegramă.]

68

[Caracal,] 8 August 1875

Rog daţi ordin Prefectului Romanaţi a executa învoiala locuitorilor cătunului Jieni, din plasa Oltul-de-Jos, fiindcă consiliul comunei Rusăneştii-de Jos nu-mi dă nici un concurs, în executarea învoelii, fiind servitorii acelui proprietar. Dle Ministru dacă nu veţi binevoi a face să mi se execute învoelile atunci făcute ca lumea să înţeleagă că legea comunală s'a făcut într'adins ca proprietarii cei mari, cu reşedinţa comunală să omoare pe cei mici în toate afacerile lor. Binevoiţi, vă rog Domnule Ministru a primi din parte-mi stima şi devotamentul ce vă conserv.

Ştefan Ştefan Jianu

[Rezoluţie:] 9/8 Prefectul va vedea depeşa şi va lua măsuri pentru aplicarea învoielilor care sunt conforme cu legea tocmelilor agricole.
L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4758 Romanaţi 13/3, f. 3. Telegramă.]

69

[Budeşti,] 11 August 1875

Domnule Ministru,

Cu ocazia împroprietăririi ce mi s'a făcut după legea rurală, mai multe pometuri ce le posedam cu clacă, dela moşii şi strămoşii mei, a căzut în treimea proprietăţii Statului, din rodul cărora am plătit către toţi foştii arendaşi, dijmă din 10 una, conform aliniatului de sub articolul XIII al zisei legi, acuma însă pentru păcatele noastre (se înţelege) devenind arendaşi pe moşie un cazac de popă, anume Andrei Ionescu, care îi place să dea cu o mână şi să ia cu trei, s'a apucat să ne tunză lâna, cu piele cu tot.

In toamna anului 1873, ne-a ţinut cu 2 butii de prune, nedijmuite până ce s'au stricat; în curs de un an, voind să ni le ia pe din două, contra legii şi a învoelilor de până aci.

In toamna anului 1874, mi-a cules prin silnicie 10 nuci, din care a luat peste două care de nuci, în vara anului curent s'a pus iar în mod arbitrar, să-mi ia

fânul cosit, după o livadă ce posed învoială de plată, vrând să mă lase şi cu vitele muritoare de foame.

Contra acestor fără de legi, deşi am reclamat în mai multe rânduri, către Dnul Subprefect, dar n'am putut lua niciun rezultat, căci mijloacele înfluenţa sau dibăcia acestui popă, a făcut autoritatea locală să închiză ochii despre faptele sale şi l-a lăsat de ne despoae cum vrea. Lipsit acum de orice altă speranţă, fac apel la mila Domniei Voastre, rugându-vă, cu umilinţă să vă milostiviţi a da cuvenitele ordine celor în drept ca preotul să mă despăgubească de nucile ce mi le-a prăpădit, prin silnicie, să-mi lase pe loc fânul ce voeşte a mi-l ridica după livadă şi în fine să se mărginească a-şi lua numai dreptul său, ca în trecut, conform legii, căci noi ca oameni săraci, lipsiţi de toate mijloacele nu ne dă mâna să ne judecăm cu dânsul pe la autorităţi Judiciare.

Plecat
Pătru sin Pătru
din comuna Budeşti, Plasa Topologue
Jud. Argeş

[Rezoluţie:] Ministerul de Interne. Se recomandă în original Dlui Prefect de Argeş să cerceteze şi să dea lămuriri Ministerului.

p. Ministru,
Herişescu

[Rezoluţia Prefectului:] Să se trimeată în original, Dlui Subprefect de Topologu, a cerceta şi a lua măsuri ca reclamantul să nu fie asuprit peste dreptul prevătut de legea rurală dând totdeodată şi relaţii de împrejurări.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4756 Argeş 13/11 f. 2, 9.]

70

Cahul, 29 August 1875
Nr. 6389

Domnule Ministru,

In conformitatea ordinului Dvs. relativ la petiţia D-lui A. Pastia, recomandată nouă cu soluţia Nr. 1776 pentru dosirea unor desrobiţi după moşia sa, Docăneasa situată în comuna Vinderei din Jud. Tutova, şi care s'ar fi oploşit în comuna Baimaclia, acest dist·ict, de către D. Primar, Caraghiosiade, după cercetările făcute de noi, am constatat următoarele:

Că în ziua de 14 a expiratei luni Iulie, un număr de desrobiţi, au venit în comuna Baimaclia cu bilete de legitimaţie în regulă căutând de muncă, expunând că nu sunt angajaţi în nici o parte, că în comuna unde ei sunt, nu găsesc de muncă şi că sunt lipsiţi de hrana zilnică şi D. Pruncu, proprietarul moşiei Baimaclia, în necunoştinţă i-a angajat, cu ziua, la muncă, fără contract în scop de a nu lovi în prescripţiunile legei tocmelilor agricole.

In ziua de 20 a acelei luni, pe când s'a prezentat la Primăria de Baimaclia trimişii Primăriei Comunei Vinderei, în urmărirea desrobiţilor D-l Primar Caraghiosiade răspuns, la mijlocirea Primăriei de Venderei, că îndată ce vor achita banii ce au luat dela Dl. Pruncu, îi va trimite cu toate că aceşti desrobiţi aveau bilete de legitimaţie şi că după cum este cunoscut asemenea desrobiţi n'au vre-un domiciliu stabil; dar nici trimişii Dlui Pastia, n'au înfăţişat vre-un act de angajament şi desrobiţii simţind de urmărirea ce li-se făcea, parte din ei s'au reîntors la locul lor şi parte s'au făcut nevăzuţi; însă noi cu toate acestea, după mijlocirea Dlui Prefect de Tutova, am luat serioase măsuri pentru urmărirea şi trimiterea lor.

Cele ce preced am onoare a le supune la cunoştinţa Dv. Domnule Ministru, restituindu-vă tot deodată, reclamaţia Dlui Pastia împreună cu anexele ei, spre a regula cele ce veţi crede de cuviinţă.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredinţarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Director, I. Maruzoff.

Prefect, N. Constandake.

[Rezoluţie:] Se va avea în vedere când se vor mai ivi reclamaţii din partea Dlui Pastia. 4/16 Sept.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4768 Tutova, 13/28 f. 14.]

71

Călăraşi, 30 August 1875

Agapiades cu arendaşul moşiei Rosseti Volnasi, la 1859 intentează proces sătenilor; la 1869 dobândeşte sentinţă definitivă şi la 1871 a cerut executarea ei, în sumă de 4.500 galbeni plus alte două procese, pendinte la curtea din Craiova şi Focşani, pentru alte pretenţiuni în sumă de 8000 galbeni. La 1872 se împacă cu debitorii în modul ca fiecare să-i plătească câte 26 galbeni, în doi ani, fără nici o dobândă, asigurându-l cu zapise legale pentru stingerea tuturor pretenţiunilor. Aceştia îndemnaţi de inamicii lui Agapiades, aleargă la diferite pretexte, cerând anularea actelor înscrise creindu-şi 140 procese, atât la Tribunalul de Ilfov cât şi la cel local, care i-a condamnat la plata sumelor ce debitează. Administraţia n'a luat nici o parte în această chestiune ci numai Tribunalul local cu portăreii care execută deciziunile ambelor tribunale.

Prefect,
Arion

[Rezoluţie:] Spre ştiinţă L. Catargi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4752 Ialomiţa 13/5 f. 10. Telegramă.]

72

Călăraşi, 30 August 1875

Mai mulţi săteni din Comuna Rosetti-Volnasi, sau Cioroiu, întrunindu-se în bâlciul ce se face aci, au pornit azi înspre capitală după îndemnul unora, a reclama Domnitorului în contra urmărirei ce li se face, de portărei, în chestiunea Agapiades. Mă silesc a dovedi pe îndemnători.

Prefect,
Arion

[Rezoluţie:] Prin notă s'a telegrafiat Pref. de Ialomiţa şi Capitalei, ca să facă cunoscut locuitorilor a alege o deputaţiune ca să meargă cu suplica la Măria Sa, iar nu în grămadă.

Asemenea s'a telegrafiat şi D-lui Ministru de Justiţie ca să ia măsurile ce va crede de cuviinţă.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4752 Ialomiţa 13/5 f. 11. Telegramă.]

73

[Jieni, August 1875]

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori din cătunul Jieni, comuna Rusăneştii de Jos, Judeţul Romanaţi, ne-am învoit cu contract în regulă, în anul 1875, Iunie 7, cu Dl. St. Ştefan Jianu, proprietarul moşiei Jieni, ca să facem arături pe zisa moşie precum se prevede *în anexata aci copie după contract.* [1])

Adică fiecare fruntaş care posedă patru vite mari să i se dea câte 12 pogoane celui cu 2 vite, 9 pogoane şi celui cu mâinile, 3 pogoane.

Domnule Ministru, după ce am intrat în lucrarea pământului urmând aşa, după contract, astăzi ne vedem opriţi de dnul propietar, ca să ne ridicăm produsele, după câmp. sub cuvânt, că trebue să i mai dăm drept dijmă pentru opt pogoane ce rămâne ca proprietatea noastră, peste cele patru pogoane, care suntem obligaţi a le ara, grăpa, semăna cu a noastră semănătură precum şi a le transporta la arie făcându-le şiră pentru care nu primim nicio plată, precum suntem chiar obligaţi prin zisul contract.

Credeţi domnule Ministru, că mai stând bucatele noastre pe câmp încă un timp oarecare se pot strica cu desăvârşire, precum chiar astăzi se găsesc stricate de desele ploi ce au turnat şi astfel când tot săracul aşteaptă un timp de bucurie pentru ostenelile ce le-a pus în timpul muncii sale, o să ne pomenim duşi în extrema sărăcie, rămânându-ne copii pe drumuri căci aceasta este singura speranţă.

---

[1]) Lipseşte din dosar.

De aceea cu lacrimi alergăm la umilinţa Domniei Voastre, rugându-vă, Domnule Ministru, să binevoiţi a se da ordin locului compentent a se face o anchetă relatând despre cele reclamate de noi subscrişii.

Suntem ai Domniei Voastre, prea plecaţi şi supuşi servitori.

+ Paun Barbu Cernea
+ Tudor Ion Logofătu
+ Pătru Bâcă
+ Marin Marin Bâcă
+ Vasile Manea
+ Cârstea N. Mocanu
+ Pătru Niculae Prună
+ Marin Ion N. Prună
+ Marin Ilie Cocea
+ Ion Ilie Cocon
+ Marin Preda Mocanu
+ Ciucă Sandu Răducanu
+ Nica Preda Mocanu
+ Dumitru Altişaru
+ Ioan V. Manea
+ Niţu Sandu
+ Dinu Manea Vasile
+ Dumitru Matei
+ Licsandru Răducanu
+ Dumitru Ilie Coconu
+ Ştefan Neacşu
+ Marin Bâcă.

[Rezoluţie:] Domnul Prefect de Romanaţi va lua imediat dispoziţii a nu fi şicanaţi întru nimic reclamanţii şi a face ca contractul să fie aplicat deopotrivă, între locuitori şi proprietarul. In caz când însă proprietarul s'ar opune, prefectura va urma ordinele ce are din anii trecuţi, în privinţa dijmuirei.

De regularea ce va face, ne va raporta cu înapoerea şi acestei suplice.

Ministru,
L. Catargi

[Rezoluţie:] Se va recomanda cu ordinul în confruntate D. Subprefect al Plasei Oltul-de Jos.

Prefect,
Lahovary

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4758 Romanaţi 13/13 f. 8.]

74

[Caracal,] 9 Septembrie 1875 [1])

Domnule Ministru,

Văzând conţinutul rezoluţiei Domniei Voastre No. 1946, pusă asupra petiţiei mai multor locuitori din comuna Jieni, am autorizat cu executarea cazului pe Domnul Sub Prefect al plăşii Oltul de Jos şi din cele constatate, rezultă că proprietarul, Domnul Ştefan Ştefan Jianu, nu i-a oprit pe reclamanţi ca să şi ridice munca de pe câmp, ci numai le-a pretins ca să desfacă de sămânţă şi grâul ce i-a împrumutat în anul trecut şi cel curent, pentru care chestiune, Domnul Jianu a declarat că îşi rezervă, a îşi căuta dreptul pe calea legală.

Domnul subprefect adaogă că deşi mai toţi locuitorii şi-au adus recolta după câmp însă a lăsat îndatorire autorităţii comunale, ca să nu îngădue a se face şicane locuitorilor peste condiţiile stipulate prin actul de învoială.

[1]) Data înregistrării.

Acestea fiind circumstanţele cazului ce s'a reclamat de acei locuitori, am onoare a-l supune, Domniei Voastre odată cu înapoerea petiţiei, spre cele de cuviinţă.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Prefect, Lahovary

[Rezoluţie:] Se va avea în vedere când se va mai ivi o asemenea reclamaţiune.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4758 Romanaţi 13/3, f. 7.]

75

[Găneşti,] 10 Septembrie 1875

Domnule Ministru,

Vai nouă sărmanilor locuitori, din Comuna Găneşti care suntem bătuţi foarte de către asprimea secetelor urmate pela locurile noastre mai ales în vara următorului an, când ne-am prăpădit cu desăvârşire, toată sămânţa grâului şi a orzului şi a secarei de a nu avea nici o afacere şi parte că nu ne pricepem cum avem de a ne purta contribuţiunile fiscului şi deunde să ne căpătăm sămânţa de grâu trebuitoare pentru anul viitor. Acum ne vedem apucaţi de către nişte posesori dela Comuna Vădinii Rogojeni numiţi D. Matei Sopale sau Cealâc şi D. Gheorghe Psileacu, acei care prin dragomanii ce au avut a împărţit bani cu camătă grea, formată din câte trei baniţe de grâu la fiecare galben, pentru timpul de şase luni de zile au făcut 2 obligaţiuni într'una a zis că ne-a dat galbeni împrumut şi în alta că am luat bani de grâu ca să-l răspundem în toamna aceasta sub clauza penală; nişte acte cu totul depărtate de adevăr şi de legile acestei ţări.

Şi pentru că ne cunoaştem binevoiţi ai osândiţi foarte, cu fierbinţi lacrimi vă rugăm Domnule Ministru, milostiţi-vă a face luare aminte unor aşa grele suferinţe şi a regula îndreptarea greşelilor făcute cu asemenea ciudate obligaţiuni a face să fim îngăduiţi până la toamna anului viitor cu nişte procente legiuite; nu ne lăsaţi să ne constrângă pentru grâul de care nu am primit nici un ban, căci este o camătă cu totul nelegiuită şi mare pomenire veţi avea.

+ Eu Tănase Iordache
+ Eu Ion Popleanca
+ Eu Stoianu Bârbu
+ Constantin Hopcea
+ Eu Gh. Bujoreanu
+ Eu Ion Androne Mitrofan
+ Eu Constantin Popleanca
+ Eu Sandu Buşilă
+ Eu Gheorghe Ionaşcu
+ Eu Nicolae Grecu
+ Eu Nicolae Ţişcă

[Rezoluţie:] Se recomandă D-lui Subprefect al Plăşii Horincea să cerceteze prezenta reclamaţiune şi să intervină către arendaşi de a face cuvenita răfuire între D-lor şi reclamanţii locuitori, luându-le procente leguite. De descoperirile şi regularea ce va face, va raporta Prefecturei înapoind şi aceasta spre a supune Ministerului raport în această chestiune.

Ministru, L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4767. Covurlui 13/27 f. 3.]

76

București, 12 Septembrie 1875

Nr. 13,999

Domnule Ministru,

Asupra conținutelor din suplica prezentată Domniei Voastre de Domnii frați Danieleșcu, primită cu rezoluția Nr. 2037, ca rezultat, am onoare să înaintez Domniei Voastre, în copii atât raportul Supbrefectului Oltenița Nr. 5552, cât și Procesul-verbal ce a încheiat la fața locului, din care rezultă că viile sădite de locuitorii sunt din vechime, făcând chiar vânzări și daruri între dânșii cu respectarea numai a otașnitei.

Că locuitorii posedă și astăzi din partea proprietarului, acte prin care se constată că ei au plătit otaștină.

Că Domnii proprietari, astăzi n'au nici un fel de învoială, cu locuitorii:

Astfel fiind, Domnule Ministru, în acord cu ordinele Domniei Voastre Nr, 13505/1872 și 16647/1872 am dat ordin Subprefectului respectiv, a menține Statu-quo administrativ, de vreme ce, procesul între locuitori și proprietar este pendinte înaintea justiției cu care ocaziune înapoez și suplica menționată mai sus.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerații.

p Director, Prefect,
Nițescu D. Bărcănescu

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov 13/6 f. 2.]

Anexa I la doc. Nr. 76

11 Septembrie 1875

Copie după raportul Subprefectului de Oltenița cu Nr. 5552 către Pref. Ilfov

La ordinul Dvs. Nr. 9859 și rezoluției Nr. 230 pusă asupra petiției D-lor frați Danielescu și înaintată D-stră cu apostila D-lui Ministru de Interne Nr. 2037 din 23 August 1875, am onoare a vă răspunde că în ziua de 8 Septembrie, am fost la fața locului unde constatând cu deamănuntul toate punctele reclamate am încheiat, alăturatul aci Proces-Verbal atașat și de mai multe anexe.

Pe lângă aceasta permiteți-mi vă rog Domnule Prefect, a vă mai adăoga și următoarele:

Din actele autentice, ce posedă locuitorii și pe care nu le-au prezentat, se constată evident, că ei posedă aceste vii încă din vechime, făcând chiar vânzări și daruri între dânșii cu respectarea numai a dărei otașniței.

Procesele-verbale de evaluare ale Comisiei instituită de legea rurală, subscrise chiar de D-nul Niță G. Danielescu, ce figura ca delegat al acelei Comisiuni; ni s'a prezentat și biletele de desfacere între proprietari și săteni, subscrise

tot de D-l Danielescu, în care se prevede aceste drepturi de otaşniţă. Toate aceste vii sunt sădite, după cum am onoare a vă supune, din vechime priiurmare cu mult înaintea aplicării legii rurale care a regulat din nou aceste sădinr şi aceasta tot cu respectarea vechilor condiţiuni.

Cu toată stăruinţa ce am depus, D-le Prefect, spre a găsi un singur act pe care să cred că a putut să se bazeze D-nii Niţă şi Ghiţă, fraţii Danielescu, pro prietarii moşiei Chirnogi.

Reclamaţia adresată D-lui Ministru, nu mi-a fost cu putinţă-neprezentându-mi decât trei învoiri separate între D-nii Danielescu cu sătenii: G. Dan, I. Netezescu şi Andrei Ilie Florea învoeli făcute în anul 1870, prin care se obligă fiecare din aceşti trei locuitori, în parte, a plăti anual, D-lor proprietari de fiecare pogon de vie câte doi sau trei galbeni şi numai pe un termen de trei ani.

Aceste învoeli însă D-le Prefect, sunt nule fiind făcute în urma regulării legii rurale şi neputând intra nici în categoria legii tocmelilor agricole, nefiind trecute în registrele Primăriei dovedindu-se prin ele numai reaua intenţiune şi aviditatea D-lor Danielescu.

Iată dar, D-le Prefect, singurele şi temeinicele acte pe care D-nii proprietari se reazemă şi cer ajutorul administraţiei, strigând că nu-şi poate dobândi dreptul, şicanând pe locuitori de atâţia ani prin diferite instanţe administrative şi judecătoreşti provocând necontenit anchete şi toate acestea spre a stânjeni pe oameni a-şi lua dreptul lor.

Am dovedit şi constatat prin diferite procese verbale înaintate Parchetului, cum D-nii Danielescu după ce au lăsat pe locuitori să muncească tot anul viile lor, înfiinţează acum oameni ai săi armaţi cu puşti şi opreşte la aprovipierea culesului intrarea locuitorilor în viile lor, bătându-i şi ameninţându-i că îi împuşcă.

Spre a menţine dar strict dispoziţiile ordinelor anterioare, mai ales pe cele cu Nr. 13505 şi 16647 din anul 1872, al D-lui Ministru, invocat aceste din urmă chiar de D-nii Danielescu, prin petiţia adresată D-lui Ministru, am dat ordin autorităţii comunale locale de a tolera locuitorilor intrarea în viile lor, a apăra rodul de stricăciuni şi pagube şi a face să se respecte dreptul incontestabil al locuitorilor, precum se prevede prin procesul verbal şi vă rog, cu respect, D-le Prefect, binevoiţi a-mi da cât mai curând autorizaţia de a tranşa această chestiune care, deşi D-nii proprietari susţin că nu se poate decide de administraţie, fiind înaintea justiţiei, însă este clar că aceasta nu o fac decât spre a găsi un motiv de a stânjeni pe oameni dela beneficiul muncii lor, în ajun de a recolta.

Dacă, D-le Prefect, nu vom fi putut a vă expune această chestiune, în mod destul de clar spre a vă convinge de dreptul ce au locuitorii, vă rog dacă binevoiţi a veni la faţa locului spre a vedea prin D-stră înşi-vă, nu numai dreptatea cauzei, dar încă cât de necesar este, chiar pentru prestigiul administraţiei în parte şi al autorităţii, în genere ca această chestiune să se tranşeze cu o oră

mai înainte căci locuitorii sunt disperaţi de multele suferinţe ce îndură din partea D-lor proprietari într'o chestie atât de dreaptă pentru ei.

Totodată, înapoez atât suplica D-lor Danielescu, dată D-lui Ministru, cât şi a locuitorilor dată Dvs. iar anexele se notează pe contrapagină.

pentru conformitate, Predescu — Subprefect, (ss) Vlangali

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 6; 22.]

Anexa II la doc. Nr. 76

8 Septembrie 1875

Proces-Verbal

In urma procesului dresat în ziua de 31 August s'a fixat ziua, pentru constatarea reclamaţiunilor din comuna Chirnogi, dată D-lui Prefect pe care mi-o transmite, pe lângă ordinul Nr. 9859 şi reclamaţia D-lor fraţi Danielescu, dată D-lui Ministru de Interne pe care se vede apostila D-lui Ministru Nr. 2057 şi aceea a D-lui Prefect, Nr. 230 din 26 August 1875.

Noi, Mihail Vlangali, subprefectul plasei Olteniţa, Judeţul Ilfov conform citatelor ordine, trecând în localitate la comuna chirnogi, unde la biroul primăriei, am găsit pe d-nul primar local, pe locuitorii reclamanţi împreună cu d-nul Alexandru Tăceanu, avocat care îi reprezintă şi pe d-nii fraţi Danielescu proprietari, prin d-l Mihai I. Cacipu cu procură în regulă. Dând lectură citatelor reclamaţiuni şi ordine se constată precum, urmează:

I. Cerând locuitorilor probe despre posesiunea acelor vii şi celor reclamate şi notiţele date D-lui Prefect, ne-am prezentat acte, cele mai vechi dela 1812 la până 1864 prin care se constată că: mai multe înstrăinări ale viilor pentru care au reclamat; din timp de memorie de om am avut deplina stăpânire de a înstrăina şi a face orice cu restrucţiuni nu mai de a plăti din *douăzeci vedre vin una*, otaştină, din viile ce au avut şi pe care le au şi acum. Opt Procese-Verbale, de evaluarea proprietăţii imobile din această comună, făcute în 1868, prin care iarăşi se constată că figurează ca proprietari ai acelor vii şi care recunoaştere este făcută chiar de D-l proprietar N. G. Danielescu care a fost capul acelei comisiuni.

II. Susţinerea şi proba notiţelor ne-au prezentat în scris prin declaraţia ce o ataşăm de acest proces şi pentru mai bună convingere din acea declaraţie, ne mai prezintă şi o sentinţă a locuitorilor din Comuna Greaca, tot această plasă.

Iar cea din urmă pretenţie, au cerut ca ordinul, D-lui Prim Ministru Nr. 13505 din /72 relativ la chestiunea viilor să devie regulă administraţiei până când judecata dintre dânşii şi d-nii fraţi Danielescu, se va isprăvi cu desăvârşire.

Asemenea se va mai constata din cele cinci bilete trimese cu ordinul D-lui prefect, precum şi din alte opt care le prezintă locuitorii ca chiar în anii 1865, 66 şi 67 cu plata otaştinei.

III-e. Mai supunând cercetării pe locuitori pentru art. 6 din reclamaţiunea dată d-lui prefect, a se proba cum am fost secfestraţi fără a fi judecaţi la vre-o instanţă ne-au răspuns că d-nii fraţi Danielescu când au aplicat secfestrul locuitorilor ce au fost condamnaţi de d-ul Jude-de-Pace, al Plăşii Olteniţa pentru creanţele ce îi datora, au secfestrat şi pe locuitorii Radu Buleandra, Ioniţă Radu Niţă, Gheorghe Catrina şi Marin Arsenie, care au fost excluşi de Cărţile de Judecată Nr. 508, 510 şi 512.

Ca probă ne-au prezentat Procesul-Verbal prin care se constată că acei locuitori în adevăr au plătit şi ei D-lor Danielescu sumele pentru care au fost urmăriţi fără ca să fie condamnaţi, după cum se vede menţiune în zisul Procesu-Verbal de către D-ul Portărel, iar Cărţile de Judecată, unde se pot vedea adevăratele arătări ale locuitorilor nu se pot găsi aci la această constatare, rămânând a se cere la locul competent.

IV. Cerând, D-lor Danielescu a ne proba cele reclamate D-lui Ministru, prin menţionata suplică, adică învoelile ce zice că le a avut cu locuitorii periodice, din timp în timp, vroiau după cum interesul în povăţuia, a răspuns următoarele:

V. Că ceeace priveşte preţenţiunile de otaştină ce locuitorii relamanţi zic că urmează să dea pentru viile ce le au pe prop ietatea D-lor această împrejurare după Apelul locuitorilor, fiind pendinte înaintea Curţii, Administraţia nu poate lua nici o parte şi nici nu poate cerceta sau discuta actele ce s'ar produce de părţi, fiind de atribuţiunea Curţii ce îi Judecă; astăzi însă numai trei învoeli cu locuitorii G.G. T. Danu Con. Niţescu şi Andrei Ilie Florea, care se văzură în parte cu fiecare făcute în anul 1870.

Persoanele, fără a fi trecute în registru, conform legii tocmelilor.

Mai fiind întrebaţi, spre susţinerea reclamaţiunei, ne-au răspuns că numai au nimic de zis.

Având în vedere că după actele prezentate de locuitori Procesele-Verbale de evaluare subscrise chiar de D-nii Danielescu şi alăturată declaraţiune se constată că în adevăr şi au posesiunea acelor vii locuitorii.

Având în vedere că aşezămintele acestor vii şi condiţiunile ce au avut n'a fost decât otaşniţă, după cum se constată chiar din actele de socoteală subscrise de D-lor.

Având în vedere că D-nii Danielescu nu ne-au putut proba cele reclamate, deoarece nu ne-au prezentat decât trei acte de învoeli făcute în anul 1870, în urma regulării legii rurale şi care act nu intră nici în categoria legii tocmelilor, nefiind trecută în registrul Primăriei.

Conform art. 4 din circulara d-lui Ministru Nr. 9378 din 1864, cea cu Nr. 13505 din 872 şi cea cu Nr. 16647/72 care toate n'au avut alt scop decât a pune capăt şicanelor şi asupririlor ce arendaşii şi proprietarii, făceau locuitorilor ce aveau vii.

In baza acestor considerente sunt de opiniune să se ţină lucrul statu-quo, adică urmând cu plata numai de otaştină.

Acestea fiind cele constatate am dresat Procesul-Verbal care se va înainta D-lui Prefect conform delegaţiunei ce am avut, spre a da ordin de urmărire, înaintând totodată şi actele despre care e menţiunea.

D-nii Danielescu nu au voit a ne da actele ce ni le-au prezentat pentru care s'au vizat de noi spre neschimbare.

Primar, Subprefect,
C. Hustescu (ss) Vlangali

Alex. Tăceanu
Imi rezerv dreptul de a contesta contra conţinutului acestui proces-verbal.
M. Cacipu
Andrei Ilie Florea, pentru locuitorii reclamanţi
[semnaţi martori]
p. conformitate,
D. Vasilescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 3, 4, 24. Copie.]

77

[Bucureşti,] 17 Septembrie 1875 [1])

Domnule Ministru,

Sunt mai mult de 15 zile, de când am reclamat Domniilor Voastre, Domnule Ministru, arătând situaţia în care ne aflăm cu un număr de 50 locuitori, din şapte sute, care au vii pe proprietatea noastră, adăogând Domnule Ministru, că acest număr de 50 locuitori, din anul 1872, de când a expirat învoiala, n'au voit pînă astăzi a se mai învoi ca ceilalţi 600 locuitori, ci în mod arbitrar, au cules rodul viilor l-a cărat şi l-a vândut fără a îndemniza proprietea şi pe de altă parte a intentat proces, în contra noastră, zicând că ei voesc a ne da otaştină; astfel procesul dintre noi este pendent, înaintea Onor Curţii de Apel, după Apelul făcut de dânşii, în urma acestui fapt, ca să fim legali i-am somat, prin mijlocirea Portăreilor, zicîndu-le că dacă şi în anul curent nu vor veni ca să se învoiască, cu noi proprietarii şi să ne plătească ce ne datorează, pe doi ani trecuţi, nu vom mai îngădui a dispune de proprietatea noastră fără a ne da dreptul ce avem şi ca să fim şi mai legali; Domnule Ministru, prin petiţia noastră ce am dat-o D-nei Voastre la 23 August, v-am supus cu tot respectul în cunoştiinţa cazul şi Domniei Voastre binevoind, aţi adresat-o D-lui Prefect, invitându-l ca să cerceteze dacă învoiala locuitorilor cu care ne prigonim a expirat în anul 1872 şi dacă nu există altă, să ordone; Dul Prefect, în mod precis,

---

[1]) Data înregistrării.

a se executa dispozițiile circulare a Domniilor Voastre Nr.16647 din anul 1872; și aceasta ați binevoit a zice prin apostilul Nr. 2037 din 23 August, pusă asupra petiției noastre.

Domnul Prefect însă, Domnule Ministru, având primită și o petiție din partea locuitorilor în prigonire, a ordonat D-lui Subprefect local a cerceta reclamația acelor indivizi, punând și un apostil sub ordinul D-stră, zicând să aibă în vedere și petiția noastră ce i se înaintase de către Onor Minister.

La ziua destinată pentru cercetare, D-ul Subprefect, Domnule Ministru, a ținut ședința ca și Tribunalul și a cercetat acte, care s'au discutat toate înaintea Judecății raportând D-lui Prefect nu știm ce.

Noi însă, Domnule Ministru, ca proprietari ai moșiei noastre, am început a culege rodul viilor ce ne-au rămas în dispozițiune și pentru care de doi ani nu ne-au dat nimic, prigonitorii; dar abia am început și D-ul Primar, ne comunică, pe deoparte o telegramă a D-lui Prefect, conținând mai multe serii de numere fără nici un înțeles pentru noi, fiind corespondență între D-sa și D-l Subprefect, iar pe dealtă pornind pe deal, la vii, cu vre'o 15 oameni, vătășei și un dorobanț, a luat lucrătorii la goană, iar pe pândarii viilor bătându-i i-a arestat.

Acum D-le Ministru întru asemenea stare de lucruri numai avem ce zice, decît vă rugăm respectos sau cereți D-lui Prefect constatarea făcută de D-l Subprefect și protestul nostru și binevoind a vedea cele ce au precedat, să ordonați cele legale, ca să nu se abată din spiritul circulării Domniilor Voastre și a ordinului în rezoluții 2037 din 23 August; sau ordonați d-lui Prim Procuror a veni în localitate să cerceteze faptele arbitrare și să stabilească ordinea, până ce judecata dintre noi și acei locuitori va da o hotărâre, căci este trist Domnule Ministru, a nu se respecta proprietatea astăzi, când legile garantează dreptul fiecăruia.

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru încredințarea prea deosebitei noastre stime și considerațiuni.

Niță Danielescu
G. Danielescu

[Rezoluție:] La dosar în vederea raportului D-lui Prefect de Ilfov cu Nr. 11399

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov 13/6 f. 7 și 21.]

78

Craiova, 18 Septembrie 1875

Locuitorii care posedă vii pe proprietatea I. Hagiadi au adus plângere că acesta nu îi îngădue să le culeagă până nu-i vor plăti câte 23 franci de pogon, am mers azi la fața locului unde am constatat că prin hotărârea din 1867 a Judecătorului de pace dată între D. Hagiadi și cei ce posedau înainte vii cu otaștină s'a decis ca aceștia să fie obligați de vor voi a mai cultiva viile să se învoiască cu Hagiadi, iar de nu să poată acesta dispune cum va voi de ele.

Cei 363 locuitori au făcut apel la Tribunal care prin trei hotărâri din 1867 învestite cu formulă executorie a confirmat acea hotărâre, ţăranii au recunoscut că de la 1867 la 1873 au plătit lui Hagiadi până la un galben de pogon iar dela 1873 până azi 23 franci adăogând că au plătit fiind executaţi cu soldaţi aşa că refuză a mai plăti invocând ordinul Dv. 13.505 din 1872 şi proprietarul refuză dea lăsa să se culeagă; învoeli nu sunt dar forme făcute prin Portărei la 1873 care s'au comunicat tuturor comunelor interesate să ştie că vor avea a plăti 23 franci de pogon nu există nici într'un an la Prefectură vreo dispoziţie de a se fi trimis jandarmi pentru executare.

Această situaţie trebuia comunicată Dv. încă din 1874 la ordinul No. 17395, în faţa hotărârilor şi a plăţilor urmate dela 1867; decizia mea a fost să plătească ca în 1873 şi 1874 am subordonat-o însă aprobării Dv. Binevoiţi a ne da ordine fiind mare urgenţă, căci se primejdueşte rodul a aproape 1500 pogoane vie.

Prefect,
Budişteanu

[Rezoluţie:] Urmarea rezoluţiei pusă pe raportul telegrafic al prefectului cu N. 12.256. H.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj. 13/15 f. 67, 68. Telegramă.]

79

[Şimnic,] 18 Septembrie 1875[1])

Domnule Prim Ministru,

La 24 August 1874, aţi primit o petiţie cu titlu către toate puterile ţării române în chestiunea viilor din acest district Dolj. Am ţipat aşa de tare pentru că cari au săpat foarte adânci în corpurile noastre şi nu mai puteam suferi.

Această petiţie abia la 7 Septembrie anul curent s'a anunţat de Subprefectura Ocol Craiovei, toţi poporanii de vii a vedea Ordinul D-lui Ministru am mers, ni s'a citit, bun, foarte bun ca toate celelalte. Apoi după un an a eşit la lumină binevoiţi onor D-le Ministru, cereţi de urgenţă ce s'a făcut în acea zi la ordinul Dvoastră că noi îl vedem o literă moartă ca toate celelalte ordine.

Şi unde acum ne aşteptăm de a fi scăpaţi de această silnică dare, la care nici până acum la unii nu le-au trecut frigurile ce le-am căpătat de groaza Turcului, dorobanţului, miliţianului şi a altor executări.

Noi am crezut că prin menţionata petiţie vom fi satisfăcuţi printr'o anchetă foarte serioasă chiar din partea Dv. luând pe fiecare proprietar sau arendaş cu poporanii săi de vii şi luând pe fiecare poporan şi se va cerceta cum devenit-a otaştina de 20 vedre vin una în şase sfanţi de pogon din aceştia

---

1) Data înregistrării.

la patrusprezece sfanţi şi acum câte 20 franci şi trei pândăritul pe nişte pogoane măsurate nu ştiu după ce stânjeni.

Acestea sunt petrecute în plaiul Simnicu proprietatea D-lui Rafael Hagiadi acum şi un alt D. moştenitor Jean Hagiadi.

Onor Domnule Ministru, lumea culege la vii şi noi singura speranţă ce o mai avem.este aceasta ne uităm cu ochii la sudoarea feţii noastre şi nu îndrăznim să intrăm că e plai ocolit ca şi au.

Guvernatorii care se glorifică şi se vor glorifica în secole nu se prea încred în supuşi ci însuşi cerceta lucrurile cu deamănuntul şi pe care îl dovedea abătut era vai de el, urmaţi şi veţi vedea.

Nu ne trecea prin minte că şi menţionata petiţie va rămâne ca toate celelalte, ci va merge din treaptă în treaptă până se va rezolva chestiune odată pentru totdeauna. Ne-am plâns destul de sus; dacă şi aceasta va avea aceeaşi soartă nu mai avem a face alt de cât a ţine cont de secolul XIX şi de cei la putere într'acest secol şi au şi ne vom plânge şi in presă care este vocea lui D-zeu şi şcoala lumii.

Onorabile D-le Ministru.

Bolnavul de grea suferinţă chiamă toţi medicii pe rând şi apoi face şi consultă ca să poată nimeri leacul aşa am crezut noi!

Primiţi vă rugăm onorabile D-le Ministru stima şi consideraţiunile noastre că vă vom păstra până la ultimul sfârşit.

Enache Fustaşul — Marin Cumpănaşu,
Marin
cu toţi poporanii de vii.

[Rezoluţie:] In mărginirea lucrărilor la 14.661 memoriu.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 80.]

80

Bucureşti, 20 Septembrie 1875

Domnule Ministru,

In plicul ce am primit de la Dv. astăzi am găsit şi conceptul ordinului telegrafic ce aţi dat Prefectului de Dolj în chestiunea viilor.

Permiteţi-mi, Domnule Ministru a vă relata cum stă chestiunea viilor în faţă cu legea şi ordinele date până astăzi de Minister.

Art. XIII din legea rurală hotărăşte că «orice alte pometuri mai are săteanul peste locurile legiuite, rămân în folosul lui, după învoelile săvârşite sau după îndatoririle obişnuite până acum». Aşa dar dreptul de proprietate pe locurile cu pometuri nu există decât cu condiţia servituţii învoelilor existente la 1864.

Viile ce s'au sădit dela 1864 încoace sunt regulate prin art. 9 litera e din legea tocmelilor agricole şi supuse prin urmare jurisdicţiei administrative ca şi toate celelalte tocmeli agricole.

Astfel a fost înţeleasă şi regulată chestiunea şi prin circulările D-voastre Cu No 13.505 din Sept, 1872 şi 16.647 din Noembrie 1872.

Mai mult decât atât: prin ordinul circular No. 13505, Dv. aţi mai adăogat că.

« In ceeiace priveşte hotărârile ce am apucat a da unuia dintre judecătorii de pace fără competenţă şi cu călcarea legii prin care s'au lovit aceste drepturi ale locuitorilor, tot acum m'am adresat cu mijlocire la Ministerul Justiţiei pentru anularea unor asemenea hotărâri. »

Primind cererea telegrafică de deslegare a Prefectului de Dolj No. 12.256 fără să mi se fi comunicat dela telegraf că într'acelaşi timp a fost expediată şi Dv., am studiat chestiunea şi întemeindu-mă pe lege şi circulările Dvoastră am dat prin telegraf deslegarea No. 14.661 după care am onoare a alătura aci o copie.

Precum vedeţi, Domnule Ministru, dezlegarea ce am dat de aici este în contradicţie cu aceia ce aţi dat Dv. de acolo. Prefectul trebue să se afle în nedumerire de ceiace urmează să facă.

Supunând cu respect la cunoştinţa Domniei Voastre despre toate acestea, îmi permit a vă ruga să daţi prin telegraf Prefectului ordinul ce veţi găsi de cuviinţă.

Sunt cu cel mai profund respect Al Domniei Voastre prea plecat şi supus servitor,

I. Herişescu

Anexa la doc. Nr. 80

Copie după telegrama No. 14.661 din 18 Sept. 1875 către Prefectura de Dolj

Răspunzând la No. 12.256, pentru viile sădite până la 1864 nu toleraţi a se aplica decât învoelile ce existau la promulgarea legii rurale, căci art. 13 din legea rurală este categorică viile ce s'au sădit dela acea epocă încoace după deosebite învoeli între proprietari şi locuitori intră în categoria art. 9 litera e din legea tocmelilor agricole.

Pentru ambele aceste categorii menţineţi-vă în articolele legilor ce vă citez.

Trimiteţi-mi copii după hotărârile judelui de pace şi tribunalul ce arătaţi că ar fi intervenit în chestiune.

(Subscris)
p. Ministru,
H...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759, Dolj, 13/15 f. 81, 82, 98. Copie.]

81

Piteşti, 20 Septembrie 1875

Nr. 7474

Domnule Ministru,

In privinţa celor reclamate Dvoastră de către locuitorul Pătru sin Pătru din comuna Budeşti, prin petiţia primită cu apostila Nr. 1924, dând ordinul cuvenit Dlui Subprefect respectiv, a cerceta şi a ne da relaţii, am primit din partei pe lângă raportul Nr. 3254, un Proces-Verbal ce a dresat în localitate, în prezenţa reclamantului şi a pârâtului din care rezultă că, întrucât priveşte despre rodul acelor pruni, ce susţine că i s'au luat de pârât, reclamantul fiind dator a plăti ca dijmă zece la sută din rodul acelor pruni şi nefiind următor a da această dijmă încă din anii trecuţi l-a acţionat la Judele de Pace şi prin hotărîre pârâtul în calitate de arendaş al moşiei şi cu drept a se bucura de dijma acelor pruni, căzuţi pe pământul cedat, reclamantul câştigând acest drept, i l-a luat din rodul anului curent, în baza expusei Hotărîri iar cât pentru fân şi nucile ce mai reclamă, acestea i s'au luat de pârât deoarece cade pe pământurile proprietăţii şi fără să aibă nicio învoială cu numitul sau cu vreun alt locuitor din comună.

Acestea fiind, Domnule Ministru, împrejurările ce înconjoară chestiunea de faţă, am onoarea a le supune la cunoştinţa Domniei Voastre, deodată cu înapoerea şi a suplicei, cu adăogire că s'a pus în vedere reclamantului că dacă susţine că are vreun drept asupra rodului acelor nuci şi fân, să şi-l caute pe cale judiciară.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Prefect,
G. Micescu

P. Director,
D. Vlădoianu

[Rezoluţie:] Spre ştiinţă 24/6-IX.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4756 Argeş, 13/11 f. 1.]

82

Turnu-Măgurele, 20 Septembrie 1875

Comandantul de Dorobanţi col. Balea şi locotenentul Caracostea, nepotul domnului Dumba concentrează aci un număr de cincizeci dorobanţi şi face executări de învoială în detrimentul locuitorilor fără nici o autorizaţie.

Vă rog mijlociţi la Domnul Ministru de Război să fie transferat la un Corp de Linie, căci conduita sa prin comuni e degradantă la Corpul din care face parte.

Prefect Teleorman,
Chintescu

[Rezoluţie:] 20 Sept. Către Min. de Răsboi.

Cu nota telegrafică de azi s'au mijlocit următoarele:

Comandantul de Dorobanţi, din Teleorman şi locotenentul Caracostea, au concentrat un număr de 50 dorobanţi pentru a executa învoeli şi hotărâri a moşului lor Dumba, în detrimentul locuitorilor. Vă rog D-le Ministru a-i suspenda îndată şi a trimite alţii în loc, dându-i şi Judecăţii, chemând totdeodată la răspundere şi pe şefii lor, care nu priveghează şi îngădue pe ofiţeri a comite asemenea urmăriri.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9, f. 55. Telegramă.]

83

[Olteniţa,] 21 Septembrie 1875

Domnule Ministru,

Suntem opriţi de arendaşul moşiei Olteniţa să ne ridicăm vinurile, nefiind învoiţi nici decum; vrem să plătim ca mai înainte şi nu a primit. D-ul Prefect ne-a dat ordin, către Subprefect, aşa conform ordinului D-lui Ministru din anul 1872, liberat în privinţa viilor. D-l Subprefect nu ne face nimic.

Vă rugăm ordonaţi liberarea noastră, Răspuns plătit 20 cuvinte.

Ene Streche
Anghel Marin

[Rezoluţie:] se va trimite, în copie Pref. de Ilfov, spre a se conforma ordinelor circulare din 1872.

N. B. Ordinul circular din 1872 este 13505 în Dos. Extraordinar, biroul III Secţia II — 4/72.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 8. Telegramă].

84

[Craiova,] 22 Septembrie 1875 [1])

Suntem opriţi a nu culege viile de proprietar. Hotărârile pe care se bazează Dl Hagiadi sunt false, rog daţi ordin prefectului Dolj a ne ajuta să culegem viile singurele noastre surse de viaţă; în inspecţia făcută de Dv. în anul 1872 aţi constatat aceaste, căci chiar aţi şi dat ordinul No. 13.505 din 1872

---

[1]) Inreg. No. 2316 23 Sept. 75.

urmează 2000 iscălituri ţărani din Dolj care la 8 Iulie au fost ţinuţi cu forţa de proprietar a nu culege. Suntem în disperare, las pe Dv. să vă gândiţi.

Prim Procurator,
Raduliano Theodorescu

[Rezoluţii:] 22 Septembrie.
Prefectul va vedea depeşa şi va da grabnic ştiinţă ce urmare a păzit după ordinul dat într'această chestiune.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 85. Telegramă.

85

Craiova, 23 Septembrie 1875

Ordinul Dv. pentru viile Hagiadi le-am comunicat locuitorilor invitându-i să plătească ca în anul trecut; imediat au început să plătească, fără conflicte; până azi D. Hagiadi are un portărel în permanenţă la moşie, care sechestrează celor ce nu vor să plătească; prin urmare nu cred să-i oprească de a culege.

Prefect,
Budişteanu

[Rezoluţii:] 23/9. Se va răspunde D. Prefect că locuitorii se plâng că-i opreşte şi trebue să se încredinţeze şi de a stărui a-şi culege viile să nu-şi piardă rodul.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 86. Telegramă.]

86

Craiova, Septembrie 1875

Sentinţe ale Tribunalelor primite dela Dolj, confidenţial, în chestiunea viilor.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15 f. 102.]

I

România
Agentul Curţii de Apel din Craiova

Această sentinţă s'a adus la îndeplinire prin lucrarea operată de Subscrisul precum se constată prin Procesul-Verbal din parte-ne cu data de 14 a curentei înaintată Grefii onor. Trib.; după care s'a dat copie ambelor părţi.

1870 Ianuarie 14

Agent, N. Melinescu

Prezentată la 17 Septembrie 1875
în Cătunul Simnicu Prefect, C. I. Budişteanu
Văzută la Tribunalul Comercial Dolj.
1875 Septembrie 19.

p. Grefier: Angiulescu

România

Nr. 37 Tribunalul Dolj. Secţia I.

Preşedenţia: D-lui Membru M. Emilescu

Supleant: G. I. Peşicu

Fotoliul Ministerului Public a fost ocupat de D-nul A. Ionescu. Procurorul de secţie.

D-lor Dincă Barbu, Pârvu Gârleşteanu, Stoian Ene şi Matei Ion vechili şi din partea locuitorilor comunei Motoci proprietari de vii din dealul Simnicu prin petiţia ce au dat-o Trib. la 6 Februarie anul 1867; a D-lui Jude de... primită în registru la N. 3982, au apelat în termenul legal Cartea de Judecată N. 23/867 a D-lui Jude de Pace despărţirea Ocol, pronunţată în procesul intentat contra D-lui Ion Hagiadi pentru neplata pogonitului viilor ce au pe proprietatea D-lui Hagiadi după învoiala ce D-lui a depus-o în anul 1863 cerând a fi citaţi spre înfăţişare cu D-nu Hagiadii pe urmarea cărei cereri şi sorocirilor făcute părţilor precum şi a amânărilor din Jurnalul N. 2618 dela 15 Noembrie.

Astăzi la termenul de fiinţă după apelul nominal făcut părţilor s'au prezentat Dincă Barbu, Pârvu Gârleşteanu, Stoian Ene şi Matei Ion vechili şi din partea celorlalţi locuitori ai Comunei Motoci apelanţii — cu:

D-nul Rafael Hagiadi mandatarul D-lui Ion Hagiadi cu deplină putere, asistat fiind dânsul de D-nul Scarlat Murgăşeanu şi Dimitrie Capreanu ca advocaţi recunoscuţi în pretoriu — in prezenţa cărora observându-se mai întâi lucrările relative la formarea apelului s'a găsit în termen şi s'a citit:

Petiţia de apel care s'a văzut în următorul cuprins:

« Subsemnaţii procuratori din Comuna Motoci şi Mahalaua Urecheşti depinzând de această Comună din plasa Ocolu Distr. Dolj împuterniciţi fiind din partea locuitorilor plăeşi. Din comuna şi Mahalaua noastră care au vii pe proprietarea Simnicu de Jos a D-lui I. Hagiadi; — cu onoare venim prin aceasta a vă arăta Domniei-Voastre că D-nul Ion Hagiadi nu ne mai tolerează a plăti otaşenia din 20 vedre una după cum am avut ci ne apucă să plătim câte un galben de pogon sau să-i lăsăm viile libere cum a propus încheerea cărţii de hotărîre cu N. 23 din 1 August expirat anul curent încheiată de D-nul Jude de Pace al Plăşii Ocol Distr. Dolj când am fost citaţi spre înfăţişare, şi că noi nemulţumindu-ne de această hotărîre o apelăm Onor Domniei-Voastre spre a fi înfăţişaţi cu D-l Ion Hagiadi în chestiunea noastră.

Pentru care tot deodată cu aceasta am depus şi legiuita taxă de 4 Galbeni la D. Casier general şi alte cuvinte vom mai propune la întrebarea Dv. mai pe larg ».

In urmă de care vechilii locuitorilor având cuvântul au susţinut că ei nu voesc a primi condiţiunile ce li se pun de D-nul Hagiadi în anul 1863 pentru faptul că: asupra acelor vii au căpătat dreptul de proprietate şi prin urmare legea determinând aceea ce dânşii urmează a da -Dlui Hagiadi ca proprietar al pământului nimeni nu-i poate obliga a da mai mult, că pretinsa învoială

din anul 1853 ei nici nu recunosc şi nici că a existat iar dacă dela anul 1853—1863 nu au dat dijmă în natură ci în bani aceasta a urmat după pretenţiunile D-lui Hagiadi care le-a convenit şi lor şi apoi chiar dacă s'ar admite de Trib. că învoiala din anul 1863 a existat, aceasta nu-i poate obliga pe dânşii ca să primească alte condiţiuni, pentrucă odată ce termenul acelei învoeli a expirat, ei au intrat în drepturile primitive, fiindcă dânşii nu sunt din aceia care au sădit vii din nou ca să fie învoiţi cu Dl. Hagiadi, ci viilor lor sunt sădite înainte de legiuirea din anul 1851, cerând astfel infirmarea cărţii de judecată.

D-l Murgăşeanu şi D-l Căpreanu advocaţii intimatului la rândul D-lor, au susţinut că existenţa învoelii din anul 1853 se probează prin mărturisirea făcute de apelanţi la Judele de Pace şi astăzi în Tribunal cât şi prin cercetarea făcută de Subprefectul Ocolu în anul 1865 30 + Noembrie, că această învoială nu poate avea alt caracter decât acela al unui contract de închiriere şi ca un contract el nu poate avea efect decât pentru timpul cât s'a contractat; deci acea învoială expirând în anul 1863 clientul D-lor, conform cu legea, a prevenit pe chiriaşii săi, că, dacă vor a mai cultiva viile să se supună condiţiunilor depuse cu ocazia acelei preveniri. Prin urmare chestiunea este foarte simplă cu atât mai mult cu cât că în ocazia cercetării altui proces de această natură Trib. s'a pronunţat în favoarea clientului D-lor şi prin urmare nu rămâne decât sau apelanţii să se supună condiţiunilor depuse de clientul D-lor, ori aceasta să rămână liber a dispune după voinţă de proprietatea sa, aşa că apelul nefiind întemeiat, iar pretenţiunile locuitorilor ilegale, pretinde ca Trib. să confirme cartea de judecată apelată.

D-nul Procuror prin concluziile ce le-a luat a susţinut că în adevăr învoiala din anul 1853 constatându-se prin chiar mărturisirea apelanţilor locuitori, nu rămâne decât a se şti ce caracter şi formă trebuie să se redea în acest punct, dar consultând legea, nu a putut găsi că aceea învoială să aibă alt caracter de cât acele al unei închirieri conform art. I dela partea III Capit. 5 Codul Caragea, prin urmare dar ca un contract de închiriere privindu-se aceea învoială intră în regulile comunei de închirieri neputând avea efect decât numai pentru timpul pentru care s'a contractat; din aceasta rezultă că învoiala din anul 1853 expirând în anul 1863 intimatul se găseşte în tot dreptul său ca proprietar, de a pune noi condiţiuni pentru chiriaşii care erau datori sau a le primi, ori refuzând să lase liber pământul intimatului spre a dispune de dânsul în mod liber; cu atât mai mult că proprietarul i-a prevenit de îndată după exprimarea celei dintâi învoeli şi astfel fiind apelul găsindu-l neîntemeiat a conclus la respingerea lui şi confirmarea cărţii de judecată apelată.

Completul apoi retrăgându-se în Camera de Consiliu şi deliberând a pronunţat următoarea sentinţă:

Asupra apelului înaintat de către locuitorii comunei Motoci contra cărţii de Judecată a Judelui de Pace Plasa Ocolu Distr. Dolj N. 23 din 1 August 1867:

Arătându-se în vedere că obiectul litigiului după pretenţiunea făcută la prima instanţă de Dl. Ion Hagiadi, este de a se obliga apelanţii de astăzi la îndeplinirea condiţiunilor depuse de dânsul în anul 1863 în privinţa modului de cultivare a viilor după proprietatea sa Simnicu şi a plăti dreptul său de proprietar.

Având în vedere susţinerile ambelor părţi şi concluziile D-lui Procuror.

Considerând de fapt că învoiala din anul 1853 la îndeplinirea căror condiţiuni s'a pretins a se obliga apelanţii locuitori, s'a depus de D-l Hagiadi intimatul în urmarea altei învoeli urmată în anul 1853 şi a cărei termen expira în anul 1863.

Considerând că existenţa învoelii urmată în anul 1853, deşi se neagă de către apelanţi şi deşi nu s'a produs niciun act pentru constatarea ei, însă:

Având în vedere că cu ocazia cercetării făcute de către Subprefectul Plăşii Ocolu în anul 1865 30 Noembrie singuri apelanţii locuitori au mărturisit că dele anul 1853 ei nu au mai dat dijmă în natură conform cu legea din 20 vedre, una, ci au plătit în bani câte 6 sfanţi de pogon după învoiala ce au avut-o cu Dl. Hagiadi — aceia ce dovedeşte aceea învoială despre care ei au mărturisit nu poate fi alta de cât aceia din anul 1853 pe cât timp nu s'a putut proba contrariul.

Având în vedere că aceiaşi mărturisire s'a făcut de apelanţi nu numai înaintea judelui de Pace dar încă şi chiar astăzi înaintea Trib. şi prin urmare din această rezultă evidenţa că învoiala din anul 1853 a existat şi încă că ea a fost executată de ambele părţi.

Considerând că odată constatată existenţa învoielii din anul 1853 încheiată pentru termenul de 10 ani, chestiunea este de a se şti dacă învoiala se poate considera ca un contract de închiriere sau nu şi dacă la expirarea termenului pentru care a fost făcută mai poate avea efect sau nu.

Considerând în drept ca citită învoiala din anul 1853 precum s'a susţinut de părţi, având drept obiect ca intimatul Hagiadi să dea apelanţilor pământul pe care cei din urmă să sădească vii şi să plătească câte 6 sfanţi de pogon prin chiar natura obiectului asupra căruia s'au tocmit nu poate avea alt contract de cât acela al unei închirieri din acelea prevăzute de art. I, dela partea III Capit. 5. Codul Caragea.

Considerând că ca un contract de închiriere privind învoiala din anul 1853 ea nu poate avea efect de cât pe timpul pentru care s'a încheiat.

Că precum s'a zis învoiala din anul 1853 fiind făcută pentru zece ani, că a expirat încă din anul 1863 şi prin urmare cu drept cuvânt Dl. Hagiadi a depus alte condiţiuni căci cu aceasta D-lui nu a făcut altceva decât a uzat de dreptul său de proprietar al pământului închiriat apelanţilor locuitori fără aceea învoială.

Considerând că astfel fiind, odată ce termenul învoelii din anul 1853 a expirat, prin aceasta apelanţii locuitori nu mai puteau cultiva acele vii, decât

în virtutea unei noi învoeli şi condiţiuni ce urmau a se încheia cu intimatul Hagiadi care ca proprietar absolut al pământului în lipsă de vreo nouă învoială este în drept de a dispune liber de proprietarea sa.

Considerând în fine că pretenţiunea ce o fac apelanţii de a continua cu cultivarea viilor tot după condiţiunile învoelii din anul 1853 şi pe care motiv numai se întemeiază apelul lor se găseşte nefondată şi în consecinţă apelul neîntemeiat deoarece pretenţiunile lor nu s'au probat conform art. 1170 din noul cod. civil.

Pentru aceste motive în unire cu concluziile D-lui Procuror şi în virtutea art. din legea citată:

Tribunalul hotărăşte:

Respinge apelul că neîntemeiat.

Confirmă cartea de judecată a Judecătorului de Pace Plasa Ocolu Distr. Dolj venită în apel care îşi va avea urmarea întru toate întocmai.

Că apelaţii dacă vor voi a mai cultiva acele vii sădite pe proprietatea D-lui Hagiadi intimatul să se supună condiţiunilor ce li se vor pune de D-l Hagiadi iar ne supunându-se acestor condiţiuni D-l Hagiadi rămâne în tot dreptul său de proprietar şi prin urmare poate dispune de acele vii după cum va voi ca deplin proprietar.

Taxa rămâne în sarcina apelanţilor care se apără de alte cheltueli neexistând cerere.

Această sentinţă pronunţată în instanţa de apel este supusă recursului în Casaţie în termen de trei luni socotit dela primirea copiei după dânsa conform art. 44 din legea Constitutivă a zisei Cărţi şi de revizuire în termenele şi cazurile prevăzute de Secţiunea I şi II dela titlul 16 procedura civilă.

Dată şi citită în şedinţă publică astăzi două Martie anul 1868 oraşul Craiova .... N. dela 617/867.

Supleant, G. I. Peşicu Membrii, M. Emilescu
Grefier, Ion Stoicescu

România
Preşedintele Tribunalului Dolj, Secţia I.
Copia aceasta fiind conformă cu originalul se legalizează
Preşedinte, P. Olănescu Grefier, I. Stoicescu.

România.
Astăzi anul 1868 Martie doisprezece s'a dat această copie D-lui Ion Hagiadi.
Portărel: N. Hiotu.

Noi Carol I.

....

Văzând sentinţa Tribunalului Dolj Secţiunea I cu N. 37/868 în şnur cu cartea de judecată N. 23/67 pronunţată asupra procesului dintre D-nii Dincă

Barbu şi alţi vechili ai locuitorilor plăeşi din comuna Motoci cu D-l Ion Hagiadi pentru pogonitul de vii.

Văzând că această sentinţă este rămasă definitivă şi executorie.

Dăm putere şi ordonăm Agenţilor administrativi să execute această sentinţă; Procurorilor să stăruiască pentru aducerea ei la îndeplinire, spre credinţă prezenta sentinţă s'a subsemnat de noi completul Tribunalului Dolj. Secţia I conform art. 135 procedura civilă.

St. Petrescu M. Emilescu

Grefier, Ioan Stoicescu

Grefa Tribunalului Dolj. Secţia I

Această expediţie executorie s'a încredinţat D-lui Ion Hagiadi îndreptăţitul pentru care se atestă de noi conform art. 136 din procedura civilă.

Grefier, Ion Stoicescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/5 f. 103, 104, 105, 122.

II

România

Tribunalul civilo-corecţional Dolj. Secţia II-a.

Preşedinţia D-lui Franţ Milescu Membru —

Membrii preşedinţi D. G. Brătăşeanu Supleant.

N. 48 prezentată la 17 Sept. 1875 la cătunul Simnicu.

Prefect, C. I. Budişteanu.

D-lui Tuţă Ghiriţă şi alţi trei vechili ai locuitorilor comunii Mischii nerămânând mulţumiţi cu sentinţa N. 23 pronunţată de D-l Jude de Plasă a Desp. Ocolu în anul 1867 asupra procesului intentat de Dl. I. Hagiadi contra numiţilor, cu petiţiunea ce a dat-o Tribunalului la 11 Septembrie — acel au admis la N. 4703 a făcut Apel şi după trei amânări făcute pentru îndeplinirea de procedură, astăzi la termenul fixat în asistenţa D lui Procuror de Secţie făcându-se apelul nominal de către portărelul de şedinţe s'au prezentat în Tribunal:

D-lor Ghiţă Coveanu
Stan Dincă
Tuţă Ghiriţă şi

Pătraşcu Ion procuratorii apelanţilor locuitorilor Mischii după procura aflată în Dosar cu —

Dl. Rafael Hagiadi procuratorul general al D-lui Ion Hagiadi având lângă sine de procurator mărturisiţi în pretoriu pe D-l Gheorghe Chiţu, D. Căpreanu şi A. Stolojean în prezenţa cărora observându-se mai întâi lucrările relative la formarea apelului s'au găsit în termen şi astfel s'au citit.

Petiţia de apel care s'a văzut în următorul cuprins:

Alăturăm aici sentinţa D-lui judecător de Plasă arondismentul Ocolul Distr. Dolj sub N. 23 dată asupra procesului intentat de Dl. I. Hagiadi în

contra noastră pentru otaştina viilor ce aveam pe moşia Simnicu pe care sentinţă am primit-o la 12 ale lunii trecute lunii August şi vă rugăm D-le Preşedinte a binevoi de a face punere la cale ca să fim înfăţişaţi la acest Onor Tribunal şi la ziua înfăţişării vom arăta motivele de îndreptare în contra osândei ce ni se pune în contra vechiului aşezământ ce este făcută la sădirea viilor pe această proprietate.

Alăturăm aici şi biletul a patru galbeni taxa legiuită.

In urmă de care vechilii locuitoriilor având cuvântul au susţinut că dânşii nu cunosc învoiala făcută de Dl. Ragiadi din anul 1853 decât că ştiu că în loc de a-i da din 20 vedre vin una, după cum erau învoiţi din vechime au consimţit în anul 1853, după cererea D-lui Hagiadi a-i plăti de fiecare pogon câte 6 sfanţi pentru care posedă şi biletele D-lui Hagiadi; însă această învoială n-a fost pe termen de zece ani după cum se susţine de partea întimată că astăzi ei nu primesc la condiţiunile ce s'au pus de către Hagiadi a-i plăti de fiecare pogon câte un galben stăruind în aceea învoială făcută în anul 1853 adică a-i plăti de fiecare pogon câte 6 sfanţi cerând în faţă acestora infirmarea cărţii de judecată de pace.

D-nii Procuratori ai intimaţilor la rândul D-lor având cuvântul au propus ca existenţa actului din învoială din anul 1853 fiind recunoscută de către partea apelantă atât în cercetarea D-lui Judecător de pace cât şi astăzi cer confirmarea cărţii de judecată a D-lui Jude de pace mai cu seamă că apelanţii astăzi s'au servit tot de aceleaşi propuneri făcute la prima instanţă.

D-nul Procurator a cerut confirmarea Cărţii judelui de pace fiind pronunţată în conformitate cu legea.

Trecând completul în camera de consiliu şi după deliberaţiunile ţinute a pronunţat următoarea sentinţă; asupra apelului ridicat de către locuitorii comunii Mischii contra cărţii de judecată a D-lui Jude de pace plasa Ocolu din Distr. Dolj cu N. 23 din anul expirat 1867.

Văzând această carte precum şi actele aflate la dosar.

Ascultând pe procuratorii apelanţilor în susţinerile făcute.

Ascultând pe procuratorii intimatului în propunerile făcute.

Ascultând pe Dl. Procuror în concluziile luate în sedinţă.

Considerând că procuratorii locuitorilor comuneii Mischii şi astăzi în apel s'au servit tot de aceleaşi motive invocate în cercetarea D-lui Judecător de Pace.

Considerând că acele motive s'au văzut combătute legalmente de către Judele de Pace din cartea de judecată ce au pronunţat-o şi care astăzi se aflâ în apel.

Considerând că astfel fiind nu se poate infirma cartea judelui de Pace după cum se susţine de partea apelantă.

Pentru aceste motive împreună şi cu concluziunile D lui Procuror făcând aplicaţie art. 1170 din codul civil.

Tribunalul hotărăşte:

Respinge Apelul făcut de către locuitorii Comunii Mischii ca neîntemeiat şi în consecinţă:

Confirmă cartea de judecată a judelui de Pace Ocolu cu N. 23 din anul 1867 care îşi va avea urmarea în toate întocmai.

Apără pe apelanţii de vreo despăgubire de cheltuicli de instanţă către intimiat deoarece nu s'a făcut cerere.

Taxa răspunsă rămâne în greutatea apelanţilor.

Această sentinţă pronunţată în instanţa de apel este supusă recursului în Casaţie în termen de trei luni conform art. 44 din legea onor. Curţii de Casaţie şi revizuirii în termenul şi cazurile prevăzute de Secţia I şi II dela art. 16 procedură civilă.

Dată şi citită în şedinţă publică astăzi 26 Iunie 1868 oraşul Craiova.

Membru, Franţ Milescu

Supleant, G. C. Brătăşeanu

Gref. I. M. Ghintescu

Citită, Radu Ştefănescu.

România

Grefa Trib. Dolj. Secţia II.

Copia aceasta fiind conform cu originalul se verifică.

1868 Iulie 4, Craiova

Grefier, I. M. Chintescu.

Această copie de sentinţă s'a dat în primire D-lui Ion Hagiadi astăzi anul 1868 luna August zece.

Capul Portăreilor C. Ocolescu 1868 August 10.

România

Agentul Curţii de Apel din Craiova.

Această sentinţă s'a adus la îndeplinire prin lucrarea operată de subscrisul precum se constată prin procesul verbal din parte-ne cu data de 14 ale curentei înaintat Onor. Grefii Tribunalului după care s'a dat copie ambelor părţi.

Agent, N. Melinescu 1870 Ianuarie 14.

România.

Grefa Tribunalului Dolj. Secţia II.

In consecinţa Jurnalului completului acestei secţiuni în şedinţa dela 9 curenta sub N. 2597 subsemnatul Grefier a constatat prin aceasta că dispoziţiunile acestei sentinţe s'au executat în totul.

p. Grefier, St. Metulescu 1870 Octombrie 13, Craiova

Văzut la Tribunalul Comercial Dolj.

p. Grefier, Angiulescu 1875 Septembrie 19.

Noi Carol I
Din graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională
Domn al Românilor.
La toţi cei de faţă şi viitori sănătate.

Văzând sentinţa Tribunalului Dolj în Secţia II N. 48. dela 26 Iunie 1868 pronunţată în procesul între Dl. Ion Hagiadi cu D-lor Tuţă Chiriţă şi alţi trei vechili ai locuitorilor comunii Mischii pentru otaşirea de vii care fiind pronunţată în ultima instanţă cup:inde astfel:

Respinge apelul făcut de către locuitorii Comunei Mischii ca neîntemeiat, în consecinţă confirmă Cartea Judclui de Pace Desp. Ocolu cu Nr. 23 din anul 1867 care va avea urmarea în toate întocmai, apără pe apelanţii de vreo despăgubire de cheltueli de instanţă către intimat deoarece nu s'a făcut cerere. Taxa răspunsă rămâne în greutatea apelanţilor.

Dăm putere şi ordonăm la toţi agenţii de administraţie să execute această sentinţă. Procurorilor să stăruiască pentru aducerea ei la îndeplinire şi spre credinţă prezenta sentinţă s'a subsemnat de actualul completul Trib. Dolj secţia II astăzi la anul 1868. August Or. Craiova P. Redeanu. G. Sergianu
Grefa Trib. Dolj. S. II.

Acest titlu executoriu s'a încredinţat D-lui Ion Hagiadi îndreptăţitul din sentinţă pentru care în comfor. art. 106 al II. procedura cod. civili se atestă
p. Grefier Ajut. I. Trandafirescu
24 August 1868.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759 Dolj 13/15, f. 106, 107, 120.]

III

Presentată la Trib. comercial Dolj. 1874 Septembrie 20. sem) Preş. Anastasescu.

Prezentată la 17 Septembrie 1875 în cătunul Simnicu sem) Pref. C. I. Budişteanu Văzută la Trib. comercial Dolj. Gref. Angiulescu 1875 Noemb. 19.

România.
N. 36 Tribunalul Districtului Dolj secţia I.
Preşedinţia D-lui Membru: M. Emilescu.
Membru prezent Dl G. I. Peşicu supleant.
Fotoliul Ministerului Public a fost ocupat de D. Procuror de secţie St. Th. Ionescu.

« D-lor Nicolae Chiriţoiu, Ion Triţă, Dumitru Dincă, Popa şi Costache Popescu, vechili şi din partea celorlalţi locuitori proprietari de vii din dealul Simnicu, prin petiţia ce au dat-o Tribunalului la 9 Septembrie anul 1867 pri-

mită în registru la No. 4009, au apelat în termenul legal Cartea de Judecată a D-lui Jude de pace despărţirea Ocolu pronunţată în procesul intentat contrăle de D-l Ion Hagiadi pentru neplata pogonitului viilor cu au pe proprietatea D-lui Hagiadi după învoiala ce D-lui a depus-o în anul 1863, cerând a fi citaţi spre înfăţişare cu Dl. Hagiadi.

In urmarea cărei cereri, a sorocirilor făcute părţilor precum şi amânărilor din Jurnalul No. 2597 dela 13 Noembrie.

Astăzi, la termenul de fiinţă după apelul nominal făcut părţilor s'au prezentat dintre vechili locuitorilor apelanţi numai aceştia: Mitrică Dincă, Popa şi Ion Triţă lipsind dintre dânşii Costache Popescu şi N. Chiriţoiu pentru care cei prezenţi declară că se află bolnavi prezentînd spre constatarea acestei propuneri şi o dovadă din partea Primarului comunei Simnicu de Sus din data de 29 Februarie 1868 — cu Dl. Rafael Hagiadi vechilul D-lui Ion Hagiadi împuternicit cu deplină putere, asistat fiind şi D-sa de Dl. Scarlat Murgăşeanu şi Dimitrie Căpreanu în calitate de advocaţi recunoscuţi în pretoriu în prezenţa cărora procedându-se în cercetare vechilii apelanţilor locuitori, au dat petiţiunea înregistrată la No. 1440, prin care cer amânarea procesului din cauza lipsei celorlalţi doi vechili şi fără de care ei nu se pot înfăţişa neavând o asemenea împuternicire din partea celorlalţi locuitori.

Această cerere punându-se în vedere intimatului Dl. Căpreanu advocatul a susţinut pe cât timp locuitorii apelanţi au fost citaţi în colectivitate şi din parte-le s'au numit patru dîntr'înşii ca vechili pe cât timp dintre acei patru vechili se prezintă astăzi doi, apoi găseşte că apelanţii sunt bine reprezentaţi de aceşti doi vechili deoarece prin procura ce se află la dosar nu s'a stipulat solidaritatea între toţi patru şi aşa, prin urmare în virtutea art. 1543 Codul civil pretinde a se judeca procesul în faţa celor doi vechili care reprezintă pe toţi locuitorii apelanţi. D. Procuror prin concluziunile ce le-a luat a susţinut că în adevăr locuitorii apelanţi se găsesc bine reprezentaţi şi chiar prin aceşti doi vechili aflaţi prezenţi, măcar că prin procura aflată la dosar se vede că apelanţii au constituit din parte-le patru mandatari, însă între aceşti mandatari după principiul art. 1543 din Codul Civil solidaritatea nu există pe cât aceasta nu este stipulată în mandat şi prin urmare în vedere că apelanţii locuitori au fost citaţi în colectivitate lipsa acelor doi dintre vechili nu poate fi o cauză ca să oprească Tribunalul de a cerceta procesul; şi dar opiniunea D-sale este ca Tribunalul, admiţând că apelanţii locuitori sunt bine reprezentaţi numai prin aceşti vechili prezenţi să procedeze la cercetarea în fond în faţa lor.

Completul asupra acestei chestiuni deliberând şi având în vedere că în judecată figurează toţi locuitorii comunii Simnicu şi pentru acest motiv citarea lor în judecată sa făcut în colectivitate considerându-se astfel o singură persoană.

Având în vedere că numiţii locuitori prin procura aflată la dosar au constituit patru mandatari care să-i reprezinte înaintea judecăţii.

Având în vedere că dintre aceşti patru mandatari astăzi lipsesc doi şi prin urmare chestiunea este a se şti dacă în lipsa lor locuitorii sunt ori nu bine reprezentaţi numai prin vechilii aflaţi prezenţi.

Considerând că după principiul art. 1643 din Codul Civil când printr'un act s'au consitituit mai mulţi mandatari sau procuratori cum este cazul de faţă nu este solidaritate între dânşii afară numai când anume s'ar fi stipulat.

Considerând că prin actul (procura) locuitorilor apelanţi nu se vede făcută vreo stipulaţiune pentru solidaritatea mandatarilor şi aşa numiţii locuitori se găsesc bine reprezentaţi prin cei de faţă vechili, iar către această cerere de amânare se găseşte neîntemeiată.

Pentru aceste motive, în virtutea art. de lege citate şi în unire cu concluziunile D-lui Procuror.

Tribunalul respinge cererea de amânare, statuiază că apelanţii sunt bine reprezentaţi prin vechilii aflaţi prezenţi şi prin urmare dispune cercetarea procesului în fond faţă numai cu dânşii.

In urma încheerii de mai sus s'au înfăţişat părţile în aceiaşi orânduială, în prezenţa cărora observându-se mai întâi lucrările relative la înaintarea apelului din dosarul judecătorului de pace primit pe lângă adresa No.195 s'a constatat că apelul este pornit în termen şi prin urmare s'a citit.

Petiţia de apel cuprinde astfel:

« In termenul prevăzut de art. 21 din procedură subsemnaţii vechili din partea tuturor plăeşilor comunii Simnicu de Sus plasa Ocolu Districtul Dolj recunoscuţi în această calitate prin procura alăturată.

« Avem onoarea a ataca în apel sentinţa D-lui Judecător de plasă al despărţirii Ocol acest District No. 23 anul curent dată asupra pretenţiunii ridicată asupră-ne de Dl. Ion Hagiadi de profesiune comerciant şi proprietar domiciliat în suburbia Sfântul Ilie ca să-i plătim drept otaştină câte un galben de fiecare pogon de vie ce avem pe proprietatea D-lui.

« In consecinţă am format acest apel în două duplicate din care unul pentru « onor Tribunal şi altul pentru adversarul nostru.

« Motivele ce invocăm pe lângă cele ce vom dezvolta la ziua înfăţişării sunt şi acestea:

« Că presupusa învoială din anul 1865 pe care s'a întemeiat Dl. Judecător de plasă în hotărîrea sa nu numai că nu s'a prezentat de adversarul nostru dar încă nici nu există, că după vechile drepturi şi condiţii cu care am avut acele vii noi nu suntem obligaţi a plăti mai multă otaştină decât din 20 vedre una.

« Că Dl. Hagiadi a mai pornit asemenea pretenţiune şi în anul 1865—1866 contra orăşenilor Craioveni care au vii pe proprietatea D-sale între care figurăm şi noi şi onor. Prefectura i-a respins cererea astfel că astăzi pretenţiunea ce face fiind omogenă cu aceia făcută atunci nu o mai poate susţine fiind lucru

judecat. Pentru aceste motive cerem confirmarea sentinţii citate şi apărarea noastră.

«Alăturăm şi recipisa Casierului de Dolj No. 2343 pentru răspunderea taxei de patru galbeni şi

Cartea de judecată a judelui de pace.

In urmă de care vecbilii apelanţilor locuitori având cuvântul au susţinut motivele invocate în apel, adăogând că ei n'au nici o învoială cu Dl. Hagiadi de cât aceia care a existat din vechime conformă cu legea ca să dea dijmă din 20 vedre una, astfel cum au urmat şi strămoşii lor că tot aşa au urmat şi dânşii dar dela venirea D-lui Hagiadi ca proprietar al Moşiei n'au mai dat dijmă, ci au plătit câte şase sfanţi de pogon după cererea D-lui Hagiadi care pretindea că n'are în ce popri dijma şi altele căci se mulţumesc şi astăzi a plăti câte şase sfanţi ca în trecut, însă nu mai mult şi dacă Dl. Hagiadi nu se mulţumeşte atunci, conform cu legea şi dreptul lor de posesori ai acelor vii, Dl. Hagiadi să ia dijmă din 20 de vedre una, cerând astfel infirmarea cărţii de judecată a judelui de pace.

Dl. Murgăşeanu, unul dintre advocaţii intimatului a propus că apelanţii locuitori şi cu clientul său la anul 1853, printr'o învoială pe termen de zece ani, s'au învoit ca drept dijmă ce erau datori a da din vii să plătească de fiecare pogon câte şase sfanţi; această învoială deşi se tăgădueşte de apelanţi, dare existenţa ei se pedepseşte prin chiar mărturisirea lor extrajudiciară făcută mai întâi la anul 1865 înaintea subprefectului, respectată apoi înaintea judelui de pace şi susţinută chiar astăzi; că prin urmare constată odată acea învoială rezultă din aceasta evident că vechile condiţiuni s'au înlăturat şi prin învoiala făcută la anul 1853 s'au înlocuit cu altele a da sau a plăti în bani datoria lor de chiriaşi; această învoială neputând avea alt caracter de cât acela al unei închirieri, pe cât timp termenul pentru care a fost făcută acea închiriere a expirat apelanţii sau şi dacă nu voesc a primi condiţiile ce li se oferă, apoi Dl. Hagiadi ca proprietar al pământului poate dispune de dânsul liber şi după voinţă, cerând astfel confirmarea sentinţei judelui de pace şi respingerea apelului.

Dl. Căpreanu la rândul D-sale după ce a dezvoltat natura contractelor de închiriere, s'a rezumat că învoiala din anul 1853, nu este decât o închiriere din cele prevăzute la art. I. dela partea 3 Cap. 5 Codul Caragea şi prin urmare conform art. 3 dela aceeaşi parte şi cap. tocmeala trebue a se executa întocmai ceiace s'a şi făcut şi pe cât timp acea închiriere a expirat, apelanţii sunt datori a se învoi din nou cu clientul său şi dacă nu voesc aceasta, apoi atunci Dl. Hagiadi în puterea dreptului său de proprietar se găseşte în drept de a dispune liber de pământul pe care se află clădite acele vii.

Au prezentat apoi în copie procesul verbal al subprefectului de Ocol din 30 Noembrie 1865, în dispozitivul căruia s'a văzut zicându-se, că poporanii de vii au mărturisit că dela anul 1853 s'au învoit cu Dl. Hagiadi a plăti dijmă în bani câte 6 sfanţi de pogon şi că astfel au urmat până în anul

1863, prezentând totodată şi mai multe chitanţe de răspunderea banilor către Dl. Hagiadi etc.

In urma acestora Dl. procuror a pus următoarele concluziuni:

Având în vedere că deşi apelanţii locuitori neagă existenţa învoelii urmată între dânşii şi Dl. Hagiadi intimatul în anul 1863, dar această negaţiune nu le poate servi la nimic deoarece ei singuri au mărturisit atât în anul 1865 Noembrie 30 înaintea Subprefectului de Ocol cât şi anul 1867 înaintea judelui de pace, iar astăzi înaintea Tribunalului ca dela aceea epocă până la anul 1863 nu au mai dat dijmă Dl. Hagiadi ci i au plătit în bani dreptul D-sale de proprietar ceeace dovedeşte numai că aceea învoială a existat, dar încă că ea a fost pusă în fapt şi executată până la expirarea termenului pentru care a fost făcută.

Considerând că odată constatată existenţa acelei învoeli din această rezultă că ei apelanţii renunţând la primele condiţiuni ce aveau au primit pe acelea ce li s'au dat de Dl. Hagiadi în anul 1853.

Considerând că învoiala din anul 1853 neputând fi privită altfel de cât ca un contract de închiriere, ea nu poate avea efect decât pe timpul pentru care s'a contractat.

Ca prin urmare s'a zis contractarea fiind făcută pentru zece ani ea a încetat încă din anul 1863; astfel apelanţii locuitori nici nu pot a se bucura de beneficiul ce li se dăduse printr'însul.

Considerînd că un contract de închiriere cu termenul expirat ne mai putând avea niciun efect pentru părţile contractante, cu aceasta Dl. Hagiadi intră în drepturile D-sale şi D-nii apelanţi nu mai pot cultiva acele vii decât după o nouă contractare ce ar face cu D. Hagiadi, astfel că pretenţiunea lor de astăzi se găseşte neîntemeiată.

Pentru aceste motive, opinia mea este a se respinge apelul ca neîntemeiat şi a se confirma cartea de judecată apelată.

Completul apoi retrăgându-se în camera de consiliu şi deliberând a pronunţat următoarea

Sentinţă

Asupra apelului înaintat în termen de către locuitorii Comunei Simnicu contra cărţii de judecată a judelui de pace plasa Ocolu Districtul Dolj N. 23 din întâi August 1867. Având în vedere că obiectul litigiului după pretenţiunea făcută la prima instanţă de Dl. Ion Hagiadi este de a se obliga apelanţii de astăzi la îndeplinirea condiţiunilor depuse de dânsul în anul 1863 în privinţa modului de cultivare a viilor după proprietatea Simnicu şi a plăti dreptul său de proprietar.

Având în vedere susţinerile ambelor părţi şi concluziile D-lui Procuror.

Considerând în fapt că învoiala din anul 1863 la îndeplinirea căror condiţiuni s'a pretins a se obliga apelanţii locuitori. S'a depus de Dl. Hagiadi inti-

matul în urma unei alte învoeli de anul 1853 şi al cărei termen expiră în anul 1863.

Considerând că existenţa învoielii urmată în anul 1853 deşi se neagă de către apelanţi şi deşi nu s'a produs nici un act pentru constatarea ei însă —

Având în vedere că în ocazia cercetării făcute de către subprefectul plăşii Ocolu în anul 1865 Noembrie 30, singuri apelanţii locuitori au mărturisit că dela anul 1853 ei nu au mai dat dijmă în natură conform cu legea din 20 vedre una, ci au plătit în bani câte şase sfanţi de pogon, după învoiala ce au avut-o cu Dl. Hagiadi; ceiace dovedeşte că acea învoială despre care ei au mărturisit nu poate fi alta de cât aceia din anul 1853 pe cât timp nu s'a putut proba contrariul.

Având în vedere că aceiaşi mărturisire s'a făcut de apelanţi nu numai înaintea Judelui de Pace, dar încă şi chiar astăzi înaintea Tribunalului şi prin urmare din aceasta rezultă evident că învoiala din anul 1853 a existat şi încă, că ea a fost executată de ambele părţi.

Considerând că odată constatată existenţa învoielii din anul 1853, încheiată pentru termenul de zece ani; chestiunea este a se şti dacă acea învoială se poate considera ca un contract de închiriere sau nu şi dacă dela expirarea termenului pentru care a fost făcută, mai poate avea efect sau nu, spre acest sfârşit dar.

Considerând în drept ca citata învoială din anul 1853, precum s'a susţinut de părţi, având de obiect ca intimatul Hagiadi să de apelanţilor pământ pe care cei din urmă să sădească vii şi să plătească câte şase sfanţi de pogon prin chiar natura obiectului asupra căruia s'au tocmit nu poate avea alt caracter de cât acela al unei închirieri din acelea prevăzute de art. I dela partea III cap. V. Codul Caragea.

Considerând că, ca un contract de închiriere privindu-se învoiala din anul 1853, ea nu putea avea efectul de cât după timpul pentru care s'a închiriat.

Că precum s'a zis, învoiala din anul 1853 fiind făcută pentru zece ani, ea a expirat încă din anul 1863 şi prin urmare cu drept cuvânt Dl. Hagiadi a depus alte condiţii, căci cu aceasta D-lui nu a făcut de cât a uzat de dreptul său de proprietar al pământului închiriat apelanţilor locuitori prin acea învoială.

Considerând că astfel fiind odată ce termenul învoelii din anul 1853 a expirat, prin aceasta apelanţii locuitori nu mai puteau continua cultivarea viilor decât în virtutea unei noi învoeli şi condiţiuni ce urmau a încheia cu intimatul Hagiadi, care ca proprietar absolut al pământului, în lipsă de vreo nouă învoială este în trept a dispune liber de proprietatea sa.

Considerând în fine că pretenţiunea ce o fac apelanţii locuitorii de a continua cu cultivarea viilor, tot după condiţiunile învoelii din anul 1853 şi pe care motiv numai se întemeiază apelul lor, se găseşte nefondat şi în consecinţă

apelul neîntemeiat deoarece pretenţiunea lor nu şi-au probat-o conform art. 1170 din noul Cod Civil.

Pentru aceste motive în unire cu concluziile D-lui Procuror şi în virtutea art. de lege citate:

Tribunalul hotărăşte:

Respinge apelul ca neîntemeiat.

Confirmă cartea de judecată a Judelui de pace plasa Ocolu Districtul Dolj N. 23 atacată în apel conform art. 334 procedura civilă, care îşi va avea urmarea întru toate întocmai adică că apelanţii dacă vor voi a mai cultiva acele vii sădite pe proprietatea D-lui Hagiadi intimatul să se supună condiţiunilor ce li se vor pune de D. Hagiadi, iar nesupunându-se acelor condiţiuni atunci Dl. Hagiadi rămâne în tot dreptul său de proprietar şi prin urmare poate dispune de acele vii după cum va voi ca deplin proprietar.

Taxa rămâne în sarcina apelanţilor care se apără de alte cheltueli neexistând cerere.

Această sentinţă pronunţată în instanţa de apel este supusă recursului în Casaţie în termen de trei luni socotite dela primirea copiei după dânsa conform art. 44 din legea constitutivă a zisei Curţi şi de revizuire în termenul şi cazurile prevăzute de secţia I şi II titlul 16 procedura civilă.

Dată şi citită în şedinţă publică astăzi 2 Martie 1868 oraşul Craiova.

Dosar N. 622/867

sem.) Membru, M. Emilescu.

,, Supleant, G. I. Peşicu.

sem.) grefier, I. Stoicescu.

Citită, St. Caloianu.

Preşedintele Tribunalului Dolj secţia I Copia aceasta fiind conformă cu originalul se legalizează.

sem.) Preşedinte, C. Chinezu.

1868 Martie 10.

sem.) grefier, Ion Stoicescu.

România

Astăzi anul 1868 Martie douăsprezece s'a dat această copie D-lui Ion Hagiadi.

sem.) Portărel, N. Hiotu.

România

Agentul Curţii de Apel din Craiova.

Această sentinţă s'a adus la îndeplinire prin lucrarea operată de subscrisul precum se constată din procesul verbal din parte-ne cu data 14 ale curentei înaintată Grefei Onor Tribunalului după care s'a dat copia ambelor părţi.

1870 Ianuarie 14.

sem.) Agent, N. Melinescu

Noi Carol I.

. . . .

Văzând sentinţa Tribunalului Dolj secţia I cu No. 36 în şnur cu Cartea de Judecată ambele din anul curent pronunţate asupra procesului dintre Dl. Nicolae Chiriţoiu şi alţi vechili din partea Comunei Simnicu cu Dl, Ion Hagiadi pentru neplata pogonitului viilor ce au pe proprietatea D-lui Hagiadi.

Văzând că aceste sentinţe sunt rămase definitive şi executorii

Dă putere şi ordonăm agenţilor administrativi să execute această sentinţă, Procurorilor să stăruiască pe a ei aducere la îndeplinire, spre credinţă prezenta sentinţă s'a subsemnat de noi completul Trib. Dolj Secţia I. Conform art. 135 procedura civilă,

(sem.) Preş. St. Petrescu. M. Emilescu

(sem.) Grefier I. Stoicescu

Grefa Trib. Dolj secţia I

Această expediţie executorie s'a încredinţat D-lui Ion Hagiadi îndreptăţitul pentru care se atestă de noi conform art. 136 procedura civilă.

(sem.) Grefier, I. Stoicescu

N. C9 1868 August 26.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f., 108, 109, 110 111, 112, 113, 114, 115.]

IV

1865

Văzut la Trib. Dolj. Secţia I.
(sem.) Grefier, I. Stoicescu 1868 2 Martie.

Proces Verbal
30 Noembrie 1865.

Pentru îndeplinirea ordinului D-lui Ministru al Internelor N. 25172 dat asupra Contestaţiei D-lui Ion Hagiadi în privinţa viilor după proprietatea D-sale Simnicu de Jos primită în copie pe lângă al D-lui Prefect N. 14817 am vestit prin primarii respectiv pe locuitorii ce au vii pe suszisa proprietate, pentru ziua de 29 a curentei a veni în cătunul Simnicu de Jos, însă arătându-se prea puţini, am venit astăzi în comuna Floreşti unde convocându-se de iznoavă locuitorii, s'au adunat şi am procedat la cercetarea condiţiunilor ce au fost între proprietari şi aceia ce au sădit vii pe pământul D-lui Hagiadi şi cum s'au urmat relaţiile între ambele părţi, dela expirarea învoelii încoace.

Mi s'a arătat de locuitori că mai înainte de a deveni D. Hagiadi proprietar al Moşiei toţi aceeia ce au avut vii pe această Moşie dădeau dijmă din 20 vedre

de vin una şi osebit pentru cramă 2 şi 3 sfanţi, în anul 1851 devenind proprictari au urmat şi D-lui cu luarea dijmii doi ani însă nu dela toţi plăeşii ci numai dela unii pentru că nu putuse termina facerea în pogoane ca să ia pogonitul şi în anul 1853, obiceiul de mai înainte preschimbându se a făcut Dl. Hagiadi învoială ca să plătească în loc de otaştină şi crama pentru fiecare pogon de vii câte şase sfanţi de atunci şi până acum de sunt 12 ani au urmat cu plata pogonitului în bani regulat înfăţişându-mi unul dintre D-lor şi chitanţe pentru plata pogonitului.

Mi s'a arătat deasemenea de locuitori, că într'adevăr au avut învoială pe termen de zece ani şi peste aceştia locuitorii au mai propus că acum doi ani adică în anul 1863, când au mers ca să plătească pogonitul după învoiala de şase sfanţi pogonul. Dl Hagiadi umbla prin toate mijloacele a face alte învoeli sub cuvântul că s'au împlinit zece ani şi cerea de pogon atunci numai zece sfanţi iar nu un galben ca acum, cum le-a cerut în toamna anului curent.

Se constată arătărilor numiţilor locuitori prin încheierea acestui proces-verbal după care se va comunica copia D. Prefect.

p. Subperfect de Ocol	Ion Herescu
G. G. Stan din Floreşti	Mihai Transcu
Ion şi Preotu Petru	Velişcu Dumitru

« Ivan Bugă, Ion Ghiţă C. N. Protopopescu, Ion Maciu,
« Şumacu, Grigore Nică, Costache Dincă, Constantin Lecoveanu,
« Matei Muga, Novan Barbu, Constantin Muga, Mitru Ion Oprea.
« Marin Magoi, Enache Andrei, Ioniţă Joca, Constantin Militaru,
« Ghiţă Bătrânu, Ion Buturugă.
« Subsemnaţii consilieri am fost de faţă la această cercetare.

« Consilieri Florea Dina	« Ilie Şerban	« Dincă Bratu
« Dincă Barbu din Motoci	« Ion Ilie	« Ion sin Ion
« Matei Ion	« Matei Mehedinţeanu	« Ion Tiţa
« N. Ghiţă	« Ion Şonca	« Mihai Stoica
« Niţu Şerban	« Dumitru Catrina	« N. Nădrăgel
« Trancă Toboşelu	« Stancu Epure	« Barbu Gheorghe
« Preda Stanca	« Ilie Toboşelu	« G. G. Matei
« Pârvu Gârleşteanu	« Radu Amza	« Marin Olteanu
« Marin Ion	« Pârvu Antonie	
« Barbu Ilie	« Udriu Bălănău	

Am fost faţă la arătarea numiţilor primari

« D. Barbu	« Barbu Ţipuriu	« Constantin Dincă
« Păun Lupescu din Mischi	« Raşcu Urechescu	« Preda Dincă
« Petru Ghenea	« Mihai Cernăţeanu	« Sandu Dincă
« Dinuţu Niţă	« Ion Marin	« Ion Gurescu
« Ilan Petru	« Niţu Dincă	« Dan Sandu

« Ion Matei
« Maria Suchi
« Sandu Ion Zidaru
« Adam Vaetişi
« Stan Pârvu
« Stan V. Bratu
« N. Ghenea
« Barbu Chiva
« Stan Ocică
« Marin Popa
« Păun Ghenea
« Constantin Preda
« Primari Stan Dincă
« am fost faţă la arătarea numiţilor.

Urmează legalizarea Sub Prefecturii sub. Nr. 5677 din 1 Decembrie 1865.

Copia după raportul Prefecturii Dolj N. 11.511 din 1865 Decembrie 2 către Ministerul Internelor.

In urma ordinului D-voastre No [1]) invitându-se subprefectul plăşii Ocolu a face o exactă şi serioasă cercetare asupra învoelilor ce va fi avut Dl. Ion Hagiadi cu locuitorii poporani ce au vii proprietatea D sale Simnicu din acest district, precum şi despre sorgintea dreptului ce l-a câştigat D-lui de a şi dresa asemenea învoeli cu termene, s'a primit spre răspuns raportul N. 5676 pe lângă care ne alătură o copie după porcesul verbal încheiat la 30 Noembrie la faţa locului, prin care se constata că aceşti poporani mai înainte de a deveni Dl. Hagiadi posesorul proprietăţii Simnicu, plăteau pentru aceste vii dijma din 20 vedre una şi câte 2 sau 3 sfanţi pentru crama ce avea la vie, îndată ce a intrat D-lui în posesiune după doi ani a şi schimbat această dare în taxa de 7 sfanţi pogonul pe termen de zece ani începând din 1853; asupra acestei schimbări mai toţi poporanii s'au supus de bună voe la plata acelor şapte sfanţi afară de câţiva orăşeni, care deşi au făcut oarecare protestări; dar plata către D. Hagiadi au urmat-o ca şi ceilalţi; la anul 1863, expirând acea învoială D. Hagiadi ca proprietar şi ca unul ce-şi însuşise dreptul de învoială în termen le-a propus o altă învoială pe termen de 20 ani cu preţul de un galben pogonul; asupra acestei din urmă propuneri de învoială, poporanii s'au opus. D-l proprietar a reclamat supunerea lor la învoială; şi până ce chestiunea să se rezolve de partea administrativă s'a ţinut statu-quo adică dreptul de aşi percepe D-lui taxa de 7 sfanţi pogonul; în acest interval şi mai cu seamă în toamna anului curgător, poporanii au reclamat D-voastră asupra impunerii ce li se face de către Dl. Hagiadi de a încheia o nouă învoială şi care după dânşii li se pare înpovărătoare; Dv., asupra acestei reclamaţii mi-aţi dat ordinul precis cu N. 21694 prin care mă obligaţi de a ţine statu-quo şi să nu tolerez a se impune petiţionarilor alte condiţiuni de cât acelea ce au fost până acuma lucrătoare aceia ce şi subsemnatul am făcut.

Aceste dispoziţiuni ale Dv. au provocat protestaţiunea D-lui Hagiadi către Dv. şi emanarea ordinului cu N. 25172.

Iată D-le Ministru în detaliu tot istoricul acestor vii din care văzând şi Dv. că D. Ion Hagiadi prin dreptul ce şi-a căpătat în anul 1853 de a face învoială cu termen cu posesorii acestor vii, apoi neapărat că D-nului ar avea

[1]) lipsă la dosar.

drept de a-şi susţine dreptul de privilegiu despre care deşi nu există un act în scris dar şi l-a exercitat fără nici autoritatea administrativă nici judiciară să i-l conteste şi prin urmare astăzi, după mine ţinerea de statu-quo nu poate fi alta decât acel privilegiu de a-şi preschimba învoielile după expirarea termenului de zece ani şi cei ce se vor cunoaşte că au dreptul de a doborî acest privilegiu să reclame la partea judiciară căci de a se reduce ca să susţie învoiala ce a existat până acum nu ar fi deloc practic fiindcă acea învoială expirând la 1863 negreşit că nu mai poate fi obligatorie pentru niciuna din ambele părţi.

Bine voiţi dar D-le Ministru studiaţi şi Dv. chestiunea şi de ceeace veţi dispune, daţi-mi ordin de urmare.

sem.) pt. conformitate N. Cristodorescu

Prefectura Districtului Dolj.

Această copie fiind scoasă adliteram după originalul aflat în Dosarul Prefecturii se verifică în conformitate cu cererea făcută de Dl. Hagiadi prin suplica admisă la N. 8698.

sem.) Prefect, C. Tărătăşescu.

N. 7181. Anul 1867 Iulie 25

[Arh. St. Buc., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 116, 117, 118, 119.]

87

[Atârnaţi,] 3 Octombrie 1875 [1]

Domnule Ministru,

De la Mai în 5 anul curent, suntem în cea mai mare desnădejde, nu ni s'a ales nici de munca trecută, nici de casă, nici de viaţă sbierăm ca vitele şi nu găsim sprijin şi ajutor nicăeri, de am reclamat la D-stră singurul nostru legitim protector şi Dumnezeu pe pământ, ne trimiteţi la impilatorii noştri a ne face dreptate şi dacă îndrăznim să-i numim astfel este că de câte ori aţi recomandat petiţiunile şi plângerile noastre şi suferinţele noastre ce le-aţi văzut înşivă, spinările noastre sângerânde, ei îşi îndoia răzbunările lor, închizându-ne vitele ce ni-le ţinea nemâncate şi ne închidea şi pe noi,.şi pentru ce? ca să muncim ca robii şi mai rău decât robii căci ei cel puţin erau hrăniţi de stăpânii lor dar pe noi ne muncea ca să ne ia pâinea şi hrana copilaşilor şi vitelor noastre.

Am sbierat la toate autorităţile şi spuneam că proprietarul nostru în puterea unui înscris mincinos la dânsul şi ce zice că am fi şi iscăliţi şi că ar fi şi adevenit, nu ne lasă să ne ducem a ne hrăni unde ne putem găsi hrana, atât pentru noi cât şi pentru vitele noastre, cu îndestulare şi mai eftin. Aceasta

---

[1]) Data înregistrării.

este o crimă din cele nemaipomenite, nici pe când erau robi sub nume de clăcaşi, dar acum când ni s'a zis că suntem proprietari şi guvernul ne sileşte să plătim proprietăţile noastre.

Sunt trei săptămâni, de când pe deoparte ispravnicul ne a scos la Şosea, iar pe de altă pe semne ca să înlesnească pe proprietar ni s'a luat Carele şi vitele noastre chiar dela şosea şi a le trage în curte la proprietar cu sila şi cu zoru, ce nici la turci nu s'a pomenit, să mergem la dânsul să-i muncim astfel încât de atunci şi până acum ne stă carele şi vitele secfestrate în curtea proprietarului nostru şi ne-am lăsat munculiţa în zilele cele mai bune de lucru câmpului, încât plângem cu copilaşii pe bătătură şi ne-am disperat neştiind ce trebue să facem. Toţi, cu toţii dela vătăşel, proprietar, zapciu şi Ispravnic sunt una ca să ne răpue.

De ne veţi trimite în cercetare şi milostenia lor, pune mai bine să ne omoare aci pe toţi ca pe nişte vite, de cât să mai cădem în urgia acestor impilatori.

Domnule Ministru am auzit, că eşti drept, milostiv şi că nu te înduri de sătenii năpăstuiţi, de aceste albine muncitoare şi ca bunul stupar te înduri câte odată să cureţi stupul de trântori; ca părintele nostru lăsat de Dumnezeu, venim cu lacrimi în numele familiilor şi copilaşilor noştri şi trimite nişte oameni cu frica lui Dumnezeu, drepţi că cerceteze toate ce vă arătăm şi va vedea cum suntem de vânduţi fără ştirea noastră, de însuşi proprietarul nostru, făcându-şi însuşi înscrisul de vânzare şi în puterea căruia vom ajunge mai rău decât întâiaşi dată, adică robi. Nu mai ştim la cine să alergăm, în cea din urmă oară să ne aruncăm în foc cu copii şi vite şi tot şi ce va voi Dumnezeu cu noi. Nădăjduim însă în dreaptă judecată a Domniei Voastre şi nu îndrăsnim a ne întoarce înapoi fără o asigurare de soarta noastră, a ne libera să muncim unde găsim mai eftin şi mai bine de hrănit şi a ne despăgubi de toate pagubele ce am simţit din pricina lăcomiei lui, de a ne răpi munca prin înscrisuri mincinoase şi a ne străgăni încât am rămas fără hrană atât a familiilor noastre cât şi a vitelor noastre pe iarnă, căci noi nu ne împotrivim de a plăti dreptul pământurilor noastre.

Binevoiţi, vă rugăm, Domnule Ministru, a primi încredinţarea deosebitelor noastre consideraţiuni ce vă purtăm cu profund respect, prea plecaţi şi prea supuşi săteni din comuna Atârnaţi jud. Teleorman plasa Mărgineni şi împuterniciţi din partea celor ce suferă ca şi noi şi anume: Barbu Tatu, Radu Bobârnel, Pârvan Mişu şi Iordache Tănase.

+ Enache Nedelea + Mirea Bucălatu
+ Tănase Velicu + Gheorghe Lişu
+ Măneaţă Nedelea

[Rezoluţie:] Grabnic cu lucrările

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755 Teleorman 13/9, f. 59, f. 64.]

88

[Bucureşti,] 6 Octombrie 1875

Nr. 15.572

Un număr de locuitori din comuna Atârnaţi Jud. Teleorman prin o petiţie înregistrată la Nr. 2384 mi-au reclamat în contra primarului şi funcţionarilor administrativi că îi execută şi îi maltratează în diferite moduri pentru a îndeplini nişte munci agricole, către Dl. proprietar Scărlătescu, pe care le-ar fi contestat ca nefăcute, cu consimţământul com. In petiţie locuitorii adaogă că cu ocazia unei alte reclamaţiuni, ce au mai supus în această privinţă mi-au arătat şi leziunile provenite din maltratare.

Deşi aceasta nu este exact, totuşi această petiţie subscrisă, am onoare a o comunica. Voiţi ca pentru descoperirea până la ce punct reclamaţiunile lor asupra modului execuţiunei sunt adevărate să binevoiţi a însărcina pe Dnul procuror de pe lângă tribunalul local să meargă la faţa locului şi să cerceteze cu de amănuntul dacă autorităţile comunale şi administrative au trecut peste modul de execuţie prevăzut la art. 22 din legea tocmelilor agricole, în care caz să înainteze pe culpabili Justiţiei. Rezultatul anchetei, Dlui porcuror vă rog să binevoiţi a mi-l comunica cât se va putea mai neîntârziat.

[Arh. St. Buc., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9, f. 58.]

89

Craiova, 7 Octombrie 1875

22 locuitori din Giubega reclamă că fiind învoiţi pe cinci ani cu dare de dijmă la Sălcuţa proprietatea Theodoru după ce au muncit aci doi ani, prin comuna înţelegere verbală au primit să muncească în Rudari proprietate a Statului ţinuţi tot de Theodoru; aci au muncit doi ani şi acum arendaşul voeşte a le lua tot porumbul subt cuvânt că ţăranii au muncit moşia în silnicie! sunt de părere că dacă nu va fi fost dela începutul anului vreo reclamaţie din partea D-lui Theodoru să se îndatoreze să primească dijma conform învoelii dela Sălcuţa.

Binevoiţi a-mi arăta dacă aprobaţi.

Prefect,
Budişteanu

[Rezoluţie:] Se va răspunde că aprob propunerea ce face în această chestie, trimiţînd partea nemulţumită a se adresa justiţiei; neputând lua pâinea locuitorilor muncită de ei, fără un act şi fără o hotărîre judecătorească.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 87. Telegramă.]

90

Bucureşti, 9 Octombrie 1875

Nr. 12896

Domnule Ministru,

La apostila Domniei Voastre Nr. 2436, pusă pe reclamaţia dată de 4 locuitori din oraşul Olteniţa, am onoare a răspunde, că în ultima mea ducere la acea comună, am cercetat chestiunea fiind Prefectura deja sesizată şi am constatat că locuitorii nu au dreptate în cererea lor. Ei pretind că fostul după vreme proprietar Al. Ghika V. V. le-ar fi dat un act, în vechime, care le da dreptul de a cultiva vii, pe acea proprietate, plătind 16 lei de pogon. Acest act însă nu-l pot înfăţişa căci nu există. Actualul arendaş, când a intrat în moşie, a depus învoelile care s'au subscris de toţi locuitorii, afară de vre'o 30; învoeli făcute în toate regulele cerute de lege şi unde se prevede lămurit într'un articol special cât este a se plăti pentru vii.

Am dovedit că şi ceilalţi arendaşi foşti depe vreme, în nenumăraţi ani, au avut tot aceleaşi condiţii ca şi actualul şi că preţul ce li se cere este cel al localităţii, dacă nu mai scăzut. Chestiunea intră cu totul în cele prevăzute de legea tocmelilor agricole şi D-l Subprefect a urmat, precum dictează această lege.

Aducându-vă aceasta la cunoştinţă cu onoare, înapoez şi sus menţionata suplică.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni.

Director, Niţescu

Prefect, D. Bărcănescu

[Rezoluţie:] 11/23 Octombrie. Se va conforma şi în această chestiune, precum în toate afacerile, de această natură, ordinele circulare Nr. . . . şi Nr. . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 10.]

91

[Turnu-Măgurele,] 15 Octombrie 1875

Nr. 13.176

Domnule Ministru,

Asupra celor reclamate de Enache Nicolae şi alţi nouă locuitori din comuna Atârnaţi contra Dl. Gheorghe Scărlătescu prin telegrama recomandată cu ordinul Domniei Voastre No. 14.853, cerând relaţie Subprefectului respectiv, am primit răspuns raportul No. 6718, din a cărui cuprindere se constată că reclamanţii, aflându-se angajaţi cu act în regulă în condiţiunile legii de tocmeli agricole, a

munci pe proprietatea Dlui Scărlătescu, au arătat opunere întotdeauna la îndeplinirea condiţiunilor când au fost executaţi, pentru facerea muncii şi sub pretext că nu sunt datori au făcut apel la judele de pace contra încheerii Consiliului Comunal care dispunea executarea lor la muncă pe baza legii. Judele de pace prin sentinţa pronunţată a confirmat pe aceea a Consiliului Comunal şi investindu-se cu titlu excutoriu, reclamanţii au fost executaţi şi acum a face transportul ce erau obligaţi prin actul de învoială; însă arătând iarăşi opunere, Dl. Scărlătescu cu ajutorul Consiliului Comunal care era chemat a da ajutor, a luat carele şi vitele lor ţinându-le în curte în scop a face transportul grâului, deja pus în care dar ei s'au opus cu desăvârşire.

In faţa acestora având în vedere dispoziţiunile art. 14 din legea tocmelilor agricole pe de o parte am dat ordin subprefectului respectiv a elibera imediat carele cu vitele reclamanţilor, şi a pune în vedere Dlui Scărlătescu a face transportul cu plată în contul lor, cerând apoi despăgubirea din propria lor avere pe calea comună, iar pe de alta am onoare a supune cu respect la cunoştinţa Domniei Voastre, spre îndeplinirea ordinului No. ...

Binevoiţi, Domnule Ministru, a primi încredinţarea deosebitei mele stime şi consideraţiuni ce vă păstrez.

p. Director, Prefect,
D. Ionescu Chintescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9, f. 60.]

92

Turnu-Măgurele, 17 Octombrie 1875

Nr. 13240

Domnule Ministru

In urma ordinului, Domniei Voastre Telegrafic Nr. 12429, luând cunoştinţă de telegrama adresată Domniei Voastre de D-nul A. Racottă, senator, relativ la bătaia şi maltratarea ce pretinde a fi suferit cei zece locuitori după moşia Atârnaţi de la Primarul local şi ajutorul subprefecturii de Margine, am însărcinat pe Subprefectul respectiv a cerceta cazul în faţa locului şi din raportul ce mi-a prezentat cu No. 5626, rezultă că, nu numai că nu s'a urmat nici un fapt de bătae, după cum s'a încredinţat din însuşi mărturisirea locuitorilor, dar lucrurile s'au petrecut cu totul contrariu de cele conţinute în telegrama D-lui Racottă, astfel că, în urma celor ce am avut onoare a relata Domniei Voastre, prin raportul Nr. 8853, dela 10 Iulie expirat, la 19 ale aceleiaşi luni, locuitorii în chestiune fiind executaţi de Consiliul Comunal, în virtutea Actului de Invoială şi legei Tocmelilor Agricole ca să secere pogoanele de grâu ce erau datori D-lui G. Scărlătescu, proprietarul moşiei Atârnaţi. Numiţii s'au opus, ca întotdeauna, după cum se constată din lucrări şi Consiliul Comunal spre a evita orice scandal, pe deoparte au suspendat măsura de executare, iar pe de alta prin procesul-

Verbal dresat în ziua sus citată, potrivit art. 22, din zisa lege, a autorizat pe Dl Scărlătescu, a tocmi alţi oameni cu plată în contul lor spre a secera $17^1/_2$ pogoane datorite, ceeace s'a şi urmat, plătindu-se de Dl. Scărlătescu lei 226, bani 30, care sumă, Primarul respectiv, prin acelaş Proces, s'a autorizat a împlini din propria avere a vinovaţilor.

La 27 Iulie, Primarul respectiv voind a executa dispoziţiunile citatului Proces, prin a secfestra câte 5 şi 6 clăi grâu, averea pârâţilor după repartiţia făcută de Consiliu în proporţie cu suma pogoanelor datorite de fiecare nu numai că n'a putut face nici un demers, dar a întâmpinat aceleaşi împotriviri şi rezistenţă aşa că a fost nevoit ca prin două raporturi succesive cu No. 198 şi 200 să recurgă la concursul Subprefecturii, solicitând a i se pune la dispoziţie un ajutor de 20 Călăraşi, a cărui cerere Subprefectul văzând în condiţiunile legei, prin telegrama No. 4576, a referat cazul Prefecturei, — iar pe de alta spre a înlătura ori ce inconvenient, Subprefectul a delegat pe ajutorul său, să meargă în faţa locului şi în unire cu primarul respectiv, căci n'a avut nici un Călăraş, să execute deciziunea Consiliului Comunal.

La 1 August însă mergând ajutorul în comuna Atârnaţi, la localul Primăriei, a găsit acolo pe Primar zăcând pe o ladă şi întrebându-l ce i s'a întâmplat, a răspuns că în acea zi pe seară trei dintre acei locuitori anume, Pârvan Lişiu, Gheorghe Lişiu şi Iordache Tănase, trecând cu trei care încărcate cu snopi pe dinaintea Primăriei, le-a eşit înainte somându-i să dea din acel grâu, cinci clăi, pentru Pârvan Lişiu, posesorul carelor, la care s'a condamnat de Consiliul Comunal. Aceşti indivizi însă, nu numai că s'au opus dar l-au şi insultat, bătut şi maltratat, iniţiaţi fiind de unul Mircea Bucălatu, ce le venise în ajutor, astfel că erau decişi a trece cu carele peste dânsul, a-i ridica viaţa, dacă nu-l scăpa garda ce se afla la Primărie, de către care s'a şi luat grâul cu care cu tot.

Ajutorul constatând faptul, prin dresarea actelor s'au dat culpabilii în judecată şi a doua zi cu concursul autorităţei comunale a executat fără cel mai mic sgomot, deciziunea Consiliului Comunal.

Din toate acestea, Domnule Ministru, se constată destul de evident că nu locuitorii au fost bătuţi şi maltrataţi, precum reclamă Dl. Racottă, ci primarul a fost care a suferit bătae, pe când era în exerciţiul funcţiunei sale, dela acei locuitori şi prin urmare Domnul Racottă, când a formulat asemenea plângeri în numele lor, a fost negreşit lipsit de cunoştinţa faptului, bazându-se numai pe simpla arătare a lor, cu care l-au indus în eroare, sperând că prin o asemenea întâmpinare va scăpa de consecinţele legii.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele stime şi consideraţiuni.

P. Dir., Prefect,
Di. Ionescu Const. M. Chintescu

[Rezoluţie:] Acest rezultat se va putea arăta Dl. petiţionar la stăruinţă, 22 Oct. AA.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4753. Teleorman 13/9, f. 61; f. 62.]

93

[Brastavăţ,] 22 Octombrie 1875

Imi împlinesc o datorie de conştiinţă aducând la cunoştinţa Dvs. starea administraţiei din comuna Brastavăţu, după nenumărate reclamaţiuni adresate atât primarului cât şi Dlui Subprefect respectiv, a fost peste putinţă să obţin executarea locuitorilor învoiţi în facerea de arături cu tot timpul înaintat. Veţi afla în mod sigur, Dle Ministru, cum înţelege primarul de Brastavâţ, datoriile sale, dacă veţi binevoi a cere dela D. Căpitan Lecca să vă comunice raportul ce a trebuit să-i facă Caporalul trimis, de chiar Dl. Prefect spre a executa pe Primar.

Cât despre Dl. Subprefect, dânsul n'a făcut decât a încuraja şi mai mult prin atitudinea sa procedeele Primarului. In adevăr, Dnul Prefect mi-a dat dovezi de bunăvoinţă, însă ordinele Dsale au fost nesocotite şi de D. Subprefect şi de Primar.

Să-mi permiteţi Dle Ministru a vă spune că pe aci se pretinde că Primarul şi D. Subprefect se află sub influenţa unei gogoriţe care sperie lumea în numele Dvoastră.

Vă mărturisesc că n'am dat crezământ la asemenea lucruri şi am ferma convingere că Dv. veţi face dreptate şi veţi face ca pe viitor nici cei lesne crezători să numai crează decât în lege singura gogoriţă posibilă, în secolul în care trăim; vă rog luaţi în consideraţie Dle Ministru că timpul este foarte înaintat şi faceţi ca măsurile ce veţi binevoi a lua să aibă un rezultat practic pentru mine.

A. T. Zissu

[Rezoluţie:] Dnul Prefect va vedea depeşa şi dacă este adevărat că nici Primarul, nici Subprefectul n'au executat alcătuirile agricole făcute conform cu legea, să se amendeze şi să se execute pe aceşti împiegaţi, ca să le aducă la îndeplinire, în ce priveşte expresiunea, ce întrebuinţează Dl. Zissu că un anume Gogoriţa [1]) ar întrebuinţa numele meu. D. Prefect va cere desluşiri dela D.. Zissu.

L. Catargy.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4758. Romanaţi 13/13, f. 9, 10. Telegramă.]

94

Piteşti, 27 Octombrie 1875

Nr. 8406

Domnule Ministru,

Imprejurarea reclamată Domniei Voastre de către locuitorii comunei Bărbăteşti prin petiţia primită cu apostila No. 1707, cercetându-se prin Domnul Subprefect respectiv s'a constatat că reclamanţii sunt supuşi la plata acelui er-

---

[1]) Din telegramă se vedea că A. T. Zissu întrebuinţează cuvântul « gogoriţa » în accepţiunea sa curentă, căutând prin aceasta să ocolească numele adevărat al persoanei; pe când Ministrul îl socoteşte ca un nume propriu.

bărit, după o învoială ce au avut de patru ani şi după care au şi urmat cu plata până în anul 1874, iar atunci opunându-se de a mai plăti, arendaşul i-a acţionat în judecată şi prin sentinţele Nr. 105 şi 107 au fost condamnaţi la plata banilor în chestiune, care sentinţe nefiind apelate de reclamanţi, au rămas definitive şi învestite cu formulele executorii.

Aceasta fiind Domnule Ministru, cele constatate în cazul de faţă, am onoarea a le supune la cunoştinţa Domniei Voastre, deodată şi cu înapoierea expusei suplici.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredinţarea prea deosebitei mele consideraţii.

p. Director, p. Prefect,
D. St. Vlădoianu G. Micescu

[Rezoluţie:] Chestiunea fiind hotărîtă de Justiţie aceasta la dosar 31/12 Oct.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 4756. Argeş 13/11, f. 3.]

95

Calafat, 30 Octombrie 1875

Arendaşul moşiei Ciuperceni proprietatea Statului violat învoiala opunând dijmuirea porumbului telegrama prefect 13.920 ordinul subprefect 271, 7476 ajunserăm muritori de foame, unde să ne ducem nu ştim ordonaţi.

Marin Iordache, Petre Baluţă şi alţii Calafat Dolj.

[Rezoluţie:] Prefectul va vedea depeşa şi va da ordin subprefectului ca chestiunea să se cerceteze şi reguleze de Consiliul Comunal conform legii tocmelilor. H.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 89. Telegramă.]

96

Goicea-Mare, 3 Noembrie 1875 [1])

Domnule Ministru,

Subsemnatul de profesiune comerciant cu domiciliul în cătunul Goicea mare, ce aparţine de comuna Cârna plasa Balta arendând o vie situată de mai mult timp în proprietatea Ciutura ce acest cătun depândă de comuna Vârnaru plasa Dumbrava Dolj. Unde în contractul ce există sau bine zis hrisov, la culesul viilor — după ce se măsoară vinul prin vasele de Domnul arendaş Ghenize ia drept otaştina din douăzeci vedre una.

După cum acesta s'a şi urmat până astăzi incontinuu; acum Domnul arendaş al menţionatei proprietăţi mi-a luat drept otaştină din zece una, neţinându-se de contract sau hrisoave.

Cazul de faţă reclamându-l Dlui Primar al comunei Vârnaru ce aparţine şi cătunul Ciutura nu mi-a primit nici petiţia. Pentru care urmează Dle Ministru

[1]) Data înregistrării.

a da ordin necesar de a se sfinţi contractul vechi de Domnul arendaş şi să primească otaştină din 20 vedre una, căci de D-sa s'a violat contractul.

Stan Hristea din cătunul Goicea mare comuna Cârna plasa Balta jud. Dolj.

N. B. Ba încă la măsurătoarea vinului m'au mai încărcat cu peste o sută cincizeci vedre vin.

[Rezoluţie:] Această chestiune fiind a se regula prin Consiliul de Miniştri aceasta la dosar.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 91.]

97

Calafat, 3 Noembrie 1875

Am devenit prada Theodorilor, în fine dijmuindu-ne oamenii lor după intervenţia serioasă a subprefectului care şi-a făcut în destul datoria am venit cu dijma la Calafat unde învoiala ne obligă a o aduce; aci nu găsim pătule nici magazii. Stăm cu porumbul în care pe mijlocul Calafatului. Am voit să îl lăsăm în curte; ne-a pus lacăte la uşe; nu mai putem suferi faptele D-lor Theodoru. O să părăsim căminurile în alte ţări dacă li se vor tolera încă.

Rog Dle Ministru ce este de făcut!!?

Marin Iordache şi alţii din Calafat

[Rezoluţie:] 4 Noembrie.
Prefectul va vedea depeşa şi va lua măsuri legale a nu se face asupriri reclamanţilor referind şi Minist. rezultatul.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4759. Dolj 13/15, f. 92. Telegramă.]

98

[Bucureşti,] 6 Noembrie 1875

Domnule Ministru,

Asupriţi în drepturile noastre, de proprietari prin nişte dispoziţiuni şi ordine ale D-lui Prefect Bărcănescu abătute cu totul dela legi şi făcute peste căderile D-sale, ne-au forţat ca acum vreo zece zile să reclam D-lor Voastre arătând cum D-nl Prefect şi-a însuşit puterea Judecătorească, rezolvând împrejurarea dintre noi proprietarii moşiei Chirnogi, cu 70 locuitori ce au vii pe moşie şi cu care suntem în judecată înaintea Curţii de Apel, după chiar Apelul făcut de dânşii.

In vederea plângerilor noastre, D-le Ministru, aţi cerut D-lui Prefect să vă relateze împrejurările şi astfel prin raportul cu No. 13224, D-nul Prefect ca să acopere relele ce ne-au ocazionat, zice că noi proprietarii atât în anul

1873 cât şi în 1874 am luat otaştină dela vii şi că prin urmare şi D-sa a trebuit să menţină acest obicei şi pentru viitor; aceste relaţii fiind cu totul neadevărate, ca să curmăm străgănirile ce ni se face venim cu respectul a vă arăta şi a dovedi cu acte că adevărul, D-le Ministru, este astfel:

Pe moşia noastră avem date vii la 700 locuitori cu învoeli ca viile să le cultive în folosul lor, având dreptul să păşuneze în tot cursul anului şi 1600 vite ale lor când vin la lucru de peste an, având să ne plătească pe an, pentru fiecare pogon de vie câte doi galbeni şi alt nimic, acest fel de învoeli s'a urmat încă din timpii trecuţi şi cea din urmă învoială ce am avut cu locuitorii, a expirat în anul 1872. Atunci 630 dintre dânşii s'au învoit pentru o nouă perioadă iar 70 numai, povăţuiţi de intriganţi nu au voit să se învoiască, care culegând rodul viilor în anul 1873 şi 1874 nu au voit a ne plăti dreptul proprietăţii, pretextând că dânşii vor să dea otaştină din vin, făcându-ne în acest sens acţiune pe cale judecătorească, ce li s'a respins de Tribunal, apelând la Curte, înaintea căreia este procesul pentru otaştină.

In anul acesta ca să evităm pagubele ce ne ocazionau cei 70 de indivizi şi ca să nu se împovăreze cu datoria i-am somat să ne plătească datoria pe anii trecuţi şi pentru viitor să vie să se învoiască ca să le putem îngădui culegerea rodului, reclamând şi D-lor Voastre, ca să ordonaţi a executa dispoziţiunile circularei Ministeriale cu No. 16647 din anul 1872, care regulează acest fel de împrejurări.

Deşi însă, D-le Voastre, prin rezoluţia cu No. 2037 ce aţi pus pe petiţia noastră aţi ordonat D-lui Prefect într'un mod precis ce trebue să facă în această chestiune, dar D-sa neţinând seamă de acest ordin, a ordonat D-lui Subprefect local să facă o cercetare locală conformându-se unor instrucţiuni ce D-sa îi dăduse; şi astfel, D-nl Subprefect, la 8 Septembrie trecând în localitate s'a constituit în autoritate judecătorească şi dresând un proces-verbal, pedeoparte constată că noi proprietarii ne găsim în prigonire cu acei 70 locuitori înaintea Curţii, iar pe de alta judecând prigonirea ne condamnă că trebue să luăm otaştină din vin, deşi însă am protestat, D-lui Prefect contra deciziei ilegale luată peste competinţa administraţiei, dar Dl. Prefect nu a luat în seamă nimic, ci prin telegramă către Subprefect, precum şi printr'un deosebit ordin, aprobă lucrarea făcută şi ordonă hotărâtor ca să se dea otaştină şi în caz de vre-un fel de împotrivire contra acestei măsuri luate de administraţie să ne lege şi să ne dea judecăţii, şi astfel, în asemănare cu aceste dispoziţiuni Sub-Prefectul ordonă Primarului, care în zilele trecute a şi descărcat cinci vase cu vin depunându-le în drum înaintea casei noastre dela moşie, zicând că aceia este otaştina ce ni-se cuvine.

Pecând se petreceau toate acestea, D-l Prefect prin raportul cu No. 11399 comunica Onor. Ministerului, că în vederea rezoluţiunii cu No. 2037, pusă pe petiţia noastră, dovedind că noi cu locuitorii nu am avut nici un fel de învoială a ordonat executarea dispoziţiunilor circularei No. 16647/872.

Această neexactitate a raportului D-sale a dovedit-o D-le Ministru, prin cel de al doilea raport cu No. 13224, căci printr'aceasta, zice că deşi am avut învoeli cu locuitorii dar în anul 1873 şi 74 am luat otaştina din vin şi tot astfel a dispus a se urma pentru viitor.

Exprimându-se astfel, D-l Prefect comite încă greşeli, căci vă putem proba, D-le Ministru, că acei locuitori nu ne-au dat nimic şi nici nu am luat otaştina, fiind constatat faptul prin hotărârile judecăţii ce avem şi printr'un act a lor privat.

Dece dar, Domnule Ministru, Domnul Prefect voeşte cu dinadinsul a face să se crează lucruri neadevărate mai cu deosebire, că tot D-sa acum câteva zile a rezolvat o asemenea împrejurare identică cu a noastră la moşia Olteniţa, unde a dat ordinul cu No. 12710, D-lui Subprefect ordonând să execute pe locuitorii de acolo a plăti arendaşului pentru vii conform învoelilor expirate.

Chestiunea viilor, D-le Ministru este o chestiune importantă din mai multe puncte de vedere, căci dacă administraţia s'ar precipita în rezolvarea acestei chestiuni, astfel cum D-l Prefect a făcut cu noi, va pune în turburare pe toţi proprietarii, care au vii pe proprietăţile lor, şi tot deodată ar prejudicia şi pe Stat, căci Statul pe mai multe domenii ale sale are vii, care se posedă de locuitori cu învoelile ce arendaşii fac cu dânşii.

Vă rugăm dar respectos, D-le Ministru, să binevoiţi a lua în consideraţiune plângerea noastră, ordonând D-lui Prefect ca să cunoască că D-sa nu este competent a regula neînţelegerile ivite între proprietari şi locuitori pentru vii, care atinge dreptul de proprietate şi să revoace măsurile ce a luat prin ordinele D-sale date Subprefect mărginindu-se numai în a executa dispoziţiunile circulare D-lor voastre cu nr. 16647 care ordonă că acolo unde sunt neînţelegeri între proprietari şi locuitori, administraţia să execute pe cei din urmă a plăti conform învoelilor expirate până ce judecata va pronunţa hotărârea sa.

Avem ferma credinţă, D-le Ministru, că D-voastră nu veţi tolera ca proprietatea noastră să fie jertfa unor procedări ca acelea ce cu tot respectul vi le supunem la cunoştinţă.

Primiţi vă rugăm, D-le Ministru, asigurarea prea distinsei stime ce vă păstrăm.

Niţă Danielescu
Ghiţă Danielescu

[Menţiune:] Lucrarea după decizia luată în urma raportului înjurnaliat la N. 5755 6/18.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 32—62.]

99

[Bucureşti, 6 Noembrie 1875]

Decizie

Asupra raportului D-lui Prefect de Ilfov cu No. 13224 se va răspunde că deodată cu acest raport, primindu-se şi o nouă reclamaţiune a fraţilor Danielescu.

Având în vedere că prin chiar acest raport D. prefect declară că a existat o învoială între Danieleşti şi locuitori pentru vii, învoială care s'a practicat până la 1872;

Având în vedere că pentru neînţelegerile urmate dela această epocă în care mi s'a prezentat nişte sentinţe prin care se condamnă locuitorii la îndemnizări pentru neurmarea după învoeli.

Apoi pentru aceste motive D-l Prefect va lua măsuri a se menţine lucrurile în marginele învoelii expirate la 1872, rămânând ca partea nemulţumită să recurgă, de va voi la instanţele judecătoreşti.[1])

Ministru,
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6 f. 31.]

100

Câşliţa, 6 Noembrie 1875

Condiţiuni

Obştea locuitorilor din comuna Châşliţa, plasa Cahulo-Prut, Judeţul Bolgrad, voesc a arenda pământul în cantitate de 2617 desetine şi 1254 stânjeni pătraţi, ce li se cuvine după rolul de împroprietărire, cu excepţie de viile lor, de vatra satului şi pământul cuvenit după lege pentru clerul bisericesc, pe termen de cinci ani, începători dela 26 Octombrie, anul curent şi până la aceeaşi zi şi lună a anului 1880, în preţ de lei noi 16230, bani 8 pe fiecare an pe condiţiunile următoare:

Art. 1. Dl. posesor va plăti regulat, în prima lună din fiecare trimestru a patra parte din suma anuală a arendei, către perceptor, dela care va primi recipisa cuvenită, în toată durata arenzii, începând a face această plată dela întâi Ianuarie, a anului viitor 1876 şi urmând regulat până la finele lunei Decembrie a anului 1880.

Art. 2. Deosebit de plata arătată la art. I, Dl. posesor va fi obligat ca îndată după încheerea contractului să răspundă iarăşi în primirea perceptorului comunal sub recipisa cuvenită suma de lei 16230 bani 8 ce datoresc locuitorii Statului pentru despăgubirea anului curent 1875; pentru această sumă, locuitorii se îndatorează a răspunde Dlui posesor, în cursul anilor 1876, 1877, 1878 şi 1879, proporţional pe fiecare an din suma de lei 16230 bani 8, adică câte 4057 lei, bani 52, porunciţi la 14 Septembrie (ziua Crucei) a fiecărui an fără nicio dobândă.

Art. 3. Pentru plata arenzii ce Dnul posesor plăteşte i-se acordă fără restricţiune beneficiul de a se bucura de produsul tot, al pământului ce i s'a închiriat, însă din pământul ce locuitorii vor cultiva va fi o deosebită învoială ce se va face la încheerea contractului din toată recolta a pâinei albe va fi cu dijmă,

[1]) In aceeaşi zi se trimite ordin în consecinţă, cu Nr. 17420, prefectului de Ilfov.

adică din cinci una, iar din păpuşoi din 6 una şi toate aceste produse se vor aduce de locuitori cu carele şi vitele lor la locul destinat de Dl. posesor de pe moşia aceasta.

Art. 4. De pădurile presărate pe acest teren Dl. posesor nu va avea nici un drept a se atinge de ele fiind (că) acestea sunt lăsate în sarcina comunei, care se vor păzi de gardieni plătiţi de ea, având însă drept a păşuna vitele. Deasemenea Dl. posesor, nu va avea dreptul de a întrerupe drumurile ce sunt cunoscute astăzi între comune, precum şi hotarele vor rămâne sub responsabilitatea Dsale, aşa precum sunt.

Art. 5. Clădirile care va cere trebuinţa a le construi pentru interesele gospodăriei sale, va fi liber a construi pe această moşie, atât în interesul comunei, cât şi în câmp, unde interesul îl va povăţui.

Art. 6. Orice dări, de ori ce natură s'ar pune în sarcina proprietăţii, va privi pe locuitori, iar nu pe Dl. Arendaş.

Art. 7. Dacă D-l posesor, nu va plăti câştigurile regulat, pe fiecare an, contractul se va rezilia şi că capitalul ce are a răspunde acum înainte, în sumă de 16230 lei 8 bani pentru anul curent, va rămâne în folosul comunei, fără ca Dl. posesor să mai aibă vreo pretenţiune; deasemenea şi locuitorii care vor contraveni, vor fi responsabili a desdăuna de pagubele ce i-se vor cauza.

Drept care astăzi 6 Noembrie, anul 1875 am încheiat condiţiunile de faţă, în dublu, care împreună cu procesul-verbal, se vor înainta Onor-Comitet Permanent spre a i-se da cuvenită aprobare.

Semnaţi consilieri: Marcu Enciu, Const. Baciu, Niculae Stănilă, Dimitrie Batlon, Ion Mit. Enciu, Ştefan Cherodi

Semnat primar Ion Necula

Semnat scriitor C. Berbec

România

Primăria Comunei Chîşliţa

Copia prezentei fiind întocmai cu originalul se certifică de noi. Taxa legalizărei s'a achitat după lege.

p. primar,
Gheorghe Moraru

Scriitor, Berbec

Nr. 186
Mai 18—1876

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 147 şi 152.]

Galaţi, 7 Noembrie 1875
Nr. 8251

Domnule Ministru,

Spre rezultatul apostilei Dvs. aplicată pe petiţia locuitorilor Tănase Iordache, Ion Popleanca, Constantin Popleanca şi Sandu Buşilă, din Comuna Găneşti, recomandată D-lui Subprefect de Horincea, acest judeţ, spre a constata cele reclamate de numiţii; din partea D-lui Subprefect primesc raportul Nr. 2840 pe care am onoare a vi-l prezenta aci anexat, în copie odată şi cu înapoerea petiţiei în chestiune, pentru a vă putea lumina asupra acestei chestiuni, precum şi regularea ce s'a făcut cu D-nii Matei Cealâcu şi Gheorghe Psileacu pentru a mai aştepta încă o lună de zile, pe locuitori, după angajamentul ce au, cu condiţiune însă, a le răspunde numai capitalul banilor şi grâul, dezistând de la clauza penală ce o avea prevăzută în contractul ce numiţii locuitori au dat, D-lor Cealâcu şi Psileacu.

Binevoiţi vă rog D-le Ministru a primi asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Director, Prefect, ...
St. Niculescu

[Rezoluţie:] Spre ştiinţă

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4767. Covurlui 13/27 f. 1.]

Anexa I la doc. Nr. 101

Copie după raportul D-lui Subprefect al Plăşei Horincea
Nr. 2840 din 31 Oct. 1875

În conformitate cu ordinul Domnului Ministru de Interne aplicat pe suplica locuitorilor Tănase Iordache, Ioan Popleancă Constantin Popleancă, şi Sandu Buşilă, cu ai lor din Comuna Găneşti această plasă, care au reclamat contra D-lor Matei Cealâcu şi Gheorghe Psileacu, că aceştia în condiţiune de comercianţi le-ar fi dat bani, cu procent, câte cu 2 şi 3 baniţi grâu la galben şi că acum sunt constrânşi la plată, când numiţii nu au nici decum atâta grâu (procentul) cât şi bani, capitalul cerând totodată ca faţă cu seceta ce a fost anul acesta, să fie păsuiţi de acum până într'un an, cu nişte procente legiuite.

Subsemnatul păşind în faţa locului, în asistenţa petiţionarilor şi a D lor Matei Cealâc şi Gheorghe Psileacu, am constatat că reclamanţii au luato sumă de bani pentru a da grâu în toamna curentă şi la cazul când n'ar fi consecvenţi, cu predarea, atunci să aibă a plăti drept clauză penală şi câte 10 lei la sută; aceste alcătuiri sunt formulate prin contracte autentice. După aceasta am cercetat, dacă pentru aceste datorii au fost constrânşi până în prezent şi am constatat atât din arăturile Primarului Comunei şi a D-lor Cealâc şi Psileacu cât şi din expu-

nerile reclamanţilor, că până în prezent nu s'a făcut nici o propunere de asemenea datorie.

După aceasta am insistat ca D-ni Cealâc şi Psileacu să facă răfuirea reclamanţilor şi să convie a le amâna termenul de plată pentru un an luându-le procente legale dezistând astfel şi dela clauzele penale, prevăzute prin contract şi aceasta pe considerentele că în anul acesta, locuitorii au fost lipsiţi mai în totul de recolta grâului din cauza secetei, la care propunere D-nii Cealâc şi Psileacu, au spus că nu au pentru ce sta în răfuială fiindcă n'au încasat nimic din datorie şi nici nu le poate amâna această datorie pentru un an, cu procente legale, fiind şi ei nişte oameni nevoiaşi, dar în faţa împrejurărilor, deşi termenul contractelor a expirat, ei pot încă să aştepte pe locuitori o lună de zile şi să le răspundă numai capitalul şi grâul, fără clauza penală, dela care au declarat că se dezistă, dacă vor fi consecvenţi în timp de o lună de zile, iar în caz contrariu se menţin de condiţiunile contractului.

Acestea fiind rezultalele constatării am onoare a le supune cunoştinţei Dvs., prezentându-vă totdeodată şi petiţia asupra căreia este formulat ordinul D-lui Ministru, spre a regula cele de cuviinţe.

Primiţi...

pentru conformitate, Subprefect,
Samson (ss) Sturza

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4764. Covurlui 13/27 f. 2. Copie.]

Anexa II la doc. Nr. 101

Contract

Prin care jos iscăliţii locuitori, domiciliaţi în Comuna Găneşti declarăm că la nevoia ce am avut de bani spre a ne cumpăra porumb şi alte alimente necesare familiilor noastre am luat dela D-l Matei Ciolâc, domiciliat în Cătunul Vadimi, comuna Rogojeni, câte o sumă bani, plata unei cantităţi de grâu, din recolta anului curent 1875, specificând în dreptul numelui nostru, cantitatea de produse vândute precum şi banii ce am luat; cu preţul de doi lei şi cincizeci bani baniţa de grâu ghircă; plata acestui produs am primit-o acum la facerea acestui contract iar produsul ne obligăm a-l preda la domiciliul D-sale menţionat mai sus la 14 Septembrie 1875, grâu ghircă de calitate bună ciuruit şi bine uscat; însăşi acest produs ne obligăm a-l preda cu baniţe scuturate şi la zece cu vârf, iar la caz nefiind următori cuprinderii produsului la sus citatul termen ne obligăm a-i răspunde şi câte zece lei la sută, clauză penală pentru capitalul care am luat bani — şi care se prevede în dreptul numelui fiecăruia; pe fiecare zi ce va trece, peste termen care clauză penală ne obligăm a-i răspunde în unire cu capitalul, fără însă a fi scutite şi apărate de vre-un art. din legile existente astăzi în Ţară; precum de s'ar cere de necesitatea reglementată de interesele D-sale de a ne intenta proces contra noastră vom fi supuşi la daune interese, cheltueli

de judecată şi taxa timbrului, până la terminarea procesului şi despre întocmai urmări şi o mai bună siguranţă, am făcut prin zisul contract, garant, în mod solidar, unul pentru altul şi toţi pentru unul, rugând prin cererea legală, la Primăria respectivă de a legalizat spre a-şi avea validitatea cerută de lege.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4767. Covurlui 13/27 f. 4.]

102

Bucureşti, 11 Noembrie 1875
13.032

Domnule Ministru,

Dând ordinul cuvenit Procurorului Tribunalului Teleorman în sensul mijlocirei din adresa dată cu Nr. 15.572, relativă la plângerea locuitorilor din comuna Atârnaţi, contra Primarului şi funcţionarilor administrativi, am primit acum din parte-i raportul cu Nr. 5106, pe care cu onoare le înaintez Dvoastră pe lângă aceasta, în copie, spre a vedea rezultatul anchetei făcute de procuror la faţa locului.

Primiţi vă rog Dle Ministru, asigurarea prea distinsei mele consideraţii.

Ministru,
Al. Lahovary

[Rezoluţie:] Se va avea în vedere la darea de noi reclamanţi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9 f. 71.]

Anexă la doc. Nr. 102

Copie după raportul Procurorului Tribunalului Teleorman No. 5106, înaintat acestui Minister.

La ordinul Dv. No. 11801, anul curent, pe lângă care ne trimiteţi suplica ce v'a adresat Z. Iliescu şi alţi nouă locuitori din Atârnaţi prin care declară de fals un act de învoială făcut cu Dnul proprietar G. Scărlătescu, reclamând şi contra autorităţei comunale şi administrative că au trecut peste modul de execuţie prevăzut de art. 22 din legea tocmelelor agricole executând acte false.

Subsemnatul, în conformitatea citatului ordin, am fost în faţa locului şi în prezenţa a parte din reclamanţii ce au fost prezenţi, a d-lui proprietar şi primar, după anunţurile ce le-am făcut, am procedat în cercetare şi din constatările făcute au rezultat următoarele, pe care cu repect le supun la cunoştinţa Dvs.

La finele anului 1873, terminându-se învoiala ce locuitorii, toţi din Atârnaţi, avusese cu Dl. Scărlătescu, la întâi Martie 1874, fac un alt act de învoială, pe perioada de patru ani, subscriind un număr de 147 locuitori, în original, act posedat de Dnul Scărlătescu, parte cu propriile lor mâini; între cei subscrişi în

act figurează şi reclamanţi prin punere de deget, afară numai de Z. Iliescu, care când s'a făcut actul se afla primar, caz pentru care nu a subscris, însă în realitate a fost şi el învoit, căci a făcut arături, pe pământul proprietăţei pentru anul 1874 şi în toamna acelui an, a făcut arături pentru anul 1875 şi afară de aceasta în dosarul primăriei am găsit o petiţie a acestuia înregistrată la No. 523 dela 29 Septembrie expirat, prin care recunoaşte existenţa acestei învoeli cu D-nul Scărlătescu, în aceleaşi condiţiuni ca şi toţi locuitorii din comună, subscrişi în act; ceilalţi reclamanţi în număr de nouă, Barbu Talu, Radu Bobârnilă, Mârvan Mişu, Iordache Tănase, Enache Nedelea, Tănase Velicu, Măneaţă Nedelea, Mircea Bucălatu şi Gh. Mişu subscrişi în act deşi ei declară că ei nu au avut cunoştinţă de acest act, însă mărturisesc că au făcut arături pentru anul 1874, cum şi pentru anul 1875, dar aceasta au făcut-o căci au văzut pe ceilalţi locuitori deşi n'au avut asemenea învoială scrisă sau verbală cu D-nul Scărlătescu. Acest act de învoială l-am găsit trecut în registru de tocmeli agricole la Nr. 1 pe anul 1874, conform cu originalul şi fără a exista vre o adăogire sau ştersătură; în acest act sunt subscrişi 106 locuitori, între care şi cei nouă reclamanţi şi cu menţiune că afară de aceştia în originalul act mai sunt subscrişi încă 41 locuitori, din aceşti 41 însă nesubscrişi în registru se vede legalizat de ajutorul de primar T. Dane, de consilieri şi notar, în registru alt act numai este şi la terminarea celui în chestiune există şi viza ajutorului de subprefectură conform art. 16 din legea tocmelelor agricole, astfel dar actul se găseşte făcut în condiţiunile cerute de citata lege; prin urmare nu poate fi fals căci singură alegaţiunea numiţilor locuitori de nerecunoaştere nu poate invalida actul, cu atât mai mult că ne-au declarat că nu ştie de cine va fi făcut, adică autorul falsului, că prin faptul că dânşii au făcut chiar şi arături pe pământul proprietăţii, precum am avut onoarea a arăta mai sus prin recunoaşterea făcută de Z. Iliescu, în petiţia notată şi că ceilalţi locuitori subscrişi recunosc actul făcând şi astăzi munca conform obligaţiunei din act, apoi şi din aceasta se probează că actul nu poate fi fals, că afară de aceasta încă reclamanţii prezenţi ne-au dat informaţiuni că parte dintr'înşii au plecat cu carele cu produse ale D-lui proprietar a le duce la portul Zimnicea şi că chiar şi dânşii voesc a se întoarce în comună, căci cauza plecării pe moşia Ciochina, a fost din îndemnul acelui Z. Iliescu.

Asupra modului de executare s'au constatat acestea:

Reclamanţii în toamna anului 1874, după ce îşi fac arăturile, ogoarele, după actul menţionat se strămută în comuna Ciochina, proprietatea D-lui Vasile Racottă, unde îşi fac munca fără a aduce certificat primarului din Atârnaţi unde fuseseră învoiţi, prevăzut de art. 2 şi 7 din acea lege că sunt liberi. D-nul Scărlătescu la 28 Aprilie 1875 reclamă primăriei Atârnaţi dosirea şi cere aducerea lor în comună a executa actul. Consiliul Comunal chiar în acea zi face o încheere în conformitatea art. 20 şi 21 dispozând aducerea reclamanţilor depe proprietatea Ciochina; aceştia apelară acea încheere la judele de pace, nu vin la înfă-

ţişare, li-se respinge apelul, fac opoziţie care prin Cartea de Judecată Nr. 129/875 se respinge această carte şi se învesteşte cu titlu executoriu.

Primarul în conformitatea art. 22, cere la Subprefectură ajutor de călăraşi pentru executarea acestor acte, se trimete un sergent cu un număr de călăraşi; reclamanţii se opun, există procesul verbal al sergentului, constatator de opunere, vine însuşi subprefectul şi întâmpină rezistenţa din parte-le. S'a comunicat cazul D-lui Procuror, depe atunci, care venind şi constatând rezistenţa, — afacerea se găsea pendinte la instrucţiune.

In urma acestora D-nul Scărlătescu la 26 Iunie şi 4 Iulie expirat, cere d la primar de a-i da voe să tocmească oameni în contul dosiţilor, spre a strânge grâul de pe câmp şi a face arături pentru anul 1876 şi plata zilelor cu mâinele şi carul.

Primarul şi consiliul prin încheierile dela 19 Iulie, 13 August, în conformitate art. 22 revocă dispoziţiile primei încheieri de a se aduce reclamanţii şi aceasta bazat pe rezistenţele ce au făcut admiţând cererea D-lui Scărlătescu, care în faţa consiliului angajează oameni, cu preţul de lei 226, bani 80, pentru seceratul a 17½ pogoane grâu, ce datorau reclamanţii după actul de învoială, cu lei 105 plata de arat ogoarele pe anul 1876 a acestor pogoane şi lei 333 plata zilelor cu mâinile şi carul, conform actului, socotit 2 lei, 59 bani, ziua cu mâinile, 2 lei şi 96 bani ziua cu 2 boi şi lei 3, bani 33, ziua cu 4 boi.

Pentru d-lui Scărlătescu, de aceşti bani s'a urmărit reclamanţilor 55 clăi snopi grâu, s'a făcut proces-verbal de urmărire în ziua de 2 August 1875, care avere urmărită vânzându-se prin licitaţie în ziua de 10 August, s'a prins suma de lei 235 bani 50, care s'a dat D-lui proprietar şi pentrucă nu se achita cu această sumă în ziua de 10 Sept. 1875 s'a mai urmărit prin dresare de proces-verbal, dela fiecare din reclamanţi, încă câte 18 şi 20 baniţe grâu care în total 9 chile mari şi 10 baniţe; acest grâu tot prin mod de licitaţie, dresându-se şi acte, s'au vândut în ziua de 25 Sept. 1875 pe preţ de lei 45, bani 50 chila mare, prinzându-se suma de lei 432, bani 25, care deasemenea s'a dat d-lui proprietar.

Acesta dar fiind rezultatul cercetării ce am făcut şi pentru care am dresat şi proces-verbal cu respect îl supun la cunoştinţa Dvs. Binevoind a cunoaşte că pe cât actul nu se constată a fi falş precum am avut onoarea a vă relata mai sus şi pe cât din lucrările urmate de autoritatea comunală expusă mai sus, nu se constată că această autoritate şi cea administrativă ar fi trecut peste modul de executare prevăzut de art. 22, ci din contră că aceste autorităţi au procedat în conformitate cu legea tocmelilor agricole. Noi ne permitem a vă supune la cunoştinţă că nu găsim indici de culpabilitate contra vreunui funcţionar şi astfel n'am dat acestei chestiuni nici un curs, aşteptând ordinul Dvs. de urmare.

Confirm, Procuror,
I. Cârstoceanu (ss) Zamphirol

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9 f. 72, 90. Copie.]

103

[Bucureşti,] 20 Noembrie 1875

N. 2827

Domnule Ministru,

In districtul Teleorman, în corpul moşiei Piatra am o proprietate, această proprietate a fost arendată unui Domn Buclea, proprietar al unei alte părţi din moşia Piatra domiciliat în acea comună.

Arendaşul neplătind al doilea câşt al arendei, prin sentinţa Tribunalului Teleorman, a fost deposedat din moşie. Ori fostul arendaş, pecând chestiunea rezilierei contractului era înaintea Tribunalului, — ca să-şi cultive moşia a făcut învoire cu locuitorii din comuna Piatra, dându-le în schimb pământ dupe moşia subsemnatului, — cu condiţia ca să-i dea din şapte, una şi să lucreze pe moşia lui câte două pogoane, — învoire pe care fostul arendaş numai era în drept s'o facă, îndată ce nu îndeplinise condiţiile contractului şi nu plătise al doilea câşt al arendei, care trebuia plătit la Sf. Dumitru 1874.

Prin sentinţa tribunalului Teleorman, reziliindu-se contractul cu Buclea — intrând în posesiunea moşiei — socrul meu Cristodor Marghiloman — ca delegat din parte-mi şi ca proprietar al jumătăţei de moşie — a făcut învoire cu locuitorii — cărora fostul arendaş le deduse pământ pe moşia noastră, ca să dea din trei una în loc de şapte una.

Locuitorii au consimţit la învoiala făcută cu condiţiunea însă de a fi scutiţi de obligaţiunea ce aveau luată către fostul arendaş, în schimbul locurilor ce le dădu — de pe moşia noastră Buclea, pe când nu mai era în drept a dispune de dânsa.

Silit a pleca din Măgurele, pentru a mă duce în inspecţia generală ce eram însărcinat a face prin Inalt-Decret, am lăsat chestiunea pendentă şi pe socrul meu, ca să termine învoelile şi să le legalizeze la comuna Piatra.

In lipsa mea şi în lipsa socrului meu, Consiliul comunei Piatra, după stăruinţa fostului arendaş şi cu autorizarea administraţiei a executat de oficiu, într'un mod arbitrar dijmuirea locuitorilor, după condiţiile lui Buclea, cu toate reclamaţiile făcute de îngrijitorul moşiei.

Domnule Ministru, alăturându-se şi telegrama socrului meu, Cristodor Marghiloman, prin care vă anunţa ilegalitatea făcută de primăria comunei Piatra, vă rog în interesul dreptăţei, să binevoiţi a numi o anchetă, care la faţa locului să constate adevărul ca să pot fi desdăunat de paguba ce mi s'a adus, prin complezenţa ce Dl. prefect a avut către fostul arendaş, Buclea.

Domnule Ministru deşi nu am norocul să fiu cunoscut de Domnia Voastră, sper însă că în interesul adevărului veţi bine ai a da plângerei

mele cursul cuvenit, ca să-mi pot dobândi dreptatea ce sunt în drept să aştept.

Binevoiţi vă rog, D-le Ministru, a primi încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

Col. E. Anghelescu

[Rezoluţie:] D. Prefect al Districtului Teleorman este invitat să dea relaţii despre toate împrejurările ce mijlocesc, cu înapoere la această petiţie.

Ministru,
L. Catargi

[Rezoluţie:] Se va cere D-lui Subprefect, raport detailat în această împrejurare arătând şi datele învoelii făcute de locuitori cu D. Arendaş, cum şi învoiala ce există între Dl. Marghiloman cu locuitorii şi în ce timp s'a făcut.

Pref., Chintescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755. Teleorman 13/9 f. 76; f. 86.]

104

[Bucureşti,] 26 Noembrie 1875

Domnule Ministru,

Prin ordinul domniilor voastre cu No. 17420 dela 6 Noembrie aţi binevoit şi aţi ordonat D-lui Prefect al Judeţului Ilfov, ca în împrejurarea viilor după moşia noastră administraţia să-şi mărginească lucrările sale în limitele învoelii expirate în anul 1872.

Sunt azi 14 zile, Domnule Ministru, decând s'a primit de Onor. Prefectură, citatul Ordin fără ca D-l Prefect să ia dipoziţii a se executa hotărîrea Domniilor Voastre, fiindcă din această cauză suferim mari prejudicii: vă rugăm cu cel mai profund respect ca să binevoiţi a repeta D-lui Prefect cele ce Domniile Voastre veţi crede de cuvinţă.

Primiţi, vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea prea distinsei noastre stime ce vă păstrăm.

G. Danilescu
Niţă Danilescu

[Rezoluţie:] Cu lucrările grabnic. L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6 f. 37.]

105

[Slatina,] 11 Decembrie 1875

Domnule Ministru,

Spre răspuns la apostilul Domniei Voastre Nr. 2392 repetat şi prin cel cu Nr. 2697, am onoare a răspunde că cercetând la localitate reclamaţiunile acestora locuitori am costatat că mai toate sunt exageraţiuni ba ce este mai mult şi că faptele chiar nu au gravitatea ce li se dă în aceste petiţiuni.

Acest Nicolae Platon, este chiar îngrijitorul moşiei lăsat de Principele Brâncoveanu şi tăerea plugului s'a urmat în împrejurările următoare: Principele Brâncoveanu, voind să deprindă pe locuitori cu pluguri sistematice a compărat 200 pluguri pe care le-a cedat locuitorilor, în preţul de doi napoleoni unul şi fiindcă unii din locuitori nu voiau cu nici un chip să-şi schimbe plugul, îngrijitorul i l-a tăiat şi i-a dat gratis unul bun.

Asemenea am constatat că îngrijitorul moşiei neavând cu ce ridica după câmp parte din recoltă, a constrâns pe locuitori a i le transporta însă chiar a doua zi li s'a plătit câte cinci lei noi pe zi, pentru fiecare căruţă cu două vite aşa încât locuitorii au rămas foarte mulţumiţi şi nu au făcut nici o pretenţiune; cu toate acestea au pus în vedere ca pe viitor să caute a îşi procura toate zilele de lucru prin tocmeala de bună voe.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Director,
Th. Melicescu

Prefect,
T. Socolescu

[Rezoluţie:] Spre ştiinţă când se vor mai ivi asemenea reclamaţii.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4757 13/12 Olt. f. 4.]

106

Turnu-Măgurele, 21 Decembrie 1875

Răspund ordinului telegrafic 20. 042, Dijma cuvenită din porumb, arendaşului, dela locuitorii comunei Dorobanţi, este secfestrată, prin legea de urmărire, pentru neplata arendei care se urcă la o cifră însemnată. Arendaşul nu are magazii unde să-l conserve, nici locuitorii în număr de 40, care au mai rămas nedijmuiţi nu voesc a îl lua în păstrarea lor şi a-l preda, în primăvară cu reducerea ce li s'a propus de arendaş de $10^1/_2$ dijma; dară pentru a se satisface reclamaţia trebue a se arunca pericolul şi statul ar suferi păgubi; aceasta fiind cauza, vă rog a-mi da deslegare dacă să se ia dijma şi să se arunce în curtea arendaşului.

p. Prefect Teleorman,
N. Boruzescu

[Rezoluţie:] 23 Decembrie
Se va răspunde că aceasta nu priveşte pe locuitori, că Dl. Subprefect, împreună cu autoritatea comunală să reguleze îndată dijmuirea şi asigurarea, conform ordinului ad-Domeniilor, a acelei dijme, făcând pătule sau şure în contul arendaşului şi dacă acesta se va împotrivi să ceară deslegare dela Ad-Domeniilor ce să facă.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4755 13/9 Teleorman f. 80 Telegramă.]

Drăgăneşti, 2 Ianuarie 1876

Inscris

Subsemnaţii emancipaţi buzoeni, am rămas datori către Domnii arendaşi ai moşiei Drăgăneşti, Dnii Dimitrie Bădulescu şi Iacov G. Noicu, sumele de bani ce se văd trecute la numele fiecăruia, ce am avut să plătim în anul expirat 1875. După inscrisul ce-l avem cu Dnul proprietar, pentru care ne obligăm către domnii arendaşi ca pe lângă datoria ce deja avem să le muncim, le vom mai munci şi pentru aceşti bani în anul curent 1876 întocmai după condiţiile ce avem, cu deosebire că pentru această datorie să fim datori a merge ori la care moşie a Dlor, unde vor avea trebuinţă de noi, să le muncim, vom merge fără cea mai mică împotrivire şi înspre asigurarea Dlor am dat acest înscris iscălit de noi prin punere de deget, garantând unul pentru altul şi toţi pentru unul; tot într'un timp am rugat şi pe onor Primăria locală de l-a legalizat după orânduială spre a-şi avea temeiul cuvenit.

1876 Ian. 2. Drăgăneşti

Urmează 46 semnături pentru lei noi 1.466, bani 60 şi legalizat de Consiliul Comunei Drăgăneşti Nr. 1/76

Consiliul Comunei Drăgăneşti.

Locuitori emancipaţi, aşezaţi pe moşia Drăgăneşti în număr de patruzeci-patru, prin suplica înreg. la Nr...... am cerut înregistrarea şi legalizarea înscrisului pentru munca agricolă ce a încheeat cu Dl. Iacovache G. Voicu, arendaşul acestei moşii, Drăgăneşti, pe termen de un an, întocmai după condiţiile ce mai au cu Dl. N. I. Lahovary proprietarul zisei moşii.

Consiliul în baza art. 11 din legea pentru tocmeli agricole, după ce mai întâi i s'a dat citire de Domnul scriitor al acestei primării în auzul ambelor părţi contractant şi după ce s'a iscălit atât Domnul creditor Iacovache St. Noicu cât şi debitorii emancipaţi prin punere de deget pe semnul Crucii, cu prioritatea celor ce au asemenea înscrisuri, ce mai au numiţii emancipaţi cu Dnul N. I. Lahovary de mai înainte.

primar,
V. Dinescu

Consilieri: Dumitru Toma, Oprea Glâvan, Ion Călin, D. Tănase

scriitor,
R. Georgescu

1876 Martie 11

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 61. Copie.]

108

București, 10 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Pentru diferite trebuințe ale administrațiunei, mai ales executarea împlinirei rămășiților din contribuțiuni, s'a cerut la Dnii comandanți de companii ai Dorobanților de prin plăși, numărul de soldați necesari concentrați peste rând, pe un termen de zile mărginit cu plata de diurnă în contul primarilor și perceptorilor neglijenți, aveau ordinul D-lui Ministru de Război însă acum Dl. Comandant al plășii Dâmbovița, refuză de a mai face asemenea concentrări numai după cererea subscrisului, adresată direct d-sale, în temeiul ordinului ce are primit dela Dl. Ministru de război No. 9678 prin care dispune a nu mai face concentrări de dorobanți de cât după aprobarea ministerială.

Această dispozițiune Domnule Ministru, temporizează foarte mult concentrarea, căci după cererea ce trebue să fac Dlui Ministru de Război, Domnia-Sa urmează a da ordin Dlui comadant al Diviziei teritoriale militare, iar Dsa celui de regiment și apoi comadanților de companii. Dl. Comandant al Escadronului de Călărași, asemenea îmi face cunoscut că efectivul escadronului s'a redus, încât din fiecare schimb ce intră de serviciu, rămân numai cinci călărași disponibili, care se pot concentra peste rând, și aceștia cu autorizarea Dlui Ministru de Război, care spre a o obține, va trebui să treacă prin aceeași filieră, cași pentru Dorobanți cum am avut onoare a arăta mai sus.

Cunoașteți Dle Ministru, necesitatea imperioasă ce are administrațiunea de a avea la dispozițiune forța publică, pentru executarea cu grăbnicie a diferitelor afaceri precum împlinirile, *executarea tocmelilor agricole*, lucrarea șoselelor, urmărirea făcătorilor de rele.

In vederea însă a dificultăților ce se întâmpină acum, și pe care le-am descris mai sus, administrația va fi lipsită de concursul suficient și promt al forței publice, așa că orice acțiune a sa în materie de executări și mai ales pentru urmărirea făcătorilor de rele, va fi paralizată. In interesul serviciului administrației, vă rog Dle Ministru, să binevoiți a mijloci la colegul Dv. dela departamentul de război să binevoiască a da cuvenitele ordine ca Dnii comandanți de companii de prin plăși cât și Dl. Comandant al escadronului de Călărași, să facă concentrările peste rând, după cererea ce li se va face direct de către subscrisul, căci a aștepta autorizarea ministerială se pierde mult timp și adesea o asemenea întârziere are cosecințe grave în ce privește siguranța publică și foarte prejudiciabile intereselor administrațiunei.

De dispozițiunile ce veți binevoi, a lua, vă rog Domnule Ministru, a ne onora cu răspuns.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea osebitei mele considerațiunii.

Prefect, D. Bărcănescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 5 și 21.]

109

[Craiova,] 13 Ianuarie 1876

Nr. 459

Domnule Ministru,

După cererea Consilului Comunei rurale Coşoveni, întemeiată pe art. 21 din legea tocmelilor agricole prin adresa Nr. 13 din 2 ale curentei am cerut dlui Comandant al escadronului de călăraşi să pună la dispoziţia Consiliului, şase călăraşi pentru executarea locuitorilor cari se opun a transporta grâul şi porumbul, Dlui arendaş, după învoială. Sunt astăzi 11 zile, de când am făcut acea cerere şi călăraşi însă nu s'a dat arătând d. comandant că n'a primit autorizaţia domnului ministru de război.

Acestea am onoare a comunica Domniei Voastre ca urmare la raportul Nr. 231 din 8 ale curentei.

Binevoiţi Domnule Ministru a primi asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Director, P. Sărăianu

Prefect, G. Budişteanu

[Rezoluţie:] Să se intervină la Ministerul de Război.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 1.

110

[Bucureşti,] 19 Ianuarie 1876

Domnului Ministru de Război

Domnul Prefect al Judeţului Dolj, prin raportul Nr. 459 ne informează că după cererea consiliului comunei rurale Coşoveni, întemeeată pe art. 21 din legea tocmelilor agricole prin adresa Nr. 13 din 2 ale corentei, Domnului Comandant al escadronlui de călăraşi să se pună la dispoziţia Consiliului şase călăraşi, pentru a executa pe locuitorii care se opun a transporta grâul şi porumbul arendaşului după învoială.

Cererea dlui prefect, încă nu s'a împlinit iar Dnul Comandant a făcut cunoscut că n'a primit încă pentru aceasta autorizaţiunea Dvs.

Subscrisul are dar onoare a vă ruga, Dle Ministru ca să binevoiţi a da ordin dlui comandant respectiv pentru a pune la dispoziţia Consiliului menţionatei comune, cerutul număr de călăraşi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 2.]

111

[Bucureşti,] 20 Ianuarie 1876

Prin adresa mea cu No. 26 din 3 ale curentei luni, am avut onoare a vă comunica reclamaţiunile ce primesc dela D. Dnii prefecţi de judeţe în contra

măsurii ce s'a adoptat de Ministerul Dv. de a nu se face nici o concentrare de călăraşi, sau dorobanţi decât dupăce prin intermediul comandanţilor respectivi, se va cere avizul Dv.

Cunoaşteţi că nu numai după cum rezultă din adresa Dv. No. 3654 din 31 Martie anul 1873 a fost convenit ca D. D. comandanţi să concentreze numărul de călăraşi trebuitori în cazuri urgente şi extraordinare după imediata cerere a Prefecţilor, dar şi prin regulamentul asupra serviciului călăraşilor şi relaţiile lor cu administraţia, publicat prin înaltul decret No. 7090 şi înserat în Monitorul Nr. 210 din 24 Septembrie 1875, la Art. 141, 145, 146 etc...se zice lămurit că Dnii comandanţi ai escadroanelor de călăraşi sunt datori a da imediat tot numărul de călăraşi ce s'ar cere de Prefecţi şi numi aceştia sunt în drept a judeca oportunitatea măsurilor ce au a lua.

Cu toate acestea, pe toată ziua primesc raporturi dela DDnii prefecţi, prin care-mi relatează amânările îndelungate ce li se fac la cereri de concentrări pentru menţinerea ordinei publice, luarea măsurilor de siguranţă şi alte necesităţi urgente cerute de serviciu.

Măsurile restrictive ce aţi găsit de cuviinţă a lua, Dle Ministru, sunt foarte îngreuitoare administraţiei, că să nu zic chiar compromiţătoare. Dv. nu recunoaşteţi că astăzi suntem în ajunul alegerilor şi că opoziţiunea a făcut a se răspândi ştirea că ea va răscula pe ţărani împotriva guvernului şi autorităţilor constituite.

Dacă prefecţii poliţiei şi subprefecţii nu pot dispune la orice moment de o forţă armată suficientă, cum vor putea lua măsurile necesarii pentru menţinerea ordinei şi siguranţa publică? Dacă nu le dăm mijlocele indispensabile, cum vom putea cere dela dânşii răspundere? Vă fac pe chiar Dv. judecător într'această gingaşă cauză şi vă rog a interveni cât de neîntârziat asupra măsurii ce aţi luat, şi a menţine întru toate regulamentul din Septembrie trecut.

In caz contrariu sunt nevoit cu părere de rău a vă declara că declin orice răspundere şi o las asupra ministerului Dv.

De regularea ce veţi binevoi a face, vă rog să mă onoraţi cu răspunsul.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 6 şi 20.]

112

[Roman,] 23 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Spre a cunoaşte şi Domnia Voastră rezultatul răfuelilor — făcute conform art. 18 din legea tocmelilor agricole — locuitorilor cu proprietari şi arendaşii de moşii din acest Judeţ, *pentru daniile de munci agricole,* până la finele anului 1875; anexat pe lângă aceasta, am onoare a vă înainta listele de răfuire, arătate în anexatul extract.

Cu această ocaziune binevoiţi vă rog a cunoaşte că parte din proprietari şi arendaşi precum: Dnul Nicu Ioan, proprietarul moşiei Onicenii, comuna Giurgenii, Alecu Livadite, arendaşul moşiei Miclăuşenii, comuna cu aceeaşi numire, proprietarul moşiei Cuciulaţi, arendaşul moşiei Hociungii, comuna Porceşti, Dnul Lambru Marat exploatatorul moşiei Bătrâneştii, aceeaşi comună şi arendaşul moşiilor Sebăoanii, Luţca şi Cordunu sub diferite pretexte că au alte interese refuzând depunerea listelor de rămăşiţe ce îi privesc, subsemnatul a dat ordine Dlor Subprefecţi de plasă a face să se constate aceste refuzuri de consiliile comunale prin încheere de Procese-Verbale punându-le în vedere tot deodată, Dlor Subprefecţi, că numiţi nu vor mai avea dreptul a cere executarea rămăşiţelor de munci în anul următor.

Binevoiţi, Domnule Ministru a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Director, Prefect,
S. Juncu A. Ventura

[Rezoluţie:] Se va răspunde că Ministerul nu aprobă dispoziţia ce a luat de a nu executa rămăşiţa muncii ce mai au; prin urmare se va face o circulară la toţi Prefecţi ca să deştepte pe toţi proprietarii şi arendaşii a urma conform art. 18 din lege făcându-le cunoscut că acei care nu vor fi urmăritori ei nu vor mai avea dreptul asupra acelor rămăşiţe de a cere executarea învoielilor ce consiliile comunale vor întări pe fiecare an.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 5.]

Anexă la doc. Nr. 112

Ianuarie 1876

JUDEŢUL ROMAN

Extract

De listele de răfuirea locuitorilor cu proprietari şi arendaşii de moşii, pentru munci agricole ce se înaintează Dlui Ministru de Interne cu raportul Nr...

Plasa Moldova

Nr. cr.

1 Lista răfuirei locuitorilor din satele Tupilaţi şi Muncelul, comuna Tupilaţi cu Dnul proprietar N. C. Catargi.

2 Idem pentru răfuirea locuitorilor din satele Gherăeşti, Teţcani şi Iugani, comuna Gherăeşti, cu Dnul Manoliu, proprietarul moşiei Teţcani.

3 Idem răfuirea locuitorilor din satul Muncelu, comuna Tupilaţi cu D. C. Popovici, arendaşul moşiei Mogoşeşti.

4 Idem răfuirea locuitorilor din comuna Simioneşti cu arendaşul moşiei Cordunul.

5 Idem răfuirea locuitorilor de pe moşia Nisporeşti, comuna Tupilaţi, cu Dnul arendaş.

6 Idem răfuirea locuitorilor din comuna Hălăuceşti, cu arendaşul moşiei Mogoşeşti.

7 Idem a locuitorilor din comuna Tămăşeni cu Dnii proprietari şi arendaşi.

8 Idem a locuitorilor din satele Roteşti şi Barticeşti cu D. I. Stan, proprietarul moşiei Roteşti.

9 Lista răfuirilor locuitorilor din comuna Văleni cu Dnul Stârcea, proprietara acestei moşii.

10 Idem cu arendaşul moşiei Văleni.

11 Idem a locuitorilor din satul Muncelul comuna Tupilaţi, cu arendaşul moşiei Muncelul.

12 Idem răfuirea locuitorilor din comuna Mirceşti, cu arendaşul moşiei Simioneşti.

Plasa Fundu

13 Lista răfuirei locuitorilor din comuna Th. Damieneşti cu proprietarii şi arendaşii diferitelor moşii.

14 Listele răfuirei locuitorilor din comuna Ruşii, cu proprietarii şi arendaşii diferitelor moşii.

15 Idem a locuitorilor din comuna Giurgeni cu Dna Elena Gheorghiu, proprietara moşiei Fundu, Sistoriului şi D. Todiraşcu Solomon, proprietarul moşiei Bârzoveni.

16 Idem a locuitorilor din comuna Bătrâneşti cu proprietarii şi arendaşii.

Plasa Siretul-de-Jos

17 Lista răfuirei locuitorilor din comuna Dulceşti cu arendaşul.

18 Trei liste de răfuire a locuitorilor din comuna Trifeşti, cu proprietarii şi arendaşii.

19 Patru liste de răfuire a locuitorilor din comuna Porceşti, cu proprietarii şi arendaşii.

20 Şase liste de răfuirea a locuitorilor din comuna Cârligi, cu proprietarii şi arendaşii.

21 Trei liste de răfuirea locuitorilor din comuna Bahna, cu proprietarii şi arendaşii.

Plasa Siretul-de-Sus

22 Un dosar, cuprinzând listele de răfuirea locuitorilor din comuna Poenari cu proprietarii şi arendaşii.

23 Idem a locuitorilor din comuna Stăniţa.

24 Un dosar conţinând listele răfuirei locuitorilor din comuna Hăbăşeşti cu proprietarii şi arendaşii.

25 Idem a locuitorilor din comuna Doljeşti.

26 Idem din comuna Oboroceni.

27 Idem din comuna Gădinţi.

28 Idem din comuna Th. Bâra.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 6, 29.]

113

Bucureşti, 28 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Prin raportul No. 319, am avut onoare a vă ruga să binevoiţi a lua înţelegere cu Dl. Ministru de război, ca concentrarea să se poată cere atât pentru călăraşi cât şi pentru Dorobanţi şi aceasta pentrucă numărul călăraşilor de care se poate dispune după decizia Ministerului publicată în Monitorul Oficial, nu poate fi suficient, căci pentru escadronul de Ilfov, ţinând cont de lipsa de efectiv până la complectarea oamenilor şi de cei lăsaţi în concediu nelimitat, Dl. comandant al escadronului îmi arată că nu poate concentra în caz de trebuinţă

mai mult de cinci oameni de schimb pentru tot districtul. Este cu neputință Dle Ministru ca cu acest număr redus să se poată satisface trebuințele serviciului şi bazat pe bunăvoință ce a avut Dl. Ministru de război de a pune şi Dorobanți la dispoziția administrației, am cerut de a se acorda facultatea de a se cere concentrarea acestor oameni de-a dreptul de prefect, Dlor comandanți de companii. Ordinul Domniei-Voastre No. 1451 ce-l primii şi la care am onoare a răspunde, nu menționează decât pentru călăraşi.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Prefect,
D. Bărcănescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 30.]

114

Bucureşti, 29 Ianuarie 1876

Către cele ce v'am comunicat prin adresa No. 1519, am onoare a vă face cunoscut că dela D. Prefect de Ilfov am primit raportul No. 1239 prin care îmi arată informațiunea dată de comandantul călăraşilor escadronului acestui județ, că la caz de trebuință nu se poate concentra din rezerva unui schimb decât numai cinci oameni, din cauza lipsei de efectiv până la complect şi a celor lăsați în concediu nelimitat.

Pentru aceasta dar, adaog a vă ruga încă odată, Dle Ministru, să binevoiți a dispune de a se putea concentra din rezerva tuturor schimburilor şi totodată să se poată concentra şi Dorobanți la trebuință, după cererile directe ale prefecților către comandanții respectivi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 31 şi v.]

115

Craiova, 30 Ianuarie 1876

Pentru 1 şi 2 Februarie am cerut o sută călăraşi să ajute poliției la caz de trebuință pentru a preveni conflictul. Ministerul de Război cu ordinul No. 659 către Regimentul Călăraşi acordă 18 deşi Dv. ne-ați comunicat că escadroanele sunt ținute să execute cererile noastre de concentrări. Binevoiți a interveni Dvs. pentru a se da numărul suficient de călăraşi căci secțiile sunt răspândite şi izolate de trebuesc şi asigurate şi comunicații repezi stabilite.

Prefect,
Budişteanu

[Rezoluție]: 31/I Se va comunica Dlui Ministru de Război cu rugămintea ca să dea ordine la toți divizionari şi comandanții să se îndeplinească cererile Prefecților conform regulamentului.
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 35. Telegramă.]

116

București, 7 Februarie 1876

Domnule Prefect,

Prin art. 18 din legea tocmelilor agricole cunoaşteţi că este prevăzută îndatorirea pentru exploatatorii de moşii fie proprietari sau arendaşi ca să depună la 1 Decembrie al fiecărui an la cancelaria comunei listă de rămăşiţele de muncă ce mai este pe la locuitori.

Această îndatorire după informaţiile ce am nu este îndeplinită, în unele părţi, de exploatatori.

In asemenea situaţie, Dvoastră Domnule Prefect urmează ca să luaţi măsuri pentru deşteptarea tuturor exploatatorilor de moşii la îndeplinirea art. 18 citat mai sus, fiind aceasta de interesul nu numai al locuitorilor dar şi de al Dlor. In caz când n'ar fi urmăritori de a depune la cancelaria primăriei rămăşiţele ce au pe la locuitori le veţi face cunoscut că nu vor mai avea dreptul a cere în anul următor executarea învoelilor ce Consiliile Comunale vor întări.

Şeful Diviziei, p. Ministru,
S. P. Măldărescu Herişescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 8.]

117

[Bucureşti,] 16 Februarie 1876
Nr. 2698

In urma înţelegerei ce am avut cu Dvs. rămânând ca să daţi ordine a se concentra la cazuri de trebuinţă, numerul necesar de oameni, după cererile ce vor adresa Prefecţii de Judeţe către comandanţii de escadroane, am onoare a vă ruga să binevoiţi a grăbi darea ordinilor cuvenite într'această, către Dnii Comandanţi respectivi şi să-mi comunicaţi şi mie o copie ca să pot da şi din parte-mi ordinele în consecinţă către Dnii Prefecţi de Judeţe.

Tot deodată, vă rog să binevoiţi a dispune, de a se da câte o companie de armata permanentă, ca şi în trecut la Botoşani, Bacău şi Bârlad, spre a putea fi la îndemână, pentru caz de trebuinţă.

[Arh. St., Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007 f. 61. Conceptul telegramei.]

118

[Urziceni,] 21 Februarie 1876*

Cu locuitorii Coşereni am format contract ca să păşuneze cu vitele pe moşia Bărbuleşti ce ţin cu arendă. Contractul depus la primărie pentru legalizare,

*) Data înregistrării.

Primarul Coşereni nu voeşte să facă legalizare şi să libereze contractul. Rog ordonaţi urgent legalizarea şi eliberarea contractului.

Alexandru Berceanu

[Rezoluţie:] Prefectul va vedea depeşa, va înainta lucrarea conform legii şi va da lămuriri în chestiune.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 9. Telegramă.]

119

[Brănіştari, Februarie 1876]

Domnule Subprefect,

Subsemnaţii locuitori din cătunul Brănіştari, comuna Călugăreni, cu respect supunem la cunoştinţa Dvoastră, cele următoare:

Încă din anul 1872, decând am făcut învoială cu Dnul Leonida Zaniadi, arendaşul moşiei noastre, pe fiecare an când ne socotea numitul, nu avea în vedere cuvenitul act de învoială şi ne încărca la suma banilor, după cum Dsa avea plăcere, ca vara, în loc să ne dea pogoanele legiuite, ce eram angajaţi a i-le face pe seama sa, numitul ni le da îndoite, că în actul de învoială, vedeam tocmai la isprăvitul contractului, unde urmează semnăturile noastre (că) este trecut a-i da câte cinci oca fasole şi Dlui ne-a luat câte zece oca; pentru pogonul de pepeni învoiala zice să dăm de fiecare pogon câte un galben, iar altceva nimic, şi în urmă după luarea pepenilor să i-l arăm cu grâu, pentru Dsa, lăsându-i-l aşa, iar Dlui ne-a luat în loc de un galben câte un napoleon pe fiecare an câte trei pui de găină, cinci ouă şi ne-a obligat de i-am mai secerat şi câte un pogon grâu aducându-i-l la arie, ceea ce învoiala nu zice, că tot zisa învoială zice că Dsa să ne dea pe fiecare an, câte două care zonar, ceeace din acest articol nu ne-a dat nimic, că tot învoiala zice ca Dsa să ne dea islaz pentru păşunatul vitelor la deal şi în luncă şi numitul a călcat acest articol, pentru cuvântul că, cel din deal — islaz — l-a făcut pe tot arătură, iar noi văzând că ne mor vitele de foame, în anul 1874, rămânând numai cu islazul cel din luncă care era foarte mic, am mers la Dsa, rugându-l a ne da alt islaz în locul celui din deal care l-a arat şi supunându-i că ne mor vitele Dsa ne-a zis, ca să mergem cu ele a le paşte prin vânt şi în cele din urmă abia ne-a mai dat cu aproximaţie, ca la opt pogoane tot în luncă, spunându-ne că pentru acela nu ne mai ia nimic, căci este în locul celui din deal şi băgând vitele în el, de Paşte, numitul arendaş s'a sculat şi ni le-a închis în curtea Dsale, mai obligându-ne pe lângă toate celelalte de i-am mai făcut fiecare locuitor, câte un pogon arătură anual ca la încărcarea poverilor ce eram obligaţi a i-le transporta, Dsa punea pe oamenii săi de le încărca răzând baniţele, după plăcerea lor şi dacă lipseşte câte ceva ni-le pune întreit în socoteală.

Dle Subprefect, numitul arendaş, văzând că acum la 1 Martie, viitori 1876, expiră termenul învoelii, ne-a socotit şi ne-a încărcat băneşte, de nici noi numai ştim, când o să ne plătim, făcând pe unii din noi, datori, câte două mii lei şi cel mai puţin cinci sute lei, muncind toată vara, la numitul.

Vedeţi, Domnule Subprefect, dreptatea ţăranilor, cum s'a ascuns, de către numitul şi vă rugăm să binevoiţi a face cele de cădere.

(ss) Crăciun Socol
» Ene Ion
» Tănase Mihai
» Constantin Ciobanu
» Dumitru Socol
» Vasile Socol
» Niculae Tănase
» Tănase Socol

(ss) Alexe Marin
» Marin Ghimpeţeanu
» Constantin Mârăşan
» Dumitrache Buică
» Pătraşcu Strâmbeanu
» Năstase Strâmbeanu
» Liţă Preda

(ss) Apostol Nicolae
» Tudor Odovoz
» Neacşu Strâmbeanu
» Niculae Strâmbeanu
» Niculae Vieru
şi cu toată obştea cătunului nostru.

pentru copie,
I. Costieschi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 123 Copie.

120

[Craiova,] 2 Martie 1876 [1])

Domnule Ministru,

Mai mulţi locuitori din comuna Livezile refuzând în 1875 de a face parte din munca stipulată în contractul ce au cu D. Hristofi proprietar, Primarul prin îndeplinirea formalităţilor prescrise de art. XII din legea pentru tocmelile agricole, a tocmit oameni în contul vinovaţilor.

Trebuind ca aceştia să achite preţul, el s'a plătit oamenilor luaţi în locul lor, Primarul cere lămurire dacă pentru îndeplinirea acestor bani poate aplica legea de urmărire de vreme ce nu este alt mijloc de a scoate bani.

Articolul 12, suscitat neprecizând dacă în.plinirea să se facă prin aplicarea măsurilor excepţionale ale legii de urmărire, am onoare a vă ruga să binevoiţi a-mi da ordinele Domniei Voastre în această privinţă.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Director,
M. Leriu

Prefect,
G. Budişteanu

[Rezoluţie:] Se va răspunde că legea de urmărire este pentru Stat şi casele obşteşti, prin urmare nu se poate aplica aci.

Această urmărire nu se poate face decât de către portărei.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 27.

---

[1]) Data înregistrării.

121

Ploeşti, 5 Martie 1876
Nr. 206

In seara de 28—29 Februarie o grupă de 100 locuitori din comuna Sângeru cătunul Salcia s'a răsculat în contra Primarului care venise a face o constatare pentru călcare de pământ; l-a ţinut arestat 18 ore în acel cătun până ce a sosit ajutorul miliţienilor din comună.

Capii acestei răscoale, în număr de şapte, arestându-se s'au înaintat Parchetului cu actele relative, dar judecătorul de Instrucţie, Camera II-a i-a liberat la domiciliul lor, astfel că Primarul şi administraţia comunală e ameninţată.

Comunicându-vă acestea rog luaţi înţelegerea cu Ministerul de Justiţie, a se pune în prevenţie capii turburărilor, căci astfel se încurajează anarhia în comunele rurale.

Prefect Prahova,
Is. Negulescu

[Rezoluţie:] 6 Mai. Se va comunica D. Ministru al Justiţiei cu rugămintea ca să ia măsuri în contra împiegaţilor care păzesc asemenea urmare şi totdeodată a da ordin ca culpabilii să fie arestaţi şi daţi Judecăţii.
De regulare se cere răspunsul Dsale.
Nr. 2661 L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 70. Telegramă.]

122

[Bucureşti,] 6 Martie 1876
Nr. 3845

Dl. Prefect de Prahova, mă înştiinţează prin telegrama Nr. 2661, că în seara de 28—29 Februarie trecut, o grupă ca de 100 locuitori din comuna Sângeru, cătunul Salcia, s'au răsculat în contra Primarului care venise a face o constatare pentru călcare de pământ şi l-au ţinut arestat 18 ore în acel cătun, până ce a sosit ajutorul miliţienilor din comună.

Capii acestei răscoale în număr de 7 arestându-se s'au înaintat Parchetului cu actele relative, dar Judecătorul de Instrucţie Camera II-a i-a eliberat la domiciliul lor, astfel că primarul şi administraţia comunală este ameninţată.

Am onoare, Dle Ministru, a vă comunica cele ce preced, rugându-vă să binevoiţi a lua măsuri în contra împiegaţilor care păzesc asemenea urmare şi tot deodată să daţi ordin ca culpabilii să fie arestaţi şi daţi Justiţiei.

De regularea ce veţi binevoi a face, vă rog să mă înştiinţaţi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007 f. 71. Copia telegramei.]

123

[Nisipeni,] 8 Martie 1876[1]

Excelenţă,

Subsemnaţii opt locuitori, din cătunul Nisipeni, Judeţul Râmnicul Sărat, venim în numele nostru propriu, a vă supune la cunoştinţă că, prin amăgire şi forţă, am semnat o învoială agricolă cu arendaşul — care este foarte împovărătoare şi chiar inumană am putea-o numi, deoarece, între multe şi diferite sarcini există şi aceasta ca să-i ducă la reşedinţa sa, în alt sat, câte 20 oca fiecare familie, iar în caz contrariu, fie din orice consecinţă să-i plătească o oca cu 20 parale şi că din cauza abuzurilor arendaşului cu care se execută ne este imposibil a mai suporta.

Am zis excelenţă prin amăgire şi forţă şi iată acum: în anul 1874 când arendaşul a intrat în posesie, prin diferite promisiuni măgulitoare a înduplecat pe săteni a nu se înstrăina cu arăturile şi păşunea vitelor.

In timpul dijmuitului cere a-i semna o învoire — de care este vorba — cu ameninţare, că altfel nu va intra în dijmuială.

Sătenii deocamdată s'au opus, au respins-o şi au recurs la autorităţile competinte locale, dar arendaşul îmbunând pe sub mână pe unii dintrânşii şi trăgându-i în partea sa, a reuşit să dobândească iscăliturile mai multora: astfel pe toţi aceia ce au iscălit i-a dijmuit, iar aceia care n'au voit să iscălească, între care eram şi noi, priveau cum treera holdele lor.

In van am alergat la autorităţile locale, căci totul părea mut şi surd pentru noi, în van orice stăruinţă, căci timpul înaintase, holdele în risipă pe câmp şi chiar aproape a se pierde cu desăvârşire şi numai înastfel de stare am închis ochii şi am semnat aceeaşi învoire; probă despre aceasta este că convenţiunea abia pe la finile ...vrie şi-a luat confirmarea consiliului.

Trecem acum la partea abuzurilor: se ia dijmă din 2 şi 3, pe când convenţiunea prevede clar din 5. Prin convenţiune se zice că, acele care nu şi-ar achita datoria pecuniară, în termenele prevăzute, va lucra drept dobândă anuală la 100 de lei vechi, un pogon de tot lucru şi măcar că termenele sunt alese cu intenţiune, tocmai în timpul când ştie că n'avem pe ce lua bani, măcar că prin aceasta am fost siliţi să vindem vitele şi produsele cu cele mai reduse preţuri, totuşi n'au fost cruţaţi nici acei care au rămas datori câte un bagatel de 10,20, 30 lei vechi, dând şi acestora să lucreze, pentru 10 lei un pogon, pentru 20 lei două şi aşa mai înainte, încât cu chipul acesta ne-a împovărat peste puterile noastre.

Pogoancle ce ne dă sunt aşa de mărite prin măsurătoare, încât echivalează un pogon cu 1 ½.

---

[1]) Data înregistrării.

Acela care îi spune, este bătut cumplit în prezenţa şi chiar (cu) concursul primarului după cum s'a întâmplat în aceste zile cu Matei Panţârul, părintele unuia dintre noi şi în fine:

Noi care ne-am consultat şi ne-am decis să ieşim cu arăturile şi vitele noastre, am fost şi chiar suntem sechfestraţi prin caraule cu care ne-a înconjurat casele din ordinul primarului, astfel că până astăzi n'am făcut o singură brazdă de primăvară.

Mărturisim Domnule Ministru că n'am mai încercat a ne plânge autorităţilor locale, deoarece trecutul ne-a probat că nu putem scoate la cale cu arendaşul şi mai vârtos cu arendaşii greci.

Deaceea în faţa tuturor acestora, pe deoparte am intentat proces întrucât priveşte rezilierea contractului călit de arendaş, iar pe dealta în ceeace priveşte sechfestarea noastră şi prin consecinţă împiedicarea dela arătură ne-am permis a ne adresa deadreptul la excelenţa voastră şi a vă ruga să binevoiţi a ordona imediat să fim liberi a ne face arăturile ori unde ne va conveni.

Ai excelenţei voastre cu respect

Hristea Vizireanu	Const. Mocanu
Dinu Panţârul	Costache Panţârul
Paraschiva Mocanu	Mirică Mocanu
Ion Biţeanu	Oprişan Mocanu

[Rezoluţie: Domnul Prefect al Judeţului Râmnicu-Sărat, este invitat a da informaţiuni deodată cu înapoerea prezentei reclamaţiuni.

p. Ministru,
Herişescu

[Rezoluţie:] D. Subprefect respectiv va cerceta şi îmi va da relaţie asupra împrejurărilor mijlocite, înaintându-mi şi copie după acel act de învoială, va înapoia în acelaşi timp şi petiţiunea, iar până la o definitivă soluţiune, Dsa va suspenda orice executări eşite din lege.

Prefect,
N. Popp

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 64; f. 83.]

124

Brăniştari, 15 Martie 1876

Proces-Verbal

Noi, Gheorghe Ioan Cârtojan, subprefectul plăşii Marginea, din districtul Vlaşca în baza ordinului apostil al dlui prefect local pus pe raportul d-lui Subprefect de Câlnişte cu Nr. 1040, ne-am transportat în cătunul Brănistari din comuna Călugăreni plasa Câlniştii pentru a cerceta cele arătate de dnul ajutor al Subprefectului de Câlnişte prin procesul verbal dresat de Dsa la 3 Martie curent în acest cătun prin care D. Leonida Zaniadi, arendaşul moşiei Brănistari a declarat, că pe locuitorii învoiţi cu Dsa, i-a socotit la finele anului 1874,

de toată munca ce i-a făcut şi cei care i-au rămas datori i-au dat înscrisuri legalizate în regulă, drept care acum îi apucă în munci că ar fi datori şi a-i răspunde bani.

Pentru facerea acestei constatări am dispus prin autoritatea comunei, că atât D. Leonida Zaniadis, arendaşul cât şi locuitorii învoiţi cu Dsa, ce în mai multe rânduri au reclamat dlui prefect că sunt asupriţi de Dsa să se adune la casa locuitorului Antonie Dinu din Brănіştari, pentru ziua de eri 14 Martie, destinată a se face cercetări.

In consecinţă, locuitorii adunându-se am aşteptat împreună cu ei până la ora patru după amiază pe Domnul Leonida Zaniadi, care după mai multe chemări ce i s'a făcut de oamenii trimişi de Dnul Primar, prezentându-se şi Dsa la ora arătată mai sus, în faţa locuitorilor ce se prevăd mai jos, i-au făcut întrebare să ne arate în baza cărora acte, astăzi mai sileşte pe locuitori a-i munci în moşie când actul de învoială este expirat dela 1 al acestei luni şi ne-a răspuns, că în temeiul mai multor înscrisuri ce are din parte-le date în anul 1873, pentru banii ce i-au rămas datori şi pentru cei ce le-a dat din mână, care înscrisuri sunt trecute şi în registrul respectiv al comunei din anul 1873; că cerând acele înscrisuri ce posedă din parte-le, Dsa a plecat să ni le aducă de acasă dar în loc de a se înapoia cu ele, a plecat îndată la gara Grădiştea, a se duce la Bucureşti sau Giurgiu.

In urma acestora, văzând că D. Leonida departe de a sta faţă la cercetare şi de a ne înfăţişa actele (înscrisurilor) ce zice că posedă dela locuitori, fuge din sat; în faţa declaraţiunii ce ne-a făcut că toate înscrisurile după care îi apucă la muncă şi la răspunderi de bani sunt trecuţi în registrul respectiv al comunei din anul 1873 am cerut Dlui Primar Haralambie Naum să ne prezinte acel registru, pe care înfăţişându-ni-l s'au văzâut întrânsul, înscrise mai multe înscrisuri de bani ale Dlui Zaniadi cu locuitorii, subscrise de ambele părţi şi legalizate de primarul fost în acel an 1873, am intrat în cercetarea lor faţă cu locuitorii reclamanţi şi dnul primar respectiv descoperind următoarele:

Inscrisul cu Nr. 3, ce poartă data de 23 Decembrie 1872, a fost declarat în fals de locuitorii: Ion Anton, Sârbu; Constantin Anton, Năstase Strâmbeanu şi Ion Mariuţa, lipsind la cercetare Petre Sârbu şi Vasile Lazăr; acei prezenţi ne-au spus că ei n'au dat nici un înscris, dlui arendaş Leonida Zaniadi, n'au tras cu degetul lor la nume şi că ajutorul de primar Barbu Marin, care l-a legalizat să-şi dea cuvintele sale cum l-a făcut fără ştirea lor.

Fostul ajutor de primar, Barbu Marin fiind ispravnicul dlui arendaş Zaniadi n'a vrut să vie la cercetare în urma chemărei ce i s'a făcut de dnul primar respectiv.

Inscrisul trecut la Nr. 4 cu data de 3 Dec. 1873, a fost deasemenea declarat în fals de locuitorii Constantin Ciobanu, Tudor Buşcă şi Dumitrache Buică, lipsind dela cercetări Iordache Popa iar Radu Ciobanu se află încetat din viaţă; cei prezenţi ne-au spus că ei n'au subscris un aşa înscris, n'au tras cu degetul

şi nici că se cunosc datori Dlui Zaniadis; Primarul fost George Ion, ce l-a legalizat să-şi dea părerea asupra lui.

Inscrisul trecut la No. 5, a fost deasemenea declarat în fals de locuitorii Constantin Anton, Niculae Alecu Spăc, Ion Anton, Sârbu Nicolae, Ridiche Ion, Marniţa şi Andrei Ion, lipsind la cercetare Ioniţă Bleaga, Vasile Lazăr şi Stoica Anton; din toţi câţi l-au subscris cei prezenţi ne-au spus că ei n-au dat un aşa înscris, n'au tras cu degetul, nu ştie nimic de dânsul şi nici se cunosc datori arendaşului sumele de bani ce se văd la numele fiecăruia; este de observat la acest înscris că în condică legalizarea lui nu o găseşti făcută ci subscris la fine L. Zaniadi.

Inscrisul trecut la No. 6 cu data de 4 Decembrie 1873, a fost şi el declarat fals, de locuitorii: Florea Chiriţă, Niculae Barbu, Gheorghe Olteanu, că nu l-au subscris, nu ştie nimica de dânsul; au primit dela dnul Zaniadi, câte 70, 80 şi 90 lei vechi pe muncă, însă înscris nu au dat şi munca au făcut-o. Constantin Moloiu şi Grigore Ciobanu care cu cei de sus au subscris actul, au fost lipsă la cercetare, Iar Ilie Moloiu şi Stoian Ilie fiul său cu care se completează subscrierile din înscris ne-au spus că ei amândoi au primit numai 13 galbeni şi i-au dat un înscris deosebit, iar nu cu ceilalţi ce se văd iscăliţi în scris.

Inscrisul trecut la No. 7, cu data din 1873, Decembrie 6, asemenea a fost şi el declarat în fals de locuitorii Liţă Preda, Tudor Mareş, Coman Lazăr, Nasta Strâmbeanu şi Alexa Marin. Lipsind la cercetare Ion Ciobanu, Alecse Ţuicaru, Ion Tudor Mareş, Mitu Ezer, cu care se completează cei subscrişi în înscris; cei prezenţi ne-au spus, că dânşii n'au subscris un aşa înscris, n'au tras cu degetul lor şi nu ştie nimic de dânsul; primarul Gheorghe Ion ce l-a legalizat să arate cum i-a subscris în el.

Inscrisul trecut la No, 9, cu data din 6 Dec. 1873, a fost şi el declarat în fals de locuitorii Buică Dinu, Nicolae Strâmbeanu şi Apostol Nicolae, lipsind la cercetare, Tudor Stancu, Dinu Barbu, Dumitru Serafim, Tinca Serafim şi Radu Nicolae; cei prezenţi ne-au spus că ei n'au subscris un aşa înscris, nu ştie nimic de dânsul, nu au tras cu degetul şi că primarul Gheorghe Ion să arate cum i-a subscris când a legalizat acel înscris.

Inscrisul trecut la No. 10, cu data din 6 Decembrie 1875 a fost şi el declarat fals de locuitorii Niculae Vieru, Petre Stan Strâmbeanu, Stan Strâmbeanu Constantin Mârsan, Pătraşcu Strâmbeanu şi Marin Ghimpeţeanu, lipsind la cercetare Stancu Logofătu, Petre Şerban, Nicolae Zamfir, Marica Zamfir, că prezenţi ne-au spus că n'au subscris un asemenea înscris, n'au tras cu degetul, nu ştiu nimic şi că dnul fost primar George Ion, ce l-a legalizat să-şi dea părerea cum i-a subscris în el, fără ştirea lor.

Inscrisul cu No. 11, ce poartă data de 7 Decembrie 1873, a fost şi el declarat în fals de Ene Ion, lipsind Antrei Tutana, Coman Stan, Ion Marin, Iordache Marin, Ciobanu Barbu şi Marin Sticlă, care se văd a-l fi subscris; cel dintâi prezent Ene Ion, a spus că nu ştie nimic despre acest înscris, nu l-a subscris,

n'a tras cu degetul; primarul ce l-a subscris să răspundă de dânsul; în acest înscris este de observat că se găseşte o sumă de lei 117 la cine, nu (se) ştie nefiind trecut numele omului ce i-ar datora.

Inscrisul cu No. 12 din 20 Decembrie 1873, a fost şi el declarat în fals de locuitorii Voicu Ion şi Constantin Mârşan lipsind Ion Niţu şi Bălaşa soţia Preotului Gheorghe; cei doi prezenţi ne-au spus că ei n'au iscălit un asemenea înscris, n'au tras cu degetul, nu ştiu nimic de dânsul. Constantin Dobrată care s'a subscris cu propria sa mână, în acest înscris, ne-a spus că a dat un aşa înscris numai dânsul, fără ceilalţi, pe care i-au subscris singuri în casa Dlui Leonida Zaniadi, unde a găsit registrul Primăriei, de l-a scris căci acest registru era într'o odăiţă a caselor dlui Leonida Zaniadi. Inscrisul trecut la No.13, cu data din 31 Decembrie 1873, a fost şi el declarat în fals de Tudorache Strâmbeanu, Stan Zamfir Olaru, Lazăr Zamfir, Olaru şi Chirilă Daltă; lipsind Iordache Crivăţ, Ion Ezer, Stan Marin, Tudorachi Ştefan Chioru, Stan Stoica, Drăghici Dumitru, Stan Dumitru, Niţă Lazăr Ciobanu, Tănase Dinu, Anastase Feraru, Ioniţă Vişan, Marin Mirea, Niculae Năstase, Ion Chiriţă, Trifan Vişan, Alexandru Ciuciu, Stan Ion Cimpoeru, Gheorghe Stoica, Stan Zamfir, Matei Panait şi Stan Chiriţă; cei prezenţi ne-au spus că ei n'au făcut un aşa înscris; nu l-au iscălit, nu ştiu nimic de dânsul şi primarul care l-a legalizat să răspundă de el.

Aci fiind înscrisurile, găsite trecute în registrul pe anul 1873, după care Dnul Leonida Zaniadi ne-a declarat că execută pe locuitori la muncă şi cu ele împreună şi pe toţi locuitorii învoiţi pe moşie cu d-lui, am întrebat pe fostul primar Gheorghe Ion, în etate majoră de profesie plugar, căsătorit şi domiciliat în cătunul Brăniştari, din comuna Călugăreni, cel care se vede că a legalizat înscrisurile mai sus, să ne arate cum s'au legalizat ele, dacă ştie ceva despre ele şi înfine toată cunoştinţa ce are căci a stat faţă la întreaga cercetare şi a auzit cum fiecare din locuitori ne-a spus că n'a făcut aceste înscrisuri ce se prevăd înregistrate; la toate acestea a răspuns că în toamna anului 1873, locuitorii aceştia care declară în fals înscrisurile, socotindu-se de munca ce făcuse şi banii ce luase dela Dnul arendaş Leonida Zaniadi, ei, după ce se socotea cu dlui aduceau la Primărie, câte un bilet de ce datora fiecare, îl trecea pe dată în zapis, notarul ce l-au avut, Dobre Marinescu şi după ce subscria în scrisul dela primărie le da iarăşi un bilet, de îl aducea arendaşului arătător că a subscris înscrisul şi în urmă el le-a legalizat; acesta a fost tot răspunsul său.

Fostul notar Dobre Marinescu, care a subscris în registru înscrisele locuitorilor şi de care se văd a fi subscrişi, chemat să asiste la cercetare n'a voit să se prezinte.

După aceasta locuitorii ne-au declarat că în adevăr dl Leonida Zaniadi, după ce îi socoţea le dădea câte un bilet de-l ducea la primărie, ce scria întrînsul nu ştiu, neavând cunoştinţă de carte, decât că după ce îl ducea primarul le da altul în schimb de îl ducea arendaşului; ferească Dumnezeu, eu niciunul

n'au subscris un act sau înscris; de cerea datorii, cei care i-ai subscris în zapis şi cel care se serveşte de dânsele să meargă înaintea judecăţii.

Registrul, în care am găsit trecute, în aceste înscrisuri declarate în fals, văzându-l l-am luat, a se înainta cu acest proces, locului competinte.

Acestea fiind cele constatate la localitate le-am înserat în prezentul proces verbal, care s'a făcut astăzi la cincisprezece ale lunii lui Martie, anul una mie opt sute şaptezeci şi şase în cătunul Brăniştari comuna Călugăreni din plasa Câlnişte.

Primarul comunei Călugăreni, Haralambie Naum — (ss) Subprefect, Pl. Margini G. Cartojan

(ss) Ene Ion	Crăciun Socol	Dumitru Socali
Gheorghe Ilie	Const. Marin Ciobanu	C. Dobrotea
Tudor Bugea	Tănase Mihai	Ion Tudor
Tudorache Strâmbeanu	Voicu Ion	Florca Chiriţă
Petre Strâmbeanu	Vasile Socol	Nastea Strâmbeanu
Ilie Mălai	Stan Olaru	Neacşu Strâmbeanu
Niculae Barbu	Nicolae Ion Vieru	Chiriţă Zalta
G. G. Olteanu	Tudor Nicolae Odorog	Noată Popa
Niculae	Niculae Tănase	Coman Lazâr
Tudor Mareş	Ion Mariuţa	Sită Preda
Constantin Antonie	A. Ghiţescu	Niculae Rădichie
Marin Sticlă	Antonie Dinu	Ion Radu Ciobanu
Stoian Ilie	Pătraşcu Strâmbeanu	Alexe Ma.in
Lazăr Zamfir	Constantin Mârşan	Apostol Nicolae
Dumitru Matu	Buică Dinu	Tănase Socol
Niculae Strâmbeanu	Stan Strâmbeanu	Dumitrache Buică

Gheorghe Ion fost primar n'a vrut să subscrie

p. conformitate I. Costiescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 120; 121; 132. Copie.]

125

[Bârza,] 17 Martie 1876

Primarul ne sileşte a primi învoiala cu arendaşul pentru patru ani viitori, fără voia noastră, nici voim ara şi păşuna moşia, vă rugăm respectuos daţi ordine a ne libera de această învoială silită de această nouă clăcuire.

Ion Datcu, Stan Traşcă, Ilie Diaconu, Dinu Gorgan

Comuna Birza,
Jud. Romanaţi

[Rezoluţie:] Prefectul va vedea depeşea şi dacă Primarul a silit pe locuitori să facă învoială îl va destitui şi da judecăţii, referind şi Ministerului.

L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 35. Telegramă.]

126

[Piatra,] 27 Martie 1876

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori din comuna Piatra, plasa Oltului de Sus, Judeţul Romanaţi, venim cu cea mai mare plângere la graţia Dv. a vă face cunoscut că avem în posesiune lăsate dela bătrânii noştri părinţi vii sădite pe pământul proprietăţii moşiei Piatra, din care am dat dijmă proprietăţii din zece una, iar altceva nimic.

Astăzi, Domnule Ministru, ne vedem popriţi cu desăvârşire din posesia acelor vii de D. Louis Velich, îngrijitorul expusei moşii, nemai având cu nici un mod a ne mai lăsa a poseda cu dare de dijmă, cerându-ne deosebite învoeli, care credem că sunt contra legilor, chiar după ordinul Domniei Voastre Nr. 13505, din anul 1872.

Deaceea venim cu plângere a supune la cunoştinţa Dvoastră, rugându-vă să binevoiţi, Domnule Ministru a da cuvenitul ordin, în chestiune pentru a fi liberi pe acele vii, prin *dare* de dijmă după vechiul obicei.

Binevoiţi, vă rugăm, a cunoaşte, Domnule Ministru că aceste ale noastre vii, au rămas în părăsire din cauza popririi noastre.

Prea Plecaţi:

Toader Vâlcea, Mihalache Păun, Costache Vâlcea; Gâtea Cojocaru; Costache Catanoiu; Iachim Curea, Dumitru Vâlcea; Stancu Gugea; Dumitru Ivan Marincea; Mănică Ancuţa; Stănoiu Mihăilă.

[Rezoluţie:] Să se aştepte decizia Consiliului de Miniştri, căruia s'a supus referatul nostru în luna curentă 29/10 Mart.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 46.]

127

[Coteanca,] 7 Aprilie 1876[1])

Ne mai putând îndura chinurile ce am suferit din partea epistatului moşiei Coteanca, a Prinţului Brâncoveanu, care precum se vede este aliat şi cu Dumnezeu, pentrucă noi nu avem dreptate pe pământ, am căutat să ne învoim pe o altă moşie vecină, primarul în complicitate cu acel epistat nu voeşte a se legaliza învoiala şicanându-ne în tot felul ca să pierdem ocazia. Am venit la reşedinţă şi reclamăm; n'am găsit pe nimeni. Milostiviţi-vă a da ordin ca să ni se legalizeze învoiala, căci altfel pierdem 1500 pogoane arate [cu] grâu şi rămânem pe drumuri.

Radu Popescu, Cameu Graţianu
şi alţii din comuna Coteanca, jud. Olt.

[Rezoluţie]: Se va recomanda prefectului prin telegraf spre a face să se împlinească cu stricteţe legea. H.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 65. Telegramă.]

---

[1]) Data înregistrării.

128

Valea-Danului,] 10 Aprilie 1876[1])

Dlui Ministru de Interne
şi câte o copie Min. de Justiţie şi Dlui Procuror General

Fiind persecutaţi de arendaşul Ştefănescu, pretinde silnice şi grele învoeli; a comis multe nelegiuiri. In seara de 7 curent, a venit în comună însoţit de două persoane, care aflăm azi, că a fost substitutul Capitanovici şi advocatul Theodoreanu din Piteşti voind a ne speria, să ne învoim a insultat şi batjocorit pe primar, ordonând băgarea sa în straje. Suntem înspăimântaţi de uneltirile ce se fac; nu ne lăsaţi pradă lor ca să nu părăsim căminele, că ne-au desnădăjduit.

Toma Prodan, Mitu Anghel, Ion Andrei
în numele locuitorilor năpăstuiţi din valea Danului şi districtul Argeş.

[Rezoluţie:] Prefectul va vedea depeşa va face legiuita îndestulare.

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 70. Telegramă.

129

[Coteanca,] 10 Aprilie 1876

Sunt jefuit de un cal, cu tacâmul lui, de oamenii Prinţului Brâncoveanu după drumurile legiuite. Primarul este al lui. Vă rog respectuos să faceţi ce socotiţi de cuviinţă să'mi se restitue averea căci pustiim satul.

Petre Vişan
din comuna Coteanca Judeţul Olt

[Rezoluţie:] Prefectul va vedea depeşea şi va lua măsurile legiuite de îndestulare.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 67. Telegramă.]

130

Călăraşi, 12 Aprilie 1876

Contract

Intre noi subsemnaţii, care am convenit, unul în calitate de arendaş al moşiei Ceacul şi alţii ca chiriaşi cultivatori de vii după această moşie sub condiţiunile următoare:

I. Eu Marinache Popescu, ca arendaş al moşiei Ceacu, declar că voi da persoanelor subsemnaţi aci mai jos, drept de a sădi şi cultiva viile ce sunt sădite pe această moşie, ce ţin cu arendă dela Stat, pe termen de zece ani de zile, începători dela 23 April, anul 1876, şi până la 23 Aprilie 1886.

II. Noi subsemnaţii, chiriaşi şi cultivatori ale acestor vii, declarăm că ne obligăm a plăti arenda Dlui Marinache Poppescu câte lei vechi patruzeci şi opt 48, de fiecare pogon ocupat şi închiriat pe fiecare an.

[1]) Data înregistrării.

III. Ne mai obligăm a da Dlui Marinache Poppescu în fiecare an toamna şi câte zece oca struguri şi o ploscă de fiecare pogon.

IV. Ne obligăm asemenea ca arenda s'o răspundem Dlui Marinache Poppescu, în fiecare an la 20 Septembrie şi

V. Eu Marinache Popescu, declar că voi lăsa liber păşunarea vitelor cu care se vor servi la lucratul viilor persoanelor iscălite mai jos, în islazul moşiei Ceacu, însă numai în timpul lucrului de vii.

1876 Aprilie 12 Călăraşi

(ss) Arendaş Marinache Poppescu
V. Dolezu (faţă)

+ Eu Ion George
+ Eu Raiciu Slavu
+ Eu Dobre
Eu Dinică George

Eu Lazăr Constantin
Eu Dincă Oprea
Eu Dadu Niculae

România

Comisia culorii de Verde urbea Ştirbei semnăturile în număr de opt, fiind juste se atestă şi de noi după regulă.

(semn.) Comisar St. F. Scărlătescu 1876 April 12

p. conformitate, G. Poppescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 92 Copie.]

131

[Turnu-Severin,] 15 Aprilie 1876

Sunt patru zile, de când suntem toţi locuitorii sechfestraţi, arestaţi şi executaţi, bătuţi; patruzeci miliţieni şi dorobanţi, dl ajutor subprefecturei Dumbrava şi dnul locotenent Dănescu Ion, al miliţienilor, a face acte de învoire cu dnul Pepa M. Colan, arendaşu moşiei Podul Grosului, conform plăcerii sale, fără voia noastră astfel că în timpii barbarismului şi de tristă memorie, fapt contra legii şi bunului simţ.

Suntem săraci cu totul şi cu aceasta voesc a ne pune robi în eternitate. Am reclamat pe toate căile, dreptate nu e, protestăm.

Vă rugăm respectuos, ordonaţi ce veţi crede legal, aceasta datoria noastră de buni paşnici cetăţeni.

Plecaţi:

Petre Drăghiceanu, Ion Smadu Vasile Draghiu, Dumitrache Nistor, Marin Anghel Ion Cilibiul, Amza Mărculescu, Niţă Bătrânu, Bala Căpraru, Stancu Caragiu.

[Rezoluţie:] Prefectul va vedea depeşa va cerceta şi pe dreptate va face legitima îndestulare iar pe de alta va referi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 90. Telegramă.]

[Piteşti,] 17 Aprilie 1876

Domnule Ministru,

Mai înainte de a fi primit ordinul telegrafic al Domniei Voastre cu No. 5533, subscrisul fiind informat dintr'o altă asemenea plângere, ce ni s'a adresat şi nouă telegrafic, tot de acei reclamanţi şi luasem deja cuvenitele măsuri, însărcinând pe Dl Subprefect respectiv de a cerceta însuşi în localitate împrejurarea şi a ne da relaţie, din partea căruia am primit trei piese de Procese Verbale, două dresate mai înainte de către primarul local şi cel de al treilea, în urmă, de dnul subprefect, după care acte am onoare a comunica Domniei Voastre, copii întocmai.

Din cele sub litera A şi B formate de primar, rezultă că în ziua de 7 ale curentei pe la orele $7^1/_2$ seara, înoptat pe când mergea la tahtul subprefecturei, unde era chemat, s'a întâlnit în cale cu arendaşul Ion Ştefănescu, însoţit şi de alte două persoane; oprindu l din drum şi poruncind a se înapoia la primărie, iar dânsul întrebând ce trebuinţă are, atunci a poruncit unui călăraş ce îi însoţea, a-l lua cu forţa la primărie, pretinzând că unul din Dlor este procuror şi are să facă anchetă, dar primarul necunoscând decât pe arendaş iar pe ceilalţi nevăzându-i cu nici un ordin din partea domnului subprefect sau însoţit de Dsa şi nici ştiind să fi urmat în comună vreo crimă şi mai ales că şi cheea dela Primărie se afla la Notar ce sta în alt cătun depărtat, a refuzat şi voind a pleca la reşedinţa Subprefecturei după ordine, numiţii au început a-l insulta şi poruncind călăraşului a-l da jos după cal şi a-l băga în strajă, abia putând a scăpa din mâinile Dlor, că a doua zi au dovedit că, cele două persoane, ce erau cu arendaşul au fost unul Ion Capitanovici, substitut de procuror şi celălalt Mihail Theodoreanu, advocatul arendaşului; iar din cel sub litera C. format de dnul Subprefect rezultă deasemenea că, numitul primar, în adevăr a fost maltratat de acele persoane, că cel ce zicea că este procuror, pe lângă insultele şi ameninţările ce-i făcea, a ordonat şi soldatului să-l bage în straje.

Pe lângă cele expuse până aci, cred de datorie Domnule Ministru a vă adăoga că Primarul a fost în necunoştinţă că Domnul Capitanovici a fost numit substitut, deoarece încă, publicarea prin Monitor nu ajunsese la acea Comună căci numirea Dsale, este trecută prin Monitorul Nr. 80 dela 10 curent şi Dlui s'a prezentat la Primărie în ziua de 7 la orele $7\frac{1}{2}$ seara. Afară de aceasta procedarea d-lui substitut a fost neregulată, adică de a se introduce seara într'o autoritate comunală, însoţit numai de arendaşul moşiei (cel care se găseşte în mari conflicte cu locuitorii şi advocatul său, fără asistenţa subprefectului respectiv, a cărui reşedinţă este în Curtea de Argeş, şi pe unde a urmat neapărat să treacă ca să fi putut merge la comuna Valea Danului.

Tot deodată am onoare a vă mai supune la cunoştinţă, că domnul procuror a cerut suspendarea acelui primar, şi dar în faţa celor expuse, îmi permit a vă

ruga, Domnule Ministru, ca să binevoiţi a-mi da ordin, dacă se cuvine sau nu a se suspenda numitul primar, deoarece cum zic, dânsul a fost în necunoştinţă că dnul Capitanovici este substitut.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele stime.

Director, G. Micescu

Prefect, D.

[Rezoluţie:] Să se răspundă că trebue să se aştepte rezultatul justiţiei; până atunci nu e nevoe de suspendarea acelui primar.

20 Ap.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 72 şi 79.]

Anexa I la doc. Nr. 132

Procesul-verbal, dresat de primarul comunei Valea Danului

7 Aprilie 1876

Proces-Verbal

Astăzi, şapte Aprilie, anul una mie optsute şaptezeci şi şase, orele şapte şi jum. seara.

Noi, Primarul Comunei Valea Danului, când ne duceam la şedinţa plăşii, chemat de Dnul Subprefect, din serviciu, ne-am întâlnit cu o trăsură cu arendaşul Ion Ştefănescu, însoţit de alte două persoane şi d eun soldat şi oprindu-mă în drum, mi-au cerut a mă întoarce la Primărie, pretinzând că unul din Dlor este procuror şi că are să facă anchetă în primărie, atunci eu, ca unul ce nu cunoşteam decât pe arendaş, am răspuns că nu pot să ştiu cine sunt Dlor, pe câtă vreme nu sunt însoţiţi nici de ordin din partea Dlui Subprefect, sau de Dsa şi că localul este încuiat de scriitorul primăriei, care este în alt cătun şi că nu cred că să fie procuror fiindcă nu s'a făcut nicio crimă în comună şi după aceasta voind a pleca, după chemarea ce aveam, Dlor deodată, au început a mă insulta, a mă sili să sparg uşa localului Primăriei şi în cele din urmă a ordonat soldatului să mă dea jos după cal şi să mă bage în strajă, din mâinile căruia abia m'au scăpat câţiva locuitori, ce se adunaseră la sgomotele şi insultele ce-mi adresau prin înjurături de mumă şi altele şi dintre care locuitori ce au fost faţă sunt şi Dlor: Mitu Anghel, Toma Prodan, Ion Matei Dima, Ion Corbeanu, Ion Adam, Ion Andreescu, Badea Niţă, Niţă Mihai, Vasile Niţoiu, Ion Petre Irimia, Ion Pătru Dănilă, Nicolae Crudu şi Onu Crudu.

Toţi, în vârstă majoră şi de profesiune agricultori, domiciliaţi în această comună.

Şi astfel scăpat, am dresat acest Proces, despre cele ce am suferit spre a-l prezenta Dlui subprefect respectiv.

(ss) Primar G. Mateescu

Mitu Anghel	I. Andreescu	Ion Petru Dănilă
Toma Prodan	Badea Niţă	Nicolae Crudu
Ion Matei Dima	Niţă Mihai	Onu Crudu
Ion Corbeanu	Vasile Niţoiu	
Ion Adam	Ion Pătru Irimia	

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 73. Copie.].

Anexa II la doc. Nr. 132

Procesul-Verbal dresat de Primarul Comunei Valea Danului.

Proces-Verbal

8 Aprilie 1876

Astăzi Aprilie opt, anul una mie opt sute şaptezeci şi şase, orele zece dimineaţa, în urma Procesului-Verbal dresat aseară la orele şapte şi jumătate.

Noi Primarul Comunei Valea Danului, cercetând despre persoanele ce însoţeau pe arendaşul Ion Ştefănescu şi din care unul se pretinde a fi procuror, am dovedit că au fost unul Ioan Capitanovici ce îi zice şi Laichioiul, din Curtea-de-Argeş şi unul Mihalache Theodoreanu, avocat din Piteşti, pentru care am dresat acest proces, înaintându-se dlui subprefect, spre a se alătura pe lângă cel încheeat aseară, menţionat mai sus.

(ss) Primar G. Mateescu

Vasile Niţoiu N. Crudu Micu Dumitru Petre Dănilă N. Vlasie	} Noi toţi am fost faţă la cercetarea celor de mai sus.	Ion Petre Irimia Onu Crudu Niţi Anghel Ion Olteanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 74. Copie.]

Anexa III la doc. Nr. 132

Procesul-Verbal dresat de subprefectul plasei Argeşului

Proces-Verbal

12 Aprilie 1876

Astăzi, douăsprezece Aprilie, anul 1876, douăsprezece ziua. — Noi Constantin Christescu, subprefectul plăşii Argeşului, din Judeţul Argeş, în urmarea telegramei ordin primită dela D. Prefect sub No. 2973, prin care ne cere a cerceta şi denunţa pe Toma Prodan şi alţi doi, prin telegrama No. 879 îndreptată

Dsale, transportându-ne la faţa locului, în localul Primăriei comunei Valea Danului, unde în urma cercetărilor ce am făcut, am constatat din următoarele informaţiuni, astfel:

Dlor Ion Andreescu, Toma Prodan şi Mitu Anghel, subscriitorii telegramei în cauză, ne-au declarat că în seara de şapte curent, pe când începuse a însera bine, auzind gură înspre localul primăriei, au mers acolo să vadă ce este şi tot în acelaş timp s'au mai adunat şi alţi vreo şapte sau opt oameni atraşi de acea gălăgie; ajunşi aci au găsit pe arendaşul Ion N. Ştefănescu, însoţit de doi boeri şi unul din aceştia doi din urmă înjura pe Primar şi îi cerea să deschidă uşa localului Primăriei şi că primarul a răspuns că nu-i cunoaşte cine sunt, că este noapte şi că este chemat la Subprefectură şi că trebue să meargă după ordinul ce îl are, atunci acela care înjura şi care zicea că este procuror, cât şi ceilalţi doi au început a insulta pe Primar şi în cele din urmă a ordonat acela care zicea că este procuror, să bage un soldat ce aveau — pe primar în straje, atunci cei care erau martori de fapt, vazând batjocorea ce se făcea primarului, întinzându-l călăraşul a-l băga în strajă la arest, a intervenit între călăraş şi primar a nu se aresta şi alt nimica, adăogând că Primarul între alte cauze le spunea acelor persoane că cheia dela local este la sanitar, care se află la locuinţa sa, în alt cătun, şi că Dlor nu-l credeau şi-l făceau pe primar hoţ, care a doua zi au aflat că, a fost dnul Ion Capitanovici cu dnul Mihail Theodoreanu, advocatul însoţind pe d. arendaş care a spus că i-a adus spre a băga pe primar în puşcărie ca să sperie pe locuitori a se învoi în moşie cum va voi Dlui.

Dlor: Ion Dinescu, Vasile Niţoi, Ion Crudu, Nicu Dumitriu, Ion Toader, Ion Petru Irimia, Badea Niţă şi Niţă Mihai, ne-au declarat ca şi cei dintâi întocmai.

Dnul G. Matei, primarul ne-a arătat că peste cele spuse de martori, faptului, are puţine de zis, adică faptul s'a petrecut după cum am spus cu desluşire, că dlui în acea zi de 7 curent, fiind dus în frasin la Verreşti când s'a înapoiat a găsit în comună un vătăşel cu ordinul nostru, prin care îl chemau, din serviciu, la reşedinţă şi plecând a veni, s'a întâlnit cu acei domni care au făcut după cum ni s'a spus şi după cum mi s'a spus şi după cum a constatat prin Procesul-ce ne-a înaintat.

Astfel constatând cele ce preced, am dresat prezentul Proces-Verbal, care se va înainta Dlui Prefect cu deosebit respect desluşitor

(ss) Subprefect, Const. Cristescu

Primar Gh. Mateescu

I. Andreescu	Niţă Mihai	Ion Toader	faţă la închiderea acestui Primar
Toma Prodan	D. Ghergescu	Badea Niţă	
Mitu Anghel	Ion Dinescu	Ion Iordache	
Micu Dumitru	Vasile Niţoiu		
Ion Petre Irimia	Ion Crudu		

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 75. Copie.]

133

[Slatina,] 20 Aprilie 1876

Locuitorii comunei Dranovăţ, Judeţul Romanaţi neputând a ne învoi în domeniul Bistriţa de grelele împrejurări, de arendaşul de astăzi, de primarul respectiv ne vedem executaţi a ne învoi siliţi.

Răspuns plătit în Slatina.

Marin Utză — Ioan Solidocu
Dumitru Iordache — Marin Geamă

[Rezoluţie:] Se va comunica prefectului de Romanaţi, a lua măsuri să nu se impue locuitorilor învoieli cu arendaşul dacă ei nu consimt cu dânsul de bună voie.

Se va telegrafia în acelaş timp şi Prefectului de Olt a arăta petiţionarilor să meargă la Pref. de Romanaţi unde s'a dat ordinul.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 88. Telegramă.]

134

[Bucureşti,] 20 Aprilie 1876

In urma reclamaţiei ce s'a primit din partea locuitorilor Marin Uţă şi alţi doi, din comuna Dranovăţu, că locuitorii acelei comune sunt siliţi de primar a face învoeli cu arendaşul, subscrisul vă invită, dle prefect a lua măsuri să nu se impue locuitorilor asemenea învoeli dacă ei nu consimt la dânsele de bună voe.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 89. Telegramă].

135

[Călugăreni,] 20 Aprilie 1876

JURNAL

In şedinţa extraordinară de astăzi luând în verificare procesul-Verbal adresat de Dnul Subprefect al plăsii Marginea în urma delegaţiunei obţinută dela Dnul prefect al Judeţului prin ordinul apostil No. 41, pus pe suplica lui Niculae Tănase, şi cu alţi 39 locuitori din cătunul Brăniştarii de Sus, această comună prin care se tânguesc contra D-lui Leonida Zaniadi arendaşul acelei moşii că i-a asuprit în socotelile provenite din actul agricol ce aveau pentru cultura pământului care proces s'a primit aci în copie pe lângă ordinul Dlui Subprefect local No. 1319 urmat celui cu No. 2844, al Dlui Prefect prin care se expune că aceste daravele este a se judeca de noi conform prevederilor legei relative.

Consiliul fiind în majoritate:

In prezenţa Dlui Zaniadi şi a mai multor locuitori din reclamanţi, voind a se ocupa de această chestiune nu s'a putut face nimic, căci D. Leonida în arăturile sale propune că nici unul din locuitori nu sunt asupriţi şi că li s'a ţinut în seamă

la socoteală, tot ceeace dânşii au lucrat, când locuitorii, din contra propun că D. Zaniadi pe deoparte i-a încărcat, iar pe dealta nu le-a ţinut în seamă zilele de muncă ce le au făcut, nici pe jumătate şi astfel:

Având în vedere, că prin Procesul-Verbal se prevede că unele din asupririle reclamate sunt provenite din nişte zoană de grâu, luată de reclamanţi cu împrumut dela D. Zaniadi, pârâtul, şi îi apucă a plăti câte 400 lei vechi chila.

Având în vedere că din acel Proces-Verbal rezultă că locuitorii au lucrat mai mult decât erau datori după actul de învoială, precum câte două şi trei pogoane cu desăvârşire a lucra cu mâinile şi cu carele dela.....zile, ceeace locuitorii nu pot fi plătiţi altfel pentru această osteneală, decât numai în urma unei hotărîri judiciare şi aceasta nu este de competenţa noastră.

Având în vedere, că unele din aceste datorii sunt provenite din zapise de Imprumutare, prin care debitori, drept facere de bine, să facă oarecare muncă.

Considerând că după art. 20 legea agricolă, consiliul este obligat a judeca şi executa imediat toate pările provenite din neîndeplinirea contractelor agricole, acestea însă când un asemenea contract, este pus în aplicaţie iar nu expirat:

Considerând că după art. 18 acea lege, exploatatorii sunt obligaţi a depune la 1 Nbrie ale fiecărui an listă la Primărie de rămăşiţele de muncă ce mai este pe la locuitori, ceeace Dl. Zaniadi n'a făcut.

Pentru aceste considerente

Decide

că această chestiune iese cu totul din cercul atribuţiunilor noastre şi care după lege sunt de resortul Instanţelor Judecătoreşti.

Am format acest Jurnal care în copie se va comunica, Dlui Subprefect spre cele legale.

(ss) Primar Haralambie Nanu

Consilieri { Ioniţă Militaru
Niculae Niculae
Ilie Constantin
Ion Dumitru

Primăria Comunei Călugăreni
Prezenta copie fiind tocmai cu originalul se atestă

(ss) Primar Haralambie Nanu

Pentru conf. şi ad. literam
I. Costiescbi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 122; 131. Copie.]

136

[Bucureşti, 25 Aprilie 1876]

TRAIUL ŢĂRANULUI

Agricultura română este lipsită de braţe, populaţiunea rurală se înmulţeşte foarte încet şi sunt ani, precum anul 1873, când decesele din toată ţara sunt mai numeroase decât naşterile. Lăsând la o parte chestiunea umanitară şi socială observând faptele numai din punctul de vedere curat economic şi potrivit cu misiunea acestei foi, ni se impune datoria de a căuta mijloace pentru combaterea mortalităţii anormale a ţăranilor. Inainte de a căuta leacul, cată să cunoaştem bine boala; să răspundem dară mai întâi la întrebarea: care sunt cauzele principale ale mortalităţii celei mari a populaţiunei rurale?

Pot rezuma răspunsul în trei cuvinte: Traiul prost al ţăranului.

Ţăranul este rău îmbrăcat, rău adăpostit şi rău nutrit, şi reaua creştere-l face să compenseze aceste neajunsuri, când are bani sau credit, prin băuturi spirtoase. Lipsa cunoştinţelor elementare asupra creşterii pruncilor asupra tranziţiunei dela alăptarea maternă la nutrirea artificială, produce o mortalitate înspăimântătoare între copii în cei dintâi doi ani ai vieţii; bordeiul şi casa ţărănească de gard lipit cu pământ, umedă şi neaerată şi alimentaţiunea proastă a ţăranului fac că ei nu poate rezista diferitelor influenţe care produc boale, şi căzut pe patul zăcerii el nu se scoală lesne, că viaţa lui în termen de mijloc este mai scurtă decât a ţăranului francez şi german.

Ţăranul posteşte mai jumătate din zilele anului. Postul a fost de multe ori acuzat ca cauza principală a mortalităţii premature a sătenilor.

. . . .

Se înţelege dela sine că rachiul şi alte băuturi alcoolice nu pot suplini neajunsul mâncărilor de post rău compuse.

In cât priveşte copiii mici de ţâţă, cată să nu-i înţărcăm niciodată în ajunul postului, ci numai în timp de dulce, când le putem da îndestul lapte. Organismul fraged al pruncilor nu suportă tranziţiunea repede dela nutrirea naturală, dela alăptarea maternă, la alimentaţiunea groasă a postului. Numai cu încetul putem deprinde copiii cu alimentaţiunea ordinară a ţăranului şi postul este totdeauna periculos pentru dânşii. Diarheele rebele care omoară mare parte din copiii de ţărani iau originea din nutrirea iraţională a copiilor înţărcaţi de curând.

[Dr. I. Felix., Extras din articolul « Traiul ţăranului », publicat în *Economia rurală*, Bucureşti, 1876, Aprilie 25 (Nr. 4), p. 77.]

137

[Coteanca,] 27 Aprilie 1876 [1])

Pe proprietatea Coteanca a Principelui Brancoveanu, am arat în toamnă şi primăvara anului acesta pentru noi şi pentru proprietate în temeiul unei

[1]) Data înregistrării.

învoeli ce făcusem cu îngrijitorul Platon Nicolau, acum prin autoritatea comunală suntem alungaţi dela semănăturile şi viile noastre cu scopul ca această muncă să vie în folosul proprietăţii tăgăduindu-ni-se învoiala care după câte ştim prin concursul unuia Nedelcu, primarul şi om de curte al acestui îngrijitor, ar fi dispărut din primărie înlocuindu-se cu altul ce ne asupreşte.

Domnule Ministru, acest îngrijitor grec a hrănit întotdeauna viclenie, spre a se înavuţi din sudorile noastre, căci de când administrează am devenit proletari şi umblăm în cete nomazi ca să ne plângem de arbitrariul şi asupriri şi de brutalităţi, dar pentru noi pare că nu mai este ţară nici lege; mai zilele trecute aţi primit plângeri dela 200 de săteni ai noştri. Rămăsesem noi, neloviţi, acum fiindcă autoritatea n'a căutat să pună în respectul legii pe acest străin, ba l-a încurajat dându-i primar, care îl secondează; ne-a atins şi pe noi voind prin manopere frauduloase a ne confisca munca; la rândul nostru ridicăm vocea şi vă rugăm domnule Ministru a avea urechea la suferinţele noastre netolerind acestui grec, îmbrăcat în livreaua servilismului a ne despuia, mai ales acum când sărăcia şi lipsa ne chinuesc, ordonând ca recoltele ce am semănat cu bună credinţă să nu ni se ia, precum şi a destitui pe acest primar pripăşit de curând în comună căci prin faptele sale provoacă desordinea şi anarhia între noi.

Plecaţi:

Nicula Milcu, Gheorghe Camou, Valu Covaciu, Stoian Pătru şi alţi 130 locuitori din comuna [Coteanca] Jud. Olt.

[Rezoluţie:] Copie după aceasta se va înainta Prefectului cu îndatorirea a constata la faţa locului dacă în adevăr primarul a sustras acea învoială dintre actele comunei şi fiind astfel va dresa Proces-Verbal şi îl va înainta parchetului. In ce priveşte chestiunea tocmelii, D. Prefect va face a se urma conform legii tocmelilor, adică a se judeca chestiunea de consiliu comunal şi în apel şi de judecătorul de pace.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 92, 93. Telegramă.]

138

[Bucureşti,] 28 Aprilie 1876

Vă comunicăm cu această copie[1]) depe telegrama înregistrată la Nr. 1067 ce ne-a supus un număr de locuitori din comuna Coteanca, prin care reclamă contra îngrijitorului proprietăţii că ar fi făcut să se sustragă din cancelaria primăriei actul de învoială pentru munci agricole şi l-ar fi înlocuit cu un altul asupritor pentru dânşii şi vă invit, dle prefect a constata la faţa locului dacă într'adevăr primarul a sustras acea învoială din actele comunei şi fiind astfel să dresaţi un proces-verbal şi să-l înaintaţi Parchetului; întru ceeace priveşte însă chestiunea tocmelii Dvoastră veţi face a se urma conform legii tocmelilor, adică a se judeca chestiunea de consiliul comunal şi apoi de Judecătorul de Pace.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 94.]

---

[1]) Vezi Nr. precedent.

Caracal, 28 Aprilie 1876

Domnule Ministru,

In vederea cazurilor arătate prin nota Domniei-Voastre telegrafică, primită la 24 curent, subsemnatul spre a se încredinţa de adevărul faptelor şi a fi în poziţiune să dau o relaţiune exactă de împrejurări, am mers în persoană la faţa locului, în ziua de 25 a curentei şi rezultatul cercetărilor a fost cel următor.

La comuna Slătioara, am adus pe locuitorii ce s'au putut aduna şi parte din miliţieni împreună cu şeful de garnizoană, cărora făcându-li-se cunoscut chestiunea pentru care au fost chemaţi, numiţi fiecare la rândul lor, ne-au răspuns că nu este adevărat că ei ori sătenii lor au fost impuşi arbitrar şi prin forţă de Primarul local ca să facă învoeli cu arendaşii moşiei Statului, Dranovăţ; în acest chip ne-au declarat şi opt dintre locuitorii ce au cerut desfiinţarea învoelii făcută cu Dnul Dimitrie Băluţescu, ce se pretinde a fi arendaşul moşiei Corneşiu, adăogând că aceasta au făcut-o de a lor bună voe.

La comuna Dranovăţ asemenea declaraţiuni ni s'a făcut de locuitorii veniţi înaintea noastră şi de şeful de garnizoană, afară numai de către doi locuitori şi anume: Marin Geană şi Marin Tucă, ni s'a reclamat că au fost forţaţi de primar ca să se învoiască pe moşia Dranovăţ, al căreia arendaşi sunt, d-nii Vlahiţu şi Brătăşanu, iar ei opunându-se primarul i-a ţinut sub arest patru zile, după care i-a liberat, fără însă să-i maltrateze în acest timp.

Aceşti reclamanţi fiind întrebaţi dacă pot proba acestea cu răspunsul că adevărul aşa este dar nu pot face nici o dovadă.

Asupra acestora, primarul a susţinut că este neadevărată pâra ce i se aduce de aceşti locuitori căci în ziua când reclamanţii susţin că au fost arestaţi pentru a se învoi pe proprietatea Dranovăţ, ei erau aduşi la cancelaria primăriei, într'o cercetare cu alţi consăteni şi în acel timp începând să-i rostească cuvinte cu totul necuviincioase şi să-l ameninţe, au avizat după cum s'a văzut şi de noi la redijarea cuvenitelor acte şi le-a înaintat dlui subprefect respectiv, ca să ceară darea în judecată şi pedepsirea culpabililor. Asemenea mai constat din lucrările cancelariei, că tot aceşti doi locuitori, descoperindu-se că fac propagandă printre locuitori vătămătoare intereselor particulare, pentru care fapt s'au dat judecăţii.

La cercetările urmate, după anunţările făcute DD. Măinescu şi Bălutescu, nu s'au prezentat spre a li se face necesarile chestiuni.

D. George Gr. Brătăşanu ce a fost prezinte numai la cercetarea dela Dranovăţ dându-şi înscris declaraţiunea, am onoare a o alătura [1]) în original la acest raport.

---

[1]) Nu există în dosar.

Acesta fiind rezultatul constatărilor noastre, din faţa locului, cu respect le supun la cunoştinţa şi aprecierea Domniei-Voastre, când totdeodată, găsesc de trebuinţă a vă informa, Domnule Ministru, că D. Măinescu după cum am aflat îndestul de sigur, prin o asemnea reclamare nu dorea să-şi satisfacă decât o veche ranchiună ce poartă Dlui Brătăşanu.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea deosebitei mele stime.

Prefect,
Amza Jianu

Rezoluţie:] Să se ceară noului Prefect a da relaţie deodată cu opinia sa. 5/17 Mai.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 99, f. 110,]

140

[Galicea,] 3 Mai 1876

In comuna noastră Galicea, jud. Dolj, primarul şi subprefectul au concentrat 60 dorobanţi; execuţie să muncim siliţi arendaşului, ce nu suntem datori, maltratări şi jafuri ne mai pomenite; vă rugăm opriţi aceste nelegiuiri.

Ilie Predoiu

[Rezoluţie:] Să se scrie Prefecturii a cerceta chestiunea şi a ne da în termenul cel mai scurt ştiinţă.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 95. Telegramă.]

141

[Dranovăţ,] 5 Mai 1876

Am depeşat fostului Ministru, am petiţionat procurorului general, procurorului local şi chiar Dsa cercetând că arendaşii Vlahiţă şi S. Brătăşeanu, ne ia vitele, nu ne lasă să muncim viile, ce sunt embaticare, băgând vitele în ele spre a le distruge, ne arestează primarul, ne şicanează vrând a ne învoi cu sila pe domeniul Bistriţa, am cerut anchetă la faţa locului: până astăzi nu s'a făcut nimic. Milostiviţi-vă şi trimiteţi anchetă la faţa locului compusă din oameni cu frica lui Dumnezeu sau vom veni toţi la Minister spunând că nu mai putem trăi cu asemenea ilegalităţi. Răspuns plătit 20 cuvinte.

Radu Tuca, Marin Uţă, Constantin Neacşu ne-am iscălit pentru 70 locuitori din comuna Dranovăţ, plasa Oltului de Sus, Jud. Romanaţi.

[Rezoluţie:] Prefectul va lua cunoştinţă de aceasta; va face legiuita îndestulare şi va referi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 9. Telegramă.]

142

Domneşti, 7 Mai 1876

Răspund cu respect notei telegrafice cu data de astăzi că deşi această plasă este mai mare decât oricare alta, însă după cum se constată chiar din situaţia casieriei, împlinirile se fac cu mare activitate, aşa că rămăşiţa este cu mult mai mică decât la celelalte plăşi. Cât pentru propagandă deşi s'a ivit singur numai la comuna Copăceni, însă fără seriozitate şi pentru care sunt deja luate măsuri. Detalii asupra acestui caz de propagandă, fără însemnătate, vin a vă aduce chiar eu singur.

Sub Prefect,

Ctin Dimitrescu Sabaru

[Rezoluţie:] Să se pue la dosar.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 122. Telegramă.]

143

[Olteniţa,] 11 Mai 1876[1]

In urma apostilei Domniei Voastre, s'a autorizat subprefectul de Olteniţa a constata plângerea noastră contra reprezentanţilor moşiei Ulmeni, dar dsa întunecă dreptul fără să fim ascultaţi.

Rugăm respectos, ordonaţi a ne sprijini dreptatea împărţelii.

Dumitru Cotea, Vasile Negrea, Şerban Dinu

[Rezoluţie:] Se va comunica prefectului şi i se va cere a constata şi a face legiuita regular e

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 104. Telegramă.]

144

[Brăniştari,] 12 Mai 1876

Domnule Ministru,

Cinci ani neîntrerupţi, ca arendaş al moşiei Brănîştari din Judeţul Vlaşca, am trăit în complectă armonie cu locuitorii ce prin învoeli agricole erau angajaţi la lucru.

Instigaţiuni ocolite, pe la începutul acestui an, au făcut ca parte din ei să tăgăduiască veracitatea socotelilor şi însuşi existenţa actelor de creanţe ce mi-au alăturat.

După cercetări şi corespondenţe inutile în cele din urmă prefectura respectivă, la 29 Aprilie trecut prin ordinul Nr. 4310, a pus în vederea acelor reclamanţi a se adresa la instanţele judecătoreşti pentru preţioasele lor drepturi,

---

[1]) Data înregistrării.

iar că pentru felul actelor, ce li-au finanţat, lucrul s'a adus la cunoştinţa Parchetului.

Faţă cu această dreaptă dispoziţiune m'am mulţumit, din moment ce afacerea s'a pus pe calea legală şi mă credeam scutit de noi demersuri fără compentcnţă ale administraţiunei.

Deşertăciune omenească!

căci într'adevăr, prefectura, care recunoscuse necompetinţa ei la 29 Aprilie, la 3 Mai curent revine şi numeşte un primar din altă plasă, ca să vie şi să facă din nou socoteli.

Dacă lucrul n'ar fi intrat pe cale judiciară, cu toată necompetinţa administraţiei aşi fi primit cu plăcere a mă supune şi acestui repeţit demers, însă orice lucrare de astă natură, acum nu mai poate fi eficace.

Deaceea, faţă cu aceste împrejurări şi cu contrazicătoarele dispoziţiuni administrative, mă adresez respectuos la D-voastră şi vă rog să binevoiţi a da ordin că înceteze Prefectura aceste lucrări, care nu aduc decât pierdere de timp şi pagube atât locuitorilor cât şi mie.

Primiţi, Domnule Ministru asigurarea stimei mele

L. Zaniadi

[Rezoluţie:] Se recomandă D-lui Prefect de Vlaşca şi dacă chestiunea este astfel precum se descrie, va lăsa ca instanţele competente să se pronunţe, încetându-se până atunci orice lucrare administrativă, iar de lucrurile vor fi altfel, ne va raporta cu înapoierea reclamaţiunei.

p. Ministru,
Herişescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 119.]

145

Târgu-Jiu, 14 Mai 1876

Nr. 6163

Domnule Ministru,

In conformitate cu art. 140 din regulamentul călăraşilor, mandatele de înfăţişare, depunere şi arestare urmează să fie executate de acest corp.

In practică am observat Domnule Ministru, că acest serviciu, este foarte prejudiciabil, căci mai tot schimbul călăraşilor fiind absorbit cu executarea mandatelor la caz când aşi avea nevoe să dispun de garnizoana mea ar fi absolut imposibil; chiar în zilele acestea m'am putut convinge despre acest inconvenient, când a fost vorba ca să iau dispoziţiuni pentru prinderea vestitului bandit Maniţă care se zice a se afla în părţile Judeţului dinspre Vâlcea.

De altă parte călăraşii continu transportându-se dela un loc la altul în distanţe depărtate prin Judeţ, a făcut ca caii lor să devină cu totul improprii serviciului.

Subsemnatul, în dorinţa de a ameliora această stare de lucruri, am luat înţelegere cu Domnul Comandant al Batalionului de Dorobanţi, dacă nu ar

putea ca pe viitor executarea mandatelor să se facă prin primari şi concursul şefilor de garnizoane din comune, din partea căruia nu s'a obiectat că fiind reglementar o asemenea sarcină dată călăraşilor, nu ar putea-o transmite miliţianului.

In consecinţă, vă rog Domnule Ministru, dacă credeţi de cuvinţă, binevoiţi a lua dispoziţie ca să se facă o nouă regulare în chestiunea de care este vorba, căci Domnia Voastră, cunoaşteţi câte îndatoriri au asupra lor călăraşii ca să mai poată face şi pe aceea a executării mandatelor care este cu deosebire împovărătoare, pe lângă aceasta, îmi veţi permite a vă ruga să binevoiţi a lua dispoziţie ca să se oblige Dnul Comandant al Batalionului de Dorobanţi, să ia asupra sa posturile gardei de casierie şi spital care şi acestea se ţin de călăraşi şi din care cauză asemenea numărul oamenilor este împuţinat.

Binevoiţi, vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Director, T. M. Săulescu

Prefect, Ath. Moscuna

[Rezoluţie:] Să se răspundă că legile şi regulamentele în vigoare trebuesc executate fără a devia dela dânsele, una din principalele dorinţe a Guvernului actual. Cât pentru paza posturilor cu dorobanţi în loc de călăraşi aceasta priveşte pe serviciul militar unde trebue să se adreseze.

[Rezoluţie:] Copie după acest raport se va trimite Dlui Ministru de Războí şi se va cere opinia Dsale asupra ceeace ar urma să se facă într'acesta.

[Vernescu]

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 129.]

146

[Salcia, 15 Mai 1876][1]

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori domiciliaţi în comuna Salcia, din plasa Câmpul, Judeţul Mehedinţi, cu învoială în regulă, în conformitatea legii agricole suntem învoiţi cu Dl. Marinache Popescu arendaşul moşiei Vrată, pe partea de moşie a D-lui doctor Vergescu, învoiţi la 26 Februarie 1876. Acuma suntem scoşi cu plugurile din locurile care ni le-au dat, Domnul arendaş, stăvilându-ne, împiedicându-ne şi şicanându-ne pe când a început a trece timpul arăturilor şi semănăturilor, care este nădejdea noastră, lăsându-ne săraci şi muritori de foame.

Domnule Ministru, această străgânire şi şicanie ce ni-se face, ne devine dela un grec anume Marcu Papia, în unire cu Dl. Subprefect local care până astăzi ne-a făcut de am lăsat plugurile noastre pe brazdă şi ne-am dus la reşedinţa subprefecturei pentru ce nu ştiu şi care probează că Dl. Subprefect

---

[1]) Data înregistrării la Ministerul Agriculturii.

se interesează dela Dnul Marcu Papia, de origină grec, de timp ce nu se arată pentru ce suntem întotdeauna stânjeniţi pe drumuri, ducându-ne la reşedinţa Subprefecturei, în trei rânduri, lăsând plugurile pe brazdă, noi în număr de 50 locuitori încă. Am pierdut 150 pogoane arătură, existenţa noastră dintr'un an.

Domnule Ministru, ca cele ce sunteţi izvorul agriculturii şi părintele ţării, deaceea plecaţi alergăm la mila Dvoastră şi vă rugăm să binevoiţi a da un ordin mai sever, autorităţilor competente să putem fi îngăduiţi a ne face arătura, căci grecul în unire cu Dl. Subprefect ne şicanează grozav, care probează că Dl. Subprefect se interesează dela grec de timp ce ne şicanează fără nici o pricină binecuvântată.

Prea plecaţi:

Stoilă Gongoiu	Ilie Vlad	Radu Ion Moraru
Radu Pârvu Dinte	Ion Nică Puţilă	Ştefan Dumitru Moraru
Filip Stan Floricel	Mitran Stan Boeru	Marin Mitroi Spiridon
George Ochi Bou	Ghiţă Toma Chiser	Florea Meleancă
Ion Traşcă Rădoi	Pătru Bodea Leca	Mihail George Olea
Constantin Sgârdan	Badea Leca	Andrei George Olea
Florea Toma Chiser	Pătru Mitrache Grecu	Ion Oprea Păun
Ion Silhan	Ivan Ungureanu	Ion Nică Puţilă
Pârvu Meleancă	Marin Ungureanu	Marin Sârbu
Marin Toma Chiser	Ilie Ion Pădureanu	Ion Florea Sârbu
Dumitru Grecu	Dumitru Chiriţoiu	Badea Călin Neacşu
Stancu Grecu	Florea Mitrache Chiriţoiu	Stan Runcan
Mitrache Grecu	Marin Meleancă	Preda Mitrache Sava
Mitrache Guriţă	Preda Stan Moraru	Gheorghe Dumitraşcu Olea
George Guriţă	Stoian Tudor Moraru	Gheorghe Manea Tunsoiu
George Stan Balaure	Pătru Vlad Chiser	Stancu Sârbu
Ilie Florea		Stan Ilie Odor.

[Rezoluţie:] Fiind de domeniul administrativ, această petiţie se va înainta, în original, Dlui Ministru de Interne.

$\frac{19}{31}$ Mai 1870.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 213, f. 234.]

147

Slobozia, 17 Mai 1876

Intre Dl. Stefan R. Veron, arendaşul moşiei Slobozia din plasa Chahul Prut, Jud. Bolgrad şi între subscrişii locuitori (ai) aceeaşi comune s'a încheiat prezentul act de tocmeală agricolă prin care se hotărăşte chipul şi condiţiunile cu care Dnul Veron da locuitorilor, locuri de hrană şi păşune de vite pentru

un period de cinci ani, începând dela douăzeci şase Octombrie anul una mie optsute optzeci, sub condiţiunile următoare:

1. — Toţi locuitorii din comuna Slobozia subsemnaţi în acest act se obligă a lua toate locurile de care vor avea trebuinţa pentru cultură pe teritoriul acestei comune, ca Dl. Veron a o ţine arendată.

2. — Toţi locuitorii ce consimt la această învoială şi care vor avea mulţumire a lucra pământul în toată perioada arendăşiei şi în fiecare an vor declara suma fălciilor de pământ ce se angajează a cultiva prin o listă formată la Primăria locală, până la 10 Octombrie a fiecărui an şi care pământ va rămâne pe seama lor, obligatoriu a-l exploata, astfel că sau vor cultiva acel pământ sau nu, ei toţi şi fiecare în parte sunt obligaţi a răspunde Dlui Veron, dreptul său, după tocmeala următoare:

3.— Locurile se vor împărţi la locuitori, de către Dl. Veron sau împuterniciţii săi, prin tragere de sorţi, în diferite localităţi, potrivit cu cultura diferitelor feluri de produs.

4. — Ca dijmă pentru tot pământul ce jos iscăliţii locuitori primesc pe seama lor şi din care două părţi vor fi destinate pentru semănături de pâine albă şi o parte pentru păpuşoi; ei se îndatoresc a lucra în folosul Dl. Veron în deosebit lan un analog în proporţia următoare: pentru pâine albă din cinci una şi din păpuşoi din şase una, în alte cuvinte, primind un locuitor, pentru semănătura de pâine albă, patru fălci de pământ, va lucra în folosul D-lui Verona, asemenea pâine, o falcă (a cincea) asemenea şi pentru cultura de păpuşoi, primind fălci cinci, va lucra pentru Dl. Veron în aceeaşi pâine, o falcă (a şasea) şi această lucrare se va face după cum se explică mai jos:

5. — Analogul Dlui Arendaş Verona, se va lucra la locul însemnat de Dlui şi cu sămânţe Dsale — cultivarea se va face la vreme şi când Dlui va cere, fără a putea locuitorii a începe lucrarea pământului lor înainte de a termina lucrarea analogului Dl. Veron, cu deosebire că la secerişul pâinilor albe se vor face întâi Dl. Verona, clăele vor sta pe câmp până ce locuitorii vor termina şi secerişul lor, după care vor începe a căra mai înainte pâinea Dl. Veron şi pe urmă pe a lor.

Pentru pâinea albă a Dlui Veron, locuitorii se obligă a face arătura adâncă şi bună, a semâna potrivit şi peste tot cu sămânţe ce le va da Dl. Verona, a boroni şi grăpa bine îndată după semănare, a secera, a face snopii şi clăele bine, a le căra la arie şi a le face în şuri la locul cu Dl. Verona va însemna pe moşie, asemenea şi pentru cultura păpuşoiului, va face arătura cum s'a zis mai sus, vor potrivi sămânătura peste tot, vor grăpa, vor prăşi de două ori şi la timp vor culege rodul ce va da Dumnezeu, vor strânge, căra şi depune păpuşoiul la coşare curăţit, vor tăia hlujeni din care două părţi pentru noi locuitorii şi o parte pentru Dl. posesor, pe care transportându-i le vor face în şire la locul însemnat pe moşie ale Dumnealui, aceasta însă numai în arătura făcută Dsale.

Pentru aceste toate operaţiuni, locuitorii le vor îndeplini ca buni gospodari cu vitele, uneltele şi hrana lor.

6.— Pentru că vitele noastre vor păşuna tot pe această moşie, Dl. Veron va lăsa imaş îndeajuns, cât va socoti trebuincios, numărarea şi catagrafia vitelor se va face de Dl. posesor la Ianuarie a fiecărui an; locuitorii sunt obligaţi a-şi păşuna toate vitele pe moşia şi pentru aceasta să plătească erbărit după numărul vitelor, ce se va constata că posedă, socotit câte şapte lei noi pentru fiecare cap de vită mare şi câte un leu nou de fiecare oae iar mânzaţii, noatinele şi cârlani vor fi doi drept unul; aceşti bani se vor plăti Dlui Verona în fiecare an, jumătate la 23 Aprilie şi jumătate la 14 Septembrie

7. — Dacă locuitorii vor cumpăra în cursul anului orice vită, vor fi datori a o declara D-lui Arendaş, spre a se supune la plata erbăritului, analog cu timpul de aci înainte va păşuna până la finele anului şi după preţul unei vite stipulat mai sus, iar la caz când s'ar găsi că vreunul dintre locuitori a micşorat numărul vitelor sale, fără a arăta adevărul, acela va plăti ca amendă pentru această înşelăciune, câte patruzeci de franci, de fiecare vită dosită.

8. — Dacă vreunul din locuitori, nu va achita erbăritul la termenele fixate, acela va fi obligat a face Dlui Veron pentru banii ce îi rămâne dator, munci agricole pe preţurile următoare: şaisprezece lei noi falca de arat, 16 lei noi falca de secerat cu căratul la şuri şi treizeci lei noi, falca de prăşilă de două ori cu culesul şi căratul păpuşoiului la coşare, doi lei ziua cu carul şi un leu, cu mâinile.

9. — După ridicarea bucatelor, din tot pământul vor fi slobode a păşuna vitele locuitorilor, pe lângă vitele arandaşului pe toată întinderea moşiei afară de fâneţul ţelină.

10. — Nu sunt liberi locuitorii a păşuna vitele nici într'un timp al anului dela 15 Februarie până la 15 August, pe ţelina care va fi rezervată pentru fâneţe şi care fâneţ locuitorii care vor avea nevoie a cosi şi care se vor înscrie prin o anume listă la începutul lui April formată, a fiecărui an, răspunzând dijmă Dlui posesor, din patru clăi una şi aceasta adusă la şura unde va destina posesorul pe moşie.

11. — Pentru paza holdelor locuitorilor, Dl. Arendaş Veron, este dator a-şi angaja păzitori spre a le feri de stricăciunea vitelor, iar locuitorii se obligă, drept jitărit, a răspunde Dlui Verona două baniţe păpuşoi sau patru ştiuleţi (ciocani) două baniţe grâu, două de orz, de fiecare plug, după cum locuitorii vor însembrăluiţi la arat, aceasta va fi obligatoriu în fiecare an.

12. — In caz de neurmare, abatere sau călcarea condiţiunilor de faţă, locuitorii vor fi supuşi răspunderii, după legea de tocmeli agricole şi legea Poliţiei rurale.

Pentru care sfârşit s'a încheeat acest act semnat de ambele părţi, rugându-se şi Primăria locală a-l legaliza după forme.

[Urmează semnăturile locuitorilor].

România
Primăria Comunei Slobozia

Copia prezentă, fiind întocmai cu originalul se certifică de noi, iar taxa legalizării s'a perceput conform legii.

p. primar,
D. Moise

1876 Mai 17
Nr. 253

Scriitor, Baldovici

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029 f. 144; f. 155.]

148

Câşliţa, 18 Mai 1876

Delegaţie

Subsemnaţii, locuitori din comuna Châşliţa plasa Chahul Prut, Judeţul Bolgrad, împuternicim pe conlocuitorul nostru, Vasile Bâtlan, a merge la reşedinţa capitalei Bucureşti şi a supune cunoştiinţei Dlui Ministru, că Dl. Arendaş, [al] acestei moşii s'a depărtat a respecta condiţiunile tocmelilor Agricole, încheiate cu locuitorii punându-ne altele nouă şi prin aceasta aduce locuitorilor neînţelegeri şi pagube destul de mari, pentru care dăm prezenta delegaţiune subscrisă de noi şi se va lua de persoanele delegate.

1876 Mai în 18 zile

Vasile Bâtlan
+ Ioan Mitu Enciu
+ Constantin Anton
+ Constantin Nedelcu
+ Gheorghe Ciobanu
+ Stan Matei
+ Toader Chiperi
+ Radu Caş
+ Chiriac Ştiucă
+ Gheorghe Vancea
+ Anton Gh. Enciu
+ Enache Vancea
+ Niculae Chiriţă
+ Mitan Şchiopu
+ Neacşu Cârlionţa
+ Tudoriţea Valache
+ Niculae Munteanu
+ Enache M. Schiopu
+ Oncea I. Encea
+ Encea Nedelcu
+ Dumitru Bâtlan
+ Vancea Mari Costea
+ Enache Cala
+ Gheorghe T. Enciu
+ Theodor Serban
+ Ioan Trifan
+ Culea Chiriţă
+ Cristache Ciobanu
+ Luca Mari
+ Tudorache Pot-Serban
+ Coman Sasu
+ Radu Marin
+ Vasile Marin
+ Dănilă Crivăţ
+ Gheorghe Panait
+ Vasile Chiper
+ Ioan Groza
+ Ioniţă Chiper
+ Niculae Bâtlan
+ Enache T. Cherade
+ Stan Stănilă
+ Gheorghiţă Chiperi
+ Milea Bârlan
+ Tudorache Mari
+ Niculae Brânză
+ Ioan Chiriţă
+ Niculae Stănilă
+ Tudorache Chiperi
+ Vasile Nedelcu
+ Marcu Mari
+ Dimitrie Anton

+ Neagu Sârbu	+ Enache Chiriță	+ Tănase Spătaru
+ Toader Brânză	+ Gheorghe Niculae	+ Ioan Stănilă
+ Toader Groza	+ Iordache Marin	+ Ion Enciu
+ Mitu Cașu	+ Petru Enciu	+ Gheorghe Enciu
+ Constantin Serban	+ Ștefan Nedelcu	+ Niculae Enciu
+ Grigore Cașu	+ Cost. Colcea	

România
Primăria Comunei Châșlița

Semnăturile de mai sus, fiind adevărate prin punerea degetelor se certifică îndeplinindu-se taxa cuvenită, pentru legalizare conform legei.

1876 Mai în 18 — Primar,
Nr. 184 — Gh. Moraru

Scriitor, Berbec

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 146, f. 153.]

149

Bolgrad, 19 Mai 1876

Plec urgent la comuna rurală Slobozia departe trei poște de resedință spre restabilirea ordinei turburate, după cum astă noapte mi-a telegrafiat primarul prin stațiunea Reni, că este rebeliune cu amenințare de omor contra sa și arendașului terenului locuitorilor împroprietăriți care nu vor să le cunoască nici să respecte condițiunile contractului făcut sub administrația predecesorului meu.

Am primit reclamațiuni dela mai multe comune asupra arendării terenului locuitorilor făcute de autorități care fiind contracte nefrauduloase și contrarii interesului locuitorilor fiind în condițiuni oneroase nereservându-le nici cum locuri necesare pentru arături și vin nici stipulând măcar învoelile de exploatare cu dijmă cu asentimentul locuitorilor în fine complicațiuni grave multe, mai în toate comunele comise de funcționarii administrativi și comunali în genere corupți.

Vă rog respectos considerați dificultățile și să aprobați urgent subprefecții recomandați cu telegrama 5053 și 5102 sau desemnați Dvs. persoanele care merită și numiți în posturile vacante de subprefecți la arondismentele Ismail și Domeni, spre a-mi da concursul în constatarea abuzurilor enorme și reprimarea legală a autorilor, căci negăsind aici pe alții demni a vă recomanda și asupra răspunderei pentru funcționari inapți sau perfecți și cu antecedente odioase.

Primiți respectele mele

Prefect, Iacovachi

[Rezoluție:] Indată după înapoierea Dvs. D-le Prefect să-mi raportați în detaliu, despre ancheta făcută de Dvs. și despre măsurile luate pentru îndreptare și liniștea locuitorilor.
Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 131, 132. Telegramă.]

150

[Salcia, 19 Mai 1876] [1])

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori din comuna Salcia, plasa Câmpului, Judeţul Mebedinţi, cu învoială în regulă în conformitatea legii agricole, suntem învoiţi cu Dnul Marinache Popescu, arendaşul Moşiei Vatra, partea de moşie a Dl. Colonel Doctor Vergescu, învoiţi dela 26 Februarie 1876; acum suntem scoşi şi goniţi cu plugurile din locurile ce ni le-a dat Dnul Arendaş. Ne izgoneşte Dl. Marcu Papia de ginţă grec, în unire cu Dl. Subprefect al acestei plăşi.

Domnule Ministru, aceste şicane ce ni-se fac asupra sărăciei noastre cunoaştem că ne vin dela Dl. Subprefect al acestei plăşi în unire cu suszisul grec. Ne-a şicanat, ne şicanează, ne străgâneşte şi ne-a străgânit până când am perdut tot. Am rămas fără de muncă, fără de semănături de primăvară, fără să ne spună ce are cu noi şi ce cere dela noi. Dl. Subprefect şi grecul numai ne ridică şi ne-a ridicat de trei ori până astăzi ducându-ne cu duiumu la reşedinţa Subprefecturii din care cauză cunoaştem o pagubă de 150 pogoane ce ne-au rămas nearate; pentru ce nu ştiu suferim acestea din partea Dlui Subprefect.

Domnule Ministru, vedeţi cum ne şicanează Administraţia şi Justiţia de aceea până ne-au adus într'o stare cu totul deplorabilă. Urmând întocmai ca în timpii de la 1800 şi 1813 cu noi. Ceeace nu credeam tocmai în timpii de faţă, când ne bucurăm de noua constituţie.

Domnule ministru până când mai este puţin timp de semănătură şi ca să nu rămânem fără muncă, muritori de foame, vă rugăm să ordonaţi unde se cuvine cele legale căci, noi deşi am reclamat, dar Dl. Subprefect nimic nu ne-a luat în consideraţie, ceeace dă înţeles că s'a interesat dela grec.

Prea plecaţi:

Stoila Gongoi	Ilie Florea	Ion Traşcă Rădoi
Radu Pârvu Dinte	Ion Nicache	Constantin Sgârdan
Florea Stan Floricel	Mitrache Stanciu	Florea Toma Chiser
George Ocbi Bou	Ghiţă Toma Chiser	Ion Şilhan
Pârvu Meleancă	Petrea Badea Leca	Dumitru Mitrache Grecu
Marin Toma Chiser	Mitrache Guriţă	Florea Mitrache Chiriţoi
Dumitru Grecu	Badea Leca	Marin Meleancă
Stancu Grecu	Petre Mitrache Grecu	Preda Stefan Moraru
Mitrache Grecu	Iovan Ungureanu	Stoian Tudor Moraru
Stefan Guriţă	Marin Ungureanu	Petre Vlad Chiser
George Stan Balaure	Ilie Ion Pădureanu	Radu Ion Moraru

[1]) Data înregistrării la Ministerul de Interne.

Ştefan Dumitru Moraru	Stan Florea Sârbu	George Dumitraşcu
Marin Mitrache Spiridon	Ion Florea Sârbu	George Manea Tunsoiu
Florea Meleancă	Badea Călin Neacşu	Stancu Sârbu
Andrei George Leca	Stan Ruican	Stan Ilie Odor [1]
Ion Oprea Păun	Radu Ilie Cebuc	
Ion Nică Puţilă	Preda Mihai Sava	

[Rezoluţie:] Domnul Prefect de Mehedinţi se va informa de aceste reclamaţii şi va face ca reclamanţii să găsească un sprijin legal în Dsa.

p. Ministru,
Merişescu

prim. 24/5—76.

Actualul subprefect de plasă să meargă de urgenţă în faţa locului şi să facă cele de cuvinţă conform legii spre satisfacţia locuitorilor, raportând şi prefecturei de rezultat.

M. I.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 214 şi 233.]

151

Bucureşti, 20 Mai 1876

Domnule Ministru,

Primindu se la acest Minister alăturata, în original petiţie, înregistrată la Nr. 774, din partea locuitorilor comunei Salcia din jud. Mehedinţi, prin care se plâng contra Subprefectului plăşii Câmpului şi a arendaşului Marinache Popescu, străgănirile ce le provoacă în lucrările lor agricole, am onoare a vă transmite în original această petiţie ca una ce priveşte acel onor. Minister spre a regula cele ce veţi găsi cu cale.

Şeful Diviziei,
C. Olănescu

p. Ministru,
A, T...

[Rezoluţie:] Se va transmite prefectului de Mehedinţi suplica anexată şi să se ceară a da relatare.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 124.]

152

[Craiova,] 23 Mai 1876

Domnule Ministru,

In conflictul ce s'a ivit între arendaşul moşiei Galicea-Mare şi o sută patruzeci şi şapte locuitori pentru arătura pogoanelor în dijmă, după actul de învoială, am constatat din relaţia şi actele ce mi-a înaintat Dl. Sub-Prefect al plăşii Câmpul, pe lângă raportul Nr. 4643, că Consiliul Comunei Galicea Mare la

[1] Vezi şi doc. 146.

3 Aprilie anul 1875 a făcut legalizarea actului de învoială, depus de arendaş în cuprinderea aceasta:

« Conform Procesului dresat de noi la 3 Aprilie curent precum şi declaraţiunea locuitorilor aflaţi în această comună, subscrişi şi nesubscrişi, legalizăm această învoială conform legii agricole spre urmare întocmai ».

Invoiala este subscrisă numai de două sute oameni şi arendaşul a pretins a urma şi alţi două sute şaptezeci şi trei subscrişi.

La 25 Aprilie anul curent, consiliul pronunţă o încheere prin care decide executarea tuturor locuitorilor iscăliţi şi o pune în aplicare.

Rezultă dar că Consiliul comunal a făcut legalizarea în contra dispoziţiilor art. 11 din legea tocmelilor agricole care exige iscăliturile părţilor contractate spre a putea la trebuinţă să uzeze de art. 20 din lege şi că a pronunţat hotărîre asupra unor persoane străine de acea învoială, pe cât timp nu se văd iscălite într'ânsa şi prin urmare prin aceasta a comis un exces de putere şi o depărtare dela atribuţiunile sale.

In vederea acestora pe deoparte am dispus *darea în judecată a acestui Consiliu Comunal*, iar *pe de alta am onoare a vă ruga, Dl. Ministru, să binevoiţi a aproba dizolvarea lui şi convocarea colegiului electoral*, în termenul legal, *spre a proceda la o nouă alegere.*

Aceasta este chestiunea, din telegrama Domniei Voastre Nr. 6839, provocată de reclamaţia lui Ilie Predoi, unul din locuitori, a cărui alegaţie că s'ar executa cu 60 dorobanţi, este neexactă, căci după încredinţarea Dlui Sub Prefect, deşi trimisese, după cererea primarului zece Dorobanţi însă n'au stat decât două zile şi au plecat, fiind timpul ploios.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea înaltei stime şi a consideraţiunii ce vă conserv.

Director, Prefect,
P. Sărăianu Jean Titulescu

[Rezoluţie:] Se va comunica în copie la Div. II Comunală şi să se roage a înainta lucrările cuvenite pe cât se atinge de dizolvarea acelui Consiliu şi alegerea altuia, lucrări care fac subiectul principal al acestui raport.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm,, dos. Nr 5029, f. 136 şi 162.]

153

[Bucureşti,] 23 Mai 1876

Domnule Ministru,

Conform art. 117 din Regulamentul Călăraşilor, publicat în Monit. Ost. No. 29 din 875, am onoare a raporta că după cererea Dlui Prefect al Judeţului Ilfov, am concentrat peste rând 24 călăraşi care împreună cu Dl. Sublocotenent Oprişan, Dnul Prefect de Ilfov şi un Domn Procuror, am pornit la comuna

Vârteju din plasa Sabar unde s'a ivit desordine din partea locuitorilor. Rezultatul îl voi comunica în urmă.

Binevoiţi, vă rog, Dle Ministru, a primi încredinţarea prea distinsei mele consideraţiuni şi stime ce vă păstrez.

Comand. Escadronului,
Căpitan D. Şuba

[Rezoluţie:] Spre ştiinţă.

Herişescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5027, f. 134.]

154

[Bucureşti,] 25 Mai 1876

Nr. 8282

Spre răspuns la telegrama Nr. 5896 vă invit a-mi supune un memoriu detaliat de cursul lucrărilor de la comuna Slobozia adică dacă locuitorii au arendat înşeşi de-adreptul pământurile pe care au fost împroprietăriţi sau numai primarul cu consimţământul său fără consimţământul locuitorilor. Care a fost atitudinea administraţiei în această chestiune şi în fine a orice alte detalii ce ar mai fi spre a face istoricul complect şi veţi supune totdeodată dosarul ce se va fi aflând format în Prefectură, în această cauză.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 136. Conceptul telegramei.]

155

[Bucureşti,] 26 Mai 1876 *)

Domule Ministru,

Am onoare a aduce la cunoştinţă D-stră următoarele fapte petrecute în comuna Vârtejul, plasa Sabarul, acest judeţ în care îmi am domiciliul.

Sâmbătă 22 curent, la orele $8,^{1}/_{2}$ seara, locuitorii satelor Nefliu, Chirca şi Vârteju, adunându-se la localul Primăriei siliră sub ameninţări pe Primar şi pe Notar să le predea concelaria şi localul Primăriei, declarându-i destituiţi şi instalând din propria lor autoritate ca primar pe unul din Consilieri, anume Dimitrie Olarul din cătunul Cornetul.

Primarul neisbutind cu toate silinţele sale, a restabili ordinea într'un mod paşnic aleargă la Subprefect, unde în lipsa Subprefectului, ajutorul nu numai că nu luă nici o măsură spre a preveni cel puţin pe superiorii săi, dar încă refuză chiar de a primi raportul Primarului pe care acesta fu obligat a-l aduce dimineaţa la Prefectură.

---

*) Data înregistrării.

In ziua de 23 Duminică dimineaţa aducându-se miliţieni la exerciţiu, se convoacă tot satul ridicându-se toţi locuitorii sub ameninţări de bătăi pentru cei care nu voiau să urmeaze şi se porniră toate satele şi cătunele din comună la Copăceni unde se ziceau chemaţi de proprietar.

D-tră, Domnule Ministru, urmează să cunoaşteţi deja prin ce instigaţiuni şi sub ce ademeniri s'au adunat locuitorii diferitelor comune din plasa Sabarului la Copăceni.

Subsemnata pot afirma din parte-mi că în statul unde îmi am proprietatea, ţăranii se află de câtva timp sub influenţa unei propagande active, făgăduindu-li-se abolirea monopolului şi a licenţelor, deslegarea de toate îndatoririle contractate prin învoeli, către proprietari, reducerea impozitelor, desfiinţarea chiar a serviciului caraulelor şi altele asemenea.

Centrul acestor agitaţiuni este în comuna Copăceni de unde pornesc neîncetat emisari însărcinaţi a răspândi printre ţărani felurite instigaţiuni periculoase pentru ordinea publică şi vătămătoare chiar lor.

In comuna Vârtejul vă pot cita ca asemenea emisari pe numiţii: Vasile Tudor din cătunul Chirca şi Dumitru Mihai din satul Vârteju; acesta din urmă, după ce a fost în mai multe rânduri supus la pedepse criminale are şi astăzi pe fiul său închis pentru omor săvârşit în pădurea Vârteju şi descoperit de primar după cum s'a constatat apoi de D. Procuror Vlădoianu.

Domnule Ministru, subsemnata locuesc de şaisprezece ani în comuna Vârteju, ocupându-mă însumi de exploatarea proprietăţii mele şi trăind întotdeauna şi în cea mai perfectă înţelegere cu locuitorii şi în cea mai desăvârşită linişte. Din cauza acestor ultime evenimente însă, sunt nevoită pentru întâia oară a mă adresa la D-stră şi a vă cere să avizaţi la măsuri ce veţi crede mai nemerite, spre a mă putea reîntoarce la ocupaţiunile mele cu o deplină siguranţă şi odihnă.

Dispoziţiunile luate la faţa locului am regretul a constata nu mi se par de natura a mă încuraja de a reintra în domiciliul meu şi aceasta urmează să adaug nu de teama locuitorilor din satul Vârteju ci de teama neincetatelor instigaţiuni cu care pot fi din nou amăgiţi.

Astfel cu toate că D. Prefect a pus cele mai lăudabile silinţe spre a împăciui şi a linişti pe toată lumea, atitudinea D-lui Subprefect însă nu a fost câtuşi de puţin asigurătoare pentru mine, căci în sensul D-sale găsea că nu putea strica voia locuitorilor mai cu seamă în timpul alegerilor; ba încă în seara chiar de Duminică a suprimat serviciul patrulelor de miliţieni,

De asemenea, D-l Procuror, în loc de a proceda la o cercetare serioasă a faptelor întâmplate, pentru care scop cred că a şi venit, s'a ocupat numai de a face ancheta Primarului şi Notarului destituiţi de locuitori şi nici n'a dat ochi cu instigatorii desordinilor.

In scurt, Domnule Ministru, în faţa unui act de rebeliune caracterizat prin răsturnarea autorităţilor constituite în faţa instigaţiunilor periculoase, sub

influenţa cărora se află necontenit locuitorii plăşii Sabarul, rezultatul demersurilor autorităţilor respective a fost de a consacra toate aceste fapte prin revocarea Primarului şi a Notarului şi prin înlăturarea oricărei cercetări Judecătoreşti.

Sunt convinsă Domnule Ministru, că D-tră veţi judeca ca şi mine că în modul acesta nu se poate decât încuraja repetarea unor asemenea împrejurări, care pot lua proporţii mai mari şi care pot astfel expune la voia întâmplării nu numai averea noastră, dar încă siguranţa noastră personală.

Binevoiţi vă rog D-le Ministru a primi încredinţarea distinsei mele consideraţiuni.

M. Manu

[Rezoluţie:] Această petiţie se va înainta în copie atât Ministrului Justiţiei cât şi Prefectului de Ilfov, invitându-se fiecare în latura atribuţiunilor sale să ia măsurile cele mai eficace ca ordinea publică să fie cu desăvârşire restabilită. ca instigatorii de care se vorbeşte în petiţie, de vor exista, să fie trimişi înaintea justiţiei şi în fine ca acei ce şi-au permis să desfiinţeze cu putere dela sine autorităţile comunale menţionate şi să instaleze altele să fie imediat supuşi instrucţiunei şi daţi judecăţii, dacă faptele relatate vor fi exacte.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 148, 181.]

156

Bucureşti, 27 Mai 1876

Nr. 8413

Domnule Ministru,

Am onoare a vă comunica, în copie, petiţia primită dela Dna M. Mano în privinţa faptelor comise de locuitorii din satele Nefliu, Chirca şi Vârteju din Judeţul Ilfov şi vă rog D-le Ministru, să binevoiţi a lua şi D-stră măsurile ce privesc pe acel Onor Minister, ca ordinea publică să fie cu desăvârşire restabilită, ca instigatorii de care se vorbeşte în petiţie, de vor exista, să fie trimişi înaintea justiţiei şi în fine ca acei ce şi-au permis să desfiinţeze cu putere dela sine autorităţile comunale, menţionate în petiţie şi să instaleze altele să fie imediat supuşi instrucţiunei şi daţi judecăţei.

Primiţi, D-le Ministru, încredinţarea prea distinsei mele consideraţiuni.

Şeful Diviziei, Ministru,...

Măldărăscu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007 p. 149.]

157

Bucureşti, 27 Mai 1876

Nr. 8429

Domnule Prefect,

Vă înaintez pe lângă aceasta, în copie, petiţia primită dela D-na M. Manu în privinţa faptelor săvârşite de locuitorii din satele Nefliu, Chirca şi Vâr-

teju din acel județ, și vă învit ca în limitele atribuțiunilor D-stră să luați măsurile cele mai eficace, ca ordinea publică să fie cu desăvârșire restabilită, ca instigatorii de care se vorbește în petiție, de vor exista, să fie trimiși înaintea justiției ca și aceia ce și-au permis să desființeze cu putere dela sine autoritățile comunale menționate și să instaleze altele, îi va înlocui.

Totdeodată vă fac cunoscut că am comunicat cazul și D-lui Ministru de Justiție.

Primiți, D-le Prefect, asigurarea considerații mele.

Ministru,...

Șeful Diviziei,
Măldărescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 150.]

158

București, 29 Mai 1876

Domnule Ministru,

Asupra celor conținute în ordinul D-stră Nr. 8429, am onoare a vă răspunde că subsemnatul informându-se în ziua de 23 Mai curent despre faptul întâmplat la Comuna Vârteju, plasa Sabarul, imediat am fost în acea comună împreună cu delegatul Parchetului, D-l Procuror Fortunatu, care a rămas să facă anchetă și să înainteze pe culpabili justiției. Totdeodată am luat măsuri prin D-l Subprefect respectiv ca pe viitor să se preîntâmpine asemenea incidente. Acum chiar, D-nule Ministru, i-am dat ordin spre a fi cu cea mai strictă priveghere ca instigatorii ce ar descoperi să-i înainteze Parchetului.

Primarul din acea comună s'a revocat pentru motivele din raportul Nr. 6862. Cât însă despre suprimarea serviciului patrulelor de milițieni ce se făceau în comuna, am onoare a vă alătura copie după raportul Nr. 4383, ce am primit din partea D-lui Subprefect respectiv, din care vă veți putea informa că această dispozițiune nu este provocată din partea autorității administrative și pentru care, vă rog cu tot respectul ca să binevoiți a interveni pe lângă D-l Ministru de Război, căci din această nouă măsură, serviciul poate să sufere.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele stime și considerațiuni.

p. Director, Georgescu

Prefect, I. Radian

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 151.]

159

[Bucureşti,] 1 Iunie 1876 [1])
Nr. 796

Domnule Ministru,

D-l Prim Procuror al Tribunalului Ilfov, prin adresa de astăzi, fără N-o arată că eri în comuna Străini — Dobreni din plasa Sabar, locuitorii au gonit pe D-l Primar din comună. Cerând nu număr de 30 călăraşi care împreună cu D-l Jude Instructor Ştefănescu să meargă la faţa locului pentru menţinerea ordinei; subsemnatul conform art. 117 din regulamentul Călăraşilor, am onoare a raporta că am concentrat numărul cerut şi sub comanda D-lui Sublocotenent Oprişan a pornit la localitate pentru cauza expusă.

Binevoiţi vă rog, D-le Ministru, a primi încredinţarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Comandant Escadron,
M. Calomfirescu

[Rezoluţie:] Spre ştiinţă

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 153.]

160

Roman, 9 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am avut ocazia a vedea, că unii din proprietari şi arendaşi de moşii, care au *încheiat angajamente de muncă agricole* cu locuitorii pe termen de cinci ani, maximum permis de lege, în timpul exerciţiului acelui contract, voesc a încheea noi contracte cu locuitorii, câte pe unul sau mai mulţi ani, care să se execute după expirarea vechiului contract, astfel că locuitorii sunt totdeauna angajaţi, tot câte pe cinci ani.

După cum vă este cunoscut, Domnule Ministru, preţul muncii urcându-se pe fiecare an, noile angajamente pentru munci ce au a se face peste cinci ani, ar avea de rezultat a deprecia munca sătenilor şi a le angaja braţele cu preţurile de astăzi, pentru un timp când acea muncă poate să fie mult mai scumpă.

Locuitori neprevăzuţi şi nevoiaşi angajează cu mare facilitate viitorul lor; guvernul, însă, trebue să aibă asupră-le o priveghere pot zice tutelară; altfel viitorul lor este compromis.

Legea agricolă însă nu prevede nicio prohibiţiune la legalizarea menţionatelor contracte. Eu, deşi aşi fi dispus a da ordine să nu se legalizeze noi contracte până la expirarea celor vechi, totuşi, pe deoparte, văzând că nu pot întemeea atare ordin pe o dispoziţie specială a legei, iar pe de alta că această

[1]) Data înregistrării.

dispoziţiune ar nemulţumi pe o mare parte din proprietari şi arendaşi şi ar împiedica poate chiar încasarea dărilor, căci mulţi din locuitori angajează munca lor, pentru acest sfârşit.

Mă refer la Domnia Voastră, rugându-vă să binevoiţi a-mi spune dacă sunteţi şi Domnia Voastră de părere că pot da asemenea ordine, mai înainte ca legea de munci agricole să fie modificată, astfel că viitorul muncilor agricole să fie înconjurat de mai multe garanţii, sau că trebue să aştept modificarea acestei legi, prin adunările respective, ceeace cred că va face obiectul uneia din cele dintâi preocupări ale Domniei Voastre, îndată ce corpurile Legiuitoare vor fi convocate.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Director, Prefect,
M. Georgescu Ciupercescu

[Rezoluţie:] Restricţiunea propusă de Dl. Prefect, nu se poate încuviinţa nefiind prevăzută de lege.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 190.]

161

Calafat, 13 Iunie 1876

In comuna Galicea Mare unde mă aflu arendaş sunt 540 locuitori care şi anul trecut şi cel curent au avut semănături în moşie, au păscut cu vitele 1.200 pogoane islaz, dat de mine, în urma învoelii ce am făcut cu dânşii, anul trecut 1875; 202 locuitori iscăliţi în zisa învoială, iar restul neiscăliţi, în fapt s'a executat şi de unii şi de alţii, anul curent celelalte obligaţiuni dintr'ânsa; pentru munca de primăvară s'a executat asemenea de toţi iar arătura dijmei la deosebită tarla, 140 locuitori, n'au voit să facă, dintre care 76 locuitori iscăliţi, contra cărora, conform legii tocmelilor agricole am reclamat consiliului comunal, cerând executarea lor.

Acesta pronunţându-se, după judecarea chestiunei şi în consideraţiune că zişii locuitori neiscăliţi sunt deja cu semănăturile şi păşunarea vitelor în moşie, prin încheerea sa, cu dreptul de apel, i-a obligat şi pe cei neiscăliţi să lucreze ca şi cei iscăliţi, contra căruia nu s'a făcut nici un apel. Cerând, în fine, ajutor de dorobanţi, necesari pentru executarea lor şi drept răspuns cărei cerere de a li se trimite dorobanţii pretinşi, Dl. Prefect trecând peste încheerile definitive ale consiliului comunal, a refuzat, ordonându-le a le face simpla execuţie şi aceasta numai locuitorilor iscăliţi în învoială, astfel că astăzi în urma zisului ordin şi ceilalţi deşi au semănături în moşie, păşunează vitele, s'au bucurat şi se bucură de toate drepturile învoelilor, dar nu voesc a face nici praşila porumbului pe care l-au arat chiar dânşii fără nici o executare, nici transporturi

şi în fine nimic, nemai ţânând cont de îndatoririle ce prin zisa învoială şi încheere au către mine, profitându-se numai dânşii de avantajele ei, iar eu nici decum aşa că unde eram în înţelegere cu 14 locuitori, azi sunt cu toată comuna.

Protestez dar, Dle Ministru, şi vă rog respectos cereţi urgent de la Dl. Prefect raportul şi Procesul Verbal al Dl. Sub Prefect al plasei Câmpul de Dolj relativ la arăturile dijmei, la tarla, pe care observându-le să puneţi la cale facerea cuvenitei îndreptări de a se menţine şi executa încheerile consiliului, făcute în puterea legei şi rămasă definitivă vis-à-vis de locuitorii subscrişi şi nesubscrişi în menţionata învoială existentă între mine şi dânşii, recunoscută în drept şi cu fapta prin a ei aplicare.

Cu atât mai mult că am şi 220 pogoane de grău, aproape de secerat, de care nu sunt sigur, că le voi aduna în poziţiunea în care sunt alungat astăzi.

Sper dar, Dle Ministru, bazat pe conştiinţa Dvs. că nu veţi lăsa averile noastre pradă în mâinile locuitorilor, celor îndărătnici nărăviţi nemai având în ţara noastră, altă îndustrie, decât agricultura pământului care trebueşte îngrijită şi garantată.

Devotat,
Amza Protopopescu

[Rezoluţie:] Să se comunice prin telegraf Prefectului care ne va raporta îndată împreună cu toate lucrările acestei afaceri şi va avea în vedere că în afaceri de asemenea natură administrativ avem de îndeplinit hotărîrile date de autorităţile competente.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 172, 173, 174, 175: Telegramă.]

162

Caracal, 15 Iunie 1876

Nr. 6612

Domnule Ministru,

De câteva zile observ că serviciul administrativ suferă din lipsă de călăraşi şi căutând a mă încredinţa de împrejurări, am constatat că aceasta provine dela măsura adoptată prin Decizia Ministerială cu No. 22, înserată în Monitorul Oastei nr. 15 prin care s'a redus schimbul de 70 oameni la 40 şi făcându-se din patru schimburi şapte.

Subsemnatul, având în privire că, în prezent, când este venit timpul a trei chestiuni importante, administrative:

Implinirile fiscale, munca agricolă şi distrugerea culturii de tutun ilicită, de prin comunele rurale şi fiindcă tot acum din partea Dlui Subprefect de Ocol s'a primit raportul Nr. 4619 arătând imposibilitatea ce încearcă în executarea împlinirilor şi îndeplinirea celorlalte atribuţiuni din lipsa mijloacelor de execuţiune, aceste reduceri ar putea da loc la multe neajunsuri.

Vă rog cu respect, Domnule Ministru, să binevoiţi a interveni către Domnul Ministru de Război să revină asupra citatei deciziuni lăsând efectivul de sol-

daţi din trecut, căci altfel serviciul administrativ este expus a suferi simţitor. In tot cazul veţi binevoi a n. da deslegare dacă cel puţin putem uza de concentrări la cazuri de necesitate cu plată de diurnă în contul vinovaţilor.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Prefect,
G. Protopopescu

[Menţiune:] Lucrarea la Nr. 4687.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 216.]

163

Bacău, 16 Iunie 1876

Cu acte legale am cumpărat dela Dl. Teodor Brăescu, munci agricole pe mai mulţi ani împreună cu moşia Viforenii, din com. Ungureni, Judeţul Bacău. Locuitorii obligaţi nu se supun la munci. Delegaţi şi vătăşii comunei executării muncilor au fost şi sunt ameninţaţi cu muchia sapei. Autorităţile superioare sunt calme, cauză ce face a se pierde recoltele şi ameninţă averile. Rog luaţi măsuri grabnice a linişti spiritele şi interesele agriculturii noastre supunând pe debitori la legi şi la obligaţiuni; cea mai mică întârziere va produce daune imense.

Alecu Drăghici

[Rezoluţie:] Să se comunice Dlui Prefect, cum având în vedere legea tocmelilor agricole iar pe de alta plângerea aceasta nu s'a respectat.

In tot cazul va face în prezenţa comitetului agricol să se execute încheerile autorităţilor competente.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 188. Telegramă]

164

[Craiova, 19 Iunie 1876] [1]

Domnule Ministru,

La telegrama Domniei Voastre Nr. 9751[2]), am onoare a răspunde că am cerut prin subprefect copii, după lucrările relative la plângerile Dlui Amza Protopopescu, şi primindu-le le voi înainta îndată, căci actele ce aveam la Subprefectură până în momentul dizolvărei Consiliului Comunei Galicea Mare, dela 23 Mai, s'au înaintat Parchetului spre a dispune darea în judecată a Consiliului comunal, care a pronunţat hotărîri contra oamenilor neînvoiţi şi despre care tratează raportul Nr. 8910[3]).

---

[1]) Data înregistrării la Min. de Int.

[2]) Conformă rezoluţiei Ministerului pe Telegrama lui Amza Protopopescu înreg. la 14 Iunie. Min. Int., Div. dos. 5029, f. 172.

[3]) Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 136; vezi mai sus, Nr. 206.

Dl. Amza Protopopescu va avea tot concursul autorităţii administrative în cazul când cererea sa va fi fondată. Pentru moment, Dl. Ministru neavând nicio plângere dela Domnia Sa, în formă şi necunoscând pentruce oamenii se împotrivesc a prăşi porumbul, nu pot răspunde; voi cerceta împrejurările în persoană căci sunt decis a merge în curând în faţa locului spre a mă convinge de adevăr şi *vă voi raporta.*

Mă mir însă de protestarea ce face Dl. arendaş că nu se execută hotărârile Consiliului comunal pentru prăşit, căci nefiind autoritate comunală, nu ştiu cine a putut să le pronunţe.

Cu toate acestea am repetat Subprefectului ordinele anterioare, ca să dea Dlui arendaş tot concursul legal pentru oamenii învoiţi în a face datoria şi în caz de îndărătnicire să ne avizeze spre a uza de măsurile prevăzute de lege.

Cât pentru modul de a executa în viitor hotărârile Consiliului Comunal, relative la învoeli, vă asigur Dle Ministru că cunosc legea şi nu voi da ocazie nimănui a se plânge, dacă cererea va fi fondată.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea înaltei stime şi a consideraţiunii ce vă conserv.

Director, P. Sărăcanu

Prefect, Jean Titulescu

[Rezoluţie:] Să se aştepte raportul ce promite.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 195.]

165

[Botoşani,] 19 Iunie 1876
Nr. 5274

Domnule Ministru,

Prin ordinul Nr. 20.207 din anul expirat, acel onorabil Minister, voind a lua informaţiune despre modul cum se face serviciul administrativ cu călăraşi, precum şi lipsurile şi neajunsurile ce sunt — a cerut acestei Prefecturi a-i arăta câte posturi are Judeţul să se ţină de călăraşi, câţi călăraşi se dau de fiecare post şi de câţi ar fi nevoe.

La 27 Ianuarie anul curent, Prefectura dând asemenea relaţiuni, a prezentat cu raportul No. 679 un tablou întocmit în unire cu comandantul escadronului de călăraşi, tablou în care a fost prevăzut numărul de călăraşi strict necesar, pentru ca serviciul administrativ să poată fi făcut cum trebue şi nu în mod iluzoriu, ţinând totdeodată seama de trebuinţele şi nevoile acelui corp.

Comandantul Escadronului prin adresa sa nr. 292, referindu-se la decizia Ministerului de Război Nr. 22 din Monitorul Oastei No. 15 anul curent, îmi comunică că afară de serviciul plăşilor şi Ordonanţele Prefectului, pentru toate celelalte servicii ordinare şi extraordinare ale Prefecturei excortă de Diligenţă,

excortă de arestaţi şi orice alt serviciu s'ar ivi, nu poate da decât 10 oameni, cerând suprimarea poştei rurale, care actualmente se face de Călăraşi.

Având dar în vedere importanţa şi greutatea serviciului administrativ,

Având în vedere că în ce priveşte poşta rurală, Judeţul în bugetul său pe anul curent nu are prevăzută o anume cifră pentru angajare de purtători de corespondenţă dela plăşi la biroul poştal de reşedinţă,

Având în vedere că acel serviciu făcut de călăraşi, oferă mai multă siguranţă şi se efectuează într'un mod mai exact şi mai expeditiv, decât s'ar face prin nişte persoane private,

Având în vedere dispoziţiile art. 11 din Regulamentul oastei rurale şi Considerând motivele conţinute în sus menţionatul raport No. 679, subsemnatul, în interesul serviciului, vă rog, Domnule Ministru, ca luând înţelegere cu colegul Dvoastră dela Război să binevoiţi a face să se ţină cont de trebuinţele acestui serviciu atât de important şi să se revină asupra susmenţionatei deciziuni a Ministerului de Război, căci cu numărul de călăraşi acordat, prin acea deciziune vă asigur că serviciul nu poate decât să sufere prea mult; poşta rurală ar deveni ceva iluzoriu, arestanţii neputându-se expedia la timp ar trebui să stea în sarcina Judeţului şi trebuinţele Parchetului şi a Judecătorului de Instrucţie n'ar putea fi satisfăcute, pe deplin şi la timp.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredinţarea prea deosebitei mele consideraţii.

Prefect,
Buzdugan

[Menţiune:] Lucrarea la nr. 4687.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. nr. 5007, f. 217, 233.]

166

Bucureşti, 22 Iunie 1876

Domnule Prefect,

Prin circularea mea cu Nr. 7.607, v'am atras atenţiunea asupra respectărei cu sfinţenie a convenţiunilor încheiate între diferiţi cultivatori de pământ şi deşi sigur că Dvs. aţi luat toate măsurile în această privinţă, totuşi m'am convins în urma câtorva reclamaţiuni ce am primit şi a informaţiilor ce am putut lua, că este nevoe să vă întreţin, din nou, asupra acestei importante chestiuni, de un interes vital pentru ţara noastră.

Vă invit, dar, Dle Prefect, ca să ordonaţi, Dlor Subprefecţi, să meargă în toate comunele districtului şi dinpreună cu primarii respectivi să concilieze şi să îndemne pe locuitori a-şi îndeplini cu bună credinţă şi la timp angajamentele luate către arendaşi sau proprietari explicându-le că urmând altfel vor fi expuşi la despăgubiri şi urmăriri care după dânsele aduc întotdeauna ca rezultat

final, sărăcia şi mizeria pentru dânşii. Dacă însă, Dle Prefect, se vor găsi oameni destul de rătăciţi, care să nu voiască a asculta nici de bunele oficii ale primarului, nici de acelea ale administraţiei, atunci veţi ordona Primarilor, ca în virtutea legii tocmelilor agricole şi anume a art. 20 ,21 şi următoarele, să supue şi să execute pe locuitori la muncă, îndată ce primind reclamaţii, s'ar convinge că dânşii se opun a îndeplini tocmelile făcute.

Vă învit în fine, Dle Prefect ca şi Dvoastră singur să inspectaţi pentrucă această lucrare delicată este menită a înmulţi avuţia tuturor şi a duce pacea şi armonia între proprietari sau arendaşi şi cultivatorii de pământ şi dacă inspectând, veţi constata, că unii din Primari sau unii din Subprefecţi s'au abătut dela datoriile lor, şi prin lipsă de energie şi activitate, ar lăsa să se compromită interese legitime, să cereţi, imediat, revocarea primarilor, destituirea subprefecţilor.

Primiţi, Domnule Prefect, încredinţarea consideraţiunii mele.

Şeful Diviziunii, Ministru,
S. D. Măldărescu G. D. Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 193.]

167

Turnu-Severin, 1 Iulie 1876

Locuitorii moşiei Cuşmiru din Mehedinţi, cu care am învoeli agricole în regulă, nu voesc a eşi la seceratul grâului. Am reclamat necontenit primarului şi subprefectului dar cu toate ordinele date, văd că sătenii nu vin la lucru.

Ştiţi că datorez Statului mai multe câşturi. Cunoaşteţi nenorocirile ce izbesc de atâţia ani pe arendaşi.

Vă rog, dar, Domnule Ministru să daţi ordin pentru luare de măsuri urgente şi excepţionale. Grâul meu se scutură pe câmp, în paguba mea şi a statului. Invoielile cu locuitorii stau literă moartă.

Eu sper că veţi face ca contractele să fie sacre şi proprietatea respectată şi ocrotită.

Constantin Scafeşiu

[Rezoluţie:] Se va comunica Prefectului care conform legii tocmelilor agricole, va face să se ia măsuri urgente pentru satisfacerea cererii reclamantului.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 223. Telegramă.]

168

Bucureşti, 1 Iulie 1876

Nr. 16839

Domnule Ministru,

In anul 1870 s'a convocat comisiune ad-hoc pentru delimitarea definitivă a moşiei Vartina-Baldovineşti din Judeţul Romanaţi şi ivindu-se neînţe-

legeri între delegaţi au recurs la superarbitru care şi-a dat decizia sa tot în acel an, rămânând astfel anulată prima delimitare.

In anul 1871 s'a executat pe faţa pământului această decizie de D-l Iotta fost inginer al Sfatului, într'un mod vicios, aşa că în loc a se stabili posesiunile conform zisei deciziuni a adus mai mari perturbaţiuni şi a provocat diferite reclamaţii din partea arendaşilor, din care cauză administraţiunea a dezaprobat lucrarea sa şi a dispus a se executa din nou.

Această nouă executare rămânând din împrejurări neefectuată până acum prin adresa Nr. 15135 dela 12 Iunie trecut, am însărcinat pe D-l Geormăneanu, inginerul Statului, ca însoţit de avocatul Statului, respectiv să verifice delimitarea şi să execute ad-literam, pe faţa pământului, decizia superarbitrului, făcând cunoscut că am rugat şi Prefectura a-i da concursul necesar.

In urma acestora se primi din partea numitului inginer telegrama sub Nr. 118 prin care arată că eri 30 Iunie mergând la expusa moşie însoţit de avocatul Statului şi ajutorul Subprefecturii locale, a găsit locuitorii armaţi cu topoare, sape şi pari, preparaţi pentru rebeliune şi neavând curajul a începe lucrarea, a supus cazul Administraţiei.

Subsemnaţii comunicându-vă despre aceasta cu onoare vă rugăm, Domnule Ministru, să binevoiţi a lua de urgenţă măsurile necesare pentru a impiedica orice opunere din partea locuitorilor spre a se putea executa în linişte menţionata decizie, onorându-ne cu răspunsul D-stră, relativ la măsurile ce veţi fi luat.

Binevoiţi, vă rugăm, D-le Ministru, a primi asigurarea consideraţiei noastre.

Director,
P. Moldovanu

Administratori,
Lipăianu şi Catargi

[Rezoluţie:] Să se comunice D-lui Prefect care ne va raporta în detaliu.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 219.]

169

[Fulga, 2 Iulie 1876] [1])

Domnule Ministru,

Când am văzut publicat ordinul Dvs. cu care cereţi executarea tocmelilor agricole, am simţit cea mai mare bucurie văzând şi noi un guvern ocupându-se de interesele ţărei sale, — însă din nenorocire, Domnule Ministru, acele frumoase dispoziţii, pe aci, autorităţile administrative nu vor să ţină cont de ele şi nici nu vor să le execute.

---

[1]) Data înregistrării la minister.

Ocupaţiunea mea fiind agricultura pentru aceste operaţii, pe de o parte să vin în ajutorul locuitorilor, ce erau în suferinţă, cu criza de faţă şi nu aveau cu ce să plătească dările fiscale, pentru care li-se vindeau vitele şi pe de alta ca să fac o întinsă agricultură, în scop de a avansa producţia agricolă, pentru aceste motive, am angajat câţiva locuitori din comuna Glodeanu-Sărat, districtul Buzău, pentru a-mi face la moşia Fulga secerişul produselor şi arături; este timp decând îi chem la lucru şi numiţii refuză de a-şi efectua angajamentele.

Am reclamat autorităţilor locale şi chiar Dlui Prefect, însă din partea tuturor întâmpin indiferenţă. Semănăturile şi astăzi stau nesecerate şi toate operaţiunile agricole sunt puse în întârziere.

Respectuos vă rog, Domnule Ministru, faceţi a fi realizate dispoziţiile circulărilor Dvs. în această privinţă şi dispuneţi de a fi grabnic satisfăcute cererile mele legale, căci este trist, Domnule Ministru, ca pe lângă enormele pagube ce ne-au cauzat recoltei multele ploi, şi acum puţinul ce ne-a mai rămas să se piardă pe câmp nesecerat, având banii plătiţi încă din iarna trecută, precum (se) constată din contractele ce posed. Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, încredinţarea respectului ce vă păstrez.

A. Amira
din Comuna Fulga, Districtul Prahova

[Rezoluţie:] Se va comunica Dlui Prefect, cum dacă tocmelile menţionate, sunt conform legii de tocmeli agricole, va executa dispoziţiile luate de Consiliul Comunal în această privinţă, fără întârziere, conform prescripţiunilor acelei legi.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 238.]

170

Bucureşti, 2 Iulie 1876
Nr. 12772

Administraţia Domeniilor Statului arată că însărcinând pe inginerul Germăneanu şi avocatul Statului să verifice delimitarea moşiei Vârtina-Baldoveneşti, numiţii ar fi găsit locuitorii armaţi cu topoare şi sape preparaţi a face rebeliune.

Daţi-mi un raport detailat asupra acestei împrejurări.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 220. Copia telegramei.]

171

Târgu-Jiu, 2 Iulie 1876

Subprefecţii raportează că acei câte patru călăraşi ce li se dau în serviciu sunt fără cai şi când au cai, unul fiind brigadier stă fără să facă nimic şi altul îngrijeşte de cai. Am voit să scot oamenii la reparaţii de şosele şi vătăşeii au fost

bătuţi; trebue să menţinem prestigiul autorităţii şi astfel îmi trebue concursul prompt şi satisfăcător al escadronului la prefectură. Nu am nici un călăraş; în cazarmă asemenea nu sunt şi căpitanul îmi răspunde că schimbul este redus. Am asupra-mi reparaţiuni şosele, împliniri de bani, corespondenţe cu Subprefecţii în chestiuni de lucrări agricole, afaceri grabnice de expediat, care toate sunt împiedicate. Rog dispuneţi ceeace veţi crede de cuviinţă.

Nr, 8884

Prefect Gorj,
S. Th. Moschuna

[Rezoluţie:] Se va trimite D-lui Ministru de Război.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 223. Telegramă.]

172

Dorohoi, 2 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă raporta asupra ordinului D-voastră No. 12.365, că decând sunt Prefect, nu am cerut nici o concentrare de dorobanţi sau călăraşi şi că am şi oprit a se lua puterea militară la urmărirea dărilor, întrucât legea de urmărire dă perceptorilor alte mijloace de încasare, decât cele militare.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredinţarea prea deosebitei mele consideraţii.

Prefect,...

[Rezoluţie:] La dosar.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 249.]

173

Turnu-Severin, 3 Iulie 1876

La 2 curent primarul Cuşmir după ordinul pomojnicului şi în lipsa subprefectului a venit cu miliţieni armaţi şi călăraşi, a ridicat lucrătorii ce aveam la bătutul porumbului spre a-i duce la Colibăşeanu din Botaşeşti şi i-a arestat.

Oamenii mei au protestat dar pomojnicul a răspuns, că aşa vrea şi aşa face.

Astfel toată munca mea e compromisă, siguranţa conacului şi oamenilor mei ameninţată, lumea demoralizată şi respectul contractelor dispreţuit.

Am reclamat Parchetului. Cât pentru executarea învoelilor, prefectul în urma telegramei ce v'am adresat a dispus mergerea directorului la faţa locului tocmai la cinci curent. Până atunci recolta în suferinţă şi compromisă. Din acestea înţeleg că cu toate ordinele Dvs. prefectul voeşte cu orice preţ compro-

miterea tuturor intereselor mele. Vă rog să-mi spuneţi ce trebue să fac pentru ca legea să mă ocrotească şi administraţia să-şi facă datoria. Averea mea şi a Statului sunt jucăria arbitrarului şi pasiunilor personale.

Constantin Scafeşiu

[Rezoluţie:] Se va comunica Dlui Prefect semnalându-i-se să se aplice legea întocmai egal pentru toţi şi să-mi raporteze rezultatul, prezentându-mi detailat.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 244. Telegramă.]

174

Caracal, 3 Iulie 1876

Până acum nici un adaos de călăraşi precum am avut onoare a vă ruga prin raportul No. 6612, Iunie 15 şi telegrama Nr. 6670 Iunie 16; acum fiind timpul pentru executarea tocmelilor agricole şi neavând îndestule mijloace serviciul administrativ suferă într'un mod simţitor; rog binevoiţi a mijloci, cât de îndată, adaosul cerut, de călăraşi.

Prefect Romanaţi,
Protopopescu

[Rezoluţie:] Se va comunica Dlui Ministru de Războì.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 251. Telegramă.]

175

Fălticeni, 5 Iulie 1876

Nr. 6211

Mulţimea de marfă şi lumea străină care s'a adunat până acum la iarmaroc pune în mare îngrijorare pe administraţie. Pentru a păzi serioasa şi bună ordine, rog, Dle Ministru, ordonaţi grabnic concentrarea dorobanţilor încuvinţaţi prin ordinul No. 12533 chiar de mâine până la 26 curent, căci cu sergenţii de oraş în nr. de 30 ce are poliţia, prefectura nu poate răspunde de serviciu serios şi se teme de daune în contra comercianţilor şi chiar a ordinei.

Prefect Suceava,
Diaconovici

[Rezoluţie:] Se va trimite la Ministerul de Războì spre cele de cuviinţă.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 255. Telegramă.]

176

[Craiova,] 7 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Alergând în comuna Galicea Mare în ziua de 28 Iunie, precum am avut onoarea să comunic cu Domnia Voastră, prin raportul meu Nr. 10.558, Iunie 17 pe deoparte am complectat actele relative la *neînţelegerea dintre locuitorii comunei Galicea Mare cu arendaşul lor,* Dl. Amza Protopopescu, pe care cu onoare le înaintez Domniei Voastre, într'un dosar sigilat la parafat, iară pe de alta, am cercetat cu scumpătate plângerea făcută Domniei Voastre de d. arendaş spre a vedea până la ce punct este fondată, precum şi împrejurările acestei afaceri.

De acuma cu respect expun următoarele fapte, la cunoştinţa Domniei Voastre.

Actualul arendaş, Dnul Amza Protopopescu, depune la 21 Martie 1875, în Primărie, o învoială care din 520 locuitori este primită numai de vreo 200. La 3 Aprilie Consiliul Comunal legalizează învoiala şi declară contrariu Procesului Verbal, ce se vede la dosar că învoiala îşi va avea urmarea atât pentru subscrişi cât şi pentru cei nesubscrişi. Această împrejurare denotă reaua credinţă, ce a avut Consiliul Comunal către locuitori ocupându-se de persoane ale căror intenţiuni nu le cunoştea şi într'o epocă când noul arendaş nici nu intrase în posesiunea moşiei, care începea la 23 Aprilie.

Invoiala depusă de D. arendaş prevede între altele două condiţiuni, sorgintea tuturor neînţelegerilor între arendaş şi locuitori, adică dela art. 1 ca pogonul cuvenit ca dijmă să se are la deosebită tarla, şi adică dela art. 5 ca zilele şi transportul ce vor face locuitorii pe fiecare an să se scadă cu preţul ce s'a plătit şi până acum.

In vara anului 1875 arendaşul nu uza de facultatea acordată de art. 1 de a obliga pe oameni să are dijma la deosebită tarla, ceeace se vede din Procesul-Verbal încheeat de subprefectul plăsii Câmpul la 11 Mai 1872, şi aceasta cu drept cuvânt, căci o moşie ca Galicea nu se putea exploata fără braţe; — oamenii cei nesubscrişi crezând că arendaşul a renunţat la clauza prevăzută în art. I, au intrat cu munca în moşie.

In anul 1876, primăvara începând de timpuriu, după cum este cunoscut de toţi, Dnul arendaş a chemat pe locuitori să-i facă arătură de primăvară în socoteala rămăşiţelor de datorii a anului 1875, depuse la Primărie.

Cu această ocazie începe prima neînţelegere între locuitori şi arendaş asupra interpretării art. 5 din învoială.

Subprefectul după un simplu raport al Consiliului Comunal fără să existe hotărâre în sensul legii tocmelilor agricole, cere una sută călăraşi ca să execute pe locuitorii ce împotrivesc la asemenea muncă. Locuitorii reclamă că nu pot

munci, fiind încărcaţi la socoteală de arendaş şi nici că se recunosc datori, deoarece i-au muncit în toamnă dela 3—6—9 pogoane de om.

Prefectul de atunci, Dl. Const. Budişteanu, a trimes pe poliţaiul oraşului Craiova ca să facă cercetare la faţa locului şi acesta la întoarce a înaintat Prefecturii un raport cu un Proces-verbal, după care copii sunt anexate la dosar.

Din aceste acte rezultă că între locuitori şi arendaşi există mare neînţelegere asupra preţului fiecărui pogon, căci arendaşul profitând de latitudinea acordată de art. 5, le-a ţinut în seamă o sumă foarte inferioară, de ceeace se plătise până atunci de vechii arendaşi.

Asupra raportului Dl. Poliţai cu toate acestea Dl. Prefect pune rezoluţie şi dispune trimiterea a 50 călăraşi, în comuna Galicea, ca să execute pe oameni să facă arătura de primăvară arendaşului fără ca cel puţin să existe o Hotărâre care să reguleze modul plăţii şi să ştie şi oamenii pe cât lucrează.

Unii din locuitori în număr de 111 înspăimântaţi se vede de asemenea execuţiuni, cer la Primărie reziliérea învoelii. Consiliul Comunal, prin hotărârea No. 4 de la 9 Martie, în loc de a se ocupa numai de aceşti reclamanţi găseşte de cuviinţă a schimba chestiunea, pronunţă un dispozitiv pentru tot satul, care nu era în joc şi hotărăşte ca toţi oamenii, fără deosebire, care au muncă în moşie, învoiţi şi neînvoiţi să se supună la învoiala Dlui arendaş.

Această unică hotărâre, este destul să vă convingă, Dle Ministru, de ce spirit era inspirat Consiliul Comunal în faţa plângerii consătenilor lor. Tot în acea zi consiliul, prin hotărârea Nr. 5, fixează preţurile muncii care au să servească în viitor de normă în socotelile arendaşului cu locuitorii.

Acestea sunt efectele art. 5 din învoială.

Acum vă voi vorbi, Dle Ministru, de efectele art. 1.

Cu ocaziunea arăturii porumbului din acest an, după ce locuitorii fără distincţiune, subscrişi şi nesubscrişi, au făcut pogonul de învoială, dl. arendaş voeşte să pună în aplicaţie dispoziţiile art. 1 la care renunţase pe anul 1875, şi cere dela toţi a ara pogoanele cuvenite de dijmă la deosebită tarla. Toţi se supun afară de un număr de 78 locuitori, după cum rezultă din hotărârea Consiliului Comunal Nr. 10 pronunţată în ziua de 25 Aprilie şi prin care Consiliul după cererea Dlui arendaş, condamnă pe acei 78 locuitori a se conforma art. I din învoeli.

Tot în ziua de 25 Aprilie, Consiliul Comunal printr'o procedare neînţeleasă care denotă din partea sa lipsă de bună credinţă, pronunţă hotărârea Nr. 11, ce este la dosar şi pe care Dl. Arendaş se bazează astăzi în plângerea ce o face Domniei Voastre, zicând că Prefectul a trecut peste încheerile Consiliului Comunal, rămase definitive.

Iată ce este acea hotărâre.

Consiliul Comunal după simplă cerere a arendaşului, fără ca locuitorii să ştie ceva, ceeace rezultă din redacţiunea hotărârii, vine şi sub cuvânt de revizuire anulează hotărârea Nr. 10 dată contra a 78 locuitori pronunţă o altă

hotărâre condamnând pe toţi locuitorii, în genere, fără să numească pe cine anume îi priveşte, care sunt cei îndărătnici, ba încă dispune că nimeni nu sunt liberi a face arături în moşii străine.

Este cunoscut, Domnule Ministru, că orice hotărâre în genere, trebue să cuprindă numele şi pronumele, domiciliul ori reşedinţa părţilor, calitatea în care procedează obiectul cererii şi concluziile părţilor, chestiunile de fapt şi de drept, motivul şi dispozitivul, adică aceea ce judecata ordonă în virtutea legilor.

Hotărârea Nr. 11 a Consiliului Comunal din 25 Aprilie nu cuprinde nimic din toate acestea, ba nu are meritul cel puţin de a cuprinde numele persoanelor ce condamnă, aşa că încât la o executare prin călăraşi să se ştie ce persoane anume trebuesc executate.

Domnule Ministru, la 6 Mai, abia după o zi dela venirea mea ca prefect al acestui Judeţ, am primit cererea Subprefectului Plăşii Câmpul, ca să concentrez unnumăr de 50 Călăraşi spre a executa un număr de locuitori din Comuna Galicea Mare, care se împotrivise a face munca, conform învoelei.

Vă mărturisesc, Domnule Ministru, că am o repulsiune pentru concentrările de călăraşi, căci căpătând o lungă experienţă în exploatarea moşiilor m'am convins de acest adevăr, că un proprietar şi un arendaş care nu va căuta să abuzeze de buna credinţă a săteanului şi va fi onest în toate angajamentele sale, nu are trebuinţă niciodată de călăraşi. Poporul rural are destul simţ ca să execute tocmeala ce face din propria voinţă.

Cu toate acestea pentru că legea este formală, înainte de a acorda numărul de Călăraşi cerut am găsit de cuviinţă să consult locurile şi să cer subprefectului respectiv ca să meargă în faţa locului spre a încheea un proces-verbal despre toate aceste împrejurări.

Din citirea lor m'am convins că Consiliul Comunal dela început până la sfârşit a fost de rea credinţă şi a abuzat de puterea sa pronunţând hotărâri contra persoanelor străine de învoială, ceeace m'a şi făcut a cere dizolvarea Consiliului aprobată prin ordinul No. 8689 şi darea sa în judecată precum şi depărtarea subprefectului, care în procesul-verbal a făcut interpretări asupra hotărârilor Consiliului Comunal, ce nu era de competinţa sa.

Pentru persoanele învoite am dat imediat ordin a se executa conform cu legea tocmelilor agricole iar pentru cele neînvoite mi s'a părut că comit un abuz de putere, în a trimite călăraşi să execute hotărârea No. 11, pronunţată în nefiinţa părţilor şi fără să cuprindă numele acelor îndărătnici ca să ştie execuţiunea în contra cui este îndreptată.

Iată faptele, Domnule Ministru, în toată goliciunea lor, rămâne ca Domnia Voastră, confruntând zisele mele cu actele din dosar să decideţi dacă am fost în legalitate a nu executa încheerile Consiliului Comunal în sensul precum a dorit Dl. Arendaş.

Totdeodată spre a vă convinge că protestarea Dl. arendaş Amza Protopopescu nu este provenită din nedreptatea ce i-se face ci din învăţul din trecut

a i-se da călăraşi pentru orice cerere dreaptă sau nedreaptă, mă găsesc dator a vă comunica informaţiile ce am luat în faţa locului şi care sunt aşternute în alăturatul proces-verbal. Ele se reduc la acestea:

I. Toţi locuitorii fără distincţiune, iscăliţi şi neiscăliţi, au arat pogonul de porumb prevăzut în învoială.

II. Toţi cei cu vitele au arătat în socoteala datoriilor şi a erbăritului, dela 1—3 pogoane de fiecare.

III. Toţi locuitorii iscăliţi şi neiscăliţi au avut pogoane de dijmă la tarla afară de 79, care au pretins să dea dijmă ca şi anul trecut.

IV. Toţi locuitorii au prăşit pogoanele de învoială.

V. Toate pogoanele arate în socoteala erbăritului, au fost prăşite, afară de un număr de 56 pogoane, neprăşite din cauza timpului ploios.

VI. Nicio hotărâre a Consiliului Comunal, în privinţă prăşitului n'a avut loc şi Dl. arendaş nici nu s'a adresat vreodată la Prefectură pentru prăşit.

VII. Toţi locuitorii, după asigurarea dată de Primar, fără deosebire, au făcut câte patru transporturi la Calafat în socoteala erbăritului, care după învoială trebuia plătit jumătate la 1 Aprilie şi jumătate la 1 August.

Astfel fiind faptele, mă întreb, Domnule Ministru, care să fie cauza ce a împins pe Dl. arendaş să reclame contra mea şi explicaţiunea nu o pot găsi decât în această împrejurare că Dl. Amza Protopopescu este din numărul acelora puţini arendaşi care neînţelegându-şi interesul său şi nefiind condus de spiritul de dreptate crede că prin singurul fapt a avea o moşie în exploatare, Administraţia trebue să fie la ordinile sale şi în această credinţă, fără să se gândească la numărul braţelor de care dispune, ară, prin toate mijloacele, mii de pogoane şi când vine la adunatul lor, dacă locuitorii se opun ei se plâng că administraţia nu le dă concurs.

Ca să vă dau probe despre această e destul să vă spun, Domnule Ministru, că domnul arendaş care nu are învoiţi decât 200 locuitori a semănat peste 3.000 pogoane grâu din care 1.200 l-a bătut grindina şi a arat porumb peste 1.200, pe când învoiala nu-i dă dreptul decât la două pogoane de fiecare om pe an.

Termin prin a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiţi după ce veţi studia aceste acte să-mi ordonaţi dacă trebue să execut prin călăraşi hotărârea Nr. 10 şi 11, cea dintâi relativă la 78 locuitori ce n'au voit să are la tarla şi cea de a doua, pronunţată în nefiinţa părţilor, asupra tuturor locuitorilor din comună şi să întind efectele acestor hotărâri asupra a orice muncă se va ivi în cursul anului fără să mai fie trebuinţă de noi hotărâri, despre cum are aerul a pretinde Dul arendaş.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Director, P. Sărăianu

Prefect, I. N. Titulescu

[Rezoluţie:] Să se scrie Dlui Prefect că dacă sunt date hotărâri de Consiliul Comunal şi dacă acel Consiliu conform legii tocmelii agricole, n'a avut ajutor pentru executare, administraţia este datoare, în limitele legii, a da concursul său.

Pentru Primar şi Consiliu, abătut, prefectul ne va face cereri prevăzute de lege pentru înfrînarea şi îndreptarea lor.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 382, 383, 384, 401, 402.]

177

Bucureşti, 8 Iulie 1876
Nr. 5969

Domnule Ministru,

La adresa Dvs. cu No. 12766 am onoare a vă comunica că am luat dispoziţiuni ca comandantul escadronului de călăraşi Vlaşca, să concentreze numărul de călăraşi necesari după cererile prefecturei respective pentru executarea învoelilor agricole.

Binevoiţi, vă rog domnule Ministru a primi încredinţarea prea deosebitei mele consideraţii.

p. Director Serviciu, Ministru,...
Băicoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 257.]

178

Turnu Severin, 8 Iulie 1876

La telegrama 840 staţia Severin[1]) subscrisă Scafeş, am onoare a răspunde că în urma unei anchete serioase s'a constatat că cele reclamate sunt neadevărate; prin poştă rezultat detailat.

Prefect Mehedinţi,
Izvoranu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 269. Telegramă.]

179

[Bucureşti, 10 Iulie 1876]

Amendament

La discuţia proectului de lege pentru vânzarea bunurilor Statului.

« Propun ca preţul loturilor dela 5 până la 10 pogoane să fie plătit în termen de 12 ani în anuităţi semestriale, calculate pe o dobândă de 6 la sută, plus amortizare conform tabelului de amortisment ».

---

[1]) Teleg. din 2 Iulie 1876, Min. Int. Div. Adm., dos. 5029, f. 223.

I. Ionescu. «Cred, d-lor, că nu mai este nevoe de a mai desvolta acest amendament. Este vorba de a se înlesni mijloacele de a putea cumpăra pământ sătenii şi orăşenii care nu pot să numere odată 100 sau 200 galbeni, dar când li se dă termne de 12 ani, ca să plătească acel pământ, atunci toată lumea poate să cumpere. Apoi pentru cumpărătorii de moşii mari aţi donat termenul de 12 ani şi pentru cumpărătorii cei mici nu aţi voit să-l adoptaţi? Aţi voi să respingeţi pe cumpărătorii mici? Când aceste pământuri au să se vânză prin licitaţie, preţul fălcii poate să se urce până la 30 galbeni, şi atunci, cum are să plătească un ţăran odată 300 de galbeni? De aceea, d-lor, am onoare a propune acest amendament, rugându-vă şi pe dvoastră să binevoiţi a-l primi, acordând avantaje şi micilor cumpărători de pământ, după cum le-au avut şi cei mari.

. . . .

D-lor, eu am cerut să se dea pământuri până la 10 pogoane, acelora care nu au. Văd că unii din d-voastră au refuzat a primi această propunere. Dar ştiţi d-voastră că aceasta este una din chestiunile cele mai importante din ţara noastră? Dela 1864, de când s'a împroprietărit ţăranul, până astăzi, s'a înmulţit numărul proprietarilor săteni în ţară. Aveţi cunoştinţă despre aceasta? Eu sunt foarte fericit de a vedea pe d-l Ministru de Finanţe al ţării mele propunând şi cerând dela Adunare să-i dea voe să scoată în vânzare pământuri în loturi pentru ţărani (Aplauze). Căci mica proprietate formează fericirea şi bogăţia ţării (Aplauze). Prin urmare, acelui domn, care a zis că ţăranii economisesc şi că nu au cu ce plăti, mă dispensez de a-i răspunde.

Atât numai, răspund că toată bogăţia din această ţară, dela mâinile cele negre ale ţăranului iese (Aplauze).

Ţăranul este econom şi poate mai mult chiar decât oricare dintre noi. Ţăranul vine regulat şi plăteşte acele sute de milioane de datorii, în care suntem înecaţi, acele sume însemnate sunt plătite de dânşii (Aplauze) şi mai ales dela legea rurală dela 1864 încoace, dacă veţi face socoteala, veţi vedea că Statul a venit în ajutor numai cu a treia parte, iar două părţi din acea colosală sumă ţăranii au plătit-o. Şi acum, cei ce au rămas fără pământ, când vă zic: daţi-ne să cumpărăm şi noi să plătim, cum plătesc cei bogaţi, vă refuzaţi!

Faceţi cum voiţi: eu unul îmi fac datoria să vă rog pentru cei ce muncesc, pentru proprietatea mică, care face fericirea ţării. Nu voesc ca să vă aduc aminte cuvintele lui Pliniu care zicea că atunci când proprietatea mare s'a întins, atunci a început Statul Roman a pieri. Asemenea şi la noi, când proprietatea mică creştea, şi era întinsă, atunci ţara aceasta raporta cele mai strălucite victorii (Aplauze), dar când a venit domnia Fanarioţilor, atunci a început a strâgăni şi chiar a nimici pe răzaşi şi atunci ţara a suferit nenorocirile şi umilinţele prin care a trecut (Numeroase aplauze). Vă rog dar, luaţi în consideraţiune propunerea mea şi daţi şi ţăranilor pământ precum vă ruga săteanul la 1848 şi vă zicea:

daţi-ne şi nouă o bucăţică de pământ în ţara aceasta; daţi dar şi la cei care au rămas fără pământ, căci ei vă cer cu bani nu de geaba.

[R. Rosetti, *Acte şi legiuiri privitoare la chestiunea ţărănească*, Se-ia II, Vol. II partea I, Bucureşti 1907, p. 361—372.]

180

[Turnu-Severin,] 10 Iulie 1876

Domnule Ministru,

După mai multe telegrame, prin care îmi atrăgeaţi atenţiunea, asupra reclamaţiilor Dlui Scafeşiu, făcute contra Administraţiei. cred de datorie a vă raporta, cât se poate mai scurt cauza acestor reclamaţii.

Domnule Ministru,

Ziua când mi-aţi făcut onoarea a mă chema să administrez acest Judeţ, ştiaţi că aveţi trebuinţă de oameni oneşti, activi, imparţiali şi executori cu sfinţenie ai programei ideilor acestui Guvern.

In conducerea afacerilor acestui Judeţ, până astăzi, în ceeace priveşte prudenţa, tactica, împarţialitatea şi executarea strictă a legilor, sper că nu va găsi nici un om, care având *germenul* sentimentului dreptăţii, în inimă, ar putea să se plângă. Cu toate acestea nu este încurăjator pentu mine, când cu o neadormită veghere, am căutat să mă ţin la înălţimea aşteptărilor Dvoastră şi tot nu am putut evita reclamaţiile Dlui Scafeşiu.

Sorgintea acestor reclamaţii, Domnule Ministru, sunt încă urmele privilegilor de care reclamantul se bucura sub alte Administraţii, în alte timpuri şi care privilegii au trebuit să fie şterse din *codul ilegalităţii* de odată cu venirea Dvoastră la Minister şi, cu depunerea Jurământului meu că voi servi cu credinţă, legilor şi instituţilor ţărei.

Confienţa ce aţi pus în mine şi postul de cap al Judeţului, trebuia să fie o garanţie pentru oricare că nu favoarea ori pasiunea, ci legalitatea va fi linia mea de conduită în administraţie, linie dela care nu mă voi putea abate un milimetru.

Şi reclamaţiile Dlui Şcafeş, nu pot avea alt rezultat decât să pue mai mult relief exactitatea cu care au fost executate circulările Dvoastră, cu Nr. 7607 şi 10232. Dacă după ce am răsfoit legea comunală, legea tocmelilor agricole şi alte legi, *dacă nu am găsit* nici un articol în puterea căruia, să pot pune *forţe administrate* la discreţia Dlui Scafeş ca să *jupoae lumea*, nu este vina mea.

In Prefectura nu există nici o reclamaţie din parte-i decând sunt numit Prefect şi prin urmare nu puteam ghici nevoila reclamantului. In urma depeşelor fulgerătoare a treia zi chiar, Directorul Prefecturei, a mers la faţa locului să cerceteze cauza nesupunerii locuitorilor şi să ia cele mai energice măsuri, conform adresei, ce-i făcusem, ca învoelile Dlui Scafeş să fie executate;

zisesem chiar să facă o execuţie exemplară ca să pot pune pe Dl. Scafeş în poziţie de a se achita către Stat. Dacă când voiam să probez Dlui Scafeş, cu acestă ocazie că pasiunea este necunoscută acestui guvern şi prefecţilor săi, cât de mare a fost decepţia mea, când s'a constatat că la moşia Dsale nu existau învoeli agricole, în regulă ci numai nişte rămăşiţe din anii trecuţi, transformate prin o criminală falsificare într'un act agricol.

Aceasta, cred că vă poate lămuri cauza pentru care reclamantul *sare peste Primar,* Subprefect, Prefect şi *sbiară* tocmai în cabinetul Dlor Miniştri.

Dl. Scafeş cunoscând că nu are o adevărată învoială, roşea a se adresa la Administraţia actuală, pe când distanţa îl făcea să spere că adevărul va rămâne în întuneric. Acum că veritatea este în mâna Dlui Procuror, sunt în poziţie a vă răspunde că *reclamaţiile,* făcute de Dl. Scafeş *sunt nefundate* fiind gata a răspunde de neexactitatea la orice cercetare, veţi voi să faceţi. In pretinsul act de învoială ce zice că are, sunt trecuţi oameni care nu mai erau în viaţă, pe când se pretindea că acel act este făcut.

Şi ca să puteţi judeca dacă conduita mea este corectă am onoare a vă înainta cu acest raport, chiar raportul de anchetă al Directorului Prefecturei. In original, Nr. 6606, împreună cu o copie după un raport, făcut de Prefectul Guvernului trecut Nr. 6739, despre care reclamantul nu avea dreptul a se plânge.

Aceasta vă va convinge că dacă acel Prefect, pus sub patronajul Dsale, a tremurat de a executa ilegalităţile cerute atunci, atât mai mult trebue să tremur eu care nu pot asculta decât vocea legei.

Impreună cu anchetă şi acel raport am onoare a vă înainta şi hârtia cu care depune la Primărie condiţiile de învoială, cu copie după acele condiţii şi după actul agricol care, după cum veţi vedea din ancheta Dlui Director, nu este contrasemnat de părţile contractante, conform art. 11 din legea tocmelilor agricole şi este declarat în fals de către locuitori.

Rămânând dar, ca atât din cele ce am onoare a vă raporta, cât şi din ancheta făcută de Directorul Prefecturei însoţită de celelalte piese să vă formaţi convingerea şi să ordonaţi în consecinţă, vă rog să credeţi că cunosc delicateţea situaţiei şi voi căuta să fiu cu demnitate un *mic şurub la marea maşină a administraţiei.*

Binevoiţi, vă rog Domnule Ministru, a primi asig. prof. meu respect.

pt. Director, Prefect,
G. Vardala Marin R. Isvoranu

Anexa I la doc. Nr. 180

[Turnu-Severin,] 8 Iulie 1876

Domnule Prefect,

Asemănându-mă autorizaţiunei ce am avut onoare să-mi daţi prin adresa Dvoastră No. 6462, bazată pe telegrama D-lui Ministru de Interne, după

reclamaţia Dlui Constantin Scafeş, arendaşul proprietăţii Statului, Cujmirul din plasa Câmpului din acest district, prin care se tângue contra locuitorilor de acolo, că nu voiesc să iasă a-i secera grâul ce are conform învoelilor agricole în regulă, ce posedă din parte-le.

M'am transportat la faţa locului şi în ziua de 6 Iulie cor. găsind prezenţi la casa Primăriei locale peste 100 locuitori, — iar din partea Dlui Scafeş, pe Dnul Ioan Curelea recunoscut cu procură generală de sprijinitor al intereselor Dsale la acea proprietate, — am intrat în cercetare, în prezenţa părţilor şi în asistenţa primarului şi D. Subprefect respectiv, după ce mai întâi, am dat lectură, în auzul tuturor, telegramei, în chestiune a Dlui Scafeş, adresată personal Dlui Ministru şi aceea prin care Dl. Ministru ordoră satisfacerea cererii, reclamantului, conform legii tocmelilor agricole.

Dând cuvântul Dlui Curelea, reprezentantul Dlui Scafeşi, că să desvolte motivele pe care sprijină interesele stăpânului său arendaş, şi rezumându-se a susţinut:

« că prin actul agricol cu data de 13 Februarie, legalizat de consiliul comunal la No. 2, acest an, subscris de 172 locuitori se stipulează că dânşii au primit bani să secere Dlui Scafeş pogoanele de grâu arătate la numele lor care însumează un număr de 624 pogoane, din care pogoane mai debitează 370 parte dintre locuitorii ce s'au împotrivit şi asupra cărora are pretenţiunea a le secera proprietăţi.

Că deosebit de acest act, deşi alte învoeli scrise numai posedă, Dl. Scafeş, din partea locuitorilor care compun comuna Cujmirul, în număr de peste 400, dar pretinde să fie obligaţi toţi în doebşte, a secera câte două pogoane de fiecare proprietate, pentru cuvântul, că munciindu-şi viile ce au în prisosul proprietăţii, au participat din foloasele moşiei şi pe această bază să crede obligaţi a face acest seceriş conform art. 4, din condiţiunile redijate de Dl. Scafeş la 10 Aprilie şi depuse la Casa Primăriei la 30 aceeaşi lună.

Locuitorii ascultând pretenţiunea arendaşului, au susţinut « unii că nici un ban n'a primit dela Dl. Scafeş, dat că această sarcină li s'a impus prin acel înscris, la socoteală, ca derivând din clauzele penale ale fabulosului act cu care în anul precedent 1875 au fost executaţi să secere unii şi câte 20 pogoane, de nume; — iar un număr de 30 locuitori au declarat în fals, atât verbal cât şi formal, vorbitul act, cerând a se proceda la cele legale şi a se dispensa de injusta pretenţiune a Dlui Scafeş, — obiectând în privinţa secerişului acelor câte două pogoane ce li-se mai pretinde pentru munca viilor că ei de vor fi supuşi la această injustă pretenţiune, părăsesc sădirile, lăsându-le în folosul moşiei.

Faţă cu cele ce preced dară, pe deoparte în ce se atinge declaraţiunea actului în fals, autorizând pe Dl. Subprefect, a procedat la formarea instrucţiunei legale şi constatând că Dumitru Dumitrache, ajutorul primarului a iscălit mai pe toţi locuitorii în denumitul act agricol, prin care se zice că oamenii au primit bani, pecând acum chiar pomenitul a mărturisit că bani n'a primit, dar

a rămas dator la socoteală, pe lângă aceasta s'a dovedit că a falsificat iscălitura lui Stancu Tiţe care ştie a iscăli şi în fine că a iscălit pe Dobrină Frumosul în acel act, că a primit bani în ziua de 13 Februarie ca să secere opt pogoane, pe când acesta se dovedeşte chiar din actele stării civile ale acelei comune, că se afla mort încă dela 16 Ianuarie, acest an.

Desvoltându-se asemenea, prin actele instrucţiunei că Ivan Popescu, fost primar pe vremea formărei acelui act i-a dat legalizarea numai după atestarea ajutorului său mai sus pomenit, fără a chema oamenii să-i mărturisească, încredinţând cu legalizarea sa, aflarea în viaţă a lui Dobrină Frumosul, la 13 Februarie, pe când acesta se afla mort dela 16 Ianuarie, s'au trimes amândoi, înaintea Parchetului spre a se da Judecăţii cu toţi complicii lor, ca să-şi ia pedeapsa meritată.

Iar de alta întrucât priveşte vorbitul act, pe ceilalţi locuitori observând poziţiunea sa vis-à-vis de dispoziţiunile legii tocmelilor agricole l-am constatat nes mnat şi D. Scafeş conform aliniatului al II-lea de sub art. XI şi legalizat de primarul din acea vreme Ioan Popescu, cu consilierul Florea Chiser, numai pe baza atestării ajutorului său Dumitru Dumitrache.

Cât pentru ceeace se atinge de pretenţiunea Dlui Scafeş ca locuitorii să fie toţi obligaţi a secera 2 pogoane pentru că au muncit viile ce au în prisoase, am constat că până anul acesta nu a existat asemenea învoeli de muncă.

Astfel fiind constatările făcute în localitate, le supun cu onoare D-voastră deodată cu copii după următoarele acte:

I. Copie după actul agricol, în chestiune dela 13 Februarie, declarat fals de 30 locuitori, prevăzuţi în actele Instrucţiunei.

II. Copie după hârtia Dlui Scafeş şi condiţiunile sale depuse la primăria comunei Cujmir, în ziua de 10 Aprilie, în privinţa viilor şi

III. Copie după raporul Prefecturei No. 6739, dela 30 Iulie 1875, către Dl. Ministru de Interne, relativ la chestiunea de unde locuitorii au susţinut că derivă actul agricol arătat mai sus.

In care ocaziune vă supun că în ceeace priveşte acei 30 locuitori, ce au declarat în fals, actul în chestiune, nu am putut aviza la nicio satisfacere a Dlui Scafeş.

Iar pentru ceilalţi locuitori am depus ca actualul Consiliu Comunal să procedeze la cele legale, cât însă pentru vii, care este o chestiune excepţională neprevăzută de legea agricolă, rămâne ca Dvoastră, să apreciaţi ce veţi crede de cuvinţă în vederea art. 13 din legea rurală.

Primiţi, vă rog, Domnule Prefect, încredinţarea prea distinsei mele consideraţiuni.

Director,
I. Mirilleanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 302 şi 318.]

Anexa II la doc. Nr. 180

Cuşmir, 13 Februarie 1876

Act Agricol

Prin care noi subsemnaţii locuitorii din comuna Cuşmir, plasa Câmpul, districtul Mehedinţi, facem cunoscut că astăzi la trebuinţa ce am avut, am primit bani dela Domnul Const. Scafeşi, pe seama pogoanelor ce se arată la numele nostru mai jos pe care ne obligăm şi ne legăm prin acest act cel dăm Dlui, ca pe vara viitoare 1876 să le secerăm la prima vestire sau chemare care va face, secerate, legate, cărate la arie, puse pe şină sau daţi snopi la maşină de treerat fără a mai pretinde altă plată ba din contra cel ce nu va fi următor acestui legământ, la cea dintâi chemare, după cum ne obligăm prin acest suscris mai sus, atât la seceratul legatul şi căratul pogoanelor, orice pagube ar isvorî pentru Dl. Scafeşi va fi în sarcina noastră conform şi după cum se prevede prin legea de tocmeli agricole, pentru executarea atât a muncii ce ne obligăm prin acest subscris, cât şi pentru daune interese ce ar isvorâ din neexecutare, ne punem garanţi unul pentru altul şi toţi pentru unul, cu toată averea noastră mobilă şi imobilă.

Pentru care dăm acest suscris la nostru Dlui Scafeşi, legalizat de Onor. Primăria şi trecut în condica respectivă conform legii de tocmeli agricole.

Marin St. Stroiu	un pogon		Stan Balaure	10	pogon
Dobre Cebuc	3½	»	Dinu Răduleţi	3	»
Niţa Cebuc	6	»	Nicolae Lulea Mare	2	»
Ilie Manca Tăbăcel	3	»	Stancu V. Boeangiu	4	»
Stancu Melcioiu	—½	»	Florea St. al Mariei	4	»
Ion Funseru	4	»	Stancu M. Deţe	2	»
Dociu Funseru	4	»	Ratonşi Lesne	4	»
Ion Mitra Raicu	1	»	Gh. Mavrigu	4	»
Marin M. Raicu(mare)	5	»	Florea G. Petcu	5	»
Marin M. Raicu (mic)	1	»	Marin Otrei	2	»
Marin Duţă	1	»	Sandu D. Prună	4	»
Ion N. Dinculeasa	4	»	Stancu Gace	4	»
Stan V. Dinculeasa	3	»	Dinu D. Frumosu	4	»
Ioan D. Andrei	3	»	Nicolae G. Frumosu	2	»
Petre Bonciu	4	»	Ion St. Vasilache	4	»
Florea D. Andrei	1	»	Dobrina Frumosu	8	»
Marin Tuţoica	4	»	Mitra Fl. Dragomir	7	»
Ancuţa S. Grigore	1	»	Stan P. Marcu	4	»
Ghiţă al Saftei	9½	»	Mihai D. Dragomir	4	»
Dumitru I. Raicu	2½	»	Dinu Ilie Lulea	4½	»
Florea Bârleşteanu	2	»	Barbu Gh. Trandafir	10	»

Ion St. Potârniche	8	pogon
Marin C. Neagoe	3½	»
Pătru D. Stefan	4	»
Barbu D. Stefan	6½	»
Dinu Dudureche	3½	»
....	3	»
Dima St. Dragota	8	»
Sandu Daia	6	»
Dtru St. Bleajea	3½	»
Gh. T. Firu	4	»
Marin And. Cabiser	4	»
Nuţa Munteanu	2	»
Tudor R. Munteanu	3	»
Ion M. Mitroi	4	»
Mitra T. Raicu	2	»
Marin Pupălapte	4	»
Pătru M. Al. Floarei	3	»
Ion S. Traşea	4	»
Gh. Folandroiu	3	»
Stancu St. Tiţa	4	»
Foiu D. Stefan	3	»
Marin U. Bădica	6	»
Mitra S. Strimu	4	»
Dinu Gh. Raicu	4	»
Radu Nedelcu	3	»
Ion M. Dragier	4½	»
Maria D. Mucrea	4½	»
Iovan Doprişeanu	4	»
Pătru Nichita	1½	»
Stoica D. Firu	4	»
Stanca I. A. Moraru	3	»
Gheorghe Lupu	7	»
Mitrache Buica	3	»
Stefan Lupu	2	»
Marin P. Androiu	3	»
Eftemie Minţu	2	»
Mihai N. Niţă	2	»
Ion M. Muscă	2	»
Ion S. Muscă	2	»
Gh. St. Muscă	2	»
Giurca Fl. Dragomiran	6	»
Florea I. Antonie	2	»
Marica Gh. Gaciu	2	pogon
Florea D. Andrei	1½	»
Gh. M. Diţa	6	»
Barbu Caşoveanu	1½	
Niculae Caşoveanu	6	»
Stan Minţu	2	»
Vasile Lulea	8	»
Mitrache I. Raicu	5	»
Pârvu N. Niţă	6	»
Ioan St. Steriu	1½	»
Gh. St. Ceorocan	2	»
Dtru A. Moraru	2	»
Gh. Niţa Filipoiu	2	»
Mitritu Zăpadă	6	»
Marin I. Lupu	1	»
Dima I. Vuliar Micu	3	»
Marin S. Rogojină	4	»
Mitrache N. Chirigel	4	»
Iovan Cumoiu	4	»
Ion Dtru Enea	1	»
Vlad U. Tabacu	4	»
Tamache D. Vuplan	1½	»
Barbu Martin	2	»
Dincă Bace	4	»
Gh. D. Prună	1	»
Pătru Gerge	3	»
Petru P. Rogojină	1	»
Ion P. Gerge	1½	»
Dumitru Prună	3½	»
Ghaze Bustubusi	1½	»
Dtru D. Maricai	7½	»
Florea I. Lerean	3	»
Mitrache Bace	2	»
Marin Fl. Lesne	5	»
Dan Ion Boeangiu	2	»
Dima P. Andrei	2	»
Stancu G. Maurig	4	»
Stan S. Prună	2	»
Matruzi M. Irimia	6	»
Marin Vlastan	4½	»
Marin T. Gligorie	2½	»
Radu Man	3½	»

Barbu Darnarcanu	2½	pogon	Zăpadă Gh. Funser	4	pogon
Dtru Ion Traşcă	4	»	Mitra Gh. Funser	3	»
Gh. Dinu Stefan	6½	»	Anghel Dicu	1	»
Florca Zăpadă	6	»	Tudor P. Neagoe	1	»
Tudor Aug. Raicu	3	»	Nistor Caşoveanu	1	»
Iovan Tabacu	8	»	Dinu T. Tabacu	4	»
Ion Rogojină	7½	»	Stan Broască	4	»
Ion Ior. Traşcă	7	»	Ion S. Miu	2	»
Ilie Nedelcu	1½	»	Dinu Zinţi	2	»
Marin P. Lesne	1	»	Mitrache Năstase	6	»
Mitra M. Dobre	4	»	Stancu Bădoiu	2	»
Gheorghe I. Bocangiu	1½	»	Const. R. Neagoe	4	»
Oprea Săbăcel	2½	»	Andrei. I. Purcariu	7	»
Florca Ion	11	»	Dinu R. Bădoi	1	»
Nicolae Raica	4	»	Marin Marinaşi	4	»
Ion Puţica	5	»	Trancă Văduva	2	»
Ilie Melcioiu	4	»	Gh. Sanda Văduva	2	»
Pătru S. Prună	7	»	Stan P. Rogojină	2	»
Gh. V. Firu	4	»	Ghiţă Mocanu	4	»
Ion Gh. D. Firu	2½	»	Stancu D. Călugaru	2	»
Ion Tuţă Filip	8	»	Nasta S. Curiguţa	4	»
Vlad Floaru	4	»	Nicolae D. Drăghici	2	»

Acest înscris fiind făcut în faţa mea atestăm

Primăria Comunei Cuşmir

Pe baza atestării făcute de ajutorul acestui Primar, în urma autorizaţiei date se atestă şi de noi Primar, I. Popescu

1876 13 Febr. Consilier, D. Dumitrache

Florea Chiser

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 305 şi 306; 313; 314.]

Anexa III la doc. Nr. 180

Cuşmir, 10 Aprilie 1876

Domnule Primar,

Vă depun pe lângă aceasta condiţiunea de învoială ce subsemnatul ofer locuitorilor din această comună dela 23 Aprilie curent pe termen de cinci ani. De aceea rog cu onoare, Domnule Primar binevoiţi a face ca conform legei de Tocmeli-Agricole să se pue îndată în vedere tuturor locuitorilor din cuprinsul acestei comune spre ştiinţă şi regulă.

Plecat,

Const. Scafeşi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. No. 5029, f. 304. Copie.]

Anexa IV la doc. Nr. 180

Cuşmir, 10 Aprilie 1876

Condiţiuni de Invoială

Subsemnatul în calitate de arendaş al proprietăţii Statului Cuşmirul pe periodul anilor 1876—1886, declar că ofer locuitorilor din comuna Cuşmirul următoarea condiţiune de Invoială pe termen de cinci ani, dela 23 Aprilie anul curent, adică:

Dau locuitorilor din pământul rămas pe seama mea locuri de muncă îndestule, atât pentru grâu cât şi pentru porumb, ori câte le va trebui, cu dijmă fără excepţiune din trei una, al treilea pogon dijma muncită în tarla, sămânţe însă va fi dela mine şi drept această sămânţă îmi va munci un pogon de grâu sau de porumb, cu desăvârşire fără nicio plată.

Asemenea li-se oferă păşunarea vitelor atât pe moşia cuşmirul cât şi pe Punghina, ca şi până acum pentru care va face fiecare an:

1 pogon de grâu muncit cu desăvârşite }
1 pogon de porumb asemenea .... } fără nicio plată.

vor mai face zile pe fiecare an.

4 cu mâinile }
2. cu carul în moşie } fără nici o plată
1. transport dela pădure }

Iar plata erbăritului pe fiecare an de vită mare câte patru franci şi de cele mici un fruanc şi una litră de brânză de fiecare mânzare. Banii erbaritului se vor plăti totdeauna la 31 Ianuarie, adică la finele anului.

Vor transporta cu vite de tras toate produsele după moşie la schelele vecine, Gârlă sau Cetate când vor fi chemaţi, şi li se va plăti optzeci de bani de fiecare sută, drept transport.

Viile vor plăti la cules, 14 Sept. de fiecare pogon pe an, cincisprezece franci, aceia însă care nu vor avea nici vite nici muncă pe moşie, având viile vor munci un pogon de grâu şi unul de porumb, numai cu mâinile fără vre-o plată iar via va plăti cu cincisprezece franci pogonul.

Asemenea fânul cei ce vor avea trebuinţa, li-se va da să cosească, în parte ca şi în trecut.

Vor da fără deosebire, de fiecare câte doi pui pe an.

Dacă însă locuitorii nu se vor mulţumi pe condiţiunile de mai sus, atunci subsemnatul fac cunoscut că primeşte a se învoi întocmai după învoiala ce au avut cu mine până acum, cu deosebire numai că dijma din patru una să se facă în tarla, în pogoane cu sămânţa dela dânşii.

Cu chipul acesta dar dacă în termen precis de zece zile de astăzi nu se vor învoi, atunci li-se face cunoscut că voi fi decis a le pune alte condiţiuni mai împovărate şi defavorabile pentru dânşii, potrivit trecerii timpului.

Const. Scafeşi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 304 bis.]

Anexa V la doc. Nr. 180

Turnu-Severin, 30 Iulie 1875

Domnule Ministru,

In consecința telegramei Dvoastră, No. 11146, dând ordin Domnului Subprefect de Câmpu, în referire și la un alt ordin al Prefecturei No. 6043, dela 10 Iulie, după reclamația Dlui C. Scafeș, cu care totdeodată trimesesem și o execuție de trei călărași asupra subprefectului, și primarilor comunelor Cușmiru și Recea, ca conform învoelilor și tocmelilor agricole să scoată pe oameni datori spre a-i secera cele 1600 pogoane grâu; — La 17 Iulie curent primind raportul subprefectului respectiv Nr. 3091, prin care îmi comunică că locuitorii comunei Punghina s'au achitat de datoria lor, a câte 2 pogoane de secerat conform învoelii agricole, iar cei din Cușmir, numai parte și că cei întârzietori se află scoși în lucru, precum asemenea și cei datori cu deosebite înscrisuri din tocmelile agricole, obligați ca la fiecare 25 lei să-i secere succesiv drept dobândă, câte un pogon grâu, urcându-se dela 1—15 pogoane de om, mai rămânând încă ne secerat 900 pogoane, însă cu toate acestea după lista dată de Dl. Subprefect, se constată cum că Dl. Scafeș nu poate avea brațe îndestule și tot îi mai rămâne 400 pogoane a le secera prin osebite mijloace.

Tot deodată prezentându-se în Pretoriul Prefecturei și Dl. Scafeș a obiectat nu numai că, relatarea menționată nu ar fi exactă, dar că nici oamenii nu s'au scos la lucru după cum se arată, — caz ce m'a făcut să deleg pe Dl. Subprefect de ocol a se transporta în fața locului, atât pentru scoaterea oamenilor în lucru asemănat datoriilor ce vor fi existând, până la achitarea lor, precum și de a-mi da o relatare exactă de împrejurări.

Dar pe când acest subprefect, poate nici nu ajunsese în fața locului, mai întâmpinând și telegrama Dvs. Nr. 11457, după aceea a Dlui Scafeș, prin care iar se sârguia că s'au succedat numai ordine către Subprefect și primari, fără ca locuitorii să-și implinească angajamentul, etc... forțat și după aceasta, am mai expediat un ordin, cu expres călărași, privind obligațiunea către Dl. Subprefect ca locuitorii să-și achite datoria și să-mi dea relațiunea cerută, notificându-mi totodată dacă Subprefectul și Primarii respectivi și-au îndeplinit datoria lor, conform legii de tocmeli agricole.

Astăzi însă prezentându-se numitul subprefect cu raportul Nr. 5200, în anexare și de o copie, după unul din înscrisurile rezultate ca din tocmeli agricole, din care se poate vedea până la ce punct Dl. Scafeș, ar fi putut avea rezon să reclame contra Administrației, — mă găsesc dator a le supune, în copie, pe lângă aceasta, pentru a se vedea că neîncetatele sale reclamări sunt neadevărate — iar administrația și-a făcut mai mult decât datoria, execu-

tând acele acte cu clause fabuloase, din punctul de vedere mai mult că, aci era în joc şi interesele Statului pentru enormele rămăşiţe din arenzi ce există asupra Dl. Scafeş.

pentru întocmai cu concepta stată
în dosarul respectiv,
A. Poppovici

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 303, 317. Copie.]

181

Giurgiu, 17 Iulie 1876

Domnule Ministru,

In conformitatea Ordinului Dv. Nr. 13078 scriindu-se D-lui Subprefect de Călnişte a da tot concursul legal Dlui Em. Grădişteanu în limitele legei de tocmeli agricole şi a constata maltratarea oamenilor Dsale, suferită dela locuitorii din comuna Strâmba, am primit din partea zisului subprefect anexatul aci, în copie raport sub Nr. 3145 prin care mă informează că s'a constatat atât maltratarea suferită de oamenii Dlui Grădişteanu, cât şi s'a dat tot concursul pentru executarea învoelilor ce au acei locuitori asemenea legei respective, cauza însă pentru care unii din locuitori nu şi-au putut termina angajamentele lor provine că se găsesc foarte împovăraţi, după cum se constată din anexatul aci, în copie, act de datorie al locuitorului Radu Nestor.

Cele ce preced respectos se supun la cunoştinţa Dvs. spre cele de cădere.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea profundului meu devotament.

p. Director,
Florescu

p. Prefect,
Bolintineanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 325.]

Anexa I la documentul Nr. 181

16 Iulie 1876

La ordinele Domniei Voastre Nr.6877, 7030 şi a rezoluţiei din 8 curent, pusă pe ordinului Domnului Ministru de Interne Nr. 13070, pe lângă care se anexează, în copie, petiţia Dlui Emanoil Grădişteanu, proprietarul moşiei Strâmba şi prin care reclamă:

I. că ţăranii ar fi sărit cu ameninţări asupra îngrijitorului Dsale J. Cristovici.

II. că locuitorii au bătut pe nişte ţigani aduşi de Dsa pentru seceratul grâului şi

III că administrația nu-i dă nici un concurs pentru executarea locuitorilor la seceratul de grâu, ce datoresc și că mai mulți din locuitori s'au trimes la Dnul Simonovici la Bălăvoia, a secera acolo.

Mă grăbesc cu tot respectul Domnule Prefect, a răspunde că după cercetările făcute de «mine» însumi am constatat următoarele:

Asupra punctului de amenințare ce zice că a suferit îngrijitorul Cristovici dela locuitori, fiind autorizat Primarul Comunei Călugăreni a cerceta acest caz s'a primit din parte-i raportul No. 589 prin care arată că ducându-se de două ori la localitate să constate cazul, reclamantul nu a mai stat în pretențiune și nu a voit a-l însoți la cercetare,

In ce privește cel de al 2-a punct, în privința bătăii suferită de țigani, dela locuitori, cazul s'a cercetat de Primarul respectiv și actele de constatare sunt înaintate Dlui Procuror cu adresa Nr. 3007 dela 7 curent.

Asupra celui de al 3-a punct, reclamat de Dl. Grădișteanu că locuitorii nu voesc a eși la seceră și că s'au trimes mai mulți la Dl. Simonovici, am constatat după declarația chiar a îngrijitorului Dl. Grădișteanu că toți locuitorii au secerat pogoanele ce datorau după actul de învoială și că locuitorii din acel cătun în număr de 87, prin deosebit act, în regulă agricol, care s'a observat și de noi, sunt angajați a secera Dlui J. Simonovici la Bălăvoia, câte ½ pogon grâu.

S'au executat de Primar și pornit la muncă după ce însă mai întâi au terminat munca datorită Dlui Grădișteanu, după actul de învoială, cât pentru pogoanele ce mai pretinde acum Dl. Grădișteanu de la locuitori a i-le secera, este după niște acte de datorii, în care există clauză penală ca în caz de neplata lor la termen să-i facă drept dobândă — seceră — fiecare dintr'înșii, calculat după suma banilor ce are să-i dea, astfel că mii dintr'înșii fiind prea împovărați, se găsesc în imposibilitate de a putea îndeplini și această clauză, căci ar ajunge ca pentru dânșii să numai facă nicio muncă. Probă despre împovărătoarele condițiuni din acele înscrisuri este alăturata copie extrasă după unul din actele de datorie, notate mai sus, al locuitorului Radu Nistor; cu toate acestea și pentru îndeplinirea acestor obligațiuni, cărora nu li-se poate da titlul de agricole totuși din 69 de locuitori, câți sunt datori, au eșit la muncă 32 pentru a secera pogoanele ce datoresc cu dobândă iar ceilalți după îndemnările Primarului, și-au luat obligație, chiar în fața sunscrisului că vor face și acea muncă.

Acestea fiind cele constatate am onoarea a le supune cunoștinței Domniei Voastre, conform obligații pusă prin sus zisa citată rezoluție când totdeodată se înapoiază și originalul ordin al Dlui Ministru de Interne No. 13078, primit cu rezoluție de mai sus.

p. conformitate, Subprefect,
C. Mierlescu N. S. Dornescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 326, f. 357. Copie.]

Anexa II la doc. Nr. 181

Strâmba, 2 Martie 1876

Contract

Eu, subsemnatul Radu Nistor, din satul Crânguri, Com. Singureni, socotindu-mă astăzi 1875 cu Dnul Emanoil Grădişteanu pentru daraverile ce am avut între noi am rămas dator suma de lei cincisprezece............... parale Lei 15........... parale după cum se vede în Borderoul No........... ce mi s'a dat la mână, iar pentru plata acestor bani m'am învoit cu Dl. Emanoil Grădişteanu după cum urmează:

Eu Radu Nistor mă oblig:

1) A plăti Dl. Emanoil Grădişteanu, suma de cincisprezece lei, în bani până la 9 Martie 1876; neplătind voi face un pogon de seceră drept dobândă.

2) A lucra Dlui Em. Grădişteanu pogoane prăjini No. P. P. a le ara şi semâna cu porumb, sapă de două ori culege şi căra la magazie sa la tot produsul ce va dobândi după acel pământ, această muncă am socotit-o Lei Parale.

3) A lucra D-lui Em. Grădişteanu cu grâu, orz sau ovăz pogoane prăjini No. P. P., arat de două ori semânat şi grăpat, — munca aceasta s'a socotit drept lei par.

4) A lucra D-lui Em. Grădişteanu pogoane, prăjini, orz sau ovăz, a-l face clăi şi a-l căra la aria munca aceasta s'a socotit drept Lei Parale.

5) A lucra D-lui Grădişteanu cu mâinele zile No. această muncă s'a socotit drept Lei Parale.

6) A lucrat Dlui Em. Grădişteanu chile povară dela povara va putea fi, după voinţa Dlui, grâu, porumb, orz, fân sau lemne de foc sau de cherestea, muncă socotită drept lei parale.

Munca prescrisă la art. 4 mă îndatorez a o face oricând mi-a va cere Dom. Em. Grădişteanu şi se refuză astfel datoria până la

Ori de câte ori voi munci sau voi plăti D-lui Em. Grădişteanu, ni se va da dovadă înscrisă cu acele chitanţe ale D-lui sau ale epistatului domnealui să-mi servească drept dovadă dela răfuire.

Pentru asigurare am rugat pe Onor. Primăria comunei Singureni de a legaliza acest contract şi a-l trece în condică după formele legiuite.

Strâmba, 2 Martie 1876.

Radu Nestor

Primarul Comunei Singureni

Iscălitura din faţa acestui înscris fiind depusă în prezenţa noastră, pentru suma de cinsprezece lei vechi şi un pogon de seceră, se atestă.

Primar,

Secretar, D. Vlădescu P. Mântulescu

6 Martie 1876.

Primăria Comunei Singureni.

Această copie fiind scoasă întocmai după originalul se legalizează şi de noi.

Primar,

Secretar, D. Vlădescu C. Petrescu

9 Iulie 1876

p. conformitate,
Gh. Georgescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, p. 327. Copie.]

182

[Galicea Mare,] 19 Iulie 1876

In locul lăcustelor, avem [pe] arendaşul Amza, torturându-ne, primarul cu panduri ceruţi, deci înecaţi, desertarăm din comună lăsând muncile. Nu avem învoeli; cruzimea aceasta n'a fost nici în regimul 1875; ordonaţi. Răspunsul simplu plătit, pentru locuitorii Bobocica, Stroia, Gheorghe Buptea.

[Rezoluţie:] Se va comunica Dlui Prefect, care examinând plângerea, va lua urgente măsuri de îndreptare; de o va găsi întemeeată va, cerând îndată revocarea primarului.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 335 Telegramă.]

183

[Ceacu,] 19 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori din comuna Ceacu, plasa Borcea, Judeţul Ialomiţa,

Astăzi alergăm la mila Dumneavoastră, ca fii la părinţi şi când sunt înăbuşiţi de nedreptate, asemenea şi noi venim şi spunem Domniei Voastre neştiind o altă parte unde ne-am duce ca nişte muncitori ce suntem şi nu putem umbla prin alte dregătorii, decât alergăm la mila Domniei Voastre; Dumneavoastră sunteţi proprietari de moşiile Statului, precum erau egumenii înainte când ne-au dat voe de ne-am sădit nişte vii, pentru hrana noastră şi pentru folosul proprietăţii; tocmeală am avut cu foştii arendaşi egumeni un icuşor de pogon; până acum am durat tot cu această plată, care acum Dnul arendaş Marinache Poppescu, dela venirea Dlui ca arendaş pe moşia Ceacu, fel de fel de clause ne-a impus, ca să ne izgonească cerându-ne câte cinci galbeni de pogon.

Văzând aceasta că în primăvara anului curent ca să intrăm să lucrăm acele vii Dlui nu ne-a lăsat cu niciun chip a le lucra până ce nu vom da cinci galbeni de fiecare pogon; văzând aceasta am dat petiţie Dlui Prefect a ne da ordin ca să le lucrăm şi să-i plătim învoiala ce am avut cu foştii arendaşi; aşa

dar în petiţia noastră am cerut că dacă nu se va putea cu niciun chip tot cu aceeaşi învoială, apoi am cerut ca să scoatem viţa din pământ. Credam că Domnia Voastră nu veţi îndura de munca noastră, care mari greutăţi suferim şi susţinem toate greutăţile ţării noastre, ca să ne daţi un ordin ca un şinet ca să nu ne mai maltratăm învoelile ci să avem o învoială pentru totdeauna.

Domnul arendaş ne cere această învoială sub pretext că nu ne-am învoit pe moşia Dsale, dar însă toţi ceilalţi locuitori ce sunt învoiţi pe moşia Dsale plătesc tot aceeaşi taxă precum s'a plătit şi la foştii arendaşi cu câte un icuşar de pogon.

Domnule Ministru, cine s'ar fi dus aşa cu voe pe altă moşie şi ar lăsa domiciliul său, văzând atâtea clause ce ne impune Dlui; în toamna trecută ne-a ţinut porumburile până la Crăciun nedijmuite să-i dăm bani ca să-i plătim erbăritul vitelor şi altele ce aveam în contract cu Dse; nu ne primea, şicanându-ne, că n'are timp a-i primi ca să treacă timp îndelungat pentru a lua dobânzi câte lei vechi trei de sută pe lună şi ne-a ajuns pe unii câte două lire dobânda. Neputând suferi asemenea clause, la expirarea contractului, ce am avut cu Dsa, ne-am şi strămutat pe altă moşie, unde am găsit învoeli înlesnicioase.

Deaccea dar, Domnule Ministru, venim cu lacrămi de sânge la cunoştinţa Dvoastră şi vă rugăm ca să binevoiţi a face cele ce veţi crede de cuviinţă.

Primiţi vă rugăm, încredinţarea prea deosebitei noastre stime

Dobre Vasile	Manea Calciu	Anghel Datcu
Christache Arabal	Ioab Deciu	Gerge Gherghescu
Radu Vlăsceanu	Cristea Boborusa	Marin Ganciu
Ion Tetrade	Iancu Radu	Vencu Stoicea
Nicu Demer	Dumitru Belciu	Vasile Gherghescu
Ioan Dragnea	Nicula Turcan	Ruse Dulău
Ion Gerge	Ivan Grosu	Petraua Ivanganea
Constantin Arabal	Stan Naburgeacu	Călin Diacu
Ioan Mavrecu	Tihan Ignat	Rusa Ivan } femei
Ivanciu Ciobănescu	Stoian Chirana	Anica Dobre } văduve

[Rezoluţie:] Ministerul de Interne

Dnul Prefect din Ialomiţa va lua îndeaproape cercetare, această reclamaţiune şi ne va raporta despre rezultat.

p. Ministru,

....

[Rezoluţie:] Prefectura Districtului Ialomiţa

Se recomandă Dlui Subprefect de Borcea a cerceta şi a raporta împrejurările ce mijlocesc înapoind şi aceasta.

22 Iulie 1876

Pt. prefect,
D. Perieţeanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 503, f. 91 şi 98.]

184

Caracal, 20 Iulie 1876
Nr. 9024

Domnule Ministru,

La ordinele Domniei Voastre telegrafice Nr. 12772 şi 13766 răspund cu respect că după cererea Onor. Administraţiei Domeniilor Statului făcută prin Dnul Avocat Public local, însărcinându-se Domnul Sub Prefect respectiv ca să asiste pe D-nii Avocat şi Inginer Giormăneanu la operaţia verficării pe faţa pământului a delimitării în chestiune, din partea D-lui Sub Prefect s'a primit la 5 Iulie curent raportul No. 3839 însoţit de un Proces-Verbal prin care pentru motiv că locuitorii interesaţi s'au arătat cu o gravă rezistenţă materială la acea operaţiune, conchide că nici nu au putut să procedeze la efectuarea ei.

Aceasta s'a comunicat imediat onorabilei Administraţii a Domeniilor, prin adresa Nr. 7554, cu invitaţie să binevoiască a aviza la mijloacele legale de oarece Administraţia nu-şi poate exercita puterea sa publică decât numai în urma cererii unui agent Judecătoresc de executare conform legii de procedură civilă.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea profundului meu respect.

Prefect,
Protopopescu

[Rezoluţie:] Se va comunica acest raport al Prefecturei. Administraţiei Domeniilor spre răspuns la mijlocirile sale sub nr. 16839 şi 18564.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 285.]

185

[Craiova,] 23 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Spre răspuns la telegrama Domniei Voastre Nr. 13467, am onoare a vă înainta copie după încheerea Consiliului Comunei Galicea Mare din 17 ale curentei, despre rezultatul dat plângerii Dlui Amza Protopopescu, arendaşul moşiei Galicea Mare.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele consideraţii.

Director, P. Sărăianu

Prefect, I. N. Titulescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., Nr. 5029, f. 365.]

Anexă la doc. Nr. 185

17 Iulie

Nr. 14

In urma executării făcute locuitorilor acestei comune, asupra muncilor ce sunt datori către Dl. arendaş Amza Protopopescu, declarăm modul cum s'au executat în muncă, pe anul curent, prin care regulăm după specificările arătate mai la vale.

I. 2200 pogoane grâu, având, Dnul Arendaş pe acest an, dintre care 1180 pogoane s'au bătut de grindină, 900 pogoane s'au secerat până astăzi, mai rămâne 120 pogoane a se secera.

II. 52 locuitori împotrivesc să secere arătând că dânşii nu sunt datori şi că nu au nici vite, nici munci moşia Dlui arendaş, renunţând la învoială că nu sunt subscrişi într'însa.

III. A secerat fiecare locuitor câte 1, 1, 2 şi cea mai mare parte câte 3 pogoane; cel care a secerat numai câte un pogon, adică cel de învoială răspund că dânşii au dat banii erbăritului la 1 Aprilie conform actului de învoială, iar Dnul Arendaş îi apucă de datoria anului 1875; însă parte din locuitori arată că pe socotelele făcute asupră-le din anul 1875, sunt nemulţumiţi arătând că sunt încărcaţi.

IV. Pogoanele de învoială, s'au secerat, rămânând numai cei împotriviţi dela art, 2 de mai sus.

V. Domnul Sub Prefect într'aceastâ a venit de cinci ori în Comuna.

VI. Dela începutul seceratului s'au executat de înşine consiliul şi vătăşei comunali, iar dela 12 curent şi înainte se execută cu călăraşi şi dorobanţi în număr de zece.

VII. Actele pronunţate în supunerea locuitorilor de a se ţine de angajament se află deja înaintate iar după cele dresate din nou, din cele ce a mai dispus, precum şi petiţiile în această chestiune se ataşează aci copie.

VIII. Au rămas 56 pogoane neprăşite, după cum se constată prin procesul-verbal dresat la 8 Iunie expirat, iar de cele arătate de D. arendaş prin petiţia dela 8 Iunie expira de 193 pogoane, acelea sunt din cele arate de locuitori străini, care şi astăzi mai are ca 150 pogoane neprăşiţi.

IX. Dela 12 Iulie curent, de zece Călăraşi şi până astăzi s'a executat hotărîrea consiliului comunal şi se execută.

Asupra acestor dispoziţuni de mai sus, chibzuim următoarele:

Având în vedere că prin încheerea Consiliului această comuna din 9 Martie anul curent Nr. 4 s'a dispus ca locuitorii cei care n'au vite şi nici munci pe moşia Dl. arendaşi, sunt apăraţi.

Având în vedere că prin petiţia dată la 14 crt. de Dl. Amza Protopopescu, înregistrată la Nr. 787, prin care cere constatarea pogoanelor care locuitori le-au luat asupră-le şi le-au lăsat nesecerate.

Considerând că după constatarea făcută la care se prevede prin alăturata copie de proces ataşată la această încheere, Dnul arendaş Amza Protopopescu despăgubirile [cerute] prin canalul Judecătoresc, precum şi cei de la 52 locuitori prevăzuţi la art. 2, de mai sus.

Considerând asemenea că executarea se urmează neîncetat cu ajutoare de care dispunem spre a secera şi suma pogoanelor de 120 pg.

Considerând că prin petiţia dată la 15 Iulie curent, înregistrată la Nr. 790, dată de D. arendaş local, prin care înaintează o listă de 70 locuitori prin care îi face datori a mai secera câte 1,1,2 şi 3 pogoane de fiecare, prin care le acordă trei zile ca să secere la numele lor, iar în caz de n'ar secera să le formeze actul de constatare, lăsând pogoanele asupră-le, a se despăgubi dela dânşii, prin canal Judecătoresc, care după termen zis de trei zile, sunt decis a ne pronunţa şi asupra acestei reclamaţiuni.

Pentru care am dresat prezenta încheere în număr dublu, care un exemplar se va înainta Dlui Subprefect respectiv, drept ştiinţă.

pt. conformitate, Th. Bodescu

Primar, Ion Durlă

Consilier, Stan Stroe

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5029, f. 366, f. 378. Copie.]

186

[Bucureşti,] 27 Iulie 1876

Nr. 14210

Dlor Membri ai Administraţiei Domeniilor şi Pădurilor Statului.

In urma adresei Dvs. Nr. 16839 prin care ne-aţi comunicat că locuitorii după moşia Statului Vartina-Baldovineşti, se opun la operaţia verificării pe faţa pământului a delimitărei moşiei, cerând cuvenita relaţie Dlui Prefect de Romanaţi, au primit raportul Nr. 9024 prin care mă înştiinţează că după cererea Dvs. făcută prin Dnul Avocat Public Local, însărcinând pe subprefectul respectiv ca să asiste cu avocatul şi cu inginerul Geormăneanu la operaţiunea în chestiune, nu s'a putut proceda la efectuarea ei din cauză că locuitorii interesaţi s'au arătat cu o gravă rezistenţă.

Tot deodată Dl. Prefect mă încredinţează că v'a făcut cunoscut de aceasta prin adresa No. 7554, rugându-vă să avizaţi la mijloacele legale, deoarece administraţia nu-şi poate exercita puterea sa publică, decât numai în urma cererii unui agent judecătoresc de executare, conform legei de procedură civilă.

Am onoare, Dlor membri, a vă comunica cele ce preced spre răspuns la adresa Dvs. sus citată.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 286.]

187

[Dadilov, 29] Iulie 1876

Nr. 2301

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori domiciliaţi în cătunul Dadilov, ce aparţine de comuna Comana, plasa Câlniştea, Judeţul Vlaşca, venim cu cel mai profund respect supunând la înalta cunoştinţă a Domniei Voastre că în toamna anului expirat 1875, ni se expira angajamentul ce aveam cu Dnul Evloghie Georghiev, actualul arendaş al acestei moşii, fiincă şi dânsului i-se termina arendarea acestei moşii şi neputând lua în acel timp pentru altă perioadă, a venit Dl. Serbănescu, Directorul onorab. Administraţiuni a Domeniilor Statului şi după ce au fost chemaţi toate cătunele după această moşie la reşedinţa Primăriei Comuna unde s'a propus de Dnul Serbănescu că proprietatea Comana nu s'a putut da cu arendă şi ca să rămână nearată cu semănătura de toamnă, ne-a dat voe să arăm o'icâte locuri, le vor găsi pentru asemenea semănătură, din care recoltă vom da dijmă din trei una, şi de vom merge cu vitele vom face două zile cu carul şi două cu mâinile şi ierbăritul ca şi la arendaşi, iar care vom face semănătura şi nu vom călca cu vitele, să dăm dijmă din trei una şi alt nimic.

Parte din noi, am avut nevoe de locuri pentru semănături de toamnă şi am şi semănat fiind timpul foarte scurt şi Dl. Serbănescu ne zisese să nu rămâe moşia nearată, că deşi se va vinde pentru anul 1876, tot cu acele condiţiuni se va arenda.

Domnule Ministru, prin luna Februarie anul curent ni s'a spus de Dl. Evloghie Gheorghiev că moşia s'a luat în arendă de Dlui pe termen de 10 ani şi ne a propus nişte condiţiuni foarte grele cu care nu ne-am angajat şi la 23 Aprilie anul curent o parte din locuitori în sumă de 50, ne-am tras pe proprietatea învecinată — Brăniştarii-de-Sus proprietatea Dlui Costache Goga, unde am găsit nişte condiţiuni mult mai favorabile pentru noi precum şi locuri de hrană de îndestul.

Domnule Ministru, semănăturile noastre de toamnă făcute pe moşia Comana ce Dnul Evloghie ţine cu arendă şi care s'a luat de Dlui cu mult mai în urmă după ce noi am făcut arătura care produse astăzi fiind secerate şi făcute clai ne-am dus la Dlui să ne dijmuiască şi Dlui a zis să-i dăm toate produsele în parte şi noi am zis să-i dăm din trei una cum am fost înţeleşi când am făcut arătura.

Iată că munca noastră se află risipită pe câmp bătută de ploi, după ce creatorul Dumnezeu nu i-a dat rodul bun, apoi şi ce este se strică de ploi; cu ce dar vom plăti dările fiscale şi altele dacă agonisita noastră se află poprită de Dlui şi încă ce este mai mult că prin forţă ne ia vitele după legiuitele noastre locuri, ne ia vitele le închide în curtea Dlui şi le ţine poprite, până i-se aduce act de învoială din partea posesorului lor făcându-ne să fim strădăniţi pe drumuri şi duşi

înaintea Justiţiei făcând pe cea mai mare parte din locuitori să fie învoiţi, fără voia lor.

Domnule Ministru, dacă am ajuns la culmea aceasta ca noi să punem toată sămânţa şi toată munca şi să dăm dijmă una şi una, apoi nu mai putem zice că agricultura este un lucru plătitor pentru noi ţărani, ci mai bine să zicem că suntem robi cu desăvârşire la proprietari şi la arendaşi şi această robie s'o primim cu sila căci în altfel numai putem trăi pe pământul ţării noastre ca unii ce suntem constrânşi din toate părţile şi suduiţi chiar de nişte naţiuni străine; băgaţi slugi pe la arendaşi şi proprietari. Domnule Ministru, din angajamentul ce am avut pe trecuţii cinci ani, am rămas datori câte patru şi cinci sute de lei vechi, fiecare fără să fi dat Dlui cinci parale la vreunul, ci numai din daraverile moşiei, căci chiar munca ce eram obligaţi să-i facem, nu am avut unde necum să aibă locuri să ne dea nouă din destul, ba încă munca care nu am avut unde să i-o facem ne-a obligat să-i plătim cu preţ îndoit, pentru care dar venim cu cel mai profund respect prin aceasta, căzând înaintea milii Dvoastră şi rugându-vă să binevoiţi a face ca prin înaltul ordin ce se va da autorităţilor îndrept, să fim dijmuiţi din trei una, căci în parte nu-l putem da, chiar de s'ar prăpădi pe locurile Dlui.

Domnule Ministru, am reclamat, Dlui Subprefect al plăşii noastre Câlniştea, mai înaintea secerişului căci eram opriţi de Dnul arendaş să nu mergem nici cu vitele şi Dl. Subprefect a rezolvat numai mergerea cu vitele, iar pentru dijmă ne-a zis să ne înţelegem cu Dl. arendaş, care susţine tot cele sus zise.

Binevoiţi, vă rugăm Domnule Ministru, a primi încredinţarea stimei noastre ce vă conservăm.

Ai Domniei voastre supuşi servi

Ion Tudor	Petru Ciucă	Voicu Codiceru
Sandu Ion	Ion Simon	Tudor Radu
Nicolae Ion	Ion Burcea	Niculae Barbu
Ilie Comănescu	Radu Nedea	Onete Săltăreţu
Stan Petcu	Tudor Amarad	Constantin Preda
Dumitru Stuparu	Marin Rainea	

[Rezoluţie:] Administraţia Domeniilor ne va desluşi îndată, fără cea mai mică întârziere dacă aceste reclamaţiuni, în privinţa arăturilor de toamnă sunt exacte.

Vernescu

Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 125.]

188

[Bucureşti,] 30 Iulie 1876

Nr. 14.442

Domnului Administrator al Domeniilor Statului.

Un număr de locuitori după moşia Comana din Judeţul Vlaşca, proprietatea Statului prin petiţia înregistrată la Nr. 2381, reclamă contra Dlui arendaş

Evloghie Gheorghiev care n'ar fi voind să primească dijmă din trei una după pogoanele lucrate în toamna anului trecut, pretinzând Dl arendaş a-şi însuşi toată munca lor. Aceastā dare, din trei una susţin locuitorii că s'ar cuveni arendaşului actual după învoelile făcute în toamna trecută cu Dl. Serbănescu, directorul Administraţiei Domeniilor Statului. Comunicând Dvoastră această plângere, vă rog, Domnule Administrator să binevoiţi a desluşi îndată fără cea mai mică întârziere dacă reclamaţiunile locuitorilor, în privinţa tocmelilor sunt exacte.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 2.]

189

Bucureşti, 30 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Observându-se cele cuprinse în adresa cu Nr. 14.442 de astăzi, avem onoare a vă supune la cunoştinţă, că în adevăr Dl. Director a fost în mai multe rânduri la Comana şi a depus la Primărie o învoială cu locuitorii, că pe lângă aceasta s'a propus locuitorilor diferite învoeli, atât prin Subprefectul respectiv, cât şi printr'un alt delegat al Administraţiei şi chiar printr'unul din administratori care a fost la faţa locului; locuitorii însă au refuzat neîncetat orice învoială până în primăvară, când moşia s'a arendat Dlui Evloghie Gheorghieff, prin urmare nu există nicio învoială între Administraţie cu locuitorii, pe care ei să-şi poată baza reclamaţiunea.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea consideraţii noastre.

Administrator,...

Director,
T. Serbănescu

[Rezoluţie:] Fiindcă Administraţia Domeniilor denunţă ocolurile locuitorilor, petiţia lor se va pune la dosar. Se va invita însă Dl. Gheorghieff arendaşul dela Comana a se prezenta la Minister spre a-mi da desluşiri în această afacere.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 4.]

190

Sinaia, 4 August 1876

...Asupra raportului Ministrului Nostru, Secretar de Stat la Departamentul de Finanţe, sub No. 1156;

Camerile legiuitoare au votat şi Noi, pe puterea Art. 93 din Constituţie, am sancţionat ce urmează:

LEGE

Pentru trecerea serviciului vânzărilor de bunuri ale Statului în atribuțiunile administrației generale a domeniilor și pădurilor Statului, precum și modificarea unor articole din legea dela 31 Martie 1868.

Art. 1. — Aplicarea și executarea legii din 15 Iulie 1866, modificată prin cea din 31 Martie 1868, intră în atribuțiunile administrațiunii generale, a domeniilor și pădurilor Statului.

Art. II — Comitetul pentru vânzarea bunurilor Statului continuă a exercita controlul asupra tuturor operațiunilor vânzătorilor.

El se compune de:

a) Ministrul Finanțelor, care va avea președenția.

b) Doi deputați aleși de Adunarea deputaților.

c) Doi senatori aleși de Senat.

d) Un membru al Camerei de Comerț, din București.

e) Un membru dela Curtea de Conturi.

Prezența a 4 membri va fi indispensabilă, pentru ca să se poată proceda la o lucrare.

Art. III. — Căderile comitetului sunt:

a) A încuviința punerea în vânzare a bunurilor care s'ar afla în condițiunile cerute de legile speciale spre a se putea înstrăina;

b) A se pronunța asupra prețurilor făcute de Comisiunile districtuale;

c) A lua parte la licitații, a opina asupra adjudecațiunilor, care ar fi confirmate; în fine, a priveghia toate operațiunile relative la vânzări.

Art. IV. — Licitațiile pentru vânzarea bunurilor, pe lângă centrele fixate de legea din 15 Iulie 1866, se vor putea face pe viitor și la prefecturile locale, de către comisiuni anume instituite din prefect, primarul titular al urbei de reședință unde se efectuează vânzarea și casierul general, la care vor putea lua parte întodeauna senatorii și deputații județelor respective, cu vot deliberativ.

Art. V și Art. VII din legea din 1868, Martie 31, se modifică în modul următor:

Comitetul are facultatea de a împărți bunurile puse în vânzare în loturi, care vor începe dela 5 pogoane și vor continua în sus la 6, 7, 8, 9 pogoane și așa mai departe, după cum interesele locale și interesele Statului vor cere, ținând seamă totdeauna și neapărat de cererile locuitorilor români rurali.

Prețurile minimum al fiecărui pogon vor fi de 80 lei, în partea de dincoace de Milcov, iar peste Milcov prețul minimum al unei fălci va fi de 200 lei, plătibil integral o lună după confirmarea vânzării, care se va face după formele legii din 1868, prin licitații public .

Prețul locurilor dela 5 până la 10 pogoane se va plăti o a treia parte o lună după confirmare vânzării, iar două treimi în termen de 20 ani prin anuități

semestriale, calculate pe o dobândă de 6% pe an, plus amortizarea, conform tabelului de amortisment.

Art. VI. — Sunt şi rămân abrogate orice dispoziţiuni contrarii legii de faţă, care sunt aşezate prin legea din 15 Iulie 1866 prin modificările promulgate la 31 Martie 1868 sau prin regulamente de administraţie.

Această lege s'a votat de Adunarea deputaţilor în şedinţa din 10 Iulie, anul 1876 şi s'a adoptat cu majoritate de 88 voturi contra 4. —

Secretar, R. Mihai

Preşedinte, C. A. Rosetti

Această lege s'a votat de Senat, în şedinţa dela 30 Iulie, anul 1876, şi s'a adoptat cu majoritate de 23 voturi, contra a 2. —

Secretar, G. Leca.

Vicepreşedinte, Ioan Ghica

Promulgăm această lege şi ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statului şi publicată prin Monitorul Oficial, asemănat Art. 115 din Constituţie.

Dată în Sinaia, la 4 August 1876,

Nr. 1531

Carol

Ministru Secretar de Stat la Departamentul Justiţiei, Eug. Stătescu

Ministru Secretar de Stat la Departamentul de Finanţe I. C. Brătianu

[*Monitorul Oficial* din 10 August 1876, p. 4406.]

191

[Ploeşti,] 5 August 1876 [1])

Nr. 10.198

Domnule Ministru,

Domnul Subprefect al Plaiului Prahova prin raportul cu Nr. 8777 îmi comunică că în afacerile Administrative încearcă mari dificultăţi din cauza restrânsului număr de Călăraşi ce se dau în serviciul acelei Subprefecturei, căci cei patru Călăraşi destinaţi la acel Plai, nu sunt suficienţi nici chiar pentru escortarea arestaţilor ce se trec frontiera, pe la Predeal şi cei ce se aduc la Tribunalul local şi la alte Autorităţi.

Subsemnatul, având în vedere că serviciul acelei Subprefecturei este împovărat mai cu deosebire, acum cu ocazia construcţiei Calei-Ferate, Ploeşti-Predeal unde sunt un însemnat număr de locuitori, atât străini, cât şi

[1]) Data înregistrării la minister.

indigeni, care în fiecare zi comit diferite fapte, în faţa cărora Administraţia nu poate rămâne indiferentă, de a nu lua măsurile necesare ce îi incumbă.

Considerând că pe lângă executarea tocmelilor agricole, pentru care administraţia este obligată de lege a da concursul său şi a întrebuinţa chiar executări cu Călăraşi, diferitele afaceri reclamă imperios îndeplinirea lor de urgenţă şi acea Subprefectură nu dispune de alte mijloace pentrucă vătăşeii fac serviciu prea greu cu purtarea expediţiilor prin Comuna şi a ordinilor circulare şi altele.

Am onoarea a supune la cunoştinţa Domniei Voastre acestea şi vă rog respectuos Domnule Ministru, să binevoiţi a interveni la Dnul Ministru de Război, a mai da un serviciu zisei Subprefecturi, cel puţin câte patru Călăraşi în fiecare schimb, ca astfel să se poată preîntâmpina afacerile acelei Subprefecturi şi a nu se paraliza Serviciul Administrativ.

Binevoiţi, vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsci mele consideraţii.

Director, Prefect...
Gr. Korbătescu

[Rezoluţie:] Se va interveni la Război, ca să mai dea încă câte doi călăraşi la fiecare schimb, la subprefecturile acelui judeţ.

Herişescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 317.]

192

[Bucureşti,] 5 August 1876

Nr. 14935

Dnul Prefect de Prahova, mă informează prin raportul nr. 10198, că subprefectura plaiului Prahova încearcă mari dificultăţi în afacerile administrative, din cauza restrânsului număr de 4 călăraşi ce i-se dă de serviciu, care nu sunt deajuns nici chiar pentru escortarea arestaţilor ce se trec peste frontieră pe la Predeal şi cei ce se aduc la Tribunalul local şi alte autorităţi.

In vedere dar că serviciul acelei sub-prefecturi este împovărat, mai cu deosebire, acum cu ocazia construirei Căii Ferate Ploeşti-Predeal, unde sunt un însemnat număr de lucrători atât străini cât şi indigeni, care în toate zilele comit diferite fapte în faţa cărora administraţia nu poate rămâne indiferentă de a nu lua măsurile necesare ce-i incumbă.

Considerând că pe lângă executarea tocmelilor agricole diferitele afaceri reclamă imperios, îndeplinirea lor de urgenţă.

Am onoarea, a vă ruga Domnule Ministru, să binevoiţi a dispune ca să se mai dea încă câte doi călăraşi, la fiecare schimb, la suszisa subprefectură.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 318.]

193

[Botoşani,] 5 Septembrie 1876
Nr. 7199

Domnule Ministru,

Conform ordinului Domniei Voastre Nr. 16204 privitor la reclamaţiunea ce v'a adresat Dl Costică Pilat, anexată pe lângă suscitatul ordin, am onoarea a vă aduce la cunoştinţă cele ce urmează.

Dnul Pilat este arendaşul moşiei Cerviceşti din plasa Târgului, odată cu arenda, Dsa a primit dela proprietarul Dl. A. Văsăscu un angajament de muncă agricolă încheiat între un număr de locuitori din Cucorâni cu Aron Avramovici şi C$^{\underline{nie}}$, pe timp de cinci ani dela 1 Aprilie 1871, până la acea zi a anului curent 1876, pe moşia Cătămăreşti.

Acel angajament, pe lângă dreptul ce se lasă arendaşului de a putea trece munca angajată la orice altă persoană pe altă moşie în depărtare de patru ore, la art. 12 prevede şi clauza următoare: « şi noi ne obligăm a urma întocmai şi la împlinirea de cinci ani după răfuială ce urmează a se face în faţa unui agent comunal în fiecare an în fiinţa acestor ani, oricâtă datorie vom fi datori ne obligăm în termen de o lună după finirea răfuelilor a-i restitui în natură dlui arendaş şi la caz când noi în acest termen nu vom fi următori a răspunde acea datorie în act, atunci nu ne va mai fi permis a plăti cu bani, ci rămânem datori de îndată a contracta un alt angajament pentru cinci ani, după preţurile şi condiţiunile prevăzute în acest contract ».

Dnul Pilat se prezintă la Prefectură şi reclamă în contra Primăriei de Cucorâni că nu i-ar da concursul datorit pentru executarea angajamentului său nici pentru împlinirea banilor ce-i datoresc locuitorii după răfuială, arătând că autoritatea comunală ar patrona un angajament ce Dl Ohrinoschi. arendaşul de Cucurâni are cu aceiaşi locuitori, angajament pe care Dsa îl declară de fals, ca făcut fără consimţământul şi ştirea lor,

Prefectura nu a avut decât să recomande o asemenea tânguire Sub prefectului respectiv, spre a face să se conformeze legei tocmelilor agricole în ce priveşte executarea angajamentelor existente şi constatarea faptului de fals denunţat de Dn Pilat; aceasta s'a şi făcut.

Subprefectul de Târg a constatat la faţa locului în asistenţă şi unire cu Dl Pilat cele reclamate de Dsa şi a înaintat lucrările sale Parchetului; — în Procesul-Verbal încheeat în cauză a subscris şi Dl Pilat.

Prin urmare dacă autoritatea comunală de Cucurâni a refuzat ilegal a legaliza angajamentul prezentat de Dn Pilat şi dacă dânsa va fi patronat pe acel al Dlui Ohrinoschi bănuit de fals, justiţia va decide cine e culpabil şi îl va pedepsi, administraţia neavând nici cum un asemenea drept.

Dl Pilat însă nu se mulţumeşte cu atâta, având a lua o sumă considerabilă de bani, dela locuitorii din Cucurâni, Dsa în durere şi nerăbdare de a se vedea despăgubit se agaţă de administraţie, încriminând-o când că nu voeşte angajamentul vorbit mai sus când că îi refuză a-i scoate banii dela locuitori.

Ori cât de justă iar fi durerea cu mare părere de rău însă Administraţia nu-i poate satisface cerinţa sa; angajamentul vorbit mai sus fiind expirat la 1 Aprilie anul curent, după dispoziţiile legei tocmelilor agricole nu mai poate fi lucrător şi executoriu; un alt angajament încheiat din nou, Dl Pilat nu ne prezintă pentrucă nici nu-l are format; care angajament, dar poate cere Dl Pilat, dela Administraţie să-l execute.

In privinţa banilor ce îi datorează locuitorii, Dl Pilat nu ne prezintă nici o hotărîre cu formulă executorie, în virtutea căreia administraţia să aibă dreptul a regula îndestularea sa.

Astfel stă, Domnule Ministru, chestiunea dlui Pilat şi nu mă pot opri a-mi exprima părerea de rău, că dnul Pilat în durerea sa, nu-şi face nici un scrupul a ocupa administraţia alterând chiar şi adevărul lucrurilor.

Odată cu expunerea unor asemenea împrejurări, am onoare a vă prezenta în copie, angajamentul citat al dlui Pilat şi prescriptul Verbal al Subprefectului de Târg, după care s'au înaintat lucrările la parchet.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredinţarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Prefect,
I. Buzdugan

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 146, 173.]

Anexa I la doc. Nr. 193

CONTRACT

Subsemnaţii, prin punerea degetelor noastre, locuitori din satul Cucoreni, comuna Cucoreni, plasa Târgul, Judeţul Botoşani, facem ştiut prin contractul de faţă ce ne-am angajat de bună voe cu Dlui Domnul Aron Avramovici et Cnie, arendaş al unei părţi din moşia Călămăreşti, de a lucra pe acea moşie, timp de cinci ani de zile, începători dela 1 Aprilie 1871 şi până la asemenea zi şi lună a anului 1876, cu condiţiunile mai jos arătate şi anume:

1) Fiecare din noi, suntem îndatoraţi a face câte cincizeci prăjini praşilă în păpuşoi, prăşiţi de două ori, bine, gospodăreşte, a tăia strujeni şi a-i căra cu carele noastre, a culege păpuşoii, a-i desface, a-i turna în coşarele boereşti la orice loc ni s'ar porunci cât şi a clădi strujeni tot după voinţa Dlor arendaşi, cu preţul hotărît de 85 lei falcea.

2) Suntem îndatoraţi a face fiecare câte o falce şi treizeci prăjini secere în orice soi de pâine albă, legat în snopi, dus tot cu carele noastre la orice loc

nì s'ar poruncì a-ì clădi în girezì, cu preţul hotărît de patruzecì doi leì de fiecare falce.

3) Asemenea ne îndatorăm a cosi fiecare câte două fălci iarbă, bine cosită adunată trase căpiţele cu boii noştri şi clădite în girezi şi stoguri cu preţul hotărît de treizeci şi doi lei falcea ca adăogire fiindcă dlor dnii arendaşi pe menţionata moşie nu va avea iarbă, sunt obligaţi a prăşi, câte de patru ori unde va avea asemenea iarbă.

4) La caz fiind vara ploioasă şi cerând trebuinţa a răscoli clăile sau căpiţele de fân, suntem iar îndatoraţi a le răscoli spre a se usca şi în urmă având a le clădi după cum se vorbeşte în condiţiunile de mai sus.

5) Fiecare dintre noi care avem şi vom avea boi sau cai suntem obligaţi de a ara în toamnă fiecărui an, câte una şi jumătate falcie de fiecare pereche de boi sau cai, arată, semănată şi grăpată de două ori, bine, gospodăreşte cu preţ de patruzeci lei, fiecare falce.

6) Oricând D-nii arendaşi ar avea trebuinţă de plugari, atât primăvara cât şi toamna, în fiecare an, în tot cursul anilor, de mai sus, înşi-ne ne îndatorăm a-i da numărul necesar la plugurile Dsale cu preţ de un leu pe zi, care plugari nu vor putea fi mai mici de cincisprezece ani.

7) Fiecare din noi, pălmaşi, suntem obligaţi a face câte cincisprezece zile, în fiecare an la maşina de treerat cu preţul de 2 lei, 10 parale pe fiecare zi şi mâncare, iar cinci zile vom face la orice alt lucru, cu preţ de doi lei pe fiecare zi şi fără tain.

Asemenea şi noi, ce avem şi vom avea boi şi cai pentru facerea zilelor ne obligăm a-i transporta un stânjen lemne, după cum sunt clădite în pădurea Călămăreşti, adică a transporta de fiecare pereche boi sau cai, un stânjen lemne din pădurea menţionată, la moara de aburi, proprietate a Dsale în Botoşani jumătate vara şi jumătate iarna cu preţul hotărît de trei şi cinci lei stânjenul şi la caz când dnul arendaş n'ar avea lemne de cărat de pe menţionata moşie, atunci fiecare din noi cu carele, suntem obligaţi a facem în fiecare an câte zece zile cărătură, orice soi de pâine i-ar cere trebuinţa plătindu-ne câte trei lei, 20 parale ziua.

8) Ne obligăm în fiecare an a transporta ori ce soi de pâine, câte 20 merţi de pereche boi sau cai de pe menţionata moşie la Botoşani sau la staţia Botoşani, cu preţul de un leu de fiecare merţ.

9) Ne obligăm în fiecare an, a bate păpuşoi şi a vântura bine câte zece merţi de fiecare om, cu preţul de un leù merţa.

10) Toate condiţiunile vorbite mai sus, avem a le îndeplini fără vreo pretenţie de tain afară numai zilele de maşină, precum se prevede la art. 7 de mai sus.

11) De câte ori dnul arendaş ar avea trebuinţă ori la ce lucru al câmpului mai cu seamă prăşilă, seceră, ne obligăm a eşi la lucru cu toate ajutoarele noastre.

12) La caz când d-nul arendaş s'ar desface de arenda moşiei Călămăreşti, atunci noi ne obligăm a merge cale de patru ore, îndeplinind tot lucrul de mai sus, către orice feţe ne-ar trece o tranzacţie fără de a ne mai cere consimţământul nostru, ce va fi în drept a-l trăda către orice persoană ar voi şi noi ne obligăm a-l urma întocmai şi la împlinirea de cinci ani după răfuială ce urmează a se face în faţa unui agent comunal în fiecare an, în fiinţa acestor ani oricâtă datorie vom fi datori ne obligăm în termen de o lună după finirea răfuelilor a-i restitui în natură d-lui arendaş şi la caz când noi în acest termen nu vom fi următori a răspunde acea datorie în act, atunci nu ne va mai fi permis a plăti cu bani ci rămânând datori de îndată a contracta un alt angajament pentru cinci ani, după preţurile şi condiţiunile prevăzute în acest contract.

13) Pentru tot sotul de lucru cu care ne-am legat a lucra bine, înţelegându-se că dnul arendaş nu va plăti preţurile stipulate mai jos în lei vechi c. p.

14) Dnul arendaş va răspunde a conta contractului de faţă pe lângă datoria ce suntem datori, după actul de răfuială din 3 Februarie, anul curent înreg. No. 124 se mai obligă a mai plăti pentru noi atât dările ce datorăm Statului din urmă cât şi în viitor a ne achita către toate tretile, fără excepţie, iar modul plăţii al dărilor din urmă până la 1 Ianuarie 1871, se va răspunde de către dnul arendaş în patru trete, adică acum la facerea acestuia, a patra parte, când va răspunde tretul întâi a anului prezent 1871 şi în semenea mod va urma şi la treturile viitoare, care în totul ne va achita până la finele lunei Noembrie şi orcând dnul arendaş va răspunde pentru noi bani, după cum se prevede mai sus, ne va elibera chitanţe din matcă şi deosebit o listă formală d-lui arendaş de fiecare anume spre a ni se încărca la partizele noastre, iar noi: Dtru Tănase, Iord. Nistor sin Ungureanu, Valachi Apetrei Niculai Dumitraş, Thoader Cântec, Const. Aciubotăriţei, Vasile Tănase, Gh. Borş, Vasile Huzun, Gh. Ungureanu şi Iord. Băbici, care direct ne-am achitat dările noastre către Stat până în prezent, asemenea şi noi, Sultana Ion Manole, Maria Ilie Ghervase, Casandra Ciubotăriţei, la care nu suntem datoare către Stat, noi nu vom intra în categoria acestui contract, ci numai vom urma înainte a lucra timp de trei ani, după preţurile şi condiţiunile prevăzute în angajamentul vechi din 12 Martie 1868 şi legalizat de Primărie No. 243 înţelegându-se ca anul al treilea sporit la angajamentul vechi, este pentru zile şi cărătura a două fălci, ce nu le-am făcut în tot cursul angajamentului vechi la care nici în aceşti trei ani de astăzi nu vom face aceste zile nici cărătură, iar deosebit lucru vom urma ad-literam după acel angajament; căratul pâinei albe ne obligăm cu toţii a eşi şi căra toată fără excepţie de laolaltă. Pentru întocmai urmare, făcându-se, asemenea două exemplare iscălite de ambele părţi contractante, adică unul care va sta în păstrarea Dlui arendaş iar al doilea transcris în condica respectivă a angajamentului care va sta în păstrarea onor. Primăriei.

ss. Aron Avramoovici

Cost. Tubultoc
Vasile Chirilă
Gh. Avereteției
Gh. M. Chirilă
Gh. Artim
Vas. Borș
Gh. Simin Anton
Const. Drasi
Th. Ungureanu
Petrache Onofrei
Ion Pânzaru
Dtru Eremia
Alexa Cardunian
Gh. D. Ignat
Vas. Mândrescu
Mihail Chirilă
Ilie Gh. Ghervase
Casandra Ciubătăriței
Bălașa Husum
Trașina Iliuțescu
Dtru Hrițcu
Iord. Doroftei
Simion Băbici
Nic. Mândreșteanu

Iord. Rotaru
Gh. Onofrei
Th. Bidău
Catrina Maria Aniței
Gh. Păduraru
Dtru Huțan
Ion Z. Ungureanu
Iord. Gavril
Petrache Răchiță
Dtru Poghiuc
Gh. Nistor
Niță Buga
Gh. sin Ghervase
Dtru Lungulesei
Gh. Alexa
Th. Ghervase
Catrina Iord. Borș
Manole Macim
Dtru Rotaru
Const. Onofrei
Gh. Borș
Valachi Apetrei
Neculae Dumitraș
Manole Florariu

Th. Onofrei
Manole Onofrei
Niculae Simion
Iord. Lupu
Vasile Ion Feraru
Dtru Tănase
Manole Nistor
Const. I. Iftime
Sultana Ion Manole
Iord. Niță Iacob
Const. Gh. Galan
Iordan Nistor
Anton Pintelei
Const. Anton
Ion sin Ungureanu
Th. Cântec
Const. Aciobăniței
Vasile Tănase
Vasile Huțun
Gh. Ungureanu
Iordache Babici
Maria Ilie Ghervase
Gh. Dadoi

România

Consiliul com. Cucorânii, plasa Târgul, Jud. Botoșani,
Având în vedere anunțul dlui primar Nr. 350
Având în vedere greutățile ce se întâmpină la incasarea dărilor cuvenite Statului, observându-se mai întâi contractul de față și având în vedere că prețurile sunt avantajoase pentru cultivatori, având în vedere că Dnul Aron Avramovici et companie, asigură Statul atât pe trecut cât și pe viitor, dările tezaurului, în cât privește pe locuitorii, Anton Pintilie și Gh. Dudoi, vor rămâne după condiția contractului vechi și conform rostirei art. 14 din acest contract pe timp de trei ani; Consiliul în majoritate și în virtutea art. 7 din legea agricolă, legalizează contractul de față.

Gh. Măzăreanu

Membri [ss] Cons. Crețu
Th. Chircu
V. Silnic
No. 351 1871 Aprilie 3

(ss) Primar,
I. Petrivanu
(ss) Secretar
Bancescu

România

Primăria Comunei Cucoreni, Plasa Târg Jud. Botoşani.

Copia de faţă fiind întocmai şi originalul se legalizează.

N 735

1876 August 7

Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 148; 149; 170. Copie.]

Anexa II la doc. Nr. 193

ROMANIA 18 Iulie 1876

Proces-Verbal Nr. 1936

Anul una mie opt sute şaptezeci şi şase luna Iulie, optsprezece zile.

Noi Costache Grecu, Subprefectul plăşii Târgului, Judeţul Botoşani, în urmarea ordinului prefecturei respective Nr. 5963, prin care arată că prescriptul verbal, încheeat de primarul comunei Cucorâni după tânguirea Dlui C. Pilat, cuprins în suplica înregistrată la Nr. 1230, s'au făcut cu totul nesatisfăcătoare, faţă cu tânguirea Dlui Pilat, însărcinându-ne a face înşi-ne în persoană, din nou o atare cercetare.

Astăzi păşind la faţa locului, unde după ce mai întâi ne-am însoţit de doi martori asistenţi, în prezenţa atât a dlui Pilat cât şi a locuitorilor de acolo care fac parte, în chestiune şi anume: Niculae Borş; Ioan Calu, Vasile Chirilă, Toader Bidău; Costache Taboltoc, Vasile Borş, Vasile Mândrescu, Costache Onofrei, Gh. Andrei, Constantin Anton Andrei, Dumitru Anton, Petrache Onofrei, Dumitru Pughiuc, Mihalache Chirilă, Gh. Alexa, Ion Niţă, Constantin Dumitraş şi Costache I. Aftimiei, precum şi în absenţa dlui Ohrinovschi, care deşi a fost anunţat de primăria respectivă a fi prezent la cercetare, însă n'a fost arătând că este bolnav. Intrând în cercetare mi s'a declarat în unanimitate de numiţii locuitori cum că ei n'au avut nicio şiinţă despre contractul ce fosta Primărie de Cucoreni a încheeat în numele lor cu Dnul Petre Ohrinovschi, în privinţa muncii agricole ceeace a făcut de au şi reclamat în acest caz, adăogând o relatare în cele din urmă, cum că vâzând cà lucrul agricol al acestui an l-au terminat mai în totul la dnul Ohrinovschi, în baza nefericitului contract fals, legalizat, de locţiilorul de primar al acelei comune, Niculae Artim, în unire cu consilierii Thudosache Nomipu, Gh. Selincu şi Vasile Paolnicu, prin înţelgerę cu fostul notar de acolo, Dumitru Marinescu şi cărora vroind a le face întrebare, spre a ne lămuri de adevăr, în privinţa celor ce li se impută de numiţii locuitori — nu s'a putut din cauză că au fost absenţi din comună.

Apoi voesc a primi asupră-le condiţiunile acelui fals angajament cu care sunt legaţi de către d-nul Ohrinovschi cu aceasta însă că d-lui să le plătească dările ce-i privesc către Stat, Casa de Lichidare şi comună, nu mai puţin datoria recunoscută de ei, ce au către Dl Pilat.

Asemenea şi dnul Pilat ne-a declarat oral, în faţa cercetărei că de vreme ce acei locuitori nu i-au făcut lucru pentru achitarea datoriei ce are la ei, apoí sé desistă de a mai face vreun nou angajament, fiind mulţumit a i se răspunde banii, conform declaraţiunei făcută atât de ei cum şi de dnul Ohrinovschi prin acel contract; observându-se condica de angajamente existente în primăria acestei comune, s'a văzut că contractul în cauză e neiscălit de dnul Ohrinovschi şi care deasemenea poate trage consecinţe după sine, vis-à-vis de rostirea legei în asemenea. Având în vedere cele constatate până aci şi din care se vede că contractul de angajament făcut în persoana dlui Ohrinovschi este bănuit de fals, atât după declaraţia verbală a locuitorilor cât şi aceea înscrisă ce au adresat primăriei de Cucoreni şi care s'a înregistrat la Nr. 687, — considerând înfine şi declaraţia ce ne-a făcut oral, Dl Pilat cum că de vreme ce acei locuitori până acum nu i-au lucrat, completându-se interesele de muncă cu oameni depe aiurea, acum nici nu are unde să-i pună la lucru, cerând numai a i se înapoia banii.

Având în vedere lipsa membrilor [consiliului] comunal şi din care cauză n'am putut lua o lămurire exactă în privinţa legalizării bănuitului contract.

Pe aceste considerente regulez ca aşa precum contractul păstrat de dl Ohrinovschi fiind bănuit de locuitori şi tot deodată lipsit de formalităţile prescrise de lege, rămâne a se decide de Justiţie, în privinţa validităţii lui, cât priveşte însă petiţia dlui Pilat şi de a-i mai lucra locuitorii, văzând că însuşi s'a desistat pe motivele arătate mai sus, cerând a i se înapoia banii datoraţi, aceasta nefiind în competenţa noastră, rămâne ca d-nul Pilat să-şi urmărească dreptul de cale legală.

Drept care am încheeat acest prescript verbal, în dublu exemplar dintre care unul se va înainta Parchetului dimpreună cu petiţia dlui Pilat jurnaliată la Nr. 1230, Prescriptul Verbal încheeat de Primarul Comunei Cucoreni, înregistrat la Nr. 638, precum şi petiţia locuitorilor, adresată direct Primăriei de Cucoreni înregistrată sub Nr. 687, spre observare şi regularea celor ce se va găsi de cuviinţă, iar unul se va comunica Prefecturei spre ştiinţă şi regulă.

(ss) Subprefect C. Grecu

(ss) Costache Nistor, Dumitru Tănase } martori asistenţi

(ss) Niculae Borş	Const. Anton Andrei	Dumitru Pughiuc
Ioan Calu	Dumitru Huţan	Mihalache Chirilă
Vasile Chirilă	Petrache Onofrei	Gheorghe Alexa
Vasile Mândrescu	Toader Bădău	Ion Niţă
Costache Onofrei	Costache Toboltoc	Constantin Dumitraş
Gheorghe Onofrei	Vasile Borş	Costache I. Aiftimiei

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 147, 172. Copie.]

194

Bucureşti, 6 Septembrie 1876

Domnule Ministru

Relatív la neînţelegerile unei părţi din locuitorii moşiei chirnogi, plasa Olteniţa, aï Dlor fraţii Danielescu, pentru viile ce au cei dintâi pe proprietatea numiţilor şi pentru care s'a primit la Prefectură suplicele ambelor părţi, reeomandate cu apostila Domniei Voastre, No. 2494, 2824 şi 2849 a.c. am primit raportul Directoruluí Prefecturei prin care îmi alătură Procesul-Verbal de cele constatate la faţa locului.

Atât din cercetarea în localitate, cât şi din lucrările aflate în Prefectură, rezultă că până la anul 1873, Aprilie numiţii proprietari, au luat dreptul de dijmă de la acele vii după învoelile ce au avut cu locuitorii pe acel period, şi care au expirat atunci, iar pentru viitor în faţa neînţelegerilor ce mijloceau între părţí, Prefectura prin ordinul Nr. 13075/876 a răspuns Subprefecturii că învoiala fiind expirată, rămâne ca la caz de neînţelegere ia să se adreseze la instanţele judiciare.

Din raportul Nr. 13224/875 ce v'a supus Prefectura, se vede că pe 1873, 1874, şi 1875 locuitorii ar fi plătit otaştină deşi proprietarul stăruia să se menţină în vigoare darea după învoelile expirate, la care raport acel onor. Minister, prin ordinul Nr. 17420, prescrie ca să se menţie lucrările în marginele învoelii expirată la 1872 şi partea nemulţumită să recurgă de va voi la instanţele judiciare.

Acest ordin s'a comunicat Subprefectului şi fraţii Danielescu stărue a se aduce la îndeplinire, iar locuitorii pretind a da otaştină. Invoelile menţionate nemai existând şi azi această chestiune fiind pendinte înaintea instanţelor judiciare.

Domnule ministru, în faţa peripeţiilor, prin care a trecut această chestiune, având în vedere şi ordinul Domnici Voastre circular No. 16647/72 şi pe cât timp învoelile expirate la 872 numai pot fi obligatorii, cu atât mai mult că soluţiunea definitivă a acestor pretenţiuni de o parte şi altă, este de domeniul Justiţiei unde se şi află pendinte; subsemnatul vă rog să binevoiţi a-i arăta dacă urmează a se ţine în vigoare dispoziţiile ordinului No. 17420/875, fiind neapărat a se da cât mai în grabă de administraţie cursul ce veţi crede legal, în raport cu competenţa sa, căci timpul culesului se apropie şi este timpul a se preveni orice neînţelegeri.

Binevoiţi, vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea prea deosebitei mele stime şi consideraţii.

Director, G. Ionescu

Prefect, Ralian

[Rezoluţie:] Se va scrie Dlui Prefect a-mi arăta lămurit dacă ordinul din 1875 trimes D-lui cu Nr. 17420 s'a pus în lucru pe acel an să vedem dacă cultivatorii de vii au plătit pe acest an după învoiala din 1872. Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753, f. 42.]

Bucureşti, 21 Septembrie 1876
No. 8036

Domnule Ministru,

Comandantul regimentului 3 Călăraşi, prin raportul său cu Nr. 1932 îmi supune la cunoştinţă reclamaţiile ce a întâmpinat dela călăraşii din Ilfov, cum că din cauza deselor concentrări ce se efectuează, au ajuns de a face serviciu în permanenţă, dispoziţie contrară legii şi regulamentului acelei arme, din care cauză sunt siliţi a-şi părăsi cultivarea pământului, singura sursă de avuţie a lor, şi că prin urmare au sărăcit complet.

Intr'adevăr, Domnule Ministru, escadronul de călăraşi Ilfov în lunile Iulie şi August afară de serviciul ordinar administrativ, al fiecărui schimb care se urcă la 89 oameni pe fiecare săptămână, a mai avut şi următoarele concentrări peste rând: pentru executări de munci agricole, împlinire de dări fiscale, menţinerea bunei ordine la bâlciurile: Pantelimon, Tigăneşti, Păsărea, Brezoaia şi Maia; urmăriri de tâlhari şi distrugerea culturii ilicite a tutunului.

Astfel fiind nu-mi rămâne decât a supune cazul aprecierei Dvoastră, rugându-vă Domnule Ministru să binevoiţi a recomanda cu deosebire, Domnilor Prefecţi, ca pe cât acest Minister s'a crezut dator a da tot ajutorul său autorităţii administrative, tot atât este în drept a pretinde de la Dnii Prefecţi, de a nu uza de măsura concentrării de Călăraşi decât cu mult scrupul şi numai în cazuri extraordinare şi pentru necesităţi bine justificate, căci pe lângă cheltuelile ce rezultă mai trebue a se ţine cont şi de îngreunarea serviciului Călăraşilor, cărora urmează a li se lăsa timpul prevăzut de lege pentru ca dânşii să-şi poată căuta de interesele lor private.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Băicoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. nr. 5007, f. 434.

196

[Bucureşti,] 24 Septembrie 1876
Nr. 17.930

Domnul Ministru de Război îmi comunică prin adresa No. 8026 că întâmpina reclamaţiuni din partea călăraşilor, că din cauza deselor lor concontrări au ajuns să facă serviciu în permanenţă, că această urmare pe lângă că este contrarie legei şi regulamenrului în vigoare, apoi îi face să nu-şi poată cultiva pământul, singura lor sursă de avuţie şi să sărăcească cu totul.

Vă recomand, Dle Prefect, cu deosebire acest caz, şi vă invit să fiţi cu atenţiune de a nu uza de măsura concentrărilor de călăraşi, decât cu mult scrupul şi numai în cazuri extraordinare şi pentru necesităţi bine justificate, căci pe lângă cheltuelile ce rezultă mai trebue a se ţine cont şi de îngreunarea serviciului călăraşilor, cărora urmează a li-se lăsa timpul prevăzut de lege pentruca să-şi poată căuta de interesele lor private.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 435.]

197

[Bucureşti,] 24 Septembrie 1876
Nr. 17952

Domnilor Miniştri,

Domnii fraţi Danielescu, proprietari în Chirnogi, Judeţul Ilfov, printr'o petiţie înregistrată la No. 2037 din anul trecut 1875, au reclamat Ministerului, contra a 70 locuitori care având vii pe proprietatea Dlor, n'au voit a se învoi ca în trecut şi au încetat din anul 1872 a mai plăti dările către proprietate.

Petiţia Dlor Danielescu s'a recomandat D-lui Prefect al Judeţului Ilfov cu următoarea rezoluţie: Dacă lucrurile sunt precum se descriu dacă învoelile ce au fost făcute pentru vii între proprietate şi locuitori au expirat, dacă altele noi nu s'au făcut, apoi Dl. Prefect va da ordine precise pentru a se urma conform circulărei Ministerului No. 16647.

In urma acestui apostil, Dl. Prefect, pe lângă raportul No. 11. 399 din 12 Septembrie 1875, transmite copie după procesul verbal încheiat de Subprefectul plăşei Olteniţa, la faţa locului, din care rezultă că locuitorii, din vechime, au posedat acele vii, fără nici un amestec din partea proprietarilor moşiei, pe care erau sădite, decât plata otaşniţei, că în virtutea dreptului lor de embaticari au făcut acte de proprietari, cum vânzări şi daruri între dânşii, ca dovadă că locuitorii au plătit otaşniţa, au prezentat bilete înainte de legea rurală subscrisă de Dnii Danielescu; că Dnii fraţi Danielescu, n'au putut prezenta la anchetă decât trei învoeli separate, făcute în anul 1870 cu sătenii: G. Dan, I. Netezescu şi Ilie Florea, prin care se obligă fiecare din aceşti trei locuitori a plăti anual Dlor proprietari de fiecare pogon de vie câte doi sau trei galbeni şi numai pe un termen de trei ani.

Peste câtva timp Dl. Prefect printr'un alt raport sub Nr. 13224 dela 16 Octombrie, face cunoscut că locuitorii, după expirarea învoelii din 1869, au cules viile şi unii dintr'înşii au dat Dlor Danielescu, otaşniţa din 20 vedre una, potrivit aşezămintelor din trecut, că în faţa acestor dări urmată doi ani consecutivi, Dsa a luat măsuri a ţine lucrul în Statu-quo rămânând ca Justiţia, unde se află procesul, să se pronunţe.

In urma acestui raport, Ministerul a dat ordinul No. 17420 la 6 Noembrie, acelaş an, de a menţine lucrurile în marginele învoelilor, din 1872 motivând acest ordin pe faptul existenţei unei învoeli care s'a practicat până la 1872 şi pe prezentarea de către Dnii Danielescu a unor sentinţe, prin care se condamnă locuitorii la îndemnizări, pentru neurmare după învoeli.

Acum apropiindu-se culesul viilor, atât D-nii fraţi Danielescu, cât şi locuitorii s'au prezentat din nou cu reclamaţiuni, unii contra altora. Voind a mă informa cum s'a tranşat această chestiune, de către autorităţile locale, după ordinul Ministerului No. 17420, menţionat mai sus, am cerut lămuriri Dlui Prefect şi din raportul sub No. 12938 ce am primit dela Dsa, rezultă că ordinul No. 17420 din 6 Noembrie 1875 s'a comunicat subprefecturei de Olteniţa tocmai la 19 Martie anul curent, adică după 4 luni şi 13 zile, că locuitorii în anul trecut, a dat otaşniţă pe care Dnii Danielescu s'au opus a o primi; stăruind ca această dare să li se facă în bani, după învoelile expirate în anul 1872 conform citatului ordin, iar pentru anii 1873 şi 1874, chiar locuitorii au declarat, la cercetare că n'au dat nimic.

Acestea sunt Dlor Miniştri, fazele diferite prin care a trecut chestiunea înaintea autorităţii Administrative, rămânând ca D-voastră să hotărâţi dacă ordinul din urmă al predecesorului meu, trebue respectat sau dacă se cuvine în urma învoeli locuitorilor cu Danielescu ce s'a pus în lucru p. anii 1870, 1871, 1872 ca Ministerul să revie din nou la acel ordin din anul 1875. Bazat pe circulara cu Nr. 16647 pun chestia în dezbatere, având de obiect opoziţia locuitorilor, asupra dării preţului ale contractelor de învoeli. Pentru celelalte este cazul, după lucrările ce v'am înfăţişat, să expuneţi opinia D-voastră.

Cu această ocazie am onoare a anexa[1]) aci şi copie după circulările Ministerului sub Nr. 13505 şi 16647 din anul 1872, la care se referă ordinul No. 17420 din anul trecut 1875.

Şeful Diviziei, Ministrul de Interne,...
Piersiceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov 13 6, f. 47, 48, 49 Concept.]

198

Călăraşi, 7 Octombrie 1876

Mai mulţi rezervişti şi dorobanţi din compania 11 Slobozia, reclamă că cu ocazia concentrării, recolta lor a rămas nestrânsă pe câmp şi cer a se dispune strângerea ei, de către locuitorii respectivi. Rog daţi-mi deslegarea Dv. în această chestiune.

p. Prefect-Ialomiţa, G. Perieţeanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 1.

---

[1]) Lipsesc din dosar.

199

București, 12 Octombrie 1876
Nr. 20.238

Domnule Ministru,

Răspunzând ordinului No. 18.917 am onoarea a vă comunica că în cât priveşte partea cea dintâi a telegramei Domnului Danielescu relativă la alegerile comunei Chirnogi, cu raportul No. 14.796, am înaintat D-voastre copie după încheierea comitetului permanent, prin care s'a casat alegerea şi s'a dat ordine Subprefectului ca în virtutea Art. 45 din legea comunală să se facă o nouă alegere, iar în cât priveşte partea relativă la chestiunea otaştinei în urma raportului Subprefectului cu No. 5.974 după care am avut onoare a vă înainta copie, i-am dat ordin subprefectului să urmeze ca în anii trecuţi, ţinând cont şi de dizpoziţiunile ordinului D-voastre cu No. 17.529 prin care se dispune ca vinul sau strugurii să nu se înstrăineze.

Nu cred de prisos a vă ruga şi cu aceasta ocaziune Domnule Ministru să binevoiţi a avea în vedere că butiile cu vin sunt expuse fiind în câmp liber, până la tranşarea chestiunii în Consiliul de Miniştrii.

Binevoiţi, vă rog D-le Ministru a primi asigurarea prea distinsei mele consideraţii.

p. Director, C. Dimitriu — p. Prefect, Ionescu

[Rezoluţie:] S'a prezentat D-lui Ministru şi a răspuns a se ataşa la dosar, afacerea fiind pendinte de Consiliul de Miniştrii.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4.753 jud. Ilfov, f. 68.]

200

[Glodeanu,] 13 Octombrie 1876[1])

Domnule Ministru,

Domnul Ghiţă Zissu, proprietarul moşiei Glodeanu-Săliştea, din Judeţul Buzău, plasa Tohani din păcatele şi nefericirea noastră, în anul 1872 a arendat această moşie Dlor fraţi Garoflid; aceste persoane, în calitatea Dlor de arendaşi pe lângă exploatarea moşiei din an în an cu împrumuturi şi mai cu deosebire în anul 1874, în lipsă de produse dându-ne şi porumb, pentru hrana noastră, chila socotit pe 500 lei vechi, şi în deaproape legături cu primarul respectiv, ne-au făcut pe zăpise datori mai mulţi, pe 140 locuitori cu cifra fiecare dela 1500

[1]) Data înregistrării la minister.

lei vechi în sus. In actele ce posedă D. Garoflid, fiind solidari unul pentru altul şi toţi pentru unul, această clauză însă fără consimţământul nostru — se înţetelege că am fost trădaţi de primarul nostru cu această clauză, iscălind acel act fără să ştim ce iscălim, nu destul că ne obligă în acel act a plăti dobândă de cinci la sută, dar la fiece sută de lei vechi, să-i muncim şi câte un pogon cu desăvârşire, adică arat, grăpat, secerat şi dus la arman, porumbul însă săpat şi de două ori în curs de patru ani pe lângă alte ruşfeturi ce datorăm am muncit Dlui Garoflid, unii din noi, câte 15 şi 20 pogoane, astfel că muncile noastre au rămas jos şi noi am devenit în mizerie.

Domnule Ministru că cele ce declarăm până aci sunt toate adevărate şi mai mult decât poate descrie cineva, dar aveţi a vedea, ceva mai mult la vale, tot nenorocire pentru noi, Dnul Garoflid, după ce s'a văzut tare asupra noastră a început să ne constrângă, astfel că unii din noi, de voe de nevoe i-am vândut pământul dat nouă de legea rurală pentru veci şi Dsa şi l-a tras împrejurul satului nostru clădind pe dânsul binale şi moară, astfel că noi voim să ieşim cu vitele din sat; suntem rău strâmtoraţi de Dnul Garoflidis şi unii din locuitori, lăsându-şi casele au şi părăsit comuna.

Dnul Ghiţă Zissu aflând despre toate acestea a refuzat a-i mai arenda moşia, dând-o altui arendaş. D. Garoflid acum văzându-se că nu mai poate fi stăpân pe moşie, prin influenţa sa către autorităţile respective din Judeţ, cere ca deodată să fim achitaţi de Dsa; unii din locuitori vinde produse, vite, ce are şi Dsa refuză primirea banilor, sub cuvânt că este o lună de când ne-a trecut termenul şi că locuitorii mai întâi să iasă a-i face arătură; care însă din locuitori vede că a pierdut vitele şi n'au cu ce să-i facă arătură, acelora le ridică bucatele, le pune în magazia D-sale, le ia pământul pe câte cinci şi zece ani, cu chirie pogonul pe 12 lei şi noi să fim datori a le plăti la Stat.

Toate acestea nu le face în baza vreunei sentinţe şi numai prin Dl. Subprefect care de vreo zece zile cu toţi călăraşii Dsale şi-a făcut reşedinţa în comuna noastră dând tot concursul Dlui Garoflid.

Domnule Ministru, astăzi actele de le are Dnul Garoflid din partea noastră sunt sfinte pentru Dsa mai cu seamă că sunt făcute de un frate al Dsale ce este doctor în drept.

Ceeace voim noi şi alergăm la milostivirea Domniei Voastre este ca să numiţi o anchetă justă şi nu oameni de ai districtului, adică oameni ai administraţiei, căci ne temem să nu fie una cu Dl. Garoflid — şi numai atunci s'ar vedea prin ce excrocherii un locuitor a devenit dator cu două şi trei mii de lei şi cum li-se ridică bucatele şi li-se ia pământul forţat şi cu ajutorul administraţiei.

Dacă s'ar putea să ne vindem totul în termen de şase luni şi să-l achităm fiecare de banii ce avem să-i dăm, numerar; să fim scutiţi de munca, ce pretinde să-i facem şi de acum înainte ca în trecut, precum şi pământul să ni-l lase a-l munci pe seama noastră nu a Dlui.

Primiţi vă rugăm asigurarea consideraţiunei noastre.

+ Stan Răzor
+ Nancu Nistor
+ Ion Voicilă
+ Radu Sava
+ Toader Grigore
+ Tudor Stan
+ Ioniţa Cojocaru
+ Nicula Joiţu
+ Oprea Neagu
+ Nistor sin Nistor
+ Nic. Dobre
+ Ghiţă Borcan
+ Toma Anghel
+ Radu Vasile
+ Ioniţă Voicu
+ Radu Nistor
+ Neagu Radu
+ Stoica Nistor
+ Nicula Nistor
+ Iancu Nistor
+ Şerban Nistor
+ Neagu Gheorghe
+ Ştefan Mihai
+ Dobre Sara
+ Stoica Nistor
+ Tache Mitu
+ Marin Mihai
+ Dumitru Lupa
+ Răoucanu Borcan

[Rezoluţie:] Se va comunica Dlui Prefect care se va invita ca Domnia Sa singur să facă anchetă în faţa locului şi dacă se vor dovedi adevărate acestea, pe de o parte să ceară imediat destituirea sub prefectului iar pe de alta să-mi raporteze ca să fac să se ia măsurile cuvenite cu purtarea culpabililor.

Vernescu

Rezoluţie: Se va ruga Dnul Ministru să binevoiască a delega pe Dnul Director, căci subsemnatul nu pot lipsi dela consiliul gen.

Prefect,
G. E. Filipescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5030, f. 286, 287 şi 302.]

201

Olteniţa, 18 Octombrie 1876

Dela 14 curent şi până azi 18, ordinele D-lui Prefect şi Subprefect. administrative, sunt legale mai cu seamă cel din urmă No. 6.247 care regulează ca buţiile să se asigure în comună să nu fie liberi a le înstrăina până la decizia Onor. Consiliului de Miniştrii şi părţile interesate să fie liniştite, însă buţiile se înstrăinează din aceasta suntem neliniştiţi; ordinul nu se e ectuează; noi de patru ani ne vedem expropiaţi chiar după ordinele legale dar neefectuate la faţa locului. Rog ordonaţi cele de cuviinţă.

Danielescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4.753 Ilfov 13 6, f. 69. Telegramă.]

202

Bucureşti, 20 Octombrie 1876
Nr. 9061

Domnule Ministru,

Adesea ori primesc cereri de a se înmulţi călăraşi ce sunt daţi în serviciul Administrativ sub cuvânt că numărul lor este cu totul insuficient, pentru diversele trebuinţe ale administraţiei.

Am căutat întotdeauna a mă informa exact asupra felului, serviciilor la care aceşti oameni sunt supuşi de Domnii Prefecţi şi de cauzele ce produc, această insuficienţă şi am văzut că principala cauză a neajungerei numărului călăraşilor este că ei sunt întrebuinţaţi şi la alte servicii decât acelea fixate lor prin legile şi regulamentele militare. Astfel Călăraşii sunt întrebuinţaţi a transporta corespondenţă particulară sau oficială, fără urgenţă, sunt luaţi de Dnii Prefecţi şi Subprefecţi pe scaunul trăsurii şi în cursele Dlor particulare şi că rare ori numărul lor este insuficient din cauza serviciului reglementar.

Pentrucă atât mijloacele bugetare, nu permit a mări numărul călăraşilor ce se aduc în serviciu cât şi pentru a pune capăt relei întrebuinţări a acestor oameni, deşi consacrat poate printr'un vechi obicei şi ţinând cont de spiritul legei de recrutare care nu impune serviciu obligator tuturor tinerilor, decât pentru serviciul militar, vin a cere concursul Dvs. rugându-vă a da instrucţiunile ce veţi crede mai nemerite, ca Dnii Prefecţi şi Subprefecţi să nu întrebuinţeze Călăraşi decât numai în serviciu pur de Jandarmerie şi care este fixat prin regulamentul Călăraşilor din anul 1875 publicat în M. Oficial Nr. 210 din 24 Sept. 1875 pe care trebue să le aibă totdeauna în vedere, neabuzând niciodată de facultatea ce le este lăsată de acest regulament, adică de a însărcina pe călăraşi cu transportul corespondenţei oficiale urgente, căutându-se a se înfiinţa un serviciu deosebit pentru acest scop, cu mijloacele de care dispun Judeţele.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Director de serviciu, Maior Băicoianu

Ministru, Col. Slăniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 532.]

203

Dorohoi, 21 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Primind ordinul Dv. Nr. 19008, relativ la facerea apelului la sentimentele de generozitate ale locuitorilor de prin comunele rurale ale acestui Judeţ, pentru strângerea recoltei rămase după Călăraşi, Dorobanţii şi rezerviştii chemaţi în concentrare, pentru manevrele de toamnă, am onoare respectuos a vă răspunde, Domnule Ministru, că subscrisul, îndată după plecarea rezerviştilor şi a soldaţilor armatei teritoriale a dat ordinele cuvenite subprefecţilor şi primarilor comunali, adunându-i pentru acest scop la reşedinţa prefecturei şi profitând de ocazia recrutării, la trecerea mea prin mai multe comune, am putut constată că s'au şi pus deja în aplicaţie măsurile luate pentru strângerea recoltelor rămase după acei soldaţi.

Cele ce preced vi le supun cunoştinţei Dv. spre ştiinţă şi cea din parte-vă regulă.

Binevoiţi vă rog, D-le Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

Prefect,
D. P. Moruzi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 8 şi v.]

204

Bucureşti, 27 Octombrie 1876

Nr. 28.941

MINISTERUL FINANŢELOR

Circulara Ministerului de Finanţe, către d-nii prefecţi de Judeţe, pentru împroprietărirea pe moşiile Statului a însurăţeilor şi celorlalte categorii de săteni în drept, conform Art. 5 şi 6 din legea rurală.

Domnule Prefect,

Am onoare a vă trimete în alăturare instrucţiile întocmite pentru aplicarea părţii din legea rurală, relative la împroprietărirea pe moşiile Statului a însurăţeilor şi celorlalte categorii de săteni în drept, conform art. 5 şi 6 din zisa lege, rămase neaplicate până acum.

Sunt 12 ani, de când aceşti săteni, aşteaptă aducerea la îndeplinire a dreptului ce li s'a recunoscut prin lege.

Este dar o chestiune de echitate şi de datorie pentru Guvern de a face ca prescripţiunile legii să se îndeplinească şi că aceşti săteni să ajungă a se bucura de dreptul lor, fără amânare.

Vă rog dar, d-le prefect, a vă ocupa de punerea în lucrare a dispoziţiilor cuprinse în instrucţiile alăturate, cu activitatea şi interesul, ce se datorează acestei cheştiuni importante, astfel că punerea în posesie a sătenilor pe locurile, la care au drept, să fie săvârşită în cel mai scurt timp posibil. Veţi constitui de îndată comisiunea înfiinţată prin Art. 1 din instrucţiuni, adresându-vă la comitetul permanent ca să delege pe membrul numit din parte-i şi invitând pe primarii comunelor rurale a veni pe rând în comisiune, la zilele ce le veţi fixa chiar acum pentru fiecare, astfel ca comisiunea să înceapă a funcţiona de îndată şi să lucreze fără împiedicare.

Mă veţi înştiinţa îndată prin telegrame despre constituirea comisiunii, şi-mi veţi raporta pe fiecare săptămână de mersul lucrării, adică, pentru câte comune s'au săvârşit constatările în cursul săptămânei; iar după terminarea constatărilor pentru câte comune s'a săvârşit executarea împroprietăririi pe faţa pământului.

Orice cerere de deslegări mi le veţi prezenta prin organul administraţiei domeniilor, care este însărcinată cu executarea acestei dispoziţii a legii rurale.

Administrația domeniilor vă va trimite formularele de imprimate trebuitoare, listă de numărul pogoanelor de pământ disponibile pe fiecare moşie a Statului şi toate lămuririle necesare.

Nu trebue a pierde din vedere, Dle Prefect, că oricât de vie este dorința obştească de a vedea aşteptările atât de legitime ale acestor săteni realizate, este însă de datoria noastră a veghea ca interesul Statului să nu fie pe nedrept sacrificat. De aceea onorabila comisiune să aibă în vedere ca lucrările de constatare să se săvârşească cu o scrupuloasă exactitate, spre a nu se introduce în lista sătenilor în drept a se împroprietări pe moşiile Statului şi persoane, care fără drept s'ar încerca a se strecura printre aceia cărora singuri, legea le-a recunoscut asemenea drept.

Domnule Prefect, punerea în lucrare a împroprietăririi acestor săteni, trebuind a se face în mod de a se îndeplini totdeodată pe cât cu putință şi o mare nevoe de Stat a țării împopularea moşiilor nelocuite, urmează a dirija această lucrare, spre a ajunge la rezultatul de a se înființa comune noi pe moşiile Statului, mai cu seamă în părțile de câmp, care sunt mai mult lipsite de locuitori.

Voind a prezenta de urgență Corpurilor Legiuitoare un proect de lege pentru organizarea acestei măsuri, v'am rugat, în interesul studierii acestei chestiuni, a propune Consiliului Județean,ca să chibzuiască şi să dea socotința sa, care ar fi în acel județ moşiile Statului şi locurile cele mai potrivite pentru înființarea de comune noi.

Veți pune în vedere Onor. Consiliului Județean a însoți avizul său de toate observațiile ce ar crede de trebuință şi că prin proectul de lege ce voi prezenta Camerelor, voi propune în considerația nevoiei de a se împopula părțile de țară lipsite de locuitori a se acorda asemenea înlesniri şi scutiri în favoarea locuitorilor ce vor primi a forma comune noi pe moşiile ce se vor determina pentru aceasta.

Primiți, d-le Prefect, încredințarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Nr. 28941 — Ministrul Finanțelor,
I. C. Brătianu

[Acte şi Legiuiri privitoare la chestiunea țărănească — Radu Rosetti, Seria II, vol. II, partea I p. 380, 381, 382.]

Anexă la doc. Nr. 204

27 Octombrie 1876

INSTRUCȚIUNI

pentru aplicarea Art. 5 şi 6 din legea rurală.

Art. I. — Se înființează în fiecare județ o comisie compusă din: prefectul Județului, un membru al comitetului permanent şi primarul fiecărei comune

rurale, constituindu-se astfel comisiunea în lucrare, pentru fiecare comună, cu primarul acelei comune.

Această comisiune va lucra, sub preşedinţia prefectului. Secretarul comisiunii va fi secretarul comitetului permanent.

Art. II. — Insărcinarea comisiunii este:

a) De a completa constatările şi a încheia tabelele definitive pentru sătenii în drept a se împroprietări pe moşiile Statului.

b) De a aduce la îndeplinire, în urma acestor constatări împroprietăıirea pe moşiile Statului, după dispoziţiunile de mai jos.

Art. III. — Conform art. 5 şi 6 din legea rurală, sunt în drept a se împroprietări pe moşiile Statului:

a) Sătenii agricultori, care la promulgarea legii rurale, s'au aflat avînd numai casă şi grădină în sat, fără a fi fost în stare de clăcaşi şi prin urmare, n'au avut drept a primi locuri de hrană pe moşia unde locuiau, rezervându-li-se prin Art. 5, dreptul de a se împroprietări pe moşiile Statului.

b) Sătenii foşti clăcaşi, cărora din două treimi ale moşiilor unde s'au aflat la epoca aplicării legii rurale în 1864 şi 1865, nu li s'au putut împlini întinderea locurilor legiuite şi care au rămas neîmproprietăriţi pe acele două treimi, spre a se strămuta pe moşiile Statului.

c) Insurăţeii (spornici) dela epoca dinaintea promulgării legii rurale, adică din anul 1863 şi 1864 cărora până la promulgarea legii nu li s'a fost dat încă locurile legiuite.

d) Sătenii, care la promulgarea legii rurale în 1864, se aflau sub steaguri (Jurnalul Consiliului de Miniştri din 7 Octombrie 1864, după care aceştia se socotesc în rîndul însurăţeilor şi că astfel li s'a rezervat dreptul a li se da locuri pe moşiile Statului, potrivit Art. 6 din legea rurală).

Despre constatări şi formarea tabelelor de împroprietărire

Art. IV.— Se va forma pentru fiecare comună în parte tabele de împroprietărire, după formularul alăturat, cuprinzînd numărul şi numele sătenilor în drept a se strămuta pe moşiile Statului şi numărul pogoanelor, ce fiecare voeşte a cumpăra, precum şi suma despăgubirii cuvenite Statului, socotit câte 5 galbeni pogonul.

Fracţiunile de pogon sau numărul de prăjini vor fi înlăturate.

Art. V. — Comisiunea, compusă pentru fiecare comună cu primarul acelei comune, va săvârşi lucrarea de constatare a celor în drept, având în vedere următoarele:

a) Baza tuturor constatărilor va fi tabela lit. A. formată de comisiunea de plasă, înfiinţată la epoca punerii în aplicare a legii rurale din 1864 şi 1865 şi compusă din delegatul proprietarilor, delegatul comunelor şi delegatul fiscului. Prin această tabelă lit. A. s'a constatat atunci şi lămurit toate categoriile de locuitori aflaţi la acea epocă în sate; s'a constatat prin urmare:

Şi pe sătenii agricultori care atunci se aflau, având numai casă şi grădină.

Şi pe acei clăcaşi, care din douătreimi ale moşiilor, unde se aflau locuind, neputându-li-se împlini pământurile legiuite, au rămas atunci neîmproprietăriţi, spre a se strămuta pe moşiile Statului.

Aceste două categorii de locuitori au trebuit, deosebit de tabela generală lit. A. a se înscrie de acea comisiune de plasă într'o tabelă specială lit. B.

Această tabelă lit. B., va servi de dovadă dreptului locuitorilor prevăzuţi în Art. 5 şi 6 din legea rurală.

Comisiunea va examina dar şi va constata în procesul ei verbal de lucrare pentru fiecare comună, dacă tabela litera B. s'a format odată cu tabela litera A. de către comisiunea de plasă din 1864—65, sau dacă s'a omis a se forma tabela litera B.

Acolo unde există tabela litera B. ea se va lua de temei pentru a se înscrie pe toţi sătenii cuprinşi întrânsa, în tabela de împroprietărire ce comisiunea este însărcinată a forma, scoţându-se din ea acei care nu ar mai voi a uza de dreptul de a se strămuta pe moşiile Statului şi acei care nu ar mai fi în viaţă, dacă văduvele lor, având copii, nu ar voi a uza ele de acest drept.

b) Acolo unde s'a omis a se forma tabela litera B. de către Comisiunea de plasă din 1864—65, unde în lipsă de aceasta, s'a format o tabelă litera B în anul 1873, de către comisiunile înfiinţate în urma circulării Ministerului de Finanţe cu No. 16.132 din 20 Iunie 1873 (care tabelă se află în arhiva comitetului permanent.)

Comisiunea va controla şi verifica această tabelă prin mijlocul tabelei litera A, a comisiunii de plasă din 1864 şi 1865, spre a lua următoarele încredinţări:

Dacă numele sătenilor din tabela litera B., din 1873, figurează în tabela litera A., din 1864 şi 1865, fie în categoria de săteni, având numai casă şi grădină, fie în categoria de clăcaşi de pe moşii strâmte, unde din două treimi nu li s'a putut împlini pământurile legiuite şi că astfel au rămas neîmproprietăriţi pe acele moşii, spre a se strămuta pe moşiile Statului.

Cu ajutorul acestui mijloc de constatare, comisiunea va revizui tabela litera B., întocmită în 1873 şi va trece în tabela de împroprietărire pe acei, care se află în aceste două categorii de săteni.

c) Pentru însurăţei, dreptul lor se va proba prin actele de căsătorie care se vor prezenta comisiunii în original, sau lipsind originalul, în copie legalizată de primărie, extrasă din codicile bisericilor din anii 1863 şi 1864. Notarii comunelor vor fi însărcinaţi a ajuta pe aceşti săteni în scoaterea copiilor după actele de căsătorie.

d) Sătenii, care la promulgarea legii rurale se aflau sub steaguri, vor dovedi poziţia lor cu actele de eliberare din oaste. Pentru aceştia nu se cere a fi fost trecuţi în tabela litera A. din 1864 şi 1865.

e) Prefectul, prin autoritatea comunală, va da în cunoştinţă locuitorilor, cari au făcut declaraţiune înaintea comisiunii de plasă din 1864 şi 1865 şi a celui din 1873, că vor a se aşeza pe moşiile Statului, aceia adică, care sunt trecuţi în listele încheiate de acele comisiuni pentru fiecare comună, invitându-i a se prezenta la comisiune, ei înşişi sau prin delegat din parte-le.

Vor fi invitaţi asemenea a se prezenta la comisiune şi toţi acei săteni, care s'ar crede în drept a se împroprietări dar cari, din orice împrejurare, n'au fost trecuţi în tabela lit. B întocmită în 1864, 1865 sau în cea din 1873.

Primindu-se cereri în cazul din urmă, comisiunea le va verifica tot prin mijlocul tabelii litera A. a comisiunii de plasă din 1864 şi 1865 şi găsindu-i înscrişi în această tabelă, la una din categoriile prevăzute de Art. 5 şi 6 din legea rurală, îi va trece pe aceştia în tabela de împroprietărire.

Art. IV. In acest mod comisiunea va completa şi încheia tabela definitivă de numărul şi numele celor în drept a se aşeza pe moşiile Statului.

Această tabelă se va face pentru fiecare comună în parte.

Un proces-verbal de lucrare se va încheia pentru fiecare comună.

Aceste acte se vor face în două exemplare: unul pentru administraţia domeniilor, celălalt pentru comitetul permanent.

Art. VII. — Tabelele încheiate şi Procesele-Verbale împreună cu dosarul de actele justificative, se vor trimite de d-l prefect administraţiei domeniilor îndată ce va fi săvârşită lucrarea pentru comunele dintr'o plasă.

Despre executarea împroprietăririi

Art. VIII. — După săvârşirea tabelelor definitive, comisiunea întrunită şi cu inginerul sau un alt delegat al administraţiei domeniilor, având în vedere lista pământurilor disponibile pe moşiile Statului şi împrejurările locale, va face, după formularul alăturat, repartiţia numărului sătenilor a se aşeza pe fiecare moşie, povăţuindu-se într'aceasta de dispoziţiile cuprinse în Art. 10 şi 11 de mai jos. Acest proect de repartiţie se va prezenta administraţii domeniilor.

Art. IX. — După ce se vor observa tabelele definitive de către administraţia domeniilor şi se va stabili de către dânsa numărul pogoanelor ce urmează a se da sătenilor în drept, pe fiecare din moşiile ce se vor hotărî pentru aceasta, comisiunea va păşi la executarea împroprietăririi pe faţa pământului, însărcinând cu această lucrare pe inginerul administraţiei domeniilor, membrul comitetului permanent şi primarul din localitatea fiecărei moşii. Această comisiune întrunită la fiecare din moşiile determinate, va alege partea din moşie, unde se va chibzui a se da locuitorilor, ţinându-se pe cât cu putinţă, seamă şi de împrejurările moşiei, şi-i va pune în posesiunea pământurilor cuvenite. Inginerul administraţiei domeniilor va delimita şi preţui partea de moşie dată în proprietatea locuitorilor.

Prefectul, prin autoritatea comunală, va încunoştiinţa pe locuitorii în drept, despre numele moşiei unde urmează a fi împroprietăriţi şi despre termenul regu-

lat pentru mergerea comisiei la fața locului, invitându-i ca la ziua hotărîtă să se prezinte la acea moșie ei înșiși sau un delegat din parte-le spre a fi față la lucrarea comisiei, și a-și primi pământurile în stăpânire. Această înștiințare se va face atât prin publicație în fiecare comună, cât și personal fiecărui sătean, înscris în tabela definitivă, care va fi invitat pentru aceasta la cancelaria Primăriei, unde va subscrie într'un proces-verbal, ce se va încheia de primar, că a auzit încunoștiințarea.

Acest proces-verbal, completat pentru toți cei în drept se va trimite prefecturii.

Art. X. — Sătenii în drept, care se află locuind chiar pe moșiile Statului, se vor împroprietări pe însăși aceste moșii, dându-li-se locuri pe cât cu putință alăturea cu pământul celorlalți locuitori, afară de cazurile unde va fi a se forma comune noi.

Deasemenea sătenii în drept, locuitori în comune vecine cu moșii de ale Statului, sau în apropiere de acestea se vor împroprietări pe aceste moșii, avându-se în vedere de a se așeza de preferință pe acele din moșii, care sunt mai lipsite de locuitori.

Art. XI. — Ceilalți locuitori în drept, de pe moșiile particulare se vor împroprietări pe moșiile Statului, ce se vor hotărî pentru înființarea de comune noi.

Art. XII. — Moșiile Statului, pe care urmează a se înființa comune noi se vor determina de administrația domeniilor. In acest scop, se va prezenta de urgență corpurilor legiuitoare un proect de lege, în urma avizelor și a consiliilor județene, care vor fi consultate în sesiunea ordinară actuală asupra locurilor celor mai potrivite pentru formare de comune noi în diferite județe, mai cu seamă în părțile țării, care sunt mai mult lipsite de locuitori.

Dispozițiuni diverse

Art. XIII. — Nu se va putea da unei familii mai mult de 12 pogoane sau 5 fălci.

Art. XIV. — Nu se va atinge a treia parte a moșiei, rezervată arendașilor prin contracte.

Se exceptează dela această regulă generală, moșiile acelea, care se vor determina pentru formarea de comune noi, în părțile de câmpii, care sunt mai mult lipsite de locuitori, unde în considerația interesului de a se înființa comune noi administrația va trata cu d-nii arendași, a se ocupa oricâtă întindere de moșie.

Art. XV. — După punerea sătenilor în posesiunea pământurilor cuvenite comisiunea dela fața locului, compusă din membrul comitetului permanent, inginerul administrației domeniilor și primarul comunei în cuprinsul căreia se află moșia, unde s'a aplicat împroprietărirea, va încheea pentru fiecare moșie

un act, în care se va specifica numărul locuitorilor împroprietăriți, numărul pogoanelor s'au fălcilor date fiecăruia și delimitarea părții de moșie, pe care au fost puși în posesiune. Acest act se va întocmi în trei exemplare: unul pentru cancelaria primăriei locale, al doilea pentru comitetul permanent și celălalt pentru administrația domeniilor.

Din partea locuitorilor din fiecare comună, ce se vor împroprietări, comisiunea va lua declarație legalizată, că a primit în stăpânire pământurile date, Aceste declarațiuni se vor trimite administrații domeniilor, spre a-i servi la debitarea comunelor cu sumele cuvenite Statului ca despăgubire dela locuitorii împroprietăriți.

Art. XVI. — Administrația domeniilor va libera fiecărui locuitor împroprietărit un titlu provizoriu de proprietate, care după răspunderea câștigului din urmă, se va preschimba cu un titlu definitiv.

Ministrul Finanțelor,
I. C. Brătianu

[Acte și Legiuiri privitoare la Chestiunea Țărănească — Radu Rosetti. Seria II vol. II, partea I, p. 382 387.]

205

București, 4 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Diviziei a 3-a terit. militară prin raporturile No. 6.500 și 6.502, arată că soldații concentrați din comunele Vadul lui Isac, Manta, Crihara Roșu, Zaverești, Baurei Moldoveni, Costangalia și Chioselia Mică din plasa Costangalia, districtul Cahul și comunele Țiganca, Boroganii, Carclia Nouă, Cârpești și Șomalia din plasa Tigheciu acel district, au reclamat că după știrile ce au primit dela părinți și rude, păpușoiul lor pe lângă că nu s'a cules, intră vite'n el și-l mănâncă și astfel se pierde munca lor, căci primarii zișelor comune nu au luat nici o dispozițiune pentru strângerea muncii lor

Având onoare a comunica D-v acestea, vă rog D-le Ministru să binevoiți a da ordinile cuvenite pentru strîngerea muncii după câmpuri a dorobanților, călărașilor și rezervelor concentrate de către comune după cum am avut onoare a vă ruga și prin adresele No. 8706, 9181 și 9266 din anul curent și după cum s'a urmat și anii trecuți.

Primiți vă rog, D-le Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Ministru . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 34.]

206

[Olteniţa,] 23 Noembrie 1876 [1])

Domnule Ministru,

De către D. Meitani avocatul unor locuitori, ce cu învoeli între ambele părţi au muncit vii pe proprietatea noastră şi a căror învoială a expirat la finele anului 1872 după care ceilalţi locuitori în No. de peste 600 recunoscând dreptul nostru, care s'au învoit; parte însă din ei, ca 50 care au angajat numitul avocat n'au mai voit (şi aceasta după mai multe intrigi ce li s'a făcut de unii, alţii, reclamând necontenit pe calea administraţiei, de unde n'au putut căpăta decât a îndemniza proprietatea a respecta învoelile, cel din urmă ordin ministerial No. 17.420 li s'a dat ca să urmeze cu plata învoelii lor, expirată la 1872 către Domnii proprietari (elaborând asemenea ordine şi în alte comune) iar nemulţumindu-se să reclame pe calea justiţiei, singura competentă a regula alte cereri ce cred că vor avea dreptate în proprietate străină, căreia administraţia nu poate decât a ţine statu-quo în dreptul îndemnizării proprietăţii.

Locuitorii deşi s'au pus pe calea justiţiei, dar nu încetează de a vă reclama şi Domniei Voastre necontenit.

Vă rog Domnule Ministru daţi un ordin ca pe câtă vreme se află pe calea justiţiei, până îşi vor căpăta ceiace cred, proprietatea noastră care nici de ei nu se neagă trebuie respectată a o îndemniza în modul în care ei s'au găsit la iscarea neînţelegerii între ambele părţi, adică îndemnizarea învoelii anului 1872.

Domnule Ministru plătim de trei ani necontenit fonciera viilor şi toate dările fiscale pentru această mică a noastră proprietate aproape de 4000 franci pe an, şi noi dela aceşti locuitori n'am luat vreun ban. Mare nedreptate Domnule Ministru şi credeţi că răul este destul de mare şi pentru locuitori fiindcă neîndemnizând proprietatea 4 ani şi mai mergând asemenea alţi 4 ani apoi la timp proprietatea tot o să-şi primească dreptul ei, dar locuitorii fiind împovăraţi cu 8 şi 10 ani o să-şi vândă boii; nu lăsaţi în rătăcire, Domnule Ministru nici pe locuitori nici pe proprietari a plăti dări fiscale şi a nu se îndemniza după proprietatea lor care nu se neagă de locuitori prin toate petiţiile lor.

Primiţi Domnule Ministru, încredinţarea osebitei mele stime şi respectul ce vă păstrez.

Niţă G. Danielescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov, f. 74.]

---

[1]) Data înregistrării.

207

București, 26 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Consiliul Miniștrilor în ședința sa dela 25 Noembrie curent, luând în deliberare referatul Domniei Voastre sub No. 17.952 relativ la chestiunea dintre D.D. Frații Danieleștii proprietari în Chirnogi Județul Ilfov, cu locuitorii ce au vii pe acea proprietate în privința dărilor către proprietate a dat rezoluția următoare:

Având în vedere referatul D-lui Ministru de Interne;

Având în vedere natura afacerii expusă Consiliului;

Consiliul se declară necompetent d'a decide în asemenea materie.

Subscrisul are onoarea d'a comunica Domniei Voastre această rezoluție, înapoindu-vă și anexele referatului în număr de trei;

Primiți vă rog, Domnule Ministru asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Secretarul Gl., N. Duncan

Președinte I. C. Brătianu

[Rezoluție:] Să se scrie D-lui Prefect, înaintându-i-se rezoluția Consiliului de Minștri împreună cu referatul subsemnatului că, Consiliul de Miniștrii declarându-se incompetent din cauza materiei și naturii afacerii, adică din cauza incompetenței Administrației în această chestiune, toate ordinele administrative date spre regulare să fie revocate și prin urmare considerate ca nule și neavenite, rămânând părților dreptul de a se adresa la autoritățile competente atât pentru regularea posesiunei cât și pentru rezolvarea definitivă a diferendelor iscate între ele.

Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753. Ilfov 13/6, f. 73.]

208

București, Noembrie 1876

Supunând în deliberarea Onor. Consiliului de Miniștrii chestiunea relativă la neînțelegerile dintre frații Danielescu proprietari din Chirnogi, acel județ și locuitorii ce au vii pe acea proprietate, Onor Consiliul prin rezoluția pusă pe referatul meu sub No. s'a declarat necompetente din cauza materii și a naturei afacerii, adică din cauza necompetenței administrației în această chestiune,

Subscrisul dar, transmițând Dvs. cu această copie după menționatul referat dimpreună cu rezoluția pusă pe dânsul, vă fac cunoscut, Dle Prefect, că toate ordinele administrative date spre regularea acestei afaceri sunt revocate și prin urmare considerate ca nule și neavenite, rămânând părților dreptul de a se adresa la autoritățile competente atât pentru regularea posesiunii cât și pentru rezolvarea definitivă a diferentelor iscate între ele.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 4753 Ilfov 13/6, f. 77.]

209

PRINCIPALELE ARTICOLE DE EXPORT ROMÂNESC ÎN ANUL 1874

Numirea obiectelor exportate	1874	
	Valoarea	% din totalul general
	Lei	
I. *Producte agricole*		
1. Grâu	46.995.402	34,89
2, Porumb	23.555.687	17,48
3. Secară	3.035.340	2,25
4. Orz şi ovăz	21.386.165	15,88
5. Meiu şi hrişcă	101.771	0,07
6. Rapiță	1.558.050	1,16
7. Fasole	218.005	0.16
8. Seminţe de in	276.136	0,20
9. Alte seminţe şi cereale	110.263	0,08
10. Legume	136.574	0,10
11. Făină de grâu	698.337	0,52
12, Făină de porumb	143.400	0,11
13. Fructe [1]	516.404	0,38
Total	98.731.534	73,29
II. *Animale şi produse animale*		
1. Cai, boi, bivoli, asini	7.458.585	5,54
2. Oi, capre, miei, iezi	1.871.122	1,39
3. Porci	4.605.161	3,42
4. Alte animale şi pasări	28.893	0,02
5. Producte animale alimentare [2]	2.051.325	1,52
6. Piei, păr, etc.	3.890.716	2,80
7. Lânuri	6.343.884	4,71
8. Pescării	527.305	0,39
Total	26.741.601	19,85
III. *Lemnării*		
1. Lemnării de construcţii	1.310.982	0,97
2. Alte lemnării şi fabricate din lemnării	704.052	0,52
Total	2.015.034	1,49

[1]) Fructe afumate, opărite, uscate şi proaspete.

[2]) Cărnuri proaspete, preparate, cârnăţărie, vânaturi, lapte, unt, ouă, miere, brânzeturi.

Numirea obiectelor exportate	1874	
	Valoarea	% din totalul general
	Lei	
IV. *Materii minerale și derivate*		
1. Păcură	938.386	0,70
2. Sare	784.143	0,59
3. Petrol	1.356.196	1,01
4. Alte materii minerale	20.203	0,01
Total	3.090.018	2,29
V. *Băuturi*		
1. Vinuri	353.430	0,26
2. Spirtoase	7.181	—
3. Alte băuturi	20.783	0,02
Total	381.394	0,28
VI. *Diverse alte articole*	3.754.237	2,80
Total general	134.713.818	100,—

[C. I.: Băicoianu, *Istoria Politicei Noastre Vamale și Comerciale,* 1871 — 1902. Vol. I, Partea II, Anexa I].

210

PRINCIPALELE ARTICOLE ALE IMPORTULUI ROMÂNESC IN ANUL 1874

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1874	
		Valori	% din totalul general
		Lei	
1	Incălțăminte și lucrări de șelar, curelar, cuferar	3.403.370	2,77
2	Țesături de lână, ceaprăzărie și panglicărie	7.341.307	5,98
3	Vestminte confecționate și rufărie	6.023.440	4,90
4	Țesături de bumbac fine	—	—
5	Piei tăbăcite	3.279.596	2,67
6	Zahăr rafinat și brut	4.668.123	3,80
7	Torturi de bumbac	2.378.915	1,94
8	Lemne de construcții	1.481.019	1,20
9	Cărbuni de pământ	497.117	0,40
10	Țesături de bumbac semi-fine	—	—
11	Lucrări de pâslă și pâslă	113.714	0,09
12	Lucrări de lemn fine	788.901	0,64
13	Impletituri (bonetărie) de lână	5.031.252	4,10
14	Raliuri de fer și oțel	720.473	0,59
15	Hârtie de orice fel afară de cea de lux și ordinară	1.391.698	1,13
16	Untdelemn	1.957.122	1,59
17	Mercerie comună	—	—
18	Tutunuri	3.976.645	3,24
19	Țesături de diferite textile (abaca, iută, aloes) ordinare	—	—
20	Cafea crudă	1.509.267	1,23
21	Obiecte de fier sau oțel comune, simple, spoite, smălțuite, nepolite	—	—
22	Țesături de bumbac ordinare	—	—
23	Obiecte de piele combinată sau nu cu alte materii, afară de mătasă, etc.	—	—

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1874 Valori Lei	% din totalul general
24	Lucrări de lemn extra fine: mobile tapisate, lucrări sculptate, etc.	—	—
25	Bijuterii de aur, platină	—	—
26	Instrumente agricole	818.077	0,67
27	Tinichea în fier şi table, cositorie, arămuite, zincuite etc.	—	—
28	Impletituri (bonetărie) de bumbac	614.021	0,50
29	Chibrituri	742.159	0,60
30	Fontă şi fier brut	2.712.061	2,21
31	Uleiuri vegetale de tot felul	495.597	0,40
32	Cai	1.035.052	0,84
33	Blăni (piei cu blană pregătite sau nu)	—	—
34	Maşini agricole, industriale şi părţi şi accesorii de maşini	10.633.877	8,66
35	Orez	1.124.649	0,91
36	Petrol rafinat şi brut şi uleiuri şi unsori minerale	21.968	0,02
37	Peşte proaspăt, sărat uscat, afumat	2.455.536	2,00
38	Ciment şi plăci de ciment, var ordinar şi hidraulic, ipsos, cretă	531.054	0,43
39	Lucrări de lemn ordinare	—	—
40	Fier în table negru sau laminat	295.095	0,24
41	Stofe de mătase amestecată cu alte textile, fără fire de aur, etc. ceaprăzărie şi panglicărie	—	—
42	Ţesături de bumbac extra fine, tuluri, dantele şi broderii de bumbac	—	—
43	Făină de grâu	278.798	0,22
44	Portocale, lămâi, chitre, rodii, smochine, stafide, migdale	1.386.075	1,13
45	Piroane şi cuie de fer, cuie de sârmă	—	—
46	Obiecte de aramă, vopsite sau vernisate, cizelate sau nu, aurite sau nu, etc.	—	
47	Preparaţiuni farmaceutice	555.714	0,45
48	Şuruburi de fer şi oţel	—	
49	Grâu	407.215	0,33
50	Obiecte de fier şi oţel semi-fine	—	—
51	Pietre brute comune pentru construcţii, pietre brute de moară şi lespezi pentru pavagiu	150.400	0,12
52	Obiecte de fer şi oţel comune, nespoite, nesmălţuite, nepolite	—	
53	Tauri, boi, bivoli, vaci, mânzaţi	501.658	0,41
54	Fier în sine pentru roate	—	—
55	Articole de modă	123.530	0,10
56	Fierărie groasă (grinzi de fier, etc.)	—	—
57	Otgoane şi frânghii de cânepă, in, etc.	—	—
58	Hârtie de lux	—	—
59	Lumânări de stearină	649.277	0,53
60	Trăsuri fără arcuri	425.309	0,35
61	Sticlă de geamuri în culoare naturală, negravată, nezugrăvită	—	
62	Torturi de lână de orice fel vopsite sau nevopsite	36.887	0,03
63	Acid nitric, potasă, carbonat şi bicarbonat de potasă, oxid de plumb, etc.	116.750	0,08
64	Măsline în butoaie, sărate sau în saramură	385.044	0,31
65	Obiecte de fontă ornamentate	—	—
66	Hârtie, carton ordinar, şi pastă de hârtie	—	—

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1874 Valori Lei	1874 % din totalul general
67	Ozocherită, parafină şi ceresină	—	—
68	Spirtoase distilate	638.827	0,52
69	Pânză de cânepă sau in, simplă, înălbită sau văpsită de orice cantitate	—	—
70	Sfoară, căpestre de in, cânepă, etc.	—	—
71	Argint brut	—	—
72	Icre nedenumite	—	—
73	Ceasornice de aur	—	—
74	Cărămizi	—	—
75	Olărie fină de porcelan	—	—
76	Olărie ordinară şi de tot ordinară	—	—
77	Apă regală, acid galic, etc	—	—
78	Umbrele de mătasă pură sau amestecată	—	—
79	Bijuterie (imitaţie comună)	—	—
80	Bumbac brut, dărăcit sau peptănat	3.883.235	3,16
81	Sulfat şi valerianat de chinină	—	—
82	Brânzeturi de tot felul	299.800	0,24
83	Cărţi de citit şi orice publicaţiuni în limbi străine sau române şi hărţi	208.276	0,17
84	Răşină de brad, catran, caloforin, etc.	44.598	0,03
85	Fire de in şi cânepă	73.723	0,06
86	Lucrări comune de aramă, alamă polite sau nu, dar neaurite, etc.	—	—
87	Pălării şi bonete de liber, de paie garnitură, pălării şi bonete împletite sau ţesute cu mătasă	—	—
88	Mănuşi de piele	213.875	0.17
89	Vinuri de orice calitate în orice vase	592.538	0,48
90	Lucrări de cauciuc şi gutapercă fine sau ordinare necombinate cu alte materii	—	—
91	Ţevi şi urloae de fer, fusuri şi osii de trăsuri	—	—
92	Conserve de cărnuri, vânat, peşte	—	—
93	Aramă, alamă şi bronz în plăci sau în sârmă neaurită, etc	305.446	0,25
94	Ape minerale	—	—
95	Sticlă tăiată, colorată, zugrăvită, aurită, argintată	183.725	0,15
96	Piei brute de vite mari şi mici	229.838	0,19
97	Săpunuri ordinare	666.532	0,54
98	Uleiuri volatile nedenumite	—	—
99	Jucării de lemn, hârtie, etc.	147.406	0,12
100	Lucrări de piele, fine	—	—
101	Lânuri de orice fel chiar peptănate şi vopsite	305.443	0,25
102	Oglinzi de tot felul	192.669	0,16
103	Covoare	298.334	0,24
104	Cânepă şi in, verde uscat sau topit, meliţat sau nu, câlţi, jută, abaca şi alte textile brute sau peptănate	80.352	0,03
105	Grâu	407.215	0,33
106	Pânză cătrănită şi muşamale ordinare sau fine	—	—
107	Stearină în masă	—	—
108	Orfevrerie de argint	—	—
109	Aramă, alamă, şi bronz brute	243.908	0,20
110	Orfevrerie de aur, platină	—	—
111	Ceaiu	185.671	0,15
112	Vagoane pentru călători, poşte	401.537	0,33
113	Obiecte de tuciu brut numai turnat	—	—

(urmare)

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1874 Valori Lei	1874 % din totalul general
114	Lacuri în bucăţi, verniuri şi uleiuri sicative	—	
115	Sârmă de oţel sau fier	—	—
116	Colori derivate din păcură de cărbuni (apilină, fucsină, etc.	—	
117	Obiecte de pacfong sau alte aliage, albe, aurite sau nu		—
118	Scrobeală albă	211.147	0,17
119	Obiecte de tinichea, lucrate simplu	—	
120	Claviruri, piane şi pianine	89.020	0,07
121	Obiecte de tinichea fin lucrate	—	
122	Berbeci, oi şi capre	80.519	0,06
123	Cuţitărie ordinară	277.323	0,23
124	Pături şi mobile de metal ornamentate, vopsite, vernisate cu picturi, bronzate etc	—	—
125	Cuţitărie ordinară	—	
126	Bere, cidru, idromel şi alte băuturi fermentate ..	327.771	0,27
127	Porumb....................................	11.813	0,01
	Diverse alte articole	41.236.261	33,58
	Total general	122.794.114	100,00

[C. I. Băicoianu: *Istoria Politicei Noastre Vamale şi Comerciale* 1871 — 1902. Vol. I, Partea II, Anexa 5]

211

PRINCIPALELE ARTICOLE DE EXPORT ROMÂNESC ÎN ANUL 1875

Numirea obiectelor exportate	1875 Valoarea Lei	1875 % din totalul general	1871 — 1875 Mijlocia anuală Valoarea Lei	1871 — 1875 Mijlocia anuală % din totalul general
I. *Producte agricole*				
1. Grâu.............................	68.111.847	46,98	57.612.176	36,86
2. Porumb	24.474.412	16,88	32.342.943	20,69
3. Secară	2.448.884	1,69	4.343.322	2,78
4. Orz şi hrişcă	9.705.016	6,70	16.049.814	10,27
5. Meiu şi hrişcă	148.756	0,10	439.675	0,28
6. Rapiţă	5.284.348	3,65	7.803.808	4,99
7. Fasole	1.198.337	0,83	495.007	0,32
8. Seminţe de in	127.770	0,08	190.616	0,12
9. Alte seminţe şi cereale	241.204	0,17	134.896	0,09
10. Legume	130.831	0,09	125.501	0,08
11. Făină de grâu	1.004.664	0,69	844.186	0,54
12. Făină de porumb	9.128	—	41.000	0,02
13. Fructe [1])	189.495	0,14	303.154	0,19
Total	113.074.692	78,00	120.726.101	724,4

[1]) Fructe afumate, opărite, uscate şi proaspete.

(urmare)

Numirea obiectelor exportate	1875		1871 — 1875 Mijlocia anuală	
	Valoarea	% din totalul general	Valoarea	% din totalul general
	Lei		Lei	
II. *Animale şi produse animale*				
1. Cai, boi, bivoli, asini	6.388.443	4,41	6.922.170	3,43
2. Oi, capre, miei, iezi	1.637.876	1,13	1.917.952	1,23
3. Porci	4.814.288	3,32	6.304.211	4.03
4. Alte animale şi păsări	20.200	0,01	164.969	0,11
5. Producte animale alimentare [1])	1.701.867	1,17	2.244.084	1,44
6. Piei, păr, etc.....................	3.900.001	2,69	4.029.144	2,58
7. Lânuri	5.846.988	4.03	6.102.271	3,90
8. Pescării	891.124	0.61	884.258	0,57
Total	25.200.787	17,38	28.561.387	18,27
III. *Lemnării*				
1. Lemnării de construcţii	1.638.934	1,13	1.341.413	0,86
2. Alte lemnării şi fabricate din lemnării	167.480	0,12	552.821	0,35
Total	1.806.414	1.25	1.894.234	1,21
IV. *Materii minerale şi derivate*				
1. Păcură	725.119	0,50	981.785	0,63
2. Sare	970.294	0,67	360.049	0,23
3. Petrol	1.700.475	1,17	1.324.846	0,85
4. Alte materii minerale	76.684	0,05	43.734	0,03
Total	3.472.572	2,40	2.710.414	1,74
V. *Băuturi*				
1. Vinuri	227.705	0,16	216.449	0,14
2. Spirtoase	2.325	—	10.025	—
3. Alte băuturi	15.506	0,01	16.152	0,01
Total	245.536	0,17	842.626	0,15
VI. Diverse alte articole	1.162.078	0,60	2.184.436	1,39
Total general	144.962.079	100.—	156.297.303	100.—

[C. I. Băicoianu,: *Istoria Politicii Noastre Vamale şi Comerciale 1871-1902.* Vol. I, Partea II, Anexa I.]

[1]) Cărnuri, proaspete, preparate, cărnăţărie, vânaturi, lapte, unt, ouă, miere, brânzeturi.

PRINCIPALELE ARTICOLE ALE IMPORTULUI ROMÂNESC
IN ANII 1875 şi 1871 — 1875

Nr. crt.	Insemnarea articolelor	1875 Valori Lei	1875 °₀ din totalul general	1871 — 1875 Medie anuală Valori Lei	1871 — 1875 Medie anuală °₀ din totalul general
1	Incălţăminte şi lucrări de şelar, curelar, cuferar	3.340.309	1,31	3.062.520	2,98
2	Ţesături de lână, ceaprăzărie şi pangli-cărie	8.107.681	8,04	6.751.212	6,57
3	Vestminte confecţionate şi rufărie	5.489.432	5.44	5.573.556	5,42
4	Ţesături de bumbac fine	—	—	—	—
5	Piei tăbăcite	3.718.852	3,69	2.790.319	2,71
6	Zahăr rafinat şi brut	5.250.467	5,21	5.011.177	4,88
7	Torturi de bumbac	2.971.743	2,95	2.572.402	2,50
8	Lemne de construcţii	1.891.287	1,96	1.435.479	1,40
9	Cărbuni de pământ	24.035	0,02	357.830	0,35
10	Ţesături de bumbac semi-fine	—	—	—	—
11	Lucrări de pâslă şi pâslă	290.937	0,29	173.961	0,17
12	Lucrări de lemn fine	689.536	0,68	743.430	0,72
13	Impletituri (bonetărie) de lână	1.534.148	1,52	1.898.151	0,85
14	Raliuri de fier şi oţel	1.056.895	1,05	888,684	0,86
15	Hârtie de orice fel afară de cea de lux şi ordinară	838.325	0,83	1.019.961	0,99
16	Untdelemn	2.061.746	2,04	1.763.563	1,72
17	Mercerie comună	—	—	—	—
18	Tutunuri	3.312.161	3,28	4.454.374	4,34
19	Ţesături de diferite textile (abace, iută, aloes)	—	—	—	—
20	Cafea crudă	1.647.364	1,63	1.224.196	1,19
21	Obiecte de fier sau oţel comune, simple, spoite, smălţuite, nepolite	—	—	—	—
22	Ţesături de bumbac ordinare	—	—	—	—
23	Obiecte de piele combinată sau nu cu alt materii, afară de mătasă, etc.	—	—	—	—
24	Lucrări de lemn extra fine: mobile tapi-sate, lucrări sculptate, etc.	—	—	—	—
25	Bijuterii de aur, platină	—	—	—	—
26	Instrumente agricole	539.517	0,53	732.236	0,71
27	Tinichea în fier şi table, cositorite, ară-muite, zincuite etc	—	—	—	—
28	Impletituri (bonetărie) de bumbac	562.677	0,56	588.359	0,57
29	Chibrituri	658.068	0,65	564.151	0,55
30	Fontă de fier brut	1.416.881	1.41	2.269.245	2,21
31	Uleiuri vegetale de tot felul	755.038	0,75	390.827	0,38
32	Cai	829.641	0,82	768 249	0,75
33	Blăni (piei cu blană pregătite sau nu)	—	—	—	—
34	Maşini agricole, industriale şi părţi acce-sorii de maşini	2.955.589	2.93	4.942.966	4,81
35	Orez	956.891	0,95	1.056.291	1,02
36	Petrol rafinat şi brut şi uleiuri şi unsori minerale	24.468	0,02	27.667	0,03
37	Peşte proaspăt, sărat uscat, afumat	1.950.957	1,93	2.112.305	2,06
38	Ciment şi plăci de ciment, var ordinar şi hidraulic, ipsos, cretă	436.766	0,43	467.594	0,46

Nr. crt.	Insemnarea articolelor	1875		1871 — 1875 Medie anuală	
		Valori Lei	% din totalul general	Valori Lei	% din totalul general
39	Lucrări de lemn ordinare		—	—	—
40	Fier în table, negru sau laminat	428.510	0,43	334.542	0,33
41	Stofe de mătase amestecată cu alte textile, fără fire de aur, etc. ceaprăzărie şi panglicărie	—	—	—	—
42	Ţesături de bumbac extra fine, tuluri, dantele şi broderii de bumbac		—		—
43	Făină de grâu	232.629	0,23	255.713	0,25
44	Portocale, lămâi, chitre, rodii, smochine, stafide, migdale	1.012.371	1,00	1.127.361	1,10
45	Piroane şi cuie de fer, cuie de sârmă..	—	—	—	—
46	Obiecte de aramă, vopsite sau vernisate, cizelate sau nu, aurite sau nu, etc..	—	—	—	—
47	Preparaţiuni farmaceutice	441.168	0,44	516.015	0,50
48	Şuruburi de fer şi oţel	—	—	—	—
49	Grâu	370.078	0,37	618.063	0,60
50	Obiecte de fer şi oţel semi fine	—	—	—	—
51	Pietre brute comune pentru construcţii, pietre brute de moară şi lespezi pentru pavagiu	170.513	0,17	161.905	0,16
52	Obiecte de fer şi oţel comune, nespoite, nesmălţuite, nepolite	—	—	—	—
53	Tauri, boi, bivoli, vaci mânzaţi	405.750	0,40	424.686	0,41
54	Fier în şine pentru roate	—	—	—	—
55	Articole de modă	134.274	0,13	103.484	0,10
56	Fierărie groasă (grinzi de fier, etc)......	—	—	—	—
57	Otgoane şi frânghii de cânepă, in etc....	—	—	—	—
58	Hârtie de lux		—		—
59	Lumânări de stearină	1.254.246	1,24	1.257.959	1,22
60	Trăsuri fără arcuri	668.879	0,66	440.311	0,43
61	Sticlă de geamuri, în culoare naturală, negravată, nezugrăvită............	—	—	—	—
62	Torturi de lână de orice fel, vopsite sau nevopsite	78.359	0,08	70.514	0,07
63	Acid nitric, potasă, carbonat şi bicarbonat de potasă, oxid de plumb etc..	62.084	0,06	89.417	0,09
64	Măsline în butoaie, sărate sau în saramură	514.189	0,51	429.655	0,42
65	Obiecte de fontă ornamentate........	—	—	—	—
66	Hârtie, carton ordinar, şi pastă de hârtie	—	—	—	—
67	Ozocherită, parafină şi ceresină	—	—	—	—
68	Spirtoase distilate	766.770	0,76	833.199	0,01
69	Pânză de cânepă sau in simplă, înălbită sau văpsită de orice cantitate......	—	—	—	—
70	Sfoară, căpestre de in, cânepă, etc.....	—	—	—	—
71	Argint brut	—	—	1.353	0,00
72	Icre nedenumite	—	—	—	—
73	Ceasornice de aur..................	—	—	—	—
74	Cărămizi	—	—	—	—
75	Olărie fină de porcelan	—	—	—	—
76	Olărie ordinară şi de tot ordinară	—	—	—	—
77	Apă regală, acid galic, etc............	—	—	—	—
78	Umbrele de mătasă pură sau amestecată	—	—	—	—

Nr. crt.	Insemnarea articolelor	1875		1871 — 1875 Medie anuală	
		Valori	% din totalul general	Valori	% din totalul general
		L e i		L e i	
79	Bijuterie (imitație comună)	—	—	—	—
80	Bumbac brut, dărăcit sau peptănat	2.429.986	2,41	2.454.125	2,39
81	Sulfat și valerianat de chinină	—	—	—	—
82	Brânzeturi de tot felul	214.333	0,21	179,428	0,17
83	Cărți de citit și orice publicațiuni în limbi străine sau române și hărți	128.157	0,13	140.345	0,14
84	Rășină de brad, catran, caloforin, etc..	53.087	0,05	20.104	0,02
85	Fire de in și cânepă	116.265	0,13	180.896	0,18
86	Lucrări comune de aramă, alamă polite sau nu, dar neaurite, etc	—	—	—	—
87	Pălării și bonete de liber, de paie garnitură, pălării și bonete împletite sau țesute cu mătasă	—	—	—	—
88	Mănuși de piele	120.740	0,12	247.737	0,24
89	Vinuri de orice calitate în orice vase	635.235	0,63	588.582	0,57
90	Lucrări de cauciuc și gutapercă fine sau ordinare necombinate cu alte materii	—	—	—	—
91	Țevi și urloae de fer, fusuri și osii de trăsuri	—	—	—	—
92	Conserve de cărnuri, vânat, pește	241.531	0,24	227.976	0,22
93	Aramă, alamă și bronz în plăci sau în sârmă neaurită, etc.	—	—	—	—
94	Ape minerale	199.413	0,20	186.014	0,18
95	Sticlă tăiată, colorată, zugrăvită aurită, argintată	—	—	—	—
96	Piei brute de vite mari și mici	88.995	0,09	931.594	0,91
97	Săpunuri ordinare	559.856	0,57	436.736	0,41
98	Uleiuri volatile nedenumite	—	—	—	—
99	Jucării de lemn, hârtie, etc.	177.364	0,19	147.284	0,14
100	Lucrări de piele, fine	213.472	0,21	—	—
101	Lânuri de orice fel chiar peptănate și vopsite	54.020	0,05	110.058	0,11
102	Oglinzi de tot felul	40.437	0,04	185.689	0,18
103	Covoare	370.078	0,37	183.770	0,10
104	Cânepă și in verde, uscat sau topit, melițat sau nu, călți, jută, abaca și alte textile brute sau peptănate	—	—	—	—
105	Grâu	—	—	—	—
106	Pânză cătrănită și mușamale ordin.sau fine	—	—	—	—
107	Stearină în masă	184.166	0,18	552.077	0,54
108	Orfevrerie de argint.................	—	—	—	—
109	Aramă alamă, și bronz brute	158.362	0,16	162.129	0,16
110	Orfevrerie de aur, platină	104.796	0,10	253.166	0,25
111	Ceaiu	—	—	—	—
112	Vagoane pentru călători, poște	—	—	—	—
113	Obiecte de tuciu brut numai turnat ..	—	—	—	—
114	Lacuri în bucăți, verniuri și uleiuri sicative	—	—	—	—
115	Sârmă de oțel sau fier	—	—	—	—
116	Colori derivate din păcură de cărbuni (apilină, fucsină, etc.)	247.068	0,25	190.980	0,19
117	Obiecte de pakfong sau alte aliage, albe, aurite sau nu	—	—	—	—

(urmare)

Nr. crt.	Insemnarea articolelor	1875		1871 — 1875 Medie anuală	
		Valori	% din totalul general	Valori	% din totalul general
		Lei		Lei	
118	Scrobeală albă	126.800	0,14	107.910	0,10
119	Obiecte de tinichea, lucrate simplu....	—	—	—	—
120	Claviruri, piane şi pianine	37.811	0,04	86.927	0,03
121	Obiecte de tinichea fin lucrate	203.126	0,20	131.785	0,15
122	Berbeci, oi şi capre	—	—	—	—
123	Cuţitărie ordinară....................	—	—	52.294	0,05
124	Pături şi mobile de metal ornamentale, vopsite, vernisate cu picturi, bronzate, etc.	—	—	—	—
125	Cuţitărie ordinară....................	—	—	—	—
126	Bere, cidru, idromel şi alte băuturi fermentate	174.198	0,17	196.391	0,19
127	Porumb	22.252	0,02	140.441	0,14
128	Diverse alte articole	33.833.723	33,55	33.661.805	32,06
	Total general	100.834.169	100,00	102.750.092	100,00

[C. I. Băicoianu: *Istoria Politicii Noastre Vamale şi Comerciale*. 1871—1902. Vol. I, Partea II, Anexa 5.]

213

PRINCIPALELE ARTICOLE DE EXPORT ROMÂNESC ÎN ANUL 1876

Nr. curent	Numirea obiectelor exportate	1876	
		Valoarea	% din totalul general
		Lei	
	I. Producte agricole		
1	Grâu	66.148.866	28,12
2	Porumb	57.337.530	24,37
3	Secară	12.690.296	5,40
4	Orz şi ovăz	24.116.130	10,25
5	Mieiu şi hrişcă	586.168	0,25
6	Rapiţă..	3.530.103	1,50
7	Fasole [1])	[2]) —	—
8	Seminţe de in	352.685	0,15
9	Alte seminţe şi cereale	1.541.270	0,65
10	Legume	4.301.703	1,83
11	Făină de grâu	1.541.938	0,66
12	Făină de porumb	13.951	—
13	Fructe [1])	2.169.135	0,92
	Total......	174.329.775	74,10

[1]) Fructe afumate, opărite, uscate şi proaspete.
[2]) Se cuprinde în legume.

(urmare)

Nr. curent	Numirea obiectelor exportate	1876 Valoarea Lei	1876 % din totalul general
	II. Animale şi produse animale		
1	Cai, boi, bivoli, asini	11.957.235	5,08
2	Oi, capre, miei, iezi	2.118.737	0.90
3	Porci	11.754.480	5.00
4	Alte animale şi păsări	64.918	0,03
5	Producte animale alimentare [1]	4.581.808	1,95
6	Piei, păr, etc.	3.785.196	1.61
7	Lânuri	6.137.498	2,61
8	Pescării	983.265	0,42
	Total	41.382.484	17,59
	III. Lemnării		
1	Lemnării de construcţii	1.968.233	0,84
2	Alte lemnării şi fabricate din lemnării	1.343.943	0,57
	Total	3.312.167	1,41
	IV. Materii minerale şi derivate		
1	Păcură	521.302	0,22
2	Sare	1.104.379	0,47
3	Petrol	2.355.303	1,00
4	Alte materii minerale	474.973	0,20
	Total	4.455.957	1,89
	V. Băuturi		
1	Vinuri	1.166.699	0,50
2	Spirtoase	3.126	—
3	Alte băuturi	33.576	0,01
	Total	1.203.401	0,51
	VI. Diverse alte articole	10.572.502	4,50
	Total general	235.256.286	100.—

214

PRINCIPALELE ARTICOLE ALE IMPORTULUI ROMÂNESC ÎN ANUL 1876

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1876 Valori Lei	1876 % din totalul general
1	Incălţăminte şi lucrări de şelar, curelar, cuferar	7.462.948	4,50
2	Ţesături de lână, ceaprăzărie şi panglicărie	7.255.301	4,37
3	Vestminte confecţionate şi rufărie	5.165.970	3,09
4	Ţesături de bumbac fine	—	—
5	Piei tăbăcite	3.535.970	2,13
6	Zahăr rafinat şi brut	3.343.009	2,01
7	Torturi de bumbac	4.806.288	2,90
8	Lemne de construcţii	6.957.295	4,19

[1]) Cărnuri proaspete, preparate, cărnăţărie, vânaturi, lapte, unt, ouă, miere, brânzeturi.

(urmare)

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1876 Valori Lei	1876 % totalul general
9	Cărbuni de pământ	5.031.252	3,03
10	Ţesături de bumbac semi fine	—	—
11	Lucrări de pâslă şi pâslă	1.829.029	1,10
12	Lucrări de lemn fine	672.713	0,41
13	Impletituri (bonetărie) de lână	1.530.255	0,92
14	Raliuri de fier şi oţel	51.692	0,03
15	Hârtie de orice fel afară de cea de lux şi ordinară	668.518	0,40
16	Untdelemn	1.942.607	1,17
17	Mercerie comună	—	—
18	Tutunuri	1.499.963	0,90
19	Ţesături de diferite textile (abaca, iută, aloes) ordinare	—	—
20	Cafea crudă	1.248.842	0,75
21	Obiecte de fier sau oţel comune, simple, spoite, smălţuite, nepolite	—	—
22	Ţesături de bumbac ordinare	—	—
23	Obiecte de piele combinată sau nu cu alte materii, afară de mătasă, etc.	—	—
24	Lucrări de lemn extra fine: mobile tapisate, lucrări sculptate, etc.	—	—
25	Bijuterii de aur, platină	—	—
26	Instrumente agricole	488.542	0,29
27	Tinichea în fier şi table, cositorite, arămuite, zincuite, etc.	—	—
28	Impletituri (bonetărie) de bumbac	531.113	0,32
29	Chibrituri	1.303.010	0,79
30	Fontă şi fier brut	1.078.708	0,65
31	Uleiuri vegetale de tot felul	490.577	0,30
32	Cai	959.958	0,58
33	Blăni (piei cu blană pregătite sau nu)	—	—
34	Maşini agricole, industriale şi părţi şi accesorii de maşini	4.164.858	2,51
35	Orez	873.803	0,53
36	Petrol rafinat şi brut şi uleiuri şi unsori minerale	13.001	0,01
37	Peşte proaspăt, sărat uscat, afumat	1.468.847	0,89
38	Ciment şi plăci de ciment, var ordinar şi hidraulic, ipsos. cretă	456.743	0,28
39	Lucrări de lemn ordinare	—	—
40	Fier în table, negru sau laminat	341.148	0,21
41	Stofe de mătase amestecată cu alte textile, fără fire de aur, etc., ceaprăzărie şi panglicărie	—	—
42	Ţesături de bumbac extra fine, tuluri, dantele şi broderii de bumbac	—	—
43	Făină de grâu	438.522	0,26
44	Portocale, lămâi, chitre, rodii, smochine, stafide, migdale	1.159.899	0,70
45	Piroane şi cuie de fier, cuie de sârmă	—	—
46	Obiecte de aramă, vopsite sau vernisate, cizelate sau nu, aurite sau nu, etc.	—	—
47	Preparaţiuni farmaceutice	771.756	0,46
48	Şurupuri de fier şi oţel	—	—
49	Grâu	576.798	0,35
50	Obiecte de fier şi oţel semi fine	—	—
51	Pietre brute comune pentru construcţii, pietre brute de moară şi lespezi pentru pavagiu	432.287	0,26

(urmare)

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1876 Valori Lei	1876 % din totalul general
52	Obiecte de fier şi oţel comune, nespoite, nesmălţuite, nepolite	—	—
53	Tauri, boi, bivoli, vaci mânzaţi	255.366	0,15
54	Fier în şine pentru roate	—	—
55	Articole de modă	49.027	0,03
56	Fierărie groasă (grinzi de fier, etc.)	—	—
57	Otgoane şi frânghii de cânepă, in etc.	—	—
58	Hârtie de lux	—	—
59	Lumânări de stearină	946.606	0,57
60	Trăsuri fără arcuri	210.459	0,13
61	Sticlă de geamuri, în culoare naturală, negravată, nezugrăvită	—	—
62	Torturi de lână de orice fel vopsite sau nevopsite	289.438	0,17
63	Acid nitric, potasă, carbonat şi bicarbonat de potasă, oxid de plumb, etc.	424.998	0,26
64	Măsline în butoaie, sărate sau în saramură	340.347	0,20
65	Obiecte de fontă ornamentate	—	—
66	Hârtie, carton ordinar, şi pastă de hârtie	—	—
67	Ozocherită, parafină şi ceresină	—	—
68	Spirtoase distilate	526.022	0,32
69	Pânză de cânepă sau in simplă, înălbită sau văpsită de orice cantitate	—	—
70	Sfoară, căpestre de in, cânepă, etc.	—	—
71	Argint brut	—	—
72	Icre nedenumite	—	—
73	Ceasornice de aur	—	—
74	Cărămizi	—	—
75	Olărie fină de porcelan	—	—
76	Olărie ordinară şi de tot ordinară	—	—
77	Apă regală, acid galic, etc.	—	—
78	Umbrele de mătasă pură sau amestecată	—	—
79	Bijuterie (imitaţie comună)	—	—
80	Bumbac brut, dărăcit sau peptănat	2.033.556	1,23
81	Sulfat şi valerianat de chinină	—	—
82	Brânzeturi de tot felul	291.647	0,18
83	Cărţi de citit şi orice publicaţiuni în limbi străine sau române şi hărţi	908.732	0,55
84	Răşină de brad, catran, caloforin, etc.	105.118	0,06
85	Fire de in şi cânepă	193.896	0,12
86	Lucrări comune de aramă, alamă polite sau nu, dar neaurite, etc.	—	—
87	Pălării şi bonete de liber, de paie, garnitură pălării şi bonete împletite sau ţesute cu mătasa	—	—
88	Mănuşi de piele	558.974	0,34
89	Vinuri de orice calitate în orice vase	382.900	0,23
90	Lucrări de cauciuc şi gutapercă fine sau ordinare necombinate cu alte materii	—	—
91	Ţevi şi urloae de fier, fusuri şi osii de trăsuri	—	—
92	Conserve de cărnuri, vânat, peşte	145.701	0,09
93	Aramă, alamă şi bronz în plăci sau în sârmă neaurită, etc.	—	—
94	Ape minerale	167.524	0,10
95	Sticlă tăiată, colorată, zugrăvită, aurită, argintată	—	—
96	Piei brute de vite mari şi mici	169.531	0,10
97	Săpunuri ordinare	463.210	0,28

Nr. curent	Insemnarea articolelor	1876 Valori Lei	% din totalul general
98	Uleiuri volatile nedenumite	77.350	0,05
99	Jucării de lemn, hârtie, etc.	98.077	0,06
100	Lucrări de piele, fine	2.590.458	1.56
101	Lânuri de orice fel chiar peptănate şi vopsite	180.943	0,11
102	Covoare	155.967	0,09
103	Oglinzi de tot felul	198.913	0,12
104	Cânepă şi in verde uscat sau topit, meliţat sau nu, câlţi, jută, abaca şi altele textile brute sau peptănate	68.565	0,04
105	Grâu	576.798	0,35
106	Pânză cătrănită şi muşamale ordinare sau fine	—	—
107	Stearină în masă	—	—
108	Orfevrerie de argint	70.250	0,04
109	Aramă, alamă şi bronz brute	199.476	0,12
110	Orfevrerie de aur, platină	2.500	0,00
111	Ceaiu	154.419	0,09
112	Vagoane pentru călători, poşte	1.146.080	0,69
113	Obiecte de tuciu brut numai turnat	—	—
114	Lacuri în bucăţi, verniuri şi uleiuri sicative	—	—
115	Sârmă de oţel sau fier	—	—
116	Colori derivate din păcură de cărbuni (apilină, fucsină, etc.)	—	—
117	Obiecte de pakfong sau alte aliage, albe, aurite sau nu	—	—
118	Scrobeală albă	167.160	0,10
119	Obiecte de tinichea, lucrate simplu	77.427	0,05
120	Claviruri piane şi pianine	10.381.763	2,26
121	Obiecte de tinichea fin lucrate	—	—
122	Berbeci, oi şi capre	25.761	0,02
123	Cuţitărie ordinară	145.474	0,09
124	Pături şi mobile de metal ornamentate, vopsite, vernisate cu picturi, bronzate, etc.	—	—
125	Cuţitărie ordinară	—	—
126	Bere, cidru, idromel şi alte băuturi fermentate	113.725	0,07
127	Porumb	183.673	0,11
	Diferite alte articole	72.305.001	34,58
	Total general	165.933.503	100,00

[C. I. Băicoianu, *Istoria Politicei Noastre Vamale şi Comerciale*, 1871 — 1902, vol. I, partea a II-a, Anexa 1.]

215

Bucureşti, 1 Ianuarie 1876

BANCA DE BUCUREŞTI

Prin diferite numere am constatat că *Banca de Bucureşti* ale cărei operaţiuni au început la 3/15 Decembrie, vine să îndeplinească în ţară trebuinţe bine simţite şi să opereze ca institut de prima ordine.

Astăzi, aflăm cu o vie mulţumire că două case din Paris şi de cele de rangul întâi în Europa: Casa Fould şi Casa Camonde, au intrat ca fundatori ai *Băncii de Bucureşti*.

Numitele case nefiind simpli corespondenţi sau deschizători de credite în favoarea Băncei de Bucureşti, fiecare înţelege că în calitatea lor de fundatori şi alături cu numele bărbaţilor români ce se află în capul acestei instituţii, nume care inspiră un respect şi o încredere nelimitată, creditul şi viitorul Băncei de Bucureşti este asigurat. Noi am vorbit în diferite rânduri despre această Bancă, lăsăm astăzi cuvântul ziarului *Pressa*, care printr'un articol bine simţit, arată fiecăruia succesul acestei Bănci, şi cu aceasta succesul mişcării noastre economice, succesul acelei mişcări care trebue să ne conducă şi pe noi la avere, la prosperare, la desvoltarea, în fine, a acelei sorginte de putere şi de înavuţire care va forma, de sigur forţa statului român, răspândind pretutindeni bunul trai general. Iată articolul:

Ştirile economice, pentru noi Români mai ales au o importanţă tot mai mare ca şi ştirile politice. Popor mic dar laborios şi econom, puterea noastră este mai mult decât la alte popoare, numai în avuţie şi fiindcă avuţia se dobândeşte prin muncă şi constitue aceea ce economiştii numesc muncă acumulată, oricine va uşura şi încuraja munca, devine o sorginte de avuţie, adică de putere pentru noi.

Institutele de credit sunt cele mai puternice mijloace, de încurajare pentru muncă, pentru avuţie. Dacă proprietarul nu ar avea capital nu va avea cu ce să-şi îmbunătăţească proprietatea sa, moşia sa. Dacă cultivatorul, dacă arendaşul nu-şi va putea procura cu înlesnire capitalul de care are nevoie, nu va avea cu ce să exploateze, cu ce să facă productivă proprietatea ce cultivă. Dacă industriaşul, dacă comerciantul nu va avea capital, nu va avea cu ce să continue sau cu ce să desvolte industria şi comerţul său.

Aşa dară noi Români, mai mult decât alţi, trebue să încurajăm şi să susţinem înfiinţarea de institute de credit, a căror misiune specială este de a procura capitalurile necesarii, de a înmulţi aceste capitaluri.

Băncile sunt pentru comerţ şi industrie, aceea ce drumul de fier este pentru persoane şi obiecte. Prin ele se răspândesc capitalurile, se întinde circulaţia obiectelor şi persoanelor şi prin urmare creşterea producţiei.

O a treia instituţiune de credit se formă la noi, este acum o lună, sub numele de Banca de Bucureşti, şi noi felicităm naşterea acestui institut, ştiind că se creează astfel o nouă sorginte pentru a se înmulţi, şi răspândi capitalurile la noi în ţară.

Ştirea îmbucurătoare ce putem da astăzi este că acest institut care şi-a început operaţiunile abia la 3/15 Decembrie, urmează aceste operaţiuni cu un mare succes şi totodată cu o prudenţă ce se cuvine a se observa — de o bună şi prevăzătoare administraţie.

Timpul în care s'a format această nouă bancă a fost într'adevăr cam greu. Criza sau jena financiară, care domneşte, există nu numai la noi, dar în toată Europa. Cu toate acestea, după informaţiunile sigure ce le avem, acest institut nu s'a oprit de loc, a lua, în aşa scurt timp, o desvoltare cum rare ori s'a văzut şi a se bucura de un credit, cum foarte greu se dă în vremea de astăzi.

Ce e mai mult, aflăm că două mare case de bancă din Paris, şi din cele de întâiul rang din Europa, casa Fould şi Camondo sunt intrate ca fondatori în institutul nostru român Banca de Bucureşti.

Aceste două mari case nu sunt numai simple corespondenţi sau deschizători de credite în favoarea institutului nostru românesc, ci sunt, repetăm, chiar acţionari, chiar fondatori. Pentru prima oară ni-se pare, aşa mari case străine iau parte directă la formarea unei asociaţiuni româneşti.

Oricine dară înţelege lesne că, odată ce numele Fould şi Camondo, se află alături cu nume româneşti şi cu nume de bancheri din Bucureşti, care inspiră respect şi încredere, creditul Băncei de Bucureşti era asigurat; şi nu ne mirăm deloc a afla acum că toate casele de bancă de întâiul rang din toată Anglia, Franţa Germania, Italia, Rusia din toată Europa, în fine, s'au grăbit a deschide credite însemnate Băncei de Bucureşti. Astfel şi capitalurile străine pot fi atrase şi răspândite în România, spre a contribui la producţia şi desvoltarea producţiei acestei ţări avute.

Urăm dar prosperitate acestui institut care are înaintea sa un viitor atât de strălucit. Reuşita lui, atât de însemnată, pentru un timp atât de scurt, probează pentru noi un adevăr esenţial: adică că creditul român este stabilit.

Un Stat însă care are un Credit este un Stat avut şi Statul avut este un Stat forte. Iată cea mai bună ştire ce putem da fiecărui bun român.

[*Curierul Financiar*, An. III, nr. 1, Buc. 1/13 Ian. 1876, p. 4—5.]

216

Bucureşti, 1 Ianuarie 1876

BANCA ROMÂNIEI

Domnul Baron de Herz, directorul Băncii Romîniei, demisionând, noul numit a şi sosit în Capitală şi-a şi intrat în funcţiunile sale, cu începere dela 1 Ianuarie 1876 st. n.

Retragerea Dlui Baron de Herz dela Direcţiunea Băncii Romîneşti, e viu simţită şi viu regretată de întreaga piaţă a Bucureştiului. Nu cunoaştem motivele retragerii acestui distins financiar, care a adus atâta servicii comerţului român mai cu seamă în timpul războiului Franco-German, ale cărui efecte dezastroase pătrunzând şi la noi, o mulţime de firme ar fi fost căzute, dacă Baronul de Herz nu le-ar fi venit în ajutor. Aici e un fapt care nu se poate constata de nimeni, de oarece toate acele case mulţumită înlesnirilor Băncii României, funcţionează şi astăzi şi fac afaceri destul de mulţumitoare, conservând pentru Bancă şi în mod particular, pentru Baronul de Herz, simpatii şi recunoştinţă care nu pot dispărea aşa de lesne.

Domnul Demetriu Frank, este înlocuitorul D-lui Baron de Herz. D. Frank vechi Director al Băncei Austro-Otomane din Constantinopole, este asemenea un distins financiar care promite însemnate servicii şi Băncei şi Comerţului român.

Sosit de puţine zile în capitală, D. Frank a ştiut să înspire destule simpatii şi să fie bine apreciat peste tot locul; aceasta ne autoriză şi mai mult a crede că noul numit posedă toate calităţile spre a întemeea şi în România legături şi simpatii ca acelea ce a întemeiat la Constantinopole.

Urând d-lui Frank un bun succes, nu putem termina mai bine decât prin a zice, că noul numite este bine venit la postul său.

[*Curierul Financiar*, An. III, Nr. 1, Buc., 1/13 Ian. 1876, p. 6.]

217

[Bucureşti, 3 Ianuarie 1876]

Cu ocasiunea încheerii anului 1875, primul în care această societate a început operaţiunile sale, consiliul de administraţiune, delegând o comisiune din sânul său compusă de trei membri, cu însărcinarea ca în presenţa d-lui Comisar al guvernului, să proceadă la constatarea situaţiunei casei şi a operaţiilor societăţii, a primit astăzi rezultatul lucrărilor sale, după cum se arată în tabloul de mai jos.

Consiliul, esaminând acest tablou şi găsind că situaţia operaţiunilor societăţii este în regulă, autoriză publicarea acestei lucrări, înaintea dării de seamă şi a bilanţului general, care, conform statutelor, se vor încheea şi publica în termenul legal.

Preşedintele consiliului,
D. Cariagde

TABLOU

de situaţiunea casii şi operaţiunilor societăţii creditului funciar urban în seara de 31 Decembrie 1875.

Operaţiunile Imprumuturilor

In cursul anului 1875 s'au presentat 386 cereri de împrumutare în valoare de lei 8.057.900
Din aceste cereri:
103 s'a realisat suma de lei 2.815.900
Pe seama acestor împrumuturi s'au emis scrisuri funciare de valoare egală, sprijinită pe garanţii ipotecare preţuite în sumă de lei noi 5.991.536.
2 cereri contractate şi scrisurile pregătite de realisare în sumă de lei noi 160.000
31 Cereri în curs de luarea inscripţiunilor ipotecare pentru suma de lei 385.000
18 Cereri admise şi în curs de contractare 355.000
232 Deto în curs de completarea Titlurilor de proprietate 4.342.000
386 Total egal cu suma de mai sus 8.057.900

Scriptele Comptabilităţii

Comptabilitatea operaţiunilor societăţii s'a găsit ţinută în regulă.
Din operaţiunile acestui an s'a constatat cele ce se specifică mai jos:

CASSA		Numerar Lei	B.	Efecte Lei
Incărcările efectuate în cursul anului		198.342	88	
Respunderile făcute în cursul anului		178.446	66	
Saldo numerariu în seara de 31 decembrie 1875		19.896	22	
Efectele				
Scrisurile prelevate asupra împrumuturilor				1.194.090
Scrisurile eşite pentru purgi hypotecare...................				697.090
Saldo efectelor aflate în casă la 31 decembrie 1875........				497.000
Situaţiunea fondurilor				
Capitalul social, reţineri de 2 $^{o}/_{0}$ asupra împrumuturilor realisate		18	—	56.200
Capitalul de rezervă, deto de 1/4% deto deto		7.039	75	
Capitalul de revirement, compus din fondurile următoare:				
Beneficiile Societăţii însă:				
a) Reţineri de 1/2 $^{o}/_{0}$ pentru cheltueli de adm. pe timpul dela realizarea împrumutului până la finele semestrului	3940,38			
b) Procentele scrisurilor reţinute pentru capitalul social	1.893,50			
c) Comisionul de 1 $^{o}/_{0}$ asupra unui împrumut rambursat cu anticipaţie	15			
d) Folosul realisat din cumpărarea de scrisuri cu numeralul capitalului social	542	6.390	88	
Procente încasate	100.656,50			
» plătite	83.041 —			
» rămase de plată din cauza nepresentării încă		17.615	60	
Amortismentul din capitalul unicului împrumut contractat în primul semestru 1875		143	10	
Diurna esperţilor încasaţi .... lei	8.839,50			
» » respinşi .... »	7.498,58			
rest de plată în 1876		1.340	92	
Imprimate, produsul vânzării statutelor.................		880	—	
Diverse încasări		8.710	—	
Purgi hypotecare, efecte reţinute .... lei	1.137.790,—			
» » » eşite .... »	697.090 —			440.700
		42.138	15	497.000

Cheltueli de Administratie	Sume Datorate		Sume Plătite		Numerar Lei	B.	Efecte Lei
Mobilier pentru instalare	2.424	—	2.785	50			
Chiria localului pe un an	5.000	—	—	—			
Imprimate, Registre, Stampile ..	10.000	87	3.111	44			
Spese de Birou	—	—	2.364	99			
Retribuţiuni	—	—	13.980	—			
Diferiţi creditori	8.000	—	—	—			
	25.424	87			22.241	93	
Total egal cu saldul numerar şi efectele aflate în fiinţă în seara de 31 decembrie 1875					19.896	22	497.000

Membrii comisiunii delegaţi de consiliu { D. Cariagde, Ion Calinderu, Em. Protopopescu Pache

Present comisarul guvernului, D. Cornea

[*Telegraful*, Nr. 1129 din 10 Ianuarie 1876.]

218

București, 11 Ianuarie 1876

BULETIN FINANCIAR

Sărbătorile absorbind şi din săptămâna aceasta câteva zile, piaţa a rămas până la urmă liniştită.

In genere situaţia n'a luat nici o schimbare; criza domneşte încă şi poate mai pronunţată chiar decât săptămânile trecute. Aurul dispare din ce în ce mai mult şi exportul metalic ia proporţii din ce în ce mai întinse. Franţa de vreo câtva timp a început a refuza pe de o parte în unele pieţi creditele sale, în altele a le reduce la jumătate şi la sfert din ceeace erau până acum, iar pe de alta a strânge tot numerarul în cuferile sale. De aci fiecare înţelege jena în care trebue să se afle diferitele pieţi ale Europei şi în mod particular a noastră, care suferă de mai mult timp.

Efectele scad într'un mod simţitor; de acţiuni nici nu se vorbeşte.

Cursurile diferitelor valori se semnalează astfel:

Renta Română: 59—58.

Oblig. Rurale: Neglijate: 93 1/4—93.

Oblig. Domeniale: 90 1/4—90 cu operaţiuni cu totul mărginite.

Lozuri Municipale: Calme: 21—20.

Oblig. Casei Pensiilor: 175—165, fără cumpărători.

Cred. Fonciar Rural: Liniştite: 78 ½—76.

Cred. Fonciar Urban: Consiliul de administraţie publicând situaţia financiară a Societăţii până la 31 Decembrie 1875, sgomotele ce se răspândiseră în defavoarea acestor valori a trebuit forţamente să dispară şi publicul să-şi îndrepte din nou privirile către această valoare, a cărei soliditate nu se poate contesta: 70 cu tendinţe de a reprinde cursul emisiunii.

Căi fer Române: Depreciate: 29 1/4.

Dacia Soc. de Asig.: Linişte: 105—100.

Societatea Financiară: Iată o valoare care după noi merită dacă nu mai mult cel puţin cursul emisiunei de 250 şi cu toate acestea ea a deschis eri cu 230—220. Se pretinde că Societatea ar fi suferit oarecare pagube; oricât de mari ar fi aceste pretinse pagube — pe cât ştim — ele nu întrec rezervele acestei casse şi prin urmare *Financiarele*, cu toată lipsa de afaceri şi de numerar tot merită preţul emisiunei lor. Ar fi de dorit ca Consiliul de Administraţie să facă ceace a făcut *Creditul Funciar Urban*: să publice situaţia Cassei mai înainte de Adunarea Generală şi a face să dispară sgomotele răspândite în defavoarea acestor valori.

[*Curierul Financiar* An. III, Nr. 2, Buc. 11/23 Ianuarie 1876, p. 10—11.]

219

[Bucureşti, 11 Ianuarie 1876]

TABLOU

de situaţia casei şi a operaţiunilor societăţii Creditului Funciar Urban în seara de 31 Decembrie 1875

Operaţiunile Imprumuturilor

In cursul anului 1875 s-au prezentat 386 cereri de împrumut, în valoare totală de lei noi.........	8.057.900
Din aceste cereri:	
103 s'au realizat pentru suma de lei	2.815.900
Pe seama acestor împrumuturi s'au emis scrisuri funciare în valoare egală, sprijinite pe garanţii hipotecare preţuite în sumă de lei 5.991.536	
2 cereri contractate şi scrisurile pregătite de realizare în sumă de lei	160.000
31 cereri în curs de luarea inscripţiilor hipotecare pentru suma de lei	385.000
18 cereri admise şi în curs de contractare lei	355.000
232 cereri în curs de completarea titlurilor de proprietate	4.342.000
386 Total egal cu suma de mai sus	8.057.900

Scriptele contabilităţii

Contabilitatea operaţiunilor societăţii s'a găsit în regulă.

Din operaţiunile acestui an s'au constatat cele ce specifică mai jos, însă:

Casa

Incasările efectuate în cursul anului	198.342 88
Răspunderile făcute în cursul anului	178.446 66
Soldul numerar aflat în casă	19.896 22

Efectele

	Numerar	Efecte
Scrisurile prelevate asupra împrumuturilor		1.194.090
Scrisurile prelevate eşite pentru purgi hipotecare................		697.090
Soldul efectelor aflate în cassă		497.000

Situaţia Fondurilor

		Numerar	Efecte
1) *Capital social:* reţineri de 2% asupra împrumuturilor realizate..		18	56.300
2) *Capital de rezervă:* reţineri 1/4 % asupra împrumuturilor realizate		7.039 75	
3) *Capital de revirm.* compus din fondurile următoare:			

Beneficiile societăţii, însă

a) Reţineri 1/2 °/₀ pentru cheltueli de administraţie pe timpul dela realizarea împrumuturilor până la finele semestrului	3.940 38	
b) Procentele scrisurilor reţinute pentru capital social	1.893 50	
c) Comisionul de 1 °/₀ asupra unui împrumut rambursat cu anticipaţie	15	
d) Folosul realizat din cumpărare de scrisuri cu numerar, capital social	542	6.390 88

Procente încasate	100.656 50	
» plătite	83.041	
Procente de plată din cauza neprezentării încă....	17.615 50	
Amortisment din capitalul unicului împrumut contractat în primul semestru din 1874	143 10	
Diurnă expert { încasaţi lei 8.839 50 / plătiţi lei 7.498 58 }		
Rămaşi de plată în anul 1876	1.340 92	
Imprimate: produsul vânzării Statutelor	880	
Diverse încasări	8.710	
4) Purgi hyp. { Ef. reţ. lei 1.137.790 / Ef. eş. lei 697.090 }		
Soldul ef. reţinute pt. purgi		440.700
Totalul fondurilor societăţii	42.138 15	497.000

Cheltueli de Administraţie

	Sumele Dator.	Plătite		
Mobilier de instalare	2.424	2.785 50		
Chiria local pe un an	5.000			
Impr. regis. stamp.	10.000 87	3.111 44		
Speze de birou		2.364 99		
Retribuţiuni		13.980		
Diferiţi creditori :........................	8.000			
Total......	25.424 87		22.241-93	
Total egal cu soldul numerar şi efecte aflate în fiinţă în seara de 31 Dec. 1875			19.896-22	497.000

Membrii comisiunii delegaţi de consiliu: D.Cariagdi; Ion Calinderu, Em. Protopopescu-Pake.
Prezent Comisarul Guvernului D. Corne

[*Curierul Financiar*, An. II, Nr. 2. Buc. 11/23 Ian. 1876, p. 12,13.]

220

Bucureşti, 18 Ianuarie 1876

Nici astăzi nu avem de semnalat vreo amelioare în situaţia pieţei noastre. Toate efectele în genere scad; lipsa de numerar se face din ce în ce mai simţită şi confienţa face vârf tuturor.

Evenimentul zilei este creditul de 5 milioane şi jumătate cerut de Guvern Camerii române, pentru furnitura armatei cu cartuşe, ambulanţe, etc. pentru a cărui acoperire propune a emite bonuri de tezaur.

Această măsură de acoperire, care deschide calea unei noi datorii flotante, atunci pe când abia acum nouă luni o închisesem prin contractarea împrumutului cu renta asupra Statului a făcut o urâtă impresie în piaţa noastră şi a produs legitime temeri. Cheltuelele sporind necontenit prin forţa lucrurilor, publicul a ajuns a se întreba cu ce resurse se vor plăti acele bonuri de tezaur şi cu ce se vor acoperi deficitele ce lasă anul 1875 şi 1876 care se pot calcula după acum la 34 milioane, căci de noi impozite de astă dată numai este vorba, deoarece ţara e mai mult decât împovărată.

Toate acestea dau loc a crede că bonurile de tezaur ce se vor pune în circulaţie, sau mai bine împrumutul prin bonuri de tezaur, nu va mai fi de astă dată

atât de fericit spre a înscri 8% dobândă; el se va face în condițiuni mai grele, am putea zice grele de tot, deoarece administrarea finanțelor noastre a devenit atât de confuză încât nimic nu ne face să credem până acum în vre o ameliorare; din contră deficite și datorii flotante, acesta va fi rezultatul anilor 1875, 1876 și 1877.

Tristă și gravă situațiune.

[*Curierul Financiar* An. III, nr. 3, Buc., 18/30 Ianuarie 1876, p. 19.]

221

[București, 18 Ianuarie 1876]

SOCIETATEA ECONOMIA

« Corespondența Provincială » dela Piatra, publică darea de seamă a Consiliului de Administrare al Societății economice din urbea Piatra către Adunarea Asociaților în ședința dela 21 Decembrie pentru gestiunea afacerilor casei pe anul 1875, din care extragem următoarele:

Numărul asociațiilor este actualmente de 116 cu 246 rate, fiindcă 6 asociați au trecut ratele lor către alți co-asociați, iară 2 au trecut ratele către persoane străine, care au devenit asociați.

Plata ratelor s'a făcut cu exactitate de către asociați, ceeace a redus amenda la minima sumă de 252 lei 80 bani, față cu încasarea unui capital de 59.040 lei.

Cu toată criza ce este pe piața Pietrei ca și pretutindenea, societatea n'a suferit nici o pierdere; Consiliul a găsit însă de cuviință a înlesni pe debitorii săi și prin urmare comerțul, prelungind unele termene de plată, fiindcă găsea toate garanțiile necesare pentru solvabilitate.

Procentele s'au menținut tot anul la suma de 16% deși în piață se luau cu mult mai mari. A avut în cursul anului două procese, unul s'a terminat încasându-se banii iar altul este pendinte.

Conform dispozițiunilor regulamentului, și-a cumpărat și anul acesta bonuri pentru suma de lei 11.361,25.

Din sumele bugetare de lei 600 s'a cheltuit numai lei 307,97 în care intră și suma de lei 92 ce s'a restituit pentru un cupon vândut și care eșise la sorți, restul va rămâne pentru imprimarea obligațiilor.

Fondurile Societății sunt următoarele:

Lei B.	
124.912 15	Capital real aflat în casă în seara de 27 Decembrie 1874.
59.040 —	Incasați din rate în decursul acestui an dela 116 asociați cu 246 rate lunare a 20 lei una.
27.991 73	Incasați în decursul acestui an din diverse venituri produse de sus zisele capitaluri până în seara de 10 Decembrie anul curent.
Total 211.943 58	

Lei	B.				
4.079	7	Scăzându-se cheltueli şi anume:			
		Lei	B.		
		407	97	cheltuelĭ bugetare.	
		48	—	salariul odăiaşului	
		3.243	10	Remiza de 12 % a casierului.	
		480	—	Remiza de 2 % a scriitorului.	
		4.097	7		
207.864	81				

Rămâne fond real în seara de 10 Decembrie 1875 adică: două sute şapte mii opt sute şase zeci şi patru lei şi opt zeci unu bani.

Capitalul suszis se compune:

Lei	B.	
54.956	50	In 17 creanţe ipotecare.
15.069	12	In 23 bonuri scontate.
27.214	86	In 41 obligaţiuni de împrumut de ale asociaţilor.
101.512	69	In 79 creanţe hirografare.
998	75	Valoarea casei de fier.
5.164	20	In bonuri domeniale aflate în casă
2.686	5	In bonuri rurale aflate în casă.
262	64	In numerar
207.864	81	Total real

Făcându-se repartiţia veniturilor pe capitalurile existente, după sistemul repartiţiilor proporţionale lunare, dat în raport cu venitul total de 27.991 lei 73 bani, un profit de lei 18 bani 12 la sută, iar scăzându-se cheltuelile, venitul neto repartizabil de lei 23.912,66, rămâne un profit real de lei 15 b. 54%.

Capitalul la care s'a raportat venitul neto este 153.868 căci restul de lei 529,79 fiind bonificate din anul expirat pe seama d-lui A. Aposteliu nu i-s'a acordat venit.

Făcându-se repartiţia profitelor pentru fiecare obligaţiune a dat rezultatul următor:

58 leĭ 43 bani pentru obligaţia de 376 lei din 1872—73.

48 lei 64 bani pentru obligaţia de 313 lei din 1874.

40 lei 9 bani pentru obligaţia de 258 lei înscrisă în 1874 şi 18 lei 65 bani pentru rata anului curent.

In consecinţă pentru anul curent vor fi următoarele obligaţiuni:

1) Pentru asociaţii înscrişi în 1872—73; 365 lei 72 b.
2) Pentru asociaţii înscrişi în 1874; 298 lei 74 b.
3) Pentru asociaţii înscrişi în 1875; 258 lei

Numărul obligaţiilor după ani sunt:

164 obligaţiuni a 376 lei a anului 1872—73.
164 obligaţiuni a 313 lei a anului 1874.
44 obligaţiuni a 258 lei a celor înscrişi în 1874.

Cu începutul anului acestuia s'au înscris 38 asociaţi aşa încât, numărul total al obligaţiunilor pe anul prezent este de 246.

[*Curierul Financiar*, An. III, nr. 3 Buc., 18/30 Ianuarie 1876.]

222

Bucureşti, [18 Ianuarie 1876]

SOCIETATEA « ECONOMIA »

La 18 Ianuarie s'a ţinut sub preşedinţia d-lui P. S. Aurelian întrunirea adunării generale a acestei societăţi. Dl. I. A. Brătescu a dat citire următorului raport, pe care-l recomandăm atenţiunii lectorilor noştri:

Domnilor membri,

In numele comitetului şi în virtutea Art. 44 din statute, am şi de astădată onoare de a vă aduce la cunoştinţă gestiunea casei Societăţii Economia în noua perioadă în care a intrat cu începerea anului 1875.

Expirând anul 1874, expira cu dânsul şi perioada de cinci ani pentru care se constituise la început această societate şi care, cu toate greutăţile prin care a trecut, a putut să trăiască spaţiu de cinci ani şi să progreseze cu fiecare an ce trecea.

Neapărat, Domnilor, că odată epoca de cinci ani trecută, după statute trebuia să înapoiem capitalurile depuse în cursul acestor cinci ani acelora din membrii ce le-ar fi cerut. D-voastră vă aduceţi aminte că în anul 1874 aţi regulat prin o matură chibzuire cum are să se proceadă la această operaţiune a lichidării, şi aceasta a trebuit să o regulaţi, deoarece convinşi fiind de foloasele ce rezultă din vieţuirea unei asemenea instituţiuni, şi mai ales la noi în ţară unde până în anul 1870 nu era nici o asociaţiune de felul acesta, aţi decis ca instituţiunea noastră să trăiască indefinit şi aţi pus bazele cum are să se restituiască capitalele, ca să nu mai fim expuşi de a se retrage odată tot capitalul şi să se desorganizeze instituţiunea.

Prin urmare, consecinţa votului d-voastră, comitetul a procedat la îndeplinirea formalităţilor pentru lichidare, şi deşi se decisese că să nu fie lichidaţi decât numai acei membri care ar fi făcut cunoscut voinţa lor comitetului până la 15 Decembrie 1874, totuşi comitetul, pentru a arăta şi mai mult membrilor care cereau desfacerea şi mai ales acelora care criticau această instituţiune, soliditatea sa, putinţa ei de a face faţă oricărei cereri şi a nu da loc la nici o nemulţămire dacă se putea, a decis ca epoca desfacerii să se prelungească până la 1 Iuliu, de când nici nu s'au mai operat restituiri de capitaluri.

Procedând dară la această operațiune, în luna Ianuarie s'a vărsat din casa societății suma

de lei noi		90.375,73
din cari în numerar	51.694,46	
în ef. vechi desf.	36.683,27	
	90.375,73	
In luna Febr. s'au vărsat		49.141,40
din cari în numerar	24.405,15	
iar în cr. v. desf.	24.736,25	
	49,141,40	
In Martie și celelalte luni		13,640,84
din cari în num.	7,812,34	
în creanțe lei	5.828,50	
	13,640,84	
Se mai adaugă suma lichidată din banii intrați în anul 1875 din diferite împrejurări și mai ales cazuri de moarte lei		175
Totalul lichid a fost		153.332,97
din cari în num.	84.084,02	
iar în efecte	69.248,02	
	153.332,97	

Cu această sumă s'au restituit capitalurile și s'au lichidat afacerile a 226 societari. Cum vedeți unora li s'a dat capitalul ce aveau depus în casa societății, căci în aceasta constă cel mai bun și mai eficace efect al acestei societăți adică în putința unui membru d'a se putea împrumuta la această societate p'o garanție oarecare ş'a plătit în rate datoria, precum ş'a o stinge la epocile determinate de statute d'a se face restituțiunea capitalului prin compensațiune, dacă acea datorie nu s'a putut plăti până la acea epocă, cu alte cuvinte, dacă un membru a fost împrumutat cu suma de 100 lei la 1 Februarie și dacă până la finele anului când trebuia să restituiască capitalul, el se află tot dator, dar a pus însă mize în tot cursul anului, astfel încât a egalat datoria și dacă n'o poate plăti, atunci face cerere d'a i se considera capitalul depus drept plata datoriei și a fi dispensat.

Să nu credeți, domnilor, că făcând restuirea capitalului celelalte operațiuni au fost suspendate. Nu, mersul Societății a fost regulat ş'un moment n'a fost întrerupt. Astfel, cu tot numerarul ce am fost siliți a scoate din casă, totuși am putut satisface cererea de împrumut până'n suma de lei 21,806 plus lei 4920 dați în mandate scomptate.

Vă veți mira poate cum s'a făcut că am putut făcea atâtea operațiuni cu modesta noastră sumă ce avem în casă. Aceasta, domnilor, este rezultatul încrederii ce a inspirat tuturor societarilor care cereau desfacere; putința de a satisface momentan chiar cererea, văzând astfel că aici nu este nimic

de perdut şi că capitalul său ce a depus a fost sacru, că el i s'a restituit în întregul său, ba încă i s'a dat şi folosinţa, aşa modestă cum rezultă din afacerile noastre, 8%, 7%, dar în fine capitalul este sacru, căci d-voastră ca şi noi toţi aţi constatat cât de greşiţi sunt aceia care umblă după dobânzi mari şi mai ales capitaliştii cei mici, căci nu numai nu iau dobândă dar nici capitalul chiar uneori, ci numai câte 20 sau 30 la sută, ceeace pe unii de multe ori îi ruinează; văzând, zic, soliditatea acestei instituţiuni şi buna-credinţă cu care administratorii ei au condus-o după încrederea ce le-aţi acordat şi onoarea ce le-aţi făcut de a-i pune să mânuiască capitalele, micile d-voastră economii, mulţi şi-au redat capitalele iarăşi casei societăţii, mulţi s'au reînscris iarăşi, astfel că se pot număra pe degete aceia care s'au retras definitiv din sânul nostru. Această încredere a făcut ca şi anul 1875 să nu fie decât un an de progres pentru societatea noastră, căci de unde în 1874 s'au incasat 115.000 lei, anul acesta s'a incasat suma de 129.668 lei adică în mai mult 14.000, cu toate că în acest an am avut şi desfacerea.

Această încredere a făcut ca mai toată suma vărsată să ne intre în casă, să ajungem a avea un capital de 257.000 cu o diferenţă de 23.000 lei din ceeace avea la 1 Ianuariu 1875 când am început lichidarea, căci atunci aveam 208.000, şi de aci vedeţi chiar că la finele anului 1876 o să întrecem cu mult cifra ce o putusem avea în casă în timp de cinci ani, adică în doi ani o să putem incasa noi aceea ce am incasat în cursul celor cinci ani ai primei perioade. Aceasta constată progresul ce l-a făcut această instuţiune, precum şi toate câte s'au înfiinţat de felul acesta prin districte, căci dela mai toate primim raporturi din cele mai satisfăcătoare, precum este societatea de Economie din Râmnicu-Sărat, Alexandria şi de prin alte capitale de judeţe. Aceasta mai constată încă că Românii au început a pune multă încredere în asemenea instituţiuni şi că ele au pătruns oarecum în deprinderile noastre, ale micilor capitalişti sau mai bine zis al micilor economisitor.

Toate actele constata oare de desfacerea urmată sunt în casa societăţii şi se vor pune la dispoziţiunea comisiunii ce veţi binevoi a alege spre a verifica situaţiunea.

Acum, domnilor, din numărul total al membrilor care s'au înscris până la finele anului 1874, sunt 155 din acei neregulaţi, care nu depun nici mize, nici n'au cerut desfacerea, ei reprezintă suma de 17754 lei 14 bani, din aceştia sunt mulţi care sunt datori către societate şi cu care sperăm să lichidăm în cursul acestui an, căci mai pentru toţi avem sentinţe definitive, şi o să le punem sechestru; asemenea credem că vom putea termina şi cu chestiunea fostului contabil Petraru, pentru care vă rugăm să daţi un vot pentru ca să putem ridica garanţia dela casa de depuneri spre a o pune în urmărire.

Din membrii înscrişi până la finea anului 1874, şi care urmează şi azi regulat sunt 362, care reprezintă un capital lăsat în casa societăţii la 1 Ianuarie 1874 de lei 108,893, bani 15.

Cu aceasta terminăm cu operaţiunea lichidării şi trecem a vă expune mersul şi gestiunea casei societăţii pe anul încetat 1875.

Incasările s'au urmat în modul următor:

	Mize	Procente	Insc.	Totale
Ianuariu, ...	165.20	3.043,40	285	19.848,40
Februariu, ...	106.23	295,16	115	13.693,16
Martie, ...	9.567	1.169,55	60	10,796.55
Aprilie, ...	8.330	1.629,05	35	9.994, 5
Maiu, ...	6.575	1.557,75	20	8,152,75
Iuniu, ...	7.010	1.680,15	55	8,745,15
Iuliu, ...	7.905	1.466,20	35	9,406,20
August, ...	7.135	1,607,55	30	8,772,55
Septembre,......	8.425	1.568,75	35	10,028,75
Octombre, ...	8.125	1.949,80	90	19,164,80
Noembre, ...	8.510	1.450,80	25	9,985,80
Decembre, ...	7.850	2.171,55	60	10.081,55
	106.575	22.249,71	845	129,669,71

Operaţiunile s'au urmat pe fiecare lună după cum rezultă din alăturatul tablou urcându-se:

In totale bani intraţi	296.619,70
Iar numerar bani ieşiţi	381.003,70
Totale rulajul bănesc	678.023,40

Dacă vom considera totalul operaţiunilor urmate în fiecare lună cu bani daţi şi intraţi şi cu schimbarea de creanţe avem:

Rulajul intrării	817.373,54
Rulajul ieşirii	817.373,54
Totale	1.634.747,08

Din cele ce preced este văzut că după operaţiunile făcute, avem un beneficiu de: 22.249,71

din care scăzându-se cheltuelile..............	7.273
Ne dă suma de	14.976,71

care trebue împărţită între societari şi care după calculele făcute de 8% beneficiu care se va trece în bonurile ce se vor emite pe acest an, calculându-se în proporţiune cu depunerile şi cu timpul în care a depus. Membrii din nou înscrişi sunt în număr de 169 şi ne dă o sumă de 845 lei ca taxă de înscriere.

Capitalul societăţii este astăzi constituit cum urmează:

In efecte ale societăţii	242.089,67
In bonuri de pensii	7.857,59
	249.947,26
Cheltueli	7.273
	257.220,26

Toate actele operaţiunilor sau mai bine zis efectele societarilor sunt în casa societăţii şi pot atesta orişicând aflarea capitalului societăţii.

In ceeace priveşte cheltuelile, ele s'au urmat conform bugetului votat de d-voastră cu diferenţă numai de 80 lei, care s'au adăugat la chiria localului, astfel bugetul era de 7210 şi s'au dat 7273, adică 63 lei mai mult pentru care se cere aprobarea d-vo^r stră. Vă putem spune că economia era de 127 lei, dar a trebuit să dăm 110 pentru tipărirea de bonuri, care cheltuială nu era prevăzută în buget, dară din paragraful tipăriturilor am dat şi această sumă.

Cât pentru bugetul anului acesta el este mai urcat, însă necesităţile ne-au dictat această sporire şi d-voastră o veţi aprecia şi veţi vedea când se va vota bugetul dacă este bine sau nu a se admite şi acel adaus ce vi-l cere comitetul.

Comitetul, domnilor, a vroit ca prin acest raport să vă facă cunoscut şi cum se împart societari şi de aceea am făcut următoarea notiţă statistică aicea:

Membrii noştri se împart după sex:

Bărbaţi	453
Femei	79
din aceştia 14 copii.	

După profesiuni:

Profesori	75
Militari	49
Funcţionari administrativi	89
Comercianţi	34
Industriaşi	9
Funcţionari	19
Judecători	13
Funcţionari la comună şi s.	28
Funcţionari privaţi	7
Pensionari	14
Doctori militari şi civili	27
Medici veterinari	10
Advocaţi	6
Din clerul înalt al ţării	2
Din clerul laic	21
Ingineri	3
Jurnalişti	5
Farmacişti	3
Pictori	1
Societari	1
Servitori	13
Societari a căror profesiune este necunoscută şi'n care intră femeile măritate şi copii	119
totale	532

După depuneri se împart:

Cei care depun câte cinci lei	....	149
» » » » » 10 »	....	158
» » » » » 15 »	....	9
» » » » » 20 »	....	128
» » » » » 25 »	....	5
» » » » » 30 »	....	17
» » » » » 35 »	....	2
» » » » » 40 »	....	20
» » » » » 50 »	....	15
» » » » » 55 »	....	2
» » » » » 60 »	....	3
» » » » » 70 »	....	2
» » » » » 80 »	....	5
» » » » » 100 »	....	14
» » » » » 150 »	....	1
» » » » » 200 »	....	2
Totale	....	532

Din aceştia patru zeci şi unu nu depun regulat şi sunt înapoiaţi cu mai multe luni iar 22 n'au depus ot anul.

Cu aceste notiţe încheiem darea de seamă ce aveam a face în numele comitetului despre gestiunea casei pe anul 1875, rugându-vă să binevoiţi a numi o comisiune verificatoare spre a constata cele ce am avut onoarea a înainta.

Pot afirma de pe acum că şi anul *1876* va fi tot un an de progres pentru societate, căci până acum chiar s'au înscris 14 membrii şi s'au incasat din mize suma de 4360, dobânzi 719,55 ceeace este foarte mult în faţa crizei prin care piaţa noastră trece astăzi.

I. A. Brătescu

[Bibl. Acad. R.P.R., *Românul*, 13 Februarie 1876, p. 130.]

223

Bucureşti, 18 Ianuarie 1876

CREDITUL AGRICOL

Necesitatea înfiinţării unui Credit Agricol în ţară e atât de viu simţită încît numai este de discutat asupra ei. Intreaga presă română s'a pronunţat deja în favoarea creerii unui asemenea Institut. Ministerul Agriculturii, Comerţului şi Lucrărilor Publice chiar, s'au grăbit anul trecut a autoriza printr'o circulară pe toţi agenţii noştri din străinătate a se pune imediat în relaţiuni cu toţi oamenii competenţi şi în poziţiune de a crea asemenea institute şi la noi şi a-i invita a face propunerile lor şi a veni la Bucureşti spre a se înţelege asupra detaliilor. Am publicat şi noi această circulară căreia presa politică şi economică europeană, i-a dat cea mai întinsă publicitate.

Mobilul acestei circulări a avut de scop a dota ţara cu un institut care să înlesnească, în mod real pe cultivatorii noştri mici şi mari, cu capitalurile de care ei vor avea trebuinţă şi aceasta cu o dobândă minimum de 7%, înlesnire pe care sistemul Societăţilor mutuale de credit agricol, n'ar fi putut o ajunge fără a impune, în acelaş timp noi sarcini asupra contribuabililor, asupra comunelor sau asupra Judeţelor şi aceasta cu riscul de a face nimic, de a vegeta numai, iar nu de a funcţiona şi a da fructele la care fiecare e în drept a se aştepta.

Dacă circulara ministerială a avut acest unic scop, efectele sale au fost, că mai multe grupuri din străinătate s'au şi prezentat cu propunerile lor la Minister. Intre aceste propuneri figurează în prima linie, din punctul de vedere al avantagelor şi al seriozităţii ce oferă ea, şi acea a grupului *de Reuter* din Londra, propunere a cărei cuprindere am publicat'o noi, cei dintâi, în extenso, printr'unul din numerile precedente şi care se rezumă astfel: Capitalul Societăţii va fi la început de 10 milioane franci, reprezentat prin 20 mii acţiuni a 500 fr. care se vor vărsa integral la intrarea în lucrare a Băncei Creditului Agricol.

« Capitalul Societăţii va putea fi urcat la 50 milioane de va fi necesitate de o asemenea augmentaţie. La emisiunea capitalului jumătate din subscripţii se va oferi capitalurilor române şi Consiliul de Administraţie va fi compus jumătate de proprietari români şi jumătate de fondatori străini.

« In timpul celor dintâi 18 ani, care vor începe dela data decretului pentru aprobarea statutelor, dacă beneficiile nete realizate de societate nu vor fi suficiente pentru a plăti cheltuelile de administraţie şi dobânzile capitatului de 10 milioane franci calculate pe 7%, diferenţa va fi plătită de Stat, fără însă ca suma ce va fi astfel plătită pentru a garanta că 7% a capitalului vărsat să poată exceda în fiecare an 700 mii franci.

Operaţiunile societăţii consistă în a procura capitaluri agriculturei şi industriei ce ţin de dânsa; a face în virtutea unei autorizaţiuni speciale orice fel de operaţii care să aibă drept ţintă defrişarea şi ameliorarea pământului; a comandita industriile ce ţin de agricultură, fără să aibă voe să întreprindă societatea singură aceste industrii, a face avansuri pe arenzi, recolte în picioare sau în magazii, precum şi pentru cumpărare de material agricol şi vite; a face sau înlesni prin garanţia sa, scontul sau negocierea efectelor exigibile cel mult la 90 de zile; a deschide credite sau a împrumuta cu termen larg, care însă să nu treacă peste trei ani, în virtutea unui amanet sau altă garanţie specială. A creia sau negocia titluri a căror exigibilitate să nu poată trece peste cinci ani, şi suma reprezentată de aceste titluri să nu fie mai mare decât suma reprezentată de creditele sau împrumuturile operate.

« Intr'un cuvânt a face orice operaţiune care va favoriza agricultura şi industriile ce ţin de dânsa şi aceasta în cazurile prevăzute de Statute, care se vor supune la aprobare Guvernului.

Afară de aceste grupul d-lui de Reuter se oferă a executa şi irigaţiunile în ţară şi a face toate planurile şi studiile necesare în curs de doi ani cu propria sa cheltuială.

Care a fost însă rezultatul acestei propuneri? E trist a spune adevărul cu toate acestea faptul e atât de urâcios încât oricât am căuta să-l anvizagem, el va spune necontenit capitalurilor europene, că ele numai pot conta pe seriozitatea guvernului român şi în particular pe aceea a Ministerului Agriculturii, Comerţ şi Lucrări Publice.

In adevăr, se invită prin două circulări Ministeriale, capitaliştii din cele mai mari pieţe europene spre a veni în ţară şi a trata cu guvernul «Creditul Agricol» şi «Irigaţiunile; amatorii părăsesc Londra, Parisul, Bruxelles; se transportă în Bucureşti, depun ministrului propunerile lor, aşteaptă două luni un răspuns pozitiv sau negativ şi neprimind nici pe unul nici pe altul, ei părăsesc capitala şi se înapoiază la Londra etc. ducând cu dânşii sarcina unor cheltueli destul de grele, făcute în baze a două invitaţiuni guvernamentale, fără de care n'ar fi avut trebuinţă a părăsi căminele lor.

O asemenea provocare mi-se pare că nici nu tentează nici nu încurajează intrarea capitalurilor străine în ţară; din contră ea le depărtează cu atât mai mult cu cât ele ajung a se convinge că lucrările Ministerului Agriculturii, Comerţ şi Lucrări Publice, se conduc de acel spirit de laisser aller şi cu o uşurinţă cum n'am putea felicita de fel pe Dl. Teodor Roseti.

O interpelare se făcu în Cameră de un domn deputat în privinţa Creditului Agricol şi al irigaţiunilor. Interpelarea avea raţiunea ei, în faţa necesităţilor şi a greutăţilor ce devin din ce in ce mai simţitoare pentru agricultura noastră cu toate acestea Ministerul se mulţumi a răspunde că « în adevăr a primit mai multe propuneri din străinătate, între care şi a grupului de Reuter dar că aceasta din urmă cerând pe de o parte garanţia Statului până la concurenţa de 700 franci pe an pentru asigurarea dobânzilor, de 7% la capitalul de 10 milioane şi pe de alta şi concesiunea irigaţiunilor, n'a putut accepta propunerea ».

Din acest scurt răspuns fiecare înţelege în ce stare de înapoiere se află Ministerul Agriculturei, Comerţului şi Lucrărilor Publice. După noi nu vedem în răspunsul Ministerului nici un argument serios şi demn de a respinge propunerea în chestiune. Grupul Reuter, cere concesiunea Creditului Agricol şi în acelaşi timp şi pe aceea a irigaţiunilor; aceste două concesiuni urmând a forma două deosebite legi, camera putea să aprobe pe una şi să respingă pe alta; unde este dar inconvenientul care a făcut pe dnul Theodor Rosetti, a respinge ambele concesiuni mai ales că pentru studiile şi planurile irigaţiunilor concesionarul nu reclama nici un ban urmând a le face el cu propriile sale cheltueli, pe când italienii ne-au cerut 500 mii franci. Aici dacă nu e o rea credinţă, este cel puţin o mână foarte puţin abilă de a conduce asemenea mari chestiuni care trebue să transforme agricultura noastră.

Nu putem garanta 7%, ne spune Ministrul în plină Cameră, Creditului Agricol. Este aci un argument serios care să ne facă să respingem într'un mod atât de brusc o propunere ca aceea care formează obiectul discuţiunei de faţă? Nu trebue să fie cineva nici mare economist, nici mare agricultor, spre a înţelege că această garanţie nu va aduce Statului nici o sarcină deoarece se ştie că agricultorii noştri astăzi abia, găsesc a se împrumuta cu 24% şi prin urmare Creditul Agricol urmând a împrumuta cu 10 sau 12%, ei vor fi fericiţi, mai mult chiar decât mulţumiţi, societatea ar acoperi cheltuelile de administraţie şi dobânzile de 7% şi Statul n'ar avea a suporta nici o sarcină.

Dacă însă toţi oamenii competenţi văd astfel, Dnul Theodor Rosetti nu vede tot aşa; d-sa zice: laisser faire, laisser aller; cerea mai mult; d-sa lasă la o parte o propunere atât de serioasă fără să o studieze şi fără să o supue chiar Consiliului de Miniştri, care desigur ar fi văzut altfel decum vede dnul Theodor Rosetti.

Din ceeace precede rezultă că argumentele invocate atât de Ministerul de Finanţe cât şi de cel al Agriculturei etc. sunt nişte puerilităţi care nu tind decât în a ne compromite în afară, a descuraja intrarea capitalurilor străine în ţară şi a ţine mult timp agricultura noastră în starea de înapoiere în care se află, pe când ea trebuie să meargă, dacă nu în linie egală cu aceea a altor state, cel puţin pe o cale de desvoltare şi de perfecţiune mai întinsă, spre a putea lupta cu concurenţa ce ne fac produsele Americei, ale Californiei, etc.

De aceea zicem: Credit Agricol d-lor Miniştri, Credit Agricol patrioţi deputaţi şi onoraţi Senatori, acesta şi numai acesta va putea da agriculturei noastre mijloacele de care ea are trebuinţă; acesta şi numai acesta, va putea pune iarăşi în picioare acea clasă de cultivatori mici şi mari care pier pe nesimţite astăzi victima cămătarilor, fără altă speranţă decât în voi şi în instituţiunea cu care vă veţi grăbi a dota ţara.

[*Curierul Financiar*, An. III, Nr. 3. Buc., 18/30 Ian. 1876, p. 20, 21.]

224

[Bucureşti, 31 Ianuarie 1876]

RAPORTUL

comitetului de delegaţi asupra proiectelor presintate de d. Strat, ministrul finanţelor, pentru acoperirea deficitului de 30 milioane şi pentru realizarea unui împrumut de 60 milioane necesare construirii linielor de căi ferate Ploieşti-Predeal şi Adjud-Ocna.

Domnilor Deputaţi,

Domnul ministru de finanţe, prin situaţiunea ce s'a presintat, areată că diferinţa între prevederile şi constatările veniturilor bugetare ale anului precedinte 1875 şi din lipsa de speranţă ce este de a se încasa în anul curinte mai mult de 10 milioane din rămăşiţa din 17.248.683 lei 78 bani a veni-

turilor înscrise în acel buget, rezultă în toate un neajuns de lei 12.537.894 bani 46, care cade în sarcina eserciţiului anului curinte.

In ceeace priveşte situaţia eserciţiului anului curinte trasă din prevederile bugetului rectificativ votat de d-voastră, combinate cu conclusiunile trase de d-sa din rezultatele date de bugetele anilor precedinţi, d. ministru găseşte că şi acest eserciţiu va trebui să lase un deficit al lui propriu de 12.894.427 lei 47 bani.

Osebit şi independinte de previsiunile bugetare, d. ministru mai espune că în conseciinţa a osebite legi votate, mai atârnă în sarcina statului chieltueli cari se suie la cifra totală de lei 3.243.105 bani 37, pentru cari nefiind destinate şi mijlacele de a le acoperi, vin şi sporesc cu atât suma deficitului arătat.

Eată cifrele:

12.537.894 l. 46 b. neajunsul anului 1875, din care: deficitul probabil al anului 1875.

5.289.210 68 deficitul curat rezultat din diferenţa între evaluări şi constatări.

7.248.688 78 rămăşiţă ce se crede că va rămânea neîncasată din veniturile anului.

12.537.894 46 totale.

12.894.427 l. 47 b. deficitul probabil al anului 1876.

3.243.105 l. 37 b. deficitul decurs în sarcina ambilor ani din osebite legi şi în afară de prevederile bugetare şi anume:

767.105 37 cuveniţi d-lui Lemaitre şi Berman în anul 1875 după legea din Iuliu acel an.

1.026.000.00 asemenea cuveniţi a se plăti în anul curinte.

950.000.00 acordaţi de d-v. d-lui ministru de resbel pentru cumpărare de arme, peste 3 milioane pentru cari i s'a încuviinţat a face viriment.

500.000.00 ce crede d. ministru că-i vor trebui în cursul anului peste 150.000 lei acordaţi prin bugetul rectificativ pentru diferite chieltuieli neprevăzute.

3.243.105.37

28.675.427 l. 30 bani, deficitul total.

Pentru acoperirea acestui deficit, d. ministru a presintat camerei două proiecte de lege, din cari unul relativ la un împrumut consolidat pentru suma de 30 milioane efectiv, şi celălalt relativ la emitere de bonuri de tesaur cu care să-şi procure fondurile necesare pentru a face faţă la menţionatele trebuinţe, la cas când împrumutul consolidat, votându-se de puterea legiuitoare, nu s'ar pute realisa în condiţiuni acceptabile.

Totodată domnul ministru a presintat camerei şi un al treilea proiect de lege prin care cere modificarea art. 6 din legea de la 22 Iuniu 1875 relativă la concesiunea linielor ferate Ploieşti-Predeal şi Ocna-Adjud, prin care tinde a face posibile efectuarea împrumutului încuviinţat prin acea lege pentru lucrarea acelor linii.

Aceste trei proiecte de lege, trămise în desbaterea comitetului delegaţilor d-voastre de secţiuni,acesta,după ce-a discutat asupra lor în zilele de 28 şi 29

ale curintei, în unanimitate mi-a făcut onoarea d'a mă însărcina să vă supun prin raport conclusiunile seale.

Domnilor deputaţi,

Inainte d'a se rosti asupra primelor după proiecte presintate de guvern, relative la acoperirea deficitului anilor 1875 şi 1876, comitetul s'a preocupat a constata:

1. La cât să se suie deficitul propriu zis al anului 1875, pentru a cărui acoperire camera nu poate refusa d'a da guvernului mijloacele necesarii.

2. Deacă şi întru cât ar putea camera împărtăşi temerile d-lui ministru de nerealisarea rămăşiţelor anului trecut.

3. Cari sunt causele din cari provin aceste neajunsuri în finanţele ţări. .

4. Ce mijloc ar fi mai avantagios pentru ţară a se acorda guvernului pentru acoperirea trebuinţelor ce areată.

5. Deacă şi cât trebuie să se recunoască ca deficit al anului 1876.

I

Deficitul sigur al anului 1875 este în sumă de 5. 289.200 lei 68 bani, neajuns ce resultă între cifrele asignate ca venituri în bugetul acelui an şi între cifrele ce la 31 Decembre a aului 1875 s'au constatat realisabile din acele venituri.

Din condicele comptabilităţii Statului se constată că acest deficit se încheagă în modul anume arătat în anesatul aci tablou. In privinţa acestui deficit comitetul delegaţilor d-voastre a fost unanim a acorda guvernului mijloacele necesarii de acoperire.

II

In privinţa cifrei de 7.248.688 lei 78 bani, deficit dedus de d. ministru din imposibilitatea ce crede că va fi d'a încasa întregele rămăşiţe, şi a cifrei de 3.243.105 lei 37 bani deficitul comun al anului 1875 şi 1876, relativ la trebuinţe neprevăzute prin bugetele respective, s'a ivit desbinarea în sinul comitetului în următorul înţeles:

Maioritatea compusă din d. Petru Mavrogheni, delegatul secţiunii II, d. principe Stirbei, delegatul secţiunei IV, d. Dim. Sturdza, delegatul secţiunei I, d. Ar. Celibidachi, delegatul secţiunei VII, şi suptscrisul raportore, delegat al secţiunii III pe considerante:

Că în cursul primelor luni ale acestui an sunt a se plăti, după bugetul anului 1875, suma de 23.434.966 lei 19 bani, anume arătată în tabloul aici anesat;

Că este posibil ca, până în timpul când interesul mănţinerii creditului Statului şi a bunei administraţiuni a finanţelor, cere ca acea sumă să fie achitată, să nu fie cu putinţă a se încasa din rămăşiţe nici măcar acele zece milioane în a cărora realisare la timp crede d. ministru.

Că crisa financiară în de comun simţită şi lipsa de preţuri care împedecă desfacerea productelor de către arendaşii domenielor care datoresc o mare parte din acele rămăşiţe (peste 8 milioane), pot sta pedecă la acea încasare;

Maioritatea comitetului a crezut necesar a se avisa de către ţeară la a se procura guvernului pe lângă suma de 5.289.200 lei 68 b., la care să suie deficitul real, încă 10.710.799 lei 32 bani, în total 16 milioane lei, spre a face cu ei faţă la trebuinţele pomenite.

Minoritatea comitetului însă, compusă din d. principe Dim. Ghica, delegatul secţiunii IV, şi din d. George Cantacuzino, delegatul secţiunii IV, au declarat că sunt de altă opiniune, pe care o anexează la presintele raport.

Aici este locul să aduc la cunoaştinţa d-voastră, d-lor deputaţi, că, după propunerea d-lui Iorgu Cantacuzino, care este şi aceea a sedţiunii VI, comitetul în unanimitate, este de părere ca onor. cameră să ceară de la guvern ca toată suma ce va mai fi rămas neîntrebuinţată din creditul menţionat de 4 milioane acordat pentru arme să se amâne spre a reduce atât deficitul ce apasă asupra tesaurului, public.

III

A trecut apoi comitetul d-voastră la studiarea causelor care ne pun deodată în nenorocita posiţiune d'a face faţă la trebuinţele anului precedinte în privinţa întâmpinării cărora ţeara credea că la votarea bugetului acelui an îşi impusese toate sacrificiele necesarii şi posibile.

In adevăr d-lor deputaţi, după ce prin mănţinerea stabilităţii în administraţiunea ţărei în curs de mai mulţi ani, prin introducerea ordinii constituţionale în votarea bugetelor anuale, prin sporirea resurselor şi reducerea după putinţă a chieltuielelor, fiecare credea că am parvenit de nu a stinge, cel puţin a domina desastroasele pentru ţeară efecte ale împrumuturilor grele contractate în anii 1864, în sumă de 22.889.437 l., în 1866 de 13.610.500, în 1871 de 78 000.000 lei, şi altele, a ne vedea din nou în faţa necesităţii de a contracta un nou împrumut de 30 milioane, ar fi fost ceva înspăimântător deacă împrejurări neatârnate de voinţă omenească n'ar fi venit să justifice în parte această trebuinţă şi deacă camera nu va ave curagiul din timp şi îndată a lua din nou în revisiune bugetul anului curinte, spre a evita o parte măcar din deficitul ce din el urmează a decurge.

Necesitatea d'a face faţă şi la sarcina plăţii datorielor moştenite din trecut şi la conducerea serviţielor statului, a cărora neapărate necesităţi cresc pe tot anul în proporţie cu sporirea naturală a preţului fiecărui lucru şi la legitimele cerinţi şi aspiraţiuni d'a merge cât se poate mai răpede pe calea progresului, spre a ajunge la un traiu mai bun, dând naştere, cu ocasiunea facerii bugetului anului 1875, la numeroase, neapărate trebuinţe, ele s'au asigurat în buget de către guvern şi s'au aprobat de cameră, care amendare, în nobilul lor zel pentru

binele public, s'au măgulit cu speranța că veniturile anului, a căruia soartă financiară o regulau, vor atinge proporția la care au fost în anii cei mai buni.

Deacă această speranță nu s'au atins, deacă constatările făcute la 31 Decembrie 1875 au lăsat un gol de 5.289.210 lei 68 b. din cifra la care Adunarea aceasta, în ședința sea din 21 Ianuarie 1875, a evaluat veniturile țărei pe acel an, vina nu poate fi nici a guvernului, care s'a conformat strict legilor financiară și a pus toată regularitatea în esecutarea lor, nici a Camerei, care în cunoștință de causă și după mature desbateri, a asigurat acele venituri, ci numai a nenorocitelor împrejurări ce au apăsat în cursul anului 1875, asupra producției și asupra comerciulu, țărei, împrejurări pe care guvernul și Camera nici le-au adus, nici le poți împedeca de a veni. Aceste împrejurări precum le cunoașteți din suferințele zilnice ale fiecărui din d-voastră și ale fiecărui locuitor din această țeară, sunt lipsa de recoltă în mare parte a țărei și crisa de bani care a împedecat vânzarea bucatelor ce s'au făcut.

Tot acestea sunt causele rămășiței ce este neîncasată și a greutății ce admite comitetul d-voastră în unanimitate de a se încasa îndată acea rămășiță.

Cine ar pute avea deci pretențiunea ca lipsa în general resimțită de toți locuitorii unei țări fără escepțiune se nu se resfrângă și asupra încasărilor fiscale?

IV

Cugetând comitetul d-voastră asupra mijloacelor ce ar trebui să se acorde guvernului pentru acoperirea trebuințelor imperios reclamate, prima otărîre ce în unanimitate a luat, conform cu opiniunile unanime ale secțiunilor respective, a fost de a se autorise d. ministru de finanțe a emite bonuri de tesaur pentru cifra ce s'au constatat a fi neapărat trebuitoare.

Am discutat apoi asupra mijloacelor definitive ce trebuesc puse la dispozițiunea guvernului pentru plata la scadență a acelor bonuri de tesaur, și aci, după ce s'a respins de maioritatea comitetului propunerea făcută de d. Petre Mavrogheni, susținută și de d. Principe Stirbei, de a se face un împrumut în rentă de 5 la sută pe basele asternute prin legea din 7 Martiu 1875, s'a ivit iarăși divergință între membri comitetului și anume:

Maioritatea compusă din d-nii principele D. Ghica, Iorgu Cantacuzino, Dimitrie Sturdza și suptscrisului raportor, suntem de părere a se face față la plata acelor bonuri din împrumutul de 42 și jumătate milioane ce prin legea din 22 Iuliu 1875 guvernul este autorisat a contracta pentru construirea căilor ferate Ploiești-Predeal și Adjud-Ocna și a cărui sumă totale după contractul ce este închiăiat cu d. G. B. Crawley și Comp., nu are a se plăti întreagă în anul curinte, ci treptat după înaintarea lucrului până la Iuliu 1878, până când încasându-se rămășițele, se vor restitui la distinațiă banii întrebuințați.

Minoritatea însă, a celorlalți d-ni delegați a fost de părere de a se autoriza pe guvern ca odată cu împrumutul de 42 și jumătate milioane pentru

drumul de fer să împrumute prin acelaşi contract şi în aceleaşi condiţiuni şi suma de 16.000.000. recunoscută de comitet ca necesariă spre a face faţă la trebuinţele momentului, şi aceasta pe considerante: I. Că este de o bună economie de a se avisa odată la toate necesităţile cunoscute; 2. Că împrumutul făcut la un loc pentru ambele trebuinţe în o sumă mai mare se poate contracta în condiţiuni mai avantagioase; 3. Că, dacă pentru moment să înlătură necesitatea unui împrumut speciale pentru acoperirea deficitului actuale, acea necesitate nu va fi mai puţin simţită când se va ivi golul lăsat în fondurile destinate drumurilor de fer prin deturnarea lor de la destinaţiune şi când va trebui atunci a se acoperi acel gol seau prin noui contribuţiuni seau prin nou împrumut; 4. Că lovirea ce va proveni fireşte în creditul Statului prin contractarea acestor două împrumuturi consecutive, se va traduce în îngreuiarea pentru tesaurul public şi la condiţiunile contractării împrumutului ce va trebui făcute atunci, şi la orice alte operaţiuni financiare ar avea necesitate statul a face mai pe urmă, şi asupra efectelor statului în circulaţiune; şi 5. Că nu este nici înţelept, nici drept a se urni necesităţile momentului prin măsuri ale căror efecte viitoare nu se pot cu precisiune calcula.

V

Am venit în fine la deficitul presumat de d. ministru pentru eserciţiul anului curinte 1876.

Asupra acestui punt majoritatea comitetului, unită cu opiniunea unanimă a tuturor secţiunilor, s'a rostit că nu-l poate recunoaşte nici lua măsuri pentru acoperirea lui până nu se va supune unei noui revisiuni şi reduceri acel buget.

Resultatul acestor desbateri a dat loc la alcăturirea alăturatului proiect de lege supt lit. A, menit a înlocui cele două proiecte presintate de guverne şi cari se supun la desbaterea onorabilei camere.

Se alăturează aci sub lit. B. şi contraproiectul minorităţii cu espunerea lui de motive.

Comitetului d-voastră à luat tot atunci în cercetare şi proiectul de lege presintat de guvern pentru modificarea art. 6 din legea deła 22 Iulie 1875, relativă în construirea căielor ferate Ploeşti-Predeal şi Adjud-Ocna; şi

Luând în privire greutatea ce ar întâmpina guvernul de a contracta împrumutul de 42 şi jumătate milioane încuviinţat prin acea lege în condiţiuni avantagioase pentru ţeară, din causa restricţiunii cuprinsă la art. 6, care otărasce că cursul emisiunii acestui împrumut nu va putea fi inferior de 91 a valorii nominale;

Luând în privire că după contractul închiăiat cu d. Crawley şi comp., Statul român trebuie să plătească la 1 a viitoarei luni Iuliu din preţul acestei lucrări în monedă sunătoare peste 10 milioane lei, aşa încât cu o oră mai înainte trebuie să luăm cele mai energice măsuri spre a ne procura aceşti bani;

Luând în privire că mănținându-se cursul de emisiune fixată prin art. 6 din legea vechiă ce se cere a fi modificat, mai ales pe acest timp de crisă, este imposibile de a se găsi bani în condițiuni bune;

Luând în privire că afectându-se ca garanță pentru acest împrumut venitul monpolurilor tutunurilor, concurința împrumutătorilor fiind mai mare, s'ar găsi bani în condițiuni mai avantagioase pentru Stat;

Comitetul, în unanimitate, a admis opiniunea d-lui M. Mavrogheni de a se lua în considerațiune proiectul guvernului, de a se abroga art. 6 din legea din 22 Iuliu 1875 și de a se înlocui prin alt articol, prin care să se îndrituiască pe guvern a deschide concurință prin oferte sigilate pentru fixarea cursului emisiunii acelui împrumut, la asigurarea căruia să se afecteze venitul monopolului tutunurilor.

Din această modificare va trebui firește să decurgă abrogarea dispozițiunilor art. 3. din aceeași lege câte sunt contrarie dispozițiunilor din noŭ luate.

In conformitate cu părerea comitetului, am făcut și pentru aceasta cuvenitul proiect pe care supt lit. C. îl supun deliberării onorabilei camere.

Raportor,
C. Christodulo Cerchez

Proiect de lege

Lit. A.

Art. 1. Pentru acoperirea deficitului bugetar al anului 1875 constatat în sumă de lei noui 5.289,210 bani 68, și spre a putea face față la chiăltuielele neefectuate din acest exercițiu, ministrul de finanțe este autorizat a emite bonuri de tesaur până la concurința de lei noui 16.000.000.

Art. 2. Bonurile acestea de tesaur vor fi la purtător cu termin de 6, 9 și 12 luni.

Art. 3. Legea împrumuturilor provisorii din 9 August 1871 nu se va aplica în privința acestor bonuri.

Art. 4. Plata acestor bonuri se va face din împrumutul de 42 milioane și jumătate ce guvernul este autorisat de mai înainte a contracta pentru construirea linielor ferate Ploiești-Predeal și Adjud-Ocna.

Art. 5. Sumele ce se vor împlini din rămășițele anului 1875 și din acele ale exercițielor anterioare închise, după ce se vor plăti chiăltuielele reclamate din acele exerciții, vor servi esclusiv la înapoierea banilor luați din capitalul drumurilor de fer, până la a lui întregire, și astfel în cât să nu se smintească întru nimica termenile de plăți datorite antreprenorilor.

Raportor,
C. Christodulo Cerchez

Proiect de lege

Lit. C.

Art. 1. — Art. 6 din legea de la 25 Iuliu 1875 este abrogată şi înlocuită prin cel următor:

Art. 6. Preţiul definitiv al emisiunii acestui împrumut se va fixa prin concurinţă publică cu oferte sigilate.

Pentru asigurarea anuităţilor acestui împrumut, guvernul va putea afecta produsul monopolului tutunurilor.

Art. 2. — Partea din dispoziţiunile art. 3 din menţionata lege, câte sunt contrarii legii de faţă, sunt şi rămân abrogate.

Raportor,
C. Christodulo Cerchez

Proiect de lege

Lit. B.

Art. I. Pentru a face faţă la plăţile cele mai urginte ce sunt a se efectua în primele luni ale anului 1876, ministrul finanţelor este autorisat a emite bonuri de tesaur până la suma de 12.000.000 (douăsprezece milioane).

Art. II. Chiăltuielile anului 1876, nu se vor angagia, nici efectua decât în limitele împlinirilor, spre a nu resulta deficit la finele acestui an. Spre acest sfârşit guvernul este însărcinat a face reducerile necesarii în bugetele votate şi a mărgini completarea armaturei numai în comenzile contractate.

Art. III. Bonurile de tesaur ce se vor emite confirm art. I al acestor legi, se vor achita din împrumutul de 42 $^1/_2$ milioane lei autorizat pentru plata construcţiunii căilor ferate Predeal-Adjud, a căruia anuitate se va trece în bugetul anului viitor 1877.

Art. IV. Sumele ce se vor împlini din rămăşiţele eserciţiilor închise, după ce se vor plăti chiăltuielile ce se vor reclama din acele exerciţii, să se verse la casa de depuneri şi consemnaţiuni la finele fiecărei luni, până la acoperirea sumei de 12.000.000 lei luată provizor din capitalul construcţiunii drumului de fer Ploeşti-Predeal.

Dimitre Ghica — G. Cantacuzino

Opiniune

Considerând că întârzierile în încasările rămăşiţelor nu constituesc un adevărat deficit, ci numai o jenă momentană în plăţi;

Considerând că chiar admiţând de bună deosebirea între evaluările şi constatările veniturilor bugetare pe anul 1875, cunoscută la 31 Decembre al aceluiaşi an, totuşi este mijloc d'a asigura regulata plată a creanţelor statului fără a recurge la împrumuturi consolidate şi la măsuri financiare cari să împovăreze ţara cu noi impozite;

Considerând că adevăratul produs al veniturilor bugetare pe anul 1876 este încă necunoscut, dear că în orice caz prudinţa cere ca, spre a evita noui imposite, să se reducă chiăltuielele anului 1876 în limitele împlinirilor efectuate;

Suptsemnaţii, respingând împrumutul de lei 30 milioane în rentă propusă de d. ministru de finanţe, suntem de părere a se adopta măsurele coprinse în alăturatul proiect de lege, spre înlăturarea greutăţilor financiare ce presintă anii 1875 şi 1876.

Dimitre Ghica — G. Cantacuzino

[*Românul* din 25 Februarie 1876, p. 1—2.]

225

[Bucureşti, 15 Martie 1876]

CONVENŢIUNE [1])

Guvernul Măriei Sale Domnului României şi guvernul Majestăţii Sale Imperatorul tuturor Rusiilor, animaţi de dorinţa de-a înlesni şi desvolta relaţiunile comerciale între ambele state, au hotărît de a încheia pentru acest sfârşit o convenţiune de comerţ şi de navigaţiune şi au numit pe plenipotenţiari ai Lor:

Măria Sa Domnitorul României, pe Ministrul Său Secretar de Stat la Afacerile Străine Ion Bălăceanu, etc. etc.

Şi

Majestatea Sa Imperatorul tuturor Rusiilor, pe agentul Său diplomatic şi consul general în Bucureşti, consilierul de stat actual Ioan Zinoview, cavaler al ordinelor ruse: sfântul Wladimir a 3-a clasă, sfânta Ana a 2-a clasă cu coroană imperială şi sfântul Stanislas a 2-a clasă cu coroană imperială, etc. etc......

Cari, după ce şi-au comunicat depline puteri respective, găsite în bună şi regulată formă, au convenit asupra următoarelor articole:

Art. 1. — Va fi reciproc deplină şi întreagă libertate de comerţ şi de navigaţiune pentru bastimentele şi naţionalii Inaltelor Părţi contractante în oraşele, porturile, râurile sau alte locuri din ambele state, a căror intrare este actualmente permisă sau va putea fi pe viitor supuşilor şj navelor oricărei alte naţiuni străine.

Românii în Rusia şi Ruşii în România vor putea reciproc, conformându-se legilor ţării, a intra, călători şi şedea în toată libertatea în oricare parte ar fi din teritoriile şi posesiunile respective, pentru a-şi căuta de afacerile lor şi se vor bucura pentru persoanele lor şi bunurile lor de aceeaşi protecţiune şi siguranţă ca şi naţionalii.

Vor putea exersa în toată întinderea ambelor teritorii industria, a face comerţ, atât cu ridicata cât şi cu măruntul, a închiria sau a poseda case, magazii,

---

[1]) **Incheiată la 15 Martie, a fost votată de Cameră la 15 Iulie, de Senat la 20 Iulie; ratificată de Ţar la 30 Septembrie; semnată de Cancelarul Imperiului la 4 Octombrie. Promulgată la 21 Octombrie.**

prăvălii, sau pământurile de care vor avea trebuință, fără a fi supuși, fie pentru persoanele lor sau bunurile lor, fie pentru a exersa comerțul lor sau industria lor, la taxe generale sau locale, nici la impozite sau obligațiuni de orice natură ar fi, altele sau mai oneroase decât acelea care sunt sau vor putea fi stabilite asupra naționalilor. Se înțelege, cu toate acestea, că stipulațiunile ce precedă nu derogă întru nimic la legile, ordonanțele și regulamentele speciale în materie de comerț, de industrie, de poliție și de siguranță generală, în vigoare în fiecare din ambele țări și aplicabile la toți străinii în general și în ceeace privește România, legilor și prescripțiunilor relative la prohibițiunea de a cumpăra și de a poseda bunuri imobile rurale.

Art. 2. — Românii în Rusia și Rușii în România vor avea deplină libertate de a cumpăra, de a poseda și de a înstrăina, pe toată întinderea teritoriilor și posesiunilor respective, orice fel de proprietate ce legile țării permit sau vor permite supușilor oricărei națiuni străine de a cumpăra sau de a poseda.

Vor putea a le dobândi și a dispune de dânsele prin vânzare, donațiune, schimb, căsătorie, testament sau în oricare alt mod ar fi, în aceleași condițiuni care sunt sau se vor stabili în privința supușilor oricărei alte națiuni străine, fără a fi supuși la taxe, impozite sau sarcini, sub orice denumire ar fi ele, altele sau mai ridicate decât acelea care sunt sau vor fi stabilite asupra naționalilor.

Vor putea asemenea exporta liber produsul din vânzarea proprietății lor și bunurile lor în general, fără a fi supuși a plăti, ca străini, pentru exportațiune, alte drepturi, sau mai ridicate decât acelea ce naționalii ar răspunde în asemenea circumstanțe.

Art. 3. — Românii în Rusia și Rușii în România vor fi scutiți de orice serviciu personal, sau în armate de uscat și de mare, sau în gardă și miliție națională, de orice contribuțiune, sau în bani sau în natură, pentru a înlocui serviciul personal, de orice împrumut forțat și de orice prestațiune sau rechizițiune militară.

Sunt, cu toate aceasta, exceptate sarcinele care sunt atașate la posesiune sub oarecare titlu a unei proprietăți, precum și prestațiunile și rechizițiunile militare la care toți naționalii pot fi chemați a se supune ca proprietari funciari sau ca arendași.

Vor fi asemenea dispensați de orice sarcină și funcțiune judeciară și municipală.

Art. 4. — Corăbiile române și încărcămentul lor într'un port al Rusiei și, reciproc, corăbiile ruse și încărcămentul lor în România, la sosirea lor sau direct din țara de origine sau din altă țară și oricare ar fi locul provenienței sau destinațiunea încărcămentului lor, se vor bucura în toate privințele de acelaș tratament ca și corăbiile naționale și încărcămentul lor.

Niciun drept, taxă sau sarcină oarecare, pusă sub oricare denumire ar fi, pe corpul corăbiei, pe pavilionul său sau pe încărcămentul său, și perceput în

numele său în profitul guvernului, al funcționarilor publici, al particularilor, al corporațiunilor sau al oricărora stabilimente, nu se va impune bastimentelor unuia din ambele State în portul celuilalt, la sosirea lor, pe timpul șederii lor și la ieșirea lor, la care nu ar fi asemenea și în aceleași condițiuni impus corăbiile naționale.

Art. 5.— Naționalitatea bastimentelor va fi admisă, și de o parte și de cealaltă, după legile și regulamentele particulare ale fiecărei țări, după titlurile și patentele liberate căpitanilor sau patronilor de autoritățile competente.

Art. 6.— In tot ceeace privește așezarea corăbiilor, încărcarea și descărcarea lor în porturi, rade, havre, bazine, fluvii, râuri sau canaluri, și în general pentru toate formalitățile și dispozițiuni oarecare la care nu pot fi supuse corăbiile de comerț, echipajul și încărcămentul lor, nu se va acorda corăbiilor naționale în unul din ambele state niciun privilegiu și nicio favoare, care nu va fi asemenea și pentru corăbiile celuilalt; voința Inaltelor Părți contractante fiind ca, sub acest raport, bastimentele române și bastimentele ruse să fie tratate pe piciorul unei perfecte egalități, și să se bucure reciproc de avantajele acordate națiunei celei mai favorizate.

Art. 7. — Căpitanii și patronii bastimentelor române și ruse vor fi reciproc scutiți de orice obligațiune de a recurge în porturile respective ale ambelor state la expediționarii oficiali și vor putea, prin urmare, a se servi liber sau de agenții lor consulari respectivi, sau de expediționarii, ce vor desemna ei singuri, numai să se conforme, în ceasurile prevăzute de codul de comerț și regulamentele vamale ruse, dispozițiunilor cărora prezenta clauză nu acordă nicio derogațiune.

Art. 8. — Dispozițiunile din prezenta Convențiune nu sunt deloc aplicabile la navigațiunea pe lângă mal sau cabotagiu, care rămâne exclusiv rezervată, în fiecare din ambele țări, pavilionului național.

Este bine înțeles că dispozițiunile acestui articol nu derogă întru nimic la principiile admise de congresul din Viena și consacrate prin tratatul din Paris, în privința fluviilor care despart sau traversează mai multe state.

Art. 9. — Nici corăbiile ruse, nici mărfurile care se află pe bordul acestor corăbii, nu vor plăti în porturile țărmului românesc al Dunării nici un drept special, decât numai taxele actualmente în vigoare în aceste porturi și stabilite pentru singurul sfârșit de a se ameliora stațiunea corăbiilor și de a favoriza executarea unor lucrări publice destinate a înlesni încărcarea și descărcarea mărfurilor.

Sub raportul acestor taxe ale dreptului de cheagiu, precum și sub toate celelalte, corăbiile și mărfurile ruse vor fi asimilate în porturile române cu corăbiile și mărfurile naționale, precum și cu acelea ale națiunii celei mai favorizate.

Art. 10. — Companiile de navigațiune ruse precum și proprietarii vapoarelor care fac un serviciu regulat de transport pe Dunăre, vor putea cumpăra

în schelele române, la debarcaderele staţiunilor vapoarelor lor, terenul necesar pentru instalarea biurourilor lor, atelierelor şi magazinelor şi le va fi permis a stabili magazine speciale, care vor fi considerate ca intrepozite, îndată ce vor răspunde la cerinţele legilor române în vigoare asupra acestui punct.

Art. 11. — Se înţelege că stipulaţiunile din prezenta Convenţiune, vor fi aplicabile la toate bastimentele care navigă sub pavilion rus, fără nicio distincţiune între marina comerciantă rusă propriuzisă şi acea care aparţine mai cu deosebire marelui ducat al Finlandei.

Art. 12. — Se face excepţiune la stipulaţiunile prezentei Convenţiuni, în ceeace priveşte avantajele al căror obiect sunt sau vor putea fi produsele pescăriei naţionale.

Art. 13. — Mărfurile de orice natură, produse ale industriei sau solului unuia din ambele state, care pot sau vor putea fi legal importate în celălalt, sau a fi exportate sau pe uscat sau pe apă, nu vor fi supuse la niciun drept de intrare sau de ieşire, altul decât acelea ce vor avea a plăti produsele similare oricărei alte naţiuni străine cea mai favorizată.

Art. 14. — In tot ceeace priveşte drepturile de vamă, la intrare şi la ieşire prin fruntariile de uscat şi de mare, drepturi de importaţiune, de exportaţiune şi altele, cele două Inalte Părţi contractante îşi promit reciproc a nu acorda nicio scădere de taxă, privilegiu, favoare sau imunitate oarecare supuşilor şi produselor unui alt Stat, care să nu fie asemenea şi îndată întins, fără condiţiune, naţionalilor şi produselor respective din ambele ţări; voinţa celor două Inalte Părţi contractante fiind ca pentru tot ceeace priveşte importaţiunea, exportaţiunea, tranzitul, intrepozitul, reexportaţiunea, drepturile locale, curtagiu, tarifele şi formalităţile de vamă, precum şi tot ceeace priveşte exerciţiul comerţului şi industriei, Românii în Rusia şi Ruşii în România să se bucure de tratamentul naţiunei celei mai favorizate.

Art. 15. — Nicio prohibiţiune la importaţiune sau exportaţiune nu se va putea stabili de una din Inaltele Părţi contractante în privinţa celeilalte, care nu va fi în acelaşi timp aplicabilă la toate celelalte naţiuni străine, exceptându-se cu toate acestea, prohibiţiunile sau restricţiunile timpurarii ce unul sau celălalt guvern ar crede necesar de a stabili în ceeace priveşte contrabanda de război sau pentru motive sanitare.

Art. 16. — Pentru a se înlesni tranzitul produselor ruse prin teritoriul român, s'a convenit:

a) Că toate produsele care, în virtutea prezentei Convenţiuni, ar putea fi întrodusă fără plată de drepturi de vamă în România, vor fi asemenea scutite de taxele de exportaţiune şi de întoarcere, precum şi de taxele de plombagiu, cu condiţiune de a se verifica la întrare şi la ieşire şi sprijinite în acest din urmă caz, de un titlu de origine dela vama de plecare.

b) Că cauţiunea în numerar ce expeditorii în tranzit de produse nefabricate vor avea a depune la vama de întrarea română, nu va trece în niciun

caz, suma drepturilor de importaţiune, ce aceste produse ar fi avut a suporta în virtutea prezentei Convenţiuni, dacă ar fi fost destinate pentru România, cu excepţiune pentru zişii expeditorii a ţine cont la vamă, afară de cauţiunea mai sus specificată, de taxele de plombagiu recunoscute exigibile şi a se supune verificărilor de intrare şi de ieşire arătate mai sus; şi

c) Că produsele nefabricate vor putea fi păstrate de expeditor şi în deplina sa dispoziţiune pe un termen de şase luni în antrepozitele române, conform legilor şi regulamentelor speciale stabilite în această privinţă.

Art. 17. — Orice reproducţiune în unul din ambele state, a mărcilor de fabrică sau de comerţ puse în celălalt pe oricare mărfuri, pentru a constata originea şi calitatea lor, precum şi orice punere în vânzare sau în circulaţiune de produse învestite cu mărci de fabrică sau de comerţ române sau ruse, contra făcute în orice ţară străină, vor fi cu severitate interzise pe teritoriul ambelor ţări şi pasibile de pedepsele prevăzute de legile ţării.

Operaţiunile ilicite menţionate în prezentul articol vor putea da loc, înaintea tribunalelor şi după legile ţării unde au fost constatate, la o acţiune în daune-interese valabil exersată de partea lezată, contra celor ce s'au făcut culpabili.

Naţionalii unuia din ambele state, care vor voi să-şi asigure în celălalt proprietatea mărcilor de fabrică sau de comerţ, vor fi datori a le depune exclusiv, adică: mărcile de origine română la St. Petersburg la Departamentul comerţului şi manufacturelor, şi mărcile de origine rusă la Bucureşti, la grefa Tribunalului de comerţ.

In caz de îndoială sau de contestaţiune, se înţelege că mărcile de fabrică sau de comerţ, cărora se aplică prezentul articol, sunt acelea care, în fiecare din ambele ţări, sunt legal dobândite, conform legislaţiunii ţării lor, de industrialii şi comercianţii care se servesc de dânsele.

Guvernul Măriei Sale Domnitorul României propunându-şi a prezenta în curând Camerelor Române o lege asupra mărcilor de fabrică şi de comerţ, prezentul articol nu va deveni aplicabil decât după ce legea în chestiune, conform dispoziţiunilor generalmente admise în această materie, va fi pusă în vigoare.

Art. 18. — Relaţiunile comerciale ale Rusiei cu Regatele Suediei şi Norvegiei şi statele şi ţările limitrofe ale Asiei fiind regulate prin stipulaţiuni speciale în privinţa comerţului de fruntarii şi independinte de reglementele ce se aplică comerţului străin în general, cele două Inalte Părţi contractante convin ca dispoziţiunile speciale cuprinse în tratatul încheiat între Rusia şi Suedia şi Norvegia la 26 Aprilie (8 Mai) 1838, precum şi acelea ce sunt relative la comerţul cu celelalte state şi ţări mai sus menţionate, nu vor putea în niciun caz fi invocate pentru a modifica relaţiunile de comerţ şi de navigaţiune stabilite între cele două Inalte Părţi contractante prin convenţiunea de faţă.

Art. 19. — Convenţiunea de faţă va rămâne în vigoare în timp de zece ani, cu începere din ziua schimbării ratificaţiunilor. In caz când niciuna din Inaltele Părţi contractante nu ar fi notificat cu 12 luni înainte de finele acestei perioade, intenţiunea sa de a face să-i înceteze efectele, ea va rămâne obligatorie până la expirarea unui an, din ziua în care una sau alta din cele două Inalte Părţi contractante o va fi denunţat.

Dispoziţiunile care preced vor fi executorii în ambele state o lună după schimbarea ratificărilor. Cele două Inalte Părţi contractante îşi rezervă dreptul de a introduce mai târziu, prin o comună înţelegere, la această Convenţiune modificaţiunile care s'ar crede conform spiritului şi principiilor sale şi a căror oportunitate ar fi demonstrată de experienţă.

Art. 20. — Convenţiunea de faţă va fi ratificată şi ratificările vor fi schimbate în Bucureşti, cât se va putea mai iute.

Drept care plenipotenţiarii respectivi au semnat şi au pus pe dânsa sigiliu armelor lor.

Făcută în Bucureşti, la 15 (27) Martie anul mântuirii 1876.

Semnaţi: Ion Bălăceanu — I. Zinoview

Această Convenţiune împreună cu articolul separat ataşat la dânsa şi legea pentru aprobarea ei s'a votat de Adunarea Deputaţilor, în şedinţa din 15 Iulie 1876 şi s'a adoptat cu majoritate de şaptezeci şi opt voturi contra a optsprezece, fiind şi zece abţineri dela vot.

Secretar, I. Carabotescu

Preşedinte, C. A. Rosetti

Această Convenţiune împreună cu articolul special ataşat la dânsa şi legea pentru aprobarea ei s'a votat de Senat în şedinţa dela 20 Iulie, anul 1876, şi s'a adoptat cu majoritate de douăzeci şi cinci voturi, contra două.

Secretar, Stefan Bello

Vice Preşedinte, Ion Ghica

Articol separat

In momentul de a procede la semnătura Convenţiunei de comerţ şi navigaţie, încheiată astăzi între România şi Rusia, plenipotenţiarii subsemnaţi, ai Măriei Sale Domnului României şi ai Majestăţii Sale Imperatorul tuturor Rusiilor, au făcut următoarea declaraţiune:

Favorurile care sunt sau vor fi acordate în România, prin stipulaţiuni speciale sau adiţionale, unui stat limitrof oarecare, şi reducţiunile sau scutirile de drepturi a cărora aplicaţiune este sau va fi restrânsă la oarecari fruntarii sau locuitorilor oarecărora districte, vor fi intinse sub acelaşi titlu naţionalilor şi produselor ruse.

Prezentul articol separat va avea aceeaşi putere şi aceeaşi durată ca Convenţiunea de comerţ şi de navigaţiune încheiată cu data de astăzi.

Drept care plenipotenţiarii respectivi l-au semnat şi învestit cu sigilul armelor lor.

Făcut în Bucureşti, la 15/27 Martie, anul mântuirii 1876.

Semnaţi: Ion Bălceamu — I. Zinoview

Acest articol împreună cu Convenţiunea şi legea pentru aprobarea ei s'a votat de Adunarea Deputaţilor în şedinţa din 15 Iulie 1876 şi s'a adoptat cu majoritate de şapte-zeci-şi-opt voturi contra şi opt-sprezece, fiind şi zece abţineri dela vot.

Secretar, I. Carabatescu

Preşedinte: C. A. Rosetti

Acest articol împreună cu Convenţiunea şi legea pentru aprobarea ei, s'a votat de Senat, în şedinţa dela 20 Iulie 1876 şi s'a adoptat cu majoritatea de două-zeci şi cinci voturi contra două.

Secretar, Ştefan Bello.

Vice Preşedinte; Ion Ghica

Ordonăm ca legea de faţă să fie învestită cu sigiliul Statului şi publicată prin « Monitorul Oficial ».

Dată în Bucureşti, la 21 Octombrie 1876.

Carol

Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine, N. Ionescu

Ministru Secretar de Stat la Departamentul Justiţiei, Eugeniu Stătescu

(Urmează coloana I pag. 5788 scrisă în limba rusă)

apoi:

Prin mila lui Dumnezeu,
Noi Alexandru al doilea,
Impărat şi Autocrator,
A tuturor Rusiilor,

de Moscova, Kiev, Vladimir, Novgorod, Ţar de Kazan, Ţar de Astrakan, Ţar al Poloniei, Ţar al Siberiei, Ţar al Hersonisului Tavridei, Ţar al Gruziei, Domnitor al Pscovului şi Prinţ moştenitor al Smolenscului, Lituaniei, Voliniei, Podoliei şi Finlandei; Prinţ al Estlandei, Liftlandei, Curlandei, şi Semigaliei, Samoghitiei, Belostocului, Kareliei Tverului, Iugorului, Pernei, Veatkei, Bolgariei şi altor; Domn şi Prinţ moştenitor al Novgorodului de jos, al Cernigovului, Razanei, Poloţkului, Rostovului, Iaroslavului, Belozerscului, Udo-

vorului, Obdorscului, Kondiei, Vitebscului, Mstislavului şi a tuturor regiunilor Septentrionale; Suveran şi Domn al pământurilor Iveriei, Cartaliniei şi Kabardiniei şi a provinciei Armeniei; a Prinţilor Cercasieni şi de Gorsc şi a altor Domn moştenitor şi Suveran; moştenitor al Norvegiei, Gerţog de Slesvig-Golştein, Stormarn Ditmarsen şi Oltemburg şi celelalte, şi celelalte, şi celelalte.

Foştii agentele diplomatic şi consul general al Nostru în Bucureşti, Consilierul de Stat actual Zinoview şi Ministru Afacerilor Străine al României Bălăceanu, pe baza mandatelor ce li s'au dat, au încheiat şi iscălit în Bucureşti la 15/27 Martie acest an, Convenţiunea comercială compusă de 20 articole şi de anexatul la ea articol. Primind şi întărind, după o matură chibzuinţă acea Convenţiune. Noi am împuternicit pe Cancelarul Imperiului Nostru Serenisimul Prinţ Alexandru Gorciakow a subsemna declaraţiunea de inviolabilă conservare şi executare a condiţiunilor cuprinse în acea Convenţiune.

Şi spre încredinţare, Noi iscălind acest mandat al Nostru, am ordonat al întări cu punerea sigiliului Nostru.

Dat în Livadia, în ziua de trei-zeci Septembrie, anul una mie opt sute şaptezeci şi şase; iar al domniei Noastre al douăzeci şi doilea an.

Cancelarul Imperiului, Alexandru
Prinţ Gorceakow
(L. S.)

In virtutea ordinelor Majestăţii Sale Imperatorul tuturor Rusiilor, subsemnatul Cancelar al Imperiului ratifică Convenţiunea de comerţ încheiată între guvernul Majestăţii Sale Imperatorele tuturor Rusiilor şi acela al Mărei Sale Domnitorului României la Bucureşti, la 15/27 Martie 1876, precum şi articolul separat făcând parte din ea şi declară că stipulaţiunile acestei Convenţiuni şi ale articolului separat, vor fi cu fidelitate observate şi executate în toată a lor cuprindere.

Spre credinţă, sub-semnatul Cancelar al Imperiului, a semnat acest document cu propria sa mână şi a făcut să se pună pe el sigiliul Ministerului Imperial al Afacerilor Străine.

Făcut în Livadia, la 4 Octombrie 1876.

Gorceakow

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine, sub No. 11.068,

Facem cunoscut şi încredinţăm prin cuprinsul celor de faţă, la toţi şi la fiecine pe care-i priveşte, că Dl. Nicolae Ionescu, Ministru al Afacerilor Străine, este autorizat a ratifica în numele Nostru, Convenţiunea de comerţ şi navigaţiune, încheiată la Bucureşti, la 15 (27) Martie 1876, între plenipotenţiarul Nostru şi plenipotenţiarul Majestăţii Sale Imperatorul tuturor Rusiilor.

Drept aceea, am subscris cu mâna Noastră această plenipotenţă şi am poruncit să se întărească, aplicându-i sigiliul Nostru.

Dat în Bucureşti, a douăzecea zi a lunei Octombrie, anul 1876 şi al unsprezecelea al Domniei Noastre.

Carol

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul Afacerilor Străine,
N. Ionescu

In virtutea ordinelor Măriei Sale Domnitorului României, subsemnatul Ministru al Afacerilor Străine, ratifică Convenţiunea de comerţ, încheiată între guvernul Majestăţii Sale Imperatorul tuturor Rusiilor şi acela al Măriei Sale Domnitorului României în Bucureşti, la 15/27 Martie, 1876, precum şi articolul separat, aparţinând zisei Convenţiuni şi declară că stipulaţiunile Convenţiunei despre care e vorba şi ale articolului separat, vor fi cu fidelitate observate şi executate în toată cuprinderea lor.

Drept care, subsemnatul, Ministru al Afacerilor Străine, a subscris documentul de faţă cu propria sa mână şi a pus pe el sigiliul Ministerului Princiar al Afacerilor Străine.

Făcut la Bucureşti, la 21 Octombrie 1876.

N. Ionescu

Subsemnaţii întrunindu-ne pentru a proceda la preschimbarea ratificărilor Convenţiunei de comerţ, încheiată la 15/27 martie 1876, între Rusia şi România, înstrumentele acestor ratificări au fost produse şi găsindu-se exacte şi concordând între ele, s'a operat preschimbarea lor,

Drept care, subsemnaţii au dresat acest proces verbal, pe care l-au subscris în dublă expediţiune şi l-au învestit cu sigilurile lor.

Făcut în Bucureşti, la 21 Octombrie (2 Noembrie), anul una mie opt sute şapte-zeci şi şase.

Baron D. Stuart
Agent diplomatic şi
consul general al Rusici

N. Ionescu
Ministru Afacerilor
Străine

[*Monitorul Oficial*, Nr. 240, 28/9 Nov. 1876, p. 5785—5789.]

226

[Bucureşti,] 18 Martie 1876

Nr. 4429

Domnule Prefect,

Ştiţi că de câteva zile a eşit în ziarele opoziţiei, sub nume de « *Adresa Comitetului partidului naţional liberal* », un manifest către alegători: Guvernul ar fi lăsat să treacă fără a-i da vreo atenţie un act care nu cuprinde decât defăimări

violente şi neexactităţi cugetate, dacă în josul acestui manifest nu s'ar fi sfiit a subscrie oameni care au exercitat de atâtea ori puterea şi pe care voinţa ţărei i-a depărtat dela cârma afacerilor. Documente autentice şi acte care nu se pot şterge, sunt faţă pentru a dovedi modul în care, la diferite epoce, persoanele politice coalizate astăzi în contra guvernului s'au învinovăţit unii pe alţii de arbitrariu, risipă financiară şi chiar imoralitate şi numai defăimările ce şi-au aruncat unii altora pot întrece acuzările ce aduc astăzi unui guvern menit de soartă a lupta cinci ani pentru a îndrepta greşelile lor, fără ca în această operă uriaşă să fi isbutit deplin până astăzi. Din toate terenurile de luptă ce putea să aleagă opoziţia coalizată, nu era altul mai defavorabil, pentru dânsa decât chestiunea financiară. Cifrele mai eloquente decât declamaţiunile arată în ce mod unii din subsemnatarii Manifestului au girat averea publică de câte ori ea le-a fost încredinţată. Aceste cifre nu le voi extrage Dle Prefect, decât din raporturile adresate Adunărei de unul din membrii coaliţiei D. Manolache Kostaki care în două rânduri în 1869 (6 Dec) şi în 1871 (şedinţa Adunărei din 7 Iunie) judecă gestiunea financiară atât a ministerului I. Brătianu cât şi a ministerului Al. Golescu-Kogălniceanu, Din cifrele extrase din aceste două acte, pe care coaliţie nu le poate respinge, se va stăbili utilă comparaţie între starea financiară de astăzi şi starea financiară în timpul acestor 2 ministere. Aceste două guverne sunt în adevăr acelea care, prin durata lor au exercitat o influenţă mai mare asupra gestiunei finanţelor ţării, căci Guvernul Dlui Brătianu începând dela 1 Martie 1867 a durat un an şi 9 luni şi guvernul Dlui D. Ghica-Kogălniceanu şi Al. Golescu intrat la putere la Noembrie 1868, n'a căzut definitiv decât la 20 Aprilie 1870. In trei ani şi câteva luni de zile care a fost rezultatul gestiunei financiare unor persoane care cer astăzi dela alegători sprijin şi încredere pe acest tărâm. Ţara cunoaşte raportul prin care D. Manolache Kostaki a judecat în termeni aşa de severi administraţia financiară a Dlor. I. şi D. Brătianu. Acestei administraţii, succedând guvernul Dlor Al. Golescu, Kogălniceanu şi M. Kostachi la 1871, în primele luni ale venirei noastre la putere, a trebuit să lichidăm groaznica moştenire lăsată şi care făcea necesară contractarea imediată a unui împrumut de 78.000.000. Iată în ce termeni se exprimă însuşi D. M. Kostachi, raportorul acestui proiect de lege, în raportul său din 7 Iunie 1871:

Nu credem de prisos a vă reaminti Dlor Deputaţi, diferitele împrumuturi din trecut care apasă astăzi situaţia noastră financiară. «1) Imprumutul Stern, în sumă de 22.800.000 lei. Vă este cunoscut că el s'a întrebuinţat la cheltueli ordinare 2) La Octombrie 1866 s'a contractat împrumutul Oppenheim în sumă de 31.600.000 cu destinaţie a se plăti datoria flotantă şi datoria flotantă nu s'a plătit şi împrumutul s'a cheltuit în anul 1867 (sub ministerul I. Brătianu) pentru trebuinţele ordinare.

3) Graţie abuzului ce s'a făcut de facultatea de a se emite bonuri de tezaur care dintr'o înlesnire pecuniară a degenerat într'o resursă bugetară foarte co-

modă, avem astăzi a plăti o datorie flotantă, contractată în anii din urmă (ministerele I. Brătianu, Al. Golescu, Kogălniceanu, M. Kostachi, I. Ghica) de 57.431.589 lei efectiv (în bani ceeace nominal, adică în obligaţiuni se urcă la suma de 78.000.000) pentru care vi se prezintă proectul de faţă. ».

Rezultă dar din însăşi mărturisirea scrisă şi netăgăduită a Dlui M. Kostachi că guvernele dela 1867 şi până la venirea Guvernului de astăzi şi în special guvernele I. Brătianu. Al. Golescu, Kogălniceanu, în mai puţin de 4 ani de zile, au cheltuit peste resursele bugetare anuale (lăsând la o parte împrumutul Stern) 31.600.000 ale împrumutului Oppenheim şi 78.000.000 ale împrumutului domenial făcut pentru a acoperi datoria flotantă care au lăsat, adică a mărit datoria publică *cu una sută zece milioane*, în mai puţin de patru ani, ceeace în termen de mijloc face aproape 30.000.000 pe an. Şi când au făcut aceste cheltueli? Când ţara nu avea în exploatare nici o linie de drum de fier când prin urmare nu existau nici anuităţile căilor ferate nici anuităţile foarte grele care au rezultat pentru guvernul actual din chiar însăşi aceste risipe. Şi în care ani s'au risipit peste resursele ordinare aceste milioane? In anii atât de înbelşugaţi în privinţa recoltei cât au fost de nenorociţi anii din urmă şi până astăzi.

Era dar o grea moştenire pe care o lua guvernul actual care totdeodată trebuia să facă şi plăţile şi să creeze resursele; şi datoriile nu sufereau întârziere, pe când resursele cereau timp; căci mai este de observat că acei care angajau cheltuelile cu o prodigalitate nemărginită, nu s'au gândit un moment la mijlocul de a le face faţă. Această sarcină a căzut ca multele altele pe actualul minister. Aceste anuităţi noi nu s'au urcat în cele din urmă la o mai mică sumă de 31.575.055, astfel descompusă:

8.000.000; dobânda împrumutului domenial
23.215.675; anuităţile căilor ferate Vârciorova-Suceava în care intră şi suma plătită ca dobândă casei de depuneri şi consemnaţiuni pentru rezolvarea acestei chestiuni.
359.380; ajutoare şi recompense naţionale votate sub guvernele trecute.

La această sumă, care toată priveşte în răspunderea subsemnatarilor manifestului s'a mai adăogat sub guvernul actual suma de 452.425, joncţiunea la raşi-Prut şi suma de 2.230.000, dobânda împrumutului cu rentă, iar în total Inorma sarcină de 34.257.480 lei, la care guvernul a trebuit să facă faţă prin eesurse inferioare şi târzie. Aceste resurse se compun din taxele asupra băuturilor spirtoase şi asupra licenţelor din monopolul tutunului din timbru şi înregistrare din venitul rezultând din improprietărirea coloniştilor şi în fine din excedentul de venituri al căilor ferate. Toate acestea dacă se ţine seama de desfiinţarea altor impozite, precum arenda cârciumilor şi darea coloniştilor, vechile taxe judiciare, vechile taxe asupra tutunului şi băuturilor spirtoase, n'au dat în sumă rotundă, decât 22 milioane pe an care comparându-se cu cifra de 34 milioane a sarcinilor rezultă un deficit aproximativ de 12 milioane pe an, care

în şase ani bugetari ar fi putut lăsa un deficit mai mare de 70 milioane efectiv.

Numai scrupulul şi spiritul de economie cu care Guvernul actual a girat afacerile a redus acel deficit la proporţii mult mai mici. Acest spirit de economie, care cu toate criticile opoziţiei a condus Guvernul actual va rezulta în mod luminos din comparaţia bugetelor acestui Guvern cu bugetele membrilor coaliţiei. Guvernul, Dle Prefect, aci ca întotdeauna la incriminaţiuni vagi răspunde prin acte precise la vorbe prin fapte, la declaraţiuni prin cifre. Voi lua dar bugetul din 1868 a Dlor fraţi Brătianu, bugetul din 1869 al Dlor Al. Golescu, Kogălniceanu, bugetul din 1870 a Dlui M. Kostaki. Aceste cifre nu se vor contesta: pe lângă că ele rezultă din acte oficiale, apoi membrii coaliţiei au avut grije să se controleze unii pe alţi când se combăteau.

Iată cheltuelile bugetului din 1868 cum rezultă din raportul Dlui M. Kostaki.

« Anul 1868, prin însemnatele proporţii ce a luat nu-şi găseşte pereche în curgerea perioadei care am descris-o căci totalul creditelor bugetare suplimentare şi extraordinare s'a urcat la cifra de 89.305.022 la noi » (pag. 9 a raportului)

In 1869 totalul cheltuelilor, credite bugetare, suplimentare şi extraordinare, au fost de 86.002.708. Această cifră este extrasă din situaţiunea publicată în suplimentul *Monitorului Oficial* Nr. 69 subsemnată de ministrul de finanţe şi de directorul contabilităţii din ministerul Al. Golescu, D. Lambru Vasilescu. In fine, în anul 1870 cheltuelile s'au urcat la 75.000.000 şi mai bine, plăţi constatate după situaţia prezentată Camerii în 1871. Toate acestea sunt cifre mărturisite

Dacă cu aceste cifre de cheltuieli adiţionăm anuităţile la sumă de mai bine de 34.000.000 care s'au adăogat de atunci, este lesne de a vedea care ar fi astăzi cifra cheltuelilor Statului, dacă s'ar fi menţinut bugetele, în enormele proporţii ce aveau sub guvernele oamenilor care strigă azi economii.

Aşa bugetul guvernului din 1868 ar fi fost de 89+34=123 milioane, bugetul guvernului din 1869 de 86+34=120 milioane şi bugetul mai moderat din 1870 de 75+34=109 milioane.

Ei bine bugetul rectificativ din 1876 este fixat la cheltuieli în sumă de 97.894.427 lei şi aceasta fără jignirea vreunui serviciu şi făcându-se la zi toate plăţile tezaurului. Iată suma cheltuielilor.

Pe lângă aceasta, în curs de cinci ani, guvernul actual a stins prin amortizare suma de 37 milioane din datoria publică.

In privinţa veniturilor, dacă guvernul este astăzi silit să recurgă la un împrumut provizoriu de 16 milioane, cauza nu este nici risipă în cheltueli, nici nepăsare de banii publici, Ţara întreagă cunoaşte această cauză. Veniturile prevăzute nu pot intra din cauza strâmtoarei trecătoare a contribuabililor.

In asemenea condiţiuni guvernul nu poate gândi la noi impozite nici a stoarce dela naţiune ceeace forţele ei economice nu-i permit a plăti pentru o

epocă desigur trecătoare. Acei care reclamă contra acestui împrumut nu mai pot propune în *mod sincer* decât sau impozite sau bancrută Statului. Manifestul Opoziţiei, amestecă cu intenţie creditul de 16 milioane destinat la deficit, cu împrumutul separat de 42 milioane pentru construcţia liniei Predeal-Ploeşti în scop de a ajunge la un total înspăimântător.

Această procedare puţin sinceră nu poate surprinde buna credinţă a alegătorilor. In asemenea mod s'ar fi putut mări deficitul anului 1868 cu suma de 300 milioane, costul liniilor concedate de Guvernul Dlui I. Brătianu. Pentru a asigura un debuşeu, acestor linii, pentru a împuţina anuitatea de 23 milioane anual, rezultat al concesiunei care astăzi produce numai 3 milioane încărcând pe contribuabili cu 20 milioane, Guvernul a concedat joncţiunea dela Predeal şi a obţinut joncţiunea dela Vârciorova. Astfel să dă răsuflare în două părţi unei linii de 1.200 km. înfundată până astăzi şi care dacă ar fi continuat a fi exploatată în condiţiunile în care a fost concedată, fără legături şi fără viitor, ar fi produs ruina economică şi financiară a ţărei. Astfel s'a şters ultima urmă a erorilor comise de administraţiile trecute.

In faţa dar a atâtor greutăţi, având şi o serie de recolte rele, agravată prin deprecierea produselor noastre, este lesne de înţeles, că situaţia financiară n'a putut fi cu totul satisfăcătoare. Insă alegătorii, care ar arunca răspunderea ei asupra guvernului, ar comite o nedreptate şi o eroare. O nedreptate căci ar face răspunzători de nişte fapte ce le sunt străine, oameni care luptă de cinci ani a le îndrepta; o eroare căci ar chema la cârma Statului, pentru a repara răul, pe însişi autorii lui.

Aceşti oameni acuză Guvernul că a strivit ţara cu impozite.

Guvenul a mărit impozitele numai cu 19 milioane dacă se ţine seama de desfiinţarea altor dări, pentru a plăti sarcinile anuale de 31 milioane moştenite dela dânşii.

Ei acuză Guvernul că a contractat împrumuturi *neruşinate*.

Ei au risipit împrumutul Oppenheim şi au lăsat o datorie flotantă de 58 milioane în bani plătită prin împrumutul domenial de 78 milioane.

Alegătorii vor judeca în ce parte este neruşinarea. Guvernul pentru trebuinţele sale n'a contractat decât împrumutul cu rentă, din care cinci milioane au fost consacrate la cumpărarea de arme din cele dintâi fabrici ale lumei. Deşi dânşii au mărit datoria ţării cu *una sută zece milioane*, totuşi armele le-au cumpărat recurgând la subscripţii pretinse voluntare. Această armătură mai este în parte şi vicioasă.

Ei acuză Guvernul actual de arbitrar.

Ministerul n'a cheltuit un ban fără o lege sau un credit regulat.

Ei au cheltuit milioane prin emisiuni de bonuri de tezaur, făcute numai de Minister, fără credit şi fără lege; şi concesiunea de 300 milioane a căilor ferate a pus-o în lucrare fără a aştepta votul Senatului.

Guvernul actual a împrumutat cu 7 şi 7,3/4 la sută. Ei au împrumutat cu 12 minimum şi 18 maximum.

Guvernul actual pe lângă aceasta a amortizat 37 milioane din datoria publică.

In fine ei acuză Guvernul actual de risipă. El a făcut economii în bugetele votate de Cameră. Ei au întrecut întotdeauna aceste bugete.

Judece dar ţara în ce parte sunt impozitele, împrumuturile risipite şi arbitrariul.

Ori care le ar fi vorbele ademenitoare, faptele lor proaspete în memoria tuturor prin suferinţele încă nevindecate ale ţărei vor striga mai tare decât toate manifestele şi voinţa naţiunei, care este glasul anticipat al viitorului, se va pronunţa, sperăm pentru a treia oară în contra lor.

In mijlocul unor evenimente aşa de grave, când Orientul întreg e te sguduit, Poporul Român, prin liniştea purtărei sale, prin onestitatea cu care îşi împlineşte angajamentele, prin energia şi moderaţia cu care îşi apără drepturile, înfăţişează Europei, un spectacol asigurător.

De la dânsul atârnă de a stărui pe această cale înţeleaptă ori de a se arunca în necunoscut după îndemnul unor oameni pe care a putut să-i cunoască până astăzi. Dânsul dar are să aleagă. Oricare însă ar fi rezultatul, nouă ne va rămâne mângâierea de a ne fi făcut până în capăt datoria de conservatori şi de Români.

Vă invit, Dle Prefect a da acestei adrese cea mai întinsă publicitate.

Primiţi, Dle Prefect, asigurarea consideraţiei mele.

Ministru de Interne
şi Preşedinte al Consiliului de Miniştri,
L. Catargi

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm. dos. Nr. 5007, f. 85, 86 şi 115.]

227

Bucureşti, 18 Martie 1876

SOCIETATEA GENERALĂ DE ASIGURARE «ROMÂNIA»

Are onoarea a convoca pe toţi domnii acţionari în conformitate cu art. 56 din Statute la a doua Adunare Generală care va avea loc la 18/30 Aprilie a.c. în localul Societăţii, strada Carol Nr. 40 la 11 ore a. m. conform art. 58 şi 59 din Statute: fac parte din adunarea generală toţi domnii detentori de cel puţin 20 acţiuni cari vor fi depuse la casa societăţii 8 zile înaintea adunării generale, adică până la 10/22 Aprilie a.c.

Ordinea de zi va fi:

1. Raportul consiliului de administraţiune asupra gestiunei afacerilor de la 1 Ianuarie la 31 Decembrie 1875.
2. Raportul comisiunei censorilor şi a direcţiunei generale.
3. Inscrierea socotelilor pe anul 1875.
4. Modificarea § 10 al Statutelor.

5. Propunerea consiliului de administrațiune relativ la reactivarea a 194 acțiuni ale societății, asupra cărora plata ratei a doua nu s'a efectuat din partea detentorilor la termenul fixat.

6. Alegerea censorilor pentru anul 1876.

Propuneri eventuale din partea acționarilor în conformitate cu § 63 din Statute.

București 18/30 Martie, 1876

Consiliul de administrațiune,
Președinte, Dim Ghica

[*Telegraful*, Nr. 1186, din 19 Martie 1876.]

228

[București, 28 Martie 1876]

Domnilor Miniștri,

Domnul Ministru de Externe prin adresa Nr. 5286, mă încunoștiințează că prin art. 2 al protocolului final, anexat la convențiunea comercială, încheiată cu Imperiul Austro-Ungar, România a luat angajamentul de a revoca, în cel mai scurt timp și înainte de punerea în aplicare a convențiunei, adică înainte de 20 Iunie viitor, regulamentul care cere astăzi, ca străinul ce va trece frontiera, spre a intra în România, să aibă asupra lui oarecare sumă de bani (5000 lei vechi).

Dl. Ministru de Externe dar, cere a se lua măsurile cuvenite, spre a se revoca restricțiunea pusă la intrarea streinilor în țară și să-i comunic, înainte de 20 Iunie, deciziunea consiliului de miniștri, în sensul art. 2 al zisului protocol.

Subscrisul, examinând lucrările ce se află în această chestiune la Ministerul de Interne, a văzut, că în anul 1871, prin referatul cu Nr. 4007, s'a cerut Consiliului de Miniștri a se menține măsurile de mai înainte luate, pentru a nu se îngădui să intre în România, străini care nu au o meserie reală, spre a-și procura mijloacele de existență, sau un capital cu care să poată întreprinde o speculație onorabilă, căci asemenea străini nu numai că nu pot fi folositori, dar încă fiind lipsiți de mijloacele de subsistență, pot deveni vătămători. Consiliul Miniștrilor, prin jurnalul ce a încheiat, în ședința dela 24 Martie, același an sub Nr. 3, a decis a se menține suma de lei noi 1852, echivalentă cu suma de lei vechi 5000, ce a fost fixată sub instrucțiunea sub Nr. 382, aprobată de sfatul administrativ extra-ordinar, în seanța domnească dela 14 Octombrie 1843 (Manualul administrativ al Moldovei, pagina 517), iar cât pentru cei ce ar avea meserie, cu care s'ar putea hrăni, să se constate prin pașapoartele sau prin biletele de identitate cu care vor călători.

Aceasta am onoare, Domnule Ministru, a le aduce la cunoștința Dv., rugându-vă să binevoiți a decide măsurile ce urmează a se lua, spre aducerea la îndeplinire a angajamentului ce s'a luat prin Art. 2 al protocolului anexat la convențiunea comercială.

Ministru de Interne,...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 3. și v.]

229

Bucureşti, 2 Aprilie 1876

SOCIETATEA CREDITULUI FUNCIAR URBAN DIN BUCUREŞTI.

Darea de seamă a consiliului de administrație pentru operațiunile anului 1875.

Domnilor societari,

Starea de depreciere în care ajunsese proprietăţile funciare în ţara noastră a făcut din an în an mai simţită trebuinţa introducerii instituţiunilor de credit funciar, care au drept scop înlesnirea mobilizării capitalurilor reprezentate de proprietatea funciară.

Ajunşi la convingerea utilităţii acestor binefăcătoare instituţii, am putut constata cu toţii şi cu o legitimă admiraţie, imediatele rezultate obţinute pentru proprietăţile rurale, de către prima societate de credit funciar român, creată în virtutea legii din 1873.

După dânsa, proprietarii de imobile urbane din capitală, n'au întârziat de a profita de prerogativele ce le asigura art. 2 din legea mai sus menţionată şi unindu-se în număr de 204 fundatori, au şi obţinut, la rândul lor, autorizaţia dată prin decretul domnesc Nr. 2.129 dela 21 Decembrie 1874 de a se institui şi pentru proprietăţile urbane creditul funciar, a cărei prima adunare generală este aceasta.

Consiliul de administraţie ales de încrederea primilor fundatori ai acestei societăţi, având în vedere art. 52 din Statute, a determinat ziua de astăzi pentru întrunirea dv. în adunare generală ordinară, cu intenţiunea de a vă supune a sa dare de seamă, invitându-vă tot de odată să procedaţi la rezolvarea lucrărilor următoare:

1) Regulamentul şedinţelor adunării generale.

2) Bugetul veniturilor şi cheltuelilor anului curent.

3) Alegerea a doi membri pentru completarea consiliului, conform art. 33 şi 35 din Statute, care au a funcţiona dela 1 Ianuarie 1877.

Incepem dar prin a vă expune şi a vă da seama de situaţiunea şi lucrările ce consiliul de administraţie al societăţii a săvârşit în perioada de timp ce a trecut dela alegerea sa şi până la finele anului trecut.

In privinţa aceasta, d-lor primele operaţiuni ce au făcut obiectul ocupaţiunilor consiliului, după constituirea sa, au fost următoarele:

1) Elaborarea regulamentului relativ la formalităţile cerute de lege pentru facerea împrumuturilor ipotecare.

2) Organizarea serviciului interior al direcţiunii.

3) Măsurile necesare pentru înconjurarea fabricării scrisurilor funciare cu cele mai sigure şi mai scrupuloase, garanţii, pentru a le face să circule cu succes pe pieţele funciare şi între aceia ce îşi vor pune capitalurile în efectele emise de creditul nostru.

4) Luarea măsurilor necesare pentru a se înlătura chiar cele mai legitime cheltueli, prin gratuitatea serviciilor aduse în tot cursul anului 1875 de patru din consilieri şi prin aceeaşi gratuitate din partea celorlalţi membri, până la facerea primului împrumut care a avut loc la 12 Iunie 1875; precum şi prin declararea tuturor de a nu primi mărcile de prezenţă pentru care şi-au rezervat dreptul, decât atunci când societatea ar dispune de fonduri. Aceeaşi dezinteresare, aceleaşi sacrificii, au fost făcute societăţii, chiar de funcţionarii direcţiunii, fără execpţie, pentru intervale de timp mai mult sau mai puţin întinse, în raport cu poziţiunea şi mijloacele fiecăruia.

In prezenţa tuturor dificultăţilor învinse, ne credem obligaţi a expune că am fost secundaţi, fără rezervă de binevoitorul concurs şi de experienţa onorabilului d. Dimitrie Cornea, comisarul delegat al guvernului pe lângă acest credit, care a arătat cea mai mare solicitudine pentru acest institut naţional.

Numai astfel, d-lor, se poate explica cum în timp de 6 luni ce au curs dela începerea operaţiunilor şi până la finele anului expirat s'au putut acorda proprietarilor de case împrumuturi de 2.815.900 lei noi, bazate pe garanţii ipotecare de o valoare aproape întreită.

Dacă totuşi, D-lor societari, nu se va fi putut satisface pe deplin, unii dintre d-voastră fie în privinţa modicităţii sumelor ce ni s'au acordat în raportul valorilor cu mult mai mari ale proprietăţilor d-voastră; fie în privinţa timpului ce a reclamat îndeplinirea formalităţilor riguroase cerute de legi pentru constatarea titlurilor d-voastră de proprietate.

Acestea credem că le veţi fi atribuit adevăratelor cauze, adică dorinţei intime de a face ca prin soliditatea garanţiilor luate să dăm efectelor noastre creditul indispensabil spre a circula cu facilitate şi pe un picior egal cu cele mai acreditate efecte publice ale României, căci d-voastră ştiţi că la rigoarea măsurilor luate în operaţiunile financiare răspunde totdeauna confienţa publicului capitalist. E de prisos a vă mai adăoga că deşi totalul împrumuturilor făcute de societate nu este mare, dar numărul acestor împrumuturi, este destul de important, de oarece cea mai mare parte reprezintă sume cu totul minime. Considerând asemenea scurtul timp în care s'a efectuat, având în vedere experienţele ce au trebuit să se facă în aplicarea serviciului şi mai cu seamă insuficienţa personalului direcţiunii, vă puteţi explica întârzierea ce aţi putut să întâmpinaţi în soluţionarea cererilor d-voastră.

După ce am învins dar primele greutăţi de organizare, după ce am ajuns să realizăm împrumuturi în sumă de trei milioane, consiliul crezând timpul sosit pentru întinderea operaţiunilor sale şi în alte oraşe, a procedat în vederea înmulţirii lucrărilor, la completarea sa, potrivit art. 33 din Statute, alegând pe d. I. Calenderu, membru Inaltei Curţi de Casaţie şi fost administrator al Domeniilor, ca membru al consiliului, în locul lăsat vacant de d. I. Cantacuzino, oprit de ocupaţiile sale de minister a participa la administraţiunea societăţii d-voastră.

Dlor, prin operaţiunile făcute până acum cu proprietarii din capitală şi prin începerea împrumuturilor cu oraşele Craiova, Brăila, Galaţi, Giurgiu şi Olteniţa, avem convingerea că afacerile noastre vor continua a dobândi din zi în zi mai mare consistenţă şi că scopul economic al acestui institut, va fi fără întârziere atins.

Despre conturile societăţii

Trecând acum la examinarea gestiunii operaţiunilor financiare ce am făcut în anul 1875, aţi putut vedea, d-lor societari, din bilanţ şi din tablourile desvoltate ce s'au comunicat fiecăruia din d-voastră, toate amănuntele lucrărilor ce, după Statute, suntem ţinuţi a vă supune.

Din menţionatele piese de contabilitate rezultă, d-lor, că daraverile societăţii constau în următoarele operaţiuni:

Lei 2.815.900, reprezintă creanţele noastre ipotecare, echivalente cu scrisurile emise de societate.

Lei 56.318 reprezintă capitalul social, compus din reţinerea de 2 la sută, din cifra totalului împrumuturilor de mai sus şi care aparţine proprietarilor societari.

Lei 19.896, bani 22, numerar disponibil la finele anului, cu destinaţiunea următoare:

1) Pentru plata cupoanelor pe semestrul al II al anului 1875, câte nu s'au prezentat până la finele acelui an.

2) Pentru diurnele relative la expertizele neefectuate în anul trecut.

3) Pentru rata de amortizare din capitalul unicului împrumut realizat în I-ul semestrul 1875.

4) Pentru cheltuelile relative la cererile de împrumuturi din oraşul Giurgiu.

Lei 32.395, bani 92, materialul şi retribuţiunea unora din funcţionarii direcţiunii. Această sumă este echivalentă, cu creanţele contractate de casa societăţii, pentru acoperirea cheltuelilor sale peste suma de lei 6.270 bani 68, ce au produs, sub titlu de cheltueli de administraţie, împrumuturile realizate în anul trecut.

Lei 68, bani 70, rest din capitalul de rezervă de lei 7.039 bani 75 ce se adunase din reţinerile de 1/4 la sută aplicate asupra împrumuturilor cu destinaţia a îndestula neajunsurile eventuale ale serviciului.

Suma luată, din fondul de rezervă, în asemânare cu art. 14 din lege, este intrată în cifra de mai sus de lei 32.395 bani 92 şi se va restitui acelui fond, îndată ce resursele cheltuelilor de administraţie vor covârşi trebuinţele strict mărginite ale serviciului.

In fine, d-lor din tabelele relative la valoarea scrisurilor aflate în circulaţie, la cursul variabil, al scrisurilor urbane şi la operaţiunile plăţei cupoane veţi recunoaşte că pe cât cursul valorilor noastre au mers tot crescând în lunile Iunie, Iulie şi August, pe atât scăderea lor s'a simţit în cele 3 luni de criză monetară

ce bântue Europa întreagă; cum că scăderea atât în trecut, cât şi acum nu derivă din cauze proprii efectelor noastre, ci din cauze generale şi cu efect asupra tuturor valorilor publice, nu avem decât să constatăm că proporţiile diferenţei cursului lor au fost aceleaşi totdeauna între efectele noastre şi toate celelalte efecte publice.

Despre bugetul anului 1876

Conformîndu-ne cerinţelor prevăzute de Statute avem onoarea d-lor societari, a vă prezenta bugetul anului curent.

Acest buget cuprinde la venituri resursele destinate de lege a se încasa din anuităţile împrumuturilor lor deja contractate şi din acelea ce se prevăd că se vor mai realiza, care după calcule făcute, vor atinge în acest an suma de lei 44.614.

Cheltuelile ordinare însă, oricât de restrânse sunt ele şi oricât de mult am căutat a le restrânge, cu toate că nu cuprind nici mărcile de prezenţă ale consiliului nici retribuţiile directorului, casierului şi unuia din advocaţi pe 3 luni din anul curent, totuşi ele se vor urca la suma de lei 55.360 de unde rezultă o neajungere de lei 10.766 la care încă mai adăogându-se şi datoriile exigibile din anul trecut, în sumă totală de lei 25.424, totalul neajungerii resurselor anului curent, va fi de 36.190 deosebit de alte chetueli neprevăzute ce ar putea reclama întinderea operaţiunilor creditului până la finele anului, care cheltueli împreună cu mărcile de prezenţă ale membrilor consiliului se vor trece în bugetul anului în care se vor putea plăti, care va fi, sperăm, anul 1877, cel ce ne va lăsa cu bugetul echilibrat.

Cu această convingere dar, vă rugăm, d-lor societari, a încuviinţa proectul bugetului ce supunem la examinarea d-voastră.

Despre alegerea a 2 membri pentru completarea consiliului

După art. 34 din Statute, primul consiliu de administraţie este ales pentru 3 ani. După art. 139 din aceleaşi statute, primul an social cuprinde timpul între data decretului de constituire şi 31 Decembrie a acelui an. Decretul care a autorizat funcţionarea societăţii noastre, fiind din anul 1875, d-voastră sunteţi în drept a proceda la alegeri pentru anul 1877.

Eşirea a doi membri din consiliul după o perioadă de 3 ani de funcţionare trebue făcută prin tragere la sorţi, însă 2 din consilieri demisionând, această tragere devine de fapt inutilă, astfel că nu rămâne decât a proceda pur şi simplu la alegerile membrilor în chestiune.

Preşedinte, D. Cariagdi
Vice preşedinte, Dr. P. Iatropol
Consilieri: A. Creţescu, C. Derussi, Al. Băicoianu, I. Calinderu.

Extras din procesele verbale ale Adunării Generale a Societarilor

Adunarea Generală dela 7 Martie 1876, după constituirea ei în condiţiunile art. 54 din Statute a adoptat, în total cu unanimitatea voturilor proectul de regulament al şedinţelor ei, faţă fiind şi domnul comisar al guvernului.

Adunarea în urma acestora, ascultând darea de seamă şi bilanţul operaţiunilor financiare ale societăţii, a exprimat deplina ei mulţumire membrilor consiliului, d-lui comisar al guvernului, fostului director şi tututor funcţicnarilor direcţiei, care şi-au sacrificat timpul şi au depus concursul d-lor la fundarea acestei instituţiuni.

Asemenea adunare, luând în desbatere bugetul societăţii pe anul 1876, l-a votat cu 225 voturi ale membrilor prezenţi şi cu adăogire de câte una sută lei mai mult la retribuţiile mensuale ale advocaţilor şi ale şefului contabilităţii.

In fine, în şedinţa a doua, ţinută la 14 Martie adunarea reconstituindu-se în condiţiunile statutare, a procedat iarăş, în prezenţa d-lui comisar al guvernului, la alegerea a 2 membri ai consiliului în locul demisionaţilor d. Lambru Vasilescu şi Em. Protopopescu Pache şi rezultatul scrutinului a fost cel următor.

Realegerea d-lui Lambru Vasilescu cu 164 voturi şi a dlui Alexandru Lupaşcu, la al doilea scrutin, cu 161 voturi, având a funcţiona amândoi cu începere dela Ianuarie 1877.

[*Românul* din 2 Aprilie 1876, p 294, 295]

230

[Bucureşti, 10 Aprilie 1876]

STATUTELE SOCIETĂŢII ANONIME ZACARINE ROMÂNE DIN CHITILA

Capitolul I

Obiectul, denumirea, scaunul şi durata societăţii,

Art. 1. Intre subsemnaţii şi între toate persoanele care ar deveni proprietari de acţiuni ce se crează, se formează o societate anonimă, având de obiect desvoltarea industriei zacarine prin crearea unei sau mai multora fabrice de zacăr în România precum asemenea prin toate operaţiunile industriale şi comerciale raportându-se la industria zacărului.

Art. 2. Societatea ia numirea de *Societatea anonimă zacarină română dela Chitila.*

Art. 3. Scaunul social este aşezat în Bucureşti (România), nu va putea fi schimbat decât prin deciziunea adunării generale.

Art. 4. Durata societăţii este fixată la 30 de ani care vor lua începere din ziua constituirei definitive, afară de cazul de disoluţiune ce se va prevedea mai jos.

Art. 5. Societatea sa va putea disolva şi înaintea termenului fixat:

In caz de perdere de cel puţin a jumătate de capitalul social, perdere. stabilită prin un bilanţ aprobat în regulă prin o hotărîre a adunării generale.

Dacă perderea se urcă la trei sferturi din capital, disoluţiunea va putea fi pronunţată de acţionari, posedând un sfert din acţiunile reprezentate la Adunare.

Modul lichidării se determină de adunarea generală.

Art. 6. Societatea nu poate dobândi sau conserva alte bunuri nemişcătoare decât cele necesare la operaţiunile sale. Ea nu poate să emită bancnote sau bilete de casă, nici verice altă hârtie la purtător, de aceeaşi natură.

Capitolul II

Capital social, acţiuni.

Art. 7. Capitalul social este fixat la şapte sute mii franci reprezentaţi prin una mie patru sute acţiuni de câte cinci sute franci.

Art. 8. Societatea este constituită şi poate începe operaţiunile sale prin o subscriere de una mie una sută acţiuni deja efectuată de către prinţul Nicolae George Bibescu şi D-nii Cail Halot et Comp.

Subscriitorii acelor una mie patru sute de acţiuni ce se emit la început, sunt fondatorii societăţii zacarine; ei au drept de privilegiu pentru emisiunile subsecvente, astfel după cum se dispune la Art. 11.

Subscriitorii sunt obligaţi a efectua vărsarea unui cart adică una sută douăzeci şi cinci franci de acţiune la întâi Ianuarie 1876.

Justificarea acestei vărsări operate va fi făcută faţă cu guvernul înainte de întâi Februarie 1876.

Consiliul de administraţie va putea să ceară restul prin vărsarea de câte cincizeci franci cel mult încunoştiinţând pe acţionari cu o lună înainte.

Vărsările vor putea fi constatate prin recipise ale bancherilor societăţii.

Art. 9. Capitalul va putea fi sporit, prin emisiuni ulterioare în urma deciziunei adunării generale a acţionarilor, care regulează condiţiunile emisiunii şi modul vărsării.

Nici o acţiune nu poate fi emisă mai jos decât cursul.

Art. 10. Prin deciziunea adunării generale a acţionarilor se vor putea emite obligaţiuni plătibile prin tragerea la sorţi cu o valoare superioară aceleia a preţului emisiunii, cu condiţiune ca toate obligaţiunile să fie plătibile cu aceeaşi sumă şi să raporte cel puţin cinci la sută procente, şi că anuitatea cuprinzând amortismentul şi procentele să fie aceleaşi pentru toată durata împrumutului.

Valoarea acestor obligaţiuni calculată pe taxa de rambursament nu va putea întrece jumătatea capitalului vărsat.

Art. 11. Acţionarii fondatori şi primii obligatori vor avea la orice emisiune subsecventă fiecare dreptul de preferinţă pentru subscrierea noilor acţiuni şi obligaţiuni şi aceasta în raport cu numărul titlurilor ce vor fi subscris la prima emisiune.

Termenul în care acest drept de preferinţă se poate exersa va fi fixat de consiliul de administraţiune.

Art. 12. Acţiunile sunt nominative până la complecta lor liberare; după complecta lor liberare ele vor fi nominative saŭ la purtător după placul acţionarilor.

Art. 13. Transferul unei acţiuni nominative cuprinde totdeauna faţă cu societatea cesiunea tuturor drepturilor şi îndatoririlor aparţinînd acelei acţiuni.

Posesiunea unei acţiuni comportă de drept adeziunea la statutele şi la deciziunile adunării generale.

Orice acţiune este indivizibilă; societatea nu recunoaşte decât un singur proprietar pe acţiune.

In caz de deces al unui acţionar, când acţiunea e nominativă, erezii săi sau cei în drept sunt ţinuţi de a prezenta în cele trei luni dela data decesului unul sau mai mulţi acţionari de o solvabilitate notorie.

Art. 14. Acţiunile la purtător şi certificatele de inscripţiune nominativă sunt extrase din registre cu suşe. Şi acţiunile şi certificatele sunt subsemnate de doi administratori, vizate de un comisar şi însemnate cu sigiliul societăţii.

Art. 15. Proprietatea acţiunilor la purtător se transmite prin simpla tradiţiune a titlului.

Transmisiunea unei acţiuni atrage de drept faţă cu societatea cesiunea tuturor procentelor şi dividentelor scăzute şi neplătite.

Condiţiunile statutelor de faţă obligă şi urmăresc acţiunea în orice mână ar trece.

Acţiunile nominative sunt reprezentate prin o inscripţiune anume în registrele societăţii; se va libera fiecărui acţionar unul sau mai multe certificate constatând inscripţiunea sa în registrele societăţii.

Orice cesionar de acţiune nominativă trebue să fie agreat de consiliul de administraţiune.

Transmisiunea unei acţiuni nominative se operează prin o declaraţiune de transfert înscrisă pe un registru de acţionarii ţinuţi spre acest sfârşit la scaunul social.

Acest registru va conţine pentru fiecare acţiune indicarea vărsărilor efectuate şi designarea precisă a proprietarului.

Cererea de transfert este subsemnată de cedant şi acceptată de cesionar sau de împuterniciţii lor.

Transfertul înscris în registru este vizat de doi administratori.

Societatea nu intervine decât pentru a regula transferurile pe registrele sale.

Ea nu este răspunzătoare fie către cedant fie către cesionar sau oricare alţii nici de consecvenţele transferului, nici de individualitatea, nici de capacitatea părţilor contractante.

Art. 16. In lipsă de vărsări asupra acţiunilor, la epoca exigibilităţii, procentul de cinci la sută este datorat de drept.

După o lună de zăbavă şi după două avertismente, prin scrisoare recomandată, consiliul de administraţiune va avea drept să pronunţe decăderea acţiunilor şi să urmărească pe cei în întârziere.

In caz de decădere, vărsările deja efectuate vor rămânea câştigate societăţii.

Se va putea întocmi cu acţionarii angajamente, având de scop să acopere vărsările cerute prin furnituri de materii prime sau de fabricaţiune.

Capitolul III

Administraţiunea şi supravegherea

Art. 17. Societatea este administrată de un consiliu de trei membri cel puţin şi de şapte cel mult.

Operaţiunile societăţii sunt supraveghiate de trei comisari cel puţin şi de şapte cel mult.

Administratorii şi comisarii sunt numiţi şi revocabili de către adunarea generală care fixează numărul lor.

Art. 18. Un administrator şi un comisar se retrag pe fiecare an cu începere dela treizeci şi unu August 1880.

Pentru prima oară ordinea retragerilor se determină prin tragere la sorţi.

Membrii eşiţi sunt imediat reeligibili.

In caz de vacanţă de un loc de administrator sau de comisar, consiliul de administraţie poate să procedeze provizoriu la împlinirea locurilor care ar deveni vacante prin decesul sau demisiunea administratorilor sau comisarilor.

Adunarea generală la prima sa întrunire procede la elecţiunea definitivă.

Administratorul sau comisarul ales în înlocuirea unui membru demisionat sau încetând pentru orice altă cauză să facă parte din administraţie îndeplineşte termenul aceluia pe care-l înlocueşte.

Art. 19. Consiliul de administraţie alege un prezident şi un secretar dintre membrii săi.

Hotărîrile sunt luate cu majoritatea glasurilor.

In caz de paritate, propunerea este amânată la întrunirea următoare dacă se mai iveşte şi atunci paritate, glasul preşedintelui este preponderent.

Această amânare nu se mai face ci glasul preşedintelui hotărăşte dela prima deliberaţiune chiar dacă urgenţa este unanim recunoscută.

In acest caz urgenţa este motivată în proces-verbal.

Art. 20. Consiliul nu poate delibera dacă majoritatea membrilor săi nu este prezinte.

Nici o deciziune nu este valabilă dacă ea nu obţine deciziunea majorităţii membrilor compunînd consiliul.

Deliberările consiliului sunt constatate prin procese-verbale subsemnate de membrii care au luat parte la deliberare şi înscrise într'un registru special ţinut la scaunul societăţii.

Copiile sau extractele a se produce în justiţie vor fi subsemnate de unul din membrii consiliului.

Art. 21. Consiliul de administraţie în limitele şi conformitatea statutelor este învestit cu puterile cele mai întinse pentru administrarea societăţii şi între altele:

Fixează spesele generale de administraţiune. Autoriză, încheie sau ratifică tratatele, tocmelile de orice natură, cumpărările sau vânzările de imobile sau de obiecte mobiliare, retragerile, transferurile sau alienările de fondur rente sau valori aparţinând societăţii.

Regulează aprovizionările şi plasamenturile de valori disponibile.

Dă chitanţe şi desfiinţează opoziţiuni sau inscripţiuni ipotecare, cu sau fără plată, precum şi dezistări de privilegiuri.

Autoriză tot felul de acţiuni judiciare, comprimisuri, tranzacţiuni şi dezistări.

Acţiunile judiciare atât în calitate de reclamant cât şi în calitate de pârât sunt făcute în numele societăţii prin urmărirea şi stăruinţa unui administrator sau unei persoane designate de consiliul de administraţiune.

Consiliul de administraţiune face regulamente relative la organizarea serviciurilor.

Consiliul de administraţiune fixează epocile de plata dividentelor şi generalmente statuează, în limitele şi în conformitatea statutelor de faţă, asupra tuturor intereselor care concern administraţiunea societăţii, afară de puncturile rezervate de statute adunării generale a acţionarilor.

Art. 22. Consiliul de administraţiune se întruneşte în cea dintâi zi de luni a fiecărei lună, după o convocare făcută cel puţin cu zece zile înainte, în care se va indica ordinea zilei.

In caz de urgenţă consiliul de administraţiune se întruneşte după convocarea preşedintelui sau a doi din membrii săi.

Art. 23. Consiliul de administraţiune va fi destul de bine reprezentat prin trei din membrii săi cel puţin, fără ca ei să aibă a justifica de vreo autoritate sau împuternicire specială a consiliului şi aceasta pentru toate actele ce consiliul are cădere a face. Consiliul poate asemenea sub răspunderea sa să delege tot

sau parte din drepturile sale unui sau mai multor din membrii săi pentru un timp ori pentru una sau mai multe afaceri determinate.

Art. 24. Administratorii şi comisarii societăţii nu contractează nici-o obligaţie personală sau solidară pentru funcţiunile lor, ei nu răspund decât pentru executarea mandatului lor.

Art. 25. Pentru a cauţiona gestiunea lor, membrii consiliului de administraţiune sunt ţinuţi a depune fiecare treizeci acţiuni ale societăţii.

Se face menţiune de această afecţiune pe registrele şi certificatele de inscripţiune.

Cauţiunea nu poate fi restituită sau înapoiată liberă, decât prin deliberaţiunea adunării generale, după descărcarea dată conform cu articolul treizeci şi nouă, prin aprobarea bilanţului a exerciţiului în care funcţiunile administratorelui ar fi luat sfârşit.

Art. 26. Consiliul de administraţiune numeşte şi revoacă pe toţi funcţionarii societăţii, determină apuntamentele lor sub orice formă ar fi şi specifică funcţionarea şi atribuţiile lor.

Art. 27. Comisarii au un drept nemărginit de supraveghere şi de control asupra tuturor operaţiunilor societăţii.

Ei pot să ia cunoştinţă la scaunul social de registrele de corespondenţă, de procesele verbale ale şedinţelor, ale consiliului de administraţiune şi în genere de toate afacerile sociale.

Comisarii verifică bilanţul şi fac pe fiecare an raport adunării acţionarilor asupra exerciţiului supravegherei lor.

Art. 28. Consiliul va putea să numească un director girant, căruia-i va determina atribuţiunile.

Un membru al consiliului de administraţiune va putea fi însărcinat cu funcţiunile de director şi va lua în acest caz titlul de administrator — girant.

Adunarea generală

Art. 29. Adunarea generală, regulat constituită reprezintă universalitatea acţionarilor.

Deciziunile regulat luate sunt obligatorii pentru toţi, chiar pentru absenţi.

Art. 30. Adunarea se compune de toţi titularii sau purtătorii de 10 acţiuni cel puţin; nimenea nu poate reprezenta un acţionar dacă nu este chiar el membru în adunare.

Forma procurei se determină de consiliul de administraţiune.

Zece zile înaintea adunării, purtătorii de acţiuni sau mandatarii lor trebue să facă cunoscut administraţiunii numărul şi numerile acţiunilor posedate sau reprezentate de dânşii.

Art. 31. Proprietarii de acţiuni la purtător sau mandatarii lor sunt admişi în adunare producând sau acţiuni şi procuri sau un certificat de depozite de acţiuni şi procură la scaunul societăţii.

Sunt asemenea admişi la adunare;

1. Titularii de acţiuni nominative, înscrişi 10 zile cel puţin înaintea întrunirii.

2. Mandatarii proprietarilor de acţiuni nominative care au făcut cunoscut procurele lor în acelaşi termen.

Art. 32. Zece acţiuni dau dreptul la un glas.

Totuşi nimeni nu poate lua parte la vot pentru un număr de acţiuni, reprezentând mai mult de a treia parte a acţiunilor emise sau de 2 din cinci părţi din acţiunile reprezentate.

Art. 33. Adunarea se întruneşte de drept, în cea de a doua zi de Miercuri a lunii lui Noembrie, în fiecare an, la locul ce se va desemna de consiliu.

In această întrunire se procede la alegerea administratorilor şi comisarilor al căror mandat încetează la 31 August următor.

La această întrunire se comunică bilanţul societăţii şi raportul asupra operaţiunilor exerciţiului închis.

Comisarii fac raport de verificarea bilanţului exerciţiului supravegherilor.

Adunarea statuează asupra bilanţului dacă e loc la aceasta, în cazul prevăzut de Art. 39.

Art. 34. Adunarea generală poate fi convocată extraordinarmente de consiliul de administraţie.

Ea trebue să fie convocată după cererea scrisă a acţionarilor întrunind între dânşii o a 5-a parte cel puţin a acţiunilor.

Art. 35. Epoca şi ziua adunării ordinare sau extraordinare sunt anunţate prin două avizuri, publicate cel puţin la interval de 5 zile şi cel din urmă aviz 15 zile cel puţin înaintea întrunirei în două jurnale cotidiene din Bucureşti din care unul oficial şi în Monitorul Belgic.

Aceste avizuri anunţă obiectul întrunirei.

Art. 36. Preşedintele consiliului de administraţie preside adunarea generală în lipsă-i un administrator-l înlocueşte.

Funcţiunile de secretari sunt îndeplinite de un administrator sau de un director.

Procesele verbale sunt subsemnate de preşedinte şi de secretar şi de doi membri ce au fost desemnaţi de adunare, spre a îndeplini funcţiunile de scrutatori.

Art. 37. Afară de cazurile aci jos prezăzute, voturile se exprimă prin apel nominal, cu majoritate absolută a sufragelor totuşi alegerile de administratori şi comisari se fac cu vot secret; tot astfel se procedează asupra oricărui alt obiect, dacă votul secret este cerut de cinci acţionari cel puţin sau de doi comisari.

In toate cazurile în care se urmează votul, fiecare votant remite atâtea buletinuri câte glasuri are.

Dacă majoritatea nu este obţinută la prima votare se urmează un balotagiu între cei doi candidaţi care au întrunit cele mai multe glasuri.

In caz de egalitate de voturi, cel mai în vârstă este proclamat.

Pentru a delibera valabilmente asupra sporirei capitalului social, asupra emisiunei de obligaţiuni sau asupra modificărei statutelor, adunarea trebue să reprezinte două din trei părţi din acţiunile emise. Şi dacă acest număr nu s'a întrunit, să se convoace o nouă adunare, care poate delibera oricare ar fi numărul acţiunilor reprezentate.

Şi într'un caz şi într'altul deciziunile trebuesc luate cu o majoritate de două din trei părţi de glasuri.

Art. 38. Adunarea generală deliberează asupra tuturor propunerilor care-i sunt făcute de consiliul de administraţie sau de majoritatea comisarilor, îndeajuns numai ca ele să fi fost anunţate în ordinea zilei.

Nici o propunere făcută de acţionari nu este pusă în deliberare dacă nu este subsemnată de cinci membri ai adunării, şi dacă nu a fost comunicată consiliului de administraţie cu 8 zile cel puţin înainte, afară de cazul când consiliul ar consimţi la această punere în deliberare cu lipsa chiar a acestei formalităţi.

Capitolul IV

Bilanţul, reparaţiunea, rezerva.

Art. 39. In toţi anii, la 31 August cu începere din anul 1876, registrele societăţii sunt închise şi administraţiunea formează bilanţul.

Se va ţine compt de deprecierea averei sociale şi de suma trebuincioasă la amortisment.

Bilanţul şi piesele justificative vor fi predate înainte de 1 Octombre comisarului, ei au 20 zile spre a le examina şi a statua asupra aprobărei bilanţului.

Aprobarea bilanţului de majoritatea comisarilor va descărca cu desăvârşire pe administraţie.

In caz de desentiment între comisari şi consiliul de administraţie, adunarea generală hotărăşte.

Art. 40. Bilanţul societăţei cu piesele justificative este depus în cele 15 zile care preced şi cele 15 zile care urmează întrunirei adunării generale ordinare la scaunul societăţii, unde acţionarii şi purtătorii de acţiuni care justifică de această calitate, pot să le examineze pe loc.

O copie vizată de consiliu este depusă la puncturile de fabricaţie în România

Cinsprezece zile după aprobare, o copie certificată a bilanţului şi a contului de profituri şi pagube, anunţând întrebuinţarea beneficiurilor se transmite ministrului de comerţ.

Art. 41. Escedentul favorabil din bilanţ, după deducţiunea cheltuelilor generale şi a sarcinelor sociale, în care se coprinde serviciul procentelor şi a amortismentului obligaţiunilor şi a amortismentului pentru scăzământul averei sociale, constitue beneficiul net al societăţii.

Asupra acestui beneficiu se preia mai întâi în profitul acţionarilor 8 la sută din valoarea sumei cerută şi vărsată asupra acţiunilor.

Prisosul e împărţit în modul următor:

1. Zece la sută la rezervă, spre a menţine întregimea capitalului şi spre a face faţă la perderile şi evenimentele neprevăzute.

2. Zece la sută conform cu Art. 43.

3. Zece la sută directorului girant.

Consiliul va putea fixa un maximum asupra acestei din urmă preluări.

4. Cinci la sută fondatorilor a se împărţi cu numărul titlurilor subscrise de dânşii la prima emisiune.

5. Şi 65 la sută acţionarilor asupra a ceeace a fost cerut şi vărsat.

Art. 42. Aplicaţiunea fondului de rezervă se regulează prin consiliul de administraţie.

Când fondul a ajuns la două sute mii franci reţinerea poate fi redusă la 5 la sută, prin deciziunea adunării generale; ea încetează când fondul de rezervă s'a urcat la jumătatea capitalului subscris.

Dacă fondul este atins, reţinerea se face din nou până ce este completat.

Art 43. Cei 10 la sută a se împărţi în virtutea numărului doi, aliniatul 3 al articolului 41 sunt atribuiţi administratorilor şi comisarilor după un regulament de ordine interior a se face de consiliu.

Dacă preluările acestor 10 la sută nu se ridică la 12 mii franci pe an cel puţin, adunarea generală va putea autoriza complectarea acestei sume, făcându-se imputaţie pentru aceste cheltueli generale.

[Statutele societăţii anonime zacarine române dela Chitila. In *Economia rurală* Buc., 1876, 10 Aprilie, Nr 3, p 65.]

[15 Aprilie 1876]

CONSILIUL DE ADMINISTRAŢIUNE
al Societăţii Generale de Asigurare «România» în Bucureşti

Prezidiul:

Preşedinte: Prinţul Dimitrie G. Ghica
Vice-Preşedinte: Theodor Veissa
Director General: Julius Szekulisz

Membrii Consiliului

Major Mişa Anastasievici
Banca României
Lazăr la Ienderoglu
Nicolai Calimachi-Catargi
Dimitrie Cozadini
Grigore Cozadini
Mihail Daniel
Emanuel Hillel-Manoach
Mihail Cogălniceanu
I. Negruzzi
I. Neuschotz
George C. Philippescu
Alexandru C. Plagino
Vasile Pogor
George I. Racoviţă
Dimitrie Rosetti
Prinţul Alexandru B. Ştirbey
M. de Waldberg

A doua Dare de Seamă: Despre operaţiunile Societăţii pe anul 1875.
Adunarea acţionarilor din 18 (30) Aprilie 1876

Venituri

332

Secţiunea Incendiului	Lei noi	B.	Lei noi	B.
Rezerva Premiilor din 1874	276.622	34		
Premii realizate în numerar cu taxe	1.106.798	68		
Rezerva daunelor din 1874	20.443	—		
Premii în bonuri pentru anii următori	1.489.544	47	2.893.408	4
Secţiunea Grindinei				
Premii realizate cu Taxe			513.233	27
Secţiunea Transportului				
Rezerva Premiilor din 1874	19.566	75		
Premii realizate cu Taxe pentru asig. fluviale: L. 151.069 B. 83				
asigurări maritime L. 204.764 B. 56	355.834	39		
Rezerva daunelor din 1874	10.403	21	385.804	35
Secţiunea Centrală				
Rezerva Dobândei din 1874	20.892	10		
Dobândă la Efecte	116.072	94		
Rezerva Profitului din 1874	2.689	75		
Diferite venituri din tăbliţe, timbre şi alte	14.685	78	154.340	57
			3.946 786	68

333

Eşiri

Secţiunea Incendiului	Lei noi	B.	Lei noi	B.
Premii de reasigurări cedate altor Societăţi	272.004	84		
Storni (Netto)	17.898	55		
Daune cu speze de constatare, minus cele rebonificate de alte Societăţi	401.006	06		
Promisiuni plătite (Netto)	75.196	64		
Rezerva pentru Daune pendinte (Netto)	25.890	92		
Rezerva Premiilor pentru asigurări neespirate	348.226	20		
Rezerva Premiilor în Bonuri pentru anii următori	1.489.544	47	2.629.767	68
Secţiunea Grindinei				
Premii de reasigurări cedate altor Societăţi	99.220	09		
Storni (Netto)	14.184	47		
Daune cu speze de constatare, revalorificate de alte Societ.	442.739	72		
Promisiuni plătite (Netto)	38.283	18	594.427	46
Secţiunea Transportului				
Premii de reasigurări cedate altor Societăţi	72.089	61		
Storni (Netto)	24.307	15		
Daune cu speze de constatare, minus cele rebonificate de alte Societăţi	142,870	31		
Promisiuni plătite (Netto)	37.510	56		
Rezerva Premiilor asigurărilor neespirate	19.511			
Rezerva pentru Daune pendinte	32.964		329.252	63
Secţiunea Centrală				
Dobânda plătită pentru Acţiuni (8%)	98.606	40		
Dobândă nereclamată	1.393	60		
Amortizaţia spezelor de fondare	21.534	65		
Amortizaţia mobilierului	2.478	25		
Speze generale, precum: Salarii, Chirii Speze de călătorii, Imprimate şi altele	150.840	14		
Rezervă de dobândă pentru anul 1876	26.666	66	301.519	70
Soldu, ca Profit			91.819	21
			3.946.786	68
Din soldu de mai sus de Lei: 91.819 B. 21, se scade pentru acoperirea diferenţei asupra Cursului efectelor din 31 Decem. 1875			88.769	08
Rămâne ca Sold drept transferare pe anul 1876			3.050	13
			91.819	21

Examinate conform art. 21 din Statute şi constatate în regulă.
N. Mandrea, N. Xantho, Vasile Gudju

Şeful Comptabilităţii centrale:
M. Stynu-Popper

Bucuresti, 15 (27) Aprilie 1876

232

Bucureşti,] 17 Aprilie 1876

Proces-Verbal

Anul 1876 — Aprilie 17

Noi censori, aleşi de adunarea generală a acţionarilor Societăţii de asigurare « România » din 30 Martie (11 Aprilie) 1875 în conformitate cu art. 21 din Statutele Societăţii, am examinat comptul bilanţului şi comptul de profit şi pierdere, ce ne-a prezentat Domnul Director general al Societăţei în privinţa stării gestiunei şi operaţiilor zisei Societăţi în periodul de la 1 Ianuarie 1875 până la 31 Decembrie 1875.

Spre a verifica diferitele posturi cuprinse în compturile prezentate, am cercetat starea în care se află registrele de comptabilitate al Direcţiunei generale anume: cartea mare, prima notă şi jurnalul; am urmărit sumele indicate în aceste registre, resultând din diferite operaţii, în diferite registre accesorie, în corespondenţa, în diferitele acte justificative şi astfel am constatat că registrele sunt ţinute în regulă, că diferitele posturi coprinse în ele se justifică şi că este o conformitate perfectă între compturile prezentate şi între registre.

In deosebi, încât priveşte comptul de profit şi pierderi, am constatat că pe de o parte premiile de Incendiu au fost de 1.383.421 L. n. 2/100; Premiile din Grindină de 513.233 L. n. 27 b., premiile din transport de 375. 401 L. n. 14 b; că pe de altă parte s-au plătit drept despăgubirea daunelor cauzate din incendiu 401.006 L. n. 06 bani în care sumă sunt însă coprinse şi speze de constatare şi rezerva pe anul 1874, că în secţia pentru transport s-au plătit 72.089 Lei 61/100 premii de reasigurare, daune reale 128.165 Lei 87/100 şi 4.301 Lei 23/100 speze pentru constatarea daunelor, că în secţia grindinei s-au plătit l.n. 594.427 46/100, din care 99.220 Lei 9/100 pentru reasigurări, pentru storni 14.184 Lei 47 bani, 442.739 Lei 72/100 daune reale şi speze de constatare şi 38.283 Lei 18 bani proviziune. Este constatat că beneficiile din secţiile pentru incendiu şi pentru transport covârşesc pierderile ce au fost în secţia grindinei. De altminterea în cercetarea actelor, în privinţa daunelor cauzate ne-am convins că constatările s-au făcut cu scrupulozitate şi spre mulţumirea asiguraţilor, căci în foarte multe acte de constatarea daunelor am găsit acte de mulţumire publică.

In cât priveşte comptul bilanţului, am constatat că la 31 Decembrie 1875 au fost numerariu 137.769 Lei 56/100, că Societatea avea 1.512.303 Lei 77/100 în efecte şi anume în bonuri rurale, obligaţii domeniale, Credit fonciar rural, obligaţii municipale, priorităţi de ale Companiei căilor ferate române. Cifra de 1.512.303 Lei 77/100 indică valoarea ce aveau efectele la 31 Decembrie 1875, încât între preţul cumpărărei şi între cursul de la 31 Decembrie este în minus de 88.769 Lei 08/100. Indicarea efectelor după cursul lor de la 31 Decembrie iar nu după preţul lor de cumpărare, este în intima noastră convingere o dovadă, că mai presus de orice consideraţii s-au recunoscut regulele ce se observă pretu-

tindeni şi care trebue să se observe în formarea unui bilanţ. Nu mai puţin are Societatea în poliţe şi în ipotece sumele notate în bilanţ.

Cât priveşte diferitele rezerve înscrise în bilanţ, acestea se justifică prin o calculare minuţioasă coprinsă în diferite acte destinate pentru aceasta.

Aceste fiind rezultatul examinării noastre am încheeat acest proces verbal pe care-l l-am iscălit.

N. Mandrea, m/p, Vas. Gudju, m/p, M. N. Xantho m/p,

[*Telegraful*, Nr 1216, din 28 Aprilie 1876.]

233

Bucureşti, 18 Aprilie 1876

CONCESIUNEA CRAWLEY

Societatea Crawley şi comp. a terminat de a suptrata lucrările de construcţie pe de linia Ploeşti-Predeal.

Lucrările suptratate prin adjudecaţie ne pot da o idee destul de exactă despre costul total al întregei linii şi dacă este adevărat că guvernul ar fi adoptat ca lucrări de apărare a terasamentului drumului de fer, pereurile produse de dnii Crawley şi comp. şi că este în deajuns de a primi, după propunerea concesionarilor, poduri metalice stabilite pe pari de fier bătuţi în pământ, tocmai ca parii de lemn pentru podurile provizorii, evaluarea lucrărilor se poate vedea în tabloul de mai la vale:

Natura lucrărilor şi a furniturilor	Sumele plătite de guvernul român	Sumele plătite de Crawley şi comp. întreprinderilor	Diferenţa în avantajul concesionarilor	Observaţiuni
Studii, proecte personal	993.000	843.000	150.000	
Exproprieri	993.000	553.000	640.000	
Terasamente şi lucrări de apărare	10.993.000	4.200.000	6.723.000	
Lucrări de artă, tunele, etc. ..	8.275.000	4.050.000	4.225.000	
Şine, traverse, balast şi accesorie	4.300.000	3.400.000	900.000	In această sumă se cuprind şi căile de garaj.
Bastimentele de gară şi cantoane	3.315.000	1.686.000	1.629.000	Mobiliarul cuprins
Material fix, pasagii de nivel, clo ture, telegraf	1.655.000	550.000	1.105.000	
Material mişcător	2.695.000	2.529.000	167.000	
Total	33.150.000	17.611.000	15.539.000	

Aşa dar beneficiul curat al dlor Crawley şi comp. este de 15.539.000, adică aproape jumătate din sumă, reprezentând întreaga concesiune. Şi nu ni se poate obiecta că aceste cifre sunt ipotetice sau arbitrare luate de noi; ele sunt exacte,

adevărate, pozitive, căci ele sunt chiar cifrele cu care dnii concesionari au dat lucrările d-lor subt-întreprenori. Aşa dar, primul folos ce marii patrioţi din Camera chiemaţilor au adus ţărei, în călduroasa lor desbatere asupra concedării drumului de fier Ploeşti-Predeal, este 15.000.000 ce dau cu piciorul afară din ţară!

Mai mult, după modul de a efectua plăţile prevăzute de guvern în caetul de însărcinări şi acela impus de concesionari întreprenorilor lor, d-nii Crawley şi comp. n'au nici un avans de bani a face; ei lucrează numai cu banii statului; în alte cuvinte, oricine, fără a risca cea mai mică sumă, ar fi putut executa lucrările şi suma de 15.539.000 totuşi i-ar fi venit întreagă ca beneficiu.

Am crezut a face o lucrare interesantă pentru întregul public, aducându-i la cunoştinţă toate avantajiile ce dnii Crawley şi Comp. trag din facilităţile ce statul român le-a făcut pentru traseul, după care se execută linia şi care diferă cu totul de acel pe care au licitat şi pe care d. Rosetti l'a cântat cu atâta vervă în Cameră, cât şi din facilităţile ce guvenul le-a acordat pentru lucrările de apărare şi ce este dispus a le acorda pentru lucrările de artă şi mai cu seamă pentru podurile metalice.

Este evident, pentru orice om de artă că, dacă drumul de fier ar fi apărat serios în contra impetuozităţii râului Prahova, iar nu prin acele simulacre de apărări care sunt deja aprobate de d. inspector Allard şi pe care d-sa nu le-a putut vedea, sunt sigur decât în cărţile d-lui Figuier, dacă podurile s'ar executa în piatră, material ce nu lipseşte pe valea Prahovei, iar nu pe pari de fier, valoarea lucrărilor s'ar urca la 10.150.000 lei noi, adică la o sumă totală de 28.500.000 lei noi, de unde ar rezulta un beneficiu foarte rezonabil şi frumos de 4.650.000 cu care oricine s'ar mulţumi pentru o intrepriză unde nu este nici o soldă de riscat!

Astăzi ţara a făcut experienţa sa şi în materie de drumuri de fier ea s'a fript destul pentru a fi geloasă de interesele sale, cel puţin în executarea liniei de care ne ocupăm. Pentru ce dară statul ar plăti el 400.000 lei kilometru de drum de fier, când după socoteala concesionarilor, arătate în tabloul precedent, el nu costă decât 210.000? Se înţelege că am avut a ne rezerva dreptul de a cere lucrări solide şi serioase pentru apărarea în contra apelor şi lucrări de artă, în raport cu opoziţia excepţională a acelei linii.

Ne angajăm a arăta, în numărul următor, lucrările ce securitatea şi respectul intereselor ţărei noastre impun guvernului datoria de a cere dela concesionari. Vom arăta că nu este nevoe numai de pereuri uscate pentru a apăra terasamentele drumului de fier în contra apelor, dar că trebue ca aceste pereuri să fie aşezate pe un teren solid, care să nu permită infiltraţiunea apelor, ca aceste pereuri să nu fie uscate ci zidite şi că la spatele lor urmează a se executa o zidire de umplutură în piatră uscată care să oprească împingerea terasamentelor şi să apere drumul în caz de infiltraţie sub pereu.

Ceeace ne miră mai mult în aprobarea proectelor de apărare, propuse de dnii Crawley şi comp. este uşurinţa cu care s'a dat această aprobare şi dispreţul

ce ministerul pare a atribui lucrărilor de apărare ce el a executat în valea Prahovei pentru a apăra şoseaua Ploeşti-Predeal.

In privinţa lucrărilor de apărare a unui drum de fier executat în matca unui râu, avem o mulţime de documente, scrise de cei mai însemnaţi oameni de meserie, şi pe care nici un inginer nu poate să nu le cunoască; vom enumera mai cu seamă darea de seamă a lucrărilor drumului de fier Rodez-la Montauban, făcută de d. Kranz, şi darea de seamă a lucrării drumului de fier d'Arvant la Murat, făcută de d. Nordling.

Cea din urmă linie, mai cu seamă executată pe marginea Alagnonului, mic râu din Franţa având 8 miliametre de pantă pe metru curent, se puse în exploatare la 16 August 1866 şi la 24 Septembrie 1866 ea fu luată pe unele locuri totalmente de apă, şi nu fu reconstruită decât la 1 Ianuarie 1868.

Cât pentru podurile de pari de fier propuse de d. Crawley, acest sistem este aşa de puţin serios, încât în Franţa el n'a fost niciodată întrebuinţat chiar pe liniile de interes secundar. D-nii Crawley susţin acest sistem foarte puţin costisitor, este adevărat, dându-ne de exemplu linia ce d-lor au executat în Circasia. La acest argument este lesne de răspuns, căci ştim cu toţii că orice exemplu rău nu este bun de urmat şi în orice caz, dacă s'ar adopta aceste poduri puţin serioase şi puţin costisitoare, apoi este drept ca d. Allard să se gândească puţin şi la ţara noastră, care îl plăteşte şi să ceară a se scădea, în consecinţă preţul ce s'a acordat de kilometru d-lor concesionari.

Pentru a termina acest mic sumar ce am crezut a da mai înainte aci despre studiul ce ne propunem a face în chestiunea concesiunii Crawley, vom ruga pe d. Allard, directorul, să aibă în vedere că Statul român, când a acordat lei noi 33.150,000 pentru o lucrare care se poate executa şi cu 17.005.000, avea în vedere a se cere de la concesionari lucrări serioase şi durabile, pe care să nu fim nevoiţi a le executa a doua oară, când d-sa va fi întors în ţara sa şi când d-nii englezi, vor fi încasat deja cele 33 milioane lei. Rugăm dar pe acest mare inginer, ce nu am refuzat de a-l plăti cu 50.000 franci pe an şi altele, de a fi mai zelos de interesele noastre în aprobarea planurilor ce i se supun de către concesionari.

[*Românul* din 18 Aprilie 1876, p. 342, reprodus după *Alegătorul liber*]

234

18 Aprilie 1876

Extras

Procesul Verbal încheat în Adunarea Generală a Acţionar.

Preşedintele Consiliului de administraţiune, Prinţul Dim. Ghica, constatând prezenţa a 43 Acţionari reprezentând 516 voturi şi 10.337 Acţiuni, declară conform Art. 60 şi 65 a Statutelor, că Adunarea poate lua deciziuni valabile.

Anexă la doc. Nr. 228

DACIA

Societate generală de asigurare în Bucureşti

a patra Dare de seamă

Despre Operaţiunile Societăţii de la 1 Ianuariu până la ultima Decembre 1875

Adunarea Generală a Acţionarilor din 25/7 Aprilie 1876

Bucureşti, 25 Aprilie 1876

Comptul profitelor şi perderilor pro 1875

Venituri						
Secţiunile de asigurări elementare (Incendiu, grindină, şi transport).						
Pr. Reserva premiilor de incendiu din 1874	2.981.004	14				
se scade bonurile scăzute în 1875	730.553	11	2.250.451	03		
» Rezerva premiilor de transport din 1874			116.204	19		
» Rezerva de daune de incendiu, grindină şi transport din anul 1874						
» Premii directe şi indirecte realizate în decursul anului 1875	8.102.150	69	138.653	45		
se scade Storni şi Ristorni	518.298	41				
» Taxe încasate în decursul anului 1875	70.966	80	7.553.861	28		
se scade Storni	1.542	25	69.454	55	10.128.624	50
Secţiunea vieţei						
Pr. Rezerva premiilor pentru contra asigurări din 1874			76.461	83		
» Reserva speselor de administraţiune din 1874			28.642	53		
» Reserva daunelor din 1874			1.301	27		
» Interese la reservele de sus			8.408	35		
» Reportul depunerilor pentru asociaţiuni din anul 1874	110.950	—				
» Depuneri pentru asociaţiuni în anul curent	316.743	05	427.693	05		
» Premii pentru contra-asigurări şi rente realizate în anul curent			361.432	43		
» Taxe de administraţie la asigurările de supra-vieţuire reciprocă			114.551	95		
» Taxe de poliţe			23.147	20		
» Anticipaţiuni scăzute			6.859	37		
» Premii de asigurări pentru caz de moarte realizate în anul curent			21.420	15		
» Interese la aceleaşi			856	94	1.070.774	94

Eşiri						
Secţiunile de asigurări elementare (Incendiu, grindină şi transport).						
Pr. Premii pentru reasigurări de incendiu, grindină şi transport	1.019.504	01				
Se scade Storni şi Ristorni	57.768	05	961.735	96		
» Daune de incendiu, grindină şi transport după scăderea părţilor privitoare pe reasiguratori			3.709.983	52		
» Spese de constatare			105.089	87		
» Provisiuni şi alte spese de acuisiţiune după deducerea rebonificărilor din partea reasigurătorilor			1.113.174	29		
» Reserve pentru asigurări neplătite şi pentru acelea pentru anii următori ..			3.501.582	92		
» Reserve pentru daune pendinte după deducerea părţilor privitoare pe reasigurători			184.665	88	9.576.231	44
Secţiunea vieţei						
Pr. Depunerile asociaţiei transmise la fondul separat			427.693	05		
» Reserve de premii pentru contra-asigurări şi pentru asigurări de rente..			361.927	35		
» Reserve pentru spese de administraţiune			28.507	02		
» Daune din contra-asigurări plătite în anul curent			21.372	98		
» Reserve de daune			315	90		
» Provisiuni de achisiţiune plătite din decursul anului curent			91.359	32		
» Provisiuni pentru încasări plătite în decursul anului curent................			11.072	33		
» Reserva de premii de asigurări pentru caz de moarte			10.383	74		
» Reserva de premii pentru mortalitate mai mică			4.350	44		
» Onorare plătite medicilor pentru asigurare pe caz de moarte şi spese			2.633	30		
» Provisiuni la asigurarea pe caz de moarte			2.568	24		
» 5% din profitul asigurărilor pe caz de moarte rezervat spre a se împărţi între asiguraţi			1.170	62	963.354	49
Generale						
Pr. amortisment din spesele de fondaţiune	47.967	64				
» Amortisment de mobilar	4.017	29				
» Interese la capitalul acţiunilor	140.000	—				

Generale						
Pr. Profit reportat din anul trecut			2.623	39		
» Interese şi venit din case			234.605	82		
» Profit la tăbliţe de case şi prelevări pentru timbru			10.308	62	247.609	83
					11.447.000	27
			L.n.		11.447.000	27

Bucureşti în 31 Decembrie, 1875 — 30 Aprilie, 1876. — Comptabilitatea centrală: statute, bilanţul de faţă l-am aflat în deplină regulă si în consonanţă cu registrele

După citirea Raportului Consiliului de Administraţiune asupra gestiunei anului 1875, şi a Raportului Censorilor, Adunarea generală votează în unanimitate următoarele deciziuni:

1) Raportul Consiliului şi a Directorului general se aprobă.

2) Bilanţul pe 1873 se aprobă.

3) După propunerea Consiliului, art. 10 existând al Statutelor se modifică şi se notează cum urmează:

« Titlurile definitive vor avea un talon (Matcă) cu 45 cupoane cu numere de ordine ».

4) Se admite reactivitarea a 194 Acţiuni aflate în întârziere cu vărsământul al 2-lea.

5) Se alege în unanimitate censori actuali Dlor N. Mandrea, N. Gudju şi N. Xantho şi pe anul 1876, esprimându-li-se mulţumiri pentru scrupuloasa îndeplinire a însărcinărei Dlor.

6) După propunerea unui Acţionar, Adunarea generală, în unanimitate, adresează mulţumiri Consiliului şi Direcţiunei generale pentru înţeleapta gestiune a afacerilor.

[*Telegraful*, Nr. 1216 din 28 Aprilie 1876.]

Generale *(urmare)*						
Pierderi la cursul efectelor și alte diferențe de curs ....41.315.70 Se scade profite 3.903.10	38.223	60				
Pr. Interese bonificate fondului de asociațiuni	13.516	05				
» Apuntamente și renumerațiuni	194.550	67				
» Spese de călătorie	15.784	65				
Chirii pentru biurourile centrale	15.088	12				
» Spese de poște	13.963	40				
» Provisiuni de bancă, contribuțiuni și alte spese ale agințiilor generale, principale și speciale din țară	52.018	65				
» Spesele representanților generali din Viena, Paris, Berlin și St. Petersburg pentru chirii, personal, poștă, călătorii, contribuțiuni etc....................	103.034	91				
» Imprimate, hârtie, registre și inserate pentru afacerile din țară și străinătate						
» Jetoane de prezență	56.612	15				
» Salde drept profit	1.360	—	796.151	13	796.151	13
					111.272	21
			Lei noui		11.447.009	27

G. I. Teciu. — Direcțiunea: A. Vorell. — Subscrișii, esaminând, conform art. 32 din societății. — Revizorii: G. M. Tătărescu m.p., N. Nicolescu m.p. I. N. Alesandrescu m.p.

[*Românul* din 30 Aprilie 1876, p. 4.]

229

București, 26 Aprilie 1876

ADUNAREA DEPUTAȚILOR

D. D. Cornea, ministrul afacerilor străine, dă cetire următoarei expuneri de motive asupra proiectului de lege pentru aprobarea convențiunii de comerț și navigațiune între România și Rusia.

Expunere de Motive

Prin convențiunea de comerț și navigațiune ce guvernul Măriei Sale Domnului, Augustul nostru Suveran, are onoare a prezinta astăzi Corpurilor Legiuitoare, încă una din Puterile garante ale imunităților României rezultând din propriile noastre tratate încheiate cu Turcia în anii 1391, 1460, 1518 și 1529, confirmă din nou și într'un solemn dreptul țării de a trata direct și pe un picior de cea mai perfectă egalitate cu puterile străine. (Aplauze).

Și erà natural ca Rusia, care însă dela anul 1829 a recunoscut prin art. V al tratatului din Adrianopole, că posedăm o întreagă libertate de comerț, să fie una din cele dintâi puteri pentru a înlesni exercițiul unui drept străbun la care niciodată nu am renunțat.

Intr'adevăr, dacă nu am încheiat tratate de comerț încă din sec. al XVI, am negociat și semnat însă acte de ordine politică, precum tratate de supre-

mație, de alianță, de pace, de rezbel, de jurisdicțiune, și în timpii mai moderni, convențiuni de extradițiune, de navigațiune, poștale și altele.

Cu toate acestea, România, bazată pe dreptul său de mai multe ori secular și comptând pe sprijinul puterilor garante, a putut și poate fixa, după voința sa, și conform intereselor sale, raporturi de comerț cu Staturile străine, ca o țară pe deplin autonomă și din punct de vedere vamal neavând a se preocupa de *acta inter alias*.

Capacitatea României de a încheia direct și tratate de comerț fiind bine stabilită, instrumentul probând acordul intervenit între România și Rusia a primit forma uzitată și consacrată de regulile dreptului internațional pentru actele de această natură.

Astfel convențiunea ce vă prezintăm este negoțiată și încheiată în numele Maiestății Sale Impăratul tuturor Rușilor de plenipotențiarul Său, numit pentru acest sfârșit prin patentă imperială semnată de Maiestatea Sa, și contra-semnată de Alteța sa Prințul Gorceacov, cancelarul Imperial, ministru al afacerilor streine.

Această patentă este depusă în arhiva ministerului nostru în schimbul patentei domnești, prin care Suveranul nostru a numit plenipotențiarul său tot pentru încheierea zisului tratat, pe D. Ioan Bălăceanu, fost ministru al afacerilor străine.

Inainte de a examina împreună cu Dv. dispozițiunile coprinse în această convențiune, guvernul Măriei Sale Domnului îndeplinește o datorie de conștiință și de onoare exprimând aci, în sânul reprezentațiunii naționale, guvernului Maiestății Sale Imperatului tuturor Rușilor, gratitudinea și recunoștința noastră pentru spiritul de echitate și de imparțialitate ce a prezidat în negoțiările urmate pentru încheierea convențiunii de comerț și navigațiune. (Aplauze).

Această datorie împlinită voi afirma mai întâi că această convențiune conține principiele generale admise de toate națiunile și că cea mai perfectă egalitate este admisă pentru ambele înalte părți contractante. (Aplauze).

Necesitatea și utilitatea unor tratate de comerț sunt în genere recunoscute. Toate națiunile sunt legate astăzi între dânsele prin convențiuni de comerț. România singură se află izolată de celelalte țări, în lipsa de angajamente contractate spontaneu, și astfel comerțul și industria noastră sunt supuse la incertitudini care-i sunt foarte vătămătoare.

Ceea ce importă, înainte de toate comerțului, este fixitatea regimului economic. Când o țară este legată prin tratate de comerț, relațiunile de schimb și previziunile comerciale nu pot fi deranjate.

Astfel vedem că în Francia ale căreea tratate de comerț sunt unele în ajun de a expira, iar altele denunțate, guvernul cerând avizul camerilor de comerț și camerilor consultative de agricultură, de artă și manufactură, dacă tarifele urmează a fi stabilite în viitor prin legi simple interioare, sau prin tratate internaționale, aceste corpuri deliberante au cerut reînoirea tratatelor de comerț și menținerea tarifelor convenționale, observând că «tratatele sunt pentru

industrie, atât în interior cât şi în afară, o garanţie de stabilitate, şi stabilitatea este o condiţiune necesară desvoltării şi progresului ».

Fixitatea regimului economic fiind odată asigurată şi la noi, vom vedea creându-se şi desvoltându-se diferite interese, trebuinţe şi resurse care se anunţă deja, în urma închiării convenţiunii noastre cu Austro-Ungaria, industria zaharului care comptează până astăzi două fabrici, ce în curând vor începe a funcţiona.

Convenţia de Comerţ încheiată între România şi Rusia conţine principiile generale admise de diferite naţiuni în ceea ce priveşte securitatea şi facilitarea tranzacţiunilor comerciale, şederea bastimentelor în porturile ţărilor respective, situaţiunea ce se face supuşilor părţilor contractante şi transmisiunea bunurilor mobile, plata sau apărarea de impozite, de contribuţiuni extraordinare, serviciul în armată sau miliţii, dreptul de a se servi în unele cazuri de agenţi consulari respectivi, transbordarea şi intrepozitul mărfurilor, drepturile de navigaţiune, carantine, cabotagiul şi altele.

Bazele admise sunt: pentru stabilirea, asimilarea cu naţionalii şi supunerea la legile ţării relative la străini; pentru comerţ, tratamentul naţiunii celei mai favorizate fără restricţiuni; pentru navigaţiune; tratamentul naţional.

In privinţa stabilirii şi navigaţiunii există o egalitate completă şi o întreagă şi deplină reciprocitate, care ne dă un echilibru exact. Reciprocitatea absolută însă, în ceea ce priveşte comerţul, sau mai bine drepturile vamale, nu se acordă de Rusia precum şi de nici un alt Stat pentru că este imposibil a se obţine această reciprocitate prin tarifele convenţionale, din cauza diferenţei ce există forţamente între un Stat şi altul asupra forţei productive, bogăţiei agricole, comerciale sau industriale, moravurilor şi spiritului legislaţiunii economice.

Astfel fiind, drepturile de importaţiune nu pot fi uniforme, şi tratatele de comerţ conţin de ordinar o clauză prin care părţile contractante îşi conferă mutual regimul naţiunii cele mai favorizate, adică participarea la avantajele cele mai considerabile ce au acordat sau vor acorda unei a treia puteri.

Această clauză este reprodusă în convenţiunea noastră cu Rusia. Prin urmare noi acordăm Rusiei, ca ţară limitrofă, tratamentul dat deja Austro-Ungariei prin convenţiunea încheiată la 22 Iunie 1875, şi Rusia ne acordă tratamentul naţiunii cele mai favorizate, adică acel dat Franţei prin tratatul de comerţ, încheiat cu această din urmă putere la 20 Martie 1874.

Convenţiunea de comerţ şi navigaţiune, încheiată între România şi Rusia pe piciorul de cea mai perfectă egalitate, va avea de efect, pe lângă importanţa sa politică, desvoltarea şi consolidarea relaţiunilor ce există între ambele ţări.

Guvernul Măriei Sale Domnului are încrederea că veţi binevoi a o aproba.

Ministru afacerilor străine,
D. Cornea

[*Monitorul Oficial*, Nr 96 din 1/13 Mai 1876, pp. 2425—2426]

236

[Bucureşti,] 22 Mai 1876

DESPRE SOCIETATEA «UNIREA LUCRĂTORILOR CONSTRUCTORI ROMÂNI»[1]

[I]

Societatea noastră a intrat în al patrulea an de viaţă; a treia aniversare a fondării sale o sărbătorim astăzi.

In această zi sântă lucrătorii constructori avură pentru prima oară ocaziunea de a se îmbrăţişa unul cu altul, cunoscându-se între dânşii, în urma marii lupte întreprinsă de unii din confraţii noştri pentru constituirea acestei societăţi, folositoare nouă din multe puncte de vedere.

Cu reeşirea propagării principiilor ce are în fond societatea, în cercul confraţilor noştri, lucrătorul constructor angajat în această acţiune, lua asupră-şi o obligaţiune morală: aceea de a înţelege şi practica spiritul de asociaţiune, menit de a forma din o clasă de lucrători o singură familie.

In acest sens, întruniţi mai mulţi, legiferă printr'un Statut punctele privitoare la starea lucrătorilor şi câteva asupra unor ramure industriale de domeniul constructiv, care cer o mai întinsă desvoltare.

La început societatea avea un foarte restrâns număr de adepţi, dară fiecare dintr'înşii erau ţinuţi a vorbi în sensul spiritului de asociaţiune, către colegii lor, convingându-i pe cât era posibil de binefacerile ce ea garantează membrului asociat.

Lucrătorii cunoscând în această societate un adăpost al nevoilor sale, în cazuri extreme cunoscute de dânşii se grăbi a mări cadrul ei.

Acţiunea dară era începută.

II

Pentru a putea străbate vastul câmp al acestei încercări care pentru noi, lucrătorii constructori erau o nouă întreprindere; pentru a atinge mai bine scopul propus aveam nevoie de concursul altor idei mai luminate, aşa că speranţele unei propăşiri ni se părea a fi şi în concursul moral al acelor ce conduceau atunci destinele ţării, căci ni se spunea — şi astfel am crezut şi noi că în toate ţările unde s'au format societăţi de asemenea natură guvernele nu au lipsit a le susţine pe orice cale şi cum a putut.

Dispensaţi de aceasta, adică de a fi cel puţin moraliceşte încurajaţi şi mai ales în o asemenea întreprindere introdusă nu de mult în ţara noastră, noi lucrătorii constructori, furăm compensaţi cu diferite numiri: de revoluţionari etc...din care unele erau atât de radicale încât nu le-am putut înţelege şi nici voim a le înţelege vreodată.

---

[1]) Discurs ţinut cu ocaziunea întrunirei de vară pentru a treia aniversare a fondaţiunei societăţii «Unirea lucrătorilor constructori români» din Revista Ştiinţifică, 1876, 1 Iunie.

Astfel dară neţinând cont dè cele ce ni se atribuiau, ne-am urmat calea cu perseverenţă şi iată-ne ajunşi într'o stare prosperă.

Cine nu poate să-şi imagineze că începutul acţiunii noastre constitue o revoluţiune?

In adevăr era o revoluţiune, dar acea revoluţiune avea caracterul unirei lucrătorilor din ramura construcţiunei în faţa nevoilor simţite de ei, în faţa legilor care-i absorbeau produsul său şi mai ales în prevederea unei legi draconice menită a omorî munca lucrătorilor români.

Nici un mijloc mai facil nu ne rămânea decât, prin asociaţiune, a ne ajuta unul pre altul.

Sub impresiunea naturală că lucrarea începută va contribui mult la starea noastră socială, şi cu toate invectivele ce ni se adresau, edificiul Societăţii Lucrătorilor constructori se ridică.

III

Intraţi în acest exerciţiu, începurăm a simţi mai mult, a cunoaşte mai bine importanţa spiritului de asociaţiune şi cât de puternic este în orice întreprinderi, de orice natură ar fi ele.

Constatarăm trecutul şi prin foile rămase scrise, găsirăm că în vremile trecute Românii se asociau pentru orice afacere: patriotismul sta în caracterul său.

Domnirea despotică a fanarioţilor ne lasă triste urme: desbină pe Români prin intrigile lor. Fii acei epoce aveau misiunea de a urma tradiţiunile lor, aşa că în epoca noastră întâlnim pe unii dintr'înşii având principiul distrugerii intereselor naţionale, servind, de preferinţă, conform caracterului lăsat de străbunii lor, interesele străine.

Era remediu de a scăpa de dânşii. Naţiunea acum ca şi atunci, cunoscându-şi interesele sale, s'a pus în luptă alungând cu indignare dela afacerile Statului pe acei vitregi susţinători ai drepturilor şi intereselor române, i-au alungat, căci servind pe străini şi văzând că naţiunea se opunea acţiunii lor erau gata să o sugrume spre a-şi împlini scopurile.

Ne-am oprit la aceste cugetări şi am zis:

Dumnezeu va voi poate să trimeată în sânul acestui popor oameni care să o servească întru toate, în vederea dorinţelor sale, să îndemne pe tot Românul a se asocia la tot ce aparţine intereselor ţării.

IV

Sunt trei ani dela constituirea noastră în asociaţiune şi de binefacerile ei ne-am putut convinge.

Progresul făcut de Societatea noastră este, pentru noi, într'un grad foarte simţitor.

Lucrătorii asociaţi nu au lipsit a-şi da fiecare silinţele spre realizarea unora din principiile conţinute în statutele Societăţii.

Acţiunea la care ne-am mărginit a stat în câteva puncte:

1. Am uşurat, pe cât a fost posibil, greutăţile în caz de nenorocire a unora din familiile confraţilor noştri.

2. Am asociat femeile, surorile şi copiii noştri, ca pnnct de plecare în contra viţiului.

3. Am contribuit, pe cât mijloacele ne-au permis, la desvoltarea intelectuală şi profesională a elevilor ce compun şcoala Societăţii.

Intru cât priveşte şcoala ne putem felicita că ea merge conform dorinţelor noastre. Copiii şi elevii noştri ce urmează la această şcoală, într'un număr foarte restrâns de lecţiuni au devenit în stare a cunoaşte toate figurile geometrice, a ceti, a scri, şi a executa destul de corect, orice plan de construcţie relativ la desenul liniar.

Elevii care an urmat regulat cursul şi şi-au dat mai multă silinţă la învăţătură vor primi cu ocaziunea aceasta modeste premiuri, ce Societatea şi le-a procurat din micile ei fonduri.

Suntem mulţumiţi şi de atât; suntem mulţumiţi cu atât mai mult că prin această Societate s'a deschis o cale de desvoltare fiilor noştri, atât în materie profesională cât şi intelectuală, fără care corpul e mort.

In viitor, când fondurile Societăţii vor fi suficiente, sperăm a da satisfacere unor puncte conţinute în Statute privitoare la desvoltarea nnor ramure de industrie, ce din nenorocire Românii nu le-au exercitat.

Nu ne impunem fapte de care nu suntem capabili a le face, ci numai în ceeace priveşte meseria de lucrători şi nici nu avem pretcnţiuni absurde ci pretenţiuni cari să aducă ţării o sorgintă de avuţie: Industria.

Să ni se dea nouă lucrătorilor constructori, partea de concurs ce ni se cuvine, să se dea celorlalţi confraţi ai noştri atelierele şi materialul necesar, să se dea avânt mnncii, iacă pretenţiunile noastre şi credem că sunt legitime. Având toate acestea puse în stare perfectă sau cel puţin pe cale de progres spre a putea concura cu vecinii noştri atunci putem încheia cu cea mai mare facilitate convenţiuni cu dânşii, asigurându-i că nu ne vom opune nici de cum; până atunci însă vom fi prada mizeriei ce, pe zi ce merge, ia proporţiuni însemnate.

Fraţi lucrători,

In faţa a câtorva din cetăţenii cei mai luminaţi ai ţării, a căror prezenţă la sărbătoarea noastră este o dovadă de consideraţia ce are către lucrători; în faţa unui atât de numeros public, Comitetul avu sarcina de a arăta scopul ce urmăreşte Societatea lucrătorilor Constructori, tendinţele şi aspiraţiunile sale.

Dea Dumnezeu ca ele să ajungă la auzul tuturor Românilor şi din idei ce sunt să se traducă în fapte.

Implinindu-şi misiunea cu care fu însărcinat, Comitetul, în numele Societăţii, mulţumeşte Dlui Profesor Pompilian pentru ostenelile depuse cu educaţi-

unea elevilor şcoalei, d-lor membri fondatori care au sporit, prin bunăvoinţa d-lor fondurile Societăţii, mulţumeşte deasemeni tuturor persoanelor ce au binevoit a onora această serbare.

1876, Mai 22 *Comitetul*

[*Revista Ştiinţifică*. 1876, p 123,]

237

[Viena, 24 Mai 1876]

Stăruinţele României de a-şi creia o industrie naţională

In Cartea brună, supusă la 24 Mai a.c. de către Comitele Andrassy delegaţiunilor austro-maghiare, se găseşte între altele şi un raport al consulatului austriac din Bucureşti relativ la situaţiunea economică a României.

Reproducând acest raport, amintim că autorul lui e d. vice consul, Cavaler Bosicio, care iacă cum se exprimă:

« In România s'a observat de mai mulţi ani tendinţa de a poseda un tărâm economic independent. Această tendinţă se manifestă prin stăruinţele de a crea o industrie naţională. In adevăr, nu este mic numărul acestora care ar voi cu orice preţ, fiecare chiar şi cu sacrificarea producţiunii agricole, să înfiinţeze o mare industrie naţională, crezând că cu modul acesta vor isbuti a pune stavilă neajunsurilor ce ar bântui bună starea naţională. Dară mai lămurit se explică această nouă atitudine prin însăşi starea actuală a agriculturii, care singură ar trebui să serve de bază luptătorilor, iară nu motivele politice ce s'au deprins a invoca numai pentru ca să dea un mai mare avânt stăruinţelor lor. Prin urmare motorul principal ce a dat naştere acestei impulsiuni este decăderea comerţului cu cereale. Comerţul cerealelor române suferă o mare concurenţă pe pieţele europene şi mai cu seamă pe importanta piaţă a Angliei. România formează pentru Europa o magazie naturală de bucate, deoarece dispune de un pământ foarte fructifer şi de o poporaţiune eminamente agricolă. Bunăstarea naţională constă mai ales într'o organizaţiune economică raţională, iară înavuţirea ei depinde dela un avantagios comerţ cu cereale. Exportul cerealelor române aducea, până acum câţiva ani, mari foloase şi promitea prea frumoase prospecte pentru ţară căci pe de-o parte ele se produceau cu puţină muncă şi mici cheltueli iară pe de alta erau foarte căutate pe acele pieţe pe care încă nu se ivise o concurenţă străină. In faţa acestor favorabile împrejurări, a lipsit numai impulsul muncii împreună cu capitalele reclamate de o agricultură raţională căci nimeni nu se gândea la viitor, ci fiecare se mulţumea numai spre a-şi stoarce pământul pentru câştiguri momentane. Şi dacă din partea unora începuse din când în când a se manifesta, cu drept cuvânt, temeri despre posibilitatea decăderii comerţului cu cereale, aceste însă au rămas fără efect, neluându-se nici un fel de măsuri corespunzătoare pentru îmbunătăţirea şi evaluarea productelor, ca

astfel să poată înfrunta concurenţa ce li s'ar face de către străini. Dela anul 1870 încoace, România a avut trei recolte slabe din cauza secetei care provine din necontenita devastare a pădurilor; prin urmare, ţării i s'au răpit multe capitale, care dacă ar fi rămas în ţară, poate s'ar fi întrebuinţat pentru ridicarea agriculturii, prin îmbunătăţirea productelor şi promovarea comerţului cu dânsele. Astfel din cauza slabelor secerişe agricultorii ţineau la preţuri mari şi în timpul când România s'a bucurat de-o bună recoltă, fără însă ca calitatea productelor să fie mai perfecţionată şi din contra se constată că cerealele române au pierdut mult chiar şi din calitatea lor de mai înainte şi prin urmare din aptitudinea de a face concurenţă ţărilor străine. Astfel disproporţiunea între preţ şi calitate, cum şi noua concurenţă, împiedică mult esportul cerealelor române. Comerţul cerealelor române numai cu mari anevoinţi se va mai putea susţine pe pieţile Occidentului, deoarece pe de-o parte din clădirea drumurilor de fer sudice ruseşti a început un viu şi mare export de cereale din Odesa şi Archanghel, care umple toate pieţile Franţei şi Engliterei, principalii consumatori ai productelor române; iară de pe altă parte exportul productelor americane luând tot mai mari dimensiuni pe pieţile Angliei, astfel preţul cerealelor a început a scădea prea mult pe toate pieţile europene. Dară pericolul ce ameninţă cerealele române şi ruseşti poate să devină şi mai mare dacă America va isbuti a-şi reduce cheltuelile sale de export. — Cele mai multe cereale americane se exportă din Chicago şi cheltuelile de transport ale unui hectolitru adus la Londra sau la Liverpool egalează aci cu preţul a trei hectolitri din Chicago. Se speră că în curând vor urma în această privinţă mari înlesniri, deoarece s'au găsit mijloace eficace pentru transportarea cerealelor pe râul Mississipi către New-Orleans şi d'aici încărcându-le pe corăbii le va îndrepta spre Europa. Cu modul acesta cheltuelile micşorându-se foarte mult, tot pe această cale se vor transporta apoi cereale din văile Mississipi şi Missuri şi astfel preţul lor va trebui să scază mult pe pieţile Engliterei. Mai mult însă, chiar îndepărtata Californie este deja în stare a trimite în Englitera o mulţime de cereale şi încă de o calitate excelentă. Sunt prospecte ca această cantitate să se mărească cu atât mai mult cu cât vor înainta mai tare lucrările căilor de comunicaţiune pentru a pune în legătură cu marea fertilele regiuni ale Americii apusene. Tot asemenea a început în timpul din urmă a se esporta cereale la Londra din Chili; America şi India estică. Prin urmare reuşind acestea a-şi înlesni exportul atunci concurenţa Americii de nord, constatându-se avantajele ce ar avea Englitera prin importarea cerealelor americane şi indiene, tot asemenea s'ar sili şi Germania împreună cu Francia pentru a şi le procura. Aceste consideraţiuni insuflă mari temeri cercurilor d'aici pentrucă consecinţa lor nu poate fi câtuşi de puţin în favoarea României. Până acum *lumea de aici* era deprinsă a crede că starea materială a României atârnă mai cu seamă numai dela evenimentele naturii, presupunând că un seceriş bogat iarăşi poate readuce binele din timpurile trecute. Ei bine, dară în faţa puternicei concurenţe ce s'a ridicat pe judeţele străine, această

presupunere nu mai are nici un temei, cu atât mai vârtos că vânzarea semințelor române deja pare a fi problematică.

Importanța pentru România a piețelor engleze și franceze se constată în mod elocinte din următoarele date statistice. Exportul total al României s'a urcat între anii 1865 până la 1872 cam la 150 milioane franci. Exportul cerealelor (cam 110 milioane de franci) a fost de 73% procente din care 31, 9% sau 35 milioane franci cad pe Turcia, 27,2 sau 30 milioane franci pe Anglia, 22,8 sau 25 milioane franci pe Franța, 7,2 sau 8 milioane franci pe Austro-Ungaria și în fine, 10,9 sau 12 milioane franci se împarte în diverse staturi. Astfel exportul se urcă la 50% sau la jumătate din totalul export al cerealelor române, reprezentând o valoare în sumă de 55 milioane franci. Această sumă are o importanță cu atât mai mare cu cât dacă România ar fi concurat pe piețile acestor două staturi, atunci ea numai cu anevoie s'ar mai putea compensa prin alte debușeuri. Unde ar găsi astfel de debușeuri?

Trebuințele Turciei sunt pe deplin acoperite prin cantitatea specificată în suma de 35 milioane, deoarece în dânsa se mai importă multe cereale din Rusia, care sunt și mai bune și mai prețioase. Prusia de Nord, provinciile Ronului, Belgia, Elveția și Italia sunt debușeurile naturale ale Ungariei, de unde se aprovizionează mai cu multă înlesnire; astfel România cu atât mai puțin își poate procura în Ungaria sau Austria un debușeu care s'o compenseze pentru piețile engleze și franceze depe care va fi exclusă. Mai mult încă: România chiar nici prin desființarea taxelor vamale asupra cerealelor sale totuși nu va putea concura productele agricole ale Austro-Ungariei, căci fiind calitatea productelor ungare superioară celor române, astfel diferența între prețuri n'are să fie de oarecare însemnătate. Deși datele statistice ne arată că România la anul 1872 a exportat în Austro-Ungaria cereale în valoare de 45,724,815 franci totuși această sumă nu poate servi de normă la calcularea unui debușeu al cerealelor române în Austro-Ungaria din motiv că cantitatea importată a provenit din cauza slabului seceriș de'atunci și numai pe jumătate s'a consumat acolo căci cealaltă jumătate a fost numai un tranzit pentru alte țări. Această afirmațiune se dovedește prin următoarele date statistice:

La 1867 România a exportat în Austro-Ungaria cereale în preț de 4,070,444 și la 1868 în preț de 3,685,515 milioane franci, pe câtă vreme în cei din urmă 8 ani totalul export al cerealelor române în Austro-Ungaria abia se urcă la suma de 8 milioane franci sau 7,2 procente.

In fața acestei împrejurări, dacă cerealele române în calitatea și prețul lor de astăzi nu vor putea înfrunta concurența ce li se face pe piețele engleze și franceze și nu vor fi în stare să-și câștige noui debușeuri, atunci această perdere devine cu atât mai simțitoare pentru România cu cât ea e aplicată numai la producțiunea agricolă pentru acoperirea tuturor necesităților sale, procurându-și mai toți articolii industriali din țările străine.

Din datele statistice ale Angliei se constată că cerealele române nu se mai bucură pe pieţile engleze de trecerea care au avut-o până acum, căci exportul României de grâu, porumb şi orz în Anglia era la anul 1860 de 16 procente şi la 1861 de 5,2 procente iar la anii 1863, 1868 şi 1870 fusese de 4 procente, la 1871 de 3 procente, la 1872 şi 1873 de 2,5 procente, pe când la 1874 ajunsese a fi numai de 1,4 procente. Astfel exportul român de grâu, porumb şi orz scăzut la 1874 dela cifra de 5 milioane numai la un milion centenar englez, pe când importul total al Angliei de grâu, porumb şi orz s'a urcat în acest an dela 30 la 70 milioane. Cu împuţinarea importului cerealelor române în Anglia s'a împuţinat de-o potrivă totalul de cereale al României căci la 1875 valoarea cerealelor române rămase nevândute s'a constatat că reprezintă suma de 80 milioane franci. O tristă constatare:

Din cele ce am zis până aci se constată că silinţele României privitoare la crearea unei industrii naţionale pentru a-şi procura noui resurse materiale sunt pe deplin justificate. Intrebarea numai dacă aceste silinţe vor avea ori nu rezultatul dorit?

România deşi are bogate comori naturale şi deşi dispune în abundenţă de materii brute, cu toate acestea îi lipsesc condiţiunile indispensabile pentru întemeierea industriei naţionale. Apele care şerpuesc peste toată ţara, având caracterul râurilor de munte nu sunt proprii pentru fabrici căci primăvara şi toamna inundează iar iarna nu se pot folosi deloc. Lipsind materialul pentru foc, maşinile de abur nu se pot întrebuinţa. Pădurile se devastează necontenit şi cu toate acestea lipsa şi scumpetea lemnelor pentru foc apasă mult asupra sărăcimii. Cărbunii de piatră sunt şi mai scumpi şi mai anevoe de procurat. Din acest temei maşinile drumurilor de fer întrebuinţează mai cu seamă lemne.

Intr'o ţară ca aceasta, *unde clasa mai avută ştie numai să consume* [1]), lipsindu-i cu desăvârşire spiritul de economii, nici vorbă nu poate fi despre acumularea capitalelor indispensabile pentru desvoltarea unei industrii naţionale. Din această cauză binecuvântată cifrele bugetului s'au înmulţit şi urcat astfel încât poporaţiunea nu-şi mai poate plăti contribuţiunile, ceeace se constată din însuşi raportul ministrului financelor supus Camerei, arătând că suma rămăşiţelor trece peste zece milioane franci. Din pricina micşorării exportului şi a slabelor recolte din anii trecuţi, mizeria a început a se ivi mai pretutindeni.

Considerând apoi dobânzile cele mari care se plătesc aici chiar şi după capitalele asigurate prin ipoteci, cum sunt bonurile domeniale şi rurale care aduc câte 8 şi 10 procente, astfel industriaşii mari numai cu mari camete vor putea să atragă puţinele capitale ce se găsesc în ţară, prin urmare vor fi nevoiţi a lucra cu capitale foarte scumpe.

O chestiune însă şi mai dificil de rezolvat este lipsa muncitorilor.

---

[1]) **Sublinierea este a autorului.**

România pe o întindere de chilometri pătraţi 120,973 are o poporaţiune numai de 5 milioane. Această poporaţiune nu e deajuns nici chiar pentru munca agricolă. Astfel din lipsă de braţe se explică pentru ce nu progresează agricultura. Atât proprietarii mari cât şi arendaşii sunt nevoiţi a lucra cu muncitorii străini. Ţăranul român ţinându-se morţiş de vatra sa, el nu se va devota industriei nici chiar atunci când ar vedea într'însa un câştig cu mult mai mare. Ţăranul român e inteligent şi accesibil, însă cu toate acestea nu e apt pentru industrii deoarece îi lipseşte perseverenţa, iubirea de muncă, spiritul de întreprinderi şi însfârşit, din cauza climei are o constituţie debilă.

Românul n'are plăcere şi atragere pentru alte industrii decât numai pentru agricultură. D'aici provine că toate meseriile şi toate industriile în oraşe se găsesc în mâinile străinilor. Servitorii chiar sunt mai toţi străini. Aceşti străini sunt veniţi din ţările învecinate, mai cu seamă din Ungaria şi osebit din Transilvania. Pentru constatarea acestei afirmaţiuni ajunge a spune că în România sunt peste 40.000 supuşi unguri, care se ocupă cu deosebite lucruri. Cât va fi de mare numărul emigranţilor din celelalte ţinuturi ale monarhiei austro-maghiare e anevoie a-l preciza.

In România lipsesc cu desăvârşire şcoale speciale. Românul n'are nici cea mai mică ocaziune d'aşi câştiga cunoştinţe tehnice şi astfel înfiinţându-se nescari industrii, România e nevoită a-şi aduce din străinătate ingineri, maşinişti şi tot felul de meşteri. Din aceasta se vede că înfiinţarea fabricilor aici e prea problematică, cu atât mai vârtos că o industrie românească ar avea să întâmpine mari greutăţi în privinţa motorilor mecanici, capitalelor şi simbrielor pentru muncă, deoarece chiar lucrătorii încă ar trebui aduşi din străinătate. Dovadă că mai toate fabricile înfiinţate în România au căzut. Din acest temei se presupune c'aici numai acele ramuri industriale vor avea viitor care vor sta în mai d'aproape legătură cu agricultura. Această părere domneşte în mai toate cercurile influente d'aici, ceeace s'a dovedit mai bine cu ocaziunea discutării convenţiunii comerciale, când mai toţi oratorii se sileau a supune la taxe mai mari astfel de producţiuni industriale.

Cele mai cercetate industrii au fost aici până acum, neapărat, producerea de făină, spirt şi bere. Dl. M. G. Obedenaru ne arată că la 1860 existau 6771 mori, 1677 fabrici de spirt şi 72 bererii. Spirtul şi berea se bucură de o consumare considerabilă chiar aici în ţară. Cu'n mai puţin noroc au debutat fabricile de piei, lumânări şi săpunuri.

Din timpul mai recent s'au introdus două ramuri industriale pân'acum neobişnuite aici, fabrica de zahăr şi hârtie. Speranţele în privinţa zahărului se întemeiază pe esperienţa că nu numai sfeclele întrebuinţate ca nutreţ ci şi sfeclele cele fine, de zahăr sunt de-o calitate superioară, după cum probează rezultatele câştigate în mai toate districtele României, conţinând sfeclele fine, o substanţă zacarică de 12-13 procente. Un început practic la introducerea fabricării de zacăr l-a făcut o societate numită « Société anonyme Sucrière roumaine de

«Chitila» care reşeade în locul numit în urmă şi care isbutind se va ramifica în mai multe ţinuturi ale României. In privinţa fabricării hârtiei nu se poate zice că s'ar fi făcut un început serios ci numai s'a proectat fabricarea de hârtie mai ordinară. Cum vor debuta aceste ramuri de industrie îşi poate închipui orişicine deoarece ele nu numai că vor întâmpina o ageră concurenţă dar chiar înainte de'aşi putea asigura reuşita lor vor fi expuse la scumpe experimente. La toată întâmplarea trebue să treacă încă mult timp până când ele vor putea conta p'un număr mare şi sigur de consumatori şi până când se vor afirma pe tărâmul economic din toate punctele de vedere.

Cu toate acestea nu se ştie încă dacă România se va putea ori nu compensa prin industrie pentru micşorarea exportului de cereale. Şi dacă braţele şi capitalele ce vor trebui să serve pentru desvoltarea industriei n'ar fi mai folositoare şi producătoare când ele s'ar întrebuinţa spre îmbunătăţirea productelor agricole sau pentru economia de vite, care are un câmp cu mult întins decât se crede.

Târgurile europene dovedesc îndeajuns că producţiunea de cereale, de bucate pentru pâne e mai mare decât consumaţiunea. Aceasta este calamitatea care bântue mai toate ţările agricole, cum este şi România. Astfel ţările care sunt ameninţate de această [ne]norocire ar trebui să facă o schimbare raţională în economia lor, ar trebui să cugete matur la înmulţirea veniturilor lor spre a putea înfrunta pericolul ce le ameninţă. Prin urmare stăruinţele României de a-şi crea o industrie naţională sunt reclamate de împrejurările timpului pentru a preîntâmpina lipsa ce s'ar putea naşte din calamitatea sus amintită, cu toate că nu cred că numai crearea de industrii poate să fie suficientă pentru a întâmpina răul; căci pentru acest săvârşit ar trebui a se căuta alte remedii salvatoare, între care presupunem că cel mai salutar şi eficace ar fi: înmulţirea şi îmbunătăţirea animalelor domestice.»

[Stăruinţele României de a-şi crea o industrie naţională. In *Economia rurală*. Bucureşti, 1876, Iunie 25, p. 174.]

238

Bucureşti, 25 Mai 1876

Domnule Ministru,

Cunoaşteţi că Joi, la 20 Mai curent, în urma deciziunii consiliului de miniştri şi a autorizaţiunei Măriei Sale Domnului, am preschimbat cu reprezentantul Austro-Ungariei certificările convenţiunei de comerţ încheiată la 10/22 Iunie 1875, la Viena.

Prin Art. 2 al protocolului final anexat la această convenţiune, guvernul român a luat angajamentul de a revoca în cel mai scurt timp şi înainte de executarea acestei convenţiuni, adică înainte de 20 Iunie viitor, regulamentul care cere astăzi ca străinul care va trece frontiera română, să aibă asupra lui oarecare sumă de bani (5000 lei vechi).

Referindu-mă la adresa acelui onor. Minister, sub No. 4239, din 2/14 Aprilie 1871, am onoare a vă ruga Domnule Ministru, să binevoiţi a cere dela consiliul de Miniştri, revocarea dispoziţiunei despre care e vorba, şi a-mi comunica înainte de 20 Iunie, deciziunea consiliului în sensul art. 2 al zisului protocol.

Am onoare a vă transmite totodată şi un exemplar al acestei convenţiuni al cărei text oficial va apare în curând în monitorul nostru.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru, Kogălniceanu

[Arh. St. Buc, Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 1 şi v.]

239

Bucureşti, 31 Mai 1876

Referitor la cele cuprinse în referatul Ministerului de Interne în privinţa intrării în ţară a supuşilor străini, cererile Ministerului de Interne fiind aprobate, se vor trimite în acest sens dispoziţiile Consiliului de miniştri fiecărui minister în parte, adică abrogarea Art. II din convenţia cu Austro-Ungaria.

Consiliul Miniştrilor în şedinţa sa dela 28 Mai curent, luând în deliberare referatul Domnului Ministru al Afacerilor Străine sub Nr. 5443, relativ la dispoziţiunile ce sunt a se lua pentru aplicarea convenţiunei de comerţ, încheiată cu Austro-Ungaria, a dat asupra suszisului referat, care s'a publicat în Monitorul Oficial sub Nr. 117 dela 30 Mai, rezoluţiunea următoare:

«Aprobându-se cele cuprinse în acest referat, d. Ministru Preşedinte, va comunica fiecărui Ministru partea ce i se incumbă, spre aducerea întru împlinire».

Subsemnatul am dar onoarea de a comunica Domniei-Voastre această rezoluţiune, spre cele de cuviinţă.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Preşedinte, M. Kostaki

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Com., dos. Nr. 5086, f. 4.]

240

Bucureşti, 11 Iunie 1876

BANCA DE BUCUREŞTI

Capital social zece milioane.

Prima emisiune patru milioane lei noi.

Aprobată prin decretul din 20 Noembrie s.v. 1875 Nr. 1835

Consiliul de Administraţie este compus de:

D. D. Prinţul Dimitrie Gr. Ghika-Preşedinte.

» Georges Ad. Ghermani, Vice-Preşedinte.

» Basile Boerescu

» Prinţul Alexandru B. Stirbey
» Salomon Aşer
» Abram L. Emanuel
» Eulogie Georgief
» M. Klein

A început operaţiunile sale la 3/15 Decembrie, anul curent.
Reşedinţa sa este în Bucureşti, Palatul Dacia
Str. Lipscani, Nr. 2 şi colţu Podului Mogoşoaiei, la etajul I.

[*Curierul Financiar*, An. Nr. 2, Buc. 11/23 Ian. 1876, p. 16.]

241

[Bucureşti, 29 Iulie 1876] [1]

DARE DE SEAMĂ

către alegătorii Coleg. IV de Roman, Din partea Dlui Ion Ionescu, deputatul lor

Propunere pentru înfiinţarea unei bănci săteneşti:

In faţa nevoiei ce are săteanul cultivator de capital de bani necesar exploatării culturei sale, în faţa sacrificielor ce-şi impune pentru a-l dobândi plătind la procente mai mari de cât capetele, în faţa muncei ce dă săteanul cu preţuri scăzute spre a plăti capetele şi dobânda cu un cuvânt, în faţa exploatărei muncei săteanului prin bani şi a sărăciei lui, propunem emanciparea săteanului din robia banilor prin înfiinţarea unei instituţiuni de credit popular, sub numirea de Banca săteneascǎ.

Pentru a ajunge la acest scop, nu cerem nici un sacrificiu din partea nimănui. Munca săteanului liberă, solvabilitatea şi onestitatea lui sunt basele cele mai solide ale prosperităţii unui credit popular sătenesc. Voim a pune în locul capitalului interesat a exploata şi a sărăci pe săteni, capitalul nostru al tutulor, capitalul ţărei, capitalul care, în loc să robească munca săteanului şi să-i aducă sărăcia, să desrobească munca şi să facă a trăi bine acela care crează subsistenţa publică şi avuţia ţărei. Cerem ca Statul să intervie, fără a-şi impune cel mai mic sacrificiu în fondarea instituţiunei de credit sătenesc.

Graţie instituţiunei naţionale de credit fonciar român, mulţumită oamenilor de bine care au stăruit şi au înfiinţat creditul fonciar român, noi putem astăzi fonda banca săteneascǎ, fără a înstrăina fondul de care avem trebuinţă pentru a ne procura capitalul pecuniar necesar înfiinţărei băncei săteneşti.

Propunem dar a se autoriza Guvernul Măriei Sale a preface o parte din capitalul fix al domenielor în capital circulativ, a ipoteca o parte din domenie spre a forma capitalul necesar creerei băncei săteneşti.

Guvernul fiind autorizat a ipoteca la prima Societate de Credit Fonciar Român, domenie de o valoare de 72 milioane, poate dobândi înscrisuri fonciare

---

[1]) Data publicării.

de 36 milioane, cari scomptându-se pot a ne da 33 milioane, cu care să se fondeze banca sătenească.

Zicem 33 milioane capital al băncei săteneşti, pentru ca să putem înfiinţa o bancă cu 33 de sucursale în cele 33 de judeţe în care este împărţită ţara, spre a avea în fiecare judeţ câte o bancă cu câte un milion capital circulativ.

Capitalul băncei săteneşti are o destinaţiune specială, aceia de a veni în ajutorul săteanului, a-l scăpa de nevoia ce-l silueşte a-şi angaja munca sa cu preţuri scăzute şi pentru mult mai înainte de a se face, a-l ajuta de a nu cădea în cursele întinse de unii ce-i iau dobânzi mai mari decât capitalul ce dau, a-l pune înfine în stare a dobândi pe munca sa preţul cel mai avantajos.

Capitalul ce se va avansa sătenilor va avea numai 12 la 100 pe an.

Plătind săteanul 12 la 100 pe an, banca va întrebuinţa aceste procente în chipul următor:

1. Va plăti creditului fonciar procentele de 7½ la 100 pe an;

2. Va plăti amortisarea capitalului brut de 1 la 100 pe an;

3. Va plăti cheltueli de ½ la 100 pe an; peste tot va plăti 9 la sută pe an.

Restul de 3 la sută ce rămâne se va întrebuinţa:

1 la sută pentru înfiinţarea unei case de cruţare;

1 la sută pentru formarea capitalului de reservă;

⅓ la sută pentru cheltuelile băncei.

Capitalul acumulat şi crescut în casa de cruţare se poate spori şi cu alte resurse usitate în instituţiunile de credit popular din Germania; pot lua parte la formarea lui şi târgoveţii; şi astfel sătenii şi târgoveţii să profite de dânsele plătind un procent numai de 6 la sută pe an.

Infiinţarea instituţiei creditului rural este de o importanţă pentru producerea agricolă mult mai mare decât însăşi împroprietărirea sătenilor, căci munca şi pământul fără de capital nu pot face nimic în producerea avuţiei.

Pentru a înzestra producerea subsistenţei publice şi a avuţiei ţărei cu capital, care este cel mai mare motor al prosperităţei societăţilor moderne, propunem înfiinţarea băncei săteneşti după alăturatele două proecte de legi: 1. pentru formarea capitalului băncei, şi 2 pentru înfiinţarea unei bănci săteneşti.

I. Ionescu: N. B. Locusteanu. — N. Fleva. — M. Ghelmegeanu. — N. I. Constantinescu. — Al. Sihleanu. — M. I. Vlădimirescu. — C. Climescu. — S. A. Mihăilescu. — D. Mărgăritescu. — I. C. Fundescu. — F. Allunianu. — V. Gheorghianu. — R. R. Campiniu. — C. Djuvara. — S. Călinescu. — I. Diamandescu. — C. A. Borănescu. — Gr. Moşiescu. — Maior R. Mihai. — N. M. Negulescu. — Ştefan Sihleanu. — E. Predescu, — C. Fussea. — G. Pruncu. — C. Colliboşoianu. — G. Mihail. — Haral. — Zugrăvescu. — Al. Lupaşcu. — Vulturescu, — Fr. Milescu. — Gh. Mortzun. — Goja. — Gr. P. Serrurie. — G. Sefendaki. — Em. Filippescu. — E. I. Vergatti. — P. Arbore. — I. Carabatescu. — I. Laţescu. — I. Codrescu. — T. Boldur. — Laţescu. — N. Viişoreanu. — George P. Mantu. — C. G. Pesa-

cov. —T. Bagdad. — N. I. Bujoreanu. — A Z. Gheorghiu. — L. Eraclid. — C. Fleva. — D. P. Moruzi. — General G. Magheru. — N. Ionescu. — V. Maniuk. C. F. Georgescu. — G. Exarho. — Iorgu Sc. Miclescu. — A. Vizantĭ. — N. Nicorescu. — N. Haggi Nicola. — Dimancea. — P. Iatropolu. D. Coriagdi. — Mich. G. Burillianu. — Pastia. — 67.

I

Proect de lege pentru formarea capitalului băncei săteneşti

Art. 1. — Guvernul este autorizat a ipoteca la prima societate de Credit Fonciar Român domenie de-ale Statului de o valoare de 72 milioane.

Art. 2. — Scrisurile fonciare scomptate formează capitalul băncei săteneşti.

Art. 3. — Guvernul plăteşte primei societăţi de Credit Fonciar Român procentele şi amortisarea în 50 de ani a capitalului împrumutat.

Art. 4. — Guvernul ia dela Banca Sătenească 7½ la sută pentru plata procentelor, 1 la sută pentru amortisarea capitalului, ½ la sută pentru cheltueli, peste tot 9 la sută pe an.

Art. 5. — Guvernul dă seama Corpurilor Legiuitoare, la finele fiecărui an, de starea raporturilor lui atât cu prima societate de Credit Fonciar Român, cât şi cu Banca Sătenească.

II

Proect de lege pentru înfiinţarea Băncei Săteneşti.

Art. 1. — Se înfiinţează o bancă sătenească cu un capital de 36 milioane.

Art. 2. — Banca sătenească face avansuri sătenilor cu procente de 12 la sută pe an.

Art. 3. — Din aceste 12 la sută pe an, Banca Sătenească dă Statului 9 la sută pentru procente şi amortisarea capitalului, 1 la sută pentru capitalul de rezervă, 1 la sută pentru înfiinţarea Casei de Cruţare şi 1 la sută pentru cheltuelile sale după budgetul anexat la această lege.

Art. 4. — Banca Sătenească, cu reşedinţa în Bucureşti, înfiinţează în fiecare judeţ câte o sucursală cu câte un capital milion fiecare, una cu alta după trebuinţă.

Art. 5. — Banca Sătenească are în Bucureşti un consiliu de priveghiare compus din ministrul de finanţe, un deputat şi un senator, directorul casei de depuneri şi directorul creditului fonciar, iar în judeţe, din prefectul judeţului, preşedintele tribunalului şi preşedintele consiliului judeţean.

Art. 6. — In fiecare plasă Banca Sătenească are un consiliu de priveghiere compus din subprefect, judecătorul de pace şi un delegat al sătenilor. Consiliul acesta, adjutat de primarul şi perceptorul comunei, priveghiază operaţiunile de luaturi şi daturi ale sătenilor.

Art. 7. — Oricare sătean va avea trebuinţă de bani, se va adresa la primarele şi perceptorele comunei în care locueşte, însoţit de doi garanţi şi va cere suma de bani ce voeşte a lua cu împrumutare.

Art. 8. — Primarele şi perceptorele aprobând cererea săteanului şi garanţia ce presintă, eliberează mandat de darea banilor ceruţi.

Art. 9. — Perceptorele comunal este în comună agentul direct al Băncei Săteneşti. El ia bani de la casierul general al judeţului, casier care este în judeţ agentul Băncei Săteneşti, şi-i dă săteanului. Perceptorele comunal strânge la termene bani ce înapoesc sătenii şi-i înaintează casierului general.

Art. 10. — Banca Sătenească avansează bani sătenilor pe termen de 3, 6 şi 9 luni şi cu facultatea preschimbărei termenului, însă numai odată sau cel mult de două ori pe an.

Art. 11. — Avansurile se fac sătenilor pe garanţia a doi garanţi pentru un sătean; iar când vor fi mai mulţi săteni ce voesc a se împrumuta, atunci se primeşte garanţia tuturor pentru unul şi a unuia pentru toţi, — garanţie solidară.

Art. 12. — La avansarea banilor ceruţi de săteni, Banca Sătenească eliberează fiecărui sătean un livret conţinând dările şi luările dintre săteni şi bancă.

Art. 13. — Perceptorele comunal dând şi luând bani de la săteni înscrie în livretul fiecărui sătean operaţiunea făcută. Şi pentru toate operaţiunile ţine socoteală într-un singur registru, după formularul anexat la această lege.

Art. 14. — Primarele comunei şi perceptorele sunt apreţuitorii fără apel ai solvabilităţii sătenilor de voesc a se împrumuta, precum şi a garanţiilor ce oferă. Pe a lor răspundere se avansează banii.

Art. 15. — Primarele comunei, adjutat de consiliul comunal are îngrijire ca sătenii, prin resursele de cari dispun, să plătească la termen avansurile ce li s-au făcut. El priveghează ca sătenii debitori să întrebuinţeze resursele lor de plată şi mai ales munca, aşa ca cu dânsele să poată plăti avansele ce au primit, fără însă a se da munca sătenilor cu preţuri scăzute şi fără a se angaja munca alminterea de cât în timpul când este trebuinţă de dânsa.

Art. 16. — Angajarea muncei mai înainte de a se face şi executarea de munci angajate cu preţuri scăzute este oprită subt pedeapsă de nulitate, şi de 3 până la 12 luni închisoare pentru uneltitorii unor asemenea angajamente.

Art. 17. — Munca de care dispun sătenii şi cu care înapoesc Băncei Săteneşti avansurile ce li se fac se va executa după ce sătenii îşi vor fi făcut munca necesară subsistenţei lor. Primarii ce se vor abate dela această dispoziţiune vor fi supuşi penalităţii de la 3 până la 12 luni de închisoare. Acestei pedepse vor fi supuşi şi uneltitorii.

Art. 18. — Banca Sătenească este în drept prin agenţii săi a urmări munca disponibilă a sătenilor, cărora li s-au făcut avansuri; pentru aceasta primarii vor căuta ca sătenii debitori să muncească şi să capete pe muncă preţul cel mai avantajos.

Art. 19. — Banca sătenească are datoria de a fonda şi o casă de cruţare pentru săteni primind de la dânşii, ca şi de la târgoveţi, ori ce sumă, însă nu mai mică de cinci lei nici mai mare de 50 lei şi plătind câte 4% pe an, putând

pune procentele la capete din 3 în 3 luni. Capitalele acumulate în casa de cruţare se vor avansa numai la Români, săteni şi târgoveţi, cu un procent de 6% pe an.

Art. 20. — Banca sătenească este liberă a face oricât de mari avansuri sătenilor, destul numai ca sătenii să-i presinte cuvenitele garanţii de solvabilitate. In genere însă, avansurile ce se vor face sătenilor cari, pe lângă garanţia mutuală, nu au alte resurse de plată de cât numai munca lor, nu pot fi mai mari de cât suma preţului a trei pătrare de muncă de care pot dispune, după ce s'a făcut mai întâi munca necesară subsistenţei lor.

Art. 21. — Sătenii ce vor muri mai înainte de a plăti avansurile ce au luat de la Banca sătenească, lasă pentru plata datoriei, nu numai pe garanţii lor, dar şi ori ce altă avere mişcătoare vor fi având. Primarele este dator a lua în această privire măsurile necesare spre a nu se perde capitalul băncei.

Art. 22. — Banca sătenească se administrează de director numit de Domn şi propus de ministerul de finanţe.

Art. 23. — Ministrul de finanţe este responsabil de manipulările fondurilor băncei săteneşti, întocmai ca de toate celelalte fonduri ale tesaurului public. El este supremul administrator al acestei instituţiuni naţionale, create cu fonduri naţionale pentru folosul marei mulţimi a cultivatorilor săteni români din ţară.

Art. 24. — La responsabilitate sunt supuşi toţi agenţii finanţari ai tesaurului public, ca nişte agenţi ce sunt şi ai Băncei săteneşti.

Art. 25. — Banca sătenească, prin plata cu amortisare a capitalului avansat ei, scoţând de sub ipotecă domeniele Statului, rămâne cu un capital propriu al său, continuă a exista, a creşte capitalul său, tot în virtutea acestei legi, măcar că fondurile ei vor fi ajuns a fi averea acumulată a sătenilor.

Art. 26. — Este oprit Băncei săteneşti a face alte operaţiuni de cât cele arătate în această lege. Banca sătenească înfiinţată numai pentru săteni, de săteni are numai să caute. In acest sens se vor face toate regulamentele necesare pentru aplicarea acestei legi.

Art. Transitoriu. — Se deschide ministerului de finanţe un credit de 30000 lei pentru a funda 15 burse cu cari să trimită 15 tineri în străinătate spre a studia mecanismul şi comptabilitatea instituţiunilor de credit popular şi a se face capabili de a fi întrebuinţaţi ca agenţi ai tesaurului public şi în operaţiunile creditului popular român înfiinţat prin banca sătenească.

Bugetul

Venituri:

Procentele de 12% de la capitalul de 33 milioane.................... .....3.960.000

Cheltuelile:

Procentul de 7½% pentru capitalul împrumutat.

Amortizarea de 1% a capitalului de 36 milioane.

Cheltuiele de 1/2%:

Pentru 9% se plăteşte creditului fonciar pentru 36 milioane..............3.240.000

Pentru 1% capitalul de rezervă.................................... 330.000

Pentru 1% capitalul casei de cruţare 330.000

Cheltuielele de administraţiune

1 Director	12.000	
1 Comptabil	8.000	
4 Scriitori	8.000	
Chirie, local, etc.	6.000	
Cheltuielele de cancelarie	24.000	
Neprevăzute	2.000	
	60.000	60.000
		3.960.000

Registrul unic de Comptabilitate

Data	Numele omului	Jurnal Casa		Carte Mare					
				Debit			Credit		
		Debit	Credit	Capital	Procente	Suma Totală	Capital	Procente	Suma totală

Lipsit de instituţiunile de credit cari vin în adjutorul îndestulării trebuinţelor noastre, cu durere am constatat că pe toată ziua aceste trebuinţi se înmulţesc, şi că în acelaş timp, mijloacele de a le îndestula scad în loc să crească şi ele. Insăşi organizarea făcută comunelor de către regimul căzut a adus o sporire de trebuinţi, o sporire de cheltueli cu cari s'au mai îngreuiat sarcinile ce purtăm.

Toţi deputaţii sătenilor s-au adunat, s-au sfătuit şi s-au înţeles ca să ceară desfiinţarea legei comunale actuale. In acea întrunire între deputaţii sătenilor s-au primit propunerea ce le o am făcut despre principiele ce trebuesc introduse în legea comunală, care aşa cum era, tot a mai fost ciuntită de guvernul trecut în paguba sătenilor.

Eată acele principii.

Sătenii au dreptul de a forma o comună

Comuna se poate forma ori unde este o biserică

Poporanii de la mai multe biserici pot să se unească şi să formeze o comună.

Comuna nu poate fi mai mică de 50 familii, poate fi însă ori cât de mare o vor voi s'o facă acei ce se adun la un loc şi fac o comună.

Sătenii uniţi în comună sunt alegătorii autorităţii comunale. Nimenea nu poate intra în autoritatea comunală dacă nu va fi ales. Străinii nu sunt admişi nici ca alegători nici ca aleşi.

Primarele se alege de săteni.

Sătenii plătesc, sătenii trebue să se şi impue pentru a forma veniturile comunale, şi tot ei trebue să cerceteze şi să încuviinţeze socotelile de venituri şi cheltueli, sătenii, în fine, trebue să-şi numească şi juraţi care să judece pricinele cele mici dintre dânşii.

Aceste propuneri dimpreună cu adausurile la 26 de articole la legea în vigoare s-au dat unei comisiuni care a făcut o propunere ce s-a presentat Adunărei deputaţilor. Adunarea a primit a se face acum oarecare modificări la legea actuală până ce la sesiunea viitoare se va face o nouă lege comunală. Modificarea cea mai însemnată ce s-a făcut este privitoare la circonscripţiunile comunale. In locul unirei comunale din legea în fiinţă, s-a pus unirea lor dupe legea din 1864.

Cu aceste modificări s-au curmat nenumăratele plângeri ale sătenilor în contra alipirei comunelor de sub regimul căzut, regim cari prin mărirea comunelor a adus pagube însemnate sătenilor.

Modificarea aceasta trage după sine şi altele, precum disolvarea consilierilor, alegerile după legea din 1864, despărţirea budgetelor şi altele.

Precum vedeţi, bunii mei alegători, plângerile în contra alipirei comunelor din 1864 s-au uitat dinaintea plângerilor mai mari şi mai numeroase, pornite din legea de la 1874. Am plecat şi eu capul înaintea decisiunei Adunărei care a preferat un rău mai mic şi ne-a scăpat de răul cel mare, de greutăţile peste măsură ce ni le-a pus în spate guvernul trecut. Să ne supunem legii făcute acum, având speranţa că în curând vom scăpa şi de răul din legea de la 1864 şi vom dobândi libertatea de a forma comuna cu cine voim şi după cum cer interesele acelor ce au să locuească în comună. Aidem să facem comuna! adică aide să-ne unim, a fost strigătul cel dintâi al celor asupriţi cari s-au unit şi au format comunele, spre a se putea lupta în contra asupritorilor. Asupritorii au căutat oameni să se furişeze în comună, să puie mâna pe dânsa şi să o întrebuinţeze în folosul lor. Noi avem să căutăm ca comuna să fie numai în folosul acelor ce s-au adunat, s-au unit şi o au constituit.

Ion Ionescu, de la Brad

[*Telegraful*, Nr. 1292 din 29 Iulie 1876.]

242

Bucureşti, 15 August 1876

Infiinţarea Fabricelor de Hârtie în România

Monitorul oficial No. 175 din 10/22 August curent publică condiţiunile generale pentru înfiinţarea unei fabrici de hârtie în ţară şi darea în antrepriză a furniturei hârtiei necesare tuturor autorităţilor pe timp de zece ani.

Publicăm mai la vale, un rezumat din aceste condiţiuni şi dăm în extenso lista generală de cantitatea şi speciile hârtiei ce se cere pentru anul 1877.

Suntem mulţumiţi a vedea că guvernul actual a recunoscut şi el necesitatea absolută a încurajărei industriei în ţară, şi sub astă frumoasă inspiraţie, vine în fine a pune în aplicare legea votată de fostele Corpuri Legiuitoare, în luna Martie, anul 1875.

Ori cât de satisfăcuţi am fi însă de această măsură guvernamentală, nu putem trece peste ea, fără a atrage atenţiunea publică şi în particular a Mini-

strului de Interne, nu asupra lacunelor ce cuprind acele condiţiuni pe baza cărora se va conceda întreprinderea şi care vor forma obiectul unui separat şi foarte serios studiu de care astăzi nu ne putem ocupa, ci asupra unor rele combinaţiuni ce cuprinde caetul de sarcini, ca să ne exprimăm astfel, şi care desigur vor face ca adjudecarea sau să nu aibă nici un efect sau să aibă pe acela ca în ziua de 27 Septembrie să nu se prezinte decât un singur adjudecatar, care urmăreşte poate de mult această afacere.

In adevăr condiţiile general stipulează că în ziua de 27 Septembrie viitor se va ţine licitaţie cu oferte în prezenţa Consiliului de Miniştri. O mai întunecată dispoziţie ca aceasta ni se pare că nu poate fi.

Se vorbeşte de oferte; ofertele însă sunt ele sigilate sau orale? dau ele loc la supra licitaţie sau numai la o simplă şi definitivă adjudecare în acea zi. Iată ceeace concurenţii ar trebui să ştie mai înainte de toate, pentru formarea propunerilor lor în cunoştinţă de cauză; iată lămurirea indispensabilă a fi pusă sub ochii publicului, dar asupra căreia condiţiunile trec fără scrupul, ca şi cum scopul lor ar fi nu acela a atragerei unui număr considerabil de concurenţi, ci alungarea lor cât se va putea mai mult dela această intreprindere, rezervată probabil unui singur amator, iniţiat deja în secretele acestei afaceri, şi pentru care pare a se fi făcut anume aceste condiţiuni!

Condiţiunile mai stipulează că concurentul va fi dator a instala în România o fabrică de hârtie, că această fabrică va fi cu motor hydraulic sau cu abur, clădită după cele mai noi şi perfecte sisteme şi că Ministerul de Interne va putea delega pe directorul Imprimeriei Statului a supraveghea construcţia fabricei, dacă ea se clădeşte în condiţiuni de a putea produce speciile de hârtie necesare consumului, într'o cantitate de 4.000 kg. pe zi minimum.

Din acest articol rezultă că aceea ce cere guvernul este pe deoparte foarte vag, iar pe dealta foarte împovărător.

Vag pentru ca cerând unui industriaş a concura pentru înfiinţarea unei fabrici de hârtie, trebue mai întâi să i-se arate în detaliu planurile şi devizele unei asemenea construcţii, fără de care nu se poate concurenţa, ci numai un privilegiu dat unei persoane care din vreme, se pregătise spre a prezenta în ziua licitaţiei nişte asemenea planuri.

Impovărător pentru că se pune clauza, ca fabrica să fie clădită în aşa condiţiuni ca ea să poată livra publicului 4.000 kg. pe zi; adică statul cere dela acel fabricant privilegiat o fabricaţie de 1.460.000 kilograme pe an minimum, pe când hârtia ce Statul se obligă a lua dela acea fabrică conform listei generale, nu se urcă decât la 131.883 kilograme reprezentând 20.000 topuri pentru serviciul Ministerelor şi 43.961 kilograme reprezentând 8.000 topuri pentru diferitele administraţiuni din ţară sau în total 175.844 kilograme, adică producţia fabricei în curs de 44 zile a 400 kg. pe zi.

Departe de a intra în lungi comentarii, pe care fiecare şi le poate face singur, întrebăm: care este scopul condiţiunilor ce se impun fabricantului? Este el

acela de a-i recunoaşte privilegiul votat de Cameră prin legea din 1 Martie 1875, de a face aplicabilă sau nu, înfiinţarea în ţară a unei fabrici de hârtie? şi spre a înfiinţa o asemenea fabrică privilegiată, trebue oare să venim a cere nişte condiţiuni care nu au alt merit după noi şi după orice om serios, decât acela de a înlătura desigur pe toţi acei intreprinzători oneşti şi leali care ar avea de scop realizarea cu adevărat a acestei industrii?

Intre condiţiunile pentru furnitura hârtiei necesare pe anul 1877 până la înfiinţarea fabricei mai găsim şi următoarele că antreprenorul să fie dator a preda cel puţin a treia parte din toate cantităţile şi speciile de hârtie, până la 1 Noembrie 1876. Nu trebue să fie cineva mare şi experimentat industriaş spre a-şi pune următoarea întrebare: se poate executa această condiţiune de către concurenţii care nu sunt pregătiţi din timp îndelungat decât numai din ziua în care a apărut în Monitor, condiţiunile acestei întreprinderi? Putea-va oare un amator concurent să ia dispoziţii spre a-şi procura mai dinainte o furnitură de care nu este sigur că o va obţine în ziua de licitaţie?

Noi trebue să ţinem cont, de un singur lucru care este şi foarte raţional, acela că un concurent serios nu va putea fi pregătit la ziua defiptă, decât numai cu preţurile respective ale fabricelor din străinătate şi numai atunci când va rămâne adjudecatar definitiv, adică când i se va da contractul, când va primi avansul conform legei de contabilitate, atunci numai zicem, acel adjudecatar, va putea angaja cantitatea cerută fără ca cu toate acestea să o şi poată preda guvernului la 1 Noembrie 1876 astfel după cum o specifică convenţia ce discutăm aci şi iată pentru ce:

1) Că licitaţia va avea loc la 27 Septembrie.

2) Că după legea contabilităţii, trebuesc trei zile petru a se confirma, căci aceste trei zile sunt acordate supra-licitării şi prin consecinţă nu se poate încheea contractul mai înainte de 1 Octombrie 1876.

3) Că depunerea cauţiunii şi preschimbarea contractelor definitive va ţine pe concesionar încă 4—5 [zile] în Bucureşti. Cu un cuvânt, formalităţile indispensabile absorb concesionarului 10 zile; adjudecatarul furnizor nu va avea pentru comandarea a 47 specii de hârtie, pentru aducerea şi predarea ei în ţară, decât trei misere săptămâni! Este oare posibil una ca aceasta?

Am dori dar ca guvernul şi în particular Ministrul de Interne să studieze mai matur această chestiune şi ţinând cont de sincerile noastre observaţiuni să caute a modifica cât mai iute condiţiunile şi a face:

1) Ca licitaţia să se amâne pentru cele dintâi zile ale lui Decembrie în ceeace priveşte furnitura hârtiei pentru anul 1877, şi aceasta pentruca să se poată prezenta mai mulţi concurenţi indigeni sau străini, pentrucă se ştie că cu cât concurenţa e mai mare, cu atât beneficiază şi fiscul mai mult.

2) In ceeace priveşte înfiinţarea fabricei, licitaţia să se amâne pentru primele zile ale lui Ianuarie, pentru ca şi indigeni să aibă timp să studieze chestiunea să se formeze în societate să consulte oamenii practici şi să exa-

minezc într'un mod serios unde s'ar putea stabili o asemenea fabrică în România.

3) In condiţiunile instalărei fabricei, să se lase liber cantitatea de fabricat anual, ca nu printr'o asemenea restricţiune să devină imposibilă înfiinţarea acestei industrii, căci se înţelege dela sine, că nicio companie nu se va hotărî a înfiinţa o fabrică în România, numai pentru a preda 30 mii topuri Guvernului.

4) A se lămuri într'un mod precis, dacă fabrica aceasta este singura care se poate înfiinţa în zece ani sau se mai pot înfiinţa şi altele şi asupra cărora s'ar resfrânge privilegiul de a furniza Statului, hârtia necesară.

5) Pentru avantajul înfiinţării industriei hârtiei în ţară ar fi de dorit a se separa cu totul furnitura de instalarea fabricei, adică a lăsa cu totul independentă una de alta şi a se pune numai condiţiunea, că statul va acorda privilegiul furniturei hârtiei în timp de zece ani, acelei fabrici, care se va instala mai curând, până la 1878, căci prin asemenea stimulaţiuni suntem mai siguri că în loc de una se vor instala mai multe.

REZUMAT DE CONDIŢIUNILE GENERALE PENTRU INFIINŢAREA UNEI FABRICI DE HÂRTIE ÎN ŢARĂ ŞI DAREA ÎN ANTREPRIZĂ A FURNITUREI PE 10 ANI

In virtutea legii din 1 Martie 1875 şi în scop de a introduce fabricarea hârtiei în România, Ministerul de Interne, prin Direcţia Imprimeriei Statului, publică următoarele:

Ministerul de Interne, va ţine în ziua de 27 Septembrie 1876, licitaţie cu oferte în pretoriul ministerului şi în asistenţa Consiliului de Miniştri, pentru concesionarea furniturei hârtiei trebuitoare tuturor autorităţilor din ţară, pe termen de 10 ani.

Concesionarul va fi dator a instala în România o fabrică de hârtie.

Această fabrică cu motor hidraulic sau cu abur, va fi stabilită, după cele mai noi şi mai perfecte sisteme, fiind organizată astfel încât să poată fabrica toate speciile de hârtie ce sunt de resortul fabricaţiunei, cu maşini de toate calităţile, greutăţile şi dimensiunile şi care să fie în stare de a produce un minimum de 4.000 kgr. hârtie pe zi. Ministerul de Interne va putea delega pe Directorul Imprimeriei Statului sau pe orice alt funcţionar superior, pentru a se încredinţa în tot cursul construcţiei dacă fabrica se clădeşte în condiţiuni de a putea produce speciile şi cantitatea minimum, arătată mai sus.

Guvernul garantează concesionarului ce se va obliga a înfiinţa fabrica de hârtie, antrepriza furniturei de hârtie pe 10 ani a tuturor ministerelor ca la 24.000 topuri anual precum şi a tuturor autorităţilor administrative din ţară ca la 8.000—10.000 topuri.

Aceasta cu începere dela 10 Ianuarie 1877.

Condiţiunile sunt următoarele:

1) Concurenţii vor depune o garanţie provizorie de 6.000 lei în numerar sau bonuri de ale Statului.

LISTA GENERALĂ

de cantitățile și speciile hârtiei necesară tuturor Ministerelor pentrul anul 1877

Nr. crt.	Nr. model	Cantitatea topuri	Speciile hartiei	Dimensiunile Țoli de Viena	Greutatea Funți de Viena
1	1	1.932	Hârtie No. 1 albă de scris	13 —16	6
2	—	500	— 1 — — —	13 —16	7½
3	—	2.800	— 1 — — telegraful	10 —16	4½
4	—	1.458	— 2 — — scris	14½—18½	9
5		20	— 3 — — —	15 —19	11
6	—	2.340	— 4 — — —	16 —20	11
7	—	645	— 4 — — —	16 —20	12½
8	—	50	— 5 — — —	17 —23	15
9	—	550	— 5 — —	17½—22½	14
10	—	60	— 6 — — —	18 —24	19
11	—	1.450	— 6 — — —	18½—24½	17
12	—	150	— 8 — — —	20½—27	30
13	—	132	— 8 — — —	21 —29	25
14	—	20	— 8 roșie de scris	20½—27	30
15	—	13	— 10 albă de scris	23½—34	30
16	—	20	— 12 — — —	24½—36½	40
17	—	82	— 1 — groasă	13½—16½	12
18	2	650	— 1 — stampată 1878	13 —16	10
19	—	950	— 2 — — 1878	14½—18½	10
20	3	1.080	— 1 Vânată de scris	13 —16	6
21	—	400	— 2 — —	14½—18½	9
22	4	288	Hârtie No. 4 albă jumătate cleită	16 —20	10
23	—	350	— 6 — — —	18 —24	12½
24	—	50	— 8 — — —	21 —29	17
25	—	4.000	— 12 albă jumătate cleită Monitor	24½—36½	22
26	5	128	— 1 albă liniată	13 —16	8
27		36	— 2 — —	14½—18½	10
28		67	— 4 — —	16 —20	12
29	—	30	— 6 — —	18 —24	18
30		36	— 8 — —	21 —29	30 [1]
31	—	55	Hârtie No. 10 albă liniată	23½—34	36
32	—	6	— 12 — —	24½—36½	38
33		2	— 14 — —	25 —48	48
34	6	2	— 6 colorată	18½—25½	14 [2]
35	—	50	— 6 —	18½—24½	10 [3]
36	—	41	— 6 —	18½—24½	18 [4]
37	7	44	— 1 albă ministerială	13 —16	12
38		50	— 1 — —	13 —16	10
39	8	107	— 1 — verge	13 —16	10
40	—	5	— 1 —	10 —16	8
41	9	26	— 2 albă fină	14½—18½	13
42	—	80	— 6 — —	18½—24½	18
43		5	— 8 — —	21 —29	40
44	10	21	— 1 albă cadrilată	13 —16	12
45	—	2	— 2 — —	14½—18½	15
46	11	30	— 12 albă de împachetat	24½—36½	36
47	12	3.500	Carton de pae	16½—19½	5—6 buc. în oca
		20.806			

1) Din hârtie No. 8 liniată, 12 top. vor fi liniate cu coloane după mod. ce se va arăta de direcțiune.

2) Din această hârtie 1 top va fi albastră și 1 galbenă.

3) Din aceasta 20 topuri va fi galbenă, 15 albastră și 15 roșie.

4) Această va fi de diferite culori.

2) După aprobarea adjudecărei de către Minister, adjudecatarul va depune o garanţie definitivă de 25.000 lei în efecte de ale Statului care se va păstra la Casa de Depuneri şi Conservaţiuni.

3) Speciile şi cantităţile hârtiei sunt prevăzute în lista anexată aci, în care se specifică şi dimensiunile şi greutăţile, iar calităţile şi culorile în modelele semnate de Minister şi de Direcţia imprimeriei (care se vor semna şi de adjudecatar în ziua licitaţiei).

Antreprenorul va fi dator a preda cel puţin a treia parte din toate cantităţile şi speciile până la 1 Noembrie 1876, a doua treime în Martie iar restul în Iunie 1877.

Peste tot douăzeci de mii opt sute şase topuri şi 3.500 oca carton de pae.

[*Curierul Financiar*, An. III Nr. 33, Buc., 15/27 August 1876, p. 379—380.]

243

Bucureşti, 18 August 1876

Domnule Ministru,

Şeful perceptor dela biroul vamal Petroşiţa, Judeţul Dâmboviţa, cu raportul No. 109, arată că guvernul austro-ungar a oprit importul de vite, mărfuri etc...din România prin vama Guţanu corespunzătoare cu vama română Petroşiţa, lăsându-se liber numai exportul din Austria de vite, mărfuri etc...

Această măsură fiind desavantagioasă atât comerţiului cât şi fiscului, subsemnatul vă roagă Domnule Ministru, să binevoiţi a interveni prin Consulatul respectiv d'a se lăsa liber pe la trecătoarea Guţanu importul de vite, mărfuri etc...precum se permite exportul în România, căci altfel vom fi nevoiţi a ridica funcţionarii vamali dela Petroşiţa şi a închide cu desăvârşire acest punct pe cât timp nu se poate face nicio operaţiune de export din România.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele consideraţii.

Director general, Bolintineanu p. Ministru, B. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 325, f. 4 şi v.]

244

Bucureşti, 30 August 1876

Austria

Nr. 8734

Domnule Agent,

Pe baza unui raport al şefului perceptor dela Oficiul vamal Petroşiţa (Dâmboviţa), Ministerul de Finanţe îmi face cunoscut că Guvernul Austro-Ungar a interzis importul vitelor şi mărfurilor de provenienţă românească prin vama Guţanu, corespunzătoare vămii noastre Petroşiţa, lăsând Austriei deplină libertate pentru a exporta aceleaşi articole.

Această măsură păgubind atât comerţul cât şi fiscul, am onoare, Domnule Agent, să vă rog să binevoiţi a mijloci unde se cuvine, ca exportul vitelor, mărfurilor şi altor articole să fie lăsat liber prin vama Guţanu, căci dacă autori-

tățile vamale austro-ungare nu aplică reciprocitatea, atunci Ministerul de Finanțe ne comunică că va fi silit să retragă personalul vămii Petroșița și să suprime definitiv acest oficiu, din moment ce, prin acest punct, nu se poate face nicio operație vamală de oarecare importanță.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 326, f. 5 și v. Originalul în limba franceză.]

245

12 Decembrie 1876

Știri despre situația C. F. R.

După informațiile culese atât cu ajutorul consulilor noștri din România cât și de persoane speciale detașate (trimise) în România, s'a dovedit că mijloacele căilor ferate din România sunt foarte limitate. In special se simte o lipsă mare de locomotive și platforme. Din această cauză nu se pot trimite la distanțe mari, ca de pildă Turnu-Severin, decât 4 trenuri pe zi, iar la distanțe mai mici 5 și 6 trenuri. Majestatea Sa țarul a înștiințat de această situație pe Ministrul de Războì și a cerut ca el să dispună ca materialul rulant al căilor ferate române să fie mărit ori să fie transportat de pe liniile căilor ferate de la Privisleanc prin Galiția și dacă acest lucru va fi imposibil, atunci să fie aduse 50 de locomotive, 250 de platforme și 100 de vagoane demontate. Dar fiindcă în momentul de față încă nu se știe, dacă toate acestea vor putea fi îndeplinite, Majestatea Sa țarul pentru transportarea armatei la Dunăre se poate baza numai pe mijloacele esistente ale căilor ferate române. Insă fiindcă aceste mijloace sunt foarte slabe Majestatea Sa țarul a ajuns la convingerea că, căile ferate române trebuie să fie privite nu ca mijloace de concentrare a întregei armate, ci ca mijloace care servesc pentru transportarea numai a acelor unități care ar fi greu de transportat în alt mod, și ca un mijloc pentru aducerea diferitelor mate iale care sunt necesare armatei. Prin urmare, vor fi transportate pe căile ferate numai acele unități care trebuie să parcurgă distanțe foarte mari, ca de pildă până la Turnu-Severin și trupele corpului IX de armată precum parcurile de pontoane de telegraf și de asediu. Toate celelalte trupe vor fi transportate în ordinea lor obișnuită de campanie. Insă pentru concentrarea părții celei mai mari a armatei în împrejurimile Bucureștiului va fi nevoie aproape de 6 săptămâni.

Considerațiuni amănunțite cu privire la transportarea armatei vor fi prezentate Majestății Voastre îndată după executarea definitivă a dispozițiilor cu privire la această chestiune.

Despre toate cele expuse mai sus am fericirea de a raporta cu tot devotamentul Majestății Voastre.

Semnat: Șeful Statului Major al armatei active,
General de administrație
Nepocoicițki.

[Colecția de materiale cu privire la războiul ruso-turc din 1877—78 în *Peninsula Balcanică*, vol. 14, p. 17—18. Extras.]

București, 12 Decembrie 1876

BANCA NAȚIONALĂ

PROECT DE LEGE

Instituirea și scopul Băncei

Art. 1. — Se institue o bancă cu numele de Bancă Națională. Așezământul său va fi în București.

Art. 2. — Scopul acestei bănci este a înlesni românilor capitalurile necesare în bune condițiuni. Ea are singură dreptul de a emite bilete de bancă.

Art. 3. — Banca Națională va institui câte o sucursală în fiecare oraș, începând dela cele mai însemnate orașe ale țărei și unde trebuința va cere. Aceste sucursale vor avea câte un comitet de scont numit de Consiliul General.

Durata Băncei

Art. 4. — Durata băncei va fi nelimitată; ea nu se va putea dizolva, decât când Adunarea Generală, arătând motivele, va cere disolvarea. Această disolvare va trebui să se decidă de corpurile legiuitoare.

Capitalul băncei și fondul de rezervă

Art. 5. — Capitalul băncei este de zece milioane lei. Acest capital se va depune jumătate de către Stat și jumătate de către public. Cinci milioane ce se va depune de public se va diviza în 2.500 acțiuni de câte 200 lei, care se vor încasa jumătate înainte de funcționarea băncei și jumătate după trei luni dela începerea operațiunilor. Dacă însă capitalul de cinci milioane nu se va completa în acest termen, banca va completa prin alte acțiuni suma de cinci milioane. Statul va da celelalte cinci milioane în obligațiuni domeniale în sumă suficientă pentru a completa suma purtând dobândă și plătibile în termen de cinci ani. Aceste obligațiuni se vor vinde treptat de către bancă și banii se vor încasa pentru a completa în numerar suma de zece milioane.

Art. 6. — Banca va începe operațiunile sale după ce se va constata de o delegație a Corpurilor Legiuitoare că s'au îndeplinit dispozițiile art. 5

Art. 7. — Beneficiile anuale ale băncei vor forma un fond de rezervă din care:

a) Se va acoperi orice pierderi s'ar încerca, prin operațiunile băncei, asupra capitalului de zece milioane.

b) A împlini un beneficiu anual pentru acționari până la concurența unui divident de 5 la sută pentru capitalul vărsat, peste dobânda ce se va da asupra acțiunilor.

c) Cu restul beneficiilor se va plăti mai întâi o parte din acțiuni prin tragere la sorți, însă suma acțiunilor retrase într'un an, nu va trece peste a cincea parte din suma acțiunilor emise.

d) Ceeace va mai rămâne din beneficiile anuale va servi la plata obligațiunilor Statului emise sau depuse la casa băncei ca, capital realisabil. Dacă însă

din fondul de rezervă al băncei nu se va putea atinge până la a cincea parte din obligaţiuni domeniale, Statul la finele fiecărui an, va completa această a cincea parte din bugetul său.

Art. 8. — Când plata acţiunilor şi a obligaţiunilor se va termina capitalul de zece milioane devine proprietatea băncei. Atunci pierderile ce s'ar încerca asupra acestui fond se vor acoperi din beneficiile anuale.

Art. 9. — Capitalul băncei se va putea mări pe viitor dacă va fi trebuinţă, conform art. 31.

Art. 10. — Beneficiile băncei, care vor urma pe viitor, după îndeplinirea articolelor de mai sus, vor forma un *tezaur public*, care va fi productiv. Modul de producere se va determina printr'o lege specială.

Operaţiunile Băncei

Art. 10. — Operaţiunile băncei sunt:

1) A sconta sau a cumpăra poliţe şi alte efecte care vor avea de scop operaţiuni de comerţ şi bonuri de tezaur în marginile hotărâte prin Statute.

2) A face comerţul metalelor de aur şi de argint.

3) A se însărcina cu încasarea efectelor ce i-se va încredinţa de particulari sau de deosebitele stabilimente.

4) A face înaintări de fonduri pe bucăţi sau monede de aur şi de argint.

5) A primi sume în cont curent, în depozit, titluri, metale preţioase şi monede de aur şi de argint.

6) In fine a face înaintări în cont curent, sau a face înaintări de termene scurte pe depozite de efecte publice naţionale sau alte (valori garantate de Stat), în marginile fixate, pe perioade, de către administraţia băncei împreună cu censorii şi în urma aprobării Ministerului de Finanţe.

Art. 11. Banca nu va putea face alte operaţiuni decât acelea prevăzute la art. 10. Ea nu va putea să se împrumute nici nu va putea da cu împrumut de ipoteci sau pe acţiuni industriale.

Ea nu va putea lua parte nici directă, nici indirectă la intreprinderi industriale sau a face vreo speculă sau comerţ. Ea nu va putea avea proprietăţi imobiliare decât acelea care sunt neapărat trebuincioase stabilimentului său.

Art. 12. Banca va face serviciul de casier al Statului în condiţiunile hotărâte printr'o lege specială.

Art. 13. Banca va emite bilete de purtător. Suma biletelor din circulaţie va fi reprezentată prin valori realizabile cu înlesnire. Proporţia între rezerva metalică şi biletele de circulaţie se va stabili prin Statute.

Art. 14. Prin Statutele băncei se va stabili mărimea câtimelor, modul emisiunei lor şi cantitatea ce se va emite pentru fiecare categorie.

Art. 15. Biletele băncii vor fi plătibile la înfăţişare la biroul Băncei, din Bucureşti şi la sucursale în valoare metalică. Guvernul este dator a le primi a toate casele Statului precum şi la toate casele altor stabilimente publice

dependente de guvern. Biletele Băncei vor fi asemenea plătibile la înfăţişare în oraşele unde vor fi stabilite sucursalele băncei.

Art. 16. Pentru înlesnirea viramentelor de fonduri, banca poate crea mandate plătibile după câteva zile dela înfăţişare.

Art. 17. Banca este autorizată a cumpăra fonduri publice fără a trece peste suma în numerar a capitalului Băncei.

Nici o cumpărare nu se va putea face decât în virtutea autorizaţiei date de Ministerul Finanţelor, în urma cererii consiliului de administraţie aprobată de Consiliul de censori.

Art. 18. Banca va da bilete, în suma necesară, institutelor de credit agricol şi urban, însă emisiunea lor de către aceste institute, se va face conform dispoziţiunilor acestei legi.

Administraţia Băncei

Art. 19. Banca se va administra de un guvernator şi de patru directori — care împreună vor forma *Consiliul de Administraţie* al băncei.

Art. 20. Banca va fi priveghiată de *un consiliu de şepte censori.*

Art. 21. Banca va mai avea *un comitet de scont* numit de *Consiliul General.*

Art. 22. Consiliul de Adiministraţie împreună cu Consiliul de censori formează *Consiliul General.*

Art. 23. Guvernatorul băncei se numeşte de guvern pe termen de cinci ani. El nu poate fi în acelaş timp membru în vreunul din Corpurile Legiuitoare. El nu mai poate primi pensie de la Stat pe timpul funcţionării sale ca Guvernator, nici a face comerţ de scont.

Art. 24. Directorii şi censorii se numesc de *Adunarea Generală.*

Pentru prima oară şi o singură dată, directorii se numesc de guvern şi pe termen de trei ani.

Durata funcţiunii directorilor şi a censorilor şi rândul schimbărilor lor se regulează, prin statute.

Art. 25. Guvernatorul, directorii şi censorii sunt retribuiţi de bancă.

Art. 26. *Adunarea Generală,* se compune din zece membri din Corpurile Legiuitoare, cinci din Cameră şi cinci din Senat. — De membrii Camerii de Comerţ şi de membrii tribunalului de Comerţ din Bucureşti. — De membrii Consiliului comunal din Capitală. Doi reprezentanţi ai membrilor Curţii de Casaţie. — De un delegat al Ministerului de Comerţ şi un altul al Ministerului de Finanţe. De membrii Consiliului General al băncei — aceştia însă nu vor putea lua parte la vot în caz de alegere prevăzut la art. 24. Pe lângă aceşti membri se va mai alege douăzeci, ca membrii în adunarea generală din cei care au subscris o sumă mai mare ca acţionari.

Art. 27. Un comisar din partea guvernului va priveghia toate operaţiunile băncei şi mai cu deosebire scontul şi emisiunea biletelor.

Apuntamentele sale se vor fixa de guvern în înțelegere cu administrația băncei și se vor plăti de bancă.

Art. 28. Toți împiegații care compun personalul băncii, atât cel superior cât și cel inferior, trebue să fie români sau naționalizați.

Art. 29. Direcția băncei va adresa guvernului în fiecare lună un Stat, arătând situația băncei și ale sucursalelor sale. — Această situație se va publica prin *Monitor* în fiecare lună.

Guvernul are drept de a controla toate operațiunile băncei. El are drept de a se opune la executarea oricărei măsuri care ar fi contrară legii și statutelor sau intereselor Statului.

Art. 30. Falsificarea biletelor de bancă se pedepsește cu aceleași penalități ca și falsificarea monetei metalice.

Art. 31. Statutele acestei bănci vor prevedea celelalte dispozițiuni, care vor fi conform cu principiile acestei legi. Ele vor fi supuse la votarea Corpurilor Legiuitoare și nu se vor putea modifica decât tot de Corpurile Legiuitoare și numai după cererea adunării generale și prin aprobarea guvernului.

Art. 32. Legea de față nu se poate modifica decât conform art. 31.

Dispozițiuni transitorii

Indată după promulgarea acestei legi, consiliul de administrație al băncei, constituindu-se va publica o subscriere publică pentru fondul de cinci milioane. Durata subscrierii va fi de treizeci zile minimum. Toți românii vor putea subscri la acest fond, începând dela o obligațiune până la 400 obligațiuni — zece zile după subscriere se va vărsa la casa băncei jumătate suma subscrisă, pentru care se va primi un titlu provizoriu. — Titlurile provizorii vor fi nominale pentru aceia care au subscris. — După trei luni se va vărsa restul sumei subscrise, când se va libera titlurile definitive.

Dacă suma subscrisă va trece peste suma de cinci milioane se va reduce proporțional la toți acei care au mai mult de zece acțiuni. — Fiecare acțiune are drept de un vot la alegerea membrilor. Comisiunea conform art. 6, constatând subscrierea de cinci milioane și vărsarea în numerar la casa băncei a două milioane și jumătate, ea va convoca pe subscriitorii care au drept a face parte din adunarea generală conform art. 26.

[*Curierul Financiar*, An. III, Nr. 50, Buc. 12/24, Dec. 1876 p. 529, 530, 531.]

247

19 Decembrie 1876

In componența armatei active va intra batalionul de lucrări feroviare care în momentul de față însoțește armata; la începerea operațiunilor militare acest batalion va fi transportat pe calea ferată la Ungheni pentru a executa

lucrări importante pe porţiunea de cale ferată dintre Iaşi şi Ungheni. Lucrările acestea se execută din următoarele motive: linia largă a drumurilor noastre vine în contact cu linia îngustă a drumurilor de peste graniţă la Iaşi.

Deaceia toate trupele şi materialele care vor trebui transportate pe căile ferate române va fi necesar să fie descărcate şi reîncărcate la Iaşi. Această descărcare şi reîncărcare în special a materialului artileriei grele şi a parcurilor de pontoane şi de asediu nu poate să fie făcută cu destulă rapiditate din care cauză la Iaşi se va produce o îngrămădire a unui număr însemnat de trenuri şi fiindcă staţia feroviară de la Iaşi nu este prea încăpătoare, o atare îngrămădire cu trenuri va aduce un prejudiciu ordinei şi vitezei încărcării. Lărgirea liniei ferate de la Iaşi este aproape imposibil de făcut. De aceia sunt necesare două puncte de încărcare şi descărcare la Iaşi şi la Ungheni. Insă pentru aceasta va trebui ca pe porţiunea de cale ferată dintre aceste două puncte de o întindere de aproape 20 de vârste să se facă construirea unei a doua căi cu linie îngustă. Atunci o parte a trenurilor va merge pe linia largă la Iaşi, iar cealaltă se va opri la Ungheni unde vor fi aduse trenuri de la Iaşi pe linia îngustă. Datorită unei asemenea metode de descărcare şi încărcare ordinea şi viteza acestor operaţiuni vor câştiga mult. Pentru efectuarea acestor lucrări trebuie să fie pregătite şine, întărituri, macazuri şi alte obiecte. Toate aceste materiale necesare au fost achiziţionate la staţiunea din Odessa şi deja s'a consemnat ca ele să fie transportate din vreme la Ungheni. Având toate aceste mijloace pregătite dinainte, aceste lucruri vor putea fi executate foarte repede. Cumpărarea tuturor acestor materiale şi efectuarea lucrărilor va costa între 170.000 şi 200.000 de ruble de argint însă aproape o jumătate din această sumă va fi recuperată prin vânzarea şinelor. Deşi cheltuelele sunt mari ele însă sunt necesare şi Majestatea sa ţarul a hotărît să dea toate dispoziţiile preliminare referitoare la această chestiune.

In raportul meu trecut trimis Majestăţii Voastre s'a precizat că materialul rulant al căilor ferate române este foarte redus. Pentru mărirea cantităţii de material rulant Alteţea Sa Imperială Comandantul suprem a hotărât să recurgă la închirierea a 50 de locomotive, 350 de vagoane şi platforme dela întreprinderile particulare din Austria. Dacă propunerea Alteţei Sale făcută Ministrului de Război cu privire la transportarea materialului rulant demontat de pe liniile de la Privisleansc prin Galiţia ori pe căile noastre ferate nu va fi acceptată, pentru strângerea de informaţii cu privire la închirierea materialului rulant a fost însărcinat un trimis special la Viena.

. . . .

Semnat: Şeful Statului Major al armatei active
General aghiotant Nepocoiciţki.

[Colecţia de materiale cu privire la războiul ruso turc din anii 1877 78 în *Peninsula Balcanică*, vol. 14, p. 19—22.]

[București, 31 Decembrie 1876]

TABLOU

de prețurile curente ale celor mai obișnuite articole de îndestulare publică vândute în comuna orașului București, anul 1876

No. de ordine	Numirea Articolelor	Prețul de mijloc: Ianuarie L. b.	Februarie L. b.	Martie L. b.	Aprilie L. b.	Mai L. b.	Iunie L. b.	Iulie L. b.	August L. b.	Septembrie L. b.	Octombrie L. b.	Noembrie L. b.	Decembrie L. b.	Termenul de mijloc anual L. b.	Observații
	1. *Animale*														
1	Bivol	180	110	140	200	160	200	150	150	150	140	150	120	154	
2	Bivoliță	150	140	130	150	140	155	130	160	140	150	140	125	141	
3	Taur (buhaiu)	100	90	80	80	80	80	60	80	70	70	50	50	74	
4	Bou de mâna I	205	210	200	205	200	180	155	200	190	150	150	125	180 83	
5	Bou de mână II	160	180	170	170	150	160	135	155	140	148	90	90	146 50	
6	Armăsar de herghelie	270	290	280	290	280	270	240	250	240	250	200	200	255	
7	Cal de frunte	320	310	300	320	300	320	300	300	300	240	190	210	282 50	
8	Iapă de frunte	230	210	200	210	200	220	200	200	200	220	150	160	200	
9	Cal de mijloc	150	150	130	130	150	150	150	140	130	100	120	120	135	
10	Iapă de mijloc	100	100	80	90	80	100	100	90	90	70	80	60	86 66	
11	Cal de rând	80	80	75	70	70	70	60	80	80	50	60	50	68 75	
12	Iapă de rând	60	50	60	50	40	60	50	60	60	40	50	40	51 63	
13	Catâr	160	160	160	150	150	160	165	165	160	160	160	155	158 75	
14	Asin	80	80	80	70	75	80	80	80	80	75	80	75	77 91	
15	Țap	16	18	16	16	16	16	16	14	15	16	16	14	15 75	
16	Capră	12	12	10	13	12	12	12	10	12	12	12	12	11 75	
17	Miel	12	12	8	7	5	5	6	6	5	6		5	7	
18	Oaie	10	15	12	12	10	10	10	10	10	10	8	6	10	
19	Berbec	14	16	14	16	14	16	14	14	14	14	14	14	14 50	
20	Porc (mascure) de mijloc	70	60	50	60	65	60	50	60	40	50	50	50	55	
21	Vacă de mâna I	110	110	105	110	100	100	105	90	100	82	90	90	99	
22	Vacă „ „ II	90	90	90	80	80	90	80	80	80	72	80	80	82 66	
23	Vițel	30	30	25	20	25	24	25	25	30	22	25	20	25	
	2. *Brânzeturi*														
24	Brânză de burduf, ocaua	1 60	1 50	1 50	2	1 50	50	1 50	1 50	1 20	1 20	1 30	2	1 52	
25	Brânză de caș	1 20	1	80	50	50	80	60	60	80	80		1 20	73	
26	Brânză de caș, ocaua	1 20	1 20	70	70	80	80	80	80	1 10	1 20	1 20	1 20	97	
27	Urdă, ocaua	1 50	1 50	1 50	2	1	1 20	1	1	1 20	1 20	1 30	2	1 36	
28	Cașcaval ordinar ocaua	1 70	1 50	1 50	2	1 50	1 50	1 50	1 50	1 40	1 50	1 30	2	1 57	
29	„ de Penteleu, ocaua	4	3	3	3	2 50	2 20	2 20	2 20	2 20	2 20	2	3	2 62	
30	Lapte de Oaie, ocaua	60	50	40	25	25	30	30	30	30	30			29	
31	Lapte de Vacă	80	60	60	30	30	40	40	40	40	40	60	60	48	
32	Unt de vacă topit, ocaua	4	4	3 50	3	3	4	3	3	4	4	4	4	3 65	
33	Unt proaspăt de vacă, ocaua	4	3 50	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3 96	
34	Unt de oaie, ocaua	3 50	3	3	2 50	2 80	2 60	2 60	2 60	3	2 80	2 50	3	2 82	
	3. *Cărnuri*														
35	Carne de miel, ocaua	50	50				40	40	45	50	50	50	50	47	
36	Carne de oaie, ocaua	50	50	40			40	40	45	50	40	50	50	45	
37	Carne de porc, (mascure), ocaua.	1	1	1	1	1	80	80	80	80	90	70	70	87	
38	Carne de vacă, ocaua	80	90	80	80	90	90	90	80	80	80	80	80	83	
39	Carne de vițel, ocaua	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1 20	1	
40	Cerviș, ocaua	2 20	2 20	2 20	2 20	2 20	2 20	2 20	2 20	1 50	2	1 50	2	2 5	
41	Lumînări de seu, ocaua	1 50	1 50	1 50	1 25	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 48	
42	Lumînări de spermanțet, funtul	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	1 50	
43	Păstramă, ocaua	1 30	1 20	1 30	1 30	1 30	1 20	1 30	1 50	1 30	1 30	1 30	1 20	1 29	
44	Seu de oaie	1 20	1 20	1 50	1 20	1	1 10	1	1	1 20	1	1	70	1 9	
45	Seu de vacă	1 50	1 50	1 40	1 40	1 40	1 40	1 40	1 30	1 40	1 40	1 30	1 30	1 39	
46	Seu de porc topit, ocaua	2	2	2	2	2	2	2	1 85	2	2	1 70	1 50	1 92	
47	Slănină, ocaua	2	1 70	1 50	2	2	2	2	1 85	1 50	1 50	1 70	1 50	1 77	
	4. *Cereale*														
48	Alac (caplagea) kila	140	130	130	140	130	120	130	130	120	135	130	130	130 42	
49	Grâu calitatea I, kila	70	68	75	80	70	75	85	80	80	86	90	95	79 50	
50	Grâu calitatea II, kila	50	55	56	60	56	60	65	59	60	60	80	85	62	
51	Grâu, calitatea III, kila	40	40	50	50	46	55	50	50	50	50	60	70	51 92	
52	Hrișcă, kila	35	36	40	50	36	40	40	40	40	45	50	50	41 92	
53	Meiu, kila	28	30	30	30	33	30	30	29	30	30	30	30	30	
54	Orz, kila	40	40	38	40	35	32	35	32	30	30	34	30	34 66	
55	Ovăz, kila	30	30	30	30	29	27	30	25	24	26	25	24	27 50	
56	Porumb (popușoiu)	29	30	28	32	33	35	40	40	40	36	34	40	34 75	
57	Secară	30	30	38	40	30	38	40	40	40	40	40	35	36 75	
	5. *Făină*														
	Făină de grâu, calitatea I suta de oca	90	80	70	80	65	80	72	80	70	90	90	80	78 92	
	Făină de grâu calitatea II suta de oca	80	70	60	70	56	70	60	66	60	80	80	70	68 50	

No. de ordine	Numirea Articolelor	Prețul de mijloc: Ianuarie L.	b.	Februarie L.	b.	Martie L.	b.	Aprilie L.	b.	Mai L.	b.	Iunie L.	b.	Iulie L.	b.	August L.	b.	Septembrie L.	b.	Octombrie L.	b.	Noembrie L.	b.	Decembrie L.	b.	Termenul de mijloc anual L.	b.	Observații
60	Făină de secară	40		50		40		50		40		50		40		40		30		50		50		50		44		
61	Făină de orz																											
62	Mălaiu, (făină de păpușoiu)	11	70	11		10		10		10		10		11	10	11		11		11		12		12		10	90	
63	« de meiu																											
	6. *Lemne și cărbuni*																											
64	Plută de catarguri, bucata	40		40		40		40		35		40		32		40		35		40		40		40		38	33	
65	« catargele	20		20		20		20		18		20		18		20		20		22		20		20		19	83	
66	Scânduri de brad calitatea I, suta	160		160		150		160		155		150		150		160		160		150		160		170		157		
67	Scânduri de brad calitatea II, suta	140		120		140		120		120		120		120		130		130		120		140		145		128	75	
68	Scânduri de brad calitatea III, suta	120		100		100		100		100		100		42		43		43		100		50		100		83		
69	Scânduri de gorum calitatea I, suta	180		200		180		190		180		180		180		180		180		180		180		180		184		
70	Scânduri de gorum calitatea II, suta	160		150		160		160		170		160		160		160		160		160		160		160		160		
71	Scânduri de gorum calitatea III, suta	140		140		140		140		150		150		140		150		140		150		150		140		144		
72	Grinzi de gorum calitatea I, bucata	10		7		9		8		8		8		8		8		10		10		12		10		9		
73	Grinzi de gorum calitatea II, bucata	7		5		6		6		5		6		5		5		8		8		9		8		6	50	
74	Grinzi de gorum calitatea III bucata	4		3		5		4		4		4		3		3		6		6		6		6		4	50	
75	Grinzi de brad, bucata	7		6		4		3		5		6										6		6		5	37	
76	Stâlpi (bulumaci), suta	140		140		140		140		140		140		145		140		140		140		140		140		14	42	
77	Căpriori, unul	5		4		5		4		5		5		6		6		6		6		6		6		5	33	
78	Lați, suta	40		40		35		40		45		46		40		40		50		50		55		40		43	42	
79	Dulapi (dușumele) calitatea I, suta	200		200		200		200		205		200		200		200		200		200		200		200		200	42	
80	Dulapi calitatea II, suta	160		160		160		160		160		160		160		150		160		160		180		160		160	83	
81	Dulapi calitatea III, suta	140		140		130		140		140		140		140		135		140		140		150		60		132	92	
82	Șiță (prăscilă), mia	4		4		4		3	50	3	50	4		4		4	50	4	50	4		5		4	50	4	12	
83	Șindrilă, mia	5		5		5		4	50	5		5		5		5		5		5		5		5		5		
84	Pari, suta	50		40		40		40		40		40		40		40		50		50		80		60		47	50	
85	Nuele, mia	24		20		20		20		20		20		20		20		20		20		25		22		20	91	
86	Haraci despicați, mia	50		60		48		48		50		50		50		60		60		60		60		50		53	83	
87	Haraci obli, mia	30		30		28		28		30		30		30		26		28		26		26		26		28		
88	Cărbuni de lemn, suta de oca	15		14	80	12		14		14	50	14		14		17		16		15		16		16		14	85	
89	Cărbuni de pământ, tona	62	50	62	50	62	50	62	50	62	50	62	50	62	50	62	50	62	50	62	50	62	50	62		62	45	
90	Lemne de foc de cer calit. I stânj.	90		70		70		66		70		70		68		70		70		72		80		75		72	58	
91	Lemne de foc de cer calit. II stânj.	70		60		60		60		60		60		60		66		60		66		72		68		63	50	
92	Lemne de foc de șlău calit. I stânj.	90		60		64		60		60		66		64		66		60		60		72		72		66		
93	Lemne de foc de fag calit. I stânj.	80		60		60		60		60		66		60		66		60		60		60		60		62	66	
	7. *Lemne lucrate*																											
94	Antal	30		20		20		20		20		25		20		20		20		20		20		22		21	42	
95	Albia	13		14		13		14		10		13		13		14		13		12		13		14		13		
96	Butea	74		70		70		72		70		70		80		90		74		73		72		72		73	92	
97	Cercuri, suta	60		40		30		40		20		24		20		25		20		20		35		25		31	58	
98	Car, gata	100		100		120		110		60		120		100		120		100		110		100		120		105		
99	Căruța	60		50		50		50		30		50		50		60		50		60		50		45		52		
100	Harabaua (car mare)	120		120		140		120		100		140		120		140		120		120		120		130		121		
101	Putina	20		20		20		20		20		20		20		22		22		20		20		20		20	33	
102	Butoiu......................	30		30		30		30		25		30		30		30		25		30		25		25		28	33	
103	Teasc	30		30		30		30		12		16		20		25		30		20		20		26		24		
104	Tocitoare	40		40		30		40		40		40		40		40		40		40		30		75		41	25	
105	Cofă (doniță)		80		80		80		80	1		1		1		1		1		1		1		1			93	
106	Lin	150		140		150		140		130		140		120		140		140		140		140		140		139		
107	Hârdău	6		6		6		6		6		6		6		6		6		6		6		6		6		
108	Lopata de lemn		60		60		60		60		60		60		60		60		60		60		60		60		60	
	8. *Legume*																											
109	Bob, suta de oca			80		60		80		80		80		60		40		60		60		60		60		65		
110	Cartofi, suta de oca.	10		8		8		8		9		10		8		8		8		6		7	40	7	40	8	15	
111	Ceapă, suta de oca	15		10		8		8		9		10		10		10		12		15		22	20	18	60	12	32	
112	Fasole suta de oca	12		15		11		12		12		15		14		15		20		30		20		22		16	50	
113	Linte suta de oca	30		55		60		40		12		40		40		40		40		40		50		50		41	42	

(urmare)

No. de ordine	Numirea Articolelor	Prețul de mijloc																								Termenul de mijloc anual		Observații
		Ianuarie		Februarie		Martie		Aprilie		Mai		Iunie		Iulie		August		Septembrie		Octombrie		Noembrie		Decembrie				
		L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	L.	b.	
114	Mazăre, suta de oca	70		55		60		70		40		60		60		60		70		60		60		60		60	42	
115	Năut, suta de oca	70		60		70		70		70		70		70		70		70		70		70		70		69	17	
116	Usturoiu, suta de căpățâni		30		30		20		20		30		60		60		40		50	1		1	30	1	20		57	
117	Varză (curechiu) suta de căpățâni											20		6		5		6		5		5		5		7	43	
118	Sfecla, suta	10		5		8						4		4		4		6		2		2		3		4	80	
119	Gulii, suta de bucăți	10		5		8						4		6		5		8		4		2		3		5	50	
120	Țelină	6		6		8							4	5		6		6		3		3		4		5	10	
121	Pepene (harbuz) suta													30		10										20		
122	Morcovi, suta	5		4		6						4		4		5		5		2		1	30	2		3	83	
123	Ardei, suta											1	20		10		20		20		25		30		30		36	
	9. *Nutrețul*																											
124	Fân, carul	30		30		30		30		40		20		12		15		20		24		30		20		25	08	
125	Paie	6		7		6		6		6		6		6		7		6		6		8		8		6	50	
	10. *Pâine*																											
126	Pâinea de calitatea I (jimblă) ocaua		40		40		40		40		40		40		40		40		40		40		40		40		40	
127	Pâinea de calitatea II (pâinea neagră), oca		30		30		30		30		30		30		25		30		30		25		30		30		29	
	11. *Păsări și ouă*																											
128	Curcan	4		6		6		6		6		5		5		6		6		5		6		4	50	5	46	
129	Găină	1	20	2		1	20	1	20	1	20	1		1	20	1	20	1	20	1	20	1	30	1	20	1	26	
130	Gâscă	2		2	50	2		2	50	2		1	50	2		1	50	2		1	80	2		2		1	98	
131	Puiul de găină		80	1			80		70		70		50		60		80		70		70		70		80		72	
132	Rața	1	50	2		1	50	1	20	1	50		70	1		1		1	20	1	20	1	20	1	30	1	27	
133	Un ou de găină		08		5		4		3		5		5		5		05		5		10		10		07		6	
	12. *Piei nelucrate*																											
134	Pelea de bou	25		20		20		16		20		20		20		15		16		20		18		18		19		
135	» » bivol	40		30		35		30		35		35		35		25		30		30		30	00		25	31	66	
136	» » cal.	8		8		8		8		9		8		8		8		8		8		8		8		8	8	
137	» » capră	3		3		3		3		3		3		3		3		3		3		3		3		3		
138	» » iepure		70		70		70		70		70		70		70		70		70		70		70		70		70	
139	» » miel alb	2	50	2		2		2	50	2		2		2		2	50	2	50	2		1	50	2		2	12	
140	» » miel negru (hârșie).	6		6		5		6		5		6		6		6		6		.6		6		6		5	83	
141	» » vițel	4		4		4		4		4		4		4		5		4		4		5		5		4	25	
142	» » jder	20		20		20		20		20		20		16		20		20		20		20		20		19	66	
143	» » vulpe	12		12		12		12		12		12		12		12		14		12		12		12		12	17	
144	» » lup	8		10		9		8		10		8		8		8		8		8		10		8		8	58	
145	» » urs	45		50		40		40		40		50		50		60		60		50		60		50		49	58	
146	» » veveriță		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20	
147	Parul de porc (mascure), ocaua.	8		8		8		8		8		8		8		8		8		8		8		8		8		
148	» » capră, ocaua	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	15	1	50	
	13. *Pești și altele*																											
149	Morun și cegă proaspetă, ocaua	2		2		2		1	50	2		1	50	1	50	1	20	1	20	1	50	1	60	1	50	1	63	
150	» » » sărată, ocaua	2		1	50	2		1	50	2		1	50	1	50	1	50	1	50	2		1	60	1	50	1	67	
151	Crap mare proaspăt	1	20	2	30	1	50	1	30	1	50	1	20	1			60		60		50		60		60	1	7	
152	» » sărat	1	50	1	50	1	50	1	30	1	50	1	20	1		1		1	20	1			80		80	1	19	
153	Cosac proaspăt	1		1		1			80		80	1	20		80		40		40		40		60		50		74	
154	» sărat	1		1		1			80	1		1	20		80		80	1		1			80		80		93	
155	Somn proaspăt	1	30	1	30	1	50	1	20	1		1		1			80		80		50	1			80	1	2	
156	» sărat	1	50	1	30	1	50	1	20	1	20	1		1		1		1		1		1	20	1	50	1	20	
157	Pește mărunt, proaspăt		60		60		60		60		60	.	60		40		30		40		30		20		40		47	
158	» » sărat		80		80		80		60		80		80		60		90		80		60		60		60		70	
159	Păstrav proaspăt																											
160	uscat																											
161	Raci, suta	5		3		4		4		4		6		4		4		4		4		4		4		4	16	
162	Icre de morun, ocaua.	12		20		18		12		16		16		14		14		13		18		12		15	50	15	4	
163	» » știucă »	11		16		12		8		12		13										8		6		1	75	
164	» » crap »	4		5		4		4		5		4										4		4		4	25	
	14. *Plata muncitorilor*																											
165	Una zi de lucru cu car cu 2 boi	4		4		4		4		4		4		4		4		4		4		4		4		4		
166	» » » » » » 4 boi	6		6		6		6		6		6		6		6		6		6		6		6		6		
167	» » » » » mâinele	2		2		1	50	2		2		2	50	1	50	2		2		2		1	50	2		1	92	
168	» » » » la culesul porumbului	1		1		1		1		1		1		1		1		1		1		1		1	10	1		

(urmare)

No. de ordine	Numirea Articolelor	Ianuarie L.	b.	Februarie L.	b.	Martie L.	b.	Aprilie L.	b.	Mai L.	b.	Iunie L.	b.	Iulie L.	b.	August L.	b.	Septembrie L.	b.	Octombrie L.	b.	Noembrie L.	b.	Decembrie L.	b.	Termenul de mijloc anual L.	b.	Observaţii
		Preţul de mijloc																										
169	Una zi de lucru la hărăcitul viilor	1	50	2		1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	30	1	54	
170	Una zi de lucru la culesul viilor	1		1		1		1		1	50	1		1		1		1		1		1		1		1		
171	Una zi de lucru la coasă	2		2		1	50	2		2		2	50	2		2		2		2		2		2		2		
172	» » » » » săpat	2		2		1	50	2		2		2	50	1	50	2		2		1	50	1	50	2		1	87	
173	» » » » » seceră	2		2		2	50	2		2		3		2		2		2		2		2		2		2	8	
	15. *Seminţe uleioase şi aromatice*																											
174	Anison, suta de oca.	100		100		100		100		100		100		100		100		100		100		100		180		106	66	
175	Cânepa » » »	50		40		40		40		40		40		40		40		40		40		40		40		40	83	
176	Coriandru » » »	100		100		100		100		100		100		100		100		100		100		100		120		101	66	
177	In » » »	60		50		60		60		60		60		60		60		40		60		60		60		57	60	
178	Rapiţă » » »	30		30		30		30		30		30		30		30		30		30		30		30		30		
	16. *Substanţe textile*																											
179	Borangic, ocaua	50		40		50		40		40		40		40		45		40		40		40		50		42	92	
180	Cânepă	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	
181	Gogoşi de mătase, ocaua									3		3														3		
182	In, ocaua	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	1	70	
183	Lână de rând, ocaua	2		2		2	50	2	50	2	50	1	65	2		2		2	20	2	25	2		2	20	2	15	
184	» ţigaie, »	2	50	2	50	3		2	50	2	50	1	70	2		2	50	2	30	2	50	2	50	2	30	2	40	
185	» de miţe, »	2		1	50	1	30	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	30	1	50	1	30	1	50	1	51	
	17. *Uleiuri şi petroleu*																											
186	Păcura, veadra	3		3		3		3		3		3		3		3		3		3		3		4		3	8	
187	Petroleu (gaz) ocaua		80		80		80		80		80		80		80		65		60	1		1		1			82	
188	Uleiu de in »	2	20	2	20	2		2	20	2	30	2	20	2	20	2	20	2	20	2	20	2	20	2	20	2	19	
189	» » rapiţă	1	50	1	50	1	50	1	50	1	30	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50	
	18. *Vinuri, alcooluri, fructe*																											
190	Vin de Cotnar vechi, vedra	12		10		16		12		15		14		12		14		10		10		10		20		12	92	
191	,, ,, Cotnar nou ,,	8		8		10		8		10		12		12		12		9		6		8		18		10	8	
192	,, ,, Odobeşti vechi ,,	10		9		10		10		12		10		8		10		10		8		8		16		10	8	
193	,, ,, Odobeşti nou ,,	8		7		6		8		8		10		8		8		8		5		5		8		7	42	
194	,, ,, Dealu Mare vechi ,,	10		7		10		10		8		10		8		8		9		8		10		10		9		
195	,, ,, Dealu Mare nou ,,	5		5		5		5		5		7		5		7		4	40	5		6		7		5	53	
196	,, ,, Drăgăşani vechi ,,	10		10		12		10		10		12		10		10		10		8		10		12		10	83	
197	,, ,, Drăgăşani nou ,,	6		7		7		8		7		8		8		8		7		6		6	50	9		7	29	
198	,, vechi ,,	5		5		5		6		6		5		5		8		7		6		6		7		5	92	
199	,, nou ,,	4		3	50	3	50	3		4		4		5		6		4		4		4		5		4	17	
200	Oţet ,,	2		2	50	3		3		2		2		2		2		2		3		2		2	50	2	32	
201	Spirt calitatea I	12		12		13		13		13		13		12		12		12		11	75	12		12		12	31	
202	Spirt calitatea II ,,	11		11		12		12		12		12		11		11		11		11		11		11	50	11	38	
203	Berea calitatea II ,,	6		7		7		6		12		6		6		6		6		6		6		6		6	67	
204	Rachiu de bucate ,,	10		10		12		10		9		10		10		10		10		10		10		12		10	25	
205	Rachiu de prune ,,	9		9		10		9		8		7		7		6		6		6		6		7		7	50	
206	Rachiu de tescovină ,,	9		9		9		8				7		6		7		7		6		6		6		6	91	
207	Mere, ocaua		80		80		80						30		30		20		20		30		30		30		43	
208	Prune (perje), ocaua		80		80		80		80		80		80		10		10		15		50		60		60		57	
209	Struguri (poamă)	1	50	2		3								1			40		40		50	1		1		1	20	
	19. *Diferite*																											
210	Ceară, ocaua	9		8		8		8		8		9		10		10		8		10		8		8		8	70	
211	Scumpia, ,,		80		80		80		80		80		80		80		80		80		80		80		80		80	
212	Săpun, ,,	1	30	1	30	1	30	1	50	1	20	1	30	1	30	1	25	1	30	1	30	1	30	1	25	1	30	
213	Lumânări de ceară, ,,	8		7	50	8		8		8		8		8		8		8		8		8		7		7	88	
214	Miere	2		2		2		2		2		2		2		2		1	30	1	30	1			80	1	77	
215	Cărămidă, mia	40		40		40		40		40		40		40		40		40		30		40		40		39	17	
216	Rogojini, mia.	2	50	2	50	3		2	50	2	50	2	50	2	50	2	50	2	40	2	50	2	50	3		2	57	
217	Sare de Ocnă, ,,		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20	
218	,, ,, Mare ocaua		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20		20	
219	Piatră de moară calitatea I una.	950		1000		980		980		980		960		960		980		970		980		980		960		973	30	
220	Piatră de moara calitatea II una	400		400		380		400		400		400		410		380		400		400		400		400		397	50	
221	Piatră de moară calitatea III una	48		48		48		50		48		48		48		48		50		48		50		50		48	67	
222	Piatra brută, stânjeni,	14	50	14	80	14	50	14	50	14	50	14	50	14	50	14	80	14	50	14	80	14	50	14	50	14	52	
223	Var. mia de oca	60		60		45		60		34		34		34		36		34		40		60		60		46	42	
224	Nisip, căruţa	2		2		1	60	2		2		2		2		2		2		2		2		2		1	97	
225	Olane, mia	12		12		11	70	12		11		12		11	70	11	70	11	50	12		12		12		11	80	

[*Monitorul Primariei Bucureşti*, No. 2 28 Ian. 1877, pp. 323 326]

1876

[UNELE CIFRE ŞI DATE PRIVIND ECONOMIA ROMÂNIEI]

MESERII

....

In România, numărul tuturor meseriaşilor era, la 1860, (nu s'a mai făcut niciun recensământ de atunci) de 83.061, dintre care 59.869 patroni şi 23.192 lucrători. In acest număr nu sunt cuprinşi ţăranii, deşi fiecare dintre ei se îndeletniceşte cu mai multe meşteşuguri, mai cu seamă iarna, când ei se ocupă cu facerea de rogojini, mături, sarici, coşuri şi coşuleţe, etc.

Cu prilejul ultimului recensământ, s'au putut stabili nu numai feluritele soiuri de meşteşuguri, dar şi câtimea şi valoarea materialelor brute întrebuinţate, a obiectelor produse, precum şi numărul lucrătorilor care iau parte la fabricare. Toate aceste date sunt întrunite în tabelul următor:

PRINCIPALELE INDUSTRII
cu cifra veniturilor lor şi numărul muncitorilor

Numărul şi Felul Industriei		Valoarea		Lucrătorii întrebuinţaţi		
		materialelor brute întrebuinţate în franci	articolelor fabricate în franci	Bărbaţi	Femei	Copii
1	Arsenal al Armatei	500.000	732.240	280	—	79
4	Saline [1])	1.304.561	3.965.092	1.071	—	—
6.771	Mori	40.642.193	56.456.650	9.005	83	82
621	Olării	32.230	112.873	782	28	20
417	Mori de călcat pentru stofe şi pâslă	599.240	855.160	468	13	—
608	Ferăstrae	384.338	851.294	884	—	—
1.687	Rachierii	6.067.481	9.070.406	5.465	13	166
378	Brutării	5.694.047	8.635.703	1.680	12	67
58	Fabrici de ulei lampant	490.270	773.391	159	33	22
233	Tăbăcării	705.596	923.402	506	3	13
463	Cuptoare de var	51.820	139.930	608	—	—
145	Fabrici de lumânări şi de săpun	2.151.442	2.817.708	364	41	13
226	Fabrici de cărămizi	111.728	625.203	1.121	541	54
220	Brânzării	352.547	390.462	784	199	187
23	Cariere	14.321	67.750	207	—	—
4	Fabrici de stofă [2])	200.000	498.740	164	75	29
24	Tipografii şi stabilimente litografice	179.858	317.308	146	—	17
72	Berării	326.775	799.870	302	2	8
212	Cofetării	492.325	733.270	511	6	74
100	Bragagerii	69.043	190.230	217	1	104
70	Abatoare	2.185.998	2.802.700	1.420	156	232
53	Alte industrii [3])	1.394.853	2.453.308	663	116	35
12.867	Stabilimente industriale	62.720.176	90.277.350	25.736	1.348	1.198

[1]) Dăm mai jos cifra producţiei actuale a salinelor.

[2]) Repetăm că acest recensământ este din 1860 şi că nu s'a mai făcut altul de atunci. Astăzi (1875) nu mai există decât o singură fabrică de stofe.

[3]) Printre acestea trebue să socotim fabricile de cristaluri, de faianţă, de stearină, de paste făinoase, de amidon, de praf de puşcă, de rogojini, de saci şi ţesături de păr de capră, de pălării, de frânghii, etc.

Lumânări. Singura fabrică de lumânări care progresează este fabrica de lumânări din Galaţi. A fost fondată de Dnii Faulquier & Blanc din Montpellier şi cedată unei societăţi anonime. Fabrică anual cca 600.000 kilograme de lumânări.

Intrebuinţează 1.320.000 Kg. de său.

Poate face, dacă sunt cereri, 996.000 Kg. săpun zis *vergin*; 1.224.000 Kg. săpun de răşină zis extra.

Personalul în lucru este de cca. 50 bărbaţi şi femei, 4 şefi de atelier, şi personalul dela contabilitate.

Capitalul este de 1 milion de franci şi va fi ridicat în curând la 2 milioane.

Stofe. Singura fabrică de stofe astăzi în activitate este aceea a Dlui Cogălniceanu, la *Neamţ*. Ea ocupă 120 muncitori, aproape toţi localnici.

Producţia anuală a fabricii este de 50.000 metri stofă şi de 8.000 pături de trupă (pentru oameni şi cai).

Ajungem la industriile care întrebuinţează materii prime scoase din regnul mineral.

La Baia de Aramă (judeţul Mehedinţi) şi la *Baia de Fier* (judeţul Gorj) găsim urme ale unor străvechi exploatări de aramă şi de fier.

Am dat mai sus analiza zăcămintelor de ematită făcută de Dl. Hanon.

O societate foarte puternică se constitue în momentul de faţă pentru exploatarea acestui mineral.

Pietre de moară. Piatra de moară este exploatată într'un număr destul de mare de localităţi din judeţele Gorj, Dâmboviţa, Buzău, Bacău, Neamţ, Suceava şi mai cu seamă în judeţul Botoşani la Hârlău, ale cărui cariere sunt cele mai renumite.

Cărămizi. Clădirile din oraşe sunt în mod obişnuit de cărămidă. Fabricarea folosea la 1860 în întreaga ţară 226 stabilimente cu 428 cuptoare şi ocupa 1.716 muncitori, în mare parte ţigani. Valoarea produselor în cărămizi, olane şi tuburi a fost de 625.488 franci.

Argila întrebuinţată la facerea cărămizilor se găseşte deobicei pe malurile râurilor.

Varul. Piatra de var prilejueşte, în aproape toate judeţele de munte, o exploatare destul de însemnată în 564 varniţe, care ocupă 608 muncitori, dar produsul anual nu se ridică decât la 140.000 franci în 1860, dat fiind preţul mic al acestui material.

Varul, amestecat cu nisip şi cu câlţi este întrebuinţat ca mortier la clădirile de cărămidă; el mai serveşte la spoitul caselor pe dinafară ca şi înăuntru.

Altădată se clădeau curţile, zidurile dimprejur şi mai cu seamă bisericile din România din cărămidă alternând cu piatră şi nu se încărca nici cu ciment, nici cu var, astfel că se alcătuia un *opus reticulatum* de culori felurite plăcute ochiului. Clădirile se mai împodobeau cu ornamente de teracotă smălţuită de felurite culori, şi este cazul să regretăm părăsirea acestor vechi procedee.

Aproape pretutindeni se găseşte lut de olărie din care se face în foarte multe sate oale obişnuite având forme cu totul originale de o mare varietate şi mai ales cu totul graţioase. Oalele folosite de ţăranii români sunt de culoare roşie, albă sau neagră şi adesea smălţuite în verde, galben şi castaniu, cu felurite înflorituri care amintesc de multe ori oalele etruşce cele mai pure. Judeţele cele mai renumite în ce priveşte olăria sunt Romanaţii (cu satul Oboga) Prahova (cu satele Brazi, Pucheni, etc), Dâmboviţa, Mehedinţi, Suceava (cu satul Lespezi), Muscel (Câmpulung), Covurlui (Ţiglina) şi Bolgrad.

Olăritul. Industria olăritului era reprezentată la 1860 prin 622 fabrici cu 728 cuptoare şi 830 muncitori. Producţia anuală se ridica la 142.503 franci. Muncitorii din aceste fabrici lucrează numai o parte din an. Ei sunt şi agricultori.

Faianţele. In judeţul Gorj şi judeţul Bacău sunt fabrici de faianţă şi de porţelan care produc vase de sufragerie şi sobe.

Salinele. Ocnele din România au fost exploatate din timpurile cele mai vechi, şi se poate cunoaşte, după felul în care sunt întocmite, epoca unor săpături pe care o întâmplare ne face să le descoperim în straturile de sare de prin ţară. Sistemul de extragere a sării din ocne era, încă dintre cele mai primitive până acum vreo douăzeci de ani, însă Guvernul a format un corp de ingineri de mine care au întreprins în această ramură lucrări temeinice. Minele de sare care sunt astăzi în plină exploatare se găsesc la Ocna (judeţul Bacău), la Slănic şi la Telega (judeţul Prahova) şi la Ocnele-Mari (judeţul Vâlcea). Sarea cea mai curată şi cea mai albă vine dela Slănic. Acea dela Ocna este tare şi strălucitoare. Acea dela Telega are o culoare vânătă, cenuşie. In fine acea dela Ocnele Mari este adesea amestecată cu argilă.

Cu privire la calitatea şi cantitatea producţiei ce sunt în măsură a da, salinele din România pot rivaliza cu acele din Galiţia, iar atunci când lucrările de artă întreprinse vor căpăta o desvoltare mai mare, este sigur că ele le vor egala pe acestea şi din punctul de vedere tehnic.

Exploatarea salinelor în România este chemată să aibă un mare viitor iar stabilirea unor industrii accesorii în vederea obţinerii produselor chimice ce se pot extrage din sare (carbonatul de sodiu, bicarbonatul de sodiu, sulfatul de sodiu, acidul clorhidric) va aduce un spor acestui izvor de bogăţie al ţării.

In vederea exploatării salinelor, metoda ce se urma altădată era din cale afară de simplă şi de primitivă. Se săpa în stânca de sare un puţ vertical până la o adâncime de cam douăzeci de metri; apoi se scobeau pereţii de jur împrejur şi totodată fundul puţului spre a se obţine o cavitate ovală. Această cavitate era mărită treptată în sensul vertical şi în cel lateral. Odată ce adâncitura ajungea să aibă un diametru transversal de cca 50 metri se înceta a se scobi în lături şi se mergeá numai în adâncime sub pământ. Mina avea astfel forma unei sticle de apă [1]). Atunci când extragerea sării devenea prea costisitoare din cauza prea marei adâncimi a săpăturii, mina aceasta era părăsită şi se începea o alta alături.

Astăzi se urmează după o altă metodă intrată în practică la 1845. Se sapă galerii, despărţite prin coloane de siguranţă. Adâncimea salinelor variază dela 40 la 105 metri, diametrul cel mai mare la bază este de 100 metri. Galerii în lungime de 70 până la 100 de metri îngădue ca salinele să comunice între ele. Se extrag cuburi mari cântărind între 120 şi 270 kilograme ce se împart apoi în blocuri având între 60 şi 90 kilograme. Extracţia se face prin mijlocirea unor roţi [2]) cu cai. De curând s'a început a se opera extragerea sării cu ajutorul maşinilor cu aburi.

Se întrebuinţează muncitori liberi şi condamnaţi la muncă silnică. La 1860, se aflau în totalitatea salinelor 1.071 muncitori dintre care 791 liberi şi 280 condamnaţi. Intre 1866 şi 1870 numărul total al muncitorilor a variat între 1.600 şi 2.000. La 1873 acest număr a fost de 1.829. Pentru a sparge blocurile, muncitorii se slujesc de târnăcoape de fier de formă conică, având un vârf foarte ascuţit, în greutate de 3 Kg. 500, şi cu coadă de lemn. In saline, nu se pun la lucru nici femei, nici copii.

Muncitorii liberi precum şi condamnaţii ocnaşi nu sunt expuşi malariei, probabil din pricina prezenţei lacurilor sărate atât de numeroase în regiune. Scrofuloza este mai puţin răspândită în satele din preajma salinelor decât în tot restul ţării. La 1831, holera a bântuit cu furie în toată ţara, însă muncitorii dela saline au fost la adăpostul flagelului.

Până la 1848, cei osândiţi la munca silnică pe viaţă dormeau în interiorul salinelor şi nu ieşeau niciodată la aer liber. Dl Dr. Caillat, care a avut prilejul să viziteze aceste mine înainte de 1848, ne descrie starea în care i-a găsit pe ocnaşi *(Union Médicale,* 16 Mai 1854). Condamnaţii pe termen erau scoşi din mină îndată după sfârşitul lucrului. Nici unul dintre ei nu suferea de acele oftalmii pricinuite de praful mineral. Condamnaţii pe viaţă,

---

[1]) In text: « la forme d'une carafe ».

[2]) In text: « manèges ».

care nu ieşeau din saline niciodată, erau toţi atinşi de o boală ce nu o puteau evita, înceată ca mers dar omorîtoare.

Iată în ce consta această grozavă afecţiune. Indivizii aveau o tusă uscată, neîncetată; simţeau ca o mare greutate apăsându-le pieptul. Percutarea şi ascultarea indicau prezenţa unui lichid în pleure, în pericard şi în peritoniu. Faţa era umflată, ochii scoşi din orbite, chiar pielea capului sub păr era umflată de edem; gingiile erau moi, ulceroase, sângerânde. Se observau vânătăi mari sub piele. Pe scurt, totul indica o hidropizie generală şi scorbutul. Condamnatul pe viaţă era în mod inevitabil răpus de boală după vreo patru ani.

O repetăm: acum că toţi condamnaţii sunt retraşi din mină după terminarea muncii zilnice, sănătatea ocnaşilor este mai bună decât aceea a ţăranilor liberi din judeţele dela câmp.

Sarea. — Preţul de extragere a cuintalului metric de sare era altădată în mijlocie de 1 fr. 30; la 1873, acest preţ a fost de 1 fr. 40 —

Cantitatea de sare scoasă anual s'a ridicat după cum urmează:

La 1862	50.433.000	kilogr	La 1868	51.400.000	kilogr.
1863	49.000.000	»	1869	65.200.000	»
1864	45.400.000	»	1870	70.000.000	»
1865	71.000.000	»	1871	51.240.000	»
1866	58.200.000	»	1872	65.000.000	»
1867	48.140.000	»	1873	83.000.000	»

Sarea este dată în debit pe loc unor ţărani care o transportă prin toată ţara, desfăcând o în detaliu. Preţul de vânzare pe loc a variat între 5 fr. 45 şi 10 fr. suta de kilograme; preţul de vânzare în diferitele localităţi ale ţării a variat între 7 fr. 80 şi 23 fr. 40 suta de kilograme.

Se exportă sare în Turcia, Serbia şi Rusia. Exportul a atins următoarele cifre:

1862	14.000.000	kilograme	1868	15.460.000	kilograme
1863	19.000.000	»	1869	15.300.000	»
1864	13.800.000	»	1870	10.271.000	»
1865	15.800.000	»	1871	10.268.000	»
1866	15.570.000	»	1872	16.505.000	»
1867	16.000.000	»	1873	29.570.000	»

Până în anul 1872, preţul de vânzare la export al sării a variat între 5 fr. 80 şi 9 fr. 20 suta de kilograme predate în porturile dela Dunăre. Incepând din anul 1873, a fost nevoie să se coboare preţul pentru a se putea concurenţa sarea exportată de către Austria în Serbia şi Turcia. Astfel că acum sarea se vinde la export la preţul de 4 fr. 38 pentru Turcia şi de 3 fr. 13 pentru Serbia suta de kilograme predată în curtea salinei.

Iată tabelul cu veniturile în franci pe care le-a avut Statul din sare:

Anul	Incasări			Cheltueli			Beneficii realizate
	Consumaţie în ţară	Export	Total	Exploatare şi administraţie	Transport la porturi	Total	
1862	1.607.642	3.817.370	10.233.743	—	—	2.447.307	7.786.436
1863	2.417.799						
1864	2.390.932						
1865	3.034.918	611.414	3.646.332	476.435	380.479	856.914	2.789.418
1866	2.752.874	633.542	3.386.416	540.394	383.444	923.838	2.462.578
1867	3.038.746	1.284.754	4.323.500	370.291	373.945	744.236	3.579.264
1868	3.357.645	1.255.023	4.612.668	625.935	383.271	1.009.206	3.603.462
1869	3.966.614	1.214.118	5.180.732	960.980	477.684	1.438.664	3.742.067
1870	3.329.213	949.124	4.278.337	638.860	610.743	1.249.603	3.028.733
1871	3.208.516	812.670	4.021.186	609.226	4.500	613.726	3.407.460
1872	3.945.815	1.707.901	5.653.707	658.307	—	658.307	4.995.400
1873	2.512.257	1.220.591	3.732.850	1.176.449	—	1.176.449	2.556.401

Transportul sării până la calea ferată se face numai cu carul cu boi. Dar s'au dat în concesie două linii de drum de fier care, într'un termen de trei ani, vor lega cele două saline principale cu reţeaua deja în fiinţă; din acel moment, exploatarea va lua un alt avânt, fiind dat că până în prezent transportul dela saline şi până la schela dela Giurgiu (158 kilometri) costă între 2 fr. 20 şi 2 fr. 80 suta de kilograme.

Petrolul. O altă exploatare care, de câtva timp, a atins în România o însemnătate destul de mare este aceea a petrolului. Se cunoaşte mai demult bogăţia terenurilor ţării în materii bituminoase. Izvoarele de petrol sunt atât de abundente încît adesea vedem petrolul ţâşnind pe povârnişurile dealurilor. Iar în unele locuri, stratul superficial al solului este atât de mult îmbibat cu această substanţă încât răspândeşte în aer un miros puternic de catran şi ia foc de îndată ce apropiem o făclie aprinsă. In multe locuri, s'au săpat puţuri deschise, aproape la nivelul pământului şi s'a scos catran care poate servi numai la unsul căruţelor ţărăneşti şi la luminat la serbări. După 1860, s'a început a se înţelege importanţa acestei exploatări; s'au săpat mai multe puţuri în diferite locuri şi s'au pus în funcţiune fabrici pentru a extrage din ţiţei feluritele produsuri pe care le conţine. Ţiţeiul este exploatat în cinci judeţe şi anume Dâmboviţa, Prahova, Buzău, Râmnicul-Sărat şi Bacău.

Metoda de exploatare merită o descriere aparte. Se fac puţuri la o depărtare de douăzeci de metri unul de altul. Ţiţeiul nu este decât izvoare permanente dar vine prin straturile cari constituie pereţii săpăturii făcute. Ca adâncime puţurile au între 50 metri şi 120 metri, iar ca diametru transversal 1 m. 50. Munca se face prin lucrători în grupă. Fiecare grupă cuprinde şapte indivizi

dintre cari unul este ales în mod liber ca şef. Mai întâi se sapă un puţ obişnuit, apoi unul dintre muncitori, legat cu o frânghie groasă, este coborât în puţ. Doi oameni sunt mereu gata să-l tragă afară, dacă este trebuinţă, cu ajutorul unei manivele. Dacă s'a depăşit 15 metri în adâncime, este nevoie a se ventila puţul din pricina degajării de hidrogen protocarbonat. Dimineaţa nu se începe lucrul în fundul puţului decât după ce s'a făcut ventilaţia timp de trei ore. Lucrătorul care sapă poate lucra în fundul puţului timp de aproximativ două ore. Atunci când se apropie de stratul de ţiţei nu poate să se menţină decât un sfert de ceas, sau cel mult jumătate de ceas. Iarnă şi vară, o cămaşă lungă de pânză groasă îi este toată îmbrăcămintea; pe cap poartă un fel de pâlnie de tinichea care îl apără în parte de apa şi de ţiţeiul care cad. Un alt lucrător stă în gura puţului cu ochii ţintă la frânghia cu care este legat muncitorul din fundul groapei. Când acesta scutură frânghia cât de puţin este tras afară repede de tot; ameţit ca un om beat, se tăvăleşte în nisip pentru a se curăţa de petele de ţiţei de pe trup.

Pământul din puţ, ca şi nisipul sau sfărâmăturile de stâncă sunt scoase afară cu căldarea. Târnăcopul nu ajunge întotdeauna să spargă stânca; se întrebuinţează atunci o bombă de 13 kilograme cu mâner de lemn sau de fier pe care cel ce sapă îl apucă cu amândouă mâinele. Cu prilejul săpăturilor, se găseşte câteodată în fundul puţului câte o vână de petrol care dă între 50 şi 100 litri de lichid în curs de douăzeci şi patru de ore, dar chiar şi aceste vine seacă după două sau trei luni. Inainte de a atinge adâncimea de 80 m., putem întâlni până la cinci vine de acestea. Dar săpăturile nu sunt oprite pentru a se exploata aceste vine subţiri, ci se merge mai departe, căutându-se izvoarele mari. In genere, puţul este socotit foarte bun dacă dă 500 litri pe zi în primul an; mai puţin bun dacă produce 360 litri; sub această limită, puţul este declarat de proastă calitate.

Din când în când se întâlnesc mici pâriaşe de apă, însă ele nu sunt o piedică pentru exploatarea petrolului. Totuşi când apa vine în cantitate mare, se părăseşte puţul, căci apa, prin presiunea ce o exercită, împiedică scurgerea petrolului în fundul pâlniei puţului.

Uneori, lucrătorii scot ei-înşişi petrolul cu găleţile cu ajutorul unui scripet; alteori, se foloseşte o roată învârtită de un cal.

După cum se vede, metoda de exploatare este cu totul primitivă. Şi totuşi ea este singurul mijloc ce pare temeinic. S'a încercat a se practica tuneluri; s-a întrebuinţat şi sonda. Dar aceste mijloace n'au dat rezultate cu cari să ne putem lăuda; terenul nu este îndeajuns de tare, şi adesea se surpă; iar pe dealtă parte, s'a văzut mai sus (vezi geologia) că în România ţiţeiul izvorăşte încet din diferitele straturi; nu aflăm aici, ca în America, depozite şi pânze de ţiţei gata să ţâşnească cu putere în contact cu sonda. Nu s'a văzut niciodată în Romînia petrolul ţişnind ca dintr'un puţ artezian. Dealminteri puţurile sunt repede sleite fără ca petrolul produs că compenseze costul întrebuinţării

unei sonde. Unul dintre aceste puţuri primitive, aşa cum se fac în România, necesită o cheltuială de 3.000 de franci la o adâncime de 60 metri, şi de 9.000 la o adâncime între 120 şi 180 metri.

Puţul dă ţiţei timp de 10 până la 12 luni. In timpul ultimelor două sau trei luni, produce pe sfert faţă de ce dădea la început. Sunt puţuri cari produc în primele cincisprezece zile între 64 şi 103 hectolitri în 24 de ore; în lunile următoare, dau succesiv 60, 25, 7 hectolitri în acelaşi interval de timp. După 15 până la 18 luni, nu mai dau decât cam 300 litri pe zi.

Exploatarea reuşeşte atunci când petrolul se află între straturi de argilă; este inutil a se săpa puţuri dacă petrolul se găseşte între straturi de gresie sau de calcar.

La Ploeşti, Galaţi, Brăila, Bucureşti şi în alte locuri s'au ridicat uzine în care se rafinează petrolul. Aceste fabrici produc ulei mineral, la un grad de puritate variabil, parafină din care se toarnă lumânări, benzină şi alte reziduuri. Procedeele de distilare nu sunt la nivelul descoperirilor noi. Aparatele lasă mult de dorit, produsele chimice folosite în vederea epurării se procură la un preţ prea ridicat, distilarea nu este fracţionată aşa că rafinarea se face în mod imperfect, se pierd unele produse şi, în genere, uleiurile obţinute sunt de a doua mână.

Reziduul de catran este exportat în ţările vecine, fiind folosit la ungerea roţilor la căruţele de ţară.

Se poate evalua astăzi (1875) la un milion de franci produsele obţinute anual în uzinele din ţară.

Compoziţia şi densitatea petrolului variază dela un zăcământ la altul, dela un puţ la altul. La Teţcani, Pustiana şi Câmpeni (judeţul Bacău) găsim un petrol foare pur, asemenea naftei; are o greutate specifică de 0,76 până 0,79; este puţin gălbui, aproape transparent, neviscuos, şi nu prezintă de loc, ca celelalte petroluri, culoarea roşcată caracteristică. Petrolul dela Modreni are ca greutate specifică între 0,70 şi 0,82; cel dela Apostolache de 0,82 până 0,86 este verde deschis ca oul de raţă, emitransparent. Acel dela Dolciana (jud. Bacău) este cel mai încărcat cu materii gudronoase; are ca greutate specifică 0,98.

Dl Chiandi (din Marsilia) a analizat mai multe calităţi de petrol din România. Iată rezultatul cercetărilor sale:

Provenienţa	Densitatea la 15°C	Esenţă uşoară	Ulei uşor din prima ţâşnitură	Ulei greu	Gudron	Apă şi pierderi	Tota
Modreni........	0,82	17,5	62	14	4,5	2	100
Ploiesci........	0,85	20	45	15	17,5	2,5	100
Ploiesci........	0,855	25	40	12,5	20,0	2,5	100
Sarata.........	0,88	10	40	14	33,0	3	100

Uleiurile minerale dela Modreni, dela Pustiana şi dela Câmpeni pot fi puse pe acelaş rang cu petrolul din America de prima calitate.

Numărul muncitorilor cari lucrează la săpatul puţurilor se urcă la 4.000 sau 5.000. Ei sunt întotdeauna uniţi în grupe de 7; ei lucrează cu bucata şi îşi împart câştigul în părţi egale. Sunt plătiţi cu cca. 1.000 franci pentru un puţ de 60 metri adâncime; cu 3.000 până la 3500 franci pentru o adâncime de 120 metri. In adaus, li se dă hrana şi vin sau rachiu. Aceşti muncitori, în general voinici, sunt supuşi la friguri. Nu se vede la ei nici o aplecare la rele şi nelegiuiri; trăiesc în cea mai bună înţelegere.

Cazurile în care se produc accidente mortale sunt foarte rare. Intr'un judeţ au fost 6 cazuri de moarte prin accident într'un interval de timp de 4 ani. Sau omul însărcinat să ia seama la scuturările frânghiei nu fusese atent îndestul şi îl lăsase în puţ pe lucrătorul care, scuturând frânghia, dăduse de veste că se înăbuşă sau mai mulţi lucrători nu s'au sinchisit îndeajuns de emanaţiile de hidrogen protocarbonat.

Producţia de petrol a fost următoarea:

La 1862	37.730 hectolitri	La 1868	98.016 hectolitri
1863	45.170 »	1869	101.775 »
1864	55.330 »	1870	132.500 »
1865	62.730 »	1871	156.575 »
1866	67.255 »	1872	158.725 »
1867	88.465 »	1873	174.400 »

In 1871 s'a vândut petrolul brut cu 7 fr. 80 hectolitrul. Astăzi când petrolul rafinat din America se vinde în Europa cu 27 fr. suta de kilograme, nu se mai poate obţine în România nici măcar 4 fr. 65 pe hectolitrul de petrol brut.

Intre 1865 şi 1867, explorarea petrolului şi-a atins maximul. Se trimetea petrol la Marsilia, Constantinopol, Viena, Odesa. In ultimii ani, uleiurile minerale americane au cucerit primul loc, iar exploatarea produselor româneşti a pierdut din importanţă, după cum se poate vedea din tabelul ce urmează.

Exportul petrolului

Anul	Petrol brut		Petrol rafinat		Total în franci
	Cantitatea în hectolitri	Valoarea în franci	Cantitatea în hectolitri	Valoarea în franci	
1860	3.949	189.314	—	—	189.314
1861	4.683	210.387	1.014	74.353	284.740
1862	7.900	298.840	3.087	123.217	422.051
1863	15.330	577.500	13.688	834.670	1.412.170
1864	29.076	1.123.220	7.829	378.690	1.501.910
1865	34.151	1.325.740	8.595	494.309	1.820.049
1866	40.840	1.585.545	11.589	1.799.476	3.385.021
1867	27.507	1.067.810	15.444	2.398.128	3.465.938
1868	29.654	690.690	3.511	1.362.875	2.053.565
1871	»	1.197.078	»	669.260	1.866.338

Preţul de transport pentru petrol poate fi stabilit astfel: Dela Brăila la Constantinopol sau la Odesa, 4 fr. suta de kilograme...

In ce priveşte exploatarea petrolului, am împrumutat multe date de la un excelent memoriu al Dlui Tocilescu (*Columna lui Traian*, 1874).

[Extras din M. G. Obedenaru, *La Roumanie Economique*, Paris 1876, p. 192—209. Textul în limba franceză.]

250

Bucureşti, 19 Ianuarie 1877

DESPRE SITUAŢIA FINANCIARĂ A ROMÂNIEI PE ANII 1875 1876

(Şedinţa Senatului din 19 Ianuarie 1877)

D. D. Sturza. D-lor senatori, în istoricul finanţelor noastre, ce am avut onoare a vă face ieri, v'am spus cum legea comptabilităţei interzice în mod categoric, ca budgetele să fie neechilibrate, cum — legea comptabilităţii nu admite rectificarea budgetelor de cât în marginea sumei totale — budgetare votată de Adunare, — cum legea comptabilităţii nu admite credite suplimentare şi extraordinare afară de paragrafele specificate în budget, — cum legea comptabilităţii zice că atunci când se ivesc nevoi cari trec peste sumele budgetare să se ceară dela Adunări credite extraordinare, cu indicarea totodată a mijloacelor pentru acoperirea lor. Am avut onoare a vă spune că nici legea nu a fost păzită. Am expus abuzul ce s'a făcut cu budgetul rectificativ, şi din care cauză a devenit aceste budgete o adevărată calamitate. Am expus abuzurile ce s'au făcut cu creditele suplimentare şi extraordinare.

Venim la administraţiunea finanţelor, am arătat cum s'a contractat împrumutul Stern şi Oppenhaim pentru plata datoriilor înainte de 1867, — cum s'a făcut împrumutul domenial ca să se plătească datoriile anterioare anului 1871 — cum acest împrumut n'a închis Era împrumuturilor ci mai mult a deschis-o într'un mod şi mai înfricoşat ca mai înainte. Am mai spus mai departe că cu începutul anului 1871 au venit sarcini noui şi cum pentru acoperirea lor s'a creat resurse noui; — cum situaţiunea era grea, dar cum ea ar fi putut fi lămurită, dacă ar fi predomnit un spirit de economie, dacă politica finanţiară ar fi fost prevăzătoare întru toate. Am arătat că toate acestea nu s'au făcut şi că cu toate împrumuturile şi dările votate, stăm astăzi înaintea unei situaţiuni cu mult mai grea decât în trecut, stăm pe povârnişul fatal al unor noi deficite budgetare, aceste au devenit o adevărată boală cronică a finanţelor noastre.

Am intrat în cercetarea acestor deficite cu începerea anului 1870 pentru că, precum împrumutul Oppenhaim asemenea şi cel domenial formează o linie de demarcaţie în finanţele noastre. Se zice că de la anul 1870 nu mai trebuia

să se mai facă nici un fel de datorii noi. In privirea această aşi cita chiar câteva acte oficiale în care se zice că acesta va fi cel de pe urmă împrumut.

Am arătat în urmă cum în anul 1870 deficitul era de 991.295 lei 59 bani şi cum situaţiunea financiară arăta un excedent de 2.108.704 lei 41 bani, cum în anul 1871 deficitul era de 4.738.799 lei 40 bani şi cum situaţiunea financiară arăta un excedent de 1.705.674 lei 33 bani, cum în anul 1872 deficitul era de 6.677.619 lei 76 bani şi cum situaţiunea financiară îl arăta numai de 223.146 lei 3 bani, cum în anul 1873 deficitul era de 5.399.015 lei 31 bani şi cum situaţiunea financiară arăta un excedent de 1.045.458 lei 42 bani, — în fine cum în anul 1874 deficitul era de 12.843.177 lei 74 bani şi cum situaţiunea financiară arăta un deficit numai de 4.698.704 lei 1 ban. Am arătat cum s'au adoptat un sistem întreg ca să se învălue adevărata stare a lucrurilor.

A trebuit să întru în aceste detalii minuţioase, pentruca să vă pot arăta unde stăm cu datoria flotantă, şi cari sunt exigenţele aceste datorii.

Vin acum la anul 1875.

Venituri încasate		98.480.115 lei 16 b.
şi anume:		
Venituri proprii	86.490.115 lei 16 b.	
Din rentă	11.990.000 lei — b.	
Cheltueli efectuate		98.812.586 lei 80 b.
Deficitul anului 1875		332.471 lei 64 b.
La care se adaoge deficitul 1874		12.843.177 lei 74 b.
Totalul deficitului anului 1875		13.175.649 lei 37 b.

Situaţiunea prezintată atunci arăta un deficit numai de 5.031.175 lei 65 bani, pentru ca deficitul anului 1874 se arătase mai mic.

Aci am să vă arăt un neajuns mare ce prezintă situaţiunea noastră financiară. In situaţiunea financiară se arătă: de o parte, veniturile încasate, iar pe de alta cheltuelile efectuate. Imprumuturile efectuate în cursul unui an, nu sunt venituri proprii ale acelui an, ci nişte încasări pentru acoperirea deficitelor; prin urmare încasările din împrumuturi nu se pot pune la veniturile ordinare, căci prin aceasta este a se pune un văl, a face deficitele mai puţin văzătoare ochilor. Regulata procedere este, că ar trebui ca veniturile să se echilibreze totdeauna cu cheltuielele încasate, şi pe urmă să se arate cum deficitul care rămâne, să se acopere cu bonuri de tesaur sau printr'un împrumut definitiv.

Dacă vom lua noi să examinăm din acest punct de vedere, care au fost deficitele diferiţilor ani de la 1870 până astăzi, vom vedea atunci, că este o mare diferenţă între deficitele astfel cum s'au presiniat şi adevăratele deficite ce a existat. Iată cum stau adevăratele deficite ale acestor şase ani.

Anii	Deficitele budgetare	Imprumuturile	Deficitele anului	Deficit adevărat
1870	—	—	—	991.295,59
1871	3.747.503,81	3.772.875,28	7.520.379,09	8.511.674,68
1872	1.938.870,36	12.283.749,19	14.222.619,55	22.734.294,23
1873	(+1.278.604,45)	14.697.745,64	13.419.141,19	36.153.435,42
1874	7.444.162,43	—	7.444.162,43	43.597.597,85
1875	332.471,64	11.990.000,00	12.322.471,64	55.920.069,49
1876	21.991,602.08	—	21.990.602,08	77.910.671,57

Aceşti şapte ani se soldează deci nu cu un deficit de 35 milioane, precum se vede în situaţiunea financiară, ci prin un dificit de 78 milioane. Cauza este pentru că s'a adoptat arta acea fatală de a grupa cifrele, adică de a le arăta altfel decât cum sunt.

Venim acum la anul 1876.

Dela 1871 veniturile budgetare au mers tot crescând; de la 66.768.407 lei 63 bani, în 1871 s'au urcat în 1875 la 86.490.115 lei 16 bani când ei au ajuns la desăvârşita lor desvoltare. Anul 1876 nu aducea venituri noi, ele sunt egale cu acele ale anului 1875, adică de 87.000.000 lei. Cu toate acestea veniturile anului 1876 au fost evaluate la 97.997.400 lei, la care se adaogă rămăşiţele exerciţiilor anterioare în sumă de 3.238.205 lei 45 bani, sau un total de evaluări de 101.235.605 lei 45 bani. Această evaluare a fost o eroare capitală şi această eroare provine dintr'o procedare rea care s'a adoptat, de a se evalua veniturile, atât cât trebuia pentru ca să se poată echilibra budgetele într'un mod aparent, când se prezentau înaintea Camerei. Iată dovada despre aceasta.

Anii	Evaluările		Constatările		Diferenţa		
1871	71.602.891	20	69.547.051	20	2.055.840	—	3,0 %
1872	73.638.282	79	70.428.401	07	3.209.881	70	4,5 %
1873	86.509.446	97	81.111.155	33	5.398.291	64	6,6 %
1874	91.818.773	39	85.752.302	45	6.066.470	94	7,0 %
1875	93.679.456	85	87.491.510	50	6.187.946	35	6,6 %
1876	97.997.400	99	87.500.000	00	10.497.400	99	10,7 %

Dacă ne mai amintim, că constatările erau totdeauna mai mari decât încasările, uşor veţi putea cuprinde toată dezordinea ce a putut aduce acest sistem în finanţele ţărei şi că lipsa unui sistem mai înţelept, a fost fatală pentru tesaurul public, când s'a fi urmat cum ar fi trebuit să se urmeze lucrările nu ar fi ajuns Statul în starea de astăzi.

Cu această ocaziune veţi permite să repet ceeace am mai zis şi altă dată. Este o eroare capitală a înscrie veniturile cu evaluări umflate. Trebue ca veniturile să se înscrie totdeauna cu suma cea mai mică a încasărilor în cursul

de mai mulţi ani, căci e mai bine ca guvernul să poată încasa mai mult şi la finele anului să aibă un excedent real al gestiunei financiare, decât să se înscrie un venit mai mare şi pe urmă gestiunea să se soldeze cu deficit.

Evaluarea veniturilor anului 1876 la suma de 97.997.400 lei fără de rămăşiţe a fost prea urcată. Aceasta s'a spus după ce budgetul anului 1876 a fost votat chiar de doi foşti miniştri de finanţe, în Noembrie 1875 şi în Februarie 1876, de către amândoi, cifra reală a veniturilor s'a menţinut a fi de 87. 000.000 lei. Diferenţa în plus e de 24% sau 1/4. Ar fi fost de dorit ca din momentul în care chiar din anul 1875 se dovedise, că cifra înscrisă la venituri era prea mare, să se pue cheltuielele pe un picior de economie, macar în anul 1876 în faţa deficitului care se pregătea într'un mod înspăimântator şi cert, chiar din anul 1875.

Nu s'a făcut însă astfel.

Creditele acordate în 1876 au fost de 100.233.276 lei 48 bani.

A venit un prim budget rectificativ de 97.391.317. lei 47 bani.

A venit un al doilea budget rectificativ care a redus cifra cheltuielilor la 95.641.085 lei 10 bani.

Insă această cifră a fost iluzorie, pentru că cheltuielele s'au aşternut pe o cale cu mult mai largă.

Au venit următoarele sume de au mărit cheltuielele:

675.572—64	Plăţi de credite repurtate necuprinse în budgetul rectificativ.
9.892.479—38	Credite suplimentare şi extraordinare înainte de 27 Aprilie 1876.
2.781.464—96	Credite suplimentare şi extraordinare după 27 Aprilie 1876
13.349.516—98.	

Astfel totalul cheltuielelor anului 1876 s'au urcat la suma de 108.990.602—8 iară deficitul s'a mărit la suma de 21.990.602—8 adică 20% sau 1/5 a veniturilor reale.

Acest deficit de 21.990.602—8 nu este însă deficitul total. Această sumă se sporeşte prin deficitul anului 1875 de 13.175.649—38 şi din alte două sume care trebuiesc menţionate aci, dar pe care le voi desluşi mai în urmă, şi anume: de deficitul casei rurale de 10.000.000 lei, şi de datoria existentă astăzi pentru drumul de fer Predeal-Ocna care este de 11.195.427—33. Aceasta prezintă un total de 56.361.678—79, care constitue datoria flotantă la 1 Ianuarie 1877. Această sumă este de 64,4% a veniturilor reale sau aproape 2/3 a acestora. Credeţi că aceasta este o stare bună înflorită?

Sper, D-lor, că v'am arătat cu destulă claritate cum s'a urmat cu administraţia finanţelor până la finele anului 1876. V'am arătat cum s'au ascuns deficitele într'un mod sistematic, cum s'a arătat totdeauna excedente sau deficite neînsemnate în loc de deficite reale foarte însemnătoare, cum deficitele au ajuns să isbucnească la lumina zilei fiind-că erau prea mari, cum am fost

obligaţi să facem împrumutul cu rentă şi cum nici atunci nu s'a pus o stavilă cheltuelilor ce se practică pe o scară mai întinsă decât putinţa, decât puterea, decât bogăţia noastră. V'am arătat în fine cum stăm astăzi d'înaintea unui deficit înfricoşat.

Pentru acei cari nu cunosc situaţiunea finanţelor ţărei, era de nevoie să expun ceea ce s'a făcut, pentru ca să servească de exemplu şi pentru viitor.

Acum se naşte întrebarea: se putea lua măsuri pentru a evita răul? Răspunsul la aceasta vi-l voi da, pentru că este trebuitor ca să lămurim ce avem de făcut de acum înainte.

Să stabilim mai întâi datoria publică în fiecare din aceşti cinci ani din urmă.

Din ce se compune această datorie? Ea se compune din anuităţile pentru împrumutul Stern, pentru poduri de fer: pentru calea ferată Bucureşti-Giurgiu, pentru împrumuturi Oppenhaim, pentru calea ferată Iţcani-Vârciorova, pentru împrumutul Domenial, pentru calea ferată Ungheni, pentru casa de depuneri şi consemnaţiuni şi în fine pentru împrumutul cu rentă.

Iată anuitatea datoriei publice exsistente, astfel cum s'a plătit de tesaurul public:

1871	24.172.225,97
1872	33.126.411,70
1873	37.339.102,32
1874	37.670.304,81
1875	45.280.203,85

Dacă guvernul era prevăzător, aceste anuităţi nu erau aşa de mari şi grele în 1873 şi 1875. Şi aci nu voi cerceta dacă suma de 10.000.000 dată companiei căilor ferate putea fi evitată sau nu.

In suma anuităţilor care trebuiau plătite în 1873 şi 1874, s'ar fi putut evita 1.201.324—10, reprezentând procentele casei de depuneri şi consemnaţiuni cu 748.899—6 şi anuitatea pentru calea ferată Iaşi-Ungheni cu 452.425—84, iară în 1874 pe lângă aceste sume procentele de 100.000 lei la bonurile de tesaur care nu era de nevoe a fi emise. In anul 1875 s'ar fi putut evita o plată de 4.364.853—49, adică cele două anuităţi de mai sus în sumă de 1.201.324—10, precum şi auuitatea rentei de 2.164.427—65.

Vă voi dovedi îndată cum se puteau duce la port bun finanţele noastre, fără să se fi făcut împrumutul cu rentă şi acel de la casa de depuneri, nevotând a se face căile ferate Iaşi-Ungheni şi Predeal-Ocna.

Anuităţile datoriei publice afară de sarcinile menţionate, sunt următoarele:

1871	24.172.225,98
1872	33.126.411,70
1873	35.137.777,10
1874	36.468.979,91
1875	41.915.350,36

Cheltuielele din 1871 cum v'am spus, au fost de 50.000.000 lei. Dacă ele ar fi fost reduse la 42.000.000 adică la 16% nu exista nici împrumutul Domenial, nici cel de la casa de depuneri şi nici datoria flotantă de astăzi.

La 5 Noembrie 1875 s'a propus, deşi cam târziu, a se reduce bugetul dela 52.000.000 lei la 45.000.000 adică cu 10%, însă această reducere nu s'a făcut, ea a rămas numai proiect pe hârtie. Reducerea propusă de comisiunea budgetară este de lei 42.000.000.

Am fi fost în adevăr în strâmtoare dar numai câţiva ani, însă în urmă am fi venit în largul nostru. Mai bine s'ar fi cheltuit câţiva ani ceva mai puţin pentru ca ţara să se poată îmbogăţi şi în urmă la nevoi să se poată face cheltueli mai mari; decât să se facă cheltuieli nesocotite şi să vină deodată din cauza lor la o zdruncinare şi la o reducere mai mare.

Iată cum s'ar fi soldat aceşti ani dela 1871 până acum când ar fi fost budgetul redus la 42.000.000

Anul 1871:

Venituri:		70.491.282		
Cheltuieli		66.947.090,98	şi anume:	
			24.172.225,98	anuit. datoriei.
			42.000.000	administraţiunea cu dotaţiunile.
	Excedent:		3.544.192,31	care se reduce la 2.544.192,31 din cauza sumei de aproape lei 1.000.000 deficitul anului 1870.

Anul 1872:

Venituri:	75.645.185,18	şi anume:	
		71.000.992,87	venit ordinare.
		2.544.192,31	Excedentul anului 1871.
		2.100.000	Plus rezultând din vânzarea a 15 milioane domeniale a 76% în loc de 90%.
Cheltueli:	75.126.411,70	şi anume:	
		33.126.411,70	Anuit. datorit.
		42.000.000	Administraţia şi dotaţiunile.
Excedent:	519.773,48		

Chestiunea vânzărei acelor 15.000.000 lei rămase din împrumutul domenial este, că în loc să se vândă domenialele treptat, în loc să se facă vânzarea pe preţul pieţei, s'au vândut cu 76% aceea ce cu 6 luni în urmă erau urcate la 90%. O administraţiune bună şi conştiincioasă, nu ar fi făcut niciodată această greşeală care a costat pe Stat 2 milioane. Trebuiam să arăt aici aceasta.

Anul 1873:

Venituri:	78.671.086,15		
		78.151.312,67	Venituri ordinare
		519.773,48	Excedentul anului 1872.
Cheltuieli:	77.137.777,10		
		35.137.777,10	Anuit. datorii.
		42.000,000	Administrația și dotațiile.
Excedent:	1.533.309.05		

Anul 1874:

Venituri:	84.151.188,46		
		82.617.879,41	Venituri ordinare.
		1.533.309,05	Excedentul.
Cheltuieli:	78.468.979,91		
		36.468.979,91	Anuit. datorii.
		42.000.000	Administrația și dotațiile.
Excedent:	5.682,208,55		

Anul 1875:

Venituri:	92.142.470,51		
		86.460.261,96	Venituri ordinare.
		5.682.208,55	Excedentul anului 1874.
Cheltuieli:	83.915.350,36		
		41.915.350,36	Anuit. datorii.
		42.000.000	Administrația și dotațiile.
	8.827.120,15		

Anul 1876:

Venituri:	94.000.000		
		86.000.000	Venituri ordinare.
		8.000.000	Excedentul anului 1875.
Cheltuieli:	88.708.457	41.915.350,36	Anuit. datorii.
		42.000.000	Administrația și dotațiile.
		1.793.105,37	Bergman și Lemaître.
		3.000.000	Credite repurtate.
Excedent:	5.291.543		

Astfel rezultatul unei administrațiuni prevăzătoare și conștiincioase ar fi fost în loc de un deficit de 78.000.000 lei, un excedent de 5.000.000 lei. Excedentul nu există, deficitul există și aceasta este consecința unui guvern care nu a avut nici un fel de politică financiară.

Ați văzut, D-lor, cum cu o sistemă de economii putea cineva să îndrepteze situațiunea grea a tesaurului public, și ați văzut cum cu o sistemă de risipă vine cineva la niște deficite însemnate, care în fiecare an devin mai mari, fiindcă atunci când sunt deficite, Statul nu are numai datoria de acoperit, ci plătește procentele acestei datorii și procente la procente pedeasupra.

Să venim acum la prezent, să stabilim care este situațiunea și să privim către viitor. Să vedem ce trebue să evităm și ce trebue să facem.

Prezentul este următorul:

Să stabilim mai întâi starea datoriei flotante.

Bilanţul anului 1876 este următorul:

95.641.085—10 Cheltuielele budgetului rectificativ.

675.572—64 Creditele reportate.

12.673.944—34 Credite suplimentare şi extraordinare ale

minist. înainte de 27 April 1876		ale minist. după 27 April 1876
2,432.475—76	Minist. de Resbel	1.940.000—00
1.795.008—50	Bergmann—Lemaître	
353.366—85	Construct. militare	—
541.794—97	Cred. supl. şi extraor.	841.464
515.921—82	» post. anterioare	—
400.000—00	Proc. la Impr. 16 mil.	—
1.574.396—67	Plăţ. făc. la Pred.—Ocna	—
1.963.390—23	Cred. report 1873—1874	—
324.724—59	Procese pierdute	—
9.892.479—38		2.781.464—96

108.990.662—08 Totalul cheltuielelor.

87.000.000—00 Veniturile reale ale anului 1876.

21.990.602—08 Deficitul propriu al anului 1876.

Vedeţi, D-lor, că creditul suplimentar şi extraordinar s'a urcat în anul 1876 la o cifră enormă, la peste $12^1/_2$ milioane din care aproape 10 milioane sunt pe sarcina ministerului dinainte de 27 Aprilie 1876 iară 2½ milioane pe sarcina ministerului după ziua de 27 Aprilie 1876. Din acest credit 4½ milioane adică 1/3, s'au cheltuit de ministerul de resbel.

Acest deficit de aproape 22 milioane este mai mare decât deficitul prevăzut în situaţiunea tesaurului public prezentată de D. ministru de finanţe. Deficitul este acolo prevăzut de 19.380.647 lei 69 bani, şi aceasta pentru că creditele suplimentare şi extraordinare nu s'au trecut toate. Această situaţiune s'a făcut la 1 Octombrie 1876 pe când eu am înscris creditele suplimentare şi extraordinare cum astfel ele s'au efectuat până la finele anului 1876.

Aşa dar:

21.990.602—08 Deficitul anului 1876

13.175.649—38 Deficitul anului 1875

35.166.251—46 Datoria flotantă la finele anului 1876. Această datorie se măreşte încă prin următoarele sume:

10.000.000—00 Deficitul casei rurale.

10.195.427—33 Lucrările efectuate ale liniei Predeal-Ocna.

20.195.427—33

55.361.678—79 Totalul datoriei flotante.

Sunt încredinţat însă că se va găsi câteva credite din anul trecut cu care datoria flotantă se va urca la 56.000.000 lei.

D. P. Lungeanu. Aşi voi să ştiu cum a ajuns la acest deficit.

D. D. Sturza. Vă voi explica îndată.

D-lor, pentru cine s'ar îndoi asupra cifrei de 35.166.251 lei 46 bani, a datoriei flotante proprie a tesaurului public la finele anului 1876, acela nu are decât să apropie această cifră de cifrele deficitului anului 1876, anunţate de doi miniştri în 1875 şi în 1876. Apropiând aceste cifre vom vedea că în adevăr există acest deficit.

Iată situaţiunea deficitului precum ea a fost prezentată la 5 Noembrie 1875.

Anul 1875.

Venituri ordinare şi extraordinare evaluate		110.049.175—25	
Cheltueli evaluate		110.896.164—96	
Şi anume:			
Cheltuelile anului 1875	106.197.460—95		
Deficitul anului 1874:	4.698.704—01		
Deficit			846.989—71
Venituri ordinare evaluate:		93.794.431—24	
Venituri ordinare reale:		85.752.302—45	
Deficit			8.042.128—79
Deficit la finele anului 1875			8.889.118—50

Acest deficit, după opiniunea ministerului de atunci, poate trece şi peste 10.000.000 lei.

Anul 1876.

Cheltuieli evaluate	101.236.386—80	
Venituri »	94.236.884—40	
Deficit		6.990.502—40
Venituri ordinare evaluate :	94.236.884—40	
Venituri ordinare reale	85.752.302—40	
Deficit		8.484.582—00
Deficitul propriu al anului 1876		15.484.084—40
La care trebue adăogit deficitul dela finele anului 1875		10.000.000
Totalul deficitului dela finele anului 1875 anunţat la 5 Noembrie 1875		25.484.084—40

La acest deficit este a se mai adăoga diferenţa dintre cheltuielele reale şi acele evaluate de către ministrul de finanţe de atunci şi anume:

Cheltuielele anului 1876 efectuate	108.990.602—08	
Cheltuielele anului 1876 evaluate	101.236.386—80	
Deficit		7.754.215—28

Aşa dar totalul deficitului sau datoria flotantă la finele anului 1876, calculată pe 5 Noembrie 1875, după datele ministerului de finanţe de atunci, este de 33.238.299—68

Deosebirea între această cifră şi aceea susţinută de mine ca constituind datoria flotantă la 1 Ianuarie 1877 e de 9 milioane. Ea e naturală şi provine din calculul greşit al deficitului anului 1875, care în realitate era mai mare de 10 milioane.

Ceeace rămâne însă constant este un deficit care întrecea 30 de milioane.

Venim acum la deficitul prevăzut de alt ministru de finanţe în Februarie 1876.

Anul 1875

Venituri constatate	104.143.352—51	
Cheltuieli constatate	109.432.563—19	
Deficit		5.289.210—68
Rămăşiţi de venituri		7.248.683—78
Deficit al anului 1875		12.537.594—46

Intre această sumă şi aceea a deficitului real al anului 1875, care e de 13.175.649 lei 38 bani, există o diferenţă de 638.054 lei, 92 bani. Această diferenţă provine de acolo, că situaţiunea s'a făcut cam pe fugă şi că nu s'a făcut calculul deficitelor cu începere de la anul 1870. Ori şi cum această diferenţă nu schimbă fondul lucrărilor. Ministrul din Februarie 1876 arată deficitul anului 1875 de 2½ milioáne.

Anul 1875.

Venituri ordinare		85.000.000—00
Cheltuieli ordinare şi extraordinare		102.462.105—54
şi anume:		
Cheltuieli votate prin budg.	97.894.427—57	
Bergmann-Lemaitre	1.793.105—37	
Armele	950.000—00	
Procese pierdute	300.000—00	
Cheltuieli obligatorii	500.000—00	
Proc. la dator. de 30 milioane	'1.174.572—60	
Deficit al anului 1876		17.462.105—54
Deficit al anului 1875		12.537.894—46
Tot. deficit la finele anului 1876		30.000.000—00

La acest deficit de 30.000.000 lei noi trebue adăogită diferenţa dintre cheltuielele reale şi acele evaluate de ministrul din Februarie 1876, şi anume:

Chelt. budgetare evaluate	97.894.427—57	
» budg. reale în 1876	96.316.657—74	
Diferenţa în mai puţin:		1.576.769—83
Chelt. extraor. reale în 1876	12.673.944—34	
» extraor. evaluate	4.567.767—97	
Diferenţa în plus		8.106.176—37
Deficit de adăogit la suma de 30 milioane		6.529.406—54

Ministrul de finanţe din Februarie 1876, prevestea un deficit cert de 30.000.000 lei, care s'a urcat prin cheltuielele ce s'au făcut în urmă şi pe care nu le putea prevedea. Cifra e mai mare decât aceea susţinută de mine. Calculul s'a făcut cu iuţeală şi poate chiar elementele unei socoteli exacte nu erau atunci adunate.

Dacă vom examina cu această ocaziune cele două case publice, casa rurală şi domenială, ale căror deficite privesc tot pe tezaurul public vom vedea, că şi aceste case nu stau prea bine.

Casa domenială este într'o situaţiune mai bună decât cea rurală.

Incasările acestei case sunt următoarele:

Arenzi de moşii de la 1871 până la 1876	38.126.470	lei	24 b.
Avansaţi de ministerul de finanţe	800.000	»	— »
Cupoane încasate a se rambursa	25.680	»	— »
Total de încasări	38.952.150	»	24 »
Plăţile făcute sunt:			
Procente dela 1872 până la 1876	29.258.000	lei	— »
Capital de la 1872 până la 1876	9.496.000	»	— »
Cupoane rambursate	6.840	»	— »
Saldo casei la 30 Septembrie 1876	91.310	»	— »
Total de plăţi	38.852.150	»	— »
Plăţile de făcut încă sunt:			
Rest de procente	416.960	lei	— b.
Rest de obligaţiuni	829.000	»	— »
Cupoane de rambursat	18.840	»	— »
Totalul plăţilor de făcut	1.264.800	»	— »

Totalul plăţilor fiind deci de 40.116.950 lei şi totalul încasărilor de 38.952.150 lei şi 24 bani, rezultă un deficit la finele anului 1876, de 1.164.799 lei şi 76 bani. Acest deficit se cuprinde în creditele repurtate ce sunt a se plăti de ministerul de finanţe şi care în cea mai mare parte se constitue din această sumă.

La această casă s'a adoptat o regulă care nu este bună. Pentru deficitul ce casa domenială ar putea avea, ministerul de finanţe trebue să-i vie în ajutor, ministerul trebue să avanseze acestei case rămăşiţele neîncasate dela moşiile ipotecate prin împrumutul domenial pentru ca astfel casa să poată totdeauna plăti cupoane şi bonuri eşite la sorţi; şi ministerul să ia asupra-şi restul din arenzile moşiilor ne plătite. Cu alte cuvinte, când casa nu poate încasa, atunci datoria casei de depuneri să treacă asupra ministerului de finanţe, mai ales că casa domenială nu poate rămâne cu rămăşiţele de arenzi neîncasate, căci ea trebue să aibă totdeauna toţi banii necesari pentru a face plată la scadenţele cupoanelor şi capitalului.

D. Ioan Deşliu. Este o asemenea dispoziţiune în legea fundamentală a acestei case?

D. Dimitrie Sturdza. Casa domenială încasează jumătate din resursele ei înainte. De aici provin rămăşiţele de 5.873.526 lei şi 76 bani. Aceste rămăşiţe provin din 7 ani.

	Lei	B.	Lei	B.
Din 1871 au rămas neîncasaţi	74.370	25		
Din 1872 » » »	1.829.819	43		
Din 1873 » » »	36.163	12	3.658.469	74
Din 1874 » » »	737.112	8		
Din 1875 » » »	931.004	89		
Trimestrul din urmă 1876			2.215.060	02
Totalul rămăşiţelor la finele anului 1876:			5.873.526	76

Aceste 3.658.469 lei 74 bani, care figurează ca rămăşiţe ale anilor dela 1871 până la finele anului 1875, le socotesc ca şi pierdute, pentrucă veţi vedea în urmă că din rămăşiţele veniturilor domeniale, Statul nu va putea încasa decât o sumă mică. Spre a preciza încă mai bine ceea ce v'am spus, adică că rămăşiţele anterioare a anului 1876, nu sunt de vreo însemnătate, vă voi arăta că din veniturile anului 1872, s'au încasat:

In exerciţiul 1872	63,62 %
» » 1873	27,63 %
» » 1874	3,00 %
» » 1875	1,00 %
» » 1876	0,02 %
Şi au rămas neîncasate	4,73 %

In rezumat, vedeţi că încasările rămăşiţelor în anul al cincilea sunt aproape nule, şi că aproape $4^1/_2$% ale rămăşiţelor pot fi considerate ca neîncasabile. Aceasta este un adevărat semn al timpului şi dovedeşte, pentru cine vrea să vază, sărăcia crescendă a ţărei.

Aceste câte am zis se dovedesc încă într'un mod palpabil prin examinarea perceperei veniturilor domeniale în anii 1873, 1874 şi 1875.

In fiecare an s'au încasat mai puţin din sumele datorite de exerciţiul curent.

In 1873 s'au încasat 72% din veniturile proprii ale anului 1873 şi 28% din rămăşiţele anilor anteriori.

In 1874 s'au încasat 69% din veniturile proprii ale acestui an, şi 31% din rămăşiţele anilor anteriori.

In 1875, s'au încasat 64% din veniturile proprii ale acestui an, şi 36% din rămăşiţele anilor anteriori.

Dacă luăm debitul întreg al acestor ani, vedem, că în anul 1873 s'au încasat 70%, în 1874 63% şi în 1875 numai 59%. În trei o diferenţă de 11% în mai puţin în suma de venituri domeniale constatate!

Debitul anual al veniturilor domeniale e de 19 milioane termin de mijloc, iar încasările de $17^1/_2$ milioane, prin urmare rămăşiţele sunt de $1^1/_2$ milioane sau de 7,8%, ceeace e enorm, pentru un venit care ar trebui să fie totdeauna încasat în toatea întregimea lui.

Pentru a reveni acum la rămăşiţele ce sunt de încasat de casa domenială, opiniunea mea este, că rămăşiţele din 1871, 1872, 1873, sunt ca şi pierdute. Rămăşiţele din 1875 nu vor fi încasate decât într'o proporţiune minimă. Cât pentru anii 1877, eu nu cred că se vor încasa din această rămăşiţă mai mult de 660.000 lei şi anume.

10.000 lei rămăşite din anii anteriori anului 1875.
30.000 lei rămăşiţe din anul 1875.
620.000 lei rămăşiţe din anul 1876.

Este dar foarte necesar ca să avem despre operaţiunile casei domeniale, o situaţiune lămurită şi clară pentru ca să ştim totdeauna cum ea stă, căci orice pierdere a ei loveşte direct casa tezaurului public.

Până acum, D-lor, s'a crezut şi se crede, că casa rurală, stă bine. Aceasta cel puţin a fost opiniunea pe care am auzit-o împărtăşindu-se din toate părţile. Aceasta este însă, o mare eroare; casa rurală nu stă bine, că este într'o poziţiune cu mult mai critică decât casa domenială, fiindcă rămăşiţele casei domeniale se pot prevede în budgetul Statului, şi tezaurul public trebue să dea casei domeniale ceeace nu poate încasa din arenzile anuale; însă fondurile casei rurale sunt odată pentru totdeauna fixate, şi pentru prezent ea nu mai are alte fonduri pentru a se alimenta.

Fondurile casei rurale se urcă la 216.441.733 lei 19 bani. Ele încetează cu anul 1880. Prin urmare rămăşiţele neîncasate sau neîncasabile ale acestui fond, rămâne în sarcina tezaurului public şi formează iarăşi un spor a datoriei publice.

Iată starea acestei case:

Suma de plată dela 1865 până la finele anului 1876 este de....158.225.173 lei 73 b.
şi anume:

Capital ....60.135.148 lei 10 b.

Procente ....98.090.025 » 63 »

Suma plătită dela 1865 până la 30 Septembrie 1876 este de..148.282.848 lei 42 b.
şi anume:

Capital ....53.705.614 lei 06 b.

Procente ....94.577.234 » 36 »

Rămăşiţe de plată în capital şi procente sunt dar de : .... 9.942.325 lei 31 b.

Suma de încasat dela 1865 până la finele anului 1876 este de..170.797.396 » 80 »

Sumele încasate dela 1865 până la 30 Septembrie 1876 este de 149.949.073 » 90 »

Prin urmare rămăşiţele alese la 30 Septembrie 1876 sunt de...... 20.848.232 » 90 »

Aceste rămăşiţe sunt mai mari decât rămăşiţele din situaţiunea financiară prezintată acolo, rămăşiţele sunt de 17.337.126 lei 5 bani, fiindcă s'a omis a se trece al 4-lea trimestru de încasări al anului 1876, care se sue la suma de 3.511.106 lei 95 bani. Făcând socoteala până la 1 Ianuarie 1877 trebuia să se adaoge şi acest trimestru.

Aceste rămăşiţe de 20.848.232 lei 90 bani, se împart astfel:

10.230.170 lei 06 bani rămăşiţe ale anilor 1865—1873.
2.208.845 « 36 » » » . 1874 şi 1875
8.409.217 » 58 « » » anului 1876.

Dacă luăm în consideraţiune că din rămăşiţele totale ale anilor 1865 până a 1873, astfel precum ele erau la 1 Ianuarie 1876 în sumă de 10.418.981 lei 23 bani, nu s'au încasat în 9 luni ale anului 1876 decât suma minimă de 188.811 lei 17 b. adică 1,8%; nu cred că, în aceşti 4 ani, în care rămâne a se termina operaţiunea casei rurale, se vor încasa mai mult de 800.000 lei din rămăşiţa anilor anteriori anului 1874 în sumă de 10.200.000 sau câte 200.000 lei pe an, şi nici nu cred că vor ajunge încasările la această sumă.

Rămăşiţele prin urmare neîncasabile au să fie de 9.400.000 lei, la care să pot adăoga 600.000 lei ca neîncasabili din anii următori, sau în total suma rămăşiţelor neîncasabile va fi de 10.000.000 lei.

Să vedem care sunt plăţile de făcut în acest interval:

Plăţile de făcut dela 1877
până la 1880 inclusiv sunt de..........................66.741.601 lei 43 b
şi anume:

Capital	46.858.956 lei 10 bani	
Procente	9.940.319 » 94 «	
Rămăşiţe	9.942.325 » 39 »	

Sumele de încasat în acelaş

period sunt de ....56.482.659 » 29 b.

Debit' propriu: ......45.644.426 l. 39 b.

Rămăş. încasab. ......10.848.232 l. 90 b.

Deficitul casei rurale va fi

deci de ....10.258.942 » 14 b

Acest deficit poate deveni mai mare, căci la casa rurală se calculă, că se vor mai emite bonuri rurale de 500.000 lei, la care adăogindu-se procentele de 750.000 lei, ajungem la cifra de 1.250.000 lei, ceeace ar face că deficitul ar fi de 11 ½ milioane.

Viu acum la rămăşiţe.

S'a vorbit mult de rămăşiţe, şi am văzut chiar că se pun speranţe mari pe rămăşiţe pentru a echilibra budgetul, pentru a remedia situaţiunea deplorabilă în care ne aflăm. Dar D-lor nu trebue să uităm că mai întâi şi rămăşiţele au în faţa lor creditele repurtate şi că aceste credite reprezintă în fiecare an sume destul de considerabile.

Iată tabloul rămăşiţelor şi creditelor repurtate, plătite în aceşti din urmă ani:

Exerciţiile	Rămăşiţe încasate	Credite repurtate plătite
1871........	3.588.578—25	531.638—52
1872........	3.028.569—33	3.191.878—26
1873........	2.709.086—71	1.790.848—58
1874........	2.338.711—60	878.387—42
1875........	5.491.227—77	880.445—93
Total......	17.156.173—66	7.273.198—71

Aci nu trebue uitat că multe credite din 1874 şi 1875 s'au plătit în mare parte în 1876, şi între aceste credite voi cita numai o jumătate milion, pe cari l-aţi votat mai deunăzi pentru lichidarea compturilor poştale şi telegrafice cu străinătatea tocmai din aceşti ani. Avem, doar, o mijlocie de rămăşiţe de incasat în fiecare an de 3.500.000 şi 1.500.000 credite repurtate de plătit. Prin urmare, ca venit budgetar rămăşiţele nu prezintă o sumă mai mare de 2 milioane până la 2 ½ milioane lei.

Dar să urmărim mai departe rămăşiţele.

Rămăşiţele anilor anteriori anului 1871, nici nu se poate o considerare când este vorba de a se face evaluările veniturilor budgetare. Ele se vor încasa cu fiecare an într'o sumă mai mică, şi nimic nu strică, că ele să formeze un spor de încasări anuale ale tezaurului public. La 1 Ianuarie 1876, rămăşiţele anilor anteriori anului 1871, formează cifra de 9.108.282 lei 84 bani, din această sumă s'a încasat în nouă luni din 1876 de abia 105.755 lei, 17 bani, adică 1%; remânând neîncasaţi la 1 Octombrie 1876 suma de 9.002.527 lei 67 bani.

Deasemenea se împuţinează în fiecare an ce mergem mai înainte cuantul încasărilor rămăşiţelor ce le lasă în urma lui un exerciţiu.

Voi cita cifrele pentru a da o dovadă necontestată:

Rămăşiţele anului 1870		3.344.473 lei 73 b
Incasaţi în 1871	647.099 lei 71 b.	
» » 1872	974.508 » 24 »	
» » 1873	146.407 » 12 »	
» » 1874	93.622 » 55 »	
» » 1875	61.517 » 96 »	
» » 1876 9 luni	10.611 » 54 »	1.933.767 » 12 »
Neîncasaţi la 1 Octombrie 1876		1.410.706 » 61 »
Rămăşiţele anului 1871		3.782.251 » 53 »
Incasaţi în 1872	626.574 lei 02 b.	
» » 1873	672.004 » 37 »	
» » 1874	157.328 » 28 »	
» » 1875	74.230 » 96 »	
» » 1876 9 luni	47.935 » 72 »	1.578.073 » 33 »
Neîncasaţi la 1 Octombrie 1876		2.204.178 » 20 »
Rămăşiţele anului 1872		3.913.069 » 56 »
Incasaţi în 1873	1.504.662 lei 20 b.	
» » 1874	683.873 » 77 »	
» » 1875	610.122 » 90 »	
» » 1876 9 luni	251.482 » 32 »	3.050.241 » 19 »
Neîncasaţi la 1 Octombrie 1876		862.828 » 37 »
Rămăşiţele anului 1873		3.286.784 » 66 »
Incasaţi în 1874	1.044.930 lei 41 b.	
» » 1875	1.163.946 » 87 »	
» » 1876 9 luni	211.390 » 89 »	2.420.277 » 17 »

Neîncasaţi la 1 Octombrie 1876		866.507 lei 49 b.
Rămăşiţele anului 1874		6.229.575 » 44 »
Incasaţi în 1875	3.326.366 lei 52 b.	
» » 1876 9 luni	1.151.622 » 18 »	4.477.988 » 70 »
Neîncasaţi la 1 Octombrie 1876		1.751.586 » 74 »

Spre mai mare claritate, voi pune, pentru fiecare din exerciţiile trecute, în faţa veniturilor constatate încasările efectuate, voi pune în faţa rămăşiţelor alese rămăşiţele împlinite.

Anii	Veniturile constatate fără rămăşiţe	Incasări efectuate fără rămăşiţe	Rămăşiţe alese la finele exerciţiului	Rămăşiţe împlinite în cursul exerciţiului
1870	60.295.574—70	56.951.100—97	3.344.473—73	4.745.926—17
1871	66.962.080—71	63.179.829—38	3.782.251—53	3.588.578—25
1872	71.885.993—10	67.972.423—54	3.913.069—56	3.028.569—33
1873	78.729.010—62	75.442.225—96	3.290.610—66	2.709.086—71
1874	86.508.740—25	80.279.162—81	6.229.575—44	2.238.711—60
1875	87.491.510—50	80.982.512—30	6.508.998—11	5.507.602—77

Dacă calculăm procentele veniturilor ce rămân în fiecare an ca rămăşiţe, atât la finele exerciţiului budgetar, cât şi la 30 Septembrie, când se înscrie situaţiunea financiară ce se prezintă Corpurilor Legiuitoare, trebue să ne convingem că rămăşiţele prezintă o sumă foarte însemnată.

Iată datele pozitive în această privire:

Anii	Prin procentele rămăşiţe din veniturile reprezintate	
	la 30 Septembrie	La finele exerciţiului
1866	—	13,90
1867	—	10,28
1868	—	7,70
1869	—	5,25
1870	—	5,10
1871	43,30	5,40
1872	39,10	5,20
1873	46,80	4,00
1874	46,70	7,00
1875	46,80	7,00
1876	41,00	—

In 1876 am calculat aceste procente pe venitul constatat de 87.000.000 lei, pe acelaşi venit ca şi în anul 1875, iar nu pe 98.000.000, fiindcă este o cifră iluzorie aceasta.

Rămăşiţele totale ale anului 1870, 1871, 1872, 1873 şi 1874, sunt de lei 20.556.154 bani 92; din acestea s'a încasat, până la 30 Septembrie 1876, suma de 13.460.347 lei, 51 bani, prin urmare, a rămas neîncasate 7.095.807 lei, 41 bani, adică 35% sau 1/3 a sumei totale. Din aceste rămăşiţe, acele ale anului 1870, în sumă de 1.410.706 lei, 61 bani, nu se mai pot lua în consideraţiune, căci în anul 1876 s'a încasat din sumă numai 10.611 lei 54 bani. Asemeni încasări de 1.421.318 lei 15 bani, sunt neexistente, când e vorba de a evalua un venit budgetar. Rămăşiţele anului, în sumă de 2.204.178, 20 bani, nu se prezintă mai bine, căci în 1876 s'au încasat numai 47.935 lei, 72 bani, din suma de 2.252.113 lei, 92 bani.

In rămăşiţele anului 1872 au mai rămas neîncasate 862.828 lei 37 bani, şi din acele ale anului 1873 suma de 866.507 lei, 49 bani, sau în total 1.729.355 lei; iară din rămăşiţele rămase din 1874 în sumă de 1.751.585 lei, 74 bani, consider numai 1.400.000 lei realisabili. Din aceste rămăşiţe de 7 milioane, nu cred că se pot încasa decât dela 2 milioane până la 2 ½ milioane lei, şi aceştia succesiv în timp de mai mulţi ani de zile. Restul de 5 milioane, sau de 4 ½ milioane, e pierdut.

Acum, la finele anului 1877, rămăşiţele se prezintă într'o mai mare [proporţie] decât în anii anteriori. Dar acesta este natural, că în anul acesta au fost incasările mai dificile. In tot cazul, nu trebue să comptăm aceste rămăşiţe pe suma de 98 milioane ca venit în budget, ci pe suma de 87 milioane.

Se zice că rămăşiţele vor fi încasabile, însă eu voi întreba de unde se vor incasa? Căci astfel, cum stă astăzi starea economică a ţărei, nu se mai iau impozitele din prisosul muncei, ci din capitalurile noastre. Şi chiar acest capital a scăzut cu totul. Prin urmare, oricum ne vom întoarce, pe rămăşiţele ca resurse budgetare nu se poate compta decât pe 2 ½ până la 3 milioane. Dacă s'ar trece mai mult în budget, acesta s'ar umfla, fără alt rezultat decât de a mări deficitele.

Acum D-lor, să venim la datoria flotantă. Precum am arătat ea este de 56 milioane. Trebue, dar s'o stingem. Eu cred că nu este alt mijloc de a se stinge decât prin vânzarea de moşii ale Statului, până la concurenţa sumei de 56 milioane.

Datoria publică a ţărei este imensă. Sunt state unde cifra totală a datoriei publice e mai mare decât la noi; dar când privim la mijloacele economice ale ţărei, noi ocupăm în privirea datoriei publice, rangul întâi.

Daţi-mi voi să citesc în această privire nişte date comparative, care vă vor convinge sper cât de rău stăm.

Ţara	Valoarea nominală a datoriei publice.	Cheltuieli budgetare	De câte ori datoria e mai mare decât cheltuielile.		Populaţiunea	Datoria pe cap.	
	în milioane	în milioane			în milioane	în lei	
Anglia	19.238	2.169	16	8,8	30	18	641
Franţa............	11.225	1.797	11	6,2	38	15	296
Austria...........	7.506	1.616	6	3,9	77	5	83
Rusia	6.412	1.140	12	6,3	35	11	214
Italia	5.500	998	9	5,5	24	12	229
Spania............	5.200	493	18	10,5	15	16	335
Olanda	2.014	223	17	9,0	3	17	575
Prusia............	1.523	839	3	1,8	24	4	53
Portugalia	1.094	124	15	8,8	4	13	243
Bavaria	844	183	8	4,6	5	10	168
România..........	686	90	14	7,6	4	9	152
Belgia	654	167	5	3,9	5	7	131
Danemarca	376	65	10	5,7	1	14	251
Saxonia...........	360	50	13	7,2	2	8	144
Wurtemberg.......	176	43	7	4,0	2	6	88
Suedia	118	55	4	2,1	4	3	26
Sviţera	60	49	1	1,2	2	2	24
Norvegia	48	28	2	1,8	2	1	24

Dacă calculăm de câte ori datoria publică e mai mare decât cheltuielile budgetare, România din 18 State ocupă al 14-lea rang. Numai Portugalia, Anglia, Olanda şi Spania au prioritatea asupra ei. Ea întrece pe Belgia şi pe micele regate ale Germaniei cu mult.

Dacă calculăm cât apasă datoria publică pe locuitori, România ocupă între 18 State rangul al 9-lea. In Norvegia, Sviţera, Suedia, Prusia, Austria, Wurtemberg, Belgia şi Saxonia, cetăţeanul poartă o sarcină mai uşoară, şi câte instituţiuni admirabile nu există în acele State.

D. D. Ghica. Această datorie este numai dela 69 până la 75 dar şi pe viitor care se va face?

D. Dimitrie Sturdza. Datele ce citez sunt pentru România pentru anul 1876, pentru celelalte State pentru 1869. Acesta însă nu trebue să vă sperie, căci dacă Franţa a adăogat o datorie aşa de mare, cauza a fost un rezbel mare.

D. Dimitrie Ghica. Altă chestiune.

D. Dimitrie Sturza. Noi ar trebui să vedem că România astăzi nu stă atât de prosperă cum a stat Franţa sau alte State europene la 1869. Să nu ne amăgim,

căcì astfel am dus-o până acum, și am ajuns în pozițiunea în care suntem. Dacă vom compara anuitățile datoriei publice, cu cheltuielile budgetare ale Statului, și vom rezuma această comparațiune în procente, noi suntem întâiul Stat, plătim în comparațiune cele mai mari anuități.

Procente ale cheltuielelor budgetare reprezentate prin anuitatea datoriei publice			
50,00	România	23,80	Franța
42,70	Italia	19,80	Belgia
33,70	Danemarca	18,10	Bavaria
33,10	Ungaria	17,20	Rusia
31,18	Austria	16,60	Spania
30,20	Wurtemberg	11,00	Norvegia
30,10	Anglia	10,30	Suedia
27,10	Olanda	7,30	Prusia
26,90	Portugalia	6,40	Svițera

Iată cum au să se stingă până la 1891 o parte din datorii și cum vor sta ele atunci.

	Stingerile datoriei	*Capital*	*Anuități*		*Capital*		*Anuități*
1877	Calea ferată București-Giurgiu	10.975.122	2.010.000	rămâne	492.777.437	și	39.900.994
1880	Podurile de fer	12.027.285	1.443.274	„	480.750.152	„	38.457.720
1886	Calea ferată Iași-Ungheni ..	3.770.215	452.428	„	476.979.937	„	38.005.292
1888	Imprumutul Stern	22.889.437	2.124.374	„	454.090.500	„	35.880.916
1889	Imprumutul Offenhaim......	31.610.500	3.164.141	„	422.480.000	„	32.716.804
1891	Imprumutul Domenial	78.000.000	8.000.000	„	344.480.000	„	24.716.775

In aceste sume nu este cuprinsă nicio datorie flotantă de astăzi. Aceasta este situațiunea ce vom avea la 1891, dacă însă vom lua măsuri a mărgini cheltuielile noastre în venitul ce avem. Dacă însă vom merge după cum am mers, atunci negreșit că vom ajunge la un dezastru.

Mă voi încerca să spun ce avem să devenim pe la anul 1880, dacă vom merge cum mergem acum. Avem să ajungem foarte departe, și puteți să vă înfiorați de prevederile mele.

Voi lua de bază a veniturilor sigure suma de 82 și jumătate milioane provenind din 80 și jumătate milioane venituri evaluate de comisiunea budgetară actuală și din 2 milioane rămășițe curate. La cheltuieli iau suma cheltuielilor administrative aceea fixată de aceiași comisiune budgetară și anume 42.300.000 lei.

Iată cum au să se prezinte anii bugetari.

Anul 1877:

Cheltueli	86.324.144 lei adică	44.026.144 lei anuit. datorii	
		42.300.000 lei cheltuieli adm.	
Venituri	82.500.000 lei		
Deficit		3.826.144 lei	
Procent. la datoria flotantă		5.600.000 »	
Deficit al anului 1877		9.426.144 »	

Anul 1878:

Cheltuieli	95.800.000 lei adică	53.500.000 lei anuit. datorii
		42.300.000 » cheltuieli adm.
Venituri	82.500.000 lei	
Deficit............	13.800.000 lei	
Deficitul 1887	3.800.000 »	
Deficit al anului 1878....	17.100.000 »	

Anul 1879:

Cheltuieli	97.200.000 lei adică	55.200.000 lei anuit. datorii
		42.000.000 » cheltuielile ad.
Venituri	82.500.000 lei	
Deficit..............................		14.700.000 lei
Deficit 1878		17.100.000 »
Deficit al anului 1879		31.800.000 »

Anul 1880.

Cheltuieli	100.600.000 lei adică	58.300.000 lei anuit. datorii
		42.300.000 » cheltuielile ad.

Am enumerat starea celorlalte State, relativ cu noi, pentrucă a ajuns la un asemenea grad, încât cineva trebue să se sperie. Se va zice că această datorie are să se stingă. Dar mai este timp până atunci. Abia anul acesta s'a văzut stinsă una din datorii, aceea a căiei ferate Bucureşti-Giurgiu; drumul de fier Ungheni, datoria Stern, datoria Offenheim şi în fine împrumutul Domeniale se vor stinge abia în anul 1891, când are să rămâe de achitat o datorie de 344 şi jumătate milioane cu o anuitate de 24 şi jumătate milioane.

Venituri:	82.500.000 lei	
Deficit..................................		18.100.000. lei
Deficit 1879		31.500.000. »
Deficit al anului 1880		49.600.000. »

In patru ani de zile cheltuind numai suma de cheltuieli reduse, projectate de către comisiunea bugetară, ajungem la o nouă colosală datorie flotantă de 50.000.000 lei.

Intreb ce vom face atuncea?

Lucrarea comisiunei bugetare a Adunărei este foarte bună şi foarte conştiincioasă, însă ea nu este complectă.

Eu cred că această lucrare este bună, fiindcă veniturile s'au evaluat astfel cum trebuia să se evalueze, după sumele încasate. Orice sporire în evaluare s'ar face, rezultatul nu va fi altul, sunt sigur, decât la finele anului 1877, o să avem înaintea noastră rămăşiţe mai mari şi deficit mai mare decât acele prevăzute. Aceasta nu va să zică că ministerul de finanţe nu trebue să pună toată activitatea în încasarea dărilor şi în ameliorarea serviciilor; el trebue să încaseze cât se poate mai mult, cu atât mai bine dacă vom încasa peste prevederile comisiunei budgetare.

Vin acum la partea practică. Ce este de făcut în asemenea împrejurări grele? După mine trebue să se echilibreze bugetele numai de cât, şi aceasta cred că se poate face în modul următor:

De dări noi nu putem scăpa.

A fost o greşală că s'au scăzut licenţele care produceau 2 milioane mai mult de cât prevederile pentru 1877. Prin urmare ar trebui să se restabilească licenţele cum a fost înainte.

Cred că trebue să se sporească impozitul fonciar cu unul sau două la sută. Astfel am căpăta o sumă de venituri de la 3 până la 4 milioane.

Mai rămân încă 5 până la 6 milioane deficit. Ce să se facă cu aceasta?

Cheltuielile bugetare s'au redus la un minimum de către comisiunea bugetară, pentru toate ministeriile afară pentru acel de resbel, pentru ministerul de resbel s'a alocat încă o sumă de 14.500.000. Eu propun ca cheltuielile ministerului de resbel să se reducă la jumătate, adică 8 milioane, un buget de resbel de 14 milioane este peste puterile noastre, şi aci iarăşi voi veni cu exemple din alte State.

Dacă calculăm în procente partea bugetului administrativ a diferite state europene, absorbită de armata de pământ, îmi pare rău să constat că suntem întâiul Stat după puternică Rusie.

Partea exprimată (în procente) a cheltuielilor administrative absorbite de armata de pământ			
38,50	Rusia	23,87	Suedia
37,20	România	22,85	Norvegia
35,00	Ungaria	22,36	Wirtemberg
31,57	Belgia	21,47	Portugalia
28,65	Italia	21,47	Danimarca
28,40	Franța	20,09	Bavaria
27,46	Austria	18,55	Spania
27,75	Prusia	18,04	Olanda
25,75	Anglia	14,95	Svițera

Nu văd dece noi vom cheltui mai mult decât toate Statele cele mari ale Europei? Nu văd dece numai noi să avem un buget militar care să rivalizeze cu bugetul Rusiei? Aceasta în capul meu cel puțin nu intră.

Dar să mergem mai departe?

Am mai citat odată, sunt acum șase ani, un calcul care a fost considerat de extravagant. Dar acel calcul nu era al meu, era al unui bărbat care ocupă o pozițiune foarte mare în știință, era un calcul al statisticului Block, una din cele mai mari autorități științifice de astăzi.

D. Block calculează că Statele cheltuesc 20 de ani pentru un soldat, pentru a-l pune în al 21-lea an să meargă la resbel, și că prin urmare înmulțind de 20 de ori bugetul armatei și împărțind această cifră cu numărul oamenilor care îi pot pune într'un moment dat în foc, se vede ce capital a pus o națiune într'un soldat. Iată dar această socoteală pentru noi în comparațiune cu câteva State Europene:

Țara	Bugetul armatei de 20 ori	Soldați gata de bătae	Capitalul reprezentat printr'un soldat
Anglia	7.336 mil lei	497.000	17.000 lei
România	300	30.000	10.000
Rusia........	9.300	977.000	9.359
Franța	8.320	1.200.000	6.933
Prusia	4.980	900.000	5.533
Bavaria	602	157.000	3.834
Suedia	268	210.000	1.447
Svițera	130	202.000	640

Nu-mi pot închipui dece noi trebue să rivalizăm cu Anglitera, cu unul din Statele cele mai bogate din lume, în privirea scumpetei unui soldat.

Dar se va zice: ce este de făcut cu bugetele armatei? Acei D-ni care se ocup de scinţa militară, să vină şi să facă o organizare militară pentru ţara noastră, astfel ca ţara să o poată suporta, a împune ţării nişte sacrificii peste puterile ei, este a o îngloba în datorii, este a asvârli banii peste fereastră, în vânt. Nu voi vorbi de ceeace lipseşte armatei noastre, fie în puşti, fie în cartuşe, fie în cisme şi în toate celelalte cari sunt de prima necesitate pentru o armată, dar voi spune numai atâta că, chiar aceşti 30.000 oameni puşi în picior de resbel cum avem să-i punem în mişcare, să-i ducem în bătălie, când avem o datorie flotantă de 56.000.000 şi când suntem dinaintea unui budget cu un deficit, care cu toate economiile şi reducerile ce le facem, are să fie de 10.000.000 şi în fine când tesaurul public este gol. Aşi vrea să-mi arătaţi cum se va mişca această armată? De unde se vor lua bani? Căci, când armata este să se ducă în foc atunci trebue bani mulţi. Şi nu ştiu pentru ce am pune-o în mişcare? Intr'o situaţiune grea, dificilă, de astăzi, armata poate să ne încurce, să ne silească a face lucruri care nu avem să le facem, cari sunt contrarii intereselor noastre? Având o armată şi mobilizând-o, caută să-i dai de treabă, mai ales şi iată de ce? Că am cheltuit pentru dânsa 300.000.000 lei. Ii vom da de treabă şi în împrejurările de faţă, vom face atunci un ce care este contrar politeţei noastre tradiţionale, contrar simţămintelor exprimate de ambele Corpuri Legiuitoare în repetate rânduri, în timp de jumătate de an.

Când vom reduce budgetele noastre la 35.700.000 maximum cheltuielilor de administraţie având anuităţi de 50.000.000, vom putea echilibra budgetul cu venituri de 86.000.000.

Dacă nu vom face aceasta şi în anul curent, atunci este zadarnic să se mai tipărească situaţiuni financiare, este zadarnic să se ţină compturi la ministerul de finanţe! Puteţi atunci să vă duceţi să luaţi bani fără măsură de la contribuabilii, să scoateţi bani de unde se vor găsi fără socoteală, fără chibzuială, şi puteţi să-i cheltuiţi iarăşi fără socoteală, atunci este de prisos a se mai vota budgete, este de prisos să vină Corpurile Legiuitoare să-şi piardă timpul studiind şi votând necontenit la budgete, care se vor solda cu ruina ţării. Atunci să închidem ochii şi să mergem înainte orbeşte spre prăpastie. Dacă aceasta este o sistemă bună D-voastră veţi judeca! Eu cred că este o sistemă rea şi ne duce la slăbiciune şi la ruină. Iar când vom fi slăbiţi, din cauză că nu putem plăti datoriile noastre şi vom putea subveni la cheltuielile budgetare, atunci vă rog să spuneţi ce are să fie din această ţară? Va fi pradă străinilor! Urmând pe calea aceasta ducem ţara la pieire! Inţeleg să avem armată dar s'o avem după putinţa noastră. In politica externă să ne măsurăm iarăşi după puterea noastră. Poate un Stat slab, mic, să fie în politica externă tot aşa de sdravăn ca şi un Stat mare când se reazămă pe drepturile sale cu demnitate, şi pentru această demnitate nu are nevoie să cheltuiască peste măsură, peste puterile sale, pentru armată, căci de va cheltui, poate să ajungă la o lipsă, cum suntem noi astăzi, ca să nu poată să mai susţină armata aceea, pentru care a cheltuit atât de mult.

Am ajuns, D-lor, la capăt, şi vă rog să-mi permiteţi să mă rezum:

Resursele votate de ţară în 1871 şi după 1871 pentru a satisface noilor sarcini cari se crease, erau suficiente. Ele au fost indestulătoare pentrucă n'a fost nici un fel de prevedere. S'a făcut politică externă, politică de alegeri, politică de călcarea legilor, dar numai o politică financiară înţeleaptă nu s'a făcut. Neprevederea este sigiliul acestor din urmă ani, şi neprevederea aceasta a produs împrumuturile curentă şi datorii la casa de depuneri şi consemnaţiuni şi datoria flotantă de astăzi, care face un total de 110 milioane.

Dacă noi nu vom regula dar încetarea deficitelor, echilibrarea budgetului, dacă nu vom lua măsuri de îndreptare grabnice, dacă cu un cuvânt nu ne vom face datoria în aceste momente grave; cred că cu drept cuvânt memoria noastră va fi blestemată de toată ţara.

Această amelioraţiune se aşteaptă de guvern, această amelioraţiune trebue să o căpătăm, de nu vom avea-o, nu avem nici dreptul de a avea un guvern reprezentativ şi atunci să ne ducem acasă să ne plângem păcatele noastre, căci nu suntem în stare să avem energia necesară de a ne face datoria.

(*Monitorul Oficial* Nr. 29 din 8/20 Februarie 1877, p. 899—907.]

C. BUGETELE GENERALE ALE ROMÂNIEI PE ANII 1876 ŞI 1877

251

[Bucureşti, 4 Martie 1875]

PROIECT DE LEGE

Pentru fixarea veniturilor şi cheltuelilor statului pe anul 1876

Titlul I

BUGETUL GENERAL

§ 1. Cheltuieli autorizate

Art. 1. Se deschide Miniştrilor credite pentru cheltuieli ordinare şi extraordinare pe anul 1876, conform tabloului general al budgetelor aici anexate.

Aceste credite se aplică la datoria publică, lista civilă, dotaţiunea Corpurilor legiuitoare, curtea de compturi şi serviciile generale ale miniştrilor, astfel precum rezultă din bugetele speciale, constituind o sarcină pentru Stat, de lei 101.209.192, bani 48.

Art. 2. Creditele suplimentare şi extraordinare ce guvernul va fi nevoit a-şi deschide în cursul exerciţiului anului 1876 vor fi mărginite la cifra de lei 1.000.000.

§. 2. Impozite şi venituri autorizate

Art. 3. Contribuţiunile directe şi indirecte, arenzile, chiriile, embaticurile, taxele postale, telegrafice şi ale căilor ferate, veniturile diverse şi extraordinare anume trecute în budgetul veniturilor se vor împlini după legile speciale.

Preţul sărei geme destinată consumaţiunei interioare se fixează la opt lei suta de chilograme.

Pentru export guvernul este autorizat a face asupra acestui preţ reducţiunile cuvenite, conform dispoziţiunilor legii speciale a salinelor.

Preţul sărei de mare se fixează la patru lei suta de chilograme ori care ar fi destinaţiunea ei.

Art. 4. Mijloacele pentru exerciţiul anului 1875 se evaluează la suma de lei 89.834.527, bani 98, astfel cum s'a trecut în tabloul veniturilor.

§. 3. Evaluaţia mijloacelor bugetului

Art. 5. După creditele şi resursele acordate prin legea de faţă, rezultatul general al bugetului pe anul 1876, se resumă precum urmează:

Cheltuieli	101.209.192,	bani	48.
Venituri	94.236.884,	»	40.
Deficit	6.972.308,	»	9.

Art. 6. Acest deficit se va acoperi prin intercalarea la venituri a nouilor resurse ce se vor aproba prin osebite legi.

Art. 7. Ministrul finanţelor este autorizat a cere pentru serviciul de tresorărie, bonuri de tezaur în limitele şi conform prescripţiunilor legii speciale asupra împrumuturilor provizorii.

Titlul II

VENITURI ŞI CHELTUELI PENTRU SERVICII SPECIALE

Art. 8. Veniturile şi cheltuielile comitetului de lichidare, Casei de depuneri şi consemnaţiuni şi ale comitetului pensiunilor se vor efectua conform bugetelor lor speciale.

Titlul III

SERVICIUL SPECIAL AL JUDEŢELOR

Art. 9. Pentru serviciul special al judeţelor se autoriză perceperea zecimelor votate de consiliile judeţene asupra principalului contribuţiunilor directe, conform bugetelor lor aprobate de ministerul de interne şi asemănat legii care regulează zecimele judeţene.

Titlul IV

SERVICIUL CAMERELOR DE COMERŢ

Art. 10. Pentru serviciul camerilor de comerţ se autoriză conform legei speciale, perceperea unei zecimi asupra principalului taxelor de patente clasa I

şi II şi acelor fixe sau proporţionale egali sau mai mari decât cele fixate pentru aceste clase.

Titlul V

SERVICIUL COMUNELOR

Art. 11. Pentru serviciul comunelor se autoriză perceperea zecimelor votate şi prevăzute în bugetele lor asupra principalului contribuţiunilor directe, conform legei comunale şi legilor speciale ale acelor contribuţiuni.

Titlul VI

DISPOZIŢIUNI GENERALE

Art. 12. Orice contribuţiuni directe, orice taxe şi venituri altele decât acele trecute în bugetul veniturilor şi autorizate prin legea de faţă sub orice titlu şi sub orice numiri s'ar împlini, sunt oprite formal sub pedeapsă pentru autoritatea care le-ar ordona, pentru funcţionari care ar întocmi rolurile şi tarifele şi pentru acei care ar face împlinirea de a fi urmăriţi conform legilor în vigoare.

Ministrul finanţelor,
G. Gr. Cantacuzino

[Bugetul general pe 1876, p. 2—4.]

252

RECAPITULAŢIUNE

La bugetul Ministerului Justiţiei pe exerciţiul 1876

Nr. Capitol	Natura cheltuelilor	Total general	
		Lei	B
	Partea I CHELTUIELI ORDINARE		
1	Administraţiunea centrală	123.080	—
2	Materialul general	170.000	—
3	Curtea de Casaţiune	442.044	—
4	Curţile de apel	817.740	—
5	Tribunalele	2.061.144	—
6	Judecătoriile de ocoale	193.416	—
	Total	3.806.424	—

Acest buget ce coprinde în total lei trei milioane opt sute şase mii patru sute douăzeci şi patru, împreună cu legea bugetară, s'a votat de Adunarea deputaţilor, în şedinţa sa din 4 Martie anul 1875, şi s'a adoptat cu maioritate de cincizeci şi nouă voturi, contra a douăsprezece.

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Ştefan C. Fălcoianu

[Buget General 1876, Bugetul Min. Justiţiei, p. 3.]

253

RECAPITULAŢIA GENERALĂ

A. Bugetului Ministerului de Interne pe exerciţiul anului 1876

Nr. Capitolelor	Numirea servicielor	Sumele	
		Lei	B.
	Partea I CHELTUIELI ORDINARE		
I	Administraţia centrală	230.370	—
II	Imprimeria Statului cu Monitorul	422.440	11
III	Poliţia Capitalei	700.035	66
IV	Administraţia judeţelor	2.004.600	—
V	Telegrafele şi postele	3.190.220	—
VI	Penitenciarele	902.740	—
VII	Serviciul sanitar..	625.990	—
		8.076.395	77
	Partea II		
VIII	Cheltuielile estraordinare	332.981	50
		8.409.377	27

Acest buget, ce coprinde în total lei opt milioane, patru sute nouă mii, trei sute şaptezeci şi şapte, bani douăzeci şi şapte, împreună cu legea bugetară, s'a votat de Adunarea deputaţilor în şedinţa din 4 Martiu anul 1875, şi s'a adoptat cu majoritatea de şasezeci voturi, contra a unsprezece

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Şt. C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Ministerului de Interne, p. 3.]

MINISTERUL DE RESBEL

RECAPITULAȚIE GENERALĂ

Capitoĭ	Natura cheltuielilor	Lei	B.
	RECAPITULAȚIE		
I	Administrația centrală	264.177	60
II	Staturile Majore	761.268	80
III	Școli..	394.600	—
IV	Solda și accesorii	6.513.760	—
V	Flotila	299.000	—
VI	Spitalurile	617.604	65
VII	Armata teritorială	4.577.000	—
VIII	Echipamentul	980.000	—
IX	Încălzitul și luminatul	532.742	55
X	Furajul	772.406	40
XI	Remontarea	160.200	—
XII	Transporturi și misii	150.000	—
XIII	Solda de neactivitate	15.000	—
XIV	Concentrări anuale	150.000	—
XV	Materialul artileriei și geniului	640.000	—
XVI	Anuitatea clădirilor	640.000	—
		17.467.760	
XVII	Pompieri..	1.032.000	—
	Total general......	18.499.760	

Prima unui voluntar înrolat pentru un an în armata permanentă sau duoi în cea teritorială, care se varsă la casa de dotație a oastei conform art. 7 al. 2 din legea organizărei armatei, se fixează la trei sute lei.

Acest buget ce cuprinde în total lei optsprezece milioane patru sute nouă zeci și nouă mii șapte sute șeasezeci, împreună cu legea bugetară, s'a votat de Adunarea deputaților în ședința din 5 Martie anul 1875 și s'a adoptat cu majoritate de 51 voturi contra a 9.

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretari, Ștefan C. Fălcoianu
D. C. I. Codrescu

Acest buget s'a sancționat prin Înaltul Decret sub Nr 670 din 5 Aprilie 1875

[Bugetul Ministerului de Resbel, 1876, p. 3.]

MINISTERUL CULTELOR ŞI INSTRUCŢIUNII PUBLICE

RECAPITULAŢIA GENERALĂ
a bugetului cheltuielilor pe exerciţiul anului 1876

Nr. Capitolelor	Natura cheltuielilor	Sumele Lei	B.	Observaţiuni
	Partea I *Serviciul central*			
1	Administraţia centrală	185.891	—	
2	Serviciul general al instrucţiunii	555.986	—	
3	» » » cultelor	604.281	—	
	Partea II *Serviciul Special al Instrucţiunii*			
4	Scoale comunale rurale	816.000	—	
5	» primare urbane	1 344.000	—	
6	» speciale	406.685	—	
7	» secundare de fete	207.687	—	
8	Licee şi gimnazii	739.113	—	
9	Seminariele	404.076	—	
10	Universităţile	440.078	—	
11	Stabilimente şi depozite de cultură	85.926	—	
12	Arhivele Statului	56.711	—	
13	Teatrele	33.408	—	
	Partea III *Serviciul special al Cultelor*			
14	Eparhiele	417.941	—	
15	Cihnovii de monahi şi monahii	987.256	—	
16	Monastirile	101.276	—	
17	Bisericile	661.908	—	
	Partea IV			
18	*Serviciul extraordinar*	176.997	—	
		8.225.223	—	
	Peste tot lei opt milioane, două sute douăzeci şi cinci de mii, două sute douăzeci şi trei.			

Acest buget ce coprinde în total lei opt milioane două sute douăzeci şi cinci de mii, două sute două zeci şi trei, împreună cu legea bugetară s'a votat de Adunarea Deputaţilor, în şedinţa din 5 Martie anul 1875, şi s'au adoptat cu majoritate de cincizeci şi şease voturi, contra a nouă

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Ştefan C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Min. Cultelor şi Instrucţiunii Publice, p. 3.]

RECAPITULAŢIUNEA

Bugetului pentru cheltuielile Ministerului Comerţului şi Lucrările Publice pe exerciţiul anului 1876

Numirea capitolelor	Lei	B.	Observaţii
BUDGETUL ORDINAR			
Capitolul I	222.500	—	
» II	362.960	—	
» III	70.000	—	
» IV	212.832	—	
» V	5.000	—	
» VI	187.391	50	
» VII	13.907	41	
» VIII	265.845	—	
» IX	1.460.500	—	
» X	10.997	—	
» XI	700.000	—	
» XII	226.000	—	
» XIII	8.000	—	
Totalul Bugetului ordinar	3.745.932	91	
BUDGETUL EXTRAORDINAR			
Capitolul I	500.000	—	
» II	870.000	—	
» III	5.000	—	
» IV	10.000	—	
» V	40.000	—	
» VI	500.000	—	
Totalul Bugetului extraordinar	1.925.000	—	
RECAPITULAŢIUNE GENERALĂ			
Bugetul ordinar	3.745.932	91	
» extraordinar	1 925.000	—	
Totalul general	5.670.932	91	

Acest Buget, ce coprinde în total lei cinci milioane şase sute şeaptezeci de mii, nouă sute treizeci şi doi, bani nouăzeci şi unu, s'a votat de Adunarea deputaţior, împreună cu legea bugetară, în şedinţa din 6 Martie anul 1875, şi s'a adoptat cu majoritate de 61 voturi contra a 10.

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Şt. C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Min. Comerţului şi Lucrărilor Publice p. 3.]

RECAPITULAŢIUNE GENERALĂ

Ministerul Finanţelor

	Natura servicielor şi a cheltuielilor	Lei	B.
	BUDGETUL ORDINAR		
Partea	I Datoria publică	43.832.388	96
»	II Lista civilă, dotaţiunile şi cheltuelile Puterilor legiuitoare	1.796.462	19
»	III Curtea de compturi	269.315	—
»	IV Serviciul general al finanţelor	977.759	40
»	V Serviciul de tresorerie	1.015.160	—
»	VI Cheltueli pentru administraţia domenielor şi pădurilor Statului	1.944.747	—
»	VII Cheltueli de regie, de percepere şi pentru exploatarea veniturilor publice	2.105.300	—
»	VIII Cheltueli de ordine, pe cât s'au încărcat veniturile respective	16.500	—
	Totalul bugetului ordinar	51.957.632	55
	BUDGETUL EXTRAORDINAR		
Partea	IX Cheltueli extraordinare pentru exploatarea veniturilor publice	445.000	—
	Totalul budgetului extraordinar	445.000	—
	RECAPITULAŢIE GENERALĂ		
Budgetul ordinar		51.957.632	55
Budgetul extraordinar		445.000	—
	Total	52.402.632	55

Acest buget ce coprinde în total lei cincizeci şi două milioane, patru sute mii şase sute treizeci şi doi, bani cincizeci şi cinci, s'a votat de Adunarea deputaţilor cu legea bugetară în şedinţa din 4 Martie anul 1875 şi s'a adoptat cu majoritate de 57 voturi contra a 5.

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Ştefan C. Fălcoianu

Director: C. I. Codrescu

[Bugetul General 1876, Bugetul Ministerului Finanţelor, p. 3.]

258

RECAPITULAŢIUNE GENERALE

a Bugetului de cheltueli al Ministeriului Afacerilor Streine pe eserciţiul anului 1876

Nr. Capitolelor	Natura servicielor şi a cheltuelilor	Lei	B
I	Administraţinnea centrale	134.129	25
II	Serviciul porturilor	41.647	38
III	Indemnizări de drum, port de scrisori şi depeşi telegrafice ale ministerului şi ale agenţiilor......	15.000	—
IV	Cheltuieli diplomatice...........................	150.000	—
V	Comisiunea internaţionale a Prutului.............	10.800	—
VI	Agenţiile ţărei în străinătate	427.612	12
		779.188	75

Acest buget ce coprinde în total lei şeaptesuteşeaptezeci şi nouă mii una sută optzeci şi opt, bani şeptezeci şi cinci, s'a votat de Adunarea deputaţilor în şedinţa din 6 Martie anul 1875, şi s'a adoptat cu maioritate de cincizeci şi trei voturi, contra a zece.

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Ştefan C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Min. Af. Ext., p. 3.]

259

RECAPITULAŢIE GENERALĂ

Nr.	Natura veniturilor	Lei	B
I	Contribuţiuni directe	28.638.601	83
II	Contribuţiuni indirecte	31.403.000	
III	Domenie	20.295.542	7
IV	Postă, Telegraf şi Drum de fer	3.520.000	—
V	Produsuri diverse	7.649.927	10
VI	Ratele bunurilor vândute	1.917.313	40
VII	Venituri extraordinare............................	812.500	
		94.236.884	40

Acest buget, ce cuprinde, în total, lei nouăzeci şi patru milioane, două sute treizeci şi şease mii, opt sute optzeci şi patru, bani patruzeci, împreună cu legea bugetară şi bugetele speciale de cheltuiele pe anul 1876 s'a votat de Adunarea deputaţilor, în şedinţa din 6 Martie anul 1875, şi s'a adoptat cu maioritate de cincizeci şi şapte voturi, contra a zece,

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
Şt. C. Fălcoianu

[Bugetul General 1876, Bugetul Veniturilor, p. 2—4, 9.]

TABLOU GENERAL

al Budgetului d Exercițiul anului 1877

Venituri	Lei	B.	Cheltueli	Lei	B.
Contribuțiuni directe	24.210.000	—	Datoria publică........	44.926.144	40
Contribuțiuni indirecte ...	28.127.000	—	Consiliul miniștrilor	28.208	—
Venituri domeniale.......	17.013.208	—	Ministerul de interne	6.732.422	—
Poșta, telegraf și căi ferate	7.452.147	—	Ministerul de externe	656.368	90
Produsuri diverse	2.411.929	—	Ministerul de justiție	3.345.472	—
Produse din vânzări de bonuri ale Statului ...	1.790.000	—	Ministerul de culte.......	8.001.131	35
			Ministerul de resbel	13.571.344	85
			Ministerul lucrărilor publice	3.723.884	65
			Ministerul de finanțe	6.281.929	19
			Pentru deschiderea de credite suplimentare 200.000 Idem extraordinare 200.000	400.000	—
	81.004.284	—		87.666.905	34

Balanța

Venituri	81.004.284	—
Cheltueli	87.666.905	34
Deficit......	6.662.621	34

Această lege, împreună cu tabloul general al veniturilor și cheltuelilor Statului, pe exercițiul 1877, s'a votat de Adunarea deputaților, în ședința din 28 Februarie 1877, și s'a adoptat cu majoritate de 61 voturi, contra 3.

Președinte,
C. A. Rosetti

Secretar,
Ion Lățescu

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin Monitorul oficial.

Dată în București, la 28 Februarie 1877.

Carol

Ministru secretar de Stat la departamentul de justiție,
I. Câmpineanu

Ministru secretar de Stat la departamentul finanțelor, ad-interim,
I. C. Brătianu

[*Monitorul Oficial* Nr. 47 din 1/13 Martie 1877.]

Anexa I la doc. Nr. 260

TABLOU GENERAL
AL BUGETULUI DE CHELTUELI PE EXERCIŢIUL 1877

Natura serviciilor şi cheltuelilor	Credite dupe bugetul exerciţiului 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar şi 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Consiliul Miniştrilor									
Cheltuelil de repres. preşedint. consiliului de miniştri	8.888	—	7.406	68	1.981	32	9.388	—	In suma de lei 1.981 — 32 intră şi lei 500 cheltueli de trăsură ale secretarului general
Personalul cancelarii	18.120	—	15.100	—	4.860	—	19.960	—	
Spese de birou, lemne, etc.	1.200	—	—	—	—	—	1.200	—	
Total general	28.208	—	22.506	68	6.841	32	30.548	—	
Ministerul de Interne									
Personalul administraţiei centrale	95.820	—	79.850		20.380	—	100.230	—	Analogia pentru lunile Ianuarie şi Februarie, este mai redusă cu lei 2.970 representând retribuţiunile şi spesele personalului statistic care s'a pus la cap. 9 § 1 art. 1.
Articole de cancelarie	2.400	—	2.000	—	2.520	—	2.520	—	Cheltueli ficse lunare.
Cartonatul şi broşatul imprimatelor	2.000	—		—			2.000	—	
Incălzirea	1.400	—	—	—	—		1.400	—	
Iluminat, repar. de mobile etc.	3.000	—	—	—	—	—	3.000	—	
Comisia de revizuire a recruţilor	10.000	—	—	—			10.000	—	
Diurne deosebitelor comisii	2.000	—	—	—			2.000	—	
Menţinerea ordinei publice	30.000	—	25.000	—	11.790		36.790	—	Suma de lei 11.790 este ordonanţată în lunele Ianuarie şi Februarie şi este mai mică cu lei 4.876 bani 66 de cât analogia după bugetul pe 1867
Personalul poliţiei capitalei	193.320	—	161.100	—	36.720	—	197.820		
Spese şi iluminatul	1.440	—	1.200	—	789	32	1.983	32	Cheltuieli ficse lunare.
,, ,, comisiilor	2.400	—	2.000	—	616	66	2.616	66	Idem
Incălzitul	3.500	—		—	—	—	3.500	—	
Asigurarea edific. de incendiu	221	—		—		—	221	—	
Chirii de localuri	28.200	—		—	—	—	28.200	—	
Mobile şi reparaţia lor	500	—	—	—	—		500	—	
Mici reparaţii localurilor	2.500	—		—	—	—	2.500		
Curăţirea privatelor	500	—	—			—	500	—	
Subvenţia pentru întreţinerea sergenţilor	170.134	—	—	—		—	170.134	—	
Personalul prefecturilor şi spese	596.040	—	496.700	—	122.706	—	619.406	66	Analogia pe 2 luni pentru personalul prefecturilor după bugetul 1876 (cap. 4 §. 2 art. 1) lei 3.966 bani 66.
Personalul subprefecturilor	915.240	—	—	—			915.240	—	
Personalul şi spese a 6 poliţii de oraşe	135.900		113.250	—	24.115		137.365		
Spesele subprefecturilor	30.240		—	—	—	—	30.240	—	
Idem Poliţiei Iaşi	2.800	—	2.333	33	469	32	2.802	65	Cheltueli ficse lunare.
Incălzitul poliţiei Iaşi	1.150			—			1.150	—	
Pensii şi recompense răniţilor în lupte	3.000		—	—			3.000	—	
Intreţinerea sergenţilor din Iaşi	54.264			—			54.264	—	
Personalul telegrafo-poştal	1.761.440	—	1.467.866	60	293.800		1.761.666	60	
Spese de cancelarie	34.000		28.333	33	5.833	32	34.166	65	Cheltueli ficse lunare.
Incălzirea	18.000					—	18.000	—	
Chirii de localuri	65.000		—	—		—	65.000	—	
Mobile şi reparaţia lor	3.000	—		—			3.000	—	
Reparaţia liniilor şi întreţinerea aparatelor	35.000				—		35.000	—	
Montarea şi întreţinerea pilelor	10.000	—					10.000	—	
Roluri de hârtie şi hârtie chimică	2.000						2.000		
Inpachetarea şi transportarea materialului	1.000				—		1.000	—	
Subvenţia antrep. de poste	630.000		—				630.000	—	
Cutii de scrisori cumpene etc.	5.000	—	—	—	—		5.000	—	
Cheltueli neprevăzute	1.000		—	—			1.000	—	
Personalul penitenciarelor	169.560		141.300		34.490		175.790		
Intreţinerea arestanţilor	550.000						550.000		
Cheltueli de inspecţii, de cancelarii etc.	25.000			—	—		25.000	—	
Chirii	7.400				—		7.400	—	
Reparaţia stabilimentului central	7.500			—			7.500	—	
Intreţinerea atelierelor	20.000						20.000	—	
Cheltueli neprevăzute	1.000			—			1.000		

Natura servicielor şi cheltuelilor	Credite după bugetul exerciţiului 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. şi 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Ministerul de Interne (urmare)									
Asigurare de incendiu	5.173	—	—		—	—	5.173		
Personalul serviciului sanitar	48.300		36.225		41.910	—	78.125	—	Suma de lei 41.910 corespunde la analogia pe 3 luni după bugetul 1876, căci noa lege pentru organisarea serviciului sanitar s'a promulgat la 31 Martie. (Vezi Monitorul Oficial din 1877 Nr. 71). Cheltueli ficse lunare.
Spese de cancelarie	960		800	—	240	—	1.040	—	
Incălzitul	740		—	—	—		740	—	
Subvenţia efor. spit. civile pentru osp Mărcuţa	129.200			—	—	—	129.200		
Subvenţia » » » asilul Elena Doamna	74.000		—		—		74.000		
Subvenţia epitr. sf. Spiridon din Iaşi	124.000			—			124.000		
Diurne juriului concursurilor	6.000	—	—	—	—		6.000	—	
Mobile şi reparaţia lor	500	—	—		—		500	—	
Analise chimice	2.000				—	—	2.000	—	
Restituirea taxelor telegrafice	350.000	—					350.000	—	Din acest credit se vor restitui şi taxele încasate în anul 1876. (Vezi legea promulgată prin Monitorul Nr. 76 din 1877).
Diurne profes. şcoalei telegrafice	2.400	—			—		2.400	—	
Personalul imprimeriei şi monitorului	181.720	—	151.433	33	32.873	32	184.306	—	
Hârtie de tipar la monitor	57.000	—		—	—		57.000	—	
Spese de cancelarie	600	—	—	—	—		600	—	
Incălzitul	600		—	—	—	—	600	—	
Mici reparaţii	200	—		—	—	—	200	—	
Spese de cancelaria imprimeriei	1.000	—	—	—	—	—	1.000	—	
Hârtie şi cartoane	70.000	—	—	—	—	—	70.000	—	
Cerneală de tipar	2.000				—		2.000	—	
Lemne şi cărbuni	7.000	—	—		—		7.000	—	
Iluminatul atelierelor	2.500		—	—	—	—	2.500	—	
Material de turnătorie	2.500			—		—	2.500	—	
Diferite unelte, reparaţia maşinelor etc.	2.500			—		—	2.500	—	
,, obiecte atelierului de cules litere	200		—		—		200		
Plata lucrătorilor mobili	7.000				—		7.000	—	
Legatul cărţilor didactice	2.000	—	—	—		—	2.000	—	
Reparaţii de local şi mobilier	1.000	—	—	—			1.000	—	
Asigurare de incendiu a obiectelor imprimeriei	2.260	—	—	—		—	2.260		
Personalul oficiului statistic	14.700	—	12.250	—	2.970	—	15.220	—	
Abonamente la jurnale străine, cărţi, etc.	500	—		—	—		500	—	
Cheltueli după bugetul exerciţiului 1876 pe temeiul art. 3 din legea pentru fixarea veniturilor şi cheltuielilor exerciţiului 1877.									
Tratamentul personalului a 31 poliţii de oraşe			—				103.860		
Spese de cancelarie			—	—			5.580		
Total general	6.732.422						6.922.921	19	
Ministerul de Externe									
Personalul administraţiei centrale	100.080		83.400	—	17.800		101.200	—	
Oamenii de serviciu	10.800		9.000		2.460	—	11.460		
Spese de cancelarie	2.400						2.400		
Biblioteca	3.000				—		3.000		
Reparaţii localului ministerului	700						770		
Hârtie, registre etc.	2.000						2.000		
Lemne	1.400						1.400		
Asigurarea edificiului	120						120		
Intreţinerea grădinei	300		—				300		
Porturi, personal	25.760		21.300		6.240		27.540	—	
Spese porturilor B.G.I.G.	888	48			—		888	48	
Spese portului Severin	88	80	74		74		148	—	
Chiria porturilor Galaţi Brăila	1.540	74					1.540	74	
Incălzit şi luminat port. Brăila, Galaţi, Ismail	666	66	—				666	66	
» » celelalte porturi	222	22				—	222	22	
Indemnitate de drum, poste, telegraf, etc	15.000		—	—	—		15.000	—	

Chiria porturilor Galaţi Brăila	1.540	74					1.540	74	
Incălzit şi luminat port. Brăila, Galaţi, Ismail	666	66	—				666	66	
» » celelalte porturi	222	22				—	222	22	
Indemnitate de drum, poste, telegraf, etc	15.000		—	—	—		15.000	—	

Natura servicielor şi cheltuielilor	Credite dupe bugetul exercitiului 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876 conform legilor din 4 Ianuar. şi 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Ministerul de Externe (urmare)									
Cheltuieli diplomatice	100.000				—		100·000		
Diurna comis. român la comis. Internaţională a Prutului	2.000	—	—		—	—	2.000		
Personalul agenţiei din Constantinopoli	60.000				—	—	60.000		
Cheltuieli de representaţie	20.000		16.666	66	5.000	—	21.666	66	
Chiria	19.100		—		—	—	19.100		
Mili	1.185				—	—	1.185		
Spese de cancelarie	740	—	—		—		740	—	
Iluminatul şi încălzitul	1.600	—		—	—		1.600	—	
428 Cheltueli pentru trămiterea alocaţiilor	1.026			—	—		1.026	—	
Agenţiile Paris, Londra, lefi	33.000		27.500	—	5.500		33.000		
Cheltueli de representaţie	10.000		8.333	33	2.516	67	10.850		
Chiria localului	10.000		—	—	—	—	10.000	—	
Cheltueli de transmiterea alocaţiilor	530	—	—				530	—	
Personalul agenţii din Roma	33.000		27.500	—	5.500	—	33.000	—	
Cheltueli de representaţie	10.000		8.333	33	2.516	67	10.850	—	
Cheltueli de transmiterea alocaţiilor	430	—	—		—		430	—	
Personalul agenţiei din Berlin	27.000	—	22.500	—	4.500		27.000	—	
Cheltueli de representaţie	10.000	—	8.333	33	2.516	—	10.850	—	
Chiria localului	10.000	—	—		—	—	10.000	—	
Cheltueli de transmiterea alocaţiilor	470	—	—				470	—	
Personalul agenţii din Viena	30.600		25.500		5.500	—	31.000	—	
Cheltueli de representaţie	10.000	—	8.333	33	2.516	67	10.850	—	
Chiria localului	10.000	—	—	—	—	—	10.000	—	
Cheltueli de transmiterea alocaţiilor	506	—		—	—	—	506	—	
Personalul agenţii din St. Petersburg	27.000	—	22.500	—	4.500	—	27.000	—	
Cheltueli de representaţie	18.000	—	15.000	—	3.666	67	18.666	67	
Chiria localului	10.000	—	—	—	—	—	10.000	—	
Cheltueli de transmiterea alocaţiilor	550	—		—	—	—	550	—	
Personalul agenţiei din Belgrad	23.820		19.850	—	3.970	—	23.820	—	
Cheltueli de representaţie	6.000	—	5.000	—	1.333	33	6.333	33	
Chiria localului	4.700		—	—		—	4.700	—	
Cheltueli de transmiterea alocaţiilor	345	—	—		—	—	345	—	
Total general	656.368	90					666.654	76	
Ministerul Justiţiei									
Personalul administraţiei centrale	85.680		71.400		16.340	—	87.740	—	
Iluminat	240	—		—	—		240	—	
Mobile	300	—	—				300	—	
Incălzit	1.200	—				—	1.200	—	
Spese de cancelarie	1.800						1.800	—	
Biblioteca	240			—			240	—	
Imprimarea bugetelor, registre etc	200			—			200	—	
Cheltuieli de inspecţii	1.000						1.000	—	
Progoane pentru instruc. criminală	90.000		—				90.000	—	
Faceri de registre	10.000	—		—	—		10.000	—	
Incălzitul	10.000	—		—			10.000	—	
Reparaţii de locale şi mobilier	8.000	—		—			8.000	—	
429 Personalul curţii de casaţie	378.732	—	315.610	—	69.524	—	385.134	—	Modificările legei organice s'a pus în aplicare deodată cu promulgarea bugetului (1 Martie).
Spese de cancelarie	2.000			—			2.000	—	
Chiria localului	19.100		—	—			19.100		
Personalul curţilor de apel	696.204		522.153	—	192.585		714.738	—	Suma de lei 192.585 este pe trei luni după bugetul anului 1876, căci legea de reducţiuni în personalul curţilor de apel s'a promulgat la 1 Aprilie (Vezi Monitorul Oficial No. 72).
Spese de cancelarie	7.080		5.900	—	1.280		7.180		
Chiria localului curţii Bucuresci	4.800		—	—			4.800	—	
Personalul tribunalelor	1.797.180		1.497.650		299.900		1.797.550	—	
Material	37.800	—	31.500	—	6.160		37.660	—	
Personalul judecătorilor de pace	180.876	—	—				180.876		
Spese de cancelarie	6.540	—		—	—		6.540	—	
Incălzitul	. 6.500	—	—	—			6.500	—	
Total general	3.345.472	—					3.372.798	—	

Natura servicielor şi cheltuielilor	Credite dupe bugetul exerciţiului pe 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876 conform legilor din 4 Ianuar. şi 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Ministerul Cultelor									
Personalul administraţiei centrale	121.620	—	113.350	—	25.708	50	139.058	50	Suma de lei 113. 50, analogia pe 10 luni din alocaţia pe 1877 se compune din 10 12 a sumei din bugetul pe 1877 plus 12.000 lei diurnele consiliului permanent de instrucţiune pe 10 luni conform art. 3 din legea bugetară nefiind votată noua lege a instrucţiunei publice.
Spesele consiliului permanent de instrucţie	300	—	—	—	—	—	300		
Spese ministerului şi St. Sinod	2.000	—	—	—	—		2.000	—	
Abonamente la jurnale	200	—	—	—	—	—	200	—	
Hârtie pentru imprimate	4.000	—	—	—	—	—	4.000	—	
Reparaţia mobilierului	300	—	—	—	—	—	300	—	
Iluminatul localului	360	—	—	—	—	—	360	—	
Cheltuieli de inspecţie	7.000	—	2.500	—	10.000	—	12.500	—	Suma de lei 7.000 creditul anului 1877, se compune din lei 3.000 prevăzuţi în buget şi lei 4.000 în tabloul modificător anexat la buget. Suma de lei 10.000 se compune din 6.000, analogia pe lunele Ianuarie şi Februarie 1877 dupe bugetul anului 1876, iar lei 4.000 cei adăogaţi prin tabloul modificător anecsat la bugetul anului 1877.
Plata de epistole	300	—	—	—	—	—	300	—	
Cheltuieli extraordinare	3.000	—	—	—	—	—	3.000	—	
Retribuţia a 16 revizori şcolari	76.800	—	64.000	—	15.395	82	79.395	82	
Medicii internatelor	3.600	—	3.000	—	748	—	3.748	—	
Dotarea şcoalelor primare	20.000	—	—	—	—	—	20.000	—	
,, ,, secundare	15.000	—	—	—	—	—	15.000	—	
Premii şcolare	10.000	—	—	—	—	—	10.000	—	
Ceremonii şcolare	500	—	—	—	—	—	500	—	
Incălzitul localului ministerului şi şcoal. secundare	78.800	—	—	—	—	—	78.800	—	
Chirii de locale de şcoale	70.888	—	—	—	—	—	70.888	—	
Reparaţii localurilor şcoalelor	20.000	—	—	—	—	—	20.000	—	
Mobile şcoalelor secundare	10.000	—	—	—	—	—	10.000	—	
Asigurări contra incendiului	6.250	—	—	—	—	—	6.250	—	
Asigurare a edificiului teatrului	7.479	—	—	—	—	—	7.479		
Medicamente pentru infermerii	5.000	—	—	—	—	—	5.000	—	
Premii pentru elaborarea de cărţi didactice	15.000	—	—	—	—	—	15.000	—	
Stipendii pentru străinătate	81.767	—	—	—	—	—	81.767	—	
Burse din fondul Poteca..............	6.100		—	—	—	2	6.110	—	
Idem elevilor şcoalelor de bele-arte ...	6.000	—	—	—	—	—	6.000	—	
Publicarea documentelor istorice	—	—	—	—	3.166	66	3.166	66	Această cheltuială s'a suprimat prin tabloul modificator anexat la bugetul anului 1877, reservându-se analogia cuvenită pentru lunile Ianuarie şi Februarie dupe bugetul anului 1876.
Subvenţia şcoalelor normale	44.000	—	—	—	—	—	44.000	—	
» » din Turcia	20.000	—	—	—	—	—	20.000	—	
Cumpărătoare de cărţi didactice idem.	1.000	—	—	—	—	—	1.000	—	
Subvenţia şcoalei luterane din Bucureşti	3.000	—	—	—	—	—	3.000	—	
Subvenţia episcopiei catolice din Iaşi ..	3.000		—	—	—	—	3.000	—	
» societăţilor de cultură	18.500		—	—	—	—	18.500	—	
» şcoalei Săvoiu din Târgul-Jiu	3.700	—	—	—	—	—	3.700	—	
» şcoalei române din Braşov ..	23.500	—	—	—	—	—	23.500		
» societăţii constructori români	3.000	—	—	—	—	—	3.000		
» grădinei botanice (Fătu) din Iaşi	2.000		—	—	—	—	2.000		
Diurne St. Sinod	15.000		—	—	—	—	15.000	—	
Retribuţia protoiereilor	93.600	—	78.000	—	15.960	—	93.960	—	
Spese de cancelarie protoiereilor	3.024	—	—	—	—		3.024	—	
Dotarea bisericilor	3.000	—	—	—	—	—	3.000	—	
Intreţinere a orologielor de la biserici..	1.480		—	—	—		1.480	—	

(urmare)

Natura serviciilor şi cheltuielilor	Credite după bugetul exercițiului 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 2 luni din creditele bugetului pe 1876, conform legilor din 4 Ianuar. şi 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Ministerul Cultelor (urmare)									
Asigurarea edificiilor eclesiastice	1.500			—			1.500	—	
Ceremonii religioase	2.000					—	2.000		
Reparaţiuni anuale de monastiri şi biserici	70.000					—	70.000		
Ajutoare la dispoziţia Măriei Sale Domnitorului	14.800		—	—		—	14.800	—	
Pensii mensuale	268.000			—	—	—	268.000	—	
Ajutoare din fondul unor monastiri	12.932			—			12.932	—	
Subvenţia diferitelor capele	66.018	—	—	—	—	—	66.018	—	
Retribuţia învăţătorilor comunelor rurale	892.000		743.333	33	152.000	—	895.333	33	
Retribuţia şcoalelor primare urbane	1.336.600	—	1.113.833	33	218.600	—	1.332.433	33	
Spese idem idem	32.400		—	—	—		32.400	—	
Personalul şcoalelor pedagogice	56.340		46.950	—	7.412	—	54.362	—	
Material idem	94.072		78.393	34	11.609	66	90.003	—	
Înfiinţarea unei şcoale normale în T. Severin	15.000	—	—		—	—	15.000	—	
Idem idem în Ismail	15.000		—	—	—	—	15.000	—	
Personalul şcoalelor de bele-arte	33.768	—	—		—	—	33.768	—	
Material idem	4.320	—		—	—	—	4.320	—	
Personalul şcoalelor de musică	101.968	—	84.973	33	12.534	—	97.507	33	Suma adăogată prin legea din 10 Iulie 1876 pentru şcoala de musică din Iaşi, s'a calculat cu analogie pe lună.
Materialul şcoalelor de musică	1.500	—	1.250		164	32	1.414	32	
Personalul şcoalelor comerciale	49.604	—	—			—	49.604	—	
Spese idem	700	—	—	—	—		700	—	
Înfiinţarea unei şcoale comerciale în Craiova	10.000	—	—	—	—	—	10.000	—	
Persolalul şcoalei de farmacie	17.160	—	—	—	—	—	17.160	—	
Mainteal idem	5.040	—	—	—		—	5.040	—	
Personalul şcoalei de veterinari	18.780		15.650	—	—	—	15.650	—	Această şcoală până la 1 Martie, data promulgării bugetului pe 1877, s'a plătit de ministerul de resbel în bugetul căruia făcea parte.
Material idem	7.072		5.893	33		—	5.893	33	
Subvenţia şcoalei gregoriane de maşini din Iaşi	8.000			—	—	—	8.000	—	
Înfiinţarea unei şcoale de meserii în Vrancea	12.000			—			12.000		
Personalul şcoalelor secundare de fete	29.688		24.740		33.936		28.676		
Spese şcoalelor secundare de fete	4.000					—	4.000		
Internatele de fete, personal	101.394		84.495		16.457		100.952		
Idem material	79.270		65.058	33	13.011	67	78.070		Analogia pentru primele două luni ale anului 1877 s'a făcut asupra sumei de lei 70.865 plus lei 1.200 din suma de lei 4.150 încuviinţată prin tabloul modificator anexat la buget. Suma de lei 79.270 se compune: lei 78.070 creditul prevăzut în buget şi lei 1.200 cei notaţi mai sus.
Licee şi gimnasii, personal	765.208	—	637.673	33	108.119	82	745.793	15	
Duplicarea clasei I, la 4 licee	11.000						11.000		
Material	81.867	—	65.764	16	13.007	16	78.771	32	Analogia pentru primele două luni ale anului 1877 s'a făcut asupra sumei de lei 60.343 plus lei 2.950 din suma de lei 4.150 încuviinţată prin tabloul modificator anexat la buget. Suma de lei 81.867 se compune din lei 78.917 creditul prevăzut în buget şi lei 2.950 notaţi mai sus.
Personalul seminarelor	252.976		210.813	34	43.918	66	254.732		
Spese idem	89.310	—	74.425		13.781	16	88.206	16	
Personalul universităţilor	423.216	—	352.680		66.665		419.345		
Material idem	45.840		38.200		3.123	32	41.323	32	
Personalul stabilimentului de cultură	17.228		14.356	67	2.582		16.938	67	
Material idem	10.200		8.500	—	1.533	33	10.033	33	
Personalul museelor de antichităţi	5.764	—	—		—	—	5.764	—	

Natura serviclelor şl cheltuielilor	Credlte depe bugetul exercîţiului 1877		Analogie pe 10 luni din credltele pe 1877		Analogia pe 3 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 lanuar. şl 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Minislerul Cultelor (urmare)									
Material idem	1.420	—	—				1.420	—	
Personalul museului de sciinţe naturale	6.074	—	—		—	—	6.074	—	
Material	2.000	—	—				2.200	—	
Personalul plnacotecilor	3.216	—	—	—	—	—	3.216	—	
Material idem	5.000	—	—	—	—		5.000	—	
Personalul cabinetulul de fislcă şl chlmie	9.252		7.710		1.476	—	9.186	—	
Material	8.000		—			—	8.000	—	
Personalul archivelor	43.955	—	36.629	16	6.505	16	43.134	32	
Material idem	6.020		5.016	67	893	33	5.910	—	
Personalul eparchielor	401.324	—	—		—		401.324		
Spese idem	16.620		—	—	—	—	16.620	—	
Personalul chinoviilor	67.564		56.303	33	13.272		69.575	33	
Material ldem	735.289	—	612.740	84	137.088	16	749.829	—	
Personalul monastlrilor	41.016		34.180		8.638	—	42.818	—	
Material ldem	23.679	—	19.732	50	4.625	82	24.358	32	
Personalul bisericllor	564.086		470.071	66	99.771		569.842	66	
Material ldem	53.760		44.800		9.260		54.060		
Serviciul extraordinar	139.043				—		139.043	35	
Total general	8.001.131	35					8.005.341	35	
Minislerul de Resbel									
Personalul administraţiel centrale	138.500	—	115.416	68	27.429	60	142.846	28	
Material	44.200		—	—	—	—	44.200	—	
Stat majorul domnesc	32.065		26.720	84	6.936	80	33.657	64	
Stat majorul general	185.790		154.825		30.879	80	185.704	80	
Justiţla mllltară	63.185	—	52.654	17	10.577	60	63.231	77	
Intendenţa	86.760		72.300		18.552		90.852	—	
Şcoala fiilor de militarl	106.000		88.333	34	23.500		111.833	34	
Şcoala de infanterie şl cavalerie	77.200		64.333	33	17.333	33	81.666	66	
Şcoala de subofiţerl	10.560		8.800		4.100		12.900		
Şcoala specială de cavalerie					10.107	33	10.107	33	
,, veterlnară	—		—		4.171	82	4.171	82	
Jandarmeria	192.784		160.653	34	33.333	32	193.986	66	
Vânătorii	557.960		464.966	68			464.966	68	
Infanteria	2.231.320		1.859.433	34	634.000		2.493.433	34	
Cavalerla	523.954		436.628	34	102.500		539.128	34	
Artileria	1.126.709		938.924	18	166.588	88	1.105.513	6	
Geniu	255.320		212.766	68	54.413	20	267.179	88	
Trupe de administraţie	258.600	—	215.500		63.166	66	278.666	66	
Dorobanţl	2.354.737	—	1.962.280	84	392.618	16	2.354.899	—	
Călăraşl	948.400		790.333	34	240.500		1.030.833	34	
Flotila, personal	190.200		158.500		31.945		190.445		
» material	30.000			—	—		30.000		
Spitale, personal	200.799		167.332	50	41.385	20	208.717	70	
» material	165.000						165.000		
Pompieri personal	607.935		506.612	50	170.166	66	676.779	16	
» material	15.000		12.500				12.500		
Echipament	600.000						600.000		
Prime de echipare	15.000						15.000		
Incălzlt şi iluminat	300.000						300.000		
Incălzlt. şcoalei veterinare	—				200		200	—	
Furajl	980.000						980.000	—	
Păşunarea cailor călăraşilor	50.000			—			50.000		
Remontarea	42.000						42.000		
Indemnitate pentru pierderi de cai	18.000						18.000		
Transporturi şl misii	100.000						100.000		
Solde de neactivitate	40.000						40.000		
Materialul artileriei	150.000					—	150.000	—	
Materlalul genlulul	200.000						200.000	—	
Concentrarea dorobanţilor ln serviciu administrativ	20.000		16.666	67			16.666	67	
Concentrarea dorobanţilor la instrucţie	150.000	—					150.000		
Concentrarea călăraşilor ln serviciu administrativ	50.000	—	41.666	67	—		41.666	67	
Concentrarea călăraşilor la lnstrucţie	100.000	—					100.000		
Construcţll militare	353.366	85	—	—			353.366	85	
Total general	13.571.344	85					13.950.120	65	

(urmare)

Natura servicielor şi cheltuielilor	Credite depe bugetul exerciţiului 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. şi 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Ministerul Lucrărilor Publice									
Personalul administraţiei centrale	93.720	—	78.100	—	18.460	—	96.560	—	
,, consiliului tehnic	40.800		34.000		8.090	—	42.090	—	
,, oamenilor de serviciu	8.580		7.150		1.290	—	8.440	—	
Material	7.320		—	—	—	—	7.320	—	
Retribuţiunea inginerilor şi conductorilor	162.120		135.100		44.250		179.350	—	
Material	6.400		—	—	83	33	6.483	33	Suma de lei 83,33 este chiria pe lunile Ianuarie şi Februarie a localului circumscripţiei 4.
Cheltuieli de transport şi diurne	40.000		33.333	33	11.666	67	45.000	—	Cheltuieli fixe lunare şi în parte eventuale.
Subvenţia elevilor ingineri în străinătate.	30.000		—		—	—	30.000		
Personalul controlului şi poliţiei căei ferate	35.520		29.600		4.126	66	33.726	66	
Material	600		500		200	—	700	—	Cheltuieli fixe lunare.
Personalul serviciului superior al liniilor.	47.160		39.300		6.600	—	45.900	—	
Material	650		—	—	—	—	650	—	
Personalul serviciului administrativ şi poliţienesc	49.680		41.400		8.540		49.940	—	
Material	3.340				—		3.340	—	
Transport şi diurne	16.240				600		16.840		Pe lunele Ianuarie şi Februarie 1877. Ing. secs. 2, 3 şi 4, a avut diurne de câte 200 lei pe lună
Personalul liniei Ploeşti-Predeal	112.013	67	93.344	73	9.333	32	102.678	5	
Material	2.550	—		—	—	—	2.550	—	
Personalul şcoalei de agricultură	34.860	—	29.050		7.034	—	36.084	—	
» » » ferme	5.760	—	4.700	—	1.260	—	6.060	—	
» » » pomologie	1.800	—	1.500		800	—	2.300	—	
Materialul şcoalei de agricultură	20.894	—	—	—	—		20.894	—	
» » » ferme	4.500	—	—	—	—		4.500	—	
» » » pomologie	5.000	—	—	—	—	—	5.000	—	
Personalul şcoalei de meserie	21.540	—	17.950	—	3.586	67	21.536	67	
Material	27.033	40	—	—	—	—	27.033	40	
Personalul şcoalei de instrumente din Iaşi	33.312	—	27.760	—	6.212		33.972	—	
Materialul şcoalei de instrum. din Iaşi...	42.505	50	—	—	—		42.505	50	
Asigurarea localului	580	—	—	—	—	—	580	—	
Personalul liniei Bucureşti-Giurgiu	256.836	—	214.030	—	45.196	—	259.226	—	
Lucrători cu ziua şi îndemnităţi	73.600	—	61.333	33	10.104	96	71.438	29	
Material pentru gare şi staţii	36.563	—	—	—	—	—	36.563	—	
Material liniei şi tracţiuni	185.360	—	—	—	—	—	185.360	—	
Cumpărare de locomotive	196.000	—	—	—	—		196.000	—	
Cheltuieli neprevăzute	5.300	—	—	—	—	—	5.300	—	
Personalul liniei Iaşi-Ungheni	81.600	—	68.000	—	10.340	—	78.340	—	
Lucrători cu ziua	8.000	—	—	—	—	—	8.000	—	
Material pentru gare şi staţii	8.900	—	—	—	—	—	8.900	—	Reducerea sumei de lei 5.000 făcută la votarea bugetului s'a aplicat la capitolul 7 art. 2, 4 şi 5..
Material liniei şi tracţiuni	70.500	—	—	—	—	—	70.500	—	
Cheltuieli neprevăzute şi diverse	2.000	—	—	—	—	—	2.000	—	
Lucrări de poduri şi şosele contractate.	290.000	—	—	—	—	—	290.000	—	
Personalul căilor naţionale	142.980	—	119.150	—	75.000	—	194.150	—	
Lucrători cu ziua	77.020	—	—	—	—	—	77.020	—	
Intreţinere a şoselelor	441.000	—	—	—	—	—	441.000	—	
Intreţinerea lucrărilor de artă esistente.	100.000	—	—	—	—	—	100.000	—	
Apărări contra inundaţiilor	8.997	8	7.497	56	1.832	83	9.330	39	
Ultima anuitate a vagoanelor acţionarilor	500.000	—	—	—	—		500.000	—	
A treia anuitate pentru măsuri şi greutăţi	384.750	—	—	—	—	—	384.750	—	
Cheltuieli pe lunile Ianuarie şi Februarie 1877, dupe bugetul anului 1876, suprimate în bugetul anului 1877.									
Personalul şcoalei de poduri şi şosele ..		—	—	—	11.760	—	11.760	—	
Material idem	—	—	—	—	1.900	—	1.900	—	
Personalul grădinilor publice	—	—	—	—	3.719	50	3.719	50	
Material idem	—	—	—	—	5.000	—	5.000	—	
Iluminatul Cişmigiului...............	—	—	—	—	583	33	583	33	
Total general	3.723.884	65					3.812.874	12	

(urmare)

Natura servicielor și cheltuielilor	Credite dupe bugetul exercițiului 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. și 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observațiuni
Ministerul Finanțelor									
Lista civilă	1.185.185	19	—				1.185.185	19	
Personalul și materialul Senatului	104.884		—				104.884		
Diurna a 157 Deputați pentru 90 zile	252.055		—				252.055		
Retribuții impiegaților Adunărei	176.438		147.031	64	31.303	66	178.335	30	
Spese de cancelarie	5.000						5.000		
Incălzitul localului	2.000		—				2.000	—	
Abonamente la jurnale	1.000				—		1.000		
Progoane M Sale, D lor Senatori și Deputați	40.000						40.000		
Curtea de Compturi, personal	249.540			—			249.540	—	
» » spese de cancelarie	1.800		1.500		700		2.200		
» » încălzirea localului	1.400			—			1.400		
» » chiria	10.575	—		—			10.575		
» » mobilier	500						500	—	
Personalul administrației centrale a finanțelor	362.532		287.004	50	100.403	33	387.407	83	Suma de lei 100.403 bani 33, este analogia pe două luni și jumătate după bugetul anului 1876, fiindcă noua lege a organisării Ministerului s'a promulgat la 15 Martie 1877, (Monitorul Nr. 62 din 1877)
Spese de cancelarie, idem, cu abonament	4.080		3.400		1.800		5.200	—	
Cheltueli mărunte	4.000	—					4.000		
Material pentru presa autografă	370						370		
Cumpărătoare de cărți	500			—			500	—	
Incălzit	4.200					—	4.200		
Ecleraj	1.600				—		1.600	—	
Mobile și reparația lor	200					—	200	—	
Uvrieri atelierului de timbre	20.400	—				—	20.400		
Spese, idem idem cu abonament	2.010	—	1.700		600		2.300		
Cheltuieli diverse	1.000				—		1.000		
Restituirea de taxe ce s'ar constata rău încasate	20.000	—			—	—	20.000		
Hârtie, imprimate, etc.	60.000					—	60.000	—	
Aprovisionarea de hartie pentru timbre	62.000					—	62.000	—	
Confecționarea de mărci postale în țeară	2.000						2.000	—	
Personalul și materialul comitetului Rural și Domenial	49.800						49.800	—	
Personalul și materialul oțelului de monedă	5.300					—	5.300	—	
Cheltuieli preparatorii pentru baterea monezii de argint	3.000						3.000	—	
Diurna comisar. guvernului la Societ. Cred. Fonciar	12.000						12.000		
Retribuția casierilor generali	587.280		489.400		116.460		605.860		
Spese de cancelarie idem	23.760		19.800		6.600		26.400	—	
Incălzirea localului	10.000	—					10.000	—	
Chirii idem	28.000						28.000	—	
Mobilier	7.000						7.000	—	
Progoane în serviciul administrației finanțelor	10.000						10.000	—	
Personalul esterior al vămilor	606.240		479.940		157.462	50	637.402	50	Suma de lei 157.462 bani 50 este analogia pe două luni și jumătate după bugetul anului 1876, căci noua lege de organisare s'a promulgat la 15 Martie. (Vezi Monitorul Nr. 62, din 1877). Reducerile făcute prin legile de la 23 Decemb. 1876 și 23 Iulie 1876, nu diminuează cifra totală a bugetului 1876 cu privire la analogia pentru cele 2 luni și jumătate ale anului 1877, căci aceste reduceri nu s'au făcut prin suprimări de cheltueli, ci prin neaplicarea legei vamale în primele două trimestre ale anului 1876.
Diurna esperților	3.000						3.000		
Spese de cancelarie biurourilor vamale	8.280	—	6.900		1.900		8.820	—	

Natura servicielor şi cheltuielilor	Credite depe bugetul exerciţiului 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogię pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. şi 4 Febr. 1877		Totalul creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Ministerul Finanţelor (urmare)									
Incălzirea idem	9.000	—	—	—	—		9.000	—	
Chirii	14.000	—	—	—	—	—	14.000	—	
Reparaţii de mobilier şi mobile noi ..	3.000	—	—	—	—	—	3.000	—	
Case de fer	2.000	—		—		—	2.000	—	
Sfoara cu sârmă şi plumburi	12.000			—	—	—	12.000	—	
Intreţinerea şi repararea maşinilor de cântărit etc.	3.000	—	—	—		—	3.000	—	
Prime doveditorilor de contrabande ..	12.000	—	—	—	—	—	12.000		
Cheltueli mărunte	4.000	—		—	—	—	4.000	—	
Plata măsurilor şi greutăţilor predate de									
440 D. Lemaitre şi Bergman peste contract	30.000	—	—	—	—	—	30.000	—	
Retribuţia personalului salinelor	193.200	—	161.000	—	44.350		205.350		
Spese de cancelarie	2.400	—	2.000	—	400	—	2.400	—	
Combustibile pentru încălzire	3.000	—	—	—	—		3.000	—	
Chirii şi embaticuri	9.000	—	—	—	—	—	9.000	—	
Reparaţii şi reînoiri de mobiliere	1.000		—	—	—		1.000		
Intreţinerea şi reparaţia maşinilor	200	—	—			—	200	—	
Cheltueli pentru estragerea sărei	400.000		—	—		—	400.000	—	
Subvenţii şi respunderi diverse........	15.000		—	—		—	15.000	—	
Contribuţiuni muncitorilor şi pasnicilor	40.000		—	—	—	—	40.000	—	
Cheltuieli mărunte....................	10.000		—				10.000	—	
Confecţionarea diplomelor de naturalisaţie............................	700		—	—		—	700	—	
Restituiri de taxe judecătoreşti........	5.000	—	—			—	5.000		
Ameliorări în esploatarea salinelor	70.000	—	—	—		—	70.000	—	
Cheltueli neprevăzute şi restituiri de sumi rău incasate	7.000	—	—	—	—	—	7.000	—	
Personalul Administraţiei Domeniilor ..	214.680	—	178.900	—	35.900	—	214.800	—	
Spese de cancelarie	2.400	—	2.000	—	666	66	2.666	66	
Cheltuieli mărunte şi reparaţii de mobile.	1.000	—	—	—		—	1.000	—	
Iluminare şi încălzire	2.000		—	—	—	—	2.000		
Cumpărătoare de hârtie	2.000	—	—	—	—	—	2.000	—	
Cheltuieli de transport în serviciul Domeniilor	10.000	—	—	—	—	—	10.000	—	
Retrib. avocaţilor apăr. Domeniilor ..	257.160	—	214.300	—	48.360		262.660	—	
Retribuţia inginerilor	105.600		88.000	—	17.433	32	105.433	32	
» personalul silvic	201.340	—	167.783	34	38.316	66	206.100	—	
» intendenţilor şi oamenilor de serv.	3.840	—	3.200		1.000	—	4.200	—	
» pădurarilor şi pasnic. de hotare ..	277.800	—		—	—	—	277.800	—	
Intreţinerea şi remontarea palatului din Bucureşti	20.000	—	—	—	—	—	20.000	—	
Repar. constr. şi întreţ. Palatului din Iaşi	10.000	—	—	—	—	—	10.000	—	
Reparaţia bunurilor Statului	10.000	—	—	—	—	—	10.000	—	
Cheltuieli de procedură	10.000	—	—	—		—	10.000		
Cumpărare de instrumente şi cărţi	1.000		—	—	—	—	1.000	—	
Datorii de plată pentru procese perdute	300.000	—	—				300.000		
Restituiri de garanţii încasate la tesaur	10.000	—	—		—		10.000	—	
Masurătoarea şi amenajarea pădurilor	48.650	—	—		—	—	48.650	—	
Delimitări şi alegeri de hotare	20.000	—				—	20.000	—	
441 Total general	6.281.929	19					6.386.394	80	
Datoria Publică									
Datoria către Poartă	908.000	—	—		—		908.000	—	
Cheltueli pentru efectuarea plăţii	6.000				—	—	6.000	—	
Procente şi amortismente împrumutului Stern	2.062.200		—		—	—	2.062.200		
Comision asupra anuităţi	10.311	—	—		—	—	10.311	—	
Cheltuieli de schimb	40.000	—		—	—		40.000		
Anuitatea împrumutului Oppenheim ..	3.047.660	—	—	—	—	—	3.047.660	—	
Comision de 1/2 la sută	15.238	30	—		—	—	15.238	30	
Cheltuieli de schimb	75.000		—	—	—	—	75.000	—	
Capital şi procente la depos. judeţ. de peste Milcov	10.000	—			—	—	10.000		
Anuitatea împrumutului de 78 milioane	8.000.000	—	—	—	—	—	8.000.000	—	
Renta 5 la sută	2.230.000	—	—	—	—	—	2.230.000	—	
Cheltuieli de schimb, etc.	50.000			—	—	—	50.000	—	
Procente de $7\frac{1}{2}$ la sută la împrumutul casei de depuneri de lei 9.985.320 83.	748.900	—	—	—			748.900	—	
Construc. podurilor de fer	1.443.274	—	—	—	—	—	1.443.274	—	

(urmare)

Natura servicielor şi cheltuielilor	Credite dupe bugetul exerciţiului 1877		Analogia pe 10 luni din creditele pe 1877		Analogia pe 2 luni din creditele bugetului 1876, conform legilor din 4 Ianuar. şi 4 Febr. 1877		Totalui creditelor bugetare pe 1877		Observaţiuni
Datoria Publică (urmare)									
Calea ferată Iaşi-Ungheni	452.425	85	—		—	—	452.425	85	
Procente garantate societ. acţionarilor ..	18.609.750	—				—	18.609.750		
Idem Suceava, Roman-Iaşi-Botoşani ..	3.857.025	82	—	—	—	—	3.857.025	82	
Procente la bonurile de tesaur ce Statul va face în cursul anului	200.000					—	200.000	—	
Procente la bonurile de tesaur după legea de 2 Mai 1876	900.000	—					900.000		
Rente către spitalul Chişinău	185	19	—				185	19	
» » » Nijnu............	185	19	—			—	185	19	
» » » Sf. Spiridon	185	19				—	185	19	
Subvenţia către monastirea Sf. Spiridon	7.777	78				—	7.777	78	
» pentru întreţ. ospiciului Galata ..	18.518	88	—				18.518	88	
Embaticul bisericei Stejarul	370	37				—	370	37	
Renta municip. Ismail pentru dreptul de pescuit în bălţile oraş. Ismail	2.177	78	—		—	—	2.177	78	
Procente D-nei Maria Hristescu	253	20	—		—	—	253	20	
Procente instit. Elisabeta	370						370	—	
Subvenţia casei pensiilor	1.851.851	85				—	1.851.851	85	
Ajutoare viagere etc.	378.484	—					378.484	—	
Total general	44.926.144	40					44.926.144	40	

Anexa II la doc. Nr. 260

TABLOU RECAPITULATIV

DE SITUAȚIUNEA BUGETULUI DE CHELTUELI PE ANUI 1877

Nr.	Ministerele	Credite dupe bugetul votat de Adunare		Modificări după legile din 4 Ianuarie și 4 Februarie 1877 și art. 3 din legea de la 1 Martie 1877 — Adaose		Modificări … — Scăderi	Creditele ce rămân pentru exercițiul 1877		Observațiuni
1	Consiliul de miniștri	28.208	—	2.340			30.548	—	
2	Ministerul de Interne	6.732.422	—	190.499	19		6.922.921	19	
3	» » Externe................	656.368	90	10.285	86		666.654	76	
4	» » Justiție	3.345.472		27.326			3.372.798	—	
5	» » Culte..................	8.001.131	35	4.210	20		8.005.341	55	
6	» » Resbel	13.571.344	85	378.775	80	—	13.950.120	65	
7	» » Lucrări publice	3.723.884	65	88.989	47		3.812.874	28	
8	» » Finanțe	6.281.929	19	104.465	61		6.386.394	10	
9	Datoria publică......................	44.926.144	40	—		—	44.926.144	40	
	Total general	87.266.905	34	806.892	13	—	88.073.797	47	

[Bugetul General 1877. p. 306.]

D. DOCUMENTE PRIVIND MIŞCAREA REVOLUŢIONARĂ DIN ROMÂNIA (1871 – 1880)

1. DOCUMENTE DATATE

261

Tulcea, 30 August 1874

Scumpe Doctor,

Predaţi scrisoarea alăturată lui Iacob. Nikolai Maikov a primit-o ieri sau alaltăieri, rugându-mă s'o transmit la Iaşi. Această scrisoare o trimit neterminată: metal inferior nu există. In chestiunea lui Boniface n'am făcut nimic. Stau toată ziua acasă, căci doctorul nu-mi permite să ies. Am păcătuit la Brăila şi dumnezeu m'a pedepsit. Am întrebuinţat iodoform pentru 2 franci. Despre Pavel am ştiri. Trăieşte şi e sănătos. Aştept cu nerăbdare pe S. şi pe francez. Situaţia la noi este cea veche. Mi se propune funcţia de inginer hotarnic, aproape de Galaţi cu leafa de 200—400 de franci pe lună. Astăzi voi vorbi cu inginerul şi peste câteva zile voi fi probabil la Galaţi.

Aflaţi dela Iacob ce cărţi a luat din Tulcea şi scrieţi sau rugaţi-l pe el să-mi scrie.

Cu o cordială strângere de mână:

al dumneavoastră Vanica

Era cât pe aci să uit cu totul: cereţi d-rului Franchevici chinină şi trimeteţi-ne-o, căci toţi ai noştri sunt bolnavi de friguri.

Pe Andreev îl cheamă tovarăşii [1]) [mai departe urmează cifru].

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

262

Iaşi, 26 Septemvrie 1874

Iubit Prieten,

Vă cer mii de scuze de a nu vă fi scris pentru a vă da detalii asupra treburilor noastre; sunt foarte ocupat cu bacalaureatul pe care aş vrea să-l

---

[1]) Adăugat cu creion.

trec şi să sfârşesc cu acest chin. Iată dragul meu, vă trimit adresa pe care mi-o cereţi.

20 Moray Road Follington
Park Holloway London N.

Primiţi vă rog salutările mele prieteneşti şi mă încredinţez amabilei D-voastră amintiri, rugându-vă a-mi da veşti de ori şi unde vă veţi afla:

vă strâng mâna din toată inima şi rămân al D-voastră prieten sincer

George I. Sionu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

263

Ploeşti, 6 Octombrie 1879 [1874 ?]

Scumpe cetăţene,

Am aflat dela prietenul nostru Zamfir despre înfiinţarea ziarului nostru popular. Dorind să fiu de folos cauzei şi să-mi întrebuinţez timpul liber exercitându-mi pana, m'am gândit să scriu o serie de corespondenţe asupra Elveţiei, istoriei, instituţiilor sale, asupra vieţii sociale şi politice a locuitorilor săi etc. etc. şi mă adresez dv. pentru a vă întreba dacă un astfel de studiu ar fi potrivit, pentru ziarul vostru şi dacă l'aţi tipări.

Cum cred că voi pleca în curând, mă voi sili să termin schiţele înainte de plecare. N'ar apărea decât în 3 numere ale ziarului. Dacă totuşi n'ar fi gata înainte de a pleca, vă voi trimite sfârşitul dela Odesa. In tot cazul, dacă puteţi să le plasaţi, puteţi conta pe punctualitatea mea.

Cred că un astfel de studiu asupra Elveţiei, sub formă de « causerii » ar putea interesa pe cititorii voştri.

Vă rog să aveţi bunătatea de a-mi răspunde dacă trebue să le scriu (bine înţeles că redacţia va trebui să le traducă). In caz afirmativ, mi-ar plăcea să ştiu numele ziarului şi care ar fi cititorii probabili: muncitori, ţărani sau oameni ceva mai culţi.

Ajuns în Rusia, aşi putea de asemenea să scriu, dacă o doriţi şi numai în cazul când aceasta v'ar fi cu adevărat util, nişte corespondenţe sau articole tratând despre chestiunile populare.

Dacă mă ofer este de înţeles că o fac fără nicio pretenţie şi pentru a fi de folos, făcând totodată exerciţiu. Aşa că-mi puteţi răspunde pe şleau. Dacă m'am adresat dv., am făcut-o pentrucă nu ştiu cine e redactor şef şi nici nu cunosc pe nimeni altul.

Salutare şi solidaritate

Arnold Christen

P. S. Dacă-mi răspundeţi, puteţi să-mi răspundeţi în limba germană, dacă preferaţi, sau prin mijlocirea prietenului nostru *Costică* sau *Arbore*.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

264

Cedar Vale Howard Co. Kans., 23 Noembrie 1874

Am primit scrisoarea dumitale din 24 Octombrie, Sudzilovski, acum trei zile. Mă folosesc de primele clipe libere pentru aţi răspunde tot atât de conştiincios şi sincer, aşa cum mi-ai scris şi Dumneata.

Sunt foarte bucuros că d-ta ai înţeles foarte just ideea în numele căreia lucrăm aici. Pentru a te alătura însă nouă trebue să ne cunoşti mai întâi de toate personal, trebue să cunoşti convingerile noastre, viaţa noastră şi ca să-ţi dau măcar o noţiune superficială despre aceasta, mă voi strădui să-ţi arăt pe scurt tresăturile noastre caracteristice.

Noi nu avem nimic cu ce asemui convingerile noastre (ceva asemuitor nu există şi nici nu poate exista), noi căutăm armonie în caractere, noi căutăm oameni care ar putea să înveţe împreună cu noi. Ori această ultimă calitate vine adesea în contrazicere flagrantă cu asemănarea de concepţii. Eu de pildă, locuesc deja de cinci ani şi probabil voiu locui tot timpul împreună cu bătrînul Brix, un spiritualist, în timp ce Manstad care este mult mai apropiat de convingerile mele, nu a putut să se împace cu mine.

Se înţelege că locuind împreună câţiva ani nu s'a putut să nu ne formăm anumite concepţii asupra calităţii necesare pentru acel care intră în rândurile noastre şi asupra condiţiilor pe care trebue să le îndeplinească.

In primul rând trebue să fi răbdător, nu trebue să vezi în convingerile adversarului ceva josnic sau ofensator pentru tine — ci dimpotrivă să vezi în ele cea mai bună scoală pentru autoeducaţie. Acesta nu este un extras din scriptură ci o condiţie serioasă pentrucă vei avea aici ocazia să vezi multe lucruri ciudate şi noi pentru dumneata.

In al doilea rând cuvântul nu trebue să vină în contradicţie cu fapta. Oamenii care vorbesc una şi fac alta, nu pot fi oameni plăcuţi pentrucă astfel sunt ori făţarnici ori copii, lipsiţi de capacitatea să se controleze şi să se transforme... Una din micile consecinţe ale acestei mari condiţii este: să te debarasezi de obiceiul dăunător şi imoral de acuma. In timp ce una din rezultatele primei condiţii este recunoşterea drepturilor minorităţii...

Noi negăm despotismul majorităţii când discutăm problemele noastre, noi ne străduim să nu ne batem unul pe altul cu boturile, ci ne străduim să ne convingem reciproc. Hotărîrea unanimă este idealul nostru spre care tindem şi numai pentru chestiunile care nu îngădue amânări mai lungi, admitem majoritatea de 3/4.

In al treilea rând oamenii care intră, aici trebue să ştie că comuna este o singură familie şi că înăuntrul ei nu trebue să existe despărţituri. Nu numai educaţia tuturor copiilor în comună dar şi însăşi procreaţia se află sub controlul comunei, care poate să spună un veto pentru procrearea copiilor, fie din cauza condiţiilor financiare slabe, fie din cauza sănătăţii şubrede a părinţilor.

Aceste idei nu sunt noi, astăzi toţi părinţii rezonabili le înfăptuesc într'o măsură mai mare sau mai mică. Este clar că comuna devenind un părinte colectiv trebue să ia asupra sa atributele proprii părinţilor.

Trebue remarcat că acest control nu atentează câtuşi de puţin libertatea de al iubi şi de a trăi cu cine-ţi place. Această uniune însă trebue să fie — 1. bazată pe liberul consimţământ, — 2. cunoscută comunei şi — 3. oamenii care intră în această uniune să declare că sunt hotărîţi să se supună comunei, în cazul când aceasta ar pronunţa un veto în ceeace priveşte procrearea copiilor.

Este inutil să mai spunem că copiii vor fi educaţi sub supravegherea unor educatori speciali aleşi, iar părinţii vor avea influenţa asupra educaţiei numai pe calea prin care influenţează mersul tuturor celorlalte treburi: adică prin schimburi de păreri la mitinguri, prin critism etc.

Mâna nu mai merge deloc. Tare vreau să dorm...

Până mâine................

Eri am lucrat mult şi aseară tare am vrut să dorm.

Astăzi (deşi s'a făcut seara) mă simt mult mai treaz şi pot continua mai bine cele începute. Am recitit scrisoarea. E scrisă cam palid, totuşi îţi redă just cerinţele noastre esenţiale pe care le punem celor cari ni se alătură. Se înţelege, că d-ta odată sosit aici vei vedea că viaţa noastră este oarecum originală din multe puncte de vedere: astfel noi folosim pentru deplasări transporturile de două ori pe zi, folosim « Gramam brad » (pâine din făină neagră de grâu), nu bem ceai şi cafea, tot.

....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

265

Geneva, 25 Noembrie 1874

Dragă prietene

Duminică am avut adunarea cercului ziarului, la care am citit scrisoarea ta, în care propui înfiinţarea ziarului raznocinţilor. Cu toţii nu puteam fi de acord cu propunerea ta. In primul rând pentrucă definiţia largă pe care o dai tu raznocinţului nu îngăduie să se stabilească programul ziarului. In al doilea rând, Iavrov şi poate Tcaciov, vor edita asemenea ziare, aşa că şi fără noi vor fi destule ziare de acest fel.

In al treilea rând cercul din Rusia cere o revistă pentru popor şi nu pentru raznocinţi.

Nu uita că după tine raznocineţ este şi studentul şi dascălul şi seminaristul şi felcerul. Acestea sunt motivele principale ale respingerii propunerii tale.

Te-ai văzut cu Cleacico? Ai început munca? Iţi voi scrie mai amănunţit altă dată. Transmite-i lui Lavrov şi altora că li s'au trimis 8 numere din « La Commune » pentru care trebue să trimită bani, 8 franci pe adresa Le Français.

Manuscrisele Congresului Internaţionalei le-am primit săptămâna aceasta, le voi expedia imediat redacţiei revistei « Vperiod ».

Aştept scrisoarea şi manuscrisul promis.

Iţi strâng mâna
colega Goldenberg.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

266

CĂTRE PĂRTIZANII COMUNEI

După trei ani de impilare, de masacre, reacţiunea vede că teroarea încetează de a fi un mijloc de guvernare în mâinile sale slăbite.

După trei ani de putere absolută, învingătorii Comunei văd că Naţiunea, recăpătându-şi puţin câte puţin viaţa şi conştiinţa, scapă din strânsoarea lor.

Uniţi împotriva Revoluţiei dar desbinaţi între ei, ei slăbesc prin violenţele lor şi scad prin neînţelegerile lor puterea de luptă, care e singura speranţă a menţinerii privilegiilor lor.

Intr'o societate în care, cu fiecare zi, dispar condiţiile care i-au adus imperiul, burghezia se sileşte în van să le facă să mai dăinuiască; visând la lucrarea imposibilă de a opri cursul vremii, ea vrea să imobilizeze în prezent sau să retrogradeze în trecut o naţie pe care Revoluţia o mână înainte.

Mandatarii acestei burghezii, acest stat-major al reacţiunii instalat la Versailles, par să nu aibă altă menire decât aceea de a manifesta, prin incapacitatea lor politică, decăderea ei şi, prin neputinţa lor, de a-i grăbi prăbuşirea. Unii doresc un rege, alţii un împărat; ceilalţi camuflează sub numele de Republică forma perfecţionată a înrobirii pe care vor s'o impună poporului.

Dar oricare ar fi sfârşitul tentativelor dela Versailles, monarhie ori Republică burgheză, rezultatul va fi acelaşi: căderea Versaille-ului şi revanşa Comunei.

Căci ajungem la unul din acele momente istorice mari, la una din marile crize în care poporul, pe când pare că s'a scufundat în mizeriile sale şi că se înţeleneşte în moarte, îşi reia cu mai mare tărie mersul său revoluţionar.

Victoria nu va fi preţul unei singure zile de luptă: bătălia va reîncepe şi învingătorii vor trebui să ţină seama de învinşi.

Această situaţie creează noi îndatoriri pentru proscrişi. In faţa destrămării crescânde a forţelor reacţionare, în faţa posibilităţii unei acţiuni mai eficace, nu ajunge numai să se menţină integritatea Proscripţiunii, apărând-o împotriva atacurilor poliţiste, ci e vorba să ne unim sforţările cu cele ale partizanilor Comunei din toată Franţa pentru a elibera pe cei dintre ai noştri, căzuţi în mâinile inamicului şi pentru a pregăti revanşa.

Ne pare deci că a sosit ceasul pentru cei ce trăiesc în ilegalitate, de a se afirma, de a se declara.

Este tocmai ceea ce face astăzi grupul: *Comuna revoluţionară.*

Căci este timpul să se recunoască între ei acei care, atei, comunişti, revoluţionari, concepând în acelaşi fel Revoluţia cu scopul şi mijloacele sale, vor să reînceapă lupta; şi, pentru această luptă decisivă, să reconstitue partidul Revoluţiei, partidul Comunei.

Suntem *Atei* pentrucă omul nu va fi niciodată liber atâta vreme cât nu va fi gonit pe Dumnezeu din inteligenţa şi judecata sa.

Produsă de viziunea necunoscutului, creată de ignoranţă, exploatată prin intrigă şi îndurată din imbecilitate, această noţiune monstruoasă a unei fiinţe, a unui principiu în afară de lume şi de om, formează urzeala tuturor mizeriilor în care s'a sbătut omenirea şi constitue principalul obstacol în calea eliberării sale. Atâta timp cât viziunea mistică a divinităţii va întuneca omenirea, omul nu va putea nici cunoaşte, nici poseda; în locul ştiinţei şi fericirii, el nu va avea decât sclavia mizeriei şi a ignoranţei.

Pe baza acestei idei a unei fiinţe în afară de lume şi care o conduce, s'au produs toate formele de înrobire morală şi socială: religiile, despotismele, clasele, înrobiri sub care omenirea geme şi sângerează.

A expulza pe Dumnezeu din domeniul cunoaşterii, din societate, este o lege pentru om, dacă vrea să ajungă la ştiinţă, dacă vrea să înfăptuiască scopul Revoluţiei.

Această eroare generatoare a tuturor celorlalte trebue renegată căci printr'însa omul este supus, înlănţuit, exploatat şi martirizat din veac în veac.

Comuna să scape pe veci omenirea de acest spectru al mizeriilor trecute, de această cauză a mizeriilor prezente.

In sânul Comunei nu există loc pentru preot: orice manifestare, orice organizaţie religioasă, trebue să fie interzisă.

Suntem *Comunişti* pentrucă vrem ca pământul cu toate bogăţiile lui naturale să nu mai fie acaparate numai de câţiva, ci să aparţină Comunităţii. Pentrucă noi vrem ca, liberi de orice împilare, stăpâni în sfârşit pe toate mijloacele de producţie: pământ, fabrici etc., muncitorii să facă din această lume un loc de bunăstare şi nu de mizerie.

Astăzi ca şi altădată, majoritatea oamenilor este condamnată să muncească pentru întreţinerea şi plăcerile unui număr mic de supraveghetori şi de stăpâni.

Ca ultimă expresie a tuturor formelor de robie, dominaţia burgheză a scos la iveală exploatarea muncii dintre vălurile mistice care o ascundeau: guverne, religii, familie, legi, instituţii ale trecutului ca şi ale prezentului, s'au arătat în sfârşit, în această societate redusă la simplii termeni de capitalişti şi de salariaţi — ca instrumente de impilare cu ajutorul cărora burghezia îşi menţine dominaţia şi stăpâneşte Proletariatul.

Dijmuind pentru a-şi mări bogăţiile, tot supra-produsul muncii, capitalistul nu lasă muncitorului decât numai cât îi trebue ca să nú moară de foame.

Menţinut cu forţa în acest infern al producţiei capitaliste, al proprietăţii, s'ar părea că muncitorul nu ar putea să-şi rupă lanţurile.

Dar proletariatul a ajuns în sfârşit să-şi dea seama de el însuşi: el ştie că poartă în sine elementele societăţii noi, ştie că eliberarea sa va fi răsplata isbândei sale asupra burgheziei şi că, odată ce această clasă va fi doborâtă, clasele vor fi desfiinţate şi scopul Revoluţiei, atins.

Noi suntem Comunişti pentrucă vrem să ajungem la acest scop fără a ne opri la jumătăţi de măsură, compromisuri care amânând victoria, sunt o prelungire a sclaviei.

Distrugând proprietatea individuală, Comunismul dărâmă una câte una, toate instituţiile al căror pivot îl constitue proprietatea. Gonit din proprietatea sa unde, ca într'o fortăreaţă, îşi are garnizoana împreună cu familia sa, bogătaşul nu va mai găsi azil pentru egoismul şi privilegiile sale. Prin desfiinţarea claselor, vor dispărea toate instituţiile de impilare a individului şi a grupului, al căror singur rost era menţinerea claselor, înrobirea muncitorului de către stăpânii săi.

Invăţământul pus la îndemâna tuturor, va da acea egalitate intelectuală fără de care orice egalitate materială rămâne fără de folos.

Nu vor mai fi salariaţi, victime ale mizeriei, ale lipsei de solidaritate, ale concurenţei: ci va fi o uniune între muncitori, egali între ei, care îşi vor împărţi munca între ei, pentru a obţine cea mai mare desvoltare a Comunităţii, cea mai mare bună stare pentru fiecare. Căci fiecare cetăţean va găsi cea mai mare libertate, cea mai mare desvoltare a individualităţii sale în cea mai mare desvoltare a Comunităţii.

Această stare va fi răsplata luptei şi noi vrem să ducem această luptă fără compromis, nici întrerupere, până la distrugerea burgheziei, până la triumful definitiv.

Suntem Comunişti, pentrucă Comunismul este negarea cea mai radicală a societăţii pe care vrem s'o răsturnăm şi afirmarea cea mai netă a societăţii ce voim să întemeiem.

Pentrucă, doctrină a egalităţii sociale, ea este mai mult decât orice doctrină, negarea dominaţiei burgheze, afirmarea Revoluţiei. Pentrucă, în lupta sa împo-

triva burgheziei, Proletariatul găseşte în Comunism expresia intereselor sale, regula acţiunii sale.

Suntem *Revoluţionari*, sau altfel zis partizani ai Comunei, pentrucă noi, voind isbânda, vrem şi mijloacele necesare. Pentrucă înţelegând condiţiile de luptă şi vrând să le îndeplinim, vrem cea mai puternică organizaţie de luptă, coaliţia eforturilor, nu împrăştierea, ci centralizarea lor.

Suntem revoluţionari pentrucă, pentru a înfăptui scopul Revoluţiei, noi vrem să răsturnăm prin forţă o societate care se menţine prin forţă. Pentrucă ştim că slăbiciunea, ca şi legalitatea, omoară revoluţiile, iar energia le salvează. Pentrucă recunoaştem că trebue să cucerim această putere politică pe care burghezia o păstrează cu gelozie, pentru menţinerea privilegiilor sale. Pentrucă într'o perioadă revoluţionară în care instituţiile societăţii actuale vor trebui secerate, dictatura proletariatului va trebui instaurată şi menţinută până când nu vor mai exista, în lumea eliberată, decât cătăţenii egali între ei ai societăţii celei noi.

Revoluţia, care e mişcarea către o lume nouă de dreptate şi egalitate, poartă în ea însăşi propria sa lege şi tot ce se opune trimfului său trebue să fie sdrobit.

Suntem revoluţionari şi vrem Comuna, pentrucă vedem în Comuna viitoare, ca şi în cele dela 1793 şi dela 1871, nu încercarea egoistă a unui oraş, ci Revoluţia triumfătoare în ţara întreagă: Republica comunizantă. Căci Comuna este Proletariatul revoluţionar înarmat cu dictatura, pentru spulberarea privilegiilor, sdrobirea burgheziei.

Comuna este forma militantă a Revoluţiei sociale. Este Revoluţia în picioare, stăpânindu-şi inamicii. Comuna este perioada revoluţionară din care va ieşi societatea cea nouă.

Comuna, nu trebue s'o uităm — noi cei care am primit sarcina amintirii şi răzbunării celor asasinaţi — mai este şi revanşa.

In marea bătălie care s'a angajat între burghezie şi Proletariat, între societatea actuală şi Revoluţie, cele două tabere sunt bine definite: nu poate să existe confuzie decât pentru imbecili sau trădători.

De o parte, toate partidele burgheze: legitimiştii, orleaniştii, bonapartiştii, republicanii conservatori sau radicali; de cealaltă parte, partidul Comunei, partidul Revoluţiei — lumea veche împotriva celei noi.

Viaţa a şi părăsit câteva din aceste forme ale trecutului, iar varietăţile monarhice se rezumă la urma urmei, la imundul bonapartism.

Cât priveşte partidele care ar vrea, sub numele de republică conservatoare ori radicală, să imobilizeze societatea în exploatarea continuă a poporului de către burghezie, direct, fără intermediarul regal, radicali sau conservatori, ei diferă mai mult prin etichetă decât prin conţinut; mai curând decât idei

deosebite, ei reprezintă etapele pe care burghezia le va parcurge înainte de a găsi în victoria poporului, ruina sa definitivă.

Prefăcându-se că cred în înşelăciunea sufragiului universal ei ar vrea să convingă poporul să accepte acest mod de măsluire periodică a Revoluţiei; ar vrea să vadă partidul Revoluţiei intrând în ordinea legală a societăţii burgheze, şi prin aceasta chiar, încetând de a mai exista, iar minoritatea revoluţionară să abdice în faţa opiniei de mijloc şi falsificate a majorităţilor supuse tuturor influenţelor ignoranţei şi privilegiului.

Radicalii vor fi ultimii apărători ai lumii burgheze pe moarte; în jurul lor se vor aduna toţi reprezentanţii trecutului ca să dea ultima bătălie împotriva Revoluţiei. Sfârşitul radicalilor va fi sfârşitul burgheziei.

De abia ieşiţi din masacrele Comunei, să amintim celor ce-ar vrea poate să uite, că stânga versailleză, nu mai puţin ca dreapta, a comandat masacrul din Paris şi că armata călăilor a primit felicitări şi dela unii şi dela alţii. Versaillezii de dreapta şi versaillezii de stânga, trebue să fie la fel de urâţi de popor: căci radicalii şi iezuiţii se înţeleg întotdeauna împotriva lui.

Deci nu poate fi nicio eroare şi orice compromis, orice alianţă cu radicalii trebue să fie socotită ca trădare.

Mai aproape de noi, oscilând între cele două tabere sau chiar rătăciţi printre rândurile noastre, întâlnim oameni a căror prietenie, mai primejdioasă chiar decât duşmănia, ar amâna la infinit victoria poporului, dacă acesta ar urma sfaturile lor, s'ar lăsa înşelat de iluziile lor.

Limitând mai mult sau mai puţin mijloacele de luptă numai la cele ale luptei economice, ei predică în diferite grade, abţinerea dela lupta armată, dela lupta politică.

Ridicând la rangul de teorie desorganizarea forţelor populare, ei par — în faţa burgheziei armate — atunci când e vorba de a concentra toate sforţările pentru o bătălie finală — să nu vrea altceva decât să organizeze înfrângerea şi să expună poporul desarmat, loviturilor duşmanilor săi.

Neînţelegând că Revoluţia este mersul conştient şi consimţit al omenirii spre ţelul pe care i-l hărăzeşte desvoltarea şi firea sa, ei înlocuesc realitatea lucrurilor cu imaginile fanteziei lor şi ar vrea să substitue mişcării rapide a Revoluţiei, încetinelile unei evoluţii ai cărei profeţi vor să fie.

Amatori de jumătăţi de măsură, agenţi ai compromisului, ei pierd victoriile populare pe care nu le-au putut împiedica;

. . . .

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

267

Geneva, 15 Ianuarie 1875

Dragă Sudzilovschi!

Iţi mulţumesc pentru bileţel. Nu mai ştiu ce se gîndesc despre tăcerea ta. Cât priveşte caracterizarea persoanelor de la «Vperiod», eu în parte îi cunosc şi sunt în totul de acord cu tine, cu excepţia lui Linev. Cred că e un om cumsecade. De asemenea este bine că «tu însuţi eşti cu cercul lui Ceaicovschi». Aceştia sunt oameni de treabă, cinstiţi şi ceea ce este esenţial, oameni sinceri. Dar ce să-ţi mai spun, ştii doar singur! Acum nu prea am chef să scriu. Iţi comunic numai că mâine va apare «Rabotnic» nr. 2: luni ţi-l voi expedia, numai cu condiţia că tu să-mi trimiţi imediat o analiză cât se poate de amănunţită. Salutări lui Cleacico, Ceaicovschi şi Linev.

Semnătura ta este indescifrabilă.

La revedere dragul meu binefăcător.

P. S. Iţi trimit adresa lui Golştein.

P. S. Uite ce dragul meu. Am uitat cu desăvârşire că la şcoala Dolmatov din Clerence, lângă Geneva, locuieşte Elsnitz în calitate de învăţător. Am să scriu acolo să aflu dacă nu se poate găsi un loc de învăţător pentru tine la acest pension. Eu am fost acolo învăţător timp de 2 luni. Salariul 120 franci cu întreţinerea complectă.

Te sărut dragul meu,

Goldenberg

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

268

Geneva, 7 Februarie 1875

Mult stimate coleg!

Iartă-mă că nu am răspuns aşa de multă vreme la scrisorile tale. In prezent mă aflu într'o asemenea stare încât nimic nu-mi intră în cap. Tu bănuieşti desigur că eu vorbesc despre ruptura mea cu «Rabotnic». Oameni atât de amabili şi de dulcegi, s'au dovedit a fi nişte mari intriganţi. Anarhişti de calitatea cea mai înaltă s'au dovedit a fi centraliştii cei mai riguroşi (mai mult decât «ambiţioşi»). Oameni care nu sunt capabili de niciun fel de activitate practică s'au dovedit a fi minunaţi conspiratori. Noi trebuia să edităm toţi împreună aici acest ziar. (Pe ce temeiuri, despre aceasta ţi-am scris cândva), iar acum rezultă că votul hotărîtor îl are numai Ralli, Jucovschi şi Elsniţ (?) şi au vrut să mă bage şi pe mine în administraţie, (adică în situaţia de rob al lor). Cel mai jignitor lucru pentru mine este faptul că în decurs de 6 luni eu am fost un tâmpit al acestor domni. Nimeni nu a vrut să aibă nicio legătură

cu ei. Toate acestea le-am aranjat eu, anunţându-l pe A. şi toate acestea pentru ca să se transforme această chestiune serioasă într'un joc de ambiţie. Credemă că îmi este greu să scriu despre acest lucru şi mai mult nu voi scrie. Să-i ia dracul! Se pare că am fost întotdeauna prudent faţă de tot felul de aventurieri; acum însă se pare că mă voi ascunde complet în găoace.

In ceea ce priveşte lecţia, se pare că a luat-o acum altcineva. Lui Goldstein eu nu i-am scris pentru că îl cunosc prea puţin şi, ca să fiu sincer, nu-l iubesc. Altă muncă deocamdată nu am în vedere. Aici sunt în prezent 4 emigranţi noi care vor să înveţe o meserie. Dintre aceştia 2 muncitori sunt emigranţi. Popov, bea şi se îmbată şi pe el îl urăsc acum. Eu nu cred în sinceritatea lui şi el merge acolo unde primeşte mai mult. El este un adevărat lacheu al domnilor pe care îi adulează.

Eu nu l-aşi sfătui pe Solovev să se mute aici întrucât este puţină muncă de tipografie, iar o altă muncă nu cred să se găsească.

După părerea mea, tu ai face bine dacă ai trimite o scrisoare lui Rally în legătură cu munca în Serbia. Adresa lui este: Geneva, Terrasiére, Café Gressot, pour M. Rally [în franţuzeşte].

Aşa dar vezi, scumpul meu, dumnezeu te scuteşte de necazuri ca să nu fie nevoie să le cauţi.

La revedere colega, te sărut cu putere

Goldenberg

Complimente soţiei tale. Transmite complimente lui Linev, şi aminteşte-i că mi-a promis să scrie despre No. 1 din «Rabotnic»...

Complimente lui Cliacico, lui Ceaicovschi etc.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

269

9 Februarie 1875

N. K.

Ia cârma conducerii în mână şi extrage din ziarele şi revistele pe care le cunoşti lista celor mai potrivite pentru a fi editate în prezent în Rusia. In momentul de faţă s'a creiat posibilitatea de a da drumul lucrurilor cu şanse sigure de succes. Pentru orice eventualitate voi scrie titlurile cărţilor a căror listă am trimis'o de mult acolo, fără a fi primit însă răspuns. Probabil că scrisoarea n'a ajuns. Sindels — The Forms of Water in Rhein (Formele apei în Rin) [?] Foods by ar Edv. Smith (Alimentaţia — de doctorul E. Smith). On the Conservation of energig — Stewart (Despre conservarea energiei) Animal locomotion P. (Tracţiunea animală) Detengwient the newchemistry P. Kook (Chimia nouă).

2 romane ale lui Charles Roond, Mutter... şi Moldsley despre responsabilitate. Acestea două din urmă nu vor găsi desigur editor.

Şi încă ceva — Coleman «Notes of health» (însemnări despre sănătate). Dr. Macanley «Across the Ferry First impression of America and its people» (Prin Ferry, primele impresii despre America şi despre poporul ei).

Se pare că numai atît.

Cât priveşte locuinţa, după toate probabilităţile urmează să rămân deocamdată la ai mei. Căutarea de locuinţă a rămas deocamdată fără succes. Ress a găsit însă o căsuţă cu 4 camere, unde ne vom muta probabil.

N. Ceaicovschi

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

270

Londra, 12 Martie 1875

Dragă Nicolae Constantinovici, ar fi bine dacă te-ai abate pe la noi, ca să vezi corectura a doua a articolului dumitale, de oarece mâine încep să paginez numărul. In afară de aceasta, V. L. m'a rugat să-ţi transmit că trimiţând articole *s'a epuizat*. Te rog pregăteşte pentru cules în numărul 4.

Salutări calde lui Liubov Feodorovna, iar dumitale îţi strâng puternic mâna.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

271

New York, 12 Aprilie 1875

Dragă Doctore! Te rog să nu-ţi fie lene să faci, iată ce: să expediez scrisorile anexate din două file din orice oraş neelveţian, pe următoarea adresă: Russland, Via Berlin and Moskow, *pe calea ferată Orlov - Briansk, staţia Ciarîcovo, lui Ivan Andreevici Ulrich.*

Mi-e frică să trimit scrisoarea direct de aici, dispar oricât de nevinovate ar fi.

Dacă acest lucru nu se poate face din Germania, atunci fie măcar din Paris (nu ştiu dacă este cineva acolo).

Zilele trecute v'am trimis o a doua scrisoare din N. K. Până în prezent aceasta este a treia. Nimic nou. Scrieţi. Vă îmbrăţişez. Salutări tuturor a lor noştri.

N. Ceaikovski [?]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Londra, 19 Aprilie 1875

Astăzi am primit, dragă Nicolai Constatinovici, două scrisori dela dumneata, din care vedem că într'adevăr trebue să abandonăm discuţiile despre Florida, că, pe de altă parte, California este prea îndepărtată etc. Dece nu scrieţi nimic despre statele intermediare cum sunt: Misuri, Kentuki etc., atunci când spui că Virginia este neinteresantă numai în ceea ce priveşte scumpetea pământului. In legătură cu ultimul punct ţineţi seama de faptul că scumpetea călătoriei într'o Californie oarecare, având în vedere pentru plecare nu numai pe noi în număr de 20 sau aproximativ 20 de oameni, dar şi pe toţi ceilalţi tovarăşi, în sfârşit posibilităţile de călătorie în viitor, — poate fi acoperită foarte convenabil prin cumpărarea de terenuri scumpe în localităţi apropiate deoarece în cazul unei noi mutări sau a ceva asemănător, pământul poate fi vândut cu acelaş preţ sau chiar cu unul şi mai ridicat, în timp ce a cheltui prea mult pentru călătorie înseamnă pur şi simplu aţi secătui fondurile. Astfel încât după părerea noastră, nu trebue să ne speriem de scumpete, dacă nu este prea mare, în cazul în care celelalte condiţii sunt convenabile. Suntem cu totul de acord cu dumneata că este extrem de nepotrivit să luăm pământ neatins; astfel încât problema posibilităţii de a achiziţiona terenuri lucrate este foarte importantă, — ţineţi seama de acest lucru. Probabil că pentru început vom fi numai cinci persoane, dintre care două femei însărcinate, va trebui să lucrăm în trei şi în aceste condiţii nu este recomandabil să luăm asupra noastră defrişarea, şi prelucrarea pământului, precum şi vitele, construirea caselor, achiziţionarea lucrurilor necesare. In afară de aceasta, aşezându-ne într'o regiune foarte îndepărtată şi puţin populată ne putem aştepta ca pentru orice fleac, fără să mai vorbim de lucrurile importante, să fim nevoiţi să plecăm departe, ceiace este deasemenea un mare neajuns.

Aveţi în vedere că dacă va trebui să faceţi călătorii pentru a culege informaţii, cheltuelile pot fi acoperite cu banii pe care îi vom avea în jurul lui 1 Mai, iar acum, puteţi probabil lua dela Kobliţ, deoarece n'ar avea sens să trimitem bani de aici. După ultimele date situaţia treburilor noastre băneşti este următoarea: mama scrie că spre Paşte, adică în jurul lui 13 Aprilie (rusesc) primeşte 10 mii, deocamdată întârzierea e din cauza unor fleacuri. Apoi ea mai trebue să rămână în Rusia cam vreo săptămână şi va sosi aici cu banii şi cu ştiri referitoare la data când pot veni ceilalţi.

Pe lângă aceasta am scris în Rusia ca imediat după primirea banilor să ni se trimită o sumă oarecare pentru călătoria spre sud. Deocamdată nu putem sau mai bine zis nu avem date pentru a hotărî problema: Europa sau America: mama va aduce părerea celor din Rusia în această privinţă, acum nu ne rămâne altceva de făcut decât să culegem informaţii – sunt multe şanse şi într'o direcţie şi în alta.

La întrebarea când putem pleca din Londra nu putem răspunde deocamdată afirmativ şi iată din ce motiv alarmant. Acum câteva zile am primit tot dela mama scrisori care cuprind o aluzie în legătură cu faptul că Molinea şi compania au fost arestaţi sau deportaţi — trebue presupus şi una şi alta în aşteptarea unei veşti mai clare. Dacă însă acestea sunt adevărate va trebui să acţionăm în conformitate cu ceiace va aduce mama, poate chiar va trebui să plecăm să-i eliberăm — într'un cuvânt atunci toate planurile se vor duce la dracu. In orice caz vom scrie despre toate acestea de îndată ce vom primi ştiri, acestea urmând să sosească peste vreo 2 zile.

Scrieţi mai amănunţit despre călătoria în America, despre încăperea pentru bărbaţi şi cea pentru femei, despre hrană, despre scoaterea pe punte (povestirea lui Ross) etc. Pentru noi este straniu dece nu răspundeţi personal până acum în legătură cu telegrama lui Volkenştein Alexe, trimisă de noi în scrisoarea din 20 Martie. Pentru orice eventualitate repet traducerea ei: (ea este scrisă în limba germană)

«Kiev 23 Martie. J. Alexa, jandarmii mă arestează, cer dovezi pentru sosirea dumitale în străinătate, telegrafiază adevăratul dumitale nume. Răspunsul este plătit». Fireşte că nici noi n'am răspuns nimic, iar copia ţi-am trimis-o dumitale. Nu se poate să nu o fi primit până acuma. Probabil pentru că jandarmeria a aflat din nou că Kobliţ stă pe piaţa Goldschmidt şi primeşte câte 4000 în bani, de 23 de zile nu am mai primit suta de ruble care ni s'a expediat încă la 15 Martie (după stilul rus). Dracul ştie pentru ce a fost nevoie de ei.

Ziarele vi le-am trimis de mult, de îndată ce le-am primit pe numele John Rossel[1]).

Chiar astăzi am primit din Piter o scrisoare pe numele Alexe pe care o anexez.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

273

Leipzig, 1 Mai 1875

Turnstrasse 16 bei Frau Vogel

A trecut mai mult de o lună de la primirea scrisorii dvs. scumpe Mr. Russel. Odată v'am scris chiar un răspuns pe jumătate. A intervenit ceva interesant, am vrut să vă comunic am lăsat neterminat, iar înainte de plecarea din Zürich am rupt. Voiam să scriu din Lipsca unde sunt de acum de peste 2 săptămâni. La Lipsca am mai mult noroc decât la Zürich. De mai mult de o săptămână lucrez

---

[1]) E vorba de J. Russel.

la fabrică, deocamdată « Probezeit » (de probă) dar există speranța că patronul mă va ține. Cu « Parteigenossen » (tovarășii de partid) am făcut de asemenea cunoștință și am intrat chiar în rândul corespondenților la « Volksstadt », la secția rusă. In unul din numerele următoare veți putea vedea un extras din articolul dvs. Pe baza cifrelor trimise dvs., eu am tras în unele locuri alte concluzii decât dvs. « Parteigenossen » sunt oameni cumsecade aici, blânzi ca și pretutindeni. Cu Liebknecht, la care am avut o recomandare de la Greyman, am făcut cunoștință la serbarea de la « Arbeitsbildungsverein » la care el a ținut « Festrede ». Privind fizionomia sa aspră, puțin uscățivă în viața de toate zilele, e greu să presupui că el poate vorbi atât de aprins, atât de sincer aprins. Mi-a plăcut întotdeauna să-i citesc cuvântările, dar citirea lor nu produce nici pe departe aceeași impresie ca atunci când îl auzi. N'am auzit niciodată ceva asemănător. Ți se taie suflarea ascultându-l. O mânie începe să clocotească în inimă. Cuvântarea lui, după câte am observat, s'a stenografiat și va fi tipărită exact.

E adevărat, despre Zürich nu merită să scriem. Dvs. probabil știți de mult totul și despre propagandist, adică despre mutarea lui la Zürich și despre treburile de la Geneva și despre altele din « Rabotnic ». Imi pare rău că nimic cinstit nu poate rezista la noi. Prieteni nesinceri, dorința de a vorbi, de a juca un rol! Să-i ia dracu, boierii rămân boieri, chiar dacă se îmbracă în blana revoluționară; tot ce este onest și cinstit se pare că îi părăsește, Goldenberg și Jebunov [?] au părăsit cauza și doar ei sunt, zău, oameni buni. Aștept și nu mai ajung să văd însărcinarea dvs. despre « hrist ». Mi-ați scris dece atât de puțin, nu faceți decât să repetați, că vă pare rău că nu am făcut cunoștință cu el, iar eu, drept să spun, nu regret, cu cât trăiesc mai mult în străinătate, cu atât mă trage mai mult spre Rusia. Sper că peste un an voi pleca neapărat. Scrieți-mi ce faceți dvs., pentru ce umblați prin Serbia sau Elveția... Scrieți. Povestiți lui Linev despre viața mea. Spuneți-i că-i voi scrie după obținerea Nr. 4 al ziarului. Nu uitați de asemenea să-i spuneți să trimeată Nr. 2, exemplarul 5 nu-l am. Ce să scriu până la........ ex. pe care ar fi putut să le trimită, să trimită 10 bucăți, pentru orice eventualitate. Deocamdată îi cunosc puțin pe ruși. Aici sunt foarte mulți. Tot felul de pierde-vară, cum se spune: diferiți filologi și chimiști trimiși din Rusia pe seama statului pentru obținerea cunoștințelor. Nu e lipsit de pericol să trăim aici. Există unii fil. ruși care locuiesc pe lângă universitate.

Deocamdată al dvs.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

274

New York, 2 Mai 1875

P. O. Box 3095 Russ — Sian Society
Lui I. A. Lukanin

Kablit

Bagajul l-am primit abia astăzi şi tot astăzi vă trimit paşaportul fratelui. Anunţaţi-mi primirea lui. Salutaţi-l pe Sudzilovski şi întrebaţi-l dacă a primit sau nu răspuns de la Multanovski şi Kobîlin. Dacă nu, atunci mai pot scrie lui Zabelin — profesorului M. H. de la Academie.

Vă strâng mâinile. Scrieţi-mi

Al. dvs. Iulii Lukanin

[*Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.*]

275

Londra, 15 Iunie 1875

Doctore, vă trimit hârtiile dvs. şi scrisoarea, adusă azi dimineaţă de neamţul dvs. După forma plicului am dedus că acolo se află un altul trimis dvs. prin intermediul neamţului. Asigurându-mă de acest lucru, vă trimit totul împreună ca să evit discuţii lungi cu neamţul cu privire la plecarea dvs. Cum de nu i-aţi comunicat că plecaţi — scrisorile se vor prăpădi.

Ce înseamnă tăcerea Dvs. sau aspectele dela Rin împreună cu sosul de noutăţi dela Geneva v'au făcut să pierdeţi dorinţa chiar de a scăpa Londra. Se pare că dvs. sunteţi un om în toată firea. E timpul să vă lăsaţi de asemenea uşurinţe. Iată, dragul meu, avem o rugăminte la dvs. Aţi spus odată că cunoaşteţi la Hamburg un evreiaş care se pricepe la chestiuni de emigrare, afară de aceasta, cunoaşteţi adresa (fie şi prima) a biroului transatlantic de acolo. Nu vă leneviţi şi scrieţi acolo pur şi simplu pentru a câştiga timpul, evreiaşului sau biroului, ce vă convine mai bine, ca noi (pe adresa noastră şi numele lui Slioma) să fim puşi în cunoştinţă, cât costă acum..........(?) pe vapoarele de acolo. Noi, nenişorule, suntem la smeură (?) dela unu Iunie — pe vapoarele engleze păzim (?) cinci guinee adică pe patru avem 9 lire....... ni se promite că vom avea până la 6 lire. Desigur că trebuie să-l rugaţi pe cel căruia vă veţi adresa la Hamburg să vă răspundă imediat, căci aceste informaţii sunt necesare ruşilor iar la 22 sau (cel mai târziu) la 26 vom pleca. Cu acest prilej, scrieţi-ne nouă în special ce ştiţi, pe cine cunoaşteţi şi unde se află ei la Hamburg şi în ce măsură toate acestea pot să fie folositoare oamenilor noştri dacă ei vor pleca din Rusia prin Hamburg, lucru care se va întâmpla cel mai târziu la 10 Iunie de aici. Ultimul punct, adică migraţiunea şi în special termenul ei veţi

face mai bine dacă veţi tăcea un timp oarecare, căci altfel tot felul de zvonuri se răspândesc cu o iuţeală de necrezut.

Aceasta-i totul. Deocamdată adio. Toţi îi salută pe toţi.

N. Ceaicovschi

Cel mai bun lucru ar fi dacă în Hamburg ar fi trimis un prospect. Scrieţi care este părerea dvs. cu privire la forma sub care pot fi duşi banii în America? Ce fel de valori sau aur sunt mai comode. Eu am uitat, iar fraţii se încurcă. Mai bine voi aştepta cu cumpărarea hârtiilor până ce voi avea adresa dvs. personală.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

276

Burlington, 18 Iunie 1875

Nikolai Konstantinovici!

Cele două scrisori anexate, au fost primite pentru d-ta; au fost ridicate dela oficiul poştal 10, aşa că probabil nu mai e nimic. Deoarece una din scrisori nu încăpea în plicul meu, am rupt plicul în care a sosit, n'am citit nicio literă.

Mă aflu acum în oraşul Burlington, statul Vermont, unde am venit cu intenţia de a intra în comuna «Down Valcour». Această comună nu mai există — s'a destrămat şi mă îndoiesc că va putea fi organizată din nou. Cu altă ocazie voi vorbi mai mult despre ea. Am umblat prin sate pe aici, am căutat de lucru, am găsit, m'au alungat etc. Acum muncile de primăvară au fost terminate, iar cele de vară n'au început încă, ci vor porni abia în Iulie. Aştept ştiri dela d-ta. La New York se află o scrisoare dela d-ta pentru mine. După ce o voi primi, adică peste câteva zile, vă voi scrie şi despre comisionul d-tale.

Lucanin mi-a promis că vă va trimite catalogul de preţuri al firmei Smith şi Weson.

Din cauza scrisorii mele venită din străinătate o rudă de-a mea a fost chemată la poliţie (probabil sora), s'au interesat de scrisoare.

Ceaic, şi ceilalţi au plecat? Nu s'ar putea să încep o corespondenţă cu ei şi să-i vizitez după ce se vor fi aranjat?

18.6.1875
Burlington V.

Kol.

către N. C. Sudzilovschi

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

Geneva, 4 Iunie 1875

Terrasier Kafe Gresso

Am hotărît bine dragă, vino, fără frică, se va găsi câte ceva poate. Nici nu admit contrariul. Eşti un om sănătos şi priceput, ergo, nu te vei prăpădi.

In ce priveşte transportul patului nu te-aş sfătui să-l ei. Patul îl poţi vinde acolo, iar cu aceşti bani poţi să-ţi cumperi altul de lemn. O cameră fără mobilă poţi închiria oriunde cu 10— sau 12 franci pe lună. Pe mine mă poţi găsi astfel; intră la cafeneaua Gresso şi întreabă de mine. Gresso te va îndruma.

Te aştept dragă. Salutări şi urează drum bun lui Ceaikovski şi lui C...(?)

Colega Goldenberg

Dragă prietene

Sunt extrem de bucuros că vii la Geneva. Mă simt vinovat faţă de tine prietene. La întrevedere ne vom explica. De altfel aceasta trebue s'o spun chiar acum. Am vrut de multe ori să-ţi scriu şi mă gândesc adeseori la tine. Deci nu e răceala care se manifestă faţă de tine, ci alte motive au fost... Acuma e amurgul şi mă grăbesc să-ţi scriu măcar câteva cuvinte. In orice caz nu vei avea nimic de pierdut în urma mutării. Aici se poate trăi cu vreo 35 franci pe lună, mai ales dacă găteşti acasă. Creditul există. Pe deasupra şi câţiva prieteni. Eu şi Nadia te aşteptăm nu numai ca prieten în genere, dar şi ca prieten medic, pentrucă ea este bolnavă şi sănătatea mea e sdruncinată. Probabil din cauza vechilor ocupaţiuni. Afară de aceasta dintre băştinaşii de aici nu ne-am împrietenit aproape cu nimeni. Deci prietene, te aşteptăm cu nerăbdare. Salutări din partea Nadiei. Te îmbrăţişez.

Al tău [semnătura indescifrabilă]

Află te rog dacă se poate face rost de un paşaport american pentru o familie şi cât va costa.

Colega Goldenberg [?]

P. S. Dar mi se pare că dacă vei bea ceaiul acasă şi în general vei mânca acasă, întreţinerea poate să coste 60 franci. Dacă Ceaic, încă n'a plecat, îi strâng puternic mâna.

[*Texte marginale :*]

Transmite-i salutul meu prietenesc. Ii voi scrie în America.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

278

Burlington, 29 Iunie 1875

Deocamdată nu vă pot da un răspuns pozitiv cu privire la termenul de executare, deoarece nu am terminat încă tratativele cu diferite uzini; zilele acestea chestiunea se va rezolva. Pentru a nu întârzia lucrările, trimiteţi exemplarele de îndată ce le veţi primi, iar eu vă voi comunica amănuntele peste câteva zile în viitoarea mea scrisoare.

După cum se pare, lucrurile se vor putea aranja. Adresaţi-vă fie lui N. I. prin cercul rus sau lui T. Colin M. O. Burlington.

Am primit dela dvs. două scrisori. Cea din urmă săptămâna trecută. V'am trimis în ziua de 18 prin Londra 2 scrisori şi un bileţel din partea mea. Uneia din aceste scrisori i-am scos plicul pentru ca s'o pun mai bine, dar n'am citit-o. Lui Ciubarov i-am trimis biletul vostru. Totodată anexez şi înştiinţarea lui Smith şi Visson, care mi-a fost înmânată de Lucanin. Aici nu se menţionează niciun preţ; dar oral i-a spus următoarele: vezi [rupt] fabrică numai trei feluri de revolvere, unul conform desenului, altul ca al său (Luchin) iar al treilea ca al lui Cobl. Preţul primului fel este 18 dolari, celui de al doilea 10, iar celui de al treilea 9 dolari; la cumpărăturile cu ridicata se fac reduceri. Luc laudă modelul prezentat pe desen; minunat, trage departe şi cu putere.

La scurt timp după dumneavoastră, am plecat din N. I. la fermă, în Longayland, în Statul N. I. iar deacolo am plecat la Vinovsc, unde am fost la Dawn Valcaunt Comunity. Am aflat, că ea s'a disolvat; în afară de familia Shipman, întemeetorii ei, nu mai e nimeni acolo, iar această familie nu se deosebeşte cu nimic de tipul de familie burgheză (felul mieros de a vorbi al lui Shipman, nu se întâlneşte numai la el) aşa că în ciuda invitaţiei lui de a rămâne şi de a înfiinţa o nouă comună nu am socotit avantajos să rămân. Acum mă plimb prin statul Vermont. Muncesc sau caut de lucru.

Adresat lui Sudzilovschi

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

279

Kingsland, 30 Iunie 1875

Bunule domn
Prea bunul meu Nikolai Konstantinovici,

Sper că aţi primit de mult revista Dvs. «Lanset», deoarece biroul a promis să o expedieze în aceaşi zi. Am plătit pentru ea 19/6 şi pentru expedierea lucrurilor 3/8, bani pe care i-am primit de la Cleacico. In afară de aceasta, mi-au transmis 2-14 lire sterline, pe care îi expediez cu aceasta. Pentru patul şi lavoarul dvs. am obţinut numai 18 shilingi. Aş fi vrut să vând în absenţa dvs.

cu preţul fixat. S'a dovedit că nu este « Wool matrace » (saltea de lână) ci paie, umplută cu ceva, şi numai pe margini « Wool » (lână). Dacă nu sunteţi de acord cu acest preţ, am pus condiţia ca cumpărătorul să fie obligat să o restituie. Aştept dispoziţia dvs.

Daţi-mi voie să vă sărut pentru intervenţiile cu privire la aflarea preţurilor şi calităţilor ceasornicelor. Totodată, adaug o rugăminte — de a cumpăra comisionul.

De formatul cel mai mic. Dacă se poate fără cheie pentru întors şi închidere, adică cu două capace. Gravura să fie cu medalion şi în medalion rog să dispuneţi să se graveze într'o parte « Elena » şi în alta « Marie ».

Pentru fiecare ceasornic o cutiuţă frumoasă, deci condiţiile sunt foarte complicate.

Trimit 3 lire sterline, dar las la alegerea gustului dvs. să plătiţi mai puţin sau ceva mai mult. Uneori diferenţa de preţ nu este mare, dar este o diferenţă de obiect. In caz de întârziere, voi trimite banii imediat.

Dacă nu este o diferenţă de preţ, atunci luaţi-le cu minutar. Vă rog să le întoarceţi bine, pentru ca să mergă bine şi să fie gata de întrebuinţare.

Rugaţi fabricantul de la care cumpăraţi, ca el să vă sfătuiască pe cinste, care să le luaţi, provenite din Geneva sau altele: diferenţa este de preţ, dar este oare într'adevăr o diferenţă între ceasornice?

Nu ştiu dacă vă veţi descurca în scrierea mea excepţională, dacă nu, atunci o să o ghiciţi.

Ruşii noştri au plecat vineri la ora 10 dimineaţa din Londra şi au uitat ambii paltoanele pe care le-am trimis ieri. Vor suferi pe vas fără ele. Nopţile sunt reci.

M'au rugat să vă salut pe dvs. şi pe soţia dvs.

Vă rog să ne iertaţi, prea bunule Nikolai Konstantinovici că vă fac să vă deranjaţi. In primul rând descifrarea scrisorii, iar în al doilea rând, buclucurile în ce priveşte cumpărarea ceasornicelor şi celelalte. Vorba proverbului: « întinzi un deget şi-ţi ia toată mâna ».

Cele mai respectuoase salutări Liubovei Feodorovna.

Fiţi sănătos şi mulţumesc pentru toate.

Al dvs. în totul respectuos,

[Indescifrabil]

9 Devonshire Terrace
Kingsland
27 Iunie 1875.

P. S. Cartea pe care aţi dorit-o nu va apare înainte de 1 Septembrie.

Socoteala: de la Cleacico ....2—14
pentru pat şi celelalte ....3—18
banii mei ....6—12

Eri seara de la Cleacico şi de la Nik. Vas. scrisori din.............. Bor. Alex. suferă de vomismente, situaţia aşa şi aşa.

30 Iunie 75

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

280

New York, 1 Iulie 1875

Sudzilovski,

Nu trimiteţi pălăria, deoarece mi-am cumpărat aici, un produs al mărfurilor de sezon. In schimb interveniţi pentru tipărirea circularei trimise cu Pergamenov. Banii pentru aceasta îi voi trimite imediat prin cont la primirea circularei. Aranjaţi aceasta. Lui Zabelin i-am scris a treia zi, v'am trimis scrisoarea cu poşta la noua adresă, primită abia a treia zi de la Kolin (?). N'am scris atâta timp pentru că n'am avut adresa. Aştept răspuns la scrisoarea mea şi pe ruşii care trebuia să plece la Conservator. Aţi primit oare răspuns de la Mulcenski şi Cobîlin? Le voi mai scrie. Inchipuiţi-vă că până în prezent n'am primit niciun fel de răspuns la zece scrisori, exclusiv de afaceri, trimise de mine în acest timp în Rusia. Dracu ştie ce-i asta. Iată cauza care a făcut să nu primiţi răspuns de la Mulcinovski şi Kobîlin. Scrisoarea lui Zabelin a fost înregistrată şi îl rugăm să ne răspundă printr'o recomandată. Vor ajunge mai sigur.Dacă puteţi, aflaţi de la Pergamentov despre locul unde se află Knopp (?). El are un scris exercitat şi e un om bun. Imi pare foarte rău că din lipsa adresei Dvs. n'am putut să scriu atâta timp nici Dvs. nici lui Zabelin (şi lui ar fi trebuit să i se comunice adresa Dvs.). Vă învinuiesc pe Dvs. şi pe Kolin. Vă strâng mâna urându-vă toate bune. Salutări lui Kobîlin.

Al Dvs. I. Lukanin

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

281

Astoria L. S., 2 Iulie 1875

Domnule Russel,

Probabil sau chiar aproape sigur, că voi călători cu Abissinia Counard Line, dacă nu-mi vor lua mult până la Havre sau Paris cu «Mosele» North German Line, apoi Geneva, deoarece nu numai că am neapărată nevoie să vă văd, dar afară de aceasta nu ştiu dacă am să pot călători fără ajutorul dumneavoastră, fie numai pentru motivul că, sau voi fi nevoit să aştept banii, deoarece nu am deajuns pentru tren şi înseamnă că trebuie să trăiesc cu economie, sau să iau bani de la dumneavoastră pe la 10—20 pe timp foarte scurt, adică numai

pentru timpul necesar să plec şi să vi-i înapoiez. Despre aceasta vom vorbi acolo, în orice caz eu voi pleca nu mai târziu de 17 Iulie din New-York. Cu toate acestea eram gata să plec la Londra. Bine mi-ar fi stat. Am bani foarte puţini. Nu v'aşi fi găsit nici pe dumneavoastră, nici locuri unde aşi fi putut să trăiesc sau să găsesc de lucru. In orice caz nu aşa curând. Aşteptaţi deci undeva câteva zile, altfel va fi rău de mine. Şi trebuie neapărat să aflu ceva dela dumneavoastră.

[semnătura indescifrabilă]

Zilele trecute au sosit ruşii Cleacico şi Ceaicovschi cu soţiile lor, dela ei am aflat că aţi plecat dela Londra la Geneva, ei nu au putut să-mi comunice nimic, nici despre munca dusă la Londra, nici despre Kabl. Amintiţi-vă eu am spus unde trebue trimis. Unde este el? Aflaţi deocamdată. Ah, am să vă spun cei din Rusia... Intenţionam să plec ca şi dumneavoastră — totul este gata.

Incercaţi riscul de a trimite la Havre sau la Paris pe numele Iacob Green [în text este şters].

Trimiteţi scrisoarea la Paris IV Rue Berthelot Madame Goldschmidt (pour mademoiselle Clementine) Inlăuntru scrieţi că este destinată pentru C.I.

S. Ciubarov

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

282

6 Iulie 1875

Dragă prietene Nicolai Constantinovici

Am primit scrisoarea dv. şi mă grăbesc să răspund la ea, însă numai « parţial » am sperat să mai schiţez încă mânerul, deoarece recunosc, încă nu m'am oprit eu însumi la o idee precisă.

Toate obiecţiunile dv. le recunosc ca fiind bine întemeiate, însă nu pot fi de acord că instrumentul meu nu ar fi « destul de trainic », aşa încât el poate fi înlocuit cu uşurinţă cu un altul. Tot aşa nu pot fi nicidecum de acord că una din condiţiile importante ar fi ieftinătatea, 5—6 shilingi, aşa cum fixaţi dv. Eu cred că un astfel de instrument trebuie să fie un tovarăş credincios în acţiunea concepută, ca el să nu trădeze în nici un caz din cauza construcţiei sale imperfecte. Imaginaţi-vă că dintr'o simplă defectare a acestui instrument, a cărui predare în mâini sigure este întotdeauna legată de o mulţime de greutăţi şi de multă bătaie de cap, poate fi stricat un plan de evadare care a fost pus la punct timp îndelungat şi în bune condiţii. Partea economică a chestiunii nu are în acest caz pur şi simplu nici o importanţă. Ce fel de economie este aceea când, vrând să cumperi un cal de curse, cauţi să rupi din preţ 2 ruble şi să iei

o mărţoagă şchioapă. Cum te va înjura fiecare în sufletul lui, dacă pentru o economie de câţiva bani, el va cădea în aceleaşi labe din care s'a străduit cu perseverenţă să scape.

Să nu credeţi că tirada de mai sus ar arăta dorinţa mea de a construi un instrument complicat şi scump. Eu, ca vechi maistru ştiu foarte bine că un instrument comod şi practic este aproape întotdeauna unul cu o construcţie simplă. Insă simplitatea construcţiei nu determină întotdeauna ieftinătatea, deoarece simplitate nu este contrariul unei munci precise, şi această precizie trebuie plătită.

In prezent, aşa cum v'am spus, nu anexez nici un fel de schiţă. Repet că nu m'am oprit la nici un proiect care să mă satisfacă şi să corespundă tuturor condiţiilor puse de dv. Dar mă voi strădui s'o fac zilele acestea. Afară de aceasta, cred că ar fi fost mai bine ca aceste lucruri să fie comandate în Elveţia, deoarece, în primul rând, mica industrie meşteşugărească este mult mai dezvoltată în Elveţia decât în Anglia, iar în al doilea rând veţi găsi acolo mâini mai sigure şi mai ieftine decât aici. Nu ar fi rău dacă v'aţi informa.

Aş vrea să spun câteva cuvinte cu privire la încheierea articolului «Poporul şi Studenţii» trimis de dv. Să nu vă supăraţi dacă vă voi vorbi sincer. Poate mai sincer decât s'ar cuveni faţă de «autor», fără a cruţa ataşamentul pe care orice autor îl simte pentru creaţia sa.

După câte mi se pare v'aţi grăbit, sau pur şi simplu aţi vrut să cocoloşiţi încheierea articolului. Titlul «Poporul» corespunde perfect schiţei dv. foarte interesante; dar unde este studenţimea? Chiar dv. spuneţi, adresându-vă tineretului revoluţionar: «.....?, aici este nevoie încă de mai puţine cuvinte, ca ne va înţelege şi fără cuvinte......»

Despre rolul «studenţimei» în mişcarea istorică actuală nici un cuvânt. Or, despre aceasta se pot spune multe şi tocmai *dv.* — o ştiu — aveţi multe de spus în această privinţă. Mai mult, eu cred că aceste probleme vă chinuiesc, că dv. înşivă în convingerea dv. căutaţi un teren sigur pentru a arunca acolo o ancoră puternică, care să nu se rupă. De ce oare nu aţi face din această problemă obiectul unui articol separat, dacă dintr'o cauză sau alta nu aţi dorit să întindeţi mai mult raportul dv. Oare atingând atât de uşor această grupă care, după clasificarea dv., se găseşte cuprinsă între oamenii de stat şi între revoluţionari, aţi cuprins şi aţi caracterizat *întreaga* această grupă? Bineînţeles, nu. Ori, această grupă este cea mai sigură pentru că în primul rând este destul de numeroasă, iar în al doilea rând este singura sursă din care îşi soarbe puterile sale, grupa a treia, grupa revoluţionară. Desigur că scopul dv. atunci când v'aţi apucat să scrieţi «Poporul şi Studenţimea» a fost să contribuiţi ca această sursă să dea un procent cât mai mare de activişti pentru grupa III-a.

Starea de spirit în care aţi scris încheierea articolului se deosebeşte net de acelea în care aţi scris capitolul I şi capitolul penultim. Pentru mine nu încape îndoială că făcând caracterizarea acestei grupe aţi avut, în ultimul articol,

în fața ochilor spirituali ai dv. «hristoşi». De aceea aveți o atitudine atât de călduroasă față de această grupă, de aceea este atât de puternică simpatia dv. personală față de ei. Din vasta grupă care este caracterizată de dv. în corespondența anterioară ca «...oameni la care cele două elemente incompatibile, Dumnezeu şi Mamon, s'au îmbinat în proporții aproximativ egale. Chiar mai mult decât chiar orice — îndoieli, iar de aceea energie mai puțin decât orice. Majoritatea lor nimeresc la casa de nebuni (îmi permit să mă îndoiesc de aceasta) sau se duc în lumea străbunilor lor, etc. Ați cuprins o parte infimă (cum aş putea numi altfel cercul «hristoşilor») sub influența amintirilor personale şi spuneți despre ei următoarele:

«Acesta nu este un monstru, ci un om mai complet, mai multilateral decât amândouă extremele (incluzând aici prin urmare şi pe revoluționari). Monstruozitatea sa este aparentă; contradicția sa este fantomatică. Nu ei sunt monstruoşi: monstruoasă este viața de astăzi care îi înconjoară..... In această viață nu există un principiu în care să-şi poată găsi expresia toate forțele fizice, morale şi intelectuale ale acestor oameni..... A căpătat una, trebuie să sacrifice altceva, încă mai esențial, să se lipsească de lucruri, renunțarea la care este legată de durere, de suferință.....»

«A fugi de cei care devorează şi de cei care sunt devorați, de cei care vând şi de cei care cumpără.... *iată sarcina lor*.....Pentru a duce un război îndârjit şi fățiş cu o lume pe cale de dispariție.........— este necesară predominarea unor anumite instincte, predominare care este, dacă dorința, chiar *monstruoasă*, anormală.... Transpuneți-i în această societate nouă şi veți vedea că contradicțiile fictive vor dispare fără urmă, ca roua încă!........»

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]]

283

[Londra,] 10 Iulie 1875

Aproape că aş fi scris prea *bunul* meu Nikolai Konstantinovici!

N'am crezut că sânteți atât de rău. Puteți fi, dragă doctore. Imi mulțumiți pentru nu ştiu ce bătaie de cap, dar nu ştiu care. Ce să fac eu atunci, ce să vă spun pentru tot ce ați făcut pentru mine? Voi spune: Vai, vai, doctore! dar să lăsăm cearta, să vorbim serios:

Scrisoarea dvs. am primit'o în clipa asta, vineri seara, şi de oarece mâine este Sâmbătă, iar timpul privitor la informația asupra scrisorii dvs. va trece, şi nu voi mai avea timp să scriu, vă scriu chiar astăzi ca să nu aşteptați răspunsul atât de mult timp, iar mâine voi adăuga numai succesele sau ghinioanele în ce priveşte căutarea scrisorii.

Şi acum vă mulțumesc Nik. Konst. că v-ați obosit să-mi atrageți atenția asupra tuturor avantajelor şi inconvenientelor cumpărăturii mele. Sunt abso-

lut de acord cu cele ce afirmaţi dvs. cu ceeace vi se pare că e mai bine, ceeace va fi în orice caz bine pentru mine. Mijloacele mele nu-mi permit să cumpăr ceasornice scumpe şi deoare ce copiii sunt încă tineri, nişte ceasornice modeste le va face plăcere, le vor întoarce şi cu cheia. Când vor fi vreodată bogaţi atunci vor avea ceasornice şi fără cheie. In prezent este o amintire suficientă din partea tatălui. De aceea, Nik. Konst. vă rog banii primiţi pentru ceasornice să-i folosiţi cât mai bine. Dorinţa mea este numai ca ele să fie cât se poate de mici şi frumoase la vedere.

Cred că acolo unde veţi cumpăra ceasornicele vă vor grava numele fără nici o greutate. Dacă desenul exterior nu permite să se graveze numele, atunci nu e nimic de făcut, poate fi gravat şi în interior. Dar vă rog ca fiecare ceas să aibă o cutiuţă frumoasă. Ele nu vor fi prea scumpe. In ce priveşte trimiterea lor, trebuie într'adevăr să ne gândim. Aş fi vrut să le văd, şi de aceea v'am rugat să mi le trimiteţi. Dar deoarece eu însumi nu ştiu unde mă va sufla vîntul şi problema expedierii..............................

In orice caz la Londra nu voi rămâne, dar el mi-a... şi să povestesc nu pot. Atâta timp cât au fost oameni buni, cunoscuţi, aici n'a fost rău, suportabil. Dar în prezent unul este ca o stană şi Weiler, pe care se pare că îl cunoaşteţi, a plecat din Londra, ultimul cunoscut, aşa încât acum se poate muri de plictiseală. Am de gând să mă mut la Hamburg, deoarece călătoria până într-acolo costă numai 25 de shilingi şi se poate trăi mai ieftin decât aici şi mai aproape de Rusia. Vă mulţumesc, bunul meu Nik. Konst, pentru invitaţia de a fi mai aproape de dvs., dar trebuie să mă supun împrejurărilor.

Cum stau lucrurile cu trimiterea ceasornicelor? S'a înregistrat la Hamburg. Dar vedeţi dvs. va trebui să plătim vamă şi acolo. Dacă puteţi afla sigur că nu trebuie să plătesc vamă, atunci vă rog să-i trimiteţi prin poştă la Hamburg O. Eduard Feder, Poste-restante. Se pare că în curând, poate săptămâna viitoare, voi pleca. Nu mai am răbdare aici. In caz că trebuie plătită vama, lăsaţi-le la dvs până ce va fi o ocazie spre Rusia. Atunci le voi vedea, dar ele vor ajunge la destinaţia lor.

Pentru Rusia adresa este: Petersburg, Zagorodnâi Prospekt, casa nr. 10, aparatamentul 4, domnului Rezenţov. Soţia cu familia este la ţară şi vor veni cam pe la 20 august la Petersburg, dar acum locuieşte acolo în lunile de vară un profesor de la conservator şi el le va lua în primire pentru a le preda soţiei. El dă lecţii particulare copiilor şi locuieşte din amabilitate în locuinţa soţiei, deoarece locuinţa nu poate fi lăsată singură.

Cu aceasta să terminăm corespondenţa despre ceasornice.

O scrisoare s'a primit din Rusia pe numele lui Ceaikovski. Ea mi-a fost trimisă din Londra de la cine nu ştiu, am expediat-o imediat în America la Nik. Vas. Cred că nu putea fi scrisoarea lui pe care aţi aşteptat-o. Se pare că adresa era făcută Evershall Plat Talinghow dar nu ţin bine minte.

De la americanii noştri nu avem încă ştiri. Se pare că ei au ajuns Mercuri la New York. Am scris deja de trei ori acolo. Odată am trimis un palton pe care l-au uitat aici, apoi scrisoarea menţionată şi în sfârşit o depeşă din Rusia la ei.

Imediat ce voi ajunge la Hamburg vă voi trimite adresa mea. Dar, în afară de aceasta, îmi puteţi scrie poste-restante. Probabil că adresa va fi complicată, voi căuta o locuinţă mai ieftină.

Acum mănânc mult mai puţin, şi fără nici un fel de poftă. Cred că este din cauza plictiselii. Umblu mult, pentru a face ceva cu timpul, mă plimb pe străzi, dar nu am poftă de mâncare. De altfel mă simt mai mult sau mai puţin bine. Vă mulţumesc pentru atenţia D-voastră.

Să vă întreb cum staţi cu sănătatea, este aproape inutil, deoarece judecând după scrisoare, sunteţi sănătos şi vesel, ceeace doresc şi soţiei dvs. din toată inima.

Eu simt ceea ce spuneţi sau credeţi, dar nu se va termina oare cu acest, cum să spun « Geschmier » (fleacuri). Vă veţi strica ochii şi vă veţi chinui creierii cu descifrarea scrisorii. De aceea noapte bună vă doresc dvs. şi Liubovei Feodorovna.

Dacă ar trebui să mai scrieţi aici, se poate, deoarece, dacă nu voi fi, scrisorile mi se vor trimite prompt. Adresa este aceeaşi 9 Devonshire Tennace.

Fără rost? Am fost la 11 Goldsmith Lion Street, acolo de la plecarea lui Kleaci şi a celorlalţi n'a fost *nicio* scrisoare. Apoi la General Post Office, acolo mi-au indicat Rochern Letter Office, Telegraph Stouth. Aici am aflat următoarele: 1) n'a sosit o scrisoare pe numele dvs., 2) scrisorile nepredate se păstrează numai o săptămână şi după aceasta se trimit înapoi în Rusia, 3) dacă aţi fi avut o scrisoare şi aţi fi indicat noua adresă, ea v'ar fi fost predată fără îndoială. Aşa încât se poate presupune că nu a sosit deloc la Londra. Cu această ordine uimitoare pe care am văzut'o şi de care m'am convins, e greu chiar să presupun că scrisoarea ar fi putut rămâne nepredată. I:*fiecare* country (ţară) de la A la Z pe nume. Apoi acelaş lucru pentru scrisorile în care adresa alternează de la A la Z. Apoi o secţie pentru poste-restante. Scrisorile pentru fiecare « country » şi nume de la A la Z. Sânt trei camere numai pentru acest fel de scrisori.

Am vrut să mă mai duc la Levenshall Road, dar am renunţat deoarece scrieţi că acolo nu a fost adusă. Inseamnă că aţi fost înştiinţat de un cunoscut. Fiţi sănătos, Salutările mele lui Liubov Feodorova.

Al dvs. întotdeauna « Dankschuld » (îndatorat)

Sâmbătă 10 Iulie 1875, ora 4 afternoon [după masă].

[indescifrabil]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

284

Londra, 10 Iulie 1875

Ewereshot Redde Tolligtone

Dragă prietene Nicolai Constantinovici,

Sunt nevoit să încep această scrisoare cu altceva şi nu cu ceea ce intenţionam s'o încep, mă refer la răspunsul la ultima dumitale scrisoare cu privire la «Narodn i Stud.». Iată despre ce este vorba. Eri am primit o scrisoare disperată dela Sofia Pereiaslavţeva, secretara bibliotecii din Zürich. Scrisoarea este atât de aparte, încât vă citez din ea.

«... Vă scriu în mare grabă, Linev, rugaţi-o pe Idelson ca ea să nu mai elibereze nimănui şi sub nici un motiv, cecuri pentru incasarea dela Bancă din banii bibliotecii. Aici se petrece acum aşa de mare harababură, încât eu cred că am să mă îmbolnăvesc în curând. Iată despre ce este vorba: Ross este de mult la Zürich şi se grăbeşte să pună mâna pe bibliotecă. Ca să ne punem în gardă, ne-am gândit s'o mutăm la Geneva şi am ridicat această chestiune. Atunci Ross, văzând că scapă terenul (el nu poate să apară la Geneva) s'a hotărât să lupte din răsputeri ca s'o reţină pe loc. In acest scop el a strâns în jurul său pe Vahovschi (care s'a înscris recent ca membru), Tasunov, pe cei doi Asvadurovi, Halperin (doi), Ucerg, Rambach, Poplavschi, Barry, Ulanov, aceştia din urmă sunt membri abia de câteva luni şi trebuie să plece peste două săptămâni. Dumneata îi cunoşti bine pe aceşti oameni şi deci n'ai să te miri că el a reuşit să-i strunească. Noi am procedat conform Regulamentului şi am înaintat o propunere în sensul acesta secţiei dela Geneva, deasemenea am comunicat acest lucru şi celorlalte secţiuni. Am obţinut aprobarea tuturor membrilor şi am convocat o adunare pentru a discuta această chestiune. Majoritatea membrilor din Zürich — 16 persoane — s'au pronunţat pentru Geneva, iar aceşti 11 se opun, spunând că nu vor admite aşa ceva. Poate vi se pare curios acest lucru, că ei îndrăznesc să se comporte astfel, dar spre nefericire, forţa fizică este de partea lor. Este clar, că eu am dreptate şi, deci dacă ei vor porni la scandal, vor pierde; ei s'au gândit să întocmească un nou regulament, să-l traducă în limba germană şi să-l autentifice la poliţie; şi-au ales un nou secretar şi un bibliotecar şi pretind ca proprietarul să asculte de ei şi nu de mine (secretară) şi de Tumanova (bibliotecară); ei au fost deja la Bancă şi s'au interesat cum ar putea să ridice banii bibliotecii. Ei nu recunosc regulamentul pe motiv că acesta nu este semnat de nimeni [1]). Vă rog să mă credeţi că nu-mi ajung cuvinte ca să vă descriu toate mârşăviile şi porcăriile la care recurg ei şi toate insultele cu care ne împroşcă aceşti potlogari din cauză că noi suntem ferm hotărâţi să nu le dăm cheile şi nici dosarele cu hârtii... Zău, că acest incident mă va trânti la pat...»

---

[1]) Regulamentul într'adevăr nu este semnat, în schimb însă sunt semnate peste 90 de procese verbale de şedinţă, la care a fost adoptat acest regulament. Vai ce tupeu!

Iată cum stă chestiunea după cum spune Nicolici... Stai şi te minunezi, ce-i trebuie lui Ross să acapareze încă o bibliotecă, doar poate pentru ca să procedeze şi cu asta, cum a făcut cu prima, adică să alunge treptat pe toţi membrii ei şi apoi s'o vândă la anticari... Halal şi de « colegvorzii răsăriteni » pe care i-a recrutat... « Voi distruge şi nu voi admite » — şi asta faţă de nişte femei fără apărare... Halal cavaler, fără pată şi!

Arată această scrisoare lui Goldenberg şi gândiţi-vă cum s'ar putea câştiga cauza dar cât mai energic, căci Ross nu va acţiona nepregătit. Oare ruşii vor permite asemenea abuzuri şi nu vor lua apărarea bietelor studente? Te rog să-mi scrii câteva rânduri despre rezultatul consfătuirilor voastre.

Am amânat pe altădată, adică pe mâine, să-ţi răspund la scrisoare cu privire la « Narodn. i Stud. » Insă vreau să accentuez următorul lucru. Observările mele cu privire la acest articol nu sunt din partea redacţiei, ci sunt *ale mele personale*. Lavrov, din contră, nu a găsit de cuviinţă să facă vre-o observaţie şi l'a predat de mult la tipografie. Culegerea lui nu s'a terminat încă, deoarece articolul nu va apare în nr. 13 din cauza lipsei de loc. Dacă doreşti eu pot să-ţi trimit articolul pentru corectură, iar dacă nu ....

Dar indiferent de forma în care va apare articolul, eu aş mai avea multe de discutat cu dumneata, ceea ce şi am să fac în scrisoarea următoare.

Salută şi strânge mâna din partea mea lui Jebunev şi spune-i că noi ne vom strădui şi vom procura cât mai urgent tot ce va fi posibil din domeniul literaturii politice. Tare aş vrea să cunosc şi eu experienţele lui.

Cu privire la scriitori vreau să mă sfătuesc cu L...[?)] fiindcă el este foarte competent în astfel de chestiuni. Deocamdată îţi spun la revedere, s'a făcut târziu.

Smirnov îţi scrie separat. Iţi strâng mîna

[semnătura indescifrabilă]

Dragă domnule Russel!

După cum vezi, eu sunt la Londra; am venit să-i vizitez pe prietenii vechi şi regret foarte mult că nu te-am găsit — noi doi am avea ce să vorbim. In aceste şase luni de când ne-am despărţit, eu am văzut mulţi nemţi şi să-ţi spun drept, i-am îndrăgit. Şi dumneata ai umblat mult şi, ceea ce este mai principal, mi se pare că ai muncit cam mult. Eu mai stau câteva zile la Londra şi apoi plec acasă, adică la Leiptzig. Dacă ai ceva să-mi scrii, îţi dau adresa mea: Leiptzig, Hospital Strass 19 bei Veber — pentru mine. Când voi ajunge la Leiptzig, probabil că am să-ţi scriu câte ceva, acum însă mi-e lene. Transmite te rog din partea mea, o plecăciune adâncă, « propagandistului intelectual» şi lui Goldenberg. Spune-i lui Goldenberg să-mi trimeată şi mie un exemplar din....................., în caz dacă l'a editat.

La revedere, Noapte bună [engl.], Al dumitale

Doctor [indescifrabil]

P.S. Mă roagă Linev să-ţi comunic că el a scris deja « Un înţelept » şi acum îl scoate în broşură.

Cu privire la adresa lui Andrcev şi Gubarev.

II.7.1875.

Ce mai face « soţia »?... Unde este acum? Chiar acum am primit din Leipzig scrisoarea lui Goldenberg, în care mă roagă în ce priveşte lit. lit. soc. în limba germană. Imediat ce ajung la Leipzig voi căuta să-l satisfac. Spune-i te rog, că am primit cărţile, însă printre ele nu este nici un exemplar din « Ce-i de făcut »?

...toate s-au epuizat.

[Texte marginale:]

Anexez o scrisoare pentru americanul dvs., eu am deschis-o fiindcă pe plic nu scria decât dl. Alex.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

285

New York—Astoria, 12 Iulie 1875

Ei dragă doctore, după cum ştii la 25 Iunie noi am părăsit Londra, la 26 am plecat din Liverpool şi la 7 Iulie am sosit cu bine la New York. Călătoria ne-a costat destul de eftin, cel mai mult a suferit, bine înţeles, Varia, care în primele 5 zile a debordat într'una atâta vreme cât avea ceva în stomac; dar din a treia zi, când devenise atât de slabă încât abea mai putea ieşi dimineaţa pe bord şi seara să se întoarcă înapoi în... împuţită şi înăbuşitoare, ea a început să se îndrepte şi ultimele zile s'a simţit aproape complect refăcută, deşi mai deborda odată pe zi.

... Aceasta este darea de seamă amănunţită despre starea sănătăţii noastre care vă interesează în calitate de Esculap.

Acum trec la impresiile culese la New York. ...la Liverpool în gară ne-a întâmpinat proprietarul hotelului, a cărui adresă o anexez, şi care răspunde pentru siguranţa buzunarelor pasagerilor în faţa Companiei Cunard Line; a transportat la dânsul toate lucrurile noastre şi pe noi înşine într'o trăsură, luându-ne pentru aceasta în total 2 shillingi, ne-a găzduit noaptea... Recomandă acest hotel celor care pleacă în America prin Liverpool. Mai departe, la New York am sosit dis de dimineaţă şi toată ziua am consumat-o căutând locuinţă abea seara am putut găsi o locuinţă la un german internaţionalist (care ţinea o cârciumă şi Nr.... Nr....)[1] Intr'o cămăruţă pentru 4—5 Dollari pe săptămână cu « Bord » (întreţinere). După ce m'am văzut cu oameni din Rusia am hotărât ca după ce voiu sta aci o săptămână să mă mut la Astoria,

[1]) Adresa o anexez.

unde ne aflăm în prezent, începând de eri. La primul «flore» (etaj) împreună cu Mundel şi Ciubarov (care sâmbătă, adică pe data de 14, pleacă în Europa) pentru 5 Dollari pe lună fără «bord» şi mobilă. Din acest punct de vedere după cum vedeţi lucrurile merg bine. Ei dar cu altele n'aşi putea să mă laud. In primul rând nu am primit până în prezent telegrama convenită din partea Ruşilor din Hamburg şi nu ştim ce să credem...

In al doilea rând peste două zile dela sosirea noastră aci, cu toată dorinţa noastră de a ne ţine cît mai departe de tot felul de certuri, am fost amestecat într'o afacere care până în prezent nu s'a terminat.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

286

14 Iulie 1875

Dragă Nikolai Konstantinovici!

Peste câteva zile voi scrie mult mai amănunţit cu privire la materialul pentru culegerea d-tale litografiată. Acum pentru a nu te întârzia mă voi limita la următoarele indicaţii.

Nu se prezintă rău următoarele lucrări:

1. Der Weber von Obergersdorf — poveste de Robert Schweicher publicată de Volksblat Kalender für das jahr 1873 (text german).

2. Rotte Ostern — de acelaş autor, publicat în Volksblat pe 1875.

3. Aus der guten alten zeit — poveste publicată de Neuer Osterreicher Kalendar fur Arbeiter F.I.1875.

4. Allerhand Proletarien — v. Otto Valster.

Zilele astea voi controla Sozial-politische Bleter şi Volksstadt Erzeler. Mi se pare că acolo au fost publicate câteva lucrări bune, care merită să fie traduse. Voi controla şi alte ziare muncitoreşti care publică deasemenea noutăţi tendenţioase.

Nu aveţi nevoie de lucrări usoare politico-economice, istorice ale domnului Larsi (?) Ar fi mult mai uşor să întocmiţi o culegere din ele.

Vă trimit odată cu scrisoarea şi cartea lui Hlebnicov. Este pentru noi. Nu avem în bibliotecă (?) nici pe Belcev (Ţăranii şi Rusia), nici pe Hlebnicov. Cartea trimisă vă rog s'o restituiţi cât mai repede. Vom avea curând nevoie de ea.

Vă trimit deasemenea scrisoarea lui Kraver (?), pe care am primit-o astăzi.

Poliţa d-tale a fost primită. Lonov o să vă facă o dare de seamă amănunţită în această privinţă. Acum L. este ocupat până peste gât — culege No. 13 care trebue să meargă astăzi la tipar.

Iţi strâng puternic mâna, vă salut pe toţi, al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

Lucrurile indicate pot fi găsite la Leipzig, prin Rihter. Nu ai un cunoscut la Konstantinopol, al cărui nume este S-ii?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

287

Londra, 25 Iulie 1875

Dragă prietene!

Se pare că va merge deacum pe această linie: închipuiţi-vă că, ultima dvs. scrisoare («charge») a fost trimisă fără adresant, adică era scrisă adresa completă dar nu era menţionat pentru cine este scrisoarea. Din această cauză ea mi-a căzut în mînă, abia ieri şi abia că mi-au eliberat-o. A venit un funcţionar special de la poştă şi numai după explicaţii îndelungate şi după ce am deschis pachetul în faţa lui el s'a convins că scrisoarea îmi este adresată într'adevăr mie, din fericire acolo era o scrisoare în limba engleză în care se amintea numele meu.

Mâine luni plec la Westminster Bank şi voi îndeplini însărcinarea dvs. Lui Olchin îi voi trimite prin telegraf iar dvs. vă voi face un transfer la o bancă oarecare din Geneva. Cred că acum nu se va mai ivi nici o întârziere.

Vă mulţumesc mult pentru ştirile din Zürich. Pereslavţeva nu a scris nimic până azi. In schimb astăzi mi-a trimis o scrisoare foarte lungă.

... Trebuie să fim obiectivi şi să recunoaştem că Pereslavţeva s'a purtat excepţional. E o femeie perseverentă şi deşteaptă. Păcat că s'a cufundat atât de adânc în ştiinţă. Oare ea nu se mută la Geneva?

In ce priveşte expedierea corecturii vom proceda în felul următor. Astăzi o voi pune la cutie. Vom aştepta să vină îndărăt până în ultima clipă, până când culegerea va fi dată la paginare. Dacă ea va veni până atunci — vom corecta textul, dacă nu lasă să plece aşa cum este.

Nu scrieţi nimic despre articolul de fond al numărului 13. Trebuie să recunoaştem că Lavrov nu a publicat fără emoţii acest articol în presă şi socotea că el va fi întâmpinat la fel ca «Ştiinţa şi Revoluţia»[1]. El repeta nu odată: cu acest articol putem să ne frîngem gâtul; dar *trebuie* să ne pronunţăm şi altfel nu pot să mă pronunţ. Comunicaţi-ne vă rog impresia pe care a produs-o, îndeosebi ar fi interesante argumentele adversarilor. Noi am primit o obiecţiune deşi ea exprima o opinie strict personală, recunoscând că din punct de vedere teoretic articolul este just.

---

[1]) *Znanie i Revoli.*

Vă rog să vă informaţi cât mai repede despre arestarea lui Wachtel şi Zegor. Informaţiile noastre sunt foarte incomplete.

Care a fost motivul acestei arestări şi de când este arestat.

Despre nefericita carte a lui Hlebnicov o să vă scrie probabil zilele acestea V. N. Păcat că aţi primit-o. Amenda depăşeşte cu mult valoarea ei. Mâine noi ne vom informa la poşta centrală.

Mudriţa a fost expediată. Comunicaţi-ne vă rog despre ea tot ce veţi auzi. Nu este o simplă curiozitate. Noi trebuie să facem schimb de părerile şi comentariile pe care le vom auzi, în special de comentariile « Seriacovilor » pentru care se scriu aceste cărţi. E posibil că nici dvs. nici eu nu vom scrie nici o carte, probabil pentru ca critica cărţilor populare să se desvolte pentru ca *tipul* cărţii populare ideale să fie precizat. Numai prin desvoltarea acestei critici îmi explic succesele rapide (în comparaţie cu existenţa scurtă a acestei literaturi) care s'au făcut în această direcţie. Iar în ce priveşte « Mudriţa » acest schimb este important şi din alt punct de vedere — ea este scrisă într'un stil cu totul diferit decît celelalte cărţi.

Vă rog să transmiteţi scrisoarea anexată lui Jebunev. Ii scriu despre traducerea cărţii « Mudriţa » în limba ucraineană.

Salutări tuturor celor care mă cunosc. Vă strâng tare mâna.

A . . . [semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

288

Paris, 1 August 1875

Mr. Russel,
Stimate Domn,

Am primit scrisoarea Dvs. la Paris, şi vă voi vedea peste câteva zile la Geneva.

James Green

Vă strâng mâna,

[Pe verso]

Am o scrisoare pentru Dv., pe care v'o voi remite personal.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

289

Leipzig, 7 August 1875

Hospitalstrasse 19 IV bei Weber.

Dragul meu, credeam că am să stau la Londra trei zile, dar am stat trei săptămâni, ba am mai stat şi la Hamburg vre-o săptămână; aşa că am sosit aici la Leipzig cu vre-o 4 zile în urmă. Nu am răspuns imediat la scrisoarea dumneavoastră, din cauza unei istorii foarte murdare care s'a petrecut la Leipzig în timpul absenţei mele. Această istorie m'a supărat foarte mult la început, dar chibzuind mai bine asupra ei îmi pare chiar caraghios. Propriu zis au fost două istorii — 1. — eu sânt spion, 2. — apariţia unui oarecare aventurier al revoluţiei — Degtiarov, care a trecut ca o cometă pe firmamentul Leipzigului şi a dispărut în bezna nopţii undeva, lăsând în urma sa multă spaimă ruşilor şi sârbilor de aici. Prima istorie că sunt un spion a fost răspândită curând după căsătoria mea, a înconjurat Leipzigul adică «parteigenosse» (membrii de partid) de aici, ruşii şi sârbii, — dar datorită lui Bebel, care le-a dovedit toată prostia presupunerii, s-a terminat foarte curând, adică cu mult înainte de sosirea mea. M'am aprins şi eram gata să fac un scandal public, dar totul a pornit din nou ca şi în trecut. Germanii începuseră chiar să-mi facă curte, dându-şi seamă de prostia lor. A doua istorie — apariţia unui oarecare flecar din Petersburg Degtiarov încă nu s'a terminat şi germanii vor mai trebui să capete o mustrare delicată pentru lipsa lor de pricepere, la care a contribuit destul de mult şi palavragiul pe care îl cunoaşteţi şi dumneavoastră Iv. Iac. Cernâşev, care din cauza prostiei sale fără margini a făcut destule mârşăvii. Acum el mai este deocamdată aici; dar după cum se aude are de gând să plece curând ori la dumneavoastră ori în Belgia.

Ambele aceste istorii mi-au dat de lucru în primele trei zile, nu vă scriu amănunţit despre ele pentrucă să vă spun drept m'am săturat. Peste vre-o două, trei săptămâni va veni la dumneavoastră la Geneva un bun cunoscut de al meu Nestor Hrennicov, pe care vă rog să-l primiţi bine. Deşi este tânăr, totuşi este un băiat foarte serios — dacă veţi dori, el vă poate povesti totul amănunţit.

Acum nu am bani — dar voi avea în curând, deşi nu prea mulţi. Indată ce îi voi căpăta îi voi trimite lui Goldenberg tot ce voi putea procura; dar deocamdată rugaţi-l să-mi trimită lista cărţilor pe care le are şi prin urmare dacă le-aşi cumpăra ar fi o cheltuială de prisos. Eu rămân în timpul iernii aici în Leipzig, dar la primăvară poate că voi pleca «dahin, dahin ins liebe Vaterland» [acolo, acolo în patria iubită]. Dealtfel nu se ştie încă. Am şi eu de lucru destul de mult — adică am promis să fac destul de mult, dar la drept vorbind nu ştiu dacă îmi voi îndeplini promisiunea. La Londra am tradus

în limba rusă broşura lui Liebknecht «Für Trutz und.........» [în nemţeşte — indescifrabil].

Am de gând să mai traduc ceva.

Dar deocamdată adio. Complimente lui Goldenberg şi Drebuşevilor.

Al dumneavoastră

[semnătura indescifrabilă]

P.S. Trimiteţi-l pe americanul dumneavoastră direct la mine, îl vom aranja noi aici.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

290

Bucureşti, 22 August 1875

Conform dorinţei dumitale îţi scriu imediat după ce am primit scrisoarea dumitale din Geneva din 29 August. In primul rând răspund la întrebările dumitale cu privire la legile medicale din România şi la situaţia materială a medicilor în această ţară. In răspunsurile mele voi păstra aceeaşi ordine în care mi-ai pus şi întrebările.

a) Diploma de doctor dela Universitatea din Elveţia are în România aceeaşi valoare ca şi în Rusia, adică având-o, trebue să dai un examen pentru dreptul de practică în România, dar acest examen suplimentar nu este greu.

b) Potrivit regulamentului, acest examen trebue dat la Bucureşti şi nu în vreun alt oraş din România. Examenul poate fi dat în limba franceză, germană sau română, după dorinţa candidatului. Examinează profesorii dela Facultatea de Medicină a Universităţii din Bucureşti, cărora candidatul trebue să plătească pentru examinare o taxă de 300 de franci. Trebuesc date 4 examene: *o lucrare scrisă*, care durează 4—5 ore şi care constă din 2 probleme, una de medicină internă şi a doua de chirurgie. Al doilea examen este *clinic* — şi se ţine la unul din spitalele civile. Candidatul examinează 3—5 bolnavi, vorbeşte despre diagnostic, prognostic şi tratamentul bolilor respective şi răspunde la diferite întrebări teoretice şi practice. Dacă membrii comisiei de examen socot necesar, propun un al treilea examen — *de medicină legală*. Candidatul *scrie* timp de 2—3 ore o lucrare despre o problemă ce i se dă din domeniul medicinei legale. Al patrulea examen este oral şi se ţine în diferite ramuri de medicină, chirurgie şi obstetrică. Aşa dar, iată ce conţine regulamentul examenului suplimentar pentru obţinerea dreptului de practicare a medicinei în România. Anatomia şi fiziologia după cum vedeţi nu se cer. După cât ştiu, acest examen suplimentar este mult mai uşor decât s'ar crede citind regulamentul. Totuşi cu cunoştinţe *puţine* nu se poate trece examenul decât dacă ai noroc.

c) Legile româneşti nu permit sub nici un motiv străinilor care nu au căpătat cetăţenia română să ocupe posturi de medici într'o instituţie civilă

sau militară. In realitate însă au fost cazuri, când străini (polonezi) au ocupat posturi de medici în instituţii militare înainte de a fi căpătat cetăţenia română. Pentru aceasta însă aceşti străini au avut sprijinul Inspectorului Sanitar Militar, doctorul Davila. Nu ştiu dacă asemenea abateri dela lege au mai avut loc pentru obţinerea posturilor de medici în instituţii civile. Cred însă că protecţia şi cunoştinţele serioase, dar nu banii ar putea să silească autorităţile ca să facă excepţii dela lege şi să numească medici şi în posturi civile.

d) Cunoaşterea limbii române nu este necesară pentru examenul suplimentar. Cunoaşterea elementară a limbii, care din cauza lipsei unor manuale serioase, se obţine mai bine prin practică, este necesară pentru a te putea înţelege cu bolnavii în cursul practicii particulare.

e) In practica particulară se poate câştiga o bucată de pâine bună, se poate trăi bine, dar nu în Capitală, ci în celelalte oraşe din ţară. Nici Iaşul nu este prea indicat pentru aceasta. Dar şi la Iaşi se poate trăi din practicarea în particular a medicinei.

f) Aici nu există ajutori de medici sau ceva în felul acesta. Dar există vaccinatori, care sunt numiţi dintre persoanele cu oarecare studii medicale. Vaccinatorii sunt numiţi şi persoane fără cetăţenia română. Salariul lor este în general 100 franci pe lună, Ei sunt datori să se deplaseze pe socoteala lor (dacă eşti în *bune* relaţii cu autorităţile judeţene te poţi deplasa şi pe socoteala *ta* proprie) în judeţ ca să facă vaccinări antivariolice. Sunt foarte puţin ocupat — 3 zile pe lună.

g) Certificatul de la anul cinci al universităţii ruse dă dreptul pentru obţinerea postului de vaccinator, precum şi de intern (felcer) la spital, cu o leafă de 60 franci pe lună, casă şi masă pe lângă spital. Postul de felcer poate fi ocupat şi de cineva care *nu este* român, trebuie să ţină, însă, un concurs, apoi, nu ştiu dacă pretutindeni felcerii sunt renumeraţi după cum am arătat mai sus şi după cum e cazul la Bucureşti. Certificatul dela anul cinci al universităţii ruse este *necesar* de asemenea pentru examenul suplimentar, în vederea obţinerii dreptului de liberă practică, spre a fi admis la acest examen sunt necesare următoarele acte: certificatul de identitate, apoi certificatul de absolvire a liceului sau gimnaziului rus, o dovadă de frecvenţă de cel puţin patru ani, a facultăţii de medicină dela vreo universitate [1]) şi diploma de doctor.

La cele de mai sus voi adăuga că, în lumea medicală de aici contează mult, mai ales, doctorul Davila, un francez, şi doctorul Marcovici, o intervenţie din partea lor ar putea procura un post în departamentul civil, chiar şi înainte de a obţine cetăţenia română.

In scrisoarea pe care o voi trimite în curând lui Sion, îi voi aduce aminte despre cărţile şi banii, expediaţi de dv., deşi nu e chiar atât de necesar să-i aduc aminte despre aceasta. N'am corespondat cu Sion şi nu m'am întâlnit

[1]) Drept acest act poate servi certificatul dela anul cinci al universităţii ruse.

cu el, nici până în prezent nu corespondez cu el. Poate îi voi scrie, eventual aceasta îmi va servi la ceva.

V'am expediat o scrisoare prin Londra şi v'am întrebat ce reviste şi cărţi socialiste îmi recomandaţi. Sper că veţi culege informaţii amănunţite în această direcţie. Aveţi oare de gând să alegeţi România ca loc de domiciliere, pentru un timp oarecare? După cât se pare, nu există niciun fel de motive, pentru a se teme de extrădarea către Rusia, dacă te ţii cuminte, nu te amesteci în «politică».

Primiţi oare scrisori dela Hromoi, care e acum la Iaşi şi care mi-a adus scrisoarea dumneavoastră? Abia ieri le-am scris. Aştept răspuns dela ei. Aştept dela dvs, răspuns la scrisoarea precedentă.

Al Dumneavoastră,

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

291

19 Septembrie 1875

Dragă prietene!

Am primit ieri două scrisori din Rusia... Ce s'a petrecut acolo nu înţelege nici maica domnului!

Au pus mâna fir'ar al dracului pe un mare număr de oameni, documente, bani, material de presă, adrese.

Autorităţile cred că au descoperit însăşi focarul revoluţiei... Uitaţi-vă!

1. A fost arestat un întreg cerc de caucazieni la unul dintre ei s'au găsit zece mii ruble bani... Muntenii s'au baricadat, s'au înarmat, unul a tras în jandarmi, numai unul a reuşit să fugă...

2. A fost arestat Ţvelenev, la el s'au găsit documente, un geamantan cu cărţi şi presă.

3. Au pus mâna pe grămezi de muncitori.

4. A fost arestată Batiuşcova, în urma denunţului unui oarecare Beliavschi... Viteazā fată. Nu a vrut să dea jandarmilor scrisoarea — a băgat-o în gură. Faraonii [1]) au început cearta, s'a iscat o bătaie şi i-au scos un dinte.

5. A fost luat Anosov.

6. Au fost arestaţi toţi Fricii.

7. A fost arestată Zetvergova pe calea ferată Iaroslavl, cât pe ce să pună mâna pe două scrisori de ale mele către muncitori şi multe cărţi; ea se strecura spre vechea mea locuinţă.

---

[1]) Faraoni — aşa erau numiţi poliţiştii în Rusia ţaristă (N. Tr.).

8. A fost luat ofiţerul Ivanov.

La arestaţi s'au găsit scrisori, adrese... Ce va mai fi!

9. La Novgorod au dat de propaganda nefericită în rândurile soldaţilor. O duceau conţopiştii. Unul din conţopişti a fost arestat şi a trădat pe studentul dela care a primit cărţile.

E josnic, e cât se poate de scârbos!

Comunicaţi imediat despre acest pogrom «Activiştilor», lui Filipova şi celorlalţi.

N'ai veşti dela Serghei?

A plecat Russel? Iţi strâng mâna.

[semnătura indescifrabilă]

P.S. Mitrea a plecat şi se află deocamdată la Petersburg. Zilele acestea va părăsi capitala.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

292

Londra, 20 Septembrie 1875

Pogrom, dragă Nicolai Constantinovici, şi ce pogrom, iarăşi s'a tras deasupra capetelor noastre în Rusia! E teribil când te gândeşti la rezultatele acestui lucru. Iată ce scrie Kh. în scrisoarea primită astăzi de mine:

«Mă folosesc de prilejul de a vă relata unele amănunte din ceea ce se întâmplă — febra arestărilor sporeşte din nou. Recent s'au făcut arestări la Piter şi Moscova — un mare eşec, aşa cum puţine au fost. Au fost arestaţi vre-o cinci caucazieni (arestarea a fost însoţită de împuşcături) asupra unuia dintre ei era o sumă însemnată (10.000 — după cum ni s'a scris într'o altă scrisoare). A fost din nou arestată Batiuşcova. Jandarmul a vrut să-i smulgă cu forţa paltonul pe care a vrut să-l îmbrace şi în luptă i-a scos o măsea. A mai fost arestat Tveleniev, la el s'a găsit un geamantan cu cărţi, documente şi diferite materiale conspirative. Proporţiile pogromului nu au fost încă stabilite, dar va avea răsunet şi în alte localităţi. Au fost arestate toate surorile Subbotin, Liubatovici şi Figner — pe scurt toţi Fricii.

Jandarmii îşi frecau mâinile şi-şi exprimau speranţa că au nimicit hidra revoluţiei.

«Pe şoseaua Iaroslavl a fost arestată Cetvergova, în împrejurări foarte urâte, acestea vor trebui să fie lămurite (cunoaştem deja amănuntele)».

Iată ce ştiri îţi aduc! Dar din alte veşti se aude că au fost arestaţi mai mulţi. Şi când te gândeşti ce oameni de treabă au căzut — majoritatea, fie că ne sunt personal cunoscuţi, fie că am auzit de ei vorbindu-se mult bine, te doare inima. Crede-mă că la noi în Rusia lucrurile se prezintă mult mai grav decât în Herţegovina. Acolo, deocamdată, după cum spune martorul ocular

Crov, nu se duce decât războiul tribal. Mişcarea noastră loveşte « miezul ». Intr'o altă scrisoare primită de asemenea astăzi, se scrie că au fost arestaţi « mase » de muncitori. Lucrurile iau o întorsătură cât se poate de gravă.

Pentru noua ediţie a cărţii de cântece vă laud pe d-ta şi pe Goldenberg. Este foarte cerută. Poporului îi place încă această formă. Dar din păcate nu te pot ajuta. N'am primit versurile lui Kh. şi nici alte versuri potrivite nu avem. (S'a primit câteva la redacţie, numai că sunt prostii). Nu avem nici cântecul lui Gud, dar pe cât îmi aduc aminte îl veţi putea găsi în ediţia din străinătate a poeziilor lui Mihailov. Cartea a apărut la Leipzig în 63—64. Poate că este şi o ediţie nouă.

Da-da, iată cum stau lucrurile! Numai că degeaba aceşti mişei se freacă pe mâini. Pierderile noastre sunt mari, ne pare foarte rău de aceşti oameni buni, dar valul nu se va opri: nu mai este vremea când poţi acoperi şi nimici adevărul. Masele celor arestaţi din rândurile *poporului* — valorează ceva. Zilele acestea au fost descoperite materiale de propagandă la unităţile aflate la Novgorod. Cine crezi că le transporta? Unul din furierii cancelariei militare! Tocmai el! Se întâmplă oameni de treabă în clasa cea mai coruptă prin tradiţia serviciului militar şi a escrocheriei. Este un semn al timpului! Numai că în ce fel şi când am dobândit tehnica revoluţionară! Masele de victime sunt proporţional extrem de mari, sunt atât de mari încât te apucă teama uneori.

Cum să ajuţi în această nenorocire? Amănuntele arestărilor nu se cunosc încă, dar probabil că şi de data aceasta vre-o greşeală de neiertat a unui om i-a adus agenţi pe urmele sale. Precauţiunea nu se află în sângele nostru.

Ascultaţi ce s'a întâmplat cu nr. 9 din « Rabotnic »? Este oare just, este oare tactic să desvălui duşmanului planurile *imediate*? După mine este *cea mai mare* greşeală pe care o putea face un redactor de ziar.

Oare despre asemenea lucruri se vorbeşte la toate răscrucile de drumuri? Aceasta înseamnă să-ţi pui singur piedici în obţinerea scopului. Şi în cele din urmă — lucrul cel mai important după părerea mea — o are organizarea de bande pentru viaţa liberă şi eliberarea celor arestaţi poate fi la noi în condiţiile actuale, câmpul principal de acţiune al unui revoluţionar. Nu poate fi nu numai obiectul principal, ci nici secundar. Ca o întâmplare, ca un epizod de luptă — asta mai merge, dar să umpli cu asemenea predici un număr *întreg* de revistă (literalmente întreg) — după mine este o absurditate.

Apoi oare ei nu văd că acest număr este în totală opoziţie de cele precedente?

Salutări călduroase lui Goldenberg, Jeb, şi citeşte-le scrisoarea aceasta. Iţi strâng mâna

A... [semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

293

Illington Green, 23 Septembrie 1875

Prea bunul meu Nikolai Konstantinovici!

Până acum nu V'am mulţumit pentru cumpărarea ceasornicelor şi foarte mult timp nu V'am scris,. motivul este în parte că sunt din nou bolnav şi slăbit, se pare că vechea boală îmi revine, nu am poftă de mâncare; şi în parte pentrucă mai întâi vreau să aflu despre ceasornice.

Expedierea la Hamburg a fost nereuşită deoarece a trecut mult timp până ce ceasornicele au ajuns la destinaţie. Eri am primit o scrisoare din Rusia în care se spune că s'au primit ceasornicele, şi sunt foarte bune, frumoase, etc., etc. Copiii se bucură atât de mult şi-mi sunt atât de recunoscători, încât nu pot să nu vă mulţumesc şi Dvs.

Nu ştiu dacă mai sunteţi acolo sau v'aţi mutat. Scriu la întâmplare.

Eu mai sunt la Londra şi se pare că nu voi pleca aşa de curând, deoarece ştirile din Rusia nu sunt încă satisfăcătoare.

Dela Nik. Vas. am primit o scrisoare cu o lună în urmă. Pe atunci încă nu veniseră din Rusia tovarăşii. Cu Cleacico am încetat corespondenţa, înseamnă că ne-am certat numai din cauza lui.

Dacă aveţi anumite însărcinări pentru Londra, vă rog să dispuneţi de mine în mod absolut.

Am timp mult şi dorinţa de a vă servi cu ceva este şi mai mare, de aceea rog, dispuneţi de mine.

Aş fi mers la acel Office unde aţi vrut să obţineţi data trecută cartea, dar nu ştiu titlul cărţii şi de aceea nu pot să mă orientez dacă a ieşit acum sau nu. Atunci spuneau că ea va apare în septembrie.

Ce mai faceţi, ce face Liubov Feodorovna, sper că este sănătoasă şi într'o stare de spirit bună.

Aici plouă de trei zile. Acum cel puţin nu auzi atât de des nice morning. Adresa mea este 5 Pierrepowen, Illington Green. Multă sănătate, plecăciunile mele lui Liubov Feodorovna. Rămân sluga dvs. şi sunt datornic supus

A... [indescifrabil]

5 Pierrepowen Terrace
Illington Green
23 Septembrie 1875.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

294

25 Septembrie 1875

Prietene!

Am mare nevoie să plec la Londra pentru stabilirea definitivă a ziarului nostru şi pentru hotărîrea definitivă a alegerii reşedinţei mele, dar nu voi avea bani înainte de 14 Octombrie. In acelaşi timp Lavrov şi K-o mă roagă să-mi grăbesc sosirea.

Mi-aţi propus să-mi obţineţi bani. Oare nu-i puteţi obţine acum? îi voi înapoia *sigur* la 17 Octombrie. Ar fi bine dacă dvs. aţi binevoi să-mi remiteţi 200 franci...

Ce se întâmplă în Rusia. Crezând că nu mai sunteţi la Geneva am scris lui Gold despre pogromul dela Moscova şi l'am rugat să comunice despre acesta în « Rabotnic » lucru pe care probabil nu l-a făcut deoarece Polli mă roagă să-i scriu ce ştiu despre cercul dispărut din Caucaz. Ce eşec? Avem veşti turburi din Piter. Şi acolo pier cele mai bune forţe... Deocamdată nu avem amănunte... De altfel îmi închipui ce va fi când vor începe să se desfacă listele, adresele, scrisorile iscusiţilor noştri conspiratori propagandişti...

Incă o ştire neobişnuită. Scriu din Harkov că *Rogacev* a fost ucis în gubernia Harkov. Trei jandarmi au încercat să-l aresteze. Pe doi i-a trimis pe lumea cealaltă, iar al treilea însuşi i-a poruncit să trăiască mult timp. Ştirea se confirmă prin comunicarea făcută de un deţinut, care a ascultat o convorbire despre acest lucru între doi jandarmi... gardienii fratelui nostru. Şi ce va mai fi, dracu ştie! Ei, da o propagandă fără propagandişti. Să credeţi, la Moscova poţi să dai şi cu tunul; în curând va fi acelaşi lucru la Piter! Peste câteva zile va sosi aici un domn care în prezent este martor ocular al arestărilor, tăinuirilor, etc. Il aştept cu nerăbdare ca să-mi dau seama măcar aproximativ de situaţia revoluţiei noastre la Piter!

Vă strâng mâna cu putere şi L. F. al dvs.... [indescifrabil]

P.S. Transmiteţi lui Gold că nu sunt încă niciun fel de ştiri din Piter în ce priveşte mutarea lui, deşi scriu că vor satisface toate cerinţele şi revendicările mele *peste câteva zile.*

Scrisoarea lui Andreev am expediat-o.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

295

Geneva, 9 Octombrie 1875

Scumpule Rossel, în numele lui dumnezeu, permiteţi să vă exprim îndoielile mele. Aud mereu că publicarea « Culegerii » plănuit de Dvs. nu se va face niciodată, pentrucă niciodată nu vă gândiţi serios la acest lucru, ci aţi vorbit

numai *aşa*. Această părere despre D-ta pe care am formulat-o se mai confirmă prin aceea că aţi uitat cu totul să-mi trimiţi anunţul despre Culegere.

Oare se poate ca toate cele ce mi-aţi vorbit să nu fie decât vorbe goale?

Te rog să-mi răspunzi imediat după primirea acestei scrisori. Am început acest lucru cu toată speranţa şi încredere în posibilitatea realizării ei. Mi-ai spus că vei face rost şi de bani pentru publicarea acestei Culegeri. Acum aud că n'ai nici bani şi că nici nu ai de unde să-i găseşti.

Te rog numai un singur lucru: să fi faţă de mine absolut *sincer şi deschis* în această chestiune. Acest lucru îmi este absolut necesar ca să ştiu ce să fac pentrucă voi pune în mişcare totul pentru a publica această Culegere. Am cules până acum mult material şi unele lucruri au şi fost traduse, dar nu mă hotărăsc să ţi le trimet deoarece e posibil ca eu singură să fiu nevoită să fac acest lucru fără d-ta. Vă rog încă odată să-mi răspundeţi cât mai urgent.

Salutul meu prietenesc lui Liubov Feodorovna.

A Dvs.
A. Dementieva

Adresa mea: Bul. de Plaine Pale Nr. 20, pension M-me Barbesat à M-me Alexandrine.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

296

Illington Green, 3 Noembrie 1875

[Marginea scrisorii ruptă.]

Bunul meu Nikolai Konstantinovici!

Incotro aţi plecat, la marginea pământului?

In primul rând vă mulţumesc foarte mult pentru ambele scrisori foarte cordiale pe care le-aţi trimis; din Geneva din 27 şi cartea poştală din 28 Septembrie şi din România din 2 Octombrie. Ambele scrisori mi-au adus multă, multă bucurie şi Dvs. aţi dat dovadă de atâta amabilitate în ambele scrisori încât nu ştiu cum să vă mulţumesc şi nu ştiu cum o să vă răsplătesc acest lucru, Vă mulţumesc scumpule!

Iar acum să-mi permiteţi să vă cert! 1. In scrisoarea din Geneva scrieţi « Vă voi trimite adresa mea şi o notă pe baza căreia se poate primi corespondenţa etc., *apoi*: cum veţi primi adresa veţi scrie etc. — acum în ultima scrisoare din nou:» D-voastră nu scrieţi nimic şi... Unde? Apoi vă trimit nota pentru... corespondenţă etc. Unde este ea?..

Ei Doctore ce spuneţi despre felul Dv. distrat. Cine trebuie să certe: eu pe Dv. sau Dv. pe mine?

La scrisoarea Dv. din Geneva eu am aşteptat dispoziţiile Dv. ulterioare (după cum aţi scris în carta poştală) până la 2 Octombrie. La 2 Octombrie, eu

v'am scris iarăşi pe vechea adresă şi am decupat din scrisoarea Dv. locul în care scrieţi *literalmente*: « De îndată ce veţi primi adresa, atunci veţi scrie etc. » dar se vede că Dv. nu aţi primit-o.

La 29 Octombrie eu i-am scris lui Nic. Vas. în York. Şi întreb dacă nu poate el să-mi indice un mijloc ca scrisoarea să ajungă la Dv. şi iată astăzi primesc scrisoarea Dv. din 20 Octombrie.

Iată tătucule ce împrejurări, cum am vrut acum să vă răspund şi să vă mulţumesc pentru simpatie, dar nu ştiam *unde*.

Repet că adresa Dv. pentru *toţi* şi sub orice pretext va fi ţinută secret din partea mea. Să n'aveţi nicio grijă în privinţa acestui lucru.

Iar pentru însărcinarea Dv. eu sunt gata să fiu până la ultima picătură de sânge sluga Dv. supusă. Să dea dumnezeu posibilitate ca să-mi achit cât de cât datoria faţă de Dv.

Trimiteţi numai cât mai repede nota, şi în aceeaşi zi eu voi merge la Evershod Road şi vă voi trimite imediat ce voi primi.

La întrebarea cum îmi merge ce să vă răspund: prost tătucule, prost! Aproape fără picioare, aproape că am orbit şi asurzit, capul nu este în stare să gândească. Mă cuprinde adesea melancolia, etc. etc.

Boala mea este veche, un catar, de mâncat mănânc puţin, sufăr de frig şi e straşnic plictisitor, plâng adesea, sub coaste mă doare, şi am impresia că îmi stă un nod în gât: iată tabloul meu şi al bolii mele.

Cauza bolii poate să fie faptul că într'un timp am trebuit să trăesc foarte economic şi acum mai sunt tot acolo... Mi-a fost ruşine să-l întreb pe Nic. Vas, şi am făcut rău. Iată deci că m'am hotărît să-i scriu şi am primit răspunsul lui din 10 Octombrie 23 seara. El scrie că peste o zi sau două îmi trimite bani, dar astăzi este deacuma 2 Noembrie, şi totuşi mandatul n'a sosit! Voi mai aştepta până Sâmbătă pe data de 6, dacă până atunci nu vor sosi, voi crede că scrisoarea lui s'a pierdut şi atunci nu mai ştiu ce va fi cu mine. Necazuri, şi chinuri, atâta tot Nikolai Konstantinovici. Aş fi foarte, foarte bucuros dacă aş reuşi să mor mai repede. O asemenea viaţă lipsită de speranţe este mai rea decât moartea. Vă scriu din tot sufletul fără Rück-halt (fără nicio rezervă).

Dv., bunul meu, încercaţi să mă convingeţi să mă ţin, propuneţi chiar să interveniţi acolo pentru mine, dar eu cred că pentru mine acest lucru este târziu, întru cât nu prea cred că voi reuşi de data aceasta să mă salvez, dat fiind că sunt foarte slab şi organismul nu cred să suporte încă o lovitură.

Vă trimit scrisoarea lui Nic. Vas. şi ea este ultima şi acolo veţi găsi răspuns la întrebările Dv. Nu voi reuşi să scriu mult, ştiu precis acest lucru deşi în prezent mă simt foarte, foarte puternic din cauza emoţiei de pe urma primirii amabilei Dv. scrisori.

Eu nu m'aş da în lături să plec din această Londră antipatică unde nu am avut în cei 2 ani de zile nimic altceva decât necazuri.

Dacă ar trebui să plec, fiţi liniştit corespondenţa Dv. va fi remisă prin Weiler şi adresa va fi păstrată secret şi faţă de el. Se înţelege că pentru acest lucru eu voi cere în primul rând consimţimântul Dv. De altfel, n'avem de ce să ne îndoim de Weiler; el pare să fie un om de treabă. Nu cred ca cineva să i se adreseze cu întrebări.

Am scris această scrisoare cu multe întreruperi şi odihnă, astăzi a doua zi. Intru cât Dv. sunteţi foarte ocupat, eu nu vreau să fur timpul Dv. de ceea mai am o singură rugăminte iubite Nikolai Konstantinovici: dacă veţi putea să-mi scrieţi ceva ce ar putea să mă uşureze, trimiteţi odată cu nota. Dv. puteţi să înţelegeţi că eu nu pot să utilizez ajutorul doctorului. După cât am înţeles, am descris boala mea, dacă puteţi ajuta, ajutaţi.

Scumpule, fiţi sănătos, complimente lui Liubov Feodorovna şi dispuneţi de mine absolut. Eu voi fi fericit dacă vă voi putea fi cu ceva util.

Dacă veţi afla despre locul respectiv, scrieţi Nik. Konstantinovici, nu se poate şti ce se mai poate întâmpla.

Vă sărut scumpul meu şi pe ai Dv.

[semnătura indescifrabilă]

5. Pier Point-Teras Illington-Green, 3 Noembrie 1875.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

297

Geneva, 13 Noembrie 1875

Stimate domn,

Acum trei zile am avut plăcerea miercuri să primesc scrisoarea dv. şi să vă răspund astăzi la toate propunerile şi întrebările dv.

In momentul de faţă nu am aici niciun exemplar din Economia Politică, iar romanul încă nu a apărut; de aceea vă propun să trimiteţi scrisoarea anexată la Iaşi librarului Dimitriu Danieli, care în decursul anului a vândut un singur exemplar din Economie, două scrisori şi, probabil, nu va vinde mai mult.

Romanul « Ce-i de făcut » va apare peste vreo două săptămâni, vă voi trimite 50 de exemplare şi nu 10, întrucât în primul rând, 50 de exemplare nu înseamnă mult, în eventualitate că despre el vor fi articole în ziare, iar în al doilea rând — a trimite în cantităţi mici este foarte neavantajos.

Dacă însă dv. veţi socoti că-i incomod să trimiteţi scrisoarea anexată la Iaşi sau dacă Danieli nu vă va trimite cartea, în acest caz, când o voi primi din Bruxelles vă voi trimite 10 exemplare din Economie.

Tăcerea dv. o voi considera că consimţiţi să primiţi 50 de exemplare din roman şi că aţi primit dela Danieli cărţile mele.

Prețurile de vânzare sunt:
Economia Politică v. I — 4 fr. 50 cent.
Scrisoare fără adresă — 40 cent.
« Ce-i de făcut » — 3 fr. 50 cent.
Aceste prețuri sunt de magazin, adică ele includ și cota parte a librarului. Vă urez succes în popularizarea operelor lui Cernâșevski.

Vă strâng mâna
A. Tveritinov

19, Petit Chemin de Lancy, Genève.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

298

Illington Green, 18 Noembrie 1875

Bunul meu Nikolai Konstantinovici,

Scrisoarea dvs. din 13 cu anexarea celor trei scrisori, am primit-o astăzi la ora 8 dimineața și le-am expediat imediat. In redacție am primit două scrisori pe care le expediez.

Un domn tânăr, mic de statură, îmi comunică că ei primesc scrisori în care întreabă de adresa dv. și Goldenberg îi scrie ce să facă, la « Lanzet » s'a adunat o grămadă mare. Regret că nu pot da niciun fel de știri, deoarece eu însumi aștept zi de zi dela Dvs.

Văd că-i scrieți lui Goldenberg, căci altfel m'aș fi dus la Office Lanzet și aș fi spus ca să nu mai trimeată la Geneva și aș fi obținut ce este acolo și v'aș fi trimis-o Dvs. Dar nu știu ce fel de dispoziții ați dat.

Dela Nik. Vas., după scrisoarea pe care v'a trimis-o, *niciun cuvânt*. Se pare că speranța mea s'a dus dracului și aici.

Fiți sănătos, am obosit, salutări dvs. și soției dvs. Al dvs. întotdeauna

Eduard Feder

5 Pearpont Terrace,
Il. Green.
18 Noembrie 75

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

299

Geneva, 20 Ianuarie 1876

Dragă Rossel vă trimit cei 21 fr. pe care îi datorez soției dvs. I-aș fi expediat de mult timp, dar la puțin după plecarea dvs. și neprimind scrisori dela dv. am întrebat pe Pisarev dacă nu știe unde vă aflați și ce să fac cu acești 21 fr.? El mi-a răspuns la aceasta, că i se pare că sunteți în Rusia și că banii trebue puși alături de 60—80 fr. pe care i-ați lăsat aici pentru o culegere.

Acum cu privire la culegere. Nu ştiam de ce nu răspundeţi la cea de a doua scrisoare a mea — şi ce credeţi? Am aflat abia de curând că soţul meu, pe care l-am rugat să ducă scrisoarea la poştă, a uitat-o în buzunar.

In această scrisoare vă întrebam dacă nu veţi dori ca anunţul cu privire la apariţia acestei culegeri să fie publicat în « Nabat »?

Apoi aş mai vrea ca culegerea să fie tipărită aici, la Geneva — pentru mine acest lucru va fi incomparabil mai comod. Trebue să lucrez singură la culegere pentrucă cu oamenii care la început au vrut să-mi ajute, m'am despărţit. Sper s'o întocmesc până în primăvară.

Vă rog foarte mult să-mi scrieţi dacă sunteţi sau nu de acord cu propunerile mele. Vă rog de asemenea să nu vă fie lene să-mi scrieţi câteva cuvinte despre felul cum dvs. şi cei din jurul dvs. apreciaţi « Nabat » şi rolul său în organele dvs.

La revedere, dragă, multe, multe salutări pentru soţia dvs.

Vă strâng puternic mâna a dvs.

A. D.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

300

20 Ianuarie 1876

Am primit scrisoarea d-tale la 17 Ianuarie, mi-a produs o impresie grea. In primul rând păcat ca omul bun pentru cauză, nu numai că renunţă după cât se pare la cauză, ci chiar se îndoieşte de folosul unui lucru în care nu mai departe decât doi ani în urmă a crezut şi era gata să-şi dea viaţa pentru el! Expresia d-tale: « unele lucruri trebue recitite, reconsiderate etc. », au fost pentru mine ca un cuţit băgat în inimă! D-ta să fii cel ce o spune? Oare d-ta ai citit puţin, ai discutat puţin? Oare ştiinţa e în stare să rezolve problemele care te interesează? Mi se pare că îndoielile d-tale se datorează pur şi simplu faptului că nu ai nimic de făcut, că nu simţi teren sub picioare.

2. Mi-a fost greu să citesc scrisoarea şi pentrucă aici trebue să mă cert din cauza d-tale de multe ori. D-ta eşti aici cunoscut din perioada teoriilor şi părerea pe care o au despre d-ta nu este dintre cele mai bune. Ce crede lumea despre d-ta, o ştii. Nu vorbesc despre simpatiile personale pentru d-ta, despre ataşamentul care se datorează, probabil, faptului, că am trăit împreună clipe, ce nu se vor mai repeta niciodată şi care sunt străine altora. Dar văzându-te la munca practică am dreptul să te preţuiesc şi în această privinţă. Şi deodată vine scrisoarea d-tale! De altfel n'are niciun rost să te indispun. Nici aşa nu trăieşti pe roze şi eşti singur de vină. Dar mai bine să trec la treabă. Ştiu de multă vreme că te afli în străinătate. Dar ce faci acolo, ce întreprinzi? Aceasta era pentru mine « terra incognita ». In Iunie ţi-am scris o scrisoare, dar probabil că n'a ajuns la d-ta. Că m'am interesat de d-ta ca de o rudă apropiată, de lucrul acesta cred că nu te îndoieşti. Nu ţi-am scris prima pentru

a doua oră la adresa pe care mia dat-o domnul trimis de d-ta, dându-ţi veşti din partea mea, pentrucă nu ştiam dacă te mai interesează viaţa mea şi cauza din trecut. In ce priveşte aceasta, lucrurile stau prost de tot. A fost arestată lume multă complect nevinovată: Aptekar Buchin a stat 9 luni, era întrebat despre un oarecare Jacov care după cât se pare a denunţat primul totul. L. P. şi în sfârşit Kadâm. Acum e închis numai K. De sigur toţi au spus că n'aú observat nimic suspect în purtarea d-tale. A. A. de asemenea nu a recunoscut nimic. Lihacev a minţit dracu ştie ce, că i-ai dat o semnătură, (în lucrurile d-tale s'a găsit o sulă şi o daltă), stampile şi praf pentru narcotizarea paznicilor. Procurorul învinuia pe I. K. de acest lucru. Fireşte că K. a negat totul. A fost amestecată şi una Ivanova, a fost întrebat Cesbulaşov dacă A. A. a fost într'adevăr la el şi încotro a plecat. Pe scurt împotriva lui K. nu există indicii, nici împotriva d-tale nu există, afară de declaraţiile lui L. şi J. Iţi redau declaraţia lui K. ca nu cumva să te ducă în cazul când vei fi arestat. Procurorii vor să te scoată delicvent de drept comun. A. A. este acuzat că ar fi ţinut un sediu. După cum ştii noi nu ştiam că Manşev este Kovalic, iar Belkin este Lomonosov. Fireşte că nimeni nu este crezut. Eu cred că A. A. este pur şi simplu ţapul ispăşitor, vinovaţi nu sunt, iar cazul a fost umflat (se spune că în acest caz s'a făcut chiar şi un raport special al unui inspector), deci acesta este ţinut. Zace în fortăreaţa Petru şi Pavel, neamurile îl vizitează din când în când, este nervos, bolnav, dar nu învinueşte pe nimeni de nimic. Va avea un sfârşit prost. In ciuda protecţiei puternice pe care o are nu i s'a dat drumul pe cauţiune chiar pentru 25 mii ruble. Faptul acesta arată că e considerat un criminal important. Se pare că nu au rămas urme. De altfel nici nu puteam afla lucrul acesta, căci după ce mi s'a dat drumul, n'am mai fost acolo. Să scriu nu e cazul şi nici nu are vre-un scop. Pe mine personal nu mă interesează decât un subiect: acesta e Alex. Moşierii au fost nişte nemernici şi prin declaraţiile lor au încurcat rău cazul lui K. In special feciorul a căutat să dea o declaraţie pe trei pagini. Printre altele el a arătat că d-ta ai fi aşteptat pe A. A. (atunci când ai fost) la ei înainte de a fugi şi ai spus că el te va duce la Sâzrani. Minciună patentă, căci A. A. nu ştia unde te afli. Iar pe baza declaraţiei fiului moşieriţei A. A. mai este acuzat că ar fi trimis conştient pe jandarmi la Saratov ca să te prindă pentru a-i îndepărta de Marieva (—). Aşa stau lucrurile.

[Texte marginale:]

Lucrurile d-tale au fost confiscate, iar cărţile sunt la Bar din Piter.

Domnul care a comunicat adresa mea nu va primi scrisoarea decât peste o lună.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

301

Londra, 29 Ianuarie 1876

3 Ewershard rod Tollington Park

Dragă Nicolai Constantinovici! Am primit scrisoarea dumitale la 27 Ianuarie. Chiar eri am scris la Petersburg cu privire la căutarea unui om potrivit. Fiindcă dumneata nu mi-ai comunicat numele tipului, a trebuit să « mă dumiresc singur », cum spune Amas Feodorovici lui Gogol. Cred că nu m'am înşelat: nu e aşa, că este vorba despre acel domn, numele căruia se scrie cu doi de *K*. Tocmai acest nume am comunicat eu în scrisoare cifrată bineînţeles). Cred că afacerea va reuşi *pe deplin*, căci afacerile de felul acesta sunt în prezent la ordinea zilei. Insă mă tem să vorbesc prea mult de asta în scrisoare, în curând vei afla. Pe unii părtaşi ai acestor întreprinderi îi cunosc personal, sunt oameni de treabă.

Cu privire la cazul nostru este necesar să ne înţelegem asupra următoarelor: pentru a trece la partea practică va fi nevoie să-i punem în legătură pe « Practican canoţii » cu dumneata sau cu doamna? In caz dacă va trebui cu dumneata, atunci învaţă-mă cum să te găsesc, iar dacă cu ea, atunci probabil că mi se va comunica şi adresa ei şi voi primi o recomandaţie dela dumneata în acest sens. Apropos, eşti sigur că ea este destul de discretă, tăcută şi în general, că nu se va enerva, cum fac toate femeile? Dacă dumneata nu poţi răspunde cu capul şi nu pui mâna în foc pentru ea, atunci n'ar fi mai bine să discutăm cazul nostru fără ea? Banii pentru aceste asociaţii se află la « Rüsslande ». Acum trei zile a fost Feder. El pleacă în Rusia.

Pe numele dumitale s'au primit cu totul dela Geneva numai 16 ieni germani, adică 20 de franci (se pare că dela Tcacev, trimişi de Goldenberg, care s'a mutat deja la noi la Londra). Eu am transmis lui Goldenberg nu numai aceşti bani, ci din greşeală, cu doi şilingi mai mult. Feder este destul de slab. După cum am înţeles, întrebându-l de sănătate, se pare că, el suferă de o boală organică de stomac.

Iţi trimit o scrisoare adresată dumitale. Iţi cer cuvântul anticipat că vei restitui atât scrisoarea aceasta, cât şi cele ulterioare care se vor referi la cazul nostru. Este mai bine pentru liniştea noastră. Despre cazul nostru eu n'am mai comunicat nimănui, afară de persoana căreia a fost adresată scrisoarea cifrată în Rusia. Inseamnă că despre aceasta nu ştie nimeni (absolut nimeni) şi nici din cei cu care locuim.

De sigur, că toate aceste precauţiuni nu ţi se vor părea de prisos. Să le consideri drept garanţie pentru atitudine serioasă faţă de cazul nostru.

Cu totul al dumitale
V. [indescifrabil].

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

302

Moscova, 3 Februarie 1876

Redacţia Gazetei de Medicină din Moscova
Editată de Societatea doctorilor ruşi
din Moscova
Nr. 30

Dragă domnule,

Redacţia n'a primit cele trei scrisori ale dumneavoastră de care amintiţi în scrisoarea din Bucureşti. In caz contrar v'ar fi trimis banii după prima d-vstră scrisoare.

Vă trimitem 75 de ruble ca plată pentru referatele dumneavoastră şi vă rog dacă vă este posibil să faceţi o listă a următoarelor d-voastră referate pe anul 1875. Scrisul d-voastră şi al lui T.... sunt atât de asemănătoare că nu le pot deosebi. Şi de aceea, numărul lucrărilor d-vstră poate să nu corespundă.

Vă stau la dispoziţie.

[semnătura indescifrabilă]

Poate că veţi găsi posibilitatea să scrieţi la ziar ceva din Bucureşti.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

303

Geneva, 3 Februarie 1876

Rue de Mont-Blanc nr. 9

Grăbeşte-te, dragul meu, să mă înştiinţezi unde se află coala cu stemă, pe care ţi-a predat-o Rally pentru a fi transmisă lui Dmitrie. Avem mare nevoie de ea. Dacă se află la dumneata, grăbeşte-te să ne-o trimiţi; sunt suficiente câteva foi din fiecare.

Ai primit scrisoarea mea adresată post-restant?

Te îmbrăţişez, al dumitale
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

304

Geneva, 9 Februarie 1876

Dragă prietene, fiind acum câteva zile la tipografia ziarului « Rabotnic » ţi-am scris: unde se află coala cu stemă, pe care ţi-a dat-o Rally ca să transmiţi lui Dmitrie? Această întrebare am scris-o lui Codreanu, pentrucă nu aveam la mine adresa dumitale. Această hârtie este necesară pentru plecarea în Rusia. Te rog să-mi răspunzi cât mai urgent.

Dumneata mă întrebi dacă voi veni personal la Petersburg? Negreşit, şi voi face tot de ce ai nevoie. Scrie-mi. In ceea ce priveşte acei 200 de franci

pe care i-am luat odată dela dumneata, eu am să ţi-i dau înapoi la Petersburg (spune numai cui), după cum mi-ai cerut dumneata ultima dată; aceasta îmi convine chiar mai mult decât să-i trimit la Londra, după cum mi-ai scris tot dumneata la timpul său.. Simt şi pe bună dreptate, că reproşurile făcute de dumneata la adresa datornicilor dumitale — Kislorod şi Jeb... mă privesc şi pe mine... Dar, ce-i de făcut? Lipsa de bani, — mereu are nevoie de ei cineva —, a devenit atât de acută, încât n'am putut nici până astăzi să mă reabilitez faţă de dumneata. Am să ţi-i trimit din Petersburg. Plec acolo la sfârşitul lui Februarie (după calendarul rus).

Iţi strâng mâna cu căldură al dumitale

A. Pisarev

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

305

Moscova, 27 Februarie 1876

Redacţia Gazetei Medicale din Moscova editată de Societatea Medicilor Ruşi din Moscova

Nr. 939

Domnule Pestrovschi,

Redacţia a primit din partea dumneavoastră două scrisori din Bucureşti şi pe baza primei scrisori va expediat pe adresa dată de dumneavoastră suma de 75 ruble, cuvenită dumneavoastră.

Peste câteva zile am primit o telegramă scrisă în limba franceză, care la telegraf şi-a pierdut orice sens. In urma acestei telegrame s'a primit a doua scrisoare a dumneavoastră... [indescifrabil] în care vă exprimaţi supărarea.

Stabiliţi acum cine este vinovat?

Eu cred că nu este vinovată redacţia care nu a primit din partea dumneavoastră nici o scrisoare din cele despre care ne scricţi.

Dr. Elţinschi

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

306

Londra, 2 Martie 1876

Publishing Office « Forward »
Russian Newspaper

3 Everest road,
Tollington Parc.

Dragă tovarăşe,

Ce s'a întâmplat cu Andreev? De ce n'a răspuns niciun cuvânt la scrisoarea pe care i-a scris-o Goldenberg? La Paşcani stă marfă... neridicată.

Incă câteva zile de tărăgănare şi marfa ne va fi înapoiată la Londra, şi vom fi nevoiţi să plătim fără niciun rost drumul dus şi întors.

Fiţi atât de bun şi îndemnaţi-l pe Andreev să acţioneze cu mai puţină precauţie şi totodată mai energic.

Vă salut frăţeşte,
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

307

Geneva, 19 Aprilie 1876

Grands Philosophes, maison Jaccaz II Ralli

Tocmai am primit scrisoarea Dvs. dragă tovarăşe, pe unde, dumnezeu, aţi fost până acuma. Am fost întrebat din toate părţile de D-ta şi după toate probabilităţile multă lume a avut într'adevăr nevoe de d-ta, dar n'am putut deloc să stabilesc unde vă aflaţi acum.

Ce să vă spun despre treburi în genere! Multă apă a curs decând aţi părăsit oraşul nostru. In primul rând ziarul « Rabotnic » a trebuit să-şi înceteze apariţia la nr. 10 deoarece toţi prietenii mei au pierit în Rusia — toţi până la unul; eu însumi plecasem să lichidez chestiunile cercului din Moldova, dar din Cernăuţi am primit pe neaşteptate ordin să mă întorc cât mai repede deoarece din Rusia a sosit un delegat. M'am întors *urgent*, sosesc şi găsesc un oarecare M. O persoană extrem de simpatică, energică şi inteligentă şi principalul cinstită până în măduva oaselor. Desigur că aţi auzit până acum despre ea. Şi tocmai această persoană a modificat hotărârea noastră adoptată cu privire la ziare. Ea a adus următoarele noutăţi. Contopirea cercurilor a avut loc cu aproximaţie, muncitorii Cercului au cerut « sine qua non » ca gazetele să-şi continue apariţia; împotriva ziarului « Rabotnic » au fost adepţii lui Ceaicovski, pentru el muncitorii şi prietenii mei. Majoritatea au avut-o aceştia din urmă.

Situaţia este acum următoarea: redacţia este aceiaşi, Domnul Pisarev colaborează, lucru pe care îl puteţi constata în ultimul număr al ziarului în care este publicat un foileton al lui. El scrie minunat! Totuşi principala parte a lucrului cade tot pe seama noastră. Aşa dar acest ziar îşi va continua apariţia. Cu privire la « Vperiod » acest delegat ne-a adus următoarea hotărîre: cercurile vor ajuta revista, suntem rugaţi să schimbăm tonul şi caracterul articolelor de fond. La aceste revendicări, Piotr Lavrovici a răspuns printr'un refuz de a continua revista, a dat deodată 3 luni şi a declarat că numărul următor va apare fără articol de fond. Eu privesc această hotărâre a lui Lavrov, în momentul de faţă, cu oarecare îngrijorare. Va fi o nenorocire dacă revista va sucomba, o nenorocire pentru că acum când a început să apară organul jacobin a lui Tcacev « Nabac », anarhiştii nu trebue să rămână fără revistă.

Chiar dacă «Vperiod» n'a fost prea bun, totuşi a făcut câte ceva. Toată nenorocirea constă în aceea că toată intelectualitatea noastră rusă nu e nici decum fermă în privinţa principiilor, pentru ca să putem garanta că a o abate dela drumul ei actual este greu. Iar «Nabac» e ademenitor, ai unde să laşi frâu liber amorului propriu şi ambiţiei, poţi în orice caz juca rolul de conducător, de şef, în Cerc.

Aşa stau lucrurile în jurnalistică, acum să-ţi scriu despre ceeace se petrece în Rusia. In această parte a scrisorii mele voi fi succint pentru că am obiceiul profund înrădăcinat de a nu întrebuinţa prea multă hârtie şi condeiul. La noi acolo aproape toţi oamenii devotaţi revoluţiei au adoptat un plan al revoluţiei regionale; se propune ca să se înceapă organizarea. Acţiunile riscante nu au reuşit *deocamdată*, abia ieri am primit cu privire la aceasta o lungă scrisoare cifrată. E greu!

După toate probabilităţile ne vom vedea curând, deoarece am primit însărcinarea să plec prin locurile voastre, aştept doar bani şi un om care trebue să vină aici să mă înlocuiască.

Salutul meu tuturor oamenilor de treabă din jurul Dvs. O strângere de mână lui Codreanu.

Al Dvs.

Z. Ralli

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

308

Pueşti, 6 Mai 1876

Nicolai Constantinovici!

La 3 Mai am plecat la Bârlad pentru ca a doua zi, 4 Mai, s'o întâlnesc pe Liubov Feodorovna şi am fost lovit ca de trăznet de ştirea că am fost concediat. Să-ţi explic cauzele acestei împrejurări. Nu de mult s'a publicat o lege în virtutea căreia districtele trebue să aibă nu numai medici «de plasă», ci şi «medici primari de judeţ». Districtul nostru nu avea fonduri pentru a întreţine un medic primar şi nu s'a hotărât să încredinţeze postul meu unui medic primar, luându-mi-l astfel mie. Desigur că nu ţin prea mult la postul din Pueşti, totuşi ştirea că am pierdut postul a fost o surpriză neplăcută. Desigur că voi găsi alt post, sper că foarte curând. Mă tem numai că o să găsesc unul de 350 franci şi nu de 400. Dar principalul este că până voi primi răspunsul dela medici primari din diferite locuri, mi se vor termina banii şi-mi va fi greu să plec la noul servici.

Imi rămân pentru trai, până îmi voi găsi un post nou nici măcar 100 franci. 300 franci voi cheltui pentru a plăti datoriile, pentru pâine, carne, etc. De altfel dumnezeu e bun şi poate că voi ieşi şi din această situaţie.

Mă gândesc să ocup un post la Roman dacă mă vor primi pe mine «licenţiat» [româneşte] sau în judeţul Vaslui. De aşi putea numai cât mai repede să mă aranjez. Mie teamă că va trece mult timp până mi se va răspunde sau că nu mă vor primi pentru că sunt «licenţiat». Ce se va întâmpla voi scrie apoi.

Liubov Feodorovna a ajuns cu bine la Bârlad, e a doua zi de când stă în Pueştii mei, unde trăesc fără post dela 1 Mai. Deocamdată Liubov Feodorovna e sănătoasă şi nu se plânge de nimic. Dacă n'ar fi această catastrofă cu mine aşi fi trimes-o probabil pela 15 Mai în Rusia pe socoteala mea, dacă până la data aceea banii dela Larsi n'ar fi sosit. Acum vrând nevrând va trebui să aştepte banii din altă parte dacă nu voi reuşi în scurt timp să găsesc un post, lucru la care nu sper deloc. Răspunde imediat dacă Lupaşcu a primit în afară de ultima scrisoare pentru Estern şi altceva? Ce ai spus despre bani, despre cui aparţin. Lui Lupaşcu? Ce ai spus prima dată când ai primit primii bani? Ce ai spus acum ca explicaţie în legătură cu scrisoarea? Să-mi scri amănunţit despre aceasta. Acestea fiind zise, rămâi cu bine.

Al d-tale Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

309

[Bucureşti,] 24 Iunie 1876

Prea iubite prieten,

La ora la care vă scriu aceste rânduri, sunt ferm hotărît să părăsesc România pentru totdeauna, dar cum? De unde mijloace? Această din urmă întrebare mă chinueşte. Dacă socotiţi să mai rămâneţi în România pentru a vă ocupa de afacerea dumneavoastră, iată ce vă propun: Ştiu foarte bine că nu puteţi dispune dintr'o dată de o sumă mai mult sau mai puţin importantă. Şi mai ştiu că datoriile pe care le aveţi faţă de mai multe persoane vă plictisesc şi vă silesc să rămâneţi într'un loc uitat de lume numai şi numai pentru a scoate bani spre a acoperi aceste datorii. Dar dacă fac apel la Dv. acum într'un moment hotărîtor şi critic este din cauză că nu găsesc printre cele ce mă înconjoară în prezent niciun sprijin şi situaţia mea e cumplită în adevăratul înţeles al cuvântului. Să nu credeţi că e vorba de situaţia mea materială: cu ea m'am învăţat şi de voie ori de nevoie ştiu să rabd cu curaj lipsa celor trebuincioase oricărui om. Nu mai e vorba de aşa ceva: m'am săturat de Bucureşti; ce-aşi mai putea face aici? Nu am niciun mijloc pentru a ieşi dintr'o situaţie care moralmente mă îmbolnăveşte, ceea ce e mai grav decât orice altă boală. Poate că aşi fi putut găsi câteva lecţii, dar nu-mi dau nici măcar osteneala de a le căuta. Vedeţi Dv., voi fi sincer, nu caut, pentrucă nu mai

pot trăi aici; viaţa în Bucureşti mă apasă; aţi spune: dar corespondenţe. Nimic de făcut. Mai întâi, nu mai prezintă niciun fel de interes şi apoi trebue să minţi, să minţi, să minţi;... Dar mă întreb ce aşi fi putut face la Paris; în cazul cel mai rău, mi-ar fi mai uşor să trăiesc la Paris decât aici; admiţând chiar că aşi scrie corespondenţe, dar corespondenţa dela Paris este de o mie de ori mai necesară decât aceea dela Bucureşti. Dacă m'aşi adresa unei redacţii ca simplu traducător n'ar fi rău. Dar nu vreau să mai vorbesc despre aceasta; *iar cazul cel mai rău* şi găsesc că acest *cel mai rău* este cu mult mai bun decât situaţia mea actuală. In niciun caz nu mai pot rămâne aici. Cred, sunt chiar convins că schimbarea de loc te face mai activ, aici nu am nimic de făcut, nimic, absolut nimic. Iată dece apelez la Dv. într'o clipă hotărîtoare; vă rog să credeţi că atunci când spun «hotărîtoare» nu fac fraze este curatul adevăr. Apelez la Dv. ca la o persoană pe care o stimez, ca la un prieten pentru care aşi face orice fără a mai face socoteli meschine şi demoralizante, care lasă să se creadă că un sentiment are mai puţină valoare decât câţiva franci. Vă voi spune un cuvânt pe care nu l'am pronunţat niciodată în faţă altcuiva, oricine ar fi fost, pe care amorul meu propriu m'a oprit de a-l pronunţa, ascultaţi-l: scăpaţi-mă şi daţi-mi posibilitatea de a pleca la Paris; dar puteţi oare? That is the question [aceasta-i întrebarea]. Iată dece. V'am spus: «Dacă socotiţi să mai rămâneţi în România, pentru a vă ocupa de afacerea Dv. ...«Aţi putea oare să-mi trimiteţi (mi-e frică să spun cifra) vreo 5—600 fr?».....

Dacă puteţi, mă salvaţi, asta este destul de grăitor. Nu mă tem de un refuz, dacă nu e cu putinţă spuneţi-mi-o cât mai curând posibil, trebue să ştiu. Banii vă vor fi înapoiaţi, fireşte, când? habar n'am. Dacă trebue să fiu dator, prefer să fiu dator faţă de Dv. decât faţă de altcineva; cât despre acest «altcineva», nu este niciunul... Sunteţi pentru mine singura salvare...

Ieri, 23, Costică a fost să ne facă o vizită; mă stăpânii mult, mult, dar în cele din urmă, pe când vorbeam toţi trei spre situaţia grea în care mă aflu, m'am întrebat, în mine însumi; de ce să nu-i cer să mă împrumute? unde ar fi răul? Ei bine, blestem ceasul în care i-am cerut să-mi dea vreo 3—400 franci; m'a refuzat pe şleau, el care, după spusele lui, are vreo 6 sau 7000 fr. Ar fi trebuit s'o prevăd, adică refuzul lui; dar mizeria mizeriilor, nu m'am putut stăpâni până la capăt, nu-mi voi ierta niciodată această slăbiciune în urma acestui refuz, am înţeles şi mai bine toată greutatea situaţiei mele... Ceace m'a sprijinit în hotărîrea mea pripită de a-i cere 3-400 fr. cu împrumut a fost faptul că mi-am spus: şi eu i-am dat lui, pe vremuri; i-am dat şi lui Larcy, fără să mai fac socoteli; de ce nu mi-ar da şi el mie; oare nu i-i voi da înapoi? Da îmi dau seama că am fost naiv; nu trebuia, nu trebuia; acum roşesc. Ceea ce este nostim, pur şi timplu nostim, este faptul că Codr. îl susţinea; vedeţi dv. Costică, are probabil vreo afacere în minte: o fabrică de săpun sau ceva asemănător; deci, îşi spune el *nu se poate să-şi risipească banii;* dar nu le port pică; eu sunt cel netreb-

nic; nu trebuia să cer, de o mie de ori nu. Numai de aţi putea înţelege starea mea de acum! Inţeleg, acum mai mult ca orcând, ce înseamnă să ai *un colţ al tău, să nu te bizui decât pe tine însuţi.*

In încheiere, iată ce vă spun Dv: dacă nu-mi puteţi întinde o mână prietenească, este, sunt sigur, că Dv....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

310

11 August 1876

Am primit banii şi scrisoarea. Vă mulţumesc nespus căci banii au sosit tocmai în clipa în care aveam mai mare nevoie de ei.

Vă plictisiţi din ce în ce mai mult. Cât despre mine nu am timp să mă plictisesc. Caut... şi ştiţi că pentru a găsi trebue să umbli să alergi şi iarăşi să alergi. Cred că norocul începe să-mi surâdă, deci cred că voi putea să nu mai recurg la bunătatea Dv. Dar mi-aţi făcut într'adevăr cel mai mare serviciu trimiţându-mi cei 102 fr. şi vă mulţumesc încă odată.

[Of. Zan] [O. I. Zan] sunt la Costică. Am primit de curând numărul pe Iulie. Trebue oare să vă scriu despre ultimele evenimente? Cred că sunteţi oarecum la curent. Jocul revolverului a început în Rusia: vânatul nu e de cel obişnuit... Se pregăteşte ceva serios...

Sănătate
Bonifaci

[Verso:]

Vă trimit un număr al unui ziar rusesc care se redactează aici; veţi găsi în el articolul meu care... mi-a adus un câştig de 37 franci; sunt angajat pentru a scrie două articole pe săptămână, adică să apar în fiecare număr deoarece jurnalul este bi-săptămânal. Semnez « Candide ». Este încă o bucăţică de pâine... Şi apoi, râd şi lovesc. Mi-aţi putea trimite ziarele, adică, numerele vechi?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

311

20 August 1876

Dragă Nicolai Konstantinovici

Astăzi am fost la preot. Fără martori lucrurile nu se vor putea petrece. Am hotărît împreună cu preotul ca numele martorilor să fie anunţate după cununie care va avea loc luni la ora cinci şi jumătate. Vă convine? Scrie-mi, o putem schimba.

Toată lumea e sănătoasă. Liubovi Fedorovna, datorită, se pare, elocvenţei mele, s'a liniştit complet. Eu hoinăresc mereu, inima îmi cântă: nu mai sunt mese dela Ploieşti, nici băile de acolo...

Se spune că Botev este viu, numai rănit. Să dea dumnezeu ca să fie adevărat.

Răspunde-mi la această scrisoare. Cum trăieşte Pavluha?

Vă sărut, vă sărut, vă sărut.

Boteva [?]

20 August 76

Liubovi Fedor

[Pe verso:]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

312

Londra, 5 Noembrie 1876

57 Fonhill Road Seven Sisters Road, London N

Scumpe tovarăşe [1]),

M-am bucurat foarte mult primind dela dvs. şi dela Codreanu un răspuns la scrisorile mele. Mă grăbesc să vă fac să vă schimbaţi părerea în acele ipoteze pe care le faceţi asupra lui Noel, asupra tăcerii lui. In prezent el nu este la Londra, încât nu pot să vă transmit propria lui explicaţie. Dar ţin bine minte că vorbind despre Dvs. el v-a învinuit de acele lucruri de care, aflu acum, vă exprimaţi pretenţiile asupra lui. Când, nu mai ştiu cu ce ocazie, încă înainte de plecarea lui din Londra am vorbit despre persoana Dvs., el şi-a exprimat mirarea neştiind de ce vă supăraţi pe el şi nu scrieţi. Nu ţin minte dacă mi-a spus că a primit dela dv. două scrisori, şi dacă v-a răspuns, dar ţin minte că aminteşte de o scrisoare recomandată cu două ruble, scrisă de dvs. într'un ton atât de oficial, ca şi cum v'aţi fi adresat expeditorului obişnuit al ziarului, din care el a şi tras concluzia că dv. nu doriţi să mai continuaţi a avea legături cu el. In prezent nu-i cunosc adresa, doarece nu şi-a găsit încă o reşedinţă permanentă, dar imediat ce vom restabili legăturile, cred că-i voi scrie despre scrisoarea dvs. şi despre propunerea dvs., referitor la raporturile lui cu dvs. Am citit scrisoarea dvs. cu mare atenţie, dar nu mi-am făcut o idee clară despre actuala dvs. stare de spirit. Se înţelege că locul nostru nu este la Londra, dar nici la Geneva, deşi ambele oraşe nici nu pot fi comparate unul cu celălalt. ...Condiţiile de viaţă trebuie să fie îngrozitoare acolo şi acţionează asupra omului în mod negativ. Aici la Londra e altceva. Incoace vine omul numai pentru afaceri şi orice ar face, în orice caz e imposibil să stea aici fără lucru.

[1]) Paginile documentului au fost găsite în locuri diferite şi reunite de redacţie.

Dar asemănarea între aceste două puncte constă în aceea că atât aici cât şi acolo omul se simte rupt de sol, ca şi cum ar atârna în teorie. Numai absoluta necesitate mă sileşte să rămân aici şi imediat ce împrejurările vor permite mă voi întoarce şi mă voi întoarce în Rusia, unde deşi avem deseori neplăceri, suntem uneori nemulţumiţi, dar ne găsim totuşi în atmosfera noastră. Faceţi aluzie că deşi sunteţi în afara Rusiei îi sunteţi totuşi aproape. Eu, aceste aluzii nu le pot înţelege, cred că diferenţa între distanţă ca şi în caracterul împrejurărilor nu este mare între situaţia dvs. şi a mea, cu excepţia specialităţii sarcinilor legate de şederea în cutare sau cutare localitate. Spuneţi că acum nu este timpul să murim « pour la Patrie » [pentru Patrie], se înţelege că eu nu am de gând să vă zdruncin convingerea numai prin considerente logice, ce anume constituie rodul unei stări de spirit temporare, a diferitelor împrejurări din viaţă şi a insucceselor suferite. Totuşi, consider că este necesar să vă spun părerea mea şi să-mi exprim deplina încredere că şi dvs. veţi ajunge la aceasta. Cred că în prezent în Rusia împrejurările nu sunt prea favorabile pentru activitatea noastră, dar folosesc acum cuvântul în sensul cel mai îngust, înţelegând prin aceasta o perioadă de câteva luni. Imediat ce acest « acum » va trece, va începe pentru noi epoca cea mai activă şi această epocă este aproape şi trebuie să ne pregătim pentru ea cât mai repede. Nu trebuie să scăpăm steagul din mână, nu trebuie să părăsim întreţinerea scânteii, chiar dacă acuma abia, abia licăreşte şi nu arde ca o flacără vie. Acum avem nevoie de oameni ca să sprijine cauza care, după aspectul exterior, pare că se stinge. Tocmai acum trebuie...

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.

313

Viena, 17 Noembrie 1876

Scump prieten, Nikolai Petrovici!

In primul rând mă simt dator să vă aduc la cunoştinţă că nu am primit decât o singură scrisoare la cele patru trimese de mine, două din Chişinău şi două din Kiev. După cum v-am scris, consider că nu mi-e la îndemână, ba chiar mi-e imposibil, să mai rămân în Rusia. Nu m-aţi înţeles bine atunci când aţi luat boala mea (care nu este de natură fizică) drept o boală reală şi aţi spus că un om bolnav nu poate să trăiască la Bucureşti cu 30 ruble. Acum mă aflu la Viena. Iată că se împlineşte o săptămână, mâine sau poimâine plec şi-mi voi vizita familia din Elveţia, unde sper să rămân un timp. Lucrurile pe care mi le-aţi scris despre Bucureşti în general m-au bucurat foarte mult, căci tocmai doream aşa ceva, cum e la voi. Un singur lucru m-a întristat întrucâtva. Este vorba de cei cinci ani necesari pentru absolvirea medicinei — starea nu prea strălucită a universităţii de acolo, scumpetea vieţii. Prea multă vreme continui cu studiile individuale, şi e timpul să le termin odată. Dacă n-ar fi

fost întâmplarea aceea nenorocită, aş fi acum la academie în anul doi, lucru la care aveam tot dreptul, pentrucă am urmat facultatea de ştiinţe naturale, aproape tot anul 3 (nu am putut să dau examenul). Dragă prietene, nu ştiu ce să fac? Să vin la D-voastră sau să plec undeva mai departe. De altfel, împrejurările îmi vor arăta ce trebue făcut. In privinţa lui Medvedi, pot să spun că vrea să vină numaidecât la D-voastră. Il pândeşte ceva asemănător, dar acum nu are bani aproape de loc. Acum nu poate să vândă pământ şi nu se ştie când va putea face. Scrisoarea D-voastră l-a descurajat, căci credea că veţi fi în stare să-i faceţi rost de un post oarecare, dar din scrisoarea D-voastră rezultă că şi D-voastră înduraţi lipsuri şi singur aţi avea nevoie de ajutor. Dar într'un fel sau altul, el s'a hotărât, după cum mi se pare să vină la D-voastră. Deci să-l aşteptaţi. Dacă îi veţi scrie, trimiteţi corespondenţa pe adresa mea din Chişinău pentru Constantin Fedorov, De vechi îi va transmite, sau pe numele lui Ivan... la gara Bâcoveţ depe calea ferată Iaşi—Odessa... Nic. Codreanu pentru Iv. Urs. De asemenea Filip Codreanu vrea să vină să stea o lună sau două. Toto vrea mai întâi să-şi câştige banii de drum, în care scop îşi caută de lucru, pentrucă ştie şi poate să muncească, numai că nu cunoaşte nici o meserie, în schimb în agricultură poate fi de folos oricui. In privinţa lui Mihu, acesta aşteaptă bani dela D-voastră, precum şi o scrisoare, grăbiţi-vă să-i trimiteţi şi una şi alta, mi se pare că în curând îl ia la armată. Ţineţi legătura cu el prin doctorul, pe care de altfel îl cunoaşteţi. Recent am primit o scrisoare dela Crivul şi Potorneacova (?); vara vrea să vină la voi, aşa cel puţin s-a exprimat. Ea este o doamnă foarte bine, păcat numai că nu cunoaşte limba română.

Scrieţi-mi pe adresa următoare

Victor Ian..
Bern Suisse Longasse 211
pentru Mons. Hossmané pour Hélène Vigana

Scrieţi vă rog după ce veţi primi această scrisoare. Dacă veţi răspunde repede, scrisoarea mă va mai putea găsi.

[Texte marginale:]

Scrieţi şi trimeteţi-mi la Berna scrisori de recomandare la Geneva; dacă vin la Bucureşti, voi lua un transport de cărţi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

314

Bârlad, 22 Decembrie 1876

Am primit astăzi, dragă Nicolai, scrisoarea Dvs. cu toate anexele. Am un mare necaz din cauza tuturor lucrurilor neplăcute pentru mine, pe care le-am lăsat în urma mea la Bucureşti. Stergarul, primit de mine dela « garde-

ropiță » s'a pierdut într'adevăr, eu nu l'am luat cu mine. Una din multele femei de serviciu pe care le-am avut, ori l-a pierdut, ori furat, poate că l-a dat chiar garderobierei și a uitat. In orice caz iau asupra mea plata acestui fleac. Dar cearceaful este pierdut de Iaslovici și acum, porcul de câine, profită de ocazie și aruncă vina pe mine. Explicați acest lucru lui Marc și el să-mi ia apărarea. Dacă n'o să izbutească, dă-l încolo cu administrator, cu banii pe care îi va opri. Imi pare rău că n'am lăsat o cerere cu privire la concediu. Imi pare rău pentru că în acest caz ați fi putut după toate probabilitățile să ocupați temporar postul meu, mai ales dacă v'ași fi recomandat în cererea mea. De altfel dacă veți reuși să obțineți cu începere dela anul nou un post în districtul Argeș dați-l încolo de post de intern. Desigur că până la anul nou ați fi putut obține în postul meu măcar 2 franci pe zi, dar n'ai ce-i face, cu veșnica noastră lipsă de simț practic! De îndată ce voi avea timp liber, îi voi scrie lui Lupașcu rugându-l să vă recomande. Racovița este bine recomandat, din punct de vedere național-român. De altfel dacă sperați că lucrurile vor merge bine și fără această recomandație, scrieți-mi ca să nu-l deranjez degeaba « pe prietenul meu și pe personalitatea suspusă ». Citesc în fiecare zi « Monitorul Oficial » dacă nu există pentru Dv. un post atât de neînsemnat ca al meu în apropiere de mine. Deocamdată n'am găsit nimic. Scrieți Dvs. la Iași. Știu că acolo mai sunt și acum 2 locuri vacante. Desigur că acolo veți pleca numai după susținerea tezei. Acum pentru început ar fi un adevărat noroc să căpătăm un post în Argeș. Eri, la invitația medicului primar am vizitat câteva sate în care se presupunea că ar exista cazuri de anghină difterică. Vă voi împărtăși pe urmă impresiile călătoriei mele. Acum vă voi spune că am înoptat noaptea trecută la administratorul unei mari moșii, care m'a servit foarte bine și care mi-a dat 6 franci pentru o rețetă pe care am scris-o pentru fiul său bolnav. Pentru prima oară în viața mea am primit un onorar pentru o consultație medicală! Inceputul e plăcut! Dacă și pe urmă toate ar merge așa. Până acum am scris deja multe rețete gratuite, dar toate pentru oameni săraci la care ar fi o crimă să iei bani chiar în cazul când i-ar da. Am primit astăzi un mandat pentru 199 franci. L-am amanetat pentru 120 franci pe care trebue să-i plătesc, în rate lunare de câte 10 franci. Visteria județului nostru nu plătește salariul nici măcar pentru Octombrie. Curând am să intru ca membru al unei societăți de aici care va cumpăra mandatul meu pentru dobândă simplă cu condiția să mă înscriu în rândurile ei. Ii voi scrie lui Lupașcu ceeace m'a rugat Larsi.

Al Dvs. Codreanu

[Texte marginale:]

Dece să-l întrețină pe Costică o « femeie bătrână » dacă cu el s'ar putea simți fericită și una tânără? Spuneți-i lui Lazi să aibă acest lucru în vedere.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Pueşti, 1876]

Scumpe prietene,

Mă inviţi a-ţi răspunde dacă într'adevăr socialiştii după cum se susţine, sunt nişte distrugători; dacă ei vor să distrugă familia, religia, statul, într'un cuvânt toate bazele societăţii actuale. Ei bine, îţi voi răspunde, deşi sunt sigur că răspunsul meu nu va fi deplin: deoarece este făcut în treacăt şi pentru a răspunde în totul şi cu totul de înţeles, ar trebui să scriu un volum întreg şi poate mai multe chiar, dar nu numai o mică scrisoare ca aceasta; cu toate acestea nădăjduiesc ca scrisoarea mea oricât de scurtă ar fi, te va putea face să ai o mai bună opinie despre noi, şi astfel trec la chestiune.

Să începem cu Statul.

Ce este statul? să întreb apărătorii societăţii actuale şi răspund:

Statul este o formă a sociabilităţii care a decurs din liberul angajament al membrilor societăţii pentru a proteja interesele individului şi a-i da cât se poate mai multe mijloace pentru desvoltarea forţelor şi capacităţii sale.

« Statul, zic socialiştii, prin vocea lui Enghelson, este « o conspiraţiune a minorităţii contra imensei majorităţi a omenirei ».

Desigur că nu am nevoe ca să-ţi mai explic ce mare diferenţă, ce imensă prăpastie se află între aceste două definiţii ale Statului.

Cine are dreptate?

Să stăruim a analiza aceasta într'un mod cu totul nepărtinitor.

Statul, zice minoritatea priviligiată, a decurs şi decurge chiar în prezent din liberul angajament al membrilor societăţii. Dreaptă e oare această definiţie?

Eu cred, că pentru un om nepărtinitor, a pune numai această întrebare este a o şi rezolva. Ar trebui să scriu prea mult pentru a analiza această chestiune din punctul de vedere istoric, a analiza concepţiunea şi desvoltarea Statului din timpurile cele mai vechi; voi spune numai că cele mai mari autorităţi ale ştiinţei sociale ca Mill, Spencer, Men, Lavele sunt de acord a susţine că isvorul Statului a fost întotdeauna cotropirea militară. Dar să ne întoarcem a examina Statul modern; pentru aceasta nu ne vom ocupa de monarchia absolută, unde liberul angajament al membrilor societăţei ar fi o absurditate prea evidentă, ci să luăm statele libere şi constituţionale, ca Anglia, Statele Unite, România, etc.

Este oare drept că la aceste naţiuni Statul cu tot organismul său decurge din liberul său angajament? Da, zic liberalii, fiindcă poporul întreg alege reprezentanţi care dau consimţământul lor, la existenţa Statului şi prin urmare consimţământul acestui popor pe care îl reprezintă. Dar tocmai aci este punctul îndoios care trebue discutat, dacă aceşti reprezentanţi reprezintă voinţa întregului popor. Nu voi vorbi de censul electoral, căci este evident pentru

oricine, că dânsul nu poate da reprezentanţi ai voinţei poporului ci numai reprezentanţi ai averei şi prin urmare a unei clase foarte mici; ci să vorbim de sufragiul universal.

Intr'adevăr, când poate un angajament să se numească liber? Natural, că atunci când nu există nici o presiune asupra părţilor contractante. Dar liber este oare angajamentul pe care una din părţi îl subscrie, având în faţă întotdeauna perspectiva de a muri de foame? Statul actual nu este decât un angajament, nu este decât un contract de felul acesta. Pentru ca Statul să fie expresiunea liberei voinţe a tuturor membrilor societăţii, ar trebui ca toţi aceşti membri să fie independenţi şi interesele lor să fie în armonie.

Dar mai poate fi vorba de o asemenea independenţă, când de o parte stau marii proprietari, iar de alta ţăranul jefuit şi lipsit de pâine? Când de o parte stă bogatul fabricant şi de alta proletarul doborât de muncă.

Poate fi vorba oare de armonia intereselor între minoritatea priviligiată şi majoritatea poporului?

Interesul proprietarului este ca ţăranul să nu aibă niciodată pământ, pentruca astfel să-l poată ţine mai bine sub dependenţa sa; desigur că interesele ţăranului sunt cu totul opuse.

Interesul fabricantului este ca lucrătorul să primească o plată cât de mică muncind de s'ar putea 24 ore pe zi; lucrătorii însă, prin greve destul de însemnate riscând de a pierde până şi existenţa familiilor lor îşi manifestă pe tot minutul dorinţa de a li se mări salariul şi a li se reduce orele de lucru.

Ce admirabilă armonie a intereselor!

Din momentul dar ce lupta intereselor există dimpreună cu dependenţa, adevăraţi reprezentanţi ai voinţei poporului nu pot exista.

Poporul muncitor îşi alege reprezentanţii sub gârbaciul Prefectului, sub ameninţarea boierilor de a le răpi mijloacele de trai şi sub teama de a fi asvârliţi pe uliţi din fabrici.

Adaugă la toate acestea ignoranţa poporului, prejudecăţile religioase şi vei avea cea mai exactă idee despre liberul angajament luat de membri societăţii.

Am văzut dar că Statul nu decurge din liberul angajament; s'ar putea însă ca el, oricare ar fi origina, să protejeze interesele individului. Să vedem aceasta.

Pentru a proteja interesele individului Statul are mai ales trei instituţiuni: armata, Justiţia şi poliţia.

Să vedem dacă armata protege interesele individului.

Negreşit, vei zice D-ta, căci dacă dânsa n'ar exista în ţară, popoarele vecine, ar putea, fără nici o piedică să năvălească şi să distrugă tot ce le-ar eşi în cale.

Dar care ar fi interesul unui popor, ca să străbată sute de kilometri, pentru a spinteca un popor vecin?

Ce antagonism de interese ar putea avea ţăranul ungur pentru a extermina pe ţăranul român? Interesul amândorora este de a-şi cultiva moşioara cu care să-şi poată hrăni familia, iar nici decum să străbată distanţe enorme pentru a se extermina unii pe alţii, Nu tot acestea sunt interesele claselor privilegiate: ale boerilor, fabricanţilor, comercianţilor etc.

Boerul ungur din Evul Mediu a avut interese de a poseda cât mai mulţi robi şi supuşi şi cu cât mai mulţi supuşi cu atâta mai multă bogăţie avea, cu atât mai mult lux şi răsfăţare: şi iată pentru ce cotropirea este în interesul boerilor!

Fabricantul modern, fie el englez, francez sau austriac, are nevoe de un număr de pieţe cât se poate de mari, pentru a exporta producţiunile sale şi de aici concurenţa, lupta de interese şi războaele făcute cu scopul de a dobândi aceste pieţe. Ce este oare renumita chestiune a Orientului? dacă nu lupta claselor privilegiate a diferitelor naţionalităţi pentru a dobândi dreptul exclusiv de posedare asupra acestei părţi a Europei ca debuşeu pentru producţiile sale, pe când clasele muncitoare ale acestor naţionalităţi nu au decât un singur interes: acela ca popoarele Orientului să trăiască în linişte şi fericire. Dar poate îmi vei obiecta că cu cât se înmulţesc pieţele cu atâta se măreşte şi producţiunea şi prin urmare câştigul, ceeace ar face ca muncitorii să fie mai bine plătiţi, astfel că acest câştig revine tot poporului. Cât de neadevărată este această aserţiune, ne-o probează Englitera, ale cărei clase priviligiate au făcut să se verse şiroae de sânge pentru dobândirea pieţelor şi cu toate acestea câştigul nu a venit decât tot acestor clase, care s'au îmbogăţit într'un mod fabulos, pe când mizeria poporului a mers din ce în ce crescând, mizerie care îl forţează să emigreze în America şi Australia! Războiul este organizarea omucidului în masse de către clasele privilegiate cu scop de a-şi grămădi comori şi a-şi zidi castele şi palate din sângele şi lăcrămile poporului.

Dar armata este trebuincioasă şi pentru un alt scop. In toate statele civilizate precum Englitera, Francia, Belgia etc., forţa armatei este necesară pentru a forţa pe lucrătorii ce s'ar pune în grevă refuzând de a lucra pentru un salariu mizerabil, o enormă cantitate de ore, ca să primească condiţiile patronilor. Dar ce este mai admirabil este, că mulţumită vicleniei organizaţiunii a minorităţei poporul este forţat să se sinucidă; fratele să ucidă pe frate, fiul pe tată etc.! Oare această hidoasă instituţiune apără ea interesele poporului, sau apără numai interesele minorităţei? Judecă însu-ţi.

A doua instituţiune, menită a apăra interesele individului este Justiţia cu reprezentanţii legei. Dar cine face legile? Corpurile legislative parlamentul; reprezentanţii minorităţei; se înţelege dar ale cui interese vor apăra aceste legi.

Legea pedepseşte pe un ţăran care tae o bucată de lemn din pădurea boerului pentru a-şi încălzi copiii degeraţi de frig. Pedepseşte oare legea pe boerul care folosindu-se de nevoia ţăranului îi cumpără munca pentru ani întregi înainte, robindu-i astfel singurul mijloc de existenţă, atât lui, cât şi

copilaşilor lui? Legea însă susţine toate instituţiile sociale existente şi pedepseşte cu asprime orice violare a lor [?].

Dar îţi voi demonstra că aceste instituţiuni sunt contra poporului ca şi legea prin urmare.

Trebue oare să mai vorbim şi de Poliţie?

Nu avem decât să ieşim în stradă şi acolo vom vedea pe vreunul din agenţii săi lovind şi batjocorind pe vreun sărman din popor; se închină însă şi salută cu respect trecerea vreunui boer care cine ştie dacă cu câteva minute mai înainte nu va fi despoiat pe vreun biet muncitor. Ne putem închipui dar ale cui interese apără şi Poliţia.

Rămâne încă un punct de discutat: dacă Statul oferă individului cele mai bune mijloace pentru desvoltarea forţelor şi capacităţei sale. In ce constă activitatea Statului în această privinţă?

In înfiinţarea şcoalelor, în înfiinţarea căilor de comunicaţie şi în luarea tuturor măsurilor ca starea economică a ţărei să prospereze cât mai mult. Adevărat este, că toate aceste instituţiuni se întreţin de popor? Dar oare statul care este amestecat în aceste instituţiuni pledează el cauza poporului? Aruncând ochii asupra bugetelor diferitelor ministere, avem răspunsul că nu Ministerul de Instrucţie este cel mai important pentru popor la toate statele şi bugetul său este cu mult mai mic decât al Ministerului de Război, care are menirea de a duce mizeria şi moartea în sânul naţiunei într'un mod legal! Şi chiar din această mică sumă ce profită poporul? Putem afirma că mai nimica, căci sumele importante se cheltuesc pentru instrucţia claselor privilegiate, iar poporul tot ignorant rămâne.

Pe socoteala ţăranului se construesc drumuri de fier şi totuşi el nu profită nimica, căci din cauza mizeriei el nu poate profita, nu numai pentru necesităţile sale, dar chiar nu poate merge de la o staţie la alta. Cu aceste drumuri ferate, se transportă bucatele din ţară, pe când producătorul lor moare de foame, se importă articole de modă pe care le vedem împodobind într'un mod elegant păpuşele din oraş, pe care poporul nici nu le cunoaşte. Astfel statul este cu adevărat liberul angajament, dar nu a tuturor indivizilor ce îl compun, ci numai a minorităţii, e adevărat că apără interese dar numai pe ale minorităţei, e adevărat că dă multe mijloace pentru desvoltarea forţelor şi a capacităţii, dar numai minorităţei, care se susţine cu banii majorităţii, cine are dreptate în privinţa definiţiei, burghezii sau socialiştii? Judecaţi singuri...

Să trecem acuma la altă bază a Societăţii şi anume la «Proprietate».

Ce este proprietatea se întreabă apărătorii Societăţii actuale? şi răspund: «Proprietatea este dreptul de a profita şi de a uza de foloasele muncii, fie manuale, fie intelectuale»...

«Proprietatea» zice «Proudon» este o tâlhărie: «La Propriété c'est le vol», iată două definiţiuni diametral opuse, pe care voim să le analizăm în parte spre a vedea care din aceste două este adevărată.

Permite-mi scumpe amice, de a trece cu vederea punctul istoric al acestei chestiuni deşi este foarte interesant; îţi recomand însă să consulţi în această privinţă pe autorităţile ştiinţei sociale Dl. Mill, Men, Spencer, Lavelle care sunt de acord în afirmarea că proprietatea a venit în urma jafului, tâlhăriei, înşelăciunei etc. etc. Proprietatea, în România arată până la evidenţă cât este de dreaptă această afirmare. Tu ştii ca şi mine istoria României şi ai observat faptul cum proprietatea comunei rurale a trecut în mâinile ciocoilor greci şi pământeni. Se susţine de către acei care ca şi noi recunosc această tâlhărie, că nu putem să desmoştenim pe strănepoţi pentru tâlhăriile strămoşilor, deşi acest argument este foarte slab, să lăsăm trecutul şi să vedem cum se formează proprietatea azi.

Mulţumită unei nedreptăţi istorice, ţăranul sau că n'are pământ sau dacă are este foarte mic pentru dânsul şi familia lui; pentru aceasta el trebue să se adreseze la proprietar al cărui strămoş, poate într'un mod fraudulos a luat tot acest pământ dela strămoşul ţăranului. Proprietarul dă ţăranului câteva fălci de pământ şi pentru asta el ia dela ţăran jumătate din produsele ce le face; tot aşa dă la al 2-lea, la al 3-lea etc. etc. şi la sfârşitul anului Proprietarul are tot atâtea produse cât toţi ţăranii împreună. De unde dar s'a luat aceste bogăţii, această zisă proprietate?

Nu cumva acestea sunt produsul muncii manuale şi intelectuale a proprietarului?

Să luăm alt exemplu. Proprietarul nu-şi dă moşia în arendă ci o lucrează pe socoteala sa angajând lucrători; ţăranii n'au pământ sau au prea puţin şi astfel forţaţi de foame şi de lipsă sunt nevoiţi a se angaja la proprietar. Fiecare îşi poate închipui ce condiţiuni cuviincioase pot obţine. Să presupunem că 1.000 de lucrători s'au pus pe muncă şi au produs 10.000 de chile de bucate. Proprietarul plăteşte muncitorilor un salariu echivalent cu 5.000 de chile iar restul de 5.000 intră în magaziile acestuia. Ce sunt oare aceste 5.000 de chile? sunt ele produsul muncii proprietarului?

Să presupunem cazul cel mai fericit, adică proprietarul este un bun gospodar şi agronom. Dar chiar în cazul acesta, tot nu i s'ar cuveni o răsplată atât de exorbitantă, ci cel mult, atât cât plăteşte el, unui bun vechil al său. Dar dobânda pentru capital — zic unii care se cred învăţaţi, — nu trebue să şi-o tragă proprietarul? Nu, răspundem noi, căci capitalul nu a căzut din cer, ci este produsul muncii anterioare, poate chiar al strămoşilor acestor ţărani. Iar alţii, dacă nu atâta de învăţaţi, dar foarte liberali zic: astăzi ţăranii nu mai sunt clăcaşi şi dacă condiţiunile li se par desavantajoase, nu au decât să nu vie a cere pământuri. Admirabil! Dar aceasta seamănă cu totul cu aceia: dacă o mână de oameni ar monopoliza aerul (ceeace s'ar face desigur de ar fi cu putinţă) şi ar pune un impozit asupra tuturor acelora care ar vrea să respire, şi dacă cineva le-ar face vreo obiecţiune, nu ar avea decât să le răspundă: apoi bine! la noi nu există robie. Cine voeşte să respire nu are decât

să respire, cine nu, nu. Libertate pentru toţi; pentru a respira trebue însă să plătească. Vrei a avea o bucăţică de pământ pe care s'o cultivi? trebue să plăteşti, dacă nu plăteşti poţi să mori de foame. Libertatea de a alege există dar. Şi această mână de oameni, nu este de mirare, să susţină odată că aerul este rezultatul muncei şi prin urmare acei care respiră fără să plătească, sunt nişte tâlhari pentru care toate chinurile cunoscute până azi, sunt foarte slabe. Dacă te vei gândi numai la acest exemplu, vei putea foarte bine să-ţi faci o idee justă despre formarea proprietăţii rurale.

Acum trebue să trecem la proprietatea urbană. Să luăm toate aceste palate, comptoare, magazine etc. Şi putea-vom oare zice că ele reprezintă munca proprietarilor cărora aparţin? Vezi scumpe amice, un savant însemnat a zis că: dacă axioma de 2 ori 2 face 4, ar lovi în interesul unei clase a societăţii, desigur s'ar forma partide care ar demonstra cu înverşunare că de 2 ori 2 fac 5, 6 sau poate chiar o lumânare de spermanţet. Nicăeri nu simţi mai bine toată profunditatea acestor cuvinte, decât atunci când discuţi despre proprietate. Să te uiţi odată împrejurul tău cu atenţie şi ce vei vedea? Cine a creat aceste Palate, Case, Teatre, Castele? Poporul muncitor. Cine trăeşte în nişte găuri umede în care un bun stăpân nu şi-ar lăsa nici câinele? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste mătăsuri, catifele, atlasuri, pânzeturi fine? Poporul muncitor. Cine umblă învelit în zdrenţe, atât vara cât şi iarna, cu corpul mai mult gol? Poporul muncitor. Cine a produs toate aceste vinuri, mâncări gastronomice, într'un cuvânt, toate produsele alimentare? Poporul muncitor. Cine moare de foame şi n'are câte odată, nici chiar o bucată de mămăligă pentru a-şi hrăni copiii flămânzi? Poporul muncitor. Cine a creat toate aceste Universităţi, Muzee, Tipografii, pe a cui spinare s'au creat toate aceste cărţi, jurnale, în fine tot cu ceeace se făleşte civilizaţia actuală? Poporul muncitor. Cine rămâne în ignoranţă aproape preistorică? Poporul muncitor. Unde este dar proprietatea ca rezultat al muncii omului.

Proprietatea este o tâlhărie zice Proudon, adică el zice că de 2 ori 2 fac 4.

Nu! zic apărătorii proprietăţii actuale, proprietatea este rezultatul muncei noastre a omului adică de 2 ori 2 fac 6 şi chiar reuşesc a încurca aceste chestiuni într'un mod fabulos. Fiindcă chestiunea este foarte încurcată, îţi voi mai da un exemplu, care va fi, cred, mai convingător decât toate celelalte.

Să luăm România de exemplu.

Se ştie că România este o ţară eminamente agricolă. Să presupunem chiar că ea nu produce decât produse agricole. Să mai presupunem că poporul muncitor [1]) a produs într'un an 10.000.000 de chile de bucate. Această sumă de chile reprezintă toată bogăţia României şi iată ce se petrece în societatea de azi.

---

[1]) **Prin poporul muncitor, eu nu înţeleg numai pe acei care muncesc cu braţele, dar şi pe Doctori, învăţători de şcoale rurale.**

O parte din această bogăţie, care este strict necesară pentru poporul muncitor, ca să nu moară de foame i se lasă lui; rămâne însă o parte, câte odată chiar mult mai mare decât aceia pe care a consumat'o poporul şi pe această parte, foarte grasă, se aruncă o mulţime de corbi; pe această parte se aruncă guvernul cu toate angaralele, ... şi bancherul de orice naţiune, cămătarul, boerul, comerciantul, ba şi clasele privilegiate ale poporului vecin, cărora nu le-a ajuns partea luată dela poporul ţărei din care fac parte. Aceştia toţi se luptă între ei pentru a dobândi o porţiune cât se poate de mare. Din această parte dată prăzei şi care se numeşte concurenţă, cine va putea să dobândească, partea cea mai grasă?

Iată împărţeala făcută. Dar deoarece nici unul nu poate consuma tot ceeace a luat, fiind într'o cantitate foarte mare, atunci unul trimite cea mai mare parte în străinătate şi primeşte în schimb vinuri, mâncări alese; altul zideşte palate; altul construeşte o fabrică şi primeşte chiar medalia de merit, pentru încurajarea industriei naţionale. Făcând fabrică, fabricantul ia 100 de lucrători care fac, să presupunem, 100.000 de coţi de stofe; din aceste ştofe lucrătorii vor primi 50.000 de coţi, ca salariu, iar restul intra în buzunarul fabricantului. Dar dacă lucrătorul ar întreba pe fabricant, cum tocmai dânsul vine de îi răpeşte o parte din munca sa, dânsul care este apărătorul proprietăţei. Fabricantul răspunde: Nemulţumitule! au oare eu nu trebue să trag nici un folos din capitalul pe care l-am întrebuinţat la facerea fabricei în care ţi-ai găsit şi tu mijloace de trai? Dar capitalul Dtale, va zice lucrătorul nu este el oare produsul muncei noastre anterioare şi prin urmare anul acesta nu faci altceva, decât a-mi plăti ceeace mi-ai răpit anul trecut?

Nu! zice capitalistul, capitalul meu este rezultatul economiei. Să nu râzi scumpe amice! Zecimi de volume şi foarte mult spirit s'a cheltuit pentru a demonstra că capitalurile şi bogăţia sunt rezultatul economiei. Vezi amice Strousberg, Bleichroder, Rotschild, n'au mâncat zile întregi, au strâns para lângă para şi astfel au făcut milioane şi chiar sutime de milioane de franci. Dar ce este mai admirabil, este că, savanţi ca Mill, susţin această absurditate. Intr'un fel capitaliştii au dreptate, dar numai cu o mică rectificare; bogăţia este într'adevăr, rezultatul economiei, dar a produsului muncei altora, iar nici decum a produsului muncei lor.

La toate acestea s'ar putea face două obiecţiuni:

1. Dacă un om de geniu face o invenţiune care foloseşte lumii întregi, trebue ca să primească mult mai mult decât un simplu muncitor.

Mai întâi, cuvântul «trebue», nu este exact, căci, inventatorul se găseşte îndatorat localităţii în mijlocul căreia a trăit, prin ajutorul căreia a putut ajunge la o asemenea perfecţiune, căci, de s'ar fi născut el cu un geniu oricât de mare, dar pe insula lui Robinson Crusoe, ar fi devenit un animal sălbatec. Apoi un om învăţat nu trebue să uite că ştiinţa s'a desvoltat pe spatele popo-

rului şi nici discuţiune nu ar trebui să existe în această privinţă, deoarece munca corporală este chiar mai trebuincioasă decât cea intelectuală, fiindcă fără dânsa omul nici nu ar putea să trăiască.

Trebue să mai adăugăm că, adevăraţii oameni de ştiinţă şi de artă trăesc totdeauna în sărăcie; Schiller a murit sărac, Uhland asemenea, Beethoven de abia avea o bucată de pâine, Stephensohn, Wuat au fost şi au murit săraci, pe când Strousberg şi Bleichroder, inventatorii de tâlhării şi vicleşuguri « en gros » se răsfaţă în lux şi bogăţie.

A II-a obiecţiune este: dacă capitaliştii mari nu posedă proprietăţi ca produs al muncei lor ci al altora apoi nu poate fi aşa cu proprietarii cei mici, ca ţărani, meseriaşi etc. care posedă pe drept proprietăţile.

Astă obiecţiune este adevărată, dar trebue să-ţi notez că tot mersul civilizaţiei şi progresului nostru economic tinde acolo ca micile proprietăţi să dispară şi să se concentreze în mari proprietăţi, aşa că în ţările cele mai înaintate, cum sunt Belgia şi Englitera, proprietăţi mici nici nu există mai de loc.

Astfel este şi aceasta a doua bază a Societăţii.

Mă adresez dar la bunul tău simţ şi te întreb: Cine au dreptate, Socialiştii sau burghezii?

A treia bază a Societăţei este hereditatea. Dacă ai înţeles cele ce ţi-am spus mai sus, apoi trebue să pricepi că de hereditate nici nu poate fi vorba, căci: hereditatea ne fiind decât dreptul de a transmite proprietatea moştenitorului, deoarece proprietatea este o răpire, apoi nimeni nu poate transmite un lucru asupra căruia nici el nu are drepturi legale, deoarece aparţine altuia.

Să trecem acum la familie.

Ce este familia? Familia este reuniunea a doi indivizi de sex diferit, cu scop de a perpetua speţa umană. Pe de altă parte, conştiinţa, bunul simţ şi ştiinţa modernă demonstrează că acest scop poate fi împlinit numai prin garanţia inclinaţiunei acelor persoane unul, către altul, ceeace în limba vulgară se numeşte amor. Amorul însă între doi indivizi, poate să existe numai atunci când amândoi sunt liberi în alegere: când asupra lor nu e nici o apăsare; atunci numai, poate să se manifeste într'un mod normal inclinaţiunea acestor doi indivizi care singură este garanţia fericirii lor, precum şi a copiilor ce vor rezulta din această reuniune şi care vor fi normali atât din punct de vedere fisic cât şi intelectual şi moral. Iată reflexiuni în contra cărora nu va găsi nimic de zis cel mai aprig apărător al familiei actuale. De aci rezultă: deplina libertate a iubirei, deplina libertate a bărbatului şi a femeei şi deplina independenţă a lor reciprocă.

Pentru aceste adevăruri evidente, socialiştii sunt numiţi corupători ai familiei!? Să vedem dar ce este această familie? Instinctele naturale ale omului, ştiinţa modernă, impun deplina libertate a alegerei şi a iubirei.

Dar acuma ce se face?

Pe aceste instincte naturale, încă în germenele lor, mai întâi religia pune mâna ei cea neagră şi le apasă; pentrucă se împreună doi indivizi e necesară permisiunea lui Dumnezeu, care se dă prin reprezentantul său pe pământ, prin popa. Religia înfiinţează legi pentru căsătorie, opreşte căsătoria şi ce e mai vătămător e că religia declară nedăspărţenia (ceeace a unit D-zeu, omul să nu dezunească) şi astfel forţează şi pe femee şi pe bărbat să trăească fără voe, vrând nevrând şi prin aceasta îi pune în cea mai mare contrazicere cu legile naturei.

A doua instituţie, care apasă acest instinct sacru, este statul cu legile sale factice şi a treia este chiar familia de astăzi; părinţii bazându-se pe ştiu eu ce ştiinţă sau morală, declară că ei sunt mai competenţi de a alege pentru copiii lor un soţ sau soţie, şi într'adevăr ei aleg şi prin aceasta ei calcă în picioare inclinaţiunile naturale ale copiilor, care inclinaţiuni sunt după cum s'a zis, unica garanţie a fericirei familiei.

Însă, fiindcă natura omului nu e aşa de lesne de învins, câte drame, câte lăcrimi, câte sinucideri chiar nu se nasc din ciocnirea acestei naturi, cu despotismul părintesc?

Al patrulea factor care dă lovitura de moarte cerinţelor naturale ale omului, sunt obiceiurile societăţii, instituţiunile moderne: zestrele, statutul etc.

Societatea omenească, cu instituţiile sale, se poate asemăna unui vierme pe care voind a-l distruge nu poţi să-i laşi nici o bucăţică pentru a nu se reproduce şi a se forma viermele întreg.

Acest adevăr îl uită modernii noştri, care vor, ca prin nişte paleative ridicole, să vindece toate boalele societăţei. Din instituţiunea proprietăţii moderne, se naşte sărăcia; din sărăcie se naşte furtul şi crimele; din furt şi din crime se naşte Justiţia, care la rândul ei, pentru îndeplinirea sentinţelor sale, dă naştere poliţiei. Aţinteşte fenomenele societăţii moderne şi vei vedea că toate sunt legate într'un mod indestructibil. Intre aceste fenomene familia nu este o excepţiune. Familia este şi ea produsul instituţiunilor moderne şi prin urmare influenţează asupra lor.

Proprietatea este un termen care influenţează foarte mult căsătoria. In familiile nobile, bogate şi avute inclinaţiunea naturală: amorul nu mai joacă niciun rol: în locul său se pune rangul, bogăţia, renumele etc.

In timpul de astăzi familia a ajuns o speculaţiune hidoasă: tineri care nu s'au văzut nici odată, se unesc; însă în locul inclinaţiei naturale, vin factori şi factoriţe care fac acest gheşeft; acest negoţ de corpuri umane.

Inclinaţiunea unei fiice bogate către un sărac se numeşte chiar scandal! Un om sărac fără poziţie în societate, nu poate să se însoare până la o vârstă înaintată şi cei mai buni ani ai vieţei sale rămâne becher. Un tâmpit privilegiat, care are speranţă pentru o moştenire bună « poate face partida cea mai bună aşa că, în loc de inclinaţiune naturală, care este sădită în om de natură

însăşi, se fac necesare nişte elemente cu totul nenaturale: aşa permisiunea lui Dumnezeu, permisiunea Statului, autoritatea părintească, posiţia în societate, bogăţia, rangurile, moştenirea etc. Oare toate aceste elemente pot ele să aibă acea influenţă binefăcătoare asupra căsătoriţilor, asupra copiilor lor, cum exercită instinctul natural? Ar trebui amice să-ţi scriu volume întregi, pentru a-ţi enumera toată minciuna societăţii, care se introduce în familia actuală cu toate corupţiunile ei! Dar îţi voi aminti acum numai despre una singură care are cea mai funestă influenţă asupra familiei: « armata! ». Pentru a avea armată regulată, statul ia cea mai sănătoasă parte a junimei; ia pe bărbat dela nevastă şi copii; pe mire dela mireasă şi îi închide în cazarme...

Se ştie ce rezultate, ce corupţie se răspândeşte într'o ţară şi în familii, prin această instituţiune. Astfel se calcă în picioare înclinaţiunile naturale ale omului; însă un instinct aşa de putinte ca inclinaţiunea naturală, nu se poate învinge prin cele mai cumplite constrângeri. Din romanţuri ca şi din viaţa practică, se cunoaşte cât de putinte este acest instinct şi cu ce forţă el se luptă şi rupe toate piedicile ce îi stău în cale. Acest instinct, s'ar răzbuna contra constrângătorilor şi prin urmare s'ar reflecta asupra familiei actuale, dacă în persecuţia sa, n'ar găsi un liman... şi acest liman... este tot o instituţiune a societăţii actuale: este « prostituţiunea »... Crima aduce după sine altă crimă, minciunea altă minciună, familia actuală: « prostituţiune!! ».

Da, scumpe amice, prostituţiunea, această instituţiune mârşavă şi hidoasă, este o instituţie necesară a societăţii actuale!

Majoritatea bărbaţilor şi în oraşe aproape totalitatea lor, rămân neînsuraţi tocmai în etatea dela 20—30 ani, acea etate când pasiunile fierb şi se sbuciumă în corpul plin de viaţă. Ei bine, ce s'ar întâmpla când această supra-abundenţă de vitalitate materială, n'ar găsi un saţ, un liman?! ?... Unde s'ar revărsa clocotindele pasiuni ale omului în floarea tinereţei? In ce mod el ar găsi un frâu şi un ţărm... când presupune, că legislatorii noştri, inspiraţi de un generos sentiment de umanitate, de un sentiment trecător, n'ar mai permite şi n'ar mai tolera « prostituţiunea ».

Pasiunile nu ar înceta de a fi, focul tinereţei nu s'ar stinge; din contră, cu cât el ar fi silit să ardă mai sub cenuşă, cu atât tensiunea lui ar deveni mai nemăsurată şi cu atât va fi mai peste putinţă legiuitorilor de a-l opri să nu izbucnească şi să nu se reverse asupra întregei societăţi printr'o flamă arzătoare şi cotropitoare, ce va învălui în vâltoarea ei însăşi familia organizată precum este ea. Şi trebue să ştii, că cu cât pasiunile sunt mai violente, cu cât ele ţin mai puţină seamă de trebuinţele societăţei, cu atât ele devin mai egoiste, mai sălbatice, mai înspăimântătoare.

Dacă nu ar exista prostituţiunea, te întreb, cum ar putea să existe armata! cel puţin sub forme ei de acum?! — Toate aceste instituţiuni sunt strâns legate între ele: una nu poate exista fără cealaltă.

Iată pentru ce toţi legislatorii au sancţionat şi sancţionează această instituţiune: frumoasă, trebuincioasă, de lăudat şi demnă de păstrat. Oare nu această societate şi această familie susţine şi reclamă existenţa unei atât de exersabile instituţiuni cum e prostituţiunea?!

Ştii, gânditu-te-ai scumpe amice, cât de teribilă instituţie este prostituţia?! Dacă este ceva care să-mi sgudue mintea, acest ceva este prostituţia. Fiinţa umană, deslipită dela sânul familiei şi aruncată unei negustorese de corpuri omeneşti, condamnată să satisfacă poftele grosolane ale primului venit, ale bătrânului conrupt; femeia batjocorită de toţi acei care au mizerabilul obicei de a insulta şi batjocori suferinţa; femeia la care nu se respectă niciunul dintre instinctele omului, nici instinctul amorului, nici instinctul demnităţii omeneşti, nici instinctul maternităţii; fiinţă umană pusă afară din lege şi prefăcută în obiect, în marfă, fiinţă pusă pe aceeaşi treaptă cu miasmele şi infecţiunile, sub supravegherea sanitarilor; adevărată paria societăţei, la a cărei atingere o femee din lumea «bună» se socoteşte ciumată şi insultată... această fiinţă este «prostituata».

Blestem asupra societăţei care are nevoe de o asemenea instituţiune! blestem asupra instituţiunilor omeneşti care fac necesar asemenea aşezământ! blestem asupra tuturor acelor cari, folosindu-se în mod mârşav fac în acelaş timp din prostituată, o paria societăţei! Blestem asupra noastră tuturor cari, în faţa acestei monstruoase enormităţi a societăţei moderne, stăm cu mâinile încrucişate! Ne-am deprins aşa de mult cu noroiul societăţei; ne-am obişnuit până într'atât cu toate dramele, cu tot plânsul şi cu tot sângele, încât trecem zilnic prin înaintea acestor monstruozităţi a căror tragică privelişte ar trebui să ne sgudue şi să ne stoarcă lacrimi arzătoare! Trecem indiferenţi şi chiar fără a le vedea.

Ştiu că se vor găsi oameni lipsiţi de ver-ce simţ uman care să zică: «ele sunt de vină», căci, nimeni nu le sileşte la aceasta. Meschină obiecţiune! Dar... coconaşii cari violează o fată săracă, dar stăpânul care isgoneşte slujnica lăsând-o fără pâine şi fără adăpost, dar proprietarii care despoaie pe muncitori, dar mulţimea acea de speculanţi de corpuri omeneşti, dar pofta de înavuţire, care îndeamnă pe tată să-şi vândă pe fiica sa, dar efemera civilizaţiei care desvoltă pasiunea luxului şi mai presus de toate, trebuinţa ce are societatea actuală de o asemenea instituţiune?!... Toate acestea împing şi târăsc pe femee în casa prostituţiunei. Şi mai îndrăsnesc aceşti oameni să învinovăţească pe socialişti, pentru că sunt şi pentru că luptă contra unor atât de odioase instituţiuni? Dar cine face, această acuzaţiune?? Nu boerul care fură şi aduce în sapă de lemn, strigând că proprietatea este sfântă şi inviolabilă? Nu Funcţionaru, acest instrument al bogaţilor contra săracilor? Nu judecătorul care vinde Justiţia? Nu Patriotul, care e gata să-şi vândă patria pentru un ban? aceşti toţi în fine cari, violând în fiecare moment statul, strigă şi vociferează pentru inviolabilitatea statului? Nu Popii care servesc pe puter-

nicii lumei şi care îşi vând conştiinţa şi pe Dzeul lor în fiecare moment, strigând că religia e sfântă şi inviolabilă?! Nu, Desfrânatul care şi-a făcut educaţia în lupanare? Bătrânul conrupt în mijlocul haremului; nu, factorii de ambele sexe, care fac negoţ cu corpurile umane, propagând sfinţenia familiei?!

Acest tablou admirabil aminteşte căderea şi degradarea moravurilor în Roma cea veche!

Despre religiune îţi voi scrie cu altă ocazie.

Al tău amic N. Codreanu

[O pagină din Socialismul român, Viaţa şi activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 30–47.]

316

Ploeşti, 6 Ianuarie 1877

Scumpe Domnule Russel,

Sossind de la pădurea Predeal care e aproape de frontieră unde se face Drumu de Fer, tocmai alaltă eri, 4 Ianuariu, Domnul şef uitase că a primit 2 epistole la adresa mea şi d'abia eri şi a adus aminte şi'mi le a dat. Una este pentru Dumneavostră, pe care v'o înaintez acum; ér cea laltă cu data de 1-iu Ianuarie 1877, e de la D-v, la care mé grăbescu a respunde.

Fussei azi-dimineaţă la spital şi Sterian zisse că poimâne se ţi facem pachetului objectelor ce ai uitat a lua.

Me bucur că Ghighi avénd un tovarăş la învăţătură, sé vor molipsi mai bine de imbecilitatea acellei cărţi, ce aţi bine voit a'i da. *Nu trebue se ţi spun cât'ţi datoresc, moralmente mai cu sémă.*

Am pus în videra frate-meu Doctorele, câteva principiuri positiviste de uă viaţă nouă, la al cărui liman tinde tote ilusiunile melle a se realisa şi'i am spus că Ghighi, 'i va da «Memoriele unui Imbecil» spre a vedea şi dânsul de unde şi cum 'mi am format convincţiunile despre sublimitatea altei vieţi, altei doctrine, pe care'i am detaliat-o pre pucin: Iam amintit că în uă associaţiune, oamenii nu sunt supuşi speculaţiunii cellor, alţi; că uă societate organisată ast-fel, é dispensată de aventurielle neplăcute alle cellei de azi; că într'ânsa mizeria nu şi póte face cuib; că nu are monopoluri nici naturale nici artificiale; că oamenii ei, nu pot fi aduşi prin differite fasse de viaţă, ca cei de azi, ca sé zică adessé; «*M'am desgustat de viaţă*» şi, «De ce m'am născut, Mai bine se me fi *născuta mama mort*» — N'avem dér de cât se ne scopim, ca se ne scăpăm de acusări şi se punem capăt acestui defect human, decă alt remediu nu esistă. Dér omului cât de sărac ar fi, este egoist (instinct normal?) şi nu vrea se facă nu numai acesta dér chiar a primii consiliuri de la altu care ar fi spre folosală séu. Dacă i faci un bine material, primeşte, dér în urmă te face prost. Aşa e la noi; am văzut acesta. Eu caré am citit pucin şi care

am înțeles cam cu greu, că este ne drept a avea cineva puțin și altul mult, nu știu decă ași putea avéinima deschisă pentru cellŭ care ar face dreptatea cu sabia. Sângele nu pré are aderenti. Cuvântul inse, și fapta — da. In cazul acesta, ar reuși dreptatea fără măcel, ér în cell alt, măcelul fără dreptate.

[Texte marginale:]

Pucine schimbări s'au făcut în personă mea. Am dobândit un gust de necredut pentru a călători cu poștele pe jos; pân acu amŭ făcut 4 curse de când ați plecat d'aici, de câte 10,15 și 20 kilometre. Acesta a pus în mare mirare pe șefu, și m'a numitu «robust».

Naivitatea care o am și care mi a observat-o soția D-voastră nu știu din ce pricină se tot mărește; acesta pote e un defect mare. Ce crezi? —

Ți-am scris pré liber, franș, pe șléau; spațiu nŭ'mi a permis a face altfel.

N'am lemne; e frig în odaie. Azi nópte n'am putut dormi, din pricină că piciórele'mi erau înghețate. Léfa după Noembrie 'mi o dă mâine. — Sunt pré rustic, de a suferi de ceva; cu tóte acestea, aceste valuri ale lumii nu mi plac.

Sunt convins că mai puțin are corpul trebuință de hrană, de cât *sufletul*, de cuvântul lui D-zeu.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

317

[Pitești,] 6 Ianuarie 1877

Am primit epistola D-voastră, precum și cererea formală care a-ți făcut pentrn ocuparea unui postu de Medicu de Arondisment. Comitetul Domnul meu primește cererea D-voastră și cu ecspediția de poimâine veți primi răspunsul oficial. Condițiunile prevăzute în budjetul consiliului pentru salariul Medicilor de Arondisment sunt 350 franci pentru cei care au numai licența în Medicină și 400 franci pe lună pentru cei cari au titlu de Doctoru în Medicină. D-voastră după cum mă asigurați veți depune teza D-vostră în scurtă timpu și prin urmare această reducere nu veți suferi de cât până veți depune teza. După recomandația Domnului Doctor Teodorescu sunt mândru Domnul meu de a putea fi secondat în missiunea mea de persoane ca D-voastră.

Primiți Domnul meu assigurarea considerațiunii mele.

C. Racoviță

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

318

Ploeşti, 9 Ianuarie 1877
Duminică

Scumpul meu Domn.

Astăzi fussei la uă nuntă unde béui uă jumătate ocă vin... Indolenţa spiritului meu, care-i pucin cam imbecil (venită nu ştiu din ce cauză), a încetat dér...

Eu, leneşul la scris, dupe cum vezi, cum te îmbulzescŭ cu scrisorile, care póte te amciază.

Am scris lui frate meu doctorele, dupé cum ţi-am mai spus, despre ideile positiviştilor, aşa cum le-am înţeles eu; aştept ceva respuns de la dânsul despre care ţi voiu comunica şi Dumitale; ştiu că-ţi va face plăcere. Ah, mult aşi dori ca fraţii mei se participe la uă fermă a lui Lagargote; şi sper, simt sigur, că se vor găssi mai mulţi aderenţi pentru acéstă nouă dér cu adevărat salutară doctrină; decât pentru acea a socialiştilor.

Décă din întâmplare'mi voiu perde ilusiunile că voiu trai pe acestă lume în uă viaţă practică — pozitivă, tot voi esistă; voi trăi în viaţa ilusionară — pozitivă, séu mai bine zis ideală, chiar dacă aşi fi silit din cauza meprisului ce l-aşi întâmpina atunci, ca prin sudoarea feţei mele se-mi câştig hrana ca cel mai humil dintre muncitori; cu tote că până când nu va apare bine proletarul în acest balŭ mascat allŭ nostru (R) orice om meprisabil, ori ce trântor, va trăi din belşug: Tara noastră e incă foarte bogată. Acesta e bine, pentrucă socialiştii nu vor putea apuca înaintea positiviştilor.

Nu e aşa, că bine fac, preparându-mé de acum, fie pentru viaţă practică, fie pentru cea ilusionară seu ideală? In scopul acesta D-le Russel, te rog din tot sufletul a ţi lua osteneală sè'mi recomanzi ca se cumpér nu carţi de legislaţiuni sociale, nici de conspiraţiuni, nici cărţi de viaţă esperimentate azi de totă lumea, ci 3 séu 4 cărţi de imbecilităţi care n'au mai esistat şi care tratează despre noua viaţă ce se propagă prin doctrina pozitiviştilor; chiar partea cea ideală; chiar ellementele de filosofia positivă, mi se pare a-mi fi utile; nu pentru că voesc a mé face filossof; ci mi se pare, că fie ce om care zice că trebuie se esiste pe acéstă lume, este dator se ştie, se simtă, aceste elemente, aceste idei, acesta viaţă, în tot coprinsul lor.

Şi, nu aşa că acestă filossofie nu este grea de înţeles ca celle antice, de orice e pozitivă şi prin urmare practicabilă? — Acelle fragmente filosofice pozitive, despre care ne vorbesc Litré că se strecoră în convorbirile nostre de totă ziua, mi le imaginez pipăibile aprope că nisce granule de niscip de aur, pe care oamenii nu le-au zărit, nu le-au simţit, séu că nu le-au cunoscut volorea, şi prin urmare nu le-au dat nici uă importanţă, dér pe care Lomte, Litré, şi alţi, vézându-le şi sciindu-le valoarea, s'au silit a le strânge cu îngrijire la uălaltă, a le topi şi a ni le arăta într'uă singură massă bine vizibilă şi prin urmare lesne de studiat.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pueşti, 19 Martie [1877]

Dragi Liubov Feodorovna şi Nicolai Constantinovici!

Odată cu expedierea scrisorii primite pentru Dvs. din Rusia, folosesc prilejul pentru a sta puţin de vorbă cu dumneavoastră, pentru a vă trimite câteva cuvinte. Ieri m'am întors dintr'un sat bântuit de difterie. Am stat acolo, adică am locuit patru zile în şir şi am îngrijit zece bolnavi, suferind de această boală periculoasă. Deocamdată sunt bine, sănătos, totodată, m'am obişnuit mult cu această boală periculoasă. La început, îmi era frică de contaminare, dar acuma nici nu vreau să ştiu de nimic, deşi, îngrijind pe bolnavii, nu uit să iau măsuri de precauţie. Această boală blestemată m'a istovit. Din cauza ei n'am nici un pic de răgaz, trebuie mereu să fiu pe drumuri, în loc să stau acasă. Mâine, voi pleca la alte sate contaminate, unde am fost invitat să viu. Aceste invitaţii sunt, desigur, oficiale; pentru asistenţa acordată bolnavilor nu primesc de la ei nici un onorariu. Tare mă tem, că în caz de veţi veni la mine, Liubov Feodorovna, veţi rămâne adeseori singură în coliba mea lipsită de veselie, din cauza acestei boli ce bântuie în «plasa» mea. Boala s'a extins mult şi şefii pretind ca noi să fim mereu pe drumuri, iar nu să stăm acasă. Am primit o scrisoare de la Pruteanu din Chişinău. După cum vedeţi, el a ajuns în Rusia. In aceasta constă tot interesul, pe care-l prezintă scrisoarea sa. El scrie de asemenea că, de curând a avut loc pentru prima oară la Seminarul din Chişinău o percheziţie, dar nu s'a găsit nimic, deoarece totul a fost ascuns cu mult înainte. El scrie că, în curând, românii de acolo vor veni la mine. Persecuţiile îi vor sili s'o facă.

Am mare nevoie de o căruţă şi un cal cu şea. Serviciul meu se desfăşoară în chip foarte neregulat, din lipsa unei căruţe proprii. Uneori se întâmplă că nici un birjar nu poate şi nici nu vrea să te ducă, iar medicul primar îţi porunceşte să pleci cu orice preţ, la locul unde bântuie epidemia. La noi, la Puieşti, nu sunt decât 4 birjari şi nici aceştia nu sunt birjari adevăraţi. Iţi iau şapte piei pentru transport. Pentru aceste considerente este necesar să-mi fac rost de un cal. Deîndată ce împrejurările o vor permite, prima cheltuială mare pe care o voi face va fi procurarea unui cal cu toate cele necesare.

Aici, la noi, avem de astăzi o vreme din cele mai păcătoase. Plouă, drumurile sunt din nou impracticabile, or, cu toate acestea trebuie să pornim la război împotriva difteriei. Un asemenea concurs de împrejurări, în care mă aflu adeseori, mă irită până la extrem. Dar ce să-i faci! Oricât îmi este de neplăcut, dar, totuşi, spre a evita mari neplăceri sunt nevoit s'o rog pe Liubov Feodorovna să nu vie la mine deîndată, ci, ceva mai târziu, când epidemia se va potoli aici, când vremea se va îmbunătăţi şi când, în genere, viaţa la locuinţa mea din Puieşti va deveni mai suportabilă. Spre durerea mea, toate acestea nu se vor

putea întâmpla până la sărbătorile Paştelui. Eu voi fi pe drumuri, vremea va fi, după toate probabilităţile, urâtă şi, ceea ce este principal, epidemia continuă să bântuie şi eu nu pot rămâne acasă.

Vă sărut pe amândoi ca pe nişte fraţi,

Al Dumneavoastră
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

320

Puieşti, 26 Martie 1877

Prietene!

« Incă câteva minute mai rămân, până ce tunul să vestească, oraşului, creştinescul sacramental « Christos a Inviat! » Ei bine şi această noapte tristă pentru mine, îmi va răpi ea odihna trebuincioasă după cum multe alte nopţi tot astfel mi-au răpit-o; în meditaţie şi cugetări. Şi cum aşi putea să mai dorm şi să mă mai odihnesc eu care sunt cu mintea neîmpăcată. Cred că nici tu nu dormi, scumpe prietene. Şi cum am putea să dormim şi să închidem ochii, care trebue să privegheze şi să stea totdeauna deschişi ca să vadă adânca neştiinţă şi gugumănia în care zace astăzi neamul omenesc şi această lume zisă creştină?

Cine ar fi crezut că după 19 veacuri, zise de mântuire, omul să se găsească tot aşa de nemântuit cum era şi înainte de Christ?

O, lume! o, omenire! cu mintea întunecată! Când aşi putea eu căpăta nădejdea adevăratei tale mântuiri?

Şi tu Christoase, omule cel adevărat, tu care ai înţeles şi te-ai luptat pentru viaţa şi bunul trai al omului pe pământ; tu generosule, tu adevăratule socialist, dacă ai vroit şi ai putut să înviezi (?) de ce ai înviat a 3-a zi? .... Şi dacă n'a înviat, de ce nu înviezi acuma ca să vezi lumea şi pe aceşti creştini pe care credeai că vei fi putut a i mântui?

Scoală-te Christoase, scoală-te şi vezi, că în jur de tine, dela răsărit până la apus, dela miază noapte până la miază zi, se ridică tot aceleaşi gemete de apăsare, tot aceleaşi vaete de desperare; tirania şi barbaria domnesc acum cu aceiaşi putere, peste o lume tot aşa de întunecată ca şi mai înainte de tine! Ba încă, bigotismul şi fanatismul religios împreună cu ignoranţa, împletit-au lanţuri grele care încarcă şi încătenează orice mişcare socială; luat-au învăţăturile tale drept pavază, o mână de trândavi şi din biserică, armă contra celor cu mintea slabă, au făcut. Injugat-au lumea la carul lor cel infam şi iată amice, că ea îl trage cu laşitate, întocmai ca vitele cele inerte şi ticăloase.

Insuşitu-şi-au lor, pământul, apa, aerul şi lumina soarelui şi n'au lăsat, semenilor lor, decât goliciune şi sudoarea proletariatului. Iată colo palatul bogatului, adică a jefuitorului, se ridică radios strălucind din sudoarea celor

sărăciţi. Iată şi mai colea o colibă ticăloasă în care ninge şi plouă peste nişte copii, fiinţe umane ce pare că se nasc şi cresc numai pentru a fi gârbovite de sărăcie şi buhăvite de foame şi reumatism!

Ce zici amice, o fi înviat Christos? O nu, el n'a înviat! căci atunci şi dreptatea ar fi înviat pe acest pământ, dar a înviat nedreptatea în locul dreptăţii; tirania în locul bunătăţii; lăcomia şi avariţia în locul generozităţii! Inviat-a neruşinarea, înviat-a imoralitatea, înviat-a nepăsarea omului de om, înviat-a calomnia şi minciuna, înviat-a invidia, trădarea şi laşitatea, înviat-a crima şi omucidul; înviat-a toate ticăloşiile sociale şi lumea cea ticăloasă zice încă: Christos a Inviat!...

Dar ce?... auzi clopotele răsună, auzi tunul bubue!... cuvântul sacramental s'a pronunţat!...... Izbutit-au cei mişei a face o religie stabilită pe burtă şi numai pe burtă!... amestecat-au cele sfinte cu cele profane şi au scos credinţe şi superstiţii false, zadarnice şi mincinuoase!... Bazat-au religiunile pe slăbiciuni fireşti ale omului: zis-au că e păcat a mânca în zile de post carne şi altă mâncare mai hrănitoare...... şi cu toate astea ei mânâncă carne din carnea săracului şi a văduvei şi se adapă cu sânge din sângele proletarului!... Făcut-au din acele clopote lugubre, glasuri ce răsună chemarea la jug!!... iar bubuitul tunului, acest instrument sacrilegiu, l-au unit cu veselia sărbătorilor!... Zic bunii creştini: «Christos a Inviat cu tunul şi piabodul ochit»!... Ai să vezi că acele temple, zise temple de rugăciune şi altare sfinte, au să fumege de tâmâe şi rugăciuni ipocrite, ca să ajute Dumnezeu unui popor a ucide pe fratele său om, a sugruma pe semenul său... ce minciună! Ce le pasă că moare omul, numai să zică «Christos a Inviat»[1]... ce le pasă de robie şi tiranie, destul că cu cuvântul liberate ei se servesc a încatuna popoarele!......

Scoală-te Christoase, scoală-te doamne, scoală-te popor... Tu eşti Christos cel răstignit pe cruce; tu eşti adevăratul tău mântuitor!! Să vază neamurile învierea ta şi să se mire. ... sculaţi-vă voi toate popoarele adormite! Rupeţi jugul tiranilor şi dându-vă mână de unire, să trăiască omul unit cu omul fratele său: să ducă viaţă lină pe acest pământ, singura patrie a omului. Atunci şi numai atunci, amice, omul va avea dreptate să zică: Christos a Inviat».

[O pagină din Socialismul român. Viaţa şi activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 16—17—18—19.]

321

Pueşti, 31 Martie 1877

Mult respectate şi mult iubite prietene,

Mai întâi, tare te rog să mă ierţi pentru prea întârziată îndeplinire a făgăduinţei ce ţi-am dat-o în Bucureşti, adică de a-ţi scrie din localitatea în care

[1]) Era pe timpul trecerii ruşilor prin ţară.

soarta m'a aruncat ca medic. Crede-mă respectate Costică, că m'am înămolit într'o mulţime de treburi, care de care mai grabnice. Apoi în tot timpul celor două luni din urmă am avut mereu cazuri de anghină difterică, în circumscripţia mea. Am pe urmă o circumscripţie din cele mai întinse: se începe la Bârlad şi se isprăveşte la Plopana, târguşor sub Bacău. Drumurile pe aicea, unde şoselele lipsesc cu desăvârşire, sunt foarte stricate şi cu toate acestea lumea plăteşte şi pe aicea poduri şi şosele. Toate aceste împrejurări mi-au consumat mult timp şi multe treburi mi-au rămas nefăcute. Pe acasă stau prea puţin; acuma însă stau mai mult, căci epidenia a mai slăbit. Mulţumită primăverei, drumurile s'au mai îndreptat. Aşa dar acuma mai am ceva timp de stat pe acasă şi îmi fac mare plăcere de a scrie Dtale, câteva rânduri.

Despre viaţa şi traiul meu personal mult nu-ţi voi scrie. In genere nu sunt mulţumit de condiţiile sub care trăesc; Pueşti, reşedinţa mea nu este localitatea în care să găseşti o societate de oameni cu idei şi simţiminte mai puţin ordinare. Cu toate acestea, nu sufăr de urât pentru că sunt mult ocupat cu serviciul şi fără de asta, am şi vreo câteva cărţi şi de medicină şi de alte soiuri, cu lectura cărora mă îndeltnicesc şi aşa mă dispensez de urât şi mă distrez foarte mult. Totuşi însă, lipsa ce simt împrejurul meu de oameni potriviţi cu cerinţele mele, mă face adesea să simt nemulţumiri morale intense. Din zi în zi, mă conving că nu e potrivit pentru mine serviciul de medic de plasă deşi s'a întâmplat bine, să încep cariera mea cu acest serviciu, care mă pune în faţa nemărginetelor suferinţe a clasei muncitoare rurale, dela noi din ţară. In Bârlad încă n'am izbutit a face cunoştinţă cu oamenii care m'ar satisface. Sper însă că, în curând, voi avea în Bârlad, aceste cunoştinţe.

Dă-mi voe acuma, iubite amice, să trec la alt obiect: la obiectul acela care totdeauna m'a interesat şi care acuma încă mă interesează în întâiul rând.

Ca unul ce sunt pus în mijlocul populaţiei rurale, ca unul ce privesc pe toate zilele păsurile ei, grozava nefericire a ei, vreau să-ţi scriu puţin despre această populaţiune, care ea singură şi împreună cu clasa muncitoare de prin oraşe, ne-a păstrat naţionalitatea noastră, limba şi datinele străvechi, pe când clasa privilegiată devenea: ba slavă, ba greacă etc. etc. după cum îi venea mai bine.

Starea de decadenţă economică a acestei populaţiuni, care s'a început odată cu introducerea instituţiilor europene în ţara noastră e precară, e îngrozitoare, cel puţin în părţile pe care le locuesc şi pe care le vizitez eu. Când trăiam în Bucureşti, îmi făceam idee, despre starea populaţiei rurale, numai după cărţi şi jurnale. Nu eram însă nici atuncea optimist în ideile mele despre viaţa ţăranului nostru. Credeam şi atuncea adânc, că mizeria noastră este mult mai înaintată, decât mizeria din toate ţările din Europa, ba chiar decât mizeria din Turcia! Ei, tocmai acum eu văd că, fiind în Bucureşti, eu eram optimist mare în părerile mele despre starea ţăranului român. Sunt proşti, ticăloşi sau de cea mai rea credinţă, acei care zic, că în România nu există

proletariat! proletari sunt, cea mai mare parte din locuitorii populaţiunii rurale! şi nu proletari de aceia pe care îi cunoşte Europa apuseană, ci proletari de 5 sau 10 ori mai înaintaţi în mizerie. Nici un proletar în Europa nu îşi are munca vândută cu cinci ani înainte. La noi, enorma majoritate, 90% din împroprietăriţi, şi-au vândut pe 4—5 ani înainte toată munca cât o pot face în timpul priincios al agriculturei. Dintr'o sută gospodari ţărani, mai ales cei împroprietăriţi, abia 15 îşi plătesc dările, fără a fi siliţi sau să-şi vândă pământul cu care au fost împroprietăriţi sau vitele trebuincioase agriculturei sau munca mâinilor pe câte 4—5 ani înainte. Pe urmă, nici într'o ţară din Europa, muncitorul nu-şi vinde munca cu preţuri aşa de barbar scăzute ca la noi. Aceea însă, ce cu deosebire trebue să intereseze pe bunul şi adevăratul patriot român, ceea ce trebue să-l îngrijească, să-l turbure şi să-l înspăimânte, sunt înfiorătoarele condiţii igienice, sub care, poporaţiunea noastră rurală, duce o existenţă din ce în ce mai mizerabilă, o viaţă din cele mai ticăloase!

Iată, pentru ce numărul, în genere al românilor din România, descreşte pe fiecare zi! Iată pentru ce Românii degenerează, mor, pier, cu încetul dispărând după faţa pământului!... Când văd cu ce se hrănesc ţăranii noştri, când văd că copii, abia luaţi dela ţâţele mamelor lor se hrănesc numai cu mămăligă, când văd locuinţele ţăranilor noştri, înţeleg cifrele din teza Doctorului Agapie, cifre care constată o descreştere continuă a poporului român, dela 1859 şi până în zilele noastre. Anul 1859... acesta este anul decând cei mai mulţi dela noi, încep a număra era anilor de regenerare a Românilor, de fericire şi consolidare a statului român cu un cuvânt «era de organizare» şi tot acest an «acest an 1859» este anul de la care se începe mortalitatea cea mare a Românilor, pieirea lor de pe faţa pământului, descreşterea şi degradarea lor fizică? ce însemnează oare această mişcare politică a ţărei noastre şi degenerarea şi mortalitatea înfricoşată a poporaţiunei ei? Oare reorganizare va să zică moarte?! Ciudat lucru: dela acest an statul român se organizează, se consolidează, pe fiecare zi; se îmbogăţeşte cu căi de comunicaţie, se împodobeşte cu libertăţi cetăţeneşti şi cu instituţii europene; în fine dela acest an statul român se apropie încetul cu încetul, în exteriorul său de statele europene şi tot în acelaş an, începând mortalitatea, descreşterea Românilor merge din an în an sporind!! In anul 1859 aveam 57½ morţi la o sută născuţi, în 1872 aveam 95½ morţi, la o sută născuţi, şi în 1873 vai au fost 100 1/7 morţi la o sută născuţi!!

Da, stimate prietene, punând în comparaţie aceste cifre, care mărturisesc pe de o parte, pieirea treptată a naţiunei noastre, iar pe de altă parte, considerând înavuţirea ţării cu instituţiuni europene, care de care mai costisitoare pentru naţiune, eu de mult am ajuns la ferma convingere că: «introducerea instituţiunilor» şi reformelor europene, în acea formă în care s'a introdus la noi, a fost o greşeală enormă, o rătăcire funestă din partea conducătorilor naţiunei noastre. Aceste inovaţiuni n'au întărit naţiunea noastră, ci din contră

au slăbit-o, răspândind sărăcia, micşorând numărul Românilor, lăţind depravarea, apatia şi scârnăvia moravurilor, în toate păturile societăţii române! Ei bine, când naţiunea descreşte şi neamul românesc se stinge, aceasta nu va să zică nici consolidare, nici civilizaţie, nici progres ci ceva cu totul contrariu...

Vreau scumpe amice, să fiu bine înţeles. Eu nu sunt contra instituţiunilor bune, de regenarare şi de progres, nu sunt asemenea contra libertăţilor de tot felul, mai ales când ele, nu numai se scriu şi se zic, după cum se întâmplă mai totdeauna, dar când ele se şi fac şi se gustă de către toţi. Sunt însă contra formelor costisitoare nesuferite pentru ţară, sub care aceste instituţiuni s'au introdus. Oamenii de stat trebuiau să nu copieze acele instituţii europene, căci pentru aceasta nu se cere mult talent, nici multă muncă; din contră ei trebuiau să cugete a sădi în această ţară nişte aşezăminte potrivite cu avuţia ei, cu gradul ei de desvoltare economică. La noi însă ce se face? Producem cum produceau societăţile primitive şi cheltuim pentru instituţiile noastre, cum cheltueşte Englitera, Franţa sau Germania! Neapărat că prin acest sistem, s'a pus în cea mai sigură primejdie existenţa naţiunei române; şi iată de ce se naş e 100 indivizi şi mor 100 1/7!... Liberalii noştri, acum la putere, n'au făcut nimic pentru îndreptarea răului şi după cum i-am văzut în cameră, ei nici nu sunt capabili a face ceva. Puţinele persoane oneste, din numărul lor, se pierd, ca picăturile de ploae în mare, fără nici un folos pentru naţiune şi ţăran, astfel că, viitorul ţăranului şi prin urmare al naţiunei, este învăluit în nori întunecoşi, trişti şi grozavi pentru dânsa! Răsări-va oare şi pentru România adevăratul soare ale regenerării sale?... Iată întrebarea ce ţi-o voi face totdeauna.

Te salut frăţeşte, al tău

N. Codreanu

[O pagină din Socialismul romîn. Viaţa şi activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 20—21—22—23—24.]

322

4 Aprilie 1877

Dragă prietene!

Nu cunosc absolut pe nimeni dintre ai noştri care ar putea să ajute la răscoala bulgară, ca expert în artă militară. Cravcinschi? Ce ştie el despre aceasta? El nu e artilerist decât cu numele şi în niciun caz nu poate să conducă trei mii de soldaţi... Cine mai poate fi dintre cei ce au rămas întregi? Nu ştiu pe nimeni la care să ne putem adresa. Nimeni nu-mi vine în minte.

Trimite-mi adresa d-tale, am uitat-o.

Al d-tale.
Alexandr

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se ga c la Biblioteca Academiei R.P.R.]

323

12 Aprilie 1877

Domnişorule!

Acuma de curénd ţ'am primit révaşul. N'am se mai cârnesc nici de felé ş'am ţes spui drept că sunt vinovat şi nu odată, da nuştiu singur eû de câte ori. Vez erau mai tóte cărţile de «Znanie» împreaşciete pe la cetitori şi pén ce l-am grămădit nusciem ce se fac; ba ş'acuma încă (adică la 12 Aprilie) l'am trimis nu pe tote de odată. Pe anul curgător vei primi regulat, pentru ei cum vé primi cărţile din redacţii. Ve le trimet. Acuma v'am trimes a lui Uşinsky ... pe anul trecut (76) şi doû cele întei cărţi de «Znanie» pe anul acesta. Pe a lui Uşinsky şi altele, drept, ţi l'am făgăduit de mult că l'am trimes, dar adoua zi după ce l'am cusut am primit scrisore de la D-ta că acuma nu-ţi trebue şi eu me am făcut socotelă că se le trimet mai pe urmă. Dar acuma fiind că a trecut nu puţină vremi, socotesc, că nu ţi'o fi de jiaba. Pe anul curgător mai mult de doă cărţi de «Znanie» penacuma şi nu de mult. Nu te supera, mé rog, eû am înterziet; tóta pricina e acea spusă mai sus. Cât din partea altora pricini, ve încredinţezi cu cuvent sigur că mă las aici nu numai ele singură, dar măcar umbra lor nu se pote areta. Fii încredinţat... vor fi trimese aprope de întei. Mai dar nu mai degrabă fiindcă nu sunt abonat la el. Zilile aesté m'oi abona numai decât.

Mie-mi trimeţi acuma *Poesii şi baladele populare a lui Alexandri* şi *Pompiliu*... afară de acesté numai decât *Istoria critică a lui Haşdeû* ediţia 2, *Diction lui Frunzescu* şi Bolintineanu *Caletor la Romani din Macedonia* (buc. 1863). Te poftesc, me rog, trimetimi un catalog mai detailat, a nisci + caiva librărie. Este pe limba română opera lui Cratinnesco «Le peuple rouumain d'aprés ses chemts naţionaux»; dacă nu, romansci, apoi este de vândut franţuzeci găsescimi, te poftesc, a lui... şi me-o trimeţi Costicică nu e mare. Aeste sunt memuorul a unui însurgent bulgar din Balcan. Cărţile cele românesci îm trebuesc acuma chiar pentru lucrare me.

Tu bine ai făcut că me-ai trimes romanul; te mulcémésc dar pén acuma n'am primit nimic. Nu zébovi a trimeţi şi viitore.

Nu te sfii, D-le, nici de fel. Ce-ţi trebue, dém de scire şi dorinţa va fi împlinită numai decât. Acuma avem puţină vreme, dar cum so menţin aşa memurile, voi fi slobod.

La noi pân acuma nu s'aude nimică tare de interes. Mulţi se bucuré că s'o început bătălia; unii de bucurie a tras chiar câte o beţie. Nusciû ce o mai fi mai încolo. Ziarele n'ai voe de la acârmuire se scriu de bătălie afară de acea ce va fi în ... Cum e pe la D-voastre, în ce stare acuma e ţara şi ce gândesci publicu şi poporul? scriemi, te rog, cât poţi şi cât se pote. Din parteme nu vei ave multe nerebdare şi asceptare şi mai mult când me oi mai mentui de

lucru. La noi s'ar începu de grabă examenurile; da degrabă şi s'ar méntui.

Fii sănetos şi'n putere a aduce folos ţerii într'o timp aşa de bun şi aşa de reu ca acuma. Mai multă încredinţare la sine, de cât la alţii, că alţii câte-odată nus pre buni.

Fii sanėtos!

P. S. Cărţile sunt trimese *porto* cu se ajungă mai de grabe.

Tu vremė aėsta mai bine e se trime-ţi cărţile în pânze; afară de «Romanul, care poţi să-l trimeţi în pachetu ziarilor pe adresa, care ţi'l-am comunicat. Să scri în graba!

Cărţile trimeţi mai degrabă.

Scrisorė de la Sârcu.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

324

[Pueşti,] 15 Aprilie 1877

Dragii mei Liubovă şi Nicolai,

Nu vă mai scriu ruseşte şi vă poftesc şi pe Dumneavoastră să mi scriţi d'acuma înainte româneşte. Numai-ce a venit din Bârlad sub-prefectul d'aicea, mi-a adus înapoi paralele, care i-li-am dat pentru a le trimite prin poştă în Bucureşti redacţiei «Românului». Mi spune, că poşta numai primeşte bani. Această împrejurare m'a întristat foarte mult. Gândiam să vă trimet măcar o liră. Dacă este just ceea ce spune sub-prefectul, nu vă voiu putea trimite nimic. Mai spune sub-prefectul, că telegraful este în mâinile Ruşilor, în curând va fi a Ruşilor şi poşta. Iubiţii mei prieteni, nu v'am trimis până acum nimic pentru că abia doue zile în urmă am scomptat mandatul meu pe luna Martie, l'am scomptat cu procente atât de mari, ca nici o-dată. Am luat pe mandat de 400 fr. ce-va mai mult de 250 franci, din care 165 franci le împrumutasem de la scompatorul mandatului înainte de paşti. Aşa acuma trei zile în urmă abia am căpătat 100 franci, cu care am plătit mai multe datorii şi mai dispuneam de o liră pentru a ve trimite-o Dumnea-voastră şi acuma nici aceasta nu-o pociu face din cauză că la poştă nu primesc parale. Cum voiu afla, că este cu putinţă a trimete parale, ve voiu trimete ce voiu putea. Pe aicea se vorbeşte astăzi în ziua de 15 Aprilie, că Ruşii a ajuns la Bărboşi, nu departe de Galaţi. Intr'un cuvînt, resbelul este început şi nu ştiu cum vom trăi în timpul resbelului. Totul deja s'a scumpit, numai mandatele funcţionarilor scad în preţul lor din zi în zi. De mine nu mi-e grijă multă: Cum — va voiu trăi în timpul resbelului. Me îngrijesc foarte mult de Dumnea-voastră. Cė veţi face? Cum veţi trăi? Scrieţi-mi tot, cum staţi, ce să face pe la voi. Mi pare reu de moarte de nişte împrejurări ticăloase, care nu mi permit să ve ajut, după cum doriam. Am rugat pe un domn să se silească, să împrumute pentru mine vr'o doue sute de franci. Dacă mă va împrumuta şi vă voiu putea trimete parale, vă voiu trimete

neapărat vr'o 100—150 franci. Acuma n'am ce să vă mai scriu. Ve doresc din inimă să vă strecurați cu bine prin timpurile sosite așa de rele. Fiți sănătoși.

Al vostru prieten
Nicolai Codreanu

P. S. Spune-i lui Moscu, dacă poate, să plătească pentru mine 9 franci în redacția «Românului». Spune-i că la poştă n'a primit bani, care eu i-am trimis pentru «Românul». Scrie-mi, cât de mult timp ai să mai fii în București? Poate Lupașcu o primi, cât vei fi în București, banii lui Alfonsu. In acest caz Dumneata te vei duce la Lupașcu și ai primi bani ca și în rândul trecut. Scrie-mi, te rog îndată despre toate.

Te salut încă odată

In Bârlad Rușii vor face un spital central

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

325

Petersburg, 15 Aprilie 1877

Dragul meu prieten, dragul meu,

Am primit acum câteva zile scrisoarea d-tale care mi-e atât de scumpă. Ce plăcut este să știi și să simți că la o distanță de o mie de verste, undeva într'o țară necunoscută, există un om care-ți este aproape, care te înțelege pe deplin. Ești foarte perspicace, dragul meu, ai înțeles totul, m'ai înțeles, ai înțeles starea mea și cauza pe care, recunosc, am vrut să ți-o ascund. Să nu crezi că la baza acestei dorințe era o lipsă de sinceritate. Nu. Pur și simplu mi-a fost rușine, mi-a fost greu să vorbesc despre treburile mele mărunte, deși aceste treburi mărunte au fost uneori foarte chinuitoare. Mi-e necaz că te-am făcut să ai un sentiment neplăcut pe care a trebuit să-l provoace scrisoarea mea sufletului d-tale iubitor, dar dorința de a mă aranja într'un fel vara m'a preocupat mult și de aceea ți-am scris. Desigur că ești la curent cu războiul dintre Rusia și Turcia. Vreau să iau parte la acest război și în această calitate (aceasta o vor stabili șefii) voi alege Caucazul ca loc de muncă și după toate probabilitățile voi fi ajutoarea lui Senia. Dar nu pot spune precis ce va fi, aceasta va depinde în parte de sănătatea mea, în parte de hotărîrea lui Senia de care nu pot face abstracție. Din aceste cuvinte vei înțelege că presupunerea d-tale este pe deplin întemeiată. Ne iubim iarăși, adică n'am încetat să ne iubim, pentrucă numai datorită sincerului și puternicului atașament dintre noi discordia nu ajunge niciodată până la sfârșit. Ajunge până la maximum și deodată, pe neașteptate, se întoarce înapoi. Așa s'a întâmplat și acum.

17 aprilie. Vezi dragul meu că trebuie să întrerup mereu, deoarece am puțin timp înainte de examen. La 17 Mai am ultimul examen și în jurul zilei de 20 sper să părăsesc Petersburgul. Aşi vrea foarte mult să trec pe la Chișinău, să viu pe la voi, dar nu știu dacă voi reuși. Nici nu mai spun că Senia mă așteaptă și vrea să mă grăbesc, chiar fără să mai trec pe la Chișinău. Dar mi-e

greu să spun precis ce voi hotărî. Războiul, acest măcel, această distrugere a poporului, mă revoltă puternic. Aş vrea atât de mult să muncesc, să-mi aplic cunoştinţele la ceva. Ce se aude la voi în România în legătură cu războiul? Scrie-mi te rog, bunul meu prieten. Scrie-mi mai repede pentrucă vreau să-ţi primesc scrisoarea înainte de plecarea mea din Petersburg. Sunt sigură, dragul meu, că vom continua sincera noastră corespondenţă. Această încredere decurge din plăcuta şi buna d-tale scrisoare. Dece nu-i scrii bărbatului meu? Mă întreabă de d-ta şi dacă nu ţi'a scris până acum este numai din cauză că nu i-am scris destul de clar adresa d-tale. I-am trimis-o din nou dar din păcate cea veche, la care-ţi scriu cu riscul să nu-ţi parvină deoarece cealaltă scrisoare i-am dat-o românului fără să copiez noua adresă. L-am rugat să-mi trimită pe cea nouă dar nu ştiu de ce mi-a trimis-o tot pe cea veche pe care o ştiu şi fără el. Senia călătoreşte acum cu regimentul său dar, dela 1 Mai va fi din nou în locul vechi la Cusara. Nu mă pot stăpâni să nu-ţi împărtăşesc sentimentul de bucurie provocat de scrisorile sale pe care le primesc în ultimă vreme foarte des. Nu mai vorbesc de ataşamentul său faţă de mine care este desigur foarte plăcut. Dar în scrisori Senia al meu se manifestă pe deplin. E acelaş om bun, cinstit, şi plin de cele mai nobile năzuinţe. Credem unul în celălalt, în viitor. Să ştii că omul pe care-l iubeşti şi care te iubeşte este solidar cu tine, să ştii că nu eşti singură, — nu, nici nu pot exprima ceea ce simt. Ap ećiez atât de mult acest lucru la Senia. Fără această solidaritate viaţa mea ar fi fost otrăvită. Nutrind în suflet sentimentele şi convingerile pe care le cunoşti, ce minunat este să aud ecoul lor în sufletul lui. Toate acestea îmi sunt dragi şi mă bucură. Această legătură morală este foarte puternică şi cele mai mari neplăceri personale vor rămâne numai neplăceri şi nu mai mult. Scrie-i dragul meu, el merită aceasta. Iţi scriu adresa lui: oraşul Cubu din gubernia Baku, pentru a fi transmis la Cusarî, medicului secundar S.L. din regimentul Servan. Mulţi dintre studenţii noştri vor fi pe Dunăre. Poate că vă veţi întâlni şi veţi face cunoş'inţă. Cred că dacă Levan (acum Matveeva) va fi acolo, se va întilni cu d-ta. Ai de gând dragul meu să iei parte într'un fel la acest război? Scrie-mi. Stau acum singură în două camere, plătesc scump, dar nu mă lasă conştiinţa să părăsesc pe buna mea gazdă. Tare aşi vrea să te văd. Iar d-ta dragul meu ingrat, nu-mi trimiţi nici măcar o fotografie. Poate că e mai bine aşa, dumnezeu ştie. La Piter a fost Bilrit. L-a operat pe Necrasov. Marele nostru poet e bolnav şi nu mai are mult de trăit.

Ieri am terminat cu chirurgia, mai am încă patru examene. Doreşte-mi succes, dragul meu. Te las deocamdată, e foarte târziu şi sunt obosită,trebuie să mă culc ca să mă scol mâine cu forţe noi pentru învăţătură. Să fii sănătos.

[semnătura indescifrabilă]
care te iubeşte.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

326

[Pueşti,] 21 Aprilie [1877]

La 19 al acestei luni am primit scrisoarea d-tale în care descrii situaţia d-tale groaznică. In aceeaşi zi nu puteam să-ţi telegrafiez deoarece la Pueşti nu există un oficiu telegrafic. Eri am fost la Bârlad şi ţi-am trimis o telegramă pe care ai primit-o desigur. Sunt deja 12 zile, dacă nu mai mult, de când la poşta din Bârlad nu se primesc bani pentru expediere. La început nu au primit din motivul că trupele ruseşti erau în România şi din motivul că se temeau de intrarea trupelor turceşti. In ultimul timp nu au primit bani de oarece este întreruptă comunicaţia pe calea ferată din cauza inundaţiei care a avariat podurile şi în multe locuri reţeaua feroviară. Din cauza acestor împrejurări nu puteam să-ţi trimit nici puţinii bani pe care am putut să-i pun la o parte pentru d-ta din salariul meu. Incă câteva zile nu se vor primi bani la poşta dela Bârlad. Până ce se va restabili comunicaţia, un cunoscut de al meu din Bârlad va reuşi să împrumute pentru mine 150 franci, pe care ţi le va trimite imediat, îndată ce se vor primi bani la poştă. Din salariul meu pe martie nu puteam să-ţi trimit ceeace am promis, deoarece condiţiile în care am vândut mandatul pe martie nu au fost acelea pe care le sperasem când îţi promisesem 100 franci din salariul pe martie. Ruşii au intrat în România şi valoarea mandatelor a scăzut groaznic. In loc de 350—360 franci pentru un mandat s'au dat ceva mai mult de 250 franci. Din aceşti bani trebuiam să plătesc într'un loc o datorie de 50 de franci, pe care ţi le-am trimis d-tale, trebuiam să plătesc birjarului pentru luna martie, apoi tuturor negustorilor de la care luasem provizii. Făcând toate aceste plăţi, am rămas cu 50 franci în buzunar din care vroiam să-ţi trimit o liră, dar de două ori nu au primit banii la poştă. Te rog să mă crezi că nu cheltuiesc banii pentru prostii, pentru lucruri inutile. De când am venit la Pueşti, mi-am cumpărat 6 batiste şi ciorapi — iată toate cheltuielile mele pentru îmbrăcăminte în decurs de 4 luni. Nu m'am abonat la nici o revistă, nu am cumpărat nici o carte. Am trimis 5 franci la « Românul » pe care l-am primit timp de o singură lună. După aceea nu mi l-au trimis din cauza neachitării banilor. Şi cu toate aceste economii, cu toate aceste lipsuri, nu am avut totuşi bani şi nu am nici acum. Cunoscuţi bogaţi la care să pot împrumuta bani nu am deloc. Câţiva mici funcţionari, care servesc drept intermediari între mine şi cămătarii cărora le vând mandatele care îmi împrumută şi acum suma de 200 franci din care 150 le trimit d-tale. Voi plăti o dobândă de 20—25 la 1 franc pe lună! In ultimul timp s'au mai adăugat împrejurări nefericite. Trebuie să schimb locuinţa. Aceea pe care o ocup acum este groaznic de umedă şi rece. Toată luna martie şi luna aprilie stau în această cameră în galoşi, şubă şi palton. Şi nici aşa nu este încă cald. Voi lua o altă locuinţă fără mobilă. Oricât de puţin m'ar aranja deoarece nu am domiciliul permanent la Pueşti, mobila o voi cumpăra singur, ceeace necesită cheltuieli.

Trebuie să cumpăr şi tot ceeace este necesar pentru bucătărie, pentru masă etc. Date fiind aceste cheltuieli pe care trebuie să le fac numai decât din salariul pe luna aprilie, dat fiind că cei 100 franci cu dobânda, pe care-i împrumut acum, trebuie să-i plătesc din salariul pe aprilie, dat fiind în sfârşit că mandatul îl voi vinde din nou foarte ieftin, în total cu 300 de franci, nu prevăd posibilitatea de a-ţi trimite din salariul pe aprilie măcar 50 de franci. Există încă o împrejurare pe care o exclud din socotelile mele. Am primit o invitaţie, « ordin oficial » de a mă pregăti cu — « trusă », « uniformă » etc. pentru serviciul, militar. Desigur că nu m'am pregătit şi nu mă voi pregăti. Uniforma militară cu sabia şi celelalte catrafuse vor costa 20 cervoneţi, după cum mi se spune. Oricât de puţin m'ar aranja, dat fiindcă intenţionez să cer cetăţenia română, dar cred totuşi să răspund doctorului care mă invită să mă pregătesc de serviciul militar pentru cazul unui război că, *nefiind supus român*, nu mă voi pregăti, că numai în cazul unui război real al României împotriva cuiva, mă voi înscrie ambulant în « Societatea Crucea Roşie ». De altfel mă liniştesc cu speranţa că România nu va lupta împotriva nimănui şi nu va trebui să cheltuiesc ceva cu acest prilej. Singurul lucru pe care pot să-l mai propun d-tale, dacă aceasta va putea uşura situaţia materială a d-tale, dacă şi d-ta şi Liubov Fedorovna veţi accepta acest lucru, este că Liubov Fedorovna să vină să stea la mine la începutul lunii mai, să stea la mine până ce voi putea să procur de undeva banii pentru călătoria ei în Rusia. Până la 1 Mai nu pot s'o invit deoarece nu am o casă cât de cât bună, nu am nici bani suficienţi pentru întreţinere, pentru mâncare şi celelalte cheltuieli. Dela 1 Mai voi avea camere acceptabile, voi avea şi mai mulţi bani. Sper că până la 15 Mai voi putea să împrumut undeva 100 franci pentru Liubov Federovna dacă până atunci d-ta, ca medic în judeţul Argeş, nu vei putea să procuri cumva singur aceşti 100 franci. Ce să-ţi mai scriu? Dacă te-ai supărat pe mine mi-ar părea foarte rău, între altele, şi din motivul că ai fi nedrept. Am făcut tot ceeace a fost numai în limita posibilităţilor mele pentru a-mi îndeplini promisiunea pe care ţi-am făcut-o. Iar dacă lucrurile au ieşit groaznic de prost, vina nu o am eu ci împrejurările neaşteptate, nefavorabile. La mine în « plasă » bântuie *difteria*. Săptămâni întregi aproape că nu sunt acasă, ci stau în sate contaminate. Se spune că astăzi 21 aprilie ruşii au sosit şi la Bârlad. Ei au vrut să construiască acolo un spital uriaş.

Scrie-mi cum îţi merge, dacă pleci la Racoviţă. Iţi strâng mâna d-tale şi lui Liubov Fedorovna.

Amănunte despre călătoria cu trenul la Bârlad vei afla la Moscu căruia să-i predai « complimente ».

In ce hotel va sta Liubov Fedorovna la Bârlad, cum o voi găsi apoi, despre acestea voi scrie mai târziu, când vei primi banii, când vei scrie că Liubov Fedorovna poate să plece la Bârlad.

Adio. Codreanu

Şi Costică mi-a cerut de mult bani, 50 franci de care a avut absolută nevoie înainte de Sf. Gheorghe. Deşi am regretat sincer, nu puteam să-i îndeplinesc dorinţa, nu puteam să-i trimit şi lui ceva.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

327

27 Aprilie [1877]

Ieri so 'nd acasă din plasă am primit scrisoarea d-tale din 23 Aprilie. Circulaţia pe drumul dela Iaşi a început, banii se primesc la poştă şi sunt sigur că înainte de primirea acestei scrisori, vei primi 100 franci, iar după cel mult trei zile alţi 50 de franci. Imparte aceşti bani între d-ta şi Liubov Feodorovna cum vei crede de cuviinţă şi Liubov Feodorovna să se pregătească de drum la Bârlad. Liubov Feodorovna să cumpere tot ce are nevoie pentru plecarea în Rusia şi la Bucureşti. Aici la Bârlad toate sunt foarte scumpe. Aceasta se referă mai ales la îmbrăcăminte. Cât de repede va putea Liubov Feodorovna să plece din Piteşti în Rusia? Cred că această întrebare te interesează foarte mult pe d-ta şi mai ales pe Liubov Feodorovna. Din păcate nu pot răspunde acum la ea cu toată preciziunea dorită. Am împrumutat 150 franci cu dobândă până la 1 ale lunii. 170 franci i-am împrumutat cu condiţia să-i restitui din leafa pe Aprilie. Mai mult n'am să mai pot să-ţi dau nimic din această leafă. Sper să pot face un nou împrumut. Mă voi strădui desigur să-l fac cât mai repede. Din păcate chestiunea nu depinde numai de străduinţele mele, ci şi de bunăvoinţa celor care dau împrumuturi. Sper în orice caz că până la jumătatea lui Mai voi avea bani ca s'o expediez pe Liubov Feodorovna.

Nu pot s'o aştept mult pe Liubov Feodorovna la Bârlad. Fiecare zi pe care o petrec la Bârlad mă costă 8 franci. Intreţin pe socoteala mea şi caii. Liubov Feodorovna să închirieze după sosirea la Bârlad o cameră la hotelul « Europa », cameră care costă 2,50 franci. Acest hotel mai poartă denumirea de « Mulţimea ». Poate că acum, din cauza sosirii ruşilor la Bârlad, camerele să fie mai scumpe. Ea să ceară o cameră cu 2,50 franci şi basta. Nu ştiu dacă este uşor să călătoreşti acum pe calea ferată din cauza mişcării trupelor ruseşti. Eu am plecat din Bucureşti cu clasa a 3-a pe cale ferată dimineaţa şi seara am fost la Brăila unde am şi înoptat.

Clasa a 3-a *nu pleacă direct* din Bucureşti la Tecuci. Pasagerii înoptează totdeauna la Brăila. De altfel e o prostie că vorbesc despre clasa a 3-a, Liubov Feodorovna să vină cu clasa a 2-a. La Brăila hotelurile trebue să fie foarte scumpe şi nici n'are rost ca să aibă deaface cu bagajele, cu hamali şi cu altele de acest fel la Brăila. Clasa a 2-a dela Bucureşti la Bârlad costă 33,30 franci. Sfătueşte-te cu Moscu (?) când e mai bine să plece Liubov Feodorovna ca să ajungă mai repede la Bârlad. Desigur că vei ţine seama şi de mersul trenurilor

publicat în ultima ediţie. O zi înainte de plecarea ei să mă înştiinţezi că Liubov Feodorovna pleacă în ziua cutare, vei indica ora de plecare, clasa cu care pleacă şi aproximativ timpul când după părerea d-tale şi a lui Moscu va sosi la Bârlad. Dacă m'ai înştiinţa cu două zile înainte ar fi şi mai bine. Afară de aceasta Liubov Feodorovna să pregătească la Bucureşti o scrisoare pe care s'o pună în cutie la gara din Bârlad de îndată ce va sosi în gară. Prin aceste două scrisori voi fi înştiinţat când să vin din Pueşti la Bârlad. Chestiunea se pune ca nici eu să nu cheltuesc degeaba bani la Bârlad aşteptând-o pe Liubov Feodorovna, cu cai şi ea să nu peardă bani aşteptându-mă la hotel pe mine. Incăodată: hotelul din Bârlad « Hotel de Europe » lângă Biserica Sf. Ilie şi în str. Sf. Ilie. Apoi 2 scrisori: una din Bucureşti despre ziua când pleacă Liub. Fed. şi a doua din Bârlad la Pueşti. Nu telegrafia nimic. La Pueşti nu ajung telegramele. Scrie prin poştă. Liubov Feodorovna să plece cât mai repede. Sper că până în 2—3 Mai va sosi la Bârlad. Tocmai în zilele acestea trebue să fiu şi eu la Bârlad. O voi lua atunci pe Liub. Fed. şi o voi aduce la Pueşti. In privinţa locuinţei pentru primirea lui Liub. Fed. nu sunt destul de pregătit. Dar ea nu e exigentă şi mă va scuza. In privinţa alimentaţiei îi va fi bine la mine, şi în general în toate privinţele se va odihni. Şi acum rămâi cu bine şi grăbeşte-te să te duci la Racoviţă. E îngrozitoare lipsa de activitate dela noi!

Iţi strâng mâna ţie şi lui Liubov Feodorovna şi aştept; Ii doresc drum bun cât mai grabnic şi fără oprire.

Al d-tale Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

328

Pueşti, 2 Mai 1877

Stimabile Costică,

...Oricum ar fi ţara noastră se află în război cu unul din mulţii săi inamici: cu Turcia. Idea despre datoria ce trebue acum îndeplinită către ţară pune pe gânduri şi nelinişte nu numai pe oamenii de omenie, dar mai pe toţi dearândul. M'am gândit şi eu, neapărat despre ceeace trebue să fac în împrejurile de faţă ale ţării noastre; în ce chip să mă arât că sunt vrednic de un adevărat fiu al naţiunei române; de acea iată că m'am hotărât să părăsesc, pentru câteva vreme, serviciul de medic de Plasă şi să mă duc acolo unde arma inamicului sau mai bine barbaria omenirei, sdrobeşte vieţi tinere şi puternice, pentru gustul şi capriciul a doi tirani!!...

Pentru mine, sângele care va curge în şuroae, fie el turcesc fie românesc sau rusesc, e tot sânge; sânge al omului pe care,......?. ce zici? omul, în nebunia şi neştiinţa lui, nu-l varsă pentru o cauză sfântă, după cum cred cei mai mulţi

şi după cum se strigă în gura mare fără ruşinare şi fără sfială!... Din aceste consideraţii şi mai ales din consideraţii care privesc caracterul meu personal, am hotărât să intru în campanie ca medic ambulant. Dar lucru cel mai potrivit pentru mine ar fi să intru în ambulanţa! „Crucei" roşii de la noi. Mă interesez însă întru câtva şi de partea economică a trebii, căci stau rău în privinţa banilor şi am avut de plătit o mulţime de datorii. Afară de acestea, am avut în îngrijirea mea mai mulţi Români, refugiaţi politici... ameninţaţi a muri de foame, dacă nu le-aşi fi veinit eu în ajutor cu mica leafă de 400 fr.

...România are oarecare instituţiuni, oarecare libertăţi pe care le plăteşte scump şi pentru care vai! cea mai mare parte a populaţiunei, moare de foame şi de mizerie!!... libertăţile însă nu se pot căpăta decât cu lacrimi şi cu sânge! ... Răspunde-mi dar, la cine să mă adresez şi ce să fac ca să pot intra la ambulanţa «Crucii roşii», etc. etc...

Al tău amic

N. Codreanu

[O pagină din Socialismul român, Viaţa şi activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu, p. 24—25.]

329

12 Mai 1877

Joi seară,

Prea iubit prieten!

Ai primit oare cele două scrisori ale mele? Aceasta e a treia; răspunde; de abia aştept să ştiu. Cum merg treburile? Am primit toate scrisorile D-tale. Nimeni nu scrie, asta mă nelinişteşte.

Actualmente sunt foarte mulţi ruşi în oraşul nostru şi se spune că vor rămâne încă lungă vreme aici. Telegrafişti ruşi au şi început a lucra în telegrafie; nu-i de glumit, e serios.

Vrei să-ţi trimit cufărul sau să-l iei D-ta însuţi când vei fi aici? Fă cum ştii şi bizue-te pe mine întotdeauna. Costică nu trimite nimic şi eu am mare nevoie de bani; i-ai scris? ţi-am trimis o bucată de articol, trimite-mi-l înapoi de îndată ce-l vei fi citit; tema este vastă, l'aşi putea cumpleta şi corecta şi-mi va aduce un oarecare câştig. Azi dimineaţă am trimis la «Journal du Nord», care a început să apară dela 1 Mai, un articol destul de serios; vorbesc despre proclamarea independenţei României, dar înainte de a atinge subiectul prezint o schiţă a situaţiei României înainte de aceasta, adică dela răscoala Slavilor până la trecerea Ruşilor: ei bine! mi-a reuşit; am citit mult şi am *înţeles* perfect problema pe care o tratez; această schiţă este scurtă dar limpede; acum văd că e uşor să scrii şi mărturisesc sincer că aveai dreptate când spuneai că ar trebui să o iau mai în serios. De îndată ce voi fi primit răspunsul celor două ziare, părăsesc corvoada care mă plictiseşte din ce în ce mai mult. Cât de bine îmi pare că eşti mulţumit de slujba pe care o ai şi că ai dori s'o păstrezi.

După cum ţi-am mai scris, teza se găsea la poştă *zece minute* după citirea scrisorii D-tale. *Dacă voi rămâne aici*, sper să-ţi pot trimite jurnale. Mă crezi? Aşi dori mult să mă duc din nou în Bulgaria... vreau să văd, vreau să trăiesc; cu sănătatea stau prost; crede-mă, dragul meu, ceea ce mă îmbolnăveşte nu este nici lipsa de hrană, nici lipsa de bani, este plictiseala, o cumplită plictiseală... Ce mă voi face când va pleca şi *Entsch*? Trebue să-ţi spun că simt nevoia de a-l vedea, îl iubesc din toată inima; mi-e mult mai drag decât *prichindelu' acela de redactor*; e un băiat cumsecade, sincer şi bun. Este cel dintâi bulgar care îmi este cu adevărat drag. Parcă ne-am cunoaşte de douăzeci de ani. In mai multe întâlniri avute mi-a dovedit, şi nu odată, că are ceva minte, că nu este ceea ce se chiamă prost; că iese întotdeauna din încurcătură; ceea ce îmi place mai mult la el este faptul că *nu joacă teatru*, îmi spune lucruri care nu se spun decât unui prieten devotat, şi mi le spune cu un aer deschis sincer; e o mare calitate a lui. Aşa că-i răspund şi eu cu aceeaşi monedă. E un om *dintr'o bucată*. Scrie, scrie, dragul meu; nu da uitării pe cel mai devotat şi sincer prieten pe care te rog să te bizui întotdeauna şi în orice împrejurare

Bonifaci

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

330

Pueşti, 16 Mai 1877

Nicolae Constantinovici!

Am primit scrisoarea dumitale în care îmi descrii în culori atît de vii pe care am avea-o amîndoi, dacă aşi reuşi să ocup locul de medic de plasă la Argeş. Cu toate multe din cele ce-mi scrii în această privinţă sunt în totul de acord şi m'am hotărît să trimit în sfârşit astăzi o cerere şi o scrisoare lui Racoviţă. In scrisoare îl rog să stărue la Comitet să mă primească ca medic de plasă la Argeş, cu leafa de 400 de franci. Dacă voiu primi un răspuns afirmativ, vin neapărat să te iau, deşi însă am această intenţie, prevăd depe acum încă în fericirea pe care mi-o descri, multe laturi întunecate, care mă nelinişteşc destul de mult. In primul rând munţii îmi plac foarte mult, dar nu iarna şi în anotimpurile ploioase şi reci, ci vara, pe vreme frumoasă. Eu îmi închipui limpede toate grozăviile călătoariei în fiecare lună de iarnă prin plasă, când suflă vântul rece, şi care în munţi trebue să fie mai rece decât oriunde, iar plasa Argeş este destul de muntoasă. Ar fi interesant să ştiu cât este de vastă plasa, dacă are multe comune, şi câte zile trebue pentru a vizita toate comunile? Ar fi interesant să ştiu apoi ce anume cere administraţia locală din partea unui medic de plasă. Imi amintesc, Racoviţa mi-a spus, că medicii de plasă voi fi tot timpul ocupaţi în serviciul lor cu deplasările prin plasă. Numai 20 de zile pe

lună să umble prin munți iarna — și ese sufletul din tine. Cunosc plăcerea călătoriilor nu prin munți ci prin regiunile deluroase din locurile noastre de aici și mă îngrozesc numai la ideia unor călătorii de lungă durată prin munți în timpul iernii. Am înghițit iarna aceasta atâta frig, călătorind prin plasă, ca niciodată în viața mea. Din cauza frigului, toată suprafața corpului, cea acoperită și neacoperită, devine rece ca un cadavru. Mă mir cum nu m'am îmbolnăvit de frig. Intreabă pe cine poți cum este serviciul medicului de plasă în Argeș? Intreabă de drumuri, dacă sunt bune, dacă există șosea sau nu, cum sunt situate comunele, dacă trebue să umble mult prin munți pentru a vizita plasa, dacă administrația cere să fie vizitat fiecare sat...

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

331

București, 20 Mai 1877

Prea iubite!

Dacă Codr. nu a găsit încă nici o slujbă, e foarte trist. Ce-i de făcut? iată ce mă întreb și eu. Nu pot crede că Larcy să nu-și fi primit banii; în cazul aceasta cum să interpretez purtarea lor...Dacă și-au primit banii, nu este cinstit din partea lor, iată singura vorbă care îmi vine acum...

Iți dau cuvântul meu de onoare că nu pot nimic... Am încercat, nu mai merge. — La 1 Iunie, elvețianul va încasa leafa mea. Vrea neapărat ca, afară de aceasta, să scot și efectele de sub gaj... Suntem într'o mare încurcătură... Ce-i de făcut? Am primit abia azi 50 fr pentru lecție și nu mai am decât câțiva franci; am plătit la dreapta și la stânga. Iți trimit câteva mărci, asta-i destul de original; vei putea să-ți cumperi tutun și să plătești cu timbre... O să fie tutun timbrat!...

De îndată ce vei primi scrisoarea, răspunde-mi; poate ai nevoie de câte ceva.

Te îmbrățișez de mii de ori

Bonifaci

Se caută corespondenți; redactorul dela Timpuri Noi va sosi aici; sper să reușesc întru totul: până atunci îmi văd de lucru. — Unde-i Codr.? Spune-mi și mie.

Corespondența [odată] plătită, la 1, părăsesc munca mea *silnică*.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

332

[Puești,] 22 Mai 1877

Eri ți-am scris cu creionul o scrisorică mică crezând că o voi trimite, dar n'am reușit și abia mâine seară pleacă poșta de aici, ceea ce înseamnă că

scrisoarea va pleca abia Marţi. N.P. nu poate găsi cai ca să plece la Bârlad şi până acum nu poate primi cu niciun chip leafa (încă nu sunt bani în casă). Nu ştiu ce vei face tu, dragul meu? Şi eu tot mai sunt aici cu dorul meu chinuitor, neprimind nici un răspuns la scrisorile mele către tine. Tu crezi, probabil că totul e bine şi că eu sunt de mult în colţul meu liniştit, dar drumurile s-au stricat şi poşta de la Bucureşti nu mai vine de 12 zile.

Nu ştiu ce se întâmplă la voi şi ce va fi mai departe. Mă tem că va trebui să mă întorc. Nu este nimic mai chinuitor decât această nesiguranţă. Dragul meu, nu pot să-ţi exprim cât de revoltată este inima mea astăzi. Sunt pur şi simplu bolnavă din cauza acestor scene pe care a trebuit să le văd astăzi. Sufletul meu se revoltă în faţa acestei nedreptăţi care să înfăptuieşte de dimineaţă până seara în primăria care este alături de noi. Şi cum se face această judecată bună. Pe o uşe se introduc împricinaţii iar la intrarea din dos bat cu bastoanele în cea mai mare parte pe ţigani ca pe nişte paria, fără a mai judeca dacă au sau nu au dreptate.

Sărman popor! Ce furtună se răscoleşte în mine văzând ce se întâmplă pe pământ, mi se pare că dacă aş avea putere sau aşi cunoaşte limba, eu l-aş înjura, l-aşi blestema pe acest prefect, care înfăptuieşte această judecată asupra acestor martiri lipsiţi de ajutorare. Chiar dacă aş putea să-mi arăt protestul numai prin a-l sgâria, a-l muşca, tot mi-ar fi mai uşor. Capul mă doare îngrozitor. De aşi primi măcar mai repede o veste dela tine. Eşti sănătos? M'am gândit mereu la toate în această vreme de nesiguranţă că drumul de la Tecuci este de asemenea stricat, la fel şi podurile.

Am vrut să trimit o telegramă şi a fost imposibil, deoarece pentru aceasta trebuie să plec la Bârlad, ceea ce costă 12 franci, iar aici nu am nici măcar un ban. Ce a rămas de la drum s-a cheltuít totul pentru mâncare. Nu, se pare că soarta mea este să-mi duc crucea fără odihnă şi nu se vede sfârşitul încercărilor.

La revedere dragul meu, mă gândesc ades la tine. Măcar dacă ai fi tu fericit, m'aş consola cu aceasta.

A ta Liubuşka

Fii sănătos şi scrie despre toate în mod amănunţit.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

333

Cedar Vale Chantanqua Co Kansas, 25 Mai 1877

Nic. Codreanu,

Vă scriu aproape fără nicio speranţă de a primi răspuns dela dvs., pentru că scriu pe o adresă lăsată de dvs. pentru [şters] aproape cu un an în urmă,

Iar dacă totuşi scrisoarea mea vă va ajunge, vă rog în mod convingător să faceţi tot ce este în puterile dvs. pentru a afla unde se găseşte acum *Muromţev*.

E vorba de faptul că una din cele mai scumpe persoane pentru mine, *Vladimir Pavlòvici Muromţev*, pe care l-am cunoscut la Kansas nu răspunde în ultimul timp la toate scrisorile care i s'au trimis în decurs de aproape un an. Ingrijorat de aceasta, am luat informaţii despre el la prietenii mei din Rusia, aflând că a plecat voluntar în Serbia şi că după terminarea războiului a rămas *acolo* în serviciul civil.

Fiţi aşa de bun şi aflaţi dacă se poate, unde se găseşte şi pe ce adresă i se poate scrie. Prin această mă obligaţi foarte mult. Un lucru de mare importanţă mă face să-l caut.

Ajutaţi-mă dacă puteţi, căci dacă vă mai aflaţi în Moldova, atunci sunteţi vecinul lui apropiat.

Prietenul dvs.

William Frey

[Pe plic:]

România, Bucureşti, Spitalul Colţei

Nicola Codreanu

La *Bârlad*

[Pe verso-ul plicului:]

La Bârlad medic de plasă

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

334

[Pueşti,] 25 Mai 1877

Dragul meu Nicolaşa !

Astăzi am primit scrisoarea ta şi sunt atât de bucuroasă, prietenul meu, atât de bucuroasă, încât nici nu-ţi pot reda. Doar de 10 zile n'am primit poştă din Bucureşti, drumurile erau stricate din cauza ploilor şi trenurile n'au mers. Şi abia astăzi spre bucuria noastră în cele din urmă a sosit poşta. Mă simt iarăşi mai bine, sunt mai liniştită şi sunt mai veselă, dealtfel regiunea este aici deluroasă şi se prezintă minunat (ce înseamnă după cum vezi) că sensaţiile subiective sunt puternice. Fiecare seară când văd că timpul este frumos, plec la plimbare cu N. Petr. şi cu multă plăcere mă caţăr pe coline să culeg flori. Câte flori sunt aici, flori pe care până acum nu le-am văzut în câmp, dar totuşi ele nu-mi pot înlocui ierburile şi florile din patria mea, dealtfel şi natura nu prea este bogată în viaţă, este puţin înviorată de păsări.

Ei, dragă Nikolai Petrovici a fost grozav de asaltat din toate părţile. Parcă într'adins în vremea această critică li s'a năzărit tovarăşilor săi să vină la el,

judecând după scrisorile lor... [indescifrabil] crezi în abstinenţa lui... [indescifrabil] au inventat acolo pe socoteala lui destul basme: despre amante pentru care el cheltuieşte mulţi bani şi câte şi mai câte a scornit. Desigur că lui N. P., acestea nu-i plac, cu atât mai mult că oamenii care sub influenţa discuţiilor (?) erau cei mai buni, cei mai de nădejde, dealtfel n'au întârziat să [indescifrabil] omul muieratic şi care a muncit puţin pe cunoscutul câmp de acţiune. Trist şi trebue să văd iarăşi confirmarea adevărului că între militanţii voştri nu se temină niciodată socotelile cu privire la cine şi ce a făcut... ...Ei toţi şi-au pus speranţa pe N. P. îl năpădesc cu familiile şi apoi vor scrie că mor de foame. Singura speranţă să pleci şi să cultivi via ca să ai ce mânca. Eu nu cred în această posibilitate. Numai nevoia îi poate face să stea locului, altfel nu prea cred în reuşită. De unde banii pentru cumpărarea pământului? Toate doar faç parte din viitor, iar nouă între timp ne vor aduce pupili. Până acum nicio ştire despre Costică, tăcere complectă la scrisorile noastre, se vede că nu e acolo, să nu fi fugit cumva....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

335

Bucureşti, 25 Mai [1877]

Lector, când retras într'un unghiu singuratec, ori când destul de tare — trecând prin lume, ai putut ca «un spion al lui Dumnezeu pe pământ» să pătrunzi destinele omenirei; să înţelegi acele mari principii născute de secole, care se numesc, libertate, egalitate, fraternitate; să înalţ un ideal sublim ca scop al aspiraţiunilor omului, spune ce ai cugetat, ori mai bine ce ai simţit?

Buzele tale, în prada unei emoţii generoase, n'au îngânat poate o rugă, un imn? din ochiul tău profund n'a curs o lacrimă caldă de fericire?

Dar, când tunul fratricid, te-a readus în realitatea vieţei; dar când gemetele miseriei ţi-a înecat imnele; dar când ai văzut, în fine, marile mase populare, pe aceşti lăudaţi Români, atât de ignoranţi, atât de egoişti, atât de apatici, atât de adversari raţiunei; nu te-ai îngrozit? n'ai trecut mâna pe frunte ca un om ce crede că visează.

Ei bine! dacă ai un suflet generos, entusiast pentru adevăr, simţitor la durerile fraţilor tăi, capabil a face un sacrificiu pentru binele lor, aruncă masca indiferenţei! armează-te cu credinţa în tine şi provoacă ignoraţa, ipocrisia, egoismul la un duel de moarte! Pune pe această gigantică tribună, care se numeşte ziar, făclia raţiunei şi încet, încet întunerecul va dispare.

Noi, care am cugetat ca şi tine, ştim cu cine avem să luptăm; cu toată lumea noastră. Aceasta însă ne adaoga la curaj.

Ca să vadă însă toţi «cum suntem» să ne întrebăm: Ce vedem în această ţară? şi să trecem în revistă.

Instrucţiunea, alimentul cel mai revivificător pentru corpul social, organizat pe nişte baze vicioase: localurile şcoalelor, cu toate accesorile lor, care au o influenţă naturală nemărginită, inspiră desgust: partea substanţială neînţeleasă, rău stabilită, în genere dirijeată de preoţi ai culturei cu o cultură dubie.

Astfel, aceste generaţii, care es necontenit, lipsite de ştiinţă serioasă, fardate peste tot, fără principii, fără morală, indiferenţi, morosi, infecunzi, epicurei stupizi când nu sunt ridicoli, formează inteligenta clasă de fantasme.

Ziaristica, adică credinţele voastre, Români, — dacă aveţi vreunele, — campionii voştri, partidele voastre în fine, să vedem ce sunt şi cum vă pot folosi.

Iată:

Radicalii cu *Românul* lor, care au învăţat din Franţa să fie republicani, şi care aci sunt dinastici, cu colegii electorale, cu religie de stat, cu cameră de lorzi, şi peste toate cu o înspăimântătoare neconsecinţă în zisele lor, vă zice arătându-vă Constituţia: « Iată programul nostru! »

Conservatorii-liberali cu *Timpul* lor, imortalizaţi prin doi Catargii, aristocraţi în spiritul egalitar al secolului XIX, superbi putreziţi de corupţie, sfruntând şi legi şi drepturi, pălmuind cu cinism onestitatea virtuoasă, escamotând credulitateaa, acuzaţi mergând înaintea Casaţiei şi strigându-vă la rândul lor: « Găgăuţi, Constituţiunea este programul nostru! »

Conservatorii-centrişti cu *Pressa* lor, presată de un trecut criminal, căutând a profita de toate circumstanţele, schimbând ideile cu portofoliurile ministeriale, parveniţi menajând toate mediocrităţile, toate interesele spre a atinge egoistele lor scopuri, tot Constituţia vă prezintă.

Ei bine, Români, prin ce diferă aceşti oameni de stat ai voştri, dacă eî nu pot diferi prin principii? După ce îi cunoaşteţi voi? cum vă încredinţaţi lor?

« Unii ne fură şi ne bat; ceilalţi ne scapă de hoţi şi de bâte », veţi zice.

Iată dar, că nimeni nu vă învaţă să fiţi prin voi înşivă temuţi şi să vă puteţi scăpa singuri de oricine.

Poporul suveran nu e suveran!

In ceeace priveşte ziarele, părţile organice ale partidelor, spectacolul e şi mai trist.

Ce găsiţi în ele voi, care aveţi necesitate de lumină?

Tu, agricultorule, ai văzut undeva cum poţi lucra pământul mai bine? Tu, industriaşule extraordinar, ai auzit că Europa civilizată progresează prin invenţii care măresc miraculos, producţia? Tu, om al ştiinţei, ce ştiinţă vezi? Tu, preot al binelui, ce încurajare întâlneşti? Şi, tu care suferi, ce consolaţie capeţi?

Pretutindeni vorbe vane şi sunătoare, idei palide împrumutate unor timpuri de zăpăceală şi de metafisicism, lupte de interese parţiale şi meschine, nimic mai mult.

D. Laboulaye zicea undeva: « Times este consulul general al Angliei »,

Aşa dar — dacă popoarele libere au consulii lor în republica inteligenţei — vom întreba: « Români, unde e consulul vostru?

Aţi strigat totdeauna pentru *alegeri libere.* Iată singurul vostru merit. Dar cugetaţi oare mai departe?

Când alegerile vor fi libere, veţi şti voi ce să alegeţi?

Până acum aţi ales *persoane* mai mult sau mai puţin oneste, — aţi fost *oamenii de casă* ai cutărei figuri politice; n'aţi cugetat de loc, dacă mandatorii voştri sunt democraţi ori demagogi. Astfel aţi stabilit partidele de interese personale, adică gaşcele.

Determinaţi-vă în fine, a avea principii, a lucra pentru binele tuturor.

Scopul acestui ziar este să vă ajute în această direcţiune.

Principiile voastre le veţi cunoaşte încet, încet astăzi le rezumăm în sfânta trinitate a oamenilor liberi.

« Libertate, egalitate, fraternitate ».

Nu vă întrebaţi acum, « cine suntem noi », ce vă pasă? Oameni mari, oameni mici, cunoscuţi, necunoscuţi, oricum vom fi, v'am spus ce voim.

Iată însă ce să vă întrebaţi: Aceşti pseudonimi, au ei dreptate?

Dacă credeţi că: *da* susţineţi-ne; dacă: *nu*, lăsaţi-ne să vorbim celor ce vor să ne audă.

Şi, când nimeni nu ne va asculta, nu vom pieri, căci ziua de mâine va da fiecăruia al său.

Verina

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Bucureşti, Str. Cazărmei 12), anul I, No. 1; — 26 Mai 1877; p. 1 col. I, II, III.]

336

Bucureşti, 26 Mai 1877

POLITICA EXTERNĂ

Franţa

Lovitura de cap, cum zice un corespondent din Paris, făcută de mareşalul Mac-Mahon, a produs o justă îngrijire pretutindeni şi mai cu seamă în Italia şi în Germania. Clericalismul, această teribilă plagă a Occidentului, care a împiedicat intotdeauna pe Francezi de a pune în practică marile lor cugetări democratice, azi are susţinători pe Mareşalul şi pe consilierii săi. Notele afectuoase schimbate între Roma şi Paris, nu sunt garanţii pentru scopurile oneste ale mareşalului: ele au fost schimbate într'o regiune, unde a minţi nu e o crimă.

Noul ministru, care nu are nici o culoare politică, e constrâns să disolve camera republicanilor. Pentru aceasta se cere votul Senatului, în care monarhia e reprezentată printr'o majoritate de 4 voturi. Se crede foarte probabilă deci disolvarea Camerei. In aceste priviri Ministerul Broglie, a şi făcut mare schimbare de prefecţi, dându-le ordine severe de a susţine canditaturile oficiali.

Ce va face însă Mareşalul când naţiunea cultă şi înţeleaptă a Franţei, va trimite aceeaşi majoritate de 329 voci republicane, dacă nu mai mult?

Căci trebuia să o spunem tare, spiritul democratic a făcut progrese imense în acest focar al civilizaţiunei, care până dăunăzi a fost întunecoasă. D. Gambetta, a lăsat să se creadă că Preşedintele mareşal va demisiona. Această credinţă e împărtăşită mai de toate ziarele. Cu toate acestea, noi cutezăm a nu o zice; căci,

« In malo ingenio vincit pravum consilium ».

Cel ce ese cu atâta cutezanţă din cercul constituţional propriu zis, cel ce în republică patronează candilaturile oficiale gonite odată cu de tristul memorie Buffet, nu ni se pare nouă decis a păstra cu sântitate regulele stricte ale onestităţii.

In orice caz însă avem încredere în nobilul popor francez, care a proclamat drepturile omului, care a decapitat un rege, care a fost atât de mare. El va şti, desigur şi acum, să-şi susţină prerogativele de naţiune liberă...

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Buc. Str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; — 26 Mai 1877; p. 1, col. III.]

337

Bucureşti, 26 Mai 1877

[POLITICA EXTERNĂ *urmare*]

Turcia

In această parte toate privirile stau aţintite. Că Turcii vor fi învinşi, numai încape îndoială. Dar vor şti ei cel puţin să fie demni acum în ajunul morţi, poate? Iată, ce este curioasă lumea să afle. — « Cum va deslega problema Orientului acest matematic dela Nord? » Iată ce o interesează mult.

Inceputul luptelor, lipsă de finanţe, ameţeala ce domneşte la Constantinopoli, nu e de natură a încânta vederea dacă, anima n'ar putea-o mişca. Ei chiar înţeleg mărimea pericolului îndestul de mult deşi războiul sacru şi-a destins stindardul. In acest sens, s'a anunţat că Turcia încearcă şansele împăciuirei. Noi credem, că aceasta ar fi să zică, ori prea multă speranţă, ori prea mare sacrificiu.

Totuşi, am dori ca sângele să nu se mai verse, ca Turcia să primească condiţiunile Europei interesate în chestiune, ca pacea să poată fi posibilă.

Până atunci operaţiunile în Asia sunt minunate pentru Ruşi. Ardahanul e în posesiunea lor deplină şi operaţiunile sunt îndreptate spre Erzerum. La Dunăre mici deprădări; lupte de tunuri: Barbaria başi-buzucilor şi eroismul Românilor.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Bucureşti, str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 1, col. III şi p. 2, col. I.]

338

București, 26 Mai 1877

POLITICA EXTERNĂ

Grecia

Ministerul Dlui Comonduros se crede a fi un minister de acțiune. Și apoi nici n'ar fi prudent ca în aceste momente de răfuială Grecii să nu cugete la conaționalii lor supuși, care atât timp în van au cerut Europei libertatea.

După știrile ce vin de acolo, înclinăm a crede că descendenți lui Temistocle și Pericle vor avea un cuvânt de zis. S'a comandat în America 45.000 puști, carne, provizii: s'au organizat bande de acum, care să înceapă atacul, cu Turcii chiar fără voia guvernului; în fine manifestația din urmă a studenților — care nu am uitat că au contribuit câtva la căderea lui Bulgaris, — sunt destule argumente pentru probabilitatea resbelului.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, Str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 2, col. I.]

339

București, 26 Mai 1877

[POLITICA EXTERNĂ *urmare*]

Serbia

Neutralitatea ei ar fi sigură, dacă noi circumstanțe nu o vor târi. Știrile din urmă au anunțat deja o încălcare a teritorului sârbesc de cetele turcilor. Austriacii au trimis două monitoare înaintea Belgradului.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar București, Str. Cazărmei 12), anul I — Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 2, col. I.]

340

București, 26 Mai 1877

[POLITICA EXTERNĂ *urmare*]

Anglia

Guvernul Reginei — în contra sentimentelor poporului englez — n'a cercat să dea altă direcțiune politicei sale tradiționale turcești. Flota sa se află și la Pireu.

Nu știm încă, ce rezultat a dat meetingul dela Birmingham, nici dacă și acolo ca pretutindeni vocea poporului este disprețuită.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, București, Str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 2, col. I.]

București, 26 Mai 1877

RESBELUL

In mijlocul agitațiunilor care mişcă ambele continente, pe cei săraci ca şi pe cei bogați, este resbelul. Nu avem nevoe a repeta acest cuvânt, deoarece este simțit de toți, însă am văzut entuziasmul care domină noua generație şi m'am decis a consacra câteva linii zeului Marte.

In mijlocul unei familii paşnice, unde domnea fericirea, am văzut, când a suflat vântul resbelului, doliul şi orfelinatul; în mijlocul unei câmpii fertile, unei țări aproape în ultimul grad de cultură, resbelul; şi apoi privind în urmă am văzut barbaria şi dezastrul, operele secolelor distrugându-se la arzătoarea suflare a focului; onestul cetățean transformat în asasin; coduri, legi, toate disprețuite, sfărâmate; vocea magistratului tăcută, la privirea crimelor.

Şi peste toate, acela care s'a distins mai mult în acest carnagiu uman, acela care a lăsat în urmă mai multe victime, încoronat, proclamat de vingător.

« O tempora! o mores! » s'a zis odată. E timpul să repetăm.

Am văzut cultul diferiților zei încetat, însă cultul neînblânzitului Marte, chiar în secolul XIX, e în mai multă vigoare. L-am văzut pe rând schimbând bâta cu spada, spada cu arcul, arcul cu puşca, puşca asociindu-se cu tunul, tunul perfecționat, mitraliesa Krupp! instrumentele morței şi ale distrugerii le vedem perfecționându-se.

Dar ale păcei?

Domnilor resbelatori, junime entuziasmată, oameni capabili a perfecționa omorul, arătați-ne, perfecționați-ne arma păcei!

In secolul al XIX-lea s'a proclamat egalitatea şi înfrățirea oamenilor desființarea inimicițiilor dintre națiuni şi cu toate acestea astăzi încă auzim oamenii pe care barbaria secolelor, i-au despărțit printr'un brâu zis națiunei numind inamici pe vecinii lor. De aci naşte în luminatele capete ale pretinşilor conducători ideea de pretinsă necesitate [de] lupte, resbele, adică distrucțiunea.

Indivizii diferitelor naționalități care se întâlnesc în acelaş oraş, la aceeaşi masă, în acelaş vagon sau vapor, nu trăesc ei în cea mai completă armonie?

De unde provine dar, această armonie. Domnilor care pretindeți că ura este născută în om?

Să cercetăm cauza.

Omul în starea primitivă a căutat să se supună unor legi care date pe mâna unor speculanți, au fost spoliate în profitul lor. Din aceşti spoliatori s'au format

două clase: *regi și preoți*: cei dintâi au spoliat cu arma cum vedem; cei de al doilea cu bigotismul, cum durează încă.

De aci divergențe, spoliațiuni, formarea partidelor sau națiunilor, ce și-au dat soarta pe mâna altor spoliatori; lupte și apoi din toate acestea, născu zeul Marte în mijlocul unei furtuni, în mijlocul dezolațiunii.

Copil sufletesc al regilor, când îi vom putea zice: « E timpul de a ne da pace, avem altceva de făcut decât resbelul sfărâmarea brâului stabilit de secole, înfrățirea oamenilor și desvoltarea artelor la umbra păcei.

Spoliatorii cei mai puternici au spoliat pe cei slabi; Troia s'a sfărâmat de Greci, Grecii de Romani, Romanii de barbarii pădurilor nordice. Abia aci ne oprim puțin. Puterea regilor care mergea mână în mână cu a preoților, o vedem despărțindu-se, Carol Magnul pune temelia unei spoliațiuni profane, Leon III pe acea papală, temelii zise ale clerului după care trebuia să se ducă națiunile. Și unii și alții pretind că sunt locotenenții ființei supreme pe pământ, și unii și alții își iau dreptul ca, în duelul dintre dânșii să înjunghie sau să facă asasini pe cei ce pentru un moment au crezut spusele lor de adevăr.

Oameni cărora ocupațiunea onestă le era nesuferită, prind armele, se numesc resbelatori și pleacă în cuceriri; bătrânii cărora bubuitul tunului convulsiunile morței, le fac plăcere, mirosul sângelui le astâmpără setea, prind armele și pleacă în cuceriri; fanatici cu mintea îngustă, pentru care lumea e un colț, libertatea în spadă, excitați de preoți și trubaduri, se asociază:

Orașele ard, munca agricultorului se sfărâmă sub copita piciorului calului, sânul virginelor se deschide sub luciul spadelor, mumă plânge, tatăl, fiul căzut, chiamă mânia cerului contra ucigașului.

Un câmp de mutilațiuni, de morți, de sânge este patul zeului Marte, este gloria regilor.

« Ce spectacol frumos veți zice! » Ce spectacol oribil! vă zicem.

D-lor care în sec. XIX-a găsiți o astfel de plăcere, spuneți-ne rezultatul învinșilor și vingătorilor?

Cei dintâi muncesc zecimi de ani pentru a înavuți pe regi și curteni sub cuvânt de spese; cei de al doilea se supun jugului cu mândrie.

Franța liberă la 93, amețită de bubuitul tunului de la Austerliz se supune unui conguerant, care după ce îi sfărâmă legile și libertatea, îi duce să moară în ghețurile Rusiei.

Europa liberă la 48, la 54 se mercenează și merge să-și verse sângele sub zidurile Crimeii.

Pentru ce?

Era o necesitate, la 93 Franța amenințată de coaliție trebuia să se apere.

...Cine formase coaliția în 93? Capetele a trei împărați.

Cine formase criza orientală la 54? Un cap încoronat.

Cine a excitat fanatismul Turcilor la omorul creştinilor din Bulgaria? Preoţii.

Ce-au făcut naţiunile în timpul asta? Instrumente oarbe în mâna lor au servit de a se sugruma unii pe alţii fără de ştiinţă.

Proverbul zice: « Certurile regilor şi ale preoţilor se sparg pe capul popoarelor ». Dar certurile popoarelor?

Lectorul ne va scuza dacă abătuţi pentru un moment, vom căuta să legăm firul, precum diplomaţia poate să lege firul păcei prin coada electrică a torpilelor.

Am căutat dar să stabilesc în câteva [linii] ideia şi rezultatele resbelului şi resbelatorilor.

Am vorbit de noua generaţie electrizată de sunetul armelor, la începutul scrierei; cată acum să ne întoarcem iar la dânsa.

Nouă generaţiune, misionară a păcei priveşte trecutul caută origina resbelelor şi rezultatul lor, şi te vei convinge că dorinţa de a te înarma cu fierul omucid îţi va trece.

E altceva de făcut decât resbelul este industria, este arta.

Este un inamic mai puternic decât vecinii din afară, inerţia, lipsa de acţiune.

Incă un ultim cuvânt şi vom termina. Azi însă e timpul când Românii în avântul şi entuziasmul suvenirilor trecute iau armele pentru a-şi apăra independenţa.

Români, fiţi generoşi. Acela în care descărcaţi arma voastră este om, are o mamă sau copii ca şi voi care vor plânge moartea lui. Oraşele pe care bomba voastră le preface în cenuşe sunt azilul artelor.

Fiţi generoşi!

Acei ce luptă contra voastră, sunt cuprinşi de un fanatism excitat de cei mari.

Fiţi demni! respectaţi durerea, până când timpul va veni să spunem acestor însetaţi de sânge: « domnia voastră a încetat. Preoţi cu fanatismul vostru, regi cu lanţurile voastre, resbelatori cu armele voastre, în lături! e timpul păcei! Lăsaţi pacea să treacă!

Trebuiă ca istoria să nu-şi mai înceapă epocile din lupte.

Trebuiă ca bardul să nu-şi mai modeleze cântul după bubuitura bombelor.

Trebuiă ca omul de orice rasă, în orice parte a continentelor, să numai fie decât cetăţean al lumei, paşnice şi egalitare!

U.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Bucureşti, Str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 2, col. I, II, III, p. 3, col. I, II.]

Bucureşti, 26 Mai 1877

Foileton

TABLOU

I

LECTORUL. — Ce tablou, voeşti să faci D-le autor? Nu cumva ai de gând să reprezinţi luarea Carsului de armatele Impăratului, trecerea Românilor peste Dunăre, arborarea drapelului nostru pe acoperişul Sfintei Sofii? Ori vrei să râzi şi D-ta, că a tot-putinţii noii direcţiuni, cu ceva à la *Moşii*, scrisă desigur în parfumul şi armonia de la bariera târgului de afară? Suntem sătui de aşa.......

AUTORUL. — Ai răbdare, D-le! Ai să vezi!

.......Aşa dar mărturisesc, inteligentul meu lector că aşi fi preferat să-mi inaugurez intrarea în bărăganul literaturii cu un roman, adică să fi intrat pe *poarta cea mare*, cum zice cineva, dar poetul Macedonski, retregându-se din nisipul publicităţei, am crezut şi cred că nu voi găsi vreun protector.

Aveam deschisă înainte ramura nuvelelor. Dar, ce voeşti? Ca un spirit modest şi slab ce sunt, am voit să evit întâlnirile resbelnice cu căpitanii nuvelelor noastre: aşa dacă m'aşi fi dus şi eu să răscolesc istoria republicelor italiene din evul mediu, spre a vă da un specimen original şi naţional, cine ştie dăcă azi aşi mai fi putut scrie măcar un tablou social.

Romanul e bun de citit în timpuri liniştite, şi atunci numai pentru figurile grave şi serioase; nuvelele, oricând, pentru graţioasele şi umanele noastre Doamne. Dar — mi-am permis eu să cuget — pentru imensa majoritate a celor ce ştiu să citească şi care nu sunt nici serioşi nici de genul inocentei Eve, ce rămâne? Ei, oare să fie lipseţi cu totul de binefacerile literaturei? Ar fi o nedreptate strigătoare şi procurorul nostru general nu se mai ocupă azi de unii Ruşi, care înfruntă legile.

Prin urmare m'am decis să scriu, anume pentru acei ce au de gând să moştenească împărăţia cerurilor, ceva facil, scurt ca o anecdotă, dacă s'ar fi putut, fără a-i trimite pe la bibliotecă după citaţiuni ori după autori.

Inainte de a termina acest fel de prefaţă, mi se pare sunt dator să vorbesc ceva cu lectorii, pentru care scriu anume şi de a căror critică severă n'am să mă tem.

Dacă, din întâmplare, veţi crede că vă insult, aşa *fără perdea* cum se zice, vă las facultatea de a-mi cere o despăgubire, pe care am şi preparat'o. Astfel, vă rog, cu profund respect, să începeţi a-mi citi tabloul când vă veţi culca şi vă asigur că veţi adormi imediat. Iată, aşa dar, că vă scutesc de plata medicamentelor adormitive, fără a da şi eu ceva.

II

Il n'avait pas vingt ans. Il avait abusé
De tout ce qui peut être aimé, souillé, brisé.
Il avait tout ternit sous scs mains effrontées.
. . . .
Sa sève, nuit et jour, s'épuisait aux orgies
Comme la cire ardente aux mèches des bougies.
Jamais il ne trempait sa tête dans ces ondes
Qu'Homère et que Shakespeare épanchent si profondcs;
Il ne croyait à rien; jamais il ne rêvait;
. . . .
Il se faisait du tout le centre et le milieu:
Il achetait l'amour, il aurait vendu Dieu.

VICTOR HUGO

Intr'o cameră bine mobilată, dintr'o suburbie oarecare un june debil şi palid, dar de o paloare senină şi pură ca o pagină din Platon, rezemat de un fotoliu, privea o pendulă de masă. Iată ce avea într'însa atrăgător: deasupra orarului erau două figuri, lucrate în marmură de Pentelic, care se ţineau de mână; una purtând o carte şi o lunetă, reprezenta ştiinţa calmă şi majestuoasă; cealaltă timidă şi surâzătoare, avea un miosotis în mână, era iubirea modernilor, nu zeul păgân cu tolba şi arcul înveninator. Amândouă păreau a privi cerul întrevăzând, poate, prin neguri imortalitatea.

Junele privea lung şi absorbit. La început obrajii lui moi şi catifelaţi străluciră de o fericire fără limite, în care se rezuma un amor ceresc, apoi, încet, încet o lacrimă curse din pleoapele-i lungi, încă una mai arzătoare până când torentele îi înecară faţa. Erau lacrimi de acelea care nobilează sufletul.

Plângea încă când uşa se deschise. Noul venit păru surprins.

— Dece plângi amicul meu? Lacrimi pentru tine, care ai destul aur şi nici o lipsă, n'am gândit să existe.

— Ai zis bine, nimic nu-mi lipseşte: nici inima. Astfel lacrimile mele sunt lacrimi de fericire, răspunse surâzând cu tristeţe, junele nostru, pe care îl vom numi Damon.

— Anima nu ne lipseşte nici nouă. Ea însă e o pungă membroasă compusă din două auricule şi două ventricule, prin care circulă sângele şi în care cât lumea nu vei găsi lacrimi nici sentimente.

— Prin unele animi cu toate acestea, circulă un sânge mai infectat de atmosfera conrupţiei, prin altele, altul curat şi viu. Dar să lăsăm, aceaste chestiuni. Ţi-am spus adesea că nu pot fi altfel de cum sunt. Ce noutăţi din Atena — României?

— Inimi şi lacrimi.

— Vroeşti să râzi pe comptul meu..

— Te înşeli. Animi în care sângele patriotic, bate cu înflăcărare şi lăcrimi duioase.......

— Ale umanităţei ultragiate.

— Ale mamelor, surorilor şi soţiilor, care au trimis pe fii, fraţii şi soţii lor, pe marginile Dunărei.

— Aşa dar admiţi, animi şi lacrimi.

— In unele cazuri. Ale tale sunt de fericire. Te rog, mărturiseşte-mi ca unui preot confident cine sau ce le-a provocat. Şi dacă nu afli în mine un coreligionar filosofic de sigur că vei vedea pe amicul fraged şi simţitor.

— Ei bine, convin. Priveşte pendula de pe masă. Mi-a trimis'o buna mea Eugenia, acel suflet candid şi iubitor, despre care ţi-am spus ceva, îmi pare.

Şi ai găsit în opera artistului distins, atâta...

— O cugetare profundă şi o animă sublimă, a fidanţatei sufletului meu, care m'au impresionat adânc; căci, am uitat să-ţi spun ea a comandat'o artistului.

— Aide! ai un suflet delicat de poet. Bine că nu eşti şi religios că ai întrece pe Alexandru Dumas, fiul. Te admir. Şi apoi, Eugenia ta este o frumuseţe care ar fi servit de model lui Rafael pentru Madonă.

Acum dă-mi voe, să viu la obiectul vizitei mele. Sunt 7 ore deja, şi nu-mi place să convorbesc cu amicii la lumina lămpei. Am o însărcinare, pentru tine, de la lumina lampei. Am o însărcinare pentru tine dela Doamna R.

— N'o cunosc.

— O vei cunoaşte la 8 ore şi un quart. Este frumoasă şi de spirit cât voeşti de vei rămâne la dânsa, vei uita pe Eugenia.

— In adevăr? Şi ce voi face acolo?

— Să-ţi explic. Te-a văzut, nu ştiu unde şi i-ai rămas în minte. Trebue să ştii că Doamna *ta* e văduvă; prin urmare... m'a rugat să te conduc la dânsa plătindu-mi acest serviciu cu cunoştiinţa unei radioase amice a ei. M'ai înţeles.

— Prea mult încă; şi iată că nu te pot satisface. Doamna ta e de o originalitate care, mi se pare că sfruntează cea mai comună morală.

— Nu te amăgi. E elegantă, de spirit, bine considerată, avută, onestă, strălucitoare. Este un tip femenin, care iubeşte plăcerea şi are spaimă de conrupţie. Afară de aceastea, cred că combaţi călugărismul.

— Cu toată puterea.

— Pe ce motive dacă eşti bun.

— Intâiu că se întreţine trândăvia.

— Şi al doilea?

— Al doilea că se forţează natura.

— Ei bine?

— Ei bine Newton a murit...

— Tu însă, care n'ai pretenţiune de a fi Newton, binevoeşte a rămâne om.

— Dă-mi braţul! Termină Damon. Şi la Doamna noastră! Ambii juni urcară într'o trăsură admirabilă care îi aştepta şi eşiră.

(Va urma)

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar Bucureşti str. Cazărmei 12) anul I, nr. 1; 26 Mai 1877; p. 2 3, col. I, II, III.]

343

București, 26 Mai 1877

PAŞTELE

Altă dată când la țară
Grațioasa primăvară
Semăna pe câmpuri flori,
Când prin salbelele înverzite
Se 'ngânau de dor răpite
Micile privighetori;
O ! cu câtă bucurie
N' aşteptam oare să vie
Paştele ce-mi surâdea?
Să mă 'mbrac cu haine nouă,
Să ciocnesc mereu la ouă,
cu copii de seama mea?!

Astă dalbă sărbătoare,
Astă zi strălucitoare
Pentru ori care creştin,
Găsea fruntea mea senină
Şi-al meu suflet, ce suspină,
De-o iubire sfântă plin!
Salutam a ei sosire
Cu-o nespusă fericire
Şi cum mic atunci eram
Orele voioase, line
Treceau, astfel pentru mine
Cât de veste nu prindeam!

Nu ştiam de nedreptate,
De popoare oprimate
De călăi şi de tirani
De ciocoiul beat de ură
Ce cu buza lui impură
Suge 'ntruna pe sărmani!
Eu credeam că toți sunt bine
Toți sunt inocenți ca mine;
Dar, ce mult mă înşelam?!
Mai târziu... decepții, chinuri,
Măşti şi cupe cu veninuri,
Nu era cum eu vedeam!!!

Zi, de mare suvenire
Pentru biata omenire
Suferindă ca şi Christ!
Vesel mă reafli oare?
Ori, vărsând la lăcrămioare?
Ori, ca şi durerea trist?
Zi, de secoli consacrată
Mai surâde-mi ca alt'-dată,
Când atâta îmi plăcea:
Să mă 'mbrac cu haine nouă,
Să ciocnesc mereu la ouă
Cu copii de seama mea!

Pasărea, 26 Martie 1877 D. N. SAPHIR

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Bucureşti str. Cazărmei Nr. 12), anul I; Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 3, col. II, III.]

344

[București, 26 Mai 1877

ŞTIRI DIN INTRU *(urmare)*

Din Românul;

In noaptea de 23 spre 24 Mai, între orele 8 şi ½ şi 10, mai mulţi săteni din comuna Ostroveni, în apropiere de Bechet, veniră în mare grabă să previe pe comandantul trupelor cantonate aci că un număr de vreo 50 tâlhari turci au trecut Dunărea între Jiu şi Bechet şi că le-au furat un cârd de vite, pe care voiau a le trece Dunărea.

Comandantul, îndată ce primi această plângere, trimise un pluton de 50 oameni sub comanda unui căpitan şi patru ofiţeri, care se puseră în goana bandei de tâlhari turci deschizând focuri asupra lor. Tâlharii răspunseră la focul soldaţilor români, dar focurile acestora fiind foarte vii, îi constrânseră să părăsească prada şi, ameninţaţi din ce în ce mai mult de focurile soldaţilor români, dispărură.

Numărul vitelor pe care tâlharii puseseră mâna era de 25. Ele au fost aduse la Ostroveni şi predate locuitorilor cărora aparţineau.

In această goană de tâlhari, plutonul de soldaţi români, n'a suferit nici o pierdere.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Bucureşti str. Cazărmei 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 4, col. II.]

345

Bucureşti, 26 Mai 1877

CONCERT

pentru rănitii din războiul national

Prin iniţiativa d-lor P. Niţescu şi Ştefan St. Sihleanu, sub patronajul graţioasei noastre Doamne va avea loc la teatrul cel mare în seara de 5 Iunie. un concert pentru sporirea fondului destinat la înfiinţarea ambulanţelor române. Vor lua parte la acest concert d-şoarele Niculescu-Aman şi Assan, d-nii N. Fleva, C. Dimitrescu, P. Niţescu şi Ştefan St. Sihleanu, d-na Flechtenmacher s'a oferit a declama şi d. Wiest va dirija orchestra.

Intre alte piese, orchestra va executa marşul Independenţei Române de d. P. Niţescu şi marşul dedicat armatei române de C. Dumitrescu. Corul conservatorului va avea şi el partea sa.

Afişele cu programul complet se vor publica în curând.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Bucureşti str. Cazărmei 12), anul, I: Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 4, col. III.]

București, 26 Mai 1877

MERSUL TRENURILOR ÎN ROMÂNIA

București Galați Roman, cu liniile laterale București—Pitești—Vârciorova, Tecuci Bârlad și București—Giurgiu

Km.	București Galați Roman		Tren. accelerate	Tren de persoane
	București	Plec.	8.15	10.00 d.
60	Ploești	Sos.	9.35	11.45
	»	Plec.	—	12.45
129	Buzău	Sos.	11.24	2.15
	»	Plec.	11.34	2.35
229	Brăila	Sos.	1.43	5.30
	»	Plec.	1.53	5.45
250	Barbosi	Sos.	2.25	6.20 s.
	»	Plec.	2.45	9.05 d.
322	Tecuci	Sos.	4.28	11.15
	»	Plec.	4.38	11.40
425	Bacău	Sos.	7.26 d.	3.00
	»	Plec.	7.33	3.12
468	Roman	Sos.	8.40	4.25
	Barbosi—Galați și vice versa			
	Barboși	Plec.	2.55	6.25
19	Galați	Sos.	3.30	7.00
	Galați	Plec.	1.20	8.25
19	Barbosi	Sos.	1.55	9.00
	Roman—Galați București			
	Roman	Plec.	8.45 s.	12.10 d.
43	Bacău	Sos.	9.43	1.17
	»	Plec.	9.50	1.27
146	Tecuci	Sos.	12.20	4.45
	»	Plec.	12.30	5.10
218	Barbosi	Sos.	2.06	7.20 s.
	»	Plec.	2.26	8.10 d.
239	Brăila	Sos.	2.58	8.45
	»	Plec.	3.08	8.58
339	Buzău	Sos.	5.19 d.	11.50
	»	Plec.	5.27	12.00
408	Ploești	Sos.	7.00	2.25
	»	Plec.	7.12	0.45
468	București	Sos.	8.30	4.30

(urmare)

Km.	Tecuci—Bârlad şi vice-versa		Tren accelerate	Tren persoane
	Tecuci	Plec.	5.00 d.	5.35
51	Bârlad	Sos.	7.05	7.60
	Bârlad	Plec.	8.40	10.00
	Tecuci	Sos.	10.50	12.00

Km.	Bucureşti—Vârciorova şi vice-versa		Tren. de persoane	Tren. mixte
	Bucureşti	Plec.	8.00 d.	6.05
49	Titu	Sos.	9.22	8.90
	»	Plec.	—	—
109	Piteşti	Sos.	10.56	10.15 s.
	....	Plec.		
189	Slatina	Sos.	1.05 d.	
	»	Plec.	—	
250	Craiova	Sos.		
	»	Plec.	3.57	
364	Turnu-Severin	Sos.		
	»	Plec.	7.58 s.	
381	Vârciorova	Sos.	9.01	
	Vârciorova	Plec.	6.45 d.	
18	Turnu-Severin	Sos.		
	»	Plec.	7.20	
131	Craiova	Sos.		
	»	Plec.	11.19	
192	Slatina	Sos.		
	»	Plec.	1.41	
273	Piteşti	Sos.		
	»	Plec.	4.22	7.15 d.
333	Titu	Sos.	6.23	9.38
	»	Plec.		
381	Bucureşti	Sos.	7.40	11.20

Staţiunile principale	Preţul					
	Cl. I		Cl. II.		Cl. III.	
	L.	B.	L.	B.	L.	B.
Dela Bucureşti la Ploeşti	7	20	5	40	3	
» Ploeşti la Buzău................	8	30	6	30	4	
» Buzău la Brăila	2		1	80	01	
» Brăila la Barboşi	2	50	1	80	1	20
Barboşi la Galaţi	2	30	1	80	1	
» Barboşi la Tecuci	8	70	6	50	4	
» Tecuci la Bârlad	6		4	50	3	
» Tecuci la Buzău	12	36	9	30	6	
» Bacău la Roman	5	20	3	90	2	
» Roman la Paşcani	5	90	4	15	3	
» Paşcani la Iaşi	7	08	5	31	3	
» Iaşi la Dolhasca	3	15	2	40	1	
» Dolhasca la Veresti	3	60	2	70	1	80

Staţiunile principale	Preţul					
	Cl. I		Cl. II.		Cl. III.	
	L.	B.	L.	B.	L.	B.
Dela Vereşti la Botoşani	5	28	3	96	2	60
la Suceava	2	16	1	62	1	08
★						
Dela Bucureşti la Titu	5	80	4	40	2	90
» Titu la Găeşti	2	60	1	90	1	30
» Găeşti la Piteşti	4	60	3	50	2	30
★						
Dela Bucureşti la Giurgiu	8	40	6	30	4	20
★						
Dela Iaşi la Corlăţeni	1	45	1	10	0	73
» Corlăţeni la Ungheni	0	95	0	70	0	47
★						
Dela Bucureşti la Galaţi	32	30	24	30	16	20
★						
Dela Bucureşti la Bârlad	44	70	33	50	22	40
★						
Dela Bucureşti la Roman	56	16	42	12	24	00
★						
Dela Bucureşti la Iaşi	68	04	51	03	34	02

Km.	Corespunde cu Viena		Tren accelerate	Tren de persoane
968	Roman	Plec.	8.52 d.	4.53 d.
508	Paşcani	Sos.	9.53	6.53
567	Iaşi		1.03	9.30
614	Botoşani		1.23	—
688	Suceava		11.50	9.55
942	Lemberg		11.08	3.55
285	Cracovia		1.33	5.89
700	Viena		5 .20	7.89
	Viena	Plec.	10.30 d.	8.00 d.
415	Cracovia		9.35 s.	10.36
	Lemberg		6.17 d.	12.15
	Suceava		5.11	6.30 d.
	Botoşani		3.00	—
	Iaşi	Plec.	3.45	7.08
	Paşcani		7.07 s.	9.54
	Roman		8.09	11.32

Km.	Bucureşti—Giurgiu (Smârda)	Tren accelerate	Tren de persoane	Tren mixte
 72	Bucureşti .... Giurgiu (S.)	9.15 d.	6.05 s.	1.60 s.
 72	S. Giurgiu .... Bucureşti	4.37 d.	4.37 d.	12.20 d.

Serviciul de vară Bucureşti—Giurgiu; Trenurile No. 103 şi 104, vor circula obligatoriu, în zilele de Miercuri şi Sâmbătă, luând călători de cl. I şi II, care vor merge cu viteza trenurilor mixte.

[*Socialistul* (ziar bi-hebdomadar, Bucureşti, Str. Cazărmei Nr. 12), anul I, Nr. 1; 26 Mai 1877, p. 4, col. I, II, III.]

347

16 Iunie 1877

Scumpe amice,

Astăzi, Joi la 16 Iunie am primit 32 franci de la D-ta. Te mulţum 'sc prea mult pentru acest trimes. Aveam mare nevoie de parale. Primind această sumă, nevoia mi să va îndestula puţin. Aşteptam cu mare nerăbdare şi interes şi vr'o câte-va rânduri, vr'o scrisorică de la D-ta. Insă nu mi-ai trimes scrisoarea lucru care bună impresie nu mi-a făcut. In starea mea nedefinită d-astăzi, fără post, fără parale, eu am nevoie de scrisorile bine-voitoare ale amicilor mei.

Să ţi scriu acum, ce am de gând să fac. In această seară chiar plec în Muntenia. Mâine dimineaţă voi fi în Bucureşti însă nu mă voi coborî din tren, voi merge până la Piteşti, unde voiu fi la 12 oare. Vreau să me întâlnesc mai înainte de toate cu Racoviţă. Dacă el mi va da un post în judeţul Argeş — bine. Dacă nu mă întorc în Bucureşti, mă pui pe studiat anatomia, chirurgia operatorie şi intru în ambulanţă ca medic. Să ocup un post de 300 franci, din care după scomptarea mandatului, după plata transportului prin plasă mi va rămânea abia vr'o 100—150 franci pe lună. Nu găsesc de bine, mai ales acuma când România face resbel, când medicii se cer pentru ajutorul răniţilor. Chiar şi în cazul, dacă Racoviţă mi va da un post, eu tot mă întorc mâine seară din Piteşti în Bucureşti, ca să mă văd cu Lupaşcu, să le înapoiez biletul de transport, ce ei mi l'au trimes şi cu care fac caletoria aceasta din Berlad la Piteşti şi Bucureşti. Aş vrea în tot cazul să mă întâlnesc cu D-ta, mă voiu duce în armată sau voiu ocupa un post în judeţul Argeş.

Scrie-mi pe adresa lui Bonifas, scrie-mi ce gândeşti D-ta despre hotărîrile mele, scrie-mi cât costă trasportul în diligenţă de la Piteşti la Curtea

D'Argeş. Privesc ca o fericire mare numirea în postul de medic de plasă în plasa Argeş. Insă n'am speranţă să parvin la această fericire. Racoviţă nu mi-a respuns la petiţiunea mea. Una din doue: sau petiţia s'a pierdut, n'a ajuns la Racoviţă, sau el nu poate să mi dea un post din vr'o oare care cauză. Să mi scrii, dacă mai ţii la mine, *imediat* pe adresa lui Bonifas. Nu este cum-va la D-ta anteiul tom a chirurgiei operatorie a lui Pirogov? Nu ţi-a înapoiat cum-va Franchevici părticica aceea a cărţii lui Fort, car conţinea chirurgia operatorie? Mi-ai face mare bine, dacă mi-ai trimite atât pe Fort cât şi pe Pirogov chiar îndată tot pe adresa lui Bonifas. Scrie-mi adresa lui Costică. Scrie-mi ai primit vr'o ştire de la Liub. Fedorovna, A ajuns ea la locul seu?

Te salut şi te îmbrăcioşez prieteneşte

Devotat D-tale Codreanu

Iunie 16 seara.

Numai ce am primit rândurile, care mi-le-ai scris la 11 Iunie. Scrisoarea a fost în Pueşti, când eu plecasem d'acolo. Lui Racoviţă nu i-am respuns nimică, fiind că el numi-a scris nimică. Voiu vedea, ce-mi va spune mâine. Amicii mei au plecat la Iaşi la 5 Iunie. Despre Liub. Fed. ţ'am scris demult. Cred că ai primit scrisoarea. Scrie-mi D-ta, unde este ea acum.

Te salut, Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

348

[Ploeşti,] 14 August 1877
Duminică

Scumpul Codreanu!

Nu pot se ţi scriu mult fiind-că mă grabescu, trebue sę mă duc îndată. Bon [iface] mi a făcut un lucru mare. Pentru densu m'am înterziat cu 2 zilele şi am temere să nu perd mult. Acuma mă ducû la Brăila. Acolo am să pun pe Surdul la spălătoriea. Dar eacă ce: âmi trebue parale; în numele a lui dumnizeu parale: fără vre 100 de franci eu pot se perd un loc de 500 pe lună şi unde pot se câştige ceva şi Surdul. Câte parale poţi se trimeţi. Trimete îndată dacă poţi se laşi âncă pentru o lună ceasornic lasă-l acolo i plătescu eu dobânda, după vro dou 3 septemâne plătescu eu ţie parale. Dacă am se perd eu ocaziunea de la Brăila, am sę perd spălătură şi âncă la doua locuri unde âmi este promis spălătura; altminterele vorbind perdem noi (eu cred că mă înţelegi) a 1000 de franci, de care eu că şi dumnietu, că şi D. Jon a Alexandre aviem un interes. De la Alexandre am luat tote parale pân la o para se 1 trimeţi 30 de franci, care ai de la Djon îndată. Parale lui Alexandre se trimeţi pe adressa:

Domnului Alexandre Trişcă.
gard-ajutor la Ploeşci strada spitalului casa Paltineanu.

Dar parale pentru mine se nu trimeţi la Brăila ci la Bucureşti pe adressaa asta:

Domnului Michel Gorodezky
vis-à-vis de grădina amiciţia casa ulain (lângă Cismegiu).
la Bucuresci.

N'am la ce se te mai rog o dată este aşa interes a dumitale că şi al meu. Lui Alexandrè tot pe adressa la Ploesci trimete şi L'economie sociale. Bon... a luat de la mine 45 de franci, şi nu mi a dat nici o para. Se-l trăsnescă dumnezeu!

Stimabile Domnule Codrene.

In curând ţi voi scrie uă lungă epistolă. Se me .erţi că până acum nu ţi am respunsu la nici una din epistolele ce'mi ai adresatu cu tote că elle priveu în mare parte pe D. Costică, care şi a luat osteneala de a ţi scrie. Pân acum se me crezi că n'am avut meterial care se merite a umplea uă epistolă d'alle nostre. Acum însă, când am fost p'acasă şi când mi-a mai venit idei...
Ca să-ţi fi adresat epistole numai de complimente, şi graţiozităţi acesta ştii că nu prea intra în spiritul imbecililor. Am găsitu prileju de a râde puţin de D. Russel; aşteptă numai pâna la altă ocasie apropiată şi se vezi cum am să ţi lui terfelescu. Der terfeleala are se fie dulcişoră şi are se-i placă şi Dumneului, parol d'oneur.

La révoir al D-tale

A. S. Truşca

[Texte marginale:]

N. B. Acestă scrisoare înaintez-o şi lui Jon că pote mi va trimite şi ellu parale. Trimite-i mai bine amendoue aceste scrisori ca sa înţeleagă mai bine Costache.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

349

Costeşti, 15 August 1877

Iubite Djon,

Ti trimet doue scrisori, ce li-am primit dela Djincs. Scrisoarea pentru densul, care ai trimes-o mie şi care am primit-o ieri, tot ieri i-am trimes'o lui la Bucureşti pe vechea lui adresă. Până aum n'am primit leafa, n'am fost la Piteşti. Astăzi mă duc, voiu primi leafa, voiu trimete lui Alecsandru 30 franci, lui Costică 100 şi lui Surdul vr'o 50 franci. Poate lui Costică ei voi trimite mai mult, 150 franci, dacă voiu putea. Postul de indendent, care'l ai ţine'l bine. Dacă nu'l va lua Costică, îl voi da lui Surdul, dacă acesta nu va intra în şcoala tehnică, sau nu să va apuca d'alt ce-va.

Surdul n'are decât certificatul de naştere şi acela sub numele de Braga. Voi mijloci şi eu pe lângă prefect, ca să îl primescă în post de intendent, dacă D-ta vei consimţi la aceasta. Scrie-mi cât de curând ţi trebuie intendent.

Bagajele Revechei stau tot la otel. Cred că acuma le voiu scoate. Am făcut cunoştinţă cu Capitanovici, loc-ţiitoru de Procuror. El mi spus că mi va da

bagajele. Bolnava de care ţi-am scris este sănătoasă. Hemmorhagia n'a putut proveni la ea din cauză directă. Ea fost bătută la cap, în urechi, nu i s'a introdus nici un corp, care i-ar fi putut'o lesa membrana tempanică, sau alt-ce-va. Neapărat că acum nu mai gândesc la fractura fundului craniului. Ai d-ta dreptate. Membrana timpanică nu i-am examinat'o, n-am cu ce, da şi în fractura craniului mi pare că este ruptă. Cum ar fi cazul a fost pentru mine instructiv, n'am vezut nimic de felul acesta, până acum. Cărţile, care li-am citit în această privinţă, nu- m'au lămurit, de loc. Nu pociu veni luna aceasta la Argeşiu. Nu voiu avea timp. Trimite-mi Otecestvennie zapischi. T'am trimes trei nomere de « Znanie » Ţi voiu mai trimete.

Servus Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

350

Piteşti, 15 August

Prezentată la Officiul Piteşti transmisă de officiul Piteşti.

Nr. present 768 cl. P.
nr. cuv. 14 gr. ... T. ']
data 27 1877
ore 8 m... m...
Nr. sosiri...
Data 27 1877
ore 9 m... têmp...

Expediată...
Data... 187...
ore... m... temp.
subscris...

TELEGRAMMA
Officiul...

Doctor Russel

Argeşu

Tratemcu sossit la Ungheni la 13 ştirea primită azi.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

351

27 Octombrie 1877

Iată trei săptămâni de când nu am nici un rând dela tine; aceasta mă nelinişteşte mult căci această cauză nu pot întreprinde nimic hotărît. In fiecare zi vremea se strică mai mult, ploile de toamnă au făcut că eu va trebui să stau pe loc din nou aici pentru un timp nedeterminat. Până la calea ferată sunt 170 verste şi a ajunge până la ea nu este uşor pe aceste drumuri de provincie care sunt îngrozitoare. Regret acum că tu nu intenţionezi să trimiţi bani. Până acum aş fi putut de zece ori să obţin acest *mărunţiş* care (dacă tu l-ai trimis) va veni abia peste o lună după expediere. In ultimul timp primim veşti proaste. Mulţi dintre prietenii şi rudele noastre au suferit în urma războiului cu Turcii.

Cneazul Baratov, adică nepotul meu, suferă de o plagă trans-toracică prin armă de foc, dela fratele Colea nu mai sînt ştiri de două luni (el este în armata din Rusciuc). Mitrofan este şi astăzi în armata operativă. Mama mea este foarte îndurerată şi plânge ades. Intr'adevăr în Rusia e rău să ai mulţi fii. Serviciul militar este obligator pentru toate stările. Tu nici nu ai recunoaşte revista « Sîn otecestov » [Fiul patriei] de astăzi cât este de liberală şi cât de des râde de fiii patriei sale. Nu de mult foiletonul lui şi-a râs, şi foarte reuşit, de oamenii aleşi ca guvernatori ai Bulgariei.

Dacă cineva dintre voi se abonează la « Otecestvenîie Zapiski » poate să citească şi să dea în mod deosebit atenţie povestirii lui Ivanov « Oi fără turmă ». Eu am citit conspectul acestei povestiri şi conchid că trebuie să acordăm o deosebită atenţie acestor autori, deoarece ei ne sînt cunoscuţi nouă mai mult decât oricui.

La mine se mai abonează la revista « Niva » în care se străduiesc cu zel să laude faptele eroice ale actualilor generali, cu supliment..., deoarece din cauza lipsei de fapte nu ajunge străduinţa pentru atingerea scopului, acest lucru îl face să râdă grozav pe un om dotat cât de puţin cu spirit de observaţie.

Ah, cât îmi este de greu şi pentru că sufletul meu nu este liniştit. Toate gândurile mele sunt de cele mai multe ori în România lângă tine, pentru care am început să mă tem atât de mult în ultimul timp. Această frică involuntară nu scade nici atunci când mă străduiesc să o alung printr'o mulţime de argumente.

Nu te supăra pentru această sinceritate, m-am chinuit atât de mult că nici nu o pot spune, închipuindu-mi totul cu mintea mea într'o lumină mult mai rea decât este poate în realitate. Mă consolez în prezent prin citirea lui Uşinski care explică atât de firesc şi pe înţeles toate cutele sufletului omenesc şi orice afecţiune nervoasă şi psihică. Salutări lui N. P. Ii voi scrie după ce va începe să-mi răspundă la scrisorile mele. In schimb mă închin cu plecăciune lui I. M. salutul meu sau, după toate probabilităţile, a devenit foarte mândru în timpul corespondenţei sale la revista « Mir ».

Mă străduiesc să obţin acest ziar pentru a mă delecta cu elocvenţa* lui «Miroc».

Ce să-ţi spun, sănătatea mea, în afară de nervi, s'a îndreptat. Boala mea de uter a trecut. De o lună şi jumătate nu simt nimic. Lucrez mult. In afară de aceasta nu am dureri de cap. La revedere dragul meu! Ah! Cât aş vrea mai repede, mai repede să te văd. Te-aşi strânge tare la piept, mai ales dacă vei fi mai frumos decât ai fost. Am de gând să mă duc la N. In curând vom citi procesul celor 196, dar celelealte nu se consideră importante. La revedere!

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

352

Piteşti, 15 Noembrie 1877

Nicolai Constantinovici,

Astăzi am primit scrisoarea Dvs. din 15 în care cereţi să prezint procurorului raportul despre autopsia lui Marin Floroi. Nu am decât 4 rapoarte ale Dvs. şi între ele nu se află cel cu privire la autopsia lui Marin Floroi. Este un raport despre autopsia lui Noic Stan Ceban, Ion Stan şi Nae Drăgăţescu şi nu este despre Marin Florian. Afară de aceste 3 rapoarte este şi certificatul Despinei Dumitru Ion, o femeie care a avortat. Aşa dar aflaţi exact unde este acest raport, dacă ni l'aţi trimes sau dacă nici nu s'a făcut autopsia lui Marin Floroi.

Astăzi am trimis banii Dvs. lui L. F. I-am trimes 81 ruble în bancnote.

Lecţiile care au rămas la mine le voi traduce cât mai repede la fel ca şi rapoartele şi vi le voi trimete curând.

Nu ştiu cum veţi traduce lecţiile în limba română. Aşi înţelege dacă ar face-o Bonifas. Imi va fi destul de plăcut. Bonifas n'are ce să facă, iar eu sunt ocupat ba cu spitalul, şi mai ales sunt trimes la Stolnici. Acest Stolnici a şi fost cauza principală că am întârziat cu traducerile.

Spuneţi lui Bonifas că decând a plecat de aici nu am primit absolut nimic pentru el, nici ziare nici scrisori, nimic. Mă mir şi eu de acest lucru.

Sunt foarte ocupat. Nu-mi ajunge timpul şi de aceea rămâneţi cu bine,

Al. Dvs. Codreanu

P. S. Trimit farmacistului Dvs. un borcan cu alifie din grăsime obişnuită, cu acid boric. Nu am trecut-o în acest bon, pentru că nu ştiu cantitate acestui fel de alifie. Intrebaţi-l Dvs. despre cantitate, scrieţi-mi şi voi trimete un al doilea bon special pentru alifie.

1877, 15 Noembrie, Piteşti — Al. Dvs. Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

353

Piteşti, 1 Decembrie 1877

[Sus scrie româneşte]:

«Am primit dela domnul Manole Popescu 20 de franci pentru bătrânul». — Am să-l trimit pe bătrân la Bucureşti, sau la Târgovişte la Franchevici; poate am să-l las la mine. Ii trimit lui Bonifaciu 70 de franci, iar el, afurisitul, să trăiască mai cu economie, pentrucă eu luna aceasta nu voi putea să-i mai trimit mai mult. Am primit două numere din «Otecestvennâe Zapischi». Numărul care mai este la mine nu pot să ţi-l trimit acum. Am să fac aceasta ceva mai târziu. In curând ne vin mai mulţi răniţi. Probabil că, din cauza aceasta nu voi putea veni la Bucureşti. In caz că voi veni, şi că voi avea mai mulţi bani, am să-ţi cumpăr un pat, dacă nu vi-l cumpără

Manole. Lecţia de sâmbătă ţi-o trimit sâmbătă dimineaţa. O vei primi la ora 12 cu poşta.

[Rupt mai departe].

Iţi trimit originalul ultimei lecţii, pe care o am la mine, scrisoarea pentru Bonifaciu şi 2 numere din « Severnâi Vestnic ».

Citeşte cronica judiciară din unul din numere. Acolo figurează şi numele dumitale.

Al dumitale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

354

Petersburg, 21 Decembrie 1877

Scumpe şi mult stimate prietene! acum vreo trei zile am primit scrisoarea d-tale atât de drăguţă şi de plină de suflet. Văd în ea sufletul d-tale atât de cinstit şi de devotat. Dragul meu, dă-mi voie să te îmbrăţişez sincer şi să-ţi spun din suflet: nu te descuraja, mergi înainte! Alături de bucuria de o clipă provocată de faptul că eşti acelaş în toate privinţele, mi-a părut rău pentru dumneata. Da, înţeleg situaţia dumitale, deşi poate nu complect. Eşti singur pe drumul d-tale spinos şi această singurătate este prea grea. Aş fi de-adreptul fericită dacă ţi-ai găsi o femee cinstită, cel puţin ca mine. Cred că mă gândesc prea mult la mine, dar cu toate că sunt o persoană mediocră în multe privinţe, simt că flacăra din sufletul meu nu se stinge şi nu se va stinge niciodată. Bizuindu-mă pe aceasta îndrăznesc să-ţi spun că într'o femee asemănătoare mie (dar mai frumoasă decât mine) vei găsi întotdeauna numai sprijin, un tovarăş în adevăratul sens al cuvântului. Cum te-ar însufleţi, ce mult ţi-ar ridica moralul o astfel de femee! Totodată îţi dai seama cum bărbaţii nu ştiu să aprecieze la noi pe femeile înţelepte şi cinstite. Prin câte amărăciuni trec aceste soţii demne văzând că bărbaţii lor merg pe alt drum decât ar vrea ele. Nu te supăra dragul meu pentru lipsa mea de jenă. Am citit scrisoarea d-tale unei soţii de acest fel. Priveam cu durere în suflet emoţia ei, mărturisirile ei sincere: de ce, de ce soarta nu m'a făcut să întâlnesc un astfel de om. Am să-mi las bărbatul, am să mă duc singură, nu mai pot suporta. Scrisoarea d-tale este deadreptul fermecătoare şi vecina mea care te cunoaşte pe d-ta d-nul Codreanu din auzite, s'a îndrăgostit de d-ta fără să te vadă vreodată. Ţi-am caracterizat în câteva cuvinte personalitatea. E imposibil să nu te iubească cineva. Dar am insistat prea mult asupra soţiilor şi a meritelor lor. Mai vreau să spun un singur lucru: dacă poţi, evită o logodnică nepotrivită. Cred că aceasta este mai rău decât singurătatea d-tale de acum. Ţi-am scris că sunt în ultimul an. Am intrat relativ prea devreme în viaţă. Ce mă aşteaptă, cum are să-mi meargă? Voi putea oare să-mi aranjez

viața cum vreau eu sau va fi o luptă deznădăjduită? E drept că nu sunt singură, am un prieten în care am multă încredere. Cred numai în faptul că fericirea mea personală, dacă se va realiza (până acum nu prea a reuşit) şi familia în sensul restrâns al cuvântului nu mă vor mulțumi niciodată. Dar ce va urma, iată întrebarea. Cel puțin să nu mor în zadar. Dar ce gânduri negre îmi trec prin cap? De altfel nici nu e de mirare: altora le este tot atât de rău. Nu mă pot reține să nu spun două-trei cuvinte despre evenimentele din ultimele zile: mulți acuzați din procesul actual au fost eliberați pe cauțiune până la darea sentinței; printre ei se află şi Gheiştor [?]. Ea s'a schimbat mult. Este distrusă din punct de vedere fizic, dar sufletul ei a rămas tot atât de sincer şi de cinstit, deşi mai adânc, mai înțelept. Mă bucur pentru ea şi mă doare că acum, când are nevoie în măsura posibilului de un mediu igienic, nu are niciun ban. P. stă la închisoare şi-şi aşteaptă soarta amară care este uşurată de faptul că are o logodnică. Gheiştor este şi ea logodnica d-rului Dobrovolschi, care este arestat şi va fi probabil deportat. Procesul se desfăşoară desgustător. Mai sunt şi alte evenimente: unul dintre cei eliberați a murit; prietenii şi simpatizanții au vrut să facă o înmormântare cum înțeleg ei, adică cu discursuri, etc. ceva în genul unei demonstrații, dar poliția le-a luat-o înainte: când au sosit la decedat, acesta nu mai era acolo. Aceasta a indignat puternic pe mulți, a aprins pasiunile în mințile şi inimile înfierbântate. La întruniri au avut loc discuții aprinse, oamenii s'au împărțit în grupuri. Un grup de revoltați a hotărît să se ducă în masă la casa ministrului Palen şi să protesteze, spunând că guvernul ar trebui să-şi schimbe legile, din a căror nedreptate oameni nevinovați sunt ținuți arestați câte 3—4 şi 5 ani şi apoi sunt eliberați distruşi, buni pentru moarte, etc. Alt grup a demonstrat stupiditatea unei asemenea demonstrații. N'a ieşit nimic. Zilele acestea a murit alt acuzat. Am vrut să profităm de aceasta, dar înmormântarea a avut loc la ora 8 dimineața şi au reuşit să vină numai vreo 15 persoane. Se aşteaptă moartea unui al treilea. Iată dragă prietene, fapte fragmentare din viață. Studenții noştri n'au arătat nici cea mai mică simpatie față de aceste demonstrații plănuite. Inmormântarea acelui de al doilea trebuia să fie întovărăşită de o demonstrație, adică să fie condus de o mulțime de vreo două mii de oameni, care să meargă în tăcere pe străzile animate, dar aceasta n'a reuşit. Noi stăm de-oparte, ne e frică să mişcăm şi un deget ca să nu ne pierdem drepturile. Ce oameni! Nu pot să nu spun că Lidovchin[?] se poartă ca un ticălos la proces. Nu mai spun nimic pentru că ai să mă dojeneşti. Nu pot, nu pot. Aştept cu multă nerăbdare fotografia d-tale. Dar vezi să ieşi bine în fotografie şi cât mai curând. In general am devenit foarte nerăbdătoare şi vinovat de aceasta este Senica. Trimite-i lui fotografia. Astăzi am primit o scrisoare dela el. Acum el este la Țarschie-Colodțî, din gubernia Tiflis, medic tot al regimentului Servan. Ai putea să mă lauzi pentru înțelepciunea mea: e al doilea an de când nu-l văd pe Senia dar trebuie să recunosc că această despărțire are o influență asupra mea din toate punctele de vedere;

uneori sufăr cumplit şi lupt cu mine însumi. Alteori sunt într'o încordare atât de mare încât mi-e teamă pentru mine. Dar pentru ce scriu toate acestea? Sânt o proastă şi asta e tot. Cred că ai cunoscut-o pe Cuprianova, care a fost până în ultima vreme tovarăşa mea. Ea a murit sfârşindu-şi viaţa şi puterile în braţele soţului ei iubit — Ghen. Păcat de ea, deşi nu era decât umbra aceleea de acum cinci ani. A devenit o cucoană în adevăratul sens al cuvântului. A murit după naştere, dintr'o septicemie. Uite ce te costă copiii. E mai bine să nu-i ai deloc, deşi uneori tare aş vrea să am lârgă mine un mititel cu sufletul său curat. Da, copiii sunt foarte drăguţi, îi iubesc mult. Lui Senia i-a murit un pacient de 4 ani şi nu se mai poate linişti.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

355

Piteşti, 9 Ianuarie 1878

Anexez la aceasta 3 chitanţe ale poştei din Piteşti de primire a plăţii abonamentului pe un an întreg la « Lancet » şi de plata abonamentului pe 6 luni al « Zentralblatt für chirurgie » şi « Berliner klinischer Wochenschrift ». Ii trimit Liubovei Feedorovna « recipisa de primire » a scrisorii recomandate la « Nedeli » anexând 4 ruble şi încă o scrisoare. După cum vedeţi din chitanţe pentru cele trei reviste am plătit 89 franci şi 65 bani. La « Vorwärts » nu se putea face abonament la poşta din Piteşti, chiar dacă aş fi avut bani. Această revistă nu este trecută printre revistele, la care se poate face abonament. In catalogul poştei figurează două reviste « Vorwärts » dar una din ele apare la Viena, iar cealaltă la Writzen am Oder. Revista « Vorwärts » care ne interesează pe noi nu figurează. Abonându-mă la poştă, am plătit pentru toate cele trei reviste cu 1,5% mai mult. Dar altfel nu se putea aranja lucrurile. Cu toate căutările mele nu am găsit în Piteşti bani austrieci în bancnote. Ar fi costat fireşte mult mai scump dacă aş fi trimis monezi. Am 10 ruble de hârtie, de care am făcut rost pentru « Otecestvinâe zapischi ». Chiar mâine le voi trimite la Petersburg. N'am reuşit încă să cumpăr nimic pentru dumneavoastră. Mâine voi cumpăra scaune şi toate celelalte.

Banii ruseşti i-am procurat dând câte 2 franci şi jumătate pentru o rublă. La preţul acesta se mai pot găsi mulţi bani ruseşti. Nu i-am trimis lui Boniface şubele, deoarece venind acasă am găsit invitaţia de a pleca în « plasă » acolo fiind epidemie, ceea ce va trebui să şi fac. Ori, pe drum am extremă nevoie de şubă. Spre satisfacţia mea am găsit la Piteşti situaţia mulţumitoare. Numai invitaţia asta păcătoasă mă supără. Voi vorbi astăzi cu prefectul dacă trebuie să plec sau nu.

Cu aceasta vă sărut pe toţi, sosesc la voi binevoitor al dumneavoastră

Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

16 Ianuarie 1878

Domnule Codrene

Cu mare bucurie am luatu cunoştinţă despre însemnâta D-tale scrisoare, atingătoare de idealulû nostru: — a fi cât de mult utili semenilorû noştri. Scrisoarea D-tale, cei dreptu, e datată de multu, dér trebue se scii că Costică mia arătato pe la 12 alle acestei luni; scuzăndu-mė prin acesta, nu voiu sé aducu vină lui Costică fiindcă ştii cât face ellû pentru cauza noastră alergând fără preget în tote părţile unde'i sė presintă chestiuni de buzunar. Şi eu am uă prevedere şi tristă şi îmbucurătoare; Costică ş'a făcut un bun rost, sėu ca să zicu aşa — a prinsu chiagû; şi, prin aplecarea sa firescă în speculaţiune, are să fie multu timpu înaintea nostră ca cellu mai bun lucrător pentru... ştì D-ta. Acestă prevedere, am băgatu de semă că o are şi Costică, de acea ellû s'a pus cu totă inima la acea muncă obossitore şi chiar desgustătore pentru Dânsul, cu totă aplecarea sa firescă spre chilipir şi ghişeft; care cuvinte întrebuinţate de noiĭ companioni ai lui Costică (cu perciuni, în mare parte) se traduce esact în rómâneşte prin: bună ziua. Afară de acesta esistă uă mare îngăduială între ellû şi cei alţi speculanţi; ba încă iubire la coadă, căci câte uă dată (ba adeseori)... uf!... sė sărută cu ei în botişor. Ce dracu se faci? Pentru a lupta împotriva unui reu trebue adesseori în ziua de azi ca se iei in ajutor-ţi unui alt reu (mai mic).

In scurt, mai vorbind uă dată asupra celor de sus, ţi spun D-le Codrene că, pe cât am putut înţelege din scurta întrevorbire ce am avut-o cu Costică asupra scrisorii D-talle, ellû ca şi mine crede celle ce urmează: 1) că suntem subţiri la buzunar (şi eu cred că chiar la minte de acea ce ne interesează: ne trebue înainte de tote cărţi). 2—lea Trebue se disparā cu totul acestă criză cu cauzele ei şi apoi se ne constituim în societate (recunoscută de stat). 3-lea Trebue să dobândim adesiunea altora, căci numai 4,5 inşi câţi suntem ce o să facem noi? Prin fundarea societăţei nostre înţeleg strângerea la un locu a câtorva membrii care să lucreze încontinuu la jurnalu; uă bibliotecă cât de mică; şedinţe şi uă corespondenţă viuă. Acestea tote ceru opinteli grosnice care puse în lucrare nu acum, vor reuşi.

După mine e că totul ce se pote face în această privinţă în timpul de faţă şi cea ce cred că este destul d'o cam dată: A ne lega mai strâns şi mai des unii de alţii prin epistole, prin care se ne comunicăm ce am lucratu, prin care se ne cerem cărţi care ne înteresează; — putem se ajungem a avea ua bibliotecă frumuşică prin cumpărare de cărţi şi abonarea la jurnale de principii care ne interesează, de pildă convorbirile eu era se me abonezu cum'mi au zisu, la Colimina, dér pe cât am putut vedea din sumarul materielor acestui jurnal publicat prin gazete, el ellû este pur lingvistic, istoric şi filologic cea ce nu ştiu dacă ne-ar interesa aşa mult ca alte reviste literare (pe care nu le cunosc). Cu tot

cercul restrâns allû mijlocelor mele, tot aşi putea se mi cumpăr câteva cărţi şi se mă abonez la 3, 4 jurnale; şi pote şi unii din cęilalţi ar putea se facă acesta. Der cine'mi recomandă mie uă carte cum şi locul unde se pote gassi? (vorbesc mai cu semă de celle franţuzeşti). Cu tote că D-lu Larsi nea uitat, totuşi D-lû R. ar putea se corespundă cu alţi cunoscuţi din Paris şi Londra. Idea de a face uă bibliotecă circulantă e firească şi de multe ori'mi a trecut şi prin capul meu; în scopul acesta'mi a venit în gând că trebue înainte de tote se ne face fiecare listă de mai multe exemplare, despre cărţile care le posedăm în presele pe la cunoscuţi. Uă asemene listă e bună în 2 privinţe: 1) Pentru că s'ar putea împedeca răul de a cumpăra mai mulţi inşi aceaşi carte, şi al doilea 2) Pentru că îndată ce ai trebuinţă de uă carte ştii la cine se te adresezi spre a o dobândi. Un formular de uă asemeni listă, l-am trimis verişoarei mele dela T. Jiu spre aşi face şi ea inventariul bagajului bibliotecei sale, sunt aprope 2 luni d'atunci şi ea încă nu s'a înlesnit se-mi respundă. Acest formular cuprinde colonele cam cele următoare:

Lista cărţilor melle

No. curent	Data	Ediţia	Autorulu	Titlu cărţi	Specialitatea	No. volumului	No. Vol. ce trebuie se aibă	Numele posesorului	Numele căruia sa trimesu	Data scrisorii cu care sa trimesu	No. exemplarelor de cărţi	Observaţiuni
1	1876	5	Spencer	Science Sociale	Sociologie	1. 2.	3	Boniface	Truşcă	15 Dec. 77	1	
2	1875	—	Negruzi	Convorbiri literare	Litere şi arte	4	6	Codrén			1	
3	1876	—	Idemu	Idem	Idem	5	»	Idem			»	
4	1877	—	Idemu	Idem	Idem	6	»	Idem			»	
5	1875	—	Noel		Nuvelă sociologie		1	Boniface			2	sa expediat numai unu exemplar, fară scoarţe şi 2 foi lipsă dela fine

Se înţelege că aceste liste se modifică prin expediţiunea şi cumpărarea de cărţi. Colonele se pot aşeza şi înmulţi dupe trebuinţa şi mărimea bibliotecii. La biblioteca elevilor de la şcola de Agricultură Nr. curent al cărţei se scria şi pe un petic care se lipea pe muchea cărţii cu scopu ca aşezânduse cărţile în bibliotecă, fiecare la rândul seu dupe număr, se şi pote găssi mai cu înlesnire.

Costică a cumpărat scrierile lui Bălcescu; mi le-a datu mie spre cetire. Găsseşti într'ânsele gândiri frumose, stilu îmbelşugat de cuvinte româneşti, der sunt numai vreuă 4 foi acea ce me intereseză mai mult... Vă scrie la şcolă că voi plăti 5, 6 franci pe an ca cotizaţiune la societatea elevilor, numai se citescu cărţi în biblioteca sea sub garanţia de 10 fr. Este în acea bibliotecă « magazinul istoric » jurnal în care a scris Bălcescu despre... multe. — Vorbem cu Costică despre o vizită ce ar trebui se ţio facem, când aşi dori ca se iau şi pe Ghighi cu mine, dér pân acum n'am hotărît ziua.

A. S. Truşcă

[Texte marginale:]

— Te felicit cum şi pe R. de cója de dovlác din pept.

— Cu vre o sută cinsprezece fr. care'i am la Larci şi cu 100 care'i am iconomisit până acum, ce ispravă crezi că n'aşi face? Ba zéu ce bibliotecă aşi avea cella pucin ar fi inţesata de Max Spenţer Spilgăghen, Cernişevâ, Pacpe, Lasal, Comte etc. Tote cărţile ne traduse în româneşte sunt de opiniune se le avem în Franţuzeşte pentru ca vénitulû că la noi sunt mai mulţi cari rupe în acestă limbă.

V'aşi ruga zéu ca sei scriţi lui Larci care ne făgăduise că în tomna 77 'mi va înapoia banii. D-lor cei drept că trebue se lucreze pentru Franţa, der de aci nu urmeză ca se lucrăm şi noi. Trebue să existe libertate în acţiune, mai cu semă când noi suntem aici şi ei acolo.

— Cel puţin Larci când se îmbăta era ca'un inger de bun, sincer vesel, iubitor şi se ţocăia cu toţi în gură.

— Adesė ori printre bourgeois se găsesc oameni buni sinceri dėr slabi de inimă; acesta nu va sė zica că trebue sė le speculăm bunătatea şi tocmai de acea nu te-am crezutu cele ce mi-ai spus despre Larci căruia am băgatu de semă că nu prė esse din marginile loialităţei ei din potrivă îi place să se menţină în acea fresceţă de morală care adesea te face să fii în contrăţi se te resimţi.

— Mi făgăduiesci că mi vei trimite program de studiu judeţului; deca nu'mi poţi face ăst bine, trimete-mi cărţile lui Ionescu, şi Imbecilulû.

— Ne era vorba ca de sărbători se dăm ocbi amândoi der nisce ne norociri băneşti m'a împedecat se facu acesta. Madam Larci avea « revoluţia franceză » dela Costică şi nu a voitu se ne o lase şi nouă ca se ne ocupăm cu ea mai cu semă că era scrisă de Luis Blanc. Der eu cred că a fost luată din greşală căci alt minteri n'aşi putea înţelege pe numita D-na pe cât timp D-nia sa 'mia spus că o ştie şi că s'a săturat citind cărţi multe.

—Jurnalului sėi daiu seu un nume românescu seu «Economia socială» seu « sociologia » Titlul de socialism mi se pare pre fără formă şi vechiu.

—Ca se ţi faci uă idee despre ce i pote piele lui Bonifaciu 'ţi trimet cartea lui « 101 adevăruri ».

— In Ploeşti nu pre găseşti tineri de D-ne ajuta!... Uitai seţi spun ca pentru acum se mai pote face ceva în Bucureşti unde sunt bărbaţi indestul de cunoscuţi prin aspiraţie frumose ca Bonifaciu F., Pantazi şi alţi cărora le-am putea face apeluri anonime cellui pucin arătându-le trebuinţa de a se lega bărbaţi cu dor de ţera între dânşi spre a luca la uă laltă. Sunt încredinţat că Bonifaciu e un socialist escelent care'i a plăcut să se ocupe mult cu doctrinele filosofice şi sociale.

— Dă-mi voie acum să te iau şi pe D-ta la rapangheli. Te-am bănuit către Costică de bărbat autoritar, şi noi voim se fim mai a la Bacunin. Zici prin scrisore că eşti hotărât împreună cu D-na R. ca să fundaţi societatea...Dér mé rog. numai Dv? Aa! Dacă ai fi zisu: hai băieţi se fundăm uă·dată societatea atunci ar fi fost alteea. Der nu, nu D-le Codrene; ne uităm mai mult la fapte şi caracter de cât la nişte vorbe care pote din iuţeală şi ne precugetare să cadă tronc.

A. S. Truşcă

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

357

Petersburg, 24 Ianuarie 1878

Dragul meu prieten, încep cu evenimentele zilei, deoarece expunerea lor mă împinge să scriu. Azi de dimineaţă s'a tras în guvernatorul Trepov, şi a fost omorît. Am să-ţi scriu mai jos cum şi ce fel, iar acum ascultă altă veste îmbucurătoare. Ieri s'a dat sentinţa în procesul prietenilor acuzaţi. Din 136 de acuzaţi 90 au fost eliberaţi şi ceilalţi au căpătat pedepse relativ uşoare; numai Mâşchin a fost condamnat la 10 ani muncă silnică. Câte bucurii au fost ieri! In numărul celor eliberaţi se află şi prietenii noştri Gheiştor, Pavlovschi, Lidovchin [?]. Motivul pentru care a fost eliberat acesta din urmă a fost faptul că a recunoscut totul şi trebuie să adaog o ticăloşie fără margini: el a trădat pe toţi tovarăşii săi. Cred că ştii aceasta. Dacă ar fi rămas aici...Dar poate că aşa e mai bine. Mă doare numai singurătatea d-tale. Să ne întoarcem la moartea lui Trepov. O oarecare doamnă Cozlova care s'a dat drept studentă, a venit cu o cerere la Trepov şi în timp ce el o citea, a tras şi a nimerit. Bravo ei!

Ţi-am spus că s'a dat drept studentă. Au venit s'o ridice pe Erşalova, şefa noastră, pentru a se dovedi dacă este într'adevăr studentă. S'a văzut că nu e. Foarte bine. Altfel ar fi ieşit o harababură întreagă cu cursurile noastre. Deocamdată nu ştiu alte amănunte, dar vreau să-ţi scriu dragul meu şi nu vreau să amân. Am primit zilele acestea scrisoarea d-tale cu cele 10 ruble. In aceeaşi zi Agnes s'a dus la redactorul Eleseev (precum vezi îl cunoaştem şi mergem pe acolo). I-a dat banii şi adresa d-tale. Acum apare, adică se editează o revistă nouă « Slovo » în loc de « Znania » şi « Molva ». Am citit ceva din primul număr şi mi se pare mai bună decât « Otecestvenâe Zapischi ». Scrie acolo şi Antono-

vici, Am vrut să aştept şi să-ţi comunic despre această revistă dar m'ai grăbit foarte tare şi m'am gândit să-ţi îndeplinesc îndată rugămintea în legătură cu T...[?] îţi voi spune că abonamentul costă acum 40 de ruble: trebuie să dai 20 de ruble iar apoi câte 5 ruble pe lună. L-am văzut mai demult pe românul care mi-a spus că te-a abonat la...[?] Ţi-a scris? Cărţile pe care mi le-ai trimis, după aceea le-am....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

358

Piteşti, 4 Februarie 1878

Scrisoarea lui Franchevici, pe care o anexez, am primit-o a doua zi după ce am sosit la Piteşti venind dela Argeş. Am vrut s'a trimit odată cu banii ruseşti pentru Liubov Feodorovna însă nu i-am putut încă procura. Banii ruseşti s-au scumpit şi se găsesc greu la Piteşti. O rublă se poate cumpăra cu 2 franci 80 centime. Peste vreo 2 zile, eu voi trimite totuşi banii Liubei Feodorovna; am să trimit în Rusia bani pentru cărţile dvs. Acum însă citiţi scrisoarea lui Franchevici, instruiţi-vă şi să nu mai fiţi nerecunoscător.

Am primit nr. 1 al revistelor «Obşcina» şi «Otecestvennâe Zapiski». După ce le voi citi, am să vi le înapoiez.

Săptămâna viitoare plec la Bucureşti. N'am reuşit încă să primesc salariul meu.

Turcii noştri continuă să moară, Astăzi am înmormântat patru dintre ei. Şi e groaznică boala lor! Nu este tifosul exantematic şi nici febra tifoidă tipică şi aproape nici nu seamănă deloc cu ea. Simptomele ei amintesc de febra recurentă. La autopsie (eu fac acum autopsia tuturor cadavrelor) nu se descoperă nici o urmă de ulceraţii tifice. Iată medicina noastră, halal de ea, ce-ar spune nemţii de asta? Mor sute de oameni, temperatura nu coboară, autopsii nu se fac, mor *sute* de oameni fără un diagnostic clar şi precis. In ultimul timp cresc mereu speranţele mele în posibilitatea desvoltării societăţii proiectate în România. Am primit câteva veşti foarte plăcute. Meditează mai mult asupra lucrării proiectate de d-ta. Depune stăruinţă, principalul este ca opera proiectată să fie, dacă e posibil, *convingătoare* pentru societatea noastră. Pentru aceasta ea trebue să fie foarte *documentată*, să fie însoţită de tot felul de argumente şi să fie deasemenea sistematizată. Nu mai spun că ea va trebui să fie pătrunsă de sentiment, etc.

Deci, s'o scrieţi. Munca nu va fi în zadar. Şi eu lucrez deasemenea.

Al dumitale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

359

[Bucureşti,] 6 Februarie 1878

ROMÂNIA

Voi descrie pentru cititorii « Obscinei » câteva pasagii triste, lipsite de veselie din România. In România există ca şi pretutindeni o massă exploatată, care munceşte, suferă, degenerează şi piere, şi există şi o minoritate exploatatoare, trândavă, parazitară. Dar învăţătura cea nouă, care promite fiecărui muncitor fericire în muncă şi posibilitatea de desvoltare a tuturor facultăţilor, încă nu răsună în ţara noastră, încă nu a început la noi acea luptă conştientă împotriva exploatării muncitorului şi pentru o nouă orânduire a societăţii, luptă care în Apus revarsă de pe acum oarecare lumină, deşi nu tocmai abundentă, sub formă de propagandă şi organizare social-revoluţionară, asupra fondului sumbru, infinit de trist al tabloului suferinţelor muncitorului proletar de acolo. In România încă nu a început propovăduirea socialismului. Naţional-liberalii noştri au grijă de popor dar cititorii « Obscinei » ştiu unde ajunge deobicei poporul muncitor atunci când i se poartă de grijă în felul acesta. Poporul îşi exprimă protestul împotriva exploatării în mare parte într'un mod primitiv şi reflex: sub forma unei nemulţumiri şi neîncrederi cronice faţă de cele două partide cari îşi dispută la noi puterea în stat, sub formă de bătăi şi omoruri, pe cari le săvârşesc din timp diferite persoane din popor asupra diferitelor persoane din minoritatea care exploatează poporul; în fine sub forma unor rare răscoale, cari unesc pe locuitorii dintr'un sat, cel mult din patru sau cinci sate la un loc. Faţă de o asemenea situaţie, este limpede că suferinţele şi exploatarea muncitorului, degenerarea şi pieirea lui vor imprima corespondenţelor mele o nuanţă în genere tristă.

De data aceasta voi comunica cititorilor « Obscinei » cum a resimţit poporul muncitor din România războiul pe care ţara noastră, aliată cu Rusia, l-a dus împotriva Turciei. Aici pot să comunic numai o parte din consecinţele războiului asupra situaţiei economice a poporului, numai, acea parte a acestui fenomen social care s'a lămurit aproape complect. Toate urmările rele ale războiului se vor lămuri complect numai după un timp, poate îndelungat dela încheerea păcii. Inainte de război, finanţele statului Român erau extrem de dezorganizate, ele se găseau aproape într'o situaţie disperată.

Partidul naţional-liberal, care este şi astăzi la cârma ţării, a reuşit numai cu eforturi extraordinare să obţină la începutul anului 1877 un fel de echilibru între veniturile şi cheltuielile statului. Pentru plata datoriei flotante (« dette flottante »), care grevează asupra tezaurului statului din decursul anilor 1875—1876, nu au putut să născocească altceva mai bun decât să legifereze emiterea de bancnote. Asupra poporului muncitor apăsa povara impozitelor, cari nu se mai puteau mări, ceeace ar fi fost imposibil şi absurd, deoarece poporul nu ar fi putut plăti mai mult. Creditul statului atât în interiorul cât şi în exteriorul

ţării era aproape egal cu zero. In asemenea condiţii puteau desigur micşora cheltuielile statului la diferite articole de administraţie, dat fiind că, în plus era nevoe de fonduri pentru a se duce războiul. Insă guvernul nostru împreună cu adunările legislative au constatat că şi aici au atins limita peste care nu se mai putea trece.

Şi iată, faţă de o asemenea stare de lucruri, minoritatea conducătoare a poporului român a hotărât să înceapă războiul împotriva Turciei, ... spre a asigura mai mult independenţa ţării faţă de Turcia, independenţa proclamată tot de această minoritate conducătoare. Au fost puşi pe picior de război aproape 60.000 oameni, dintre cari peste Dunăre şi la Plevna au fost trimişi aproape 40.000.

De unde şi cum au fost procurate aceste fonduri? Războiul a fost început cu scopul de a se cuceri independenţa ţării faţă de Turcia, independenţă, care forma obiectul unor nădejdi vechi, fierbinţi, ... Şi-a pus pe umerii săi minoritatea aceasta vreo povară pentru a duce războiul, a sacrificat ea oare pentru a-şi atinge scopul ce-i era scump, măcar o fărâmă din interesele sale, pe măsura năzuinţei arzătoare către scopul acesta? Cititorul desigur că prevede răspunsul la întrebările de mai sus. S'a repetat şi în acest caz istoria veche şi veşnic nouă în societatea contemporană, istoria, care are loc şi în timp de război, istoria aruncării întregii poveri în spinarea poporului, a muncitorului.

Dar din cauza sărăcirii extreme a maselor noastre muncitoare, din cauza unui anumit mod de a stoarce poporul care se practică acum, această stoarcere a poporului a luat, de data aceasta, forma unei expropieri, aproape totale a muncitorilor, transformând aproape jumătate dintre proprietarii muncitori ai ţării în proletari, în argaţi, cari nu vor deveni niciodată gospodari independenţi atât ei, cât şi copiii lor vor rămâne proletari până la încetarea orânduirii sociale de astăzi. Iată cum s'a petrecut această nenorocire naţională în adevăratul sens al cuvântului.

Oricât s'au sbătut conducătorii noştri, nu au reuşit să găsească bani pentru a duce războiul pentru a întreţine armata de 60.000 de oameni. Au recurs atunci la un mijloc uşor: guvernul a propus, iar camera şi senatul au legiferat să ia în natură dela toţi cetăţenii ţării (doar trăim sub egida egalităţii tuturor în faţa legilor!) tot ce se va putea găsi la ei din obiectele necesare pentru întreţinerea armatei şi ducerea războiului. Şi iată că în virtutea acestei legi, au pornit să rechiziţioneze cai pentru artilerie şi cavalerie, pentru transporturi etc., să rechiziţioneze vite pentru carnea necesară armatei, să rechiziţioneze alte alimente, grâu, porumb, brânză, legume, să rechiziţioneze case clădiri pentru plasarea bolnavilor şi a răniţilor, să rechiziţioneze căruţe şi care, să rechiziţioneze chiar oameni cu carele lor pentru transport etc. etc. Legea rechiziţiilor prevedea că este supusă rechiziţiilor proprietatea tuturor cetăţenilor a celor bogaţi şi a celor săraci şi apoi, că toate obiectele şi serviciile rechiziţionate vor fi plătite mai târziu de

către Stat. In aparență toate erau în limitele celei mai înalte justiții. Din nefericire însă, aceasta era numai *în aparență*; dar şi aceasta părea, dela început, numai acelora cari ştiau foarte bine că legea este de partea lor, că toată greutatea ei sdrobitoare cădea nu asupra lor, şi asupra țăranului. Această făimoasă lege a rechizițiilor nu lămurea deloc, când se rechiziționează proprietatea proprietarului sărac şi a celui bogat, nu preciza dacă se poate rechiziționa ultima vacă, ultimul cal, ultima pereche de boi de muncă a țăranului, atunci lângă el locueşte un proprietar sau un arendaş, care are cirezi mari de tot felul de vite. Aceste chestiuni esențiale erau lăsate spre soluționare în seama administrației care executa legea, în seama subprefecților şi a primarilor comunelor. Şi aceşti executori ai legii aşa de bine au executat-o şi o execută şi acum, încât un val de nemulțumire a străbătut rândurile muncitorilor, dela un capăt la altul al țării. Nemulțumirea aceasta lua uneori forme amenințătoare, cari îi neliniştеau pe guvernanții noştri şi pe executorii legii şi numai împrejurarea aceasta putea să apere clasa muncitoare de ruina totală. Se lua dela țărani sub forma de rechiziție ultimele alimente, porumbul, brânza, legumele, fânul, orzul etc. şi totodată, în acelaş sat continuau să trăiască ca nişte paraziți, moşierul, arendaşul sau chiaburul, cari făceau un negoț vast cu aceste produse. Primarul comunei şi subprefectul aveau un interes direct să-i cruțe pe exploatatori şi să nu se poarte cu mănuşi cu țărănimea muncitoare.

Dar ceeace s'a resimțit şi se va resimți deosebit de greu asupra situației economice a țăranului, ceeace a transformat aproape o jumătate dintre gospodarii independenți în argați pe viață ai moşierilor şi arendaşilor s'a arătat într'un mod deosebit de revoltător nedreptatea de care dădea dovadă administrația — este rechiziționarea oamenilor cu carele, pentru a transporta pe câmpul de luptă diferite produse necesare armatei. In acest caz, nenorocirea era cu mult mai grea, deoarece oamenii erau rechiziționați nu numai pentru transporturile necesare armatei române dar şi pentru cele necesare Rusiei. Comisionarii ruşi, plăteau, e drept cu bani ghiață pentru orice serviciu şi plăteau uneori bine, dar faptul este că muncitorul român, deşi era bine plătit pentru aceasta, transporta totuşi poverile ruseşti, mânat de bățul românesc, care nu voia să ştie dacă vitele de muncă ale țăranului sunt extrem de istovite, dacă vitele acestea vor fi în stare să suporte transportul care trebuia în orice caz făcut. Administrația noastră nu lua în seamă asemenea fleacuri, şi cu atât mai puțin când era vorba despre transportarea încărcăturilor româneşti la o distanță considerabilă. Fără să ia în considerare, altceva decât ordinul autorităților superioare, administrația îi obliga pe țărani să facă pe neaşteptate cu carele un drum de două săptămâni sau şi mai mult, în locuri îndepărtate, fără să se gândească ce va mânca țăranul, în timpul acesta şi mai ales, cu ce îşi va hrăni în drum nenorocitele sale vite, cari poate cu trei patru zile în urmă au făcut un drum tot atât de lung. Deobicei, asemenea rechiziții nu-i atingeau deloc pe moşieri şi pe arendaşi, cari putea să-şi dea frâu liber în linişte entuziasmului său patriotic pentru vitejia militară

şi pentru neînfricarea arătată de ţăranul-soldat român de dorobanţ. Gospodăriile ţăranilor plecaţi în drumeţie cu vitele de muncă — şi aşa dezorganizate — se dezorganizau şi mai mult în timpul lipsei lor de aproape o lună; vitele lor se prăpădeau pe drum de istovire, de lipsă de hrană şi de molimă care bântuia în regiunea Dunării, aşa că ţăranul se întorcea acasă pe jos, fără vite şi fără car, având o dovadă dela administraţie că a făcut transporturi atâtea zile şi are dreptul că fie recompensat de guvern, se întoarcea toamna sau iarna, uneori cu mâinile şi picioarele îngheţate, se întorcea cu lacrimi în ochi, ca să vadă lacrimile copiilor săi, gospodăria cu totul ruinată, să fie silit să se angajeze pentru totdeauna ca argat la duşmanul său istoric, de veacuri, la moşier sau arendaş. Cititorul rus înţelege foarte bine, ce înseamnă un ţăran fără vite de muncă, chiar atunci când posedă un lot infim de pământ; cititorul rus înţelege că dacă ţăranul a ajuns la această stare nenorocită, pierzându-şi vitele, el, cu foarte rare excepţii, nu se va mai ridica la situaţia lui din trecut, ci va rămâne pentru totdeauna în ghiarele chiaburului; pe viitor, situaţia lui va fi şi mai grea. Iată la ce situaţie a dus războiul pentru independenţă (ce ironie inumană a situaţiei ţăranului creată de război!), aproape o jumătate dintre ţăranii mici proprietari cari s'au păstrat până la război.

Pe cititor trebue să-l intereseze care este atitudinea ţăranilor şi a clasei privilegiate faţă de situaţia creată ţăranilor de către război şi de rechiziţii?

Imi rezerv dreptul de a examina atitudinea ţăranilor faţă de nenorocirea aceasta într'o altă scrisoare. Acum voi vorbi despre clasa privilegiată, căci aceasta, cel puţin în persoana câtorva deputaţi, a confirmat în mod solemn la Cameră tot ceeace am relatat mai sus. La 18 Ianuarie curent, atunci când mai mulţi deputaţi au interpelat ministerul în chestiunea rechiziţiilor, unul din ei, Cernătescu, a spus între altele: « Toate greutăţile războiului nostru cu turcii au căzut în special asupra ţăranilor... Mulţi dintre ţărani aveau cea mai sinceră dorinţă să-şi vândă pentru nimica toate vitele lor de muncă, numai să scape de aceste transporturi. » Deputatul Bagdat declară în aceeaşi şedinţă a camerei, următoarele: « Din fiecare judeţ erau trimişi în cărăuşie îndelungată câte două mii de ţărani, cu tot atâtea care, având înjugaţi la ele câte doi sau patru boi ». Deputatul Maniu declară că « răul războiului a căzut asupra acelei clase din popor, care, neavând nimic, a dat mai mult decât bogaţii, a făcut tot felul de sacrificii, mai mult ca aceia cari aveau de unde să le facă. Ţăranul a jertfit războiului pe fiul său, a dat ultimul bun al său şi dacă va fi cineva care în schimbul tuturor acestor jertfe nu va primi nimic, acela va fi numai ţăranul ». Deputatul Vergati declară că « din cauza a tot felul de măsuri de constrângere, ţăranii au ajuns la sapă de lemn » şi au devenit proletari, că « la mulţi ţărani rechiziţionaţi cu carele, vitele le-au pierit pe drum, din cauza lipsei de hrană ». La toate declaraţiile acestea Guvernul a răspuns prin persoana primului ministru, că acestea sunt mai bine cunoscute guvernului decât tuturor d-nilor deputaţi, că a luat măsurile ca să preîntâmpine toate acestea, dar n'a putut să facă nimic;

că nu se cuvine să se vorbească acum despre aceasta, mai ales în ședințele publice; că prin declarațiile făcute se aruncă cu noroi în situația înaltă, iar reputația excelentă pe care a dobândit-o țara în urma războiului. Primul ministru și-a încheiat discursul cu următoarea tiradă caracteristică pentru felul de a vedea al liberalilor noștri: « Nu cred ca un om având o rană la picior, pe care l-ar apuca în drum viscolul, ar proceda cuminte dacă s'ar opri la mijlocul drumului ca să-și vindece rana. In acest caz, el ar pieri sub troenele de zăpadă. Acuma, în toată țara suflă viscolul și nu ne putem opri în drum, ca să ne vindecăm rănile dela picioare. Dea domnul ca rănile acestea să nu progreseze; dea domnul să nu le vedem mărite. Să închidem deocamdată suferințele noastre în inimi, să nu facem din ele un obiect de interpelări în Cameră, unde, după cum vedem singuri nu putem ajunge la nici un rezultat ». Camera alcătuită aproape exclusiv numai din liberali, a rămas satisfăcută de explicațiile d-lui prim ministru și a trecut la chestiunile curente.

Iată cititorule, care este atitudinea guvernanților și a legiuitorilor noștri, față de nenorocirea poporului, legiferată și provocată de ei și care putea fi preîntâmpinată, dacă în inimile liberalilor noștri s'ar fi găsit măcar a suta parte din acea compătimire față de soarta țăranului pe care o arată atât de des în discursurile lor parlamentare și în cele ținute în alte împrejurări. S'au adunat, au palavrăgit, și-au afirmat sus și tare în fața societății « culte » compătimirea față de soarta țăranului, pe care tot ei au aruncat-o pe capul majorității populației din țară și au trecut să flecărească despre alte chestiuni mai importante cari au un interes mai « general de stat »... Au uitat de popor și de sărăcirea lui generală...

Dar poporul care a suferit, dar noi, puținii socialiști români cari încercăm acum să ne organizăm, nu vom uita cu al cui sânge, cu ale cui lacrimi, cu a cui sărăcie a fost cumpărată independența țării. Poporul va transmite generațiilor viitoare sub formă de legende, de cântece populare, jalea nenorocirii sale, amarul său pricinuit de războiul pentru neatârnare, iar noi socialiștii români, nu vom uita să amintim mereu poporului, atunci când propovăduim revoluția socială, acest an de neuitat care a trecut, plin de nenorociri naționale, nu vom uita să folosim, mereu ca una din numeroasele arme de luptă împotriva liberalilor cei cu vorbe mieroase, toate declarațiile, toate lămuririle, pe cari ei le-au făcut în ședința publică a Camerei din 18 Ianuarie 1878 — an care este însemnat credem, prin recunoașterea independenței Romăiniei și printr'o îndoită sărăcire a țăranilor români.

N. Dragoș

Obscina, Nr. 3 și 4 din Martie și Aprilie 1878, p. 46—48].

360

Târgovişte, 18 Februarie 1878

Dragă prietene Codreanu,

Am primit cea de-a doua scrisoare a dumitale şi mă grăbesc să-ţi răspund. Nu am nici o veste despre Lucinschi; trebuie să fie la Bucureşti, l-am aşteptat şi aici, dar n'a venit. Peste câteva săptămâni plec la Bucureşti şi dacă îl voi vedea, îi voi comunica că-l aştepţi. Fort l-am trimis la adresa dumitale, Bucureşti 1876, dar se vede că s'a pierdut la poştă.

Spune-i lui Russel că am să-i cumpăr altul la Bucureşti sau pot să-i trimit bani pentru Fort (curs operat).

Am primit banii dela Russel şi i-am trimis notele. Aici la Târgovişte îmi merge foarte bine. Am leafă acum 400 franci şi clientelă particulară.

Prietenul dumitale

Franchevici

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

361

25 Februarie 1878

Scumpul meu!

Am primit scrisoarea ta. Iţi mulţumesc pentru ajutorul oferit, dar până va trebui să plec — adică nu înainte de luna Mai — voi avea şi eu ceva bani, şi de aceea te rog să nu fi îngrijorat de aceasta, şi nu pune nimic la o parte pentru călătoria mea, în detrimentul tău.

J. a fost achitată, trăieşte la noi ca şi până acum. Se pare că starea sănătăţii ei începe să se îndrepte câte puţin. A spus că doctorul Alexandr Alexandrovici a plecat în război.

Şi A. te sărută mult. Cu primul prilej îţi va scrie şi ea. Toţi ceilalţi sunt bine şi sănătoşi, toţi vă trimit salutări. In ceea ce prievşte pe V... copilul, pupila a devenit şi mai albă, seamănă şi mai mult cu o bucată de sticlă. Mă tem să nu se molipsească şi celălalt ochi, deoarece îi lăcrămează în permanenţă.

Scrieţi-ne, nu uitaţi de noi.

Te sărut

A ta [semnătura indescifrabilă]

Şi eu vă sărut pe amândoi, fiţi fericiţi!

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Paris, 19 Martie 1878

Dragul meu Russel,

A trecut atâta timp de când ne-am văzut ultima oară şi am făcut schimb de păreri asupra unor subiecte ce ne interesau deopotrivă, încât mă simt de-a dreptul stânjenit să încep a-ţi scrie. Dacă ai primit ultima mea scrisoare dela Cedar Vale (cred că era prin August 77, când ţi-am scris la Curtea de Argeş), ca îţi va fi explicat suficient dece sunt aici şi ce am să fac aici. Cât priveşte ultimul punct, deocamdată nu l-aşi putea socoti mai mult sau mai puţin satisfăcător, deoarece încă nu am luat nicio hotărîre, dar sunt ferm convins că soluţionarea acestei probleme nu e prea îndepărtată. In general vorbind, mă întorc repede la vechea mea atitudine pe care acum trei ani credeam că am lepădat-o pentru totdeauna, dar care mă recucereşte cu mai multă putere şi vigoare ca oricând. In momentul de faţă nu ţi-aşi putea explica tot ceea ce gândesc şi simt despre acest subiect, deoarece gândurile şi simţimintele mele înseşi n'au atins încă acel stadiu de echilibru care permite în mod liniştit o analiză. N'am sosit în Europa decât de 10 zile şi noianul de impresii noi sau aproape uitate e copleşitor, astfel că-mi va trebui câtva timp până să-l asimilez şi să-l clasific. Singurul lucru care îmi este foarte clar, este că, cu cât eşti mai aproape de viaţa reală, cu atât eşti mai departe de lucrurile efemere, şi cu atât mai bine.

Ajung acum la o problemă care este, probabil, foarte importantă. Inainte de a pleca din Am.[erica], am primit o scrisoare dela Nicholas prin care-mi cere să aflu ce e cu D-ta şi să-ţi comunic următoarele. Ţi-a scris de două ori după primirea ultimei D-tale scrisori, dar se teme că nu ţi-au parvenit scrisorile, căci n'a primit niciun răspuns. Scrisorile conţineau unele chestiuni foarte importante atât pentru D-ta cât şi pentru el şi aşteaptă cu nerăbdare răspunsul. Amândouă au fost adresate la Curtea de Argeş. In caz că nu le-ai primit fiindcă ţi-ai schimbat adresa, caută să le capeţi şi răspunde imediat. Dar dacă ţi-e imposibil să le obţii, scrie-i de îndată, indicând şi noua D-tale adresă. Adresa lui este: Sonyea, Livingston Co., N. Y. Urmează încă cu multă stricteţă Noua Credinţă şi se simte foarte fericit. Locueşte în mod provizoriu la o comunitate Shaker, în statul New York.

Am încercat aici să-ţi aflu adresa, dar nereuşind, am ales această cale de a comunica cu D-ta.

Deocamdată locuesc la Paris, am găsit de lucru la un fotograf şi voi rămâne aici probabil câteva luni.

Adresa mea este: Mr. Goldin pentru S. Kl., Passage Cardinet 28, Batignolles, Paris.

La revedere, iubit prieten, rămân cu calde îmbrățișări, al D-tale

[semnătura indescifrabilă]

Salutările mele soției D-tale.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

363

16 Iulie 1878

Dragii mei prieteni!

Vă rog să mă scuzați că nu v'am scris până în prezent. Voi, singuri, departe de prieteni, care cel puțin prin scrisorile lor v'ar putea distrage dela necaz... Călătoria mea dela Curtea de Argeș am făcut-o în trei zile; pentru a vă face o idee asupra suferințelor mele din această călătorie: închipuiți-vă că o zi întreagă am mers apostolic (adică pe jos...) aproximativ două stațiuni de poștă și am plătit zece franci mai mult decât pe celălalt drum fără a menționa o altă nenorocire —: mi-am înecat 7 franci într'un râu, [în spatele unei mori?,] când am vrut să-mi răcoresc picioarele.

Să lăsăm aceste mici evenimente ale vieții pentru a vorbi asupra altora care sunt mai importante: vegetarianismul merge bine, m'am îndepărtat puțin dela regula generală: am mâncat uneori supă și odată zece grame de carne pentru a arăta domnului subinspector din Ploești (deoarece pe atunci locuiam la Ploești) că nu sunt fanatic în această religie (dacă o putem numi astfel). *Ideealul* meu! Drace! Dece oare sunt eu aruncat aci în această lume,, *pentru* a nu putea munci în momentul de față pentru *Ideealul* meu!... (să cerem socoteală lui Dumnezeu... (?) Eu sunt foarte ocupat în momentul de față cu chestiunile serviciului și pentru acest motiv nu pot nici să citesc, nici să scriu, nici să mă revolt... Sunt sigur că peste puțin timp vom forma aici, noi gorjenii, o societate de oameni de știință!... da, da, de oameni de știință, patrioți și savanți; am întâlnit câteva persoane cărora viciile și suferințele le-au schimbat inimile, pentru a se preface în inimi bune; ei sunt puțini, dar semănătura lor... va fi rodnică. Eu n'am niciun fel de distracții decât acele ale verișoarei mele cu care studiez și discut asupra obligațiilor și drepturilor sexului său și despre alte lucruri în legătură cu viața noastră în general. Noi ne pregătim pentru lovitură încetul cu încetul în lucrurile mici... Ea a părăsit poezia sentimentală pentru a se dedica științelor pozitive; îi place mult fizica și pentru acest motiv vrea să fie liberă pentru a ocupa un birou de telegrafie și pentru a simți sentimentul electricității...

Vă rog să-mi răspundeți și vă promit că voi scrie mai regulat. Sperați, prietenii mei în *Ideeal*, și eu sper. Peste puțin timp îmi voi termina treburile și voi începe munca. Sper să vă revăd în Septembrie și atunci voi fi sigur că ne vom plimba în munți.

« Vă recomand pe verişoarea mea Paulina Moisescu ». Dorind ca această scrisoare să vă găsească sănătoşi, vă salut din toată inima.

al vostru A. S. Truşcă

S. Rem., Doi tineri de aici au început să traducă « forţa şi materia » de Buchner şi *Critica* lui *Flamarion*; unul dintre ei este colegul meu dela Şcoala de Agricultură şi celălalt fiul unui preot care a studiat la Seminarul Central din Bucureşti.

Truşcă

Aseară la (gazin?) am făcut cunoştinţa unui profesor de muzică dela Şcoala Normală de aici (Gerger); el a promis traducătorilor lui Buchner o critică asupra criticii lui Flamarion — eu cred de *Faucht*. La toamnă va veni aici un prieten al meu care a absolvit Şcoala de Agricultură şi care în momentul de faţă se află la Jembloux (Belgia). Şi el este un bărbat serios şi instruit şi care are un suflet bun.

Adresa mea

Alexandru Truşcă brigadier silvic la Târgu Jiu, unde m'am stabilit definitiv de o lună.

Viaţa rurală de aici este mai interesantă, mai caracteristică decât acea a celor din Prahova. Masacrele şi suferinţele *de ambele părţi* nu lipsesc şi aceasta numai pentru *pământ — pentru bogăţii.*

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

364

[Bucureşti,] 31 August 1878

In clipa când a sosit scrisoarea voastră, Polly se întindea în patul său, Eri mi-am părăsit locuinţa şi m'am mutat la cazarmă, unde directorul ei şi profesorii îi schilodesc pe copii români. In felul acesta i-am cedat locul lui Polly care locuieşte acum cu Codreanu. Acum trei zile acesta a venit la Bucureşti aşa că a putut să se întâlnească cu Polly. Revistele vi le voi trimite neîntârziat. Dacă nu le-am trimis până acum este pentrucă am fost ocupat: trebue să-mi adun bagajele ca să mă mut în noua locuinţă — Vă voi trimite şi romanul lui Flerovschi « Pe viaţă şi pe moarte », apoi « Le grand jour de la révolution », poate şi « Prologul prologului ».

Poate voi pleca în străinătate. Voi căuta să câştig ceva bani pe de o parte prin pălăvrăgelile care apar regulat în « Cetăţeanul occidental », iar pe de altă

parte cu ajutorul pălăvrăgelilor în limba franceză dela institutul « Cocaresco » din strada Colţei No. 50.

Să fiţi sănătoşi.

[semnătura indescifrabilă]

31 August 1878

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

365

Iaşi, 5 Septembrie 1878

Dragă tovarăşe, iată-mă aici. Am sosit de o săptămână. Mâine intenţionez să plec la Bucureşti. Aş fi vrut să ne vedem dar nu ştiu cum să fac lucrul acesta. Până în prezent am fost extrem de nenorocos în ceea ce priveşte întâlnirile cu ai noştri. Astăzi, de pildă, e a treia zi de când umblu să caut unde se află Codreanu, şi fără să aştept răspunsul, am hotărît să plec la Bucureşti ca să te văd pe dumneata. Acest lucru este extrem de necesar. Scrie-mi pe adresa: Bucureşti, poste-restante, Aivazov.

Al. dumitale Z. Ralli

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

366

Bucureşti, 8 Septembrie 1878

Dragă prietene!

Iată că am sosit şi aici, am intenţia să mă stabilesc cu familia la Ploeşti pentru primul an de zile, apoi voi vedea; se prea poate că am să mă mut; această chestiune se va rezolva altădată. Deocamdată vă spun că sunt foarte, foarte nefericit. Am trimis la Iaşi o telegramă lui Stauceanov, care mi-a răspuns că Codrean este aici, însă când am venit, cei de acasă mi-au spus că el este plecat de două zile; eu însă am mare nevoie de el, iar pe Stauceanu nu l-am putut găsi nici până astăzi. Aşa că stau la hotel, unde plătesc câte 3 franci pe zi pentru o cameră care seamănă foarte mult cu un coteţ, înjur toată ziua, însă în zadar.

Dragă prietene, am multe proiecte şi multe împuterniciri; înafară de aceasta, mai am şi multă treabă şi deaceea aş vrea să mă întâlnesc cu d-ta *cât mai curând posibil.* Cum să facem?

Te rog să mă anunţi, anunţă-mă la adresa următoare: Bucureşti, B. Aivazov-Poste-restante.

Aceasta ar fi prima chestiune: fixarea întâlnirii. Insă eu mai am o chestiune foarte urgentă şi anume: eu nu am niciun ban, am numai 20 de franci în buzunar, dumneata eşti mai de mult aici, ai devenit ca să zic aşa, localnic, aşa că te rog să împrumuţi pentru mine sau să-mi dai dumneata 100 de franci pe două săptămâni, şi să-i trimiţi imediat la adresa indicată de mine; ai să-mi faci un mare serviciu şi eu te voi servi în curând la rândul meu.

Deci te rog să-mi răspunzi, să-mi răspunzi imediat, aştept scrisoarea dumitale, eu sunt deocamdată singur aici.

Al dumitale
Z. Rally

Hotel Neubauer, str. Râureanu nr. 35
ds. Aivazov — Bucureşti

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

367

Bucureşti, 10 Septembrie 1878

Scumpe tovarăşe, Hotel Neubauer

Voi rămâne aci cam 10 zile — nu mai mult; după aceea voi pleca la Ploieşti, unde am o chestiune personală. Imi stabilesc domiciliul la Ploieşti pentru 6 luni.

In tot timul acesta am fost ocupat cu transportul. Astăzi a plecat ultimul, — totul e în bună regulă. Acum încep să mă ocup de naturalizarea persoanei mele. Am foarte multe şanse de reuşită. Aşteptăm scrisori.

Deci sper să ne vedem în curând aci.

Deocamdată primeşte salutul meu,

Z. Rally

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

368

Bucureşti, 15 Septembrie 1878

Dragă Rossel, foarte bucuros că în curând vom reuşi să ne vedem cu Dvs. Aici în România sunt mulţi prieteni buni ai Dvs. aşa de pildă a fost aici acum 4 zile Cadian care face serviciul la Crucea Roşie, a plecat în Bulgaria, aici a mai fost Dr. Ivanovschi, care acum locueşte la Brăila (el fugise din închisoare fiind implicat în procesul dela Moscova); cred că după terminarea chestiunilor mele aici în legătură cu obţinerea cetăţeniei, voi pleca şi eu la Brăila, dar acum vă aştept pe Dvs.

Multă apă a curs decând aţi plecat din Elveţia! Avem ce vorbi, avem la ce să ne oprim, există posibilitatea să hotărîm diferite probleme privitoare la viitor. Aşa că vă voi aştepta. Primiţi salutul meu frăţesc.

Al Dvs.
Z. Ralli

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

369

23 Octombrie 1878

Dragă Doctore!

De mult nu ţ-am scris, eu m'am mutat de la spitalul de copii la Colţa serviciul lui Turnescu merg bine cu dânsul — Concursul de Medici secondari s'a ţinut şi a eşit Racoviceanu I, Istrati II, Boicescu III, Argesanu IV, Evianu V, Istrati a trecut la Colţa şi Racoviceanu la copii cauza ca Racoviceanu nu a vroit să se mute în spital unde nu este nici *un* doctor şi s'a dus la copii unde este Dr. Danielopol care şade în spital.

D-şoara Cort a venit de la Mondpelier şi mâine pleca la Ploesci cu Bonifas — ea a venit cu un sviţeran. *Chistin Arnold.* — Lucrările tale a remas în odaia mea la spitalul de copii, nimenea nu intră în odaie. Patologia Generală am dat-o lui Filiti, precum şi cărţile lui Istrati. Istrati a fost la Bacău înainte înse de a pleca mi-a spus ca are scrisori pentru tine, şi când se me duc se le ieu plecase — am aşteptat întoarcerea lui şi ţi le trimet asseminea şi moscu — tu dupe serbetori poţi veni la mine în Colţa — Lupu se află în Bucuresci — el a lasat pe fratele seu în Iassy—

Copacinescu a primit o scrisoare de la Braila care-i spune se se duca acolo ca se vândă lucrurile de la spălătoria lui Robert — Dândui şi adresa — eu am dat adresa, craiului de verde, şi l'am rugat se urmărească, mi-la promis, mâne mă duc să iau nuvele. — M-ma, Robert a primit o scrisoare din Iassy în care'i spune că Cohan este arestat şi că s'ar fi găsit la el *poze* diverse şi scrisori comprimiţătoare pentru dânsul ca spion — vom videa.

al tău amic
K. Stăuceanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

370

9 Noembrie

Iubite Doctore!

Am primit scrisorele, şi imediat am şi espediatu la adresa ei, nu vam respuns îndată, că n'avem nimică de inportant şi ştii că Românul nu se grăbeşte

niciodată. Pe aici or fi multe noutăţi, înse eu nus în curentul lor, cu tote că nici n'am pretenţie, să fac sigur tot aşa de bine şi fără mine.

Ceia ce regret e că nu ştiu ruseşte, aş vra mai degrabă să ştiu ruseşte de cât franţuzeşte, ca să pot înţelege prelegerile, care îsu f. importante după cum mi să recomândă.

Pe luna viitoare e posibil să vă vie un oaspete, la caz dacă nu va găsi pine în Galiţia Austriacă, pentru care pleacă acuma. Aici e de 3 luni mai bine şi iau fost inposibil de a găsi de lucru de şi are meşteşug f. practic.

Eu am început cursurile la 22, înse până acuma merge greu, cu totă ştiinţa ce am de la vestita facultate din Iaşi, apropo —mare mi-au fost mirarea când am cetit că şi studenţii noştri s'au sculat din hibernaţia cea adincă în care înlemnisă, însă mă tem că eară lea veni somn şi nor duceo tot aşa de bine până la sfâişit.

Termin, vreu să scriu şi Cucoanei, care sigur că e supărată pe mine, că nu iam scris până acuma.

Să auzim de bine

D. Cernitescu

Vă trimet Que faire, de şi e foarte rău tradus şi cu multe greşeli, cred că ştii. Adresa faceţio Ion Ruc du Rhône gon III sau Universitate.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

371

14 Noembrie 1878

Dragul meu, astăzi am primit cea de a doua scrisoare dela tine, prima a sosit foarte târziu — după cinci zile dela expediere. Am scris la prima adresă pe care mi-ai dat-o, anexând scrisoarea lui Ra. în care îmi spune că Costica a dispărut fără veste şi că toate căutările au fost zadarnice. Am mai primit două scrisori pentru tine din partea neamurilor şi dela Codreanu (?). Nu le pricep. Nimic deosebit nu cuprind afară de faptul că sora ta s'a măritat cu un medic militar. In scrisoarea dela Cod. sunt repetate temerile că Cost. a fost luat de jandarmi şi rugămintea de a împrumuta bani cu prilejul dispariţiei lui Cost. în care avea toată nădejdea în această privinţă. Cât îi putem oferi? Nici noi n'avem până nu vom primi. Lui B...(?) îi datorăm 50 fr., nu am decât 20 pentru cheltuială. Am plătit 17 fr. şi servitoarei am dat jumătate din leafă, fă cum ştii. Frate! Să vezi ce se face la spital. Astăzi doctorul l-a bătut pe Stan care vrea să se plângă şi să se sfătuiască cu tine pentrucă palmele au fost primite din cauza ochelarilor tăi (indescifrabil). Stan şi Mariţa (indescifrabil) de loc. Nu sunt decât cinci bolnavi, mari şi laţi iar aceştia primesc mai puţin de un sfert de pâine pe zi, lăptăreasa a fost expe-

diată definitiv. Rachiu şi vin pentru bolnavi, nici pomeneală. Stanca cumpără orez şi-l împarte în două, spunând fără jenă: această jumătate e pentru mine, iar restul pentru spital. Doctorul s'a întors abia astăzi dela vânătoare, a lipsit patru zile, lăsând spitalul în voia soartei. Rutco a fost la plasă unde se află şi acum. A sosit de mult la post şi se plimbă fără nicio învoire, fără să-i spună cineva ceva. Subprefectul a făcut cunoştinţă cu soţia doctorului, iar soţul ei a plecat cu o mare societate de granguri de pe aici la vânătoare deasemenea. Ce să-ţi mai povestesc, se pare că am deşertat toate noutăţile. Am primit revista Nedelea şi o carte de romane, precum şi scrisori, restul e fleac. Cartea Oteci Sap. este slabă, mă plictiseşte. Păcat că n'ai luat cu tine cartea aceea mică pe care ai adus-o din Bucureşti. Este o carte interesantă, doar şi tu te plictiseşti seara. Mă îngrijorează dacă ai pe ce să dormi, dealtfel cred că şi românii fac haz de neglijenţa ta. Totul este în ordine, aştept mereu, încă n'a venit ora naşterii, probabil că mi-e dat să nasc în prezenţa ta, lucru pe care l-aş dori mult. Mi-am făcut o baie, parcă mi-au îngheţat picioarele, ca nişte spasmuri, nu pot în aceste clipe să mă mişc, parcă ar fi spasmuri. Mă tot gândeam că te vei întoarce repede, acum văd că eşti fără lucru, dar vei găsi. Ridcover [?] a umblat cu vătăşelul dela primărie, nu ştiu ce e cu tine.

Te sărut puternic, te aştept cu nerăbdare şi în fiecare clipă mă conving că nu te poţi baza decât pe tine însuţi.

Te îmbrăţişez tare, tare de tot încă odată dragul meu. Dacă ai semăna măcar cât de puţin cu mucoşii care se intitulează tovarăşi, n'aş fi stat cu tine o clipă măcar. Obligaţia grea de soţie, obligaţie pe care nu o simpatizez, mi se pare uşoară pentru că te iubesc pentru tot ce e bun în tine şi ce lipseşte la ei, la aceşti prieteni ai tăi. Acest ataşament pentru tine, dragul meu, mă ţine în această pustietate şi mă împiedică să te las, să te pierd, de dragul celor ce mă ispitesc atât de des acolo în depărtare. Nu ştiu ce e acolo dar sunt sigură că acolo e mai multă viaţă şi se poate trăi bine, deşi nu prea multă vreme.

A ta Liubuşca

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R].

372

26 Noembrie 1878

Scumpe Doctore,

Am primitû epistola D-tale şi a D-nei Rin care 'mi anunţa mai acum o lună uă frumoasă lucrare ce erai se o esecuţi D-ta. Tóte îmi au plăcut dér numai tittulu nu şi eu, care mé credeţi am *mai mult de ştiinţă* cum voiţi se iau parte sub un titlu atât de îngust? şi în acelaşi timp atât de réu înţelesû la noi? . . .

Nu ne trebue nici cocardă nici alt nimicŭ, de cât principii, idei, idealuri, bine înțelesŭ sănătosei așĭ fi fericită dacă așĭ putea forma un amic, scăpândulu după panta unui viţiu, şi inculcându-i un ideal, — dupe cum am scăpat eu prin Dvs. de atâtea viţiuri care era şi beţiv.

Sunt fericit a-ţi comunica că aici s'a format uă societate de tineri, numită «Progresul» — ştinţe, litere, sociologie; desvoltarea şi răspândirea lorŭ. — S'a ţinut 3 şedinţe la şcoala normală, din care două de peroraţiune; eu am vorbit despre ştinţe, necesitatea ideilor sociale, şi am criticat soiulu de literatură intimă, sentimentală şi tot produsul imaginaţiunilor bolnave de amor şi alte bole. Un amic care a terminat agricultura la Gemblousc, a vorbit despre nedreptatea ce se face comunelor prin întrebuinţarea contribuţiunilor lor, în folosul şi spre înfrumuseţarea oraşului, şi alte lucruri *patriotice* despre Plevna şi T. Vladimirescu. Joi ce vine vom vota Statutele şi regulamentu. Ce zici?...

Aici sunt 2 locuri vacante de medici în judeţŭ; unu medic pe două plasse; resedinţa ne aparăt la ţeră; într'unui locu, e aproape de Filiaşi (gară). Lefa 450 lei pe lună de medic clientelă mică. Transportul în 2 plăşi cam dificultos; dér în plasa Jiu şi Gilortu (Filiaş) e mai lesnicios fiind şosele mai bune.

In tot cazul trebue ca un medic să ţină căruţă; patru sute cinci zeci de franci facŭ cellŭ mult depe 2—3 luni, se despară ori ce invonvenient. Oamenii sunt buni, viaţa eftină. Aşi dori să veniţi. Celle două posturi sunt vacante dela 1 Ianuarie; s'au votatŭ de comitet şi rămâne a se aproba de guvern. Nu se poate ocupa posturile de cât de *doctori* în medicină. Vé voiu mai scrie când se vor publica ce e de făcut.

Sunt trist de pierderea amicului nostru Constantin şi cu atât mai mult că era un om bun şi de caracter; eu cred în nemorirea sufletului... şi cred că uă dată, uă dată tot lŭ voiu îmbrăţişa colo... pe pământ. — Sé sper?...

Imparte complimente şi sărutări de mâini.

La revedere pe altă dată

Al Dvs. prieten
A. S. Truşcă

Fratemeu doctoru a cunoscut după stampilă că scrisoarea e adresată de aci şi eu întrebândului cum stău posturile, l-am spus că D-ta nu ai scrisŭ *de aci*, D-lui s'a bucurat auzind că vei veni între noi. Ce zici?...

La Bucureşti n'am scris de multŭ şi voiu scrie cum vei voi.

La revedere Doctore

A. S. Truşcă

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

373

București, 30 Noembrie 1878

Imi pare foarte rău, prietene, că nu te-am găsit nici la P., nici aici, însă se vede că așa vrea dumnezeu și împăratul ca niște amărîți ca noi să nu *avem liniște nicăieri*. Bietul Z. R. dela Ploiești, este acum foarte speriat, după ce ni s'a întâmplat un fapt foarte curios: eu mă duc acasă la el, întreb și mi se spune că lipsește, a ieșit soția lui (eu n'o cunoșteam): văd că iese o doamnă, eram sigur că îl găsesc, ea însă mi-a spus că nu este. Mai târziu apare *Gluhar* (nici pe el nu-l cunoșteam, sau mai bine zis nu l-am recunoscut) mă ia de braț și mă duce afară din curte, eu îi arăt adresa și-l întreb dacă cunoaște persoana, — el răspunde că da, nu mai îmi spune nimic și mă duce mai departe. Am mai mers o stradă așa și eu îl întreb din nou, dacă cunoaște persoana. De data aceasta îmi răspunde negativ. Ei, drăcia dracului, mă gândesc eu, dar totuși merg mai departe. La un moment dat mi s'a făcut frică: nu e cumva un spion? Ajungem în fine la Valter și deodată îmi spune pe rusește: « așteaptă-mă aici, mă duc până la poștă și mă întorc », iar când l-am întrebat unde *mergem după aceea*, el mi-a răspuns « *vei afla mai târziu* ». Atunci într'adevăr l-am luat drept spion și imediat ce s'a îndepărtat, m'am urcat într'o birjă dând adresa lui R. Inchipuiți-vă cât de mirat am fost, când birja s'a oprit în fața aceleiași case. După ce am întrebat din nou, cetatea a fost cucerită în fine și numai datorită faptului că am zărit figura lui R. care se uita de după ușă. Regret că nu scriu satire și nu sunt poet, căci unde aș găsi un subiect mai bun ca: « cine se teme mai tare », sau « de jure de facto » [textul în latinește], reiese că nu am nimerit de jure; împotriva bâtei nu ai ce face, și de aceea R. este acum literalmente prizonier.

Ei, prietene, aceasta a fost nostimada, acum să trecem la fapte: la ultima noastră întâlnire ți-am transmis recipisa pentru niște cărți dela Viena și după câte îmi amintesc actul lui Stuhl [?] pentru coletul (de 30 puduri) dela Londra, acum întrebarea este, — ce s'a făcut cu acestea și dacă se poate face ceva? R. nu mai știe nimic de asta de mult și de aceea te rog să fii așa de bun și să-i scrii lui, iar el, la rândul său, îmi va comunica, căci istoria aceasta interesează multă lume. Apoi îți doresc toate bune, te salut cu tot respectul și îți strâng mâna.

Al dumitale,
Tuliaev

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

374

Bucureşti, 7 Decembrie 1878

Dragă Naie,

Te felicit de ziua ta care a şi trecut. Se sperau timpuri mai bune când omul îşi va putea spune ori când şi ori cui focul ce'l are pe inima sa. Trăim într'un timp reu, dar suntem adăpostiţi sub o stâncă mare care ne scutesce de grozavnicele furtuni generozitatea caracteristică a românului.

Dragă Naie! Intâiul Doctorat încă nu l'am depus din cauza pe care ţi le voiu aduce la cunoştinţă cu cea anteia ocazie.

Eu sunt mutat la Colţa la Dr. Turnescu — de la 1 Decembrie stau bine. Carţile le duc în altă parte conform unei scrisori din Ploesci.

Am primit nisce scrisori pentru tine pe care ţi le trimit deschise pentru cuvântul economiei.

Tu nu poţi veni în Bucuresci sub nici un pretest, până nu te voiu anuncia.

Cel cu farmacia, se află la recore (arestat). In urma plângerii mele înpreună cu un tovarăş al său la 5 decembrie am fost pe la B. M. şi am întrebat şi mi sa răspuns cu *da*.

— Eugen vine în Bucureşci la mine încurând.

— Scuza întârzierea scrisorii. — A fost la mine, cu o scrisoare de la Ploesci un domn, care te cunosce şi care ţa scris scrisorei *mongola — chineza* de care mă întrebi. Complimente de la toţi.

al tău K. Stăuceanu

Lucrurile tale le las într'o odaie de la spital de aice fii sigur de dânsele că şi când vor fi la mine mereu este încuiată chieia la mine şi în fiecare septemâna voiu veni de 2 ori ca să le ventur.

[Texte marginale:]

Complimente lui Russel.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academie R.P.R.]

375

[Bucureşti,] 12 Decembrie 1878

Iubite amice!

Ai primit ultima mea scrisoare? De ce nu scrii?

Scopul acestei scrisori este următoră. Spune lui Nicolai că, *dacă pote* se me trimete bani cât va putea şi mai de grabă. Te rog pentru Dumnezeu se i spui acesta. Numai extremitatea m'a forţat se me adresez iar la el.

Nu mai sunt acolo unde am fost până acuma. Am găsit uă lecţiunea de 45 franci şi l'am început numai ieri, şi, eaca toate resursele mele... Nu mai era posibilitatea de a remâne acolo... Incă, bine că în momentul acesta mergu foarte bine cu sănătatea. Me însănătoşezu cu deseverşire. Spunei der căci n'am

ce se mănânc, *în sensul adeverat al cuvântului*. Poate se trimete la fosta adressa ca şi până acuma, adică Colţea Nr. 50 Institutul ect. Der eu şezu acuma piazza Episcopii, casele lui Manu într'una mica odăiţa unde aş putea forte bine continua aceeace scriu dacă aşa avea pânea şi lemne....

Ti spun încă odată: pentru Dumnezeu, se se grăbească!

Al tău

[indescifrabil]

Les bougies et la sonde raccomodée sont envoyées depuis longtemps. Les a-t-on reçues?

Repondez vite, vite, vite!

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

376

Paris, 26 Decembrie 1878

Iată despre ce e vorba, scumpul meu prieten!

Am sosit aici din New-York acum două zile. Acolo la-am lăsat pe Nicolai Vasilievici. M-a rugat să-ţi scriu. Ar fi scris el personal, dar nu e sigur că eşti aici. Dela Secherov el a plecat acum câteva săptămâni. Trăieşte foarte greu. N'are nimic de făcut în toate privinţele, ori sufletul lui e însetat de activitate, simte multă putere. Vrea să vină numaidecât în Europa, dar îl împiedica lipsa banilor. El te roagă să faci toate sforţările ca să-i procuri măcar 200 ruble, ceeace la cursul actual este 95 dolari. Vezi că-i trebuie 200 dolari, dar probabil că 100 dolari va primi din Rusia. L-am lăsat atunci când nu avea în buzunar decât câţiva dolari, aceasta în timp ce are familie, e şomer, aşa că fără să exagerez el se teme să nu moară de foame. Te rog să te gândeşti bine de tot cu privire la ceeace poţi face în această chestiune şi răspunde-mi imediat la adresa următoare: Paris, rue du Batoire 9 Mr. N. Tsacni. Lui Nicolai Vasilievici îi poţi scrie la adresa următoare. New York City 417 East 9-th street Nicolar Ceaicovschi. Deci, dragă te rog să-mi răspunzi imediat măcar câteva cuvinte şi apoi scrie şi lui Nicolai, altfel îi va fi greu lui, săracul.

Mai este ceva: In America există doctor Popov, este căsătorit are doi copii. Acest om se află într'o mizerie grozavă, aceasta timp de câţiva ani. S-a bucurat foarte mult când a aflat că Ivanovschi se află în România şi m'a rugat să-i transmit (ei sunt colegi de universitate) dacă acesta nu poate să găsească un loc de doctor în România. El va fi de acord cu condiţiile cele mai modeste, căci în America îi vine foarte greu. Nu vrei să transmiţi acestea lui Ivanovschi?

Trimite lui Zubcov salutul meu frăţesc, îţi strâng puternic mâna.

A. Pavlovschi

P. S. Te mai rog odată să-mi răspunzi imediat

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

377

26 Decembrie 1878

Abia am primit scrisoarea d-tale din 4 Ianuarie. Mă îngrijorează mult sănătatea lui Tegner şi deaceea te rog N.C. să mă ţii la curent cu privire la felul cum evoluează boala lui. Ce soartă crudă ne mai persecută? Şi tocmai când? Abia aveam intenţia să cad de acord cu el asupra activităţii comune.

Aici pleacă astăzi sora lui Costică. Ea îl va vedea pe Benkendorf şi pe alţii, pe de altă parte i-am dat recomandaţii şi adrese pentru prietenii noştri, al căror ajutor va fi deasemenea necesar.

Păcat, prieteni că situaţia noastră s-a înrăutăţit încă şi din partea aceasta «entre nous» (între noi). Costică săracul nostru prieten şi-a lăsat nevasta gravidă. Cel puţin aceasta este părerea bunicii. Scrieţi-mi prieteni.

Al vostru
[semnătura indescifrabilă]

Din ce în ce mai greu, scumpe Nicolai Constantinovici, ba oamenii nu au o bucată de pîine, ba o soră bolnavă, înşelată de câinii de poliţişti, mârşavi, suferă de tot felul de privaţiuni ale fratelui, care vor avea fără doar şi poate urmări asupra sănătăţii sale şi fără aceasta destul de şubredă, şi pleacă să uşureze soarta fratelui său, judecând după scrisoarea d-tale, primită ieri seara Ş este aici la P. — Troian este grav bolnav. Ce mai este şi asta?!?!?!

Te rog dragul meu, să-mi dai veşti despre starea lui Tegner. Astăzi plec înapoi la Bucureşti, cu sora lui Costică, probabil că acolo va pleca mai departe singură.

Iţi strâng mâna
Conrad

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

378

[Curtea de Argeş, Decembrie 1878]

Scumpe amice,

«...O dispoziţie din cele mai amărâte, o stare de adâncă tristeţe, nu mă părăseşte, de când s'au ivit cele din urmă întâmplări, ce m'au adus pe aicea. Tare m'am săturat de sbuciumări, de nelinişte şi de persecuţii! De cinci ani eu sufăr această stare; cinci ani au trecut de când am făcut ceva; ceva însă de puţină însemnătate...şi în acest ceva «oamenii sângiurilor» au găsit prilej pentru a mă persecuta, a-mi strica toate proectele mele, a-mi turbura liniştea afacerilor mele, paşnice, chiar în sânul ţării mele... Sunt nemulţumit în toate fiinţa mea: «provincia mi-se pare o întinsă închisoare plină cu fiinţe nenorocite»!!...»

Când vei întâlni pe D.A., încunoştiinţează-l despre exilul nenorocit care mi l-au impus «aliaţii noştri!...

Scrie-mi, dar numele meu, n'are să fie pe adresă.

Al tău totdeauna
N. Codreanu

[O pagină din *Socialismul român, Viaţa şi activitatea lui Nicolae Zubcu Codreanu*, p. 27.]

379

1 Ianuarie 1879

Dragul meu,

Ca trăznetul s'a abătut asupra mea nenorocirea comună care a dat peste noi. Plâng puţin şi rar în viaţă, dar această durere m'a doborât, lacrimile îmi curg din ochi ca la un copil durerea îmi opreşte răsuflarea. Dragul nostru tovarăş a luat cu el în mormânt şi speranţele mele şi visurile mele de a merge în curând cu el, mână în mână, pe drumul larg al activităţii noastre.

Şi hotărît că nu sunt în stare să scriu, mă doare prea tare sufletul.

Te rog, dragul meu, roagă-l din partea mea pe Bonifaciu, deoarece după toate probabilităţile dumneata nu vei consimţi, nu mă vei putea bucura cu sosirea dumitale, roagă-l pe Bonifaciu să vină la mine şi să-mi povestească toate amănuntele din ultimele lui clipe.

Il rog deasemenea pe Monici să vină la mine; ieri noapte (31) soţia mea a născut şi cu personal nu pot îndeplini formalităţile oficiale necesare.

Iţi strâng tare mâna
Al dumitale
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

380

9 Ianuarie 1879

Mulţumesc dragul meu pentru ultima scrisoare. Acum îţi scriu cu scopul special de aţi propune să împarţi cu mine munca pe care am de gând să o duc. Vreau să scriu chiar *acum* o scurtă biografie a prietenului nostru, cam cât o coală de tipar de format mare, biografie la care voi face o prefaţă ... Ambele manuscrise vi-le voi trimite înainte de a fi tipărite pentru revizuire şi sunt sigur că de partea dvs., dragul meu, veţi scoate fără nici un scrupul tot ce veţi găsi nepotrivit şi veţi verifica tot ce veţi găsi necesar.

Acum vă rog să-mi scrişi toate datele pe care le cunoaşteţi din viaţa prietenului nostru, atât din viaţa lui petrecută în Rusia, cât şi din cea petrecută în România.

Broşura o voi tipări imediat în limba rusă şi sunt sigur că ea va fi tradusă de prietenii lui români *independent* de noi, în limba română şi va fi tipărită din fondurile lor, lucru care este chiar necesar. Prin aceasta voi da ultimul omagiu în perioada ce urmează morţii scumpului nostru prieten.

Sunt sigur că mă veţi ajuta şi de aceea îndată ce veţi avea o oră liberă, schiţaţi-mi în câteva cuvinte informaţiile pe care le cunoaşteţi din viaţa prietenului nostru decedat.

Personal, eu nu cunosc precis anul fugii lui, cauza care l-a obligat să fugă. Acest lucru este necesar. Dragul meu, cât de necesar este pentru mine să am o întrevedere cu dvs. şi să discutăm despre multe. Hotărît că nu ştiu cum voi face, deoarece pentru mine cel mai periculos lucru este drumul de fier unde, după ştirile din Bucureşti, continuă să mă urmărească, iar ca să merg pe căi ocolite, costă îngrozitor de mult.

Aştept scrisoarea dvs.

Al Dos,
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

381

Iaşi, 26 Martie, 1879

Curierul Th. Balassan
Nr. 339

Chitanţa

S'a primit de la Dr. Russel suma de lei noi 60 pentru anunciu a se pune de 36 ori.

Prop: Curierului,
Th. Balassan

Iassi, în 26 Marte 1879

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

382

[Martie] 1879

Domnule Procuror!

Datat dela 15/I în Nr. 7 al ziarului « Cultura » care apare în Piteşci şi care eu alăturez pe lângă acestea într'un articolu aşa numit de fondu şi care nu portu nici o iscălitură care prin urmare emană dela însăşi D. redactor responsabil eu găssesc mai multe locuri care nu potu fi privite decât cu cele mai mari calomnii şi diformaţiuni, cărora scopul direct e de a sapa reputaţiunea şi numele meu.

In acest articolu D. redactor al numitului ziar mă impune mie:

1)—că eu sunt nihilist şi *liber cugetător*

2)—că eu sunt un fugit din Rusia şi me ascund în Curtea de Argeş de frică a fi recunoscut de Ruşi.

3)—că eu am violat cadavrul lui Defunct Dr. Codreanu

Tote aceste nu e decât un atentat la onorea mea ca unui bun cetăţean, fiincă:

1) eu sunt de religiunea Evangelistă, ce poci proba prin documentele melle şi prin marturisirea Sf. Sale Preotului Prato a bisericii Evangeliste din Bucureşci.

2) eu sunt cetăţenu a Statelor Unite din America, ce poci proba prin piassportul şi hârtiile melle care sunt tote în regula assemenea ca şi prin marturisirea consulului meu.

3) că eu nu numai că n'am violat însumi cadavrul defuncta, ci din contra mă opuneam pe cât ne permittea lege violarea memoriei Dv şi celui din urmă voinţu a defunctului de către D. Subprefect, care în contra legilor existente a ţări s'a făcut să se treacă prin biserica cu dorobanţi fara chiar a întreba pe cineva despre voinţu reposatului şi în contra autorizaţiei de îmormântare a off. str. civ.

4) că având intenţiunea a înmormânta pe reposatul civil eu nu am mai executat cea din urmă voinţu a reposatu, care eram dator a respecta cât de differita ar fi credinţu mea religiosu propria, voinţu exprimata de defunctul în cea mai deplină conştiinţu şi în faţa mai multor martori. Numele acestor sunt:

D. Tudor Mitrescu (Com. Curtea de Argeş)
D. Mariţa Protopoppescu (ibid)
D. L. Russellû, nevasta mea
Sf. Sa Părintele Steptan Schintescu
4 sluji pe cari le am în cassa:
Doctor Stancescu
Anoris Lecomte architect
N. Gabrilescu....

In urma tuturor celor expuse eu ve rog D.P. se bine voiţi a institui o instructajiu asupra faptelor expuse şi când calomnia va fi dovedida a attrage asupra redactorului numitului ziar respunderea legală şi a obliga pe el a tipări pe coloanele salle hotărîrea tribunalului.

In cea ce privesce câ Dr. Codreanu erea în adever un liber cugetator vor marturisi amici a lui

Dr. Istrati
Const. Stancescu studn med.
Gh. Menvici
Alexandr Truşu Silviu

şi mai mulţi alţii

Dr. Russel

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Curtea de Argeş, 26 Aprilie 1879

Scumpulu meu Amicu

Onoru Dvs. iepistolă amu primito vei şti că cându amu desfăcuto şi amu văzutu că este o onoru Dvs. meau făcutu o mare bucurie. Atutu mie precum şi consoarti mele, şi la toţi amici Dv. amu opservatu totu ce au fostu scrisu în trânsa. Aseminea şi noi venimu prin aceasta Anâ ştinţa că dinu mila celui prea naltu ne aflăm sănătoşi.

Scumpe Amice vă descriu amăruntele care se au petrecutu'n curtea de Argeşi şi care se petrecu: Mai ntii dupe plecare Dv. dinu curtea de Argeşi la vro trei săptămîni, D-lui Arfiteatu'n preună cu D-lu Gavrilescu au'n tâlnitu pe D-lu Iorgu Potropopescu de nâintea mânăstiri şi iau datu D-lui Iorgu, pentru ce mai datu'n jurnalu ce vătămare amu făcutu ieu D-le Iorgule, Iorgu au râspunsu arfitectului ieu te amu datu'n jurnalu că ai fostu amicu D-lui Ruselu care aţi îngropatu morţu contra legi, în urmă au începutu ai trage cu bastonu şi Gavrilescu şi arfitectu cu Iorgu până lau lăsatu totu *Dloru* în urmă Iorgu au reclamatu procurorului. Arfitectu au plecatu pe dată la Bucureşti lucrurile sau potolitu.

Acuma de vreo două zile nişte oameni an bătntu pe unu şi acela la şapte sau optu zile au muritu suprefectura au cerutu ştinţă dela procuroru dinu Piteşti. Au venitu Căpitanovici şi cu Doctoru Stâncescu lau spintecatu şi zice că mortu nu au muritu dinu cauza bătăi ci că au muritu de brâncă ce sau iscatu'n capu. Dupe constatare au datu procuroru ordinu popi lui Ştefanu selu'n groape, popa nau vrutu, ci au reclamatu la ministeri că constatarea procororului cu a Doctorului Stâncescu nu ieste bună că *Dloru* au luatu bani dela omorâtori case nu arâte adevăru, au venitu pe dată procuroru generalu dinu Bucureşti, se facă dinu nou constatare şi au găsitu constatarea Stâncescului adevârată şi cufu de popă au rămasu ruşinatu. Doctoru Stâncescu lau datu judecăţi pă popa Stefanu, finitu nuştiu cum va işi — vei şti că'n oraşu nostru nişte făcători de rele au datu focu grajdului a lui Costandinu Georgiu şi au arsu şi alte doo au fostu o frică la 22 spre 23 foarte mare — au fostu'n primeşdie şi Aterescu şi spiţeriea focu au fostu foarte tiribilu făcătoru de rele cearcă adese ori 'n mai multe locuri dor astăzi toţi'n genere păzimu toată noaptea credemu că poate vomu da peste tâlhari.

Cocoana Duduca este bine după cumu ştii chiriaşi până astăzi nu au găsitu. La noi mai nou ieste că omizile unui feli de vermi au mâncatu frunza la toţi pomi şi lintu foarte multe.

Suprefectu Penescu sau premutatu la plasa oltului au venitu suprefectu costică Zăvoianu; pomoşnicu iste D-lui Ştefan Dumitrescu ne au părutu rău că nu neaţi aratatu ce face fetiţa Dv., cu altă scrisoare se nu treacă din vedere.

Comerţu merge camu îndărâtu din cauza viteloru ce sau ropusu, primăvara asta sau perdutu foarte multe oi.

Altu ne avându aţi scri primeşte scumpele şi dulcele salutări; frăţeşti dela mine scumpelu amice şi dela consoarta mea.

Aseminea primeşte sărutările dela mine şi consoarta mea ce le trimitemu Doamni Dvs., şi vă dorimu

Alu Dv. singuru amicu
[indescifrabil]

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

384

24 Iunie 1879

Dragă tovarăşe,

Iată deja al doilea pachet pe care îl primesc dela dv. şi care m-a mâhnit profund pe mine personal. Primul conţinea manuscrisul meu, trimis mie, împreună cu cele trei scrisori ale mele, al doilea, conţine scrisoarea dv. adresată lui Costic, în care scrieţi despre mine la persoana a treia, ca despre un om cu totul străin. Având obiceiul de a fi « nette » [pe germană] în asemenea cazuri, preţuind prietenia dv. doresc ca până la întâlnirea noastră, care va avea loc probabil foarte curând, să mă explic cu dv. In primul rând, cu privire la caracterul violent al scrisorilor mele în ceea ce priveşte manifestul; fapt este că această violenţă din partea mea a fost provocată de scrisoarea dv. adresată lui Costic, în care scrieţi: « Am aşteptat *zadarnic* dela fratele Rul un răspuns la întrebările noastre în ceea ce priveşte revista şi celelalte ». Acest zadarnic m'a rănit adânc şi eu am început scisoarea mea (a doua) cu aceeaşi expresie. In primul rând (după părerea mea) eu v'am răspuns printr'o scrisoare amănunţită în ceea ce priveşte revista. Scrisoarea aceasta am scris-o în franţuzeşte şi am adresat-o lui Nădejde. In afară de cele scrise nu ştiu absolut nimic ce aş mai fi putut spune. S'a dovedit că eu nu am înţeles întrebarea dvs., că intenţionaţi să editaţi pur şi simplu o bună revistă politico - economico - literară. Aflând însă din scrisoarea dv. următoare, greşala pe care am făcut-o, eu totuşi nu am putut să adaug nimic la cele spuse, deoarece din partea mea puteaţi să doriţi un răspuns numai la aceasta. După părerea mea, un răspuns la o singură întrebare şi anume la participarea mea, atât personală cât şi la participarea prietenilor mei din străinătate. Insă la aceasta eu nu am răspuns numai pentru că socoteam acest lucru inutil. Această participare călduroasă şi deplină este dela sine înţeleasă. Aşa dar după cum vedeţi eu nu am meritat nicidecum acest « zadarnic » despre care aţi scris lui Costic. Insă în timp ce eu consideram că aţi primit un răspuns complect dela mine, nu am socotit nicidecum că dv. aţi răspuns tot aşa la întrebarea mea cu privire la manifest. A trecut o lună dela trimiterea lui şi eu nu am primit nici un răspuns la întrebările mele: adică părerea dv., corecturile dv, preţul pentru tipărit şi celelalte. In una din scrisorile dv. următoare, mi-aţi scris deodată că tradu-

cerea a fost făcută şi că rămâne doar ca profesorul s'o revadă. După această scrisoare au mai trecut două săptămâni şi nu am primit nici un răspuns la întrebările mele. Or, fără răspunsurile cerute eu nu pot merge mai departe în proiectele pe care le-am avut.

Insă toată această chestiune este de aşa natură, încât nu merită, dragă Russel, ca pentru ea să rupem acele legături trainice care ne leagă, adică care mă leagă pe mine personal de dv. şi de aceea mă întreb pentru ce o asemenea purtare. Ajunge. Şi fără aceasta viaţa mea aici nu este prea uşoară!

Acum a doua chestiune, chestiunea banilor. După câte îl ştiu pe Costic sunt convins că el nu crede că «aţi făcut rău» luând bani. In ceea ce priveşte chestiunea noastră, din cei *trei mii franci* (300?) pe care îi suntem datori, 2.600 îi vor fi restituiţi în Octombrie, iar restul sumei va fi, într'un fel sau altul, împrumutată în Rusia, până în Decembrie, pentru a-i fi restituită. Nu, tătucule, după câte se vede, trebuie neapărat să ne vedem cît mai curând. Altminteri vom uita unul de celălalt.

Ajunge, ne vom vedea şi vom spăla aceste rufe murdare. Acum o chestiune serioasă: Cristen vă propune serviciile sale. Primeşte-le, răspunde-i călduros. Este un tânăr înţelept şi cunoscător. Eu am scris o scrisoare lui Dragomanov, el ne dă un corespondent pentru Austria şi Ucraina. Afară de aceasta, va scrie şi el personal. Eu voi articolul Elisei Reclu, care nu a fost încă tipărit, intitulat «La question orientale» (în text în limba franceză). Ne vom vedea şi vom discuta serios. Şi acum vă trimit adresa bucureştenilor: C. Stouceanu, Strada Primăverii Nr. 16, Manicea, Str. Infundată în dosul bisericii Slobozia, Nr. 17, Gorănescu — Str. Scaunelor Nr. 7, N. Burcă, funcţionar la Ministerul Lucrărilor Publice, Spiroiu, intern la Colţea. Insă în afară de adresele pe care vi le dau vă sfătuiesc să trimiteţi câte 10 numere lui Lupu, Hotel Stanu, Stouceanu şi Maniciu, deoarece ei vor putea să le împartă abonaţilor. Mâine plec la B. şi voi putea discuta cu ei despre aceasta.

Al d-voastră
Z. R.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

385

20 Iulie 1879

Cetăţene,

Profit de ocazia pe care mi-o oferă scrisoarea Dv. pentru ca, anunţându-vă că vă voi trimite cărţile cet[ăţeanului] Boniface chiar astăzi, să vă spun că vă voi trimite manifestul despre care v'a vorbit amicul meu S, de îndată ce va fi gata; vi-l voi trimite pentru ca să-l studiaţi cu luare aminte în grupa Dv.,

aducântu-i toate îmbunătăţirile pe care le veţi găsi de cuviinţă. Inafară de aceasta, v'aşi ruga să stimulaţi pe prietenii noştri pentru ca traducerea într'o românească curată să se facă fără întârziere şi să fie foarte îngrijit făcută.

Vă mai rog, stimate cetăţean, să binevoiţi a vă informa la tipografiile din Iaşi cât ar costa tipăiitul şi broşatul unei broşuri in—4° din 2 coli de tipar.

Trebue să vă spun că din considerente practice m'am convins că trebue să tipăresc acest manifest în Moldova şi nu aici, la noi.

In ceea ce priveşte manuscrisul, vă rog să trimiteţi de în dată ce-l veţi fi tradus, originalul rusesc la adresa următoare: *Elveţia Vevey. Domnul Elisée Reclus* (Recomandată).

Iată cetăţene tot ce am vrut să vă comunic pe ziua de azi. Terminând scrisoarea, vă rog să transmiteţi Doamnei Nădejdi, pe care am cunoscut-o prin Dl. Lupu şi prin prietenii dela Iaşi, multe complimente din partea mea şi a familiei mele.

Dat fiind că, cu toată corespondenţa noastră mai mult sau mai puţin oficială, nu am avut încă plăcerea de a vă cunoaşte personal, aşi dori mult să comunic mai des cu Dv. Nu ne-am putea oare scrie mai des? Să ne punem unul pe altul la curent cu faptele şi lucrurile ce ne impresionează mai mult pe fiecare în mediul nostru. Lucrul acesta mi-ar fi cu atât mai plăcut cu cât sunt, ca să spun aşa, secvestrat la ţară, lipsit de orice legătură cu vreun grup însufleţit de aceleaşi simţiminte ca noi.

Dacă această propunere vă surâde tot atât cât mi-ar place mie să o realizez, începeţi să o puneţi în practică şi scrieţi-mi o scrisoare lungă. Aceasta până când ne vom putea cimenta prietenia făcând cunoştiinţă personală şi reciprocă,

salut şi solidaritate

Z. R...

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

386

Focşani, 26 Octombrie 1879

Iubite amice,

Iţi dau titlul de *amice*, pentru că cred că mica neînţelegere din timpul controlului, ai uitat-o deja şi ai revenit la sentimentul de amice pentru mine de mai înainte.

Aceste stabilite, vinŭ la « *Bessarabia* ». O primescŭ dela Nr. 1 al ei, şi conformându-ne anunciului din Nr. 8 vroindŭ pe de altă parte a o primii regulat, îţi trimit sau mai bine trimit Administraţiei acestei foie 4 fr. 50 b. costul abonamentului pe trei luni.

Presupunem că Administratorul « Bessarabiei » eşti D-ta, dar reacttorul??! Mi se pare însă că ne cunoascem. Dacă nu personalimente, apoi prin alţii.

Te rog dar se faci multe complimente din parte-mi D-rului Russel şi să-I asiguri despre amicia mea cea mai sinceră. (Nu credû ca se ne înşelû în privinţa identităţei persoanei D-sale).

Recomandû «Bessarabiei» cu tot înadinsul jurnalul nostru *«Dziemik polski»*. Vė rogû se publicaţi măcar în rezumat, feiletonul intitulat *«Przestroga historji»* început în Nr, 245, şi care merge continuind. — Apoi articolul de fond din Nr. 255, precum şi *corespondenţa* din *Czernoivitz din 2 Lûstopada*, asimine şi rubrica *Sprawy zagraniczne* Petersburg 31 Pazdeiernika (tot Nr. 255). In genere, credû şi sînt convins că *«Bessarabia»*, va avea chiar devotamentul meu, ânsă numai şi numai *în schimbû cu o amicie sinceră şi declarată pentru patria mea.*—Amin!

N, Hazanovschi.

P. S.

Te rogû ca *«Bassarabia»* se aibe banderola ei, iar nu adresa scrisă pe margina foi. Acestû modû de expediţie este uriciosû. — Apoi pe lîngă numele meu se nu puneţi titlul de inginerû căci sûnt aici nimica alta decât un bietû *desemnator*. Aşa dar, numele fără titlul.

In fine te rogû ca pentru orice eventualitate se-i cauţi o ocupaţie sau un locû la Iaşi. Cu toate că sûnt foarte bine privit aice şi amû 400 fr. pe lună, totuşi preferû 250 fr. la Iassi.

Scrieţi-mi!

Prisosul de 50 bani, de'lû rogû unui serman.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

387

Galaţi, 26 Noembrie 1879

ROMÂNIA
5
Cinci bani

CARTA POSTALĂ

Domnului
Doctor Russel
la... Strada Mare, casa Neuschatz
Iaşi

[Pe verso:]

Ah! Doctore dragă, ce faci! In loc de o scrisoare pentru Dopescu, ai trimis o scrisoare dela Jonas care ţi-era trimisă pentru a o expedia în [Rusia], sau lui Jaques, nu ştiu, E bine...Mai trimite ziarele. Treburile mele merg foarte prost.

Al d-tale
Lupu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

388

3 Decembrie 1879

Dragă Zamfir Alexandrovici,

Scrisoarea d-tale a ajuns la mine într'un moment când îmi pierdusem pur şi simplu capul de atâta muncă de tot felul. *Dicționarul* trebuia terminat în câteva zile, procesul *Rıvo!té*, schimbarea în administrație şi în sfârşit realegerile.

Acum aş fi trimis o dare de seamă asupra congresului, dar ca dinadins m'am mutat la Kulikova pe 10—15 zile şi totul stă nedespachetat. Darea de seamă a apărut cu ziarul în anexa la « Jeune Republique », dar s'a oprit la par. XV tocmai în momentul în care discuțiile au devenit cel mai interesante. Această împrejurare a frâna tipărirea. Acum ea va apare într'un volum de 700 pagini şi promit că va apare foarte curând.

Indată ce voi primi acest volum ți-l voi trimite, şi îndată ce mă voi orienta, voi trimite darea de seamă la ziar.

Cum îți merge, ai d-tale sunt toți sănătoşi? Eu tot mai sânt aici, mă ocup de ziar, unde am rămas aproape singur cu cei din munți. Necazuri există foarte multe, mai ales din cauza cunoaşterii imperfecte a limbii.

Mă grăbesc să închei. Astăzi nu sunt sănătos; m-am întors din Lausanne foarte răcit, capul îmi arde.

Iți strîng puternic mîna. Transmite salutul meu sincer tuturor alor tăi.

Semnătura indescifrabilă

Scrisoarea anexată transmite-o lui Kristen.

Scriind adresa, nu eram sigur că Arbore este adresa d-tale. Acum ... scrisoarea d-tale.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

389

Ploeşti, 23 Decembrie 1879

Dragă tovarăşe, în primul rând te rog să mă ierți pentru că îți răspund aşa de târziu la ultima scrisoare. Aceasta din cauză că am avut mereu supărări — Mitea al meu este foarte bolnav, a avut convulsii şi altele şi cu m'am sbătut mult şi sunt foarte obosit. Acum copilul se îndreaptă şi eu deasemenea am început să-mi revin.

In primul rând țiu să-ți spun că sunt *complect* de acord cu propunerea dumitale, cu privire la publicarea câtorva broşuri, atât pentru intelectuali, cât şi pentru popor. Eu personal mă sbat pentru transpunerea « Plugărimea »[1]) în limba română. Cred, că dacă vom creia o serie întreagă de astfel de broşuri noi vom face foarte mult şi eu am propus celor dela Bucureşti să înceapă direct

---

[1]) Hliborobstvo.

să editeze broşuri, având formatul de 10 cm., care vor purta denumirea de « bibliotecă populară ».

Intr'o astfel de bibliotecă se vor putea introduce broşuri de natură foarte diferită, aşa de ex., lasă să facă Nădejde într'una din broşuri un rezumat (2 coli de tipar) din tot Ernest Heckel şi să le ofere românilor o cărţulie, intitulată « De unde şi cum au apărut oamenii pe pământ »; nu trebue să-l presaţi prea mult, lăsaţi-l să-şi urmeze calea ştiinţei, iar noi, cei care nu mai avem ce pierde, noi îi vom oferi ţăranului român quintesenţa concepţiilor noastre — va veni momentul în care şi el nu se va mai uita înapoi şi atunci după mine — potopul îţi este totul indiferent când nu mai vezi în faţa ta decât siluetele negre ale spânzurătorilor unde mor cei mai buni fii ai societăţii omeneşti.

Insă este necesar, dragul meu, ca propunerea dumitale să nu fie « vocea celui care strigă în pustiu », ci trebue ca la voi, la Iaşi, cel mai târziu în Februarie să apară măcar o broşură; cei din Bucureşti intenţionează să publice zilele aceste necrologul pentru Nic. Peter. — Aceasta este iniţiativa lor, eu nu am crezut de cuviinţă să mă opun. Fie şi asta ! Acum să răspund la întrebările voastre. In primul rând cu privire la pachetele pe care le-aţi primit: banii pentru ultimele două pachete trebuie să-i primiţi dela Kristen care va veni în curând dela Odesa pentru ca să ia aceste pachete cu cărţi şi reviste pentru « Ciornâi peredel », iar banii pentru « Cobzaric » să-i cereţi dela acea persoană care va dori să-l traducă, fiindcă le-a comandat Volc, însă el nu are acum nici un ban şi stă la mine. Indată ce vine Kristen să-mi telegrafieze numaidecât !. Aceasta este absolut necesar.

In ceeace priveşte participarea lui Nădejde la societatea Papini & Co. — acest lucru pot să-l aranjez imediat. Insă, au oare fraţii vre-o aptitudine pentru astfel de întreprinderi? Iată întrebarea. Eu am stat de vorbă cu P., el este de acord cu această propunere, însă mai întâi trebue văzut dacă fraţii au « aptitudini » pentru a putea rezolva această chestiune. In urma intrării lui Costică, Societatea s'a reorganizat mult, acum ea se compune din Costică, Papini şi Cicorelli, toţi trei sunt socialişti, toată întreprinderea este a noastră şi deci întrebarea este dacă face ca Nădejde să intre în ea — o posibilitate pur materială de a obţine mijloace de existenţă pentru ei, dat fiind aptitudinile lor pentru comunism, cu cari i-a înzestrat natura.

Gândiţi-vă la aceasta !

Acum am şi eu o rugăminte. Vă rog să-mi trimiteţi o colecţie complectă de « Bessarabia », a mea nu este complectă şi eu vreau să am una. Apoi trimiteţi-mi o delegaţie cu stampila dumitale ca să primesc bani dela Hadjiischi şi dela alţi Ploeşteni.

Te salut dragul meu.

Ploeşti, 23—4 Decembrie 1879 al dumitale, Z. Arbore

390

[Pueşti, 30 Ianuarie]

Abia ieri, 29 Ianuarie seara am primit telegrama d-tale. In acelaşi timp cu această scrisoare îi trimit şi lui Lupaşcu o scrisoare în care scriu, să ia neîntârziat banii dela bancă, dacă au sosit, să-l invite de urgenţă pe Russel şi să-i înmâneze toţi banii *mei* primiţi din Rusia. Il recomand pe Russel, ca doctor şi ca vechi şi credincios prieten al meu, căruia i-am încredinţat unele treburi ale mele din Bucureşti. Russel îi va da scrisoarea alăturată şi la primirea banilor îi da o chitanţă în care va indica suma. Iată tot ce va trebui să facă şi să aibă în vedere Russel, pentru ca să capete banii. Eu continui să-i scriu lui Lupaşcu că banii sunt ai mei, căci ar fi stupid să-i scriu acum altfel, când am vorbit înainte, că se vor primi banii mei. Am adăugat în scrisoarea către Lupaşcu, ca el să dea banii lui Russel şi chiar în cazul când Russel va veni la el fără să primească dela el în prealabil o scrisoare. N-am înţeles deloc sensul telegramei d-tale, începutul ei. De aici reese de parcă banii ar fi fost furaţi. Voi fi în curând la Bârlad, îi voi expedia lui Russel 100 franci.

Acum nu am timp să scriu,

Al d-tale Codreanu

Plec, birjarul mă aşteaptă de mult.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

391

Piteşti, 9 Februarie

Am tot căutat şi caut şi acum bani ruseşti de hârtie, însă nu am găsit şi nu pot găsi nici acum. Mai am o singură speranţă la un negustor despre care toată lumea spune că ar avea bani ruseşti. Astăzi, sau cel mai târziu mâine el vine din Bucureşti şi dacă nu voi reuşi să găsesc la el, va rămâne să schimb numai la Bucureşti, unde voi pleca neapărat săptămâna viitoare. Odată cu această scrisoare, vă trimit şi No. 1 al revistei « Obscina ». « Otecestvennâe zapischi » am să trimit peste vreo patru zile. Vă rog să nu murdăriţi şi să nu rupeţi « Obscina » şi nici « Otecestvennâe zapischi ». Am primit « Nedelia » trimisă de dumneata. Din Rusia eu n'am primit nici o carte din acelea pe care le-am aşteptat, din cele care mi s-au promis.

Dacă puteţi, trimiteţi zilele acestea la locuinţa *mea* pe vre-un argeşean care vine la Piteşti, să-i dau « Otecestvennâe zapischi ». Aş vrea să economisesc

un franc — costul expedierii lor. Situaţia mea financiară mă exasperează. Din salariul pe Ianuarie, după ce voi achita toate datoriile, îmi va rămâne numai 60 fr., pentru plecarea la Bucureşti. Veniturile sunt prea mici, iar zilnic se ivesc cerinţe noi şi nu poţi să nu le satisfaci, căci este prea dureros.

Mi s-a răspuns din Petersburg că abonamentul la «Ţimsen» costă 40 de ruble, din care 20 se achită la început, iar restul câte 5 ruble pe lună.

Cu aceasta vă doresc atât D-voastră cât şi celor din jurul D-stră, în special lui Liubov Feodorovna, multă sănătate şi toate cele bune. Dela fratele lui Liubov Feodorovna deocamdată nu s'a primit nimic.

...care tot învaţă şi nu reuşeşte *să învețe*. Printre turcii stabiliţi în Piteşti a început o mare epidemie de febră tifoidă. Spitalul dela gară a trebuit îmbunătăţit considerabil, micşorat numărul paturilor etc, pentru a aranja de bine de rău lucrurile. De 12 zile sunt singur în acest spital. Am foarte mult de lucru şi totuşi mor zilnic în acest spital 2—3 turci, uneori chiar 6! Aşi fi venit cu procurorul, dar nu vreau să las spitalul, doresc să aranjez cumva lucrurile. Este adevărat că niciodată în viaţă nu am fost aşa de ocupat ca acum. Stau la spital câte 8 ore pe zi, trebuie să supraveghez tot, curăţenia, spălatul rufelor etc. Din cauza aerului din spital m'am îmbolnăvit şi eu şi am zăcut 4 zile. Acum sunt sănătos. Iţi trimit «Birjevâie vedomosti» (Buletinul bursei — N.Tr.). Anul acesta nu am primit niciun număr. Aştept din Rusia cărţi, mi s'a promis că îmi vor fi expediate imediat. Am trimis de mult bani pentru «Otecestvennâe zapiscki». Scrie ce să cumpăr. Şti că toate sunt mult mai scumpe decât ai presupus.

Ce-i cu Boniface? Medicul primar a primit o mustrare dela prefect pentru că dorea să te trimeată spre cercetare. Poţi să nu te mai nelinişteşti deloc cu privire la aceasta.

Salutări lui L. Fedorovna şi lui Boniface. Foarte probabil că nu voi primi altă leafă decât leafa unui medic de plasă.

Rămâi cu bine. Sunt foarte prost dispus din cauza situaţiei mele din spital şi a pierderii banilor şi din multe alte cauze.

Al d-tale Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

392

[Pueşti,] 14 Februarie

Iţi răspund dragă, Nikolai Konstantinovici, la scrisoarea dumitale transmisă prin Pruteanu. Să vorbim mai întâi despre acest tânăr. Pentru 11 fr. — cheltuieli pe deplin legale, — am putut să-i procur un paşaport pentru o călăto-

rie legală în Rusia. Urma ca el să primească acest paşaport încă acum patru zile. M'am mirat mult că l-am putut obţine atât de uşor şi eftin desigur în comparaţie cu Rusia. Cum se obţin ele în străinătate, nu ştiu. Mai întâi eu am garantat pentru Pruteanu că voi răspunde pentru toate pretenţiile faţă de el, ce s-ar ivi după plecarea lui. Această garanţie m'a costat 5 fr. şi 25 bani; apoi mi-a fost eliberat paşaportul îndată ce am prezentat această garanţie; şi care m'a costat 5 franci 50 bani. Acestea sunt toate cheltuielile şi toate formalităţile. Nu ştiu dacă Pruteanu a plecat din Bârlad şi dacă a trecut deja frontiera. Eu l-am lăsat acum patru zile încă la Bârlad. Cred că el a trecut sau va trece graniţa fără nici o dificultate şi fără pericol. Aceleaşi urări pe care le trimiţi dumneata naţional-liberalilor noştri, le adresez şi eu din suflet, numai că eu le trimit la cub. Te revoltă prostia, inconsecvenţa şi imoralitatea. Să luăm chiar acest principiu stupid: doctori pot fi numai români. Dar dacă populaţia are nevoe de doctori, trebue admişi şi cei străini, măcar până se vor găsi doctori români. Insă ei, afurisiţii, s'au cramponat de principiul acesta ca nişte catâri şi nu vor să ştie nimic, îşi neglijează tocmai interesele lor naţionale, lăsând în mediul rural asistenţa medicală pe mâna babelor şi a tot felul de oameni inculţi. Te rog să-mi scrii cum se va rezolva chestiunea găsirii unui post pentru dumneata. Lucrul acesta mă interesează foarte mult.

Mie totuşi nu-mi vine să cred că va fi războí. In caz dacă va începe războiul desigur, că situaţia noastră va fi foarte proastă, chiar şi a mea cu toate că dumneata mă crezi aranjat foarte bine. Eu n'am putut ascunde aici că mi-am făcut studiile în Rusia. Desigur, că eu caut să-i conving pe toţi că sunt român şi chiar născut aici, însă mulţi străini i-au tras pe sfoară destul de des pe compatrioţii mei în privinţa originii lor şi iată că ei se îndoesc şi de naţionalitatea mea, —mă cred muscal. Totuşi, în această privinţă nu sunt chiar atât de alarmat. Mă îngrijorează faptul, că în timpul războiului condiţiile de viaţă vor fi foarte grele. Dracu ştie cine va mai cumpăra mandate şi cu ce procente. Aceasta va fi pentru mine un dezastru. Dacă nu se va putea vinde mandate va fi imposibil să trăieşti. Eu nu am venituri particulare, nici măcar de 20 franci pe lună.

In caz de războiu Boniface, dacă va vrea, va putea sta cu mine la Piteşti, în aceeaşi cocioabă în care stau şi eu, sau poate am să-i pot închiria chiar o cameră separată. Desigur, că el se va afla aici în deplină siguranţă, dacă bineînţeles mă voi bucura şi eu de ea. S'ar putea spune şi mai mult el poate fi denunţat.

[Pe verso:]

Scrisoarea românească s'o transmiţi lui Moscu.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

393

[Piteşti, 14 Februarie]

...aci sunt pentru francez, încât şi atunci când mă va ameninţa vreun fleac, pe el nu-l va ameninţa absolut nimic. In această privinţă puteţi fi atât d-ta cât şi Boniface pe deplin liniştiţi. Numai să nu se producă din nou vreo neplăcere din cauza lipsei de bani.

Dumnezeule, cu ce nerăbdare aştept ca însfârşit chestiunile mele băneşti să devină ceva mai suportabile. L-am expediat pe Pruteanu la familia Kebeni în Rusia, eu însumi rămânând iarăşi chiar în prima jumătate a lunii — absolut fără bani, cu 5 franci în buzunar. Lemne nu am niciun băţ, iar birjar care să mă transporte în această lună prin plasă, nu avem. De curând am primit o scrisoare de la Bucureşti ca să trimit neapărat şi cu orice preţ la 25 Februarie 150 de franci, sumă datorată unei oarecare cocoane Tinca. Va trebui să trimit împrumutul, trebue să trimit cel puţin 30 de franci lui Gluhoi [1]) la Iaşi. Acolo şi Parcevschi e creditor pentru mai mult decât o sută de franci. Apoi pentru transporturile din această lună va trebui să plătesc numaidecât 100 de franci, deoarece drumurile s'au stricat într'atâta, încât pentru o sumă mai mică nimeni nu va consimţi să mă ducă. După aceea din leafa de pe luna curentă va trebui să-mi plătesc întreţinerea din timpul acestei luni. Şi pâinea, şi zahărul şi carnea — toate le consum acum în contul salariului viitor. Astfel se va întâmpla ca în luna viitoare să rămân absolut fără bani, încât mă voi vedea iarăşi silit să trăiesc în contul lunei viitoare etc. etc. Sărmane Nicolai, nu ştiu ce post vei avea, poate vei avea venituri particulare. Numai cu leafa va fi foarte greu ca să trăieşti cu familia d-tale.

Păcat că va trebui să fim iarăşi fără bani. Altfel s'ar putea lua o vie şi 3—4 deseatine în arendă, Gluhoi va veni probabil în primăvară să locuiască la mine. Va executa toate lucrările acestea şi ne vom câştiga întreţinerea şi pentru iarna viitoare. Mi se pare că şi Boniface este amator de munci de câmp, mai ales de a se îngriji de vie... Acum nu-l iau la mine pe Gluhoi deoarece, ce-i drept, n'aş putea să-l întreţin cu 25 de franci, pe care eu îi plătesc pe lună pentru întreţinerea lui în casa lui Parcevschi. Apoi la Iaşi el are totuşi posibilităţi de contact cu persoane interesante în oarecare privinţe, însă aci el n'ar avea ce face. L'am primit pe Fort. La Bucureşti a început să apară de curând revista « Săteanul » de 3 ori pe săptămână. Te rog să-mi cumperi toate numerile apărute, căci sunt foarte ieftine, şi să mi le trimiţi. Revista după cum arată numele « Săteanul » este destinată pentru lămurirea « ţăranilor » scris în româneşte) noştri. Este editată, pare se, de crema partidului nostru

---

[1]) Surdul.

radical şi desigur este interesant felul în care tocmai această cremă a partidului înţelege să lumineze poporul. De aceea, cumpără-mi toate numerile şi trimitemi-le mai curând.

Ce face Istrate? Acum 2 săptămâni am primit o scrisoare de la madam Lupaşcu. Aceasta îmi scrie că Istrate ar dori să ocupe funcţia de «medic de plasă» în judeţul Argeş, în Curtea de Argeş. Cum s'a prezintat el la examene? Transmite-i complimente şi spune-i că am să-i scriu în curând.

M'am despărţit de Pruteanu cu deplina convingere a acestuia că familia Larci şi Costică cu Sofia vor pleca la Paris. El găsea această plecare foarte nepractică şi eu am fost de aceeaşi părere. Dar spune-mi, dacă acesta nu-i un secret, este adevărat că familia Larci vrea să ne părăsească, vrea să plece din România? Aceasta ar fi foarte trist. Unde vor pleca?

Ce este cu Pavel al d-tale, cu Liubov Fedorovna? Ce mai fac? Transmite d-nei Liubov Fedorovna salutări cordiale şi frăţeşti şi spune-i că în curând îi voi scrie.

15 februarie

Astăzi am primit invitaţia «medicului de judeţ», şeful meu direct, invitaţia de a pleca «de urgenţă» într'un sat, unde bântuie o difterie groaznică. Trebuie să mărturisesc că nici odată nu m'am temut aşa de mult ca acum să mă infectez şi să mor. «Medicul primar» îmi ordonă să stau minimum trei zile în satul contaminat, eu însumi să consult pe bolnavi, să merg la fiecare bolnav din casă în casă şi să îndeplinesc această procedură până ce va dispare epidemia. Or, epidemia bântuie, 4 oameni mor în acest sat aproape în fiecare zi, ei mor a doua sau a treia zi după îmbolnăvire.

Astăzi am citit ultimele două numere din «Românul». M'am convins şi mai mult că nu va fi război. Serbia şi Muntenegru încheie pace cu Turcia, împăratul Germaniei a declarat solemn că pacea va fi meţinută, iar Rusia nu are nici bani şi nici aliaţi. Şi dimpotrivă întreaga Europă este împotriva ei — toate acestea sunt circumstanţe care fac războiul improbabil. Era cât pe aci să pălăvrăgesc. Probabil că te-ai plictisit citind scrisoarea mea. Scrie-ţi teza, iar eu pornesc mâine chiar în centrul ororilor morţii.

Adio!

Te sărut pe tine şi pe toţi.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

394

27 Februarie

Dragă Nicolai Constantinovici

Am scris că la jumătatea lunii trecute am trimis 82 franci la Brăila lui Gluhoi ca să ne cumpere 30 ruble şi să ni le trimită. Aceasta s'a făcut, banii d-tale au fost trimişi la Piter şi curând vei primi cărţile. Cu 27 franci am cumpărat recent 10 ruble în hârtii pe care vi le trimit cu Bonifas. Dacă nu mă înşel, la ultima mea vizită am împrumutat dela d-ta 62 franci, iar dela Liubov Fedorovna 24 franci. Impreună cu cei 30 franci primiţi mai înainte şi scăzând spezele arătate mai sus, rezultă că îţi mai datorez 7 franci. Mă îndoiesc numai asupra cifrei de 62 franci. Te rog să mă crezi că nu ţiu minte exact cât mi-ai dat la ultima mea venire în Argeş. Intreabă pe Liubov Fedorovna despre lucrul acesta. Probabil că ea va ţine minte mai bine decât noi.

Cărţile d-tale din Rusia vor veni pe adresa mea. Dar fără să desfac pachetul; ţi-l voi trimite d-tale.

Restul îţi va transmite Bonifas. Dumnezeu m'a păzit de epidemie, trăiesc şi în cursul lunilor acestui an nu am avut timpul să mă plictisesc. Gândul însurătoarei nu m'a preocupat şi l-am pus deoparte pentru multă vreme, până ce se va ivi o ocazie potrivită. Prefectul a consimţit să intervină ca nouă « medicilor concentraţi » să ni se plătească diurne. Spitalul meu, mulţumesc lui dumnezeu, a mers bine, de când sunt stăpân aici. In ultima lună am fost medicul fabricii ruseşti de pesmeţi de aici. Te sărut cu drag. Fii fericit. Complimente soţiei.

Al d-tale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

395

Pueşti, 15 Martie

Dragul meu Niculai Constantinovici!

Am primit tocmai acum scrisoarea d-tale, prin care îmi faci cunoscut că aţi înmormântat pe Pavel. Am fost apucat de disperare în blestematul ăsta de Pueşti. O săptămână întreagă, imediat după ce am primit scrisoarea d-tale precedentă, am făcut un pachet de 50 franci pentru d-ta. L'am dat unui proprietar cunoscut de aici care spunea că pleacă la Bârlad şi până în prezent din cauza

drumurilor noastre minunate, acest proprietar n'a ajuns acolo şi pachetul stă la el, iar d-ta la Bucureşti probabil că mă blestemi pentru indiferenţa mea faţă de d-ta. Nici un om dintre acei cărora le-aşi putea încredinţa bani nu a plecat la Bârlad în tot acest interval de timp, şi eu singur caut de 4 zile în zadar un căruţaş care să mă ducă nu la Bârlad ci într'un sat unde bântue din nou difteria. Noroiul este îngrozitor şi din Puieşti nu pleacă nimeni nicăieri. La Oficiul poştal din Pueşti nu se primesc mandate poştale. Astfel, cu toată dorinţa mea de aţi trimite bani, nu ţi-am trimis nimic. Mâine proprietarul va pleca probabil la Bârlad şi-ţi va expedia banii. Nicolai Constantinovici, tare mă tem că m'ai blestemat, că m'ai trimis la dracu pentru indiferenţa pe care ţi-am arătat-o în clipele cele mai grele, în cele mai frumoase luni ale vieţii d-tale. Crede-mă prietene că am suferit profund când la începutul acestei luni am dat întreaga mea leafă, fie pentru plata datoriei către Susana Tinca, fie pentru plata datoriei către căruţaşi şi tot felul de negustori de alimente, fie la Iaşi, Surdului. Am suferit profund pentrucă mi-era teamă şi eram îngrijorat de d-ta, mi-erea teamă că eşti din nou în mare nevoie. Crede-mă că după plata acestor datorii am rămas fără nici un ban. Cei 50 franci pe care ţi-i expediez mâine, dacă vremea va fi mai bună, i-am împrumutat aici. Crede-mă că după plata acestor datorii am rămas totuşi dator la doi boieri, cărora tare aşi fi vrut să le plătesc pentru a mai avea la ei credite în viitor. Am rămas dator măcelarului şi negustorului de vin la care din când în când iau pe datorie câte un litru de vin. Aproape o sută întreagă de franci mi s-a dus pentru căruţaşi, care m'au dus prin plasă în cursul lunei Februarie pe vreme proastă şi pe drumuri impracticabile din cauza desgheţurilor 150 franci cucoanei Tinca. Se înţelege că nu m'am gândit să-i trimit întreaga datorie, dar s'a întâmplat ca tocmai în ajunul primirei legii să primesc din partea ei o scrisoare atât de mişcătoare, plină de reproşuri, blesteme şi rugăminţi, încât i-am trimis întreaga datorie cu inima strânsă şi consolându-mă cu gândul că Larsi ar fi în stare să vă împrumute ceva bani. Garanţii mei la cucoana erau oameni pe care nu i-am vrut să-i comprimit şi care decând sunt în Pueşti mi-au scris de atâtea ori dece nu-i trimit cucoanei Tinca banii înainte de scadenţă, aşa cum i-am promis. Se înţelege că în această situaţie îmi rup părul din cap regretând şi căindu-mă că nu ţi-am trimis banii d-tale şi nu am amânat plata către cucoană. Ea desigur nu m'ar fi spânzurat, dar acum e târziu să mă căesc, asta nu are să-ţi ajute d-tale la nimic şi te rog să mă ierţi dragul meu pentru prostia mea şi crede-mă că m'am aflat în cea mai proastă situaţie când am împărţit leafa mea. Mi-am pierdut capul printre scrisori prin care mi se cereau bani şi în faţa cerinţelor orale insistente. Las această chestiune pentru explicări orale atunci când ne vom vedea şi trec la alte chestiuni.

Dragul meu, simt alături de d-ta profund suferinţele d-tale şi compătimesc şi mai mult pe biata Liubova Feodorovna în suferinţele ei[1]). Iată ce vă propun:

[1]) Ca mamă şi în special ca mamă deosebită suferă mai mult ca d-ta.

Dacă credeţi că d-tale şi Liubovei Feodorovna vă va fi mai uşor: Să vină de sărbători la mine, şi va sta cât va dori. Intreabă-l pe Davila dacă vă promite un loc în judeţul Roman. Dacă da, să vină Liubov Feodorovna încoace, de unde îi va fi în drum să plece la voi atunci când veţi fi la Roman. Şi poate că aerul dela ţară, atmosfera puţin schimbată, mâncarea bună, va avea o influenţă favorabilă asupra ei, îşi va reveni din nenorocirea ei. Reflectaţi bine asupra acestui lucru...şi răspunde-ţi-mi imediat. Eu voi primi leafa abea vineri.

...în săptămâna patimilor. Numai atunci voi putea trimite bani atât d-voastră cât şi pentru sosirea lui Liubov Feodorovna, dacă amândoi veţi fi de acord ca ea să vină încoace. Dacă veţi hotărî că cu cât această sosire a lui Liubov Feodorovna încoace va avea loc mai repede, cu atât mai bine va fi pentru ea, atunci să vină, dacă e posibil să înceapă cu cei 50 de franci care vi se vor trimite mâine. Mai înainte de săptămâna patimilor ea n-are în nici un caz voe să vină încoace şi nici timpul nu i-o va permite, atunci voi fi şi eu la Bârlad de unde o voi lua abia în săptămâna patimilor.

Adresaţi-vă numaidecât lui Davila, întrebaţi-l dacă v'a găsit un post la Roman. Zilele acestea voi scrie lui Lupaşcu despre d-voastră şi-l voi ruga să vă recomande la Roman. Ar fi minunat dacă aţi reuşi să găsiţi, să ocupaţi un post la Roman, 400 franci pe lună şi foarte aproape de mine. Şi eu m'aş muta la d-voastră la Roman dacă v'aţi stabili acolo. La Roman sunt două posturi, iar Pueştii nu mă atrag prin nimic. E egal dacă e Pueşti sau aşezarea în care *se pare* că va trebui să locuim la Roman.

Scrieţi-mi imediat după ce vă veţi fi lămurit dacă Davila vă va da bani pentru tipărirea disertaţiei. Dacă nu va da, voi depune toate eforturile să vă ajut pe cât posibil. Slavă domnului că nu este cucoana şi nici Pruteanu. Acum e numai Glukov şi cheltuielile mele personale care sunt modeste. La începutul lui Februarie vă voi trimite poate, dacă veţi avea nevoie aproximativ 50 franci. Boniface va fi atât de generos să mă aştepte cu datoriile mele până vă veţi putea pune pe picioare. Scrieţi-mi deschis cât vă trebuie şi vă voi trimite cât îmi va sta în puteri. Liubov Fedorovna scrie că ar vrea tare mult să plece în Rusia. Cei 100—150 franci pe lună cât îmi rămân după cheltuielile mele stau la dispoziţia d-voastră şi a lui Liub. Fed. Tot ce-mi va rămâne voi pune la dispoziţia d-voastră, scumpii mei. Dacă d-voastră personal, Nicolai, nu mai aveţi de ce rămâne la Bucureşti, veniţi şi d-voastră la mine. De altfel acest lucru nu este deloc probabil. Dar în orice caz să-l aveţi în vedere. Lui Liub. Fed. îi voi scrie amănunţit în ce condiţii va locui la mine dacă va fi de acord să vină. Rămâneţi cu bine scumpul meu: vă îmbrăţişez fierbinte.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

396

Piteşti, 15 Martie

Dragă Nicolai,

Iţi trimit scrisoarea venită din Rusia. Am primit dela Dumneata trei numere din « Nedelia » şi « Obscina » şi mai mult nimic. Dumneata ai primit cartea « Acuşerstvo » — de Schreder?

Sunt foarte mirat şi puţin contrariat că până în prezent n'am primit şi alte cărţi ruseşti pentru care s'au trimis de mult la Petersburg cele 30 de ruble date de dumneata. Azi voi scrie la Petersburg şi voi cere lămuriri în această privinţă. Te rog să-mi trimiţi mai urgent « Otecestvennâe zapischi ». Va trebui să le trimit şi la Brăila pentru a fi citite. Bonifas să-mi trimită cât mai urgent şi celelalte cărţi luate de el. Am primit încă două numere din revista « Slova ».

Mă gândeam să plec la Bucureşti încă vinerea trecută împreună cu Schor, care acum nu mai este aici, — a fost pus în disponibilitate, — şi nu mi-a reuşit, naiba să ia!

Zilele acestea voi pleca neapărat. Alte noutăţi aproape nu mai am. Spitalul meu a fost mutat din gară şi acum eu trebue să mă duc la Petrea Săracul. Cu problema diurnelor voastre stăm foarte prost, dar totuşi mai avem oarecari speranţe. E posibil ca în curând spitalele se să închidă complect. In caz dacă nu mi se va mări salariul la 350 fr., dacă nu voi reuşi să fac ceva la Bucureşti cu privire la admiterea mea la examenul de doctorat, atunci probabil că voi părăsi simpaticul Argeş şi voi pleca în alt judeţ cu toate că îmi pare rău să vă părăsesc să mă îndepărtez de dumneata. Peste vreo două trei săptămâni voi căuta să fac tot posibilul ca să vin la dumneata; voi sta la dumneata măcar 3—4 zile. « Arătaţi complimentele mele la toţi. Primeşte şi dumneata frăţeasca şi cordială salutare dela devotatul dumitale pururea »[1]).

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

397

Piteşti, 21 Martie

Am primit astăzi, dragă Nikolai Konstantinovici, scrisoarea dumitale prin care mă linişteşti cu privire la cele primite dela Schreder. Eri am primit şi « Slovo » din patrie. Insemnări. — Eri am sosit din Bucureşti unde am stat aproape 6 zile. Am cumpărat pentru dumneata o farmacopee şi un exemplar din « Taxa » pe care le veţi primi impreună cu această scrisoare. Acolo l-am întâlnit pe Dincs cu care mi-am pretrecut timpul împreună cu Schor. Lui Schor

---

[1]) **Scris în romîneşte.**

îi pare foarte rău că fiind la Piteşti nu á ştiut că locuiţi atât de aproape de Piteşti. Spunea că ştiind acest lucru, ar fi încercat neapărat şi ar fi trecut pe la dvs. să vă vadă. Costică, eu şi Alexandru Buşka vom veni neapărat să vă vedem neapărat în Argeş de paşti. Spuneţi acest lucru Liubei Fedorovna, spuneţi-i că atacul împotriva păsărilor ei, în persoana celor trei mai sus menţionaţi este un lucru hotărît. Să se pregătească împotriva ofensivei!...

Mâine neapărat, poimâine, plec din nou la Bucureşti. Inchipuiţi-vă că directorul din Ministerul Invăţământului Public la care m'am prezentat cu scrisoarea, Lupaşcu a promis să-mi dea « dispensă de bacalaureat », o hârtie cu ajutorul căreia voi fi admis la examenele de doctorat. Voi pleca şi voi da o cerere şi după cum mi-a spus directorul mi se va elibera această dispensă. Voi începe apoi anul V de facultate, mă voi întoarce la Piteşti şi voi lua tot ce am la Bucureşti unde mă voi instala până la sfârşitul acestui an şcolar. Cred că va trebui să procedez astfel dacă la Bucureşti nu se va întâmpla din nou să-mi stea ceva în cale. Voi căuta desigur că ocup la Bucureşti un post de « intern » sau ceva în acest gen, lucru pentru care am dreptul deoarece am reuşit la examenul de « internat ». Dacă mă mut la Bucureşti, îmi va fi greu să vă vizitez de paşti, serviciul nu-mi va permite. Totuşi voi veni neapărat cu orice preţ. Nu ştiu cum şi în ce fel se vor desfăşura evenimentele. Parcă tot nu-mi vine să cred în fericirea ce-a dat peste mine. Din Piter tot n'au sosit cărţile dvs. In această privinţă trebue într'adevăr să fim neliniştiţi. Poate s'au pierdut astfel 30 de ruble. Vom aştepta şi vom vedea. Banii i-a trimis Costică. El are o chitanţă a lui Schroder pe care v'am trimis-o, trimisă în România pentru mine de un alt om, nu de acela căruia i-au fost trimise cele 30 ruble ale dvs.

In « Ţaxă » s'a trimis şi Nr. 2 din « Obscina ». Vă voi expedia apoi « Otecestvenâe Zapiski » Nr. 2 care sunt momentan la Costică.

La revedere

Al dvs. Codreanu

[Pe verso:]

Salutări tuturor, Bonif. Liubov Fedorovna.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

398

[Pueşti, Martie]

Dragă Nicolai Constantinovici,

Acum trei zile am primit scrisoarea dv. De data aceasta, nu voi scrie mult. N'am timp, pe de asupra poşta din Puieşti pleacă peste un sfert de oră. N'am dovedit încă să primesc leafa pentru luna martie. Am căpătat mandatul, dar administraţia financiară de aici n'a putut să mi-l achite. Lăsând în gaj manda-

tul, am obţinut cu împrumut o sută şi ceva de franci pentru cheltuielile mele personale. Peste o săptămână şi jumătate, maximum peste două săptămâni, fie că mi se va achita mandatul, fie că-l voi vinde definitiv cămătarilor. Când voi avea bani, voi putea să vă expediez numai o sută de franci. Am acum multe datorii aici, trebuie să le achit. In caz contrar, voi pierde creditul, fără de care o voi duce foarte greu.

Pe data de 27 Aprilie, voi putea să vă dau o sută cincizeci franci, dacă o sută franci e prea puţin. Din nenorocire, nu vă pot da aceşti 150 sau 100 franci, înainte de 27 Aprilie. Dacă Bonifacius este în măsură să împrumute undeva această sumă până la data de 27 Aprilie—e foarte bine, să împrumute, îi voi trimite sigur banii la această dată. Dacă nu poate s'o facă, Liubov Fedorovna va trebui să aibă răbdare până atunci. La 27 Aprilie, ea va pleca la Bârlad, de acolo la Puieşti, apoi, cu mine, cu trăsura mea; îi voi înmâna aceşti 100 sau 150 franci şi ea va pleca mai departe, spre Iaşi. Dacă plecarea lui Liubov Fedorovna se va putea aranja mai curând, prin Bonifas, chiar şi în acest caz, ea trebuie neapărat să dea pe la mine în călătoria ei. Ea va câştiga astfel vreo patru franci luând biletul de cale ferată, clasa a treia. Drumul de la Bârlad la Bacău îl va putea face cu trăsura mea, acest drum trece prin Puieşti şi nu o va costa nimic pe Liubov Fedorovna, iar pe mine foarte puţin.

In interes de serviciu trebue oricum să parcurg distanţa de la Bârlad până la Bacău. De voi fi singur în trăsură sau cu încă cineva—tot atâta îi plătesc birjarului. Intr'un cuvânt, Liubov Fedorovna şi cu mine, nu vom pierde nimic din cauză că Liubov Fedorovna va trece prin Puieşti în drumul ei spre Rusia.

In toate privinţele, acest drum al ei nu poate decât să-mi aducă o mare plăcere, poate numai să mă bucure foarte, foarte mult. Ea trebue neapărat să vină la mine.

Dacă dispuneţi de 9 franci, daţi-i lui Moscu ca să achite abonamentul meu pentru « Românul ». Abonamentul expiră la 1 aprilie şi nu mi-se va mai expedia unicul ziar, pe care-l citesc, dacă nu voi achita cât mai curând cei 9 franci. Or, de aici îi voi putea trimite numai odată cu expedierea celor o sută de franci pentru dv., adică peste o săptămână şi jumătate sau două săptămâni, când va fi prea târziu. Vă voi înapoia, odată cu cei 100 franci, şi aceşti 9 franci, dacă îi veţi da lui Moscu.

Transmiteţi salutările mele lui Istrati. Chiar în această seară, mă voi apuca să-i scriu şi lui o scrisorică. Complimente şi fratelui Truşca, fratelui lui Alexandru.

Zinaida îmi scrie din Ploieşti că Alexandru s'a lăsat cu totul influenţat de propagandă! Iată luptătorul pentru socialism în România!

Intrebaţi pe fratele lui Alexandru, dacă Pruteanu n'a lăsat la el un volum al revistei româneşti « Convorbiri Literare »? (în româneşte în text). Dacă e aşa, să vi-l dea, iar dumneavoastră mi-l veţi transmite la prima ocazie. V'am comunicat deja că Pruteanu este în Rusia, că el mi-a scris din Chişinău.

La seminarul din Chişinău a avut loc nu de mult, pentru *prima oară*, o percheziţie. Nu s'a găsit, însă, nimic, elevii au reuşit să ascundă bine totul, înainte de percheziţie.

In luna Aprilie începe pentru mine, ca medic de plasă, o muncă încordată. Trebuie să vaccinez contra variolei pe toţi copiii. Intrebaţi pe Vlădescu şi Dumitrescu, cum vând ei vaccinul lor, cât de scump? Poate că îl veţi cumpăra la ei pentru mine, sau, poate, că ei vă vor ceda gratuit câteva capsule cu vaccin, iar eu îl voi dilua singur. Apoi, încă ceva. Am văzut la Dumitrescu şi Vasiliu o mică trusă cu instrumente pentru vaccinare, pare-mi-se de argint. Ea îmi face impresia de a fi foarte potrivită pentru menirea ei, lucrezi repede, *sigur* şi *precis*, iar copiii se sperie foarte puţin văzând trusa, sau nu se sperie de loc. Intrebaţi-l pe Vlădescu, dacă e bună aceasta...

[Codreanu?]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

399

Piteşti, 5 Aprilie

Prietene Nicolai,

Te-ai lenevit complect şi nu-mi mai scrii. Am primit ordinul să plec la Costeşti la vechiul meu post. Mâine plec acolo. O să las tot avutul meu la Piteşti. Voi sta până la paşti când voi veni la dumneata, la Depărăţianu. A doua săptămână după paşti voi pleca la Bucureşti unde voi căuta un loc de intern şi vreun alt serviciu, iar dacă voi găsi un post cât de mic mă voi statornici la Bucureşti. Am primit definitiv dreptul de a da examenul de doctor. De paşti, după cum ţi-am mai scris vor veni la dumneata în afară de mine, Costică şi Alexandru şi poate Schor. Va trebui să cheltuiţi oarecum cu noi. Dar altfel nu se poate. Mi s'a scris din Petersburg că banii dumneavoastră s'au primit acolo, că înscrierea pentru « Ţimsen » este foarte anevoioasă, că dicţionarul german vi se va expedia în curând. Am fost întrebat dacă să cumpere Reiss sau Macarov, care e mai bun şi mai scump? Am răspuns să cumpere Macarov. Veţi primi şi « Ţimsen ». Ţi-am trimis acum 15 zile Farmacopea română şi Taxa şi « Obşcina » No. 2. Le-aţi primit? Scrie-mi la Costeşti. Când voi veni la dumneata voi aduce ultimele numere din « Slovo » şi « Otec zapischi ».

La revedere dragul meu, salutări Liubovei Fedorovna şi lui Bonifaciu. Trimit Liubovei Fedorovna o scrisoare primită din Rusia.

Al dumitale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[Pueşti, 6 Mai]

Dragul meu!

Eri am sosit la Piteşti la ora 9 seara; m'a scuturat bine şi mă doare puţin pântecele. Din Bârlad până la P... e drum de 4 ore cu cai buni şi în drum ne-am oprit ca să lăsăm caii să se odihnească iar noi ne-am plimbat în acest timp pe câmp. Plecând din Bucureşti la Ploeşti, am fost nevoiţi să schimbăm vagoanele ceea ce m'a mirat mult. Mai departe în drum spre Bârlad am mai făcut acest lucru încă odată la Tecuci. Tot drumul m'a durut capul tare şi n'am dormit, atât din cauza durerii şi a greţurilor, cât şi din cauză că vecinul meu de vizavi (un francez) mă deranja în permanenţă ciupindu-mă de picioare, imediat ce aţipeam. Aproape că nu i-am dat peste bot, atât de mult m'a indignat prin familiarităţile sale, cât şi prin aducerea diferitelor delicatese cumpărate în gară. Da, dragul meu, nu este chiar atât de nepericulos să pleci cu clasa a doua. Aceşti burghezi sunt foarte obraznici. La sosirea la Bârlad m'a întâmpinat N. P. şi am plecat la hotel. Acest oraş aminteşte foarte mult oraşele noastre de provincie.

Ceasurile petrecute în acest hotel gol cu treptele în ruină sunt deosebit de plăcute. Mi s'a părut că este ceva rusesc în jur, atât mobilierul simplu al camerelor, cât şi această curte mare, cu căruţele cu fân ale ţăranilor români, spre care dădeau ferestrele camerei noastre. Cum să-ţi exprim aceste senzaţii dulci, care au umplut inima mea puternic întreţinute de cântecele, de sunetele muzicii compatrioţilor mei, care merg pe drumul lat dela poalele dealurilor. N'am văzut încă niciodată un număr atât de mare de trupe, atât ale lor cât şi ale noastre şi o asemenea forţă mi se pare şi mie puternică. Nu m'aş teme să servesc şi eu dacă aş fi în mijlocul acestor trupe (eu nu aş crede în mine o slabă nulitate personală). Intorcând pe această linie la Bârlad, am văzut numai căruţe ruseşti, tunuri şi trupe care merg neîncetat. Din camera de la etajul I se deschide o vedere minunată asupra dealurilor mari verzi ca smaraldul, care au prins viaţă din cauza soldaţilor ce cântă « Pridvorul nou de arţar cu frunzişul rar ». P. au o singură stradă destul de curată unde casele sunt construite în aceeaşi manieră, ceea ce m'a mirat oarecum. Străzile sunt pavate şi seara ard felinarele până la miezul nopţii. Trebue să ştii că aceasta este la mahala [1]) la P. Numai prin aceasta se deosebeşte, ba şi prin singurul paznic care flueră în permanenţă până la orele patru şi care, mai târziu, tace până la noapte viitoare. Sper că nu te-am plictisit cu aceste amănunte. Deoarece în prezent locul în care te afli nu prezintă în prezent ceva plăcut atâta timp cât nu te vei mişca pe câmpii, păduri, prin sate, de altfel s'ar putea ca eu să mă înşel în această privinţă, dar ascultă totuşi pentru că prea mult vreau să-ţi comunic fostele mele plăceri. Acum scriu des-

[1]) In original în limba romînă (N. Tr.).

pre lucrul principal: se întâmplă întotdeauna că lucrul principal îl las la urmă. Inchipuie-ţi ce nenorocire i s'a întâmplat lui N. P. Astăzi, în ziua sosirii mele el şi-a pierdut slujba, ceea ce a fost un moment greu, deoarece am venit la el într'o clipă atât de îngrozitoare. Acasă nu l-au prevenit, e cu atât mai greu cu cât din această cauză el nu a economisit nimic din bani ca să se poată căuta altceva. Singura speranţă şi sprijin este mandatul din Aprilie din care trebue să se plătească banii împrumutaţi pentru noi şi datoria lui personală de 100 franci. Vor rămâne 250. El crede că va găsi un loc vacant în aceste locuri. După cum spune el, măcar odată îi vor da un mandat cu banii în întregime, fără pierderi, cum a mai primit de vreo două ori, cu ajutorul unei persoane influente. Să dea domnul, căci altfel e rău.

Ai în vedere un asemenea caz, dar nu uita să-ţi laşi 100 de franci rezervă, căci altfel încerci şi tu cerşetoria când îţi vor face o surpriză trimiţându-ţi o hârtie că locurile sunt reduse... binevoiţi a vă duce unde vreţi Nicolai Petrovici mă primeşte ca pe o ducesă cu toată nenorocirea lui. Iar eu să-l incomodez mi-e cu atât mai greu cu cât îi fac mai multe griji. Mă tem că va trebui să mă întorc dumnezeu ştie dacă sperioşii noştri vor trimite bani. De două zile plouă, dacă şi la voi e aşa, atunci e rău de tine, n'ai umbrelă, n'ai ciorapi şi să te prezinţi la medicul «primar» nu va fi bine. N. P. trăieşte foarte dezordonat şi nu e de mirare că viaţa îl costă scump. Lucrurile cumpărate de el până acum nu costă mai mult de 200 franci. Dar servitoarea e altceva, trăieşte fără contract şi ia pentru diferite podoabe câte 70 de franci, fără a mai vorbi de hrană şi cele ce fură. Iţi scriu toate acestea numai pentru tine. Pentru caii, pentru «plasă»[1]), plăteşte 6 franci pe zi, în afară de hrană şi uneori efectiv nimeni nu vrea să-i dea, aşa cum s'a întâmplat eri când a trebuit să meargă după mine. Pentru ca aceste călătorii prin «plasă»[1]) să revină mai eftin trebuie scurtat numărul zilelor şi să se străduiască să viziteze atâtea sate pe zi, ceea ce nu face. N. P. este foarte decepţionat de atitudinea liberalilor faţă de el şi de deplina neîncredere pe care o manifestă ţăranii faţă de medicină. Orice tratament şi muncă este fără speranţă, nimeni nu ascultă şi nimeni nu ia medicamente. Dacă vei primi un loc, te aşteaptă acelaş lucru. Peste tot bârfeli, se ştie chiar ce se fierbe în oală, dar mai ales prin aceste vorbe ale cumetrelor, aceasta împiedică să ne bucurăm de încrederea femeii pe care bărbaţii nu-i lasă purtându-se...

[Texte marginale:]

N. P. a abonat «Znanie» când o va citi, ţi-o va trimite ţie.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

---

[1]) In original în limba română (N. Tr.).

401

Bucureşti, 16 Mai [1875?]

Adresa. Bucureşti, România
strada Biserica Măgureanu nr. 13
Nicolai Codreanu

Dragă tovarăşe,

Am primit demult scrisoarea d-tale. Dar diferitele ocupaţii care îmi cer mult timp, şi o uşoară boală cronică din care cauză 2—3 ceasuri pe zi nu sunt în stare să fac nimic, nu mi-au permis să-ţi răspund mai curând. Din aceleaşi cauze şi în plus deoarece pentru răspuns trebuia să mai corespondez cu câte cineva care locuieşte în Moldova, nu am răspuns repede după primirea scrisoriei nici redacţiei ziarului « Vperiod ».

Eri am primit o scrisorică dela redacţie în care am fost înştiinţat că redacţia şi-a schimbat adresa. I-am răspuns la scrisoare la vechea ei adresă, Am primit două numere ale ziarului « Vperiod » şi broşurile: « O slujbă socială » şi « Tineretul social revoluţionar rus » vol. 3. Nu am primit « Vperiod » deşi redacţia scria în prima ei scrisoare că mi l-a trimis împreună cu ceeace primisem dela ea. La poşta de aici mi-au spus că nu s'a primit nimic pe adresa mea decât ceeace mi-a fost predat. Am scris redacţiei că îi voi scrie cu plăcere corespondenţe de aici. Din păcate aceleaşi împrejurări care m'au făcut să nu vă răspund mai devreme şi pe care le-am expus mai sus mă împiedică să scriu aşa de frecvent după cum merită. Afară de aceasta fac abia acum cunoştinţă în amănunt cu viaţa de mizerie a muncitorului român. Nu posed încă în măsură suficientă limba literară. Când citesc cărţi despre situaţia poporului sub diferite aspecte, când mă familiarizez cu legile şi instituţiile pe care le-au născocit pentru el minoritatea privilegiată, cu trecutul lui, etc. trebuie să înving unele dificultăţi de ordin pur lingvistic. Adăugaţi la aceasta că aici nu există socialişti, nu există nici organe de presă socialiste, care să urmărească cel puţin cu o oarecare atenţie şi să semnaleze măcar faptele mai importante din viaţa muncitorului român.

Din toate aceste motive nu voi putea scrie decât corespondenţe destul de rare.

După cum cred că ţi-am mai scris am intrat la universitatea de aici. Cu începere din anul viitor de studii mă voi prezenta la examenele pentru doctor în medicină. Sunt de părere că posesia unei diplome de doctor în România nu mă va împiedica să fiu printre oamenii muncii. Până în Iulie voi mai rămâne la Bucureşti. In Iulie voi începe să vaccinez impotriva vărsatului populaţia rurală a două plăşi de aici. Mă gândesc cu satisfacţie la situaţia ce mă aşteaptă în legătură cu această muncă printre săteni. Atunci după toate probabilităţile, voi avea posibilitatea să corespondez mai mult decât acum cu d-ta. In jurul meu este speţa cea mai scârboasă şi respingătoare de intelectuali. Nu am întâlnit încă nicio persoană satisfăcătoare. Nu există oameni cu cunoştinţe temeinice,

nici cu o dragoste sinceră, cinstită pentru popor, a cărui situaţie economică nu e de fel mai fericită decât cea a muncitorilor ruşi. Majoritatea intelectualilor de aici e educată în spiritul teoriilor liberalismului francez. In radicalismul lor ei nu vor să se ridice nici decum mai presus de Quinet, Laboulet. La noi « muncitorii sunt proprietari de pământ » « de aceea socialismul nu poate avea loc la noi » — iată ce spun aici toţi liberalii când aud ceva de socialism. Găsim la intelectualii din România aceleaşi înjurături desgustătoare şi aceeaşi calomnie la adresa socialiştilor, ca şi în cercurile liberale din occident. Intr'un cuvânt mă aflu aici în mijlocul unei intelectualităţi revoltător de scârboase. Dar sper şi cred că se va putea face ceva cu tineretul. Fără îndoială că voi fi în bune relaţii cu poporul. Totuşi va fi mult de lucru aici. Nu s'a făcut încă absolut nimic în privinţa răspândirii, a propagării socialismului. Nu sunt decât prejudecăţi supărătoare, revoltătoare împotriva lui. N'am găsit încă niciun articol....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

402

Bucureşti, 21 Mai

Scumpe Nicolai,

A treia zi după răzleţirea noastră am venit în Bucureşti. M'am simţit anteile zile destul de bine până când nu m'am întâlnit cu căpitanul, despre care vă spuneam, că me chiamă înaintea paştilor în Bucureşti, prin două depeşe. Am aflat dela el lucruri destul de triste şi la început îngrijitoare. Mia spus că a fost chemat de gendarmi d'ai lor, a fost întrebat despre domnul, al căruia certificat el l'a cerut din patria acelui domn. S'a lămurit în sfârşit, că s'a făcut o treabă copilărească, o treabă proastă. Gendarmii se interesează foarte mult de D.Z. Cu toate acestea, nimene nu e în serios pericol. Această afacere, care acum puţin mă îngrijeşte, mă neliniştea la început destul de serios. Amenuntele ei ţi le voiu comunica în urmă, la revedere.

Nu ştii, primit'ai prin intendentul *zece* cărţi care ţi le-am trimes. Seapte era a lui Zienescu, doue NNo « Slovo » şi tratatul de chirurgie operatorie. Eu am plătit transportul cărţilor lui Zienescu cu 16 franci 80 bani cum te vei putea încredinţa şi din foiţa care ţi-o alăturez aci. Să mi scri, dacă ai primit cărţile. Eu li-am lăsat în otelul, unde ai stat, în odaia, unde era încă lucrurile intendentului.

Cât priveşte afacerile mele în Bucureşti, apoi stau într'o odaie cu Bonifas, n'am ocupat încă nici un post, însă de mâine voiu intra la primărie cu o 100 franci pe lună şi peste vr'o săptămână la Spitalul Colţea. Foarte încet mă prepar pentru anteiul doctorat din cauză, că n'am anatomia lui Hirtl şi p'alte anatomii mi e greaţă a ceti. Am încă speranţa, că până în vacanţă totuşi voiu depune anteiul doctorat. Parale am încă, nu aşa de multe, totuşi nu sufer nevoia.

In curând am să ţi trimet o procură, cu care te voiu împuternici să iei de la Comitetul permanent mandatul meu pe şeapte poate opt zile şi bani p'aceste zile din cassieria din Piteşti.

Nu ştiu numai un lucru: intendentul D-tale a putea el elibera banii mei cu procura *făcută pe numele D-tale*? Scrie-mi te rog despre aceasta. In Piteşti n'am pe cine însărcina cu acest lucru delicat pentru Români.

Eu n'am a me duce la Piteşti pentru 70 franci şi D-tale asemenea nu ţi convine aceasta. Poate să fac procura pe numele intendentului. Eu nu-i ştiu nici numele, nici familia. Mi vei scri urgent şi despre aceasta.

Am scris în Peterzburg să trimeată p-adresa D-tale atât dicţionarul German cât şi cele l'alte cărţi, care ţi se cuvin. Nu ştiu dacă ai primit ce-va. Doamna care era corespondenta mea de Piter este arestată. Ma tem că şi Domnul, care mi-au trimes pe Zienescu, nu stă tocmai bine. N'am primit dela el de mult nimic. Sunt şi în această privinţă foarte îngrijat şi prea trist dispus. Doamna Muromţev plecase din Bucureşti când m'am dus la ea acasă. N'am avut fericirea d'a face cunoştinţă cu ea.

Am fost la Travisani. Mi-a spus, că a fost în aşteptarea primirei speculelor din străinătate şi din această cauză nu ţi l'a trimes. Ţi l'a trimes acum?

Ce zici despre Zienescu? Aş dori să mi trimeţi şi mie câte o carte din el. Nu însă acum, ci după ce voiu depune anteiul doctorat adecă în luna Iulie.

Ce să ţi mai scriu? Noutaţi îmbucurătoare n'am.

Vei scri p'adresa următoare:

Bucureşti, strada Scaunelor Nr. 23. Profeseur I. Bonifas.

De Dr. Codreanu se interesează muscalii şi e bine să nu înfrumuseţeze familia lui nici o scrisoare.

Ţi voiu comunica în urmă pe ce adresă să trimeţi «Slovo» şi Omer. Zapischi, când nu ţi vor mai trebui. Despre aceia, că eu stau în Bucureşti, nu spune nimănui, nici în Argeş, nici în Piteşti mai ales. Scrie, ce faci, cum mergi.

Când vei veni în Bucureşti?

Te sărut frăţeşte de o sută de ori.

Salutările şi complimentele mele Liubovei Fedorovnei.

al vostru pururea Codreanu

Nimic de nou şi la mine, scumpul meu; până cuma nici nu e umbra de oricare posiţiunea; m'am adresat la « vocea » şi am primit un răspuns se scriu; se vedem dar; cu tot acesta nu sunt sigur dacă voiu avea cu acest jurnal uă lungă relaţiunea. Dacă nu ţi mai trimet jurnal causa este că nici bătrânul nu-l mai primeşte. Pânacuma şedem împreună cu « haran fre », Te sărut ca pe un frate.

Bonifas

Dacă ai citit jurnalele poci se mi le trimiţi la adressa mea sus menţionată.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Pueşti, 25 [Mai 1877?]

Dragă Nicolai Constantinovici!

Abia astăzi, 25 Mai, am primit scrisorile dv. din 18 şi 22 Mai. Am primit din Roman şi din Huşi (Judeţul Fâlciu) răspunsurile prefecţilor la întrebările mele, în sensul că în aceste judeţe nu sunt posturi vacante. Dup cât îmi aduc aminte, acum două luni în urmă, la Roman, a fost trei posturi vacante, iar astăzi mi se răspunde că nu mai există nici un post vacant. Aştept răspunsul din Argeş de la Racoviţa, căruia i-am trimis o cerere şi o scrisoare, din Iaşi, Vaslui şi Craiova. M-a bucurat foarte mult scrisoarea primită astăzi de la M-me Lupaşcu. Ea îmi scrie că soţul ei va căuta numaidecât să-mi găsească un post şi că ei îmi vor expedia un bilet de călătorie cu calea ferată. In situaţia mea de astăzi, îmi este necesar, îmi va fi foarte plăcut să obţin vreun post. Voi fi foarte bucuros dacă Racoviţa mă va angaja chiar în mod provizoriu şi cu o leafă de 350 franci. Acum îmi dau seama că posturile de medici de plasă (de judeţ) nu se găsesc atât de uşor, că ele nu sunt chiar atât de numeroase, cel puţin posturile cu o leafă de 350—400 franci. Indeosebi de greu le vine licenţiaţilor. In multe privinţe, Lupaşcu îmi este foarte necesar. Este singurul român care mi-a dat un concurs activ. Nu le sunt atât de devotat, acum o credeţi, dar preţuiesc foarte mult atitudinea lor binevoitoare faţă de mine. M-me Lupaşcu îmi scrie că, la adresa lor s-au primit nişte cărţi, care trebuie să rămână la ei până ce voi veni personal la Bucureşti. Tare mă tem să nu se mai trimeată încă ceva din Rusia la adresa lui Lupaşcu... Lupaşcu riscă, desigur, primind literatură revoluţionară din Rusia sau chiar din străinătate. E sigur şi foarte firesc, că ei nu doresc să-şi piardă situaţia din cauza unor oameni, pe care nu-i cunosc. Nu putem cere de la ei, o asemenea îndrăzneală. Aştept cu nerăbdare . . . .

. . . .

răspuns de la Racoviţă. M'aş socoti foarte fericit dacă aşi fi reuşit să primesc, măcar temporar, chiar şi funcţia de medic în plasa dv. Aşi dori foarte mult să învăţ undeva chirurgia operatorie pentru a putea merge peste o lună şi jumătate sau peste două luni în război. Aceasta e interesant şi important pentru mine sub foarte multe raporturi. Nu s'ar putea oare la dv. la spital să fac anatomia chirurgicală cel puţin pe un cadavru? Nu se găseşte la dv. primul volum al meu din chirurgia militară a lui Pirogov? Când vei scrie lui Costică, să nu uiţi să-i aminteşti că pe adresa lui Lupaşcu nu se poate primi nimic din Rusia. Să înceteze odată a face prostii, care pe mine mă compromit în ochii unor oameni foarte importanţi pentru mine. Voi lua personal, când voi fi la Bucureşti tot ce se mai află acum la Lupaşcu. Ei nu vor da nimănui ceea ce au primit. Să fie anunţat expeditorul la adresa lui Lupaşcu, ca să înceteze de a mai trimite la această adresă. Răspunde fără întârziere la scrisoare. Scrie-mi unde mă pot opri la Piteşti ca să închiriez o trăsură până la Curtea de Argeş.

Liubov Fedorovna se plânge, ce-i drept, rare ori, că o doare stomacul, dar totuşi ea s-a însănătoşit în mod considerabil. S'a făcut rumenă, grasă, în oare care sens. Ea nu se prezintă atât de rău ca mai înainte, când a sosit. Apoi nu ne alimentăm prea aristocratic, trăim mereu din datorii. Abia astăzi mi s-a scris de la Bârlad că pot pleca să-mi primesc restul din salariul meu pe Aprilie. In timpul din urmă, de şi Liubov Fedorovna mânca la prânz numai mămăligă, ea nu se plângea de nimic. Infăţişarea ei este foarte sănătoasă. Măncăm mămăligă nu de nevoie, ci pentru că-mi place şi mie şi lui Liubov Fedorovna. Merg în fiecare zi cu ea la plimbare pe câmpiile şi dealurile din apropiere. Slavă Domnului, vremea acuma s'a făcut frumoasă, de aceea putem să ne şi plimbăm. Scrie. Sărutări cordiale. Aş dori mult să fiu cu d-ta. Posed « Znanie » [Ştiinţă] pentru anul 1876 şi pentru anul curent 1877. Impreună nu ne vom plictisi. La revedere.

Al dumitale Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

404

[Pueşti, Mai]

Am citit chiar acum în « Monitorul oficial » că în judeţul Argeş vor fi şapte medici, după cum a votat consiliul judeţean şi nu cinci medici cum hotărâse ministrul Vernescu. Intr'o privinţă acest lucru m'a bucurat foarte mult. In curând voi adresa lui Racoviţă o cerere ca să mă numească la Argeş. De altfel eu voi pleca în acest judeţ numai dacă nu voi obţine numirea mea la Roman.

In caz că te întâlneşti cu Racoviţă, aminteşte-i de mine, spune că eu intenţionez să viu la Argeş. Mi-e teamă de un singur lucru: că aşteptând să fiu numit la Roman să nu pierd locul dela Argeş. De fapt, trebue să-i scriu imediat lui Racoviţă, poate că chestiunea va reuşi.

La revedere N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

405

[Pueşti, Mai]

...sau numai acele, unde se află « primaria ». Intrebaţi cât de des au loc epidemii şi care anume. Cum e mai comod să călătoreşti prin plasă, călare sau cu căruţă, cât iau birjarii, etc. etc. De asemenea, mă interesează cine sunt locuitorii plasei, dacă sunt acolo moşieri arendaşi şi care este naţionalitatea predominantă. Ceeace mă atrage, este că vom fi împreună, că voi fi nu departe de Bucureşti, că spitalul va fi la dispoziţia noastră şi vom putea astfel dispune de cadavre (e adevărat oare?), că în fine, vara voi putea să-mi văd munţii natali. Mă înspăimântă, însă, dificultăţile deplasării prin plasă în orice anotimp şi,

în special, toamna, iarna şi primăvara. Pare-mi-se că nu e posibil să mergi cu căruţa prin plasa Argeş, oricare ar fi anotimpul. Cât priveşte plăcerile călăriei, le cunosc prea bine. Imi este extrem de greu să călăresc. De asemenea, mi — frică de exigenţa lui Racoviţă faţă de medici, mi-e frică că voi trebui să fiu tot timpul pe drumuri prin plasă. Scrieţi-mi cât mai repede despre tot ce ştiţi în acest sens. Imi va face plăcere să vin la dumneavoastră mai liniştit în această privinţă. Mă îngrijorează mult Liubov Fedorovna, tare mă tem că Larsi nu va trimite bani, iar Liubov Fedorovna doreşte atât de mult să plece la rudele ei şi simt că aceasta e necesar pentru restabilirea sănătăţii sale. La drept vorbind, nu ştiu cum se va aranja totul. Trebuie să plec la Iaşi, ca să mă întâlnesc cu Ursu, care a sosit de curând acolo, nu aci însă, rezidă nenorocirea, ci în faptul că, dacă Larsi nu-mi va expedia banii, nu voi avea cum nu numai să trimit pe Liubov Fedorovna în Rusia, ci chiar cu greu voi găsi banii ca să vin cu dânsa la dv. Iată ce mă interesează, atât pe mine cât şi pe Liubov Fedorovna. Aş vrea să ştiu pozitiv dacă Larsi va trimite bani sau nu. In acest din urmă caz, desigur nu va rămâne decât să plec împreună cu Liubov Fedorovna la dumneavoastră. Aflaţi totul cât se poate mai curând şi scrieţi-ne nouă. Certitudinea în această chestiune îmi va permite să evit multe chltuieli inutile şi tărăgăneli. Răspundeţi-mi cât mai repede cu privire la această chestiune.

Al dumneavoastră
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

406

[Costeşti, Mai]

...Este o boală interesantă, necunoscută. D'odată me interesează tratamentul. Dacă vei avea cazuri d'această boală, primeşte în spital şi încearcă mai anteiu tratamentul *anti-paludist* *) chinin, arsenic, acid carbolic... mâncare bună, băi reci. Pe urmă vom încerca tratamentul antisyphilitic. Nutrirea cu porumb eu cred, că n'are influenţă asupra desvoltărei boalei. Autopsiele oamenilor pellagroşi constată în organele parenchymatoase alteraţiuni, ca acelea a intoxicaţiei palustre. Pelagra este la noi respândită foarte mult. Nu este comună în plasa mea unde n'ar fi zece pelagroşi. In judeţul Dorohoiu a fost bolnavi pellagroşi în spitalul judeţian numai în cursul verei 1846, 77 indivizi. In Costeşti nu sunt fructe în acest an, nici prune, nici mere sau pere. Nici nu sunt în amendouă plăşile mele de loc. Această împrejurare mă măhneşte mult să fim în România şi să nu mâncăm struguri este ce-va prea ticălos. Cu Racoviţă n'am putut vorbi în Piteşti. Lui Lupaşcu ei scriu.

Te salut prieteneşte atât pe D-ta, cât şi pe Thomas.

Al D-tale Codreanu

---

*) însoţit de tratamentul simptomatic şi fără el.

Zilele acestea am vizitat mai jumătate a plasei Galaşeşti. M'am convins, făcând această vizită, că pe lângă boalele, de care este bântuită mai ales clasa muncitoare în Romăina şi care au asupra ei o influenţă vădit degeneratoare, pe lângă palludism, siphilis, etc. etc. mai trebue să spunem şi *Pellagra* o boală care este în satele de pe aicea tot aşa de respândită ca şi palludismul, o boală a oamenilor săraci de preferinţă. Manifestându-se la început prin inflamaţii... a părţilor supuse influenţelor exterioare ca mâinile, picioarele, faţa, gâtul etc. etc. ea atacă în urmă stomacul şi intestinele, producând dispepsia celui anteiu şi diarhee. In fine să atacă creerii atât al capului cât şi a spinării şi bolnavii mor sau de marasm sau de inflamaţii acute a organelor interne, la care predispune marasmul. Am văzut oameni în acese de mânie, legaţi veniţi în această stare în urma Pellagrei. Am văzut unul cu extremităţile demi paralizate, în stare de demenţă, asemenea provenite din Pellagră.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

407

[Bucureşti, Iunie]

Iubite Nicolai,

Aşa demult mă interesează scrisorile D-talle în posiţiunea, în care mă aflau acuma, că de multe ori te ocăresc, gândind, că nu primesc scrisori de la D-ta mai multe. T'am scris demult din Berlad, te-am rugat să-mi respunzi imediat, şi nu mi-ai respuns până acum nimic. Sunt acum în Bucureşti, am fost şi în Piteşti şi nu l'am găsit acasă pe Domnul Racoviţă. Să-l fi găsit mi da un post de sigur în judeţul Argeş. Petiţiunea mea mi pare că lui nici n'a aretat-o funcţionarii prefecturii. Iată de ce te rog acuma. Scrie-mi, *eşti definitiv numit medic al spitalului sau nu*? Dacă *da*, atuncea postul de medic al plăşei Olt, unde erai D-ta numai la început este vacant şi eu pociu să-l ocup. Mai scriemi iată ce: cum vei afla Racoviţă este în Piteşti, că s'a întórs din judeţ să-mi dai *îndată* de ştire, ca cu imediat să viu în Piteşti, să vorbesc cu Racoviţă. Fă toate chipurile să poţi şti când Racoviţă va fi în Piteşti, şi *îndată, imediat* să-mi dai de ştire — una din două; ori nu vrei să-mi scrii mai des, sau poşta din Curtea d'Argeş este tot aşa de regulată ca şi ceea din Pueşti. — Dorm la Colţea. In curînd voiu remânea fără nici un ban. Pentru mâncare plătesc la un birt. Aştept imdieatul D-tale respuns.

Devotat D-tale.
Codreanu

Respunde-mi la scrisoarea din Berlad. Adresa lui Bonifas.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

406

[Pueşti,] 8 Iunie

Scumpe Nicolai

Mâine, Joi la 8 ore şi 40 min. dimineaţa Liub. Fedor. pleacă din Bârlad. Cu părere de rău în zilele din urmă sănătatea ei n'a fost prea îndestulătoare. Chiar astăzi, în ajunul plecării se simte foarte reu, are durere de cap, să găseşte într'o stare din cele mai nervoase, cu stomacul şi intestinele va sta bine. Sper însă, că aceasta este ce-va trecătoriu, că va ajunge cu bine unde pleacă. Parale cred îi vor ajunge. Atât despre Liub. Fed. Eu însumi stau foarte reu. O lună şi zece zile stau fără post, fără leafă. Venituri particulare poate am avut de zece franci abia. Am primit răspunsuri de la prefecţia din judeţele: Iaşi, Roman, Fălciu, Vaslui şi de la Doctorul Primariu a Spitalului din Roman. Toate aceste persoane mi scriu, că în prezent n'au posturi vacante. Mai aştept răspunsuri de la Racoviţa şi din judeţul Doljiu. Lui Racoviţa i-am scris mai bine de 15 zile în urmă şi până acum n'am de la el nici un respuns. Incep a mă despera să mai găsesc acum în curînd vr'un post. Cassieriele judeţene, din care se plătesc medici de plăşi, cu ocasiunea resbelului sunt şi ele împovărate de guvern cu o mulţime de cheltuieli extraordinare, neprevăzute în bugetele lor. Dări noue nu mai au judeţele pe ce şi pe cine să le puie. Sunt nevoite judeţele, pentru a întâmpina sarcinile ce li se impun, a face economii în serviciile sale mai puţin urgente, ca serviciul sanitar, a împuţina numărul medicilor de plăşi, a nu numi medici în posturile vacante, etc. etc. In urma unor împrejurări de felul acesta eu am remas fără post, nişte împrejurări tot asemenea sunt cauza relelor respunse, ce li-am primit dela prefecţi şi a întârzierei respunsului de la Racoviţă. Nu me bucură toate acestea. Ceea însă, ce mai ales mă întristează este, că am remas cu totul mai fără parale. In momentul de facia abia am 32 franci, din care vr'o 15 sunt datorii şi trebuie să-i înapoiez creditorilor în tot cazul. Cu 17 franci neapărat nu pociu veni în Bucureşti, unde poate nu voiu peri de foame. Doamna Lupaşcu mi-a promis un bilet de transport gratis, însă o trecut trei săptămâni dela promisiune şi nu primesc nimic. Poate că nu mi va putea trimite biletul, cum n'a putut să mi-l dee şi când am plecat din Bucureşti în Pueşti. De împrumutat n'am de la cine mă împrumuta aicea. Nu mai sunt medic cu post, nu mai am credit..., mai ales că la doi boieri am îndatorit demult de la unul un galben, de la altul un napoleon şi nu-i am înapoiat. Dela dânşii nu mai pot cere nimic şi alţii cunoscuţi n'am. Paiul de care mă voi apuca pentru a scăpa de înecăciune, mi este ceasul meu de aur. Cu părere de rău, măcar că-i de aur acest ceas, totuşi în zilele aceste nu este decât un *paiu*. Nu ştiu dacă mi vor da, punând acest ceas amanet, măcar 25 franci! Mai am şi eu un pat de fier, ce mă costă 55 franci. Cine însă îl va cumpăra, cine îl va lua ca amanet în zilele acestea? Scumpe Nicolai, fă toate chipurile, trimite-mi de unde şti măcar vr'o 40 franci, ca să poci veni în Bucureşti, unde

cred că mi voiu găsi vr'o slujbă. N'aş vrea să las ceasul amanet în Bârlad. Rischez prin aceasta a îl pierde cu totul. Cine îl va scoate de la creditoriu, cine îl va trimite în Bucureşti împachetat bine să nu se strice? L'voiu amaneta în Bucureşti, aicea n'aş vrea să'l amanetez. Mai mult n'am timp să ţi scriu. Liub. Fed. a plecat astăzi la 8 ore şi 48 m. dim. Ea a devenit sănătoasă, capul n'o mai durea, o durea puţin un dinte. Cu toate acestea a plecat sănătoasă. Numai ce am luat de la poştă o scrisoare din America. Cred că-i pentru D-ta. Ti-o trimet. Trimete-mi parale. Nici cu poşta de astăzi n'am primit nici bilet de la Lupaşcu, nici respuns de la Racoviţă, Nu stiu zeu, ce are să iasă din toate acestea. Incă odată trimite-mi parale, dacă poţi. Dacă nu scrie-mi imediat, să ştiu, să aştept de la D-ta ce-va sau nu. In tot cazul scrie-mi îndată.

Te îmbrăcioşez ca pe un bun prieten.

Devotat pentru totdeauna
Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.

409

Bucureşti, 19 Iulie

Scumpul, dragul şi neuitatul meu N. Constantinovici! Tare vreau să vă văd, să stăm împreună şi n-o să pot face acest lucru, după toate probabilităţile, în această vacanţă. Zilele acestea, probabil poimâine, voi pleca la Brăila la Costică. Eu am promis de multă vreme să plec la el şi am interese importante ca să plec neapărat. O să stau la el probabil 2 săptămâni, apoi voi pleca neapărat şi la Iaşi unde au sosit vechii şi foarte scumpii mei prieteni Saviţchi cu nevasta — Baltaga. Şi în Iaşi, probabil voi sta 2 săptămâni. Dacă după aceasta nu vor fi împrejurări serioase care să mă reţină în Bucureşti, voi pleca neapărat şi la Dv. Mă tem însă că acest lucru va fi cu neputinţă. Iată care sunt chestiunile mele. Examenul l-am susţinut minunat, deşi am obţinut numai «prea bine» (foarte bine). In timpul vacanţelor voi pregăti 2 examene şi sper să susţin unul la 15 Octombrie, iar celălalt sau al treilea la 1 Noembrie. Deocamdată nu am găsit nici un loc. Am trăit şi trăiesc din economiile trecute... 60 de franci, pe care i-am împrumutat dela Costică şi 120 de franci pe care i-am primit dela un rus pentru *şase* vizite. O lună întreagă înainte de examen nu am căutat loc. Nici nu puteam să mă gândesc la asta. In prezent, dat fiind călătoriile mele nu are nici un rost să caut loc. Am următoarele speranţe: «medicul primar» în «judeţul» de aici, mi-a promis să-mi dea loc de doctor «de plasă» (doctor de raion) cu reşedinţa în Bucureşti, «judeţul Ilfov». Voi putea ocupa locul de «intern». Există încă multe posibilităţi şi speranţe. Dacă nu voi reuşi nimic voi ocupa undeva un loc de «medic de plasă», voi pleca din Bucureşti şi aşa voi rezolva situaţia. M-am înscris printre medicii din Bucureşti. Dacă ar fi bani ca să pot închiria măcar o cameră cât de puţin

comodă, *pentru mine singur*, aşi încerca desigur să mă ocup cu practica în Bucureşti şi afacerile ar merge bine. De altfel o să văd poate o să reuşească şi acest lucru. «Comitetul permanent al judeţului Argeş» a refuzat să-mi plătească pentru câteva zile de serviciu în luna Mai. Doctorul Coculescu nu mi-a plătit nimic din datoria de 100 de franci, deşi promite să-mi plătească de îndată ce va putea. Vă rog scumpul meu, să urmăriţi pe acest doctor, să-mi scrieţi care este situaţia lui materială şi dacă are serviciu. Eu mai cred în corectitudinea lui.

Cât de mult doresc eu ca Dv. să ieşiţi în sfârşit din noroiul în care vă târâţi viaţa atât de nefericită. Chiar mâine voi pleca la «Eforie» şi voi cere informaţii amănunţite despre toate. Voi afla şi despre cele 20—40 de locur în provincie despre care îmi scrieţi. Deocamdată pot să vă comunic numai că printre altele sunt vacante locurile de la «Spitalul de copii» la secţia medicală şi la Colţea la Turaiescu. Alte locuri la Colţea şi Spitalul de Copii şi Maternitate nu sunt. Celelalte locuri sunt vacante în spitale care se află la periferia oraşului. O să vă scriu toate amănuntele mai târziu.

A sosit la Bucureşti un oarecare «Rotwin» (?) din Petersburg student eliminat dela Universitatea din Petersburg. Mi-a adus toate părţile vol. II de Ţimsen «Bolile infecţioase». In curând le voi citi şi vi le voi trimite. Zilele acestea voi încheia socotelile cu un român care a sosit, iar la Iaşi cu — Baltaga. Şi atunci o să vă spun câţi bani trebuie să depuneţi ca să puteţi primi întreaga lucrare a lui Ţimsen.

M'am gândit să iau ca temă pentru «teza mea» problema extrem de amplă despre «*Degenerarea societăţilor omeneşti din punct de vedere social sanitar*». M'am oprit asupra acestui teme, având în vedere marea importanţă a problemei pentru România, pentru socialism, dorind să prezint ceva foarte bun ca «teză», dorind cu această «teză» să mă ridic din mediocritatea în care mă aflu şi să atrag atenţia asupra mea. Desigur eu înţeleg întreaga dificultate a sarcinei, înţeleg că trebuie să ai şi mult timp şi cărţi pentru a face ceva serios. Deocamdată mă simt pregătit să rabd multe numai pentru a face un lucru bun. Voi întârzia cu doctoratul, dar numai să fac o treabă bună. Mă adresez Dv., scumpul meu, pentru ajutor şi în legătură cu această problemă. Vă rog cu insistenţă să notaţi în revistele Dv. de medicină tot ce poate avea legătură cu tema mea. Mă vor interesa toate bolile care duc la degenerare: scrofuloza, sifilisul, paludismul, guşa, pelagra, tuberculoza, scorbut etc. statistica acestor boli în diferite ţări, influenţa pe care o au aceste boli asupra aparatului nervos şi asupra reproducţiei, influenţa asupra generaţiilor următoare, cauzele lor etc., etc. Imi veţi semnala fiecare carte pe care o veţi găsi în revistele Dv., în domeniile: statistica medicală în general şi psihiatria în special, degenerarea societăţilor omeneşti cauzele bolilor etc., iar eu voi căuta să obţin cele mai importante într-un fel sau altul. Intr'un cuvânt, în această problemă a mea eu îmi pun mari speranţe în sfaturile Dv. şi indicaţiile Dv.

Eu mai locuiesc cu Boniface. El nu se supără pe Dv. El se temea că Dv. v'aţi supărat pe el. Tonul răspunsului Dv. i s'a părut foarte rece. El mai nutreşte speranţe, nu a găsit însă niciun loc. Dacă Dv. nu-i veţi trimite nimic la sfîrşitul lunii, situaţia lui va fi extrem de proastă. El nu are de unde să împrumute, nu are de unde să primească lucrurile necesare pentru nevoile cele mai indispensabile.

Rally de mai bine de o lună îmi scrie mereu că intenţionează să sosească aci. In ultima scrisoare mi-a scris că va pleca pe data de 30 Iulie stil nou. Nu ştiu cum va fi influenţată plecarea sa de înştiinţarea pe care i-am făcut-o cum că am de gând să plec la Iaşi.

Costică se mai află la Brăila. Aţi făcut bine că i-aţi scris. Ce bine ar fi să reuşim să ne stabilim cu toţii la Bucureşti, ne-am înţelege foarte rapid şi am începe chestiunea pentru care oftăm de atâta vreme. Costică se va gândi la acest lucru. Eu personal am sosit la Bucureşti în special pentru a-mi stabili cuibul aci.

Iată şi o noutate. La Iaşi după vacanţă se deschide Facultatea de Medicină. Bugetul a şi fost aprobat. In curând vom primi profesor. In legătură cu aceasta m-am gândit desigur la Dv. Dar ce voi face în definitiv? Iar Dv. totuşi aţi realizat foarte multe, aţi realiza totul dacă aţi urmări cu perseverenţă scopul. Voi trimite cărţile.

Vă sărut, şi de asemenea pe Liubov Fedorovna, cu putere, cu căldură şi prieteneşte.

Al Dv. pentru totdeauna
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

410

Costeşti, 16 Iulie

Am primit astăzi la 16 Iulie scrisorica în care mé anunţi, că nu mi poţi trimete încă 2 napoleoni, care mi-i-ai făgăduit. Cu părere de bine din această nu va rezulta pentru mine nimic neplăcut. Eu me temeam înainte, că transportul prin plasă mi va cere mari chieltuieli. Realitatea m'a convins în ceva contrariu cu totul. Am vizitat în două zile şi jumătate o jumătate de plasă. Am inchiriat un cal pentru călărie cu 1 fr. 60 bani pe zi. Cu chipul acesta o jumătate de plasă am vizitat, având chieltuiele de transport abia 4 franci! M'am obosit mult, nu e vorbă, însă şi 4 franci pentru jumătate de plasă e ce-va care prea mult recompensează oboseala călăriei. Având în vedere această realitate, cred că transportându-mă călare şi pe viitoriu nu voiu avea nevoie de parale, mi vor ajunge până la primirea lefii şi acei bani, care-i am — 2 feluri de bucate pe zi odată mê costă la cârciuma din Costeşti 20 franci pe lună. Mi să dă pe lângă

mâncare şi 50 dramuri vin pentru plată aceasta. Mai am cheltuieli puţine cu, spălatul, pe urmă pentru cafea, zachăr, lapte unt şi pâine seara şi dimineaţa. Eu cred, că cu venirea Revechei voiu cheltui mai mult ca acuma cel puţin 30 fr. fără să aib vr'o ameliorație simţitoare în condiţiile vieţei. Luna aceasta în tot casul nu pociu să o chiem pe Revecha la mine. Nu mi vor ajunge paralele, ce li am pentru întreţinerea mea şi a ei în cursul lunei aceştia. Dacă va veni ea trebuie să-mi cumper linguri, furculiţe, cuţite, farfuri, poate chiar şi oale pentru prepararea bucatelor. Să o întrebi pe ea, n'are cumva ea unele din aceste lucruri a mesei şi a bucătăriei? respunsul să mi-l trimeţi mie. Până la finele lunei voiu trăi fără Revecha. Când voiu primi leafa pe luna aceasta, voiu chema-o şi pe ea. Napoleonul, ce l'ai trimes încă nu l'am luat de la poştă din Piteşti. Ar fi trebuit să cheltuiesc 6 franci cu dusul la Piteşti şi întorsul pentru primirea acestui napoleon. Când să va duce d'aicea cineva la Piteşti ei voiu da recepisa pentru primirea napoleonului. Trusa cu lancetele ascuţite şi «Omer zapischi» trimite-le pe poştă, «Omer zapischi» fie care Numer înveleşte-l deosebit în hârtie, înveleşte-l bine *ca să nu să cunoască* că este carte *rusască*.. T-ra anticholeiina după gust şi miros nu este altă ce-va de cât o amestecătură a picăturilor de Hofman cu o t-ra de opium mi pare crocată. Lampa de spirt eu ved acum, *mie nu-mi trebue*. Seara şi dimineaţa mie mi să fierbe laptele în bucătăria proprietarului casei mele, fără ca aceasta să me incomodeze, fără ca aceasta să me coste ce-va. Cum aţi închiriat odăile la...mobilate sau nu? Dacă li-ai închiriat nemobilate, atuncea toate lucrurile D-tale de la Nemţoica din Bucureşti ţi trebuiesc D-tale. Mie ele *nu mi sunt* de nici o trebuinţă până la venirea Revechei. Sper că la finele lunei aceasta ne vom întâlni în Piteşti şi d-acolo vei merge cu mine în Costeşti d'a sta cu mine măcar o zi doue. Spune-i Revechei *) că de la 1 August, dacă va veni la mine, va avea leafa de 15 franci pe lună şi mâncare. De lucru va avea puţin. Are să mi facă puţină mâncare, are să me spele, are să poarte de grijă pentru curăţenie în casă. Grija despre foc, lemne, apă, cumperare de material pentru mâncare ea *nu* va avea. Am un vătăşel gratuit, care acuma mi face tot serviciul, mi mătură, mi curăţă ghetele, mi face cafea cu lapte etc. ect. Revechea într'un cuvînt va avea de lucru numai în casă şi altă nimic. Am închiriate doue odăi, care compun o căsuţă cu totul izolată. Una din aceste odăi ei voiu da'o Revechei să o îmbrace ea cu aşternutul său, să stea ea în această odaie. Boniface din zi în zi se face mai dobitoc. El n'a vrut şi pe mine să mă facă cunoscut cu Burenin şi Ghirs, corespondenţi Ruşi, care mă interesa prea mult, n'a vrut sub pretexte din cele mai mizerabile. Sunt sigur, că temându-se de concurenţa lui Costică, ca corespondent, el nu l'a făcut pe Costică cunoscut cu corespondenţii Ruşi. El să temea ca nu cum-va să mă apuc şi eu d'aceasta meserie — iată motivul, în urma căruia el a evitat a mă face şi pe mine cunoscut cu corespondenţii

*) sau însărcinează cu aceasta pe Thoma.

Ruşi, măcar că eu serios şi în toate zilele'l rugam prea mult despre aceasta. Să poate că poate cât-va timp ei voiu da şi eu cu piciorul. Incă un fapt d'această natură şi ducă-se...

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

411

[Bucureşti, 21 Iulie]

Dragă Nicolaie plec la Brăila, nu pot să scriu mult. Vă rog un singur lucru, când, la sfârşitul lunii, veţi expedia bani lui Boniface, trimiteţi-mi şi mie numai 20 franci. Auziţi, să trimiteţi neapărat.

Al Dumneavoastră pentru totdeauna,
Codreanu

Voi scrie din Brăila.

[Pe verso:]

Azi sau mâine vă voi trimite cărţile. Treburile merg foarte, foarte prost, deaceea n-am ce scrie. Am rămas foarte uimit de presupunerea dv. că eu aş fi, chipurile, supărat pentru că nu puteţi să-mi împrumutaţi 5000 franci. Cum se poate, eu am tot atâta încredere în dv., cât şi în mine însumi, ba poate chiar mai mult, deci, când mi-aţi scris că nu aveţi mai mult de 60 franci, mi-a părut foarte rău, dar n-am putut să n-o cred, ce drept am să nu vă cred? Aşadar, întreaga practică a dumneavoastră şi în general serviciul nu vă permit decât s'o scoateţi, mai mult sau mai puţin, la capăt. E trist. Inchipuiţi-vă că am, în prezent, în buzunar numai 70—80 centime şi « nimic nu se zăreşte în nori ». Bine că Dâmboviţa noastră e atât de puţin adâncă! Tocmai acuma, când ţi-e scârbă până la extrem, îţi vine să râzi. Lovi-l-ar oiştea!

Cu totul al dv.
Boniface.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

412

[Costeşti,] 23 Iulie

După fuga, care într'o formă blândă m'a superat puţin şi în Costeşti mi-a venit o altă boală, de care abia astăzi mă simt mai bine. Mi s'a ivit pe coapsa stângă... un furuncul destul de mare. Din cauza durerii, ce mi-o producea n'am dormit vr'o două nopţi, nu puteam să şed, să umblu calare. Ne având nici un bisturi, nici un cuţit bun, nu l'am putut deschide, a trebuit s'aştept, ca natura însă-şi să-l dischidă, să-l vindece. Din cauza ticăloşiei acestea, n'am putut septemâna aceasta să umblu prin plasă. Septemâna viitoare a trebui să recom-

pensez neactivitatea în septemâna curentă. Septemâna viitoare voiu umbla mult prin comune, că voiu veni în Piteşti după leafă cu cel puţin o plasă vizitată. După salariu noi am putea veni în Piteşti pe la 29—28 chiar, fiind ca la aceste zile ale lunelor mandatele noastre sunt deja gata. Fiind însă că n'am vizitat partea de comune cuvenită, nu ne vom grăbi cu venirea în Piteşti. Ne vom primi leafa la 1 sau 2 August. Dumneata cu Revecca nu vei pleca din Argeşi decât în ziua, când ţi voi scri eu, — ceeace voiu face-o după terminarea vizitei Plăşilor. — Mi pare că ţ'am scris despre condiţiunele sub care o chem pe Ravecca la mine. 15 franci pe lună şi mâncare şi locuinţă. Să-şi ea cu sine aşternut pentru o odaie, să-şi iee tot bagajul seu, să nu-l mai lasă în Curtea de Argeş. La mine va avea unde-l pune. Am doue mici odăiţi, din care una ei voiu da-o ei. — De muncă la mine Revecca va avea puţin, fiind că o mare parte din servicii, ca îngrijirea pentru lemne, foc, material de bucate etc. etc. mi-o face vatajelul, ce'l am de la sub prefectură. După cum m'am convins din socotelile D-tale a chieltuielelor pentru menajiu, treaba aceasta nu mă va costa mult nici pe mine. Cu toate acestea scriei lui Bonifas să-mi trimeată lucrurile ce li ai la nemţoică, dacă D-tale nu ţi trebuie. Scriei chiar acum. Dacă li va putea tramete, bine — dacă nu — încercarea va fi făcută. Eu cred, că transportul lucrurilor va costa poate mai mult decât ele însăşi. Incă vreo dată ele tot trebuie transportate ţi trebui D-tale, când va veni Liub Fedor.

— Liub Fedor, i-am scris a doua zi după primirea scrisoarei D-tale din urmă. M'am plâns ei, că D-ta mă ademeneşti cu o oare care Ravecca. — Astăzi am cetit « Водница и подвижники » a lui Mihailovschi şi am remas încântat de acest articol. Cetita l'ai D-ta acest articol? Mi-a părut rău, că D-ta n'ai cetit articolul: Sohraniartsia-li obsenoie zemlevladenie? Autorul comunică în acest articol nişte fapte cu totul noue despre ţeranii ruşi, noue şi prea interesante. Vei citi-o când vei veni la mine. — Am făcut cunoştinţă nu de mult cu un Român — proprietariu, căruia îi este foarte urât la ţară, mă roagă să stau la el, ca să-i fie mai vesel. N'a dat peste om. Lui ei trebuie d'aceia, să joace cărţile să bee, să mănânce, să râdă mult cu el, să-i facă viaţa veselă într'un cuvent. Neapărat, că eu nu-l pociu satisface.

Când vei veni la mine, mi vei aduce şi « Отец записки » numerile care li mai ai. — Dacă pe la 29, 30 sau 31 Iulie vei găsi vr'o bună ocaziune de venit la Piteşti, nu vei mai aştepta la scrisoarea mea, vei veni.

In Piteşti nu e mare importanţă să ne întâlnim. Totul să vii la mine în Costeşti. Dacă ocazie nu să va prezenta, atuncea vei astepta scrisoarea mea, în care într'altele ţi voi scri la ce otel voiu trage eu, ca să fim la unul şi acelaş otel.

Până la a doua scrisoare sau întrevedere te salut, salut şi pe Thomas.

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.

413

Costeşti, 5 August

Dragă băieţele Nicolai!

Numai-ce am primit scrisoarea alăturată pe lângă acesta, scrisoare de la Costică, în care el mă roagă să ţi-o trimit şi D-tale. După cum vezi îndeplinesc dorinţa lui.

Eu sunt prea bucuros, că Costică pentru interesele lui să mută în Bucureşti, Am şi eu multe afaceri în Bucureşti, care n'avem cine să le conducă şi care acum pociu cu plăcere să le încredinţez lui Costică. Boniface devenise pentru mine incomod din mai multe puncte de vedere.

Inchipuieşte-ţi, că afacerea cu bagajele Ravechei stă tot încurcată. Poliţia de Piteşti nu mi-a eliberat bagajele mie sub prilej, că în virtutea telegramei, cunoscute D-tale, din Curtea de Argeşiŭ afacerea trebuie să şi iee un mers judecătoresc. Acum am primit din Piteşti, de la chelneru Otelului ştirea nelămurită că lucrurile mi să vor elibera sub o garanţie. Nu mi-a scris, ce feliŭ de garanţie să cere, în bani, şi în ce sumă, sau numai garanţie morală. Te rog, scrie-mi ce ai făcut péna acuma în urma depeşei mele din Piteşti în această afacere ce ai aflat de la sup-prefectul d'Argeşiŭ et. etc. Nu poţi să nu te indignezi gândind, că ticăloşi, că sergentul nostru, fără nici o sfială, fără nici o frică de pedeapsă s'ingăduie a şi bate joc de oameni, pe care, alta nu li-a făcut, de cât i-a exploatat! să mi scri, te rog, despre afacerea aceasta neîntârziat. Aş vrea, ca Revecha să se liniştească mai repede.

Ravecha este o femee foarte cum să cade, ca servitoare. Este foarte sârguitoare, lucrează într'una şi destul de înţeleaptă.

Indată după întoarcerea din Piteşti am avut o bolnavă cu o boală, a căruia diagnostic esact m'a ingreoiat şi mă pune pe gânduri şi acum. Ea a fost bătută cu pumnii peste faţă şi cap. A venit la mine în a cincea zi după bătaie fără febră, cu semnele unei hemorhagŭ din ambele conduite externe ale urechilor, cu membrele atât superioare cât şi inferioare prea slabe, pociŭ să zic, puţin paralizate şi cu echimoze pe ambii obraji. Din ce cauză i-a venit hemorhagia din ambele urechi? Această hemorhagie să socoate de simptom a fracturei fundului craniului, a fracturei *du rocher* al oaselor temporale. Eŭ nu ştiu alte cauzeale acestei hemorhagii afară d'această fractură, de cât leziunea (vătămarea) membranei şi cavitaţiei timpanice prin violenţe directe, cea ce în cazul de facia n'am putut presupune. Lipsea însă în cazul de faciă alte simptome a fracturei *du rocher*, mai ales lipsea *gravitatea* stărei bolnavei în a *cincia zi*, după îmbolnăvire bolnava după bătaie n'a fost în stare de necunoştinţă. Avea dureri de cap, vuete în urechi, slăbirea membrelor. Toate acestea le-aş fi atribuit unei *comoţiuni cerebrale uşoare*. Insă hemoragia atuncea unde-o pun? Nici acum n'am hotărât, ce boală avea bolnava ce diagnostic trebuie să puiŭ. Să-mi trimeţi părerile Dumneatale asupra acestui caz. Eu ţi-am descris aicea cazul în toate amănuntele lui simp-

tomatice. Staŭ eu singur între comoţiune cerebrală şi între fractura fondului craniului. Altă n'am ce să-ţi scriŭ. Astă zi sau mâne ţi trimit « Snanie », anteile trei nomere.

Primiţi atât D-ta, cât şi Thomas salutările de la cela ce vă iubeşte.

N. Codreanu

P. S. Revecha trimete complimentele sale lui Thomas.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.].

414

[Corbeşti, August]

Dragă Russell!

Ti trimet traducţiunea hârtiei D-tale. Am tradus'o bine, me tem că reu ţi-am scris-o. Insă te vei sili, şi mi vei pricepe..... Joi la 1 Septembrie voiu veni şi eu în Piteşti, ca să mi iau leafa, că mult am nevoie de parale în multe locuri trebuie să trimit bani. Voiu veni cu trenul de 3 ceasuri post meridian, dacă nu voiu putea veni noaptea cu vre'un tren de marfă. Atuncea vom vorbi despre proiectul propunerei D-tale comitetului, căci a ţi scri despre aceasta n'am timp.

... Respunde-mi la scrisoarea de ieri, serviciul mi merge reu. Vaccina bună n'am. Ieri a fost prefectul pe aicea şi mi-a spus, că vor înfiinţa în plasa mea un spital pentru răniţi soldaţi. Nu ştiu ce rol voiu avea în acest spital.

Al D-ta Codreanu

[Pe verso:]

poate servi de ideal, ce ar corespunde la toate cerinţele tuturor localităţilor. Mi se pare, că scopul nostru este a face spitalul, în budgetul seu actual cât se poate mai bun şi mai folositor societăţii, d'a nu a-l facea asemenea istui sau celuilalt spital din existente. Respectuos ve rog, D. Prefect a mi comunica hotărîrea onorabilului comitet permanent asupra chestiunei aci tratată.

Primiţi, ve rog, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Medic... et cet

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

415

Costeşti, 23 August

Iubite Djon!

Numai ce am primit scrisoarea D-tale care m'a bucurat foarte mult. Nu conţinutul ei m'a bucurat, m'a făcut vesel însaşi împrejurarea primirii scrisorii. Nu poţi să-ţi închipuieşti, cât de trist, cât reu dispus sunt de vr'o săptămână

în urmă. Să nu te gândeşti, că nedispoziţia mi-a venit în urma ducerei de la mine a Revechei. Incă când era ea la mine, nu mi aflam loc de urit, de rea dispoziţie. Cât d'adesea mă gândiam la D-ta, cât d'adesea blestemam împrejurările în urma cărora n'am putut să deviu medic al plăşii Argeşiu, să fiu cu D-ta.

In prezent n'am nimic ce m'ar satisface, viitorul mi este învelit de nori întunecoşi, care nu mi permit al privi limpede, a hrăni speranţe ce-va, ce-va sigure. Din toate părţile, din'afară, cât şi dinăuntru, din adâncimea sufletului şi a inimei nu capăt de cât impresiuni, care mă discuragiază despre viitoriu mă fac să mă îndoesc că mi va fi cu putinţă vr'o dată să puiu în faptă acele planuri şi idealuri, care le hrănesc de când am vezut malurile Nevei, şi de care să me leped mi este aşa de anevoie. Ursul a rămas nesatisfăcut de mine, fără ca să-mi spuie aceasta, când era la mine în Pueşti. Surdul mi scrie, că Ursul desilusinându-se cu mine, în calităţile mele, a plecat din România cu hotărîrea să nu se mai întoarcă în România nici odată. I-a făcut lui Ursu o gravă impresiune îngrijirile cele mai ordinare, cu care eu înconjuram pe Liub. Fedorovna, femeia nesocialistă. El a presupus, a încheiat din aceste îngrijiri prea mult din parte-mi şi acum să poate să fie om onest acela, care arată atâta simpatie unei femei ordinare fără aspiraţii socialiste? gândia ele şi făcea rele conchideri asupra calităţilor mele. Surdul se află într'o stare rea până la revoltare. Şi nu-l pociu ajuta, n'am parale. Dându-i Revechei 20 fr. am rămas fără nimica mai. Şi tocmai acum este timpul când, ne având Surdul parale, iar poate să mai piardă un an. Toate supărările nu ţi le pociu spune. Sunt aşa de multe, cum sunt de multe feliuritele impresiuni, ce le capăt dela viaţă acum.

. . . De ducerea Revechei de la mine mi pare destul de reu. Cred că cu anevoie voiu găsi o femeie, aşa bună menageră ca ea. Spela, cosea, era minunată econom㠄.. Sileşte-te a mi găsi alta cu calităţile ei aci descrise. Ti voi fi recunoscătoriu. Aş dor să mi găseşte o femeie bună cât mai neîntârziat.

In luna aceasta nu mă pociu întâlni cu D-ta, cu toată bunavoinţa ce o am pentru aceasta. Trebue să vizitez mai multe comune, care până acum nu le-am vizitat. Pe urmă şi boala mea mi va consuma mai mult timp. La începutul Septemvrie, când mă voiu duce în Piteşti pentru a lua leafa, mă voiu întâlni cu D-ta, voiu merge la Argeş şi Corbeni. Tot atuncea vom vorbi şi despre proiectul D-tale, dacă zilele acestea nu voi fi aşa de dispus, ca să încep despre acest subiect o corespondenţă cu D-ta. Domnul de la Corbeni mă interesează prea mult. Ce ai mai aflat despre el? Ce vorbeşte de el lumea? Te-ai mai întâlnit cu el?

Fă lecţiile de hygienă ast-feliu ca să le poţi tipări. Ar fi bine, pentru ca cartea să se cumpere mai mult să iai în vedere programma oficială a cursului de hygienă. Şi despre aceasta însă vom vorbi tot când ne vom vedea. Mâine ţi trimit hygiena, care o am.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

416

Costeşti, 25 August

Iubite Russell,

Am primit astăzi scrisoarea D-tale. Surdul, dacă-i voiŭ scri eŭ va veni neapărat în Curtea de Argeşiŭ. Pentru însă a-i scri, eŭ trebuie să fiŭ *eu totul sigur*, că el va fi admis în postul în chestiune. Lui îi va veni foarte reu, dacă venind la noi, prin vr'o întémplare nu va căpeta postul. O mulţime de interese ale lui vor suferi în gradul cel mai înalt. Prin urmare eu aşi dori, să facem astă treabă fără multă precipitare şi d'asigurul. Eu cred, că aceasta să poate face. Mai anteiŭ scrie D-ta lui Racoviţă, că ai găsit un om, pe care ai deplină încredere. Scrie, că este în Iaşi,... cu liceul terminat, onest etc. etc. Intreabă pe Racoviţă, comsimte el să fie numit acest om al D-tale, sau nu. Dacă el ţi trimete pozitivul *da*, atuncea eu trimet parale lui Surdu, şi el vine. Adă-i aminte lui Racoviţă, ca omul D-tale are de cheltuit mult pentru venire în Argeşiu şi prin urmare el poate veni numai d'asigurul. Dumneata vei scri lui Racoviţă şi aceea că Surdul este om fără acte, numai cu certificatul de naştere, că n'a fost până acuma intendent şi sub chirurg etc. etc. Eu cred de neapărată trebuinţă să procedăm astfel, fiind că avem a face cu Românii. Să poate, că din anchetă asupra purtării lui Negoiescu el să remâie justificat. Să poate că prefectul sau membrii comitetului să-şi găsească vr'un om a lor ca să-l puie în locul lui Negoiescu. Iată pentru ce, numai când vei avea în mână respunsul pozitiv a lui Racoviţă atuncea pociŭ intra în cheltueli, atuncea pociu să-i scriu lui Surdul să vie. D-ta'l vei numi pe Surdul în scrisoare câtra prefect Braha. Numele n'ul cunosc. Fii sigur, că Surdul va veni, dacă-i voiu scri eŭ. Chiar odată cu această eu trimet lui Surdu Scrisoare'l întreb, 'l consiliez şi sunt sigur că are să-mi scrie *da*. Pe dânsul'l ţine în Iaşi femeea lui, şcoala Tehnică, şi alte planuri. Toate vor fi lăsate la o parte, dacă ei vom scri. Mai este şi alt-ceva la mijloc. Am primit leafa numai pe 24 zile. După reţineri mi-a mai rămas abia 250 franci. Am trimes lui Truscă 30 fr, lui Costică 100 franci, am plătit datoriile la cărciumă şi mi a mai rămas 50 franci. Lui Deparaţianu datoresc 25 fr., Ravechei 20 fr., plus leafa pe această lună. Aceste datorii pociu să nu le plătesc, tot însă mi trebuie 55 franci numai pentru a transporta pe Surdul în Piteşti. El este însă gol cu totul. N'are haine de loc. Mai trebuie vr'o 50 franci pentru ca să ajungă în Curtea d'Argeşiu şi să şi cumpere nişte hăinuţe din cele mai serace.

Deparaţianu nu va putea să ne împrumute cu această sumă de 50 fr. Atrebui, poate, să aşteptăm până la sferşitul lumei. Surdul este cu desăvârşire gol. Nu poate să se arete lui Racoviţă în hainele ce le posedă. Eu mă voiu sili să împrumut dela Deparaţianu ce-va, însă nu sunt deloc sigur, că cu el voiu putea face treaba. In tot cazul, lipsa de bani va fi cauza principală, în urma căreia Surdul **nu** va putea veni în Argeşiu pană la finitul acestei luni. Este Surdul un om de statură

naltă. Siurtucul, D-tale i-ar veni, însă n'avem pantaloni, ca să-l îmbrăcăm. De ae şi scriu, îmi vine în cap mai multe combinaţii. Trimete D-ta siurtucul D-tale în Piteşti pe vr'un om sigur. Asta vei face după ce vei primi respunsul lui Racoviţă, ca Surdul *d'a sigurul* poate să vie din Iaşi. Cum-va 'l voiu îmbraca eu pentru a se putea prezenta la Racoviţă. Cu modul acesta el va putea veni pe la 25 August. Numai mie tot mi trebuie respunsul positiv al lui Racoviţă. Scrie dar lui Racoviţă, scrie-mi şi mie.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

417

Bucureşti, 1 Septembrie

Dragă Nicolai

Demult, foarte demult nu ţ'am scris. M'am purtat astfeliu, pentru că nu aveam de ce să ţi scriu. După ce m'am dus la Brăila, m'am trezit în contra aşteptărilor mele cu neputinţa să ţi scriu, ce-va despre concursul de posturi de medici, care are a fi în toamna aceasta. N'aveam de unde găsi «monitorul official». Eu cred că D-ta ai dat peste un «monitor», unde ai putut găsi totul, ce priveşte concursul. In privinţa aceasta n'am a ţi spune acuma de cât, că se crede, că concursul va fi amânat pentru posturile Eforiei poate până la Decemvrie. Dacă ce-va în afacerea aceasta te mai interesează scriem şi după putinţă ţi voi da lămuririle ţi trebuincioase.

Am stat la Brăila aproape o lună în familia lui Costică. Aşteptam din zi în zi să se dreagă drumul de fer până la Iaşi., să me pociu duce acolo pentru intrevedere cu Laviţsky şi femeia lui Baltagu. După o lună măi de zile de şedere la Brăila, a venit acolo Baltagu şi Laviţcky şi cu acest din urmă m'am dus la Ploieşti unde am stat aproape două săptămâni. De vr'o trei zile am sosit în Bucureşti, a doua zi după venirea aicea a lui D. Aivaza cu care acuma locuesc într'o odaie. Prin Brăila şi Ploieşti n'am făcut nimic pentru pregătirea la al doilea doctorat şi neapărat că acuma trebue energic să mă puiu pe lucru. N'am făcut nimica nici pentru a crea o poşiţiune materială în Bucureşti. In această privinţă stau şi acum ca şi înainte. Nici un post, nici un venit şi speranţele încă micşorate. Am făcut o mulţime de datorii. De la Sor am împrumutat o sută de franci, de la Costică îndoit mai mult şi încă din alte părţi foarte multe parale. Te rog foarte mult, află şi scrie-mi mai repede, unde este Dl. Coculescu. El nu mi-a trimes încă nimică din datoria de 100 franci. Parale am şi acu, însă nu sunt ale mele, sunt împrumutate. Să nu te gândeşti că ţi scriu acestea pentru a te face să mi trimeţi parale numai decât. De cerut şi voiu cere, însă nu la moment, mai încolo puţin.

Dl. Aivaza, după cum ştii, a venit pentru mult timp în România. Dlui mai ales năzuieşte şi să gândeşte foarte serios la acelaşi lucru, la care ne gândim şi noi, formarea în România unui partid socialist. Neapărat, că eu sunt nespus

bucuros, de venirea D. Aivaza. Dlui ne va aduce o foarte bună bibliotecă şi o tipografie franceză, care prea lesne se va putea transforma în Românească.

Costică încă n'a terminat cu spelătoria. Va avea vr'o 10, poate 12 mii franci. Cât pe cât ademenit de Larsi era să plece la Paris cu femeie cu tot pentru totdeauna. Să hotărisă să remaie aicea înaintea venirii lui D. Aivaza. Acuma desigur va rămânea aicea, să va muta în Bucureşti şi să va apuca de treaba românească. A dat mai mult de 50 ruble unui Rus pentru a-i trimite cărţi ruseşti. Este încă tot la Brăila, de unde, poate, va veni la sfârşitul lui Septemvrie în Bucureşti.

D. Aivaza se va statornici pentru o jumătate de an în Ploieşti cu toată familia. Face aceasta mai mult din consideraţiuni economice. Acolo îi va fi mai eftin de trăit, lucru care îl interesează mai ales acum la statornicirea în România, când trebue să şi cumpere mobile şi tot necesarul pentru casă. Mi se pare foarte simpatic în toate privinţele, om cu care vom putea face în România. Eu sunt vesel, fericit de surprinderea ce mi-a făcut'o, arătându-mi-se om, care este hotărît a lua în deplină consideraţie toate deosebitele condiţiuni şi împrejurări, în care noi avem lucra în România.

Chestiunea cea mai grea de rezolvat este acum d'a face ca D-ta şi eu să ne putem statornici în Bucureşti. Idea aceasta mi stă într'una în cap şi me tem foarte mult, că eu nu voi izbuti a o realiza, mă tem că voi fi nevoit de împrejurări materiale-băneşti a nu fi în Bucureşti. Ce va fi?

Boniface s'a mutat la Cocorescu, în Pansionul acestuia.

Scrie-mi te rog, ce te mai gîndeşti, cum speri să scapi din ticăloasa gaură, în care vegetezi. Arată salutările mele frăţeşti Liubovei Fedorovnei şi scrie-mi cum merge ea. Tot este bolnavă? Degrabă va face un mic Russel?

Te sărut frăţeşte
Al D-tale pururea Codreanu

Adresa: Scaunele 23
Scrie-mi despre Coculescu
Jurnale ţi s'a trimes.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.

418

Costeşti, 5 Septembrie [1877]

Şi eu am fost sdruncinat de o profundă părere de reu, când fiind în Piteşti aproape doue dinoptimi aşteptându-te pe D-ta cu nerebdare, D-ta totuşi nu veniai. Vream să mă întâlnesc cu D-ta, pentru că prea mult mă interesa conţinutul scrisorii englezeşti, ce ai primit'o din America şi despre care mi ai scris de mult. Vream să te văd, pentru că credeam şi cred şi acum, că luna aceasta, te vei mira, dacă voiu putea veni în Curtea d'Argeşi. Eu de mult sunt însărcinat de către Prefect a pregăti o magazie a Gărei Stolnici (gara următoare după

Costeşti spre Craiova), o altă magazie al unui proprietariu aproape de Stolnici şi încă o casă, a *pregăti* toate acestea localuri pentru spitale militare. Am fost mai multe zile ocupat cu curăţirea acestor încăperi, acum sunt câte trei gata, aşteptăm numai răniţi. Din cauza însărcinării mele cu această refacere n'am putut veni şi poate nici că în curgerea lunii nu voiu veni în Curtea d'Argeşi. Scrisoarea lui Ciaicovscki, Otecestvenii, Отеч. записки şi adresa Liub. Fedorovnei nu le-am primit dela D-ta. Te rog trimite-mi-le imediat. Ne având adresa Liub. Fedor. nu i-am trimes o scrisoare care am scris-o de vr'o doue săptămâni. Nu uita a mi trimete aceste *trei lucruri imediat*. Nu ştiu ce rol voi avea în spitalele militare ce le prepar acum. La Costeşti până acum nu se face nimic. La Stolnici, unde am stat de când m'am întors din Piteşti şi până astăzi vor încăpea vr'o sută cincizeci de bolnavi. Cred că la Stolnici voiu avea şi eu treabă.

Te rog trimite-mi acea parte de Chirurgie operatorie, care conţine operaţiele asupra membrelor. Cred că voi avea cu ea trebuinţă, aş vrea să citesc ceva mai înainte d'a începe a opera, dacă eu voi fi însărcinat cu operaţii. Trimite-mi-o odată cu Отеч. записки ... Insă stomacul mi s'a stricat reu de când s'a dus Revecca dela mine. La cârciuma noastră prepară bucatele mârşav. Trimite-mi dar imediat servitoarea frumoasă de care mi scri. Spune-i că-i voi da 15 franci pe lună, dacă va fi muiere vrednică. Poţi să-i dai pe socoteala mea vr'o şease franci pentru venire la Costeşti, însă în acest caz ia la D-ta o parte din bagajul ei care'l vei trimete la mine pe urmă după venirea ei la mine. Servitoarele sunt al dracului. Ele vin până la Piteşti şi aicea stau, fiind ademenite de mulţimea de nevoiaşi în servitate. Ia dar măsuri, ca servitoarea ce mi-ai găsit-'o să vie d'asigurul la Costeşti. Dacă mi vei scri *de timpuriu*, ar veni la Piteşti pentru a o lua un om al lui Rudolf. Insă pentru aceasta trebue să mi scri de *timpuriu* şi *exact* să areţi *ziua* şi *locul* în Piteşti când şi unde omul lui Rudolf va găsi servitoarea.

Aştept dar venirea servitoarei cu nerăbdare. Te roagă Rudolf, te rog şi eu, caută şi pentru el o slujnică.

Are bietul om o mare nevoie în servitoare n'are în casă nici o femeie. Insă nu vei întârzia cu trimiterea servitoarei mele până la găsirea uneia şi pentru Rudolf. P'a mea trimete-o îndată, eu nu pociu rebda, mi îmbolnăvesc de stomach şi acum deja am puţin icter catharal ... în urma relei mâncări şi a frigurilor care în Costeşti m'au prins de vro trei ori.

— Să-mi scri, ai primit Iygiena, care ţi-am trimis-o nu de mult, să mi scri, ai luat de la Otel doua cărţi a lui Pittu şi Bilrat şi boalele de nervi a lui Nimăjer ruseasca?

Din zi în zi serviciul de medic de plasă mi displace. Transportarea prin plasă călare, şi chiar cu trăsura nu să impacă cu sănătatea mea, care acum o privesc cam ipochondiceşte. Pe urmă mi s'a urăt cu totul şi medicina care o fac ca medic de plasă, medicină neinstructivă, neinteresantă şi absurdă. O Dumnezeule, cât de mult mă gândesc şi eu la doctorat în medicină, la o viaţă nenomadă

de medic. Bani pentru streinătate n'am şi nu ştiu când âi voiu avea. In Bucureşti cu ocasiunea resbelului nu cred că în curînd se vor începe cursurile, când voiu face ultima şi desperata încercare pe căi oneste a fi admis la depunerea examenelor pentru doctorat. M'aş duce cu mare plăcere la Geneva să mă fac acolo Doctor, dacă aş avea bani. Aş depune acolo examenul şi de stat şi cu acest chip aş scăpa de bacaloriat, aş veni în România şi cu examenul de admitere numai aş fi recunoscut de doctor în mdicină. Insă d'acestea stă bine să vorbesc nu să scriu. Ar fi pentru noi mare fericire, dacă ar veni aicea Ciaicovschy cu ai sei, dacă am începe o făptuire istutitoare. Viaţa noastră din mârşavă miserabilă cum este ar deveni viaţă fericită. A vrea însă Ciaicovschy să înveţe limba română pentru a lucra în România, când în Rossia de sigur se va începe făptuirea revoluţionară îndată după încetarea rezbelului? Eu nu cred în aceasta. Ori poate gândeşti, să te serveşti de limba franceză? Atuncia câmpul influenţei în România să va îngusta, prea mult, deşi influenţa făptuită va câştiga spaţiuri întinse, poate din alte ţeri. Şi în acest caz eu voiu fi prea fericit, numai scoaterea cărţilor şi jurnalelor să se facă în România, să fie aceea oameni ca D-ta, Ciaicovschy et. etc. Insă eu mai mult cred, că cu toţi vă veţi duce în Şviţeria Londra pentru a lucra ruseşte pentru Russia şi voiu remânea aicea eu să plâng miserabilitatea naţiunei mele şi propria mea neputinţă d'a face ce-va pentru începerea regenerării sale.

In toate cazurile, pentru a face ce-va în România trebuesc bani şi D-ta vezi cum noi medici, nu putem aduna nimică. Poate când-va vom fi mai cu noroc în această privinţă, însă eu tare mă tem, că totdeauna vom fi săraci şi nevoiaşi. Costică este în Brăila, am primit de la el o scrisoare, nu mi scrie nimica despre visurile sale din'nainte d'a deveni prin spălarea rufelor ruseşti mari capitalişti. Scrie că gândeşte să iee spălătoria în Buzeu, unde va fi afacerea lui mai întinsă. El a adus în Brăila şi Surdul din Ieşi tot pentru spelătorie. Şi Surdul mi stă în cap ca un cui. Adresa lui Costică: Gara Brăila, Bahmeister Bişoff pentru Robert. Eu n'am avut timp să-i scriu lui Costică, din ce cauză d-ta nu i-ai trimis parale. Scriei singur. Acum el n'are nevoe de parale, după cum mi scrie.

Mi pare bine, că D-ta ai încetat d'a te mai îndoi, da fi nehotărît în convenţiile D-tale în urma scrisorii lui Ciaicovschy. Să ţi ajute soarta a face mult ca revoluţionarii!... Aştept cu nerăbdare scrisoarea lui Ciaicovschy şi cea englezească trimite-mi-o tradusă dacă nu va fi multă muncă pentru D-ta a o traduce.

Te rog, să faci tot, de ce te rog în această scrisoare. Când ne vom vedea nici nu ştiu. Când voi avea răniţi poatte vei veni D-ta la mine pentru o zi.

Te salut cu devotament frăţesc

N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

419

București, 15 Septembrie

Dacă vii în București, vei găsi de sigur pe L. Const. și pe mine. Lui Costică ei voiŭ scri, că ești hotărît a veni în București și este foarte probabil că și el va veni în București, fiind că nu este, mi se pare, acum atât de ocupat și fiindcă nici drumul nu'l costa nimic. Are un bilet de liberă circulație de drumuri de fer dela Crucea Roșie rusă. Când vei veni, vom vorbi despre afacerea Dtale cu cărțile rusești. Am respuns lui Valvavschy prin frate'seŭ cel mai mare, care este sosit nu de mult în Geneva. Mi va aduce unele din cărți a le mele, care nu ți trebuiesc. Adă-mi pe Niemeier rusesc și ți vei lua pe cel franțuzesc.

Eŭ m'am mutat din casa din nainte. Adresa-mi d'acuma este: Strada Teilor, Nr. 20. Mi vei scri și vei veni p'această adresă.

Ei la revedere dar vino, avem foarte mult de vorbit de pus la cale.

Te salut. Salutarea mea și Liubei Feodorovna.

al vostru Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

420

Geneva, 23 Septembrie

Scumpul meu Codreanu!

Ați primit lista și câteva broșuri pe care vi le-am expediat? In curând Ce-i de făcut? va apare în limba franceză. Când voi reuși să obțin, vă voi trimite lista întreagă.

Deocamdată scumpul meu mai am o mare rugăminte la Dv. Trebuie să aflați *cât mai curând posibil* cât timp și câți bani vor fi necesari la București. Aflați pentru susținerea examenului final (de absolvire) pentru un om care are certificat că a terminat anul cinci la o universitate din Rusia?

Va trebui să mai audiem obligator unele lecții sau să susținem numai examene clinice ale bolnavilor (nu avem certificate de clinică) și dacă pentru aceasta este nevoie de mult timp. Din ce obiecte va trebui să susținem examenul și cât este de riguros acest examen. Sau poate ne vor admite direct la examen?

Care este situația disertațiilor? Sunt ele oare obligatorii, este obligator să scriem o lucrare originală sau de facto se poate și cu o compilație? Vă rog cât mai amănunțit și dacă se poate cu prima poștă. Așteptăm răpunsul cu nerăbdare m'au rugat pe mine ca să aflu. Se poate face față cu limba franceză și se pot obține în București toate manualele necesare în limba franceză? Vă strâng mâna cu putere. Despre acest lucru să nu-i spuneți nimănui nimic.

J. Rossell

Răspundeți: Suisse, Berne, Post restante Mr. Tomas Jifard.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

421

[15 Octombrie]

Scrisoarea dvs. din 13 Octombrie, având anexată *prima* lecţie, am primit-o abia astăzi la 15 Octombrie. Eri n'am fost la Piteşti, am fost la Stolnici şi am sosit abia astăzi. Lucrez acuma ca medic de gară împreună cu Florescu. Avem 130 de bolnavi lucrăm câte 6 ore pe zi. Locuesc lângă poştă de unde mi-e foarte departe până la gară.

Vă trimet traducerea lecţiei a doua a Dvs. şi scrisoarea primită dela Liub. Fed. Originalele lecţiilor Dvs. mi le opresc. In general sunt foarte nemulţumit de situaţia mea actuală. Obosesc ca un câine fără nici un folos pentru mine, numai pentru 330 fr. pe lună. Am cheltuit toţi banii. Poate că o să mă puteţi împrumuta măcar cu un napoleon. N'aşi dori să mă adresez lui Ionescu. V'am trimes acum două zile rufele cu Ion Birjaru din Argeş. Trebue oare să traduc cât mai repede şi prima lecţie a Dvs?

I). — Despre influenţele dăunătoare sănătăţii.
- a). — din partea atmosferei
- b). — ....a temperaturei
- c). — ....a luminii
- d). — ....a electricităţii
- e). — ....a solului
- f). — ....a diverselor otrăvuri

II). — Despre igiena locuinţelor
III). — ....a alimentaţiei
IV). — ....a băuturii
V). — ....a îmbrăcăminţii
VI). — ....a muncii
VII). — ....a diverselor organe

Am şi început să traduc. N'am vorbit încă cu L . . . (?), n'am avut timp. Mâine voi încerca să-l văd.

Al Dvs. Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

422

[Piteşti], 4 Noembrie

Ieri, 3 Noemvrie seara am primit ştatele D-tale, adecă ale spitalului. Astăzi m'am prezentat cu ele la Comitet şi li-aû găsit acolo făcute neregulat.

Ti li înapoiez pentru a le schimba după cum urmează:

Pentru şeapte zile de serviciu de medic de plasă D-ta trebuie să prezinţi 4 ştate osebite de ştatele spitalului. Pentru spital asemenea vei face 4 ştate. In ştatele pentru spital vei pune cifrele după cum arată corigerile făcute de Vlădoianu în ştatul Nr. 1, adecă vei pune salariul pe timpul servit în loc de sa-

larul pe lună şi în locul cifrei 200 vei pune cifra 153 fr. 18 bani. In locul rubricei Economii prin vacanţă vei pune rubrica reţineri de 5%. Intr'un cuvânt vei introduce în ştate toate corecţiunele, făcute de Vladoianu.

In Piteşti, mi pare că nu voiu găsi ruble de hârtie. Ţi trimet scrisoarea de la Bonifas, decide D-ta ce să fac. Cred că lucru cel mai bun a fi de a trimete lui Bonifas bani pentru a face el schimb pe hârtie rusă.

T'am tradus de mult raportul catra consiliul judeţian. Şedinţele lui iar s'au amânat penă la 10 Noembrie. Ţi'l voiu transcri pe curat şi'l voiu înainta. N'am timp pentru a-ţi scri mai mult. Te salut. Mâine ţi voiu trimete o lecţie tradusă.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

423

[Piteşti,] 11 Noembrie

Trimiteţi-mi de îndată adresa, la care să expediez banii lui L. F. Adresa pe care mi-aţi trimis-o, am pierdut-o. Abia astăzi, 11 Noembrie, pe la orele 4, am putut obţine banii dv. de la Casierie. Cuculescu n-a fost acasă şi n'a fost cine să semneze mandatul. Expediez banii la Argeş mâine, 12 Noiembrie, îi veţi primi pe data de 13. Oare fac bine trimiţând în Rusia întreaga sumă de 200 franci în bancnote ruseşti?. . Eu şi cu Bonifas am hotărât că L. F. nu va avea de pierdut din această cauză nimic.

Mâine prezint preşedintelui consiliului raportul dv. Poate că, chiar mâine, va avea loc prima şedinţă a consiliului. Este aproape sigur că din raport n'o să iasă nimic, deoarece treburile financiare ale judeţului sunt foarte proaste. Prezint, totuşi, raportul, căci aceasta este dorinţa dumneavoastră, de asemenea şi Mucenic insistă în acest sens.

Adio.

Al Dumneavoastră,
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

424

[Piteşti,] 12 Noembrie

Astăzi 12 Noembrie am predat la poştă pe numele Dv. un mandat de 300 de franci. Am primit dela casierie 434 franci şi 10 bani, din care 234 revin Dv. Din 234 de franci am scăzut în primul rând şi am oprit 100 de franci pentru L. F., apoi 7 franci pentru procuror, total 107 franci. Din restul părţii Dv. de 127 franci, 100 franci şi 60 bani revin lui Bonifaciu, întrucât în timpul cât se afla el la Piteşti, mi-a dat această sumă pentru a-i cumpăra bani ruseşti. Dar din suma cuvenită lui Bonifaciu, eu am reţinut 27 de franci din care 11

mi-a fost dator, iar 11 franci eu îi iau pentru a-i restitui la sfârşitul lunii. Inseamnă că Dv. îi veţi da lui Bonifaciu în total 78 franci şi 60 bani. Afară de aceasta din banii Dv. eu am luat pentru cheltuieli de poştă şi cheltuieli pentru copierea raportului Dv. «Consiliului judeţean». 5 franci. Trebuie să ştiţi că pentru copierea raportului Dv. pe curat eu am plătit 6 franci şi am pus jumătate pentru Dv., iar cealaltă jumătate o suport eu, adică 3 franci.

Voi trimite lada lui Bonifaciu imediat ce voi avea timp ca să găsesc un căruţaş, care să transporte această ladă la Curtea de Argeş. După plecarea lui de aici nu s-a primit nimic pe numele lui. Pentru Liubov Fed. voi trimite mâine pe data de 13 neapărat banii. Nu uitaţi să trimiteţi adresa ei. După cunoscuta mea scrisoare către Dv., în care scriam cum trebuie să fie o logodnică, ea nu mi-a scris nimic, sau mai precis eu nu am primit nimic de la ea. Prin urmare eu nu aveam de ce să-i răspund. Eu trebuia să fiu supărat pe ea că nu mi-a răspuns la scrisoarea mea şi nu ea pe mine. Cu lecţia următoare vă voi trimite pentru farmacist; dacă ... trebuie pus numele lui şi numele de familie, vă rog să-mi trimiteţi aceste informaţii.

Al Dv.
Codreanu

[Texte marginale.]

P. S. Anexez şi chitanţa de predare la poştă a celor 300 de franci pt. Dv.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

425

[Piteşti,] 14 Noembrie

Astăzi, revăzând încă odată rapoartele d-voastră am constatat că unele pagini conţin câte două rapoarte în cele din urmă am găsit şi raportul cu privire la Marin Floroiu şi-l voi prezenta astăzi procurorului.

Ieri am stat mult timp de vorbă cu prefectul în privinţa raportului d-voastră către consiliul judeţean. Principalul este că nu sunt bani. Anul acesta judeţul va plăti datorii pentru anul 1875 în sumă de 65.000 franci. Nici nu se pot gândi să organizeze ambulatorii. Se pare că au micşorat şi lefurile medicilor de plasă. Prefectul a mai spus multe lucruri interesante, dar nu am timp să vă scriu despre ele.

N'am primit nimic pentru Boniface. Să-i trimit oare cufărul? Va rămâne mult timp la d-voastră?

Al d-voastră
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

426

[Piteşti,] 18 Noembrie

Aseară am dus raportul lui Marin Floroi procurorului Bădulescu a plecat. N'am putut să mă întâlnesc cu el. Am dat 4 franci lui Capitonovici dela care Bădulescu a împrumutat 40 franci înainte de a pleca din Piteşti, pentru ca Capitonovici să ia aceşti bani dela debitorii săi. Bădulescu a fost mutat la Ploeşti. Nu s'a primit nimic pe numele lui Bonifaciu. Să-i trimit lada sau nu?

Codr.

Spuneţi-i lui Bonifaciu să se grăbească să-mi trimită notele de bani.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

427

Piteşti, 2 Decembrie, [1877]

Dragă Nicolai,

Astăzi, cu trenul de dimineaţă, bietul nostru bătrân a plecat la Târgovişte, la Franchevici. Eu aşi fi vrut foarte mult să-l opresc la mine, am avut interes să fac asta. Dar, spre nefericire mi-a fost imposibil. Şi în luna aceasta situaţia mea financiară va fi atât de dezastruoasă, încât nu aş fi în stare să-mi închiriez o locuinţă nemobilată să fac menajul acasă. Să-l ţin însă pe bătrân în condiţiile mele actuale: într'o singură cameră, cu mâncarea la Wirt mi-ar fi foarte incomod şi m'ar costa scump. Iar aici la Piteşti eu nu mă bucur de credit, nu pot trăi pe socoteala celor ce vor veni. Bietul bătrân ar fi vrut mult să rămână la mine. Ca să-l liniştesc a trebuit să inventez tot felul de poveşti... Mă bucur că mâine pot pleca la Bucureşti. Prefectul mi-a aprobat plecarea cu toate că se aşteaptă sosirea unui transport de răniţi. Eu voi sta la Bucureşti numai 2 zile. Dacă din nenorocire, în absenţa mea va sosi telegrama dela L. F., îţi va fi expediată prin poştă. Iţi trimit ultima lecţie netradusă. Să încerce s'o traducă Boniface iar Dumneata să-mi comunici rezultatul acestei probe. Comunică-mi dacă ai primit bani pentru Boniface. Maică Precistă, cât voi fi de bucuros dacă voi reuşi cu ajutorul lui Lupaşcu să fiu admis la examenul de doctorat.

Al Dumitale

Codreanu

Persoana care a expediat cufărul mi-a spus că va vorbi cu dumneata de costul transportului. Deci achită-i dumneata banii. Cronica judiciară din revista « Vestnic » care mi-ai trimis-o, iarăşi conţine ceva interesant.

Al dumitale

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

428

[Piteşti,] 7 Decembrie

Aseară m'am întors din Bucureşti unde am stat 4 zile, am cheltuit absolut tot salariul meu pe care l-am primit la începutul lunii (m'am întors în total cu 65 bani) şi unde *nu am reuşit absolut nimic*, în problema doctoratului meu. De 3 ori, m'am dus la decan împreună cu Lupaşcu până ce în sfârşit l-am găsit acasă. Dar decanul, cu o încăpăţânare de măgar, nu a vrut de loc să părăsească poziţia adoptată faţă de mine, cu toate eforturile mele şi ale lui Lupaşcu. Ne-a sfătuit la urma urmelor să ne adresăm ministrului Instrucţiunii Publice pentru rezolvarea problemei echivalării seminariilor şi gimnaziilor din Rusia. Intrucât acest rezultat, acest sfat l-am primit dela decan după ce mă aflam de 4 zile la Bucureşti, după ce am reuşit să cheltuiesc toţi banii, nu am putut să pun în aplicare acest sfat al decanului.

Imediat ce mă voi îmbogăţi, voi pleca din nou la Bucureşti pentru a-mi încerca norocul la ministru împreună cu Lupaşcu.

Patru zile am stat la Bucureşti. Desigur aşi fi reuşit în acest timp să îndeplinesc puţinele însărcinări pe care mi le-a dat Bonifaciu şi Dv. Din păcate am primit ultima scrisoare a Dv., deabia eri după ce m'am întors din Bucureşti, sau mai bine spus, scrisoarea Dv. nu m'a mai găsit la Piteşti. De aceea, nu am îndeplinit niciuna din însărcinările Dv. Transmiteţi acest lucru lui Bonifaciu împreună cu regretul meu sincer că s'a întâmplat în felul acesta. Deocamdată, nu am primit nici o telegramă dela L.F. De 2 ori am fost la Săvescu (?). Pe bătrân nu l-am văzut la Bucureşti, probabil a plecat la Târgovişte. Din Bucureşti nu mai sunt alte noutăţi, doar faptul că Istrate a fost numit medic secundar la Spitalul de Copii. Dealtfel, el se află la ambulanţă peste Dunăre. Astăzi am primit scrisoare dela Rally împreună cu câteva cărţi în limba franceză şi limba rusă, mă roagă printre altele să vă transmit Dv. că cunoscutul Dv. doctorul Vasiliev se află în servici în Bucureşti, la spitalul Nicolaie (Spital Militar Rusesc) şi că el doreşte să se întâlnească cu Dv. Incepând cu anul nou, Rally, Clemens, şi încă câteva persoane vor edita revista « Obşcina », se înţelege cu caracter social-revoluţionar. Pe măsura citirii cărţilor primite le voi trimite Dv. Mâine vă voi trimite 3 numere din « Severnîi Vestnic » şi un număr din « Vie Littéraire » (Viaţa literară) pe care le-au primit aci în absenţa mea. Nemai având ce să vă scriu vă trimit amândurora prieteni salutul meu fierbinte.

Al vostru
Codreanu

Răspundeţi-mi imediat dacă aţi primit 40 de franci dela Manole (?) pentru Bonifaciu.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

429

28 Decembrie

Mâine voi înainta procurorului raportul cu privire la examenul medical al lui Despa lui Dumitru Ioan.. — Eu am fost bolnav numai o zi şi o noapte, am avut un acces de febră intermitentă; voi veni la Dumneata Sâmbătă. Mi-e teamă că nu voi putea veni din cauza timpului. Timpul fiind călduros drumurile pot deveni impracticabile. Când vin la Dumneata îţi aduc şi numerele de «Birjevâe vedomosti», pe care le-am primit în ultimul timp şi care nu ţi le-am trimis încă. E posibil să viu cu Costică. El mi-a scris că va căuta să vină la Piteşti ca să mergem împreună la Dumneata. Plecăciunile mele adânci lui Liubov Feodorovna şi lui Bonifas. Acestui din urmă îi trimit scrisoarea anexată.

Pe voi vă felicit de sărbători!

Al Dumitale, Codreanu

Sper să găsesc *gata* la Dumneata programul şi Statutul societăţii noastre *Social-democratică română* [româneşte în text]. Eu deasemenea voi aduce asemenea proiecte.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

430

[Piteşti, 27 Octombrie]

Dacă nu aveţi de gând să veniţi singur după banii, scrieţi-mi de câte lecţii aveţi nevoie pe săptămână, *câte trei* la medicină şi igienă, sau *numai* în total *trei lecţii*? Trebuie să ştiu acest lucru, pentrucă . . . înţelegeţi dece. Comunicaţi adresa mea lui Mucenic şi spuneţi-i că-l rog să treacă pe la mine *ori de câte ori* vine la Piteşti. Să poftească fie între orele 11 şi 3 ziua, fie între 8 şi 12 seara. Sunt deobicei acasă la aceste ore. Să mă anunţaţi neapărat când mai vine el la Piteşti. Plicurile Dv. cu antetul spitalului ajung la mine cu întârziere. Nu pot face nimic spre a împiedica aceasta. Deaceea, când e vorba de ceva urgent, trimiteţi o scrisoare simplă.

Scuzaţi, Vă rog, că scrisorile mele nu sunt francate. Când voi primi leafa, nu se va mai întâmpla aşa ceva. Acum iau pe datorie şi lumânări, şi plicuri şi totul. Laptele nu se dă pe datorie . . . Rămâneţi cu bine, al dv.

Codreanu

[urmează 6 rânduri în limba romînă:]

. . . .saŭ muiaţi de ploaie. In amendouă aceste cazuri lucrarea recitoare a ventului asupra osebitelor părţi se înzeceşte în putere, fiindcă mişcarea aerului este priincioasă pentru repedea evaporare a sudorii şi a apei, şi această din urmă evaporându-se, ia cu sine după cum ştiţi o mare câtime de căldură. Omului înfierbântat şi asudat într'adevăr că e plăcută asemenea răcorire, însă cu părere de rău tare adesea ea este foarte vătămătoare.

Lecţiile cu numărul şase le-am primit abia astăzi, 27 Octombrie. Când mi le-aţi expediat, nu ştiu, deoarece aveţi minunatul obicei de a nu vă data scrisorile, iar după ştampila poştei nu pot deobicei descifra nimic, cifrele fiind imprimate neciteţ. Am fost în strada Tache Ionescu. Mi s'a spus că Mucenic a plecat ieri.

Mâine mă duc la o autopsie în judeţ. Lecţiile următoare, vi le voi expedia, probabil, duminică sau luni, când o voi dovedi.

Originalul: *jumătate în limba rusă şi jumătate în limba romînă.*

[Microfilmul după documentul original şi traduçerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

431

Dragă Nicolai!

Trebue să-ţi comunic o nenorocire îngrozitoare: ultimul balot al caucazienilor care a mai rămas în mâinile oamenilor a căzut pe mâna jandarmilor ruşi împreună cu omul. Cârciumarul grec a fugit. La Iaşi au sosit jandarmi ruşi ca să caute sursa de unde au fost luate cărţile. Oamenii mă cunosc, au fost în locuinţa mea şi deaceea trebue să înţelegeţi că persoana mea nu este absolut *neprimejdioasă*. Aştept din zi în zi oaspeţii scumpi. Lui P . . . . i-am scris deja. Fapt este că omul de pe malul celălalt cred că nu a fost încă luat. Cine le-a poruncit să transporte acest balot rămas, dumnezeu ştie. Cred că principala cauză a nenorocirii sunt baloturile uriaşe de 40 ocale. Cu un astfel de balot nu poţi fugi departe. Sunt acum extrem de furios, deşi dacă se va pune problema trădării mele către autorităţile ruseşti, o voi şterge; dar deocamdată n'aş vrea în nici un caz s'o şterg. Măcar să le pot face un pocinog. Ia în consideraţie comunicarea mea şi te rog, pentru numele lui Dumnezeu, să nu te îndoieşti de autenticitatea ei. E adevărată ca lumina zilei. Să scrii imediat. Observă te rog că nu vreau să-mi părăsesc postul. Nu ai oare, sau nu poţi să-mi tremeţi cu împrumut un revolver. Pentru numele lui dumnezeu, găseşte unul şi trimite-mi-l imediat.

Te îmbrăţişez

al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

Am aflat confidenţial că 3 ofiţeri de jandarmerie ruşi şi printre ei un nobil au fost la prefectul districtului de aici; dar el i-a primit «aşa cum au meritat»; acestea sunt chiar cuvintele prefectului. Nu ştiu ce au cerut de la prefectul de aici. Cred că n'ai dece să te temi Nicolai . . .

Rămâi cu bine şi scrie cât mai curând. Rămâi cu bine!

Al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

Despre cel mic care a fost aici, n'am nici un fel de ştire. Poate că a fost prins.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

432

Ieri, şi a patra zi am primit numerele ziarelor pe care le trimit pentru Bonifaciu împreună cu această scrisoare. No. 2 din « La vie littéraire » şi No. din « Vestnic » am primit aseară. Alt număr am primit în a patra zi. Mai mult nu-i nimic pentru Bonifaciu.

Mâine voi primi salariul. Sâmbătă voi pleca la Bucureşti. Dacă Dv. şi Bonifaciu aveţi să-mi daţi însărcinări să fac ceva pe la Bucureşti, comunicaţi-mi rapid până sâmbătă. Plec la Bucureşti ca să intervin să fiu admis la examenul de doctor.

Voi încerca să mai traduc o lecţie. Cealaltă, la mine mai sunt două, vă voi trimite în original.

Vă rog să-mi scrieţi imediat şi sincer dacă Dv. puteţi să faceţi faţă fără traducerile mele de lecţii. Nu mi-e prea simpatic să traduc, dar îmi va fi şi mai neplăcut în cazul când nu voi traduce pentru Dv. să vă pun într'o situaţie penibilă.

Nu cred ca telegrama lui L.F. să fi fost primită în absenţa mea din Piteşti. Ea după cât se pare tocmai acum a primit banii. Pentru orice eventualitate am lăsat dispoziţii la locuinţa mea să vi se trimită orice telegramă care va fi primită pe adresa mea în timpul absenţei mele.

Fiţi cu toţii sănătoşi.

Al Dv. Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

433

. . . .

Codrean! Scrisoarea d-tale n'a mai prins pe românul care a venit aici, căci acesta a stat numai două zile pe aici. Dar din cauză că din Paşcani cărţile nu puteau fi atât de repede obţinute, a stat patru zile aici, apoi a plecat împreună cu cărţi. Mi-au promis că după ce vor sosi la destinaţie şi vor primi cărţi, îmi vor telegrafia, dar cu toate acestea de peste o săptămână nu am nicio ştire despre ei. Soarta lor începe să mă îngrijoreze. Dacă voi primi scrisoarea că au ajuns cu bine, voi scrie prin codul nostru convenţional, conţinutul scrisorii d-tale. Fireşte că codul nostru are în vedere faptul că la graniţă scrisorile sunt deschise.

Scrisoarea d-tale Jon, în care îmi scrii despre scrisorile lui Pisarev, am primit-o. Da, e drept că am comunicat lui Jeb . . . un pasagiu din scrisoarea d-tale. Dar pe onoarea mea, jur pe ce am mai scump decât onoarea, jur pe cauza noastră care trebue să fie pentru noi mai presus de toate, că am făcut lucrul acesta, constrâns de împrejurările cauzei şi nu de pălăvrăgeală [?]. Acum nu-ţi pot

explica nimic, dar îmi rezerv dreptul de a mă justifica înaintea d-tale, atunci când va fi posibil. Sunt profund convins că în locul meu ai proceda la fel. In sfârşit, poţi spune că gestul a fost urât (sper până la un timp oarecare), dar . . .

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

434

Dragă Codreanu,

Ştirea dvs. că poate avea loc un asemenea scandal uriaş a fost primită de mine puţin cam târziu: cărţile erau deja destinate vânzării şi patru exemplare au fost date evreilor pentru a afla cât se poate realiza din vânzarea acestor mărfuri. Primind înştiinţarea dvs. m'am adresat imediat pentru ajutor lui Nica; dar acesta în loc să mă ajute şi-a cântat cântecul său obişnuit despre nerecunoştinţa revoluţionarilor ruşi în genere şi a dvs. în special, etc. Atunci am plecat la poştă după fraht; dar se pare că acesta împreună cu scrisoarea a fost trimis înapoi la Bucureşti. Or, la « vamă »[1]), lui Gheorghiu pe care l-au trimis, i s'a spus că cărţile se vor vinde neapărat, iar un funcţionar polon de acolo a observat: « Proşti negustori sunteţi. Consulul rus poate afla foarte uşor » şi apoi crezând că Gheorghiu este rus i-a spus în limba polonă « Mai bine jucaţi dame decât să conspiraţi » a spus acelaşi polonez. Dacă peste o zi sau două Stăuceanu nu va lua cărţile, atunci se vor vinde. V'am trimis o telegramă să trimiteţi o telegramă legalizată pe numele lui Goliescu ca acesta să capete cărţile, în acelaş timp, unul din cunoscuţii mei polonezi s'a dus la « vamă » la acel polonez căruia i se încredinţase vânzarea cărţilor şi s'au aranjat lucrurile în aşa fel încât oricine s'ar prezenta şi ar spune că este Stăuceanu să i se dea cărţile. Trebuiau plătiţi 80 de franci. Aici a ajutat cel mai mult Gheorghiu care a dat ceasul şi revolverul la amanet pentru care s'au primit 40 franci şi eu din ultimii mei bani pe care i-am ţinut pentru doamna mea să-i trimit la Bucureşti, am dat 40 franci. Eugen a plecat la « vamă » şi a luat cărţile care se păstrează la el. Două zile am alergat ca un nebun şi în acest fel am reuşit ca să previn scandalul fie măcar parţial.

Cele patru exemplare pe care le-am dat evreilor, polonezul a promis să le ia înapoi şi să ni le dea ; de sigur că în această treabă nu m'am amestecat. Acuma trebuie ca Ralli să trimeată banii cât mai repede pentru a scoate de la amanet lucrurile lui Gheorghiu. De altfel, şi eu am nevoie de bani. Mă veţi crede oare, scumpe Codreanu, că trăiesc aici de 5 luni şi n'am primit încă nici o copeică de la *ai noştri*. A fost nevoie de călătorii, de a muta cărţile din loc în loc, de a face pachete, lăzi, a fost nevoie chiar să scot cărţile dela « vamă » (un balot trimis de Elpidin [?] şi altul de Ralli), am închiriat o locuinţă mai mare având în vedere treaba, am făcut cunoştinţă, ceea ce, aşa cum ştiţi, costă destui bani

[1]) In textul original în limba romînă.

în Moldova şi până acum n'am primit o para chioară. Cum m'am strecurat până acum numai dumnezeu ştie, dar poate că nici el nu ştie. De sigur că nu vreau să mă laud cu toate acestea şi nici nu am cu ce. La urma urmelor n'am făcut nimic, dar este totuşi neplăcut ca, suferind lipsuri să primeşti o scrisoare de acest fel: « Te rog să nu faci pe deşteptul, ci să răspunzi amănunţit la tot ce se cere, fără ocol. In cazul contrar, eu refuz să mai am vreo legătură cu tine ». Aceasta ne scrie un oarecare Goldenberg care înainte edita cărţile Ceaikoviştilor, iar cu ocazia unirii tipografiei a fost numit de către londonezi ministrul căilor de comunicaţie; el scrie aceasta pentru că atunci când ceaikoviştii erau constituiţi separat eu am refuzat să-i dau informaţii amănunţite despre drumul dvs. şi am scris: « La ce-ţi trebuie să ştii asemenea amănunte? » Iată că omul s'a pus la ambiţie. Acest fapt aruncă în genere lumină asupra partidului revoluţionar. Am primit această scrisoare atunci când aici mai era rusul care venise. I-am arătat scrisoarea. In primul moment l-a enervat atât de tare, încât a spus chiar: « Răspundeţi-i să nu . . . »

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

435

[Piteşti, 1877]

Iubite Doctore

Am primit epistola D-le şi a D-lui Russel, regretu că timpul numi permite să facu doă epistole căci politeţa cerea să-i respunzu scrisori D-ale, cerei însă scuze din partemi pentru aceasta. Când am făcut numirea D-ale, aveam toate asigurările de la ministeru că ni se va aproba budgetu. Aşa cum a fostu votatu de consiliu, adică cu şapte medici de arondismentu. Astăzi vezu că nu vi sa menţinut de cât cinci. Aşa der dacă D-nu, Russel voeşte să vie provisoriu până se vor întorce cei cari sunt chemaţi în concentrare se va îndatora foarte însă un postu definitivu n'avem deocamdaté la dispoziţia D-ale. Primeşte amice salutările mele frăţeşti al D-ale amicu.

C. Racoviţă

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.

436

[Costeşti, Iulie]

Numai ce a fost la mine şeful Gărei. Eu i-am comunicat din scrisoarea D-tale ceea ce'l priveşte. El mi-a spus că Şeful Gărei Piteşti i-a telegrafiat despre *doue* slujnice, care a venit pentru Costeşti şi cărora le trebue 12 franci pentru a plăti birjarului. Eu am trimis pe un om d'aicea cu 6 franci pentru o slujnică, dacă ea a venit pentru mine, Dupe cum ţi-am scris, de la Liub, Fed. n'am primit până astăzi nici o scrisoare. Ieri i-am scris eu ei, însă nu-i găsesc adresa şi scrisoarea stă ne trimeasă. Te rog, să-mi trimeţi adresa ei, ca să po'iu trimite scrisoarea gătită pentru ea.

Alt ce-va ţi voiu scri în cea alaltă scrisoare. Până atuncia ţi doresc fericire. Salut pe T. Lomar.

A d-tale
N. Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

437

[Bucureşti]

Scumpul Djon!

N'am vreme se-ţi scriu acuma, mâine or poimânie scriu mai mult, acuma aţi spun că mi trebue parale, parale, parale! Dacă n'ai, ei, dacă poţi cu dobânda plătescu să fie cât de mare!

Poimâine aţi scriu mai mult. Dacă trimeţi parale trimete pe adresa:

Domnului Michel Gorodezku visa-vis de grădina Amiciţia lângă Cişmegiu. casa relain la Bucureşci.

Parale care mi ai trimes pentru anunciu, am dat lui Bonifaciu

Poimâine am se ţi scriu pentru ci n'am putut se fac altminterle, dar Bonif... a spus că are se facă numai de cât [1]).

Sefului i-am spus, că iai găsit slujnică. El ţi a scris

Lui Alecsandru i-am scris, că i voiu trimete eu paralele.

Altă n'am ce să ţi mai scriu.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

438

...situaţia dv. familială şi financiară. Trebuie să vă înarmaţi cu mult curaj, cu multă încredere în steaua dumneavoastră fericită şi să staţi locului începând, chiar de pe acum, să convingeţi pe cei din jur că sânteţi american, născut în America, că aţi studiat acolo şi că nici n'aţi fost în Rusia (dacă acum nu e prea târziu să spuneţi toate acestea) şi că numai părinţii dv. sânt polonezi. Scrieţi, care vă este părerea în această privinţă. Sunt oare în judeţul Prahova posturi vacante de medic de plasă sau alte posturi, pe care le-aşi putea ocupa. Interesaţi-Vă despre aceasta, dacă o puteţi, prin intermediul doctorului din Ploieşti, pe care-l cunoaşteţi. Aşi dori foarte mult să ocup un post în apropiere de Bucureşti. Cât timp mai am speranţa să obţin un post la Minister, nu vreau să mă gândesc despre munţi.

Deocamdată, aici nu se vorbeşte nimic şi nu se ştie nimic despre data când vor începe cursurile. Probabil, se va întâmpla ca şi în anul trecut. Dacă voi afla ceva pozitiv în acest sens, vă voi da de ştire. ...Lupu mi-a scris din Iaşi că contrabandiştii l-au informat despre trecerea neîmpiedicată a lui Gluhoi, cu maşină, peste graniţă, dar ce i s'a întâmplat mai târziu, Lupu n'o

---

[1]) Până aici scrisul lui Gherea.

ştie. Şi aceată împrejurare, ca şi multe altele, mă întristează puternic. In general treburile sunt ca nişte beţe, după cum spune un vechi prieten al meu. Rog să-mi răspundeţi fără întârziere la scrisoarea mea. Trimiteţi-mi adresa cunoştinţei dv. din Leipzig, am nevoie de ea, scrieţi cum vă merg treburile şi cum e sănătatea lui Liubov Feodorovna şi Pavel. Transmiteţi lui Liubov Feodorovna, odată cu conţinutul scrisorii mele, şi asigurarea simpatiei mele sincere şi devotamentul meu profund. Spuneţi-i că dacă ea ar dori să-mi aducă bucurie şi fericire în diferitele mele necazuri, să-mi scrie câteva cuvinte despre traiul ei la Ploieşti. Am să viu la dumneavoastră abia peste zece zile. Istrati a plecat şi se va întoarce peste zece zile. N'am cui să încredinţez serviciul la spital şi, de aceea, nu pot pleca chiar acum, deşi o doresc foarte mult.

Vă îmbrăţişez frăţeşte,

Al Dumneavoastră
N. Codreanu.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

439

Incă n'a avut timp să dea toate examenele, el încă nu e doctor. In general, părerile mele cu privire la viitorul material în România s'au schimbat cu totul. D-ta ai putea să trăieşti la noi perfect. O funcţie retribuită cu 350—400 de franci lunar ţi se va da numai decât după obţinerea diplomei.

Ce să-ţi spun despre politică? Dracul ştie, dacă vor fi ruşii aci sau nu. Desigur că eu nu mă tem de ei, nu mă tem nici pentru mine nici pentru d-ta. . . . In ziare, părerile înclină mai mult în favoarea păcii. Fiecare număr însă conţine neapărat câteva rânduri care te fac să te temi de război. Te îmbrăţişez pe d-ta şi pe toţi ai d-tale.

Mulţumesc dnei Liub. Fed. pentru scrisoare. Nu-i scriu, pentru că în curând ne vom vedea. De la gară voi merge direct la locuinţa dnei Liubov Fedorovna.

[Scrisoarea mai departe este ruptă]

Va fi numai din cale afară [ruptă] hotelul.

Codreanu

[Pe verso:]

Domniei Sale Domnului Sudzilovschi, intern la spitalul din Ploieşti.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

440

Scumpul meu!

Aş vrea să scriu multe, dar în curând vei veni singur şi atunci vom pălăvrăgi în voie. Deocamdată să nu uiţi un singur lucru. Larsi pentru Curilca este

anume Larsi şi nu cel ce e în realitate. In ultima vreme cu... după cum a spus el însuşi, a făcut cunoştinţă cu 18 voluntari ruşi care pleacă în Serbia. Am chefuit, spune Curilca, «eu, spune el, am vorbit mult, am vorbit mult cu toţii despre protectorat....Am vorbit multe lucruri nici nu mai ştiu câte». Ce-au vorbit nu ştiu, dar ştiu un singur lucru că Curilca trebue să ştie cât mai puţine lucruri. E un palavragiu, să te ferească dumnezeu. Probabil că ţi-a şi vorbit de mine. Dracu să-l ia. Principalul e că limba lui e duşmanul lui! La revedere, pe curând, scumpul meu.

[semnătura indescifrabilă]

Liubovi Fedorovna mă roagă să-ţi spun să-l vizitezi cât mai despe Pavel şi să-ţi dai ceasul doicei ca aceasta să-i de de mâncare la fiecare trei ore, aşa cum făcea Liubov Fedorovna după plecarea d-tale. La revedere.

Indeplinesc dorinţa Liubovei Fedorovna, aducându-ţi aminte că după părerea ei, scutecele lui Pavel trebue schimbate de fiece dată când le udă. Până îl încredinţezi doicei, hrăneşte-l cu lapte diluat cu apă fiartă şi călduţă. Liubov vrea să-ţi mai aducă aminte de ceva, dar nu vreau eu, căci e de prisos. Mi s'a promis la sigur să mi se dea postul despre care ştii. Dar persist să cred puţin în norocul meu. In orice caz, în prima duminică după ce voi obţine postul, voi veni la d-ta. Trimit salteaua lor pentru Pavel, umple-o cu fân. O ştire tristă, extrem de tristă. Botev a fost omorît în Bulgaria. Este un fapt autentic! Toţi te sărută.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

441

Nicolai Constantinovici,

Astăzi, plecând de la Dumneata şi ducându-mă la D-l Capitanovici, am avut ocazia să văd la el o bolnavă. D-na Capitanovici m'a rugat să vă scriu din partea mea, s'o internaţi la spital. Eu i-am promis că servitoarea bolnavă va fi internată şi deaceea vă rog s'o primiţi.

Ea este servitoare şi săracă.

Al Dumitale
N. Codreanu

D-na Capitanovici te roagă s'o primiţi chiar astăzi şi eu mă asociez la rugămintea ei. Răspunde-mi chiar acum dacă este posibil să fie primită.

Al Dumitale
Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

·Scumpi prieteni Liubov Fedorovna şi Nicolai Constantinovici

Noi cei din Bucureşti ne aflăm acum într'o situaţie atât de dificilă şi critică, cum nici eu şi nimeni dintre noi n'a putut să prevadă. Eşirea din această situaţie numai dumnezeu şi dracu o cunosc.. Atât eu, cât şi meseriaşii noştri avem o nevoie grozavă de bani ca să facem primii paşi spre bunăstarea materială, dar este absolut imposibil să ne facem rost de bani, cel puţin acum. Din cei două sute de franci, împrumutate de meseriaşii noştri dela Bonifaciu, acum avem numerar ceva mai puţin de cincizeci de franci. Restul au fost cheltuiţi pentru nevoi imperioase. Bonifaciu nu e sigur că va mai putea face rost nici măcar de 5—10 fr. Recent Franchevici a fost pe aici, i-am spus şi l-am rugat· să împrumute bani. El chiar ne-a promis *numai o sumă mică.* Lui Lupaşcu nu mă pot adresa în niciun caz după bani. Este absolut imposibil. Ce va fi nici nu mai ştiu. E drept că mai avem unele speranţe, dar atât de slabe, încât greu s'ar putea conta pe ele. Şi acum când suferim de lipsa de bani, Lupaşcu îmi spune că acum nu se poate face ca compatrioţii mei să fie primiţi în şcolile de aici. Unii dintre ei, după cum mi se scrie, sunt ameninţaţi cu arestarea şi cu ocna rusă, ei trebue să vină aici. Doi oameni vor mai putea fi plasaţi ca bursieri în şcoala de aici, iar ceilalţi care trebue să vină aici, vor trebui să fie întreţinuţi de mine. Fireşte, după ce îmi voi ocupa postul, lucrul acesta nu va fi atât de greu pentru mine. Dar ce mă fac până atunci? Iată cum stau lucrurile pe la noi în privinţa banilor. Marcovici mi-a spus că Capşa nu are nimic împotriva mea şi că îmi va da o notă bună, dacă Marcovici şi Turnescu îmi vor da şi ei una bună.

Nu am primit încă înştiinţare cu privire la rezultatul favorabil al examenului, dar acum desigur că sunt complect liniştit şi aştept cu nerăbdare ca numele meu să fie publicat în Monitorul Oficial, ca apoi să mi se dea un post. Lupaşcu s'a apucat să scrie la toţi prefecţii cunoscuţi ca să mi se dea un loc bun undeva. Ce va eşi din toate acestea, aceasta fireşte nu se ştie. Doi alţi cunoscuţi de ai mei, au scris despre mine la Iaşi şi la Bârlad doctorilor de judeţ [text român]. Mâine mă voi duce singur la consiliul medical superior şi voi afla locurile existente. Ştiu bine că nu voi putea căpăta un post cu 400—500 franci pe lună. Sper că până la sfârşitul săptămânii voi afla unde mi se va da postul. Desigur că am să-ţi scriu imediat despre aceasta.

Incă o noutate. Am trimis eri nişte bani la Iaşi pentru unul dintre românii ruşi, venit din străinătate, ca să vină la Bucureşti şi să se înscrie la facultatea de medicină de aici. Zilele astea va veni şi se va înscrie la facultatea de medicină. Am o groază de treabă cu decanul şi mă tem, zău, să mă duc la el. Trebue să vorbesc cu el ca să-mi elibereze actul pe numele de Codreanu, trebue să stau de vorbă cu el despre condiţiile în care voi fi admis la examenul de doctor şi despre multe alte lucruri. Nu ştiu cum îmi va merge în toate aceste

chestiuni. Ai primit «Vpered»? M-me Larsi începând de mâine va începe să frecventeze şcoala sorei lui Lupaşcu. Va plăti 60 fr. pe lună plus întreţinerea. M-me Lupaşcu va plăti deasemenea lui Larsi pentru lecţiile de limba rusă, după ce voi pleca de aici, astfel că poate va avea încurând câte 100 fr. pe lună plus masa. Mai multe noutăţi nu avem. Ce se mai aude pe la voi? Cum e sănătatea d-tale, dragă Liubov Fedorovna şi cum e sănătatea lui Pavluşa? Dicţionarul îl expediem abia astăzi. Nu ştiu cum, dar nu am avut timpul să facem lucrul acesta. Anexez scrisoarea pentru Liubov Fedorovna. La revedere, să fiţi sănătoşi.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

443

Am încercat ca înainte de a primi scrisoarea Dvs. să vă trimet cufărul. Câţiva birjari din Argeş cărora m'am adresat au refuzat să-l ia spunând că au pasageri cu bagaj. De altfel m'am gândit că cufărul poate fi deschis în drum de birjari şi conţinutul lui furat. Birjarul primeşte cufărul dela mine care îi sunt necunoscut, dela mine care şi eu îl văd pentru prima oară. Unde am garanţia că în asemenea condiţii cufărul va ajunge la destinaţie?

Mă aşteptam ca Dvs. fiind supărat să vorbiţi singur cu vreun birjar din Argeş ca să ia şi să transporte cufărul la dvs, la Piteşti. Desigur că în cazul acesta ar fi mai puţin riscant. Afară de aceasta dispuneţi de mai mult timp desigur, pentru aceste treburi. Nici să nu vă închipuiţi că nu am destulă treabă aici. N'am timp nici să iau o carte în mână.

Astăzi, luând în considerare supărarea dvs. şi faptul că fără cufăr sunteţi ameninţat «să vă daţi duhul» (cred că v'am înţeles bine) am predat cufărul lui Paul Bliuher rugându-l să vi-l expedieze cât mai repede. El mi-a spus că va aranja cu dvs. chestiunea cheltuelilor de transport.

Nici un fel de noutăţi. N'am primit nici pentru Bonifas.

............Codreanu [?]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

444

Vă scriu două cuvinte, Russel şi Steinberg, deoarece mai mult nu am când — plec.

Actuala adresă o pot da doar astfel: Intră la academie şi întreabă acolo pe portar de adresa Annei Mihailovna Epstein.

Klement

La lucru!

Sanieto spirito cavaliero!

Pentru cazul când lucrătorii ar ruga să se transporte cărţile lor, vă indic o adresă la Königsberg Neue Börse — Hugo Retich [în text în germană].

Lucrătorilor înşişi *să nu daţi pentru nimic în lume* această adresă.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

445

Chinuit de robia grea
Ai murit de o moarte glorioasă:
In lupta pentru cauza poporului
Ai murit cinstit

Ai slujit puţin, dar cinstit
Pentru binele Patriei dragi
Şi noi, fraţii tăi de cauză
Te-am condus la ţintirim

Vrăjmaşul nu a putut râde de tine
In juru-ţi erau ei tăi
Noi singuri, dragule, ţi-am închis
Ochii tăi vultureşti

Cu tine avem un singur drum:
Ca şi tine, vom putrezi în închisori
Ca şi tine, pentru cauza poporului
Glorios vom muri

Ca tine vom sluji
Numai ca teren pentru idei noi;
Ca tine, vom fi prevestitori ai
Zilelor viitoare şi glorioase.

Noi ştim, după cum ai ştiut şi tu
Că în curând din oasele noastre
Se va ridica răzbunătorul aspru
El va fi puternic, măreţ.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

446

2 August

Dragă tovarăşe,

Scrisoarea d-tale către Libich ne-a uimit peste măsură! M'am dus îndată împreună cu Libich la Nadejde, ca să-i cer explicaţii în legătură cu scrisoarea pe care ţi a scris-o. El a fost tot atât de mirat ca şi noi doi. El spune că în scrisoarea sa adresată lui Manici [?] nu se găseşte nimic jignitor, că el a explicat acolo numai o neînţelegere în legătură cu o scrisoare asemănătoare care ne-a fost *atribuită* acum câteva săptămâni, o scrisoare în care noi ne-am fi exprimat despre « România viitoare », că ei pot şi v'au cerut cuvântul de onoare, că banii vor fi folosiţi pentru « România viitoare » şi nu pentru altceva. La această scrisoare care ne-a fost atribuită, pe care după toate cercetările

făcute s'a dovedit că n'a scris-o nimeni dintre noi, am primit dela Manici (?) un răspuns injurios pe care nu l-am meritat. Am tăcut mult timp, dar apoi ne-a venit în minte că este cineva care va scrie *în numele nostru* scrisori şi am hotărît să ne explicăm. Scrisoarea lui Nadejde despre care vorbiţi atât, a fost această explicaţie, care fireşte, nu putea cuprinde nimic jignitor. Se vede că această scrisoare a avut aceeaşi soartă, Ea a fost interceptată şi în locul ei vi s'a trimis altă scrisoare falsă, care v'a supărat atât de tare. Cred că toate acestea sunt şmecherii poliţieneşti ale «Vacii roşcate». Vă rugăm să ne trimiteţi ambele scrisori de care e vorba ca să putem face cercetări.

In orice caz ne grăbim să vă încredinţăm că nici prin gând nu ne-a trecut să vă jignim, pentrucă nu avem niciun motiv de a o face, ba dimpotrivă chiar, avem ca întotdeauna, în special faţă de d-ta, cea mai sinceră stimă tovărăşească şi prietenie ca faţă de un revoluţionar mai bătrân, cinstit şi sincer, In ceea ce mă priveşte, mă simt foarte îndatorat faţă de d-ta pentru grija ce-mi porţi şi pentru toate neplăcerile pe care le-aţi avut din pricina mea.

Ar fi de dorit să ne ajutaţi să lămurim toată această ticăloşie a lui R.M, şi toate aceste neînţelegeri. Cel mai bine ar fi dacă aţi veni.

Vă strâng puternic mâna
J. N. Russel.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

447

Scumpul meu Djon!

Scrisoarea a d-ale am primit cu o zi înainte de cât telegrama, la telegrama am respuns îndată, la scrisoarea respund numai acuma. Cum ţi am telegrafiat Alfons n'a primit încă parale şi dracu ştie când are să primească. Al althieri am primit de la densu o scrisoare că more de fome. El are se mi trimit pentru ss. — ce 200 de franci şi cel puţin 150 (ci nu cred). De aistelant parale 150 eu voi trimet la L.F. de asta se n'ai grije. Eu zeu că nu ştiu ce se fac? Tata Sofiei a luat o vie la câmp nu departe din oraş şi mă invita pe mine că se vin la dânsu. Nu ştiu ce se fac? Mai bine ar fi fost se ma duc la Wiena cu Alfons să inveţi ve o meserie şi piurmă se vin înapoi (că eu am în gând să mă stabilesc la România) Dar Sofica nu vrea se merg singur acasă ea spune că are se merg pe jos dupe mine! Dracu ştie ce se fac? Cu Sofica se merg în casa a ei nu mi convine de alte causele. Aşa stau în îndoeală. Se mi scrieţi ma rog mai digrabă, că scrisoarea a dumitale poate n'are să mă găseascu aici. In fiecare cazu Alecsandru are se trimite scrisoarea acolo unde am se fi eu. Mulţi complimenti din partea Sofiei şi lui Alexandru. Te îmbrăţoşeze cu iubire amicul a D-ale.

[Costică]

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Scumpul meu Codreanu

De mult am primit scrisore a dumitale, dar pân acuma nu ţi amrespuns. Sunt sigur, că aflând căusa, ai se mă scuz. Tocmai atuncia când am primit scrisorea a d-tale, un frigur teribil d'estomac a pus în pat Sofica şi pe urmă pe copila a mea. Poţi să ţi închipueşti cum mi a fost cu doui bolnavi. Tocmai atuncea sa primit ordin, că spital de care am muncat eu pâne se mergă. Am remas cu o sută de franci, dar cu dou bolnavi pe cap al meu. Mi a trebuit se mă duc numai de cât la Bucuresci, fiindcă am primit o scrisorea de la Souvorin, că mă primesci că corespondenţa cu 7 copeeci pentru rând. Acuma din nenorocire Sofia s'a îndreptat, Alexandre a venit d'a casă (nu l'a primit în armată, fiind de slabă construcţiune) şi mi a fost cu putinţă se mă duc la Bucuresci. Aţi scriu acuma deaicea. 3 corespondinţele a mele am vezut tipăriţi. Dacă stiei d-ta cât de urită, cât de stupidă este asta lucru. Pân n'am vezut am fost mai liniştit, dar de când am citit corespondinţele a mele nu pot se mai scriu m'a apucă frigurile. Mai lesne o corespondenţă este prefăcută întru aşa un sens, că ma roşesc când m'aduc în minte. Aţi jur că nui nicio diferenţă intru venzarea cugetărei (dar ce este dacă nu venzare a scri întru un jurnal atât de stupid, ca « timpul nou ») şi vânzare corpului de femea publică. Mă mângâe numai cu asta că nu vina a mea, când ei prefac acolo scrierile a mele. Am primit o scrisorea de la Larcy.. Jacob a intrat că elev la un timplar pentru un *an şi 8 luni*. M-me Larcy lucrează la fabrică 14 ceasuri pe zi şi are pân la doi franci pe zi dar Alfons n'a găsit lucru. Se dă dumnezeu ca să primesc mai de vreme leafa dela redacţiune ca să pot să le trimit lor. Boniface spune că nu poate să-ţi trimit jurnalele lasă-l la... de mâine am să-ţi trimet eu. D-ta spui că treui se fim întru o corespondinţă mai adessa, sunt o mii de or d'acord cu dumnieta. Vezi bine, că tacere a mea a fost fără vină din parte a mea. Se mi scri mai ades şi fi sigur că la fie care scrisore am se ţi respund. Cred, că şi Djon, are se scri mai adeseori. D-ta, Djon, trebui tot să mă scuzi pentru tacerea a mea. Se mulţumesci din adâncime inimei pentru frăţesca invitare, care mi-ai făcut şi Sofiei. Dacă am se-am nevoi de un adăpost n'am se uit casa a d-ale. Acuma, cum âmi pare, am se mă aşed la Bucuresci cu Sofiea. Ami place foarte mult se cred, că am se ved pe Djon şi Nicolai pet... aice la mine. Dacă am să mă stabilesc aice nu mai de cât trebui să viniţi la mine amândoi pentru câtva zile. D-ta, Codriene, scri ca să întreţin o corespondenţă cu prieteni a mele, că să putem se comparăm cărţi — să fi numai parale! Eu am acuma un prieten foarte bun la Paris. D-ta întreb, care cărţi cunosc eu âncă afară de basmele lui Wagner. Nu te am înţeles bine. Aţi trebui pentru citit, or pentru tradus. Acuma cărţile ruseşti costă eftin, fiindcă putem se cumperam rubli de hârtie cu 2 fr. 60 b. basmele lui Wagner în loc de 10 fr. are se costă 6 fr... Ami pare că parale care ai sai mai întâi de tot trebue să cumper operile a lui Bălcescu a lu Sincai. Se înţelegi că basmele a lui Wagner,

romanu a lui Spilgagen, a lui Sweizer trebuie chiar acuma. Dar mai întâi de tot ar trebui «Le radical» jurnal franţuzesc şi «vorwàrts» jurnal german. Nu ştiu dacă dumnieta ai citit despre greva, care a fost în America între lucrători şi funcţionari drumului de fer. Grevişti au distrus o mulţime de liniile au ars miime de wagone, pagubele se urcă în milione de taleri.

Te rog foarte mult, că după ce a se citeşte scrisorea aşta îndat se trimeţi lui Djon, el trebui se fi superat, că nu l'am respuns. Respunde-mi îndată, pe adressa:

D-lui Robert Jincs
Bucuresci.
Strada Cometu Nr. 26.

Te rog pe dumnieta şi pe Djon se mi respundeţi mai curend. Alexandre te rogă se-l trimeţi «l'economie sociale» pe adressa:

Ploesci
Alexandre Truşcă
gard — ajutor. strada spitalului casa Păltineanu.

Ve serut o mi de or

Costică

Dacă n'ai se mi respunzi, eu n'am se ţi trimet jurnalele. Auzi?

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

449

Dragă Jon,

Iţi trimit opt mărci pentru corespondenţa noastră. Am scris Sofiei pentru ca ea să-ţi trimită numai decât o telegramă în ziua plecării. Dacă Slivinschi n'a spus lui L..,.. despre Ploeşti, ea îţi va telegrafia dumitale, iar în caz contrar mie. Dacă vei primi telegrama, vei fi aşa de bun să fii la gară şi să aranjezi totul cum te-am rugat. Imediat ce vei fi primit scrisoarea dela Iaşi, te rog cu insistenţă, dragul meu, să expediezi în aceeaşi zi.

Când speri să obţii un post? Local pentru atelier am şi găsit. Complimente din partea întregului grup.

Costică

Alfons a rugat să-i trimiţi fotografiile

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

450

Dragă Jon,

Lucrurile merg prost. După aranjamente, transformări şi cheltuieli etc.... numai 15 franci (jur pe onoarea mea că nu exagerez de loc). Informează-te, pentru Dumnezeu, la Istrati dacă s'au primit banii mei sau nu. Ce scandal.

Rezervele presupuse au fost cheltuite până la centimă. Dracul mai ştie ce vom face, dacă în curând nu se vor primi banii. Va trebui să punem dinţii pe raft. Scrie-mi care e situaţia ta. Geamantanul cu lucrurile l-am primit. Transmite din partea mea şi a Sofiei multe mulţumiri.

La revedere. O strângere de mână dumitale şi d-nei Liubov Federovna.

Al dumitale

Costică

Complimente de la Sofia şi copilul meu.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

451

Dragă Russel!

Am fost în chestiunea d-tale la Radu, el mi-a promis să facă tot ce-i va sta în putinţă şi în acelaşi timp a adăugat că Kogâlniceanu este vinovat de toate. Că ei îl ţin în minister numai de nevoie, că va fi cea mai mare fericire pentru ei dacă vor reuşi să scape de el, lucru la care speră. In comparaţie cu felul în care se procedează cu oamenii noştri în străinătate trebue într'adevăr să recunoaştem că aici deocamdată nu suntem relativ urmăriţi; doar să ştie că guvernul rus a cerut cu toate formele necesare arestarea tuturor nihiliştilor. Şti desigur că Hartman a fost arestat la Paris. Pe aceste fapte se sprijinea R. pentru a dovedi că ei încearcă să ne apere şi să ne ajute şi că dacă s'a intreprins ceva împotriva noastră, aceasta datorită lui Kogâlniceanu, lui Creţulescu care îi cauzează lor şi mai mult rău decât nouă. In toate aceste cazuri este o părticică de adevăr. Comunică cum stau lucrurile la voi, ca să ştim ce să spunem aici. Te previn că la voi la Iaşi a fost trimis conoscutul spion Voronovici. A fost la Paris în toate cercurile radicale, l-a trădat pe Lopatin. E un om primejdios. Locuieşte la Iaşi sub numele de *Savcenco*. Semnalmentele lui; e un om de statură înaltă, solid, blond, barba roşcată, ochii albaştri, nevasta lui e o evreică grasă, o brunetă foarte drăguţă. Mi-e tare frică ca să nu-i căşuneze vreun rău lui I-şca. Scrie dacă a plecat de acolo şi cum a ajuns la destinaţie. Răspunde numai decât. Vă îmbrăţişez pe toţi călduros.

Costică

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

452

Ploeşti [Aprilie 1880]

Dragul meu John,

Astăzi am primit scrisoarea de la Ceaikovschi, în care se găsea şi o scrisoare pentru d-ta, pe care o anexez. Ceaikovscki presupunea, nu ştiu dece, că nu sunt în termeni buni cu d-ta şi de aceea se scuză că nu poate să-ţi transmită altfel scrisoarea. Nu înţeleg. Ultima d-tale scrisoare mi-a făcut multă bucurie; deşi

e un om păcătos totuşi nu prea crede în seriozitatea socialiştilor români. In ceeace priveşte pe R., se vede că n'ai înţeles din scrisorile mele precedente sensul raporturilor dintre noi. Se credea să se aranjeze aci o oarecare acţiune pentru « oicizna » — este o acţiune foarte folositoare. Toate lucrurile merg împotriva « oiciznei » noastre, ele vor fi îndeplinite cu chibzuinţă, cu prudenţă, fără să compromită Ret-Co.; ei pot avea atitudinea de simpatizanţi. Pentru a pune pe roate acţiunea pomenită mai sus, ne este necesară prietenia lui R. şi Co. Tocmai pentru aceste acţiuni speciale ale « oiciznei » s'a şi păstrat legătura şi fraternizarea. Am fost convins, întocmai ca şi d-ta, că ei nu vor avea desigur o simpatie deosebită pentru socialismul român, deşi ameninţările au pornit de la R. şi Co. personal. Aci se pare cel puţin că unul dintre grecii influenţi ai acestei firme, spunea lui Zamfir că ei nu sunt deloc împotriva acţiunilor noastre. In ceea ce priveşte alianţa cu Set Co [?], îţi voi spune adevărat că nu înţeleg nimic din aceasta. E sigur că Curval [?] este deasemeni în alianţă cu S. Relaţiile noastre cu R. au fost relaţii în scopul de a trage oarecari foloase, însfârşit aceste relaţii sunt inevitabile. Dacă R. a dat oarecare ajutor în privinţa acţiunii lui S., aceasta el a făcut-o mai ales în scopul de a pârgări « oicizna »,... pe când alianţa cu S. ar fi fost un joc în favoarea « oiciznei ». Aş dori ca să-mi tălmăceşti mai bine acest lucru. Dintre prieteni n'am citit nimănui scrisoarea d-tale, deoarece ei ar fi dat alarma, iar eu n'aşi fi putut să le dau niciun fel de explicaţii, Toate celelalte ţi le-am comunicat în scrisoare. Nici vorbă că toţi au fost bucuroşi. Revista va apare, după toate probabilităţile, în preajma lui 15 Iunie. Pregăteşte articole. Vrem să avem material pentru cel puţin 5—6 numere, chiar înainte de apariţia primului număr. Despre aceasta, de altfel îţi voi scrie o scrisoare mai amănunţită. Corespondenţa oficială timite-o pe adresa secretarului nostru Monica — doctorandul Maniceia, str. Romană 83, Bucureşti.

[Texte marginale:]

Scrie mai curând şi mai mult, căci scrisorile d-tale sunt prea laconice. Pentru aranjarea chestiunii celor 120 de franci multe mulţumiri. Salutări tuturor tovarăşilor, vă îmbrăţişez cordial

Costică

Nemulţumirea lui R. a fost provocată în mare parte de articolul tipărit în « Femeia Română ». Lui R. i s'a cerut de către un administrator arbitrar să-i indice un prieten ieşean al lui Cr. — N, care să descopere pe spion. Ai înţeles? In această privinţă desigur R. are dreptate. Kacianovski scrie că el cunoaşte foarte puţin pe aceşti domni, nu poate să garanteze pentru ei. Din parte-mi te sfătuiesc să fi foarte prevăzător. Dacă până acum n'a venit nimeni la d-ta să spioneze, e surprinzător. Nu-i vorbă că mamei Rusia îi sunt cunoscuţi aceşti spioni. Ai început să faci abonamente? Iţi trimit (?)

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragă Mincov!

Treburile mele stau foarte prost. Am vândut benzile; este însă cu neputinţă de a vinde aci pieile. Nu ştiu, zău, ce voi face cu ele. N'am primit încă nimic de la Petru, deşi el a telegrafiat, ca răspuns la telegrama mea, că îmi va scrie; mă tem că răspunsul său va fi foarte nesatisfăcător. Pe de asupra mai e şi acest Hoborski! Trebuie să-ţi spun că el mi-a scris că a dat cu împrumut banii ce-i rămăseseră, unui oarecare Horvat (aceasta este adevărat, el i-a dat bani, înainte de a-mi fi dat mie) şi că aceşti bani sunt pierduţi. Alaltăieri i-am telegrafiat, dar el nu răspunde nimic, ce va face? Mâine voi pleca la el; deci, momentul se apropie, dar bani nu sunt de loc. E arhiprost. De ce nu-mi trimiţi carnetul meu de note, pe care l-am dat socrului, acolo am nişte adrese, şi am nevoie de una pe care trebuie să o dau fratelui meu şi pe care am uitat-o. Am fost la Cucu, el mi-a spus că va avea probabil nevoie de tine pentru nişte treburi, dar aceasta nu înainte de trei sau patru luni. Ţi-a transmis salutări. N'a spus, însă, nimic îmbucurător.

Blestemaţii aceştia de Ploieşti, mă vor înnebuni. Voi trebui, probabil, să procedez în felul următor: întâi să iau afacerea, iar apoi să caut un tovarăş. E cu putinţă oare să nu găseşti la Iaşi, cu împrumut o sumă de trei sau patru sute de franci. Vai ce situaţie. Aci, ca de obicei, nimic nou, afară de mârşăvii. Scrie, te rog, cât mai curând, chiar îndată. Imi pare rău că ai plecat, n'am aici absolut pe nimeni cu cine să stau de vorbă, scrie deci cât mai curând. Dacă Kislorod (Oxigenul. N. Tr.) n'a plecat încă, spune-i să-mi facă următorul serviciu: când va fi peste graniţă, să scrie fratelui meu, la adresa: Doctor Samson Abramovici Kaţ, Ecaterinoslav, că eu i-am expediat două scrisori la adresa: Solomon Marcovici Lintvariov, la Ecaterinoslav. De asemenea să scrie despre ce am scris eu, adică despre cele 500 ruble, aceasta e foarte important. Acum, rămâi cu bine. Te îmbrăţişez de o sută mii ori.

Al tău Costică

Transmite lui Nadejda Iancu următoarele: Scorţeanu cere soţiei sale, ca ea să scrie la revista «Femeia Română». Din partea mea, le-aşi sfătui de asemenea pe femei să sprijine această revistă, căci ea devine tot mai bună, iar, cu un mic sprijin, poate să se transforme chiar într'o revistă foarte bună. Ar fi bine de găsit câţiva abonaţi. Pentru cunoştinţe, abonamentul costă numai 15 franci, în loc de 24. Aceasta e preţul redus pentru învăţătoare.

Pentru dumenzeu, du-te să-l vezi pe socru, ca el să dea un răspuns definitiv, are sau nu de gând să vină aci.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

454

[Ploeşti, Martie]

Dragă Russel

Ambele scrisori adresate la Ploieşti le-am primit. Scrisoarea trimisă la Paris nu am primit-o şi de aceea nu am primit totuşi răspuns la toate întrebările. Iţi mulţumesc atât pentru prietenii din Iaşi, cât şi pentru ajutorul pe care mi l-au dat. Sfatul d-tale de a mă odihni după toate păţaniile mele din ultimul an, e minunat, dar din nefericire nu poate fi pus în practică. Inima şi nervii sunt foarte slăbiţi, dar pentru aceasta am nevoie de odihnă morală. Poate fi vorba de această odihnă, când chiar din prima zi după întoarcere, se ridică problema veche, dar mereu nouă a bucăţii de pâine? Şi se ridică cu totul pe neaşteptate. Când am fost arestat am avut 10500 fr. numerare şi 100 fr. la Ralli. La Mezeni (?) am primit o scrisoare din partea sorei mele în care îmi spune că prietenii din România îi comunică cum că au aranjat situaţia materială a lui Sofi şi că acesta va fi în situaţia pe care am lăsat-o. Iată tot ce ştiu despre situaţia materială din România. Mai ştiu că sora a luat pentru ea şi pentru mine 1500 fr. Neştiind nimic, sosesc aici şi găsesc lucrurile în starea următoare: acasă *niciun ban*, nici nu am 10 fr. ca să plec la Bucureşti, unde trebuia să plec neapărat. Aceasta timp de 10 luni! Cred că lucru acesta ar uimi pe oricine. După socoteala lui Arbore trebuia să mai rămână din banii mei 6500 fr. Din aceşti bani 4500 fr. au fost luaţi de el şi 2000 ai luat d-ta. Arbore trebue, după cum spune, să primească 1000 ruble acum şi încă 1000 peste o lună. Apoi nevasta lui Arbore a mai scris despre expedierea a 1000 ruble. Dacă toţi aceşti bani vor fi primiţi, voi primi deasemenea şi banii mei. Dar pentru aceasta este necesar să se primească 3000 ruble căci primii 1000 sunt necesari lui Arbore pentru magazin şi alte nevoi. Vor fi primiţi? Când? De câţi bani va fi nevoie? Iată întrebări care pentru mine sunt chestiuni de viaţă şi de moarte. Am acum doar doi copii. Sunt, poate singurul dintre emigranţii de aici care nu cunoaşte nici-o meserie (pentru salahorie nu sunt literalmente bun) şi chiar dacă vor veni banii, ei vor fi primiţi cu ţârâita şi tot cu ţârâita vor fi mâncaţi şi pe urmă? Pe urmă mizeria, sărăcia, căci nici nu-mi pot închipui cum aş putea să-mi întreţin familia. Atât timp cât nu voi avea măcar 4—5 mii de franci, nu mă pot gândi la niciun fel de atelier, fie de fabricat săpun, fie de ceară roşie — mi-e tot una. Nici d-ta n'ai să mă poţi ajuta cu nimic dacă îmi vei expedia 2000 fr. câte 100, căci sutele vor fi mâncate pe măsură ce se vor primi. Te rog să mă ierţi, dragă, că chiar în prima scrisoare, la venirea în România, îţi scriu atât despre chestiuni financiare. Dar ce să fac? Dacă ele mă privesc atât îndeaproape? Dealtfel această chestiune mai are *un alt aspect*, care e departe de a fi de natura financiară. Dar despre aceasta voi vorbi altădată, voi vorbi când ne vom vedea personal. Acum trec la alte chestiuni, revoluţionare. D-ta ştii desigur că nu am avut niciun fel de ştiri la Mezena (?) despre starea de lucruri din

România. Atât cât am putut înţelege din spusele lui Arbore, lucrurile la voi nu prea progresează. Deci înţeleg în totul nerăbdarea d-tale de a edita cât mai repede o revistă. Părerea mea a fost întotdeauna aceasta că revista trebuie să înceapă abia atunci când există deja un partid cât de cât organizat. Am multe de spus cu privire la aceasta dar deoarece sper că în curând mă voi vedea personal cu d-tră cred că va fi mai comod să vorbim despre toate acestea când ne vom vedea, decât în scris. In orice caz mă voi vedea cu d-tră întrucât, dacă Iacob nu a plecat încă, voi pleca eu la Iaşi pentru a mă vedea cu el. In ceeace priveşte congresul, dacă lucrul acesta l-aţi hotărît, apoi desigur nici nu încape vorbă, deşi după părerea mea congresele nu aduc în genere prea mare folos, iar cu banii stăm prost, iar un congres la care să vină un mare număr de oameni trebuie să coste 1000 de franci. Cred că congresul nu va avea loc sub forma pe care aţi dorit-o, deoarece din Bucureşti e greu de presupus că va veni cineva din cauza examenelor şi a lipsei de bani. Astfel din Valahia ne vom înfăţişa la congres eu, Ralli, şi Ivanov; dar în acest caz e mai avantajos şi de mii de ori mai comod să plecăm noi la Iaşi. Am făcut socoteala că drumul unei persoane de aici la Iaşi va costa cu 30 franci mai mult decât drumul la Galaţi. Iată socoteala.

Un bilet la Galaţi = 15 franci plus 15 franci retur. Apoi întreţinerea 15 franci. Total deci 45 franci; la Iaşi însă va costa 70 franci să pleci acolo şi retur. Acolo nu avem ce socoti cheltuelile pentru casă şi masă, deoarece ne vom instala la cunoscuţi. Chiar dacă vom sosi din Valahia 5 persoane, după socoteala mea e mai bine să ne adunăm la Iaşi, deoarece fiecare delegat din Iaşi il va costa drumul cel mult 60 franci. In ceeace priveşte avantajele Iaşilor nici nu încape discuţie deoarece acolo am fi, ca să zicem aşa, acasă, am putea să ne intâlnim nu numai cu diferite persoane, ci cu toţi prietenii din Iaşi. Unde mai puneţi că eu oricum trebuie să plec la Iaşi. La Galaţi mai este şi desavantajul că acest congres va trebui organizat în mod conspirativ şi va mai trebui să ne şi grăbim. Arbore este impotriva Iaşilor, deoarece îl va costa mai scump. Dar pe d-tră congresul nu o să vă coste nimic, deci nu e tot una? Banii pe care delegaţii din Iaşi au crezut să-i cheltuiască pentru călătoria la Galaţi, vor putea să-i trimeată încoace şi cu aceşti bani vom putea complecta plusul pe care trebuie să-l cheltuiească cei de aici pentru călătoria la Iaşi. Am scris lui Iv... ca să vină încoac-e la o intâlnire şi cred că va sosi. De îndată ce-l voi vedea, sunt convins că-l voi convinge in favoarea Iaşilor. Dacă Arbore nu va primi până la sfârşitul ui Septembrie prima mie, nu poate fi nici vorba despre congres, cel puţin pentru noi. Cum mai putem vorbi despre congres dacă nici nu avem cu ce franca scrisorile. Eh! Inveţi, înveţi şi tot prost rămâi. Răspundeţi imediat ce părere aveţi cu privire la intâlnirea din Iaşi? Intr'un fel sau altul, dar vreau grozav să mă văd cât mai repede cu d-tră, şi dacă vor fi bani desigur că ne vom intâlni, iar până atunci vă imbrăţişez, scumpule.

Al d-tră Costică

Salutări sincere tuturor prietenilor din Iaşi. Am ce povesti despre călătoria mea în jurul lumii, am ce povesti despre Paris (l-am văzut acolo pe Ceaikovski şi pe mulţi alţii) dar toate aceasta până ce ne vom vedea personal.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

455

[Ploeşti, 1880]

Dragă Russel,

Rally a primit scrisoarea că banii au fost expediaţi, Duminică sau Luni e aproape singur că bani vor sosi aşa că probabil vom pleca Marţi. Dacă scrisoarea mea îl va mai găsi pe Stauceanu la Iaşi să-i spui că el e vinovat că a plecat aşa pe nepusă masă la Iaşi. Noi ne înţelesesem aşa: când vom primi banii,îi vom telegrafia la Bucureşti ca să plece; fără să aştepte telegrama a plecat pe nepusă masă. Dacă va putea să aştepte până la sfârşitul săptămânii viitoare s'o facă, dacă nu să facă cum vrea.

Despre revistă şi despre multe altele vom vorbi când ne vom vedea. De-a doamne cât mai curând. Mi se pare că va fi mai greu să scap din gaura asta decât din [indescifrabil]. Rămâi cu bine. Iţi strâng mâna.

Al d-tale Costică.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

456

[Ploeşti, 1880]

Dragă John!

Am o mare rugăminte la dumneata. Sunt acum într'o astfel de situaţie încât zău că sunt gata în orice clipă să-mi sfărâm capul; dar asta nu e încă nimic: principalul este că datorită promisiunilor diferitelor persoane, te-am pus şi pe dumneata într'o situaţie mizerabilă, fapt care mă chinue îngrozitor. La 17 luna curentă socrul meu trebue să plătească evreului datoria de 62 franci, dacă nu-i va plăti, se vor socoti 4 franci de zi întârziere, iar socrul meu este acum aici, a cheltuit şi cu drumul din cauza mea; pentru dumnezeu, salvează-mă; găseşte dragul meu undeva aceşti bani (ştiu că dumneata nu ai) şi dă-i Marioarei. Nu pot să-ţi promit că ţi-i înapoiez curând.

Nu pot să-ţi scriu despre situaţia mea fără a te întrista şi a te mâhni... Greu! Sper să viu la dumneata zilele acestea, să ne vedem, să vorbim despre multe, multe; deocamdată te rog dragul meu, să depui toate eforturile pentru a da cu orice preţ 62 de franci Marioarei şi *numai Marioarei*. Ştiu că ai ceva împotriva ei, dar o faci nu pentru ea, ci pentru mine. Te rog s'o faci. Te îmbrăţişez pe dumneata şi pe Steinbergi Al dumitale, Costică

Dacă Marioara va trimite pe cineva, te rog să dai banii.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

457

[Ploeşti]

Ce să mai zic, într'o situaţie bună ne-a pus Sârcu, nevenind la dumneavoastră. Prin el v'am trimis adresele, unde să trimiteţi ziarul, iar el!!! Incă atunci când a plecat. Iar eu m'am mirat dece nu trimiteţi bibliotecarului de aici ziarul. Mă grăbesc să vă comunic adresele. Ploeşti, trimiteţi pe adresa:

Librăria domnului Carjanu

Ploeşti

Trimiteţi: 10 exemplare din vechile numere şi câte 20 din numerele noi. Carjanu e de părere că 20 de centime pentru un număr este prea mult. Eu i-am spus că redacţia va consimţi ca numărul să fie vândut cu amănuntul cu 15 centime. Şi părerea mea este că... este prea scump. Nu pot să vă spun cu precizie ce fac, ştiu numai că sunt ocupat toată ziua, cu ce, « ştie dumnezeu ». Dacă vă trimitem articolul lui Reclou şi câteva articolaşe ale lui Ralli avem suficient material aşa că n'am niciun motiv să mă grăbesc deosebit de mult. Totuşi, mă voi strădui să scriu cât mai repede. Nu ştiu dacă v'am scris c'am terminat cu Papini. Aştept numai banii. Pentru afacerea lui Papini, este deosebit de important să cunoşti limbi străine. Borgio mi-a lăsat Olendorf în limba franceză şi germană; mi le-a luat Bonifaciu. Expediaţi-le pentru dumnezeu, imediat. Dacă contrar aşteptărilor, Bonifaciu consideră că aceste exemplare Olendorf sunt ale lui, să scadă valoarea lor din banii pe care mi-i datorează, dar să-i trimită imediat: îmi sunt deosebit de necesari, tocmai acum. Dacă Iacob va avea nevoie de bani, dă-i te rog în contul meu, probabil că n'are niciun ban. Dacă îl veţi vedea spuneţi-i că sunt foarte mirat că el nu scrie.

La revedere, salutări tuturor prietenilor.

Costică

Trimiteţi 20 de exemplare şi la Galaţi pe adresa:

Iacob Sefer, Galaţi, Poste-Restante.

La Brăila adresaţi-vă vânzătorului de ziare — Iosif Sohnan Poste-Restante Brăila.

E mai bine să luaţi înainte legătură prin corespondenţă, cu atât mai mult, cu cât n'am văzut personal pe Sahnan. Chiar acum am primit o telegramă pentru Ralli. Banii îi voi primi peste 3 săptămâni. Dacă lucrurile se vor tărăgăna atât, afacerea cu Papini va răbufni. Afaceri!!!

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

458

Ploeşti [Martie 1881]

Dragă prietene,

Am primit astăzi o scrisoare din Geneva, în care suntem întrebaţi dacă aţi primit avertizarea trimisă de acolo? Deoarece nu ştiu despre ce avertizare

este vorba, vă comunic dvs., iar dvs. comunicaţi-le lor. In privinţa banilor, iată prietene: aflaţi dela N. cu ce dobândă se pot lua bani dela unchiul său şi cât? Pe ce perioadă? In ce priveşte banii dvs., îi puteţi trimite, noi îi vom ţine fără să-i cheltuim şi chiar în cazul cel mai rău când ne vom atinge de ei, dvs. îi veţi primi în orice caz la 20 Aprilie, despre aceasta nici nu merită să discutăm. Puteţi fi absolut liniştit în privinţa acestor bani. La noi nimic nou. Regulamentul după indicaţiile lui R. nu ne priveşte. El ne va propune alegerea actelor dacă vom dori acest lucru. Din patrie se comunică lucruri nu prea vesele, totul este distrus răspândit, luat. Eh! Vă salut. Vă îmbrăţişez tare, tare,

Al Dvs. Costică

Spuneţi-i lui N. că se teme degeaba să ia bani pentru noi, dacă ni s'ar întâmpla într'adevăr ceva, atunci în orice caz banii fratelui său ar fi achitaţi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

459

[Bucureşti 1878]

Dragă Minco!

...Scrie şi tu pe această adresă şi nu pe adresa lui Papini; ce om ciudat! Treburile lui Papini mă neliniştesc mult. In ceeace priveşte pe Aureliu, e închis de mult. « Restaurantul Aşer » îmi propune să preiau restaurantul în următoarele condiţii: să dau de mâncare numai la 14 oameni iar el îmi va plăti pentru aceasta 400 de franci pe lună. Dacă nu voi prelua Ploeştiul, poate că voi accepta aceste condiţii. Du-te imediat la Parcevschi şi scrie neîntârziat. Nu sunt scrisori pentru tine.

La revedere, te îmbrăţişez

Al tău Costică

P. S. In ce priveşte pe Arbore este egal dacă ceri sau nu ceri, Ec. Nic. Sterejet zdravăn. Inchipuie-ţi că Codreanu şi Popescu stau până acum într'o singură cameră la mine, iar acelora nici nu le vine în cap să-i invite măcar de formă iar pe deasupra mai cer şi bani; nu au decât să aştepte. Arbore mi-a arătat scrisoarea dar n'a spus niciun cuvânt *despre aceasta*.

La revedere, scrie-mi, n'am nicio ştire de acasă.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

460

[Ploeşti, 1880]

Dragă Lazăre,

Iţi scriu din Ploieşti. Cu Haborschi am aranjat aşa, încât el nu va cere bani; a aflat după diferite investigaţii că acţiunea de aici este într'adevăr pe cale foarte bună, dar ce decurge de aici?

Piotr mi-a răspuns foarte vag, ba mai mult, chiar dacă va da cei 1000 de franci, abia la începutul lui Aprilie, după stilul vechi, dar eu am nevoie de bani în orice caz cel mai târziu în preajma lui 1 Aprilie, stil nou. Arbore i-a scris lui Russel. Dacă Russel nu poate în nici un caz să facă rost de câteva sute de franci, atunci să-i scrie lui Arbore ca acesta să-mi dea aceşti bani şi că el, Russel, garantează restituirea lor. Cel ce se îneacă, se agaţă şi de un pai şi cu toate că tu mi-ai repetat de atâtea ori că nu se pot obţine banii tăi, eu totuşi te rog încearcă să-l înduplеci, să-l convingi, dracul să-l ia, dacă e vorba să spunem adevărul, atunci Russel, vânzându-şi pianul, poate să obţină 300 sau 400 de franci, căci se ştie doar, la drept vorbind, că pianul a fost cumpărat pe banii mei. Convinge-l şi scrie-mi. Mergi imediat la Parcevschi, vorbeşte cu el dacă este sigur că va putea să-şi ţină promisiunea. Fiica lui a scris şi a rugat ca să-i trimită 65 de franci, deoarece ştia că Parcevschi n'are cu ce să-şi cumpere cizme. Spune-i lui Russel ca să-i dea lui Parcevschi cel puţin 30 sau 40 de franci. Intâlneşte-te, dragul meu, imediat cu Parcevschi şi scrie-mi fără întârziere. Tu ştii doar cât de puţin timp a rămas. Scrie-i imediat lui Bonifaciu. Tu nu mi-ai trimis adresa lui, iar el nu trimite nimic. Scrie-mi şi trimite-mi adresa lui. Indeplineşte, dragul meu toate acestea fără întârziere, căci doar eşti un om conştiincios. Intâlneşte-te imediat cu Parcevschi.

Adaugă totdeauna pe adresa «pour Costica».

Te îmbrăţişez de o mie de ori
Costică.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

461

Dragul meu Mincov![1])

Am primit scrisoarea ta. Drept să-ţi spun te-am înjurat zdravăn (că nu mi-ai scris atâta timp). In ce priveşte marfa trebuie să-ţi spun că din panglici am vândut cealaltă parte şi anume articolul 302 în întregime. Din articolul 305, jumătate, adică în loc de 6 linii (rânduri) — 100 metri. Au rămas 50; 8 lini — 200 metri, a rămas 100, etc.: din întreaga cantitate de 305 a rămas exact jumătate. Articolul 700 a rămas în întregime şi astfel acum este pus în vânzare articolul 305—6 lini — 50. m.

Art. 700	8	lini	— 200
	10	»	— 100
	16	»	— 100
	8	»	— 100
	10	»	— 150
	12	»	— 100
	16	»	— 100
	18	»	— 100

[1]) Scrisoare vizibil cifrată.

Din piei n'am vândut nimic; este şi foarte greu să vinzi din cauza cantităţii mari de piei primite de Papini. Astfel că acordă acum cea mai mare atenţie pieilor. O parte din panglicile pe care le-am vândut, le-am vândut avantajos, aproape în preţul de cost.

Termenul acceptat de tine este cam prea scurt, expedierea prin poştă costă *foarte scump*, iar cu *marea viteză* nu ştiu dacă vei primi în 5 zile, dealtfel .... voi trimite prin poştă mai ales că trebue să ne grăbim, dar este rău că pieile trimise mie sunt de culoare închisă, să nu se agaţe de acest lucru, îţi trimit mostre de culori — e drept că culorile sunt cele mai folosite. Interesează-te dacă nu se poate sconta poliţa pe care ţi-a oferit-o, şi dacă se poate ia-o, aici va fi nevoie să pierdem prea mult, 10% scont, poţi să dai fără preget.

Comunică-mi cât mai repede răspunsul. Acum despre altă chestiune. Nu ştiu dacă ţi-am trimis scrisoarea lui Haborschi; el îmi scrie că cu leafa pe care o primeşte nu poate trăi, că el trebue să plece să-şi caute un post şi că dacă nu-i voi da banii acum, nu va fi în stare să întreprindă călătoria. Te rog gândeşte-te ce-i de făcut? Ei măi, directorul căilor ferate române a ordonat să se deschidă ofertele (propunerile) şi să mi se comunice despre mersul lucrurilor. Nu mă aşteptam la o asemenea serviabilitate. Un proprietar de hotel din Ploeşti îmi oferă deja 4500 franci, de unde se poate conchide că afacerea dela Ploeşti nu este rea. Numai eu, zău, că nu ştiu cu ce bani se va prelua această afacere. Russel a refuzat, dela Petru n'am primit niciun răspuns am numai cei 1000 de franci ai mei şi cu 500 dela socru, iar banii ne trebue cât de repede. Oare Nădejde nu-mi poate imprumuta cel puţin 400 franci. Interesează-te, te rog, cum stă procesul lui Gluhoi. El era dator lui Nădejde cel tânăr 500 de franci; să nu-i plătească; încă mai bine ar fi să amaneteze biroul (?) şi să-mi trimită mie aceşti bani iar eu voi plăti lui Nădejde. Totodată să se grăbească, căci a rămas foarte puţin timp. Ia te rog dela socru mapa roşie pe care i-am dat-o, rupe de acolo toate foile şi trimite-mi, am acolo notate adresele. Intreabă-l pe socru dacă se poate conta precis că el va procura 500 de franci şi dacă va veni la Ploeşti? Scrie-mi pentru numele lui dumnezeu, scrie zilnic şi vezi poate poţi să împrumuţi cumva dela Nădejde măcar 300 de franci. Tot ar fi o înlesnire. Azi voi telegrafia lui Petru, e o porcărie că nu răspunde. Scrie pe adresa: Elizabetha Harding, str. Nerva Traian 165 Bucureşti.

La revedere, te îmbrăţişez de o sută de mii de ori

Al tău Costică

Salutări tuturor. Dece nu scrii nimic despre Steinbergi? Codreanu şi Popescu sunt la mine ca şi până acum, trăesc într'o singură cameră. Mie mi-e lehamite ca şi până acum. Russel mi-a vorbit cândva că dacă va voi, el poate influenţa pe Nădejde şi poate să-l oblige să împrumute câteva sute de franci. Aminteşte-i acest lucru.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

Dragă Mica!

In sfârşit, după aşteptări îndelungate, concesia pentru restaurantul din Ploieşti a fost adjudecată pe numele meu. Totuşi, în ciuda tuturor recomandaţiilor, am trebuit să dau 6000 franci pentru ca să pot lua restaurantul din Ploieşti, iar nu patru mii, cât plătea fostul concesionar şi cu cât mi s'a promis şi mie; de altfel mi s'a dat a înţelege că pot solicita reducerea preţului, dar mai târziu, după ce mă voi fi instalat acolo. După cum vezi, de luat l'am luat, dar acum e nevoie de bani. Arbore nici n'a pomenit de bani, odată, doar, a spus între altele că se gândeşte mereu, cum să plătească peste o lună 500 fr. pentru locuinţă. Rossel i-a scris lui Arbore nu despre 1000 ruble, ci despre 500 fr., dar Arbore n'a pomenit un cuvânt nici despre aceasta. De fapt, totul depinde de Ecat. Nic., iar ea nu vrea să se despartă, pentru nimic în lume, de argintăria ei. Ce e de făcut? După cât se pare, nu ai primit scrisoarea mea, în care ţi-am reproşat că îmi scrii pe adresa lui Papini. Ce om ciudat mai eşti! Vrei oare neapărat să am un scandal. Papini mi-au făcut în general una bună şi nu numai că nu mi-au plătit ce-mi datorau, dar m'au şi compromis grozav. Bună afacere am făcut! Am pierdut vreo 5000 franci şi, la urma urmelor, m'am şi compromis. Fire-ar să fie! Dânsul, pare-se, că a şi dispărut de pe faţa pământului. Ei, şi mai departe! Am doar nevoie de bani. E o lună de când te tot rog să stai de vorbă personal cu socrul meu şi nu pot obţine de la tine s'o faci. Imi trebuie, ca socrul să-mi spună definitiv, dacă are sau nu de gând să-mi trimeată bani, dacă e sigur de asta, dacă va veni? Doar având numai promisiuni deşerte, voi da desigur faliment şi voi pierde şi cele câteva kopeici pe care le mai am. Nici Boniface n'a trimis nimic. Ce neruşinare. Scrie-i, pentru Dumnezeu, la ce se gândeşte oare? Ce e asta, la urma urmelor? Acum e pentru mine perioada cea mai critică. In ceeace priveşte Iaşul, nu există deci nici o speranţă! Bine! Foarte bine! Cu excepţia lui Capităneanu, nimeni nu mi-a dat nici o centimă. Mi-e scârbă să-mi aduc aminte despre aceşti Imotescu... Ce gâşcă! Viitorii şpioni poliţieneşti, şi noi care îi credeam, că fac parte din cercul nostru. Bune treburi! Să-l vezi chiar acum pe socru, spune-i că-i voi scrie mâine, stai serios de vorbă cu el şi scrie-mi îndată; dacă lucrurile se vor tărăgăna acum, voi fi complect ruinat. Să ai în vedere, te rog, situaţia în care mă aflu şi răspunde-mi imediat. Rămai cu bine. Te îmbrăţişez de o sută mii ori.

Al tău Costică.

Scrie pentru Dumnezeu îndată lui Boniface.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

463

[1880]

Dragă Russel.

Astăzi am aflat la gară că de sâmbătă între Iaşi şi Paşcani circulaţia a fost întreruptă. Deci dacă Sonia n'a plecat vineri, înseamnă că se mai află la Iaşi. Probabil că va telegrafia la adresa d'tale. Aşteapt-o te rog la gară. Dacă va veni cu trenul de dimineaţă, la ora opt şi ceva, n'are rost să plece din gară, îi vei da adresa noastră exactă şi ne va putea găsi cu uşurinţă, spunîndu'i brijarului « alăturea cu spitalul ». In cazul când va sosi la 4,30, nu trebue totuşi să înopteze la d'ta, căci la d'ta poate să se întâlnească cu Bonifas. Ar fi un scandal uriaş, atât pentru d'ta, cât şi pentru noi. Ea poate să'şi petreacă noaptea într'un hotel, cum sunt multe lângă gară şi a doua zi dimineaţa să plece. Eh, ar fi un scandal, nu altceva! Te rog să-mi îndeplineşti rugămintea. Dacă va veni o scrisoare pentru mine, trimite'o imediat, te rog. Fireşte că mai bine să-mi fie transmisă prin telegramă, dar este puţin probabil că o voi primi la timp. Dacă vei primi telegrama în aceeaşi zi în care va fi expediată, telegrafiază-mi prin Alexandru, îţi voi restitui costul. Te rog foarte mult să procedezi în felul acesta, căci mă vei salva din situaţia delicată în care mă găsesc acum. Alexandru nu are scrisori pentru Liubovi Fedorovna. Salutări pentru toată lumea inclusiv Alexandru. Te îmbrăţişez pe d-ta şi familia.

Al d-tale Costică

P.S. Ce se mai aude cu disertaţia d-tale? Cum îţi merg treburile?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

464

Dragă prietene,

Am primit scrisoarea dv. Voi răspunde mai amănunţit altă dată. Acum vă voi spune următoarele. Situaţia noastră este foarte dificilă, deoarece cele circa 2000 franci pe care avem de primit din Italia, îi vom căpăta cel mai curând peste o lună. In orice caz, putem să vă trimitem banii ce ni-i-aţi dat, dar treburile noastre vor suferi mult din această cauză. Apoi, la drept vorbind, nici noi n-avem cu ce să plătim chiria. La primirea acestei scrisori, telegrafiaţi-mi deîndată, dacă puteţi să mai aşteptaţi maximum o lună, cu alte cuvinte, dacă sunteţi în măsură să vă procuraţi bani pe o lună, pentru a plăti chiria; de nu atunci n-aţi putea oare să vă mulţumiţi deocamdată cu o parte din această sumă? La primirea telegramei, vom expedia imediat banii,

astfel încât nu-i veţi primi prea târziu dar, vă rog, dacă puteţi, procuraţi-vă bani pentru o lună, căci vom achita totul, cu siguranţă, în decursul lunii. Aştept telegrama poimâine.

Rămâneţi cu bine, vă îmbrăţişez tare, tare

Al Dumneavoastră
Costică

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

465

[1877]

Dragă John

Ei, ce ai de gând să faci în vederea sosirii compatrioţilor noştri şi a başibuzucilor. După cum vezi am ghicit în ce priveşte războiul, deşi pe propria mea piele. Dracu ştie ce trebuie să facă omul. Să stai în pacostea care va fi în România, măcar de aş fi singur aş putea răbda mizeria şi aş putea să mă ascund. Dar copiii sunt mici şi mai ales n'am un ban pentru existenţă. Pe scurt lucrurile se prezintă albastru de tot! Alfons are speranţe nebuneşti că părinţii lui, auzind de război, îi vor trimite banii înainte de termen, aşa că odată cu sosirea lui Lupaşco (o,vis nebunesc) va primi acum banii. El te cunoaşte deacum, pe urmă află dacă a primit banii, iar în cazul când i-a primit, ia-i dela el şi plăteşte 200 franci lui Bonifas, iar restul trimite pe numele Robert Jeenx, strada Spitalului, casa Păltineanu.

Ce se aude cu locul d-tale? Ce ai de gând să faci cu Liubov Fedorovna? Mi se pare că va trebui s'o trimit pe Sofi din nou la Iaşi, numai că nu am bani. Blestemat să fie războiul acesta.

La revedere!

Răspunde-mi imediat. Vă sărut, pe d-ta şi pe Liubovi Fedorovna.

Al vostru Costică

Sofi şi fetiţa mea vă îmbrăţişează, pe d-ta şi pe Liubov Fedorovna şi vă mulţumesc mult pentru rochia trimisă.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

466

Dragă John,

Am la dumneata următoarea rugăminte. După cum prea bine ştii am deschis un atelier; deodată însă s'a iscat un scandal: pentru sudarea crătiţilor este nevoie de lignit, iar la Ploeşti nu se găseşte nicăeri. Ce-i de făcut? Arămarii de aici nu sudează fundul, ci îl fac dintr'o bucată întreagă. Alfons însă nu

s'a obişnuit cu o asemenea muncă, şi ea cere incomparabil mai mult timp. Din fericire, pleacă acum Alexandru şi noi l'am însărcinat să cumpere o sută ocale de lignit (dar nu cox). Vă rugăm foarte mult să'i ajutaţi lui Alexandru şi să'l învăţaţi, dat fiind că el este foarte puţin practic. Dacă expediaţi înainte de plecarea lui Alexandru, ar fi mai bine deoarece din această cauză de trei zile nu lucrăm şi dacă nu vom lucra nici după paşti, atunci va ieşi rău de tot. O sută de ocale de cărbune pot încăpea într'o boccea sau într'un sac mare. Mă închin cu plecăciune Liubei Fedorovna şi o rog ca în cazul când nu veţi găsi un sac mare, Alexandru să cumpere pânză de sac, iar Liubov Fedorovna va fi aşa de bună şi va coase din ea un sac; nu uitaţi că fără lignit va trebui să închidem atelierul, iar în condiţiile actuale acest lucru nu prea ne convine. Ah, aceste împrejurări! Astăzi s'au întâmplat atâtea lucruri! N'am în buzunar mai mult de 30 centime, la băcănie suntem datori 6 franci şi mai mult nu ne mai dau pe datorie, de o săptămînă ne hrănim cu fasole şi fica mea este nemulţnmită de *cantitatea* prea mică de lapte care i se dă. Fasolea începe să se facă simţită. Lucrul dracului! Din fericire a sosit Alexandru şi împrumutăm dela el bani pentru hrana pe timp de o săptămână, iar după asta nu ştiu ce va fi, mai bine să nu mă gândesc. Pentru două apartamente noi trebue să plătim dela Sfântul Gheorghe pe o jumătate de an înainte. Intr'un cuvânt lucrurile stau foarte prost! şi fratele nu trimite bani, fie el blestemat! Eu şi Sonia suntem foarte recunoscători Liubei Fedorovna în numele ficei noastre. In treacăt remarc că am fost înşelat, că în loc de băiat am o fată, credeam că voi fi mulţumit, dar tot ce am poate fi numărat pe degete. Fiica mea are o singură cămăşuţă aşa că atunci când i se spală, rămâne aşa cum s'a născut pe lume; dacă Liubov Fedorovna are cu ce confecţiona două cămăşuţe, acest lucru ar fi tocmai ceace trebuie. Apoi, eu şi cu Sonia vă îmbrăţişăm pe dvs. şi pe Liubov Fedorovna mnlt de tot.

Al dvs. Costică

Sonia ar fi vrut să vină câteva zile la dvs. ca musafir, numai că în condiţiile de astăzi este imposibil.

Pentru dumnezeu, nu uitaţi de lignit, căci fără el nu putem face nimic.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

467

Drag prieten!

Am primit scrisoarea d-tale, dar până acum n'am putut să-ţi răspund. Sunt foarte bucuros că ai de gând să vii la întâlnire, acolo toate se vor lămuri cel mai bine în privinţa felului în care trebue procedat. Totnşi nu pot să mă abţin să fac chiar acum unele observaţii cu privire la scrisoarea d-tale. Sunt absolut de părere că cel mai avantajos pentru d-ta ar fi să pleci la Bucureşti.

Trebue să fii şi d-ta de acord că la început acolo nu va fi nevoe de nici o propagandă sau exprimându-mă mai clar: cât timp nu suntem organizaţi, noi înşine, cât timp nu avem acolo forţe de intelectuali şi nici revistă, cât timp nu ne-am manifestat în faţa societăţii române ca partid, propaganda şi încă la Curtea de Argeş nu are nici o importanţă. Suntem aşa de puţini că este imposibil să ne împrăştiem, şi trebue să folosim toate forţele existente pentru ceeace vom crede în momentul dat drept imperios necesar, aceasta este părerea mea. D-ta gândeşti oare altfel sau eşti absolut de acord cu mine; totuşi pentru ea putem stabili ceva şi să nu fim ca lebăda, ştiuca şi racul trebue să ne vedem. Sunt de acord cu d-ta că cel mai bine ar fi să ne întâlnim atunci când va sosi Ceaicovschi. Dar eşti oare sigur că va veni şi încă curând? Cel mai bine va fi să ne adunăm la Ploeşti unde se mută acum Aivaz. In ce priveşte partea materială care la început va fi o chestiune esenţială avem aici diferite planuri. Ne gândim să organizăm fabricile pe seama industriei naţionale «proitisi». Deocamdată nu am hotărît nimic de altfel est foarte greu să hotărâm ce, mai ales pentru că ne lipseşte capitalul necesar. Când ne vom întâlni ne vom sfătui. Am făcut şi un proect ca d-ta, Codreanca şi soţia lui Aivaz să deschideţi în Bucureşti un birou medical.

Probabil că v-a scris Codreanu despre acest lucru. Ce părere aveţi? Nu ţiu minte ce dată a indicat în scrisoarea d-tale pentru sosirea lui Ceaicovschi.

Rămâi cu bine, te sărut pe tine şi pe Liubov Feodorovna din partea mea şi lui Sonia.

Al d-tale
Costică

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

468

[Adresa pe verso:]

Domnului Russel,

Dragă amice,

Transmiterea aceste scrisori din partea mea impune să'ţi explic dece n-am scris tot acest timp. In acest timp m'am topit în căldura dogoritoare lichidând afacerile în cât era aproape să mă ruinez definitiv. Mai rămâne o singură chestiune în viitor, despre care vă voi scrie mai târziu amănunţit. Dacă şi aceasta nu va reuşi, atunci va fi o situaţie rea, grozav de rea. Dar despre aceasta, mai târziu. Transmiteţi Speranţă că am primit ultima lui scrisoare pe care nu am înţeles-o deloc deoarece în ea se pomeneşte despre o oarecare scrisoare, neprimită de mine. Spuneţi-i să-mi scrie imediat ce a fost în acea scrisoare, deoarece aceasta mă interesează mult. Mă tem că Vaca Roşcată

a interceptat această scrisoare. Astăzi v'am expediat scrisoarea lui Golden. Acesta se numeşte aici Mincov, pe adresa Ferdinand. Chestiunea tipografiei e o chestiune bună, dar guvernul nu poate lua oare împotriva tipografiei astfel de măsuri represive, datorită cărora însăşi existenţa ei să devină imposibilă? Mai ales Mincov va putea să rămână acolo până ce se va aranja chestiunea, iar apoi va putea pleca; în caz contrar, va ajunge numai decât de cealaltă parte; dealtfel el nu se teme prea mult de aceasta. Spuneţii lui Kislorod că « Arbore » a pierdut scrisoarea pe care i-a trimis'o şi în care se află şi o scrisoare pentru mine. De aceea n'am putut să înţeleg dacă el va veni cu Nadia sau nu. Dacă va sosi, va putea să se instaleze alături de mine în aceeaşi casă. In curând vă voi scrie o scrisoare mai lungă.

Vă îmbrăţişez, al dumneavoastră

Costică

Imbrăţişez pe Libich, Nadia, Nadejda şi pe toţi ceilalţi de o mie de ori.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

469

Scumpe amice,

Tot mereu nu am avut timp să vă răspund. Vă sunt foarte recunoscător pentru ajutorul dumneavoastră în legătură cu aranjarea lucrurilor cu Parcevschi.

Treburile mele băneşti sunt acum şi mai proaste, dacă s'ar putea să fie ceva mai prost. Iată despre ce este vorba, dragul meu John: aşi vrea să vă rog să-mi scriţi următoarele: în cazul că ar trebui să mă mut la Iaşi, cu ce aşi putea să mă ocup acolo? Aşi putea oare să-mi aranjez acolo oarecum existenţa? Ce'i drept şi eu cunosc Iaşii, dar nu am mai fost de mult pe acolo. Să-mi scriţi despre aceasta în mod amănunţit. Revista va apare abia la 1 Iulie. Să-mi trimiteţi banii pe care îi puteţi strânge atât pentru abonamente cât şi subvenţia pentru prima lună. — Scorţeanu va trebui să facă diferite modificări în mica sa tipografie. In general lucrurile merg cât se poate de prost aici. Indiferentismul şi lipsa de desvoltare pe deoparte, sărăcia pe de alta, menţin totul status quo şi chiar mai rău. In ceeace îl priveşte pe Stăuceanu acesta a ieşit aproape definitiv din cerc. Scrieţi mai mult. Programul va fi desigur socialist. La început s'a hotărât să se întrebuinţeze cât mai puţin cuvântul socialist. Să se dea articole ştiinţifice, fără a ironiza, în limita posibilităţii. Să'i spuneţi lui Nădejde că-l rugăm să scrie câteva articole de popularizare despre teoria lui Darwin. In aceste articole el se poate declara ateist. Dacă aveţi timp, scrieţi ceva despre igiena socială. Nici nu încape vorbă că toate acestea trebue să fie cât mai popular scrise. Cu cât veţi scrie mai mult, cu atât mai bine. Am primit o scrisoare dela Goldenberg. El s'a hotărât definitiv să vină aici şi probabil că în curând va sosi. Este puţin probabil că va pleca la Iaşi deoarece îl cunoştea bine pe curvar, deşi îşi, exprimă hotărârea să se

vâre printre ... moldoveni. Ceaicovschi s'a hotărât să plece la Londra. Din Paris se mai strâng încă câţiva oameni de aici. Y'am trimis tot timpul «L'Égalité». De altfel nici nu mi-aţi răspuns măcar odată dacă aţi primit sau nu? Sunteţi abonat la această revistă sau nu? Răspundeţi cât mai curând. Steinb. a adus ceva nou? Banii pentru revistă trebuie să-i am până sâmbătă. Rămâneţi cu bine, vă îmbrăţişez mult, mult

Costică

Salutări lui Steinberg. Tare aşi vrea să plec acum la Iaşi, dar din păcate aceasta nu este cu putinţă. In ceeace pe priveşte pe Nădejde, socrul cere să fie schimbate câteva condiţii. El consimte să dea jumătate de Anul Nou, iar jumătate de Sfântul Gheorghe 1881. Este vorba despre faptul că la sfârşitul acestui an el trebue să plătească pentru grădină, pare-se 600 fr., dacă nu le va plăti, atunci vânzătorul va lua grădina înapoi. Să-l convingeţi pe Nădejde să nu insiste, căci el nu ştie ce sărăcie îngrozitoare e în familie.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

470

Dragă John!

Impărtăşesc din suflet nenorocirea d-tale şi totuşi sunt nevoit să te rog ceva în mod stăruitor. Sofi a sosit, dar din nefericire pe drum i'au scos din buzunar 13 franci şi chitanţa pentru lucrurile care au fost trimise cu vagonu de bagaje Marţea trecută, adică la 1 Martie stil vechi. Lucrurile au fost expediate «cu poşta militară» (româneşte la Bucureşti şi Sofi nici nu ştie dacă adresa era scrisă pe ele sau numai iniţiale, adică două litere) iar dacă nu erau decât iniţiale, ea nici nu ştie care anume. In cazul când a fost scrisă o adresă, aceasta nu putea fi decât a d-tale: strada Cometa No. 26, J. Russel. Dacă nu erau decât iniţiale, puteau să nu fie iniţialele d-tale D.R., sau ale mele R.J. Expeditor este Grigorii Parcevschii.

Mă tem mult că hoţul se va prezenta cu frahtgut-ul (chitanţă în limba germană) şi va scoate lucrurile, atunci Sofi va rămâne literalmente doar cu cămaşa pe ea.

Perne, cămăşi, haine, veselă, totul se află în cufăr. Dragul meu, du-te la vamă, anunţă-l pe magazioner de toate aceste lucruri. Cufărul cu care au fost trimise lucrurile este ceva mai mic decât al d-tale, dar mai mare decât al lui Larsiev, mai lung, roşu, îmbrăcat în pânză roşie şi nu în pânză cenuşie cum e al d-tale, dealtfel dela distanţă pare vopsit. Deasupra cufărului se află legată o plapumă înfăşurată într'un sac, lângă una din încuietori se află stampila H.G.P. Cufărul are un lacăt la mijloc şi două mânere pe margini. Poţi să spui că cunoştinţa d-tale a expediat cufărul şi în timpul drumului a pierdut chitanţele. Nu cunoaşte adresa şi iniţialele pentrucă cufărul a fost expediat de tatăl şi ei din cauză că i s'au furat banii, a rămas în drum.

Este important ca lucrurile să nu fie eliberate hoţului până ce nu vom deţine duplicatul recipisei. Du-te te rog la vamă, răscoleşte coletele, iar dacă îl vei găsi, spune să nu fie eliberat nimănui, iar dacă vine cineva după cufăr, să fie reţinut. Te rog să aranjezi lucrurile, căci altfel va ieşi scandal. Nici nu avem pe ce să dormim şi nici cu ce să ne învelim. In situaţia noastră nu avem nicio posibilitate să ne cumpărăm ceva. Nu ne rămâne decât să ne tăvălim pe jos ca nişte câini. Bani—40 franci, îi trimitem. Te rog să mă crezi pe cuvânt că deocamdată suntem foarte strâmtoraţi, iar peste două săptămâni ni se termină şi ultimele rezerve. Dece dracu îi trimiţi chitanţa lui Bonifaci până nu s'ar fi trimis şi fără ea. La revedere. Pentru dumnezeu, îndeplineşte-mi rugămintea, acum e noapte, mâine dimineaţa la ora 6 voi duce scrisorile la poştă, deaceea le veţi primi nefrancate.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

471

[Ploeşti, 1878]

Dragă John Russelevici,

Nu v'am scris de foarte mult timp, dar ce să'i faci, dacă n'am timp; şi de făcut nu faci nimic şi timp nu ai; în comună eu sunt singurul care ştiu limba rusă şi de aceea mă trag în toate părţile. Probabil că Codreanu v'a scris că e schwach [1]) cu atelierul nostru. Banii lui Bonifaci s'au topit pe nesimţite aşa încât atunci când s'au apucat să organizeze un atelier nu mai erau bani. Nu lipseau decât 100 de franci şi nu avem de unde să-i luăm. Frankevici a fost aici. Nu cred că va da ceva, eu i'am scris, dar el nici nu răspunde. Intr'un cuvânt, lucrurile stau schwach, aşa de prost, încât doamne fereşte, stăm noi cu Larsi « şi sântem trişti » din cauza atelierului. Dumnezeu ştie. Larsi spune că în genere mai trebuie 100 franci... şi am fi putut începe lucrul.

Inchipuiţi-vă cât de tare au căzut hârtiile ruseşti încât eri am schimbat 2 franci 60 centime pentru o rublă. E îngrozitor. Scrieţi măcar Dvs. Aţi ajuns la Ploieşti şi nu mai vreţi să scriţi. Toţi împreună vă săturăm mult, mult.

Costică

Cele mai adânci salutări Liubei Feodorovna şi lui Pavel Johnovici. Când aveţi de gând să veniţi la noi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

---

[1]) Merge slab.

Scumpe amice!

Am primit scrisorea a dumitale. Te mulţumèscu pentru acea ce ai făcut pentru noi. Noi nu vom trimite la Iaşi nimenui circularul nostru ci numai la Speranţa. Dacă adeverat ca să vinde atât de puţin atuncea degeaba sunt ostenelele dar eu nu cred cu atâț mai mult că noi putem să dăm pogloane la comercianţi cu un fr. 10 bani sticla. Desigur nu poate să se vindă mult dacă o sticlă să vinde cu 6 fr. Cei de aice zic că la Moldova se vinde mai mult decât aice, dar aice se vind miimi de sticle. Eată şi o altă affacere. Noi am primit mai multe scrisori dela o fabrică de producţiune chimice din Italia. Asta casa e una din cele mai mare în occident. Acesta casă ne roga ca să-i vindem «...tartre de tonneau...» dela România. Mai în fiecare an toţi crâşmari curăţă butoile de coja care a crescut pe butoi acesta coja mi se pare se chiamă la Moldova droj. După ce să curăţă acestă piatră ori se asvârlă, ori se vinde cu un preţ foarte mic pentru facerea rachiului. Această piatră se chiamă « tartre de tonneau » şi conţine crematartre. Dacă s'ar găsi în Iaşi un comersant care ar stringe cât se poate mai mult acest tartre noi am pute să propunem 70 de bani oca şi mai mult dacă tartre conţine mai mult crema tartre, ce cred că vin dela Moldova e mai bun decât cel de aici. Pentru tartre în bucăţi am pute să propunem un fr. şi mai mult după calitate, Ca să-ţi faci ideia cât poate să consumă acestă casă e dovada că numai o probă cere 10.000 mii d'ocă şi rogă că transporturi care vom trimite să fie mai mici decât acesta sumă. S'a scris afară d'acesta că poate să consumă cât nu mai suntem în stare să-i trimitem. Vorbeşci te rog cu Speranţa, dacă s'ar pute a faci ceva în Iaşi. Acesta affacere e pentru noi de mare interes. Alalt-hieri a vinit al treile companion al nostru *Cekarelli*, fost comandant insurecţiunei din Cenevènto el e din copilăria comersant, şi pricepe foarte bine comerţul. Părerea a lui asupra afacerii nostre, a aceiaşi ca şi a mea, dacă am putea să facem affacerile splendite, dacă am avea parale. Parale e acuma pentru noi cestiune de viaţă şi de moarte. El areta foarte evident, că dacă am aive acuma 20.000 de franci după 3 ani am putea să aivem sutime şi sutime de mii de franci. Dar fiincă nu sunt aceste parale trebue să le facem dar vorba e că chiar dela început trebue să aivem câte-va mii de franci pentru chieltuelile pân să va arăta rezultatul muncei noastre. Ar fi de prisos că să-ţi repet că reuşita nostru e de cel mai mare interes pentru cauza. Nici eu, nici Papini, nici Cecòtelli nu ne facem comersanţi ca să câştigăm parale pentru noi. Mie îmi pare foarte reu că nu eşci aice, ca atuncea te ai pute şi D-ta să te convingi că socotelile nostri nu sunt făcute pe nasip. Mâine or poimâine vom începe a tipări necrologul lui Codreanu e foarte greu de făcut ceva pentru speranza cel tiner. E distul ca să spun eu lui Radu — Mihai despre postul de profesor şi de sigur că el va pricepe cu ce scop un prieten al meu pot să ocupe un post de professor de theologie. Pentru Andrei asemenea pentru moment

nu pot să fac absolut nimica deşi sunt sigur că după câteva luni dacă nu va mai merge treba nostru sorta lui, ca şi noi tuturor va fi mult mai bună. In curând Orlof va pleca în Bulgaria. (Iacob cu nevasta lui a şi plecat) Atuncea Andrei pot să vie să şede la mine că nu va îngreueza pe mine, dar o ocupaţiune pentru moment n'aviem. De scriitor nici nu pot să fie vorba fiindcă scrie forte urât. Răspunde imediat mai ales « tartre » mă interesează mult. Trimite traducerea lui Lassale. Adio. Complimente la toţi. Te serut, amice pe dumneata şi pe familia a D-ale

Costică

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

473

[Bucureşti]

Scumpi amici

Sunt patru zile de cându am venitu la Bucureşci. Al-althieri am făcut o întrunire mică unde am explicatu neînţelegerile care exista între noi şi voi. Rezultatul a fost că s'a ales altu secretaru C. Bacalbaşa. Assemenea s'a hotărât ca « România viitoare » să se de la tiparu, dar totuşi mai înainte de dou septemâni n'are să esa. Despre jurnalu s'a aranjatu astfel: jurnalu are să fie lunaru de 500 de exemplare. O jumătate din cantitate asta adecă 250 de exemplare se vor expedia vou la Iaşi pentru cari după cum am vorbit veţi da o jumătate din cheltuela. Veţi ave prin urmare o jumătate din ediţiunea la dispoziţiunea vostră şi veţi purta o jumătate din cheltuela. Jurnalu are să aibă 4 coli şi are să coste 200 franci. Jurnalu să va tipări la tipografia lui Grecescu. Tipografia a lui Scorţeanu e prea mică. Jurnalu va fi redactatu după cum am vorbit eu cu Russel, adeca va fi mai mult jurnalu de desvoltarea ideilor teoretice de cât jurnalu agitatoru. Va ave şi beletristica pentru antăiaşi data am hotărît să punem v'o o bucata întreagă de « croia-rousse » de rasoua. Trimiteţi-ne carte acesta adecă lex grands pours imediatu fiindu că noi n'avem aci asemenea să ne trimeteţi şi economia politică de Cernâşevski. După o săptămânu le vom trimite înapoi. Până Bacalbaşu va scrie vou puteţi să trimiteţi scrisorile mie. Broşura n'a eşit încă fiind-că se tipăreşte la tipografia lui Scorţeanu. Tipografia e foarte mică, vom trimete la Iaşi 200 de exemplare.

Adio. Salutările frăţeşti din partea tuturora şi din partea a mea o stringere de mână frăţească.

Costică Dobrogeanu.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

474

Scumpe amice!

Am primit scrisorile a D-tale. Nu-mi scri nimică, dacă ai primit scrisore care ţ'am trimis pe adresa lui *Dubert*. La acea ce ţ'am scris pot să adaug că afara de jurnal cauza turbărei pompadurului a fost acea istoriscire care s'a tipărit în femea română. El continuă a ameninţat-o cu expulsare, dar Arbore zice că asta e un exces de zel pentru că în cercurile mai competinte unde să află acuma Arbore n'au nimică contra eşirei jurnalului, să fie numai mai moderat adeca nu anargist revoluţionar. La Kaczanovscy am scris. Am iar o rugăminte către d-ta. Par çevsscy mie a scris că parale 120 fr., lui trebuesce la 15 mai când el trebuie să plătească pentru vin 15 pe termen. Eu ştîu că el nu minte Acuma noi şedem cu comptoir fără paro. Fă te rog tot posibil să-i dai aceste parale, care eu, voi face tot possibil şi impossibil da le înapoia la un timp de 2,3 septemane. Mie are să pare grozav de reu, dacă el are să se plângă înaintea Sofiei că eu am făcut lui un reu atât de mare. Poci să rogi din partea a mea pe Iancu ca să-l impromuta cu aceste bani care eu le voi plati în 2 ori 3 septemâne. Te rog foarte mult să-mi faci aceste bunătate. Maine voi scriu mai mult. Affacerile noastre s'arangeze tot mai bine, dară din nefericire n'aivem bani să le mânăm afacerile înainte. Aivem însă multe speranţe. Adio. Imbrăţişeazi pe d-ta şi pe toţi amici o mie d'ori a D-tale.

Costică

In cazu dacă nu poci să-i procuri toată suma procură o parte.

Directorul drumului de fier este el ori dispus să te primească iar în serviciu daca ministru nu va aive nimica de zis în contra.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

475

[Bucureşti, Iulie]

Mult iubitu meu!

In fine m'am mutat şi-ţi scriu în noua mea cameră care este situată: Biserica Jeni, N 12; nu este departe de Scaunele. Azi am fost la germana şi Dumineca viitoare lucrurile ne vor fi expediate, cu excepţia mesei şi etajerei; dar cum să vă expediez obiectele scoase? Intr'adevăr nu ştiu cum. Am o însărcinare din partea lui Codreano; i-am scos ceasul amanetat şi am să i-l remit prin cunoştinţa sa care se află momentan aici şi va pleca peste câteva zile la Costeşti; nu i s'ar putea remite lucrurile pentru a le restitui lui Codr. Scrie-mi privind această chestiune cât de repede posibil.

[Pe verso:]

sunt nefericit cum nu am fost niciodată; sper să-ţi vorbesc pe lung şi personal.

Sunt aproape două săptămâni de când nu mai scriu pentru ziar, este plicticos, dar voi scrie acum, ce vrei, este comerţul. Dar, iată un lucru foarte serios. Imi trebue un document, îmi trebue neapărat, m'am adresat consulului Statelor Unite, pentru a-i cere protecţie, aceasta nu merge, m'am adresat altcuiva şi aceasta nu vrea să meargă. Schimbarea de locuinţă nu schimbă chestiunea, este acelaş lucru. Schev. sau o altă firmă, dar trebue un *iarlik*. Mi-am bătut joc de acest lucru în orice chip, dar *în momentul de faţă,* când nu puteţi; dar şi refuzul nu-mi va procura durere.

Vă strâng mâna, rugându-vă să-mi scrieţi imediat pentru a şti care este situaţia.

Al Dvs. — devotat
[Boniface]

Privind boala mea, îmi merge deja bine sub influenţa *unei cure raţionale* cum zice Codr. . . .

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

476

30 Iulie

Vezi că eşti orb sau ai ochii foarte prost plasaţi. Citind scrisoarea D-tale am tresăltat de plăcere dar când am ajuns la fatalul « Intr'o zi sau alta » te-am blestemat şi te rog foarte serios să nu-mi mai spui niciodată astfel de lucruri. După această introducere, să ajungem la fapte.

va merge perfect. *Jentscheff* va scrie o scrisoare redactorului pe care-l cunoaşte perfect. Eu mă ocup foarte serios de afacere, până în prezent am o mulţime de *fapte* şi citesc, citesc mereu; va fi posibil să se obţină 10 cop de rând; ar fi drăguţ.

Este un lucru remarcabil, creierul meu: odată pus în activitate el vrea să cunoască tot şi, dacă nu mă înşel, cunoaşte. Eu privesc acum afacerile printr'o altă prizmă; natural, există un stimulent. Vezi, îmi trebue un bici; Jentscheff mai rămâne până la 10 Mai şi doarme până la 11 dimineaţa; Stambol... se scoală la prânz. Sunt băieţi cum se cade, într'adevăr. Viskovski a sosit ieri cu un ofiţer rus a cărui cunoştinţă am făcut-o la Societatea slavă, tot un băiat de treabă, dar mărginit.

Te îmbrăţişez de o mie de ori, dragul meu medic al spitalului etc — etc. —

Boniface

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

[București, Iulie]

Prea iubit prieten,

Nu ți-am mai scris demult. Motivul? la ce să mai vorbim; mi se pare că n-am prea avut niciunul... Amicul Codr. m'a înștiințat că ai primit o scrisoare sau o telegramă, în legătură cu afacerea Murom., îmi pare nespus de bine. I-ai aflat în sfârșit adresa? Asta mă interesează. Ai primit oare numerele ziarului în care a apărut anunțul? Când am trimis redacției scrisoarea recomandată cu 5 florini (am chitanța de la poștă) am rugat totodată să mi se trimită ziarul pe adresa d-tale.

Cât despre treburile mele, merg destul de bine, dar redacția lui «Messager du Nord» [Mesagerul Nordului] nu prea e bogată actualmente și nu-mi trimte destul de regulat onorariile. Așa că am părăsit-o și am început să scriu pentru Suvorin, el va plăti cu punctualitate. Ce să faci? Stiu perfect de bine care sunt părerile d-tale despre meseria de corespondent, știu cu atât mai mult cu cât *nu pot să nu le împărtășesc și eu;* dar înainte de orice... este lupta pentru conservarea individului și asta-i tot. Am astfel posibilitatea de a citi, de a căuta și de a găsi *stofă* pentru viitor. Vorbesc de viitor; știi ce cale mi-am ales? Iată, îți voi spune. Voi fi scriitor, scriitor în toată puterea cuvântului. *Aceasta, sau nimic*... Vreau lucrul acesta și știu că stă în puterile mele. Pentru a *trăi*, trebue să lupți, nu e așa? Și pentru a lupta, trebue să ai o armă, nu este iarăși așa? Ei bine! arma mea va fi pana mea și voi ști s'o mânuiesc; căci pentru a atinge acest țel voi întrebuința toate mijloacele; și mijloacele pentru a-l atinge sunt cărțile, ideile largi, generoase, sublime, ale câtorva oameni de elită care însuflețesc și pe ceilalți... Trebue citiți, meditați; trebue să dai inimii posibilitatea de a-și desvolta toate instinctele cele bune, toate simțimintele... O repet: ori scriitor, care luptă cinstit, cu vitejie, fără teamă, ori nimic...să nu crezi că-mi fac iluzii, pentrucă am scris pînă acum vreo sută de corespondențe « *citite de toată lumea cu cea mai mare plăcere* », să nu crezi asta, nu e nici o iluzie și cu toate astea... corespondențele acestea îmi arată că am talent, că limba mea este atrăgătoare, vie, patetică și iarăși atrăgătoare... Este un lucru care mi se spune la orice pas, un lucru care nu mă întristează... căci, când voi avea *material*, un *material adevărat*, voi putea să antrenez, dar într'alt fel... Cine o trăi, o vedea!

Ce mai faci? Ce mai face L.F.? Iți scrie des? Am auzit că o să vină. Am vrut să-ți fac o vizită și am crezut că te voi găsi la Pitești; dar Codr. mi-a spus că te întorseseși în bârlogul d-tale; am vrut să viu să te văd la D-ta acasă, dar nimeni dintre noi nu avea ceea ce se chiamă bani. Regret nespus de mult. Codr. mi-a citit scrisoarea lui Tch. Vine oare? și când?

Am auzit că bărânul *face prostii.*

[Boniface]

Adresa mea este: *strada Brezoianu, Nr. 32.*

Dacă scrii Doamnei nu uita să-i spui mai întâi că-i trimit complimentele mele cele mai sincere şi apoi că nu cunoaştem până acum marea putere a ciupercilor; văd că au capacitatea de a te face să uiţi pe toată lumea, *chiar pe cei cărora li s-a promis să li se trimită câteva zeci*; or, Doamna nu se ţine de cuvânt, a dat, deci, faliment.

Am auzit că dormi îngrozitor; noapte bună, deci! Dar nu uita să-mi scrii.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

478

Cum v'am mai spus, vă rog a trimite bani lui Ceaikov. Dacă nu aveţi suma disponibilă, daţi-mi de ştire, deoarece am primit o sumă mică de bani de la redacţie şi voi fi fericit să fac ceva pentru prietenii mei, pe care nu încetez să-i stimez, să-i iubesc din toată inima, cu toate că tăcerea mea ar fi putut să vă pară stângace... Dar în tot cazul, vă înşelaţi dacă veţi crede ca Codr. că situaţia mea de fabricant de rânduri a schimbat caracterul meu...

[Pe verso:]

este evident, trebue neapărat făcut ceva. Şi iată ce s'ar putea face: Ceaikovsky va părăsi America, dacă va trece prin Elveţia nu ar putea el cu ajutorul unei oarecare sume de bani să obţină un paşaport elveţian în care, alături de un nume oarecare, ai fi adăugat bonif[..]; dacă ar putea, aşi fi fericit şi recunoscător toată viaţa mea. Un paşaport american nu mai merge, deoarece va trebui să mă prezint la consulatul american şi Consulul ştie că nu sunt cetăţean american, deoarece i-am spus aceasta. Bineînţeles nu este *numaidecât* necesar ca paşaportul să fie elveţian, totuşi acesta ar fi fost cel mai bun. In acest moment aşi fi fost capabil să dau şi ultima mea cămaşă numai ca să-l am. Când vă spun că este serios, vă rog credeţi-mă; voi ştiţi cât de puţin mă sinchisesc de un pericol care încă nu s'a *conturat*, care a început să se arate; eu *ştiu* că trebuia să mă gândesc la toate acestea mult mai înainte.

Dacă îl vedeţi sau îi scrieţi lui Costică, spuneţi-i că atunci când am fost la nemţoaica, aceasta mi-a spus că el i-a rămas dator 11 fr; sumă pe care eu am plătit-o; acuma îi datorez lui Costică 34 fr. pe care nu ştiu cum să îi trimit.

Referitor la Muromţev, nu am citit până acum anunţul în Istok. Este de necrezut că scrisoarea să se fi pierdut; am anexat la scrisoare 5 florini în hârtie şi am expediat-o recomandat.

Scrieţi-mi imediat

Al vostru [Boniface]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

479

[Pueşti] 21 Mai

Dragă Nicolae,

Ieri am primit o telegramă cu veşti nu prea plăcute. Vezi, dragul meu, ce rău este să te încrezi în asemenea indivizi de genul acelora cărora li s'a încrediuţat Kablitz.

Ieri uoi am făcut toţi o plimbare şi am fost la acordeur care a refuzat în mod categoric de a plăti banii care au fost daţi la 15 Mai. Motivând acest refuz, spunea că eu cu dl. N. Ronel am convenit să-i aducem pian, iar data n'a vrut să o fixeze, spunând că uici el uu ştie când aduce. Aceste şiretenii suut clare: el va lungi povestea până va veni termenul iar eu o să mai am nevoie de piau. Am vizitat pe fosta gazdă şi am găsit la ea cele 2 scrisori sosite pe uumele tău. Una din Leipzig dela Richter, primită pe data de 6 Martie, a doua din Odesa, trimisă pe data de 14 Feb. Această a doua scrisoare conţine o scrisoare închisă pe numele lui Armand, cu rugămintea să i-o predai; te întreabă de asemenea dacă ai primit scrisoarea lui, pe care el ţi-a expediat-o cu două săptămâni în urmă. Richter nu scrie uimic important, se scuză doar că n'a scris de mult timp şi explică cau·zele. La Lemberg îi merge mai bine decât la Zürich. Cere să-i trausmitem unele rugămiuţi lui Luuev, (?) ceea ce voi face personal la prima mea întâlnire cu el. Tot astăzi am mai primit o scrisoare dela Goldenberg. El întreabă de ce nu-i scrim şi se teme că m'am supărat pentru ultima lui scrisoare — scrisă, cum spune el, sub o impresie rea, şi deci nu se miră deloc că această scrisoare ar fi putut să producă o impresie proastă asupra ta. Şi el are de pus nişte întrebări lui Lunev, pe care de asemenea i le voi transmite.

Intreabă ce părere ai în legătură cu alte *manifestări ale Muncit.* Scrie că *Muncit. dela redacţie* au îndemnat pe Popov să-l bată, însă Popov a fost împiedecat să facă aceasta. Atuuci ei l-au pâudit lâugă cafenea şi i-au spart ochelarii; cât pe ce să-l răuească la ochi. Iu timpul bătăii au sărit tovarăşii lui şi tâlharul a fost bătut ca un câine.

Eram uerăbdătoare să-ţi scriu toate acestea, iar tu iartă-mă dragă, dacă am omis ceva. (Nu uita să mai întrebi odată). Chiar în momeutul de faţă ţi se trimite scrisoarea.

Dragul meu, să fii prudent şi să nu te încrezi până nu cuuoşti bine omul. *Sper* să te văd. Aceste săptămâni mie...... mi s'au părut şi când te gâudeşti ce mult mult avem încă de aşteptat. Te-am supărat de aceea poate are să-ţi fie mai uşor dacă voi fi în Rusia şi la mama, de n'ar fi...... aceea care m'ar fi văzut...... şi mie mi-ar fi mai uşor să suport despărţirea. Adio, şoimuleţul meu fidel.

A ta Liubocica

Ţi-am trimis trei scrisori cu acela.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

480

[Pueşti, Mai]

Dragul meu Coliuşca!

Iată că se apropie sfârşitul lui Mai, iar eu sunt tot aici în această ţară blestemată. Se pare că toate forţele cerului s'au ridicat ca să împiedice dorinţele mele şi ca să mă chinuiască din toate punctele de vedere până se vor epuiza puterile mele fizice şi morale care devin tot mai slabe.

Iată că de o săptămână drumul dela Tecuci la Bârlad este stricat şi niciun fel de poştă nu ajunge la noi. Nu-ţi pot exprima dorul, nenorocirea, disperarea şi totul pentrucă nu ştiam despre stricarea drumului, iar eu între timp mă chinuiam suferind că nu primesc scrisori dela tine de loc, prietenul meu. Iartă-mă prietene! Mă gândeam la lucruri urâte ... mi se părea că nu-ţi arde de mine, cu atât mai mult cu cât erai atât de ferm convins că voi primi bani de drum la sigur, în timp ce aceasta este puţin probabil. Incăodată, iartă-mă. Acum ştiu sigur şi m'am liniştit cu privire la faptul că voi primi deodată mai multe scrisori dela tine şi că această nenorocire nu este decât o întâmplare.

Eu şi N. P. suferim împreună destul. El a şi primit un refuz din Roman şi este abătut şi chiar este de acord să plece la tine dacă nu-l vor refuza din nou. Doamne ce să fac? Va trebui oare să mă întorc? Mă tem atât de mult de aceasta! Răspunde, dragule, ceasurile sunt scumpe. N. P. poate să plece în orice clipă din Pueşti. Oare va trebui să mă ia şi pe mine cu el? Să-i ia dracul pe aceşti Larsi. Mă tem pentru paşaport, să nu-i treacă termenul. Mă îngrijorezi şi tu, cum umbli acolo fără cămăşi. Cumpără-ţi o cămaşe simplă. Şi haine ar trebui să-ţi ei din primii bani, să fie de culoare gris, aşa cum are N. P. o haină de vară simplă şi trainică, căci cu haina ta groasă este prea cald. In fiecare zi la noi acasă avem drame ale vieţii. De altfel « orice rău îşi are binele său » şi dacă nu ar fi ei aş muri de plictiseală. Am vrut astăzi să-i scriu lui Bonifas dar n'am avut timp, spune-i că-i voi scrie în curând. Uneori mă apucă dorul, încât încep să caut nod în papură celui mai nevinovat dintre muritori, adică lui N. P. Iar apoi când îmi trece, mi se face ruşine pentru aceste ieşiri.

Te îmbrăţişez puternic.

a ta Liubuşca

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

481

[Pueşti, 2 Mai]

... N. P. a primit leafa întreagă. Acum n'a rămas decât să capete un loc şi să plătească datoria măruntă prin prăvălii. L-am sfătuit să plece la B. (?) şi acolo îi va fi mai uşor să capete un loc şi corespondenţele vor sosi mai repede. Aici e o nenorocire cu poşta. Atunci când vine nu o poţi primi în aceeaşi zi

căci expeditorul leneş o alege. Trebue să trimiţi de vreo cinci ori după scrisori până ţi le eliberează. Dracu să-i ia cu rânduielile lor. Stai şi te frământi până atunci.

. . . Astăzi N. P. a primit o scrisoare dela M. L. Mă bucur pentru el, ei nu se supără şi-i oferă un bilet scump de clasa întâia. Scriu că scrisorile nu încetează să le viziteze până acum şi nici cărţile. Ce draci, au făcut-o de oaie absolut pe neaşteptate. Nu mă mir că Bonifas s'a apropiat de bulgari şi este încântat de ei. Este o fire entuziastă care e gata să iubească cu pasiune pe toţi şi toate mai ales dacă această dragoste este încălzită într'o măsură oarecare de prestigiul tău (căci te iubeşte şi te apreciază) pentru care lucru se va bucura desigur întotdeauna de recunoştinţa mea. Regret mult că în ultima vreme eram rece cu el şi chiar îl jigneam uneori. De altfel nu ştiu să mă stăpânesc atunci când mă apucă nervii, nu mă pot reţine şi insult până şi pe N. Petrovici, omul, a cărui persoană în nici un caz nu mi-a dat un prilej pentru aceasta. Ce să fac? — cum spune gospodina noastră de multe ori.

[L. F.]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

482

[Pueşti, 2 Mai]

Prietene, am primit scrisoarea ta în care întrebi unde sunt eu. In fundătura asta omul poate să moară uşor fără să ştie cineva de el. Poşta nu vine regulat, ştiri politice n'ai posibilitate să afli. Simt din nou lipsa lui Lucinski [?]. Scrie măcar tu, despre ceea ce se face în jurul nostru. Această ignoranţă mă chinuie grozav. Dragă prietene, am clipe foarte grele, când ard de dorinţă de a te vedea ca să-mi uşurez durerea şi plictiseala mea. Curios, mai este cazul şi cu această dorinţă de a te vedea timp de o oră-două şi apoi să pleci liniştit mai departe. Eu o explic numai prin faptul că încă nu m'am împăcat cu gândul că toate cele întâmplate sunt necesare atât pentru mine, cât şi pentru tine. Blestem pe aceşti Larsi mai mult decât oricând, fără să mai sper (?) în neglijenţa lor acum vizibilă faţă de cererea noastră. N'aş fi venit aici şi aş fi păstrat banii primiţi dela N. Acum, după cum văd va trebui să mă întorc sau să fiu o povară pentru un om care a treia săptămână nu are de lucru. N. P. va trebui să plece zilele acestea la Iaşi. Multe depind de această călătorie atât în ce priveşte postul cât şi în ce priveşte îndeplinirea visului de a întâlni un om. Ploile şi faptul că nu primise leafa împiedicau realizarea până acum, acum timpul pare să se stabilească şi el va căuta să plece. Dacă banii ar fi fost la timp, aş fi putut să plec cu el şi cu trăsura. Calea ferată spre Iaşi este întreruptă, din cauza ploilor abundente s'a stricat. Probabil că el va pleca peste câteva zile şi va avea nevoie de o săptămână pentru călătorie. După cum vezi va trebui să rămân singură în această

pustietate blestemată, să stau în cameră de dimineaţa şi până seara fără să-mi pot încălzi membrele înţepenite n'ai unde să te plimbi, iar dacă ieşim în stradă se adună să te privească aproape toţi locuitorii. Nici corespondenţă nu se poate primi fără el şi cu atât mai mult recipisa. In cazul când aceasta va sosi, va trebui să plec personal la Ber. şi aceasta cu preţul unor mari greutăţi. De multe ori nimeni nu-ţi dă caii oricât ai oferi. Blestem! Dracu mai ştie ce mă paşte. In curând trec trei săptămâni din valabilitatea paşaportului, dacă mai întârzii şi cu el, va fi bine de tot. La rugămintea mea N. P. îi va scrie lui Costică despre această situaţie fără ieşire, atât a lui personală, cât şi a mea. Dar aceasta mă încălzeşte puţin, căci scrisoarea lui şi scrisoarea mea vor putea fi trimise la poştă abia Marţi, dacă nu le vom putea trimite cu vre-o ocazie. Notează că azi e Duminică. Doamne! Ce prost se aranjează totul şi nici nu se vede capătul acestor nenorociri.

Poate Costică s'a şi mutat la Bucureşti. Bonifas să-i dea măcar vestea dacă e posibil. Nu, probabil că meritau înjurăturile lui Bonifas. Atunci când a auzit de trimiterea banilor pe adresa lor proprie. Am înştiinţat fratele că m'am împotmolit la jumătatea drumului şi ca să-mi scrie la poştă la Kiev despre unele amănunte. Măcar dacă aşi putea ajunge până la Kiev, tot mi-ar fi mai uşor. Tovarăşul N. P. Venea spre el dela graniţă cu o sută de franci şi închipuie-ţi că mi-a ajuns până la Piteşti. Aceasta înseamnă că totul s'a scumpit enorm. Se spune că din Rusia nu există nicio posibilitate de a obţine biletul, însă de aici încolo este mai uşor. Mă bucură mult că în sfârşit te-ai aranjat pentru un timp oarecare. Pentru mai multă vreme este greu de presupus, după cum spune N. P. De obicei asemenea locuri sunt rezervate numai românilor şi toamna se face un concurs cu examen la care străinii nu sunt admişi. Să ai în vedere lucrul acesta prietene şi consolidează-ţi poziţia cât mai mult, dacă ai vre-o posibilitate. N. încă n'a scris lui Racoviţă din cauza obiceiului său de a tot amâna mereu. El vrea mai mult să capete un loc la Roman, dar e puţin, se pare că nu e decât o speranţă deşartă. La scrisorile fără recomandare ei nu prea răspund cu plăcere. De vre-o trei zile nu mă simt bine, iarăşi am călduri puternice la stomac şi contipaţia este şi mai puternică decât înainte. Mă tem să nu fie la mine febră ascunsă. Pe deasupra buzele îmi sunt uscate, mă doare capul din când în când şi mă ia cu călduri de câteva ori pe zi.

Pueţii se află aproape de mlaştină şi lumea suferă adesea de friguri. Astăzi am făcut cunoştinţa bătrânului Bonianu. Vorbeşte ruseşte şi are 77 ani. Se ţine destul de bine şi închipuie-ţi s'a căsătorit cu o fată tânără, pe numele căreia a trecut toate moşiile sale. Acum ea l-a părăsit şi el a rămas aproape cerşetor. Omul acesta a jucat un rol important, cunoscând limba rusă. A fost trimis pentru tratative cu împăratul. Te rog Coliuşca să fii mai serios şi să... Ştiu că tu exagerezi în toate şi oamenii de acolo te iubesc numai pentru banii tăi.

... Mi se pare că plăteşti scump pentru masă şi pentru cameră. Să ţii minte că la Bucureşti în cel mai bun restaurant pentru trei feluri, de două ori pe zi

se plăteşte 30 franci şi pentru cameră de asemenea 20 franci. De altfel chiar din prima zi e greu să afli preţurile adevărate. Se ştie sigur că reşedinţa principală va fi la Bucureşti şi că împăratul va sosi numai după ce trupele vor trece Dunărea. Ce mai face Bonifas? Multe salutări pentru el. Astăzi poşta nu mi-a adus răspuns. (indescifrabil) dela tine la cele două scrisori ale mele, sper că Miercuri voi fi mai fericită.

Te strâng puternic la pieptul meu.

A ta Liubuşca

N. P. se îngrijeşte cu atâta dragoste de mine, încât nu pot să nu-l sărut ca măcar astfel să-i arăt recunoştinţa mea.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

483

[Curtea de Argeş, Ianuarie]

Domnule prefect!

La 31 Decembrie a încetat din viaţă în cassa mea din cauza unei pleurite bilaterale grave Dr. Codreanu a exprimat în presenţă mai multor martori cea din urmă dorinţă a lui de a fi înmormântat într'un modu civil, fiind liber cugetător;

In urma acestei declaraţiune eu am declarat la primăria că înmormântarea civile va avea locû la 3/I 29. la 11 ciasu a. m. pentru care am şi obţinut autorisaţie de înmormântare împreună cu assiguraţiunea orală lui D. primar în astfel de modû de înmormântare nu va avea nici o piedică.

Când la 3/I s'au strins amici şi cunoscuţi a răposatului spre a le însoţi până la cimintiru a venit D-nu funcţionar Episcopică împreună cu mai mulţi preoţi şi mi a spus că el e trimis de Sf. Sa. Episcopul şi e autorizat de a ne comunica că în caz de eu nu voiu a da voie a îngropa pe amicul al meu cu ceremon religiosu D-lor vor întrebuinţa forţe spre a me sili.

Eu am respuns că nu de la voia mea ţiu modul înmormântării, ci numai dela voia răposatului şi fiindcă acesta voia mie sfântă eu nu poci da consimţimentul meu dar la forţe de care va fi întrebuinţate voi fi silit a ceda.

După ce D-lor sau retras eu împreună cu amici a reposatului între cari erau D-ni Andrei Lecomte, N. Gabrielescu, Frunză Therente, Prof. Dobrescu; l'am însoţit până la mormânt şi când am vrut să-l îngropăm ne-am pomenit cu ajutor lui Sub prefectul împreună cu dorobanţi care mia spus că me opreşce înmormântarea şi că eu voi fi respunzător nainte de lege pentru violarea cadavrului.

Astfel noi am fost siliţi de a părăsi cadavrul în mâna poliţiei care a chemat pe preoţi şi a seferşit ceremonia religioasă.

Fiindcă astfel de acte din partea lui D-nu Subprefect sunt în contrazicere cu legile existente în această ţară eu din partea tuturor amicilor a riposatului

ve rog d-le prefect să bine voiţi a attrage asupra vinovaţilor respunderea cuvenită, ca să înţeleagă că cea din urmă dorinţă a oamenilor nu se violezu chiar dacă ei sunt condamnaţi la moarte şi că oameni nu pot fi traşi la biserică cu gendarmi.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

484

CE E DE FĂCUT?

Socialismul ştiinţific se deosebeşte între altele de la utopiile lui Fourrier Thomas Moore, Cabet etc. etc. prin aceea că nu aduce în theoriile şi planurile sale la acelaş nominator lucruri, cari în viaţă ei însuşi stau departe unii de alţii în privinţa circumstanţelor exterioare precum şi în privinţa caracterului lor propriu. Pe când phalansterele lui Fourrier, ikariile lui Cabet şi utopiile lui Thomas Moore au fost applicabile la ori ce popor şi naţiune pe când ele nu reprezentau de cât nişte noţiuni sociale abstracte, în care x şi y au putut fi substituiţi cu orice cifre — idealurile, problemele şi modul de acţiune a socialismului ştiinţific stau în strictă dependenţă dela circumstanţele timpului şi locului, se schimb după epocha, după localitatea, după gradul culturii, civilizaţiunei etc.

Cestiunea «ce e de făcut?» se rezolvă în fiecare ţară şi în fiecare epochă în mod diferit. Problemele imediate generaţiunilor noue precum şi a tuturor oamenilor cinstiţi se schimb după localitate.

Altminterea nici nu poate fi căci socialismul ştiinţific nu este de cât o *direcţiune* altruistă a desvoltării viaţei sociale. Condiţiunea viaţei sociale la diferite popoare fiind diferite, punctul de plecare prin urmare ne fiind tot acelaş nu va fi acelaşi nici drumul prin care vom veni la revoluţia socială în diferite localităţi. Se înţelege că această deosebire e relativă pe când spre ex ....

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

485

CREDO ALE SOCIALIŞTILOR [1])

1) Noi nu ştim nimica despre acea ce are se fie cu omul după moarte. Noi n'avem nici o noţiune despre vro alta viaţă afară de acea care el duce pe pământ. Viaţa pe pământ e singura viaţă, care noi cunoscem şi despre care trebue să ne îngrijim.

---

[1]) Cuvântul «credo» noi înţelegem nu în sensul lui litteral ci în sensul methaphoric,— aceasta fiindcă tote principiile fundamentale al socialismului sunt nu din domeniu «credinţei» ci din cel a «ştiinţei» prin care toate aceste principii se las a fi dovedite într'un mod pozitiv. Noi reţinem însă cuvântul «credo» pentru a areta că *convineţiunile* curat raţionale ale socialiştilor au pătruns adânc în inimile lor şi în viaţa lor, joc pentru dânşi acelaş rol, care joca credinţa pentru adevăraţi credincioşi (nota din manuscris).

2) Noi considerăm ca foarte vătămător orce transportarea idealului de fericire în cer şi viaţă fantastică după morte, despre care n'avem nici o ideia.

Fhantaziile de fericirea ideală în viaţă viitoare joc pentru viaţa noastră pe pământ, acelaş rol care opium joacă pentru proletariul oriental şi beuturile spirtuoase pentru proletariul occidentului. Aceste fhantazii ca şi opii sau alcohol fac pe omul să se uite miseriile şi nenorocirile salle reale pe cari el nici o dată nu trebue se uita pentru a putea lucra enderetnic şi neîncetat la îmbunătăţirea sortei sale şi stabilirea fericirei salle reale aici pe pământ.

3) Fericirea deplină a tuturor şi fiecăruia aici pe pământ este scopul nostru general.

Sub numele de «fericirea» noi înţelegem desvoltarea progresivă, harmonica şi înţegrală a tuturor facultăţilor fie cărui individ şi deplina satisfacere tuturor trebuinţelor, cari se nasc din această desvoltare.

4) Această fericire nu poate fi realizată de cât sub condiţiuni de libertate, egalitate, fraternitate şi justiţia între oameni.

5) Aceste principii în rândul lor vor rămâne frumoase dar deşerte cuvinte până când nu vą fi realizată egalitatea economică, până când vor exista bogaţi şi săraci, paraţi şi muncitori, lux alături cu miseria, stăpânul, patronul alături cu sluga, capitalistul aleturi cu muncitor salariat.

6) Numai egalitatea economică între oameni va aduce adeverata libertate, egalitate, şi fraternitate, fiincă nu mai oameni economiceşte egali sunt în adevăr egali şi nu mai oameni adeveraţi egali pot fi liberi şi fraţi.

7) Numai egalitatea economică va aduce egalitatea adeverată politica precum şi adeverata libertate politică, care chiar în cele mai progresiste şi democratice state actuale este o chimera.

8) Numai egalitate economică va nimici classele sociale şi politice actuale.

9) Numai egalitate economică va emancipa clasele muncitoare de sub jugul economic, politic, intellectual, moral şi religios a classelor dominante.

10) Numai egalitate economică va emancipa omenirea de sub jugul oligarhic a unui pumn de oameni bogaţi.

11) Numai egalitate economică va face pe ştiinţa şi artă accesibile tuturor, va risipi adânca ignoraţie şi superstiţiile masselor poporului, va aduce ore care egalitate intellectuală şi morală între oameni.

12) Numai egalitatea economică va emancipa pe femeia de sub jugul bărbatului.

13) Numai egalitatea economică va da familiei acea bază, care trebue să fie unica bază a familiei omeneşci: simpatiile şi jubire reciprocă între bărbat şi femeie.

14) Numai egalitatea economică va emancipa pe copii de sub arbitrajul părinţilor, care aşa de des estropier copii lor phiziceşte şi moraliceşte.

15) Numai sub condiţiuni de egalitate economica va fi posibilă realizarea formelor sociale superioare a vieţiei.

16) Numai în egalitatea economică ştiinţa şi artele vor găsi condiţiuni favorabile pentru progressul lor reped şi infinit.

17) Numai prin egalitate economică omul va deveni deplinul stăpân a naturei, va pune pe forţele naturei să lucreze pentru satisfacţiunea trebuinţelor lui şi îndeplinirea fericirei lor depline pe pământ.

II.

1) egalitatea economică poti fi realizată într'un mod durabil numai prin sechestrarea instrumentilor mari de producţiune, care sânt astăzi proprietatea individuală a ominilor deosăbiţi şi trecerea acestor instrumente în proprietatea colectivă a societăţilor de muncitori.

2) Sub numele de instrumente mari de producţiune, noi enţelezim tote lucrurile principale, care în parte sânt productul naturei, în parte a muncei colective a generaţiunilor trecute (capital) şi care servesc ca instrumente pentru producţiunea noilor lucruri necesari pentru satisfacţiunea tuturor trebuinţilor omeneşti, spre......cu toate acestea omeni deosebiţi şi grupe întregi (clase, partidi) cu tendinţe de a accelera sau intârḑia mersul procesului natural de evoluţiuni formal sociale trebue să fie priviţi ca oricare părţi integrante a procesului, ca una din circumstanţe care influenţează în mod secundar asupra mersului procesului; voinţele şi tendinţele lor n'au nimic arbitrar, ci sunt la rândul lor numai rezultatul eminent şi fatal a circumstanţelor ordinei sociale existente.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

486

... După tote acestea înţelegem că acea ce socialişti numesc « societatea viitore », adecă ordinea socială viitore şi oameni a societăţei viitore nu este ceva absolut; definitiv şi stabilit; din contră numele de « societatea viitore » ei înţeleg ceva *relativ* la cea epocă despre care este vorba, fiind că ordinea socială viitore şi oamenii societăţii viitoare vor fi diferiţi în diferite epoci a viitorului, socialismul nu este de cât o direcţiune cunoscută a progresului Social, direcţiunea arătată de sciinţa sociologiei, nu este de cât un drum care pornind de la revoluţia socială[1]); adică de la epocă societăţei complecte a capitalului, a treceri instrumentelor mari de muncă în posesiunea colectivităţilor muncitoare, merge la infinit. Ne având nici o pretenţiune la stabilirea formei veşnice şi definitive a societăţei, socialismul nu este decât o *direcţiune altruistă* a evoluţiunei formelor sociale. Din formele societăţei altruiste putem numi primitive acele care se vor lua îndată după revoluţia socială şi care vor fi bazate pe principiul: *fiecare consumă atâta cât produce* (colectivismu) societatea va trece pe nesimţite printr'un

[1]) Sub numele de « revoluţie » evoluţie înţeleg.

şir nenumărat de forme sociale pentru a ajunge o dată la forma ideală, când pământul întreg sau părţile lumei întregi nu vor fi de cât o singură familie, în care producţiunea şi distribuţiunea se va baza pe principiul: *fiecare muncesce cât pote şi consumă atâta cât are trebuinţe* — (comunismu). Din punctul de vedere a principiului *practic* socialismu nu este de cât o evoluţiune treptată şi ne simţită a societăţei în direcţiunea substituirei principiului de *autoritate* (care principiu e unica bază a *statului actual) prin principiul de bună şi liberă înţelegere între oameni*. El nu e decât scoborârea treptată a autorităţei din cer în inima şi sufletul fie cărui individ. *Idealul* socialismului este *autonomia absolută* a individului; însă până la acel ideal (socialiştii ştiu aceasta) va trece mult timp, în care individul (prin desvoltarea treptată şi sistematică a instinctelor lui altruiste) se va învăţa de a armoniza actele şi interesele lui individuale cu interesele sociale. Pentru rezolvirea acestui ideal, trebue ca instinctele altruiste să fie desvoltate aşa că individul va simţi multa satisfacere sufletească văzându-se în armonie cu societatea, pentru care va fi gata a sacrifica totul. In astfel de stare morală or ce autoritate din afară devine *de prisos*. —*Autonomia* absolută a individului!!!? Dar această este o anarchie! vor striga într'un singur glas cei cu 1350 lei pe lună. Iată vedeţi, unde vă duc nebunii aceştia ce se numesc socialişti!! ...

Taceţi, domnilor cu 1350 lei pe lună şi ascultaţi!

Ce rol joacă, ce atribuţiuni are autoritatea (puterea publică) în statul actual?

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

487

Ploeşti, 5 Martie 5/17 Марта Ploesci

Str. Oilor 197

Poate aţi şi aflat, scumpul meu doctor, că [Pon] al nostru a fost prins şi se găseşte în prezent în închisoarea din Ismail. Nu cunosc până în acest moment amănuntele arestării sale, dar cred că a avut multe lucruri cu el deoarece revenea dela Kieff.

In timpul şederii mele la Iaşi el a amanetat revolverul meu şi tabacherea lui de argint. Intrebaţi-l pe André — poate ştie el dela care evreu a împrumutat Pon banii (în sumă de 30 fr) şi, dacă este posibil, plătiţi-i cei 30 fr (sau scrieţi-mi şi îi voi trimite de îndată) şi luaţi obiectele de acolo, deoarece revolverul îmi este de trebuinţă iar tabacherea vreau să o trimit mamei lui. De ce nu-mi scriţi nimic? Arbore este acum la Iaşi şi eu sunt singur aici. Scrieţi-mi ce mai e nou.

Al Dv.
Th. Lupu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

488

Cunoaşteţi boala mea şi mi-aţi spus că mă veţi anunţa când să vin pentru a mă lecui complet.

Eu am aşteptat mai multe săptămâni însă zadarnic n'am primit nicio singură scrisoare dela Dvs. — Durerile sunt prea mari pentru a putea aştepta mai departe. Eu aştept numai mijloacele pentru a putea ajunge la Dvs. — dacă însă aveţi mijloace telegrafiaţi şi voi veni imediat. Scrieţi în orice caz care este situaţia mijloacelor.

M........

Am primit scrisoarea lui Paul Liebig şi v'am scris acum câteva zile salutaţi pe Liebig din partea mea.

22 2[20] января

Azi dimineaţă a sosit din Rusia un domn care a comunicat că acum câteva zile a fost arestat pe malul Prutului un oarecare «Iani». Cel sosit spune că acesta atrăsese atenţia poliţiei asupra sa din cauză că era foarte bine îmbrăcat şi că, îndată ce a sosit, a început să caute o trăsură. Nu se ştie nimic mai mult despre el.

John

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

489

Este foarte important să predai această adresă lui Mkl. Ar fi cel mai indicat să ia contact cu această adresă şi să întrebe pe acest domn asupra lui D., sau să-i predea un bileţel pentru D. prin care să-i comunice că vrea să-i transmită salutări din partea unui prieten N. Astfel povestea va fi complet inocentă. Pe D. însă să-l întrebe care este pseudonimul lui (dacă Fedka?)

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

490

Cărţile care pot fi obţinute:

Sufragiul universal de Brousse.
Statutele internaţionale.
Asupra rasei cavaline, de *Léfrancais.*
[almanah] ediţiile populare ale «Buletinului» pe ultimul an. pr. 25 cop.
A 3-a înfrângere a proletarului, de Malon — 4 fr.
Şcolile socialiste, de Malon — 4 fr.
Istoria proletarilor de Haios — 16 fr
Duşmanii internaţionalei de A. Claris — 1 fr — 25
Cele opt zile ale mele în dosul baricadelor, de Lissagaray

[Pe verso:]

Adresa ziarelor socialiste:

« Bulletin »

François Floquet, Grande Rue, 143, le *Locle* (Elveţia)

« L'ami du Peuple » (Amicul Poporului) strada Madeleine, 3 Liège Belgia

« Le Mirabeau »

Verviers, (Belgia) Bragard Gallet, r. St. Antoine.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

491

21 Iulie

Iubite Àmice!

Tote mustrările ce mi le faci sunt adevărate da nu mi se cuvîn mie. Cred că ar fi de prisos a-ţi înşira aci valurile de viaţă şi morte prin cari am trecut aci şi cari au fost anume împrejurările cari m'au oprit de aţi scrie.

Sunt prea fericit că mă trăzii, cu o raza de încredere zicând: ca deseori credeau că am murit. Despre tot ce s'a petrecut cu mine ţi vor putea spune omeni cu cari pote mai curând vor fi aprope de d-ta şi mai curând pote de cât mine cu unii din iei m'am întâlnit gustând astfel una din plăcerile raiului ce exista ce cu dreptul există aci şi nicăiri aiurea. Nu ştiu dacă ţ-au comunicat tote scrisorile mele căci ieu am crezut că o scrisoare adresata unuia ieste de ajuns pentru toţi.

Urmez cu dieta ce o am f. strict şi mă simt mai bine. Am nădejde că nu târziu ne vom întâlni, şi aci am făcut ca să se nască un da între acei ce-mi scrii şi cu dreptul că buni sunt.

Ti am trimis o telegramă din Mihăileni prin care te-am rugat se'mi trimiţi 4 flc. de pilule.......... sub adressa Mihăileni.

Aşa tote scrisorile se`mi le adresezi la Hertza, căci expeditarile de Hertza nu au garanţie de a primi grapuri şi pachete ci numai scrisori pe cari le pot primi mai degrabă din Hertza fiind mai aprope.

Iar la Mihăileni adresează pachetu, şi de acolo se pot primi asemeni. O dată cu expediarea flaconelor mai trimite-mi şi o scrisore prin cari se'mi arătaţi costul şi transportul pentru ca în curând să vă trimet acele parale.

Spune-mi dacă ţi s'a mai bătut vre'o pană de către cineva.

Sfârşesc, îmbrăţăşându-te fraţeşte. Arată salutările mele...... şi îmbrăţăşeri D-rei Vera spunându-i că comit obrăsnicia de a o săruta.

Al vostru

B. Micali

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

492

Bucureşti, 1 Februarie

Iubite D-le Arbore,

Comptând că ai remas în aceleaşi disposiţiuni în care erai zilele trecute, în *perisirea* locului ce ţi am oferit în redacţiunea Românului, te rog se vii cât mai imediat a intra în funcţiune. Pe statul de personal al redacţiunii conptezi de astăzi 1 Fevruariu.

In aşceptarea ca amicia ce am deja pentru D-ta sé se întărescă prin lucrarea în comun, primeşce te rog o fräţiască stringere de mână.

E. Costinescu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

493

Scumpe amice!

Astăzi am trimes 150 fr. 150 fr., ai să ei dela Parçevsky. Dacă n'are să-ţi ajungă 50 ori chiar 100 de frangi, poci să le plătesci şi după 10 zile de la Sf. Gheorghe şi în acest interval vei plăti. Eu am dat pe casa 60 fr. şi 400 de franci nu ştiu de unde le voi lua dar voi face aşa când va veni proprietarul voei zice mâine etc. pân voi căpeta parale.

Imi pare rău căte-am pus într'ua poziţie atât de rea, credeme că nu e vina mea. Speranţele prea mult ne-au amăgit. In interval de câteva zile am suferit atâte echecuri, că numai creatorul tot patinte poate să ne scape din poziţiea. Dacă cadem ce să facem atuncea?

E o cestiune forte importantă, care eu singur nu sunt în stare s'o rezolv. Ce să facem? Am primit manuscriptu ne vom grăbi ăl tipări. Sunteţi ore abonţi la «l'egalité» e cel mai bun jurnal socialist. E de un mare interes ca să susţinem acest jurnal cu abonamente. Mie s'a trimes mai multe exemplare Nr. 15 cu scop de a face abonamente, voi trimete şi a d-ale.

Scriemi imediat. Te rog încă odată să mă scuzi pentru poziţie rea care ţ'am creat-o?

Răspunde imediat, cum ai să arangezi treba. Adio.

Te serut o mie d'ori.

[indescifrabil]

Serut nevasta şi copilu.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

494

STATUTELE SOCIETĂŢEI LUCRĂTORILOR CIOBOTARI [1]) DIN ORAŞUL IAŞI

Considerând că starea economică a lucrătorilor ciobotari din Iassy astăzi e foarte tristă în comparaţiune cu starea lucrătorilor de aceeaşi meserie din străinătate.

[1]) Cuvîntul este adăugat cu creion fiind şterse cuvintele «Caretaşi şi Lemnari» scrise cu cerneală.

Considerând că aceşti lucrători în Iassy sunt siliţi de a lucra câte 14 ceasuri pe zi în loc de 10 cum e în străinătate.

Considerând că şi retribuţiunea ear e mică în comparaţiune cu lucrători de aceeaşi meserie în străinătate.

Considerând că atâta muncă şi astfeliu de retribuţiune fac imposibilă orice fel de desvoltare intelectuală şi aduce o decadenţă morală din ce în ce mai pronunţată.

Considerând că lucrătorii pot îmbunătăţi starea lor materială şi a ridica până la un grad oricare nivelul desvoltarei lor intelectuale numai prin unitate şi propriile lor forţe.

Lucrători — ciobotari din oraşul Iassy sau hotărît a se constitui în societate frăţească pe bazele următoare:

I

Scopul şi mijloacele Societăţei.

Societatea are de scop imediat îmbunătăţirea stărei economice, intelectuale şi morale a membrilor ei, precum şi a tuturor lucrătorilor în această meserie.

1). In ceeace priveşte îmbunătăţirea economică, ea consideră mijloacele următoare ca efective pentru a ajunge la acel scop:

a) Indată după ce vor permite mijloacele băneşti a societăţei înfiinţarea unei asociaţii productive a ciobotarilor magazie a societăţei. a) Mărirea salariului pentru lucrători din această specialitate.

b) Micşorarea timpului de lucru.

d) Imbunătăţirea stărei higienice a atelierelor, cu scop de a asigura sănătatea lucrătorilor.

e) Ajutarea mutuală în caz de boală, nevoe şi permutare din loc.

h) In privinţa îmbunătăţirei stărei intelectuale şi morale a lucrătorilor în această meserie, mijloacele afară de îmbunătăţirea poziţiunei economice, care trebue să fie considerată ca mijlocul principal — vor fi:

a) Reuniunile generale a lucrătorilor cu scopul de schimb mutual al ideilor şi discuţiuni asupra cestiunilor din domeniul învăţământului general.

b) Prelegeri cetire în comun înfiinţarea unei bilioteci de cărţi utile.

c) Presiunea morală asupra membrilor, care sau deprins a petrece timpul lor liber în crâsme, şi alte stabilimente, care şi mai mult contribue la decadenţa intelectuală şi morală a lucrătorilor.

d) Realizarea principiilor de egalitate şi justiţie între toţi lucrătorii de această meserie în raporturile lor mutuale precum şi faţă cu elevii.

II

Drepturile şi datoriile membrilor

Primirea membrilor noi

a) Primirea membrilor noi se face în adunarea generală, cu consimţirea majorităţei simple.

b) Nu pote fi membru al societăţii o persona compromisă moralimente, sau care au fost o dată supusă la vreo pedeapsă pentru crime de dreptul comun.

c) Candidatul trebue să recunoască solemn statutele societăţei obligându-se cu parola de onoare, de a se conforma strict cu tote paragrafele lor. Acea şi regulă se va observa şi în privinţa elevilor, care terminând studiile vor deveni calfe. Fie care candidat cu o săptămână nainte de primirea lui în societate, va obţinea un exemplar al statutelor şi în ziua primirei mai nainte de i se elibera cartea de membru, va fi examinat de comitetul societăţii, spre a se convinge că în adevăr cunoşte tote paragrafele şi spiritul statutelor.

d) La intrare fiecare membru va vărsa în mânele societăţiei suma de 4 lei noi. Pentru acei, pentru care ar fi fost tare greu de a plăti de o dată 4 fr. casieru poate face o concesiune lăsând a plăti acesti 4 fr. în 2 rate fiecare de 2 fr. şı de două săptămâni. In caz dacă a doua rată n'a fost plătită la timp, cea ântea se perde.

e) Fiecare membru va avea a plăti în mânele casierului societăţei sau agentului lui la fiecare 4 săptămâni suma de un leu noû ca cotizaţie. Plăţile se fac în zilele când lucrători sunt plătiţi de maiştri. Casierul poate avea în fiecare atelier agentul seu pentru strângerea banilor.

f) Pentru necesitarea vre unui paragraf din statute, adunarea generală au drept a amenda pe vinovat, şi chiar în caz de repetire de al esclude din societate.

g) Comitetul Societăţii fixază pentru fiecare membru minimul salariului pentru care el are drept a se băga la vre un maistru.

h) Membru societăţei n'are drept de a se adresa pentru căpătarea lucrului direct cătră maistrii, ci numai prin comitetul societăţei.

i) Membrii care lucrează la un maistru oarecare în caz de conflict cu acest din urmă, sunt datori înainte de a se decide la vreo grevă sau rezistenţă oricare, a se adresa către comitet, dacă vroeşte a avea sprijinul societăţei. Comitetul cercetează şi se amestecă.

j) Fiecare membru e dator a susţinea demnitatea societăţei prin conduita sa personală, se va abţinea de la beţie şi viaţă desfrânată, şi se va conduce cu omenie faţă cu ucenicii apărându-i de maltratările şi abusurile maiştrilor...... amendat fiecare cine a venit bat sau în stare rea la întrunire.

k) Membrii sunt obligaţi a vizita regulat întrunirile ordinare şi extra ordinare ale societăţii; în caz contrar pot fi amendaţi dacă n'au nici o scuză valabilă.

l) Hotărîrile întrunirilor nu pot fi comunicate nimănuia fără consimțemântul majorității membrilor. Membru dovedit că ar fi divulgat vreo decisiune fără consimțimântul societății va fi exclus din societate.

m) Tote membrii fără deosebire de religie sau naționalitate se bucură de aceleași drepturi în toate privințele, aû aceași voce la întruniri, același drept de a fi aleși precum și de a se folosî de ajutorul material și intelectual al societății.

n) Toți membrii au dreptul de a fi ajutați în timp de bolă sau în lipsă de lucru precum și în conflictele cu maiștrii din cauza maltratărei sau explotății peste măsură. (certurile între membrii).

III

Administrațiunea

a) Principala administrațiune a afacerilor societăței se va gera de către întrunirele generale a membrilor care vor avea loc la fiecare săptămână.

b) Pentru esecuțiunea hotărârilor întrunirei generale și gerarea afacerilor curente se alege un comitet pentru un an care va consta: din 7 persoane din cari: un președinte; un vice-președinte; un secretar și un casier și 3 membri.

c) Comitetul și casierul dau compt adunărei generale la fiecare lună despre afacerile societății și starea casei, în adunări se va pune în discuție tote plângerile și nemulțumirile membrilor în contra comitetului.

d) Comitetul are drept de a dispune în fiecare caz de o sumă până la 50 fr. Cheltuielile mai mari decât această sumă vor fi prealabil supuse adunării (ordin sau extraordin) generale. Comitetu va ajuta colatorilor căruțași și lemnari cari vor produce carte de membru din alte societăți de această meserie. Asemenea călători vor primi în timp de 1 sept. câte un franc pe zi pentru intreținere, și dacă comitetul nu va fi în stare de ai procura lucru, el i va elibera parale de drum necesar pentru a ajunge la cel d'întâi punct unde există speranțe de ai se găsi lucru.

f) Comitetul e dator de a se supune tuturor hotărîrilor adunării generale a lua inițiativa pentru convocarea întrunirilor extra ordinare, același drept îl au și membrii când vor fi o treime din numărul total.

g) Comitetul e dator a urmări cu cea mai mare atențiune cererile de brațe și a preveni cu tote mijloacele prisosul ofertelor de muncă din partea lucrătorilor.

IV

Despre Casa Societăței

In scopul ajutorului mutual se înființează casă a societăței care se va forma:

1) din taxele de intrare

2) din cotizațiile la fiecare 4 săptămâni

3) din tot felul de amende care vor fi pe deplin în folosul societăței.

4) din 1/2 sumelor care după obiceiu se plătesc de către ucenici la ieşirea lor din ucenicie.

Statutele de faţă vor fi înaintate Domnului Ministru de interne pentru aprobare, şi nu pot fi schimbate decât cu majoritate de două treimi.

Caretaşi şi lemnari ai oraşului Iaşi

Comitetul Societăţei.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

495

LUCRĂTORILOR CIOBOTARI DIN ORAŞUL IAŞI

Fraţilor!

N'avem nevoie să vé amentim cât de grea ne e muncă şi cât de nevoiaşă vieaţă noastră.

Fiecare ştie această foarte bine, căci a suferit. Fie care a suferit destul, sufere şi acumă şi câţi n'au pierdut chiar nădejdea de a mai ajunge vre o dată în o stare mai bună!

Pentru ce oare este starea noastră aşea de rea? Numai din pricină că fiecare din noi nu se gândeşte de cât de dânsul, că fiecare luptă cu râul, în împrejurările cele grele singur şi numai pentru sine însuşi.

Insé réul cu care trebue se ne luptăm nu e între acelea cari pot fi învinse de luptătorii desuniţi.

Suntem slabi unul câte unul şi nu putem îmbunătăţi starea noastră; uniţi însă vom fi tari, căci « Unirea face putere ».

Să ne deşteptăm dar şi urmând exemplul tuturor lucrătorilor din lume, sé formăm o societate frăţească a ciobotarilor din oraşul Iaşi care va vea de scop luminarea noastră şi îmbunătăţirea vieţii, ieşirea din sărăcie fără de nici o nădejde în care ne aflăm. Destul am răbdat, destul am fost trădaţi ca vite muncitoare a venit timpul să ne facem şi noi oameni.

Iată pentru ce vé chemăm la o întrunire în ziua de 18 ianuare (Duminică) la 7 oare seară în resturantul Maisner, strada Scoalei de Arte lângă Museu spre a cerceta proectul statutelor tovarişilor compus de către Comitetul ales la întrunirea generală a Ciobotarilor a avut loc în ziua de 5 Ianuarie pentru a face în acest proect schimbările pe care le veţi crede necesare şi a le trimete Domnului Ministru de Interne spre aprobare.

Comitetul

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

. . . .

Nr. 1.

I. Un maistru e dator când cere o calfă pentru lucru să se învoiască cu ea pentru ce preț pe lună sau pe septemâne şi ce rang trebue să ocupe, sau rangul de ajutor sau ca mestecător de alb sau mestecător de negru sau ca Iudla.

II. *Maistru* e dator de a înştiința pe calfa mai înainte de a'i da drumul din lucru cu 8 zile mai înainte. Tot asemenea şi lucrătorul e dator de a înştiința când părăseşte pe maistru cu 8 zile mai înainte. Când maistru dă drumul lucrătorului fără ca acesta să fie înştiințat, el va fi dator de a-i plăti leafa lui pentru 8 zile. Tot asemenea şi lucrătorul dacă părăseşte pe maistru fără a'l înştiința e dator a'i lucra 8 zile fără leafă. Atât lucrătorul cât şi maistru vor fi strefuiți după cum se va judeca.

III. Maistrul e dator de a plăti regulat lucrătorului la sfârşitul săptămânii. Tot aşa şi lucrătorul e dator de a lucra treaz şi cu cinste maistrului sèu. Dacă nu împlineşte regulele acestui paragraf, atât patronul cât şi lucrător vor fi amendați de societate.

4. Un lucrător dacă vrea să fie liber o zi sau două, dacă nu e bolnav sau dacă nu'l iea la oste, e dator de a pune în locul lui un alt lucrător pentru ca să nu nemulțumiască pe maistru.

5. Maistru e dator pentru odihnă lucrătorului după munca de a'i procura un pat cu salte, cu pernă, şi un oghial ca să nu se culce calfa sau ucenicul în Tabula unde se prepară pânea cu picioarele pline de glod şi în haine de lucru.

6. *In fie care atelier* e dator patronul să aibă un ajutor care să coca odată pânea şi odată chifle. Un Weissmischer (mestecator) e dator de a amesteca (misic) odată chiflele (Bulek) şi de a ajuta o dată şi la facerea pânei.

Schwearzmischer (amestecatorul de negru) e dator de a amesteca (misic) o dată pânea şi de ajuta la facerea chiflelor (Bulek). Iudel e dator de a indlovoc pânea şi chiflele.

7. Lucrătorul care va lucra în două locuri va fi amendat pentru ca în locul sèu trebue să câştige altul pânea.

8. Nici un maistru nu va putea primi un ucenic pe bani ci numai pentru un termin fix de lucru pentruca ucenicul să nu devie un vagabond, dar numai un om cinstit, şi pentru ca părinții să aibă unde da copii lor ca să învețe ceva.

9. Lucrătorii trebuie să supravegheze aceasta în fiecare atelier.

10. Nici un lucrător nu ar dreptul de a lucra la un patron care nu e din societate şi care nu plăteşte dările țării, fie străin fie din țară.

11. Un lucrător nu trebue să fie la lucru beat precum şi în adunările societății.

12. Lucrătorul trebue să stimeze pe maistru precum şi maistru pe lucrător. Asemenea un lucrător june către un lucrător mai în vârstă.

13. Nici un lucrător n'are dreptul de a lucra mai mult decât dela 6 ore dimineaţa până la 8 ore sara. Lucrătorii numai trebue să aranjeze în ateliere ca să aibă noptea liberă ca ceilalţi oameni.

14. Nici un lucrător nu pote să se angajeze a lucra în timpul sărbătorilor mari precum 2 zile la crăciun, o zi la anul nou, o zi la Bobotează, 2 zile la Paşti ....două zile. Cei cari nu vor împlini aceste articole vor fi strefuiţi

....

17. Nici un lucrător nu pote să se tocmescă cu vreun maistru nicăierea de cât numai în localul comitetului societăţii.

18. Maistru care are trebuinţă de vre-un lucrător trebue să'l ceară dela comitetul societăţii.

19. Dacă vreun lucrător intră că să lucreze la voe — un maistru în locul altuia nu pote să ceară alt preţ decât acel care'la avut precedentul sau

20. Orice lucrător trebue să ceară de la patron porţiunea sa de rachiu şi dacă mănâncă la patron, are dreptul la prânz şi la cină o litre de vin. Fiecare lucrător trebue să ceară deasemenea mehlgeldul séu dintr'un sac, de făină 10 bani şi trebue să împărţiască acesti bani deopotrivă cu ceilalţi.

Până azi patronul primeşte aceşti bani dela morar şi'l ţine pentru densul fără a da un ban măcar la lucrători.

Tot asemenea maistri vor fi datori ca aceste cereri a lucrătorilor pitari precum dzice legele lor să primească în ordine şi cei cari nu vor împlini aceste legi vor fi pedepsiţi de societatea pitarilor.

....

Unde pânea se coce de 4 sau 5 ori trebue sa fie de 2 ori mischerc şi un ajutor aparte pentru pâne. Pentru ca e destul pentru un om de a mesteca (misic) de 2 ori pânea.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

497

Piteşti, 10 Octomvrie

La 7 Octombrie ţi-am trimis din Stolnici, unde am fost pentru primirea a 300 bolnavi şi răniţi, scrisoarea dela Lib. Fed. Am primit la poşta din Costeşti, unde numai ce sosise. N'am găsit un plic pe care era adresa mea nimic pentru mine, să'i comunici tot, ce mă priveşte, dacă ceva de felul acesta se află în scrisoare. Scrie-mi asemenea, când gândeşti că va veni Lib. Fedorovna în România. Stau încă tot la hotel. Mi-am găsit însă o odaie mobilată aproape de piaţă cu 30 fr. pe lună, lemnele mele, scump şi departe de spital, însă o voi lua-o pentru o lună. Iţi trimit pe aducătorul acestor rânduri, salteaua şi rufele. Pe birjar îl vei mulţumi Dta cu vr'un franc şi jumătate. Când stam amândoi în hotel la No. 8, era în odaia noastră pe năsipērniţă două borcănaşe din pharmacia mea portativă: una cu argint nitric şi alta cu Zinc sulfuric. Ele

a dispărut odată cu plecarea D-talei. De sigur, că li-ai pus în sacii D-tale. Țe rog, când cei veni în Pitești, să mi le aduci. Acuma mi vei scri, dacă să află la D-ta aceste borcănașe de sticlă. In spitatele noastre încă n'a mai adus bolnavi. Zilelea acestea, cred, că vor aduce. La Stolnici spital nu să face. Probabil, că eu voi fi în Pitești, cât timp vor fi aicea bolnavi.

M'a chemat la bolnava D-tale numai odată de când ai plecat. O durea pieptul în urma iodului, o ustura pielea. I-am prescris un unguent cu acid boric pentru pansament, fiind că pe alocurea i se diphtirezează ușurel rana. I'am spus că mai continue cu medicamentele D-tale vr'o câteva ḑile și pe urmă îi voi da un tratament pentru diminuarea flegmei ce-o expectora acum abundent.

Altă n'am ce să ți mai scriu. Te salut pe D'ta și pe bătrânul.

Codreanu

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

498

Pitești, 19 Octomvrie seara

Scumpe Russell,

In fine pot căuta pe vr'o 35 bolnavi răniți în spitalul de la gară după cum cred eu, ca fi mai bine: s'a împărțit serviciul în spital între mine, Dr. Serbănescu și Dr. Florescu. Acest din urmă avea pretențiunea d'a fi medic primariu și este un dobitoc rar....Vreau să pansez toți bolnavii mei în loc d'acid phenic cu acid boric. Acesta nu se găsește în pharmaciele d'aicea. Te rog dar, trimite'mi cum mai în curând un chilogram d'acid boric și o jumătate de chilogram unsoare d'acid boric. Il va prepara spiterul D-tale după prescripția, ce-i vei da-o. Poate spiterul să mi le trimeată pe poșta pe conta județului sau dacă D-ta vei găsi vr'un căletoriu la Pitești sigur trimite-le pe el. Spiterul prin poștă va trimete lucrurile pe adresa mea «la Spitalul pentru răniți de la gară». Puteți să trimiteți și pe adresa: Dr. Codr. Strada Egalitatea, casa Protopopescu. Te rog, să faci această treabă *grabnic, cât mai grabnic.*

Stau într'o odaie bună în vr'o câțiva pași de poștă. Mi vine foarte departe a umbla la gară, însă voiu suferi până la 10 Noemvrie, mai ales că timpul este minunat. Plătesc pentru odaie cu serviciu și lemnele mele 30 fr. Pe 5 feluri de mâncare și 1 1/2 jumătate vin la «Orient» 45 franci pe lună. Mi s'a propus o odaie la gară, odaie mobilată. N'am luat'o fiind că este în rendul de jios și în mijlocul unui neîncetat sgomot.

In ḑioa de 16 a cr. am avut oaspeți pe Costică și pe Bonifas. A doua ḑi a și plecat, fiind că și ea am plecat la Stolnici. Ei au venit cu gândul că te vor găsi și pe D-ta în Pitești. Costică vrea să se sfătuiască cu noi, dacă mai trebuie să continueze îndeletnicirea sea cu spelatul rufelor, dacă trebuie să se vâre în întreprinderi și mai bănoase. El să plânge, că afacerile lui

'l costă moralmente foarte multu, că cer chestiile abateri de la regulele onestităţii. El vrea să afle, suntem noi dispuşi a începe a face afacerea noastră publică, dacă el va face bani prin întreprinderile sale. Numai sub această condiţiune el este dispus a continua a lucra, a se sili să capete în timpul resboiului măcar vr'o 40 de mii de franci. Eu i'am spus, că cât mă priveşte pe mine şi, în mare parte şi pe D-ta numai lipsa de bani mă ţine în nelucrare. L-am rugat, să facă, ce poate pentru a strânge cât mai mulţi bani. I'am spus chiar, că pe timpul resboiului sunt şi eu gata a părăsi medicina pentru vr'o afacere mai bănoasă. El a plecat d'aicea cu hotărârea să-si continue afacerile, să întreprinză tot ce'i va cu putinţă pentru a capeta mai mulţi bani. Cu părere de rău, mie nu mi prea-vine a crede, într'un noroc prea mare. — Cât priveşte pe Bonifas, el venire pentru a lua de la noi parale. Spunea, că e serac cu totul. Eu-i trista noastră stare bănească, i-am lămurit că n'avem nici de unde se ne împrumutăm. Vrea să vie la D-ta. Insă a lipsit bani pentru drum atât mie, cât şi lui şi în urma acestora s'a întors înapoi la Bucureşti..

...Ti-am scris, să mi trimiţi un napoleon. Numai am acum nevoie. Napoleonul, care credeam să'l dau croitorului, mi l'am lăsat, remâind să-mi scoţ hainele la sferşitul lunei.

Cu părere de rău nu m'am putut întelni până acum cu Mucenic. Am fost prea ocupat cu drumurile la Stolnici şi cu altele. Mâine mă duc la Ionescu, dacă'l voiu mai găsi pe Mucenic aicea. Mi pare adânc reu că nu l'am făcut treaba aceasta. Poate este târziu, acum a îndrepta greşeala.

Scrie-mi, ce ţi mai scrie Liub. Fed., când vine în România, când mi aduce ursita. Sunt hotărit, la sferşitul lunei tot prisosul de bani să'l schimb pe hârtii ruseşti şi să-l trimet în Rusia pentru unelea cărţi de medicină. Acuma este timpul cel mai princiios pentru a cumpera cărţi ruseşti, fiind că hârtiile ruseşti sunt eftine. Mai ales aş vrea să cumpăr cărţile lui Riemsen de enciclopedia lui a boalelor interne. Poate vei putea şi D-ta a întrebuinţa pentru aceasta ce-va. Numai nu cred să ţi fie cu putinţă cu lefele care li-ai.

Ti-a votat ce-va leafă consiliul comunal d'Argeş?

Vii la căpetul lunei în Piteşti după leafă?

Te salut, ne mai având cet să ţi mai scriu.

A D-tale Codreanu

Complimente batrenului.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

499

28 Mai, 1877

Eri N.P. a fost la Bârlad şi a primit banii şi o scrisoare de la Kotik care scrie că probabil va pleca la Viena, pe când de la Iaşi ne scriu că îl aşteaptă acolo cu Sonia. Socrul lui a cumpărat o vie şi cheamă copiii să lucreze. Dracu

să'i ia, pretutindeni fățărnicie și minciună. Scrie că Larsi nu a primit încă banii, iar atunci când îi va primi, îi va trimite lui, iar nouă ne spune că va trimite numai 200. Judecând după scrisorile din Iași el trebuie să fie acolo astăzi, ceea ce dovedește că a primit banii, deoarece fără ei ar mai fi la Ploiești. Cu prețurile actuale pe calea ferată îi trebuie cam 150 franci ca să se mute cu tot bagajul și cu mobila.

Mai spune că dacă N. va răspunde la scrisoarea lui, atunci, probabil, nu îl va găsi dar că Alexandru poate să o retransmită. După cum se vede din aceasta, el este nemulțumit și de N.P. ca și de noi, și pentru că el n'a putut trimite banii ceruți.

Dressa nu-i plătește lui Alexandru datoria și probabil temporar și nu adevărat. Doamne, ce amar, aproape toate certurile sunt din cauza banilor, Acești tovarăși ai lui N., s'au ridicat împotriva lui și nu vor să creadă că într'adevăr nu are nici 30 de franci ca să trimeată.

...N. a trimis din ultimii săi bani lui Gruh, și unui alt tov. care (?) pleacă la el 15 franci pentru a se vedea și parțial pentru a se justifica. Dacă vor veni, atunci pe calul socrului, pentru două-trei zile, din care cauză va trebui să li se dea bani și pentru drumul înapoi. Iar aici aproape toate cererile sunt refuzate pe motivul că nu sînt locuri. Iată ce înseamnă o cerere fără recomandare, Singura nădejde este Racovița și Lupaș care-i propun din nou să intervină pentru aceasta.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

500

Am a ți adăoga la cele scrise ieri, că de vei veni, vei găsi și pe Costică în București. El are bilet de liberă, gratuită circulație pe drumul de fer, ocupat nu pre este și la telegrama despre sosirea D-tale va răspunde prin venirea sea în București. Să vii dar, nu mai șovăi mult. Té așteptăm. Adresa: Strada Teilor, No. 20.

La revedere

Codreanu

Cartă poștală. Adresa:

Domniei Salle, Domnului Medic la spitalul Curtea d'Argeș
Djon Russell
Curtea d'Argeș.

Poate ar fi bine să, iei D-ta o scrisoare de recomandație de la Racoviță către Dr. Davila. Mai lesne ai isbuti d'a fi admis la concurs.

[Microfilmul după documentul original se găsește la Biblioteca Academiei R.P.R.]

501

Iubite Doctore,

Mi-a venit astăzi 5 Martie Ocuşerstvo lui Sreder. Ţi-o trimet măine. Te rog trimite-mi cât de curând No. 1 a Otecestv. Zap. şi a Obscinei; dacă le-aţi cetit. Dacă încă nu le-aţi cetit, cetiţile mai repede. Trebuie să li trimet la Brăila. Până acum n'am primit încă No. al 2 a acestor ediţii. Spune-i şi lui Bonifas, să citească repede cărţile ce aţi luat (cumpărat) de la mine şi să mi le trimeată.

Sunt sănătos. Vă salut pe toţi.

N. Codreanu

Carta de postă. Adresa:

Domniei Salle, Domnului Doctor Djon Russell

la curtea d'Argeş.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

502

Iubite Russel,

Astăzi am primit de la un spiţer din Piteşti lecţia, care mi-ai trimes'o nu ştiu când. Cine-a adus'o în Piteşti şi când nu ştiu. Este prea probabil, că a trecut ḑiua pentru care D-ta ai desemnat predarea acestei lecţii. Vezi însă, că nu eu sunt de vină. Indată ḑupă primirea ei eu m'am pus pe lucru, ţi-am tradus'o. Dacă e târziu, nu sunt eu vinovat. Tot astfeliu au urmat şi până acum cu doue lecţii ce mi le-ai trimis. Indată după priimirea lor eu li-am tradus şi ţi li-am trimes. Aşa am făcut cu lecţia a doua. Anteia nu ţ'am trimes'o, pentru că mi se părea lămurit, că este târziu a ţi-o trimete. [In text în limba rusă ....], nu-mi trimeţi la timp lecţiile pentru traducere. Inţelegi, cum poate fi reul indreptat, nu ţi voiu mai spune eu. Pentru a înlătura orice nedomirire, te încunoştiinţez, că eu am primit până acum numai *trei* lecţii, *trei* cu aceea, ce ţi-o trimet în traducere acum. *Mai multe n'am primit.*

Te rog să-mi trimeţi repede şi într'un chip sigur acidul boric şi unguentul de care ţi-am scris.

Alte până acum n'am ce să-ţi scriu.

A D-tale totdeauna gata a te servi cu ceea mai mare plăcere

N. Codreanu

Adresa mea directă: Casa Protopopescu, strada Egalitatea, Piteşti, N. Codreanu.

Vreu să te tog încă de ce-va. N'ai acum nimică cu Franchevici, datoria i-ai plătit'o. Poţi prin urmare să-i scrii să ţi trimeată partea din tomul al II a chirurgiei lui Tort. Mie mi este şi mi va fi de trebuinţă. Antei pentru a avea

această chirurgie complectă, pe urmă ea conţine o parte din fracturele membrelor inferioare, chirurgia operatorie şi descrierea balsamizaţiei cadavrelor. Pe scurt eu ţin, să aib această parte de chirurgie. Aş cere o eu de la Franchevici, însă ei sunt datoriu vr'o ḑece franci şi nu mi şeade bine. Cere-o dar D-ta.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

503

20 Noembrie

Costică mi scrie, să ţi comunic rugămintea lui să-i scrii şi să-i scrii *numai decât*. Nimic nou de la el. Medicilor de plăşi li-a micşorat leafa în judeţul nostru. 350 pentru Doctori şi 300 pentru licenţiaţi. Un medic de plasă şi un vaccinatoriu pentru *doue plaşi*. — La revedere

Codreanu

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

504

Am fost la Travizeni (?), am predat lucrurile, apoi am plecat la Staucenu [în româneşte]. Prefectul ne sfătueşte mult să protestăm public împotriva obrăzniciei popilor, motivând aceasta prin faptul că se primesc *oficial* aici veşti că întreaga Elveţie s'a mutat aici — să protestăm public, ar însemna să-i asmuţim pe câinii de poliţişti pe urme proaspete, deoarece numele răposatului va trebui să fie citat; cine sunt prietenii lui? — Va fi fără îndoială prima întrebare, iar apoi vor porni, se înţelege, şi alte întrebări. Ştie oare ceva? Se pare că prefectul are întrucâtva dreptate. In ceace mă priveşte pe mine, eu sunt în totul pentru protest lucru pe care l-am şi exprimat lui Istrate; este vorba însă de faptul că trebue să mă neliniştesc de o sută de ori mai puţin pentru libertatea mea decât de pildă dvs. Cum să procedez? Răspundeţi! Chestiunea e serioasă.

Aici *a dispărut fără veste* reprezentantul guvernului italian, ambasador mi se pare! Un oarecare Gola [textul este în latineşte] şi ce-i? Guvernul italian trimite telegramă după telegramă, punând dispariţia acestui Gola pe seama unor oameni care acum inundă literalmente România, în special de atunci de când Elveţia a trecut la intenţii mai bune. Ce vremuri! Mâine merg singur la prefect, să vedem! Am fost la direcţia sanitară; am cerut să se grăbească să trimită *chiar astăzi* ministrului hârtia şi mandatul va fi trimis mai repede. Mâine voi aduna lucrurile.

Dragul meu, numai acuma m'a biruit durerea, numai acuma simt pierderea. Sunt trist, într'adevăr trist!

I-am scris scrisoarea lui Baltag şi trimit dealtfel înapoi scrisoarea primită dela ea zilele acestea lui Staucenu. Spuneţi-mi ce soartă a avut ilustrata care

s'a găsit asupra răposatului? Nu aţi trimis-o oare înapoi la rugămintea răposatului sau a dispărut într'adevăr? Liubov Fedorovna putea să nu ştie de acest lucru.

De altfel Istrati a rugat să i se dea câteva date din viaţa răposatului, vrea să scrie un metrolog şi să tipărească 2 scrisori din cele primite de el dela răposat din Puecci [în italieneşte]; el spune că acestea sunt o « capodoperă »; este vorba despre situaţia ţăranului român. De acea vreau să anexez o scrisoare primită dela răposat, primită deasemenea din Puecci, scrisoare care în orice caz va înfăţişa figura lui.

Vă strâng mâna

[semnătura indescifrabilă] 46?

Aştept răspuns

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

505

Domnule Preşedinte,

Considerând că ne găsim într'o ţară unde legile nu joacă decât rolul de literă moartă şi voinţa societăţii, al unui netrebnic, într'o ţară unde interesul personal sau capriciul unui personagiu ocupând o situaţie mai mult sau mai puţin înaltă, situaţia este dimpotrivă totul, chiar când este vorba de afacerile personale ale simplilor muritori. (art. 7 din Statute).

Considerând că deşi Dv. m'aţi numit medic al onorabilei Dv. societăţi, bazându-vă pe dorinţa majorităţii membrilor — câteva personagii de acest gen au interesul de a vedea pe un altul în postul meu, pentru a evita intrigile ulterioare şi nedorind a pune onorabilul comitet într'o poziţie echivocă;

Am onoarea a vă face cunoscut că, în virtutea articolului 14 din Statute, în termen de 3 luni dela data de azi îmi voi părăsi serviciul.

Primiţi, domnule Preşedinte, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

506

— III —

Noi ne-am mărginit cu rezumatul a condiţiunilor obiective în cari se afla ţara noastră, fiincă nici dimensiunile articolului nostru nici scopul lui nu ne permite de a dezvolta mai pe larg cea ce avansăm; Scriindu'l numai pentru amici noştri, oameni pentru care adevărul trist e de o mie de ori mai scump de cât o minciună măgulitore şi plăcută, am gândit că tote cele spuse de noi sunt mai mult sau mai puţin cunoscute lectorilor noştri şi n'au trebuinţe de probe. Dacă am fi avut în vedere un alt public, care se închină înaintea minciunilor celebre, am trata tote aceste mai pe larg şi mai adânc, am stărui de a proba cu cifre şi ştiinţa în mână, că tote cele expuse nu sunt decât un gol

adever. Aceasta o vom face cu altă ocazie, când vom fi siliţi odată de a intra în polemica cu apărători a minciunilor en vogue, când vom fi siliţi de a le desbrăca de pelea subţirică ştiinţifică cu care ei acoper adânca ignoraţia lor din classele primare. Acuma însă nu e timp; nu cu dânşii ne ocupăm acuma. Presupun dar că lectori noştri admit totul ce am spus pâna acum şi pun următoarea întrebare;

Ce însemnătate are acestă deosebire între ţara noastră şi occident din punctul de vedere socialismului?

In Europa capitalismul s'a desvoltat pe deplin şi poporelor occidentali de la starea lor de astăzi şi până la formele colectiviste a vieţei nu e de făcut decât un singur pas. Capitalismul a pregătit şi a copt pe colectivismul şi proletariul Europei nu aşteptă decât o scânteie care să facă explozie şi să reînoiască formele cele vechi ale vieţei, schimbând cu totul aspectul social a Europei actuale.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

507

Societatea Studenţilor în Medicină Nr. 1

D-sële Domnului Dr. I. Russel.

Domnule,

Duminică, la 11 Ianuarie, fiind a VI aniversală a acestei Societăţi, sunteţi rugaţi a asista la şedinţa publică ce va avea loc în localul societăţei Spitalul Colţea ora 1 p. m.

In acéstă şedinţă se va face darea-de-sémă despre mersul societăţei în acest an.

Binevoiţi vé rog, Domnul meu, a priimi incredinţarea stimei şi consideraţiunei ce vé păstrez.

Preşedinte, K. Stăucénu

Secretar, C. Miclescu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

508

[Botoşani, Martie 1881]

CARTA POŞTALĂ

Domniei sële
Domnului Constantin Mille
la Universitate

Iaşii

Scuză-mă că nu am scris până acum. Datoria mea era ca să scriu fără întârziere însă diferite împrejurări m'au împiedicat. Aşi dori ca să ştiu cum merge treaba pe la Iaşi pentru ca cel pucin să mă bucur de acolo că pe aici

până acuma merge tare prost. Mi-a spus Soroceanu că v'a întâlnit; prin urmare aţi avut ocaziune de a-l aprecia. Ei bine, mai toţi băieţi de aicea sunt în felul lui. Cu tote acestea se găsesc unii cari-mi admit ideile ca forte bune, forte salutare dar când vine treaba de a contribui la realizarea lor îndată îi vezi că s'au recit. Am aflat cu mare bucurie că lucrătorii au părăsit pe Brise. Sper că astfel va fi şi în Botoşani căci de-ţi nu am făcut nimic până acuma însă nu va fi tot aşa şi în viitor. Inţelegeţi că singur lucru merge greu. Labin nu vrea să vie pe la mine dar mi-am format un plan care nu-l pot pune în aplicare acuma ci numai după ce se va mai încălzi. Spaţiul nu-mi permite a'l expune dar îl veţi afla dela D. Doctor care va primi în curând o scrisoare te rog tare mult ami scrie dacă la serbare a ajuns depeşa mea la vreme şi când va apărea.

P. S. Comunică frăţeştele mele salutări lui Speranţă şi Neuschatz. Complimente lui D. L. Mihail. Strada Pelineşti Matheiu Dimitrovici.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

509

Domnule Nădejde

Me rog se mi respundeţi o ajuns la Iaşi femeia lui Chrasiuc... eu nu cred contrabandistului.

Adresa: В Кишинев, Баюканская улица, дом Гавриловой Георгию Споялову.

Turcu

[Microfilmul după documentul original se găsştee la Biblioteca Academiei R.P.R.]

510

Mâ, prostule! Ce drept aveai de a da scrisoarea mea se'i citésca cineva?

Nu tóta lumea trebue se cie că morû de fóme!... Reu ai facut, Zeu!-reu.

Tu sci forte bine, scumpul meu, (cuvântul: — prostule — este numai uă figură de retorica; dér tot îmi eşti scumpû, ticalosule!) sci, zicî, forte bine ca aceia ce îţi spuneam ţie sau lui Nicolae, nu me voiu permite de a spune nimenuia. Vezi bine, că ai făcut uă mare prostia, urîtule!

Orizontul este cam întunecatu: ogarŭ caută mereu. Consulatul, *acestă scie forte bine*, lucreză mereu. Se vedem!...

Veĭ fi, şi vei auzi: îşi voiu spune totul. Ua mulţime de lucruri!...

[Pe Verso:]

Lui Numa Pompilius

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

511

Curtea de Argeşiu, 15 Noembrie

Astăzi am sosit şi eŭ în Curtea d'Argeşŭ, în casa D-tale. Liub Fedorov va găsit? 4 ore după naştere, care a fost cu totul normală, după cum spune ea şi femeile, ce a ajutat'o. Cred, că şi periodul puerperal va trece normal, nu va fi turburat de nici un accident. — Pruncul este sănătos, voinic. — Ce caut eŭ în Curtea d'Argeşiŭ? — te vei interesa. Ti voiu spune multe, când ni vom vedea. Acuma vei şti, că din teama să nu păţesc şi eŭ ce-va ca amicul nostru am luat-o la sănătoase p'aicea. In curând aştept să fii numit într'un post de medic de plasă în Muscel. Mă voiu duce acolo şi voiu face ce mă va trece prin cap.

Nu scrie nici în Bucureşti şi nici în Ploeşti nimică. Afară de D-ta şi Boniface toţi suntem spionaţi, toţi suntem rău priviţi de aliaţii noştri.

Guvernul Român nu poate face alta decât a ne da sfaturi să ne ţinem în depărtare de aliaţi.

In Bucureşti a remas Boniface. Amicul din Ploieşti a şterso — şi el d'acolo. Adresa lui încă nu-i-o cunosc.

Mie scrie-mi pe adresa Liub Fedorovnei. Mi se pare, mă tem, că Liub Fedorov nu va putea hrăni pruncul singură. Va trebui o doică, poate. Gândeştete, poate vei putea face ce-va poate vei putea găsi p'acolo. Ţi s'a telegrafiat în două rânduri şi n'ai respuns nimica.

La revedere dar.

16 Octombrie. Liub Fedorovna a dormit cam rău din cauză că pruncul ţipă destul de des. Totul e bine până acum.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

512

26 Septembrie

Iubite Doctore!

După ce am primit scrisorile D-tale, am fost la Moruzof chear în acea zi iam dat scrisoarea şi i-am spus că am o scrisoare şi către Mendelson, mi-au spus că Medelson nu e în Geneva înse iam dat adresa me şi au spus că a doua zi va veni el la mine, am aşteptat vre-o 5 zile şi n'au mai venit nime, în fine m'am dus din nou la dinsu şi mi-au spus că au avut foarte mult de lucru înse se viu sara la cafe unde era întrunire şi acolo am să găsesc pe toţi, ceia ce am şi făcut-am făcut cunoştinţă cu atâţa că nu le mai ţiŋ minte numele, am ascultat o conferinţă înse numai numele de Spentser, Darvin am înţeles fiincă vorbiau în limba lor, m'au întrebat cum merg lucrurile la noi, şi mai cusamă dacă ar pute să găsască de lucru în România, éra un mecanic şi se interesa dacă ar pute să între la o fabirică de drum de fer, mulţi înse fără nici o brézlă mă întrebau că ce ar

pute să găsească de lucru, le-am spus că dară ar fi rude cu miniştri şi prefecţi ori ce funcţii ar putea să le fie la dispoziţie, înse oameni cinstiţi şi la noi ca şi aici sunt goniţi şi persecutaţi; îmi era cam greu cu limba, înse şi în cea mai mare parte vorbesc f. rău frant. mai rău multi de cât mine; am stat acolo până ce au mântuit de vorbit şi au început o comenta discursu regretam că nu vorbiau franţuzeşte fiincă trebuia să fi fost interesant.

Mendelson mi-au spus că scrisoarea e foarte rău scrisă că abia pe jumătate au înţeles-o, înse îmi va scrie a doua zi, unde se vin şi la câte ceasuri, înse nici până azi n'am mai primit nimică. M'am întâlnit ear cu Moruzof şi mi-a spus că va fi uitat fiindcă are foarte mult de lucru, înse se vin ear la cafe sâmbătă fiindcă numai sâmbăta se întrunesc, ceiace n'am putut face fiindcă joi m'am dus în munţi cu nişte români săturându-mă de căscat gura pe uliţă, acolo am rătăcit şi abia azi dimineaţa ni-am întors ca vai de noi cu ciubotele rupte şi ploaţi până la cămeşă. Dacă nu vam scris până acuma cauza e că nu avem ce aşteptăm de azi mâne pentru a mă întâlni cu Mendelson să văd ce îmi va spune, să văd dacă trimete cărţile şi cu ce comitet (fiincă sunt mai multe) stau în legătură, înse se vede că sunt aşa de ocupaţi că nu s'au mai gândit la mine alt fel nu-mi pot explica, frate de a porcului cred că nu mă mai eu, fiind că aici puţin le cam pasă de porci.

Pentru tipărit cartea nu sunt litere române, că: ă é, înse sar pute comisiona o colă poate să coaste până la 100 franci înse nu-i sigur au spus că se vor interesa la o tipografie poate să fie şi mai eftin.

Mâne am de gând să mă duc eară pe la Moruzof; să vădem ce mai face, dacă înu ocupaţi să îmi mai deie şi mie de lucru că n'am nici o treabă până acuma, cred că săptămâna asta voi mai scrie.

Complimente la toţi D. Cernătescu

Adresa: Cours de Rive 13

[Texte marginale:]

Cernătescu e student român eare a precurat paşapoarte lui Andrei şi alţi nihili spre a putea întoarce în Sofia sub nume român.

Din partea confratelui Russel.

la Sofia.

[Microfilmul dup documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

513

2 Decembrie

...... viaţa n'ar fi grea; ce-i adevărat uneori am certitudinea că tu, pe drept vorbind, te zăpăceşti complect la această muncă, iar pe de altă parte se simte o bază extrem de solidă sub picioare. In orice clipă, dacă vrei, poţi să-ţi dai sema, că tu te-ai situat pe calea bătătorită care duce spre acea reală sau numai abstractă — viaţa mondială spre care tinde fiecare dintre noi, este puţin spus,

că întreaga această muncă, în ciuda minuţiozităţii şi scopului ei des restrâns, ca o funcţie naturală a omului — este o parte a acelei vieţi mondiale şi, luând pas cu pas o amploare tot mai mare, ea trebue mai devreme sau mai târziu să se transforme în adevăratul înţeles al cuvântului în existenţa mondială imensă, demnă de un om care are autoconştiinţă.

Relatiile noastre cu lumea exterioară nu sânt, deocamdată, scutite de confuzii — multe şi extrem de multe trebue cumpărate — o dată pentru câteva zile (chiar la început) trebuia să angajăm un om.

Sperăm că aceasta nu se va mai repeta.

Avem bani (aproximativ 1500 de dolari) aşa că sperăm să nu murim de foame, cred că putem rezerva o parte mică şi pentru maşina de multiplicat..

In orice caz în această privinţă s'a conturat de acum acea graniţă, dincolo de care devenim cu totul independenţi faţă de amestecul şi atingerea cu afacerile murdare ale lumii vechi în ce priveşte cumpărarea şi vânzarea. Această graniţă se conturează extrem de simplu — din numărul obiectelor necesare pentru existenţa noastră, toate acele obiecte la care există o oarecare posibilitate să le producem singuri — le producem şi le vom produce şi, experienţa a arătat că numărul acestor obiecte creşte mereu.................

Eh, pentru această dată ajunge.

Rămâi cu bine, dragul meu, scrie! Din lumea ta nu avem deocamdată nici un fel de ştiri. Despre cearta dintre Şlem şi Al. Iv. altădată, în ce priveşte nenorocirea sa — am luat de acum măsuri.

Nikolai

Aici zilele reci alternează cu zilele călduroase, ca în August. Adresa noastră este în antetul denumirii ducatului deaceea în ciuda faptului că Horvard K-o este împărţit în 2 părţi şi partea noastră se numeşte Shantung K-o

La Sedar Vale avem o cutie poştală (care costă 50 fr. anual) aşa că puteţi adresa scrisoarea pe orişice nume — pe numele meu, al lui Şlem, al Varei etc.. n'are nici o importanţă.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

514

...... nici un rând de simpattie pentru socialism în literatura română. Ce să mai spunem, nu sunt deloc articole care să-şi propună drept scop trezirea de simpatie şi compasiuni, pentru suferinţele poporului.

Se vorbeşte de dragostea de ţară, dar niciodată nu se vorbeşte şi nu se scrie despre dragostea de oameni. Se vorbeşte despre industria « naţională », comerţul « naţional », se scrie despre măsurile care trebuesc luate pentru a le creea, iar despre suferinţele poporului, despre nenorocirile lui, se scrie numai în măsura în care ei gândesc că bogăţia şi fericirea poporului sunt necesare

pentru susținerea statului, pentru creearea industriei și comerțului național. Intr'un cuvânt, nu există deloc cărți bune. Cu editarea unor asemenea cărți, cu traducerea celor mai potrivite cărți în care să se lămurească, în care să se elaboreze socialismul — iată cu ce va trebui să începem aici propaganda în rândurile tineretului studios. Totodată vor trebui alcătuite și traduse cărți și pentru popor. După cum vedeți aici totul trebue făcut dela început.

E nevoie de multe cunoștințe talente și fonduri materiale. Bun este un singur lucru; condițiile de presă sunt de așa natură încât fără risc *mare*, respectând o oarecare *rațiune*, se poate organiza treaba. Nu știu cum va fi mai târziu deocamdată, astăzi mi-e rău aici. Din păcate, *nici un* cunoscut potrivit! Imi pun speranțele în românii care au fost educați în Rusia și care vor fi *constrânși* de guvernul Rusiei să vină aici. Deocamdată singur, fără cunoștințe și fonduri și numai cu devotamentul față de cauză; adun cunoștințe, fac cunoștință cu instituțiile din România, cu viața muncitorilor ei, studiez și științele care au o legătură cu cauza eliberării poporului, studiez și medicina pentru a avea bani pentru aceiași cauză, studiez și limba franceză pe care o cunosc, citesc ce scrieți dvs. și alții, și sper și cred că dacă nu cu surle și famfare, apoi fie și foarte modest, socialismul va începe să se răspândească și printre români ca o veste nobilă care promite eliberarea de sub jugul suferințelor.

Prietenul dvs. sincer,

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

515

[Geneva]

...... Ai nevoie de o muncă ca să nu devii o mașină, ca să poți avea timp și pentru munca intelectuală. Asemenea muncă poate fi găsită: lecție. Poți reuși la examenul de felcer sau farmacist, aici lucrul acesta e foarte ușor. Dacă nu vrei să trăiești la Geneva, te poți aranja ca felcer în Serbia, acolo Goldștein are un post de doctor. Pe scurt, pentru existență se poate găsi ușor de lucru și încă de lucru care să-ți dea posibilitatea să te ocupi și de activitate intelectuală. Eu mi-am găsit acum o lecție, unde primesc 5 fr. pe oră și câștig săptămânal 35 fr. sau 150 fr. pe lună.

Acum mă vei întreba ce anume muncă intelectuală poți face. Iată ce? Eu, Ralli, Goldștein, Elstniț și Jucovski am hotărât să edităm un ziar narodnic care va apare în primul timp la 15 zile, iar cum va merge bine, va apare în fiecare săptămână.

Am și căpătat din multe locuri din Rusia promisiunea de a avea corespondențe. A fost asigurat și transportul în Rusia și răspândirea ziarului acolo în limita posibilității. Titlul ziarului este « Rabotnic ». Am și întocmit un program. Esențialul:

1. Articolul de fond va fi principial.
2. Foiletonul, o expunere din istoria Rusiei, o poveste, studiu etnografic etc.
3. Cronica şi dispoziţiile guvernamentale.
4. Corespondenţe din lumea întreagă.
5. Statistica activităţii în Rusia şi străinătate.

Vezi că muncă intelectuală se va găsi, există chiar nevoie de ea. Vei fi oare în stare să renunţi la munca ta atunci când ea este necesară pentru scumpa noastră cauză comună? Cauzei de dragul căreia aproape că te-ai jertfit? Cauzei, de care te desparte numai spaţiul, dar de care eşti legat prin toată inima ta, prin toată viaţa ta? Oare vei refuza să desfiinţezi acest spaţiu în limita posibilităţii? Cred că dacă ai fost şi eşti sincer, nu vei refuza. Dragă, sunt sigur de sinceritatea ta şi sper să te văd la mine şi să-ţi împărtăşesc durerea şi bucuria. (In privinţa editării ziarului «Rabotnic», deocamdată lucrul acesta e secret).

Din această scrisoare poţi să vezi că Jebunev a fost la mine. Chiar astăzi a fost la mine şi tot astăzi îţi şi scriu.

Mă întrebi dacă ţi-am răspuns la scrisoarea, primită de mine acum un an şi jumătate din partea ta, scrisă cu iod. Am primit-o, dar n'am răspuns pentrucă scriai acolo că pestre trei zile îmi vei scrie o altă scrisoare. Am aşteptat-o şi de aceea nu am răspuns. In ce priveşte tipografia, avem de muncă berechet.

Vino numai şi nu vom sta fără lucru. Dacă vei avea nevoie pentru un timp de odihnă şi de bani, le vom găsi şi pe astea.

La revedere dragă, vino fără teamă. Noi nu avem nici organizaţie, nici statute, nici conducători, ci trăim tovărăşeşte şi facem pentru cauză atât cât putem şi atât cât suntem în stare.

Te sărut puternic, colegul tău

Goldenberg

Adresa mea:
Geneve. Terrasier
Café Gresso
pour M-r Goldenberg

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

516

Geneva, 4 Ianuarie

Dragă Nikolai Konstantinovici!

De mult n'am mai stat de vorbă, de vină eşti d-ta cu conspiraţiile d-tale. Sosind aici, am întrebat pe toţi de adresa d-tale, dar nimeni nu mi-o dădea, spuneau că nu ştiu. Credeam că tocmai acum voi reuşi să te văd, când colo nu pot. Ai plecat dracu ştie unde. Nimic de făcut, trebue să ţin legătura măcar în scris.

N'am ajuns până la Herţegovina. Unul din compania noastră se află pe locul operaţiunilor militare, iar alţii, inclusiv cu mine, sântem în drum. La Viena şi în special la Triest am aflat acest lucru. Ciuntita răscoală. Se petrec lucruri pe care nici nu le-am visat. Toate planurile, socotelile, speranţele noastre bazate în parte pe scrisorile lui Kravcinski şi ale lui Ross, în parte pe relatările unor agenţi necunoscuţi ale comitetelor ruse locale, s'au năruit...A trebuit să mergem spre groapa de gunoi, numită Geneva. Am venit aici patru oameni, Ivan Mocr. se afla printre noi şi ne aflăm aici de peste patru luni de zile. Peste vreo două zile plec în Rusia spre Nord (numai că lucrul acesta e secret, dragul meu). Pisarev mi-a comunicat câte ceva din scrisoarea d-tale despre Serghei. Despre acest lucru am primit încă astă vară o scrisorică dela Maria Fillipovna în care mă invita să viu la ea pentru explicaţii personale. Atunci nu i-am putut îndeplini cererea din mai multe motive, deşi aşi fi vrut să-i fac un serviciu lui Seriojca. Acum în drum am posibilitatea să mă abat pe la Moghilău sau acolo unde trebue. Nenorocirea e că am uitat complect adresa ei şi a persoanei prin care trebuia să acţionăm. Dacă cunoşti măcar o adresă potrivită la Moghilău, te rog s'o trimiţi imediat la adresa următoare: Vin, post restant monsieur Charles Buanno.

Dacă îmi vei răspunde în ziua primirii acestei scrisori, atunci după socoteala mea răspunsul d-tale mă va găsi la Viena. In caz contrar, probabil ca nu-l voi mai putea avea. Fii bun şi scrie imediat.

Cum o duci. Mi-a vorbit cineva de nişte bani pe care trebue să-i dau d-tale sau altcuiva. Ce fel de bani sunt şi ce sumă?

Salută din partea mea pe Liub. Fed.

Iţi strâng mâna
al d-tale Orest Mihail.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

515

....

pentru convingerea că diploma nu este falsă. Autenticitatea [indescifrabil] sau valabilitatea ei este controlată aici printr'un examen uşor. Inginerul este şi el de părere că aici este necesar un om cu situaţie. Impreună cu tine ar putea să lucreze foarte bine. Pe acest N.N. [indescifrabil] revoluţionar cu părul cărunt, în vârstă de 70 ani, personal contez, dacă va mai fi cineva aici. El vine la noi în mica noastră căsuţă aproape de două ori pe zi. Nu va fi mai bine să vii sub numele de Russel. Tot e vorba de un examen de control. Păcat numai că aici te ştiu dracii de felul lui Soon. In Asia Mică sânt foarte mulţi ruşi, minunaţi revoluţionari. El insistă ca cineva să fie trimis acolo. Ei sânt duşmanii împăratului rus şi vor pune la bătaie întodeauna forţa armată de va fi nevoie. Sânt numiţi

adepţii lui Nekrasov (am avut încă timpul să întreb dece şi dacă are legături acolo). La Tulcea la graniţa Turciei şi Moldovei există deasemenea numeroşi adversari ruşi ai guvernului rus şi acolo după părerea lui trebue cineva să se aşeze [?]. Dacă nu era Herţegovina, acolo au vrut să plece Stepan şi prietenul lui Andreev, iar în Asia Mică vrea să plece Andreev, aşa cum a dorit şi Jebulev dacă ar fi vrut [?]. Acum băieţii vor să plece în Herţegovina, deşi ar putea fi convinşi şi mai bine dacă în urma unor reflecţiuni ar fi consimţit şi acum la acest lucru. Dar cred că adepţii lui Nekrasov şi la Tulcea [indescifrabil] sunt mai viteji şi oameni mai experimentaţi decât acest tineret. Cei din Berlin sunt incomparabil mai folositori, este mai bine să înveţe meseria într'un loc unde pot desfăşura propagandă, decât aici. Noua conducere a cauzei trebue încredinţată oamenilor mai maturi. După mine pentru ei acum e mai bine în Herţegovina decât aici. Numai faptul că, şchiopul schiopătează mă încurcă. Apropos, acum el produce asupra mea o impresie şi mai bună, decât înainte. Mâine vă trimit adresa şi atunci voi mai scrie câteceva.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

518

. . . .

Fiecare să-şi aleagă drumul, pentru care el simte că este mai potrivit; să-şi aleagă acea activitate, a cărei condiţie el poate cel mai uşor s'o satisfacă, cine se simte în stare să muncească în toate cele 3 direcţii în acelaşi timp, acela să muncească. Cu atât mai bine pentru el. Care însă nu se simte în stare să facă aceasta, acela trebuie să se limiteze la sfera de activitate revoluţionară accesibilă lui, fără să exercite violenţă asupra sa, fără să piardă un timp preţios pentru auto instruire şi reeducare prealabilă...

Acum nu e timpul adunărilor îndelungate, nu e timpul pregătirilor veşnice. Fiecare să-şi strângă repede catrafusele şi să se grăbească de a porni la drum. Chestiunea *ce e de făcut*? nu trebuie să ne mai preocupe.

Nu-i deloc greu. Nici una din aceste trei activităţi revoluţionare, luată fiecare în parte, luată ca atare, nu poate duce la înfăptuirea grabnică a revoluţiei populare. Atingerea acestui scop e posibilă numai dacă se practică concomitent toate trei activităţile.

Intr'adevăr, dacă noi, urmând sfaturile d-voastră, ne vom limita numai la desvoltarea în popor a conştiinţei asupra drepturilor lui şi a necesităţilor lui, nu vom ajunge niciodată la revoluţie. Dacă însă pe de altă parte, ne vom limita numai la instigarea nemijlocită la răscoală, deşi foarte probabil vom obţine începerea răscoalei, în schimb nu vom avea nici un fel de garanţie că această răscoală va da unele rezultate durabile, că această răscoală nu va fi în curând înnăbuşită, că ea se va transforma în revoluţie *reală*.

In sfârşit, dacă ne vom limita numai la complot împotriva statului, deşi cu ajutorul acestui mijloc e foarte uşor şi foarte potrivit să facem revoluţie, totuşi revoluţia aceasta va avea caracter de stat şi nu popular; ea nu va pătrunde în interiorul vieţii populare, ea nu va ridica şi nu va agita straturile de jos ale societăţii, ea nu va face decât să tulbure numai suprafaţa ei, mai pe scurt, aceasta nu va fi deloc o revoluţie populară. Ea a fost hotărîtă de mult. *Să se facă revoluţie* — Cum? Cum poate şi ştie fiecare. Dacă există organizare inteligentă, nicio încercare particulară, nicio sforţare izolată nu se va pierde în zadar. Prin urmare, chestiunea organizării este chestiunea cea mai esenţială a propagandei revoluţionare în ceeace priveşte tineretul nostru revoluţionar. Dată fiind importanţa excepţională a acestei chestiuni, tineretul nu poate să atribuie prea multă importanţă acelor chestiuni, care neavând niciun raport direct cu activitatea revoluţionară practică *în prezent*, privind în mod exclusiv *viitorul*, produc totuşi dezbinări în cercurile tineretului nostru revoluţionar.

Aci mă refer la problemele privind organizarea, ordinea cea mai bună a lucrurilor în viitor şi mijloacele practice de a aplica această ordine în viaţă, după ce revoluţia îşi va fi îndeplinit misiunea ei distructivă. *Prezentul* trebue să atragă acum toată atenţia noastră. Nu avem timp, nu avem motive ca să ne fixăm privirile noastre spre viitor şi să ne distrăm cu contemplarea culorilor lui.

Noi ştim numai că oricare ar fi acest viitor, el nu poate să fie mai rău decât prezentul. Când omul este asuprit, singurul lui gând care-l preocupă este acesta: cum să scape cât mai curând de asupritorul său; ce va face el după aceea, ce va îmbrăca, de ce hrană va avea nevoie ş.a.m.d. La toate acestea el nu se gândeşte. Noi ne aflăm tocmai în aceeaşi situaţie: suntem asupriţi; scăparea din mâinile bandiţilor care ne strâng de gât, iată care este singura chestiune esenţială, care trebuie să captiveze întreaga noastră atenţie. In faţa acestei probleme, *problemele viitorului* se estompează, trec pe ultimul plan. Nu vreau să spun prin aceasta că noi trebuie să renunţăm cu totul la rezolvarea lor. Aceasta ar fi absurd.

Noi însă nu trebuie să exagerăm importanţa lor în aşa fel, încât să facem din ele o barieră care să dezbine partidul revoluţionar al prezentului. Nu trebuie să uităm nici odată că tot ce ne desparte, tot ce introduce în rândurile noastre dezbinare şi vrajă, întăreşte pe duşamnul nostru comun, slăbeşte şi paralizează activitatea noastră revoluţionară. De aceea, pe steagul partidului revoluţionar, al *partidului acţiunii*, şi nu al partidului rezonărilor, pot fi scrise numai următoarele cuvinte; *lupta împotriva regimului, lupta împotriva ordinii stabilite de lucruri, lupta până la ultima picătură de sînge, până la ultima suflare.*

Numai acest steag e capabil să unească şi nu să dezbine partidul nostru; prin urmare numai el corespunde intereselor lui reale şi adevărate.

Iată, care trebuie să fie desigur în linii generale, amănunte nu puteam să vă dau aici, iată care trebuie să fie după părerea mea scopurile şi sarcinile prin-

cipale ale propagandei revoluţionare, iată steagul sub faldurile căruia propaganda poate să aibă efect.

Inţelegeţi acum dece n'am putut să lucrez la revista d-voastră ca simplu colaborator dece am căutat să obţin dreptul de redactor independent?. Sper că nu veţi începe să explicaţi acum atitudinea mea prin oarecari motive personale, prin ambiţie, vanitate etc. Totuşi aceasta nu e încă totul ce aştept eu. Niciodată nu mi-aş fi permis să vă reţin atât de mult atenţia dv., să vă abat atât de mult timp de la preocupările dv. serioase pentru o chestiune pur personală.

Scriindu-vă însă această scrisoare, în afară de un scop pur personal, am avut în vedere şi un alt scop. Am vrut să vă explic nevoile, dorinţele şi aspiraţiile urgente ale acelor cercuri revoluţionare mai radicale şi mai consecvente, cărora li se poate aplica prin excelenţă denumirea de *partid al acţiunii*. Am vrut să vă arăt *adevăratul* motiv al rezervei şi al răcelii cu care ele au întâmpinat revista dv. motiv pe care înclinaţi să-l explicaţi prin oarecari intrigi ale unui partid ostil d-voastre.

Dacă am reuşit cel puţin în parte să ating acest scop, eu nu-mi voi reproşa faptul că v'am răpit un timp atât de preţios; îndrăznesc să cred că şi dv. atunci nu-mi veţi reproşa nimic. Dar iată pentru ce aţi putea să-mi faceţi un reproş şi pentru ce eu vă rog de mai înainte să mă scuzaţi în mod generos; abordând în prezenta scrisoare probleme care au o importanţă excepţională pentru lămurirea programului nostru revoluţionar, cu toată bunăvoinţa mea, eu adesea m'am abătut de la acea rezervă rece, de la acel calm filosofic, pe care dv. aţi fi ştiut probabil să vi le impuneţi într'un caz similar. De aceea, eu niciodată n'am atacat prea tare orientarea revistei dv. Să nu mă învinuiţi prea aspru pentru aceasta; n-am putut să am o atitudine indiferentă şi lipsită de patimă faţă de ceeace eu consider nu numai inutil, ci chiar dăunător, nu numai neconform, ci chiar....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

519

[Ploeşti]

...Recitind cele scrise, am început să mă tem că veţi înţelege poate scrisoarea mea altfel decât aş fi dorit-o, şi de aceea, dacă vi se va pare că ceva nu este just vă rog, dragul meu, să puneţi scrisoarea la o parte şi să aşteptaţi o întrevedere personală.

Dealtfel, cred, că mă cunoaşteţi bine.

Dacă veţi scrie, folosiţi următoarea adresă: A. Costică strada Bucureşti Nr. 2 Ploeşti.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

520

Rue de Lausanne, 19

Dragă Zamfirii Constantinovici,

M'a bucurat foarte mult scrisoarea dumneavoastră. Am trimis îndată cea ce era pentru Richard. De altfel n'am primit încă răspuns, deoarece acasă are un mare necaz: soţia sa moare tot atât de încet ca ţarina rusă—cum spune Podolschi (2) este într'o stare îngrozitoare. Dar...a luat parte la Râmnicul-Vâlcea, nu încape nici o îndoială. I-am scris şi lui Reclus. Zilele acestea am de gând să mă duc la el. Dar este foarte ocupat cu Siberia şi Taşchentul ca şi Chropotchin.

Pavlic va scrie curând despre lipsa de pământ a ţăranilor din Galiţia, Podolschi alătură articolul său despre « Darvinism şi socialism ». Dacă aveţi destul public studenţesc, acesta îi va fi de folos. Vă trimit articolul în franţuzeşte. Despre colaborarea mea pot spune deocamdată: dacă vrem solidaritate, trebuie să facem întâi cunoştinţă unii cu alţii. In starea în care ne aflăm trebuie să o luăm dela a.b.c. Vă voi trimite în prelucrare poloneză « La litterature Ucrainienne » (literatura ucrainiană) cu o anexă. Mai important este la sfârşit — despre noua literatură, socialistă. După ce vor citi, cititorii voştri vor cunoaşte bazele istoriei noastre a literaturii şi a mişcării socialiste, iar amănuntele vor veni mai târziu şi vom vedea de ce să le legăm. Mai am încă un punct de vedere: pământul vostru ca şi al nostru este al ţăranilor, al satelor. Aceasta condiţionează necesitatea unui anumit fel de propagandă, printre altele studiul concepţiei despre lume, a ţăranilor care nu este atât de şablon ca cea a orăşenilor, — o parte mai prostească şi o parte mai înţeleaptă mai sociabilă [?]. In Rusia studiile etnografo-economice despre obşte, despre noţiunile populare de muncă şi proprietate, etc, nu au avut aceeaşi influenţă asupra formării mişcării sociale ca şi zvonurile despre Piter....[?] Şi cum din păcate despre acesta din urmă erau numai zvonuri, a ieşit mai mult un « narodnicism » decât socialism. Dar aici este şi un svon sănătos. Ni se pare că şi voi ar trebui să vă deprindeţi să priviţi spre sate. In special pentru a găsi acolo puncte de sprijin pentru propaganda socialistă. Aceasta poate fi dat drept exemplu: vă voi trimite articolul meu transformat care se publică acum în « Almanahul slav » la Viena (publicaţie comună a studenţilor vienezi) « Ideile politico-sociale în noile cântece urcrainiene » (1775—1875) şi în afară de aceasta articolul lui Efimenco « Principiul muncii în dreptul popular cutumiar » (Slov. 1878) publicaţiile în revista dumneavoastră. Nu mă îndoiesc că tineretul vostru va găsi şi la poporul vostru lucruri potrivite.

Dar şi noi trebue să învăţăm să vă cunoaştem. Am de gând să învăţ să citesc româneşte. Scrieţi-mi ce gramatică şi ce lexicon român—francez există şi trimiteţi o culegere de cântece unde să existe cele două cântece despre *incest* de care mi-aţi vorbit. Am de gând să citesc ziarul dumneavoastră.

Vă trimit cântecul « Privighetoarea » (nu am altul) şi mai mult « Negrul ». Trimiteţi-le dacă se poate în Rusia. Vă trimit şi o circulară (Atenţie!) pentru a căpăta observaţii. Puteţi publica esenţa problemei în ziarul dumneavoastră. Vă trimit şi o felicitare de ziua comemorării lui Puşchin. Publicaţi-o într'un ziar liberal.

In curând va apare marele nostru.... [indescifrabil] iar apoi şi « Grămada » volumul V. Ce să fac cu ele?

Scrieţi-mi.

Al dumneavoastră [indescifrabil]

Trimiteţi broşurile dumneavoastră.

[pe p. a III-a este continuarea unui alt text]

am nevoie de solidaritate pentru obţinerea unei *orânduiri politice libere şi federative* care să asigure membrilor naţionalităţilor noastre inalienabilitatea drepturilor lor personale, inclusiv inalienabilitatea naţionalităţilor lor. Avem peste tot nevoie de solidaritate pentru ca *prin eforturile noastre comune cu ale întregii lumi civilizate să asigurăm maselor popoarelor noastre o existenţă omenească şi dezvoltare prin trecerea în mâinile lor a bogăţiilor naturale şi a uneltelor de muncă.*

Nu ne îndoim că în centrele actuale în care se adună muncitorii şi tineretul studios care fac parte din două popoare, ca de pildă la Odesa, Chişinău, Galaţi şi Cernăuţi se vor forma cercuri federative româno-ucrainiene care vor forma punctele de plecare ale unor organizaţii mai cuprinzătoare de mai târziu.

In cea ce ne priveşte, din cauze personale, nu putem servi deocamdată cauzei solidarităţii socialiştilor români şi ucrainieni în afară de activitatea noastră literară şi de aceea ne grăbim să salutăm apariţia « României viitoare » şi îi făgăduim colaborarea noastră.

Mihail Dragomanov,
Mihail Pavlic
Serghei Podolinschi,

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

521

[Iaşi] 29 Iunie

Scumpe tovarăşe,

Din ceas în ceas situaţia devine mai grea. Fiecare scrisoare, aduce alte noutăţi. Trebuie să recunosc că nici nu mă gândeam la o percheziţie la domiciliul meu, dar m'am pregătit şi eu şi ceilalţi.

Cu privire la un post ţi-am mai scris: « treacă şi acest pahar dela mine ». Voi pleca din Iaşi numai după ce mă vor *lua de gât* şi anume cu condiţia ca să

mi se dea un post care să-mi asigure existenţa, atât cât această existenţă poate fi asigurată prin practică: să se vină cu *un decret*, să nu mi se dea o funcţie temporară, după cum se întâmplă de obicei, adică, cu dreptul de a fi alungat când le trece prin minte. Vreau un decret adevărat care să mă numească într'o funcţie *adevărată*, din care să nu pot fi înlăturat decât *prin judecată*. Apoi, te rog, să nu fiu *medic-primar*, deoarece aceasta este cea mai respingătoare funcţie de pur birocratism, ci să fiu numit la un *spital* în vreun oraş *judeţean*. Cu cât oraşul e mai mare, cu atât mai bine; în Moldova mai bine decât în Muntenia.

Voronovici a plecat cu soţia prin *Viena*.

Te rog să nu mă uiţi, deoarece în caz contrar m'am hotărît pentru o rezistenţă disperată.

O cordială strângere de mână.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

522

23 August

El este *precis* un agent al guvernului rus, venit să încheie o alianţă cu nişte renegaţi. Este în relaţii cu *consulul* rus şi cu *conspiratorii*. Mâine renegaţii trebuie să se întâlnească în casa lui Sturza unde va fi semnată o alianţă cu guvernul rus şi alte articole privitoare la organizaţie. Căpitanul de jandarmi din Ungheni a fost înlocuit cu altul special pentru relaţii cu renegaţii. Transmite aceasta neîntârziat (nu ştiu dacă ai primit cele două scrisori ale mele în care-ţi scriam despre chestiuni curente. Ultima era cu peceţi în formă de flori?) şi spune pentru viitoarea întrebuinţare este nevoie de unele cu rozete şi margarete. Băieţii trebuie să sacrifice prea mult timp.

Această scrisoare este pecetluită cu o pecete galbenă.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba română se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

523

Königsberg

Domnului Russel

Am ajuns cu greu până la frontiera patriei şi nu ştiu cum să merg mai departe. Intr'adevăr socoteam să găsesc la Königsberg banii trimişi pentru mine din ţară, dar de astă dată m'am înşelat. Banii vor sosi nu mai curând decât peste o săptămână. Vă închipuiţi în ce situaţie sunt, stând la frontieră timp de o săptămână întreagă şi aşteptând ajutor, tărăgănând lucrurile dracul ştie pentru ce, când timpul e scump. Dacă e posibil, trimiteţi-mi, chiar de hatârul dracului însuşi, până atunci 240 fr., dar nu în bilete de bancă din Geneva. Un

bilet de bancă din Geneva nu mi-a fost primit la Berlin şi deaceea am rugat să vă fie înapoiat. Adresa mea la Königsberg este următoarea: Fenbelştein, pentru Dimitrie, Brottbachenstrasse. Scrieţi-mi ce s'a făcut cu Baborânova. Berlinezii sunt într'o dispoziţie rea.

Al dumneavoastră
Dimitrie
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

524

Profit de ocazie să vă scriu dragă Rossel, pentru a cere sfatul în legătură cu « Panul » Costică; — spune că el a auzit de la oamenii care au fost prin Iaşi multe lucruri nefavorabile despre acesta. Paşa scrie din Rusia direct că el s'a comportat foarte prost, — în acelaş timp însă, la întrebările mele mi se răspunde din Kiev că aşa ceva nu s'a întâmplat niciodată...că el nu a trădat pe nimeni şi că toate acestea sunt bârfe. Cred că înţelegeţi că nu pot să nu acord celor ce mi se transmit din Kiev mult mai multă importanţă decât oricăror altor referinţe, deoarece el cunoaşte cel mai bine treburile noastre şi bine înţeles cel mai mult şi în primul rând le-aşi da lor crezare, ar putea să ne dăuneze dacă zvonurile despre el ar fi adevărate. Am întrebat de câteva ori despre aceasta şi mi s'a răspuns de fiecare dată că toţi sunt vii şi sănătoşi, că tipografia este intactă şi chiar a fost mutată de curând într'un alt loc – lucru care nu s'ar putea întâmpla niciodată dacă ar exista ambuscade (cum se zice), într'un cuvânt, nimic. Totuşi, având în vedere zvonurile nu poţi să nu fii prodent — mai ales ţinând seama de faptul că a fost pus în libertate şi a sosit rapid aici, lucru despre care am scris deja lui Mişa în...[indescifrabil].

De aceea, fiţi bun şi scrieţi-mi cu toată regularitatea şi atenţia necesară în aceste chestiuni absolut *tot* ce vi s'a povestit în legătură cu aceasta şi în general ce aţi auzit? Căci situaţia mea este într'adevăr de necrezut; nu poţi să nu fii prudent dar pe de altă parte, nu poţi să loveşti într'un om absolut nevinovat acuzându-l de un lucru ca spionajul... De aceea, scrieţi pe cât posibil mai repede şi mai regulat.

Iar prietena mea Verocica s'a îmbolnăvit atât de grav încât nu a putut să plece — acum se pregăteşte din nou, — dar acum va fi probabil condusă de vreo persoană din Rusia direct aici, aşa că după toate probabilităţile, eu nu voi trebui să merg.

Scrieţi-mi de îndată. Fiţi sănătos.

Vă strâng mâna din toată inima.

Vă sărut...[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

525

Capitolul VII

Dacă e să ne încredem în constituţia noastră, în România nu există deloc clase sociale. Această constituţie neagă înegalitatea dintre clasele sociale proclamând că toţi cetăţenii români sunt egali în faţa legii. Din nenorocire, această inegalitate dintre clasele sociale există însă în viaţa reală, în ciuda constituţiei scrise, şi această inegalitate este atât de clar exprimată, stările sociale sunt atât de categoric delimitate, încât numai cei orbi ar putea să nu vadă aceasta.

In general toată nenorocirea constituţiei noastre consistă în faptul că ea nu corespunde deloc realităţii, vieţii, e departe de a reprezenta raporturile reale de forţă dintre grupurile sociale existente. In constituţie se află multe fraze şi articole pompoase cu privire la libertate şi egalitate, mulţi trandafiri şi multe buchete cu care autorii ei au vrut să ascundă aroganţa şi neruşinarea orânduirii sociale, dar toţi aceşti trandafiri nu au nimic comun cu actuala constituţie a ţării noastre, care nu oglindeşte nimic altceva decât raporturile reale de forţă efectivă de care dispun diferitele clase şi grupuri sociale. Intr'adevăr forţa reală este reprezentată prin forţa baionetei şi a tunului, prin forţa capitalului şi a ştiinţei.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

526

Chişinău, 3 Februarie

Gara Kişineu Vagon Nr. 325,
Februarie în 3.
La orele 3 noaptea.

Pentru Russelu

Adressul care'l ştiţi nici de dracu nui. —Eu scriu această Epistolă în Iassy, dar nu sperez că acolo îl vor primi. — In vederea acestuia vă rog, se comunicaţi D-lui Georgescu pentru ca el să-mi scrie după adressul ce are în vedere adică prin D-nu Gh. Strimbu până la un timp oare care. — De se afla D-nul Gherş în oraşul Tulcea, atunci el vă va comunica Dvs familiea mea. — Eu amicul lui V. Scusaţi că eu ne fiind Dv. Amic me adressez cu cerinţa.

Assemenea în Iassy scriţi că eu mă ocup cu chimia, despre aceasta puteţi şti şi Dv. Eu ve voiu comunica Adresa mea, când voiu primi răspuns din Iassy, asemenea cum în Kişineu merg lucrurile.

Comunicaţi dacă e possibil noul Dv. adres prin cei din Iassy, pentru că adressul precedent e la îndoială.

Cu un singur cuvânt, dacă veţi primi aceasta Epistola calcaţi conform cu interesele Dei-voastre dar nu perdeţi din vedere şi Or. Chişineu.

Al D-ei voastre necunoscut

(Admirabila reprimare de cuvinte)

P.S. Dacă voi avea nenorocirea de a primi adressa ce sperez de la Dv,. în acest caz, eu ve voi comunica, oare care satisfăcătoare noutăţi din Kişineu.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

527

....Paşaportul...Ţi s'a scris oarecum despre locul de unde este eliberat paşaportul. Ai uitat reţetele? Din Piter (Petersburg) ni se scrie (de asemenea) că procesul celor 16 a produs o puternică impresie, fapt care s'a manifestat prin uriaşe adunări în favoarea acuzaţilor. Nu ştiu ce se întâmplă în sud. Tu nu ştii? George isprăveşte memoriul, dar este mult împiedicat de situaţia sa mizerabilă. Şade adesea fără gaz şi fără hârtie. Din cei 30 de franci a trebuit să-i trimit lui 15, în speranţa de a-i procura aci, când vom avea nevoie de ei pentru expedierea cărţilor! Toţi aprobă broşura mea (chiar Lavrov), totodată desigur şi teroriştii de genul lui Moraziv. Scrie-mi, când aştepţi? Unde vei locui? Ne vom întâlni acolo? Dar Nadia unde se va stabili?

[iscălitura indescifrabilă]

Adresa lui Meier rămâne valabilă, îndeosebi pentru Rusia. Pe ce adresă să ţi se trimită cărţi?

[Pe verso:]

...Desigur va fi nevoie în Rusia. Deşi n'aş avea nimic împotriva organizării unei alte gazete aci, deoarece Rabotniţkaia s'a transformat într'un oarecare ziar particular — comercial, dar nu revoluţionar. Gazeta slujeşte numai interesele. Nu mă voi mira dacă într'o bună zi Jinka o va declara în mod oficial şi hotărît ca proprietatea sa.

Lui Iani nu i s'a întîmplat nimic, dar oare a sosit cu bine la Kiev? Cu privire la paşaport rămîn la convingerea că putem foarte bine să-l folosim şi pe acesta, tu ai coperta, declară-l la Consulat ca fiind rus pentru a-i se permite plecarea în Rusia (se pune sigiliul Consulatului). Viaţa la Lemberg (Lvov) va fi scumpă şi în afară de aceasta nu se ştie sigur dacă acolo se va putea.....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

528

Scumpe amice, [1])

Am primit scrisoarea dumitale. Trimit pentru Cernătescu o scrisoare la Paris, iar o alta lui Goldenberg la Geneva. Golden cunoaşte pe toţi dracii. I-am facut cunostinţa cu Jebunev şi cu redacţia ziarului «L'Egalité». Pentru Geneva ar fi mai bine ca el să aibă recomandaţii din partea lui Arbore,

---

[1]) **Titlul în româneşte.**

deoarece acesta are numeroase cunoştinţe, dar şi în urma recomandaţiei mele el poate să facă cunoştinţă cu toţi.

Nu înţeleg după cine au venit aceşti patru măgari. Mă îndoiesc că ei ar fi venit pentru un oarecare Ivanov. Nu există Ivanovi, iar bogaţi nu mai există demult. Vom vedea. Revista nu va apărea până la toamnă şi de aceea îţi va înapoia banii. Eu sunt întru totul de acord. Am spus încă înainte de apariţia gazetei « Besarabia », că broşurile sunt mai necesare decât un ziar, dar cele pur populare nu sunt deosebit de potrivite. Cine are să le difuzeze? Se ştie doar că ne trebuiesc mai întâi oameni, dacă nu foarte culţi, atunci cel puţin să nu fie semianalfabeţi, iar pentru astfel de oameni sunt necesare broşuri în genul broşurilor lui Lasalle.

Plictiseala şi tristeţea sunt aci fără margini. Situaţia e proastă. Există unele lucruri despre care s'ar mai putea scrie, dar despre acestea mai târziu, adio.

Te îmbrăţişez pe d-ta, pe Kislorod (Oxigen) « e *tutti* quanti » (şi pe toţi ceilalţi).

Al dumitale Cost.... [indescifrabil]

P.S.: De ce nu scrii ce noutăţi a adus Kislorod.

Scrisoarea pentru Geneva, Cernătescu s'o predea d-nei Podalinski şi să întrebe de Astafiev. Ea îi va indica locuinţa.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

529

Dragă prietene,

Vă trimit un document şi vă rog să-l traduceţi imediat frumos în româneşte, în aşa fel ca el să fie cât mai fidel cu originalul, după ce aţi terminat, vă rog să-mi trimiteţi cât se *poate de repede*, ambele documente, căci timpul este extrem de favorabil pentru terminarea acestei chestiuni. Transcrieţi textul în limba română cu multă grije pe hârtie albă, format cerere.

Ieri v'am trimis « IL Capitale ». L'aţi primit?...

Al dumneavoastră Z. Arbore

P.S. Scrieţi mai des! In cursul acestei săptămâni voi scrie lui Andrei în privinţa chestiunii sale.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

530

...şi de aceea nu mă voi mai opri asupra lui.

Am o rugăminte către tine, te rog să nu uiţi când vei fi în Rusia şi trimite-mi *personal* un exemplar din « Pera » şi din altele. Adresa mea pentru expediţie este următoarea: *Bucureşti*, d-lui Arbore, jurnalul *Telegraf* strada Nouă.

[Text în româneşte]. Dacă eşti de acord cu această rugăminte, mă vei îndatora mult. Implineşte-mi prietene, această rugăminte, nu...... [jumătate din scrisoare e ruptă]. Cu prudenţă.

Dacă ai fi tu însuţi aci (?) sau cineva din oamenii, care ar vorbi cât de cât nemţeşte şi necunoscuţi poliţiei locale, desigur că aş putea aranja şi această chestiune în momentul predării legăturilor mele, dar prin intermediul oamenilor de aci, e imposibil să fac aceasta.

Regret profund că pleci fără să te fi văzut cu mine. Aceasta ar fi extrem de util pentru mine şi nu lipsit de interes.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

531

Anexez scrisoarea tocmai acum primită din partea colegului dumitale de meserie, Dobrovolski. D-ta probabil că-i ştii numele din marele proces. Pentru a face economie de timp şi corespondenţă, ţi-o trimit dumitale ca să răspunzi direct. După cum vezi, iarăşi n'am expediat scrisorile, căci numărul lor mare trebuia să fie pus în ordine, iar bani n'aveam. Iată dece s'a produs o întârziere.

Mă simt acum cu mult mai bine. Mâncarea bună probabil că-şi face efectul.

Sterge după caz.

Cu privire la Camumare, m'am informat printre cunoscuţi, dar aceştia nu mi-au dat un răspuns la timp. Eu am plecat, iar după aceia sau pornit deportările, încât acum n'am pe nimeni cu ajutorul căruia să fac aceasta. De altfel mi se pare că nu poate încăpea nicio îndoială cu privire la amnistia ce va veni după 14 Iulie...
pe de altă parte şi în sfârşit în al treilea rând un vierme îmi roade sufletul. In primăvara aceasta toate au fost de natură să mă împingă până la nebunie, ba şi până în prezent nu m'am refăcut cu totul. S'a constatat o anemie foarte pronunţată a creerului şi am ajuns la accese de pierdere a conştiinţei. Migrene, melancolie, pierderea memoriei, iar la început şi pierderea voinţei, aceasta revine în mod treptat, deşi până acum cu mare greutate pot să lucrez cu un efort mintal îndelungat. Melancolia şi tristeţea apar în mod periodic, iar memoria este atât de slabă, încât e foarte greu să mă încred în ea. Totul trebuie scris, din când în când din nou şi cu voinţă se întâmplă lucruri curioase, căci nu mă pot hotărî la lucrurile cele mai neînsemnate. Cel puţin să ajung în Rusia, căci acolo aş scăpa de blestematul comerţ cu mine şi de grija de ziua de mâine — aş putea să-mi găsesc o bucată de pâine, aşa după cum îmi cere sufletul.

Deocamdată rămâi cu bine şi te îmbrăţişez

Nikulai Ciaicovski

Salut prietenilor comuni.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

532

După înapoierea din Rusia, am primit, deşi nu simultan, şi cu mare greutate suma de 4000 de ruble. Primind banii, eram din nou gata să plec în Bulgaria, dar Cleandrova împreună cu soţul ei m'au convins să nu plec, ci să intru în tovărăşia lor în agricultură. Am rămas, depunând 2000 de ruble în scop de organizare. Se presupunea că vom lucra noi singuri. Cumpărând cai, căruţă pluguri şi toate cele necesare, am început să lucrăm, dar munca mergea foarte prost, deoarece noi toţi eram slabi muncitori şi nu ne pricepeam deloc în agricultură.

Cam peste 5 luni m'am văzut nevoit să ies din tovărăşie, deoarece în acest timp cheltuiserăm toţi banii pe care-i avusem, iar eu îmi ruinasem definitiv sănătatea. Din suma de 2000 de ruble dată pentru agricultură, n'am primit îndărăt niciun ban. In acest timp eu mi-am însuşit felul lor de a gândi. Am devenit socialist şi probabil cel mai înflăcărat din toţi socialiştii de la Tulcea. Eu însumi din principiu nu mai vroiam să plec în Bulgaria pentru a-mi găsi un serviciu. Am rămas mai departe la Tulcea, am plecat încă de două ori în Rusia în diferite chestiuni socialiste.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

533

Hirsch cunoaşte pe acest om. El i-a recunoscut scrisul şi-l chiamă Deniş. Hirsch spune că acesta e un băiat bun, de sigur cum înţelese Hirsch. Poate că Hirsch nu este un expert bun în ceeace priveşte poligrafia. Spune lui Vanea că la maică sa a avut loc o percheziţie. Din ordinul procurorului s'au căutat şepci furate, dar după cum s'a constatat din percheziţie, ei au căutat altceva iar şepcile n'au constituit decît un pretext. Bineînţeles că n'au găsit nimic. Mişa s'a pregătit să meargă la procuror ca să afle pe ce bază s'a făcut percheziţia, dar, cum Mişa n'a mers, noi am rămas în nedumirire.

La noi toate-s bune. O strângere de mână de la vechiul tău cunoscut.

Nicolai Moinov

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

534

[Geneva,] 20 Martie
Luni

Am primit astăzi scrisoarea Dvs şi m'am aşezat imediat să scriu. Iată că de câteva zile aştept răspunsul Dvs. Cât de mult merge o scrisoare simplă; aţi expediat-o pe data de întâi după stil vechi, prin urmare la data de 13 după

cel nou, în total ea a făcut până aici exact o săptămână. Mă voi referi în primul rînd la acea parte vie din scrisoarea Dvs, care mă atinge cel mai mult. Sunt în totul de acord cu Dvs că propaganda noastră rusească a stat şi astăzi stă cu atât mai mult pe un teren aproape foarte şubred şi mai ales foarte puţin rodnic. Dar toată cauza inconsistenţei ei, pentru noi, oameni cu temperament, constă în aceea că ea este în întregime *teoretică* că el aproape aproape că nu este legată de Coarbă la care se face apel. Nu vrau să spun prin acesta că neg în mod definitiv cuvântul scris: departe de mine, eu însumi sunt un produs al adevărului scris, al dreptăţii scrise, al frăţiei scrise, al alianţei scrise, al revoluţiei scrise! Şi ştiţi că tocmai din acest ultim motiv mă pronunţ cu toate fibrele inimii mele bolnave pentru necesitatea de a se pune bazele unei tradiţii revoluţionare: a lega propaganda cuvântului de agitaţie, de viaţă. Cum, unde şi când, şi în ce fel? Nu voi scrie despre aceasta din două motive: în primul rând pentru că, ca unul care am trecut prin ciur şi dârmon, am adoptat demult obiceiul de a nu mă încrede în condei; în al doilea rând nu poţi să scrii chiar despre tot; dealtfel pentru Dvs. este importantă concepţia mea şi nu planurile mele personale.

Prin urmare cu această concepţie intenţionez să trec Rubiconul. Ce va fi apoi? Voi vedea, mă voi uita împrejur şi voi hotărî. Deocamdată nu mă ocup decât cu căutarea a două-trei refugii pentru primul timp, deoarece toate adresele s-au pierdut, chiar şi acelea pe care le-am primit în ultima scrisoare — au fost luate: potrivit ştirilor primite din Londra adresa lui B-n la Moscova şi adresa lui K-ha nu există. Presupun că voi aranja totul.

Pisarev mai e aici, Iată adresa lui: Vernex-Montreux, Pension Rendal, Monsieur Aivazov.

Gabel a plecat cam acum o lună şi potrivit ştirilor primite a trecut cu bine. Aici la Geneva rămân numai Steinberg şi Jebuniov. Doamnele vă trimit salutări.

Vă strâng prieteneşte mâna

Z. Ralli

P.S. Aştept cu nerăbdare rezultatul, să răspundeţi dragă, de îndată ce veţi primi ceea ce aşteptaţi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

535

Russel,

La Bain D'Arvais a sosit pe numele dv. o scrisoare de asigurare, care n'a fost predată acolo, ci restituită la poşta centrală.

Steinberg crede că, poate, aceşti bani sunt pentru ea. Pentru a primi scrisoarea, trebuie să scrieţi biroului central poştal din Geneva o scrisoare cu rugămintea de a expedia toate scrisorile adresate d-lui Roussel, Bain d'Arvais, la

cutare şi cutare localitate, tot pe numele D-lui Roussel sau, dacă veţi certifica semnătura dv. la un notar public, daţi cuiva de aici procura pentru a ridica aceste scrisori.

Aici scrisorile nu rămân mult timp la poştă.

E. Obrova (?)

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

536

Reni, 26 Octombrie

Scumpul meu prieten,

Pregăteşte-te să afli o veste tristă. Sora d-tale Irina nu mai trăieşte. Sărmana a murit în vara aceasta la ţară la fratele ei. De la o elevă am auzit că defuncta a suferit, judecând după descrierea ei, de inflamaţia scrofuloasă a ganglionilor limfatici. Cu fratele nu m'am întâlnit, pentru că el n'a venit la Chişinău, deşi i-am trimis o scrisoare la care anexasem scrisoarea d-tale. Astfel, spre părerea mea de rău, ambele comisioane ale d-tale n'au fost îndeplinite din motive independente de voinţa mea.

Despre Vasile mi s'a comunicat că el continuă să chefuiască şi că Arventiev, tutorele rudelor noastre minore, a înaintat o reclamaţie împotriva lui pentru risipirea averilor. Ca urmare a acestei reclamaţii, pe întreaga avere a lui Vasile s'a pus sechestru şi va fi vândută la licitaţie în folosul copiilor păgubiţi.

Soţia lui Vasile a stat nu de mult 3 zile la arest pentru faptul că a maltratat servitoarea. Iată tot ce am reuşit să aflu despre rudele d-tale: puţin şi trist.

La 30 Octombrie am plecat pe Dunăre împreună cu batalionul la Rusciuc, unde probabil voi rămâne o săptămână. Apoi cu acelaşi batalion voi trece Balcanii. Dacă soarta mă va ajuta, voi căuta să trec spre Bucureşti de la Rusciuc barem pentru câteva ceasuri. Complimente de la M.F., care îţi va scrie din Piter [Petersburg].

Te sărut scumpul meu amic.

P.S. Complimente lui Buşciev şi lui Costică, precum şi lui Boniface.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

537

[Tulcea]

Două sau trei luni înainte de trecerea ruşilor peste Dunăre, am făcut cunoştinţă cu Piotr Alexandrovici care a venit la Tulcea la mine, mi se pare de la Paris. Inainte de trecerea Ruşilor peste Dunăre, nu aveam nicio noţiune despre socialişti. Auzisem că în Rusia apăruseră nişte nihilişti, care sunt împotriva guver-

nului şi chiar împotriva ţarului, că ei sunt urmăriţi, aruncaţi în închisori şi exilaţi etc, dar nu ştiam ce anume urmăreau aceşti nihilişti; cum însă eu eram un om neasigurat din punct de vedere material, m'am gândit, în primul rând, să câştig avere, iar chestiunile referitoare la socialişti nici nu-mi mai treceau prin minte.

Cam o lună înainte de predarea Dobrogei Românilor, la Tulcea a sosit Nezo Al. (?) Dr. Ivanovschi, cu care eu am făcut imediat cunoştinţă prin intermediul rudei mele Al. Iv., apoi chiar în timpul predărei a sosit aci Vladimir Alexandrov (Obindov) (?), cu care m'am stabilit în locuinţa mea. Imediat ce predarea se terminase, toţi funcţionarii din localitate au plecat în Bulgaria pentru a găsi un serviciu. Şi eu eram gata să plec în Bulgaria împreună cu Al. Iv. Se fixase chiar ziua plecării.......

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

538

...Iartă-mă, dragul meu că nu ţi-am răspuns atâta timp la scrisoarea ta, dar eu am multe motive justificative. Intr'adevăr, nu vroiam să-ţi răspund, fără să fi lămurit pe deplin ce rol poţi juca tu în terorizare. Am judecat mult timp situaţia ta, ca membru într'o nouă fracţiune, şi am ajuns la următoarea concluzie hotărîtă că, dacă tu n'ai putut să acţionezi ca fost membru al teroriştilor, căruia i se cerea forţă fizică, tăria sistemului nervos şi, în principal, rapiditatea picioarelor; dar tu, dragul nostru, stai cu totul prost în privinţa alergării. Am râs mult când ne-am adus aminte de fuga ta de la jandarmerie, dar atunci erau alte timpuri decât acum. A trecut vremea eroilor izolaţi şi se apropie vremea mişcării de masă, iar tu vei fi la locul tău în noua activitate.

Succesul noii cauze neîndoios, numai dacă în organizaţie vor fi oameni de încredere. Oameni ca Goldenberg, Boguslavschi ne costă prea mult, ca să mai facem astfel de greşeli groaznice. Forţa noastră va consista în secretul inpenetrabil al cercului şi moartea va ameninţa pe oricine se va abate măcar cu o iotă de la statut. La dracul cu sentimentalismul, când suntem spânzuraţi!

Dragul meu, am procedat cu prea multă îndrăzneală făcându-te membru al unei organizaţii, fără să-ţi cerem consimţământul tău definitiv, dar te cunoaştem prea bine pe tine şi trecutul tău, pentru a putea să ne îndoim.

Cu privire la data congresului încă n'am ajuns la rezultate definitive. Te vom anunţa.

Al tău vechi prieten,
Nicolca.

P. S. Complimente tuturora.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

539

Dragi tovarăşi,

Am aflat ce cea mai vie bucurie noi, socialiştii... ucrainieni din Geneva, despre editarea în curând a «României viitoare». Noi vedem în românii socialişti tovarăşi de două ori; nu numai socialişti dar şi vecini de ajutorul cărora nu ne putem lipsi în munca din ţara noastră, pentru poporul nostru. ...legătura reciprocă a celor două popoare a fost destul de puternică. Istoria civilizaţiei din Ucraina nu-l va uita pe Petru Movilă din Moldova, fondatorul Academiei din Kiev din secolul XVII. Letopiseţele şi registrele căzăceşti şi chiar cântecele populare au păstrat amintirea «valahilor» care au luat parte în mare număr la războaiele întreprinse pentru libertatea şi pământul său de poporul ucrainean în veacurile 16 şi 17 sub conducerea «Tovărăşiei cazacilor zaporojeni», împotriva statului turc şi polon.

Cântecele ucrainene amintesc adesea de «frumoşii valahi» — «valahii arhitecţi», dar în acelaşi timp cronicele noastre au înregistrat ştiri despre felul cum au fost chemaţi chiar din îndepărtatul Cernigov, în secolul al 16-lea, învăţători şi copişti în Moldova. Au fost vremuri când amândouă popoarele vecine au dus nu numai luptele inevitabile, între vecini în acele vremuri sălbatice, dar ele s'au ajutat reciproc în războaiele pentru independenţă, precum şi prin înlesniri şi ajutoare culturale atât de scumpe într'o vreme când ambele popoare îşi vedeau periclitată chiar existenţa lor însăşi. Vor putea acum urmaşii ce trăiesc în timpuri mai favorabile să stabilească între ei o solidaritate în lupta pentru libertate a celor două popoare, îndeosebi a claselor lor muncitoare, precum şi o într'ajutorare culturală între cele două popoare.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

540

Mă gândesc la dumneavoastră. Citesc scrisoarea dumneavoastră, dela dumneavoastră emană atâta frăgezime. Da, lângă dumneavoastră mă odihnesc, retrăiesc. Oare nu este bine aşa, spuneţi-mi părerea dumneavoastră, prietenul meu? Ştiu că aveţi faţă de mine o atitudine cordială şi preţuiesc părerea dumneavoastră. Incă ceva, vă implor să nu vorbiţi nimănui despre dorinţa mea de a petrece vara cu dumneavoastră. Aceasta este o chestiune a mea personală şi cred că nimeni nu trebue să se intereseze de ea. Imi promiteţi şi îmi pun speranţa în dumneavoastră. S'ar putea foarte bine ca acest proect să rămână numai în scrisoare, căci până la Mai a mai rămas mult, se mai pot întâmpla multe, multe se mai pot schimba, de aceea tăceţi, tăceţi şi tăceţi. In orice caz aştept un răspuns la planul meu, un răspuns direct, sincer. Repet încăodată că s'ar putea ca în următoarea scrisoare către dumneavoastră voi scrie că împrejurările s'au schimbat, voi expune altceva mai potrivit. Sunteţi de acord că atunci

când un om rătăceşte într'o neştire prostească, îi trece multe prin cap, şi deci scriu. Nu trebue decât ca tot ceea ce aştept mai puţin să se împlinească, dar şi eu împlinesc cu curaj ceea ce spun. Deocamdată, la revedere, îmi închei scrisoarea pentru data viitoare liberă. Colega mea de cameră vă trimite complimente.

21 februarie. Am vrut, prietenul meu, să vă trimit răspunsurile cele mai precise, dar acest lucru este acum în parte irealizabil în primul rând, deocamdată nu mi-a fost cu putinţă să culeg toate datele necesare, iar în al doilea rând, tare aş vrea să vă trimit această scrisoare cât mai repede. După cum vedeţi, această scrisoare o scriu chiar după a treia zi. Da, înainte de toate vă comunic tot ce am aflat: revista «Zdorovie» continuă să fie editată, dar este şi mai puţin solidă decât înainte. Aceasta este părerea unor oameni competenţi în literatura medicală. Am vrut totuşi foarte mult să vă trimit No. 2; acum însă nu pot: nu am nici un ban. Culegere de articole despre higiena socială, medicină legală, psihiatrie, se editează ca şi înainte. Preţul îl voi trimite mai târziu. Voi vorbi şi despre buletinul medical. Fiziologia de Ranier nu a apărut în întregime. Fiziologia de Bronté [?], după părerea multora, mai bună, a apărut în întregime. Preţul ambelor volume este de 5 sau 6 ruble, nu mai ţin minte. Ceva asemănător cu Nito [?] şi Bligrot [?] este Vişsen [?]. Pentru studenţii care au făcut abonament şi pentru medicii care s'au abonat la biblioteca studenţească, întreaga ediţie costă 30 ruble. Se plătesc câte 2 sau 3 ruble lunar. Până acum au apărut 8 cărţi. In ceea ce priveşte prelegerile diferiţilor clinicieni, adică Falktan, el va apare în curând în întregime — preţul fiind de 6 ruble. Nu ştiu unde aş putea afla dacă Schröder există sau nu în limba franceză. In limba rusă costă 5 ruble sau cam aşa ceva. O carte excelentă este ginecologia lui Gorviţ. Deocamdată au apărut două cărţi — 5 ruble, a treia va apare. Au apărut deasemenea două cărţi de Sorinos Lansero. In traducere franceză, Lansero costă 5 ruble. Mă iertaţi, bunul meu prieten, că deocamdată nu vă dau date complecte; v'am explicat doar că m'am grăbit cu trimiterea scrisorii, aşa de mult aş vrea să primesc cât mai curând răspunsul dumneavoastră. Dacă aţi şti în ce stare sufletească mă aflu, zău că nu mi-aţi face nici un reproş. Oare să mai continui scrisoarea? Sunteţi dispuşi să mă ascultaţi? Căci din scrisoarea mea nu puteţi afla decât despre persoana mea, iar ceva general interesant, numai puţin. Vă scriu şi mă gândesc ce impresie va produce asupra dumneavoastră scrisoarea mea care nu este veselă? Ea nu poate fi altfel. Desigur, o să vă gândiţi că femeia rămâne întotdeauna femeie, că se ocupă veşnic de propria ei persoană, de interesele ei mărunte, înguste. Prietene, să nu credeţi despre mine aşa, ci să înţelegeţi just personalitatea mea. Inţelegeţi-mă şi preţuiţi-mă, dacă valorez ceva. O dumnezeule! Daţi-mi forţe să mă eliberez de propriul meu jug, să găsesc vreo consolare în mine însumi! Această luptă cu mine însumi, această distrugere a propriilor mele sentimente sincere, sfinte — mă sleieşte de puteri. Cât de greu îmi vine să stârpesc din sufletul meu ceeace îmi este atât de drag şi scump, ceeace consti-

tuie o parte a propriului meu eu. S'ar putea că există oameni care iguorează orice sentimente şi obligaţii personale, că există oameni buni care ştiu să suporte uşor numai propriile lor suferinţe, dar spre nefericirea mea nu fac parte din ei. Oare să blestem educaţia mea, împrejurările, viaţa, soarta — nu ştiu; dar toate acestea suut atât de rele şi grele. Să nu credeţi că aceasta ar fi o nemulţumire efemeră — nu, deloc, dragul şi bunul meu prieten, împrejurările îmi cântă în aceeaşi notă. Datorită faptului că sunt tânără, datorită faptului că natura mea este plină de dragoste, îmi vine greu să lupt. Dar voi face faţă acestei lupte fiincă cred cu putere în forţa mea, voi face faţă mai devreme sau mai târziu, cred în viitorul meu lipsit de năzuinţe personale numai aceste lucruri mă susţin, clipele de disperare trec şi totuşi rămâne o durere puternică dar surdă în legătură cu trecutul şi prezentul. Atât unul, cât şi celălalt conţin prea puţină lumină, iar aceasta este tocmai ceeace macină tinereţea. Ce voi auzi dela dumneavoastră, dragul meu Nicolai, ca răspuns la toate aceste rânduri atât de sincere, pornite din străfundul sufletului meu. Mă cunoaşteţi bine, deşi nu cunoaşteţi viaţa mea în ultimii doi ani. Aceasta nu are importanţă. Nădăjduiesc puternic că vara voi fi la dumneavoastră şi atunci nici eu nu voi socoti că ar fi o înjosire pentru mine chiar dacă mă vor podidi lacrimile amintindu-mi tot ceeace am trăit. Dar am scris destul. Treburile mele merg prost şi dacă vor merge mai bine — aceasta nu depinde de mine. Dumneavoastră, prietene, să nu mă întrebaţi de nimic şi de nimeni. Eu însumi voi vorbi dacă voi găsi că acest lucru este posibil. Iată ce vă mai rog ca pe un prieten drag, intim, ca tot ceace am scris să rămână între noi. Nimeni nu se interesează de viaţa mea, de insuccesele mele — dar nici nu doresc acest lucru. Pentru oameni sunt fericită şi veselă. Imi promiteţi, o ştiu dela bun început şi scriu fără falşitate, fără dorinţa de a prezenta ceva ce nu există. Scuzaţi-mă. Inţelegeţi dacă puteţi, ceeace scriu, nu mă condamnaţi cu asprime. Dar nu vreau să mă iertaţi, să mă compatimiţi. Să-mi spuneţi tot, tot ce gândiţi despre mine, în mod sincer, direct şi intim, aşa cum vă scriu. Cred în atitudinea dumneavoastră sinceră faţă de mine şi acest lucru îmi este suficient. Scrieţi; Scrieţi cât mai repede. Vă spun că Necrasov este foarte bolnav, dar totuşi scrie.

Dacă îmi veţi scrie acum, adresa este cea anterioară, dacă nu (pentru ceeace voi fi supărată), atunci scrieţi pe adresa Spitalului militar din Nicolaev. In curând mă voi muta şi voi locui singură. Nefiind obişnuită, voi fi tristă, dar toate acestea sunt fleacuri în comparaţie cu veşnicia. Popova-Naumova vă trimite sincere salutări. Vă sărut sincer. Fiţi prieten.

A dumneavoastră M. T....
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

541

Lui Sudzilovski din partea lui Lucanin,

Ambele aceste scrisori le-a adus Kuznețov în drum spre Rusia. Scrisoarea din partea cercului Newyorkez este destinată retipăritului. In scrisoare veți găsi probabil explicarea acestei dorințe. Dar judecând după conținutul circularei, ea este mai potrivită pentru ziarele rusești care apar în Rusia.

Al.

P. S. Kuznețov rămâne numai două zile la Londra și se îndreaptă apoi spre Rusia.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

542

...denie, In aceste împreju......[1]) recomandația lui Lupașcu către mine ....mîi permite-mi acum să-ți adresez...după întâmplarea care a avut loc. Prin........das transmiteți-i lui Lupașcu sau Costicheia.....pe viitor va renunța să primească.... n'ar fi fost corespondență scrisă
pentru corespondența bănească pe adresa lui din Rusia. El,
Lupașcu vă va spune
că în....trimisă pe adresa lui din Rusia nu poate fi destinată lui

Scriți ce fel de orășel este acesta Curtea de Argeș? Cândva ași fi dorit asemenea foarte mult să nimeresc doctori în acest orășel despre care am auzit ....multe lucruri plăcute, mai ales despre așezarea lui...Câte paturi vor fi în spitalul orășelului? Când am fost la Pitești, nu era spital la Curtea de.... Argeș. — L. F. De atunci de când a sosit
la Pitești mi se plânge de o anumită indispoziție...Desigur că este neliniștită că Larsi nu vor trimite curând...bani, desigur că cuprinsă de dorința de a pleca cât mai repede... Timpul este aici îngrozitor, așa încât ea nu poa............. lege, noi trebuie să stăm în casă. Acum ea...nu se plânge de dureri deosebite aproape deloc...........oarte bine. Intr'un cuvânt sănătatea .... cu fiecare zi. Recent a sosit în România..........eu nu am bani. Poate eu nu. ....noi. Dacă aşi fi primit un post în..........să te vezi cu el, că. ....în cel mai înalt grad...

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

543

Geneva, 23 Septembrie

Prietene Andreev!

Am citit epistola dvs. și am fost tot atât de indignat împotriva lui Steinberg. Nu am scris scrisori lungi în primul rând pentru că aproape în fiecare zi erau trimiși la dvs. oameni care trebuiau să povestească ce se întâmplă în lumea

[1]) Textul este incomplet deoarece originalul este rupt și a fost reprodus rând cu rând.

largă, iar în al doilea rând, în ceea ce priveşte problema specială, mi se părea clar că toată piedica stă în bani, pe care nu vă puteam trimite personal.

Oricât amân problema drumului, totuşi trebuie să-i pun capăt şi vă propun să-i puneţi capăt în felul următor: să rămâneţi la I. ca reprezentant al cercului din Piter (lucru pe care vă vor trimise fi toate « împuternicirile »). Se înţelege că aceasta vă obligă să aveţi de-a face numai cu un singur om din cerc sau cu aceea care vă vor fi indicaţi. Se înţelege că întreaga voastră corespondenţă şi activitate vor constitui un secret personal între dumneavoastră şi aceasta, că veţi trebui să vedeţi şi să aveţi încredere în oameni numai în măsura în care vi se va comunica acest lucru în fiecare caz în parte. Din partea cercului veţi primi fonduri şi tot ce va fi necesar pentru desfăşurarea muncii.

Deoarece la I. îşi duce activitatea Z. din partea altui cerc şi deoarece în scurt timp se prevede acolo sosirea unui al doilea om, din partea celui de al treilea cerc, în acelaşi scop, v'aşi sfătui să fiţi însărcinat să luaţi contact cu ei (în măsura în care acest lucru va fi necesar) pentru tratative, desfăşurarea activităţii în comun şi organizarea (dacă se va dovedi posibil) drumului comun împreună. Z. s'a separat. Despre aceasta din urmă adică despre acţiunea voastră în comun cu socialiştii trebuie să luaţi legătura prin scris cu cercurile, iar deocamdată trebuie să vă îndreptaţi reputaţia, după puteri şi posibilitate (în faţa lui C. mai ales cu orice preţ). Să căutaţi să vă găsiţi un loc, chiar cu totul burghez, iar de acum înainte să nu împărtăşiţi secretele treburilor dvstră locale, trecătorilor.

In ceea ce-l priveşte pe J. înainte de a-i da posibilitatea să participe la cauză, trebuie să-i ajutaţi să se aranjeze deoarece deocamdată el nu s'a aranjat — el nu poate conduce mai bine decât dumneavoastră singur prin nimic cauza şi numai după ce ia legătura în scris cu cercurile sale, veţi vedea prin ce poate el să vă fie de folos.

Răspundeţi lui Pisarev (membru al cercului din Piter) dacă sunteţi de acord sau nu să rămâneţi la Iaşi şi să continuaţi cele începute pe baza celor menţionate. Faţă de el puteţi fi în aceleaşi relaţii în care aţi fost cu mine. Pentru un timp mă îndepărtez. S.J. v'am trimis un bileţel. Nu mai este cazul să plecaţi la Cernăuţi. Rugaţi-l pe S. (căruia i-au fost trimise cărţile din cauză că un există o altă adresă) ca toate scrisorile şi banii ce vor fi primiţi pe numele Gecov să fie trimişi la adresa « Geneva, 20 Chenes de Baine Plainepale, Nr. P. V. Russel

[Texte marginale:]

S'a primit scrisoarea în care vă scrie Laz. El a spus mi se pare, că trebue să vi se scrie mai des.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

544

Iași, 17 Iunie

Ambele tale scrisori le-am primit foarte târziu din cauză că o săptămână întreagă am lucrat dela orele 4 dimineața până la 8 seara și prin urmare, abia duminica am avut timp să fiu la Kacionov.

N'am reușit să lucrez cu tâmplarii din cauză că-mi lipsesc instrumentele necesare. In orice caz am reușit să mă întâlnesc cu ei și prin ei cu alții destul de bine. Săptămâna trecută am lucrat cu pietrarii moldoveni, dar de asemenea la un antreprenor rus. In acest timp în genere e foarte ușor să se găsească tot felul de lucru, în special pentru specialiști. Un pietrar primește 3—5 franci, un dulgher 3—6 franci pentru 13 ore de muncă, exclusiv vremea de odihnă (munca începe dela ora 4 dimineața și continuă până la ora 8 seara). In angajarea muncitorului, deși i se rezervă o oră pentru dejun și două ore pentru prânz, în realitate ei se odihnesc mult mai puțin de trei ore, în cazul, obișnuit aici, când nu există un ceas prin apropiere. La crâșmă unde, așa cum știi, mănâncă muncitorii, în mod intenționat nu se obișnuiesc ceasornice pentru că cârciumarul este întotdeauna, bineînțeles, în conflict cu stăpânul muncitorilor. Aici, la crâșmă, muncitorul, mâncând pe datorie, este jupuit în modul cel mai crunt la socoteală; tot aici i se fură zilnic mai mult de jumătate din timpul destinat odihnei. Pentru nespecialist se găsește munca de salahorie: să spargi piatră pentru pavaj sau să sapi pământul; acest fel de muncă ca și munca câmpului, se plătește cu doi franci pe zi. Acum îți răspund la acele întrebări ale tale la care pot răspunde în mod afirmativ. Cu legitimația pe care o ai poți rămâne nestingherit în Moldova, socotindu-te supus moldovean până la expirarea termenului până la care este emisă legitimația fără a plăti impozite. Apoi dacă vei voi și de acum înainte să te folosești de drepturile unui cetățean al României, trebuie să verși la fiecare sfert de an câte 7 franci 12 bani «și s'a mântuit» [1]. In ce privește... nu știu, voi afla și voi scrie duminica. Munca de fierar fierbe aici, salariile muncitorilor (nespecialiști) sunt foarte mici, cam (dar probabil) 5 lei, mai puțin de 2 franci. Locuri sunt. In general, află pentru tine și pentru cei care trebuie să o știe că un nespecialist trebuie să socotească întotdeauna *la început* să guste toate plăcerile muncii de salahor (mult mai de vreme decît mi-ai scris tu, am aflat dintr-o telegramă particulară adresată uneia din cunoștințele mele, un republican, despre soarta lui Cruticov) dacă îl întâlnești pe Govrouh sfătuiește-l să urmeze exemplul prietenului său, va fi cel mai bun lucru pe care poate să îl facă. Se pare că și prietenii noștri din Chișinău s'au spânzurat deoarece în tot timpul lipsei tale nu am primit nimic dela ei, cu toate că le-am trimis deja două scrisori. La Kacenovsk am întâlnit un suflet foarte bun, am trimis deja două scrisori, La Kacenovsk am întâlnit un suflet foarte bun

---

[1]) In text în limba română.

[aici se repetă], deşi n'a lipsit mult ca odată să mă pună într'o situaţie neplăcută. El m'a introdus aici la clubul studenţesc prezentându-mă drept cutare şi cutare (republican) care trebuie primit aşa cum trebuie; clubul a ţinut seama de recomandarea lui Kacenovski, foarte popular în rândurile tineretului, s'a bucurat că are ocazia să-mi fie de folos şi a iniţiat în folosul meu (propriu zis după cum vei vedea mai târziu în dauna mea) o subscripţie care, după spusele inginerului va ajunge între două şi trei sute franci, dar în scopul tâlhăresc de a mă scoate undeva cu aceşti bani (în Elveţia oare) *pentru terminarea universităţii!* Dracu să-i ia pe aceşti blânzi cu care, menţionez în treacăt, din cauza necunoaşterii limbii moldoveneşti şi a altor limbi, mă explicam în tot atâtea limbi câte au vorbit constructorii turnului Babel, însoţind cuvântarea mea fără îndoială clară, cu gesturi disperate. Am scăpat foarte abil de pericolul de a fi exilat declarând că « deoarece alţi tovarăşi de ai mei suferă mai mult decât mine, eu renunţ la aceşti bani, dar văzând că sunteţi în mod nobil gata de a-i ajuta pe ostaşii care suferă, adică pe confraţii *noştri* studenţi, vă rog să daţi acestor bani această destinaţie »; efectul a fost de nedescris şi mă tem din nou că clubul va voi să mă ajute. Va trebui să fac o echilibristică disperată sau să evit clubul cu totul, bineînţeles în cazul când el se va dovedi absolut inutil. Sper să primesc în curând bani pentru a-i trimite în Elveţia. Sunt anumite speranţe de sprijin material al publicaţiilor noastre rev. din partea celor mai buni polonezi de aici.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

545

E foarte trist că în prezent nu putem ajuta pe un om care să găseşte într'o situaţie atât de critică ca dvs. Dar omul propune, cum se spune, iar dumnezeu dispune. Venind din Ploieşti am avut cu totul 200 franci, aşa numiţii de rezervă şi 35 sau 45 franci pentru trai.

Peste câteva zile după sosirea în Ploieşti am văzut că nu alde noi poate să aibe capitaluri de rezervă şi de aceea am hotărît să le cheltuim pentru aranjarea noastră. In prezent nu mai avem bani decât pentru cel mult două săptămâni de trai.

Ştiu că nu veţi crede toate acestea şi trebuie să vă spun că în prevederea mea, sunt mai mult decât sigur, iar garanţia lui Boniface (?) anexată la scrisoarea dvs. privitoare la plata la timp a sumei pe care o datoraţi mă convinge şi mai mult de acest lucru. In clipa de faţă mi-e indiferent dacă mă credeţi sau nu. Pentru mine este clar numai că nu aveţi din ce trăi. De aceea m'am adresat lui Alexandru, i-am arătat situaţia dvs. şi l-am rugat să obţină bani, atâta cât poate. El mi-a dat 35 de franci şi noi mai adăugăm 5 franci ca să fie măcar 40 de franci şi aceşti bani vi-i trimit imediat. Să nu credeţi că cererea dvs. de bani ni s'a părut stranie, este pe deplin *raţională şi firească,* şi cu atât mai mult că noi

vă comunicăm despre rezervele pesupuse, dar la *ce bun* şi ce legătură are garanţia lui Boniface. Domnul cu tine. Vom vedea pe urmă.

Al dvs. A. Larsi

Nu este nevoie să vă descriem insuccesele noastre şi pierderile în bani legate de acestea, voi spune numai că nu ne merge deloc în această blestemată gaură. Pe deasupra sora a pierdut sau i s'a furat portmoneul cu cei 13 franci rămaşi şi chitanţa dela lucrurile trimise la Bucureşti. Acolo sunt toate lucrurile ei. Să vezi ce o să fie când se vor pierde. Ea nu are decât o fustă şi o bluză şi nimic mai mult...Robert vă roagă în mod stăruitor să mergeţi la secţia de mărfuri şi să declaraţi că exact cu 8 zile în urmă s'a trimis de la Iaşi pe numele Dvs. marfă; o ladă mare roşie (nu mai mare decât a dvs.) şi un *pachet* în care este o plapumă verde. Chitanţa acestor lucruri s'a pierdut în staţie sau înainte de a ajunge la staţia *Ploieşti* astăzi în ziua de 8. Aşa încât lucrurile să nu le dea nimănui în afară de dvs. care puteţi prezenta un buletin de identitate. Din nefericire trebuie să mergeţi chiar astăzi deoarece lucrurile au fost trimise de peste o săptămână şi cel care a găsit chitanţa le poate scoate.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

546

Cu privire la faptul să ţi-a fost «ruşine» să iei bani dela fraţii mei de sânge, pot să-ţi spun numai că mi-ar fi fost mai multă ruşine să nu iau bani acolo unde puteam, pentru fraţii mei de cauză şi de convingeri. Probabil că şi eu am inimă, adică pasiuni omeneşti, dar am ştiut mai bine cum să procedez. Ambii fraţi iau împreună câte 2500 ruble anual, deci 80 ruble nu sunt ultimii bani. Din partea alor mei a fost pur şi simplu o stratagemă politică ca să mă capete în Rusia. Să le scrii peste o lună, că am murit sau că...Doar este adevărat.

Stepan

De altfel este o speranţă care poate fi foarte înşelătoare şi deci trebue să «taci» un timp! Peste o lună probabil. Căci, va pleca din Iaşi şi atunci îţi voi trimite adresa. Apoi consider cât se poate de raţională şi chiar foarte necesară apariţia ta sau a fiinţei de felul tău. Aceasta mă va interesa mult pentru a putea să duc lucrul, de unul singur nu poţi să te rupi în toate părţile. Tu ştii despre ce fel de treburi vorbesc. Apoi am primit cărţi şi revista «Vperiod» No. 2, 3, 4, 5, şi primul număr din «Rabotnic», Trimite cărţi narodnice mai ales. Urmează «salutul frăţiei».

Stepan

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

547

...Te certăm cam des pentru gafele pe care la faci. Ei ţi-au scris de câteva ori despre starea de lucruri de aici, despre faptul [indescifrabil] că în Bucureşti etc., iar tu ai uitat de toate acestea şi acum trebuie să ne băgăm în aceiaşi ciorbă cu un palavragiu, Sion. Tot atât de neglijent ai procedat fără să-mi povesteşti despre relaţiile tale cu cei din Chişinău, pentru a-mi fi mai uşor să mă orientez acolo. Acum cine ştie cum mă vor primi. Te-ai bazat pe Z. [?] despre care ţi s'a scris că este la Bucureşti, şi este legat prin obligaţii faţă de cerc.

Lavrentiev

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

548

Banii pe care vi i-am încredinţat, vă rog să-i daţi în cazul arestării mele, următoarelor persoane începând neapărat cu acela care este primul;

1. Stepan Stepanovici (care există în lista tipărită în «Vpered»)
2. Maria Petrovna Cabliţ, născută Şcukina.
3. Maria Fedorovna Iviceva.
4. Nicolai Iacovlevici Stronschi.
5. Ivan Iacovlevici Cernâşev.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

549

[marginile scrisorii sunt rupte.]

...Am primit notiţa dvs. în legătură cu plata o sută patruzeci şi cinci franci chiar astăzi, dar, fire-ar al dracului, de când sunt în aşteptarea binefacerilor părinteşti, adică, aştept bani dela părinţi, nu am nimic de 3 luni în afară de datorii. Trebuie să primesc bani, după socoteala mea, pe la jumătatea lunei Ianuarie sau poate chiar mai devreme; nu pot să vă promit că vă voi trimite toată datoria, deoarece presupun că după ce voi plăti lui Gresseau şi alte datorii de acest fel, nu ştiu dacă îmi va mai rămâne ceva. In orice caz vă voi trimite măcar jumătate din datorie; dacă voi avea posibilitatea să mă împrumut, atunci că voi trimite şi toată datoria. Dacă nu vă voi trimite nici jumătate în Ianuarie, atunci vă rog din suflet să mă iertaţi, pentrucă aceasta se va întâmpla numai dacă nu-mi va rămâne nicio para din banii primiţi şi nu voi reuşi să fac rost de nicăeri.

In privinţa plecării mele «rapide» din Iaşi, vă voi spune două maxime instructive: 1. Căile domnului sunt necunoscute şi 2. Dela măreţ la comic nu este decât un singur pas şi invers. Răul dvs. platnic

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

550

... Cum să vă răspund la întrebare. Ce se face, ce se mai simte? Activitatea se desfăşoară, starea de spirit a publicului este bună şi devine tot mai roşie. Tuturor le apare dorinţa de a nu pieri în zădar, ci să se străduiască să-şi amintească proverbul «şapte nenorociri un singur răspuns». Arestările de anul trecut produc o impresie tristă numai prin faptul că oamenii s'au prăpădit pentru nişte nimicuri, deşi fireşte nu sunt blamaţi pentru aceasta. Guvernul este cuprins aici de mare panică şi vede pericolul acolo unde nu există; astfel acum nu demult poliţia din Chiev a primit oficial de la Petersburg înştiinţarea că studenţii s'ar pregăti, la 9 ianuarie în timpul recepţiei să-i bată pe profesori, poliţişti, să devasteze universitatea locală şi să meargă «en masse» (în masă) în popor. După cum vedeţi este chiar scrisă curat în genul lui Scedrin. Afară de aceasta sunt trecuţi ca instigatori ai întregei acţiuni cei mai modeşti studenţi. Şi au crezut acest lucru! O noutate: Din închisoarea din Chiev a evadat Leurier. La Chiev a fost arestată multă lume, aproape toţi membrii renumitei comune a unui oarecare Mocrievici, Ştefanov şi Kalinkina, care n'au fost descoperiţi până acum; Benirschi a fost eliberat pe cauţiune. Vă este probabil cunoscut că Larionov şi Gereşevici i-au încurcat pe mulţi, în special pe Karo. Arestări speciale şi percheziţii nu se fac, mult timp însă?

Despre mine personal nu voi scrie mult: sănătatea îmi este slabă, de care fapt mi-e ciudă, deoarece aceasta îţi paralizează energia şi posibilitatea de a trăi aşa cum doreşti. Dar pe de altă parte tot el te sileşte să te grăbeşti să trăieşti, să nu laşi pe mâine ceeace poţi face astăzi. Uneori mă găseşte câte o stare, în care dumneavoastră m'aţi văzut de mai multe ori: mă apucă o apatie, mă cuprinde îndoiala. etc. Dar eu nu le las să se desvolte. Ştiţi ceva, am impresia că o asemenea stare îl găseşte pe om pentrucă se gândeşte mult la el personal, la participarea lui la orice gen de acţiune. Vrei mereu să înjghebezi o acţiune mai grandioasă şi să nu fii ultima spiţă de la roată, dar pentru cauza noastră trebuie să procedezi după cum spune la evanghelie: «renunţă la tine însuţi ia-ţi crucea ta şi urmează-mă». Atunci se va potoli şi ipohondria şi apatia şi îndoielile; nu-ţi va mai arde de ele! Dar ce-am mai pălăvrăgit! Mă bucur din suflet că am primit în sfârşit o scrisoare de la dumneavoastră. Iar dacă se va întâmpla să ne vedem, momentul acela ar fi o sărbătoare pentru mine. Ori aceasta depinde numai de

dumneavoastră. La revedere. Permiteţi-mi să vă sărut mult, mult. Mi se pare straniu să vă spun dumneavoastră, îmi sunteţi atât de apropiat, iar eu m'am deprins în acest timp să le spun «tu» oamenilor apropiaţi. Aşa dar rămâi cu bine, spune-mi şi tu «tu», nu «dumneavoastră». Scrie-mi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

551

25 August

Dragi prieteni, astăzi am primit scrisoarea lui Steiwerk şi am aflat în sfârşit împrejurările în care trăiţi. Imi pare rău că n'am scris înainte ceva întrucât nu ar fi trebuit să expediem atâtea scrisori şi în sfârşit am fi putut evita toată această poveste complicată, dar ce a fost s'a terminat. Noi, băieţi, *intenţionăm să aşteptăm sosirea lui* Klemence *şi să plecăm în Rusia.* Asta este totul. Ne-au rămas din banii primiţi dela Kaminer 30 taleri (au fost 55 din care 24 vă trimitem vouă). Şase rămân. In prezent nouă ne rămân 30 de taleri. 25 au fost folosiţi pentru plata datoriilor şi pentru mâncare în utimul timp; (Numai lui Sander i-am plătit 15 taleri şi apoi pentru luna trecută datoriile pentru cafea, chirie şi mâncare). Aşa dar, repet încă odată că în prezent avem în buzunar 6 taleri, aşteptăm în zilele acestea pe Klem, după cum se vede din scrisoare şi vom pleca în Rusia. Da, noi plecăm în Rusia, şi cu cât se va aranja acest lucru mai repede cu atât va fi mai bine. Aci, în primul rând, banii se cheltuiesc degeaba, iar în al doilea rând, aici chiar poţi să înebuneşti. Toată chestiunea se leagă numai de bani şi de paşaport. Aşteptăm cu mare nerăbdare pe Klemence. Se înţelege că noi plecăm direct în Rusia. Nu vom trece prin Moldova. Adio. Dacă se va întâmpla că Klemence nu va aduce atâţi bani ca să putem pleca amândoi, şi tu ai de gând să trimiţi încoace bani, te rog să faci lucrul acesta cât mai repede [1]). Banii îi trimitem prin mandat poştal pe numele Dr. Rossell. Banii îi trimite Dl. Sak. Toate scrisorile şi banii trimiteţii pe adresa «Herrn Sak, Gartenstrasse 165 II bei Wichert şi pe ruseşte scrieţi pe plic într'o parte, pentru Münzler. Salut comun tuturor şi Nadiei.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

552

...In măsura în care îi sunt proprii lipsurile generale ale literaturii populare. Despre el am mai spus că reprezintă un pas înainte şi un pas mare sub toate privinţele.

---

[1]) În aşa fel ca să putem pleca împreună, întrucât intenţionăm să organizăm în Rusia împreună un atelier de dogărie.

De geaba critici « povestea copeicii ». In numeroase privinţe ea este minunată, deşi are şi lipsuri. Acest om va scrie cu timpul minunat. El cunoaşte poporul şi simte cum trebuie să scrie, deşi nu s'a eliberat încă în întregime de rutina veche. Şi încă un lucru — ea este foarte puţin gândită şi foarte puţin prelucrată. Femeia mea tocmai a sosit dela redacţia « Vpered » şi când scriam această scrisoare mi-a povestit că acolo s'a primit o scrisoare lungă, foarte lungă dela Jobulev după toate aparenţele, în care el comunică că la voi totul s'a răsturnat deandoaselea (indescifrabil). Acest lucru m'a frapat, deşi eu aşteptam de multă vreme. Nu ştiu încă despre ce este vorba întrucât nu am citit scrisoarea, dar presupun (ghicesc oare?) că vinovat de toate acestea este Dna Jobuleva, nu-i aşa? Eu m'am mirat că ea nu v'a făcut nicio poznă până acum.

Amân scrisoarea până mâine pentru a ieşi şi a afla ce s'a întâmplat. S'o trimiteţi la noi: noi vom alcătui aici un trio clasic din ea, Ştelsonin şi Piotr Kedrov.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

553

Londra, 21 Ianuarie

23 Lenox Ro., Seven Sisters Holiway N.

Iţi strâng mâna, prietenul meu! Iţi mulţumesc pentru adresă, nu ştiu însă dacă i-ai scris lui Goldstein. Dacă nu i-ai scris, atunci scrie-i.

Nu am primit « Rabotnic » şi l-am împrumutat dela Smirnâi. Tu m-ai rugat să-ţi spun părerea mea? Ce rost au părerile orice acţiune este un lucru bun, cum ne pricepem aşa şi facem. Şi la urma urmei ce critic sunt eu! Printre voi există oameni care cunosc tot aşa de bine ca şi mine, dar sunt şi oameni care cunosc mai mult.

Iar principalul — lipsurile ziarului după cum era şi de aşteptat nu sunt de aşa natură încât să poată fi îndreptate în felul acesta.

Iată de ce, chiar dacă-ţi îndeplinesc dorinţa, o îndeplinesc fără plăcere. Din aceasta nu va ieşi ceva mai bun, iar pe de altă parte aceste păreri, dacă nu ţie, altora n'o să le placă.

In orice caz eu trebuie să remarc că N. a ieşit mai bine decât m'am aşteptat.

Nenorocirea constă în faptul, după cum ţi-am mai scris, că dela un ziar popular se cer foarte multe, incomparabil mai multe decât dela oricare alt ziar, în special când acesta este primul [număr?], de succesul căruia depinde în parte viitorul tuturor încercărilor următoare de acest gen. Un asemenea ziar trebuie să aibă un material bogat, să fie viu şi absolut original. Iar pentru aceasta sunt necesare atâtea condiţii încât este de neconceput ca Dv. să le puteţi îndeplini cu mijloacele pe care le aveţi la dispoziţie.

I. Trebue legături puternice şi largi în popor care să dea un material viu, abundent, luat nemijlocit din viaţa poporului atât de bogată în diferite istorii şi întâmplări.

II. Sunt necesare talente originale care printr'un simţ instinctiv să înţeleagă în ce fel să se apropie de muncitorul şi ţăranul nostru, şi ce anume impresionează şi ce nu, pe ce cale se convinge, ce-l interesează etc., etc., In acest scop, dragul meu, trebue, sau să fi trăit vreme îndelungată în mijlocul poporului, uitând în întregime lumea civilizată, sau să înveţi felul de a gândi al poporului în propria lui literatură (cel puţin) şi în orice caz este necesar un talent mai mare sau mai mic. Cu toate că primul număr din » Rabotnic » reprezintă un pas important înainte în comparaţie cu întreaga literatură anterioară, el mai păcătuieşte totuşi prin aceleaşi lipsuri pe care ţi le-am indicat întotdeauna fiind proprii cărţilor populare editate în străinătate. In cele din urmă, toate aceste lipsuri se reduc la următoarele:

1. *Tendinţa — de a convinge*, de a acţiona, printr'o logică abstractă, reducând la forme logice elementare adevăruri social-economice elaborate de ştiinţa apuseană.

2. *Metoda este aridă şi sistematică* şi de aceea, de nevoie este pronunţată *expunerea diluată*.

3. *Limba*, dacă se poate să mă exprim în felul acesta, este o limbă *populară născută nelegitim*. In această limbă se manifestă absolut clar tendinţa nereuşită de a imita graiul popular.

4. Dacă nu prin spălare, atunci prin alergare! Caracterul nesatisfăcător al agitaţiei — este rezultatul cauzelor anterioare şi este acoperit cu schimburi de expresii brutale şi înjurături în cel mai înalt grad subiective, şi printr'o atitudine care exprimă neputinţa. De fapt acest subiectivism este foarte puţin propriu poporului. Acest lucru este foarte prost, întrucât nici ţăranului nu-i vine în gând « vezi, pe tine singur doar te vezi......

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

554

Să nu vă plângeţi prea mult din cauza felului neglijent al corespondenţei, n'am nici decum timp s'o transcriu în curat. Dealtfel abea am avut timp s'o scriu astfel. Această scrisoare o trimit cu un muncitor de pe vapor care pleacă astăzi la Londra. El a avut posibilitatea să cunoască pe cei din Londra. Intr'un cuvânt, îi va vizita. Dealtfel s'ar putea pune la cale următoarele. Să trimitem acolo un pud sau o jumătate de pud de cărţi, desigur, noi, şi el, după cum spune, le poate transporta în siguranţă. Deci, prin intermediul lui, se poate expedia o anumită cantitate. Acest lucru se poate face în felul următor. Să le trimitem

la Londra la redacţia « Inainte » ca ele să fie predate lui. Dumneavoastră le veţi transporta încoace.

Peste scurt timp veţi primi încă o corespondenţă. Fapte sunt multe dar timp puţin, dar într'un fel o vom rezolva. Am primit scrisoarea dumneavoastră în care oferiţi cu amabilitate ajutorul dumneavoastră. V'am scris un răspuns. V'am scris o scrisoare din Chişinău despre călătoria dumneavoastră la Praga. Răspundeţi vă rog la aceeaşi adresă.

Nu sunt sigur dar mi se pare că încă câţiva dintre ai noştri au fost arestaţi.

Vă salut frăţeşte pe dumneavoastră şi pe cei ai dumneavoastră.

[semnătura indescifrabilă]

P. S. Muncitorul va rămâne la Londra două sau trei zile.

Numele său este Dârin, el este mecanic pe un vapor al societăţii de navigaţie de Nord.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

555

[Bucureşti,] 12 August

Adresa mea este cea veche:

Bucureşti, str. Biserica Măgureanu nr. 13.

Mult stimate tovarăşe! Am primit de mult scrisoarea dumitale expediată prin omul schiop, dar din diferite circumstanţe n'am putut să-ţi răspund până astăzi. Desigur că şchiopul, (nu-mi pot aminti în această clipă numele) ţi-a scris, că i-am vorbit despre acea cauză pentru care, fie zis între altele, el a venit *special* la Iaşi. Având în vedere acest lucru n'am să-ţi mai scriu despre aceasta, voi spune numai că acea cauză pe marginea căreia şchiopul a dus cu mine tratative nu trebuie mult aşteptată, că peste scurt timp va începe transportul în bune condiţiuni în Rusia a publicaţiilor care-l interesează pe schiopul. Voi adăuga că voi face cu cea mai mare satisfacţie şi de acum înainte ca şi acum tot posibilul ca să ajut acţiunea dumitale. De aceea totdeauna când va fi necesar să mă ai în vedere. In scrisoarea trecută adresată dumitale mi-am exprimat nădejdea să-mi creezi repede şi pentru un timp îndelungat o situaţie printre populaţia rurală din România. Din păcate nădejdea mea *n'a putut* să fie înfăptuită din cauza unor circumstanţe care n'au depins de mine, şi după toate probabilităţile numai peste un an şi câteva luni mă voi stabili printre populaţia muncitorească rurală din România. Până atunci voi fi nevoit să locuiesc în Bucureşti. Ţi-am mai scris dece aici, în oraşul amintit viaţa nu poate fi veselă pentru mine. Aici aproape că nu există o populaţie muncitorească cu care aş putea lua contact. Majoritatea covârşitoare sunt funcţionari de stat sau pur şi simplu moşieri sau comercianţi — băştinaşi şi străini şi un mare număr de

oameni « de rând » « care sunt în serviciul lor ». Iată din cine este alcătuită populaţia Bucureştiului. Fabrici, uzine, cu poporul care să muncească în ele aici nu există aproape deloc. O mare parte a meşteşugarilor nu sunt români, ci germani, unguri, francezi, polonezi cu care nici nu pot măcar vorbi. Dar cu toate acestea ar fi posibil să găsesc dacă nu prea mulţi, dar totuşi un număr unic de muncitori români, Dar mă reţine şi o altă nenorocire, n'am primit încă cetăţenia României, şi dacă aş lua contact cu muncitorii înainte de a fi primit-o, risc să fiu trimis foarte repede la toţi dracii, sau să fiu predat Rusiei. Iată dece n'am deocamdată în Bucureşti cunoscuţi în rândurile muncitorilor. Dar totuşi cu cât mai mult trăiesc în România cu atât mai mult mă conving că poporul muncitor român nu poate constitui în nici caz o bază *mai nesigură* pentru propovăduirea evoluţiei sociale decât alte popoare europene, în rândurile cărora a început de acum această propovăduire. In rândurile poporului român nu se manifestă nici un fel de dragoste faţă de ţar, prinţ sau faţă de altcineva asemănător, ceeace ar putea frâna succesul propagandei. In rândurile poporului nostru s'a format zicătoarea « schimbarea domnitorilor, prinţilor — bucuria nebunilor ». Faţă de nobili, « boierii » români poporul are o atitudine duşmănoasă, ceeace dovedesc, între altele, cântecele populare româneşti. Ţăranii români, mai ales cei care trăiesc în munţii Valahiei, aşteaptă, ca şi ruşii care trăiesc pe malurile Volgăi să apară din nou un oarecare român — revoluţionar — Vladimirescu care să-i organizeze şi să-i conducă împotriva boierilor şi « ciocoilor » [1]).

Dar dacă mă conving într'o măsură tot mai mare că muncitorii de aici prezintă o bază favorabilă pentru propovăduirea revoluţiei sociale, în schimb cu cât trăiesc aici mai mult mă conving tot mai mult că actualul tineret studios dela universitate nu este nici decum de aşa fel ca din rândurile lui să pot ieşi oameni de treabă. Desigur nu pot spune acelaş lucru despre tineretul din şcolile secundare. Pentru ei aş dori să găsesc cărţi bune în limba franceză, d oarece ele nu există în limba română. In această privinţă poţi să-mi fi probabil de mare ajutor. Scrie-mi şi trimite-mi titlurile tuturor cărţilor în limba franceză pe care le consideri bune, care sunt astfel scrise, ca în ce priveşte conţinutul şi limba lor să fie înţelese de tineretul care se aseamănă cu elevii de liceu şi seminariştii ruşi. Scrie-mi dacă există în limba franceză operele lui Lassale, romanele lui Spielhagen, Schweitzer şi alte cărţi asemănătoare lor? Cum se poate procura în limba franceză acele articole care traduse în limba rusă alcătuiesc cartea « Dezvoltarea istorică a internaţionalei ». In general pentru tinerii români sunt deosebit de necesare cărţi care să dovedească limpede irezistibil de convingător şi cu pasiune că « Liberalismul nu poate aduce majorităţii membrilor societăţii o satisfacere normală a necesităţilor omeneşti ». Cărţi ca cele lui Lassale ar fi o adevărată comoară pentru « fragedul » tineret de aici. Comunicaţi-mi deasemenea adresele şi costul înainte de toate al celui mai bun ziar socialist francez

---

[1]) Românii zic boierilor în batjocură « ciocoi ».

în general şi în al doilea rând al celui mai nimerit în ce priveşte nevoile tineretului nostru. Dece nu se scrie în «Inainte» nimic despre internaţionala? A fost sau va fi convocat anul acesta un congres al reprezentanţilor ei? Am primit din Geneva «Basmul despre cei patru fraţi» într'o ediţie nouă, mai am şi «Ţarina Naumovna». Mă voi gândi asupra modificărilor care trebue făcute pentru a le traduce în limba română. Data viitoare voi scrie mai mult. Acum adio şi fi fericit. Aştept din partea dumitale o scrisoare cu datele necesare mie.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

556

Prieteni!

Mult nu voi scrie căci trebue să mă grăbesc: mă aşteptă un flăcău. Prietenul lui Vano! L-am întâlnit din întâmplare aici. Chestiunea privitoare la Vano va fi lămurită ceva mai târziu datorită unor împrejurări, pe de o parte favorabile, pe da altă parte încă nedeterminate suficient. In privinţa întreprinderii comerciale la care Russel vrea să participe şi care mă atrage atât de mult, aici există o simpatie deplină.... Să nu cedeţi că a apărut datorită mie, de loc. Imediat ce m'am prezentat mi s'a pus întrebarea: de ce nu participă nimeni la această afacere? De data aceasta, la revedere fraţilor.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

557

5 Martie

Banii i-am primit a treia zi. N'am scris mult timp pentru că aici poşta nu se primeşte şi nu se trimite săptămâni de zile, din cauza înzepezirii. Din diferite motive nu pot pleca mai de vreme de 15—20 ale lunii curente. Şi apoi nu voi pleca direct ci prin Paris şi G.

Din bani am luat, cu aprobarea lui V. nu 50 ci 82 de ruble. Ar fi bine să mă întâlnesc neapărat cu dvs. Şi de aceea scrieţi unde veţi fi? Comunicaţi-mi deasemenea dacă e nevoie de acte serioase, căci va trebui să le obţin pentru bani. Trimiteţi adresa la care să vă scriu. Şi astfel scrieţi imediat.

[semnătura indescifrabilă]

P.S. Am primit cele expediate.

[Texte marginale:]

Anexa predaţi-o Ciclopului.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

558

Londra, 5 Aprilie

Scumpe tovarăş,

Mi s-a dat să citesc scrisoare dvs. căci parţial se referea la mine.

Trebuie să vă spun că personal nu sunt încredinţat că răscoala despre care scrieţi se va putea numi socialistă şi că succesul ei va fi succesul mişcării social — revoluţionare a poporului care trebuie să înfăptuiască această răscoală, ne pregătit dinainte pentru adoptarea ideilor socialiste sau, mai de grabă, motivele care vor conduce răscoala lui vor porni din ura naţională faţă de turci, ca singurii vinovaţi de robia economică a poporului.

In orice caz, răscoala va avea loc. Socialiştii pot participa la ea având şansele să poată lucra aici pentru cauza lor, pentru cauza revoluţiei sociale. Dar, după părerea mea, această şansă există numai cu condiţia să nu participe la răscoală burghezia: mergând mână în mână cu burghezia nu este posibil să contezi pe vreun succes al cauzei revoluţiei sociale.

Eu încă nu ştiu în ce măsură pot conta socialiştii pe simpatia şi ajutorul poporului bulgar, fără a da înapoi, în activitatea lor în mijlocul poporului răsculat, cu niciun pas de la principiile socialismului muncitoresc, fără a cânta în struna urei naţionale şi a fanatismului religios. Prin aceasta vreau să vă previn că pot participa la răscoala aşteptată, numai cu condiţia ca un socialist revoluţionar să poată acţiona în cadrul ei, fără a da înapoi nici măcar cu un pas de la programul său. Răscoala din Herţegovina ne-a făcut să ne uităm cu neîncredere la mişcarea ţărilor supuse Turciei. Apoi trebuie să vă spun că personal n'am niciun fel de mijloace de a mă scula de aici şi de a pleca spre teatrul de acţiune. Dacă mi s'ar pune la dispoziţie aceste mijloace, oamenii care mi le dau, trebuie să cunoască părerea mea asupra posibilităţii mele de a participa la răscoală.

Dacă în cazul sosirii mele la locul de acţiune voi vedea că participarea la aceasta contrazice convingerile mele, adică dacă va trebui să acţionăm împreună cu burghezia şi pentru succesul unei răscoale naţionale sau religioase, atunci mă voi întoarce înapoi şi trebuie să mi se dea posibilitatea pentru aceasta.

De aceea ar fi mai bine să mi se comunice în scris, pe cât posibil amănunţit, despre tot ce se referă la cele spuse de mine.

In ce priveşte conoştinţele mele mititare, voi spune că ele sânt aşa cum le poate avea un ofiţer obişnuit care a servit numai cinci ani. De altfel, luaţi cunoştinţă că în afară de limba rusă nu cunosc alte limbi.

Vă strâng mâna

al dvs.
[indescifrabil]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

559

1 Iulie

Mă grăbesc.

Mult stimate Nikolai Konstantinovici!

Vreau să vă scriu câteva cuvinte, Vă mulţumesc pentru informaţiile date şi vă rog foarte mult să-l rugaţi imediat pe Al. Iv. să scrie ce ştie despre complicaţii. Aş dori foarte mult să le primesc până la 13 ale lunii următoare. Dacă nu vor fi ştiri mai amănunţite, atunci vom publica informaţiile obţinute din scrisoarea cea nouă. Neavând posibilitatea de a publica sfârşitul din « Nar ist » în nr. 12 anterior, nu am publicat-o ci o vom publica în nr. 13 cu sfârşitul. Nu l'am citit încă. Despre cărţi mă îndoiesc foarte mult ca P...[?] să fi fost la mine. Voi primi şi voi expedia, imediat ce voi merge peste vreo două zile. Govorov are.... să se trimită, aşa că o vei primi cu aceia.

Iţi strîng mâna Larsi [?]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

560

De curând vi s'a expediat o scrisoare în chestiunea aceea. Ştiţi desigur cine a expediat această scrisoare. Răspundeţi de primire.

Trimiteţi scrisoare pe adresa: oraşul Harkov, strada Staromoscovscaia, maternitatea zemstvei, doamna directoare

Nadejda Stepanovna Saliar. In plicul cu această adresă întroduceţi scrisoarea dumneavoastră — (răspunsul la scrisoarea ce vi s'a trimis) pe un nume inexistent dintr'un orăşel îndepărtat din Rusia şi afară de aceasta un bileţel pentru doamna Saliar, în care îi cereţi scuze că, fără s'o cunoaşteţi personal, ci cunoscând întâmplător adresa ei, aţi îndrăsnit s'o rugaţi să pună scrisoarea anexată într'o cutie poştală, pentrucă nu îndrăzniţi s'o expediaţi direct din străinătate într'un colţ atât de îndepărtat al Rusiei şi că vă temeţi că ea se va pierde şi nu va ajunge la destinaţie, şi ea vă este extrem de importantă. Bileţelul scris în acest sens este necesar pentru a o acoperi pe doamna Saliar şi pentru a o scuti de răspunderea pentru scrisoare, în cazul că ea ar cade pe alte mâini.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

561

17 Iunie

Nikolai Konstantinovici!

Profit de ocazie — vă scriu nu aşa cum ne-am înţeles. Aş vrea să-ţi aduc dovezi că-ţi scriu chiar eu, tovarăşul dumitale de călătorie pe mare. Dar nu-mi trece nimic prin minte... Adică, da. Iţi amintesc că în vasul dumitale

de tablă ţi-a rămas ceva, pe care-l poţi folosi acum cum vrei, deoarece, după toate probabilităţile, nu voi mai avea nevoie de aşa ceva. Şi acum să trecem la chestiune.

Trimete *şaptezeci* de lire pe următoarea adresă: Petersburg. Malaia Italianskaia, No. 12, apartamentul No. 9 Avocatul Alexandr Alexandrovici Olhin.

Soţia mea l'a împrumutat pe acest domn şi prin aceasta se va achita. Personal nu-l cunosc, de altfel nu trebue să scrii nici un rând la această adresă.

Al dumitale Danilov

P.S. După cum vezi, trăiesc şi sunt sănătos.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

562

10 Ianuarie

Calhas! Te-ai întrecut pe tine însuţi am exclamat involuntar după ce am citit scrisoarea trimisă de d-ta. Fără glumă, anexa la scrisoare mi-a adus o surpriză foarte plăcută. Aceste cuvinte cutezătoare, pline de adevăr, vor putea să răscolească puţin băltoaca aceea rău mirositoare care se cheamă studenţime. Mă tem numai că această dare de seamă să nu fie cumva împodobită cu fraze sforăitoare, pe gustul lui Petru Lavr. atunci va fi prost!

Am fost astăzi la biroul lui Stern. Mă asigură că bagajele au sosit deja fără îndoială ceeace nu i-a împiedicat să-mi promită imediat că vor comunica biroului din Berlin reclamaţia mea. Dacă bagajele n'au sosit încă atunci scrie-mi şi nu le voi da pace aici.

Pe aici pierderi deosebite nu s'au produs după plecarea dumitale. Au fost din nou arestaţi numai Jeleabov, Suhmanev şi sora soţiei lui Volhovschi (aceasta din urmă a fost arestată la începutul lui Decembrie). Zilele acestea Jeleabov trebuie să fie pus in libertate pentrucă au intervenit pentru el persoane suspuse şi chiar jandarmii, care sunt entuziasmaţi de el. Fericitul! Ceilalţi vor fi duşi azi-mâine la Moscova. Jeoltan şi Olga sunt liberi. Din Chiev ne comunică că acolo a sosit un procuror din Saratov care cercetează cazul. Din ordinul lui a fost arestat Vasea B. Iv. Mih. şi Vl, sânt în afara pericolului deocamdată.

Mă adresez d-tale cu următoarea rugăminte: 1) să-mi expediezi în unul, două sau trei plicuri No. 1 din Vperiod, vreau să incerc poate in felul acesta îl voi putea primi, căci merge mai repede. Adresa rămâne aceeaşi, numai plicul să fie dublu şi fără bilete (scrisorile vor merge separat). Dacă izbutim, voi expedia banii pentru corespondenţa ulterioară. Să nu expediezi plicurile în aceeaşi zi.

2) Numele celor din Chişinău. N'am dela cine să le aflu căci nici Jelţ şi nici Olga nu sunt aici şi lucrul acesta este necesar. Fireşte că garantez secretul. Din ce punct de vedere s'au interesat de Tret şi Dzoob?

3) Putem sconta că, scrisorile vor fi publicate în ziare? Uneori îmi vine cheful! In cazul afirmativ, trimite-mi la plecare adresa la care le pot expedia. Aici nici până acum nu s'a primit No. 3 din « Vperiod ». Nu cumva mai aveţi ceva cărţi noi? Scrieţi. Iţi strâng mâna.

[semnătura indescifrabilă]

P.S. Liub. P. salutări. Scrisoarea ei a fost expediată.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

563

26 Iulie

Scumpe Nikolai Konstantinovici,

Dacă până acum nu v'am răspuns privitor la canalizarea din Londra este numai din cauză că am presupus că Alex Long v'a transmis părerea mea. Dacă toată afacerea se rezumă la descrierea canalizării la care trebue să anexăm câteva scheme, atunci puteţi smulge dela esculapii din Moscova 150 ruble. Dar dacă e vorba de « critică » sau dacă la raport trebue să anexaţi desene adevărate, pentru care fără îndoială va trebui să poftiţi la noi în vizită, atunci luaţi cel puţin dublu. Cred că vor da. In prezent, problema canalizării este cea mai actuală la ei.

Acum despre întâmplarea cu Hlebnikov. Am rămas uimit aflând că v'au jupuit cu o asemenea sumă. In orice caz aţi trimis cartea în zadar. Trebuia să-i daţi dracului cu această amendă, lucru la care aveţi cel mai deplin drept, după dispoziţiile poştale: înainte de a vă înmâna un pachet insuficient plătit « General Post Office » din Londra, trebuia să vă întrebe printr'o scrisoare dacă sunteţi de acord să plătiţi cutare sau cutare sumă. Ei, acum e târziu să mai vorbim. Peste câteva zile voi trimite banii. Pentru ordine, de altfel îl vom alarma pe « General Post Master ».

Până acum încă n'am reuşit să revăd bine materialele existente la mine utile pentru culegerea dvs. Deocamdată vă comunic despre unele. Nu sunt proaste.

1. Povestirea « Lohnweber » publicată în « Sozialpolitische Blätter » 1875 nr. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.

2. « Eine Handwerkerfamilie »

3. « Der Waffenschmied » (Povestire din războiul husit) Soz. — pol. Bl. pe 1874.

Aţi citit oare povestirea lui Zlatovraţki « Otecest vennîe zapiski » « Ţăranii prîeteni ». După părerea mea această povestire nu este cu nimic mai prejos de « Cămaşa Roşie », s'ar putea chiar mai bună. Dacă nu aţi citit-o trebuie să o citiţi.

Vă trimit înapoi scrisoarea dvs. din Moldova. N'aţi scris nimic. Răspunde la întrebarea dacă nu aveţi un cunoscut la Constantinopole al cărui nume să fie S — ki?

Noi am primit de la el o scrisoare în ce priveşte propaganda în rândurile marinarilor ruşi răniţi şi printre aceeaşi marinari din Pireu (Grecia).

Aţi primit oare « Mudriza » (?). Dacă se va mai repeta povestea cu un pachet neplătit suficient, atunci nu'l primiţi, ci imediat anunţaţi-ne pe noi. Eu mă tem foarte mult că nu s'a întâmplat un asemenea lucru cu « Mudriza » trimisă dvs.

In acest număr (al 14-lea) se termină articolul dvs. Ei, Nikolai Constantinovici nu veţi mai găsi oare ceva pentru ziar. Căutaţi în memorie, poate veţi găsi.

V'a transmis Alex Long referatul lui Clementz la articolul dvs.? Dacă nu, îl voi transmite.

Deocamdată, la revedere.

Vă strâng mâna

[Texte marginale:] [Indescifrabil]

Spuneţi e adevărat oare că Soloviov e la Petersburg? Se spune că a trimis unui oarecare boier la Londra o scrisoare în care îl roagă să-i trimită o chitanţă. Boierul n'a înţeles despre ce e vorba. Acest zvon l'a adus Nikolici.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

564

7 Decembrie

Trafalgar Place Marleville
Plaine Kingsland

Sudzilovski !

Ultima dată când ne-am văzut nu am putut [1]) să vă redau tot ce am vrut. B., dar aş fi vrut să fac totul în aşa fel încât să nu rămână nimic nespus. Cred că vă interesează tot atât de mult să ascultaţi şi să-mi redaţi esenţa aşa numitei « Teorii noi ». Se pare că nu mă înşel. Vă rog veniţi. Eu şi prietenii mei vom fi bucuroşi să vă vedem.

In afară de aceasta mai este o împrejurare despre care aş vrea să aflu amănunte dela dvs.

Veniţi, sunt întotdeauna acasă afară de astăzi şi mâine seară.

Al dvs. S. Kleaci

[1]) N'am putut face acest lucru pentru că eram dracu ştie în ce situaţie. Inafară de aceasta recunosc că nu se poate reda în două cuvinte.

P. S. Goldenberg mi-a scris că aveţi scrisorile lui I. Freyc în care se expune esenţa principiilor lui în genere despre situaţia lucrărilor sale. Nu poate aduce aceste scrisori cu sine?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

565

Vă trimit 1500 de franci şi socoteala exactă. Nu ştiu ce părere aveţi că am împrumutat fără a vă întreba din banii dvs. personal pentru mine 2260 franci. Probabil că mă veţi ocără aşa cum i-aţi ocărât pe alţii în scrisoarea către mine. Dar eu nu merit acest lucru şi iată de ce: 1) cu toată dorinţa mea sinceră de a vă întreba înainte de a mă hotărâ să iau, n'am putut face aceasta pentru că n'am putut obţine o adresă de la dvs. 2) de la sine înţeles că a lua o parte din banii dvs. am putut să mă hotărîsc numai din cauza unei situaţii din cele mai disparate (mărturie poate servi faptul că am fost chiar de acord să ocup un loc de lacheu şi n'am devenit lacheu numai pentru că m'au refuzat. 3) hotărînd să împrumute din banii dvs. fără acordul dvs. m'am prezentat la examenul de absolvenţă pe care-l voi termina în primăvară, mi-am găsit deja un loc şi îl voi ocupa imediat ce voi termina.

Toate acestea au loc exclusiv pentru a vă înapoia datoria şi pentru a nu avea nevoie de a mă împrumuta de acum înainte. 4) Mă consider parţial în drept de a împrumuta suma amintită, deoarece am avut şi am cea mai sinceră intenţie de a mă arăta recunoscător de 100 de ori, de a vă servi pentru aceasta, pentru că...şi principalul [neciteţ] în succesul întreprinderii voastre, am crezut, trebuie să recunosc foarte scurt timp. 5) Deşi am socotit că în cazul că [şters]. In orice caz, dacă veţi privi acest împrumut, nu aşa cum m'aş purta eu în locul dvs., nu pur şi simplu, ci oarecum altfel şi veţi dori înapoierea imediată a acestor 600 de ruble, eu voi depune toate eforturile (mai am oameni în Rusia şi în străinătate care nu vor refuza să mă ajute într'o situaţie extremă) pentru a vi-i înapoia mai de vreme.

Primit................................	9000 franci
Prima dată 502 rub. 30—40—	1706
Cheltuieli de poştă telegraf	15
20 Decembrie trimis	1776
2 telegrame	12
1 Februarie cu cheltuieli	1500
Printr'un om (Pisarev, Grig. Av.)	666

Imprumutat de mine .... 2260 (August-Septembrie 1875)
Restul .... 890 trebuie trimis peste o lună

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

566

Să păşim pe arena activităţii deocamdată mai energic şi îndrăznesc să afirm că asemenea oameni există şi că activitatea lor în prezent va fi cu atât mai rodnică, cu cât ei nu şi-au pierdut firea din cauza unor insuccese mărunte, ci au mers la posturi noi, să continue aceeaşi operă în condiţii mai puţin favorabile. « Vostocinaia Buria » [Furtuna de răsărit] ne-a atins, dar a atins numai vârfurile, rădăcinile şi tulpinele au rămas la postul lor, şi-au înzecit eforturile pentru a rezista acestei furtuni şi pentru a rămâne pe drumul dinainte. Viitorul nostru este desigur în faţă, dar din cauză că nu ne vine aşa de uşor nu trebuie să disperăm sau să ne întristăm. Sper că nu veţi înţelege cuvintele mele în alt sens decât se cuvine, eu consider că este necesar să exprimi toate acestea din cauză că mă invitaţi la dvs., la « vatra » dvs., dacă vreodată împrejurările mă vor arunca într'o « situaţie nehotărîtă ». Cu aceasta vreau să arăt că nu admit deloc posibilitatea că va veni pentru mine « o situaţie nehotărâtă ». Oricum s'ar alcătui viaţa mea aici, relaţiile mele din străinătate, munca mea de aici, aceasta nu poate avea o influenţă hotărîtoare asupra intenţiilor mele în viitor. Dincolo de bariera rusă, nu mă simt pe pământul natal. Nu sunt în elementul meu, şi de aceea îmi rămâne intenţia de a mă întoarce cât mai repede înapoi, oricum ar fi, dar pe măsura puterilor mele să lucrez pe pământul natal printre ai mei.

Scrieţi « noi », înseamnă că sunteţi o colonie destul de mare? Ştiu că Codrean, Arkadacski şi Andreev trăiesc prin meleagurile voastre. Mai e cineva? Poate cineva dintre cunoscuţii mei?

Ultimul nr. (44) din « Vperiod » vi l-am trimis la adresa pe care mi-aţi comunicat-o în scrisoare (Ploieşti) L-aţi primit? E bine să vi-l trimit pe aceeaşi adresă? Aţi primit oare toate numerele anterioare care vi s'au trimes pe adresa veche?

De ce să nu vă amintiţi de noi uneori şi să nu ne trimiteţi ceva spre publicare în « Vperiod ». Ne fiind de acord cu această ideie că « acum » nu este timpul pentru lucru, noi continuăm totuşi să facem ceea ce fiecare dintre noi este în stare să facă cu forţele şi priceperea lui. Ar fi de dorit ca elementele variate ale mişcării revoluţionare ruse să se unească pentru a dispare « ca fumul » toate bârfelile dinainte, certurile... şi altele de acest fel. Avem motive să credem că în această privinţă lucrurile înaintează. De ce n'aţi aduce şi voi obolul dvs., la cauza comună, dacă din anumite motive credeţi că este necesar să vă îndepărtaţi de opera comună, cu participarea personală şi directă

a dvs. în Rusia însăşi, aceasta nu vă împiedică de loc să-i ajutaţi pe tovarăşi în acea operă care este accesibilă acum pentru dvs. după considerentele dvs.

Cei de aici vă salută.

Vă strâng mâna şi nu-mi pierd speranţa că ne vom întâlni acolo unde trebue să fie toţi oamenii cinstiţi.

Al dvs. Nikolai Koretki

[Microfilmul după docùmenul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

567

Rue Bertolet 4

Baranov

Dragă Sudzilovski,

Despărţindu-vă de mine mi-aţi promis pentru o anumită sumă să-mi obţineţi un paşaport de cetăţean american. In prezent am o nevoie extremă şi imperioasă de o asemenea hârtie. Mă adresez dvs. cu rugămintea. Avem nevoie de două exemplare, unul pentru mine, celălalt pentru altă persoană. Eu am de gând să mă dau drept un neamţ american, iar celălalt un american de origină franceză.

Spuneţi, vă rog, câţi bani să vă trimitem pentru această chestiune şi ce semnalmente şi informaţii trebuie să dăm despre noi, precum şi cât timp cere terminarea acestei proceduri?

Deocamdată, la noi nimic nou. Am auzit numai că oamenii dumnezei au plecat « nach Amerika » (spre America). Din Rusia nu mai avem, de mult nici veşti bune, nici veşti proaste. Ce aveţi de gând, veţi sta mult timp aici?

Al dvs. Dmitri Clement

P.S. Vă rog răspundeţi mai repede.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

568

31 Ianuarie

Răspund astăzi numai la unele din întrebările dvs. la care am aflat câte ceva. In primul rând în ce priveşte obligaţia propusă de dvs.: sunt de acord să o accept numai după o întâlnire personală sau în scris care să explice temeinic rolul pe care trebuie să-l joc, precum şi cerinţele pe care voi fi în stare să le îndeplinesc, deoarece mă tem că aşteptările prea mari să nu producă neînţelegeri. Vă amintesc că în prezent am legături numai cu capitalele Kiev, Harkov şi alte câteva gubernii şi oraşe judeţene. Prin urmare, pentru a furniza un contigent suficient de cor, cred că este necesar să mă deplasez în unele

locuri. In ce priveşte finanţele, voi dispune personal de ele într'o cantitate suficientă, dar nu înainte de 3—4 luni. De altfel aş vrea să-l văd şi pe Vlad şi să vorbesc cu el despre acest lucru. Dacă credeţi că este necesar, sunt de acord să plec la dvs. Nimic deosebit nu mă reţine.

Am fost la redacţia noului ziar *de aici*: « Novoros. Telegr. ». Suntem gata să publicăm corespondenţele dvs. cu 2 copeici rândul; cerinţele lor constau în următoarele: conţinutul să fie în genere interesant; cronica vieţii politice, sociale şi ştiinţifice a oraşului şi a ţării; numărul pe lună: o corespondenţă mare şi 4—5 mici; în ziua de 1 ale lunii să se trimeată contul. Dacă sunteţi de acord, puteţi să-mi trimiteţi prima mie sau pe adresa lor: Preobrajenskaia Uliţa, casa Papudov, redacţia « Novoros. Telegr. »

La Stern mi s'a spus că el trebuie să prezinte o adeverinţă scrisă, autentificată de către oficiul din Londra şi cu doi — trei martori, altfel, nu vor plăti prima de asigurare. De aceea, dispuneţi cum ştiţi. Eu, de sigur, sunt la dispoziţia dvs. Că cererea lor este rezonabilă, veţi înţelege şi dvs. Inseamnă că trebuie să-i presăm pe cei de acolo.

Se pare că şi aici încep să se mişte. In schimb Kievul este cu totul pustiit. Vl. este la el în sat. Sper că Ciclopul a fugit în Elveţia. Cu Lupus s'a întâmplat un lucru trist: a devenit tuberculos şi se pare că în Martie va trebui să se prezinte. Trist. Şi cu Sort lucrurile stau foarte prost.

In ce priveşte Nijni, sunt în corespondenţă. Doctorul K. a fost eliberat pe cauţiune, aşa mi s'a spus.

Grişca este la Piter; scrie din când în când la ziare. Variunea este şi ea acolo. Jenia dvs., după cum ştiţi probabil, este foarte încurcată. Trimiteţi adresa lui Kislorod dacă este la Gen.

Cu baba totul a mers bine. Voi scrie zilele acestea. Trimiteţi cele promise. Se pot pune mai multe într'un singur plic.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

569

Nikolai Konstantinovici!

Am primit scrisoarea dvs. la Viena, dar până în prezent n'am avut o ocazie sigură de a vă răspunde. Nu am putut folosi adresele pe care mi le-aţi dat pentrucă teatrul de acţiune se mutase deja la Moscova şi eu nu am fost în acele locuri. Incă odată vă felicit că aţi reuşit să fugiţi la timp şi să ascundeţi bine firele. La sosirea în Rusia am auzit de la mulţi că v'au prins (acest zvon provine de la câteva persoane) şi este întreţinut la Kiev. V'am găsit prin soţia dvs., vecinii din Krutâi Iar mi-au povestit. Mi-au spus foarte serios că a trăit la o familie la Odessa şi trăind cu ei a trebuit să plece la Londra. Proce-

sul va fi abia iarna, iar confirmarea sentinţei, primăvara. Fratele se gândeşte mereu la fugă şi nu pierde speranţa. Bani sunt, dar oameni aproape că nu sunt. Acei pe al căror ajutor personal se poate conta, şi în care se poate avea încredere, sunt ei înşişi în mare parte în închisori sau sub supravegherea poliţiei. Iarna, curând după sosire, l-am căutat pe Vladimir Mokrievici şi Gobel, dar apoi m'au arestat şi după eliberare supravegherea poliţiei mă stânjeneşte mult. Se pare că Mokrievici se mai ascunde şi astăzi, dar acum eu nu mai pot urmări unde se găseşte cu Gobel, iar ambii mi-ar fi foarte necesari. Ştiţi că locuind la Moghilev, (bine că nu-mi interzic să viu şi să trăiesc aici) e mult mai greu să afli ceva despre Rusia şi despre ai tăi, decât fiind în străinătate. Dacă aveţi informaţii sau le puteţi strânge cu privire la locul unde se află Mokrievici şi Gobel, vă rog să mi le comunicaţi cât mai repede. In genere, mă plâng că'mi lipsesc oameni şi acesta mă împiedică de a duce la îndeplinire unele planuri. De acea dacă cunoaşteţi pe cineva dintre cei de nădejde, trimiteţi-i aici. De sigur că cei care dispar sunt înlocuiţi prin forţe noi, dar sunt toţi oameni tineri, care nu au îndrăzneală. Mi-aţi scris că sunteţi gata la primul ordin să veniţi în Rusia. Ajutorul dvs. ar putea fi util la foarte mulţi dar este totuşi foarte periculos să vă arătaţi aici dacă aspectul dvs. exterior nu s'a schimbat şi dacă nu o puteţi schimba complect pentru un anumit timp. Numele dvs. ca şi numele fratelui meu produce panică şi astăzi în întreaga administraţie. Aţi auzit probabil că Doljanskaia [?] a suferit din cauza cunoştinţei cu dvs: ea a reuşit să reducă totul la nişte relaţii intime. Chiar şi Socolova? A stat o lună la închisoare. Oare dvs. veţi reuşi? Oare vă veţi pricepe cu îndemânarea lui Mokrievici să scăpaţi poliţiei? In orice caz, trebuie să vă spun dinainte că este un joc periculos. Cântăriţi'vă singur puterile. Urmăririle şi cercetările nu contenesc. Scrieţi-mi pe următoarea adresă: Herr Sack führ Em. Gartenstrasse nr. 165—III, bei Wickert în Berlin. Pe plicul exterior scrieţi literile M.A., iar cel dinăuntru lăsaţi-l curat.

Pentru şi mai multă prevedere nu scrieţi numele meu în scrisoare şi iscăliţi cu litera N. Adevărata mea corespondenţă îmi va fi trimisă până la Berlin. Ei, la revedere. Mai de vreme sau mai târziu, ne vom revedea. Nu putem rămâne tot timpul aşa. Şi să trăim în Rusia aşa cum trăim, tot nu se poate.

Vă strâng mâna. Se spune că Kablitz se ascunde. La Direcţia jandarmeriei m'am întâlnit cu bătrânul Sciukin şi el mi'a spus că iau arestat fiul, fiica şi ginerele. Oare pe ceilalţi încă pe toţi şi pe Kabliţ nu?
Adresa:

Rog din inimă să transmiteţi lui Nikolai Konstantinovici Sudzilovski. Dacă nu este la Londra să-i se trimită pe adresa lui.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

570

Relatarea lui S. , . . . secției către cea din Geneva.

Fraților, am ajuns admirabil. Opriri și neplăceri n'au fost de nici un fel, despre viața noastră de aici voi scrie când o voi cunoaște, iar acum ascultați mai bine hotărîrea consiliului nostru: deoarece Andreieș și tovarășul său au cunoscuți în Rusia, care ne pot împrumuta bani, (cel puțin atât încât merită drumul) am hotărît: că trebuie să trimitem pe cineva dintre ai noștri în Rusia, trimisului i se va da o scrisoare a lui Andreieș și a tovarășului său, la fel și domnii elvețieni trebuie să dea cât mai multe scrisori energice către cunoscuții lor. Trimisul cu scrisorile voastre trebuie să vină la noi la Iași, aici va primi instrucțiuni și va pleca în Rusia. Avem de gând să o trimitem pe Nadejdina ca nefiind deloc compromisă. Dacă sunteți de acord să vă opriți alegerea asupra ei, atunci trimiteți-o mai repede la noi la Iași. Dacă vreți să trimiteți pe altcineva, nu vom avea nimic împotrivă. Pentru noi este clar un singur lucru că trebuie să se plece în Rusia pentru bani. Scrisorile vor ajuta puțin! Trebuie, și de aceea insistăm, că voi să nu amânați pentru că avem o nevoie acută de bani. Cu condiția domnilor, ca în această privință să faceți mai puține ședințe și să porniți mai repede la treabă. Tot timpul spunem că « nu avem bani » — « nu avem bani », și ne declarăm mulțumiți numai, cu aceste vorbe. Imprumutați bani pentru călătoria Nadejdinei, pentru că în orice caz, trimisul va obține în Rusia atâția bani, încât călătoria nu ne va costa nimic. Trimiteți scrisorile cifrate la una din adresele comunicate vouă de curînd de către A. Trimisul sosind la Iași, să se oprească la hotelul Binder, unde va întreba de Gregoire Parszinski (bucătarul) și-i va preda o scrisorică pentru Stea (?): în orice caz în ziua plecării trebuie să se trimeată o telegramă iarăși la una din aceste adrese pe care vi le-a dat A. Asta e tot. Hotărâți-vă mai repede! Trimiteți! Salutări [indescifrabil]. Ai voștri Aneta, Stepan, Dracul Schiop.

P.S. Nu glumiți, adunarea a fost oficială și hotărîrea s'a adoptat în unanimitate. Așa suntem noi!

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

571

29 Mai

Kalchas! Specialiștii de aici nu pot rezolva cu succes problema, care, spun ei, a fost rezolvată cu atâta succes de Dvs. în șederea Dvs. pe Volga, iar fără rezolvarea acestei probleme nu se poate realiza lucrul despre care mi-ați scris Dvs. la Viena.

Pentru dumnezeu, grăbiți-vă să ne comunicați combinația pe care ați folosit-o dvs., caracterizați în câteva cuvinte și mărimea urmărilor. Aici sunt multe noutăți dar despre ele vom vorbi altădată. Nu știți oare unde se învârtește acum

Mar. Fil.? Nimeni nu-i cunoaşte adresa, comunicaţi-o. Aştept răspunsul peste 10 zile.

Adresaţi: Poctamtskaia Uliţa, casa nr. 1 a lui Kitner, ap. 6 lui Alexandru Karlovici Milberg

Cu totul al Dvs. [indescifrabil]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

572

2 Decembrie

Ce s-a întâmplat cu Dvs.? De ce nu trimiteţi bani? Trimiteţi tot atâta ca şi prima dată.

38470726970174520346746097
742930010439700567594226100304 5
5789567443106729003367117465504 79
1806472434456424370174780140 7
0774400180761003267819,73172540
537958037074067126778 3
38477442906767021447641 2 4469
8416474007774707441.50010 43709
72506100344 80 3744 6971003047701.
972706 500944805743 641407 42508461
79164504378986425443461 3
(Nu scrieţi scrisori) (vezi pe verso)

а, б, в, г, д, е, ж, з, й, — и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ш, щ, ч, ы, ь, — э, ю я,

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

573

Dragă unchiule!

Unde sunteţi şi ce s-a întâmplat cu Dvs.? Putem să vă scriem la Nikolaevsc? Trimiteţi adresa exactă. Scrieţi ce se întâmplă la Dvs. acolo. Scrieţi aşa: Moldova, Iaşi, România, Iaşi, strada Carp lângă cazarma miliţienilor, Păcurari.

M. George Jean Sion [text în limba română]

Remettre a M-lle Nadine [în text în limba franceză]

Mă voi bucura mult să primesc dela Dvs. o ştire despre toate, despre toţi. Primind adresa, vă voi comunica multe.

A Dvs. care vă iubeşte
[indescifrabil]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

574

. . .varăşilor pentru eliberarea fratelui ei şi a celorlalţi din Nikolaev, piedica nu vom fi noi. E adevărat, oare, întreab-o, dacă Reciţki s'a împuşcat? In general, spune-mi ce s'a întâmplat din acea dimineaţă când împreună cu Serghei am plecat în stepă, nu ştiu nimic ce s'a întâmplat acolo, bineînţeles că toate acestea trebuie să le ştiu, nu mai vorbesc de faptul că e interesant. Doar nu am început opera acolo pentru a o părăsi, dar neştiind ce se întâmplă acolo, nu putem întreprinde nimic. Indiferent cum vei face, dar trebuie să-mi aranjezi legătura cu sora lui Kabian şi a lui Baraşevski (cu Taganţev s'a căsătorit cealaltă soră a lui Kabian).

Apoi, dacă poţi, informează-te măcar printr-o scrisoare, dacă nu poţi prin cunoştinţe să afli, despre Halturin şi cei doi Serebrovski, dacă sunt arestaţi sau nu, şi dacă nu, cum să le scriu.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

575

Prietene Ivan Iac.

Am primit plăcuta dumitale scrisoare din care am văzut că eşti îngrijorat, dar fi pe pace, sunt şi eu un om tot atât de prudent. Cât despre asta, bunule domn, regret numai că nu am timp să viu azi la dumneata. Zilele acestea voi trece neapărat şi vom vorbi pe larg.

Cu acest prilej te salut.

La Kupa este cunoscutul Moscoviv [Moscoviv scris cu litere latine.]

Te rog să mă ierţi că am trimis nemarcat, deoarece nu aveam, iar poşta este departe de mine.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

576

Suntem sănătoşi. Am venit de Crăciun la Fstv. [?]. Te felicităm cu prilejul sărbătorilor. Mama întreabă dacă Liuba este sănătoasă, unde şi cum trăieşte? Jenia este la St. Petersburg la fortăreaţă. La noi totul merge bine. Scrie-ne mai amănunţit despre tine. Treburile mele merg bine, am meditaţii. Cijik este încă la Kiev, iar soţul ei. P. A., a plecat la serviciul său. Saşa a fost bolnav, dar acum s-a făcut bine. Iţi trimit salutări Asia, Sş. şi Srj. şi noi toţi te îmbrăţişem. Deocamdată la revedere.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

577

Dragi prieteni!

Vă mulţumesc mult, mult de tot pentru grija voastră. Imi scriţi să viu? Uşor de spus. Sunt ca şi înainte legat de aşa zise *treburi*. Am primit de curând o scrisoare şi iarăşi nu am putut descifra lucrul principal, numele adresantului, aşa că scrisoarea a fost trimisă în vânt. Desigur nu pot sa plec de aici până nu dau de ştire despre aceasta şi până nu aflu dacă măcar această treabă va merge cum trebue, sau va trebui să abandonăm graniţa aceasta. Avem oare dreptul, dragă John, să părăsim câmpul de luptă atunci când lucrurile se prezintă în modul cel mai critic? Acum tocmai e momentul să ne încordăm eforturile ca să pornim cauza revoluţiei care merge afară din cale de slab.

Ori voi scriţi să lăsăm *deocamdată treaba*. Când se va sfârşi oare acest deocamdată? Aş fi vrut să vă văd şi să stau de vorbă despre toate acestea. Vă trimit « Nabatul ». Scrieţi-mi ce impresie v'a produs acest organ nou.

Cunoştinţa mea a plecat la postul său (este inginer), vrea să câştige ceva parale ca să se îmbrace şi să aibă de drum. De altfel a spus ca dacă va fi nevoie de serviciile sale, va lăsa lucrul şi va veni imediat, dar dispun eu oare de mijloace ca să'l expediez? Dacă aş avea bani aş veni la voi numai ca să vă văd.

Pe cucoană o voi trimite fără întârziere la voi, va trebui să mă căsătoresc cu ea căci dealtfel tatăl ei va începe să se încăpăţâneze. Scrieţi-mi, vă rog, cum se spune în englezeşte: « şchiopătez de piciorul drept ». De asemenea scrieţi-mi cât timp veţi sta la Bucureşti şi ce aveţi de gând să faceţi după examene?

Unde veţi pleca? Cât durează şi cum se prezintă cursul de moaşe la Bucureşti? Răspundeţi mai repede. Multe salutări Liubovei Fedorovna.

Al vostru....

[semnătura indescifrabilă]

Vă mulţumesc mult pentru adresa banilor.

Cum va trimite Franchevici banii, vouă sau mie direct. In orice caz trimiteţi-i pe adresa lui Louis.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

578

23 Noembrie

Incă acum o lună v'am scris o scrisoare în care rugam să mi se trimită banii. Această scrisoare a fost dusă de un evreu, o veche cunoştinţă de-a noastră. Tot el trebuia să vă spună adresa la care se puteau trimite banii. Dar până acum

nimic. Mă faceţi să disper pur şi simplu. Trimiteţi mai repede, mai repede!!!
Trimiteţi aceeaşi sumă şi la aceeaşi adresă ca şi prima dată. (ţineţi minte casa No. 12).

Al vostru G. Buianov

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

579

14 Februarie

Iată-ne ajunşi. Ce refugiu minunat şi confortabil! Ce plăcut şi ce linişte e aici, de parcă te-ai afla într'un sat mare, mare de tot... Dealtfel ce să-ţi mai vorbesc eu despre aceste splendori, pentrucă le cunoşti prea bine. Ne aranjăm şi deaceea n'avem timp deloc. Scriu numai cele necesare: dacă veţi primi o telegramă pour Iacob [?] [text francez]. o deschideţi, o citiţi şi dacă în ea va fi vorba de sosirea cuiva la Buc., vă rog să veniţi la gară la trenul de ora 4 şi-l veţi întâlni acolo pe Alex.

Scrisorile adresate lui Codreanu pour Hozman [text francez] le veţi trimite aici, ele îmi sunt destinate mie. Andriuha n'a primit scrisori prin Larsi. Nu le-aţi transmis lui Larsi şi vă implor mult de tot să-i trimiteţi chiar astăzi scrisoarea.

El vă roagă să veniţi la gară numai sâmbăta şi duminica, dar să nu veniţi la trenul de seară, ci la cel de dimineaţă, accelerat, care soseşte la Bucur. la ora 8,14. Seara să nu mergeţi — o aşteptăm noi aici. Toate scrisorile să le trimiteţi imediat.

La revedere dragă

Al d-tale... [semnătura indescifrabilă]

Complimente şi sărutări dela noi toţi pentru Liubovi Fedorovna.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

580

30 Noembrie

20 Trafalgar Place Shoklovelland. Queensland

Sudzilovschi, adresa mea este aceea pe care ţi-am dat-o atunci şi care este scrisă la începutul acestei scrisori.

Vino, te rog, la mine. Sunt aproape toată ziua acasă.

La revedere deci.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

581

Brodî, 2 Aprilie

Kalhas! De peste trei săptămâni n-am primit scrisori dela d-ta, deşi ziarele au venit, deci n'ai scris. Dece? Din această cauză nu ştiu acum unde să te găsesc. Zilele acestea voi fi în Elveţia şi acolo voi aştepta o scrisoare cu adresă amănunţită şi instrucţiunile necesare.

Scrie pe adresa Golden. sau Chislorod pentru Mihin

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

582

Geneva, 15 Aprilie

Liubovi Fedorovna!

Plecarea lui Kalhas şi Arm. a fost atât de neaşteptată pentru mine, încât nu înţeleg nimic din toate acestea şi mi-e greu să rezolv în clipa de faţă problema călătoriei la Londra.

De fapt pe Arm. l-am văzut şi despre el ştiu tot ce-mi trebue. In ce priveşte Kalhas, nu pot să ştiu dece are nevoie de mine: dacă e nevoie de mine, voi veni, altfel, nu prea am bani. De aceea mă adresez d-tale cu rugămintea umilă fie să-mi comunici imediat tot ce şti în această chestiune, fie să-mi trimiţi scrisoarea lăsată de Kalhas, afară de aceasta, pe adresa d-tale trebue să fi sosit scrisori din Odessa pentru mine. Trimite-mi-le şi pe acelea cât mai repede.

Te rog să nu mă refuzi şi să predai scrisoarea anexată imediat lui Lavrov, căci i-am pierdut adresa.

Răspunsul îl voi aştepta la Zürich pe adresa următoare

Jules Rousseau. Post restante [în franţuzeşte].

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

583

27 Decembrie
seara

Bunul meu Nicolai Constantinovici!

Iţi mulţumesc de mii de ori pentru cele 6 [lire sterline] trimise. Dacă aşi fi ştiut că va trebui să alergi să cauţi, nu ştiu dacă aş fi avut curajul să-ţi cer. După cum se vede, scrisoarea a sosit pe data de 25, dar am primit-o abia astăzi cu prilejul sărbătorii.

Imediat ce am primit biletul, m'am prezentat la 3 Even Road [text englez]. Banii încă nu au fost plătiţi. Dar ei au luat bileţelele şi au vrut să scrie singuri câte un rând acolo unde era urgentă nevoie, ca să le expedieze mai repede. Nici noi nu prea aveam bani, dar mi s-a dat din ei 1 [liră sterlină] pentru sărbători.

Am cerut 5 l. [lire sterline], după aceea am regretat, crezusem că nu îi voi strâmtora prin aceasta, când colo nici ei nu prea aveau de prisos. Le mulţumesc că s'au împărţit cu mine, altfel aş fi petrecut foarte trist crăciunul. Acum sunt din nou mai mult decât bogat după ce d-ta — bunule — mi-ai trimis banii. Iţi mulţumesc încăodată. Nu va fi oare greu pentru cei dela care ai împrumutat să aştepte până la sfârşitul lui martie sau începutul lunei aprilie stil vechi?

Din cele 20 lire sterline trimise, 16 (a mai rămas 12) s'a cheltuit în ziua de 3/II, chiar mâine mă duc să-i trimit lui Wikly [text englez] . . . [indescifrabil] banii ce mi-au rămas.

Iţi mai mulţumesc pentru frumoasa invitaţie în România, dar scumpule, este puţin probabil să mă hotărăsc să plec acolo. 1) nu sunt prea sănătos, ce fel de post pot să ocup. M'am schimbat foarte, foarte mult după ultima noastră întrevedere. Sunt foarte slab şi am atât de puţină grăsime pe mine, încât când urc scara, inima îmi bate atât de puternic şi obosesc atât de mult încât adesea leşin. 2) ai mei, adică soţia şi fratele meu, vor să mă convingă să plec în Rusia, căci după cum cred ei nu este pericol. Deocamdată mai aştept o scrisoare pe care o pot primi în 3—4 săptămâni, dar nici scrisoarea nu va putea influenţa hotărîrea mea.

Dela Nic. Vas., afară de scrisoarea pe care ţi-am trimis-o nu am primit niciun rând, afară de. . . [indescifrabil] fără scrisoare. Şi pe baza ei, nu pot să primesc, pentru că trebuie indicat cine a trimis-o. Am căutat toate numele pe care le cunoşteam, am scris şi nu este acela. Am scris, întrebând cine a trimis, dar deocamdată nu am putut primi răspunsul. La toate scrisorile pe care le-am scris mai înainte n'am primit niciun cuvânt, niciun rând. Am rugat la poştă să nu le trimită înapoi. Trimite-o pentru mine, am amanetat-o pe 3 l.

Dacă mă voi hotărî să plec în Rusia, Nic. Constant. dacă domnii din 3 Evens Road [text englez] vor trimite bani şi aceştia nu vă vor fi necesari toţi, voi mai opri 3 l. Aşa că datoria mea se va ridica la 10 l. Mă adresez d-tale ca unui frate şi cred că şi d-ta îmi vei spune fără jenă, dacă nu te strâmtorez cumva, dacă *să fac* sau nu lucrul acela. Până nu primesc permisiunea d-tale, nu voi întreba nimic aici şi nici nu mă voi prezenta, deoarece nu trebue să mă mai duc acum după scrisori.

Asta-i tot ce scriu astăzi. Ştiu că nu ai timp nici să citeşti această scrisoare.

Scumpul meu, îţi mulţumesc încă odată pentru *tot, tot, tot.* Cum voi putea să mă revanşez.

Te sărut,

Al d-tale [semnătura indescifrabilă]

5. Pierre Point Terres [text într'o limbă străină]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

Depus la bancă 360 lire — 9.000 franci

La 27 Iulie expediat 502 ruble a câte 3—40 = 1706 fr.
Printr'o persoană 175 franci
Telegrame, speze poştale, drumuri 15 franci
La 20 Decembrie expediat 1576 franci.
Pentru telegrama bancară 6 franci
Pentru telegrama adresată d-tale 6 franci
La 1 Februarie 1500 franci plus cheltuieli poştale
Prin Grin 200 franci
Total 5384 franci
dela Pisarev primit 200 franci
Dela Al. N. 5584 franci
766
579

Rămân 3416 franci din care 1225 franci primit

Cel mai târziu după o lună şi jumătate-două (aceşti bani nu se află la mine acum numai pentru că ar costa iarăşi scump)

Restul de 2260 franci vă rog să aşteptaţi până în vară căci. . .

C.	150
J.	145
Ber.	150
Bra.	175
Nic.	21
Al. N.	155
Red.	340
Gol.	80
Ver.	40
	1256

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

585

. . . .

. . . recent noi am fugit din Piter, M: . . . [?] a fost pe Volga şi în alte părţi ale Rusiei. In genere el face impresia unui voiajor al revoluţiei. Se vede că este un băiat de treabă, foarte însufleţit, îmi aduce aminte de «propagandistul intelectual» dela noi, numai că acela era mai simplu, iar acesta pare un mare conspirator şi în genere nu poţi face mare lucru cu el — în toate cele îşi aşterne mantia misterului şi foloseşte metodele cele mai copilăreşti, caută să arate tuturor că este ceva deosebit de capul lui. Acest bun şi tânăr propagandist-conspirator

cunoaşte cazul d-tale şi se interesează mult de ceea ce faci. I-am povestit despre intenţia d-tale şi intenţionează să corespondeze cu d-ta. La început m'a rugat să-ţi scriu despre el şi să-l dau drept unul dintre Covalcovschi, apoi dintr'odată a spus să nu-ţi mai scriu despre el, la care i-am răspuns că e târziu. La mine a venit după un sfat (cum spune Rossa) [?] care a vrut şi el foarte mult — ce anume? Alah ştie. Ar fi vrut să i se vorbească despre d-ta, iar apoi să rezolve cazul. Acum a părăsit pentru un oarecare timp această intenţie din cauza unei deficienţe fizice a inimii şi se ocupă în mod special de conspiraţie cu Ross şi cu alţi anarhişti de acest fel, dintre care unul a plecat din nou în Rusia.

Pe d-ta te rog să nu mă imiţi şi să-mi scrii mai repede despre d-ta, despre F... [?] dacă ai primit ceva dela el. Nu cumva ai reuşit să faci cunoştinţa lui Ceaikovski, în genere despre « hristoşi » scrie mai amănunţit.

Deocamdată rămâi cu bine!

D. R.... [indescifrabil]

T... cred deasemenea că te cunoaşte personal, deşi nu mi-a spus-o direct. In discuţii nu-ţi zice altfel decât după porecla d-tale clasică de Kalhas.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

586

13 Ianuarie

Scumpe Nicolai Constantinovici!

Biletul pentru Eleţchi, pe care mi l-ai încredinţat, nu poate fi trimis căci acolo ai scris despre transmiterea banilor lui « V. N. Smirnov » şi din cauza asta s'ar putea ca ei să facă vreo prostie. Scrie despre călătorie (lui V. Goriev-Osochin), dar cel mai bine ar fi dacă ai proceda în felul următor: din Bucureşti expediază din partea ta, Petrovschi, o scrisoare, în care cere onorariul în modul cel mai categoric. Scrisoarea s'o asiguri ca să fie sigur că nu se va prăpădi şi ca ei să nu arunce vina asupra serviciului neglijent al poştei. In această scrisoare anunţă pe domnii redactori că după ce le-ai cerut de trei ori în mod energic onorariul, vei fi nevoit în caz contrar să recurgi la formula de a cere banii prin relatarea cazului într'un ziar oarecare — indică « Mediţinscoe Obozrenie » al lui Sprimon sau « Mediţinschi vestnic » al lui Tolschi. Ambele reviste.......: ....care şi Mosc. Med. Gazeta).

După mine, aceasta va fi calea cea mai sigură.

Fără îndoială dacă ai să vrei, eu voi proceda cu cea mai mare plăcere aşa cum vrei d-ta. Dar trebuie să-ţi spun că prelegerile mele sunt la nivelul ştiinţei de acolo. In caz extrem nu voi primi răspuns la o scrisoare către redactor. Cred că aceasta se datoreşte faptului că unui redactor (în 1875) anume Mutter, fostul meu tovarăş, i-am trimis epitetul de « secătură » prin intermediul a doi

cunoscuţi, complimentul a fost destul de neplăcut. Probabil că a rămas nemulţumit de mine.

Ai primit cele două cărţi « Despre sărăcie » şi « Mrava [»?]? trimise de mine cu Codreanu [?]

Zilele trecute ţi-am expediat câte zece exemplare din « Vedomosti », din domeniul Presei şi Mecanicii [?] şi 6 exemplare din « Mudreţî ». Le-ai primit?

In privinţa « adepţilor lui Herţen » dintre ruşi nu au habar şi niciodată n'am auzit de ei. « Statul Femeilor » [?] n'a apărut, probabil că nu va apare încă multă vreme, din cauza împrejurărillor care nu depind de redacţie. P. L. continuă să muncească cât doi, de dimineaţă până noaptea târziu şi deaceea ar putea să mai consacre două ore pe zi la continuarea cărţii. Dar ceeace importă este că trebuie să aşteptăm încă multă vreme, cu atât mai mult cu cât sunt puţini bani, atât de puţini încât îţi vine să plângi. Dealtfel nici elemente despre care să-ţi scriu nu sunt prea multe, deci nu fi aşa de sever pentru întârzierea noastră.

Aşteptăm corespondenţa dela d-ta. Cred că ai material suficient, din moment ce sunt acolo numeroşi muncitori ruşi. Vorbeşte cu [?], el va vorbi cu altul — iată material pentru corespondenţă, numai să ai chef de lucru.

Rog pe atotputernicul şi pe toţi sfinţii săi să vă trimeată dorinţa de lucru. Cine, cine, dar e păcat ca d-ta să nu scrii.

Cu multă stimă
[semnătura indescifrabilă]

Anexez 4 scrisori

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

587

Zürich, 3 Mai

Scrisoarea d-tale, adresată mie, am primit-o acum, cealaltă scrisoare pe adresa lui Ross, n'a venit nici acum, că trebue să te văd şi aştept întrevederea cu nerăbdare, lucrul acesta, cred, nu poate fi pus la îndoială. Dar uite cum stau lucrurile: din 142 ruble pentru călătorie am primit nu 82, cum ţi-am scris, ci numai 52 ruble, căci mai târziu Vlad. a mai avut nevoie de 25 ruble. Inţelegi şi d-ta că cu aceşti bani nu se poate călători dus şi înapoi, nici chiar în Elveţia şi deaceea am luat cu mine unele fonduri din banii cercului, însărcinându-mă să aranjez o treabă folositoare, pentru care scop am şi fost la Geneva. In genere bani am avut puţini, iar pe deasupra la Geneva lucrurile au luat o întorsătură pur comercială. Marfa am luat-o cu banii pe care-i aveam şi nu mi-a rămas decât cât abia să-mi ajungă pentru înapoiere.

Nici Ross nu are bani şi deaceea călătoria mea până la d-ta poate să se facă numai cu condiţia dacă vei restitui banii pentru spezele ei. Poate că o parte

din bani îți voi putea restitui din Rusia. Dacă accepți această propunere, telegrafiază-mi la Zürich, poste restante, Jules Rouseau [scris în limba franceză] și voi pleca imediat la Londra sau la Paris, acolo unde vei porunci. La Londra mă voi prezenta direct la adresa d-tale; îmi vei comunica unde să vin la Paris. Dacă toate acestea nu se vor putea realiza, scrie-mi amănunțit despre tot ce e esențial.

Cărțile, primite dela Lavrov, trimite-le *imediat*, fără să mă aștepți, la adresa următoare: Zürich, Oberstrasse (nu e stradă, ci cartier), Altestrasse Nr. 49 — bei hern Trüb für N. Asfadurov (pentru a se remite lui Michin), căci altfel nu pot expedia transportul. Deci, astăzi, e Luni, iar telegrama o aștept pe Joi, sau scrisoarea pe Duminică-Luni, apoi plec.

Te salut [semnătură indescifrabilă]

Să-i spui lui Viclan, dacă nu știe încă, să nu mai scrie la adresa lui Volkenstein, căci toate scrisorile sunt perlustrate și omul e complect compromis.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

588

25 Decembrie

Am așteptat, am așteptat, scumpe L. până am primit scrisoarea dela ea din Coz [?] și am aflat că nu o vom mai vedea. Nu-ți voi descrie că noi toți dela mic și până la mare am regretat aceasta. Săraca, ce risc, cât de mult te iubește? Dar ce să-i faci? Vom aștepta din nou și vom spera într'un viitor mai bun.

Ne-am adunat cu toții împreună ceva mai bine dispuși decât în trecut. Frații sunt destul de mulțumiți că au intrat la G. In special cel mai mare. Nici nu mai are cuvinte de laudă ce bine o duce acolo. Aceasta după blestemata inutilă împuiere a capului. Toată lumea m'a însărcinat să te felicit cu prilejul zilei tale onomastice și să-ți doresc multă fericire. Ei deocamdată nu scriu. Cel mic, adică M. este absolut sănătos și numai bolește atât de mult.

M'am întors de curând din Petersburg unde l-am văzut pe J. Mi s'a dat drumul din cauză că suntem neamuri. Am stat mai mult de o lună, dar n'am reușit nimic, așa că am plecat. A slăbit mult săraca. E greu s'o mai recunoști. Dar Dumnezeu va pune capăt la toate indiferent cum ar fi aceasta.

Vrem s'o luăm pe cauțiune, apărătorul intervine, nu știu încă ce va ieși de aici. N'am primit încă răspunsul. Ce să-ți mai scriu? Tata și mama sunt sănătoși. Mama se ține bine ca și înainte, dar sănătatea lui tata este mai slabă. Frații mai mici învață și ei câte puțin la mine, sora se află deasemenea la pension în oraș.

Fetița mea aleargă și vorbește deja. Un copil destul de drăguț, este o mare distracție pentru tatăl ei. Așa cum altădată nu iubea copii, acum tremură pentru

ea şi se ocupă de ea zile întregi, îi pare numai rău că nu este băiat. Deadreptul caraghios.

Ce să-ţi mai spun? Nici nu mai am ceva, toate sunt aşa cum le ştii. Până acum probabil că ai avut prilejul s'o vezi pe L. Salut-o din partea noastră şi urează-i însănătoşire în primul rând.

Primeşte încă odată felicitările noastre cu prilejul sărbătorilor, etc. şi scrie. Cum o duci şi ce mai faci?

Te sărut de multe ori
[semnătura indescifrabilă]

P. S. Am primit ştirea ieri. A fost eliberată pe cauţiune.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

589

Dragul meu Nic. Constantinovici!

Am primit scrisoarea d-tale şi am fost după aceia la Iaşi: atunci când aici au fost depozitate 18—6 pe care le-am primit. Acum datoria mea se urcă la 1 liră sterlină şi 6 + 18/6 + 10 care au rămas din 23 franci, = 8 — 8 — 6 1. st. Spezele cu trimiterea banilor nu-mi sunt cunoscute.

Cât timp adresa d-tale va fi aceeaşi? Voi mai sta aici o săptămână şi jumătate-două. Dacă aveţi timp să-mi trimiteţi instrucţiuni cu privire la expedierea banilor dvs., aici voi avea timpul să-i mai primesc. Dacă nu voi avea timp, vă voi scrie din Petersburg şi vă voi da adresa din Rusia.

Vă mulţumesc suflet nobil, nu vă voi uita niciodată.

Până la plecare vă voi mai scrie câteva rânduri.

Vă sărut, suflet nobil
Supusul d-tale E. Feder

[Texte marginale:]

Aţi auzit ceva dela americani? V'au scris ceva?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

590

Londra, 10 Septembrie.

3 Evershot Rod Folington Parc N

Dragă Nicolai Constantinovici,

Răspund la ultimile două scrisori primite dela d-ta. Adresele trimise de d-ta au fost transmise la « Expedition », adică şi lui V. N. şi după aceasta s'a făcut

expediţia. La adresa Sofiei Grosoov v'au fost trimise două exemplare din ultimul număr « Vpered » Exemplarele lipsă să le luaţi dela Goldenberg, căci are destule. Dela numărul următor vă vom trimite la adresa nouă 20 Chemin de Bains.

Cu privire la exemplarele conspirative, voi căuta să aranjez lucrurile, deşi dificultatea e cu hârtia. Deocamdată nu am putut face rost de hârtie de adevărata subţirime şi de dimensiunile necesare pentru tipar. De fapt ar trebui să tipărim nu unul şi nici două exemplare, ci vreo 30—50. Să le tipărim cu ajutorul periei [?]. Acasă este foarte greu, ca să nu spun imposibil. Pe deasupra la încheierea numărului începe o febrilitate, încât a tipări cu atenţie un număr atât de mare de foi şi cu formatul hârtiei netăiate, chiar a hârtiei pentru scrisori, ar trebui să scoatem fiecare pagină în parte nu avem pur şi simplu posibilitatea fizică. Pentru a fi tipărite la maşină, avem nevoie de o hârtie care să aibă dimensiunile cel puţin a jumătate din pagina ziarului nostru. Aici e buba, căci o asemenea hârtie nu am putut găsi, iar pentru comandă este necesară o sumă mare, căci pentru o sumă mai mică nu vor să facă comanda.

Nu aveţi cumva ştiri din Herţegovina, depe câmpul de operaţii, ca să zicem aşa? Deşi ziarele engleze sunt pline de telegrame şi articole de fond, tonul general al răscoalei este foarte confuz. Unele ziare vorbesc special despre cruzimile insurgenţilor (Ivning Standard), despre apatia lor şi despre caracterul mincinos al ştirilor pe care le dau despre victoriile lor. Alte ziare, dorind să fie imparţiale iau în braţe ambele părţi beligerante, iar în ultima instanţă visează intensificarea influenţei engleze în problema orientală. In general în Herţegovina se petrec lucruri confuze. Ultimul manifest al insurgenţilor nu este desigur de natură să ne entuziasmeze pe noi, socialiştii, dar se pare că nici răsculaţii nu prea sunt încântaţi de el. Un prinţ de sânge german sau în genere un domnitor creştin — iată la ce au consimţit răsculaţii. Dealtfel nici operaţiile militare nu sunt duse energic. Ocupă mânăstirile, le lasă, muşcă din blochauzurile dela graniţă în care se află cât e o garnizoană compusă din 5 oameni şi........ câteva zeci de arme. Incendiază satele duşmane, ridică vitele — trebuie să recunosc că toate acestea produc o impresie destul de penibilă. Telegrama de astăzi publicată de « Daily News » este destul de interesantă şi reprezintă o mostră de umor englez reţinut. Deoarece ar face să-i piară farmecul o copicz textual.

[Urmează textul în limba engleză]

In ce măsură este justă atitudinea critică faţă de răsculaţi, e greu de spus dela distanţă. Dar un lucru e clar pentru mine: conducătorii mişcării sunt oameni foarte, foarte mici. Nici nu e de mirare că răscoala pierde din intensitate. Nu de asemenea oameni e nevoie pentru răscoale *populare*. Te rog dacă ai ceva ştiri, să mi le comunici.

Ce se aude cu studiul de istorie rusă pentru popor, scris de Jebunov. Se va publica? Cum stau lucrurile cu cărţile noastre pentru popor?

Am început să tipărim prima carte «..................». Această carte este scrisă în genul «......................» dar e mult mai bună ca limbă.

Felul expunerii se poate spune că este foarte bun şi că este cea mai bună din tot ce a apărut în literatura noastră revoluţionară. Este un mare pas înainte. Autorul este Pisarev. El se află acum la voi.

In ce priveşte renunţarea la tipărirea afişelor, vă pot spune numai că sunt foarte bucuros că lucrurile s'au aranjat fără să fie nevoie de ajutorul « etablismentelor » mari de aici. Dealtfel am vrut să le evit, cumpărând litera necesară ....ca să pot da pentru tipar unui tipograf cunoscut. Am făcut rost de mostrele necesare de literă, preţul pentru turnarea unor cuvinte şi am făcut totalul, fireşte aproximativ. A eşit cel puţin 12 fr. Şi eu care socoteam aceste litere că sunt bune de aruncat.

Iţi strâng mâna.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

591

Odesa, 3 August

Reluaţi, vă rog, munca, începând cu numărul următor. Iată adresa: str. Ecaterinscaia colţ cu Deribasovscaia, casa Colofant, pentru Ivan Franţevici, domnului (neapărat) Strobinder. Nimic mai mult. Zilele următoare voi trimite o altă adresă. Folosiţi ambele ca şi în trecut.

Scrieţi-mi ce mai e pe la voi.

Vă voi mai scrie, după ce voi afla că această scrisoare a ajuns.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

592

23 Octombrie

Sunt foarte bucuros că există posibilitatea de a primi dela d-ta veşti cu privire la diferite lucruri pe care fără îndoială că le cunoşti.

Deaceea mă grăbesc să-ţi comunic adresa mea: Odessa, strada Iamscaia, casa proprie No. 90. A. Baruh Abramovici Aga.

Inăuntru un plic închis pentru Orestov.

Chestiunea cu 250 ruble încă până acum nu a fost lichidată şi ia o întorsătură destul de neplăcută. Deci nu mă refuza şi trimite o chitanţă semnată de d-ta, cam în felul următor: Subsemnatul adeveresc prin prezenta că am primit dela cutare suma cutare (indicând) că ai primit personal 170 la sfârşitul lui Februarie, 60 prin poştă trimişi de Condrean, 6 pentru carte şi 14 ruble personal în Iulie la Odessa, pentru călătoria spre regiunile secetoase din gubernia Samara. Darea de seamă despre această călătorie o voi prezenta imediat ce voi avea posibilitatea de a mă ocupa serios cu studierea materialelor. Semnătura să fie

complectă. Pune deasemenea data şi oraşul din care vei scrie. Creḑ că pentru dumneata nu prezintă nicio greutate să trimiţi o asemenea ţidulă, nouă ne este foarte necesară, căci suntem pur şi simplu învinuiţi de furt.

[semnătura indescifrabilă]

Scrie mai repede

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

593

Vino dacă poţi cât mai repede Peterburg, la adresa Cabinetscaia colţ cu Ivanovscaia, casa Matiuşevici, apartamentul No. 30 în curte — vis-a-vis de poartă — Sufşinscaia.

Numai dela ea poţi afla adresa lui Grişa, iar dela acesta vei afla restul. Acesta-i răspunsul la « Te sărut ».

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

594

Berlinezii mă întreabă dacă nu am un paşaport pentru o călătorie în Rusia pe cale legală. Mihail le-a spus că a lăsat la mine câteva paşapoarte. Scrie-le te rog că Mihail n'a lăsat decât un singur paşaport şi că persoana (titulara paşaportului) este arestată şi deci paşaportul nu-i bun, altul nu am.

Colega

Anexez scrisoarea către berlinezi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

595

Suntem vii şi sănătoşi, am primit două scrisori, părinţii din Chiev, iar noi trăim la ţară. De oarece peste puţin timp ies la pensie (încă în Martie), dorinţa celor doi copii mai mari a fost îndeplinită, mama a fost la Moscova, dar soţia nu a avut timp să se elibereze, totuşi s'au văzut de două ori, ea se află în fortăreaţa Petru şi Pavel. Cercetările încă nu au fost terminate.

Suntem sănătoşi, am promovat clasa, fratele este în clasa treia. Complimente pentru soţie.

Cum o duce cu sănătatea?

Jon

Cum mai trăieşti scumpule......... Scrie cum o duci tu şi soţia ta, la revedere.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

596

7 Martie

[inscripţia cu creionul este făcută în limba română]
A doua zi după ce am trecut hotarul Rusiei.

Dragă Ivan Ivanâci,

Abia eri, 6 Martie m'am simţit sănătos într'atât încât pot să-ţi aduc la cunoştinţă lucrul acesta. Cum vezi boala mea a fost atât de îndelungată, cum nu m'am aşteptat şi cum nimeni n'a aşteptat. Acum eu....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

597

Dragă John Iacovlevici!

Iţi trimit scrisoarea primită pentru Liubovi Fedorovna. Iţi mulţumesc mult pentrucă ţi-ai dat silinţa pentru cufăr. Nu cumva poate fi trimis astfel încât să plătim aici şi pentru drumul dela Ieşi până la Bucureşti. Va fi nevoie de chitanţă? Te rog foarte mult să trimiţi cufărul cât mai repede. Sofi n'are măcar o cămaşe. Banii pe care îi vei plăti, în cazul când nu se poate plăti aici pentru tot drumul, îţi voi expedia imediat. La revedere. Iţi strâng mâna d-tale şi lui Liubovi Fedorovna.

Sofi îţi trimite respectuoase salutări d-tale şi pentru Liubovi Fedorovna, din tot

[Pe verso, adresa:]

« A monsieur Jac Bonifas, professeur Scaunele 51, Bucureşti, România

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

598

9 Ianuarie

Iţi scriu la vechea adresă, pentrucă nu am adresa despre care mi-ai scris, trimiţând banii. Am distrus-o de mult, crezând că nu voi mai avea nevoie de ea (vorbesc despre L.).

Treburile mele merg prost. Oamenii din străinătate, datorită neglijenţei în îndeplinirea însărcinărilor, de care s'au apucat, mi-au dus de râpă o treabă. Acum sunt ca racul pe uscat. Cred că nu-mi voi putea reveni multă vreme şi voi rămâne pentru mult timp aici, de aceea trimite tot restul ce ţi-a mai rămas.

Prin intermediul unui porc de câne ţi-am scris să predai banii unui om care locuieşte în străinătate—sper că aceasta nu s'a întâmplat şi că în loc să-i trimiţi acolo, mi-i vei trimite la vechea adresă.

In cazul când ai şi transmis banii, comunică-i adresa la care trebue să-mi expedieze banii. Transmite-i deasemenea şi că să trimeată totul. Dacă este nedumerit de ceva, ştie pe cine să întrebe în scris.

Scriind această scrisoare mă tem că nu va ajunge la d-ta. Dacă ai posibilitate fă astfel ca adresa d-tale să parvină la mine cu vre-o ocazie sigură. Sper că nici d-ta acum nu mai întâmpini dificultăţi de a realiza ceeace mi-ai propus prin omul de încredere. Despre aceasta trebue să te gândeşti serios şi să cântăreşti şansele pro şi contra.

Al d-tale [semnătură indescifrabilă]

P. S. Sper că ţii minte adresa, doar am expediat de foarte multe ori, iar ultima dată în modul convenit. Iţi mai aduci aminte de acest mod convenit?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

599

... I-ai pus piciorul pe coadă şi latră! In general însă se poate spune că toate aceste lucruri spuse pe jumătate se reduc la unul şi acelaş lucru: oamenii cari scriu pentru popor sunt complect străini de dânsul.

Ce se cere pentru îndreptarea tuturor acestor lipsuri ale literaturii populare, în mod radical am mai spus.

Cât priveşte lecuirea prin paleative, eu cred că oamenii cari se consacră acestei munci trebue să facă cunoştinţă cu literatura populară originală, chiar s'o studieze dacă acest cuvânt nu cumva sperie pe cineva.

Rezultatul acestui studiu ar fi, mi se pare, aceleaşi concepţii asupra cerinţelor pe care trebue să le satisfacă o carte populară care ajunge în rândurile poporului. După părerea mea, nu trebue să fi un prea mare observator pentru ca în condiţiile amintite să ajungi la următoarele concluzii pe care nu am să încerc să le argumentez, dar pe care aş putea să demonstrez:

Poporul nu trebue *convins*. Poporul în general, şi al nostru în special, este prea puţin obişnuit cu gândirea abstractă, cu construcţii logice, în care are foarte puţină încredere. Trebue să şti, influenţând abil asupra sentimentelor sale omeneşti şi ţărăneşti, *să-l impresionezi.* Nu trebue mestecate şi puse în gură adevăruri seci din cărţi. Poporul nu poate să sufere aceasta. Dimpotrivă, acolo unde adevărul este prea clar, dă-i o formă de basm, de poveste, de ghicitoare, dar nu cu spirite eftine, aşa cum se face ci cu ironia calmă şi în consecinţă cea mai biciuitoare. Să nu te exprimi abstract şi în imagini, figuri, numai contu-

rează-le în aşa fel ca ele să vorbească dela sine şi să nu fi de topor,numai de dragul formei. Cât priveşte limba apoi una din două: sau scrie în limba noastră simplă vorbită, evitând cuvinte şi expresii străine, sau adevărata limba populară vie. Dacă obiectul este într'adevăr sec şi abstract care nu poate fi expus altfel, în acest caz, oricât ar şoca acest lucru concepţiile noastre sociale realiste, singurul mijloc de a învăţa — vai! sunt sfânta scriptură şi limba bisericească. Poporul dă o însemnătate imensă formei, limbii, expresiei. El respectă limba bisericească, iar când vine vorba despre o problemă abstractă, el recurge singur la această limbă. Aici el cunoaşte întreaga nomenclatură. Nouă ne este însă perfect egal în ce limbă ne vom exprima ideile. Cât priveşte problemele abstracte aici nu este vorba numai de limbă. Există un lucru mult mai important. Trebue să faci pe omul să *creadă* în aceste idei abstracte, pentrucă aici nu numai pe ţăran nu-l *convingi* dar nici pe tine însuţi. Nu trebue să ne temem de forma religioasă a propagandei. Sunt necesare numai două lucruri: 1. religia să fie raţională, adevărată, 2. trebue să ştii s'o imprimi în om atât de profund încât să nu devină ceva formal.

Nu trebue să uităm că poporul este departe de a fi prost, că nu trebue hrănit cu turte mestecate, că poporul ca orice om care este aproape de natură şi departe de civilizaţie trăeşte, gândeşte, se convinge şi vorbeşte *în figuri, în imagini,* şi nu prin teze şi raţionamente.

Aşi vrea încă multe, foarte multe să-ţi spun, dar şi aşa scrisoarea s'a lungit. Ţine minte că toate acestea sunt valabile pentru « Rabotnic » numai în măsura...

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

600

Dragă colega,

Mă grăbesc să răspund. O însărcinare a lui Kalhas (deşi este neplăcută):

1) Pisarev nu are bani. De altfel, el îţi va scrie personal.

2) Jabunev nu are bani, va avea în Ianuarie. Şi el îţi va scrie.

3) Kislorod n'a adus bani.

4) Stepanov n'a trimis bani.

5) I-am transmis lui Tcacev rugămintea, dar n'am primit încă răspuns.

6) Spuneţi lui Marcov să elibereze cei 60 franci pe care i-am luat dela Kalhas pentru tipărirea Stud. şi Poporul, întrucât nu le-am tipărit şi nici nu intenţionez să tipăresc. V'am trimis pentru Kalhas nu ştiu cât (se pare 20 franci). Le-aţi primit? Aşa dar puteţi primi imediat din toate datoriile numai 60 franci de la Marcov şi dacă voi primi cei 21 franci dela Tcaci le voi expedia de îndată.

Tveretinov mai este aici. El a întrebat dacă Stur a primit cărţile lui şi

. . . .

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

601

My dear boys [textul în englezeşte]

Scrisoarea dvs. cu propunerea şi ultima scrisoare a lui S. către F. au fost primite. In ceeace ne priveşte, vom face tot ce cereţi şi nu mai putem face nimic mai mult adică nimic ceace ar promite succese. Pentru noi expresul nu este necesar. Intreaga problemă este acum dacă aveţi oameni dela care se pot *obţine probabil 300-400 ruble plus spezele?* (nu mai puţin pentrucă în caz contrar mai mult costă daraua de cât ocaua). Dacă da, atunci *lucrul este hotărît*. In orice caz, staţi pe loc pentru dumnezeu, până când va veni cineva la dvs., lucru care se va întâmpla destul de repede.

Nu risipiţi praful de puşcă atunci când nu este nevoe şi scrişi scrisorile fie simplu, fie fără un singur cuvânt simplu — una din două. Nu se pot amesteca aceste două feluri.

In cazul al doilea, scrişi fără nici un interval între cuvinte. După părerea mea, mai simplu va fi mai bine; praful va fi necesar pentru lucruri serioase.

John

Spuneţi lui G. S. că pe numele lui se vor primi rar scrisori din Rusia, ele trebuesc transmise imediat de către dvs, sau trimise direct la adresa noastră. Salutări plecate pentru el din partea noastră. N. a expediat şi broşuri.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

602

Lazăr, John et comp.

Infine domnilor, asta este chiar o porcărie!

Au trecut 9 zile de când am primit bileţelul vostru laconic: « zilele acestea pleacă St. veţi afla totul dela el », şi până în prezent n'a sosit nici un St., nici un fel de ştiri. Biletul vostru a fost scris cu atâta grabă, chiar fără nicio respectare a gramaticii că într'adevăr s'ar putea crede « că întreaga Rusie este în flăcări şi toate sunt lovite de grindină ». V'am trimes câteva scrisori şi la nici una n'am primit răspuns. Totuşi trebuia să ştiu cum să procedez, dacă voi primi o scrisoare zilele acestea dela Z.; doar n'o să pot singur să dau consimţământul pentru toţi. In scrisoarea trecută am scris că vă voi comunica « în ce împrejurări cu privire la cauză » mă aflu şi deasemeni m'am gândit să scriu lui Jebun dece socot că este foarte necesar să vină încoace. Acum ni se oferă încă câteva planuri foarte sigure.

M'am gândit să vă scriu despre toate acestea, dar apoi, mi-a venit ideea că ar fi mai bine să vorbesc cu St. despre toate acestea cu atât mai mult cu cât nu se pomeneşte nici un cuvânt despre scopul sosirii sale; din această cauză am crezul că scopurile sunt deosebit de importante, prin urmare ar fi o prostie

să scriu înainte de sosirea lui, cu atât mai mult că poate să sosească dacă nu astăzi atunci mâine.

Dar iată că au trecut 9 zile şi n'a sosit nici St. nici scrisorile. Incă n'am pierdut speranţa că St. va sosi « zilele acestea » şi deaceea vă scriu numai această scrisoare în orice caz, deoarece nu pot să-mi închipui ca zilele acestea într'adevăr să nu sosească nici St. nici scrisorile. Stau acuma fără lucru, dar mi-e şi frică să mă angajez undeva deoarece azi — mâine se va produce o revoluţie geologică provocată de sosirea lui St. Dacă până la sosirea acestei scrisori St. n'a plecat deacolo şi nu aţi trimes nici o scrisoare (doamne fereşte) atunci vă rog din suflet să scrieţi numai decât. Dacă pleacă St. să ne trimeată din timp o telegramă şi-l voi aştepta la gară. Telegrama poate fi expediată pe aceiaşi adresă:

România, Iaşi. Str. Lăpuşneanu, en face maison Voltaire.

A monsieur Peşinschi horloger; pour monsieur Stein [scris în franţuzeşte]

Strângeri calde de mână tuturor,

Andreev

Scrieţi dacă nu locueşte la Geneva la « şen » generalul comunei « Cluseray ». Nu se vinde oare în librării istoria comunei « Lissagaray » [scris în limba franceză].

(P. S.): trimiteţi broşurica despre falsificatorii de bani şi dacă se poate « Economia politică » a lui Cernâşevschi în limba franceză, de cele două cărţi am nevoe.

[adăugat cu creionul:] « Ce popor îngrozitor sunteţi. Dracul[1]) vă ştie că faceţi acolo! Scrieţi în scrisoare cât mai repede că zilele acestea va sosi St. că voi afla totul dela el . . . Zilele acestea, zilele acestea am tot aşteptat, am tot aşteptat, număram zilele, dar n'a venit nimeni şi nimic. Trimiteţi deci pe cineva sau scrieţi cât mai repede scrisori!
dacă nu pleacă nimeni, atunci trimeteţi bani, cât de puţin, cei 30 de franci au fost consumaţi. Suho.........n'a dat bani?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

603

Milostivule domn!

La aceasta anexez adresele culese de mine după indicaţia editorului M . . . [indescifrabil] (et comp.)

El nu poate să capete alte adrese în momentul de faţă, şi aceste referiri sunt fireşte mai bune decât memoria lui, după cum spune el.

[1]) (în textul original figurează un cuvânt indecent). Acest cuvânt vă rog să-l acoperiţi cu o hârtie, atunci când o veţi da domnişoarelor s'o citească.

N. I., Boston, Filad., Chicago. — Iată punctul principal al producției chimice.

Mai sunt și la St. Louis dar nu se cunoaște adresa la Office M . . . . [indescifrabil] et comp.

Al Dvs. [semnătura indescifrabilă]

[Pe verso:] rog să transmiteți Dlui Rossel I. D.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

604

Dragi prieteni,

Vă trimit câteva noutăți, mi se scrie din București că acolo ei pregătesc scrisoarea studenților români către studenții ruși, poate că veți socoti necesar să folosiți și transmiteți lui Stouceanu traducerile acestor planuri secrete ale presei din Petersburg.

Al Dvs . . . .[semnătura indescifrabilă]

P. S. Din București sunt informat că sunt căutat cu foarte multă stăruință de poliție — am un revolver bun.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

605

Dragul meu tovarăș

Ați uitat cu totul de scrisorile de recomandare despre care v'am rugat pentru Cernătescu la Geneva și Paris.

Vă rog grăbiți-vă, deoarece el pleacă *zilele* acestea, trimeteți-le direct la adresa: Dimitrie Cernătescu la Fălticeni. Iată încă un lucru despre care Speranța m'a rugat să vă scriu. El e primul care termină concursul pentru locul de învățător la « școala primară ». E foarte probabil că aceia care vor cădea la acest concurs se vor adresa Ministerului cu rugămintea de a anula acest concurs, punându-și speranțele într'o formalitate oarecare. Dacă concursul va fi anulat toată munca sărmanului « valah » se va irosi zadarnic. Dacă veți găsi niște cunoștințe la Minister rugați-i să se intereseze de această chestiune și să apere acest caz drept, în numele dreptății și al justiției. Mâine va veni aici Braiman. Scriți ce mai este nou. Voronovici s'a reîntors.

Vă strâng mâna.

[iscălitura indescifrabilă]

Vă rog să atrageți atenția cui trebuie, că relațiile intime dintre consulul Cazarinov și Sturza devin indecente. Nu numai Sturza îl vizitează adeseori pe

consul, ci însuşi consulul pleacă zilnic la ora 12 la Sturza, unde ţine consfătuiri de câteva ceasuri. Din câteva surse foarte onorabile ni se comunică că Sturza a primit prin Consulat subsidii de un milion de ruble.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

606

21 Martie

Draga mea Soniecica

Am primit ieri ilustratele dvs., iar astăzi scrisoarea către Costea; şi una şi cealaltă le-am trimis lui. Dvs. draga mea scrieţi în ruseşte atât de clar, încât puteţi să-mi scrieţi întotdeauna fără grijă eu voi descifra fără îndoială scrisorile Dvs. Scrieţi-mi fără jenă; ortografia nu joacă nici un rol în acest caz.

Trimeteţi-mi draga mea o fotografie a Dvs., deasemeni şi o fotografie a lui Fani; îndeplinind această rugăminte îmi veţi face o mare bucurie.

Eri fratele s'a întâlnit cu Maidanski dela noi, care i-a comunicat că a primit scrisoarea dela ginerele în care acela scrie că restul de 294 franci i-a plătit fratelui Dvs. In ceeace priveşte acei 450 franci pe care el trebuia să-i plătească lui Costea după ce va primi banii care i se cuvin dela biroul Greigher, Horovitz Co., el promite să-i trimită imediat ce va primi banii săi. Până în prezent nu ştiu nimic în ce priveşte care anume din cele două planuri aţi hotărât să le realizaţi, adică să deschideţi un pension pentru fetiţe sau un atelier de croitorie. Deoarece aceasta mă interesează foarte mult, vă rog să-mi scrieţi hotărîrea dvs. definitivă.

Vă îmbrăţişează cu multă, multă căldură

Tania care vă iubeşte

Transmite-ţi salutul meu fierbinte, prietenesc, prietenului nostru.

Mâine plec la Harcov, scrieţi-mi la vechea adresă adică aici la Ecaterinoslav.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

607

Dragă Russel!

Nu v'am răspuns pentrucă pur şi simplu nu am nici un minut timp, nici un minut de linişte. Am luat restaurantul « Concordia » şi sunt acuma atât de ocupat, atât de multe griji, neplăceri, încât mă blestem dece nu m'am făcut meşteşugar, cismar sau.......... Ei, ce treburi; de altfel nu există nici un

rău fără bine! Studenţii dela Universitate şi-au exprimat dorinţa de a se abona la mine «en masse» [în masă].

Vreau să organizez pentru ei o sală mare separată, unde ei doresc în acelaşi timp să organizeze un club. Inţelegeţi că acesta este un lucru extrem de comod...

Trimiteţi-mi scrisoarea pentru redactorul «Iüdische Zeitung» [Ziarul evreesc].

Mai am o rugăminte la dvs. de data aceasta nu pentru mine. Ştiţi că Costache trebuie să plătească în jurul lui 26 Octombrie 600 de franci pentru birou, altfel toţi banii pe care i-a dat s'au dus, s'a dus şi biroul, iar bani el nu are aproape deloc — ce-i de făcut?

Există un mijloc destul de uşor, numai dacă Nadejda doreşte câtuşi de puţin să-l ajute pe Costache. Nadejda poate să dea banii, să ia hârtiile şi să ipotecheze biroul la: «Casa de economie» şi să ia banii, lucru care după cum vedeţi nu e complicat — şi eu cred că aceasta este necesar să se facă cu atât mai mult cu cât aceasta nu este de loc complicat şi foarte sigur. Poate Costache nu va avea nevoie de întreaga sumă ci numai de o parte din ea. In ceeace priveşte cărţile pot să vă spun numai că mă culc la ora unu şi două şi mă scol neapărat la cinci şi alerg neîncetat toată ziua pur şi simplu sleit de puteri, iar nervii! ....

Lui Steinberg să-i spuneţi să mă scuze, voi găsi timp şi îi voi scrie despre ceea ce mă roagă, deocamdată vă las cu bine şi îl rog mult de tot pe Nadejde să-i ajute lui Costache, cu atât mai mult cu cât pentru el aceasta nu este urmată de nici un risc. Dacă voi avea timp îi voi scrie, deoacamdată adio. Vă îmbrăţişez de zece mii de ori.

Al dumneavoastră Cost..........

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

608

Scumpe doctor,

Eri am fost la Consul. El m'a primit deosebit de amabil, a examinat în modul cel mai amănunţit toate documentele dumneavoastră şi iată ce mi-a spus: «Am o dispoziţie dela Constantinopole. Trimisul să intre în corespondenţă cu doctorul Russel, dar întrucât eu însumi intenţionez să fiu la Iaşi, îl voi vizita personal. In ceeace priveşte paşapoartele, vă rog să transmiteţi doctorului că îl sfătuiesc să nu vizeze paşaportul, deoarece acest paşaport a expirat şi ca să ia unul nou dela mine şi să ia şi pentru sine unul nou, îl va costa 10 dollari (50 fr.) pentru ambele ca două separate. Acest lucru îi este necesar».

Când l-am întrebat de ce este necesar, el mi-a răspuns că ţinând seama de neplăcerile pe care le-aţi avut, ar fi mai bine şi pentru dumneavoastră, şi pentru el, să fiţi «en règle», că în acest caz îi va fi mai la îndemână să vă *scoată* din ne-

plăcerile pe care le aveţi datorită *convingerilor* dumneavoastră *extravagante*. Treaba lui, mi-a spus el, este să vă *apere* şi de aceia vă roagă să aveţi grijă de a aranja situaţia dumneavoastră în legătură cu hârtiile.

Aşadar, scumpe amice, gândiţi-vă şi scrieţi-mi cum să procedez. Hârtiile le-am lăsat la el până la răspunsul dumneavoastră.

Părerea mea este că oricât de scump este 50 fr., hârtiile şi încă hârtii bune vă sunt necesare. Trebue făcută această jertfă bănească.

Acum în legătură cu postul. Incă nu am putut să găsesc timp potrivit ca să stau de vorbă. In treacăt însă este greu să vorbeşti despre asemenea lucruri. Apoi vreau să mai las să treacă, cel puţin, vreo două săptămâni (una a şi trecut) între intervenţia pentru dumneavoastră şi *intervenţia pentru Petre care, în ciuda tuturor legilor, a trebuit să ceară drepturi de doctor*, de care se şi bucură acum. A fost un lucru greu şi mă mir că am reuşit.

« România viitoare » a pierdut din cauza tiparului, învelitorile. Scrieţi-mi deci ce să fac? Pentru orice caz vă dau adresa Consulului: Strada Nouă, casele Capşa, d. Ambasador al Statelor Unite.

Al dumneavoastră Z. Arbore

P. S. Salutări lui *Pavel* şi familiei sale.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

609

Londra, 14 Februarie

2 Oakley Village
Rectory Rd. Hornsay.
London N.

Dragă Lazăr, mi-e mare necaz că Lin nu te-a informat până în prezent despre ceeace a făcut; eram atât de sigur că te-a informat, încât nici nu l-am întrebat despre aceasta. El s'a apucat de această treabă ca de un « business », or, eu ştiu că în asemenea cazuri el este perseverent şi punctual. In prezent, el se ocupă între altele şi de misitie sau comisioane pentru industriaşii ruşi — caută maşini, materiale, face comenzi, le expediază şi primeşte, desigur, procente pentru aceasta de la firma respectivă. Afacerea ta i-a convenit deci, In urma convorbirii, ce am avut cu dânsul la primirea primei tale scrisori, speram că totul se va face în câteva zile. Primind acum scrisoarea ta, i-am transmis-o aproape imediat, cerându-i să nu întârzie cu răspunsul. Au trecut, însă, două zile fără ca el să răspundă (ceeace pentru el este o mare lipsă de punctualitate) şi atunci am însărcinat-o pe Varea să treacă pe la el. Aceasta s'a întâmplat ieri. El a spus că a şi cules informaţii şi va mai culege şi-ţi va scrie

singur despre rezultatele. E adevărat, că din cauza tuturor acestor « business »-uri îi rămâne foarte puţin timp, dar e de asemenea adevărat că el vede în afacerea ta nu un serviciu făcut unui prieten, ci un « business » şi posibilitatea de câştig; deci, trebuia să întreprindă tot ce era cu putinţă.

Luând în consideraţie cele de mai sus, nu avea nici un rost ca eu să mă apuc singur de această treabă, căci sunt cu totul lipsit de experienţă, atât în tehnică cât şi în comerţ, şi nici nu ştiu de la ce capăt s'o iau. Zilele acestea îl voi vedea pe Lin şi voi obţine de la dânsul un răspuns pozitiv în ce priveşte ziua, când îţi va comunica toate informaţiile; dacă îmi voi da seama că nu e de aşteptat vreun rezultat, voi face singur demersurile.

Am foarte mult de lucru — numai să dovedesc: am expediat de curând un lung articol despre Irlanda, scriu un alt articol acuma. Fac corectura unei cărţi tot despre Irlanda, care va fi publicată lunar într-o revistă rusă, de asemenea sunt corespondent la un ziar. De aşi avea numai putere, aş avea destul pentru trai. Timpul meu este consacrat în întregime acestei munci, nu mă ocup de nimic altceva şi totuşi duc o viaţă semi-flămândă. Dracul ştie, câteodată nici nu e de îndurat. Imi trebuie cel puţin 10 pfunzi pentru a hrăni cinci guri, or, este extrem de greu să câştigi această sumă.

Te îmbrăţişez tare, Varea de asemenea te îmbrăţişează. Ea se pasionează acum pentru muzică şi are de gând să înceapă curând a da lecţii. Primescfoarte puţine veşti din Rusia, precum şi din Paris şi Elveţia. De Gartman m'am despărţit aproape definitiv — e un mincinos.

Al tău Nicolai

Nu de mult a fost aici Malatesta, eliberat de curând din închisoare. A rugat să-ţi scriu, de ce a plecat la Londra să editeze un ziar; a făcut-o pentru că a căpătat o moştenire. Scrie italianului fără a-l anunţa despre tine.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.][1]

610

Dragi prieteni!

Mă grăbesc să vă anunţ o ştire foarte plăcută pentru voi. Nu de mult, un bun prieten al meu de aici, un inginer polonez, mi-a comunicat că un avocat român, un oarecare Brăescu, a propus inginerului de control al căilor ferate să întemeieze o revistă socialistă. Inginerul de control povestea râzând prietenului său această chestiune. Eu am rugat pe cunoscutul meu să se intereseze mai bine despre această problemă, el mi-a promis că se va vedea cu un oarecare Holban pe care Brăescu l-a desemnat ca redactor şi cu care se cunoaşte personal. Acest Holban e şi el inginer localnic, un fost deputat, care a atras atenţia asupra sa prin aceea că fiind în opoziţie înjura cu înverşunare pe opoziţionişti, pe liberali etc. şi despre care se spunea că singur nu ştie ce vrea. Astăzi cunoscutul meu s'a

văzut cu acest Holban şi i-a spus precum că el cunoaşte nişte socialişti ruşi, între alţii şi pe un român (aşa i-am spus eu să spuie) şi că acest român, cu ajutorul unui alt român, azi publicist rus (Ralii) ar dori să întemeieze un ziar; dar pentru asta n'au posibilităţi materiale şi nici un sprijin moral al unei persoane influente. Holban i-a răspuns următoarele: «Mă cunoaşteţi de 12 ani, nu m'am împăcat niciodată cu teoriile liberale, eu sunt din cap până în picioare proudhonist, eu cu plăcere sunt gata să încep să editez un astfel de ziar pe numele meu şi să acopăr jumătate din cheltuială din buzunarul meu propriu». Aşa dar, acum totul depinde de d-ta., Codreanule. Precum mi-a spus cunoscutul meu, d-ta. ai avea oarecari divergenţe cu Holban, în ceea ce priveşte anumite tendinţe practice mărunte, dar nu fundamentale. Desigur, în lipsă de ceva literatură în România, acest ziar, chiar dacă va avea o oarecare nuanţă iacobină, e totuşi un lucru foarte important. Ei bine, nu eu trebue să vă înşir toate consecinţele bune ale acestui fapt, d-ta. le cunoşti desigur mai bine. Acuma piedica este numai în aceea de a te putea întâlni cu Holban. Singura posibilitate este ca d-ta să vii încoace, dar aceasta va trebui să coste 100 franci, pe care desigur nu-i ai. Mie îmi vine greu să vorbesc cu Holban, întrucât el vorbeşte numai 2 limbi, franţuzeşte şi româneşte, iar eu nu cunosc nici una, nici alta. Cred că e mai bine să aranjăm lucrurile în felul următor: scrie-mi tot ce crezi despre aceasta, în ce condiţii poţi lua parte la întemeierea ziarului, dacă va lua parte Ralii, iar eu voi vorbi cu Holban. Ceea ce mă face să înclin spre aceasta este: cunoscutul meu polonez, cu toate că e un om foarte bun, dar e prea impresionabil, nervos şi întrucât nu e socialist multe situaţii foarte importante pentru noi pot fi neînsemnate pentru el. S'ar putea ca Holban ca fiu de burghez să vreie să bage multe elemente burgheze. In ce mă priveşte pe mine, cred că în actualele împrejurări trebuie mers la *tot felul* de concesii, desigur însă nu în ceeace priveşte principiile fundamentale. Desigur mi-ar fi mult mai plăcut dacă cineva din voi ar veni încoace; de ar fi bani, dracul s'o ia, ţi-aşi trimite imediat 100 de franci. Dar dacă nu e posibil, trimite măcar o scrisoare cât mai repede căci Holban e plecat şi de sărbători se întoarce. In ziua treia a sărbătorilor s'ar putea să plece din nou, aşa că grăbiţi-vă cât mai mult. Scrie lui Ralii. Ralii mi-a trimis o scrisoare în care scrie că adresa lui (Plaineplois Gourgo 10) nu e bună, iar altă adresă nu mi-a dat aşa că sunt lipsit de posibilitatea de a-i mai scrie. Când îi vei scrie transmite-i dela mine un salut frăţesc. Dacă vei veni mă vei găsi pe strada Florilor, casa lui Popa Vlas. Intrebaţi de neamţul Costache. Dar e mai bine să-mi telegrafiezi, când vei pleca, pe adresa Iaşi strada Arcul, inginer Kacianovschii. Tot pe aceeaşi adresă trimite şi scrisoarea. Aştept scrisoarea cu multă nerăbdare şi cu şi mai multă nerăbdare pe dumneata. Te îmbrăţişez cu căldură.

Al dumitale

[iscălitură indescifrabilă]

Trimite-mi şi adresa lui Ralii. Dacă nu ţi-am descris toate avantagiile chestiunei e pentru că ştii singur cât e de important. Salutări lui Liubov Feodorovna. Aştept cât mai repede o scrisoare sau pe dumneata.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

611

Despre d-ta Rossel, voi scrie ca despre un medic rus, care a trăit multă vreme la Londra unde l-am cunoscut şi care acum trăieşte în Elveţia.

Plecăm la 26 Iunie, biletele au şi fost scoase. Aşa că răspunsul la această scrisoare îl vei trimite la New York, postbox No. 3095 pe numele lui meu sau al lui Slem.

Am avut de furcă cu banii. Matio[?] a adus poliţe pe termen lung, pe care fără giranţi n'a vrut nimeni să le sconteze. Ori-noi nu aveam giranţi. Ne-am adresat neamţului d-tale, care ce-i drept, nu ştia ce să mai facă şi făcea pe dracu'n patru şi către Slem şi totuşi [indescifrabil] de primit. Se vede că în această împărăţie a viţelului de aur te poţi strecura numai prin urechile ca de ac ale jecmănelii. In cele din urmă, după ce am plătit mult pentru comision am reuşit să ne socotim cu ei. La sfatul bancherilor şi nemţilor am luat valori americane de stat — Fundedlown, ele fiind cele mai sigure şi o sumă mică de bani englezi în bancnote.

Mulţumesc pentru Hamburg. Aici încă nu avem nimic, nu ştiu dacă va ajunge la timp scrisoarea. Intreabă pe Maşa să-ţi redea amănunţit discuţia cu sora lui Cadian. Ea n'a văzut decât pe soţia lui Taganţev şi nu pe aceea pe care o crezi. Aceasta i-a spus că [?] Cocoane [?] se ascunde şi din această cauză nu se poate face nimic prin intermediul acesteia. N'a văzut nici pe Matsistet[?], nici pe nimeni altul din diferite motive, fie din lipsă de timp, fie din cauză că nu-i putea găsi. Cu privire la cazul d-tale, n'a putut să afle nimic în timpul scurt al prezenţei sale la Piter; a întrebat multă lume şi în cele din urmă a lăsat ca aceste informaţii să fie aduse — după ce vor fi obţinute — de persoanele care s'au angajat să le procure, unui prieten al nostru. Aşa că despre aceasta ţi se va scrie din America, căci, acesta, trecând prin Europa, nu va avea adresa d-tale.

Cu boarfele L. F. se va proceda aşa cum ai spus. Scrisoarea ce ţi-a fost restituită, a fost trimisă din Rusia odată cu hârtiile.

Patul şi spălătorul d-tale îşi vor găsi cumpărători.

Acum la revedere dragă. Nici nu-ţi mai exprim urările mele. In caz de ceva nu uita de existenţa noastră. Iţi mai repet odată părerea mea — clipele d-tale, ca distrugător, sunt numărate. Poţi să te expui gloanţelor sau spânzurătorii . . . chiar în clipa de faţă, imediat. Dar pentru o luptă îndârjită şi îndelungată

nu eşti bun, ţi-o spun sincer, prea eşti slab şi uman. Anii trec şi adună în suflet puţin câte puţin, o nouă cantitate de amărăciune care mai devreme sau mai târziu trebue să se transforme în ceva mai măreţ decât plecarea spre Lon ... el nici n'a făcut încercarea de a fugi de lumea veche; d-ta scutură totuşi praful lui depe picioarele d-tale.

[semnătura indescifrabilă]

Nu uita să trimiţi cărţile pentru Ross şi pentru bibliotecă ce ţi-au fost predate. Ross întreabă de ele.

Anexez scrisori din Rusia pentru Liubov Fedorovna.

Slem îţi va expedia chiar astăzi cu scrisoare recomandată chitanţa băncii pentru cele 25 lire expediate, restul de 3 fr. 12 şilingi care se cuvin pentru cărţile din Paris, scăzându-se cheltuielile făcute cu comisioanele d-tale, A. I. vor fi trimise ulterior.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

612

..... să ne înţelegem cu ei, dacă nu personal, cel puţin în societate în altă chestiune, o asemenea activitate mai este posibilă.

Eu personal nu sunt capabil pentru aceasta, dar pe cât vă înţeleg, nu cred ca şi d-ta să fii capabil la aceasta, şi de aceea « îmi retrag cuvântul ». (O expresie ce mi-am însuşit-o din practica parlamentară din Zurich).

Nr. 1 din « Vperiod », primit de mine, se difuzează rapid. Eu personal văd în acest pas din partea redacţiei singura cale pentru salvarea revistei, şi de aceea mă bucur; ba chiar pun oarecari nădejdi în acest început. Dar ce trebuie să mai scrii d-ta. Oare nu e nevoie să adaugi ceva despre d-ta însuţi. Nu ştiu ce voi face, cred că chestiunea se va înlesni peste un an, când mă voi fi obişnuit cu munca. Aş dori să plec în Rusia, mă gândesc şi la Frey, dar d-ta m'ai descurajat prin scrisorile d-tale.

In scrisoarea următoare scrie-mi despre familia Hrist ceva mai mult şi mai amănunţit.

Deocamdată rămâi cu bine D. Richter

[Pe verso:] Dracul ştie dacă am înţeles bine cercul lui Ciaikovscki — informaţiile d-tale referitoare la el nu mi-au înfăţişat pe deplin limpede deocamdată pe aceşti oameni, dar şi d-ta însuţi spui că la ei « adevărul este mai mult sentiment decât conştiinţă ». Dar eu nu-i văd în faţa mea; de aceea sunt lipsit de o influenţă directă a lor asupra mea, deşi şi ei îmi plac mult. Dacă d-ta îi « înţelegi », comunică-mi şi mie.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

613

.... şi-l va preţui; căci a fost numai un vis, mai bine zis în felul de a pune problema. Sper că în curând o vom face

[text englez]

Aici, împreună cu noi, se află un oarecare Aaron Pavlovschi. El e sigur că printre cei 10 oameni despre care ai scris ca despre prietenii d-tale, este un oarecare doctor Zubcov. Dacă e aşa, roagă-l să-i comunice lui P. adresa, căci acesta vrea să intre în corespondenţă cu el.

Incă un lucru. Atât în scrisoarea d-tale către mine, cât şi în cea pe care am primit-o prin Cleacico era vorba de bani pentru trecerea mea în Europa. Acum am promisiuni din partea prietenilor din Rusia să obţină câte ceva în acest scop, dar la timpul său, deşi nu cred să mi se dea tot ce mi-e necesar. Nu-ţi cer acum bani, ci te rog numai să-mi scrii care e situaţia d-tale financiară. Dacă pot pe viitor să contez pe vre-un sprijin din partea d-tale sau nu.

Pentru cât timp ai de gând să rămâi la C. de Argeş şi unde ai de gând să pleci? Corespondenţa mea cu Cleacico este foarte neregulată — scrisorile se pierd şi nici nu ştiu sigur unde se află el. Ultima sa adresă este din Paris, dar de două luni n'am niciun cuvânt dela el. Primesc din când în când ziare ruseşti — acolo e acalmie, nu ştiu dece. Dacă ştii ceva, comunică-mi ştiri în legătură cu viitoarea mişcare sub orice formă. Cred că n'ai recunoaşte-o acum pe Varia. Este un om aproape sănătos. D-tale ca doctor sarcina ei de a doua ar fi putut să-ţi servească drept un caz de studiu special — această desfăşurare regulată şi egală a sarcinei şi a naşterii este pur şi simplu uimitoare — niciun acces de nervi, niciun fel de deviere dela modul obişnuit de viaţă şi nevoi. Ea a muncit până aproape în ultima zi (fireşte nu până la istovire şi nici muncă grea, spăla şi gătea, cosea), îngrijea copilul în acelaşi timp. Cu două ore înainte de naşterea copilului era pe picioare şi-şi făcea munca. Trebue să preţuieşti lucrul acesta, cunoscând-o pe plăpânda Varia. Cauza principală a acestui lucru după mine este liniştea sufletească şi caracterul egal de activitate nervoasă, restul — ambianţă potrivită şi modul normal de viaţă — toate acestea sunt lucruri secundare, deşi şi-au exercitat efectul. La revedere prietene, scrie-mi, te rog.

N. Ceaicovschi

Adresa e în începutul scrisorii. Ai auzit că Serdiucov, s'a otrăvit, iar Cuprianov a murit în închisoare de peritonită?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

614

[Piteşti, 1877]

Domnule Preşedinte, domnilor membri,

Acum o jumătate de an am fost numit medic la spitalul Curtea de Argeş la care vin bolnavi din 4 plăşi: Argeş, Topolog, Loveşti şi Olt şi unde primesc

asistenţă medicală care constă în parte din tratament la spital (procentul cel mai redus) şi în parte din prescripţie de medicamente pentru tratament la domiciliu (procentul cel mai mare). In aceste 6 luni am reuşit să cunosc în linii mari starea sanitară a populaţiei din împrejurimi şi am avut de gând după ce am cules datele statistice necesare să vă înaintez un amplu raport cu privire la starea sanitară a celor 4 plăşi şi la măsurile necesare pentru îmbunătăţirea ei. Pentru a putea cunoaşte mai bine cauzele bolilor ce predomină aici, m'am deplasat în plăşile de mai sus *atunci* când am avut timp, vizitând bolnavi la domiciliu şi dând consultaţii în comune.

Din păcate am întrerupt lucrările mele pentru culegerea acestor date din cauză că am fost chemat la spitalul pentru răniţi din Piteşti, astfel că sesiunea dvs. m'a găsit foarte puţin pregătit din acest punct de vedere şi în imposibilitate de a vă prezenta un raport complect bazat pe date statistice. Amânând această muncă până la sesiunea viitoare trebuie să mă limitez acum la expunerea faptelor celor mai generale considerând că şi aceasta va fi de folos.

Concluzia la care am ajuns după 6 luni de şedere în Argeş şi după vizitele pe care le-am făcut în împrejurimi este că starea sanitară a populaţiei locale se află într'o stare de plâns ce depăşeşte orice mijloace de descriere.

Călătorind prin toată Europa şi servind ca medic în diferite ţări, n'am întâlnit până în prezent o localitate în care populaţia să sufere într'un număr aşa de mare din cauza stării proaste sanitare. O situaţie oarecum asemănătoare poate fi întâlnită doar în raioanele sărace din India, Irlanda şi Rusia unde cultura este o vorbă goală, iar sărăcia ajunge la culme şi unde domneşte o foamete permanentă.

Sunt sigur că dacă s'ar culege date statistice mai mult sau mai puţin exacte, cu privire la natalitate şi mortalitate, ultima ar predomina în aceste 4 plăşi asupra *primei*. Cunoaşteţi unde duce această situaţie. Vor mai trece o sută de ani şi această localitate se va transforma într'un pustiu, bineînţeles dacă *populaţia* « venetică » nu va complecta pierderile regulate.

Aceasta o dovedesc bolile care au căpătat o extindere importantă: pelagra, guşa endemică, idiotizmul-afecţiuni care apar numai acolo unde populaţia degenerează şi deaceea aceste boli sunt cunoscute în ştiinţă sub numele de *boli de degenerare.*

Care sunt cauzele acestei situaţii triste?

Cauzele directe sunt bolile care domnesc în masa populaţiei şi dintre care voi supune atenţiei dvs. doar pe cele principale şi anume:

I. *Sifilisul*. Amploarea pe care a luat-o această boală numai şi numai din cauza atitudinei indiferente a societăţii, a lipsei oricăror măsuri sanitare pentru împiedicarea extinderei este cu adevărat groaznică. Regret că nu am la îndemână date statistice şi nu vă pot demonstra cu ajutorul cifrelor că cel puţin 15—20% din populaţie este contaminată de sifilis, că această boală bântuie în toate clasele şi că sunt contaminate nu numai sate întregi, ci şi familii şi cartiere întregi

de oameni înstăriţi. E greu să găseşti un om care să nu aibă vreo rudă apropiată indemnă de sifilis şi care să nu fie sub ameninţarea continuă de a contracta această boală. Din cauza lipsei de medici şi a neîncrederii populaţiei în medicină (vina bineînţeles o poartă tot medicii) formele primare şi secundare ale sifilisului se întâlnesc destul de rar astfel că avem de a face în marea majoritate a cazurilor cu sifilisul terţiar, adică cu forma care din cauza evoluţiei îndelungate a produs în organism turburări extrem de profunde şi dereglări de metabolism. Tratamentul unor astfel de forme care lasă în constituţia bolnavului şi a urmaşilor săi urme indelebile este greu nu numai pentru babe (care joacă rolul de medici populari şi constituie un jug pentru masa de bolnavi pe care o intoxică cu mercur, arsenic etc.) dar şi pentru un medic experimentat deoarece cer din partea acestuia o atenţie continuă şi o precauţie maximă, ceeace este imposibil în condiţiile organizaţiei noastre sanitare unde medicul de plasă care se deplasează odată pe lună în comună este asediat de masa de bolnavi cu diferite afecţiuni cărora le împarte cu chiu cu vai un număr redus de medicamente şi după aceea îi lasă în voia soartei pentru o perioadă de cel puţin o lună.

Lăsând deoparte faptul că diagnosticele şi recomandările pe care le facem sunt nesatisfăcătoare cu toată conştiinciozitatea medicului din cauza afluxului necontenit de bolnavi, din cauza inexistenţei unor mijloace şi a confortului necesar unui examen conştiincios în casa ţărănească, din cauza necesităţii de a prepara pe loc medicamentele precum şi din cauza altor factori neprielnici, activitatea acestui medic este infructuoasă şi datorită faptului că în lipsa lui bolnavii ori nu utilizează medicamentele lăsate de el ori nu le folosesc aşa cum trebuie, şi pe deasupra se mai află într'o stare igienică care constitue o piedică de netrecut cu tot tratamentul conştiincios şi atenţia ce i-o acordă atât bolnavul cât şi medicul.

Cele afirmate se referă la toate afecţiunile mai mult sau mai puţin grave. Cât priveşte sifilisul propriu zis, activitatea infructuoasă a medicilor de plasă se datoreşte şi faptului că până când se vindecă un bolnav, acesta contaminează alţi zece. La urma urmelor rezultă că munca medicului de circomscripţie este o muncă de Sisyph de care fapt medicul se convinge repede şi îşi pierde orice tragere de inimă transformându-se dintr'un medic conştiincios într'un funcţionar care îşi îndeplineşte formal obligaţiile fără ca să-i mai pese că de fapt nimeni nu profită de pe urma activităţii lui.

Tratamentul sifilisului va fi eficace numai în cazul când 1) se va face « *en masse* » adică când tratamentul va fi extins dintr'odată asupra întregei populaţii contaminate dintr'o comună, 2) când el va fi urmat de măsurile de higienă corespunzătoare pentru a împiedica o nouă extindere a infecţiei şi 3) când acest tratament va fi făcut la spital.

Toate acestea pot fi obţinute numai prin:

1) Instituirea unei poliţii sanitare cel puţin în punctele mai populate şi în special în oraşul Argeş care până în prezent a manifestat o indiferenţă inad-

misibilă faţă de sănătatea populaţiei, prevăzând în bugetul său anual abia 20—40 franci pentru secţia sanitară.

2) Infiinţarea temporară a unor spitale antisifilitice mobile în fiecare plasă. Infiinţând acest spital într'o comună medicul sifiligraf va putea examina cu atenţie sprijinit fiind de poliţie pe toţi locuitorii, să separe pe cei contaminaţi de cei sănătoşi, să-i trateze la spital, iar după aceia să se deplaseze în altă comună. Cazurile cele mai rebele şi care necesită un tratament de durată trebue internate în spitalele permanente.

3) Infiinţarea unei secţii permanente de sifilitici cu cel puţin 25 paturi în spitalul din oraşul Argeş este necesară, atât pentru tratamentul orăşenilor bolnavi cât şi pentru tratamentul cazurilor de sifilis care vor mai apare în sate după desfiinţarea spitalelor temporare.

II. *Paludismul* reprezintă un flagel nu mai puţin groaznic punându-şi amprenta asupra aspectului exterior al întregii populaţii şi în special al celei sărmane. Nu poate fi vorba de niciun procentaj, deoarece absolut toţi suferă de paludism. Diferenţa constă numai în faptul că oamenii înstăriţi care locuiesc în apropierea oraşului nu lasă boala să se înrădăcineze, iar cei săraci şi care stau departe, o lasă în voia domnului sau se tratează cu frunze de oleandru, datura-stramoniu şi alte remedii populare care nu numai că nu împiedică boala să progreseze sau fac să nu apară caşexia paludică însoţită de splenomegalie, hepatomegalie turburări renale cronice, edeme etc., dar provoacă şi ele singure o serie de boli independente. Malaria se repercutează extrem de greu asupra copiilor. Aceştia au o rezistenţă redusă la toxina paludică din cauza forţelor lor slabe şi deaceea se intoxică foarte uşor. O febră paludică cât de neînsemnată care nu lasă nici o urmă la adulţi, provoacă în schimb la copii urmări extrem de grave.

Paludismul opreşte dezvoltarea normală a organismului la copii, perturbează nutriţia şi provoacă rapid caşexia paludică şi alte boli de constituţie ca: scrofuloza, reumatismul, şi bolile pulmonare cronice.

In ce priveşte tratamentul paludismului activitatea medicului reprezintă o picătură de apă în mare. Fără ca să amintim că administrarea chininei — singurul remediu just în paludism, este imposibilă din cauza preţului extrem de ridicat, activitatea medicului de circumscripţie este infructuoasă şi din cauză că cantităţile infime pe care le poate da bolnavilor sunt eficace numai atunci când se aplică din vreme, iar acest lucru este imposibil din cauză că medicul se deplasează o singură dată pe lună.

Paludismul cronic şi caşexia paludică necesită un tratament în spital şi cele câteva zeci de prafuri administrate sunt complect ineficace. Iată dece ar fi mult mai bine să se pună la dispoziţia medicilor primari cantitatea necesară de *chinină* pentru tratamentul cazurilor recente. Astfel paludismul cronic va putea fi întâlnit din ce în ce mai rar.

Cu mult mai importante decât tratamentul sunt măsurile sanitare împotriva miazmelor paludice: secarea şi cultura mlăştinilor, experienţe cu plantarea vegetaţiei care are proprietatea de a distruge miazmele paludice precum şi alte mijloace profilactice. Din acest punct de vedere medicii higienişti în a căror sarcină ar cădea studiul cauzelor acestor boli precum şi găsirea de mijloace radicale pentru lichidarea lor, ar fi mult mai de folos decât medicii de plasă.

III. *Turburările gastro-intestinale*, reprezintă în această localitate un fel de epidemie cronică şi biciuesc exclusiv masa de oameni sărmani. Singurele cauze ale extinderei extrem de mari a acestor turburări sunt, fără îndoială, alimentaţia nesatisfăcătoare şi greu digestibilă ca mămăliga şi ceapa. Aceste turburării lasă şi ele o amprentă indelebilă în organism mai ales la copii.

Nicăeri n'am văzut o variaţie atât de mare de turburări gastro-intestinale, fără să mai vorbesc de Tenia care aci este un fenomen obişnuit din cauza unei număr mare de porci, din cauza folosirii în alimentaţie a cărnii prost prăjită sau coapte şi chiar a cărnii şi a slăninii crude, fără să mai vorbesc de alţi helminţi care au invadat aproape toată populaţia şi care reprezintă frecvent cauza deceselor (după cum am văzut în numeroasele autopsii pe care l-am făcut) helmintează a cărei cauză o constituie consumul de legume necurăţate şi de apă poluată, — aci se mai întâlnesc la fiecare pas diferite forme de catar gastric şi intestinal, acut şi cronic, cardialgii, enteralgii, ulcer gastric etc; care se datoresc numai şi numai alimentaţiei de calitate inferioară şi greu digestibile.

Higiena şi guvernul sunt aproape fără putere în ce priveşte combaterea acestor boli, deoarece populaţia poate fi apărată de ele numai prin ridicarea nivelului cultural şi economic al maselor. Cât priveşte tratamentul paliativ, din cauza imposibilităţii de a acorda o asistenţă activă şi radicală în spital tuturor acestor bolnavi ar fi de dorit să se extindă consultaţiile gratuite pentru săraci distribuirea gratuită a medicamentelor pentru tratamentul la domiciliu.

IV. *Pelagra*. Boală a cărei cauză este necunoscută şi necesită cercetări ulterioare. După toate probabilităţile, la baza ei se află hrana uniformă şi continuă cu mămăligă, dat fiind că ea se întâlneşte numai acolo unde porumbul reprezintă alimentaţia principală a populaţiei. Medicu higenist ar putea fi şi aici mai de folos prin studiul conştiincios al bolii propriu zise, al cauzelor ei precum şi prin găsirea mijloacelor care să ducă la lichidarea acesteia.

Trebue făcut acelaş lucru şi în privinţa guşei endemice, a cretinismului şi a idiotismului, care predomină în localităţile unde condiţiile higienice de viaţă ale populaţiei sunt extrem de scăzute. Cauzele directe ca şi mijloacele de lichidare ale acestor boli nu sunt încă complect cunoscute.

Aci ca şi în multe alte cazuri ar fi mai de folos să se studieze şi să se observe decât să se pună în mişcare toate forţele bucătăriei latine (farmaciei). Iată dece un medic igenist ar fi şi aci mai indicat decât medicul de plasă.

Dintre toate măsurile mai sus expuse şi aplicarea cărora este necesară pentru a ameliora cât mai mult starea tristă sanitară a populaţiei mi se pare că cele mai necesare şi cele mai urgente ar fi următoarele:

I). Infiinţarea unor spitale antisifilitice mobile în fiecare plasă şi care să fie lăsate pe seama medicilor de plasă, aceştia fiind însă dispensaţi de obligaţia de a face deplasări obligatorii şi gratuite în comune.

II). Mărirea capacităţii spitalului din Argeş prin adăugarea unei secţii antisifilitice permanente, cu cel puţin 25 paturi.

III). Infiinţarea unor truse farmaceutice în fiecare primărie.

IV). Infiinţarea unei poliţii sanitare în principalele puncte populate.

Dacă onor Consiliul judeţean va găsi aceste măsuri juste şi aplicabile în practică voi avea onoarea să prezint onor Comitetului un amplu proiect pentru a aduce la îndeplinire aceste măsuri.

Cu toată stima

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

615

1 Iulie

Scumpul meu prieten,

Acesta este al 4-lea bilet pe care ţi-l trimit. De astă dată iată despre ce este vorba. Tânărul care pleacă la Bucureşti se numeşte Grigore Bunescu. E interesant sau mai bine zis necesar ca el să primească informaţii despre socialism de la d-ta sau de la Katz şi nu de la alţii. In general, acesta este un foarte cumsecade tânăr şi ar fi de dorit să fie pus în legătură cu cel mai inteligent socialist şi în nici un caz cu oricine. Un tânăr la fel a plecat în vacanţă la Ploieşti, pe acesta îl chiamă Minculescu. Dacă ai cu cine să-i faci acolo cunoştinţă, ţi se va trimite adresa lui. De altfel iată adresa: str. Maica Precistă nr. 163, Gheorghe Minculescu. Trimite-mi adresa lui Dragomanov dacă o ai, şi cele mai noi publicaţii ale lui. Salutări lui Kaţ.

Al tău

[semnătura indescifrabilă]

Aceşti tineri sunt elevi la şcoala militară, unde trăiesc din belşug.....

Ei citesc şi frecventează frăţia noastră în taină. De aceea cei de aci te roagă să nu le faci cunoştinţă cu toţi şi să nu le faci un renume. Numai tu trebuie să ai legături cu ei, să le dai cărţi şi lămuriri. El îţi va vorbi despre situaţia elevilor din această şcoală şi astfel vei înţelege dece e necesar în interesul propagandei ca deocamdată ei să fie feriţi de majoritatea cunoscuţilor.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

Dragă tovarăşe !

In curând vei primi printr'o ocazie specială manuscrisele pe care te rog să mi te transmiţi imediat. Vezi că am primit sarcina, cu ajutorul unor tovarăşi locali, să elaborez pe baza acestor manuscrise un proiect de program pentru împăcarea tuturor nuanţelor patridului revoluţionar din Rusia. Manuscrisul se compune dintr'un: a) program teoretic sau principial expus de grupurile din nord şi propus să fie discutat la apropiatul congres; b) dintr'un şir de proiecte ale unei organizaţii unitare generale şi de luptă mai sistematică simultan cu guvernul şi cu exploatatorii particulari ai muncii poporului. D-ta se înţelege ştii că apropierea dintre diferitele cercuri progresează cu succes: pe de o parte narodnovolnicii au recunoscut în presă că este necesar să se intensifice eforturile revoluţionare la ţară pentru organizarea acţiunilor *militare* în acest mediu; pe de altă parte narodnicii recunosc că este necesară teroarea sistematică directă împotriva guvernului. Astfel terenul pentru unificarea tuturor grupurilor existente într'un singur tot este gata pregătit. Congresul are sarcina să dea viaţă acestei tendinţe spre unitatea de acţiune; să elaboreze un program comun, nu numai principial, ci şi practic, combativ şi să creieze un centru potrivit pentru *conducerea* după un *plan comun*, unic. Nu cred să fie necesar de a vă explica amănunţit importanţa uriaşă a acestui congres. Având în vedere apropierea congresului şi faptul că toată lumea recunoaşte necesitatea unităţii de acţiune pentru lărgirea proporţiilor de aplicare a teroarei, narodvolnicii au hotărît să nu întreprindă măsuri decisive de aci înainte până la hotărîrile congresului. Dar timpul nu aşteaptă; sistemul lui Loris a şi izbutit să-i exercite acţiunea demoralizatoare asupra societăţii. Speranţa în tot felul de fericire de sus creşte în societate nu dela o zi la alta, dar dela o oră la alta şi dracu ştie cum, ai s'o vezi deodată că sub influenţa lui Loris, Saşca, un al doilea va zvârli vreo pacoste sub titlul zbârnâitor de constituţie plus «politizarea unui număr delicvenţi politici inocenţi». Societatea noastră atât de puţin exigentă şi o bună parte din tineret va spune bogdaprosti şi pentru aceasta. Va începe jubilarea generală pe pământul Rusiei, jubilare care va împiedica fără îndoială munca revoluţionară, lipsindu-ne de colaborarea şi simpatia multora, fără de care, precum ştiţi, nu s'ar fi putut face nicio zecime din ceea ce s'a făcut. De aceea se poate spune că pentru partidul nostru este o problemă de viaţă să împiedice un asemenea sfârşit al frământării sociale, preîntîmpinând ca guvernul să arunce praf în ochi sub formă de constituţie şi de noi amnistii de sus, mult mai vaste ca amploare şi mai grozave prin acţiunea lor, atât în interiorul ţării, cât şi în Europa. Noua rânduială politică şi socială care va fi rezultatul acţiunilor noastre, va avea desigur alt caracter, decât graţierea de sus. In afară de aceasta autoritatea partidului nostru se va ridica astfel

atât de mult, încât nimeni nu va îndrăzni să conteste influența sa asupra poporului și curajul său. Toate grupurile recunosc caracterul critic al momentului de față pentru partidul nostru și tocmai de aceea toată lumea manifestă o asemenea înclinație spre compromisuri reciproce, toți se pregătesc cu atâta nerăbdare pentru congres, care urmează să elaboreze o organizare comună și un plan amănunțit de măsuri practice pentru perioada apropiată.

In curând va sosi la dvs. Cernâșev și va vorbi mult mai amănunțit despre toate cele pe care aici le-am atins numai în linii generale. El este trimis la voi în mod special de cei din sud pentru tratative cu privire la organizarea în ținuturile voastre a unui congres preliminar al emigraților noștri români, în scopul de a stabili o legătură mai temeinică cu sudul și de a trimite un delegat cu propuneri practice la congresul general. In așteptarea congresului noi am făcut aici legături concrete cu teroriștii irlandeji și cu inițiați ai tehnicii revoluționare.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

617

Jos cu iluziile

E timpul să ne dăm seama despre următoarele :

1) unde sau în ce condiții trebue să activăm

2) ce trebue să facem în asemenea împrejurări

3) ce suntem.

4) Ce trebue să fim.

Noi suntem Răsăritul și nu Apusul și acceptă...... Răsăritul.

Ce sunt românii = a) din punct de vedere economic
b) din punct de vedere cetățenesc
c) din punct de vedere moral
d) din punct de vedere politic
e) din punct de vedere social

5) Renașterea noastră este posibilă numai în popor.

In România trebue să se lucreze în mijlocul poporului, trebue ca acesta să fie luminat, trebue să se formeze primele cadre în rândurile intelectualității iar în acest scop ale noastre imediate [cuvânt anulat] trebue să se creeze literatura noastră românească pentru toți — grupuri în care s'ar putea forma viitorii luptători.

6) Ce suntem?

Noi suntem încă trup și suflet burghezi, deși socialismul încă adesea înainte... Cel mai rău lucru este că noi nu ne dăm seama de aceasta [două rânduri indescifrabile]. Analogie cu rușii și cu sârbii.

Nu există individualism alături de [un rând indescifrabil] şi cu comunismul ruşilor, — birocratism şi dependenţă faţă de stat.

[Mai departe scrisoarea devine cu totul indescifrabilă].

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

618

19 Septembrie

15 Varton street V. S.

Dragă Nicolai Constantinovici, conform ultimei dv. scrisori, m'am adresat deîndată la Paris, cerând adrese pentru prietenii dv.: drept răspuns am primit adrese a trei francezi, care au făcut, într'un mod destul de curios după cum mi se scrie, cunoştinţă cu aceşti prieteni, au găsit că ei sunt oameni foarte interesanţi şi îi vor introduce unde trebue. Mi se pare că aţi fi dorit altceva, dar ce să-i faci, în prezent, Parisul este curăţat de ruşi, care ar putea să primească pe prietenii dv. ca pe oameni de ai lor, să-i introducă şi să-i recomande unde trebue. Adresele sunt: 1) Bouillet 133 Rue du Temple (Portefeuilliste) 2) Tomachot Auguste 145 Rue Saint Mor III 3) Jaliot 140 Rue Monfetard. Alte adrese interesante nu sunt.

N'am pur şi simplu nici o posibilitate să stabilesc relaţii trainice între dumneavoastră şi cineva din Paris, care să fie «au courent des choses» [la curent cu treburile]. Am doi, trei prieteni ruşi, care sunt întotdeauna gata să îndeplinească însărcinarea de a găsi pe cineva, de a culege informaţii, dar ei înşişi nu sunt oameni cu greutate.

Vai, dragă, existenţa mea aci este din cele mai jalnice. Un timp, după sosirea mea, eram cât pe aci să mă las captivat de împrejurarea că gazetarii de aici tipăreau aproape toate cele scrise de mine, am început să cred că mă vei invidia, în realitate, însă, totul s'a sfârşit repede — mi-am adus familia din Paris şi iată că aceşti gazetari nici nu se gândesc să-mi plătească! In cele trei luni cât stau aici, nu am primit încă nici un ban, iar cele cinci guri cer de mâncare. Dracul ştie, ce situaţie, sunt cu totul descurajat. Aceşti domni consideră şi acum munca intelectuală ca o jucărie, iar orice onorariu plătit pentru ea — ca o pomană.

Şi iată-mă acum cu mâinile pline de promisiuni şi invitaţii, cu sute de ruble la casele diferitelor redacţii, dar fără nici un ban în buzunar; mă gândesc iarăşi să dau dracului toată această literatură, deşi ştiu perfect de bine ce înseamnă să-ţi schimbi meseria. Din toate acestea puteţi, desigur, înţelege că forţele şi gândurile mele sunt consacrate obţinerii unei bucăţi de pâine; gând ce mă apasă zi şi noapte. Şi nu întrezăresc o ieşire din toate acestea, iar, pe de asupra, simt că nervii mi se detracă din ce în ce mai mult şi te pomeneşti că va izbucni iarăşi vreo poveste

[De-a curmezişul paginii:]

Ascultaţi, nu intenţionez să iau apărarea lui Jebunea, deoarece nu-l cunosc aproape de loc, dar ştiu numai una: că în ulimul an el nu primea *personal* nimic, nici în Rusia, şi se zbătea ca peştele pe uscat, muncea din greu şi locuia într'un fel de groapă pentru gunoaie, se alimenta foarte prost. *Am văzut-o cu ochii mei.*

Spuneţi-mi, pentru orice eventualitate, dacă aveţi cumva în Rusia cunoştinţe în lumea negustorilor, care fac comerţ extern cu America, — am nevoie de aşa ceva — vă întreb pentru orice eventualitate.

De curând aci se răspândi zvonul că, cu ocazia încoronării, se vor acorda în Rusia uşurări extraordinare: amnistie sau chiar constituţie; oricât de convins aş fi de netemeinicia tuturor acestor aşteptări, dar, totuşi, mă gândeam, fără să vreau,... «oare n'ar fi într'adevăr bine să nimeresc acum în Rusia?» — toate aceste gânduri îmi vin probabil pentru că tare mi-e dor de patrie. Desigur, toate aceste zvonuri s'au dovedit ca absurde; mi-e chiar necaz pe mine că am fost atât de credul şi pentru că am aşteptat binele,de acolo de unde nu-l poţi obţine.

Deocamdată, rămâneţi cu bine. Vă îmbrăţişez tare.

Varea trimite salutări. După cum o ştiţi, probabil, Slioma a fost expulzat din Paris. E undeva la Geneva. Aici suntem numai Linea [?], Gartman, eu şi încă 2 evrei. E desigur puţin, dar, în schimb, nu sunt intrigi.

Al Dumneavoastră Nicolai

[Texte marginale:]

Reexpediaţi, vă rog, scrişoarea alăturată la adresa indicată.

Comunicaţi despre trimiterea adresei.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

619

Dragă Russel!

Mâine îţi voi expedia 150 fr. In acelaş timp îi voi scrie lui Parcevschi să împrumute cu dobândă 150 fr. El găseşte întotdeauna. Dodânda o vom plăti noi. Nu ştiu cum vom achita chiria, căci nu avem bani deloc. Dar în prezent altceva mă frământă. După cum se prezintă situaţia, acum se vede că nu vom rezista multă vreme. Speranţa în cei 1000 franci din Italia, s'a spulberat, lucrurile au fost minunat organizate.... dar nu avem cu ce să continuăm treaba, nimic de făcut.

In ce priveşte viitorul: nu se vede nimic la orizont şi pe deasupra avem obiceiul prostesc de a mânca în fiecare zi. Dacă am fi avut 3000 de franci mai mult, am fi învins la sigur, dar nu-i avem... Fie ce-o fi. Inchipuie-ţi următorul caz! Iţi aduci aminte de hotărîrea pe care am luat-o în privinţa lui S-o, să nu-i dăm să înţeleagă că îl cunoaştem? Potrivit cu această hotărîre n'am spus

nimănui nimic dintre tinerii de aici. Dar Arbore n'a putut să tacă şi a spus şi la alţii. Scorţeanu fără să stea mult pe gânduri a descris toată afacerea Kr. cu S-o în revista « Femeia română ». Când am aflat aceasta, parcă m'a lovit damblaua. Am trăit multă vreme pe lumea aceasta, am înfruntat multe lucruri, dar n'am învăţat încă să ne ţinem gura. Pentru mine personal cazul acesta e cu atât mai neplăcut cu cât mă pune într'o situaţie grea faţă de R. Dracu să-i ia pe toţi! Fără dor şi poate că situaţia d-tale e şi mai proastă. Când îţi ia dumnezeu, apoi îţi ia şi cenuşa din vatră şi necazurile vin unul după altul parcă într'adins.

Nu trimit bani astăzi căci nu avem hârtii, mâine cumpăr şi expediez.

La revedere, te sărut tare de tot.

Costică

Dece nu trimiţi broşura?

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

620

Dragul meu Russel,

Am făcut un atentat contra microscopului, desigur numai din plictiseală şi pentru că până în prezent n'am văzut medici care să întrebuinţeze acest instrument în practica lor şi nu pentru a inspira groază pacienţilor.

Intr'adevăr, dracul să te ia, eu aş dori cu plăcere să fi renunţat la acest atentat contra.... naturii.

Dacă d-ta nu te plictiseşti, nu pot decât să te felicit, dar nu te invidiez pentru distracţiile d-tale, încă de mult ai avut prilejul... Rally are treburi multe la Bucureşti cu cercul, doar se ştie că pun la cale o revistă etc. Desigur el este necesar şi capabil, dar totuşi puţin interesant, aşa de exemplu după cum s'a întâmplat acelaşi lucru la noi acum 10 ani.

Dar mă reţine la Ploieşti nu..., ci în primul rând cărţulia, mica lucrare care trebuie odată să fie tipărită, apoi în al doilea rând unde să mă duc, îndeosebi fără bani. Probabil că am să vin la d-ta la sfârşitul verii, dar când voi termina lucrarea şi când Rally va obţine însfârşit un bilet gratuit — dar şi atunci cu condiţia ca d-ta să mă alimentezi acolo. In ceeace priveşte Moldova de nord e foarte interesant, dar cu toată posibilitatea ce mi-o oferă paşaportul de la Tulcea, nu voi profita probabil de el, deoarece sunt hotărîtă să mă mut în vara viitoare la Paris. La d-ta voi veni aşa în plimbare, dar poate va trebui să conspirăm în privinţa frontierei. Eu mă agăţ de cuvintele d-tale nu pentru mine, ci pentru compatriotul meu care trăieşte şi moare, dacă nu de foame, cel puţin de plictiseală în prezent la Tulcea. Dacă ar exista posibilitatea să-i găseşti acolo vreo ocupaţie oricât de neînsemnată, el ne-ar fi foarte folositor. Inţelege aceasta şi scrie-mi cât mai curând. El, de exemplu, ar putea fi învăţător

ucrainean. (Dar nu ştie nicio limbă, nici româneşte). In general gândeşte ce s'ar putea născoci pentru el acolo.

La Tulcea nu se face nimic. La Bucureşti se spune că Vasile S. va fi în curând din nou încolţit, dar zilele acestea a venit de acolo Lonaganţ, şi nu mi-a spus nimic despre aceasta. Ei bine, se trăieşte mai bine decât mai înainte, deoarece avem mulţi pacienţi.

In treacăt fie zis, mai avem o chestiune interesantă = am un prieten, tot doctor din Kiev, om semilegal, adică îi sunt interzise toate funcţiile în Rusia, dar a putut obţine paşaport pentru străinătate. A căutat o funcţie în Bulgaria şi se pare că a găsit, dar după dorinţa soţiei sale (prietena mea) şi din motive de politică superioară ar fi mai plăcut, dacă ar putea să fie admis în România, şi mai plăcut, dacă ar putea să fie la Iaşi. Ce crezi despre aceasta? Se ştie doar că la Iaşi un doctor rus poate avea trecere la birjari (scapeţi). Să nu crezi că vreau ca soţul să fie aranjat într'o situaţie pe lângă scapeţi, numai din prietenie pentru nevasta lui. Comunică-mi şi în privinţa aceasta şi dacă nu e posibil să se găsească vreun loc de medic pentru acest doctor. Ar fi folositor.

Ai primit zilele aceastea «Ciornîi Peredel» din Geneva. E cu totul altă vorbă, nu e ca voinţa populară (Narodnaia volia) — totuşi destul de inteligent, rezervat şi din punct de vedere socialist cu totul distins. Iată o chestiune cu totul utilă, federalismul.

Nu vei avea vreo ocazie în Rusia, şi anume la Kiev, căci aş avea mare nevoie de aceasta.

De curând am primit ştirea că Pan al nostru se află acum la Kiev. Stă în cartierul Lîbet şi, pe cât se pare, el are legături cu «Volia» şi proiectează planuri uimitoare.

Nu ştiu despre ce este vorba. Amănunte nu ni se comunică. Răspunde.

A dumitale O. N.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

621

1 Februarie

Dragă tovarăşe,

Am primit azi telegrama d-tale şi mă mir că de trei zile statutul muncitorilor a fost aprobat şi H....... a scris la minister, mi-a spus personal că e trimis la Iaşi. Mâine mă duc iarăşi la minister. Dracu ştie ce mai e şi asta!

In privinţa revistelor aş putea aranja ca să le primeşti dar pentru aceasta e nevoie de o adresă mai convenabilă, căci rezultă impresia că parcă ar fi trimise la cafenea. Mai adaugă câteceva la adresa pe care mi-ai trimis-o şi voi aranja ca să primeşti gratis ambele reviste. Cu privire la expedierea cărţilor

ucrurile stau astfel: posed în număr mai mare următoarele lucrări: «Vpered» V, «Vpered» III, «Prologul», «Procesul celor 50», «sătui şi flămânzi» (puţine ex.) şi atât! Dacă vrei, ţi-le voi trimite, mă tem numai că expedierea lor să nu fie zadarnică. Răspunde-mi.

Paşaportul a fost expediat de mine şi sper că Nădejde l-a primit de mult. Am făcut acolo o greşeală, am uitat că fetiţa se numeşte Vera. Ce să-i faci!

Deci ţi-am răspuns la toate întrebările, acum să trec şi la chestiuni cu caracter personal. Dragă, ce să fac? Treburile lui Costică stau prost şi în genere aici lucrurile stau prost de tot. Nu e nimic de făcut. Trăim de pe o zi pe alta. După multă bătaie de cap am reuşit să obţin pentru Costică restaurantul din gara Ploieşti, care merge de minune. Este un nod de cale ferată, multă lume. Dar ca să poată lua restaurantul începând din Martie are nevoie de bani. Treaba e serioasă, câştig sigur şi bun, niciun risc, dar repet, e nevoie de bani. Nu vrea Nădejde să facă tovărăşie cu el, căci se oferă prilejul să se aranjeze şi să fie independent. Examinează serios pe cei din jurul d-tale şi gândeşte-te. Ţine seama de faptul că situaţia tovarăşului nostru împovărat cu familie, este foarte grea şi că a venit momentul când trebue să fie ajutat.

Răspunde-mi, să nu-ţi fie lene, la această scrisoare şi răspunde imediat, Salutări prietenilor.

Al d-tale Z. Arbore

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

622

18 Aprilie

Astăzi am primit scrisoarea d-tale şi tot astăzi răspund; chestiunea d-tale relativ la Nitro [?] este următoarea. Aci la mine se află în momentul de faţă un tovarăş francez, care este laborant la una din universităţile germane. El mi-a dat posibilitatea să aprovizionez pe cine trebuia cu o mare cantitate de corim macul. şi napaverin muriat etc. Lui m'am adresat pentru chestiunea d-tale. S'a constatat că ceeace ceri d-ta nu se va putea primi direct de la fabrica care în curând va fi deschisă în partea muntoasă a cantonului Bern, şi anume cantitatea cerută, dar el va căuta să obţină dreptul, căci obţinerea nu este dificilă. Prin urmare, deocamdată îţi pot spune numai aceasta, despre preţ şi rest nu mi-a scris acum.

Şi acum o altă chestiune = oare nu vom avea nevoie de arme? Aci sunt oameni care pot să se angajeze de a procura armele în schimbul banilor.

In ceeace priveşte pe militari, d-ta însuţi cunoşti aci destul de mulţi. Dar pentru ca un Razois, Montelierre, Poirier, Cannes şi alţii să meargă mereu, trebuiesc bani.

In legătură cu Sokolov, pot să-ţi spun că într'adevăr el a încetat să mai dea — oricât de surprinzător este aceasta, dar este adevărat. Acum în ceeace priveşte aptitudinile lui militare, aceasta nu o ştiu.... Ştiinţa militară pentru mine este terra incognita [pământ necunoscut].

Prin urmare chestiunea referitoare la militari se reduce la următoarele — dacă sunt bani, în acest caz *spune prietenilor* să scrie o scrisoare confidenţială — una aci la Geneva, alta la Londra; prima să fie adresată comuniştilor din Geneva, ca militari, a doua londonezilor; sfatul celor de aci este de a chema ca şef sau pe Ocolici sau pe Brublevschi (amândoi sunt în prezent la Londra). Dacă acţiunea va putea fi plasată pe teren socialist, repet că se vor găsi oameni care vor pleca.

Acum despre călătoria mea. Desigur că d-ta ai primit ultima mea scrisoare, pentru dumnezeu, nu întârzia cu răspunsul. Anca H. pleacă Marţi de aci. Pentru ca ea să-şi poată termina în mod fovorabil misiunea, aşi dori mult ca s'o întâlneşti d-ta personal. Nota bene, dragul meu, nu da atenţie că ea personal va face asupra d-tale o impresie *foarte proastă.* Dar ce-i de făcut? Nu toţi oamenii sunt simpatici; trebuie să te bizui pe d-ta însuţi, căci ea nu e decât delegată. Deşi într'adevăr este just proverbul «cum e turcul şi pistolul», dar în cazul de faţă nu mă interesează nici turcul nici pistolul, ci numai *ca banii cheltuiţi să nu se piardă,* ca *în Rusia să avem în orice caz o maşină şi ceva caractere de scris.* Ştiu ce înseamnă şi una şi alta. Ştiu că nu trebuie să fim reduşi la un singur exemplar; cu cât mai mult, cu atât mai bine. Nu pentru noi... [indescifrabil] este cuvântul tipărit. Aceasta este necesar altora — noi trebuie să îndeplinim această operă. Soarele nostru răsare. Ar fi timpul ca să ne gândim.

In privinţa banilor pentru transportul maşinei; care trebuie să fie în întregime *demontată* în cele mai mici detalii, pentru uşurarea contrabandiştilor, aşa încât ei să o poată transporta. In ceeace priveşte caracterele tipografice, acestea sunt împachetate în 3 casete tipografice, deci ei pot pune caseta plată în fundul căruţei şi s'o acopere cu fân (ele sunt foarte plate şi puţin înalte)... în privinţa banilor — ea însăşi îi va duce. Cineva dintre ai voştri să execute acţiunea singur, fără amestecul ei, deoarece ea e un copil lipsit de minte şi poate să ne dăuneze.

Ajungând la Cernăuţi, ea îţi va telegrafia cu privire la sosirea ei la Iaşi, iar d-ta la rândul d-tale comunică cui trebuie la Iaşi printr'o telegramă, pentru ca s'o aştepte la gară. Dacă cel trimis n'o va găsi, să meargă la hotelul Rusia să întrebe de madam Zubcov. Ea se va instala acolo. Pentru orice eventualitate îi dau adresa soţului Eugeniei. Al dumitale

Z. Rally

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

PREFAŢĂ

Deoarece ne dăm seama că omul în afara anumitor drepturi care îi aparţin în virtutea individualităţii sale, mai are simţul datoriei faţă de alţii şi că dreptatea riguroasă ne cere ajutor reciproc şi sprijin reciproc.

Deoarece fericirea şi dezvoltarea noastră supremă pot fi atinse numai prin unirea şi cooperarea ţelurilor şi a mijloacelor noastre pentru realizarea lor şi

Deoarece ţelul nostru poate fi exprimat prin cuvintele «toţi pentru unul şi unul pentru toţi», dela fiecare după capacităţi, fiecăruia după nevoi ; libertate, egalitate, fraternitate.

De aceea noi subsemnaţii devenim membrii ai Comunei progresiste şi ne obligăm să consacrăm întreaga noastră muncă şi toate mijloacele pentru realizarea următoarei

CONSTITUŢII

Art. I

§ 1. Comuna trebue considerată ca o singură familie: toţi membrii ei trebue să-şi unească munca şi ocupaţiile, să ţină proprietatea lor spre folosul comun şi să trăiască în comun pe o singură gospodărie. [in a unitary home]

§ 2. Fiecare membru este liber în acţiunile şi faptele sale şi Comuna poate îngrădi această libertate numai în cazurile când acţiunile lui vin în conflict cu drepturile morale.

§ 3. Toţi trebue să răspundă în egală măsură de respectarea riguroasă a Constituţiei şi să se bucure de drepturi şi privilegii egale. Dar în caz de nevoie Comuna poate temporar retrage unui membru al ei dreptul de vot, pe baza hotărîrii unanime a celorlalţi membrii.

Art. II

§ 1. Tot ceeace se referă direct sau indirect la bunăstarea Comunei poate fi dezbătut şi hotărît de membrii ei la adunările lor care se împart în: a) adunări zilnice de producţie pentru determinarea muncilor zilnice. b) adunări săptămânale de producţie pentru dezbaterea problemelor de producţie şi pentru observaţiile ce se fac în vederea interesului comun şi a buneistării Comunei; c) adunări săptămânale pentru criteriu şi pentru perfecţionarea reciprocă.

Afară de aceasta d) adunări extraordinare pot fi convocate oricând la propunerea unei cincimi din totalul membrilor.

§ 2. Toate hotărîrile Comunei, cu excepţia celor menţionate în mod special în Constituţie, trebue să se ia cu o majoritate de 3/4 de voturi ai celor prezenţi.

§ 3. Imprumuturi de bani şi darea lor cu dobândă pot fi hotărîte numai cu consimţământul unanim al tuturor membrilor.

§ 4. Demnitarii Comunei sunt: Preşedintele, Secretarul, Casierul şi Organizatorii lucrărilor. Ei trebue să fie aleşi la sfârşitul fiecărui an şi să preia funcţiunea la 1 Ianuarie ale anului viitor. Ei pot fi oricând înlocuiţi de Comună.

§ 5. Preşedintele trebue să prezideze adunările, trebue să urmărească dacă hotărîrile Comunei sunt executate cu precizie şi în caz de nevoie să dea dispoziţiuni provizorii pentru organizarea lucrului zilnic.

§ 6. Secretarul face dările de seamă asupra tuturor adunărilor, duce corespondenţa oficială şi păstrează toate documentele Comunei.

§ 7. Casierul păstrează banii Comunei, ţine o evidenţă precisă, intrările şi ieşirile. El poate elibera bani numai pe baza hotărîrii Comunarzilor şi este obligat să prezinte dări de seamă, la fiecare adunare de producţie,

§ 8. Organizatorii lucrărilor se aleg pentru supraveghiere şi conducere în ramurile de activitate ale Comunei. Ei hotărîsc toate detaliile practice ale lucrului (dacă nu au fost botărîte de Comună) şi trebue să prezinte dări de seama asupra desfăşurării lucrărilor la fiecare adunare de producţie.

Art. III

§ 1. Orice persoană care a trăit în Comună şi s'a familiarizat pe deplin cu legile ei [?] şi cu modul comunist de viaţă poate deveni membru al Comunei, semnând constituţia, dacă cererea lui de intrare în Comună a fost primită prin hotărîrea unanimă a tuturor membrilor ei.

§ 2. Proprietatea membrilor şi tot ce pot primi ulterior, trebue să aparţină necondiţionat şi pentru totdeauna Comunei.

§ 3. Toţi membrii Comunei trebue să primească hrană, îmbrăcăminte şi locuinţă. Fiecăruia i se garantează cu toate mijloacele Comunei îngrijire şi ocrotire în caz de boală, accident, bătrâneţe şi cât timp e copil, precum şi mijloace pentru satisfacerea unei instrucţiuni multilaterale şi a altor nevoi, în măsura bună- stări materiale corespunzătoare a Comunei.

§ 4. Dacă un membru al Comunei vrea să iasă din ea, el nu are dreptul să ceară plată pentru munca sa, serviciile şi proprietatea dată Comunei, deoarece toate acestea trebue privite ca o plată pentru cheltuielile şi avantajiile sale curente, obţinute în cursul vieţii în Comună. Membrul care iese, poate să ia din proprietatea comună ceeace îi va fi atribuit atunci de Comună.

§ 5. Copiii membrilor şi copiii adoptaţi de Comună trebue să fie consideraţi ca membri ai ei şi trebue să se bucure de toate drepturile stabilite aici, cu excepţia dreptulu de vot. Ei pot fi admişi să se bucure de acest privilegiu numai pe baza unei hotărîri unanime [şters] şi după ce au semnat numele pe această Constituţiee,

Art. IV

Amendamente, adăugiri şi interpretări ale acestei Constituţii pot fi făcute oricând, dar numai pe baza unei hotărîri unanime a Comunei.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

624

Dragă tovarăşe,

Eri în ziua de 5 am trimis pe numele lui Luber pentru d-ta două broşuri «Das Kapital unde die Arbeit» (Capitalul şi Munca) a lui Most şi «Quintezenz des Sozialismus» (chintesenţa socialismului) de prof. Scheffel ca să le cercetezi. In curând îţi voi trimite şi lucrarea lui Caffiero «Capitalul», la fel pentru popularizarea lui Marx, cu privire la care lucrare însuşi Marx s'a pronunţat lăudabil. Această lucrare o citesc eu însumi în prezent şi o găsesc mult mai bine scrisă decât broşura menţionată mai sus a lui Most. Acesta vrând să păstreze savantismul formei, nu şi-a îndeplinit misiunea prin aceasta, adică n'a expus în mod popular opera lui Marx, ci numai a rezumat-o, pe când Caffiero a scris într'adevăr o broşură pentru cititorul mijlociu. Propune cercului, îndeosebi fraţilor Nădejde să întreprindă traducerea uneia dintre aceste broşuri, adică sau aceea a lui Most sau a lui Caffiero. Eu, la rândul meu, mă angajez să procur banii pentru tipărirea unei asemenea lucrări în număr de 2000 de exemplare.

Aş dori să-ţi trimit şi lucrarea «Jahrbuch für Sozialwisenschaft und Sozialpolitik», care este un almanah pentru ştiinţe sociale şi economie politică de dr. Richter; dar proprietarul ei, Wolk, nu-mi permite să fac aceasta, deoarece această lucrare îi este foarte necesară şi de aceea, eu doresc mult ca ai d-tale să cunoască această ediţie, care apare o dată în 6 luni. Iţi trimit adresa editorului, spunându-ţi că această carte costă 5 franci, o sumă pe care totuşi o poţi strânge printre prieteni — «Zürich — Oberstrasse, Verlag von Ferdinand Kerber». Această carte apare în primul număr în 1879. Alături de articolul obraznic a lui Grenlif cu titlul «Die Theorie der Anarchie» (Teoria anarhiei), se află o serie întreagă de recenzii bune. In afară de această carte, în orice caz foarte bună, se mai găseşte, dragul meu prieten, încă una, cu privire la care vei citi o recenzie în cartea recomandată mai sus. Aceasta este de Scheffel — Fr. Scheffel «Bau und Leben des sozialen Körpers» (structura şi viaţa corpului social). Din această lucrare au apărut până acuma 3 volume, dar primele 2 sunt lipsite de interes, al 3-lea însă conţine o încercare = «Enziklopädischer Entwurf einer realen Anatomie, Physiologie und Psychologie der Menschengesellschaft, dritter Band» (Studiu enciclopedic al unei anatomii, fiziologii şi psihologii reale a societăţii umane, vol. III, 575 pagini.) Tübingen, Verlag der H. Laubschen Buchhandlung, dar acest volum costă 20 de mărci, ceeace este foarte scump.

Scrie-mi dragul meu, din timp în timp. Iarna ne-a îngheţat literalmente pe toţi.

Broşurile pe care ţi le trimit fac parte din colecţia Kristen şi de aceea ţi le trimit recomandate, rugându-te să mi le retrimiţi în acelaşi fel. In afară de aceasta, aş avea următoarea rugăminte — trimite-mi colecţia «Le prolé-

tariat » trimisă din Geneva, nu plăti pentru transport şi de asemenea spune-mi cât a costat, de oarece Jukovski care a trimis-o ne cere contul, pentru că banii ce i-au fost trimişi în mod special pentru aceasta

Salutări prietenilor din parte-mi

Z. Arbore

P. S. Ai citit « Mat d'Arbre » un articol în legătură cu interzicerea ziarului « Basarabia ». In acest articol s'a spus numele redactorilor, doarece acesta nu este un organ socialist, dar ceea ce este mai curios e faptul că acolo a apărut apoi declaraţia lui Vintilă şi Mircea [?] Rosetti, care s'au declarat a fi socialişti. Ce fel de oameni. In curând îţi voi trimite « Netuno », în care s'a retipărit articolul d-tale împotriva statului şi în care s'a scris despre organul defunct.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

625

Dragă prietene!

Odată cu scrisoarea îţi trimit o telegramă ca să-mi trimiţi pe Marx în ruseşte. Am nevoie de el în legătură cu o scrisoare foarte importantă cifrată din Rusia. Sper că ai să-mi trimiţi imediat. Azi am primit scrisoarea ta, care bine înţeles m'a uimit foarte mult. Rossel a plecat, fireşte, imediat cu mine la Nad. şi spre mirarea noastră, am constatat că nici el nu-şi dă seama câtuşi de puţin, cu ce a putut să te ofenseze pe tine şi în general pe bucureşteni. Rossel îţi va explica în scrisoarea sa părerile sale despre sursele scrisorilor ofensatoare primite de tine. Eu m'am pregătit să-ţi scriu o scrisoare lungă; dar după scrisoarea ta am primit din Rusia o scrisoare cu ştiri alarmante şi sunt absolut incapabil acum să mă concentrez asupra vreunei chestiuni. In general însă, prietene, sunt foarte amărît de horărîrea ta de a nu veni încoace.

Dacă nu e încă târziu, schimbă această hotărîre şi pentru mine şi pentru interesele cauzei. Cele puţin Rossel şi Nădejde lucrează străruitor şi ar trebui să te înţelegi cu ei, cu atât mai mult, cu cât e clar că între voi sunt pur şi simplu nişte nedumeriri. Te rog, dragă Zamfir vino la noi. Şi vom sta de vorbă cât pofteşti şi vom afla despre Rusia mai mult decât pot s'o fac în scrisori, şi despre Geneva.

Ei, la revedere, cât mai curând, al tău [semnătura indescifrabilă].

P. S. Iţi aduc încă odată aminte am neapărată nevoie de Marx în ruseşte, întrucât trebue să răspund la o scrisoare cifrată, în care mi se comunică ultimele ştiri extrem de importante pentru mine şi pentru cei din Geneva. In acelaş timp, la Piter au avut loc numeroase arestări, despre care mi se comunică amănunte.

Are să-mi pară foarte, foarte rău dacă nu ai să vii încoace: în special Rossel ar avea nevoie de sprijinul tău, deoarece el nu este în totul de acord cu Nad.

în ceeace priveşte tactica. Dacă ai fi aici am putea, ca să zicem aşa, elabora un fel de tactică obligatorie, atât în ceeace priveşte faţă de autorităţile ruse, cât şi faţă de cele locale. Rossel se înţelege, nu este înclinat spre prea multă prudenţă, lucru de care sunt încredinţat că vei fi de partea lui, dacă vei fi aci şi vei cunoaşte mai aproape situaţia de aici. In general R. are pentru tine un simţământ prea cald şi prea multă simpatie, pentru ca să poată admite măcar o clipă o atitudine ofensatoare faţă de tine. In ce mă priveşte, sunt pur şi simplu ridicole temerile tale că eu aşi putea fi de partea unora care defăimează oameni pentru care tu scoţi cu mâinile tale castanele din foc. In general, frăţioare, eu nu-mi schimb aşa de uşor părerile despre cineva, şi nu sunt înclinat să condamn pe cineva după zvonuri, ca de pildă oameni solizi ca Juk şi chiar Dragomanov pe conştiinţă [?].

Salutări lui Katz. Nădăjduiesc să mă văd cu tine curând.

Al tău [semnătura indeșcifrabilă]

[Texte marginale:]

Am hotărît să nu trimit telegramele sub forma de telegrame conspirative.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.].

626

Kesier sur Okain (?), 21 Septembrie

Dragă Zamfir Konstantinovici, am aşteptat, am tot aşteptat manifestul pe care mi l-aţi trimis din Iaşi, după cum scrieţi, dar nemaiputând aştepta, vă scriu eu. De aceea am avut o surpriză, pe care nu sunt capabil s'o înţeleg, — şi anume telegrama din 6 Septembrie cu următorul conţinut: «Ploeşti—Geneva, rue Lausanne 19 Dragonan [?] Envoie par telegraphe 200 fr. Paris rue Gabriel, Montmartre 14 Fernand Dideroti pour Kostica, Zamfir» (în franţuzeşte]. Telegrama mi-aţi trimis-o din Geneva într'o scrisoare. In plus, nu numai că banii nu merg telegrafic în Franţa, dar nici măcar mandatul de poste [în franţuzeşte] nu se primeşte. Trebuie mers la Aigle [în franţuzeşte]. De aceea am trimis banii într'o scrisoare recomandată, adăugând o telegramă în limba franceză, în care am explicat purtarea mea. Dar până în prezent n-am primit nici un răspuns din Geneva şi nici dvoastră nu scrieţi nimic. Eu bănuesc că ar fi vreo mistificare şi că m'au tras pe sfoară nişte şarlatani cu numele dumneavoastră. Dacă e aşa atunci faceţi cercetări. Dacă nu, încasaţi de la cine se cuvine 200 fr. şi trimite-ţi-mi cât mai repede, întrucât treburile noastre merg foarte slab. Acum totul se ţine pe câştigurile mele de la Reclu, care se vor termina la 15 Octombrie însă cheltuielile noastre s'au mărit cu venirea polonezului. Cererea mea este cu atât mai insistentă, întrucât sunt convins că banii n'au fost ceruţi pentru dumneavoastră, ci pentru careva italieni. Aşa dar, să fiţi cu ei mai severi.

Unde e acum Katz? La primirea telegramei dvoastră, noi am trimis din R imediat o telegramă cu 6 iscălituri, dar nu-i văd efectul. In orice caz, acum K este liber şi poate povesti câte ceva. Să scrie pentru « Pravda ». Comanda lui Gheorghiu am comunicat-o [indescifrabil] şi eu cred că în curând vor primi ziarul. Predă-le salutări. Ce face Steinberg?

Al vostru
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

627

Pentru Russel, pentru tine şi pentru cine va găsi de cuviinţă să citească scrisoarea.

Inainte de a vorbi despre starea lucrurilor de aici, nu pot să nu vorbesc în prealabil despre Herţegovina. In primul rând m'a mirat stilul laconic în care Russel mi-a comunicat acest eveniment. Tu doar n'ai putut să uiţi simpatia pe care o nutresc pentru această cauză. Acum, când s'au primit ştiri atât de precise, mai mult decât atât, ştiri care vorbesc despre utilitatea prezenţei mele acolo, în ciuda ignoranţei mele în domeniul artei militare, aspectul adevăratei mele misiuni în Herţeg, a căpătat pentru mine o însemnătate deosebită. Dacă n'aş fi luat bani dela Rab, aş putea să dispun cu mai multă libertate de persoana mea. După toate probabilităţile voi procura repede banii în sud şi astfel îmi voi termina munca în Rus a. Mai mult decât atât eu aş reuşi poate să-l conving pe Hromoi să mă înlocuiască, deşi el vrea foarte mult să plece în Herţegovina. Dealtfel el este dispus şi acum să-mi cedeze locul său şi să preia misiunea mea, dar el însuşi înţelege, că n'o poate îndeplini în întregime. Şi altfel, eu sunt într'o situaţie extrem de grea: mi-am asumat o sarcină care a devenit acum o povară pentru mine, datorită unei chestiuni, după părerea mea, de o importanţă deosebită. Eu aş propune următoarea soluţie pentru a ieşi din această situaţie. Să procur banii, să mă văd dacă este posibil cu toate cunoştiinţele mele şi să-i încredinţez cuiva în Rusia să facă tot ceeace mi-am propus eu să fac. Sau dacă R. ar vrea să vină aici, eu aş pregăti, ca să zic aşa terenul în diferite puncte. In ce priveşte banii împrumutaţi de mine, sper să-mi procur atât cât trebuie pentru a-i restitui. Eu propun acest lucru nu din calcule comerciale, ci având în vedere lipsa lor de bani şi faptul că ei îmi vor da înapoi datoria din ultimii lor bani. Sper, ca în 3 săptămâni să-mi termin treburile mele, şi să organizez totul în condiţiile susamintite, dacă voi toţi şi redacţia îmi veţi aproba planurile. In acelaş timp, întrucât Russel şi alţii vor reuşi să dea ştiri de acolo, cer ca aceşti oameni să-mi scrie amănunţit la Geneva, despre funcţiile pe care eu le pot îndeplini acolo cu folos. Mă interesează la maximum. De eri

mă aflu într'o stare de febrilitate. Ori sunt supărat din cauza plecării mele, ori din cauza obligaţiilor mele, ori mă consolez cu gândul, că oricum n'am cu ce pleca acolo dela Geneva. Este oare o glumă să vezi că: sub ochii noştri se crează o organizaţie revoluţionară-militară, se elaborează oră de oră programul ei, posibilitatea de a studia masele într'un moment atât de măreţ! ....

Prezenţa noastră acolo este importantă, foarte importantă. Citeşte scrisoarea mea în redacţie şi sfătuieşte-te, ce să fac eu aici!

Iţi trimit deasemeni o scrisoare pentru Beker, la care du-te împreună cu Nădejde.

Acum să-ţi vorbesc despre lucrurile de aici.

In primul rând, Sion al tău este un palavragiu, cu care nu merită să ai relaţii. Nu m'am dus la el. I-am pierdut adresa pentru corespondenţă, azi, mâné voi primi una mai bună. Zuboc este la Bucureşti, din cauza aceasta va fi cam greu cu baloturile. Va trebui să găsim fără ei o adresă pe care să fie primite, iar apoi Hromoi va lua legătură prin corespondenţă cu Zuboc, pentru ca acesta să dea dispoziţie lui Sion să-i elibereze baloturile. In general, cu Zuboc este greu să comunici, deoarece el nu poate să-şi dea adresa de partea cealaltă fără permisiunea cercului său (Iavriştii). După părerea mea, ar fi mai bine să ne aranjăm singuri aici toate treburile. In acest scop, mutarea ta aici ar avea o însemnătate deosebită şi anume ca medic.

La obţinerea diplomei se cere aici un examen de control foarte uşor, pentru ca ....

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

628

M'am văzut cu Z. Iţi comunic rezultatul întâlnirii. Am aflat că Nadia a făcut aici un cerc care se ocupă cu difuzarea ziarului «Vperiod». Stând cu ei de vorbă serios am constatat că în condiţiile actuale nu ar fi practic să se deschidă un drum nou şi în parte chiar imposibil, din cauză că el este în prezent serios legat de alte scopuri. Aşa dar am hotărît că e mai bine să avem un singur drum pentru noi şi pentru ei, întrucât la Iaşi există un om care va expedia cărţile — şi unele şi altele — prin contrabandă şi apoi aceleaşi cărţi tu. La Chişinău pot fi oameni diferiţi (dacă vreţi) şi dacă nu, poate fi una şi aceeaşi persoană. Acest lucru depinde în totul de înţelegere. Z. spune că el îndeplineşte numai formalităţile, că din partea lui este încredinţat că avea loc înţelegerea cea mai perfectă. Nici eu nu am avut motive să mă îndoiesc că veţi conveni asupra condiţiilor propuse deoarece, drumul înţelegerii este destul de larg. Scrieţi mai amănunţit care sunt revendicările voastre şi dacă sunteţi de acord cu aceste condiţii. In scrisoarea precedentă am spus, că m'am convins tot mai mult că venirea lui Nicolai este indispensabilă şi acum nu numai că nu sunt convins

de contrariul, ci sunt şi mai convins că îl veţi înlocui pe Nicolai cu un om, care să locuiască permanent la Iaşi şi care va primi cărţile. In acest scop trebuie să aibă o ocupaţie permanentă. M'am oprit la bibliotecă, care nu merită mare lucru. In general, trebuie să vă spun că Moldova este o ţară constituţională, cu o constituţie destul de liberală... Dar, domnilor opriţi-vă atenţia asupra scrisorii către John, căci de el este mai nevoie astăzi mai mult ca oricând. Şi dacă ne gândim puţin mai serios la aceasta..... Sunt profund încredinţat că şi fără avertismentul meu gândiţi la aceasta, dar fraza mi s'a rupt singură din condei. Ar fi de dorit să-mi trimiteţi o altă adresă. Aţi uitat că împreună cu Simatot [?] locuieşte Strecinicov. D-ta Russel, mi se pare nu aţi înţeles prea bine planurile lui Z. Mi se pare că aceste planuri se caracterizează prin faptul că sunt strict chibzuite, chiar uimitor [?] de chibzuite. In general planul mi-a produs o impresie extrem de bună, şi de altfel recomandaţia voastră a fost la fel. Acest domn pare un om foarte *util*. Acum la ora cinci şi jumătate trebuie să merg la lucru (munca este la fierărie) într'un atelier la un polonez, cu recomandaţia lui A. Condiţiile pare că vor fi bunişoare. De aceea altădată voi scrie mai mult. Acum însă n'am timp. Strâng tuturor puternic mâna.

Al vostru

[semnătura indescifrabilă]

P. S. Adresa: Iaşi, Pescinschi. Extras din scrisoarea lui Sten. Trimite scrisorile pentru orice eventualitate, sigilate.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

629

Dragă Djekov,

Astăzi am primit scrisoarea d-tale şi tot astăzi mă grăbesc să-ţi răspund. Omul de care este nevoie s'a găsit. Dar din scrisoarea d-tale nu reese ce om vă trebue? Iată despre ce este vorba: Oare lucrul este atât de serios încât să putem risca pe un om *de al nostru*? Omul despre care vorbesc este un emigrant polonez care a terminat liceul, când avea 16 ani, în 1846 i-a convins pe tovarăşii săi să fugă în Galiţia, la revoluţia din Krakovia, fapt pentru care a fost condamnat de a fi deportat la Iaroslavl în armată, şi unde a mers pe etape 4 luni de zile, jumătate din acest timp mâinile şi picioarele fiindu-i încătuşate. La Iaroslavl a slujit 4 ani. Aici s'a întâmplat un scandal. Maiorul i-a spus o obrăznicie, el a ieşit din careu şi a vrut să-l împuşte pe maior, pentru care faptă a fost condamnat la muncă silnică pe viaţă, din graţia împăratului pedeapsa a fost preschimbată, a fost deportat în Siberia ca să facă serviciul militar fără drept de avansare, luându-i-se toate drepturile şi averea. Din Iaroslavl în Siberia a umblat iarăş un an întreg pe etape. In sfârşit, sub domnia împăratului Alexandru

al II-lea a căpătat gradul de ofiţer, şi-a dat demisia şi a plecat în Polonia, de unde a fost trimis în 1862 la Saratov pentru manifestaţii; din Saratov a fugit în Turcia, de unde în anul 1868 s'a alăturat răscoalei, şi anume expediţiei în Caucaz; aici numai 6 oameni au vrut să-i îndemne pe cerchezii din Caucaz să fugă în Turcia. A fost învăţător la Tulcea doi ani în şir împreună cu Kelsiev, acum se află de 10 ani în Moldova. Omul a trecut prin foc şi sabie în timpul slujbei sale militare de 15 ani în mijlocul poporului rus, în timpul călătoriilor sale pe etape; deasemeni el a trăit şi în rândul « nefericiţilor » poporului rus, pe care îl cunoaşte minunat şi îl simpatizează. Este singurul dintre polonezii pe care i-am întâlnit, care înţelege cu adevărat socialismul şi anume socialismul din simpatie, deşi cu nuanţă naţionalistă. Ajuns la bătrâneţe (are 45 de ani) acest om vrea să-şi consacre forţele cauzei ruse. El consimte cu plăcere să plece în Rusia; mai mult decât atât, dacă i se va da o recomandare bună pentru un cerc anumit, ar dori chiar să rămână acolo. El ar fi un om extrem de util. Locuesc cu el în aceeaş locuinţă de 4 luni, dispun de o mulţime de dovezi cu privire la *calităţile sale.* Vei putea trimite cu el paşaportul. Dar trebue să ştiu dacă semnalmentele sale se potrivesc cu cele ale domnului care are nevoie de paşaport. Dealtfel nu ştiu la ce îi trebue paşaportul. Semnalmentele cunoscutului meu sunt: statură medie, ochi albaştri, fruntea înaltă, părul şi barba châtain; semnalmente particulare: chelie mare. Răspunde cât mai grabnic dacă este omul potrivit, garantez cu capul meu că este absolut sigur. Dacă d-ta nu-i poţi da asemenea recomandaţie ca să rămână acolo (în drum spre Gobel, a fost la Geneva; acum însă pare-se că a plecat în Rusia), atunci este chestiunea într'adevăr atât de gravă, încât să supunem pe *omul nostru* riscului de a trece Prutul dus şi întors. Desigur că nu am nevoie de amănunte, numai să-mi dai cuvântul că chestiunea este într'adevăr atât de gravă. Scrie cât mai repede dacă poţi obţine acolo un paşaport. Cât de repede îţi trebuie acest lucru? Scrie imediat. Dacă acest om nu se potriveşte voi căuta altul. Scrie numai mai amănunţit. Oare domnul din Kişinău nu poate trece Prutul? (dacă doreşte să fugă). Dacă cunoscutul meu va pleca, va fi nevoie de atâţia bani cât costă drumul dus şi întors, dar va mai fi nevoie de ceva îmbrăcăminte. Toată chestiunea va costa vreo 100 de franci. Dacă trimiţi paşaportul, vizează-l la Consulatul din Bucureşti, deoarece aici e foarte greu s'o faci.

Rămâi cu bine şi scrie cât mai grabnic.

Al d-tale
A. . . . .

Salut frăţesc lui Liubov Fedorovna. Dacă va trebui să trimit eu prin cunoscutul meu, lucrul va costa mult mai scump.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

630

Dragul meu!

Liubocica e gata de drum şi profit de ocazie ca să-ţi comunic acum tot ce s'a mai întâmplat la noi în timpul lipsei tale. Lucrurile stau prost, frate. Toţi mişeii dintre ai voştri au scăpat teferi, iar cine a fost om de treabă — a pierit. Da, prietene, ţi-se ridică părul măciucă, când vezi şi simţi câte victime a provocat această chestiune prostească şi care n'a dat niciun rezultat. Tot ce am avut bun, a fost înăbuşit, strivit, aruncat la puşcărie, iar duşmanii triumfă şi jubilează, bucurându-se că au reuşit să-şi amâne pieirea cu vreo zece ani încheiaţi. Aşa stau lucrurile, planul nostru nu a dus la nimic altceva decât la triumful duşmanilor noştri şi la pieirea multor capete nevinovate. Acum îţi voi descrie faptele, întâmplate la noi în acest timp. Soţia e arestată şi se află la închisoarea din Penza, probabil că o vor exila în Siberia cu domiciliul, dacă nu şi mai rău. Părinţii ştiu despre aceasta. Catia a fost arestată la ţară. Se află în închisoarea din Chiev şi e la sigur că va înfunda ocna. Cred că nu odată s'a gândit săraca la cele ce ţi-am scris acum. Tatiana Dm. a fost arestată şi se află la închisoarea din Moghilău. Săracul Mihail Victorovici! Iar *aţâţătorul* Rabinovici şi alţii de teapa lui, acest mişel şi radical înverşunat, toţi aceşti Chisolorodî, Levendal — conducătorii — au scăpat. Da, au scăpat cu toţii, cu toţii!

Catia nu şi-a desvăluit identitatea, se dă drept ţărancă, căci a fost ridicată la ţară. Ah, dacă ai ştii ce impresie îţi produce Catia când o vezi în haine de arestat, slabă şi palidă cu lacrimi în ochi. Ah, este teribil, dacă ai şti numai! Serega Speier a fost ridicat şi el şi noi tremurăm pentru pielea noastră în fiecare clipă.

Iată toate noutăţile de pe la noi.

Familia e sănătoasă, deşi distrusă din cauza situaţiei Jeniei. Unchiul a fost mutat la Mstislavl. Soţul meu e sănătos. Lui să nu-i scrii sub niciun motiv.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

631

Dragi tovarăşi!

Vă miraţi probabil că nu am răspuns atâta timp; dar aceasta nu se explică prin lipsa mea de punctualitate ci pur şi simplu erau împrejurări de aşa natură care m'au silit să iau cele mai diverse hotărîri în legătură cu persoana mea: una din aceste împrejurări îţi este cunoscută d-tale, Russel, şi anume este vorba de scrisoarea d-tale în care îmi prezici un pogrom, care însă nu s'a deslănţuit încă şi probabil că nu se va deslănţui. Nu ştiu cât de sigură este adresa pe care mi-au dat-o, de aceea nu-ţi comunic deocamdată nimic despre împrejurările de aici, şi nici nu cred că ai deosebită nevoie de ele. Acum spun numai un singur lucru că rămân în Moldova şi deaceea accept toate condiţiile voastre. Cu toate

perturbaţiile, cu toate prostiile pe care le-am făcut noi şi alţii acţiunea mai poate fi organizată şi organizată destul de temeinic astfel încât să corespundă în totul punctului 4 din scrisoarea d-tale, adică astfel ca oamenii etc ... dar afară de *drum este extraordinar de greu să organizezi ceva*. Moldova este prea dependentă de Rusia, consulul rus are prea multă putere aici, nu numai în cercurile guvernamentale, dar şi în rândurile aristocraţiei care toată este rusofilă. ... Dar totuşi mai repet că drumul poate fi organizat aici chiar de mine, cu toate că prea mulţi mă cunosc aici. E totuşi mai bine ca să organizez eu acest drum, decât altcineva. M'am familiarizat cu situaţia de aici, vorbesc puţin limba moldovenească aşa că pot să mă lămuresc cu ajutorul ei. In sfârşit oricum trebuie să rămân aici aşa că sper să reuşesc a organiza un drum bun. Eu sper chiar să organizez un drum sigur; dar pentru aceasta eu voi pune din partea mea următoarele condiţii: pentru numele lui dumnezeu nu mai trimiteţi pe nimeni deoarece mai mulţi oameni nu pot decât să strice. Pentru o treabă cum este organizarea unui drum, un om n'are ce să facă, dar mi-te mai mulţi, altceva mai serios nu se poate face nimic aici, aceasta o repet din nou. Şti doar, Russel, că Nicolai a venit încoace; dar după ce s'a informat de toate condiţiile de aici, a fost aşa de deştept şi s'a hotărît să se întoarcă.

A doua condiţie: să trimiteţi cât mai punctual banii. Aceasta este condiţia cea mai importantă. Fără bani sau chiar fără sosirea lor punctuală înseamnă nu să faci ceva, ci numai să strici totul. In Moldova această condiţie este şi mai necesară decât în altă parte; în Moldova poţi cumpăra totul cu bani, probabil că nicăieri nu există atâta corupţie ca în Moldova. Tocmai de ea trebuie să ne folosim şi pentru asta este nevoie de bani, bani, bani. D-ta, Russel, îmi scrii că nu vor fi posibile acum să primim punctual bani din Rusia. In cazul acesta trebuie organizat un anumit fond care va fi atacat (?) în cazuri extreme. Scrie-mi câţi bani vei putea folosi pentru început în vederea organizării drumului. E necesar ca să fie aici în permanenţă 300 ruble. Mă străduiesc acum să-mi creiez o oarecare situaţie.

Dacă d-ta Russel, te vei vedea cu Nicolai, îţi va relata mai amănunţit împrejurările de aici. Deocamdată îţi strâng mâna călduros, rămâi cu bine. In numele lui dumnezeu, scrie-mi imediat, nu mă lăsa să aştept. Rămâi cu bine!

Al d-tale Andreev

Scrie cât mai repede. Dacă aici se va întâmpla ceva îţi voi scrie.

Dacă d-ta, Pisarev, vei citi această scrisoare, comunică-mi te rog numai decât unde se află Russel, am neapărată nevoie să ştiu, deoarece a plecat din Geneva şi nu ştiu unde este acum. Deocamdată adresa mea este următoarea: Roumanie, Iassy, str. Sf. Sava Eugen Lupu.

Toate publicaţiile care vor apare, trimite-mi-le pe aceeaşi adresă.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

30 Decembrie

Inseamnă, că desnodământul este *foarte îndoielnic*. Cât dè mult aş dori dragul meu, să greşiţi. Manicia mi-a explicat limpede această boală şi logica simplă a unui om fără prea mare cultură te face să fii îngrijorat... In ce priveşta telegrama voastră către Travizani, iată ce pot să spun: în ziua primirii telegramei, eram la Travizani, pentru a cumpăra o mască de respiraţie pentru sora lui Costică, o fată foarte deşteaptă, dezvoltată, întrecând pe fratele ei prin calităţile ei sufleteşti. Travizani mi-a arătat telegrama, spunându-mi că nu există instrumentul cerut de dvs., iar din scrisoarea pe care am citit-o la Ploieşti, m'am convins că lucrul este serios. Atunci am vorbit despre aceasta cu Staucenu, care între altele mi-o luase înainte, începând să caute. Aseară mi-a spus că a găsit aparatul şi l-a dat lui Travizani, pentru ca să-l repare acolo şi să-l trimită. Probabil că l-aţi primit şi nu-mi rămâne decât să vă doresc din suflet succes.

Acum aş dori să fiu la dvs. pentru a îndulci oarecum clipele dragului meu Traian, dar *fireşte* n'am mijloace. Ce-i de făcut? Aceşti bani blestemaţi împiedică omul să manifeste cele mai calde şi dezinteresate sentimente faţă de alţi oameni, pe care îi iubeşte sincer!

Eu nu mai flămânzesc: mă ocup de elevii de liceu care stau la Cocorăscu pregătindu-i pentru examenul de l. franceză (traduceri în limba rusă şi sintaxă), şi pentru aceasta primesc micul dejun şi prânzul. Este o mare uşurare. Apoi am o lecţie cu 30 de franci. Asta-i tot!

Ce aveţi? O fată sau un băiat? E sănătos copilul? Cine-l alăptează?

In ce priveşte *operele* mele, îmi pare foarte rău că nu pot să mă sfătuiesc cu dvs. Aş fi vrut să vă trimit tot ce am scris dar nu ştiu dacă vă arde acum de fleacuri?

Citesc acum mult; este singura mea consolare, despre ţel, se înţelege, nici nu poate fi vorba.

Sora K. a lăsat aici între altele « Abecedarul ştiinţelor sociale » de Flerovski — îl voi citi. Am adus dela Ploieşti « Teoria şi dezvoltarea lumii organice » de Schmidt — o voi studia. Acum citesc « pe viaţă şi pe moarte ». E o carte de căpătâi, nu-i aşa? Cum vă place idealul lui Crâpiţin — raporturi cinstite între oameni, bazate pe delicateţă? Ce minunat! dar după părerea mea aceste raporturi reprezintă nu numai ultimul stadiu al tuturor revoluţiilor, iar revoluţiile, lupta sunt din nefericire imposibile fără vărsare de sânge. Cum se poate realiza de fapt, această idee minunată?

Raporturi delicate între lup şi miel sunt imposibile! Una exclude pe cealaltă.

Te vor duce şi totul va fi în zadar. Flerovski dovedeşte, şi cu drept cuvânt, că lupta veşnică a omenirii i-a dus pe oameni numai la nemulţumire şi la căutarea altor zei — fetişe. Asta este aşa. Dar cum a fost acea luptă? Iată, în ce constă problema. Toate erau neghină, neghină, neghină ... Toate erau dibuiri.

Ştii ce, drăguţule? şi idealul lui Flerovski, adică idealul omului — dumnezeu este minunat şi revoluţia este bună, iar cel mai bine este să ne înghită pământul şi cât se poate de repede. Iată, adevărul dumnezeesc.

Să vă trimit *operele* mele, sau nu? Fire-ar al dracului, ce păcat este că nu pot să-i dau lui Traian pe încredere sau chiar fără încredere o parte din plămânii mei şi jumătate din coşul pieptului; e drept, că n'ar fi rău. Eu sunt acum voinic ca 20.000 de fierari, şi nu pot să sufăr să aud că alţi oameni sunt bolnavi, deoarece şi eu am trecut prin ciur şi sită şi ştiu ce înseamnă să suferi.

Ce să mai scriu?

Nu am ce să scriu, aproape . . .

« Nimm alle Kraft zusammen, herrsche fest dein Herz » (Strânge-ţi forţele şi întăreşte-ţi inima).

« Durchsteche ihm den Thorax, und lindre ibm den Schmerz » (străpunge-i toracele şi alină-i durerea).

« Und wenn der Schmerz gelindert... *kommt der Monat März* (când durerea va fi alinată, va veni luna Martie).

« Da wird die Freude innig: es war ja nur ein Scherz (Atunci va veni bucuria: a fost numai o glumă).

Iată şi o poezie. Dacă v'aţi supărat pentru că v'am spus « tu », vă voi răspunde: E o poezie, « stimate domn ».

Vă sărut pe toţi.

Of, de-aş putea să fac mai mult!

Al dumitale

[semnătura indescifrabilă]

De îndată ce voi avea bănuţi, mă duc la Traian ca infirmieră, iar la dvs. în vizită. Nu mă veţi goni cred, mă simt aşa de puternic, încât pot să ridic o casă pe umeri.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

633

Geneva, 22 Martie

Luni

Tocmai acum am primit scrisoarea, pe care mi-a reexpediat-o din Montreaux madame Lecherne. Veţi putea conchide chiar numai din această împrejurare că, *deocamdată*, n'am putut să îndeplinesc rugămintea dv.

Vă pot spune numai una: aici, printre noi, se află un om (un francez), la care ţinem cu toţii foarte mult; el cunoaşte personal toate invenţiile diabolice despre care întrebaţi. In afară de aceasta, el mai are şi o maşină infernală, pentru experimentele de acest fel. Tocmai pe el îl voi întreba despre toate; cât priveşte maşina, întrucât am văzut-o singur, vă pot spune numai că ea costă, probabil, foarte scump.

Presupun că aveţi nevoie de toate acestea pentru prietenii lui K-ţa, chiorul, dar, în acest caz, nu ştiţi oare că afacerea e cusută cu aţă albă şi că este puţin probabil să aibă şanse de reuşită.

Aşadar, nu vă scriu deocamdată nimic în această privinţă, mă voi informa şi apoi vă voi da de ştire amănunţit.

Acum, despre mine. Voi veni personal la dumneavoastră; aştept pe cineva din Rusia, iar, odată cu el, şi banii. Mi s'a scris să nu mă urnesc din loc, până nu va veni această persoană. In clipa de faţă, nu am nici un ban... Totul depinde deci de persoana care urmează să vină.

La revedere, până la următoarea scrisoare, vă salut, dragă.

Zamfir Ralli

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

634

[8 Octombrie]

Dragă Rossel,

Mâine, 9 Octombrie, voi trimite la adresa lui Hromoi (Şchiopului — N.T.) exemplarele dumneavoastră ale « broşuricii », deaceea, scrieţi la rândul vostru tovarăşului dv. despre acest colet. Zilele acestea am de gând, *în sfârşit*, să părăsesc toate treburile. Am obţinut scrisorile necesare către oameni buni. Aşadar, la drum! după toate probabilităţile, nu voi reveni înainte de şase luni. Treaba cu « Rabotnic » (« Muncitorul » N. Tr.) s'a împotmolit. Nu se aude nimic; n'am reuşit să fac cunoştinţă cu Serghei — după toate probabilităţile, mişelul s'a pus de-a-curmezişul. Foarte rău.

Pe fiece an, munca devine tot mai grea — voi încerca într'o altă ţară; mă cheamă insistent Codreanu, a şi trasat un plan întreg. Ce o fi şi cu asta? Voi vedea în curând ce fel de om este. La rugămintea lui, vă trimit noua sa adresă: Bucureşti, strada Diaconeselor, Spitalul de copii, intern Nicolai Codreanu.

Salutări din partea mea şi a tovarăşilor mei şi să vă aibă în pază « geniul revoluţiei » (expresia domnului Lavrov — Bomboană[?]).

Salut
Z. Ralii

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

635

Londra, 19 Ianuarie

Din nou scriu la tine.

Trivialitatea, maliţiozitate veninoasă, ezuitism, dorinţa de a merge şi a înşela la fiecare pas, toate aceste apar din zi în zi tot mai clare, în fiecare zi ţi face tot mai rău privind la toţi aceşti oameni. Dracu să-i ia, deşi ei nu mi-au făcut nimic rău.

Iată că a apărut şi primul număr al ziarului. Tu mi-ai scris « dar Lavrov se gândeşte să editeze un astfel de ziar » Insă oare aşa unul trebue?!

E arid, gol, lipsă de conţinut, rumegarea celor care au fost deja spuse de o mie şi una de ori.

Nu, mai bine să pleci înapoi în Rusia, decât să trăeşti şi să lucrezi cu astfel de oameni. Iţi repet din nou rugămintea mea: să-i scri lui Goldstein şi să-mi trimiţi adresa lui şi asta cât mai repede, cât mai repede, dragule, până mai există mijloace de transport, căci de nu, ne vom împotmoli cu totul. Este remarcabil cât de unanim se poartă faţă de aceşti domni toţi acei care îi cunosc. Cu aceleaşi sentemente a plecat şi Richter. Solovìev stă pe loc pentru că acum nu ai dece pleca, stă, se chinue. Cum merg treburile? Am citit povestea d-tale despre Conca [?] Este prea puţin lucrată şi puţin gândită, însă talent există, ai nimerit tonul. Aşi fi bucuros să scriu şi eu pentru dumneata, însă nu voi avea nici decum timp. Intr'un fel sau altul muncă este suficientă.

Iţi strâng mâna, te salut!

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

636

Mulţumesc pentru ştire. La scrisoarea d-tale era anexată şi o alta din Geneva. Insă nu pot să-mi dau seama dela cine. Te rog intri în corespondenţă singur cu cele două persoane despre care vorbeşti, deoarece eu nu le cunosc. Strădueşte-te s'o faci mai repede, pentru ca totul să fie gata într'o lună sau două în cel mai rău caz. E aşa de greu să găseşti pe cineva potrivit... Acum avem bani. Iată tot ce pot să-ţi spun. Eu nu pot să-ţi scriu acum mult şi o fac ca să începi mai repede corespondenţa şi să aranjezi totul. Poţi să-mi scri totul pe aceiaşi adresă. Ţine însă minte că trebue să faci o alegere severă şi că eu la rândul meu voi trebui să mă încred orbeşte în d-ta. Iţi strâng cu putere mâna. Te salut. Scrie despre aceasta la Geneva 15 Terrasier, Monsieur James Grin, chez madame Chappel, oferta lor este, fără discuţie, foarte necesară. Fă-o mai repede.

[Pe verso:]

Lui N. S. din Moghilev.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

637

Pot să vă aduc o veste îmbucurătoare. Datorită eforturilor a câtorva persoane, *treaba despre care ştiţi* a fost începută în urbea noastră natală, în chip admirabil şi merge bine; pe fiece zi, creşte tot mai mult numărul celor care vor

să vadă adevărul. Există de pe acum circa 4 cercuri bine organizate: de femei, de bărbaţi şi săteşti, unite prin legăturile trainice şi indisolubile ale opiniilor sociale. In curând vor intra în aceste cercuri liceul real, seminarul şi şcolile de fete. [?]

In orice caz, avem de pe acum oameni acolo. Cât mă priveşte, sunt sănătos ca un taur, ceeace vă doresc din tot sufletul şi dv.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R

638

Russel,

Iţi trimit o altă adresă pentru a trimite aici tot felul de lucruri şi scrisori; de altfel aceasta deocamdată. In genere va trebui să organizăm aceasta mai temeinic decât până acum. Tu în alianţă cu acest polonez sunteţi aici oameni de neînlocuit. Propriu zis însă nici asta nu este totul. Ar mai trebui ceva... La Codreanu n'am fost şi n'am să mă duc. Lui Zubcu îi trimit scrisoarea cu rugămintea să trimită lui Sion, să transmită [rupt] lui Andreev. Şi dacă Zubcu va fi într'atâta de cumsecade încât va oferi posibilitate lui Andreev să ia legătura cu contrabandiştii, e bine, dacă nu, va trebui să căutăm alte mijloace. Desigur că nu voi aştepta rezolvarea afacerii cu baloturile. Nu trebuie să pierdem timpul. In acest timp voi căuta pe băiat şi mă voi convinge dacă nu e cumva compromisă adresa ta, căci după cum spune Andreev, ar fi pusă sub supraveghere, secretă, după cum se pare. Andreev spunea că el ţi-a scris că Zub. e la Bucureşti. Cum de m'ai însărcinat atunci să mă văd cu el?

Dacă e să-i credem pe băieţi, atunci în Sud voi face repede rost de bani. In vreo săptămână jumătate - două. Prima sută va trebui desigur să le-o trimit lor, la Iaşi, deoarece vor să se deplaseze la Herţ, şi este ceva până acolo.

Apoi mă gândesc să trimit la Geneva. Dacă vei pleca, atunci nu prea văd pe ce nume. Feld. se va considera în drept să dispună de noi, lucru ce nu-i văd rostul. Dacă M. Osipova ar mai rămâne câtva timp, cel mai bun lucru ar fi să trimit pe numele ei. Cred că în caz extrem, pe numele Nadiei ca neutră şi care nu se consideră cu autoritate, ar fi cel mai bine să trimit pe numele ei corespondenţa şi banii. Ea este atât de practică încât ar şti să păstreze, până la un timp desigur, în primul rând [mai departe scrisoarea este ruptă].

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

639

O situaţie care nu ne înjoseşte este, situaţia de revoluţionar şi vom uita toate acestea şi de dragul celei mai autentice acţiuni — de dragul « independenţei politice a slavilor » — ne-am părăsit cauza şi ne-am apucat să ajutăm reacţiunii

— să ajutăm la consolidarea noului stat, gândindu-ne că facem ceva bun, iar în fapt — satisfăcând nevoia de senzaţii tari. Iar în..................revolta din Ural, Serpuhovo nu ne vom preta................

Vă rog, vă rog foarte, scumpe Nicolai Constantinovici să-mi scriţi absolut *sincer* părerea D-voastră în legătură cu participarea revoluţionarilor ruşi şi în general a tuturor revoluţionarilor în luptele pentru independenţa politică. Răspundeţi la o întrebare particulară, pe care am pus-o şi lui Clemence: aţi participa la lupta Poloniei pentru independenţa ei, numai dacă ar fi vorba de independenţa politică. Adică aţi rămas la părerea D-voastră de a vă veseli [?] la sărbătoarea poloneză?

Călătoria Dvstră (adică în general a ruşilor) nu constituie un secret: Clemence a vorbit de ea deschis la Londra şi Paris. Eu voi tăcea.

Trimiteţi corecturile, îndată ce veţi corecta şi adăugi.

Al D-voastră
[semnătura indescifrabilă]

Aţi citit despre noul proces politic?

Dintre veştile politice: trei episcopi rebeli s'au adresat lui Frantz Iosef cu rugămintea foarte supusă de a alipi Hertzegovina şi Bosnia la raiul minunat — Imperiul Austriac. Desigur că împăratul apostolic, în locul sultanului pederast este un mare pas înainte! Trăiască independenţa.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

640

...latră [?], să citească singuri». Apoi am hotărît să nu dăm nicio importanţă acestei scrisori şi să continui a scrie nu lui Goldenberg, ci direct, redacţiei. Am consimţit, fără să-mi pese de meschina ambiţie a d-lor în genul lui Goldenberg, şi am hotărît să continui acţiunea, socotind că voi reuşi cu toate acestea să realizez ceva. Ultimul scandal însă cu mărfurile lui Ralli, a arătat tuturor celor care m'au ajutat, mi-a arătat şi mie însumi toată neputinţa noastră, tot tembelismul nostru. Cărţile împreună cu oamenii (pentru românii voştri, iar cărţile pentru agenţi) au fost expediate încă de acum 3 săptămâni şi până în prezent nu se ştie nimic, deşi mi s'a promis să fiu înştiinţat imediat în aceeaşi zi după sosirea mea la faţa locului. Aproape e sigur că li s'a întâmplat vreo nenorocire. Şi astfel d-ta, dragul meu Codreanu, mă înţelegi, că în toate împrejurările acestea mi-am pierdut hotărît cumpătul. Demisia mi s'a trimis de la Londra, o demisie pur şi simplu trimisă de către însuşi [?] Pisarev (care de asemenea e sigur că nu este ultima spiţă la roată, fiind ceva în genul şefului secţiei a 3-a, care vede oriunde trădare, pe care el crede că a descoperit-o la mine şi încă la unul din tovarăşii mei, un oarecare Flotov).

Aici sunt silit să suport scandal după scandal din cauza lipsei celor mai microscopice mijloace, iar din partea a lor tăi, în loc de sprijin, nu primeşti decât demiteri sau astfel de surprize ca mărfurile lui Ralli. Nu, dragul meu, să se ocupe cine vrea de această plăcută activitate — de predarea mărfurilor şi oamenilor noştri în mâinile duşmanilor, iar eu nu voi face nicio mişcare decât să fac vreun rău în mod conştient. E aproape sigur că nu voi rămâne aici. Numai nu ştiu cum să comunic aceasta în Rusia, dacă celor plecaţi într'adevăr li s'a întâmplat vreo nenorocire. Inima mi se frânge, când îmi aduc aminte despre aceasta; îndeosebi mi-i milă de rus, ce om de ispravă; dar şi românul, dat fiind efectivul existent al forţelor noastre, este un element preţios. Aceştia au plecat de aici aproape fără bani, dar nu e de mirare, dacă n'au ştiut să-i îmbuneze pe contrabandişti. Ei, situaţia este proastă. Mica spune că nu poate să dea deloc de urma ţăranului din Sculeni şi să afle precis de soarta mărfurilor; soţia ţăranului i-a spus că mărfurile au fost transportate la destinaţie. Nu pot să trec cu vederea ocazia din orice scrisoare, ca să nu vă mulţumesc, scumpii mei prieteni, pentru promptitudinea care aţi avut-o pentru a ajuta pe « doamna »; nu voi uita aceasta până la mormânt. Nu ştiu că se fac, chiar dacă tatăl se va încăpăţâna; poate va trebui să mă căsătoresc. Cum crezi?

Mi s'a spus că linia ferată dintre Iaşi şi Bucureşti este întreruptă acum; rezultă de aici că nu vei primi în curând scrisoarea mea. E de mirare cât de mult timp le trebuie scrisorilor de a merge la Bucureşti şi înapoi. Vă îmbrăţişez cordial. Să ne revedem pe curând.

Al dumitale...
[semnătura indescifrabilă]

Doamna îţi trimite complimente. Nu înţeleg cum Ralli, ştiind, desigur ce poate să se întâmple cu mărfurile lui, nu s'a adresat undeva pentru ajutor.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

641

Iaşi

Păcat că aţi hotărît cu atâta tărie să vă ţineţi de cuvânt: să scrieţi puţin sau deloc. Tot timpul am aşteptat o scrisoare. Cum o duceţi acuma, cum merg treburile? Eu voi rămâne aici probabil timp nu prea îndelungat. In orice caz nu atât cât am presupus cândva. Poate că aşi scrie cu plăcere despre mine; însă ce? — n'are niciun rost. Pe data viitoare. Te salut. Iţi strâng mâna cu putere. Toate bune.

A d-tale Jenia

[Pe verso:]

Iaşi. România. Dr. Russel. Grand Rue 30.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

642

25 Aprilie
Marţi

Scumpul nostru; nici până acum nu pot să-ţi răspund la întrebarea privitoare la chimie. Deşi presupun că în curând voi putea să răspund cât mai amănunţit.

Acum îţi scriu o scrisoare specială referitor la următorul caz: nu de mult a sosit aici Anca Rozenştein, trimeasă aici să procure o tiparniţă etc. Din partea cui, înţelegi singur; am procurat toate acestea la rugămintea lui Alexandr Ivanovici şi aveam de gând să le expediem pe calea veche, când deodată s'a întâmplat un mare scandal cu această cale, iar nota diplomatică a Rusiei l-a silit pe imprudentul Alex. Ivan. să plece cât mai repede de aici — el a plecat şi eu am rămas cu lucrurile şi cu doamna aici! Prin urmare toate au rămas în seama mea, dar ce pot face acum?

Iată dece mă adresez d-tale, tătucule: *fii aşa de bun şi dispune expedierea maşinilor şi a celorlalte în greutate de 8 puduri prin frontiera voastră;* banii pentru expediere şi primire îi va putea aduce (adică cunoscutului d-tale dela Iaşi) peste o săptămână după primirea răspunsului dela d-ta Anca, care va pleca pe aceeaşi cale legală. Ergo, răspunde-mi imediat la următoarele:

1) Le poţi expedia în spre sud?

2) Dacă e posibil, indică-mi adresa la care să trimit toate acestea.

3) Trimite adresa omului pe care trebue să-l distragă Anca.

Răspunde imediat. Iţi strâng mâna. Adresa mea: Claran [Clarence? — N. Tr.] Alexandr Oelsniţ. Deoarece sunt expulzat din Geneva din cauza notei, nu cunosc celelalte.

Z. Rally

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

643

. . . .

. . . locurile vor fi cumpărate de cei bogaţi şi totul va fi în regulă. Ei, prieteni, prieteni! Nu am timp, dar altfel zău că ar fi aici lucruri nostime pentru ziar. Dacă ar fi să se descrie activitatea actualei Primării, conduse de actualul primar — Dumitrache Beiu, ar fi interesant de citit. Sau, spre ex., directorul Prefecturii, care a cheltuit, desigur că împreună cu Primăria, 49 de mii franci pentru repararea closetelor publice, ce au fost atât de bine reparate încât proştii de locuitori îşi deschid din nou pungile prevăzând o nouă reparaţie.

Un primar deştept şi energic, doctore, ar fi putut trage la răspundere întreaga Administraţie numai pentru afacerea cu closetele publice. Nu vă puteţi închipui ce putoare este acolo! Toată murdăria se scurge pe pereţi şi pe podea. De dezinfecţie nici nu poate fi vorba.

Dar... Primarul, doctore este prost ca noaptea. Guvernul plăteşte bani grei pentru inactivitatea lui — ce-i mai trebue. E în largul lui, mănâncă, bea şi fumează! Eu plec mâine la Sulina unde sunt invitat, iar de acolo voi pleca în curând la Constantinopol după bani. Eu personal nu prea cred în posibilitatea venirii lui Martâş. Mai aştept o săptămână şi dacă nu primesc dela el nici un semn de viaţă, atunci voi pleca!

Cum vă place Franţa, dragii mei! O amnistie generală! Doamne! ce bucurie! E foarte plăcut să trăieşti astfel de momente văzând cum proletariatul îşi cucereşte pas cu pas noi poziţii.

Ce mai e nou pela D-stră? Aveţi cumva veşti din Rusia?

Vă îmbrăţişez şi vă sărut tare pe toţi

Prietenul vostru Petro

Toţi ceilalţi vă transmit salutări frăţeşti şi vă doresc la mulţi ani.

Vă rog foarte mult să ne răspundeţi cât mai repede.

Petro

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

644

... la Paris. Toate informaţiile cu privire la problema aplicării tehnicii la teroare — de oriunde ar veni ele sunt concentrate în mâinile [indescifrabil] troglodituluі. (D-ta nu-l cunoşti personal) care cu pasiune nebună (dealtminteri foarte lăudabilă în momentul de faţă) se consacră studierii acestei probleme şi sistematizării tuturor proectelor, informaţiilor şi faptelor, care se referă la....

Am avut imprudenţa de a-i comunica despre intenţia d-tale de a trimite pe de o parte, o serie de consideraţiuni strict ştiinţifice cu privire la aplicarea chimiei la revoluţie, iar pe de altă parte un întreg proect de organizare a acestei chestiuni. Şi iată că acum el nu-mi dă pace, ba mă înjură pe mine că nu-ţi pomenesc despre asta, ba pe d-ta, că eşti indiferent faţă de chestiunile ruseşti, că te-ai românizat etc. Pentru numele lui dumnezeu grăbeşte-te să expediezi acest manuscris căci dacă nu mă va mânca. Dealtminteri să lasăm glumele la o parte: cu cât se va primi mai curând manuscrisul cu atât mai bine.. Este necesar ca până la congres tot materialul să fie sistematizat şi împărţit sub forma unei expuneri amănunţite de propuneri practice, prezentate spre discutare şi votate. Ei la revedere de astă dată. Iţi strâng cu putere mâna şi-ţi trimet salutul meu social şi revoluţionar.

Al d-tale

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

645

Vă returnez cei 25 de franci pe care i-aţi cheltuit pentru călătoria lui Mihai. Ar fi de dorit să ştiu cât revine casei d-tră din suma ce a fost cheltuită anul trecut pentru costumul meu. Dacă a-şi restitui tot, revoluţionarii ruşii « imorali » nu v'ar mai datora nimic.

Aflând că cineva a bârfit în privinţa relaţiilor mele cu d-tră, am avut mai întâi intenţia să vă vorbesc pe larg într'o scrisoare despre schimbarea uimitoare pe care o constat între cuvintele d-tră din anul trecut şi atitudinea d-tră de acum. Am sperat că prin aceasta vă voi atrage atenţia asupra faptelor din viaţa d-tră şi asupra atitudinii d-vtră faţă de oameni, care sunt în deplină disarmonie cu principiile d-voastră social-politice. Ulterior însă m'am răzgândit. Concepţia d-tră ultra micburgheză şi filistină cu privire la principiile de conduită ale unui medic, atitudinea d-tră nu mai puţin filistină în această chestiune, tendinţa d-tră de a da ascultare tuturor bârfelilor şi în sfârşit declaraţia d-tră că socialiştii ruşi trebuie să fie într'adevăr oameni imorali, — toate acestea îmi dovedesc că distanţa între noi este în prezent prea mare pentru ca să putem ajunge la o înţelegere. Dacă toate aceste manifestări individualiste şi filistine în conduita d-tră nu au decât un caracter vremelnic, întâmplător, şi nu constituie esenţa profundă a firii d-tră, fără indoială că d-tră înşivă prin autocritica pe care tot... vă veţi transforma şi veţi apuca pe adevărata cale revoluţionară. Deocamdată însă trebuie să vă spun neapărat că desamăgirea — nedumerirea mea în privinţa d-tră e cu atât mai mare cu cât despărţindu-ne anul trecut, am salutat în gând poporul român bucurându-mă pentru el că în curând va lupta în apărarea lui un om capabil deşi în mai mică măsură să facă ceeace a făcut Cernîşevski pentru Rusia. Dar, vai, pentru a lăsa urme atât de adânci ca Cernîşevski, nu e suficient să ai un cap, dar e nevoie şi de o inimă largă şi de un suflet pasionat. Voi fi fericit dacă decepţia mea se va dovedi a fi neîntemeiată şi dacă d-tră printr'o autocritică severă veţi reuşi să vă ridicaţi la aceea înălţime morală care face dintr'un om pionerul primei idei revoluţionare şi un luptător neinfricat pentru solidaritatea *general umană* în toate sferele vieţii.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

646

... In anul 1871, s'a răsculat din nou poporul muncitor, dar de data aceasta pentru propriile sale interese şi aici s'a văzut că cel mai înveterat duşman al muncitorilor este tocmai burghezia liberală. Liberalul Thiers a măcelărit în câteva zile 50000 muncitori. Deoarece era nevoie de prea mult timp pentru a împuşca pe muncitori unul câte unul ei au fost împuşcaţi *în mulţime, cu mitraliera.* Cei ce nu fuseseră atinşi de gloanţe erau îngropaţi de vii. Dar asta

era prea puţin pentru ei, trebuiau să mai şi calomnieze pe cei ucişi, schingiuiţi, deportaţi.

Pe toate străzile Europei, s'a împrăştiat calomnia că comunarzii sunt hoţi, pungaşi, bandiţi, incendiatori. Jules Favre cerea extrădarea fugarilor neconsiderându-i criminali politici. Până acum republica liberală nu a amnestiat pe comunarzii deportaţi, nu poate ierta păcatul lor greu: *Ei vroiau să lucreze pentru sine şi nu pentru burghezie.*

Thiers a murit, mormântul lui a fost acoperit de coroane şi telegrame « de condoleanţe ». Şi cine nu a trimis telegrame şi coroane. Impăratul rus şi Academia franceză de ştiinţe; împăratul Wilhelm şi ziariştii republicani, sultanul turc şi liberalii tuturor popoarelor şi naţiunilor — toţi au plătit tributul cuvenit de respect « Salvatorului patriei ». Şi poporul muncitor a trimis o coroană de nu mă uita, pe care erau scrise cuvinte ameninţătoare şi pline de semnificaţie: « NU VOM UITA ».

De o parte era minoritatea privilegiată, începând cu sultanul turc şi terminând cu Academia franceză de ştiinţe, de cealaltă parte majoritatea celor desmoşteniţi. Acest om de partea căruia erau simpatiile sultanului şi împăratului rus, şi împotriva căruia se îndrepta ura şi antipatia poporului muncitor, era cel mai caracteristic reprezentant al burgheziei liberale. Acum liberalismul nu mai putea merge mai departe. Intre burghezie şi popor nu există nimic comun. Poporul i-a părăsit şi pe cei de dreapta şi pe cei de stânga şi pe liberalii centrului de dreapta şi ai centrului de stânga cu numeroasele lor subdiviziuni. Poporul a părăsit partidul liberal şi acesta a început să decadă atât de mult încât în sfârşit, astăzi, povestirile despre măreţia din trecut şi puterea morală din trecut a partidului liberal, despre Washington, Jefferson, Danton, apar ca nişte basme citite din « O mie şi una de nopţi ».

Poporul a părăsit partidul liberal şi altfel nici nu putea fi. In timp ce starea a treia a scos steagul pe care erau scrise cuvintele « Libertate, egalitate, fraternitate », iar în faldurile acestui steag s'a ascuns un instrument de exploatare cum este capitalul, ea a ascuns totodată germenul viitoarei vrajbe între ea şi popor şi germenii decăderii ei morale.

Acest germene s'a dezvoltat şi a pus deoparte proletariatul european iar de altă parte pe Thiers şi burghezia liberală de toate nuanţele. Acest germene s'a dezvoltat şi a făcut ca decăderea morală a partidului liberal să ajungă atât de departe încât organele lui mai cinstite ca L'Italie [în text în franţuzeşte] să constate ele însele această decădere. Iată adevăratele cauze ale decăderii partidului liberal în apus. Ele constau în faptul că interesele burgheziei [care a slujit şi slujeşte ca reprezentantă a ideilor liberalismului în apus dela începutul dezvoltării lor], nu corespundeau intereselor majorităţii uriaşe a omenirii, adică POPORULUI MUNCITOR. Ele (adică principiile decăderii) constau în faptul că programul partidului liberal (iar programul este exponentul partidului) nu corespunde intereselor poporului. *Orice program, orice partid*

care nu slujeşte ca exponent al intereselor poporului, trebue să cadă. Aşa a fost, este, şi va fi.

Noi am terminat, cititorule cu liberalismul apusean, acum trecem la liberalismul democratic al nostru, la liberalismul român.

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

647

Cred că D-stră ştiţi că la noi a venit un radical nou Belkin, pe care l-am rugat să plece înapoi şi să ne aducă vreo dovadă de cele ce a scris, sau că cel puţin nu este un om străin. Zilele acestea el s'a reîntors fără nimic, după cum şi era de aşteptat.

Suntem convinşi că el nu este drept cine se dă sau mai bine zis s'a dat, şi totuşi, pentru a evita orice neînţelegere, v'am ruga să luaţi legătura cu Odesa şi să aflaţi ce reprezintă în momentul de faţă Sarâcev şi dacă noul nostru tovarăş este trimis de el?

[semnătura indescifrabilă]
şi Nicolai Maicov

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

648

[pe plic:]

Lemberg. Svoighelovici Ivan Franco.
Se să găsească personal prin tipografia lui Cevcenco. Să se scrie scrisori.
M-lle Micheline Stamcovsca [?]
M-eur M. Hamerlane
poste-restante

[Pe partea cealaltă a plicului:]

Trebue spus că recomandă

Iulius Stovschi
Kiev

Stutarscaia [?] Maison Ceaicovski
M-me Louise Craisca
pour Simon

[conținutul plicului:]

Frate Ivane

Foaia sau omul asupra căruia va fi acest bilețel este de ai noștri — să aștepți în legătură(?) asta este important.

Al dumitale
[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

649

Scumpe și stimate tovarăș,

Nu v'am răspuns pentrucă am vrut că vă expediez totodată și numărul legat din « Basarabia » și să mă înțeleg cu tovarășii în legătură cu diversele materiale despre care amintiți dvs. în scrisoarea dvs.

Am terminat traducerea « Despre esența Constituției lui Lassalle » și am transmis-o pentru corectura de limbă lui Nădejde. Acum scriu o postfață la această broșură despre constituția română. Vă va uimi probabil faptul că eu care în scrisoarea trecută vă propuneam să vă ocupați cu broșuri pentru popor, am început cu esența constituției. Este vorba de faptul că îmi place peste măsură această broșură și este foarte potrivită pentru intelectualitatea română, îmbătată de posibilitățile sale constituționale. Când voi termina postfața, voi începe « Cei patru frați ».

In ceea ce privește tipărirea acestor broșuri, până când nu vom fi gata pentru tipar, mă gândesc prea puțin la aceasta deoarece numai gândul singur nu prea aduce folos. Am pregătit și după aceea vom vedea. Poate și dumnezeu va avea grijă. Știu numai atât că Nădejde nu va da nici o para, iar eu nu am niciun ban și când va fi, va fi bine.

Vă trimit un număr legat din « Basarabia » și autorizația de a regla conturile cu abonații și cu librăria care a vândut cu amănuntul.

Ce se aude cu bogătașul dvs. Buhovski? Nu va da oare ceva bani pentru broșuri?

Despre Kristen nu se aude nimic. Cărțile zac. I-ați scris oare lui Dragomanov pentru că ei să expedieze asemenea lucruri cel puțin, cu *viteza mică* și nu *mare* pentru că pentru expediere e nevoe de o groază de bani și viteza nu este necesară, tot zac luni întregi. Trimit și scrisoarea lui pe care am găsit-o.

Alaltăeri aici se răspândise prin întreg orașul un zvon adus din Viena că Sașenca a tras cu arma în niște prieteni de ai săi. De atunci așteptăm totuși în zadar o telegramă care să confirme totuși acest lucru.

Salutări lui Volc. Spuneți-i că dela Pan am primit o scrisoare în care acesta își exprimă speranța în legătură cu primirea banilor și întreabă câți

bani trebuesc expediaţi pentru expedierea Cobzarului şi roagă să i se trimită Cobzarul, după primirea banilor la Tulcea. Vă sărut pe Dvs. şi pe copii.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

650

Iaşi, 12 Aprilie

Răspunsurile de la Drăgan şi Elisa Baclu s'au primit. Să ţi le comunic?

Dragă amice,

Nu ţi-am scris până în prezent nimic mai amănunţit pentru acelaşi motiv pentru care, de când ai plecat d-ta, nu mă culc înainte de ora 4 dimineaţa. Muncă multă de tot, toată ziua sunt ca înnebunit. De aceea să nu mă înjuri. In privinţa lui «Lettre à la rédaction» (scrisoare pentru redacţie), despre care mă întrebi şi de care eu categoric nu ştiam ce să-ţi răspund, de oarece până eri nu ştiam că această scrisoare sosise încă de mult la redacţie şi cei de aici *au uitat să mi-o arate*. Eri înfine mi-a ajuns sub ochi, am tradus-o imediat şi am trimis-o la tipografie, găsind-o excelentă. Rugăm să continui.

Situaţia noastră bănească este cu totul slabă. Cei 200 de franci pe care i-am împrumutat s'au cheltuit şi nu mai avem absolut nimic cu ce să tipărim. Dacă abonaţii ar plăti la timp, depunerile lor ar fi absolut suficiente pentru susţinerea revistei până la Anul Nou. Dar e vorba că plata se face foarte, foarte slab. Iată dece este absolut necesar un împrumut pentru redacţie, că să nu dăm faliment, ceeace ar fi foarte ruşinos. Te rog întâlneşte-te, cât se poate mai curând cu Felix şi tratează cu el în această chestiune — avem nevoie de câteva sute de franci pe baza unei garanţii generale şi cu amortizare într'un termen anumit.

Pentru Alah, isprăviţi cât mai curând cu aceasta.

Iarăşi în privinţa hârtiei, până în momentul acesta d-ta nu mi-ai spus nici un cuvânt, deşi această chestiune este atât de importantă; se ştie doar că plătim câte 80, iar cu expediţia câte 90 de franci pentru fiecare număr, în total 420 de franci pe lună. Inţelegi că această sumă nu se poate găsi decât cu concursul energic al tuturora.

Apoi împrejurările de la Bucureşti pentru noi oarecum *nu există de loc* — e vorba că Moisei a trimis câteva modele (?) pentru ziar, din care multe se înapoiază. Iţi închipui? Stăuceanu nici nu răspunde la toate cererile noastre de a ne prezenta însfârşit un cont cu privire la vânzarea cu amănuntul a numerelor trimise lui.

Reclamăm toate acestea şi rugăm să întrebuinţezi influenţa d-tale ca să aranjezi cât de cât chestiunea revistei la Bucureşti, şi în primul rând să ceri contul şi banii pentru vânzarea cu amănuntul pentru $1-1^1/_2$ lună.

Situaţia mea personală este aceeaşi. De la 1 Ianuarie voi avea un post la calea ferată. Cum stau lucrurile în privinţa ambilor Andreev? Andrei Tulcinschi este exasperat şi s'a căsătorit (mai mult, pe cât se pare, ca o afacere) cu Porfira.

Iacob pleacă poimâine la Ploieşti.

Scrie, dragul meu şi ajută-ne cu toate sfaturile. Te sărut cordial, complimente Lizavei şi Catrinei, lui Mihail. Ai primit nr. 12?

[Pe verso:] Arbore.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

651

Ei, prietene, cât te-am aşteptat şi te tot aşteptăm. Tu să nu crezi, că vei putea să scapi de noi. Trebue să vii. Chiar numai tutunul merită... Trimite hârtia, iar pe semnatari îi vom strânge într'un fel. Ai în vedere că peste o lună se prea poate ca să nu sosească comunicări. De aici am să te transport până la Galaţi. Aprovizionează-te cu recomandaţii. N'ar strica să primim aici o recomandaţie la Krupinski, el este frate cu un procuror din Iaşi, fiul adoptiv al lui Cogâlniceanu, un om foarte bun, iar principalul este că vor să-l numească prefect aici. Actualmente el se ocupă aici de avocatură. Ţine seama de faptul că sosirea ta aici este necesară, ca să discutăm cu sinceritate cu etiopienii, ca să-i reţinem aici în România, unde vor fi foarte necesari, mai ales etiopianul cel tinerel.

Scrie dragul meu, şi dacă este posibil trimite şi « Narodnaia Volia ».

Te îmbrăţişez cu drag. Ii sărut pe toţi ai tăi.

Al tău [semnătura indescifrabilă]

Adresează simplu Doctorului Petru farmacia Romulus şi Remus.

Sora te salută şi te roagă să transmiţi bunicii scrisoarea pe care o anexez aic

[Pe verso:]

Droghescu sau Mihăilescu Interni la Tulcea

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

652

Dragă prietene!

Am primit banii d-tale, pentru care îţi suntem foarte recunoscători.

La data de 23 Aprilie ţi le voi restitui. Aici nu-i nimic nou. Inchipuiţi că sunt căutat de guvernul rus, ca membru al comitetului executiv. Au nimerit în gol. Aici treburile socialismului merg foarte prost. In decurs de trei luni nu suntem în stare să edităm o nenorocită de broşurică. Sărmana Românie!

Am primit şi noi câteva reviste, însă ele sunt puţin citite. Despre ce fel de evitare de pericol ai scris din Elveţia. Nu ştiu, cred, că cu referire la *Savcenco*. Am un plan, care, dacă se va înfăptui chiar parţial va înfrumuseţa *viaţa* noastră; atunci când treaba va începe să meargă cât de cât bine, am să-ţi scriu.

Scrie!

Te îmbrăţişez cu căldură.

......[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

653

Dragă John,

Imi pare rău că semnalmentele nu se potrivesc, căci dacă s'ar fi dus cunoscutul meu, mi-ar fi îndreptat treburile — altfel e de rău! Din Londra s'au expediat cărţile şi aici nici-o copeică! Nu ştiu, ce-i de făcut! Să viu la dumneata; dar ce voi face acolo? E adevărat că nici aici nu fac nimic, dar totuşi nu-mi pierd speranţa prostească că lucrurile se vor îndrepta, şi e lucru cunoscut că tinerii se hrănesc cu speranţa, deşi nu e o hrană prea nutritivă, dar ce-i de făcut, n'ai peşte, mănânci cu plăcere şi raci. Iată că se apropie 23 Aprilie, când şi eu şi D-voastră trebuie să închiriem locuinţe şi eu tot nu ştiu pentru ce să mă hotărăsc. Din Rusia nu ne scriu niciun cuvânt. Ce treabă e şi asta! Singura mângâiere este că de acasă am primit leafa mea lunară şi deci nu voi muri de foame. Lucrurile i le-am dat lui Gheorghe; deci pentru mărfurile lui Ralli au fost achitate cu proprii mei 80 şi ceva franci, iar el nu trimite nicio copeică; desigur că înţeleg foarte bine că cauza este blestemata asta lipsă de bani şi că Ralli nu e vinovat aici nici cât negru sub unghie, dar aceasta nu-mi uşurează mie situaţia şi în curând voi rămâne din nou fără bani, iar până la banii viitori mai sunt trei săptămâni. Nu-mi vine de loc în minte ce să mă hotărăsc să fac, să plec spre D-ta sau să rămân aici şi să aştept până se îndreaptă lucrurile? Scrie-ţi-mi vă rog ce te gândeşti să faci cu mine; doar peste vreo patru luni, devenind medic vei părăsi Bucureştiul; atunci mă voi prăpădi de urât şi de inactivitate; dacă ai vreo treabă pentru mine, atunci scrie-mi. Şti oare despre ce fel de transport este vorba, despre acela de acum o lună şi jumătate pe care l-am luat dela gară şi e o lună de când ei au ajuns în «patrie», iar cei de la «Vperiod» [?] insistă pentru a lua neapărat dela gară o marfă care nu există. In ce fel s'a produs încurcătura nu ştiu, nici eu singur. Am trimis celor dela «Vperiod» chitanţa şi le-am scris că dacă energia şi stimulul s'ar putea transforma în bani atunci....,altfel...

De sigur n'am înjurat, pentru nimic....fie....

Scrisoarea lui Smirnov a fost scrisă la 11 Martie, iar eu am primit dela Goldenberg scrisoarea din 15 scrisă ca răspuns la scrisoarea mea, unde le

descriu toate treburile de aici; scrisoarea este foarte sărăcăcioasă, probabil că a fost scuturat. Iar D-ta le răspunzi ce vrei. Scrie, dacă vrei, că dacă nu cunosc vadul să nu se bage în apă — să nu se apuce să dea sentinţe, când şi fără ei e aşa de plictisitor, iar dacă vrei dă-i dracului — cum vrei. Voi căuta un tânăr pentru transportarea paşaportului. Cât de repede trebuie şi câţi bani — maximum — puteţi sacrifica pentru aceasta? Nu cunosc niciun fel de nepoţi ai Cutinei şi nu numai nepoţi, ci nici măcar pe bunică; dracu ştie ce excroc? Poate e om cumsecade, D-ta poţi să-ţi dai seama mai bine. Plecăciuni Liubovei Fedorovna! Te îmbrăţişez pe d-ta şi pe Codreanu.

Al d-tale
[semnătura indescifrabilă]

Ce-mi pasă mie că nu vrei să-mi tai pofta pentru ştiinţă; scrie-mi mai des, dar numai atât, restul nici nu vreau să aud.

Adio, poate la revedere.

Poate ai «Basmele Motanului Murlâc» Dacă da, atunci trimite-mi-le. Ţi-aşi fi recunoscător. Mi-e foarte necesară adresa pentru banii primiţi din Chişinău. Primeşti oare «Nabat»? Dacă nu, pot să-ţi expediez eu.

[Microfimul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

654

Nu veţi putea oare să daţi de ştire la graniţă, ca lada mea să fie expediată la Chişinău, la următoarea adresă:

Poliţeiscaia plosciadi [Piaţa poliţiei], Casa Lascari, Biblioteca lui Anna Grişcenco, pentru Nezlobinski.

Al Dumneavoastră
Z. Ralli.

P. S. Vă aduc gramatica.

[Pe verso:]
Lui Monsieur Roussel.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

655

Botoşani, 14 Iulie

Scumpe amice [1])

In urma rugăminţii prefectului, am părăsit Iaşul pentru *trei zile* folosind acest timp ca să vizitez Botoşanii în scop medical şi socialist.

---

[1]) în româneşte.

Nu v'am răspuns până acum, pentrucă am vrut să trimit totodată şi plângerea ambasadorului dela Constantinopol, plângere pe care veţi fi atât de bun s'o transmiteţi prin agentul dela Bucureşti cu explicarea întregii întâmplări şi cu rugămintea de a o remite imediat la Constantinopol, rugând să ne ia partea imediat, dacă se poate telegrafic.

In privinţa locului, vă rog dacă se poate, dacă va exista cea mai mică posibilitate să mă scutiţi în privinţa mutării mele dela Iaşi. — Fie să treacă dela mine, iar dacă acest lucru este *absolut imposibil*, atunci să mi se găsească un post undeva mai aproape decât Turnu-Măgurele unde numai mutarea cu familia va costa dracu ştie cât. Condiţie sine qua non — *asigurarea* unui post pentru mine pe timp de trei ani — în caz contrar nu solicit niciun post. In genere, aveţi în vedere, că mă pot înşela foarte uşor cu acest post. Cel mai bun lucru pentru mine, din punctul de vedere al intereselor socialiste ar fi un post în oraşele Moldovei (Piatra-Neamţ, etc.), dar şi mai bine ar fi dacă aşi putea rămâne la Iaşi.

Mâine trimit pe numele D-vstră şi o cerere pentru ambasador în limba engleză.

In afară de discuţia cu prefectul nimic nou. Vă sărut mult.

[semnătura indescifrabilă]

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

656

1 Februarie 1880

Cel mai amabil dintre oamenii amabili,

Am primit scrisorile Dvs. şi vă mulţumesc din suflet pentru scrisorile de-acasă pe care mi le-aţi trimis: deasemenea mă grăbesc să mă scuz pentru faptul că ea a sosit pe numele Dv., dar ce poţi să faci cu ticăloşii. Scrisorile mele nu ajung deloc în mâinile prietenilor interni şi ei, neprimind din partea mea noile adrese, scriu pe cele vechi. Această scrisoare nu a căzut însă în alte mâini, lucru care se poate garanta. După noul pogrom intern situaţia noastră a devenit extrem de şubredă şi nestabilă. Neştiind absolut nimic ce se petrece în interior, nu putem purcede la înfăptuirea planului nostru, fără a compromite într'o măsură oarecare partidul nostru. Imi iau din nou calea, şi este puţin probabil că de data aceasta totul va merge bine, dar ce să fac, trebue să ştiu cum stau lucrurile! Tot una de ce ţi-e sortit nu poţi să scapi; iată despre ce-i vorba: trimiteţi-mi paşaportul de cetăţean turc pe care l-au lăsat la Dvs., pe baza lui voi lua dela consulul turc de aici un paşaport pentru străinătate şi voi pleca cu el. Banii vă voi trimite poate chiar de aici înainte de plecare dacă voi primi o sumă din care voi putea trimite; dacă nu, atunci a doua zi după sosirea mea acasă.

La noi este foamete, frig, mizerie, inclusiv păduchi într'o cantitate incomensurabilă; toate acestea n'au nici o importanţă, am şi uitat când am avut bani, or am de primit şi aici din Lemberg 250 ruble, din Bucureşti aproximativ 50, fără a mai vorbi că de-acasă trebuie să mi se trimiată 150. Vezi cum prostul se îmbogăţeşte cu gândul? Te mănâncă păduchii şi flămânzeşti singur!

Ţinând seama de toate aceste binefaceri, vă rog să comunicaţi câţi bani trebue să vă trimit pentru ca să puteţi primi şi expedia aci ţigaretul, revolverul şi cărţile sosite. Şi atunci frăţioare pentru osteneala dumitale iţi voi aduce un dar. Şi încă un dar pe care îţi va face plăcere să-l vezi.

Acum însă dacă sunteţi bogat, expediaţi prin scrisoare recomandată, sau dacă nu chiar prin scrisoare simplă mesagiul anexat aci în oraşul Lemberg, pe adresa următoare (urmează adresa scrisă în limba poloneză). Vă rog pe Dvs. sa faceţi acest lucru pentru că eu zău nu am niciun ban.

La revedere, bunul meu.

[semnătura indescifrabilă]

[Pe verso:]

Iaşi, domnului Ion Dubert, gara Iaşi, pentru D. R.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

657

3 Aprilie 1880
strada Lausanne, 19

Domnule,

Scrisoarea şi telegrama D-tale mi-au parvenit Sâmbătă la ora 4 p.m., când băncile trebuiau să şi fie închise. Le-am comunicat prietenilor mei pe care îi cunoşti şi D-ta: Kropotkin, Jukovskiy şi Kravcinsky, şi de comun acord, am decis să trimitem banii sosiţi din partea lui Z. Arbore — pentru el la Ploeşti. De aceea am depus azi la Banca Americană James Bates şi Comp. la Geneva, cei 580 fr., care mi-au fost remişi de Banca de Mauvoir. Vă trimit una din chitanţele Băncii Americane pe care Dv. o puteţi trimite lui Arbore. Pentru moment nu ştiu unde se găseşte: la Ploeşti sau la Bucureşti — Ii voi scrie la Ploeşti, dar D-ta trebue să ştii mai bine unde locueşte în prezent.

In încheiere trebue să vă spun sincer că, în viitor, nu aşi vrea să am de a face cu sume cu-astfel de provenienţe, — de altfel este şi părerea acelora cu care am discutat asupra acestei chestiuni.

Primeşte, Domnule, asigurarea distinsei mele consideraţiuni

M. Dragomanov

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

658

Bucureşti, 10 Aprilie 1880

Iubit prieten,

Mai intâi mii de mulţumiri pentru epistola Dtale în englezeşte, altă dată poţi tot atât de bine să-mi scrii chinezeşte.

Ai primit scrisoarea mea, ţi-am scris chiar în ziua sosirii mele la P. La început, noi am avut intenţia de a continua jocul cu porcul; dar cum nu ştim nimic exact, nu ştiam ce să facem. Erau vreo două sau trei planuri: să scriem o scrisoare Consulului, după cum fusese primul meu proiect; să telegrafiem

porcului pentru a-l atrage aici sau la T. Aici l-am fi primit zdrobindu-i câteva coaste, la T. l-am fi făcut praf pe porc.

Acum nu facem nimic deoarece nu vroim să-l speriem ceea ce l-ar face să plece de aici, şi atunci s'ar duce probabil în Rusia unde ar fi mai dăunător decât aici.

Ar trebui să puneţi pe prietenii de aici la curent cu lucrurile; îndată ce vom crede că nu e nimic de pierdut, vom da publicităţii întreaga chestiune, pentru ca zeflemiştii să ştie cum stau, şi vom da chitanţă publică de Comitet Executiv pentru suma care trebuie să fi turburat câteva nopţi, somnul porcului.

Scrie-ne ce crezi despre asta. Scrie-mi de îndată ce va fi posibil, dacă totul a mers bine cu mărfurile şi dacă Andrei s'a stabilit.

Cât despre mine, mă voi duce pentru câtva timp în patria mea şi voi face tot posibilul pentru a nu rămâne inactiv până ce mă voi putea întoarce în Rusia unde aş vrea să şi fiu: îmi e de pe acum dor!

Cu urări pentru desvoltarea acţiunii Dtale şi cu salutări frăţeşti.

rămân al Dtale,

P.S. Dacă mi-ai fi spus măcar o vorbă, aş fi condus pe acest porc la T. şi acum ar şi putrezi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

659

St. Imier, 23 Aprilie 1880

Dragul meu prieten Zamfir.

Am sosit ieri la St. Imier şi am fost foarte bine primit. Nu am fost la Geneva, deoarece am văzut la Clarens pe Domnii şi Doamnele *Reclu Olsnitz* Krapotkin; cum am promis părinţilor mei care mi-au scris o scrisoare plină de căldură la Zürich, am lăsat la Clarens comisioane pentru Geneva. Dl. Lefrançais pe care de asemenea l-am văzut la Clarens, unde este secretar al Dlui Reclus a plecat ieri sau azi la Geneva şi va fi dus *ghiveciul cu trandafiri* [1]) Dlui Dragomanov.

Aş avea multe să vă spun, dar fiind foarte grăbit în momentul de faţă, vă voi scrie foarte succint. Multe salutări din partea tuturor prietenilor dela Clarens care arată un viu interes pentru soarta Dvs. — şi nu ar dori decât un lucru: să veniţi pentru mai multe săptămâni sau luni la ei. Salutări din partea lui Adhemar Schwitzgnebel căruia îi merge foarte bine şi mă însărcinează să vă spun că este voios şi mereu acelaş.

La Zürich am văzut pe [Malen sau Malesi] care este *căsătorit* cu o rusoaică şi despre care bătrânul Bückli mi-a spus: Este foarte fericit Malon cu soţia sa,

---

[1]) Ghiveciul cu trandafiri — partea delicată şi secretă a unei afaceri.

da într'adevăr fericit; dar el lucrează prea mult, da, într'adevăr mult lucrează omul, el este un întreg Proudhon, *da un adevărat Proudhon.*)

Vă avertizez că trebue să citiţi aceasta în germană elveţiană; e de spânzurat acest bătrân Bückli — să compari pe Malon cu Proudhon!! Vă voi scrie altă dată mai pe larg. Am fost bine primit aici şi dacă aş găsi o ocupaţie corespunzătoare este probabil că voi rămâne aici puţin mai mult decât am avut intenţia la început. Pentru acest motiv vă rog să trimiteţi scrisoarea alăturată la *Odessa la adresa* Dlui *Dimitri Gregorovici Petrof.* Eu îl rog să-mi trimită bagajele la adresa Dvs. — la Ploeşti. Când veţi primi geamantanul, îl veţi deschide şi veţi goli conţinutul în cel mare pe care îl va umple, iar apoi ni-l veţi expedia aici, dacă vă voi cere acest lucru. Puteţi lua din biblioteca mea broşurile socialiste germane, dar nu mai mult, eu am cumpărat aici altele şi cum Dvs. — sau cel puţin *(Katz)* aţi dorit să vi le procuraţi, luaţi-le pe acestea. Am comandat *Neue Welt* şi am plătit Tagwacht până la 1 Iulie, de atunci încolo veţi trebui să-l refuzaţi dacă nu mai vreţi să-l primiţi.

Eu scriu azi pentru revista socialistă, celelalte ziare pe care mi le cereţi nu există. Costică mi-a spus să fac comenzi la Zürich, eu nu am comandat decât câteva lucruri mărunte care au fost probabil trimise la adresa Dvs. — Când veţi fi luat broşurile mele germane, veţi vedea de ce veţi mai avea nevoie şi veţi scrie. La o alta dată. Nu uitaţi sa trimiteţi scrisoarea alăturată *Domnului Dimitri Gregorovici Petroff Torgovaïa ulitza 49 Odessa* şi scrieţi Dvs. — însuşi adresa la care ar urma să trimită geamantanul pe care l-am lăsat la ei, Mă gândesc la adresa lui *Volkov* la Ploeşti. Vă voiu restitui cheltuelile pe care le veţi avea.

Salut şi solidaritate
Arnold Christen

Dragă Costică!

Iţi scriu la repezeală aceste câteva rânduri. Scrie, te rog, surorii D-tale că am plecat şi indică-i pentru scrisorile ce sosesc din Rusia adresa următoare. *Domnul Albert Gerber post-restant St. Imier. Berna. — Elveţia*

Scrie-mi ce face Tania ai ştiri?

Am remis comis-voiajorului firmei Ganz et Cie — la *Budapesta* circulara D-tale comercială şi adresa Dvs. — Este o mare fabrică de maşini care-şi expediază produsele până în America.

Voi încerca să vă recomand aici câteva firme.

Multe salutări familiei D-tale şi tuturor prietenilor.

Aştept scrisori din partea D-tale.

Următoarea va fi mai lungă.

Arnold Christen.

Din România puteţi adresa pe numele meu şi scrie numai
St. Imier Berna, Elveţia

Mi s'a oferit să fac o lucrare contra remuneraţie asupra României; ar fi pentru Revista Socialistă. Dacă nu vrei s'o faci la Ploeşti, trimite-mi ceva material care ar putea să-mi servească la aceasta.

Am plătit pentru luna în curs cel de al doilea abonament la Revista Socialistă direct la administraţie.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

660

St. Imier, 5 Mai 1880

Scumpul meu prieten,

Alăturat îţi trimit o scrisoare dela Dragomanov, care este răspunsul la cererea mea de bani pentru D-ta. In această scrisoare se mai află o chitanţă pentru cei 570 fr pe care M. Drag. vi i-a retrimis.

D-ta ai fost foarte încântat de lovitura ce i-am dat-o Porcului, dar te înşeli dacă crezi că Drag., Juk., Krapotkin şi toţi ceilalţi bătrâni au fost la fel de încântaţi ca D-ta. Aceştia sunt puri.

Şi D-ta vezi din răspunsul lui M. Drag. ce gândesc ei.

Eu nu vreau să mă opresc mai mult decât merită asupra acestui subiect; înţeleg perfect această diferenţă de apreciere. Aceşti domni sunt teoreticieni puri, departe de lupta la care asistă ca spectatori reci şi *imparţiali*.

Ceilalţi, care mi-au exprimat satisfacţia lor, ca amicii din *România*, cei din Rusia şi Morozov şi Romanienko, sunt mult mai aproape de lupta din care au ieşit de curând, şi sunt sub impresia vie a actelor reacţiunii şi judecă altfel lucrurile. Pentru ei (pentru noi) e vorba de a slăbi, de a dăuna cât mai mult posibil duşmanului şi de a se apăra.

Cu toate acestea aşi fi crezut că *M. Dragomanov* se va purta cu mult mai politicos decât atât. Eu nu am fost la Geneva, i-am lăsat lui Krapotkin grija de a-l informa. Când el a primit banii, M.D. m'a înştiinţat şi mi-a cerut adresa mea pentrn a mi-i trimite. I-am scris că nu vreau să primesc banii având în vedere că grupurile din Geneva puteau să dispună mai bine de ei, în interesul cauzei căreia erau destinaţi. Il rugam să facă aceasta fără mine şi aşi fi fost mulţumit, în cazul când ei nu cădeau de acord, să le propun trimiterea întregii sume grupului din Odesa, care era îndeajuns de sărac. Abia i-am expediat această scrisoare, când am primit telegrama D-tale. Am telegrafiat imediat lui M. Dragomanov să vă trimită cei 250 fr. ceruţi pentru cărţi. M. Drag. îmi răspunde în scrisoarea ce vi-o trimit alăturat. Pentru ce v'a trimis oare toţi banii? Găsesc aceasta foarte răutăcios din partea sa. Poate ar fi nevoie de ei aici?!

Acum am primit o propunere dela Romanienko şi Morozov care, aşa cum v'am spus, sunt mult mai drăguţi.

Eî îmi spun că ar trebui ca banii rămaşi după achitarea cărţilor să fie expediaţi la Odesa, şi s'au ocupat de obţinerea unei adrese sigure. Toate aceste trimiteri şi retrimiteri implică destule cheltueli; totuşi scrie-mi cât a mai rămas şi dacă aceasta merită oboseala de a-i trimite la Odesa. In acest caz, noi vă vom trimite adresa şi Dv. veţi expedia banii.

Eu voi pleca peste cincisprezece zile la Paris, unde mă voi strădui să trăesc până la toamnă pentru a mă reîntoarce atunci în Rusia.

Scrie-mi curând şi mai mult. Am primit.... vă mulţumesc, mi-ar fi plăcut să am câteva cărţi asupra României; poate le voi găsi la Paris prin biblioteci.

L-au arestat pe *Frunză!* Nu aţi aflat nimic? Dacă sărmanul a fost arestat împreună cu cărţile, *chestiunea sa este clară* şi poate va fi amestecat şi numele meu. Incercaţi să aflaţi câte ceva şi spuneţi-mi dacă cărţile pe care le-am expediat prin graniţă au sosit.

Arnold

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

661

Iaşi, 6 Mai 1880

Prietene Christen,

Scuză-mă că până în prezent nu am răspuns la scrisoarea D-tale dela Viena pentru un motiv foarte simplu — n'am avut ce răspunde, nimic într'adevăr care să fi fost demn de notat nu s'a petrecut după plecarea D-tale. Andres din fericire a trecut Rubiconul cu marfa sa, porcul & Co au fost foarte însufleţiţi un oarecare timp şi pe urmă plictisiţi de a-i urmări şi fiind sigur că ei nu ne vor putea face vreun rău, i-am abandonat.

După plecarea D-tale, la noi chestiunea a început să ia o desvoltare mai rapidă. S'au format noi secţiuni în alte oraşe şi a noastră de asemenea şi-a mărit considerabil numărul membrilor.

Blonda a rămas mult timp la B, şi pe urmă a revenit tristă. Acum câteva zile am primit o scrisoare dela Kiş-f prin care era cerut cineva dintre cei care au venit odată dela O-sa pentru a lua adeverinţa de bagaj dela K, fiind nevoie de a-i vorbi. Se spunea că F-za nu vine, deoarece este cunoscut pe acolo. Se întreba de asemenea dacă Andres s'a întors acasă sau nu. Scrisoarea nu era semnată, dar se specifica să răspundem la adresa cunoscută. Cum nu ştiam în mod pozitiv din partea cui venea scrisoarea şi unde trebuia să se adreseze răspunsul, am copiat chimic scrisoarea şi am trimis-o prin adresa pe care aţi lăsat-o la O.

De câteva zile am primit N din « Femeia Romana » unde povestea D-tale cu porcul era publicată într'un articol. Nu ştiu cum s'a făcut aceasta, deoarece nu am primit nimic special dela B. privind acest lucru. Numele D-tale este tipărit sub iniţialele Ar... Kr... Numele porcului nu este deloc publicat.

Iată tot ce am vrut să-ţi comunic.

La noi o desvoltare de criză financiară. Dar, —este ceva vechi. O broşură asupra vieţii, activităţii şi ideilor lui Codreanu a apărut şi a fost vândută în 1000 exemplare în câteva zile.

Salută pe toţi prietenii. Nu ne uitaţi.

Iţi strâng mâna cu căldură şi te îmbrăţişez de mii de ori.

al D-tale T N R

Scrisoarea D-tale s'a comunicat lui Cost.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

662

14 Mai 1880.

Inceputul scrisorii a fost scris acum vreo trei săptămâni!!

Dragă prietene Ruli,

Alaltăieri a trecut pe aici Cristel care mi-a spus povestea sa cu Voronovici. Inţeleg că condamnaţi de acei spioni, v'aţi preocupat cam mult de această poveste. Mie însă nu mi-a plăcut prea mult, mai ales în amănunte, cu atât mai mult cu cât cea mai mare parte din bani i-a păstrat şi i-a cheltuit pentru sine... Mă îndoiesc că Mih. Petr. a primit cei 600 de franci care i-au fost trimişi. După mine, toată această poveste nu numai că n'a fost făcută cu tact, dar este o capodoperă de necinste. Există un tact, dar un tact poliţienesc şi o lipsă de tact revoluţionar. Ca să nu vorbim de pildă decât de amestecul numelor lui Krapotkin, Hofmann, Zasulici şi al altora într'o poveste nu tocmai curată. In afară de aceasta, acest furt de scrisori este uimitor în legătură cu cele puse la cale şi îndeplinite în casa lui Voronovici. Recunoaşte că n'ai fi fost în stare să faci nimic din toate acestea şi ai avut o atitudine binevoitoare sub influenţa urii tale către Voronovici şi cei la fel, cu el. Asemenea ticăloşi trebuesc ucişi, dar să le storci bani folosind propriile lor arme, să-ţi îmbraci măcar câtva timp pielea lor murdară, nu este o treabă pentru noi. Nu mă îndoiesc că intenţiile lui S. R. au fost sincere (deşi folosirea acestor bani pentru el este cel puţin de neiertat) dar aceasta arată anumite înclinaţii şi talente care nu-i stau bine unui revoluţionar şi sunt necesare în cu totul altă meserie. Şi în plus încă, se vede că are prostia să trâmbiţeze peste tot isprava făcută.

Dar, destul despre aceasta.

Mi-a făcut multă plăcere să-l întreb despre felul cum o duci. Cred dragul meu că-ţi vine greu să stai singur şi să-ţi vezi familia numai odată la 3 săptămâni.

M'am bucurat mult să aflu că fiul tău o duce mai bine. Dar din păcate mi se pare că vestea bună relativ la Dmitri pe care mi-o dai în scrisoarea ta nu este justă. Cel puţin aşa afirmă Morozov care a primit veşti mai proaspete. Mi-e frică că aceasta nu este decât un zvon fără conţinut şi fals.

14 Mai, 1880

Dragă Ruli.

Am început acum trei săptămâni să-ţi scriu această scrisoare şi de atunci se tăvăleşte pe masa mea. Nu te supăra pe mine, dragul meu. Tot acest timp am fost într'o foarte proastă stare de spirit şi n'am fost în stare să scriu. Şi eu o duc greu. Munca de până acum îmi scapă printre degete deoarece socialiştii cunoscuţi ca atare găsesc din ce în ce mai greu meditaţii, iar o muncă noua tot nu se găseşte. Dracu ştie ce-o să fie mai departe. Am făcut o greşală capitală în viaţă că nu mi-am dat examenul de doctor în medicină. Cauza a fost perioade de naivitate prostească care-l făcea pe Volodia.... [indescifrabil] ...... timp de o săptămână, în parte, şi poate cel mai mult grija prea marea pentru sănătatea mea. Oricum ar fi, acum nu se mai poate schimba. Să dau acum examenele fără pregătire nu se poate, şi să las pe timp de un an orice muncă şi să continui medicina este fiziceşte imposibil — trebuie să-mi câştig pâinea. Toate acestea sunt foarte urâte şi-mi dau o dispoziţie dintre cele mai proaste. Nu am chef nici de scris. Cu tine aş sta cu plăcere de vorbă şi nu numai despre această parte trivială a vieţii dar şi despre multe altele care s'au adunat în suflet, dar nu pot să le aştern pe hârtie. Nu mai sunt singur aici. Acum aici e multă lume: bătrânul Lefrançois s'a mutat demult aici şi este secretarul lui Reşi. Morozov şi cu Lubimov stau tot aici, Krapotchin cu proasta lui, — prinţesa (Rabinovici) Kavfiado[?] e tot aici în apropiere, Paşcenco cu familia, Vacni, Pavlovschi va veni curând. N'am mai fost demult la Geneva şi mă duc rar pe acolo pentrucă e scump. Acolo şi fondul vieţii este mai vast şi mai interesant. Se spune că adunările.... sunt foarte interesante.

Din Rusia s'a propus să se publice o revistă cu invitaţia curioasă să se alcătuiască următoarea redacţie: Plehanov (narodnic) Morozov (terorist) Juc şi eu!! N'are să iasă nimic din asta. La noi în familie totul este în ordine. Ne-a întristat foarte mult vestea pe care ne-a adus-o încă Romanienco despre boala gravă a băeţelului tău şi ne-am bucurat că acum e mai bine. Imi închipui cum te-ai consumat. Când o să ne vedem, prietene? Cu nimeni, cu nimeni altul n'aşi vrea atât de mult să stau de vorbă şi să mă văd cum aş vrea să mă văd cu tine.

Stein a scris că are de gând că vie încoace la vară. La revedere, dragul meu complimente alor tăi şi sărută pe copii. Toţi ai mei te salută. Green m'a rugat să-ţi mulţumesc pentru şerbet. Am trimis un borcan lui Dragomanova.

Al tău Al.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

663

20 Mai 1880

Dragă prietene Ralli,

Zilele acestea am primit o scrisoare din Petersburg. Acolo au mare nevoie de bani şi te roagă, dacă a rămas ceva dela confiscare să-mi trimiţi mie ca să trimit acolo pentru amenajarea unei tipografii. Cum o duci cu sănătatea? Ai căpătat scrisoarea mea în care te rugam să scrii o dare de seamă despre procesul Neceaiev? De ce nu-mi scrii nimic? Ce s'a întâmplat la voi cu căderea cărţilor? Scrie-mi amănunte. L-ai văzut pe Victor când a fost pe la voi?

Şi eu şi Olga suntem mereu bolnavi. La noi nu e nimic nou. Facem planuri şi nutrim speranţe care nu se ştie încă cum se vor îndeplini. Aştept cu nerăbdare toamna pentru a mă întoarce înapoi la ai mei.

In Rusia are acum loc procesul lui Vaimir, Mihailov, Malinovscaia, Nathanson şi încă şapte persoane. Cred că ştii despre el din ziare. Curând va avea loc procesul despre tipografie şi explozii în care am fost implicat şi eu; datorită flecărerilor proprietăresei mele (una de-a noastră) şi Olga după ce am evadat, aşa au speriat-o pe proprietăreasă încât a spus tot.

Scrie-mi. Iţi strâng mâna.

Nicolas

[Adresa:] Mr. Nicolas Fetter chez Mr. Vincent Cochard A Bog pour Clarence

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

664

2 Iunie 1880

Dragă prietene Zamfirii,

Astăzi voi fi foarte scurt, pentru că sunt extrem de ocupat. Am fost bolnav câteva zile şi de aceea mi-am neglijat toată corespondenţa. Pe masă stau 13 scrisori la care trebuie să răspund astăzi. Am primit cei 400 de franci şi i-am trimis la destinaţie. Iţi mulţumesc. Dacă ai acum atât de multe cărţi, dela «Vperiod» n'ai putea să-mi trimiţi două exemplare «Prologul», două exemplare din «Inainte», vol. V; 2 exemplare din «Elementele statului în societatea viitoare», şi dacă ai broşuri interesante, (tu nu scrii titlurile lor) şi din acestea câte un exemplar. Dacă-ţi vine greu să-mi trimiţi câte două exemplare din primele ediţii, («Prologul», «Inainte» şi «Elementele statului») trimite-mi măcar câte unul. Aici în Eveţia sunt imposibil de găsit. De ce nu mi-ai trimis până acum notele făgăduite despre procesul lui Neceaiev şi mişcarea din acea vreme? Acum am foarte mare nevoie de toate acestea pentru că aproape toate materia-

lele au sosit. După ce voi termina prima parte ţi-o voi trimite s'o revezi sub formă de copie hectografiată.

Iţi strâng puternic mâna. Trimite mai repede materialul. Totul va fi păstrat în bună stare.

Al tău N. Morozov

[Adresa:] Mr. Nicolas Fetter,

Chez Mr. V. Cochard, Boghi, Clarence, Suisse.

Mă întrebi ce e cu Dmitri? Ţi-am scris; oare nu ai primit scrisoarea? Trăeşte şi e sănătos, dar îi e foarte urât. Până acum se mai află încă la fortăreaţă. Va fi judecat împreună cu tipografii dela Narodnaia Volea probabil la vară. După toate probabilităţile nu va fi condamnat la moarte, dar la muncă silnică precis. Corespondenţa cu el a fost tot timpul foarte grea, şi n'am putut transmite aproape nimic.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

665

Vama Giurgiu, 2 Iunie 1880

Fratele meu Arbore,

Sunt câte-va nopţi de când nu pot să dorm... tot cugetând atât la nenorocirile mele cât şi la ticăloşiile în care se găsesce omenirea.

S'a zis de unii, că acest secol, este secol de civilizaţie, de virtute, de *lumină*.

Nu este acesta adevărat dragul meu!

Cine a trăit cu ţăranul muncitor şi i-a cunoscut nevoile lui, starea lui morală, vicisitudinele prin care el trece... cine a dat oă privire mai serioasă, mai interesantă, legilor sociale atât civile, cât şi religioase, cine a aflat mizlocele meschine prin care burghezimea îşi adună colosale averi, cine a citit în ochiul ciocoiul, al sbirului de poliţie şi-al tuturòr mercenarilor poliţiei, cine şi-a simţit inima indignată în facia vanităţilor palatelor puternicilor pământului, cine în fine a-îndurat esyliu şi a mâncat pâinea amară a străinătăţii, zice din contră de cea ce zice acei care sunt amăgiţi de aparente. .....

Nu, Nu! ....

Acest secol, este un secol prea păcătos!

Veneţia poetică, o pote spune, şi Triestul pote sta de martor! Transilvania şi Maramureşul, Banatul şi Bucovina, sufere, Croaţia şi Dalmaţia, Bohemia şi Polonia încearcă triste sorte!

...Bulgaria care geme în catene, astă'zi ia aerul de despotă în facia turcilor şi Macedonia şi Albania sunt lăsate a lâncezi! Herţegovina şi Bosnia sunt ocupate de sgriptorul cu două capete al *Chretinului* împărat Austriac şi ignorantul popor turc........ în miserie!

In 1870—71, resbelul Franco-German, în 77 resbelul Ruso—Româno-Turc! Resbubuit de tunuri...devastarea pretutindenia, şi sânge cu abondenţa!

Indiile în sclavagiu, China şi Japonia... sub spada tyranilor... America în lupte... parte zugrăvindu-se pe obraz cu sulimanuri Europene şi parte în întuneric Complect! Etă un mic tablou.

Nu sunt pesimist!

Der arăt lucrurile precum sunt!...

Nu m'am descuragiat şi nu mi-am pierdut ilusiunile.

Cu toate astea, pentru a ridica moralul popoarelor, pentru a le face să-şi cunoască drepturile şi datoriilor lor, trebue omeni *devotați* cauzei binelui. Să cere oă Dragoste sinceră, mare, puternică pentru sânta Egalitate!...

Nici uă întârziere, nici uă sfială, nici uă abbatere...

Sacrificii, abnegaţie de martyr!

Cată să ne punem pe lucru der şi cu faptele ci nu numai cu vorbele.

Omenirea, are oă plagă... deja de mult cangrenată. Acestă plagă este pe sufletul ei...

Doctori, Doctori, şi medicamente!...

....

Nu este destul numai a ne aduna din când în sera şi a ne mărgini în discuţiuni şi conversaţii.

Să eşim la luptă! Să căutăm a ne cunoşce prin încercări... unii pre alţii mai bine, să scotem jurnale, să typărim cărţi cu scrieri noui, bine cugetate, bine îngrijite.

Din munca nostră să depunem fie care câte ceva într'un casetă. Din aceste bani, vom da la tipografie, la scrisori, la timbre şi la fraţii noştri ce suferă de mizerie!

Să probăm... că suntem cu adevărat *socialişti*.

Cine nu are generositate, cine nu dă din munca sea ceva dovedeşce că nu este om cinstit, că nu este Apostol al luminei.

Să ne punem în corespondenţă continuă şi serioasă cu toţi amicii noştri din lume. Numai aşa vom avea succes la întreprinderea ce ne-am propus.

Pe lângă astea, trebue să ducem oă viaţă morală. Moralitatea să fie baza noastră.

Eu, aştept appariţiunea jurnalului...

Scrieţi cu o mare băgare de seamă să nu compromitem cauza. Trămiteţi şi mie un numer. Péna mea este gata. Punga deschisă, dar acum nu am nimic în ea. Când voiu avea... îmi împlinesc datoria cu sânţenie.

Ve salut pe toţi
D. N. Saphir

[Adresa:]

D-lui Saphir, magaziner la Vama Giurgiu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.

666

30 Iunie 1880

Dragul meu prieten Ralli,

Aştept în zadar materialele pe care mi le-ai făgăduit cu privire la Istoria Mişcării din anii 1873—75 şi până la sfârşit am început să mă gândesc dacă nu eşti supărat pe mine.

Mi-am amintit toate acţiunile mele şi până acum n'am găsit niciun temei care ar putea să motiveze o asemenea presupunere. Să-ţi fi spus cineva minciuni pe socoteala mea? Dar nici asta nu cred pentrucă şi pentru minciuni trebuie un pretext oarecare care nu există. Deaceea sunt complect nelămurit şi am dreptul să presupun că din cauza unei mulţimi de alte preocupări ai uitat cu desăvârşire că exist.

Adu-ţi aminte de mine dragă prietene. Trăiesc şi deşi nu sunt complect sănătos, ci mai bolesc încă, nu mă pregătesc de mormânt şi chiar resping cu indignare asemenea presupuneri. Aştept răspunsul tău.

Dă scrisoarea alăturată lui Pavel (Chislorod) precum şi corectura. Fă acest lucru cât poţi mai repede pentrucă scrie că se află la Iaşi şi nu-şi dă adresa.

Dmitri va fi judecat împreună cu tipografia dela Narodnaia Volea. De altfel Pavel comunică ştiri mai proaspete despre aceasta.

Iţi strâng mâna.
N. Morozov.

[Adresa:]
Mr. Nicolae Fetter, Wangu pour Clarence, Suisse, canton de Vad.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

667

16 Iulie 1880

Scumpe prietine,

Nu ţ'am scris până în prezent, fiindcă am aşteptat să merg mai ânteiu la Iaşi. Acolo n'am putut sta de cât o zi şi jumătate, şi fiind un timp forte reu m'am întâlnit numai cu D-nul R., fiind că pe fraţii N. nu i-am putut întâlni fiindcă sunt mutaţi şi nu i-am nimerit.

Acuma de o cam dată îţi voiu scrie forte puţin din causă că sunt forte agitat şi bolnav, deosebit de acesta că stau la Tribunal de dimineţă şi până'n seră.

Russel mi-a arătat că Ruşii stăruiesc din tote puterile pentru a'l alunga din Iaşi, până acum însă n'au fost decât vorbe. I-am descris totă situaţiunea noastră din Bucureşti şi el a opinat că jurnalul chiar de eşia nu era de vre o importanţă mare şi că din contră broşurele ar fi de cel mai mare folos.

Aice în Vaslui este o îngropăciune de viu pentru ori cine are nenorocirea de aşi căuta adăpostul într'o astfel de localitate. Altminterelea posiţia este forte frumoasă, însă nici de acesta nu pot profita din causă că nu ştiu cum se face, că de când am ajuns acia sunt forte reu, totă ziua am fiori prin corp, o indispoziţie de cap, şi o tâmpială la cap, aşa că din causa aceasta sunt forte necăjit căci tot ce mai aveni era senătatea şi dacă lipseşte şi acesta atunce nu ştiu ce voiu mai face.

Sevescu este încă pe aicea.

Arată te rog multe sărutări lui Costică, Manicea şi la toţi cei-lalţi cetăţeni şi cetăţence,

al D-tale amic Lupu

Adresa mea: Eug. Lupu Casa Velisarie sau supleant la Trib. Vaslui

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.

668

31 Iulie 1880

Doctore,

Conform dorinţei unor tovarăşi din Petersburg scriu acum istoria mişcării dintre anii 1870—1875. Aproape întregul material este adunat; o parte am şi redactat-o. Majoritatea emigranţilor mi-au procurat amintirile lor pentru acest material. Dumitale până în prezent nu m'am adresat, deoarece nu-ţi cunoşteam adresa, dar şi acuma îţi scriu la întâmplare. Nu poţi să-mi procuri informaţii pentru lucrare? Ca să poţi să te orientezi în privinţa materialului, trebue să-ţi comunic că « Istoria » va începe cu mişcarea studenţească din deceniul al VIII-lea, casele (de ajutor) cu cercurile de studiu individual şi altele, terminându-se cu procesele. Dacă eşti de acord să-mi scrii, te-aşi ruga să faci aceasta cât mai curând, cam peste două săptămâni, pentru ca lucrarea să nu întârzie plecarea mea în Rusia la sfârşitul toamnei. Pentru o mai mare înlesnire, te-aşi ruga să-mi scrii totul sub forma unor amintiri personale cu privire la tot ce ai văzut şi ai trăit. Te-aş ruga ca numele persoanelor legale[?] să le indici numai cu iniţiale pentru a nu le dăuna; în ceeace priveşte evenimentele, toţi sunt de părere că ar putea fi descrise mai amănunţit decât cum le cunoaşte guvernul, deoarece evenimentele sunt atât de îndepărtate, încât guvernul nu va fi dispus să redeschidă vechea chestiune. In afară de aceasta, noile nume trebuesc numai decât indicate. Sper că nu mă vei refuza. Adresa mea: Nikola Fetter, Clarano, lac Léman, Suisse.

Cu o prietenească strângere de mână

Nikolai Morozov.

P. S. La Petersburg a început din nou să apară literatura ilegală. A apărut broşura «Voinţei populare» (Narodnaia volea).

[Pe verso:]

D-rului Russel

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

669

6 August 1880

Suisse Clarence Maison Vilostio

Vă salut, scumpe N. V.

Din lipsă de timp vă scriu un scurt bilet de afaceri. Chiar acum a venit la mine un boer cu rugămintea de a culege prin Dvs. unele informaţii tot despre aceeaşi Românie. El vrea să ştie următoarele: se poate prezenta oare pentru un examen de control la Universitatea din Bucureşti un om care nu are paşaport pentru străinătate (pe scurt — un fugar) dar care este aprovizionat cu multe documente diferite şi autentice, ca de pildă: diploma de felcer, extract de naştere, etc.? Fiţi bun şi scrieţi în acest sens două - trei cuvinte lui Russel, iar apoi, după ce veţi primi dela el răspunsul, să mă informaţi la adresa menţionată la începutul scrisorii. Cel care întreabă nu se gândeşte numai platonic la România, ci se gândeşte serios să pornească într'acolo de îndată ce se va primi răspunsul (desigur în cazul că răspunsul va fi favorabil).

Cum o duceţi? Cum vă simţiţi cu sănătatea? Cum merge munca?

Eu, după cum vedeţi, am plecat fără ajutorul lui André şi Clarence la odihnă şi îngrăşare; cu odihna merge însă prost, deoarece din zori şi până noapte sunt nevoit să muncesc (n'ai încotro); în ce priveşte îngrăşarea, atunci când n'ai bani (ca întotdeauna), nici ea n'o să meargă probabil prea bine. Dealtfel aici respir mai uşor — şi aceasta e bine. Ei, fiţi sănătos. Vă strâng tare mâna. Soţia vă trimite salutări din toată inima.

Dobrovolski

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

670

Cloran, 21 August 1880

Dragă doctore!

V'am scris de mult, dar neavând adresa Dv. v'am scris prin Tulcea, nu am primit însă răspuns. Acum scriu istoria perioadei dintre anii 1870—1875; amănunte vă poate relata Axelrod. V'am rugat să-mi procuraţi materiale

pentru această carte, sub forma amintirilor Dvs. personale cu privire la cele trăite în această vreme. Dvs. cunoaşteţi astfel de cercuri şi scopurile asupra cărora nimeni altul nu poate să relateze nimic şi sub acest raport memoriile Dv. sunt necesare în cel mai înalt grad. Nu vă scriu mai mult deoarece Axelrod care, sper, se mai găseşte prin meleagurile voastre, vă poate comunica totul. Dacă sunteţi de acord să scrieţi ceva pentru « Istorie » v'aş ruga s'o faceţi cât mai repede, în două-trei săptămâni.

Vă strâng cu putere mâna.

M. Morozov

Adresa Monsieur Nicola, la Monsieur Zukerman,
Quai de la Poste 10, Geneva II (fr)

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

671

Geneva, 5 Septembrie 1880

Dragă tovarăşe, au trecut deja câteva zile, de când am primit memoriile dv., dar de atunci nu am izbutit să vă înştiinţez despre acest lucru. Vă mulţumesc mult pentru ele. Prin caracterul lor complet şi prin conţinut — puţini sunt aceia care mi-au trimes asemenea materiale ca ale dv. Istoria se apropie încetul cu încetul de sfârşit, deşi în ultimul timp, întâmplător, i s'a dat o lovitură puternică. Adevărul este că manuscrisele pentru această ediţie adunate de mine timp de doi ani au fost deteriorate cu prilejul transportării peste frontiera ruso-prusacă din neglijenţa şi lipsa de experienţă a omului care s'a angajat să facă acest lucru. Mai mult decât totul regret amintirile Olgăi Mibatovici [?], alcătuind câteva caiete voluminoase, pe care ea le-a scris pentru mine în decursul aproape unei întregi jumătăţi de an. Ele cuprindeau întreaga mişcare de peste hotare dela începutul deceniului al optulea şi activitatea cercului ei din Rusia. Acum ea mi-a promis să le refacă, deşi, din lipsă de timp, probabil ele nu vor mai fi niciodată atât de complete şi amănunţite.

Comunicaţi-i lui Pavel că Serghei va termina în curând nota explicativă şi i-o va trimite s'o revadă.

Din Rusia nu-i nimic nou. Acolo totul e în ordine.

Aş dori foarte mult că viu la dv. în România şi să fac cunoştinţă cu dv. Dacă va fi posibil, voi veni la dv., la înapoiere, « Istoria » mă reţine mereu aici.

Vă strâng cu putere mâna

Nikolai Morozov

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

672

Geneva, 10 Septembrie 1880

Doctore!

Pavel mi-a comunicat consimţământul dv. de a-mi trimite amintirile dv. pentru istoria perioadei dintre anii 1870—75. Mă grăbesc să vă scriu relativ la termenul în cursul căruia aş dori să primesc manuscrisul dv. In momentul de faţă sunt bani pentru editarea « Istoriei » iar Biblioteca soţ. rev. rusă mi-a propus să tipărească această carte pe ediţii. Nu am nimic împotriva acestui lucru şi de aceea aş dori să primesc pe cât posibil mai curând toate materialele privitoare la carte, pentrucă în primul rând, să nu întârzie tipărirea, iar în al doilea rând, pentrucă eu însumi să termin mai repede această lucrare, singurul lucru care mă mai reţine aici. In consecinţă, v'aş ruga foarte mult să-mi trimiteţi cât mai repede posibil manuscrisul dv. Fireşte, nu vă fixez un termen, deoarece sunteţi un om ocupat şi voi aştepta până veţi trimete, dar vă scriu despre aceasta pentru orice eventualitate.

Istoria perioadei între anii 1870—1875 va fi probabil, o carte foarte mare, nu mai mică decât cele două volume « Sătui şi flămânzi ». De aceea v'aş ruga să scrie şi cât mai amănunţit. Securitatea persoanelor legale, care pot fi întâlnite în descrierea dv., va fi, după părerea mea, deplin garantată, dacă ele şi locurile unde au acţionat, vor fi indicate prin literele iniţiale. V'aş ruga de asemenea să-mi trimiteţi şi o caracteristică a persoanelor mai proeminente din descrierea dv. Axelrod scrie că îmi veţi relata despre « perioada americanismului ». In afară de aceasta, nu-mi puteţi comunica şi despre altceva.

In caz afirmativ, vă rog foarte mult faceţi acest lucru. Scrisoarea trimiteţi-o *recomandat*. Vă strâng călduros mâna.

Nikolai Morozov

[Adresa:]

Nicola Fetter, 10 Quai de la poste au 2-me Geneva (fr)

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

673

Geneva, 12 Septembrie 1880

Dragul meu Zamfir,

Ţi-am scris deja zece scrisori şi nu am primit niciun răspuns. De aceea mă mărginesc doar la câteva rânduri până voi lămuri împrejurările dece nu-mi răspunzi? Dece n'ai trimis nimic din cele promise de tine pentru istoria mişcării din anii 70—75. Istoria se apropie de sfârşit. Avem bani pentru a o tipări, am putea să dăm la tipar peste o săptămână, după cum o cere

R.S.C.B-ca. Totuşi eu nu mă hotărăsc s'o dau până nu primesc răspuns dela tine. Scrie-mi măcar două cuvinte.

Iţi strâng mâna cu putere

N. Morozov.

Noua mea adresă: Nikola Fetter 10 Quai de la poste au deuxieme Geneva.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

674

Tulcea, 15 Septembrie 1880

Domniei Sale Domnului Doctor Russel.

In sfârşit am sosit la Tulcea; la 17—26, Marţi, a venit la noi la Galaţi domnul Ivan Fedorov şi după ce a achitat 75 de franci la hotelul Müller, am plecat la Tulcea.

Iartă-mă că v'am deranjat cu telegrama.

Nu am nici o vină. Incă nu ştiu ce voi face aici în Tulcea, sper că voi găsi ceva lecţii...In orice caz, încă nu ştiu, un singur lucru îmi lipseşte — doctorul Russel!...Nu pot să vă scriu mai mult, însă vă rog să mă ajutaţi, indiferent cu ce, şi cu un sfat....Sper că nu veţi considera scrisoarea mea ca inoportună şi vă rog să mă credeţi că dacă dumneavoastră mă părăsiţi, eu nu mai am nicio speranţă...

Mi-aţi spus odată că oriunde m'aş afla, întotdeauna dumneavoastră îmi veţi acorda ajutorul şi sfatul... Acum însă nu văd acest lucru. Paşaportul care mi-a fost luat se află acum la Consul.

Prietenul dumneavoastră

F. Lambert

Salutări domnului profesor Nadaceru şi vă rog să nu mă uitaţi.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

675

Tulcea, 29 Septembrie 1880

Dragă prietene, scrisoarea d-tale, trimisă cu Rebe, am primit-o cam cu o săptămână în urmă, dar din cauza unor împrejurări nu am putut răspunde până acum. Chibzuind bine asupra propunerii d-tale, am hotărât ca, potrivit proverbului « nu te băga cu râtul într'un rând de franzele », să nu plec la Iaşi.

Cauzele care m'au determinat să ajung la această hotărîre nu pot fi explicate într'o scrisoare. Să nu crezi că mi-am pierdut energia sau că aceasta nu corespunde principiilor mele, nu cauzele sunt aici de altă natură. Dacă

foloseşti chimia, scrie-mi cum o faci, şi atunci îţi voi comunica totul amănunţit. Despre modul de folosire al *chimiei* poţi să-mi comunici *cifrat*.

In ceeace-l priveşte pe Rebe, el este cu adevărat un tânăr bun, dar din nefericire el nu poate găsi aici nicio ocupaţie, iar fără lucru nu-l putem ţine aici la noi, fiindcă noi singuri abia avem ce să mâncăm. Să-l trimitem înapoi la d-ta, cum scrii, tot nu putem, fiindcă nu avem bani pentru drum. Despre treburile noastre nu este aproape nimic de scris. Comuna flămânzeşte ca şi până acum, doctorul nu-a obţinut încă diploma, el este acum la Bucureşti, cred că se va întoarce peste o săptămână cu diploma, atunci treburile frăţiei [?] din Tulcea vor merge mai bine..... Despre mine personal tot nu am ce să-ţi comunic. De când am fost la d-ta, am pus la cale câteva treburi *serioase*, dar din nefericire niciuna nu a avut încă succes, din cauza neglijenţei şi lipsei de energie a colaboratorilor. Ce-i de făcut! Nu trebuie să începi ceva serios cu oameni pe care nu-i cunoşti bine *personal*. Trebuie să cunoşti toate dedesubturile oamenilor cu care vrei să lucrezi. Molodia, am avut puţină experienţă. Am văzut în fiecare emigrant un *afacerist* [?] dar cum s'a dovedit mulţi dintre ei sunt pur şi simplu cârpe. Ce-i de făcut, dracul să le ia pe aceste cârpe. Regretabil şi trist este numai faptul că s'a pierdut zadarnic un an şi jumătate, că s'au năruit poate cele mai bune speranţe ale întregii vieţi.

Adio prietene. La primirea unei scrisori dela d-ta voi scrie mai mult şi mai amănunţit.

Te îmbrăţişez mult pe d-ta şi pe toţi ceilalţi.

[semnătura indescifrabilă]

N'am avut bani să plătesc pentru scrisoare.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

676

12 Noembrie 1880

Iată despre ce este vorba dragă Russel: de curând am primit o scrisoare dela unul din vechii şi apropiaţii mei prieteni (poate vă aduceţi aminte de Feodor Vinicenko) care îmi comunică că soţia sa este foarte bolnavă şi trebuie să plece neapărat în străinătate, la Berlin sau Viena, pentru a se trata, iar dânsul nu poate în nici un caz, din motive politice, să o conducă şi m'a rugat s'o fac eu, rugându-vă să fixaţi oraşul unde ar putea veni pentru a se întâlni cu mine în vederea călătoriei noastre comune mai departe. Pentru aceasta, eu am ales ca loc de întâlnire Iaşul şi i-am scris ca să-mi comunice telegrafic plecarea ei şi ca atunci când va pleca spre Ungheni să dea o telegramă despre sosirea ei pe numele profesorului Nădejde — Lycée Central în limba franceză]. De aceea preveniţi pentru ori ce eventualitate pe Nădejde

pentru ca telegrama să nu-l surprindă, dacă împotriva oricărei așteptări ea va sosi la Iași înaintea mea. Eu mă voi strădui în orice caz să sosesc înainte.

In orice caz socot necesar că vă comunic aceasta din timp. Dacă dintr'o cauză sau alta s'ar întâmpla ca eu să nu sosesc la timp dintr'o «force majeure» oarecare [în limba franceză], vă rog ca la primirea telegramei să plecați fie dv., fie să-l rugați pe Dubert să plece la Ungheni, sau în orice caz s'o întâmpinați la gara din Iași. Ea este foarte ușor de recunoscut: bolnavă, tânără, negricioasă, un tip aproximativ româno-moldovenesc, însă mai mult românesc, într'un cuvânt un tip apusean, foarte tânără, nervoasă, cu mișcări impulsive, va fi probabil singură și dezorientată.

Nu vorbește nici o altă limbă afară de limba rusă. Adresați-vă ei pur și simplu în numele meu:

— Sunteți soția cutăruia? (Bineînțeles, spuneți numele adevărat) Ea va căuta pe cineva; i-am scris că în Ungheni-ul românesc va fi întâmpinată de mine sau de cineva trimis de mine (subînțelegându-l pe Dubert).

Vă scriu toate acestea pentru orice eventualitate. Principalul este să-l preveniți pe Nădejde. Adresa sa pentru telegramă mi-a comunicat-o Arbore. Sper că dând adresa sa, nu am făcut nici o prostie.

Așa dar, peste două săptămâni, și poate chiar mult mai înainte, voi avea plăcerea să vă văd cu Scerbina și Co.

Deocamdată un salut prietenesc tuturor, al Dv.

[semnătura indescifrabilă]

Dacă v'ați schimbat adresa scrieți-mi unde să vă caut când voi sosi.

[Microfilmul după documentul original și traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

677

București, 17 Noembrie 1880

Scumpe tovarășe,

In sfârșit strădaniile mele s'au terminat: am fost confirmat în mod oficial ca medic. Mâine plec la Tulcea. Am stat aci mai bine de 2 luni și i-am studiat pe socialiștii din localitate! Da, dragul meu cu asemenea oameni nu poți avea nimic comun: nerușinare, ambiție meschină, carierism și nici un substrat moral. Da, guvernul român, cunoscând bine izvorul de unde provin acești indivizi, poate cu tot curajul să nu se teamă de socialism. Da, e trist amice. Dar, după părerea mea, într'o astfel de societate perversă se observă acest fenomen firesc că partidul se organizează la început din asemenea filfisoni. Acum, se spune că au intrat în cerc noi personalități, tinere...

Iacob Popescu al d-tale mi-a plăcut mult. Dela Tulcea am de gând să-ți scriu, mai amănunțit și obiectiv despre mișcarea locală și să-ți arăt în parte unele lipsuri.

Scrisoarea d-tale am citit-o, în parte cunosc dificultăţile d-tale. Desigur că aşi dori mult să primesc dela d-ta o scrisoare în care să-mi expui chestiunile curente. Pentru orice înlesnire, scrisoarea trimite-mi-o recomandată. Chestiunile mele acum le-am aranjat şi prin urmare nu vor exista motive să tac. Am fost tot timpul ca într'o negură.

Iţi strâng cordial mâna, urându-ţi succes,

al dumitale
Petru

Adresa mea: Tulcea: Dr. Petru.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

678

Noembrie 1880

Domnule Ministru

Sub-semnaţii au onoare a vă înainta anexatul proiect de statute ale societăţei lucrătorilor caretaşi şi lemnari din oraşul Iassy, rugându-vă să bine voiţi ai da înalta D-voastră aprobare.

Bine-voiţi a primi Domnule Ministru asigurarea prea osebitei noastre consideraţii.

Caretaşi şi Lemnari din oraşul Iaşi;

Adolf Iergolitz, Ludvig Tustanovschi, Iohann Friedrich Glass, Audrei Cozoroc, Dimitriu Dimitrie, Adolf Jivasnienschi, Gheorghe Ştefanovici, Nikólaj Pindus, Mihel Hibert; Iosif Rosnovschi; Costache Botez; Franţu Savca; Petrache Munteanu; Roman Covalschi, Iorgu Cozinovski, Iosef Domanski.

Reşedinţa Societăţei se află în strada Băncei

Domniei Sale
Domnului Ministru de Interne

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

679

12 Decembrie 1880

Dragă tovarăşe,

Am primit zilele acestea o scrisoare dela Ştefanovici, din care am aflat că cereţi să vi se restituie notiţa explicativă. Probabil că v'aţi pierdut complect răbdarea şi recunosc că aţi avut motive. Datorită faptului că neîncrederea Dv. faţă de noi toţi este întemeiată, nu mă voi împotrivi dorinţei Dvs. şi

dacă o veţi repeta în scrisoarea următoare, atunci notiţa vă va fi expediată cu prima poştă. Insă lucrurile stau astfel: la primirea răspunsului Dv., notiţa va fi gata. O scriu acum eu însumi. Opera lui Serg. nu mi-a plăcut. Nu are sistem de expunere şi pe lângă aceasta multe imprecizíuni ca de pildă: « tendinţa către fericirea poporului constituie caracterul principal al epocii noastre ». Aşa îşi începe nota sa. Veţi fi de acord că aceasta este o expresie generală care nu spune nimic şi pe lângă aceasta o expresie perimată care a pierdut orice sens. Bineînţeles că lui nu m'am adresat cu o critică atât de severă, l-am însărcinat pe diplomatul nostru Dimitru să aranjeze această chestiune şi el a aranjat-o. Mai departe, vorbind despre exploatarea muncitorilor, el spune că nivelul scăzut al salariului se datorează faptului că « capitaliştii pot aştepta, în timp ce muncitorii trebuie să-şi vândă munca lor, orice s'ar întâmpla ». In felul acesta toată chestiunea este redusă la cerere şi ofertă. Ori, se ştie că origina şi proporţia plusvalorii se explică prin altceva. Acestea sunt numai două exemple. Ele ar putea fi înmulţite la nesfârşit. Voiu încerca să îndrept aceste neajunsuri şi ce va fi, veţi vedea. Cred că *acum* ne vom înţelege. Eu mi-am schimbat concepţia în multe privinţe. Aceasta este influenţa Apusului. Ce mai este bun pe la Dv.? Ce se aude din Rusia? Nu de mult am citit programul partidelor muncitoreşti din *Narodnaia Volia*. Cred că pe baza acestui program am putea să ne înţelegem cu ei. Acum eu nu mai consider constituţia ca o sperietoare. Nu-mi este frică nici de participarea partidului muncitoresc la viaţa politică a ţării. Aceste lucruri sunt necesare. Abstenţionismul anarhic este neputincios ca şi anarhia însăşi. Din păcate timp de câţiva ani am fost adeptul acestei concepţii absurde. Ştiţi, dacă mi-aţi trimite acum programul dv., multe din discuţiile pe care le-am avut cu dv. atât în scris cât şi verbal, ar putea fi evitate. Viaţa în occident m'a învăţat foarte multe. Recunosc bucuros greşelile mele. Ce să faci, nu a greşit decât acela care nici odată n'a gândit. Lavrov şi ceilalţi de o seamă cu el, mă pisează în chestiunea privitoare la biblioteca rusească soc. rev. Scrieţi-mi vă rog: există ceva bun în acest sens în Rusia? Aţi primit vreo înştiinţare despre editarea ei şi a fost ca transmisă în Rusia? Vă rog nu întârziaţi cu răspunsul. Vă strâng mâna.

Roza vă trimite salutări,

Al dv. Plehanov

12 decembrie 1880, Paris.

Adresa: rue Linné, Hotel Linné, M-r Plekhanov sau mai bine (această adresă este mai de durată) Avenue de Reille, 12, près du Parc, Montsouris (bineînţeles tot la Paris) Mademoiselle Pollack pentru a se preda lui Plehanov.

In scrisoarea următoare voi scrie ce ştiu despre treburile de aici.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

680

Tulcea, 15 Ianuarie 1881

Nu vă miraţi, scumpe prieten, că nu v'am scris mult timp, aşa suntem noi, poporul. Ne învăţăm unul pe altul şi ne certăm pentru neglijenţă, dar procedăm tot după obiceiul vechi. Parcă îţi ia mult timp să scrii o scrisoare? Dar o tot amâi din zi în zi până când conştiinţa mustrată te sileşte însfîrşit să iei tocul în mână. Mă întrebaţi în scrisoarea trecută referitor la muncitori. Eu am doi, specialişti care lucrează de vreo zece ani. Mişa mi-a povestit amănunţit despre planul comerţului dumneavoastră viitor. Este o treabă bună şi eu m'aş face cu cea mai mare plăcere asociatul vostru, dacă nu aş fi deja ocupat. Transmiteţi-i lui P. că nu avem cărţi populare. Avem numai un teanc, dar este puţin şi acesta; noi le folosim pentru încălzitul sobelor. Rabi [?] a rămas foarte nemulţumit de sfatul dumneavoastră: el ar fi vrut chiar foarte mult să plece la Viena pentru a se trata de ochi. Nu vă voi scrie cum trăim, ce se petrece aici. Mişa v'a transmis totul. De atunci nu s'a schimbat nimic. Ne reproşaţi tăcerea, spuneţi că ştiţi despre noi tot atât cât ştiţi despre un mandarin chinez, dar în acelaşi timp nici dumneavoastră nu scriţi nimic despre dumneavoastră.

Petre are o mare clientelă, încât dacă s'ar aduna toate reţetele din toate farmaciile şi s'ar împărţi în două, o jumătate ar fi a lui, iar cealaltă — a tuturor doctorilor din Tulcea, cu toate acestea, venitul este foarte mic. La primăvară, mă gândesc să vin, să stau la dumneavoastră două-trei săptămâni. Dacă nu aveţi nevoie de atlasul cu plănşi anatomice care era pe pian atunci când am fost la dumneavoastră, trimiteţi-mi-l mie. Eu mă pregătesc să intru la universitate. Sănătatea mea este cu totul sdruncinată: mă doare capul, mă doare pieptul, îmi ard ochii. Dracu mai ştie ce să fac. Am primit veşti destul de îmbucurătoare din Rusia. Ne scriu că: după procesul din 16, munca organizatorică şi de orice fel a început să fie dusă cu mai mult succes. Teoriile sunt părăsite, toţi sunt însetaţi după o muncă vie. Se presupune că munca se va înviora mult datorită situaţiei neobişnuite a ţărănimii. De peste tot se primesc informaţii că la primăvară se pot aştepta *evenimente* — turburări ţărăneşti independente. Transformatorii negri au ajuns la convingerea că teroarea nu numai că nu dăunează cauzei în popor, ci chiar o ajută, trezind sentimentul şi conştiinţa în mase. Unele grupuri de narodnici tânjesc să adere la partidul «voinţei populare». (Narodnaia Voli) — Toate informaţiile referitoare la revoluţionarii din România obţinute prin spioni, poliţie, consuli vor fi concentrate la guvernatorul Basarabiei care şi-a întărit efectivul, *mituind poliţia română şi luând măsuri de pază a frontierei*. Nu voi mai scrie, pentrucă aproape că nu mai văd. Imi apar pete negre în faţa ochilor.

Fraţii vă salută pe toţi.

[semnătura indescifrabilă]

Dragă Pavel, îţi mai aduci oare aminte de tânărul acela care a fost cu noi la Benderî? Ei, acel tânăr căruia i se spune la noi Hohlic, doreşte să plece în ţara zibelinei, dar deoarece nu avem bani şi cele necesare pentru a-i îndeplini dorinţa, nu ai putea găsi tu posibilitatea să-l ajuţi adică să-l chemi la tine şi să plecaţi împreună la zibeline. Răspunde-mi dragul meu, te sărut mult

Nicolai

Stau prost cu sănătatea.

[Microfilmul după documentul original şi traducerea în limba romînă se găsesc la Biblioteca Academiei R.P.R.]

681

Bucureştî, 10 Martie 1881

ÇARTA POSTALA

D-sale Domnului Dr. Russel

Iassy

Dragă!

Regret ceice ţi sa întâmplat arată asemenea şi amicilor noştrii regretele mele, nu vă supăraţi însă — că v'a arestat — nu ţara care simpatizază cu voi — ci *Negruţii* — scuzaţi şi pe Fractie care ne fiind în treg nu va pote înţelege.

Multe ai tras şi nu te-ai ras.

Nici de asta nu te-i tunde.

18/10/3/81 K. Stăuceanu

[Microfilmul după documentul original se găseşte la Biblioteca Academiei R.P.R.]

FOTOCOPII DUPĂ DOCUMENTE

6

4 5 pl.

AUX COMMUNEUX.

Après trois ans de compression, de massacres, la réaction voit la terreur cesser d'être entre ses mains affaiblies un moyen de gouvernement.

Après trois ans de pouvoir absolu, les vainqueurs de la Commune voient la Nation, reprenant peu à peu vie et conscience, échapper à leur étreinte.

Unis contre la Révolution, mais divisés entre eux, ils usent par leurs violences et diminuent par leurs dissensions, ce pouvoir de combat, seul espoir du maintien de leurs priviléges.

Dans une société, où disparaissent chaque jour les conditions qui ont amené son empire, la bourgeoisie cherche en vain à le perpétuer; rêvant l'œuvre impossible d'arrêter le cours du temps, elle veut immobiliser dans le présent, ou faire rétrograder dans le passé, une nation que la Révolution entraîne.

Les mandataires de cette bourgeoisie, cet état-major de la réaction installé à Versailles, semblent n'avoir d'autre mission, que d'en manifester la déchéance par leur

incapacité politique, et d'en précipiter la chute par leur impuissance. Les uns appellent un roi, un empereur; les autres déguisent du nom de République la forme perfectionnée d'asservissement, qu'ils veulent imposer au peuple.

Mais quelle que soit l'issue des tentatives versaillaises, monarchie ou République bourgeoise, le résultat sera le même: la chute de Versailles, la revanche de la Commune.

Car nous arrivons à l'un de ces grands moments historiques, à l'une de ces grandes crises, où le peuple, alors qu'il parait s'abimer dans ses misères et s'arrêter dans la mort, reprend avec une vigueur nouvelle sa marche révolutionnaire.

La victoire ne sera pas le prix d'un seul jour de lutte, mais le combat va recommencer, les vainqueurs vont avoir à compter avec les vaincus.

Cette situation crée de nouveaux devoirs pour les proscrits. Devant la dissolution croissante des forces réactionnaires, devant la possibilité d'une action plus efficace, il ne suffit pas de maintenir l'intégrité de la Proscription en la défendant contre les attaques policières, mais il s'agit d'unir nos efforts à ceux des communeux de France, pour délivrer ceux des nôtres tombés entre les mains de l'ennemi, et préparer la revanche.

L'heure nous parait donc venue pour ce qui a vie dans la proscription, de s'affirmer, de se déclarer.

C'est ce que vient faire aujourd'hui le groupe: LA COMMUNE RÉVOLUTIONNAIRE.

Car il est temps que ceux là se reconnaissent qui athées, communistes, révolutionnaires, concevant de même la Révolution dans son but et ses moyens, veulent reprendre la lutte et pour cette lutte décisive reconstituer le parti de la Révolution, le parti de la Commune.

Nous sommes *Athées*, parceque l'homme ne sera jamais libre, tant qu'il n'aura pas chassé Dieu de son intelligence et de sa raison.

Produit de la vision de l'inconnu, créée par l'ignorance, exploitée par l'intrigue et subie par l'imbécillité, cette notion monstrueuse d'un être, d'un principe en dehors du monde et de l'homme, forme la trame de toutes les misères dans lesquelles s'est débattue l'humanité, et constitue l'obstacle principal à son affranchissement. Tant que la vision mystique de la divinité obscurcira le monde, l'homme ne pourra ni le connaître ni le posséder: au lieu de la science et du bonheur, il n'y trouvera que l'esclavage de la misère et de l'ignorance.

C'est en vertu de cette idée d'un être en dehors du monde et le gouvernant, que se sont produites toutes les formes de servitude morale et sociale: religions, despotismes, propriété, classes, sous lesquelles gémit et saigne l'humanité.

Doc. Nr. 226 (Partea I-a, pag. 448—449)

Expulser Dieu du domaine de la connaissance, l'expulser de la *société*, est la loi pour l'homme s'il veut arriver à la science, s'il veut réaliser le but de la Révolution.

Il faut nier cette erreur *génératrice* de toutes les autres, car c'est par elle que depuis des siècles l'homme est courbé, enchaîné, spolié, martyrisé.

Que la Commune débarrasse à *jamais* l'humanité de ce spectre de ses misères passées, de cette cause de ses misères présentes.

Dans la Commune il n'y a pas de place pour le prêtre: toute manifestation, *toute* organisation religieuse doit *être* proscrite.

Nous sommes *Communistes*, parceque nous voulons que la terre, que les richesses naturelles ne soient plus appropriées par quelques-uns, mais qu'elles appartiennent à la Communauté. Parceque nous voulons que, libres de toute oppression, maitres enfin de tous les instruments de production: terre, fabriques, etc., les travailleurs fassent du monde un lieu de bien-être et non plus de misère.

Aujourd'hui, comme autrefois, la majorité des hommes est condamnée à travailler pour l'entretien et la jouissance d'un petit nombre de surveillants et de maitres.

Expression dernière de toutes les formes de servitude, la domination bourgeoise a dégagé l'exploitation du travai des voiles mystiques qui l'obscurcissaient: gouvernements, religions, famille, lois, institutions du passé, comme du

présent se sont enfin montrés, dans cette société réduite aux termes simples de capitalistes et de salariés, comme les instruments d'oppression au moyen desquels la bourgeoisie maintient sa domination, contient le Prolétariat.

Prélevant pour augmenter ses richesses tout le surplus du produit du travail, le capitaliste ne laisse au travailleur que juste ce qu'il lui faut pour ne pas mourir de faim.

Maintenu par la force dans cet enfer de la production capitaliste, de la propriété, il semble que le travailleur ne puisse rompre ses chaînes.

Mais le Prolétariat est enfin arrivé à prendre conscience de lui-même: il sait qu'il porte en lui les éléments de la société nouvelle, que sa délivrance sera le prix de sa victoire sur la bourgeoisie et que, cette classe anéantie, les classes seront abolies, le but de la Révolution atteint.

Nous sommes Communistes, parceque nous voulons arriver à ce but sans nous arrêter aux moyens termes, compromis qui, ajournant la victoire, sont un prolongement d'esclavage.

En détruisant la propriété individuelle, le Communisme fait tomber une à une toutes ces institutions dont la propriété est le pivot. Chassé de sa propriété, où avec sa famille comme dans une forteresse il tient *garnison*, le riche ne trouvera plus d'asile pour son égoïsme et ses privilèges.

Doc. Nr. 226 (Partea I-a, pag. 449—450)

Par l'anéantissement des classes, disparaîtront toutes les institutions oppressives de l'individu et du groupe dont la seule raison était le maintien de ces classes, l'asservissement du travailleur à ses maîtres.

L'instruction ouverte à tous, donnera cette égalité intellectuelle sans laquelle l'égalité matérielle serait sans valeur.

Plus de salariés, de victimes de la misère, de l'insolidarité, de la concurrence, mais l'union de travailleurs égaux, répartissant le travail entre eux, pour obtenir le plus grand développement de la Communauté, la plus grande somme de bien-être pour chacun. Car chaque citoyen trouvera la plus grande liberté, la plus grande expansion de son individualité, dans la plus grande expansion de la Communauté.

Cet état sera le prix de la lutte et nous voulons cette lutte sans compromis ni trêve, jusqu'à la destruction de la bourgeoisie, jusqu'au triomphe définitif.

Nous sommes Communistes, parceque le Communisme est la négation la plus radicale de la société que nous voulons renverser, l'affirmation la plus nette de la société que nous voulons fonder.

Parceque, doctrine de l'égalité sociale, elle est plus que toute doctrine la négation de la domination bourgeoise, l'affirmation de la Révolution. Parceque, dans son combat contre la bourgeoisie, le Prolétariat trouve dans le Com-

munisme l'expression de ses intérêts, la règle de son action.

Nous sommes *Révolutionnaires*, autrement Communeux, parceque voulant la victoire, nous en voulons les moyens. Parceque, comprenant les conditions de la lutte, et voulant les remplir, nous voulons la plus forte organisation de combat, la coalition des efforts,—non leur dispersion, mais leur centralisation.

Nous sommes révolutionnaires, parceque pour réaliser le but de la Révolution, nous voulons renverser par la force une société qui ne se maintient que par la force. Parceque nous savons que la faiblesse, comme la légalité, tue les révolutions, que l'énergie les sauve. Parceque nous reconnaissons, qu'il faut conquérir ce pouvoir politique que la bourgeoisie garde d'une façon jalouse, pour le maintien de ses privilèges. Parceque dans une période révolutionnaire, où les institutions de la société actuelle devront être fauchées, la dictature du prolétariat devra être établie et maintenue jusqu'à ce que, dans le monde affranchi, il n'y ait plus que des citoyens égaux de la société nouvelle.

Mouvement vers un monde nouveau de justice et d'égalité, la Révolution porte en elle-même sa propre loi et tout ce qui s'oppose à son triomphe doit être écrasé.

Nous sommes révolutionnaires, nous voulons la Commune, parceque nous voyons dans la Commune future,

comme dans celles de 1793 et de 1871, non la tentative égoïste d'une ville, mais la Révolution triomphante dans le pays entier: la République communeuse. Car la Commune c'est le Prolétariat révolutionnaire armé de la dictature, pour l'anéantissement des privilèges, l'écrasement de la bourgeoisie.

La Commune, c'est la forme militante de la Révolution sociale. C'est la Révolution debout, maîtresse de ses ennemis. La Commune, c'est la période révolutionnaire d'où sortira la société nouvelle.

La Commune, ne l'oublions pas non plus, nous qui avons reçu charge de la mémoire et de la vengeance des assassinés, c'est aussi la revanche.

Dans la grande bataille, engagée entre la bourgeoisie et le Prolétariat, entre la société actuelle et la Révolution, les deux camps sont bien distincts, il n'y a de confusion possible que pour l'imbécillité ou la trahison.

D'un côté tous les partis bourgeois: légitimistes, orléanistes, bonapartistes, républicains conservateurs ou radicaux; de l'autre, le parti de la Commune, le parti de la Révolution,—l'ancien monde contre le nouveau.

Déjà la vie a quitté plusieurs de ces formes du passé, et les variétés monarchiques se résolvent, en fin de compte, dans l'immonde Bonapartisme.

Quant aux partis qui, sous le nom de république conservatrice ou radicale, voudraient immobiliser la société dans l'exploitation continue du peuple par la bourgeoisie, directement, sans intermédiaire royal, radicaux ou conservateurs, ils diffèrent plus par l'étiquette que par le contenu; plutôt que des idées différentes, ils représentent les étapes que parcourra la bourgeoisie, avant de rencontrer dans la victoire du peuple sa ruine définitive.

Feignant de croire à la duperie du suffrage universel, ils voudraient faire accepter au peuple ce mode d'escamotage périodique de la Révolution; ils voudraient voir le parti de la Révolution, entrant dans l'ordre légal de la société bourgeoise, par là même cesser d'être, et la minorité révolutionnaire abdiquer devant l'opinion moyenne et falsifiée de majorités soumises à toutes les influences de l'ignorance et du privilège.

Les radicaux seront les derniers défenseurs du monde bourgeois mourant; autour d'eux seront ralliés tous les représentants du passé, pour livrer la lutte dernière contre la Révolution. La fin des radicaux sera la fin de la bourgeoisie.

A peine sortis des massacres de la Commune, rappelons à ceux qui seraient tentés de l'oublier que la gauche versaillaise, non moins que la droite, a commandé le massacre de Paris, et que l'armée des massacreurs a reçu les félicitations des uns comme celles des autres. Versaillais de droite et versaillais de gauche doivent être égaux devant

Doc. Nr. 266 (Partea I-a, pag. 451—452)

la haine du peuple; car contre lui, toujours, radicaux et jésuites sont d'accord.

Il ne peut donc y avoir d'erreur et tout compromis, toute alliance avec les radicaux doivent être réputés trahison.

Plus près de nous, errant entre les deux camps, ou même égarés dans nos rangs, nous trouvons des hommes dont l'amitié, plus funeste que l'inimitié, ajournerait indéfiniment la victoire du peuple s'il suivait leurs conseils, s'il devenait dupe de leurs illusions.

Limitant plus ou moins, les moyens de combat à ceux de la lutte économique, ils prêchent à des degrés divers l'abstention de la lutte armée, de la lutte politique.

Erigeant en théorie, la désorganisation des forces populaires, ils semblent en face de la bourgeoisie armée, alors qu'il s'agit de concentrer les efforts pour un combat suprême, ne vouloir qu'organiser la défaite et livrer le peuple désarmé aux coups de ses ennemis.

Ne comprenant pas que la Révolution est la marche consciente et voulue de l'humanité, vers le but que lui assignent son développement historique et sa nature, ils mettent les images de leur fantaisie au lieu de la réalité des choses et voudraient substituer au mouvement rapide de la Révolution, les lenteurs d'une évolution dont ils se font les prophètes.

Amateurs de demi-mesures, fauteurs de compromis, ils perdent les victoires populaires qu'ils n'ont pu empêcher;

Doc. Nr. 289 (Partea I-a, pag. 476—477)

[illegible]

№ 52.

Москва, 13 ноября 1875

—

Почтенный Государь,

Съ удовольствіемъ прочиталъ я полученное Ваше письмо и сегодня отвѣчаю Вамъ на всѣ Ваши предложенія и вопросы.

Въ настоящее время у меня осталось только одного экземпляра Молдавской Этнологіи, а равно еще не вышло; посему я предлагаю Вамъ послать прилагаемое письмо въ Яссы къ книгопродавцу Димитрію Хасиделю, который въ продолженіи года продалъ 1 экземпляръ Этнологіи и 2 Писемъ, и вѣроятно болѣе уже не продаетъ.

Роспись Этнограф. выйдетъ несколько черезъ два я Вамъ пришлю 50 экземпляровъ, а не 10, тѣмъ болѣе во первыхъ, 50 экземпляровъ — не много, если [illegible] считать отъ [illegible] изданія, а

въ второй, особенно [illegible] къ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

Если вы найдете сподручнымъ послать
[illegible] [illegible] въ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], въ [illegible] [illegible]-
чатъ я, когда получу изъ Брюсселя, при-
шлю вамъ 10 экземпл. для Румыніи.
Молдавіи я сообщу за [illegible] [illegible]
на полученіе 50 экземпляровъ [illegible]
и за [illegible] полученія [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible].

Продажныя цѣны изданій:

Полн. Собр. Т. I — 4 фр. 50 сан. 90
Письма безъ адреса 40 сан. 3,90
Что дѣлать? 3 ф. 50 сан.

Это — цѣны магазинныя, т. е. въ нихъ [illegible]
комиссія и доля книгопродавца.
Поручаю вашему [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ сочиненій Чернышевскаго.

Жму вашу руку
А. [illegible]

29, petit chemin de Lancy, Genève.

44.

III.184.

Женева, 9-го февр. 1876.

На днях, милый друг, сидя в типографии „Работника", я писал вам: где у вас церковная бумага, которую вам вручил Ралли для передачи Димитрию? Этот вопрос я адресовал на имя Кадрианы, т. к. при себе не имел вашего адреса. Бумага необходима в виду поездки в Россию. Торопитесь, поторопитесь ответить.

Вы спрашиваете: буду-ли я лично в Питере? Непременно, и что вам надо сделать — совершу: пишите. Что касается 200 фр., которые я брал у вас когда-то, то я их, согласно вашему последнему заявлению, возвращу (спросите — кому?) в Петербург, — что даже более —

4+ 19 I 24

Genève.
18 2/7 76 г.

Grands Philosophes, maison Janaz
au 2me Palier.

[illegible]

Дорогой Николай Константиновичъ!

Сегодня я былъ у священника. Всѣ свидѣтели были все-таки необходимы. Мы и священникъ порѣшили, чтобы имена свидѣтелей были объявлены послѣ вѣнчанія, которое произойдетъ въ 5½ часовъ, въ понедѣльникъ. Будетъ-ли это удобно? Напишите, пожалуйста.

Всѣ здоровы; Любовь Федоровна, Элеонора, хозяйка, и нашъ [illegible] совершенно [illegible], а опять тишина; вездѣ мертво: [illegible] ни [illegible] [illegible], ни [illegible] [illegible]...!

Говорятъ, что [illegible] [illegible] и [illegible] раненъ. Дай Господи, чтобы это было вѣрно.—

Напишите отвѣтъ на сіе посланіе! Какъ живется Павлуше?—

Цѣлую, цѣлую, цѣлую
Софія

12 Августа 76. Въ семь [illegible] у

[illegible]

In scurt, mai vorbind uă dată asupra celor de sus, ţi spun Dle Codrene că, pe cât am putut înţelege din scurta între vorbire ce am avut cu Costică asupra scrisorii Dtalle, ellu ca şi mine crede celle ce urmeză: 1) că snakb. subţiri la ~~[illegible]~~ buzunar (şi eu cred că chiar la minte de acea ce ne interesează: ne trebue înainte de tote cărţi). 2lea Trebue se dispară cu totulu acéstă criză cu causele ei şi apoi se ne constituim în societate (recunoscută de stat); 3lea, Trebue se dobândim adeziunea altora, căci numai 4,5, în câţi suntem ce o se facem noi? Prin fundarea societăţei nostre înţeleg strângerea la unu locu a câtorva membrii cari se lucreze încontinuu la jurnalu; uă bibliotecă cât de mică; sedinţe şi uă corespondenţă vină; acestea tote cari opiniteli grămilee care puse în lucrare nu acum, vor reuşi.

După mine écă totul ce se póte face în acestă privinţă în timpulu de faţă şi ceea ce credu că este destul d'o cam dată: să ne legă mai strânsu şi mai desu unii de alţii prin epistole, prin care se ne comunicăm ce am lucratu, prin care se ne cerem cărţi care ne interesează; — putem se ajungem a avea uă bibliotecă frumuşică prin cumpărare de cărţi şi abonarea la jurnale de principii care ne interesează; de pildă Convorbirile; eu eră se mě abonezu anul ăsta, cum ţi-am dis, la

Ca se ţi facă uă ideă despre ce-ţi póte [illegible]

[illegible] Bonifaciu [illegible]

РОМЫНІЯ.

6 Февраля 1878.

Грустныя, невеселыя вѣсти буду я сообщать изъ Румыніи для читателей „Общины." Въ Румыніи, какъ и вездѣ, есть работающая, страдающая, вырождающаяся в конкурренціи, эксплуатируемая масса, есть неработающее, паразитствующее, эксплуатирующее меньшинство. Но великое ученіе, обѣщающее каждому работнику счастіе въ трудѣ и развитіе всѣхъ способностей, еще не раздается въ нашей странѣ: еще не началась у насъ та сознательная борьба противъ эксплуатаціи работника и за новый складъ общества, которая на западѣ въ формѣ соціально-революціонной пропаганды и организаціи представляетъ уже нѣкоторый, хотя не очень обильный свѣтъ на темный, большею частію грустный фонъ картины страданій тамошняго работника-пролетарія. Соціалистическая пропаганда въ Румыніи еще не началась. О народѣ у насъ „заботятся" лишь [illegible] либералы, а читателямъ „Общины" извѣстно, до чего обыкновенно доводятъ рабочій народъ при всякихъ такого рода попеченіяхъ. Самъ народъ выражаетъ свой протестъ противъ эксплуатаціи большею частью чисто примитивно и рассѣянно: въ видѣ крестьянскаго подданства и поддержки двухъ конкуррирующихъ у насъ за власть партіямъ; въ видѣ избіеній и умерщвленій, отъ времени до времени совершаемыхъ отдѣльными лицами изъ народа надъ отдѣльными лицами изъ эксплуатирующаго народъ меньшинства; въ видѣ, наконецъ, рѣдкихъ бунтовъ, соединяющихъ жителей одного, много четырехъ пяти селъ вмѣстѣ. При такомъ положеніи дѣлъ въ Румыніи, ясно, что страданія и эксплуатація работника, народа и вымираніе его будутъ сообщать моимъ корреспонденціямъ преобладающій печальный характеръ.

На этотъ разъ я сообщу читателямъ „Общины," какъ отразилась на рабочемъ народѣ Румыніи война, которую наша страна въ союзѣ съ Россіей вела противъ Турціи. Здѣсь я могу сообщить только нѣкоторую часть вліяній войны на экономическое положеніе народа, только ту часть этого соціальнаго явленія, которая почти вполнѣ уяснилась. Всѣ глубокія послѣдствія войны уяснятся во всей своей силѣ только спустя нѣкоторое, быть можетъ, долгое время послѣ заключенія мира.

Государственные финансы Румыніи передъ началомъ войны находились въ чрезвычайно разстроенномъ, почти отчаянномъ состояніи. Только съ чрезвычайными усиліями удалось національно-либеральной партіи, и теперь правящей страной, привести въ нѣкоторое подобіе равновѣсія государственные доходы съ расходами въ началѣ прошедшаго 1877 года. Для уплаты [illegible] долга (dette flottante), накопившагося по государственному казначейству въ теченіи 1875 и 1876 годовъ, не смогли ничего выдумать, какъ усиленный выпускъ бумажныхъ денегъ. На рабочемъ народѣ лежали подати, которыя увеличить было бы абсолютно невозможно и которыхъ народъ не смогъ бы платить больше. Кредитъ государства, какъ внутри, такъ и внѣ страны, равнялся почти нулю. Можно бы было, конечно, въ виду такихъ обстоятельствъ, въ виду необходимости средствъ для веденія войны, уменьшить расходы государства по разнымъ статьямъ управленія. Но наше правительство вмѣстѣ съ законодательными собраніями [illegible] шли, что и здѣсь достигнутъ предѣла, его-же не прейдеши.

И вотъ при такомъ положеніи дѣлъ правящее меньшинство Румынскаго народа рѣшило начать войну съ Турціей, войну наступательную, съ цѣлью большого [illegible] провозглашенной этимъ же правящимъ меньшинствомъ независимости страны отъ Турціи. Было поставлено на военную ногу около шестидесяти тысячъ человѣкъ, было послано за Дунай и подъ Плевну около сорока тысячъ человѣкъ. На содержаніе этой массы людей нужно было достать средства.

Откуда же и какъ доставлены были эти средства? Война начата была съ цѣлью отвоевать независимость страны отъ Турціи, независимость, которая составляла предметъ давнишнихъ, страстныхъ мечтаній правящаго меньшинства. Взвалило ли на свои плечи это меньшинство какое-нибудь бремя для веденія войны, пожертвовало ли оно для достиженія дорогой для себя цѣли хотя долею своихъ интересовъ въ соразмѣрности со страстностью стремленія къ этой цѣли? Читатель, конечно, предугадываетъ отвѣтъ на эти вопросы. Повторилась и по этому случаю старая и вѣчно новая въ современныхъ обществахъ исторія, исторія, имѣвшая мѣсто и въ мирное и въ военное время, исторія взваливанія всего на плечи народа, работника.

Но вслѣдствіе крайней бѣдности нашихъ работающихъ массъ, вслѣдствіе нѣкоторыхъ особенностей предпринятаго теперь высасыванія народа, послѣднее на этотъ разъ приняло форму острой и почти поголовной экспропріаціи работниковъ, экспропріація почти половины собственниковъ-работниковъ страны въ пролетаріевъ, въ батраковъ, которымъ не стать уже никогда независимыми хозяевами,—быть имъ и дѣтямъ ихъ пролетаріями до измѣненія современныхъ общественныхъ порядковъ. Вотъ какъ случилось это народное бѣдствіе въ полномъ смыслѣ слова.

Денегъ для веденія войны, для содержанія шестидесятитысячнаго войска наши правители, какъ ни мудрили, не ухитрились найти. Ухватились тогда за легкое средство: правительство предложило, а палата и сенатъ узаконили брать натурой у всѣхъ гражданъ страны (на [illegible] вѣдь подъ сѣнью равенства всѣхъ предъ закономъ) все, что можно будетъ найти у нихъ изъ предметовъ необходимыхъ на содержаніе войска и веденіе войны. [illegible] этого закона, новыя реквизиціи лошадей для артиллеріи и кавалеріи, для транспортовъ и провіанта, реквизиція скота для нашего войска, реквизиція другихъ съѣстныхъ припасовъ, пшеницы, кукурузы, сыра, [illegible]

не большой! Это не свинцовый [illegible], но
и не поэтический [illegible], совершенно
почти на него не походит. Симпатичнее
напоминает [illegible]. При
всякой (я теперь вспоминаю всех
[illegible]) вы находите и сюда
тифозных [illegible]. Вот у нас эпидемия,
ничего сказать. Чтобы сказали [illegible]?
Сотни человек умирают, темпе-
ратура не снижается, всякий не
[illegible], умирают сотни без
лечения, несмотря на [illegible]!
С каждым днем во последнее время
увеличивается моя надежда на
возможность [illegible] во Ру-
мынии организованного общества.
Я получил несколько вашей очень
приятных. [illegible] о [illegible]
[illegible] Вашей письменной работе. Ста-
райтесь, самое главное, чтобы [illegible]
Ваш был по возможности убедительным
для нашего общества. Для этого он дол-
жен быть очень основательным, снабженным все-
ми возможными доводами и очень также
систематичен. Не говорю о том, что
он должен быть проникнут чувством и [illegible]
[illegible] не пропадал даром труд. Я
[illegible] [illegible] Ваш [illegible]

26. IV. 78.

108

I.9.

Iubite Doctore,

Am primită epistola D-tale și [illegible] 18
în care îmi anunță mai acum [illegible] lingă
ună frumósa lucrare ce erai [illegible] ocupat.
Tóte îmi au plăcut dér numai titlului nu
și pe [illegible], care mĕ crede [illegible] mai mult
de știință cum voiți se îmi [illegible] fi
D-lu atât de ingust?? și în acelaș timp atât
de rĕu înțeleși la noi?... Nu ne trebue nici
pecardă nici alt nimicu, de cât principii,
idei, idealuri bine înțelese și sănătose. Aș
fi fericitu décă aș putea forma un amic,
scăpându-l după [illegible] unui vițiu, și in-
culcându-i un ideal, — după cum am scăpat
cu prin D-ta de atâtea [illegible] care era și [illegible]
Sunt fericit a-ți comunica că aici s'a
format ună societate de tineri numită Pro-
gresul — științe, litere, sociale; dezvolta-
rea și rĕspândirea loru. — Am ținut 3 ședin-
țe la școla normală, din care două de
[illegible]; eu am vorbit despre știință
necesitatea ideilor sociale, și am criticat
șirul de literatura intimă, sentimentală
și tot produsul imaginațiunilor bolnave
de amor și alte bóle. Un amic care a
terminat agricultura la Gembloux, a vor-
bit despre nedreptatea ce se face comunelor
prin întrebuințarea contribuțiunilor lor
în folosul și spre înfrumusețarea orașului;
și alte lucruri patriotice despre Plevna
și T. Vladimirescu. Joi [illegible] vom vota
statutele și regulamentele. Ce dici?...
Aici sunt 2 locuri vacante de medici în ju-
dețu; unu medic pe două plase; reședința
nu aparat la [illegible]; într'un [illegible] loc, e aprope
de Filiași [illegible]. Lefa 450 lei pe lună de
Clientela [illegible]. Transportul în plăși com[illegible] medii

Doc. Nr. 417 (Partea I-a, pag. 627)

încetc puțin.
D. Aivaz, după cum știi, a venit pentru
mult timp în România. Dlui mai ales
năzuiește și să gândește foarte serios
la același lucru la care ne gândim și
noi, formarea în România unui
partid socialist. Neaparat, că eu sunt
nespus bucuros de venirea D. Aivaz. Dlui
ne va aduce o foarte bună bibliotecă, și
o tipografie franceză, care prea lesne să
va putea transforma în românească. —
Cocuța încă n'a terminat cu spălătoria.
Va avea vre-o 10, poate 12 mii franci.
Cât pe când ademenită de Lassi era
să plece la Paris și cu femeie cu tot
pentru totdeauna. Să hotărîse să rămâie
aicea înaintea venirei lui D. Aivaz. Acum
mai de sigur se rămânea aicea, să va
mută în București și să va apuca
de treaba românească. N'ot mai mult

Женева 23 Сентября. 168 (27) I. 260.

Голубчикъ Софіанъ! Получили ли вы списокъ и нѣсколько брошюръ отправленныхъ вамъ? Скоро этотъ [illegible] выйдетъ на фр. языкѣ. [illegible] новый списокъ — примите.

А теперь, родная, есть къ вамъ одна великая просьба. Нужно узнать какъ можно скорѣе сколько времени и денегъ потребуется въ Бухарестѣ для держанія окончательнаго (выпускнаго) экзамена. Что нужно имѣть? Свидѣтельство? Нужна ли русская [illegible]?

Придется ли обязательно слушать еще какія нибудь лекціи или держать клиническіе экзамены (клиническія свидѣтельства и т. д.) и много ли понадобится времени. [illegible] предметамъ придется держать экзаменъ и насколько онъ строгъ.

Частію я получилъ Ваше послѣднее письмо только
вчера, по возвращеніи изъ Bucureşti; мое лучше
письмо Ваше не застало меня уже въ Bucureşti.
Поэтому ваш(ихъ) порученій я не выполнилъ. Пере-
дайте это Bonifaciu вмѣстѣ съ моими соболез-
нованіями сердечными, что все это такъ случилось.
— Никакой телеграммы пока нѣтъ отъ М. Фед.
— Два раза заходилъ къ [illegible]. Старика не
видалъ въ Bucureşti. Видно поѣхалъ въ Tergo-
viste. — Изъ Bucureşti больше никакихъ новостей
[illegible] что [illegible] назначенъ врачемъ secondarius
въ госпиталь для дѣтей. Онъ всё впрочемъ
~~[illegible]~~ при ambulance въ [illegible] Дунаем.
Сегодня получилъ письмо отъ Ralli вмѣстѣ
съ [illegible] книжками на русскомъ и фран-
цузскомъ языкѣ. Проситъ, между прочимъ, передать
Вам, что Вашъ знакомый докторъ Васильевъ, сост.
на службѣ въ Bucureşti въ госпиталѣ Нико-
лая (Русскій военный госпиталь) и что онъ
желаетъ съ Вами видѣться. Съ новаго года
Ralli, [illegible] и еще нѣсколько лицъ будутъ
издавать журналъ „Община", [illegible] со-
ціально-революціоннаго характера. По мѣрѣ
прочтенія полученныхъ книгъ буду присылать
ихъ и Вам. — [illegible] Вам три №№
„[illegible] отечества" и одинъ Vie littéraire

Doc. Nr. 429 (Partea I-a, pag. 636)

имею при сем прилагаемое
письмо.

Жму Вашу с уважени-
ем.

Ваш [illegible]

[illegible] Вам готовим
программу и устав нашей „So-
cietatea Social-democratică româ-
nă". [illegible]
[illegible].

biune, că se pot să trimet lor. Bonifacc spune, cu n-
pote se ți trimet jurnalele lasă l. la ..... de mâine
ani se ți trimet eu. D-ta spui că trebui se fim
intâiu o corespondință mai adessa, sunt omi de or d'acord
cu dumnieta. Vedi bine, ca tacere a mea a fost fara nona din
parte a mea. Se mi scri mai ades și fi sigur că la fie
care scrisore am de ți respund. Cred, că și Djon, are se scri
mai addesori. D-ta, Djon, trebui tot se mă scut pentru
tăgerea mea. Te mulțumesci din adânçime inimei
pentru frațesca invitare, a care miai facut și
Sofiei. Dacă am se am nevoi de un adapost n'am
se uit casa a Voast. Acuma, cum âmi pare, am se
ma ased la Bucuresci cu Sofica. Ami place foarte
mult se cred, că am de ved pe Djon și nicolai pe
aiçe la mine. Daca am se ma stabilesc aiçe nu-
mai de căt [illegible] trebui se vinști la mine amandoi pen-
tru cât va zile. [illegible] D-ta, cadriune, scri că se me
intretin o corespondința cu prietini a mele, că se putem
se cumparam cărți — da fi numai parale! Eu am
acuma un prietin foarte bun la Paris. D-ta intreb,
care cărți [illegible] canosc eu ânca afară de basmele
lui Wagner. Nu te am inteles bine. Ați trebui pen-
tru çitit, or pentru tradus. Acuma cărțile rusesti cos-
tă eftin, fiind-co putem se cumperam rubli de hartie
cu rabat. basmele lui Wagner in loc de 10 fr. ...
are se costa 6 fr ... Ami pare că primu parale cari
ii stai mai ântai de tot trebui se cumper scripile
a lui Balçescu, a lu Sincai. Se intelegi că basmele
a lui Wagner, romanul alui Spilgagen, a lui Sweitzer
trebuie çhiar acuma. Dar mai intai de tot ar
trebuie Le radical, jurnal frantusesc și "Vorwärts"
jurnal german. Nu stiu, daca dumnieta ai çitit

173 III. 103

что руские [illegible] уже начали но тогда, когда есть сколько нибудь организованная партия. Я много много сказал на этих счет; но так как надеюсь вскоре лично с вами увидеться, то думаю, что и переговорить обо всем этом будет удобнее при свидании [illegible] чем письменно. Я с вами уверен во всяком случае [illegible]. Также еще не упоминал, что я понимаю весь, чтобы с ним повидаться. Что касается конгресса, то если у вас это дело решилось, то говорить конечно нечего, хотя по моему мнению конгресса особенной пользы вообще не принесет, а еще у нас денег не есть, а конгресс на который явилось бы порядочное количество людей должен стоить 1000 fr. [illegible] хотите [illegible] в таком виде, в каком вы желаете бы, конгресс не состоится, так как из Бухареста навряд ли кто-нибудь приедет в виду [illegible]

отсутствія денегъ и такъ я вышелъ не-
[illegible] Rolli и Ивановъ [illegible], но
въ такомъ случаѣ [illegible] выгодно
и въ тысячу разъ удобно поѣхать
[illegible] въ Ясы. Я разсчиталъ, что по-
ѣздка человѣка отсюда въ Ясы будетъ
стоить дороже [illegible] поѣздка въ Галацъ
на 30 ф. [illegible] Вотъ весь
разсчетъ: —

Билетъ до Галаца = 15 ф. + 15 ф. назадъ.
Здѣсь [illegible] прожить — 15 ф.
всего значитъ 45 ф. въ Ясы же туда
и обратно будетъ стоить 70 ф. [illegible]
нечего скрывать такъ какъ поселились
у знакомыхъ. Если насъ даже поѣдетъ
изъ Валахіи 5 человѣкъ, такъ по моему
разсчету выгоднѣе [illegible] будетъ собраться
въ Яссахъ, такъ какъ каждому лишнему
делегату дорога обойдется слишкомъ
въ 60 ф. Относительно преимуществъ
Ясс нечего и толковать, такъ какъ там
[illegible]

ть могли-бы повидаться съ отдѣльны-
ми личностями, а со всѣми ясскими
друзьями, да и конецъ расчитывая, что
они все равно изъ подъ вы въ Яссахъ.
А ~~впрочемъ~~ Въ Галацѣ еще то неудоб-
ство, что этотъ конгрессъ придетъ об-
становку конспираторскую и слишкомъ
шумно будетъ. Вообще противъ Яссъ, так-
какъ ему обойдется это дороже. Новый
вашъ конгрессъ именно не будетъ стоить
не все-ли это равно. Тѣ деньги которые
ясские делегаты думаютъ затратить
на поѣздку въ Галацъ они могутъ
внести сюда и этими деньгами можно
будетъ пополнить тотъ излишекъ
который придется израсходовать дополни-
тельно ~~сравнительно~~ для поѣздки въ Яссы
Я жду Ивана... чтобы онъ пріѣхалъ
сюда повидаться и я думаю, что онъ
пріѣдетъ, если только я его увижу,
то я увѣренъ, что я склоню его,
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ за Яссы.

Всѣ еще не получилъ до конца сен-
тября первой отвѣты, что в конгрес-
сѣ и разве быть не может [illegible] край все
скоро для насъ. Какой прок конгрессъ,
когда писемъ нечемъ франкировать.
Эх ма! Вы тоже все ужасъ, а
все друзья ужасны. [illegible], а
[illegible]
[illegible]
Пишите же сейчас [illegible] думаю
касается того, чтобы [illegible]
Также [illegible], но мнѣ ужасно хотелось бы
скорѣе съ вами увидаться и если деньги
будутъ, то конечно увидимся, а до тѣх
поръ обнимаю васъ родной, крѣпко
вашъ Cottica.
Всѣмъ всякимъ друзьямъ сердечный
привѣтъ. Мнѣ хочется, что бы вамъ
порасказать изъ своего путешествия
[illegible] есть, что разсказать и изъ Пари-
жа [illegible] съ Чайковскимъ и многими друзья-
ми все это до личнаго свиданія.

по имени во правительстве будь по местным
округам все равно. Вам мало теперь
ровно ничего не помогут, если Иосиф
будет посылать по сотнями, так как
сотни других создаются по мере огру-
жения. Простите, радный что в первом
письме к вам, по приезде в Румынию,
я столько много профанасовал дома, но
[illegible] должно, когда они так близко касают-
ся, да впрочем что должно иметь и других
смотреть далеко не фанатически, но об
этой другой поговорим при личном
свидании. Теперь перехожу к другим
[illegible], к дельным революционным.
Вы, конечно, знаете, что я не имеем ни-
каких известий в Messina про то,
что делается теперь в Румынии.
Насколько я могу рассчитать со слов своего
домашнего всех трех не особенно подвинувш-
ихся вперед по точку, я вполне понимаю
[illegible] непрерывные симпатии народа
[illegible]. Мое мнение было всегда таково,

Дорогой Кессель.

Kelli получил письмо, что деньги высланы, [illegible] [illegible]

[illegible]

Costica

194 75

Scumpi amici.

Sunt patru zile de când am venitu la
Bucuresci. Alalt-hieri am făcut o
intrunire mică unde s'a [illegible] alcatuitu
neintelegerile [illegible] e nu
noi şi voi. [illegible] că s'a
ales altu [illegible] laşo.
Assemenea [illegible] "Romania
viitore, [illegible] dar Ratiaş
[illegible] neint[illegible] mâne
care să [illegible] jurnalu
s'a aranjatu astfelu: jurnalu are
să fie lunaru 500 de ~~ex~~ exemplare
şi jumatate din cantitate altu adecă
250 de ~~ex~~ exemplare se vor expedia vou
la ~~voi~~ toţi pentru, care după cum am voitu veţi
da o jumatate din cheltuela. Veţi avea
prin urmare o jumatate din edițiunea
la dispoziţiunea vostra şi veţi purta o jumatate
de cheltuela. Jurnalu are să aibă 4 cole
şi are să costa 200 franci. Jurnalu

sa va tipari la tipografia lui grecesc.
Tipografia a lui Scorţeanu e prea mica.
Jurnalu va fi redactatu după cum
am vorbit eu cu Russel, adecă va fi mai
mult jurnalu de desvoltarea ideilor teoretice
de cât jurnalu agitatoru. Va eşi şi beletris-
tica pentru ântâia dată am hotarit
să punem u'o o bucată întreagă de
"croia-roase" de [illegible]. Trimeteţi-ne
cartea aceasta, adecă les grands purs
imediatu fiind-că [illegible] n'aivem aci
assemenea [illegible] trimeteţi şi economia
politica de [illegible] imediat
după o săptemână le vom trimete
înapoi. Până bacalbaşa va scrie vou
puteţi să trimeteţi scrisorile mie.
Broşura n'a eşit încă fiind-că se
tipăreşti la tipografia lui Scorţeanu,
tipografia e forte mica, vom trimete
la toţi 200 de exemplare.
Adio. Salutarile fraţeşti din
partea tuturora şi din partea a
mea o strângere de mână frăţească
Costica Dobrogeanu

Ce e de făcut 24

II 56

Socialismul ştiinţific [illegible] se deosebeşte între altele de la utopiile lui Fourier, Thomas Moore, Cabet et cet. prin aceea că nu aduce în theoriile şi planurile sale nominalmente lucruri, cari în natură ca însuşi stau departe unii de alţii în privinţa circumstanţelor exterioare precum şi în privinţa caracterului lor propriu. Pe când phalansterele lui Fourier, Ikariile lui Cabet şi Utopiile lui Thomas Moore au fost după [illegible] applicabile la orice popor şi naţiune, pe când ele representau nişte ecuaţiuni [illegible] abstracte, în care x şi y au putut fi substituite cu orice cifre, — idealurile şi modul de realisare a socialismului ştiinţific variază dependinţă de la circumstanţele timpului şi locului, se schimbă după epocha, după localitatea, după gradul culturei, civilisaţiunei etc.

Cestiunea "ce e de făcut" se resolvă în fiecare ţară şi în fiecare epochă în mod diferit. Problemele immediate generaţiunilor noue precum şi a tuturor oamenilor conştii se schimbă după localitate.

Altmintrelea nici nu poate fi, căci socialismul ştiinţific nu este nici un [illegible] o direcţiune [illegible] a desvoltării vieţii sociale. Şi condiţiunile vieţii sociale la diferite popoare [illegible]

Doc. Nr. 485 (Partea I-a, pag. 679-680)

212

Credo

ale socialiştilor. (x).

I

1) Noi nu ştim nimica despre acea ce are sa fie cu omul după moarte. Noi n'avem nici o noţiune despre vre o altă viaţa afară de acea care el duce pe pământ. Viaţa pe pământ e singura viaţa, care noi cunoaştem şi despre care trebue sa ne îngrijim.

2) Noi considerăm ca forte vatamator a transporta ideal fericire in cer şi viaţa fantastica după moarte, despre care n'avem nici o ideia.

Phantasiile despre fericirea ideală în viaţa viitoare, joac pentru viaţa noastră pe pământ [illegible] opium [illegible] pentru [illegible] orientul [illegible] Occidentului. Aceste phantasii ca şi opii sau alcohol fac pe omul sa nu vadă misaria şi nenorocirile reale ale sale, care el nici o dată nu trebue sa uita pentru a putea lucra cu credinţă şi ... la îmbunătăţirea sorţei sale şi stabilirea fericirei sale reale aici pe pământ.

3) Fericirea deplină a tuturor şi fie cărui aici pe pământ este scopul nostru general.

Sub numele de „fericirea" noi înţelegem dezvoltarea progresivă, harmonica şi integrală a tuturor facultăţilor fie cărui individ şi deplina satisfacere tuturor trebuinţelor, cari se nasc din aceasta dezvoltare.

(x) Sub cuvîntul „credo" noi înţelegem nu în sensul lui litteral ci în sensul metaphoric, — aceasta fiind că tote principiile fondamentale al socialismului nu sunt din domeniu „credinţei", ci din cel al „ştiinţei", prin care tote aceste principii se las a fi [illegible] [illegible] mai positiv. Noi reţinem însă cuvîntul „credo", pentru a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] socialiştilor au pătruns [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] credinţei.

4) Aceasta fericire nu póte fi realisata de cât sub condițiuni de libertate, egalitate, fraternitate și justiție intre omeni.

5) Aceste principii in rândul [illegible] vor remâne frumóse dar góle și deșerte ...
nu va fi realisata egalitatea econom... până când vor exista bogați și săraci, parazi și muncitori; luxul alaturi cu mizeria, stăpânul, patronul alaturi cu sluga, capitalistul alaturi cu muncitorul [illegible]

6) Numai egalitatea economica [illegible] va fi aduce adevarata libertate, [illegible] litate și fraternitate; fiind ca [illegible] oameni economicește egali [illegible] adever egali și numai [illegible] rași egali pot fi liberi și frați.

7) Numai egalitatea economica va aduce egalitatea adevarata politica precum și adevarata libertatea politica, care chiar in cele mai progresiste și democratice state actuale este o chimera.

8) Nu mai egalitate economica va nimici classele sociale și politice actuale.

9) Numai egalitate economica va emancipa classele muncitore de sub jugul economic, politic, intellectual, moral și religios a classelor dominante.

10) Numai egalitatea economica va emancipa omenirea de sub jugul oligarhic a unui pumn de oameni bogați.

11. Numai egalitatea economica va face
pe știința [starea] accesibilă tuturor, va risipi
adânca ignoranță și superstițiile masselor
poporului, va ~~face~~ aduce cu oare
egalitatea intellectuala și morala
între omeni.
12. Numai egalitatea economica va eman-
cipa pe femeia din de sub jugul băr-
batului.
13. Numai egalitatea economica va da
familiei acea bază, care trebue se
fie unica bază a familiei omenești:
sympatiile și iubirea reciprocă între
barbat și femeia.
14. Numai egalitatea economica
~~aduce~~ emancipa pe copii de sub arbitrajiul
parinților, cari așa de des estropiez
copiii lor physicesce și moralicesce.
15. Numai sub condițiune de egalitate
economica va fi possibila realisarea
formelor sociale superiore a vieții,
16. Numai ~~prin~~ în egalitatea economica
științele și artele vor găsi condițiuni
favorabile pentru progresul lor
repede și infinit.
17. Numai prin egalitate economica
omul va deveni deplinul stăpân
a naturei, va pune pe forțele naturii

213 [illegible] 40

În toate aceste oameni deosebiţi şi grupe întregi (clase partide) cu
tendinţe de a accelera sau întârzia mersul procesului natural
de evoluţiune a formelor sociale trebuie să fie privite ca o
parte integrantă a procesului, ca una din circumstanţele care
influenţează ~~[illegible]~~ în mod secundar asupra mersului pro-
cesului. Dorinţele ~~[illegible]~~ şi tendinţele lor n'au nimic arbitrar
ci sunt la rândul lor numai rezultatul [illegible] şi fatal
a circumstanţelor ordinei sociale existente.

După toate acestea înţelegem că ceea ce socialiştii numesc
„societatea viitoare", adică ordinea socială viitoare şi oamenii a
societăţii viitoare nu este ceva absolut, definitiv şi stabilit;
din contra numele de „societatea viitoare" se înţeleg ceva relativ
la acea epocă despre care e vorba, fiind că ordinea socială vii-
toare şi oamenii societăţii viitoare vor fi deosebite în diferite e-
poci a viitorului. Socialismul nu este de cât o direcţiune
cunoscută a progresului social, direcţiunea arătată de
ştiinţa sociologiei, nu este de cât un drum care porneşte
de la revoluţia socială(*), adică de la epoca socie[tăţii]
[illegible] a [illegible] instrumentelor mai
la infinit. Neavând nici o pretenţiune la stabilirea
formei vecinice şi definitive a societăţii, socialismul nu
este de cât o direcţiune [illegible] a evoluţiunii [illegible]
sociale. Din formele societăţii [illegible] putem [illegible]
primitive acele care se vor lua îndată după [illegible]
socială şi care vor fi bazate pe principiul: fie-[care]
consumă atâta cât produce (Colectivismul). [illegible]
va trece pe nesimţite prin [illegible] şi [illegible]
sociale pentru a ajunge o dată la forma ideală; [illegible]
pământul întreg sau partea lumii întregi nu vor fi
de cât o singură familie, în care producţiunea şi distribuţiunea
se vor baza pe principiul: fie-care munceşte cât poate
şi consumă atâta cât are trebuinţă. — (Comunismul)
Din punctul de vedere a principiului practic [illegible]
[illegible] nu este de cât o evoluţiune treptată [illegible]
[illegible] a societăţii în direcţiunea [illegible]
[illegible] de autoritate (care principiu [illegible]
statului [illegible]). Din principiul [illegible]
[illegible]

Doc. Nr. 494 (Partea I-a, pag. 685—686)

13 221

Statutele societăței lucrătorilor ciobotari
~~Caretași și Lemnari~~
Din orașul Iași

Considerând că starea economică a lucrătorilor ~~caretași și lemnari~~ ciobotari din Iassy astă-zi e forte tristă în comparațiune cu starea lucrătorilor de aceași meserie din străinătate.—

Considerând că acești lucrători din Iassy sunt siliți de a lucra câte 14 ceasuri pe zi în loc de 10 cum e în străinătate.—

Considerând că ~~[illegible] retribuiți de cât cu 6 până la 12 [illegible] întreținerea [illegible] lucrători [illegible] meserie în străinătate [illegible] de la 35 până la [illegible]~~ [illegible].

Considerând că atâta muncă și ast-felin de retribuțiune face imposibilă ori-ce fel de desvoltare intelectuală și aduce o decadență morală din ce în ce mai pronunțată.—

Considerând că lucrătorii pot îmbunătăți starea lor materială și a rădica până la un grad ore-care, nivelul desvoltărei lor intelectuale numai prin solidaritate și propriile lor forțe.—

~~Caretașii și lemnarii~~ [illegible] din orașul Iassy s'au hotărât a se constitui în societate frățească pe basele următore:

I

Scopul și mijlócele societăței

Societatea are de scop imediat îmbunătățirea stărei economice, intelectuale și morale a membrilor ei, precum și a tuturor lucrătorilor în aceiași meserie.

a) În ceea ce privește îmbunătățirea economică, ea consideră mijlócele următore ca efective pentru a ajunge la acest scop:

Doc. Nr. 494 (Partea I-a, pag. 686—687)

a) [illegible] ce vor permite mijloace [illegible] a [illegible] [illegible] asociaţiei productive şi [illegible] şi nu ny mesurile [illegible] ridicarea salariului pentru lucratori de aceasta specialitate.

b) Mesurarea timpului de lucru.

~~c) Pe cât va fi posibil transformarea [illegible] întregi [illegible] [illegible] de lucru.~~

d) Îmbunătăţirea stărei higienice a atelierelor, cu scop de a asigura sănătatea lucrătorilor.

e) Ajutorarea mutuală în cas de boală şi permutare în alt loc.—

2). În privinţa îmbunătăţirii stărei intelectuale şi morale a lucrătorilor în aceasta meserie, mijloacele — afară de îmbunătăţirea posiţiunei economice, care trebue să fie considerată ca mijlocul principal — vor fi:

a) Reuniunile generale a lucrătorilor cu scopul de schimb mutual al ideilor şi discuţiune asupra cestiunilor din domeniul învăţământului general.

b). Prelegeri, cetire în comun, înfiinţarea une[illegible]bliotec de cărţi utile,

c) Presiunea morală asupra membrilor, care sunt deprinşi a petrece timpul lor liber în cârciume, şi alte stabilimente care şi mai mult contribue la decadenţa intelectuală şi morală a lucrătorilor.

d) Realisarea principiilor de egalitate şi justiţie între toţi ~~lucrătorii de aceasta meserie în raporturile~~ lor mutuale precum şi faţă cu elevii.—

II

Drepturile şi datoriile membrilor

Primirea membrilor nuoi

a) Primirea membrilor noi se face în adunarea generală cu consimţirea majorităţei simple.

b) Nu poate fi membru al societăţei o persóna compromisă moralminte, sau care au fost o dată supusă la vre o pedeapsă pentru crime de dreptul comun.

c) Candidatul trebue să recunoscă solemn statutele societăţei obligându-se cu parola de onore a se conforma strict cu toate paragrafele lor. Aceaşi regulă se va observa şi în privinţa elevilor, care terminând studiile vor deveni calfe. Fie care candidat cu o zi înainte de primirea lui în societate, va obţinea un exemplar al statutelor şi în ziua primirei mai înainte de a se celebra cartea [illegible] [illegible], va fi esaminat de comitetul societăţei spre a se convinge ca în adevăr cunoaşte toate paragrafele şi spiritul statutelor

d) La intrare fie care membru va vărsa în mâna societăţei suma de 4 lei noi ~~în două rate [illegible]~~ ~~[illegible] 4 săptămâni~~. Pentru acei [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Doc. Nr. 494 (Partea I-a, pag. 687—688)

[illegible] de două săptămâni [illegible]
[illegible] în timp cât va ținea greva
e) Fie-care membru va avea a plăti în mânele casierului societăței la fie-care 4 săptămâni suma de un leu nou ca cotisație. Plata se face în zilele când lucrătorii [illegible] de maiștri. [illegible]
f) Pentru necesitatea [illegible] vre-unui paragraf din statute, adunarea generală are drept a amenda pe vinovat, și chiar în cas de repetire de a-l esclude din societate.
g) ~~Adunarea generală~~ Comitetul Societăței fixează pentru fie-care membru minimul salariului pentru care el are drept de a se băga la vre un maistru.
h) Membrul societăței n'are drept de a se adresa pentru capătarea lucrului direct către maiștrii, ci numai prin comitetul societăței.
i) Membrii care lucrează la un maistru ori care în cas de conflict cu acest din urmă, sunt datori înainte de a se decide la vre-o grevă sau resistență ore-care a se adresa către comitet, dacă voesc a avea sprijinul societăței. Comitetul [illegible] și de amenzi.
j) Fie-care membru e dator a susținea demnitatea societăței prin conduita sa personală, se va abținea de la beție și viață desfrânată, și se va conduce ca om menit față cu ucenicii, apărându-i de maltratările și abusurile maiștrilor. [illegible]
k) Membrii sunt obligați a visita regulat întrunirile ordinare și extraordinare ale societăței, în cas contrar pot fi amendați dacă n'au nici o scusă valabilă.
l) Hotărîrile întrunirilor nu pot fi comunicate nimănuia fără consimțământul majorităței membrilor. (Membrul dovedit că ar fi divulgat vre o decisiune fără consimțământul societăței va fi esclus din corp. societatea)
m) Toți membrii fără deosebire de religie sau naționalitate se bucură de aceleași drepturi în toate privințele: au aceași voce la întruniri, același drept de a fi aleși precum și de a se folosi de ajutorul material și intelectual al societăței.
n) Toți membrii au dreptul de a fi ajutați în timp de boală sau în lipsă de lucru precum și în conflictele cu maiștrii din causa maltratării sau esploatării peste măsură.
(Certurile între membri) III (Tovarășii [illegible]) X

Administrațiunea

a) Începutul la administrațiune a afacerilor societăței se va [illegible] întrunirile generale care vor avea loc la fie-care [illegible] săptămâni [illegible]
b) Pentru [illegible] [illegible] afacerilor curente se alege un comitet compus din [illegible] care va consta din un președinte

un vice-președinte, un secretar și un casier și 3 membri

c) Comitetul și casierul dau compt adunării generale la fie care [illegible] despre afacerile societăței, și starea cassei; în aceste adunări se va pune în discuție toate plângerile și nemulțumirile membrilor în contra comitetului.

d) Comitetul are drept de a dispune în fie care caz de sumă până la 50 fr. Cheltuielile mai mari de cât acestă sumă vor fi prealabil supuse adunării generale ordinare sau extraordinare.

~~Cheltuielile mai mari de cât 5 franci, comitetul are dreptul de a face numai în cele mai urgente cazuri,~~ spre exemplu pentru ajutorarea călătorilor și lemnarii cari vor produce carte de membru din alte societăți de această meserie. Lemnarii călători vor produce primă în timp de 3 zile câte un franc pentru întreținere, și dacă comitetul nu va fi în stare de a-i procura lucru, el îi va elibera parale de drum necesare pentru a ajunge la cel d'întâi punct unde e stă speranța de a-și găsi lucru [illegible]

f) Comitetul e dator de a lua inițiativa pentru convocarea întrunirilor extra-ordinare, acelaș drept îl au și membrii când vor fi o treime din numărul total.

g) Comitetul e dator a urmări cu cea mai mare atențiune cererile de brațe și a preveni cu toate mijloacele prisosul ofertelor de muncă din partea lucrătorilor.—

IV

Despre Casa Societăței

În scopul ajutorului mutual se înființează cassa societăței care se va forma:

1) din taxele de intrare.
2) din cotisațiile la fiecare 4 săptămâni.
3) din tot felul de amende care vor fi pe deplin în folosul societăței.—
4) din sumele care după obiceiu se plătesc de către ucenici la eșirea lor din ucenicie.

Statutele de față vor fi înaintate Domnului Ministru de interne pentru aprobare și nu pot fi schimbate de cât cu majoritate de două treimi.

Caretași și lemnari ai orașului Iași

Comitetul Societăței
Adolf Zaugatatz,
Ludwig Juslanowschi
Johann

Doc. Nr. 495 (Partea I-a, pag. 689)

[illegible] din orașul Iași. 220

Fraților!

N'avem nevoie să vă amentim cât de grea [illegible] că și cât de nevoiașă vieață noastră.
Fie care știe aceasta foarte bine, căci a suferit. [illegible] a suferit destul, sufere și acumă și câți n'au pierdut [illegible] nădejdea de a mai ajunge vre o dată în o stare mai bună!
Pentru ce oare este starea noastră așea de rea? Numai din pricină că fie care din noi nu se gândește de cât la [illegible] că fie care luptă cu răul, cu împrejurările cele grele singur numai pentru sine însuși.
Însă răul cu care trebue se ne luptăm nu e între acele cari pot fi învinse de luptătorii desuniți.
Sûntem slabi unul câte unul și nu putem îmbunătăți starea noastră; uniți însă vom fi tari, căci „Unirea face pu[illegible]
Să ne deșteptăm dar și urmând exemplul tuturor [illegible] [illegible] din lume, se formăm o societate frățească a [illegible] din orașul Iași care va avea de scop luminarea noastră și îmbunătățirea vieței, ieșirea din săracie fără de nici [illegible] în care ne aflăm. Destul am răbdat, destul am fost [illegible] ca vite muncitoare a venit timpul se ne facem și noi oameni.
Iată pentru ce vă chemăm la o întrunire în ziua de 18 Ianuarie (Duminică) la 7 oare seara în restaurantul [illegible] strada Școalei de Arte lângă Museu spre a cerceta proectul statutelor tovarășilor compus de către Comitetul ales la întrunirea generală a [illegible] a avut loc în ziua de 5 [illegible] pentru a face în acest proect schimbările pe care le veți crede [illegible] și a le trimete Domnului Ministru de Interne spre [illegible]

Comitetul

81-I [illegible]

Nº 1. 223 a I. 19.

I Un maistru e dator când cere o calfa pentru lucru, trebue să se învoiască cu ea pentru cî preţ pe lună sau pe săptămână şi ce rang trebue să ocupe, sau rangul dă ajutor sau ca mestecator de alb sau mestecator de negru, sau ca Şucla.

II Maistru e dator de a înştiinţa pe calfe mai înainte de a'i da drumul din lucrare cu 8 zile mai înainte. Tot asemenea şi lucrătorul e dator de a înştiinţa când părăseşte pe maistru cu 8 zile mai înainte. Când maistru da drumul lucratorului fară ca acesta să fie înştiinţat, el va fi dator de a'i plati leafa lui pentru 8 zile. Tot asemenea şi lucratorul dacă părăseşte pe maistru fara a'l înştiinţa e dator a'i lucra 8 zile fără leafă. Atat lucratorul cât şi maistrul vor fi stricţi după cum se va judeca.

3. Maistrul e dator de a plati regulat lucratorului la sfârşitul săptămânii. Totasa şi lucratorul e dator de a lucra treaz şi cu cinste maistrului său. Daca nu împlinec-

...te regulate acestui paragraf, atât
patronul cât şi lucrătorul vor fi
amendaţi de societate. 4) Un lucră-
tor dacă vrea să fie liber o zi sau
două, dacă nu e bolnav sau dacă
nu'l iea la oaste, e dator de a pune
în locul lui un alt lucrator pentru
ca să nu nemulţumiască pe maistru.
5) Maistru e dator pentru odihna lucră-
torului, după mâncare de a'i procura
un pat cu saltea, cu pernă, şi un
[illegible] ca să nu se culce calfa sau
ucenicul în Tabula unde se pre-
para pânea cu picioarele pline
de glod şi în haine de lucru.
6) La fie-care atelier e dator pa-
tronul să aibă un ajutor care
să coacă odată pânea şi odată chifle.
Un Weissmischer (mestecator)
e dator de a amesteca (misic) o dată
chiflele (Balk) şi de a ajuta să
o dată şi la facerea pânei.

Schwarzmischer (amestecatorul de
negru) e dator de a amesteca (misic)
o dată pânea și de ajuta la facerea
chiflelor (Bulek). Judel e dator
de a judlowvac pânea și chiflele.
7) ~~Un lucr~~ Lucratoriul care va lucra
în doue locuri va fi amendat
pentru ca în locul seu trebue să
câștige altul pânea.
8) Nici un maistoru nu va putea să
primi un ucenic pe bani, numai
pentru un termin fix de lucru
pentru ca ucenicul să nu devie
un vagabond, dar numai un om
cinstit, și pentru ca părinții să
aibe unde da copii lor ca să în-
vete ceva și
9) Lucratorii trebuie să suprave-
gheze aceasta în fie-care atelior.
10) Nici un lucrator n'are dreptul de a
lucra la un patron care nu i
[illegible] și care nu [illegible]
[illegible] darile țerii. Fiește-[illegible]

Doc. Nr. 496 (Partea I-a, pag. 690—691)

din tara.
11) Un lucrator nu trebue sa fie la lucru beat precum și în adunarile societatii.
12) Lucratorul trebue sa stimeze pe maestru precum și maestru pe lucrator. Asemenea și un lucrator june catre un lucrator mai în vrasta.
13) Nici un lucrator n'are dreptul de a lucra mai mult decat de la 6 ore dimineata pana la 8 ore sara. Lucratorii trebue sa se pranzeasca în ateliere ca să aiba noptea libera ca ceil-alti oameni.
14) Nici un lucrator nu poate ca se angajeze a lucra în timpul sarbatorilor mari precum 2 zile la Craciun, o zi la anul nou o zile Boboteaza, 2 zile la Paste. Les fetes vertes doue zile. Cei cari nu vor împlini aceste articole vor fi ... [illegible]

Doc. Nr. 515 (Partea I-a, pag. 703)

[illegible]

Doc. Nr. 515 (Partea I-a, pag. 703)

[illegible]

Doc. Nr. 529 (Partea I-a, pag. 715)

247 III. 107.

Дорогой друг,

Что Ваш документ, который прошу Вас тотчас же перевести на румынский язык, будьте очень внимательны к подлиннику, по окончании этого дела прошу Вас, как можно поскорее переслать мне эти документы, т. к. время крайне неотложно для окончания этого дела. Перепишите румынский язык очень хорошенько и на этой бумаге формата прошлой.

Вчера я переслал Вам "Il Kapitale" — получили-ли вы? Завтра собираюсь почту по делам "Bessarabia".

Ваш Z. Arbore

P.S. Пишите по-русски! На этой неделе пишу Андрею по его делу.

Doc. Nr. 555 (Partea I-a, pag. 735)

Doc. Nr. 582 (Partea I-a, pag. 753)

[illegible]
27/15. апр.

Любовь Федоровна!

[illegible]

[illegible] касается Кан-
[illegible] что не могу догадаться,
зачем я ему нужен: [illegible]
[illegible], а по-[illegible]
[illegible] малополезно. Обращаюсь
[illegible] к Вам с покор-
нейшей просьбой: [illegible]
все известное Вам по этому
вопросу [illegible]
[illegible] Кантакузена [illegible].
[illegible] по Вашему адресу
[illegible] в Одессе [illegible]
[illegible] и [illegible]
[illegible] скорее.

316 Октября 23го

Я очень радъ возможности получать
отъ Васъ хоть какія нибудь свѣ-
дѣнія, относительно разныхъ рас-
[illegible], которыя Вамъ, безъ сомнѣнія,
[illegible] [illegible] одному сооб-
щить адресъ: Одесса — Александр.
ул. собственный домъ № 90го
Карлу Абрамовичу
Лео

[illegible], [illegible], Орестову

[illegible] съ 250 руб. до сихъ пор-
не [illegible] и [illegible] до [illegible]
ки [illegible] оборотъ, а пото-
му не [illegible], пожалуйста,
какъ можно скорѣе, выслать
[illegible] росписку [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] часть [illegible]
въ концѣ февраля, 60 по почтѣ
черезъ [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible])
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Doc. Nr. 610 (Partea I-a, pag. 772)

Дорогой друг!

[illegible]

Doc. Nr. 616 (Partea I-a, pag. 781)

Doc. Nr. 624 (Partea I-a, pag. 791)

Doc. Nr. 625 (Partea I-a, pag. 792)

Doc. Nr. 625 (Partea I-a, pag. 793)

Doc. Nr. 645 (Partea I-a, pag. 809)

[illegible]

Doc. Nr. 645 (Partea I-a, pag. 809)

12.XII.1880. 406 III 67.

Дорогой товарищ!

Я получил на днях письмо от Сте-
фановича, из которого узнал, что
вы требуете назад объяснитель-
ную записку. Вы очевидно потеряли
всякое терпение и, сознаюсь,
вы были для того [illegible].
И ввиду основательности вашего
нетерпения ко всем нам, я
не стану оправдываться ~~вашей~~
исполнению вашей просьбы, и
если в следующем письме вы
повторите её, то записка будет вы-
слана вам с первою же почтою.
Но дело-то в том, что к тому
времени, как придет ваш
ответ, записка будет готова.
Пишу теперь её я сам. Про-
изведение Серг[ея] мне не понра-
вилось — много сантимента-
льности в изложении и при-
том много неопределенности
в роде того, что "стремление
к народному благосостоянию
основной характер нашей партии".
Так начинает он свою записку.
Согласитесь, что это общее ни-
чего не говорящее и при том
выражающее и [illegible] смысл

57*

выраженіе (понятно, и всему я не
сопротивлялся) с какою радостью при-
нимал — я поручил нашему
дипломату Димитру устро-
ить это дело и он его устроил.
Затем, говоря об экспатріаціи
рабочих он говорит, что
низкий уровень заработной пла-
ты вызывается тем, что и капита-
листы могут уйти, между тем как
рабочие во что бы то ни
стало должны продавать свой
труд. Такими образами все дело
сводится на спрос и предложеніе
(между тем известно, что про-
исхожденіе и величина прибавочной
стоимости объясняются совсем
другими) Это только два
примера. Их можно бы увели-
чивать до бесконечности.
Я постараюсь исправить эти
недостатки. Что будет — увидим.
Думаю, что теперь мне
с вами [illegible] в войне
[illegible] своим [illegible]
[illegible] [illegible] западе.

Что у вас хорошаго? Что
слышно у России? Я читал
недавно программу рабочей
партии Народной Воли. Мне
кажется, что на почве ее у
нас гармонично вы были совме-
щены с ними. Я теперь уже
не смотрю на [illegible]
на [illegible]. Не боюсь теперь
и участия рабочей партии в поли-
тической [illegible] страны. Это
вещи необходимые. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Знаете-ли, если вы все теперь
признали свою программу, то
со многих сторон [illegible]
что мы вели с вами [illegible]
и устно, мы могли бы [illegible]
друг на Западе многому
научиться. Охотно сознаюсь в
своих ошибках. Что делать,
не ошибался лишь тот, кто
никогда не думал.

с [illegible] и прочими с [illegible] по моей просьбе [illegible] Библиотека. Напишите мне поподробнее — есть ли что нибудь хорошего в нашем смысле слышно из России. Получили ли вы объявление об издании и было ли оно переправлено в Россию? Пожалуйста не замедлите ответом.

Жму вашу руку. Роза кланяется вам. Ваш Плеханов.

12 Decembre 1880

Paris

адрес: Rue Linné, Hôtel Linné M-r Plekhanow, а лучше (этот долговечнее) Avenue de Reille № 12 près du Parc Mont-Souris (конечно тоже в Париже) Mad-lle Pollack для передачи Плеханову. В следующем письме напишу о [illegible], что [illegible]

Doc. Nr. 574 (Partea I-a, pag. 749)

вариантами для освобожденія съ Драго-
и другимъ Николаевцевъ, что на кам-
щикъ не станетъ. Правда ли, [illegible]
ц [illegible] [illegible] [illegible]!
Наоборот, скажи, что съ тобой стряслось.
Когда я узналъ о Сербанъ въ тюрьмѣ
я ничего не зналъ что тамъ случи-
лось, полагая, что это все надо,
поэтому надо знать, я уже не [illegible]
интересно. Не для того [illegible]
[illegible] умно, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible], что [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] нельзя. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], а [illegible] [illegible] [illegible]
мои [illegible] съ сестрою. [illegible]
[illegible] своего. ([illegible] [illegible] [illegible]
сестра [illegible])
Зачем, если [illegible] справедлив [illegible]
[illegible], если [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] о Майбурдъ и Серебренников
[illegible] [illegible] [illegible] что и если
[illegible] [illegible] не [illegible] [illegible]

Dat la cules 31.03.1954. Bun de tipar 1.08.1954. Tiraj 3500 ex. Hîrtie velină satinată 65 g.m². Format 16/70×100. Coli editoriale 62,5. Coli de tipar 62³/₄. Prețul unui exemplar 28 Lei. Comanda 398.
A 01974.
Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 9(R).
Pentru bibliotecile mari indicele de clasificare 9 (498) (001—12).

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică nr. 4
Calea Şerban Vodă 133—135, Bucureşti — R. P. R.

ÎN COLECȚIA „DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÎNIEI"

AU APĂRUT:

ISTORIA MODERNĂ A R. P. R.

Războiul pentru Independență 1877, vol. I partea I.
Războiul pentru Independență 1877, vol. I partea II.
Războiul pentru Independență 1877, vol. II (1.I.1877—9.V.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. III (9.V.1877—14.VI.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. IV (15.VI.1877—15.VII.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. V (16.VII.1877—31.VIII.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VI (1.IX.1877—15.X.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VII (16.X.1877—30.XI.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VIII (1.XII,1877—15.I.1878)

ISTORIA MEDIE A R. P. R.

A. MOLDOVA

Veacul XIV, XV	vol. I	(1381—1475)
Veacul XV,	vol, II	(1476—1500)
Veacul XVI	vol. I	(1501—1550)
	vol. II	(1551—1570)
	vol. III	(1571—1590)
	vol. IV	(1591—1600)
Veacul XVII	vol. I	(1601—1605)
	vol. II	(1606—1610)
	vol. III	(1611—1615)

B. ȚARA ROMÎNEASCĂ

Veacul XIII, XIV și XV		(1247—1500)
Veacul XVI	vol. I	(1501—1525)
	vol. II	(1526—1550)
	vol. III	(1551—1570)
	vol. IV	(1571—1580)
	vol. V	(1581—1590)
	vol. VI	(1591—1600)
Veacul XVII	vol. I	(1601—1610)
	vol. II	(1611—1615)
	vol. III	(1616—1620)
	vol. IV	(1621—1625)

C. TRANSILVANIA

Veacul XI, XII, XIII	vol. I	(1075—1250)
Veacul XIII	vol. II	(1251—1300)
Veacul XIV	vol. I	(1301—1320)
Veacul XIV	vol. II	(1321—1330)
Veacul XIV	vol. III	(1331—1340)

Prețul, Lei 28